

Sept. 15. 1685.

In Concilio REGIÆ SOCIETATIS, *Londini*,
ad Scientiam Naturalem promovendam.

Liber cui Titulus Historia Plantarum Species hætenus editas aliasque insuper multas noviter inventas & descriptas complectens, &c. Authore JOANNE RAI0, M. A. è Societate Regia: Imprimatur ab Henrico Faithorne, dictæ Societatis Typographo.

S. Pepys, Pr. R. S.

HISTORIA PLANTARUM

Species hætenus editas aliasque insuper multas
noviter inventas & descriptas complectens.

In qua agitur primò

De Plantis in genere,

Earumque

PARTIBUS, ACCIDENTIBUS & DIFFERENTIIS;

Deinde

Genera omnia tum summa tum subalterna ad Species usque infimas,

Notis suis certis & Characteristicis

Definita,

M E T H O D O

Naturæ vestigiis insistente disponuntur;

Species singulæ accurate describuntur, obscura illustrantur,
omissa suppleuntur, superflua resecantur, Synonyma necessaria
adjiciuntur;

VIREs denique & USUS
recepti compendii traduntur.

AUCTORE

JOANNE RAI0.

*E Societate Regiâ, & SS. Individuæ Trinitatis Collegii apud Cantabrigienfes
quondam Socio.*

TOMUS PRIMUS.

LONDINI:

Typis MARIE CLARK:

Prostant apud HENRICUM FAITHORNE & JOANNEM KERSEY ad
insigne Rosæ in Cæmeterio D. Pauli, & è regione ardim Bedfordiensium
in vico the Strand dicto. MDCLXXXVI.

Mat.
12
Z. 1. 14

Prænobili Viro
D. CAROLO HATTON

ARMIGERO,

Nobilissimi Domini

D. CHRISTOPHORI HATTON
BARONIS LIBERI
ANGLIÆ FILIO,

HANC

Plantarum Historiam

Ipsius instinctu compositam perquam officiosè dedicat & plurimam
Salutem vovet

JOANNES RAIUS.

U M tu, Nobilissime Vir, Operis hujus aggrediendi mihi auctor fueris, tibi in solidum debentur gratiæ, siquid inde vel emolumenti, vel honestæ saltem oblectationis ad Lectorem redundabit. Quòd si successus votis non respondeat, nec multorum expectationi, quâ me tua aliorumque amicorum affectui nimium indulgentium malè fundata opinio oneravit, minimè satisficiam, paratam habeo excusationem, me non instinctu proprio, sed tuo suasu tuoque consilio, quæ apud me semper mandatorum vim obtinent, permotum ei conscribendæ animum appulisse. Qualiscunque autem successus fuerit, hæc vestra de viribus meis opinio aliquem usum habuit, ad industriam scilicet nostram excitandam, ut veterno excusso omni studio & contentione niterer eam si non mereri, saltem non penitus fallere & frustrari, non minus tamen irritò & ridiculo conatu, quàm si Rana bovem intumescendo æquare contenderem, ni quantum in viribus meis æstimandis affectui licere permiseris, tantum in opere ipso judicando permittas.

Non usque adeo Suffenus sum aut meipsum palpo, ut magni aliquid me præstitisse putem. Materiæ maximam partem aliunde mutuatam agnosco. Quæ tamen desiderari animadverti ipse supplevi, quæ redundare amputavi, errata correxì, obscura, quæ potui illustravi, breviter ubique secutus sum, quatenus tamen cum perspicuitate confisteret, nè suspensum & incertum Lectorem dimitterem, nève Specierum non necessariæ multiplicationi an- sam præberem. Methodus denique & dispositio in plurimis nostra est ac nova.

Hæc si Tibi tuique similibus candidis & ingenuis probari intellexero, aliorum vel minus idoneorum vel minus æquorum Historiæ nostræ censorum nec asteriscos capto, nec obeliscos metuo, verum vestro iudicio fretus, quicquid illi senserint securus, alacri & erecto animo ad reliqua pertextenda, & coronidem tandem Operi imponendam progrediar.

PRÆFATIO.

PRÆFATIO.

*P*er Auca quædam, Amice Lector, quæ vel tu fortasse scire desideras, vel nostrâ interest ut scias, huic operi præfanda habeo, nimirum Primò, quæ me rationes ad id aggrediendum impulerint: deinde quam Methodum secutus sim; tandem quid in eo præstitim, aut saltem me præstitisse putem.

Quod ad primum attinet, scias me suasu & hortatu P. Francisci Willughby b. m. Amici nostri eternum honorandi plantas maximè vulgares describere, materiæque, & suppellectilem Historiæ Plantarum condende & instruende parare cepisse. Verum illo fatis functo cum mecum reputarem Medicinam meam non esse professionem, opus etiam illud plus operæ & temporis exigere, quàm ego ei impendere possem aut deberem, remissius agere cepi, & paulatim omnem ejus curam & cogitationem abicere; præsertim cum intelligerem Robertum Morisonum Aberdonensem, Scotum, Virum magni nominis & famæ ob scientiam Botanicam, inque ejus studio & plantarum cultura diu versatum ejusmodi Historiæ conscribende insudare. Audito tamen postea opus illud, uno Volumine edito, interruptum ob Autorem ære alieno implicitum, inde eum brevi se expedire & institutionem persequi exigua spes esset; nec ita multo post certior factus ipsum D. Morisonum infelici casu rebus humanis exemptum, institutu & hortatu Nobilissimi Viri D. Caroli Hutton aliorumque Amicorum, quorum ego de facultate mea opinionibus nimis credulus, Historiam deinceps in manus sumere, eamque quanta potui industria & festinatione persequi & perficere decrevi. Rationes autem quibus præcipuè permotus amicorum precibus cessi & consiliis obtemperavi fuere sequentes.

Primò Divinæ gloriæ illustratio: Cum enim inexplicabilis stirpium varietas, eximia pulchritudo, mirus ordo, immensa utilitas infinitæ supremi Opificis potentie, sapientie, bonitatis inculcentissima indicia & argumenta sint, qui materiam hanc pro dignitate tractabit, Attributa illa omnibus viâ agnoscenda, suscipienda, veneranda proponet.

Deinde, quòd tale opus desiderari animadverterem: Cum enim multi jam effluxerint anni ex quo Jo. Bauhini Historia Plantarum & Jo. Parkinsoni Theatrum Botanicum evulgata sint, plurimæque interea temporis novæ plantæ observatæ & descriptæ fuerint à Clarissimis Viris Gulielmo Pifone, Georgio Marggravio, Jacobo Bontio, Reccho, Hernandez, Paulo Boccone, Jacobo Zannoni, Roberto Morisono, Jacobo Breynio, Horti Malabarici auctoribus, Christiano Menzezio, Muntingio, aliisque, tempestivum videbatur olim descriptis recens inventis additis & in sua genera distributis, unam ex omnibus Historiam componere, tum ut tenuioribus earum cognoscendarum avidis, quorum facultates tot libris coemendis non sufficiunt consulere, tum ut rudioribus facilius aditus ad eas intelligendas & addiscendas pareretur.

Tandem cum nemo hætenus ex nostra natione Historiam stirpium Latino sermone conscriptam publicavit, nè putarent exteri neminem id potuisse aut posse.

Ego autem tum instinctu proprio, tum amicorum monitu festinandum consui, partim ob ætatem ingravescentem, nè mors cessantem occuparet, & vite filium prius intercederet quàm Historiæ telam pertexissem; partim ut è diverticulo in viam studiorum redirem, & stationem pristinam, quam in aliena castra transfuga ad tempus deferissem, quamprimum repeterem, & res meas agerem.

Sequitur proximo in loco ut de Methodo quam secutus sum compendio dicam.

Methodum Memoriae matrem esse apud omnes in confesso est, Memoriam autem Musarum fabulantur Pēteres. Quocirca nē Historiam Musis & Apolline nullo composuisse videar, de ea adornanda maximē sollicitus, ut praecepit operam dedi, ut & summa Genera rectē constituentur, & tanquam in acie bene ordinata Species omnes tum subalternae tum infimae suis locis disponantur, quo & univēse facilius comprehendī, & singule clariū intelligi queant, & indaganti promptius occurrant, & memoriae firmius inhaereant.

Aliis autem Methodis reiectis ob rationes * alibi expositas, eam quae ad convenientiam stirpium in partibus praecipuis, flore putā & ejus calyce, semine ejusque conceptaculo, notas genericas sumit amplector & usurpo: quae & maximē naturalis & philosophica est, & ad Botanicon compendū addiscendam longē commodissima. Hujus enim inventu & auxilio studiosus quisque quavis subsidii alienis destitutus, & proprio Marte rem aggressus, Plantarum cognitionem haud difficulter assequitur. Oblata enim quacunque stirpe ē non vulgo cognitis, cum summorum Generum notis (quas expedit ut in numero habeat) eam conferendo, ad quodiam pertineat mox deprehendit: deinde Tabule ductum sequendo velut Ariadneo filo per Genera subalterna pari facilitate descendit ad Species usque infimas, cum quarum descriptionibus collata plantā vel descriptam agnoscat, vel novam & inobservatam concludat.

Verū quod alias dixi illud hic repeto & inculco, non sperandam à me Methodum undequaque perfectam & omnibus suis numeris absolutam, quae & plantas in Genera itā distribuatur ut univēse Species comprehendantur, nullā adhuc anomalā & sui generis reliquā, & unumquodque genus notis suis propriis & characteristicis itā circumferibat, ut nulla inveniantur Species incerti, ut ita dicam, laris, & ad plura genera revocabilis. Nec enim id patitur natura rei. Nam, cum Natura (ut dici solet) non faciat saltus, neque ab extremo ad extremum transseat nisi per medium, inter superiores & inferiores, rerum ordines nonnullas mediae & ambiguae conditionis producere solet, quae de utroque participant, & utroque velut connectant, ut ad utrumque pertineant omnino incertum sit. Praeterea eadem alma Pater in Methodi cujusvisque angustias coerceri repugnat, sed ad libertatem & εὐνομίαν suam nullis legibus obnoxiam ostendendam in unoquoque rerum ordine nonnullas Species creare solet, tantum exceptiones à regulis generalibus, singulares & anomalas.

Notandum autem, non semper & in omnibus plantis notas Generum indices certas minimeque fallaces ē forma seminis externa ejusque involucri aut conceptaculi sumi (ut nonnullos velle audio) itā ut quibus hae partes similes & conformes sunt eae genere conveniant, quibus dissimiles differant: siquidem in genere Cumini datur aliqua Species semine hispido & villosa, quae reliquarum partium figura eandemque & ipsius seminis odore, colore, sapore cum vulgari Cumino semine striato levi convenit. Pasticinae latifoliae sativae semina lata & compressa, seu foliacea sunt; Silari & Sili dicti angusta & striata. Quis tamen plantas ipsas ob convenientiam in foliis odore & sapore, (quae tanta inter Sisarum & Pasticam intercedit ut vix ovum ovo similis sit) non potius ad idem genus referendas statueret, quam ob solam seminum dissimilitudinem separandas, & procul à se invicem removendas. Fumariam filiquosam à γυμνοσπέρμῳ ego equidem invitae separo. Spergulam quae semine est foliaceo ab eo cui semen rotundum nemo utique sejungit: Nec probo Papaver corniculatum à capitato divelli, quantumvis seminibus & vasculorum figuris discrepent.

Supereſt ut quid in hac Historia praestiterim, aut me saltem praestitisse putem brevibus exponam.

Primo

Primo in loco Plantas omnes haecenus editas, & per multa volumina sparsas, in Genera & Species veluti tot membra distributas in unum quasi corpus redegi. Quod ut efficerem, non omnes quotquot extant Stirpium Historias, Theatra, Pandectas, Adversaria, Observationes, Illustrationes, Commentarios evolere & examinare necessarium duxi, nē actum agerem, cum Viri longē eruditissimi maximēque industrii J. Bauhinus & Calp. Bauhinus fratres immenso labore diligenter perlectis & studiose inter se collatis Botanicon scriptis ante se editis, Species jam tum cognitās, paucissimis omissis excerptas & methodice digestas, hic in Theatri Botanici pinace, ille in Historia Plantarum generali exhibuerunt. Stirpes noviter inventas, & post Bauhinum utrunque denotum editas à Clariss. Viris Prospero Alpino, Joanne Veslingio, Jacobo Cornuto, Joan. Parkinsono, aliisque superius memoratis ipse collegi & ad sua genera retuli: non paucas denique à meipso observatas tam in Anglia, quam in transmarinis regionibus adjei.

Longissimē tamen abest ut me perfectam Plantarum omnium Historiam composuisse, aut alium quemvis componere posse existimem, cum nē dimidiam quidem partem plantarum toto terrarum orbe nascentium Europaeis haecenus cognitam aut observatam esse certissimum sit. Primum etenim vastissima terrarum spatia diverso mundi cardini subiecta nondum detecta, at nē fando quidem audita latere plusquam verisimile est: Quin earum regionum quarum aliqualem notitiam habemus pars longē maxima Botanice inaccessa, nondum certē lustrata est. Tandem in iis etiam quae omnium diligentissime percuratae sunt non paucē Botaniconum industriam eluserunt & etiamnum inobservatae latitant: ut hujusmodi Historiam vixdum inchoatam, non ante absolvendam putem.

Exitio terras quam dabit una dies.

Praeterea non sum nescius alias adhuc praeter hoc opere comprehensas Species, novas & nondum descriptas, in hortis Medicis quā Academicarum publicis, quā Magnatum & curiosorum privatis ali, à cultoribus suo tempore publicandas: ego autem editarum praecipue historiam praeme fero; ex quibus etiam nonnullas per incuriam, officiantiam, oblivionem aut festinationem omissas esse mihi metipsum conscius sum, plures fortasse Lectores observabunt. Quid enim aliud sperari potest ab uno, & homine, qui ne Amanuensem quidem habuerim, verum propria manu omnia exarare coactus sum.

Constitutis speciebus proxima cura fuit singularum descriptiones plenas & accuratas tradere: cum autem animadverterem Clarissimos Viros utroque Bauhinos, Fabium Columnnam & Car. Clusium in plantis describendis praeter alios diligentes & curiosos esse, eorum praecipue descriptiones mutuatus sum (quarum tamen non paucas emendavi & supplevi) autorum nominibus praefixis, nē pro meis eas venditare videar. Alias multas nimis succincte & obscure traditas, quales sunt pleraque familiarissime & passim nascentes, plenius & accuratius describere adixi sum. Novae & post Bauhinum evulgatae ab autoribus suis, quos plerumque singulares habent, satis accurate describuntur, ut de iis minis laborandum esset; singulae duntaxat suis sedibus disponende.

Obcuris & ambiguis lucem aliquam foverari conatus sum, multis nihilominus admixtis speciebus incertis & suspectis, nec enim quas pro talibus habeo omnes rejicere & eliminare ausus sum, nē Charybdi evitare cupiens in Scyllam inciderem, & superflua amputandi studio vivo aliquo membro Historiam mutilarem.

Cum autem plantarum numerum in natura adeo ingentem noverim, ut haud facile à quoquam memoria comprehendī & retineri omnes possint, summopere cavendum duxi nē ipse notas cuderem, notam & eandem speciem in plures distrabendo, quod in tanta multitudine specierum, brevitateque & obscuritate descriptionum quae ejusdem plantae in diversis libris occurrunt evitare vix potest; qua in parte à summis viris saepius erratum not.

Errores

Errores & ~~reprehensum~~ quæ in Botanicorum scriptis admixti obiter correxi, non ut cuiusquam famam minuiam aut existimationem ledam, sed solo veritatis illustrandæ studio, quo nihil antiquius nobis esse debet. Aliis autem siquid humanitus acciderit facile ignosco, cum ipse sæpius, quamcumque curam adhibeo, titubem aut dormitem, equum autem sit, Erratis veniam poscentem reddere rursus.

Quod ad synonymia attinet, quatuor præcipue auctorum Joannem Bauhinum, Caspari Bauhini, Gerardi, & Parkinsoni nomenclaturas & titulos exhibui, nec plures necessarias putavi, cum reliquæ jamdudum à C. Bauhino in pinace & J. Bauhino in Historia tradite sint. Novæ & post Bauhinum editæ singulos plerumque ut Auctores ita titulos habent.

De stylo & orationis nitore parum sollicitus, magis laboravi ut sententia clara esset quam ut sermo ornatus. Perspicuitati etiam brevitatem quoad potui conciliare studii.

Ut citò dicta

Percipiant animi dociles tenacemque fideles.

Vires & Usus à Botanicis quæ Veteribus quæ Recentioribus fusè traditis in compendium contraxi, Observationes etiam plurimas ab Amicis communicatas adieci.

Icones nullas adhibui, non quod minus necessarias aut inutiles ducerem, sed partim ne operis editionem morarer, partim ob sumptus immodicos: Ligneæ enim ad gustum seculi non sunt, æneis autem exculpendis vix census Senatorius sufficeret. Quod si Historia eas mereri videbitur, non minus commode ei jam editæ addi quam una edi possunt.

Restat tantum ut fatear per quos profecerim, eorumque nomina quæ Historiæ huic aliquid contulerint vel in ea edenda mihi adiumento fuere grata commemoratione recenseam. Si fuere D. Gulielmus Bowley M. D. defunctus, D. Petrus Dent, Medicus & Pharmacopæus Cantabrigiæ D. Radulphus Johnson, D. Marinus Lister M. D. D. Gualterus Needham M. D. D. Jacobus Newton, D. Josua Palmer M. D. D. Philippus Skippon Eques auratus, D. Barnhamus Soame, Tho. Willifellus defunctus. Horum mentio frequens in hoc opere occurrit, eorumque nomina symbolis suis adscripta Lector reperiet. Quatuor autem præ aliis celebrandi veniunt qui Historiam nostram plurimis observationibus locupletarunt, vel aliter ei perficende non inutilem nobis operam navarunt. Nimirum

D. Edvardus Hullius M. D. vetus Amicus noster, de Republicâ Literariâ optime meritus, sua laude & multorum commodo Londini Medicinam exercens, cui ob promptum Operis huius promovendi & perficiendi studium tot Observationibus medicis ulro collatis testatum, maxime à me & Lectoribus meis, siquos habuit sum, debentur gratiæ.

D. Tancredus Robinsonus M. D. quem ob præclaram eruditionem, suavissimos mores, & propensum in me animum merito suo plurimum dilige, qui & opus ipsum variis Observationibus ditavit; inque ejus editione accurandâ exornandâque non minus diligens & industrius fuit, quam si ipsomet ejusdem auctor fuisset.

D. Hans Sloane, M. D. Botanicæ apprime gnarus, qui & multas rariores plantas à se collectas, & curiosè observatas quas mihi non antea videre contigerat, suisque de iis Observationibus benevole communicavit, & plurima etiam rariorum semina impertivit, quo stirpes inde enatas observare & describere possem.

D. Samuel Dale, Medicus & Pharmacopæus vicinus & familiaris noster, Brantrie in Efflexia degens, qui libris diligenter collatis Synonyma examinavit, errata correxit, & omissa supplevit, præterea siquas species per incuriam aut festinationem omisissas observavit, me commonefecit, ut ejus ope Historia nostra aliquot mendis repurgata, & speciebus aucta sit.

Det Deus Opt. Max. ut quem mihi scopum destinaveram petam, eique absoluto opere consequar quibus me ad illud inchoandum initio permotum dixi, nempe ut ipsius gloriam illustriorem reddam, & proximis commodis, Botanicorum præcipue studiis promovendis inferam.

Explicatio

Explicatio nominum abbreviatorum & recensio operum ab eisdem Auctoribus editorum.

AD. & Ad. Lob. Adversariorum opus, à Petro Pena & Matthia de Lobel editum, primò Londini Anno 1570. additis circiter 284. figuris. Postmodum Anno 1576. Antverpiæ: novus titulus præfixus, epistolæ ad Reginam omisissæ: cui operi Lobelius Observationes suas cum novis figuris junxit. Tandem Anno 1605. iterum Londini edidit Lobelius Adversaria, una cum parte secunda & Pharmacopœa Ronseldem.

Amat. Anastas Lustratus, qui in libris quosque Dioscoridis enarrationes edidit, additis diversarum linguarum nominibus. Argentinæ 1554. in 4.

Apul. Apuleius Platonius, non antiquus ille Madaurensis, sed alius recentior, quem Johnfonus in Præfatione ad Gerardum à fe emaculatum sexcentis retro annis aut circiter vixisse conjectatur, & opusculum suum de plantarum virtutibus primùm Græcè scripsit. Idem observavit in duobus libris manuscriptis à fe visis Autorem hunc Platonem Apolensem nominatum. Constantinopolim autem ubi scriptum Apulei dictam fuisse auctor est Ferrarius.

Alg. Prosper Alpinus Iustus Horti Patavini præfatus de Balsamo Dialogum, additis ejus figuræ, scriptis. Venetiis 1594. 4. Euldem de Plantis Egypti liber cum figuris 46. & cum medicina Ægyptiorum Venetiis 1592. 4. Liber de Plantis Ægypti & Dialogus de Balsamo una cum Observationibus Jo. Vellingii secunda vice impressus est Patavi 1640. in 4.

Eisdem de Plantis Exoticis libri duo cum figuris æneis à filio post ejus mortem editi sunt Venetiis 1627.

Ang. Aloysius Anguillara Horti Patavini tertius in ordine Præfatus de plantis suam sententiam diversis communicavit: Opusculum in partes 14. divisum operi Joan. Marinelli Italice prodit; additis duabus figuris Chamaeleontis & Sedi arborecentis. Venetiis 1561. 8.

Bell. Honorus Bellus Vicentinus, medicus Cysiconiensis in Creta insula. Extant Epistolæ ejus de Plantis ad Clusium conscriptæ, quales historiæ additæ.

Bellon. Petrus Bellonius, scripsit Observationum libros tres, qui à C. Clusio Laminatæ donati, additis plantarum figuris 10. prodierunt Antverpiæ 1589. 8. Item tractatum de neglecta stirpium cultura quem idem Clusius verit, & una cum Observationibus Exoticorum, libris adiecit. Item librum de arboribus confertis, resiniferis & semper virentibus cum earundem iconibus 8. Parisiis 1555. 4.

C. B. Casparus Bauhinus in pinace. C. B. Pheg. Idem in Phytopnace. C. B. prod. Idem in Prodromo Theatri Botanici C. B. Theat. Idem in primo volumine Theatri Botanici.

C. Bauhinus medicus & Professor Ballicensis in Phytopnace 2460. plantarum nomina cum aliquot Synonymiis exhibuit, & 164. descriptiones novarum plantarum, octoque figuras adposuit. Ballicæ 1596. in 4.

Idem P. Andree Matthioli opera omnia in Germania prius non cursa emaculata dedit, additis 330. figuris, & 50. novis ab ipso primùm descriptis, cum Synonymiis. Francofurti 1598. in fol.

Idem Animadversiones in Historiam generalem Lugdunensem in quibus circiter 400. figuras in illo opere bis terve positas & repetitas esse ostendit. Francofurti 1600. in 8.

Idem Jacobi Theodori Tabernamontani Historiam Germanicam correxit, maxima parte auxit: figuras novas plures addidit: nonnullas descripsit, & parti primæ synonymias adposuit. Francofurti 1612. in fol.

Euldem Prodrromus Theatri Botanici, in quo circiter 600. plantæ ab ipso primùm descriptæ, additis 140. novis figuris, Francofurti 1620. in 4. editus est. Continet hic liber multas species nobis suæstas, à plantis scissæ descriptas.

Euldem Catalogus Plantarum circa Basilam sponte nascentium, cum eorundem Synonymiis & locis natalibus. Basilæ 1622. in 8.

Tandem Anno 1623. prodit Pinax Theatri Botanici, opus absolutissimum, 40. annorum, circiter 6000 plantarum nomina continens cum earundem Synonymiis & differentiis. Liber istius Spalmaria & erroribus suis non caret: Species aliquæ bis terve repetuntur sub diversis titulis, alie loca non sua designantur, ut Historiam generalem Eberhardensem, Marjoni Prælat. Bot. & Historiam Oxoniensem, & nostram etiam legenti patet.

Multis post obitum C. Bauhini annis Joan. Caspar. Bauhinus ejus filius edidit primum Volumen Theatri Botanici sive Historiæ plantarum quod est pars duodecima totius Operis, Basilæ 1618. in fol.

Boccon. Paulus Boccone Siculus Panormitanus: Icones & descriptiones rariorum plantarum Siciliae, Melitæ, Galliar, Italiae Oxoni edidit Anno 1674. 4. Euldem Epistola Gallico sermone conscripta, & Amsterodami edita, nonnulla de Lithophylis aliisque plantis subterraneis continet.

Boni. Jacobus Bonius medicus Baraviae novæ libris 6. Historiæ naturalis Indiarum orientales conscripsit, quos morte preventus indigestos reliquit, postea Gulielmus Piso eos in ordinem redegit, illustravit, & edidit simul cum Historiâ naturali Indiarum occidentales, Amstelodami 1658. cujus Historiæ Lib. IV. de Arboribus, Fructibus, Herbis Medicis atque alimentariis nascentibus in Brasiliâ & regionibus vicinis agit. VI. Mantillam Aromaticam continet. XII. Notas in Garciam ab Hort. XIV. & ultimis Historiam quarundam plantarum Indicarum.

Anst. Boetius de Boor edidit Historiam quarundam Florum, Herbarum, Fragum cum Iconibus æneis. Bruggæ.

Breyh. Jacobi Breyonii Patrii Daniicani, Bonelli Exoticarum plantarum Centuria prima, Gœlarum 1678. cum æneis figuris elegantissimis in fol. edita.

Explicatio nominum, &c.

Trag. Hieronymus Tragus Medicus Gemanus. Scripte ille Historiam Plantarum, quae fapsus Germanice A. gentine in folio prodit: & per Davidem Kyberum Latine reddita, cum Iconibus 567. licet ad 500. deficiantur, Argentine 1552. excula est in 4. Editio Germanica a Melchior Schützio & Nicolao Aggerio emendata est 1595. in fol.

Tur. Gulielmus Turnerus M.D. Anglus, vir folide eruditissimus & iudici Anno 1551. emittit plantarum historiam Anglicam, in qua figuris Fuchii plerumque additur. Nomina expreltit Latine Graece, Anglicè, Germanicè, Gallicè. Ordinem Alphabeti fecutus est.

Ulfiss. Aldrovandi Dendrologia fol. Bonon.

Joan. *Janssonii* Dendrologia cum figuris aeneis, Francofurt. fol.

Zam. & Zanon. Jacobus Zanoniuss, Italus, Bononiensis, Pharmacopoeus, Horti Medici Bononiensis, qui est in Palatio Cardinalis. praefectus, rei Herbarie penitissimus, Italice Italico Bononiensem Plantarum rariorum à se observatarum & cultarum, partim in horto suo privato, partim in publico Bononiensi, quarum plurimae nondum à quocumque aene se elicit aut descriptae fuere. Bononiae 1075. in fol. cum figuris aeneis elegantissimis.

D. Wheeleri. & Spornii Itinerarium in Graeciam: & in aliis quamplurimis Itinerariis & navigationibus (praefertim ad Indiam Orientalem & Occidentalem) variis locis edius plantae passim describuntur, quae omnia enumerare Lectori tadio cilet.

ERRATA.

Page, lge	Page, lge	Page, lge	Page, lge	Page, lge	Page, lge
4 25 citharo.	180 18 Aconit.	468 47 Strati.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
14 16 alia.	186 19 milia.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
21 31 Rubia.	195 24 maris.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
23 31 in are arenicæ.	208 8 composit.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
31 31 Non Nam.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
44 01.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
51 11 cianum.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
26 10 aborea.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
35 35 frontes.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
30 31 al.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
31 13 affluant.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
34 4 lacin.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
85 57 rictus.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
87 87 liber alio.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
88 88 pro libe ligni.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
44 37 latereum.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
33 33 herosa.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
62 62 racha.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
17 17 frumiditate.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
56 56 am.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
1 1 angust.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
38 14 inter utrinq.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
44 44 deponantur.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
103 103 64 km.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
409 64 diam.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
179 179 microscop.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
127 5 8 n. r.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
144 10 rari.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
154 24 aum.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
155 45 ridia.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
159 159 qu.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
159 159 macin.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
159 159 Schlegelium.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.
169 35 il.	210 10.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.	471 2 Simon.

Terminor

Terminorum quorundam & vocum generaliorum Interpretatio & Explicatio brevis.

A.

Ablaqueare arbores est terra circa truncum seu caudicem in ambitu effossa radices superiores denudare & acri exponere, ut magis fructificent: vel, Palladii verbis, circa codicem delatibz diligenter terram aperire, & purgatis omnibus velut lacus effecere, ut Solis teporibus & imbribus provocentur.

Acinus non pro uva vinaceo apud idoneos auctores, sed pro uva ipsa seu fructu toto accipitur, qui ex fusco, & parte quae veluti caro est, & ex vinaceis, & ex ambiente cute seu folliculo constat. Angl. **A. Grape**, not a **chape** none. Columel. lib. 11. cap. 2. Cum expresse vinacea, quae acinis celantur, edique jam infusculata, & propemodum nigra fuerint, &c.

Extenditur & hoc nomen latius ad fructus minores arborum fructumque foliis cretensibus & coactis, ut *Hedera*, & sic à *bacca* distinguitur, quae rarius crecit, ut in *Olea*, *Lauris*, &c. *Jam*.

Medici recentiores pro gigarto seu vinaceo accipiunt, cum dicunt *uvas excitatas*. **Acen**, *eris*, purgamentum frumenti, palea. **The Chaff**. Porro *Acen* Plinio dicitur cum per se ipsa pinifur; Palea vero ubi cum stipula teritur in area.

Adonidis horti vocantur *adonides* & *adonides*, quales sunt qui testis & scilicet à fenestris ad Solem exponi solent.

Ala caulis est angulus quem cum caule vel ramo vel folium, vel pediculi folii constituit, qui semper ferè acutus est, vel rectus latum, non raro etiam accipitur pro ramulo, ut cum dicimus *caulis molis ala brachiato*, vel *in multis ala diviso*, quia rami veluti tondem ala cauli adnascuntur.

Alabastra sunt folia illa viridia, herbacea quae flores lepiunt. *Junius* exponit *alabastrum* Rosae globum nondum explicuitum totum, sed contentum.

Alburnum Plinio dicitur exterior ligni pars mollior & terebinti obnoxia, à colore albo.

Alica vel *Halica* interdum accipitur pro certo frumenti genere: Vide Plinium lib. 8. cap. 7. & Cellium lib. 3. c. 6. fed frequentius pro re factitia, quae fribat ex Zea quae semen appellatur, cui admiscebatur creta, quae transibat in corpus, colorisque ac tenacitatem adferebat. Hec propria & genuina Alica res Romana à Plinio dicitur, apud quem lib. 18. cap. 11. modum conficiendi vide. Differt autem Alica latè sumpta à Gracorum Chondrus, ut genus à specie; liquidum Chondrus non creta sed gypso & arena repurgatur, quemadmodum altera Zea species memoratur Plinio, adulterina cognominata, ex Zea in Africa degenerante confecta.

Amylum dicitur quod *zeae* sine mola pararetur: cujus conficiendi modum vide apud C. Bauhinum in *Theat.* lib. 1. Macebatum felleit sepius quoniam Triticum aut Siligo à

quà affusè & effusè, donec ita mollesceret ut cremer exprimi posset, quae deinde in Sole sicbatur, & hunc Amylum vocabant. Huiusmodi Amylum ex avena paratum apud Wallos in cinis affistatur, & *LLummary* dicitur.

Anthosae Offic. sunt summitates seu cacumina in florum modum flammibus incumbentia, q. *anthos* id est, floris rosae. **The Chusg.**

Apices idem significant quod *Anthosae*.

Arbor (*árvor*) est planta lignosa, crassitudine & altitudine inter omnes maxima, cui caudex pro superficie est perennis & naturà simplex, qui in multos ramos majores, quos *arbores* & *arbores* Graci vocant, & deinde in ramulosos appellat, dividitur. Anglice à *tree*.

Arili Offic. Vinacea, gigarta, q. aridula, quod aceti sint, & nullum lucum prestant.

Arili Acus exilis ac longa & gluma extans. **The Sceda** & *Arili*.

Asparagus dicitur primum germen herbarum quod edendo est vel oleis cujusque turio antiquum in folia exspicit, à *aspe*. **The tender sprout of shoot of any herb from the ground.** Hinc per Anomalon dicitur herba quaedam quae grandes profert & edules asparagos.

B.

Bacca dicuntur qui sparsim arboribus fructificantes Anglice, & sic ab *Acinis* distinguuntur, qui sunt racematum dependentes baccae. Nos in hoc opere restrictiore acceptione voco *Bacca* utimur pro fructu minore pericarpio seu pulpa carneve molli & humida semina includente, & membrana tenuiore tecto.

Balaustina, lythetrus mali Punice floris. **The flower of the wild Pomegranate-tree.**

Bulus est radix subrotunda vel pluribus tunicis in orbem le amplexantibus, vel pluribus squamis imbricatis ferè dilpohis coagmentata, fibras plurius ex ima sede seu basi emittens. Interdum latius accipitur pro radice quavis uno tubere constante etiam solidà & substantia continua, nec divisa in squamas aut tunicas involuta, fibras ex ima sede aut basi emittente. Sic Croci & Colchici radices bulbosae continentur.

C.

Calys, folliculus seu involuacrum floris praequam debiliat, praecipue Rosae; interdum hos ipsos rose continens & nondum expansus. At non frequentissimè accipitur pro folliculo, quo hos primum deinde semen herbarum & fructus arborum cooperitur. **The Cup enclosing, or containing the flower.**

Capillamenta sunt filamenta illa tenuia, in florum medietate surgentia, apicibus plerumque donata. **The rays.**

(42)

Capitulum

Capitulum est quod constat ex pluribus floribus & flaminibus arcte in globulam aut circulum seu cylindrum conpositis, ut in Cyano, Scabiosa, Jacca, Carduus, &c.

Capitulae plantae nobis in hoc opere dicuntur, quarum flores ex flocculis, etiam marginalibus, fistulosis componuntur, quoniam calyx corum squamulosus in ventrem plerumque extumescit grandifolium & lobotumum: cuiusmodi sunt *Jasca*, *Cardus*, *Centaurium*, &c.

Capiteolus, est pars quadam auxiliaris, flamentum aut funiculi amulus, cinctum in modum contortus, quae planta quavis vicinis stirpibus aliisque stirpibus se implicans, in altum emittit. Angl. *A clasper* & *twindel*. Huiusmodi cernuntur in *Vite* & *Humulus*. *Caro* in Phytologia substantiam illam molliorem fructuum fusculentorum notat, quam alias pulpam vocamus, ut pulpam seu caro *Cassia*, caro *Prunorum*, &c. *Sched.*

Caulis apud recentiores Botanicos idem sonat quod *Stem* aut nuncamentum, ut cauli *Salicis* aut *Juglandis*, id est *Stem*. *A palm* & *Can* *fin*.

Caulis est quod supra terram simplex affurgit, unde folia frondescit seu ramuliculi emittit: vel, desinente Jungio, est pars herbae suprema, ita in altitudinem exporrecta, ut anteriora & posterioribus, vel dextra & sinistra non differant. In arboribus & fruticibus *caules*, in frumentis *caulus* appellatur. *The stalk* of any herb, *The stem* of trunk, & *body* of a tree.

Cicci & *ciccum*, membrana tenuis acinis in Malo Punico discriminans. Hinc proverbialis locutio *Ciccum non interdam*, id est, Non curo, perinde mihi est.

Clavotula idem quod *Capiteolus*. *A clasper* & *twindel*.

Comae sunt plantarum summitates vel arborum frondes.

Coma in Phytologia dicitur fructus ex compactis lignolarum squamarum fructu compositus, coniformis amulus, hoc est, à lata & circulari basi in mucronem densum, qualis est *Pini*, *Alneti*, &c. Anglice, *A cone* & *clap*.

Cor five coraculum seminis est portuicula seminis unde tum radix, tum germen nascitur.

Cortex, exterior arboris quasi crusta, *The bark* of a tree & other plant. Interior tunica ipsi ligno adhaerens *Liber* dicitur. *Cortex* autem à *corium* & *teg*, quia quasi corium tegit, ut *Uilons* *invenio*.

Corymbus in genere significat quodvis sumum. Nam prima notio *invenio* est in capite Veterum Anticorum tutulus seu meta suggestus capillorum, autore Scaligero. Verum apud plantarum scriptores Corymbi proprie Hederacei racemi appellantur. *Plin.* lib. 16. cap. 34. In descriptione Hederæ ponit, *Racemus* in orbem circumscriptus qui vocatur *Corymbus*.

Corymbi nomen extendit Jungius ad significandum extremitatem caulis, ita subdivisam, & floribus aut fructibus onustam, ut sphaerica figura inde oritur, ut in *Sambuco aquatica*, *Cepa*, *Porra*, &c. Alii Umbellæ synonymum faciunt.

Corymbus etiam aliis sumis apud recentiores Botanicos profuse compositis dicitur, in pappos non revolvitur: qualis in *Chrysanthemo*, *Beldie*, *Chrysanthemo*, &c. cernitur: Nam huiusmodi flores in latum extenti umbellam seu corymbum quodammodo emulantur.

Crocus idem sunt quod apices. Est enim *Crocus* nihil aliud quam apex croci herbae floris flammis incumbens.

Culmus, frumenti (aut etiam Graminis) calamus à radice ad apicem, *The blade* of any corn & grass.

Cyme, *cy* & *Cyme*, *atys*, *cy*, *sinua*, id est, partus novellus qui prima germinatione producit, est sphaerum caulium delictor tenoriisque cauliculis, & dicitur præcipue de Brassica: verum & in genere Cyme sunt cauliculi teneriores delicatiorisque scaporum, quos à prima sectione præstant: imò Cyme apud Botanicos adhuc latius sumuntur pro summutibus quarumcumque herbarum.

Cymus, hos mali Punice sativæ: sed & hic quoque Balsatium Officinis dicitur, quibus Cymini appellatio incognita est.

D.

Dactylus, Palma, caryotis, Palmae arboris fructus, à digni similitudine dictus. *A Date*. *Digitum* folium nobis cum Jungio dicitur, in quo plures laciniae seu plura simplicia folia quae ad unum peroli punctum five terminum aptata sunt, ut in *Pentaphyllo*, *Lupino*, *Carnabe*, *Vitice*, *Trifolii*, *Fragaria*, &c.

Difcus est media pars floris compositi ex compressis & confertis flocculis ita ut unam quasi apparentem superficiem constituent, ut in *Calitha*, *Flore Solis*, &c. à similitudine difci cuius figura plana erat ac rotunda, ut in veteri statua apparet. Hinc Sol Græcis *Difcus* appellatur. Erat autem *Difcus* moles aliqua è plumbo aliove metallo quam jacientes athletæ inter se decertabant.

E.

Echinus, asperum & spinosum Castaneæ operculum, & in genere quicquid numerosa congerie aculeorum stipatur, five tegmen, five caput, five cacumen fuerit, à similitudine Echini animalis. *A Burr*, & *any prickly fruit*.

Emplastratio, *Budding* & *inoculating*, cuius descriptionem vide Lib. 1. cap. 19.

F.

Fibræ sunt veluti stamina rebus nonnullis intertextæ, v. g. *lignis*, *foliis*, &c. sic fibras lignosas vocamus corpora seu filamenta in longum extensa, ex quibus maximam partem lignum componitur, vid. lib. 1. cap. 8. Item fibræ dicuntur minutissimæ & extreme radicales.

Flos est pars plantæ tenuior, colore vel figura, vel utroque insignis, fructu prævia, eique plurimum coherens, & tenello tegendo fovendæ inserviens, quæ postquam explicatur brevi aut decedit aut marcescit. Flos simplex & compolitus seu aggregatus, uniformis & difformis, discoides, radiatus, &c. quæ sit vide Lib. 1. cap. 11. pag. 18, 19.

Folium, desinente Jungio, est quod à sede cui adheret ita in longitudinem & latitudinem extenditur, ut tertie dimensionis termini inter se differant, hoc est, superficies folii interna seu superior caulem respiciens ab externa seu inferiore.

Folia differentias, quidque per folium digitatum, pennatum & triangulatum intelligimus vide lib. 1. cap. 9. p. 13.

Folliculus, est theca tenuis quæ granum, vel semen continet involutum. *A husk* & *rob*.

Fra Varroni quod in summa spica matura minus est quæ granum.

Fructum peralium seu floris folium nobis dicitur quod in extremum latius & non raro rectè lineâ terminatum definit, ut in *Calendula* & *filicibus*; cui opponitur *Cuspidatum*, in angulum definit, quale in *Patmaria* *Aultricia* *Clas*, & *Flore Solis* cernitur.

Fructus sunt grandiores illi ac succulenti plantarum fructus, seminum receptacula, ut *Pons*, *Pyræ*, *Frangæ*, &c. à fruendo, sed & latius extenditur nomen fructus ad omnem agrorum proventum. Jungio *fructus* dicitur pars plantæ annua, flori coherens & succedens, qui ubi maturaverit, id est, ad perfectionem suam pervenerit, sponte à planta abscidit, & terra aliâve communi nutrice exsurgit, *nonne plantæ si autem*. Angl. *The fruit*. Sunt ergo fructus, vel *Pecariæ* integra cum feminibus contentis, vel *Semina* sola in eis quibus pericarpium deest.

Fruges, quicquid de terræ proventu in alimonia emittit. Errant ergo qui discriminant legumina à frugibus.

Frumenta five frumentacea Botanici dicuntur quæcumque geniculato culmo & arundinaceis foliis constant, semineque pulvis ut panis factum in ipsis aut jubeis producant, ut *Triticum*, *Hordeum*, *Milium*, *Panicum*, &c. Frugum enim duo sunt summa genera, Frumentacea & Legumina. Ceterum & Ficum grana illa exigua Frumenta dicta sunt Plinio.

Frutes, desinente Bodæo à Stapel, est stirps inter lignosas altitudine ac crassitudine mediocri, cui pro superficie stipis perennis, natura multiplex, quique facile in naturam arborum stolonum abscissione transiunt. *A shrub*.

Fundus plantæ [*radix*] Jungio est limes communis in quo radix & pars suprema coherent.

G.

Gemma in Phytologia idem est quod *Oculus*. Anglice *A bud*. Id quod in arboribus tumescit cum parere incipit. Gemmæ pleniorum descriptionem vide lib. 1. cap. 8. p. 12.

Geniculum est nodus quidam herbarum in caule.

A joint & *knor*.

Glaui dicitur quod cortice constet crustoso unicum tantum semen continente, cuius pars posterior, quæ arbori adheret, calyce proximo cooperitur, parte superiore nuda. *Spægel*. *iflag*. Rectius *Glaui* dicitur ipse fructus calyce contentus.

Glema, *uriculus*, folliculus grani seu involucrem seminum in frumentis, à glubendo, quod eo folliculo deglabitur granum. *The husk* of wheat & corn & grass.

Gramen proprie solum trugum dicitur, inde generalis quoque minimum est, & similitudinem neminem aliquam habet cum grano frumento.

Gummi est succus plantæ concretus, qui in aqua facile dissolvitur, in igne non liquefit, nec flammam concipit, sed duntaxat crepat; cuius generis sunt *Gummi Arabicum*, *Gummi Cerevisiæ*, &c.

H.

Herba (desinente Bodæo à Stapel ex Antiquorum sententia) est stirps cuius superficies est ex foliis tantum, vel etiam ex caule sed illo annuo, carnoso & qui diutius durare nequit, liquefitque non est nisi cum exaruerit. In præparata medica pro foliis foliis, ut plurimum usurpatur.

I.

Intervalum est intervalum inter bina genicula, quæ in culmis & arundinibus cernitur. *The space between two joints*.

Juba in Phytologia est arundinacea coma laxè effusa, qualis in *Milio* est.

Julus, nuncamentum, quod in Corylo, Juglande, &c. velut prolongus vermiculus dependet, & nihil aliud esse videtur quam florum italicum à *Palum*, *Salicem* Julii à *Juglandis*, &c. diverſi sunt; nam in ferilibus plantis numerosis vasculis feminibus constant.

Infusio latissimo sensu est ejusmodi applicatio siccis seu gemmæ ad truncum ramumve, vel suum vel alienum, ut tandem uniantur & coalescant: à multis species fere modis sub se complicitur. Angl. *Distilling*.

L.

Lachryma est humor è plantis, tum sponte effluens (five si concreta v. g. in oleum, resinam, gummi, five non) tum facta incisione emanans. *Sched.* *Spigelia lachrymam in eo distinguit à succo*, quod liquor qui ex conta herba exprimitur aut elicitur succus vocatur, qui vero vel sponte, vel incisione manat *lachryma*.

Lacina est portio folii inter duas fissuras (fissura est profundior scissura) inclusa. *A flag*.

Lanugo in Phytologia est mollis foliorum aut fructuum lana, ut *Cydoniæ*, &c. *Jun* vel (ut *Schroderus* definit) filamenta tenella cuticulæ extime instar pilorum aut lane adnascencia. *Down*.

Legumen, legumentum, quicquid ex terræ facis in filiqua nascitur, ut *Faba*, *Pisum*, *Cicer*, *Lens*; à legendo, teste Varrone, quoniam id non secatur sed legitur manu vellendo. *Plin.* Nos in hoc opere leguminibus accensimus herbas omnes quæ florem producant papilionaceum.

Liber, interior tunica arboris ipsi ligno adhaerens.

Jun. Unde *Liber* adhuc dicitur, in quo scribitur ex quacunque facta materia, quia ante receptum chartæ vel membrante tamen de libris arborum volumina compinguntur. *The innermost bark of a tree*.

Loculamentum est camera quadam seclusa & distincta in seminum vasculis, ut videtur est in capitulis *Papaverum*. *Jun*. *A cell*.

Louche in Phytologia sunt *Avenacæ* glumæ singulares cum seminibus ex longis filis dependentes, ob quandam similitudinem cum locustis dicitur. Extenditur hoc nomen ad Graminum paniculorum grana glumis involuta significanda.

M.

Terminorum quorundam

M.

Malicorium, Mali Punici cortex.
Matrix arboris idem est quod ejus medulla five Cor.

Medulla in Phytologia mediam cujuslibet plantae partem molliorem & spongiosam significat, quam & Cor matricem appellant, cujus descriptionem pleniorē vide lib. 1. cap. 4. p. 7.
Malleoli, deficiente Columella lib. 3. cap. 5. novellus est palmis innatis prioris anni flagello, cognominanturque à similitudine rei, quod in ea parte que decidit ex vetere farnento prominens utrinque Malleoli speciem præbet.

Merges, manipulus spicarum, quantum fci. femel instrumentum melliorum niergus dictum inter metendum capiat.

Musica spica dicitur que aritis caret, quasi mutila.

N.

Nervus, in Phytologia, prælongum & continuum filamentum folia perrepans, ut in Plantagine, quo inde quinquenervia & septinenervia dicitur.

Nucamentum, idem quod *Nux*, quædam scilicet quali panicula dependens è ramis nucum alarumve arborum: *N. Cathin* & *Nalm*.

Nucens, Veneribus *Nuculens*, id velcum quod sub putamine nux latet, & generalius semen quodcumque nucibus vel fructibus inclusum & occultatum.

Nux, agricultura scriptoribus dicitur omne Pomum quod foris duro regitur cortice, intus vero continet quod est elui. *Macrob*. Hi nempe existimant Pomum cum Malo haud idem esse, fed Pomi nomen Nucis atque Mala continere.

O.

Oculus, *Gemma*, tuberculum in arborum furculis unde germinant *N. Bud*. Hinc *inaculatio* infusions species, cujus descriptionem vide lib. 1. cap. 19. pag. 37. Schroderus oculos exponit florum prodromos, inque flores explicabiles, nimis restrictè, nam Oculis æquè latè patet ac Gemma.

Ovis, quæcumque herba esculenta, ab olla nomen sortita, quod in cibum veniat *Jun*. Holus Julio Scalgero ab *ovæ*, claro indicio præfixe frugalitatis, quod ad victum nihil obsonii fide deesse existimaret, modo ne deesset olus. Hoc enim *ovæ* est sicut Panis *ovæ*. Jos. Scalger in notis ad Varonem olus adducit ab *ovo* cresco, quod olera in hortum translata ex agrestibus culta fiunt. *Boetberb*.

Officulum, O, penetrare fructum carne contentum, in quo nucleus est, ut in Coralis prunifque. *The stone of a Plum*, *Cherry of the like fruit*.

P.

Palmula, Dactylus, caryotis. *A Date*.
Panicula est lanosa coma unde semen dependet, ut in Arundine, Milio, Gramine, &c. seu (ut Junger de hinc) Spica laxè diffusa præsertim propenditibus petiolis, ut in *Miljo*. Idem valet quod *Junba* & opponitur *Spica*.
Pappus, lanugo è floribus veterascensibus dec-

dua & volatica, qualis in Carduus, Erigero, Hieracio, &c. cernitur. Hinc Herbarum classis Papposa seu Pappiflora dicitur. *The Down growing to the seed of wherein the seed lies*.

Pecten arboris, linearum tractus qui in longum excurrit in materia fve ligno, cujusmodi in pectine conspiciuntur dentes. *The grain of the Wood*.

Pennatum filium, est in quo bini lobi seu mavis folia partialia, è regione sibi ad idem quasi coactæ punctum five ad eandem coactæ directionem opponuntur, ut in *Fraxino*, *Juglande*, &c. seu folium compositum ex foliis partialibus, nisi sibi invicem ad costam in medium oppositis, seu folium *Pinnatum* sequitur dicitur *floribus* folia, seu laminæ illæ tenelle colore insignes & fugaces. Hoc autem nomine partim ob brevitatē, partim ad Homonymiam evitandam pro floribus folio utitur. Hinc monopetala herba nobis dicuntur quorum flos unico folio seu laminâ constat, tripetalæ, tetrapetalæ, pentapetalæ &c. quorum flos tribus, quatuor, quinque, &c. foliis componitur.

Petalus nobis *P. Columam* sequitur dicitur *floribus* folia, seu laminæ illæ tenelle colore insignes & fugaces. Hoc autem nomine partim ob brevitatē, partim ad Homonymiam evitandam pro floribus folio utitur. Hinc monopetala herba nobis dicuntur quorum flos unico folio seu laminâ constat, tripetalæ, tetrapetalæ, pentapetalæ &c. quorum flos tribus, quatuor, quinque, &c. foliis componitur.

Pedunculatus est à quo folium, aut flos, aut fructus dependet. *The foot-stalk of a leaf, flower of fruit*.

Petianthium est quod florem tegit, & dicitur etiam calyx.

Pericarpium, nonnullis restringitur ad significandam pulpaem mollem seu humidam semina ambiens ut, *Pyræ*, *Pomæ*, &c. Alii latius extendunt id nomen ad significandam thecam aut involucrium seminis quodcumque, fve membranosum id fit ut in veticis Ulmi, Staphylo dendri, &c. five durum ut in *Cassiane*, five carnosum ut in Pomis, &c.

Petiolus idem est quod pediculus. *A foot-stalk*.

Pomum generale nomen est, quo continentur omnis fructus arboris elui aptus, fve is molli corio regatur, five duro, ut fci. Nucem & Malum fci. le complectatur. Nos cum arbores quædam *Pemiferæ* dicimus Pomi, nomen strictius accipimus pro fructu cuius caro esculenta nec duro putamine includitur, nec officulum in se continet. *A n Apple of a Pear*. Alii Pomum à Nuce distinguunt, ut Pomum fit quicquid foris habet quod edendo est, & durum in se includit, Nux quicquid foris duriore corio tegitur, intus habet quod est elui.

Pulpa est caro seu substantia fructuum succulentorum inter corticem ac nucleum comprehensa, v. g. Pomorum, Ceraurum & similibus. Primario significat partem carnosam in corpore animalis.

R.

Racemus est integra uva è multis constans acinis. *A Cluster of Grapes*. Ad alios etiam fructus extenditur qui uvæ in modum ex pluribus acinis sunt conglobati.

Radix, deficiente, Jungo est pars plantæ inferiorem, que intra corpus solidius, quod plantæ sedem præbet, abditâ (five illud terra fit ut plerumque, five laxum, five calx, five arena, five lignum, five quodcumque, aliud) & alimento atrahendo destinata est. Nonnullæ ex plantis subterraneas radices habent expositas & minime intra corpus aliquod solidius abditas, sed dumtaxat faxa in fundo jacentia amplectentes.

Ramus est in quem caulis dividitur, estque velut brachium plantæ. *A Bough of a Branch*.

Refina

R. fissa est liquor pinguis & oleaginosus ex arbore seu ponte seu ei vulnerata destillans, que in aqua non dissolvitur sed in oleo duntaxat, & flammam facillè concipit.

S.

Scapula dicitur superior pars furculi aut flagelli. Vid. lib. 1. cap. 18. pag. 13.

Scapus est caulis rectus in columnæ modum. *Jun*. Est enim scapus ipsum corpus columnæ inter basin & epiphyllum. *The Shaft*, vel Scapus est pars caulis rectus, qui à fundo ad cacumen una quasi lineæ extenditur, cui rami utrinque adherent. *Jung*.

Soci quod terra de ligno deteritur. *Salu dult*. Sic etiam dicitur limatura, seu illa velut farina que limâ abraditur: à Scabando.

Semen in Officinis minores plantarum fructus denotat ex quibus simile nati possent. *Sched*. *Servia*, ferum & floribus, five paulillus è floribus compactus *Jun*. *A Garland*.

Silipes est folliculus oblongus cui Leguminum & similibus grana includuntur. *A Pod of Bush*.

Spadix, Ramus Palmæ aut cum fructibus revolvens color quidam Spadicis denominatur. *A colour approaching to Sap of a Chestnut*, but much more red in it.

Spica est quod cultus exultit, continetque granum, glumam & aristam, an *Ear of Corn*. Verum hoc nomen latius extenditur: unde rectè à Jungio definitur, quod ex floribus vel seminibus spissè compositum est, ita ut conus erectus sed oblongus, five admodum acutus inde evadat, ut in Plantagine, Bistorta, Scali, Hordeo, &c.

Stamina idem sunt quod Capillamenta, que sic describit *Spigelia*. Sunt autem staminum in floribus medio, quod umbilicus appellatur, partes oblongæ, tenues veluti capillamenta, interdum paulo crassiores, paululum prominentes in summitate, apicibus frequenter præditæ, que stylum partem firmius oblongam, sed paulo crassiorē, aque è centro umbilici emergentem ambiunt.

Stipa, planta firmata prædita *Jun*, in genere Plantæ Synonyma est.

Solones sunt cauliculi imiles à radicibus aut caudicibus lateribus succulentis. *Butchers from the root*. Jo. Bodæus à Stapel Solonem dicit vult que nascitur circa stipites & avelluntur cum radice & corporis parte; quo à Vivridi quo extrahitur. Vid. lib. 1. cap. 19. p. 33.

Stylus in Phytologia est pars floris medium ejus occupans & rudimento fructus aut seminis coherens. Dicitur stylus qui in longitudinem tenuem plerumque extenditur *Jung*. Vid. lib. 1. cap. 10. pag. 18.

Suffrutices est planta humilior, lignescens & perennans, à radice non foliata, & ab imo statim ramosa; vel Planta inter lignosâ minimæ & altitudinis, & crassitudinis superficie perenni, non gemmipara, ut *Salvia*, *Ruta*, *Lavendula*.

Sarculus est quod in ramis simplex albugit, tenerum & exile. Est etiam ramulus novellus, qui imputat ad ferendum. *A small twig of a tree*, also a *Spout of graft*, germen arboris anniculum.

T.

Talcs nonnullis est furculus præcisis ab utraq; parte ut terre inferatur. Vid. lib. 1. cap. 19. pag. 12.

Termet, Ramus ex arbore decerptus cum fructu. Propriè (ait *Perphyrius*) termet est *In Herma* termetem appellat ramum Palmæ cum fructu decerptum.

Thrysis est quod virgule in modum, aut in teli retitudinem in planta confligit: *Caulum autem modum fructus qui vulgo thrysis dicitur*. *Servius*. Voffius exponit, quicquid sic conjungit ut in gracilitate attenuatur, ut arboris confera, vel conipicæ. Apud Boerhaavium cum Spica confunditur. Item *Hastula* frondibus vestita, quam solebant Bacchantes ferre.

Tomenum est lana brevis forpicibus defecta, aut in poliendo à fullone de pannis rubidis aut interpolatis deducta, quæ interfertur calcitræ qualisescunt. *Jun*. *Flocks of Wool*. Hinc ad plantas transferitur que molli & lanola comâ in capillis eminent prædita sunt, ut *Cardui tomentosi*, *Gramen tomentum*, &c.

Tepanum opus vocant arbores & herbas egregio artificio à formas animalium aut aliarum rerum ductas: five que in picturas opere historiali trahuntur. *Plin*. lib. 16. cap. 33. A topis seu fuscis tomen obtinuit, quibus fructus aut arbucule tonitis religatis, multis hinc inde diffinuntur, id est, torquentur, flectunturque ad fingenda que ludant rerum & animalium argumenta.

Truncus caudex arboris ramis & frondibus destitutus.

Tuber, est fungus subterraneus, à tumore. Hinc dicitur de plantarum radicibus præteritis, rotundis. Radices tuberosæ, *Knobby roots*.

Turiones, tenella arborum, fructuum aut herbarum cacumina, quasi tenerones; vel ut Voffius vult, quæ facile teruntur. Teneritates summitatum ipsarum arborum que singulis annis crescunt. *Sched*.

U.

Utriculate plantæ dicuntur quarum flosculi caulem articulatum vel verticillè amplectuntur foliis interperis, ut in *Pulegio* & *Marrubio* cernitur. Sunt autem Utriculi instrumenta quedam rotunda, que fusi adhibentur ut facillius vortantur: Anglice *Utricles* dicimus.

Vimen, omne virgultum lenum ac flexile, ad ligandum aptum, à viendo. *A bending twig of wye*.

Vincemum, granum acini, *Physalis*. *A grape-stone*. Vide *Acum*. Accipitur etiam nonnunquam pro tortis uvæ expresse reliquis.

Virgultum, *cremum*, Ligna tenuia fve germina quorum ulus est ad cremandum. *Woolly wood* of small flowers *twigs*.

Vitis, vinum, propriè quibus vites vinciuntur. *Umbella* vocatur floris semine velut pedamentum in plures divilum longiores pediculis, qui simul ex eodem fastigio ori in latum continuo radiantur, singulique florem fulgentem in orbem circumactum, ut in Fenniculo, Ancho, Apio, &c. vel, ut Junger definit, est excrentia caulis per multas subdivisiones in continuè figuram apertâ; à similitudine umbellæ quæ mu-

I N D E X.

<i>Cucuta</i>	450	<i>Avicenne</i> i. c. <i>Eupatorium cannabinum</i> mas	
<i>Cucurbita</i>	439, 451	<i>Euphrasia</i>	293, femina
<i>Cinara</i>	299, 300	<i>Euphorbia</i>	771, 775, 778
<i>Citraria</i> i. c. <i>Jacobaea marina</i>	236		
<i>Cirsium</i>	401		F.
<i>Cirsium</i>	343	<i>Faba</i>	909
<i>Cirsium</i> i. c. <i>Anguria</i>	605	<i>Fagopyrum</i>	181, 182
<i>Clematis</i> , <i>Clematis</i>	620, 621, 622	<i>Ferrum equinum</i>	929, 930
<i>Climodendrum</i>	332	<i>Fenula</i>	420
<i>Cnicus</i>	302, 303	<i>Philopodia</i>	623
<i>Coclegraja</i>	832, 833	<i>Pinus</i> 142, mas 143, 144, femina 149, 150, florid 151	146
<i>Cole</i> 229 i. c. <i>Hornium luteum</i>	642	<i>Saxatilis</i>	195
<i>Columba</i>	923, 924, 925	<i>Sis</i> <i>Africanus</i> 342, <i>Adonis</i>	146
<i>Conferia Plinii</i>	118	<i>Cicuta</i> i. c. <i>Cardamine vulgaris</i>	333
<i>Confolida</i>		<i>Cardinalis</i> , <i>Trachelis species</i> 746, <i>paffionis</i> 649, 800	
<i>Confolida</i>		<i>Sola</i>	334, 335
<i>Confolida</i>	504, 505	<i>Feniculum</i>	457, 458
<i>Confolida</i> i. c. <i>Bugula</i>	575	<i>Fenium Gratum</i>	934
<i>Confolida</i> i. c. <i>Bella minor</i>	351	<i>Fragaria</i>	609, 610
<i>Confolida</i> i. c. <i>Delphinium</i>	707, 708, 709	<i>Fraxinella</i>	681
<i>Confolida</i>	722, 723, 724, 800	<i>Fraxinus pavoninus</i> <i>vis Crifta pavonina Sinenfis</i>	989
<i>Confolida nigr</i>	182		
<i>Conyza</i>	261, 262, 800	<i>Fumaria</i>	70, 71, 800
<i>Coralina</i>	65, 67		404, 405
<i>Coralum</i>	61, 62	<i>filiquifa</i>	974, 975
<i>Cerandrum</i>	470	<i>Fungus</i>	85, 86, 800
<i>Cera</i>	882		G.
<i>Ceroneus</i>	879, 880, 881	<i>Galega</i>	911
<i>Ceroneus</i>	925	<i>Galeopsis</i> , <i>Lamium</i>	547
<i>Ceroneus</i>	843	<i>Gallibaculum</i> i. c. <i>Hormium</i>	342, 800, 457
<i>Ceroneus</i> <i>Reulii</i> i. c. <i>Najarium verrucosum</i>	925	<i>Geniana</i>	716, 717, 800, 457
<i>Ceroneus</i> i. c. <i>Alphragus filiostris</i>	843	<i>Geum</i> i. c. <i>Carophyllata</i>	665, 667, 800
<i>Ceroneus</i> <i>bartram</i> i. c. <i>Belladonna</i> mas	925	<i>Glycyrrhiza</i>	416, 417
<i>Ceroneus</i> <i>belladonna</i> <i>belladonna</i> species	335	<i>Glabium</i> , <i>latia</i>	942
<i>Ceroneus</i> i. c. <i>Alphragus</i>	689, 690	<i>Glabium vulgaris</i> 935, <i>Hipocista</i>	940
<i>Ceroneus</i> <i>belladonna</i> species	772	<i>Glabium</i>	910
<i>Ceroneus</i> <i>belladonna</i> i. c. <i>Pedicularis</i>	769, 770, 800	<i>Glabium</i>	294, 295, 490
<i>Ceroneus</i> <i>belladonna</i> i. c. <i>Fraxinus pavoninus</i>	925	<i>Granadilla</i>	649, 800
<i>Ceroneus</i> <i>belladonna</i> i. c. <i>Feniculum maritimum</i>	456	<i>Gummi Arabicum</i>	671
<i>Ceroneus</i>	879, 880		H.
<i>Ceroneus</i>	331	<i>Halictidum</i> i. c. <i>Alphragus</i>	988
<i>Ceroneus</i> <i>belladonna</i> 645, 646, <i>agrefis</i>	647	<i>Halimula</i> <i>fen</i> <i>Peristula marina</i>	194, 195
<i>Ceroneus</i>	647	<i>Hedera terrestris</i>	566, 567
<i>Ceroneus</i>	433	<i>Hedera</i>	929
<i>Ceroneus</i>	321, 322	<i>Hedera</i> , <i>fen</i> <i>Emula campana</i>	670
<i>Ceroneus</i> <i>belladonna</i> <i>belladonna</i> species	163	<i>Hedera</i>	280, 281, 800
<i>Ceroneus</i> <i>belladonna</i> i. c. <i>Mercurialis filiostris</i>	490, 491	<i>Helleborus</i> <i>tricus</i>	163
<i>Ceroneus</i>	970, 971, 800	<i>Helleborus</i> <i>niger</i>	800
		<i>Helleborus</i> <i>niger</i>	697, 698
<i>Daucus</i>	460	<i>Helleborus</i>	135, 142
<i>Delphinium</i> <i>belladonna</i> <i>regali</i>	707, 800	<i>Helleborus</i> <i>fen</i> <i>Lichen</i>	134
<i>Delphinium</i>	245, 246, 247	<i>Helleborus</i> <i>fen</i> <i>trifolia</i>	617
<i>Delphinium</i>	784, 785	<i>Helleborus</i> <i>fen</i> <i>tormentilla</i>	617
<i>Delphinium</i> <i>belladonna</i> , <i>Plumbago Plinii</i>		<i>Helleborus</i> <i>fen</i> <i>tormentilla</i>	617
<i>Delphinium</i> <i>belladonna</i>	537	<i>Helleborus</i> <i>fen</i> <i>tormentilla</i>	617
<i>Delphinium</i> <i>belladonna</i>	767, 768	<i>Helleborus</i> <i>fen</i> <i>tormentilla</i>	617
<i>Delphinium</i>	381, 382	<i>Helleborus</i> <i>fen</i> <i>tormentilla</i>	617
<i>Delphinium</i>		<i>Helleborus</i> <i>fen</i> <i>tormentilla</i>	617
<i>Delphinium</i>	274, 275, 800	<i>Helleborus</i> <i>fen</i> <i>tormentilla</i>	617
<i>Draba</i>	821	<i>Helleborus</i> <i>fen</i> <i>tormentilla</i>	617
<i>Draba</i> <i>belladonna</i>	373	<i>Helleborus</i> <i>fen</i> <i>tormentilla</i>	617
<i>Dracunculus</i> i. c. <i>Pharmacia</i>	344	<i>Helleborus</i> <i>fen</i> <i>tormentilla</i>	617
<i>Dracunculus</i> <i>belladonna</i>	146	<i>Helleborus</i> <i>fen</i> <i>tormentilla</i>	617
<i>Dracunculus</i> <			

I N D E X.

[illegible]

INDEX.

Rubia 478, 479, 480. cynanchica 485. <i>spicata</i> ibid.	Stachys 554
Rufus 664	Staphis agria 705
Ruta vulgaris 874, 875	Stachis Arabica 323, 324
causa Scrophularia species 766	Stachis 513, 514
capitata, Galga 914	Stachys 280, 281, 880
maritima, Adiantum album 152	Stramonium 747, 748, 880
praeclara i. e. Thalictrum 493	Stramonium multifida 745, 746
S. 619	Succisa i. e. Morsus Diaboli 589
Sagittaria 619	Symphytum majus 504, 595
Salsapilla 656	T. ibidem i. e. Nicotiana T. 713
Salsia 509, 510, 880	Tanacetum 365
Salsia vite i. e. Adiantum album 537, 880	Thalictrum 639, 690
Sampolus i. e. Mayrara 475	Thalictrum 326, 327
Sanguis ba Prunella 518, 519	Thalictrum seu Ruta praeclara 403
Saturata 475	Thalictrum 418, 419
Saxifraga i. e. Saxifraga praeclara 475	Thalictrum 418, 419
Saxifraga aurea 374, 375, 475	Thymus 519, 520, 421
Scalifica 722, 723	Thymus 863, 864, 475
Scammia 428	Tibialis 519, 520, 421
Scammia, Pellet Faveris 139	Tibialis 519, 520, 421
Scammia i. e. Canina 576	Tibialis 519, 520, 421
Scelopendria i. e. Asplenium 576	Tibialis 519, 520, 421
Scoridum 930, 931	Tibialis 519, 520, 421
Scoridum 764, 765, 766	Tibialis 519, 520, 421
Scoridum 248, 249	Tibialis 519, 520, 421
Securidaria 921	Tibialis 519, 520, 421
Sedum majus 687, 688. minus echinatum 691, 692	Tibialis 519, 520, 421
Sedum i. e. apium 447, 448, 461	Tibialis 519, 520, 421
Sempervivum i. e. Sedum majus 290, 291	Tibialis 519, 520, 421
Senecio 290, 291	Tibialis 519, 520, 421
Serpyllum Absinthii species 320, 521, 522	Tibialis 519, 520, 421
Serpyllum 331	Tibialis 519, 520, 421
Serpyllum 926	Tibialis 519, 520, 421
Serpyllum 414, 439. montanum 452. praeclara 453	Tibialis 519, 520, 421
Serpyllum 476	Tibialis 519, 520, 421
Sideris 562, 880, ad 566	Tibialis 519, 520, 421
Sigillum Solonensis, Polygonum 664, 665, 880	Tibialis 519, 520, 421
Silve nouatum 439	Tibialis 519, 520, 421
Symphytum Consolida major 504, 505	Tibialis 519, 520, 421
Sinapi 802, 803, 880	Tibialis 519, 520, 421
Sisyrinchium 442	Tibialis 519, 520, 421
Sisyrinchium i. e. Anomum Germanicum 443	Tibialis 519, 520, 421
Sisyrinchium i. e. Mentha aquatica 443, 444	Tibialis 519, 520, 421
Sisyrinchium 653	Tibialis 519, 520, 421
Sisyrinchium 436, 437	Tibialis 519, 520, 421
Sisyrinchium 533	Tibialis 519, 520, 421
Solidago 726	Tibialis 519, 520, 421
Solidago 279	Tibialis 519, 520, 421
Sonchus 224, 225	Tibialis 519, 520, 421
Sopha Clavicornem 812	Tibialis 519, 520, 421
Spiculum Veneris 743	Tibialis 519, 520, 421
Spondylium 408	Tibialis 519, 520, 421
Sprachia 165	Tibialis 519, 520, 421
Spongia 80, 81	Tibialis 519, 520, 421

Plantae Omisse quarum descriptiones (ut & aliarum quotquot occurrunt) in Appendice dabimus.

A Cerfa Indica Bonii, Altea species videtur.
Fungus spiralis seu Agyris spiralis maritima P. Boe.
Fungus cyphoides coccineus Malicor.
Folliculus pulpa arilla flavo referent.
Malicor.
Tula marina Myosorum Lousianensem.
Nidus altera repens, folia Botania & Anni.
Aster latifolia Triphiti flore.
Verica racemosa Canadensis.

Astragalus Canadensis flo. viridi flavescente.
Brutella Lysimachia flore & spica major.
Caryophyllus flo. luteo foliis.
Saxifraga ovata Licheni facie Morion.
Lato agniti Coryli folia.
Scabiosa foliata aenea prolifera.
Sedum terratum flore albo multiflorum.
Thalictrum semper virens.
Tricelium americanum flo. caeruleo parvis.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER PRIMUS

QUI EST

De Plantis in Genere.

U.E. Historiæ nostræ Botanice de Plantis in genere præmittenda duximus ad sequentia Capita reducemus.

- I. Primum erit de Definitione Plantæ. CAP. i.
- II. Secundum, de Partibus Plantarum: Primò in genere. CAP. ii.

Secundò in specie:

1. De carum Radicibus. CAP. iii.
2. De Caulibus. CAP. iv, v, vi, vii.
3. De Gemmis. CAP. viii.
4. De Folio. CAP. ix.
5. De Floribus. CAP. x, xi.
6. De Fructibus & Seminibus. CAP. xii, xiii, xiv, xv.
7. De Partibus auxiliaribus. CAP. xvi.

III. Tertium erit de Actionibus Plantarum. Quæ sunt, I. Nutritio, CAP. xvii. 2. Auctus, CAP. vi. 3. Propagatio. CAP. xviii.

IV. Quartum de Accidentibus Plantarum respectu Quantitatis. 1. Permanentis; sc. De Statuta & Magnitudine Plantarum. CAP. xvii. 2. Fluentes; sc. De Ætate & duratione Plantarum. CAP. xviii.

V. Quintum de Qualitatibus Plantarum. 1. Primis; Frigore, calore, humiditate, siccitate. 2. Secundis; Odoribus, Saporibus. CAP. xvii. 3. Viribus in Medicina. Ibid.

VI. Sextum de Adjunctis Plantarum externis, v. g. 1. De Loco Plantarum. CAP. xv. 2. De usibus quos hominibus præstant in Cibo, Medicina, Edificiis, Mechanicis, &c. CAP. xiv. 3. De operationibus circa Plantas, v. g.

1. De Satione. CAP. xvii.
2. De Infusione. CAP. xix.
3. De Collectione, exsiccatione, alteratione, &c. Plantarum earumque partium. CAP. xviii.
4. De Chymica Plantarum Analysis, & partium resolutarum usu. CAP. xxix.

VII. Septimum, De his quæ præter naturam Plantis accidunt, v. g. De morbis Plantarum earumque remediis. CAP. xxx.

VIII. Octavum, De Plantarum differentiis genericis & specificis, & de divisione Plantarum. CAP. xxi, xxvi, xxvii.

CAPUT PRIMUM.

Quid sit Planta.

PLANTA [φυτόν] definitio: Jungio, est corpus vivens, non sentiens, certo loco, aut certæ sedi effusum, quod nutriti, augeri, se deinceps propagare potest.

Vita est unio huius conjunctionis anime cum corpore. Animam voco principium illud internum, quodque tandem fit, five Substantia, five Accidens, à quo operationes Vegetabilium propriæ, un sunt Nutritio, Augmentatio, seminis Productio, fluunt: quando enim principium illud inter corpus unum manet, tamdiu, si sentiri vivere dicitur.

Non sentiens in Definitione additur ad excludendum Animalia, quæ non minus quàm Plantæ vivunt & vegetant.

Obijciunt quidam, Plantas nonnullas & Ephemeræ scilicet pedicæ Veteribus dictas, Recentioribus Pteris & Senfivæ & Mimosa, haud obcura sensus indicia prodere: Siquidem folia earum manu aut baculo tacta, & paululum compressa, pleno etiam meridie, splendens Sole, illico se contrahunt & veluti marcescunt, quod idem ab Aeris frigidiore appulsi patuntur.

Fateamur equidem quomodo hæc fiat, si sentiri videretur, & motum spontaneum plantis denegemus, mechanici aliqui ratione explicare perdifficile esse.

CAP

terrane

* De Plantis
Ægypt. c. 35.
† Observat.
in Alpin. Æ-
gypt. plant.
cap. 35.

teranea, ut rectè eruditissimus & ingeniosissimus Vir, D. *Nehemias Greiv.* M.D. ob præclara sua inventa & observata, in *Anatome Plantarum*, reliquæ earundem Historiæ mentio celeberrimus.

Tuberosæ sunt quæ carne solidâ continuâ constant, suntque vel simpliciter tubere ut in *Rapa, Croco*, &c. vel multipliciter, ut in *Alphaleo, Tæonia*, &c.

Not. Plantæ nonnullæ dujūm generum radicibus donantur, tuberosis & fibrosis, ut *Orchis*.

Radicibus in longum extensæ quæ plerumque fructuosæ sunt & lignosiores, vel *sarmentosæ* sunt & transverſim progredientes fere reptantes, ut *Glycyrrhiza, Carthæ viciaria, Aetæola Ovisæ*, &c. vel *cauliformes* & in altum descendentes.

Notandum autem, in pluribus reptantibus propagines fere terra reptantes, geniculatæ cūm gēis, & æ geniculis fibras emittant, ut in *Gramine canino Offic. Mentha, Pileſſia aurea, Pterisica*, &c. Caulis potius subterraneos videri quàm radices.

Radicibus *cauliformes* & in altum descendentes sunt vel *simpliciores*, fibras tantum è lateribus emittentes, vel *ramosæ*: Hæ autem ad modum caulium vel ab eorum statim ramosa sunt, vel simpliciter caſeo aliquoquæ descendunt, deinde in ramos; rami in furculos & fibras ſparguntur. Nonnullæ etiam plantæ plures è fundo emittunt radicem truncoſam.

Peſſent & alie radicum differentia, à coloribus, ſapore, odore, facultatibus ſui, quas hoc in loco proſequi noſtri non eſt inſtituti; alibi forſitæ earum catalogos daturi ſumus.

Radicibus nonnullas bulbosæ ut v. g. *Tulipiarum*, annuatim in terram deſcendere à Botaniciſ dūm obſervatum eſt: idem nuper in aliis plurimis & quidem diverſorum generum radicibus, Lychnidis

ſervavit + D. Greivus; ut v. g. *Ari, Valeriana, Scrophularia; Hellebri nigri, Tanacetii, Lechidii, Anas-Radicum Cratimi, Primula, Caryophyllata, Aetæſſella, Iridis*, quæ quantum omnium, eodem obſervante, Radix quatuorſ ex trunco ſeu caule ipſo renovatur, aut ponis particulatim reparatur. Baſis ſci. ſeu ima pars caulis, ſenſim infra ſuperficiem terræ deſcendens, ſequè in ea occultatur in naturam genuinæ radices tranſiunt, & quæſque locum occupat, & officiū præſtat. Ad motum autem caulis radices etiam una deſcendit, & pro durabiliſſimæ ſubſtantiæ ſuæ brevior aut longior evadit, veruſtore & inferiore ejus porzione eſſentem gradibus putreſcentibus quibus ſuperior è caule deſcendente & tranſmutato augetur. Sic in *Scrophularia v. g.* ſed præcipue *Succia*, quæ ab radice præmoria apparet, ima pars caulis gradatim ſubſidens donec terræ immergatur ſuperior radices pars officiū, & deſcentiu continuat, ſequenti anno, inferior ejusdem pars evalit, proximo deinde anno corruptitur & evaneſcit; novâ ſcilicet quatuorſ è caule acceſſione facta, prout inferiores & venioſiores partes putreſcunt & abſumuntur. Itâ pariter in *Præmaria, Croco, Gladioli*, &c. ubi bulbos genus eſt, ſuperior & inferior, baſis caulis anno inſequenti fit ſuperior radix, proximo inferior, tertio interit & abſumitur.

Hujusmodi deſcentis caulis & tranſformatio in radicem in nonnullis plantis evidentiſ cernitur & clariſſ demonſtratur quàm in aliis, ut in tranſverſis & tuberculoſis radicibus *Primulae & Aetæſſellæ*. Harum enim Plantarum foliis ſucciveſſeſ marceſcentibus & abſcedentibus baſes eorumdem copioſiore ſucco emittunt in totidem nodulos cratilloſos turgelcunt. Idem in aliis nonnullis colligi poſſet ex ſimili vaſorum & parum lignoſarum ſitu in trunco & in radice, ut v. g. *Hellebori*, ſed præcipue *Iridis* tuberoſa, in qua quævis ſolia proximè juxta caule ſuperficiem deſcendit, poſtequam tamen caulis deſcendit & in radicem immittit, ſolum delapſorum ſedes ſeu veſtigia una cum vaſorum iſ inferiorem extremitatibus non obſcurè apparent, radice ſci. annulis quibundam, & lineis punctatis variegatâ, annulis ſolorum ſedes, punctis vaſorum orificia demonſtrantibus.

Deſcentis hujus caſa proxima & viſibilis ſeu maniſeſta ſunt radices fibroſæ, quæ hujusmodi caules emittunt: hæ enim in terram rectâ deſcendentes, velut totidem funiculi truncum poſt ſe rapiunt: Hinc radicum nonnullarum figura veluti inverſiſ. Nam cum pleræque inferiſ in ramos aliquot ſeu totidem crura divaricantur, nonnulla ſuperne in plures veluti cervices ſeu cornua [capita vocant Botanici] dividuntur, ut in *Dente ſenâ* aliſque nonnullis cernitur. Hæ enim radices è ſummo capite plures protrudunt gemmas, quæ in totidem caules abeunt: Gemmæ hæ ſeu germina novâ ſucciveſſeſ ſolia emittentia; vetera abſcunt, adque paulatim continuè deſcendentia, in totidem tandem cervices, 3, 4, 5, aut etiam plures annis longas, abeunt.

Hinc intelligitur quomodo radices nonnullæ præmoræ videntur, ut in *Succia*, perennèſque evadunt, nimirum ſucciveſſa aggeratione novarum portionum in locum earum quæ quatuorſ corruptuntur & intereunt, ut in plantis de quibus egimus, ex parte trunci quatuorſ deſcendente annua ſua damna reparantibus, inque *Orchide, Barbata, Napellæ, Celadina minore* aliſque tuberoſis in quibus, veruſtioribus radicibus ſeu tuberosis marceſcentibus, novæ earum loco aggerantur. Cum his etiam conſentit *Tulipæ* aliæque radices bulbosæ: tunice enim ex quibus præcipue bulbi conſtant quatuorſ exareſcunt, & in tenues membranas ſeu cuticulas excicantur, novis affiſſe in medio ſucciveſcentibus foliis & corticibus. Ad eundem modum fibroſæ earum radices alie anniſ annuatim ſuccedunt; unde poſt aliquot annos bulbis quævis idem perſeverare videtur, alia omnino revera res eſt, nullâ ejus partiâ primitivâ reſidua.

Partes Radicis ut & Caulis ſunt Cortex, Lignum aut in herbaceis pars ligno reſpondens, & medulla.

Cortex componitur ex cuticula & ſubſtantiâ interiore.

Cuticula à cortice originem habere videtur, & nihil aliud eſſe quàm corticem veterem exareſcentem & contractum, noto quatuorſ ſubnato; quemadmodum ſpolum Serpentiſ quod quatuorſ exuit ejusdem cutis exarolaſta eſt. Cuticula in radice iſdem partibus componi videtur quibus & in caule, nimirum utriculis ſeu vaſculis velut parenchymate, ligneis aliſque vaſis ſeu fibris fiſtiluloſis intermixtis, quæ quævis etiam microſcopio ægrè viſibiles ſunt, addeſſe tamen colligit D. Greivus ex eo quod cuticula multo difficiliſ ſinditur ut dilaceratur tranſverſim quam ſecundum longitudinem, aliſque argumentis, quæ apud ipſum vide.

Cortex ſubſtantiâ interiore craſſitudine plurimum variat, in nonnullis enim radicibus ut *Flora Solis pyramidalis, Tragopogone*, & arboribus plerique prætenſus eſt, in aliis craſſa admodum, lon-

gè

gèmaximam radicis partem conſtituent, ut in fibris *Alparagi*: Quin cortex radicis in plurimis plantis multo majorem obtinet proportionem ad lignum, quàm Caulis; atque hæ in re radix à caule inſigniter diſſert, cortex nimirum cratilloſus.

Cortex in radice ſiſtam ſere partibus componitur quibus & in caule, nimirum, 1. Utriculis ſeu vaſculis ſeu parenchymate, Spharicis plerumque, interdum tamen oblongis, minimè parvis ſeu in ſe mutuo hiantibus, ſed undique clauſis, & æque bullarum inſtar pelluculis, adeo ut corticis Parenchyma, quoad compoſitionem ſuam, ſpumam Cereviſiæ aut ovorum conſanguilatorum proximè reſerat, aut panis probe fermentati medullam. Veticulae hæ adeo parvæ ſunt ut abſque microſcopio ægrè ſint viſibiles; magnitudine tamen diſſertunt, tum in eadem, tum præcipue in diverſis generis radicibus. In rectis lineis ſeriatim non raro diſponuntur tam ſecundum longitudinem quam ſecundum latitudinem radicem. Lignore ſimplici ſeu pelliculo ſemper turgide ſunt, qui per eandem membranarum poros ſe inſinuant, nec enim datur patenter patet quæ inter. D. Malpighius utriculos in ſe mutuo hiantes & pervios facit.

Utriculos hoſce in nonnullis plantis dūm generum eſſe obſervavit D. Greivus: præterea quatuorſ enim alie dantur albidiores nec tranſparentes, ſciores etiam nec liquore turgidi, unde vera repletoſ eſſe opinatur. Pleniorum horum deſcriptionem videliſ apud laudatum autorem in libro de *Anatome radicum*.

2. Præter utriculos fibræ etiam lignæ ſeu vaſa ſucciveſſa, plura paucioraſque, corticis compoſitionem ingrediuntur, ut ex ſacillio dilaceratione corticis ſecundum longitudinem quam tranſverſaliter ex ductu earundem fibrarum ſecundum longitudinem viſibilis, tenuium filamentorum ſpecie; & ex aſcenſu ſucci cortice tranſverſim ſectis, in ſe locis ubi filamenta iſthæ terminantur, patet.

Reticularis plexus eodem modo componitur fibræ hæ quæ in cortice caulium. Quatuorſ tamen ad ſe invicem accedunt, & iterum reſoluntur, nulla omnino (obſervante Greivio) dantur inter eas anſtomoles, ſed unumquodque filamentum unicui & ſimplex vaſ eſt ab imo ad ſummum continuum, non ramoſum, cavitatè ab imo ad ſummum aquali. At neque alie aliſ circumvoluntur, aliæve implicuntur, ſed ſibi mutuo duntaxat contigua ſunt. Plexus iſ in variis plantis numero & figurâ variat, in aliis rariſ, in aliis craſſior. Notandum autem ſingula filamenta, non ſingula vaſa eſſe, ſed vaſorum parallelorum ſacculum ſeu congeriem, quæ tamen nec in ſe mutuo pervia ſunt, nec ſibi invicem in ſacculum ſuo convolvuntur aliæve implicuntur, ut de filamentis diximus. Eadem de tracheis ſeu vaſis aerem deſcendentibus quæ in lignea parte occurrunt dicta ſunt. Eſt tamen cur ſuſpicemur dari in hujusmodi vaſis anſtomoles, nec D. Greivio ſententia penitus acquieſcamus, præcipue quod ad fibras ligneas attinet, partim ab analogia venarum & arteriarum in animalibus quarum propagines maniſeſtæ in ſe mutuo perviæ ſunt & reticulariter inſoculatae, partim à ſolorum, quæ ſunt lignæ expansiones, ſtructurâ, in quibus fibræ ſibi mutuo occurrentes inſoculatae & reticulariter implexæ videntur; partim denique ab experimento de ſucci motu deſortum in ſectiōne tranſverſa inferiſ proponendo.

Color radicum in plerique plantis albus eſt, in nonnullis flavus, in paucis ruber aut atro-rubens, ut *Anchufa, Erythrodano, Palinaſca tenuifolia*.

Vaſa hæc diverſorum generum eſſe ex diverſitate liquorum quos continent colligit D. Greivus, quem conſule: alia enim lympham continent, alia lacteum ſuccum, alia in plantis nonnullis rorem ſeu vaporem. Verum vaſa hæc iſ que in caulium corticibus obſervantur analogæ eſſe, & ſiccis congeneres deſerre opinamur, atque idcirco plura de iſ dicere ſuperſedemus.

Ligneæ radices pars eſſentem ſeu partibus conſtat, eodemque modo contextis quæ in caule, nimirum, 1. Parenchymate ſeu utriculis in radios diametrales à circumferentia ad centrum tendentes diſpoſitis, ut in tranſverſa ſectiōne patet.

2. Fibris ligneis ſeu vaſis ſucciveſſis, quæ etiam ut in cortice dūm generum ſunt, nimirum vel lympham deferentia, vel ſuccum lacteum, aliſque plantæ peculiarem, ſeu, ut vocant, ſpecificum.

3. Fiſtilis aeri excipiendo & derivando deſtinatis ſeu tracheis, de quaſi textura ſeu compoſitione infra dicemus. De earum magnitudine, numero, ſitu, quæ in variis plantarum generibus variant, vide Greivii lib. de *Anatome Radicum*, cap. 4. Hæ autem in radicibus majores plerumque eſſe & magis patentibus quàm in trunco ab ramis annotat Malpighius.

Medulla plantarum omnium radicibus communis non eſt: Nonnullæ enim, ut v. g. *Nicotiana, Stramonium*, &c. eâ earent. Aliæ quævis parte inferiore nullam habent, ſuperne tamen ſatis conſpicuam obtinent. Ex utriculis componitur ut in caule, iſque etiam magnitudine & figurâ diverſis, quibus vaſa aliquot ſucciveſſa interdum admixtunt.

Notandum autem utriculos ſeu veticulas hæc ex quibus Medulla componitur, non meras & nudes membranas eſſe, ſed ex plurimis ordinibus ſeu ſcriebus tenuiſſimarum fibrarum ſeu filamentorum ab imo ad ſummum veticularum juxta poſitorum, & à veticula ad veticulam tranſverſim, (ut in ſubſequente à Ramis ſibi ad ſilum) decurrentium compoſitis; adeo ut Medulla nihil aliud ſit quàm rete quoddam mirabile, ſeu infinitæ fibrarum minutifſimarum mirabili ordine complicatarum numerus. Quæntiam fibræ hæ non ſimplices ſunt, ſed ex pluribus ſimil conjunctis compoſitæ, ſibilibus etiam tranſverſis, (quæ ſimplices eſſe videntur) contextæ.

Quæ ratione alimentum radices ſubtingendur meos adhuc ſauſus fallit (inquit Malpighius) ut probabiliter tamen conſectari licet; æque particula ſolutoſ ſales, & reliqua mineralia per terrarum diſperſa fibræ allocant ac fluida readunt, appellentque hujusmodi heterogeneum corpus ad plantarum radices, veluti per cribrum tractum, in ligneas fiſtilas exprimitur; ſeu per pilorum, qui circa tenellas radices ſeſſas copioſe luxuriant, oriſcia intret; ſeu per exterioriorem ambiētem cucullam percolatur, adeoque vel ſentim utriculis communicetur & ab his in conguas fiſtilas deſcendit, vel per extrema fiſtilularum ora intro excipitur, & ab iſdem tranſverſalibus utriculis miſceatur, ut in minimis radiculis quæ fibræ appellatur probabiliter accidit, in quibus ad extrema uſque fiſtilæ decedunt, tranſverſalibus utriculis parum luxuriantibus.

CAP. IV.

De Caulibus Plantarum, & eorumdem partibus continentibus, è Clariss. Malpighii & Grevii scriptis.

Caulis, desinente* Jungio; est pars Plantæ superius in altitudinem ita exposita; ut anteriora & posterioribus, vel dextera à sinistris non differant. Caulis in arboribus & fruticibus caudex [Stipes, truncus] in fistulosis calamus, in frumentis culmus dicitur.

Caulis est vel simplex, vel ramulosus.

Stipes caulis est pars caulis ramuli, quæ à fundo ad cacumen summum una quasi lineâ extenditur, cui rami utrinque adherent.

Caulis partes sunt Cortex, Lignum, aut in Herbaceis pars ligno respondens, & Medulla.

Cortex est qui caulem & ramos undique involvit. Compositur autem è cuticula & substantia interiore.

Cuticula. Cuticula utriculis seu faculis horizontali ordine locatis, ita ut annulus efformetur, compositur, qui ambientis rigiditate & ætatis virgo depletur, & in seipso collapsi aridam interdum epidermidem efficiunt, ut in Betula, Cerasis, Pomisque præcipue observatur. Malpigh.

De Cortice. CORTICIS substantia interior constat, 1. Ex fibrarum lignearum in plexus retiformes contextarum plurimis involvitur, exterioris interiorum Cortex in modum ambiens: deinde, 2. Ex utriculis seu faculis subrotundis [interdum ovalibus aut angulosis] plexum modò diducit maculas seu spatia replentibus, horizontali situ lignis versus racionum instar directis. 3. Denique ex vasis peculiaribus succum plantæ proprium & specificum continentibus.

D. Grev. substantiam corticis interiore in vasa & parenchyma primò distinguunt: parenchyma vocat utriculos modò dictos qui parenchymati viscerum in animalibus respondent. Vasa dividit in lympham deferentia quæ duum generum esse statuit: exteriora enim & cuticula proxima maculas specie diversum ab interioribus & ligno vicinis deferre optinet: [hæc vasa sunt quæ fibras ligneas diximus] & succum plantæ proprium & specificum continentia, qualia sunt v. g. in Abiete & Pinu resinifera, in Prunis & Cerasis gummitera, in Tithymalo lachryfera. De tribus huius paribus explicatis paulo agemus.

Fibræ lignæ. 1. Fibræ lignæ, desorbente Clariff. Malpighio, sunt tubulosa corpora, subingredientibus liquoribus hiantibus constat. Vasa hæc nec recta, nec parallela ducuntur, & ut plurimum in fasciculis coagmentantur. Hoc um aliqua iterum inclinata, & [à fasciculis suis] separata rete efficiunt, unde reticularia quæ diximus involvitur, quibus lignum ambitur. Fibras hæc Lymphæ ductus seu vasa lympham deferentia appellat D. Grevius, quia scilicet liquorem aqueum, limpium & pene insipidum continent. Plexus hi fibrarum retiformes & fasciculorum portionibus digredientibus & ad proximis tendentibus cūque suis unitis, & rursum reflexis contexti in radice Rapse calefcentis, præsertim coctæ, manifestè possunt discerni, inò digitis extendi.

Utriculi seu Parenchyma corticis. 2. Utriculi dicti sunt vesiculae seu ampullæ liquore turge, quæ è fibris ligneis excipiunt, horizontaliter plerumque sitæ in lineis rectis seu radiis à cuticula ad lignum tendentibus, sicutque velut corticis parenchyma, ut superius diximus. [D. Grev. utriculos corticales in radios diametrales rarius disponi ait: quo à radicis corticis parenchymate differunt.] A fibris fistulosis ligneis horizontales [verba sunt Malpighii] utriculorum ordines pendunt & erumpunt. Etenim dum tenelli adhuc corticis fistula vi evelluntur, continue utriculorum appendices subsequeuntur. In hisigitur transversales utriculos ascendens humor chyli instar exoneratur, ibique longiorem pallis moram antiquiori succo intus commixtus & fermentatus in naturam alimenti exaltatur. Copiosius admodum in cortice huiusmodi horizontalibus appendicibus excoquitur succus, qui ligno, reliquisque plantarum partibus distribuitur; unde nil mirum si cortex abundantius & validius pabulum præ reliquis plantarum partibus igni subministrat.

De Lactuca. 3. Vasa succum plantæ proprium & specificum deferentia in variis plantis diversum succum continent, ut v. g. in Abiete resinam, in Tithymalo & Lactucaeis lac. Succus huiusmodi è vasis extractus humore aquoso evaporante plerumque concrevit in resinam gummi, aliudve crassamentum. Succus huius [inquit Malpighius] varia est natura, frequenter aquei diaphanique humoris specie effluit, quandoque Lactis instar, non raro luteo inficitur colore, & interdum semiconcrevis lentior acquirit, ita ut quæ plantarum species extant, totidem peculiare succi inveniantur. Hic [pergit] succus, in singulis partibus delatus, roris instar affunditur, & concrevendo ipsius auge, & ad dictam magnitudinem perducit. Videtur ergo respondere sanguini animalium: quoniam [ut verum fatear] sententia D. Malpighii, nimirum succum hunc ultimum & specificum plantæ alimentum edere, non penitus acquiesco. Esse cum Quiescentiam [ut vocant] totius plantæ, ejusque & odor, rem & saporem reddere visque velut concentratas in se continere non diffiteor.

Vasa aerem deferentia nulla in cortice observantur, certe si adsint, adhuc inconspicua sunt, nec suos funguntur munere, ut in Animalibus intra uterum conditis accidit, & sola conversione conseruit in lignum naturam manifestantur & patent, ut loquitur Malpighius.

De Lignis. 1. LIGNUM eisdem partibus, eodémque modo connexis compositur quibus cortex, nimirum, 1. Fibris ligneis fistulosis, in fasciculis coagmentatis, & in retiformis plexus contextis; 2. Utriculis earundem maculas & spatia replentibus; 3. Vasis succum specificum deferentibus; & 4. Peculiariter inlipsis vasis genere aeri derivando destinatis, & animalium tracheæ & pulmonibus respondentibus.

1. Fibræ lignæ ejusdem sunt naturæ cum corticem componentes: idem enim [ut Malpighii verbis utar] componitur minimis vacuiculis orbiculis, invicem hiantibus, & confimilem aranturum succum. Cæterum inter corticis & ligni fibras hæc intercedit differentia, quòd illæ trunco transversim dissecto succum sponte effundunt omnes; harum autem nullæ semper, pleræque nunquam

quam illæ faciunt. Fibræ hæc ad majorem firmitudinem & robur transversalium utriculorum ordines superuequant, ita ut ex horum mutua implicatione quadam veluti florea efficiantur. Præcipue autem & potior trunci caudice portio lignis huius fistulis constat. Hæc in variis plantarum speciebus magnitudine, numero, situ differunt, ut facile esse ostendit. Vide Malpighii & Grevii Plantarum & Truncorum Anatomen.

Inter lignæ fibras anastomosis intercedere, non aliter quàm in Animalibus inter venarum ramos probat Malpighius, Anat. Plant. p. 11.

2. Utriculi in radios diametrales fibræ & vasa intercurrentes, à cortice ad medullam extensos disponuntur; non tamen omnes ipsam attingunt, sed interdum versus interiora ligni obliquantur, novis subortis in penitioribus ligni circulis: patent autem facti per transversum ramo seu caudice. In fruticibus [observante Malpighio] & in quibus non valde crassum est ligneum corpus, & condita medulla ampla, à cortice utriculorum appendices in medullam deducuntur & in ipsam laxantur: unde eadem natura in utrique [corticibus & medullaribus utriculis] reperitur: quæ eadem phenomena quæ in corticis utriculis contingunt, quandoque in medulla occurrunt. Utriculorum autem ordines ovalibus invicem hiantibus corporibus compaginantur, unde & contento succo turgent, in nonnullis plantis diaphano, in aliis colorato; tenui autem pellucidâ, diaphanâ membranâ singuli utriculi constant. In diversis plantarum speciebus plurimum variant, numero, magnitudine, texturâ, extensione, &c.

3. Vasa succum plantæ proprium & essentialentia continentia in toto circulo disponunt quot tunc tunice seu involucri annui incrementi à medulla ad corticem; eademmet enim sunt cum corticibus interioribus quæ à cortice quotannis abscidunt, & ligno se applicant, angustiora duntaxat ob fibrarum lignearum undique circumstantium pressuram reddita.

4. Vasa aëri excipiendo & derivando destinata, quæ fistulas spirales & tracheas appellat Malpigh. Tracheæ, argenteæ laminæ in firmam coarctatâ componuntur, ut facile laceratione in oblongam & continuatam fasciam resolvantur. Lamina hæc hi alterius microscopio lustrantur, parvisculis squamatis componi deprehenduntur. [Lamina hæc [observante Grevio] è multis fibris terribus collatae in eodem plano sitis, tenæ seu fasciæ Stamina in modum, & minoribus transversis fibellis velut subtegrine contextis constat.] Ampliores spirales fistule frequenter pulmonares quasi veliculas, trachearum substantiâ, continent, quandoque invicem hiant, interdum ovali constant formâ, & altero nonnunquam fine impervie sunt, ita ut parum diffimes insectorum pulmonares veliculis extent. D. Malpighius Naturam in Insectis & Plantis spiralem laminam squamosis frutulis compactam tracheæ vice fabricasse opinatur, ut contractionem & dilatationem in vehementibus flexibus & curvationibus arborum, & in elastico conditi aëris motu pati possit. Tracheas hæc fibræ lignæ perpepe fulcunt & undique firmiter & interdum coarctant, unde infecto per transversum ligno earundem officia frequenter ovalia apparent, vel rounda, interdum angulara: Tracheæ autem non multum à recto declinant, à radicibus sursum in truncum, caulem, & ramos dispergunt, in foliis verò curvate in rete implicuntur. Vasa hæc exceptis succiferis corticibus propriis omnium longè maxima; per totam ligni substantiam frequentissimè occurrunt, in cortice autem nulla observantur.

Tanta est Respirationis necessitas & usus, ut natura in singulis viventium ordinibus varia sed analogia paraverit instrumenta, quæ pulmones vocamus, cum hoc discernimus, ut quæ perfectiora nobis censentur, ea minori pulmonum apparatu gaudent, ut per Quadrupeda, Aves, Pisces, Exanguia aquatica & Insecta discurrendo ostendit Cl. Malpighius. In plantis vero, inquit, quæ infimum Animalium attingunt ordinem tantum trachearum copiam & productionem extare per eam, ut his minime vegetantium partes præter corticem irrogantur.

Quia parte aer vasa hæc subintret quæstio est, an fci per radices, an per trunci, foliorum, reliquarumque partium superficialium poros. D. Malpighius se diu anxie quævisse scribit, an in foliis & cortice officia pro aere patere, nec ea unquam deprehendere potuisset: radices verò tot tantique coagmentari tracheas observavit, ut in quibuscumque plantis & arboribus hæc reliquiarum molem longe superarent. Quare [ut conjectare licet] vapor seu respiratorius succus, à terra aquæ & aëri admixta separatus, tracheas subintrare ipsas replet & diffundit. Lignæ autem fibræ aut horizontalium utriculorum ordines separatas à trachearum tunicis halitus partem seu succum pro respiratione recipiunt, cum lignæ fibræ Hædæ instar tracheas ambiant. D. Grevius aerem omnium partium tam superficialium quàm subterraneorum poros subingredit statuit, quos autem posteriores copiosius. Pori enim in plantarum nonnullarum truncis adeo amplii sunt, ut nudo & nermi etiam oculo pateant, ejusmodi sunt camæ Indice quibus pro virgis & capionibus utitur: quin & in Pinum foliis elegantiori ordine per totam foliorum longitudinem dispositi cernuntur; venisimile ergo est aliquam Aeris partem per hos se infiltrare. Possima tamen & quasi regia via quæ ingreditur Aer, sunt radices oculata, in quæ succo commixtus se ingerit. Radix enim in Plantis Animalium ois respondit. Denique si aer per partium superficialium tantum poros intraret, accequum cum radice succo commisceri possit, necessario deberet descendere, contra meum fucum qui perpetuo ascendit, adeoque Aer & Succus fci mutuò occurrentes impedimento essent, quod non videtur venisimile; cum si per radicem reciperetur motu assensus facilis & naturalis una cum succo conspiraret. Quod idem ulterius argui potest à paucitate & paritate diametralium portionum [utriculorum] in trunco præ quàm in radice, quæ natura ibidem Aer à succo, quocumque commixtus excipitur, separando designatè videtur. Hæcenus D. Grevius, apud quem plura vide.

MEURIERA, ex illis & crebro analogia olim credita, multiplices globulorum per longum loca- De Malpighio. torum ordines constat. Globuli quos diximus membranati utriculi seu vesiculae, vel hexagoni, quædam plantis rotundi, in nonnullis tamen angulosi & vel cubici, vel pentagoni, vel hexagoni hiantibus. Medulla quævis à ligno & cortice parenchymate [ubi voci utriculos diametrales fibrarum spatia replent] diversum nomen obineat, naturâ tamen & substantiâ cum eo convenit, ut & textura & connexitas evincunt; continuas, inquam: Nam utriculorum ordines à cortice emanantes (ut D. Malpighii verbis utar) per lignæ fibræ producti in medullam terminantur, unde eadem

natura

copio

Possunt etiam folia alter multis modis dividi, ut v. g.

1. Respectu Superficiei, in 1. Lavia à Grecis dicta, qualia sunt Betæ, Lapathi, &c. 2. Hirsuta vel lanuginosa & tomentosa, [seria] ut sint Verbalis, Lychnidis, &c. 3. Aspera [Fere] qualia obtinent Angustifolium, Echium, &c. 4. Aculeata vel spinosa [argentea] ut Carduorum, Agnoli, &c. Ad dentur plantæ quæ spinam pro folio habent dubio; Scorpis certe præter spinas folia etiam habet.

2. Respectu Figure & circumscriptiois, in rotunda & longa, triquetra, teretia, &c.

3. Respectu Quantitatis, in magna & parva, lata & angusta, longa & brevia, crassa & tenuia.

4. Respectu Coloris, in viridia, ut sint major pars foliorum tam herbarum quam arborum, in luteum languentia, obscure viridia, ad ceruleum vergentia, candida & incana, rubentia, maculosa, striata, &c.

5. Respectu Durationis, in perpetua seu diuturna, & decidua.

6. Respectu Situs & ortus, in ea quæ ordinata caulibus cingunt, nimirum & singulis geniculis seu caulibus distinctioribus vel una prodeunt, ut in Salvia, Urtica & aliis quamplurimis.

Notand. Plantas quadrato caule prædatis omnes conjugatam & binye ordine, & quidem alternatim profere folia; necque ramos ex aliis, sive simplicibus, sive angulis quos folia & pediculis folia cum caule confutit.

Alternatim profusa dicuntur folia, aut gemina, aut rami petiolove, si superioris partis oppositis decessit aut quasi ad angulos rectos sicut inferioris parti oppositum.

Multa etiam planta teretia & non quadrati caulis binye habent folia, ut Bugula, Brunella, &c. Vel teretia, ut in Lysimachia lutea, carnulea, purpurea; vel quaternis, ut in Cruciatâ; vel sena aut pluria, ut in Gallo, Rupa, Aparine, &c. vel inordinatè & singula hærent: quævis, inquit Columna, nec ista tam inordinata dici possunt, ut non aliquo numero, quævis, aut majore vel minore in circuitu ramuli ordinem aliquem observent, ut in Vernicularia, Trichymalo & similibus.

Partes folium occupant.

Quod ad partes folium componentes attinet, sciendum esse easdem illas esse quibus tracheas integrat, nimirum fibras ligneas seu lymphæ-ductus; vasâ succum specificum deferentia, tracheas; utriculos fibrarum reticularum contextarum spatia repletes; & cuticulam. Sciendum enim esse, folia petiolum fistulis ligneis unâ cum tracheis & vase peculiari a tenelli furculi profundiore ligno seu petiolum fistulis floribus ad extra continuatâ substantiâ derivans, & in fasciculatâ collectis componi. Enascitur autem & tenello furculo & nunquam ab antiquioribus ramis aut trunco ipso, nisi medio gemmæ furculo. Petiolus velut petiolus caudex in ramis & furculis cinditur. Frequenter per petiolum excurrunt sub cuticula speciei hinc inde promittuntur, qui tandem in reticularibus plexus deprimunt. In aliis autem folis petiolus statim ac latitudinem attingit cinditur in minores ramos, conspicuos tamen, qui quasi ab uno exorti umbilico alios minores producant, ut in Hedera aliisque apparet. Notandum fibras petiolum componentes, initio antequam pediculum ingrediantur reticulari opere implicari, ut mos est Naturæ.

Petiole appenditur folium dilatatum, cuius præcipua pars occupatur à costulis seu nervis vix ruri productis. Fibræ etenim ligneæ unâ cum tracheis & peculiari vase conglomerate, à petiole exedentes, velut minima arbor hinc inde disperguntur, & solvantur in ramulos, & hi denovo ulteriore divisione in furculos, qui sibi mutuo occurrentes & unitæ in reticularibus plexus confluxunt, qui in plerisque foliis contumaciâ utraq; cuticulâ emergunt, in Salvia autem & similibus foliis etiam viridibus, aversâ præsertim parte, conspicui sunt.

Vasâ Succiferâ peculiariter distincta prædatur.

Fistulas & tracheas concomitari peculiaria vasa, quæ concoctum succum continent, humoris eruptione patitur, qui cum alieno pollit colore, vel effluore consistit substantiâ facile in conspectum fore dat. Sic in sectis foliis Tithymali, Cichorii & similibus lac emergit, in Chelidonio subtile humor: in reliquis autem herbarum & arborum foliis, quæ limpidius aut æquos humor est, nullam fistulam exhibet notam, cum tamen adesse analogia evincit.

Costula quædam.

Reticularium plexum maculas seu areas utriculorum ferias à costulis emanantes & quasi ab ipsis pendentes replent, unde foliorum crassities confurgit. Hi autem utriculi ex contenti fluidi natura, nimia compressione vel laxitate varias subeunt in exteriori regione formas, unde quasi caecales aut vernicularis veticule contorte apparent: Interdum angulis facite, & frequenter irregulariter terminantur.

Inter utriculos & fibrosam rete in plerisque foliis peculiare folliculi seu locali disperguntur, qui præter hanc foras vel hautum vel humorem fundunt. Horum descriptionem in plantis aliquot peculiaribus una cum succo quæ continent vix apud * *Melipheum*.

* Anst. Plant. F. 37.

Has omnes partes quibus folia coagmentantur levis superextensa cuticula seu epidermis obducit, quæ subiectorum colore refert, ipsaque contenta involvit & custodit.

Foliorum extremus unguis seu margo quasi zonâ seu crassiore lineâ circumdatur. Hæc in aliis quibus folia membranæ esse videntur, quibus hinc inde tegitur folium exiguus interceptus utriculus, unde facile à lumine pervaditur & diaphana fit. In aliis humiliorum zona crassior est, & exterius oblongis cooperitur utriculis, interius vero lignæ fibræ reticulate continuatæ excurrunt. *Melipheum*.

In lacinarum apice in quas folia dissectantur dum tenella adhuc vegetant papillæ & utriculi quidam eminent diverlos continentes locos. *Melipheum*.

Plantarum præcipuum, paucis admodum exceptis, Atriplicibus v. g. & Amarantis nonnullis, folia postquam explicantur, Herbarum etiam caules colore viridi imbuuntur: cuius coloris quæ casu fit ambigua. Plerique rei naturalis scriptores aeri cum ascribunt, nec præter naturam. Nam non tantum radices Plantarum in terra latentes aëre plerumque sunt, nunquam certe virides, sed & folia aëre excludo, ejusve appuli prohibito, albecunt, ut in *Brassica* & *Lactuca capitata* videmus, quarum interiora folia exterioribus obvoluta, & liberi aeris utilis privata colorem alium contrahunt. Deinde ad *Lactucam*, Endiviam, Chicorem, Myrrhindem, Apium dico, alique olea dealbando pro Accanis, vel ligamentis quibusdam folia vincunt, vel terrâ obducunt, vel alio quodam artificio aëri appallum avocant. Quia & plantæ in conclavi undique oculo late folia in luteum colore languent, eo pulchorem quo aëri externi ingressu diligenter prohibent.

Alia

Aliud adhuc experimentum ad hanc opinionem confirmandam producit *D. Grevis*: nimirum quod in caulibus Althææ & aliarum quarundam plantarum transversum difficili, quamvis corticis parenchyma album sit, valè tamen lacerata parenchymata inclusa non minus vident quam cuticula ipsa; nimirum quia tracheas vel vasis aërem deferentibus proxima & coniuga sunt, cum parenchyma ab aëre exteriori cuticulâ intercluditur, ab interno vasis laceratione interpositis.

Quod plantæ Aerem liquidum & aprum afflicto lucido experimento ostendit * *D. Sharrers*. * Lib. de Hist. prop. & de generis Vegetabilium. Plantam tenellam & semine ornatam, hibi exceptam in fenestra collocavit, cui unica vitæ quæ ob inclinans versus foramen rectâ tendit, situ ad superficiem terre in hunc propmodum depregit & ferè parallela: Deinde hibi converso ita ut inclinatio caulis à foramine averit alioquin spectaret; plantula caule reflexo & in formam literæ C incurvato, ad foramen iterum & dixit; mutato denovo fisis huius, & superioe & curvaturæ conu à foramine averio, caulis panter lumen pars directionem suam mutavit, & versus parentem quadram fide retroflexit, & in literæ S figuram incurvavit; & interdu ammi causa ut admirationem excitaret, amicos aut adstantes rogavit ut deceret verius quam parentem vellent ut plantâ crescentio tenderet, càmque notâ aliq; in margine fisis figuraret; quod cum facillime parte illa fisis fassit fore forami observari, intra paucas horas, sponte sua, nullâ vi adhibita plantâ illa caulem suum illorum inclinavit.

Nobis tamen non tam ære quam lumen, luminisve actio coloris in plantarum foliis viridis causi esse videtur. Nam externo Aeris excludo plantæ tamen nonnullæ videntur utrumque colorum accipere & retinere, ut in vitreis operculis fide campanis tegi foliis cernitur, ut v. g. plantæ minorâ humili nostratibus dictâ, quæ ob oculi nostri frigiditatem aëri externi appallum non patitur, sed per seculum tegi possunt, & tamen colore viridi tinguntur. Virum autem quævis lumen admittit, aerem excludit. Unde colligimus luminis actionem caulem viridis esse. Eadem enim plantæ valde opaco non adeo latè virere puto plantæ vitreo operculo rectas ac aëri libero expositas, quoniam vitrum quævis radios aliquos luminis transmittit, alios tamen intercept & reflectit, nec enim aliter visibile esset. Quinetiam aqua vel aerem excludit, vel modicâ admodum quantitate intra po os lumen admittit, & tamen plantæ ei immerse virent, quod nobis luminis potius actioni tribuendum videtur, quam (ut *D. Grevis* opinatur) aëri interno radicibus excepto. Verum quicquid fit de lumine ejusque actione, nec enim hanc sententiam mordicus adharemus, certissimum est ad vireorem inducitur etiam opacis nascentis herbe dilutis virent, quæ in locis apricis & solaribus radiis expositis. Nec tamen omnibus plantarum partibus colorem hunc conciliat live aer, five lumen, sed tantum rari præparatis & dispositis ad actionem hanc expiendam: Fieri etiam posse non negamus ut Aer salinas aliquas particulas plantæ succo communi, quæ cum in viridem colorem nutant. Unusquisque quod sibi venissimum illud virent sequatur. Ad hunc autem colorem inducendum non requirit calor, sed potius frigus moderatum: Aer enim in conclavi oculo calidior esse quam sub dio, ut patet ex colori & immodico in longitudinem aucti plantarum imbi ex semine nascentium: videmus enim quomodo in locis plantulæ sempalis scapum in sempetalem ferè longitudinem excrecentem subius folia feminalia, seu antequam folia explicarent, fieri. Quin inclinationem prædictam caulis ad foramen in fenestra relictum inde ortam putamus, quod Aer externus in foramen intravit & parti caulis eidem obversæ occurrunt, frigore suo poros ex ea parte constringeret, adeoque caulem illorum incurvari faceret.

Quis foliorum usus sit, quodnam officium queant. Cæsalpinus huius grati folia data existimat ut tenerum germen (quod tanquam manibus invenit superfoliis circumplectuntur) tueantur, vel etiam fructum, ubi fructus erumpit cum germine. Postquam vero eadem explicata sunt, germine adulescente, alium usum præbare videntur, umbram scilicet, ne à Sole nimis urantur tum fructus, tum novella gemina; moderatos enim Solis radios utrumque pariter temperant, quod foliorum potiorne & formæ præstat, illos partim transmittunt partim retinent. Ideo plantis in Autumno decedunt folia perfectis fructibus & geminis induratis. Ferunt autem in regione fervente, ubi perpetuè sunt effusis, nullis arboribus folia decidere, quod rectâ ratione fit: egent enim plantæ perpetuè imbi foliorum operâ ad umbram faciendam. *Cæsalp.*

Clarissimus *Melipheum* alium præterea usum plantæ præstare folia existimat. A natura, inquit, fabricata videntur ut coctioni alimenti intersunt. Nutriti quævis folia portio quæ radices subingreditur, nec in appetitus transverberatis fluitat derivatur, postremo à lignis fistulis in folia exoneratur: ideo necesse est, ut in ipsorum quasi transverberatis ulicis moram trahat, & anquo succo communicat & fermentetur, juvante non partem ex parte ex parte aëre calore, ut facilius in utilia transpirata evolvant. Dari autem humiliorum concoctionem in foliis, feminulis plantulæ intrinsecus indicare videntur. Hæc geminis plerumque consistit folia, quæ propriis vasculis & utriculis succo turpidis ditantur, ut mole sua reliquum plantulæ superent. In germinatione vero folia & turpidi humiliorum plantulæ humores advenientem luccum fermentant & antiquum augent, ita ut in anpla folia extendantur, ut patet in *Endivie*, *Pepionis* & *Cucurbitæ*, quæ feminula folia in tantum excreverunt molem ut vix credibile sit, & abactâ cuticulâ feries penduntum utriculorum tam manifestè exhibentur, ut evidentior patet folia & plantæ geminibus, contabescere incipiunt humiliorum circulationem. Remittunt itaque & folia prohibenter concoctum luccum, & quasi pacillarem & novello furculo, cui adnascuntur, congregant, ut in tenellam geminam abducant. Etenim non longè ab interitione & foli eruptione gemma post aliquod tempus succrescit; & maturatus per longum tempus in furculo coarctatus humor, adveniens vasis ope reformatus, in gemmæ statum abducitur, & nutritionem inchoat: Unde videntur nulla succrescere, ut plantarum gemma quam non antecedit & succedat alar folium.

C 2

Idem

Idem multiflorum præstant probabiliter folia feminibus, &c. Corruptis singulis annis minus meatulis, exhaustisque antiquo fisco, cum folia amplius nature nequaquam interserviant, abijcitur, novumque organum formatur: & quibus in plantis folia adhuc vident, novis tamen æstate germinantibus geminis antiqua marafino confecta collabuntur. Hæc omnia D. Malpighius, quæ & nobis probantur.

CAP. X.

De Floribus Plantarum, & primò de eorum partibus.

FLOS, definitio *Jungio*, est pars plantæ tenuior, colore vel figurâ, vel utroque insignis, rudimento fructus coherens. Hæc definitio, vel ipso Jungio latente, nimis angusta est: nec enim omnis flos rudimento fructus coheret: nam in *frumento Indico* Minz dicto, *Palma Christi* seu *Ricini*, *Bardana minore* seu *Xanthio*, *Heliotropio tricoloro*, *Lachryma Jobi*, *Ambrosia*, à fructu aliquantulum removeatur. Nec in herbis tantum sed & in arboribus ut v. g. *Juglande*, *Ceryla*, *Quercu*, &c. dantur flores amentacæ à fructu desinunt.

Quoniam non in eadem tantum planta florem à fructu removet natura, sed etiam in eadem specie flores & fructus totis individuis ducere, ita ut quæ flores ferrent, infundenda & steriles essent, quæ fecunda, flores non producerent: Haec in eadem specie sexu differre volunt Botanici, & fertiles totius, steriles mares appellant. Præterea in plurimis plantarum speciebus, in quibus etiam flores fructibus coherant, dantur plurimi flores imiles, hoc est, quibus nullus fructus feminæ succedit, ut in *Pomiferis*, *Pepone*, *Cucurbitâ*, *Melone*, &c. inque *Malo* & *Pyro* manifestè cernitur.

Rectius ergo meâ sententiâ definitur *flos*, Pars plantæ tenuior & fugax, colore vel figurâ vel utroque insignis, fructu prævia, eique plurimum coherens & tenello regendo fovendisque interserviens, quæ postquam explicata brevi aut legerit aut marcescit.

Fructus prævi duci possunt etiam flores inutiles & amentacæ, quavis eidem contigui non sint, quoniam plerumque aut decidunt aut marcescunt antequam fructus matureſcant.

Partes floris sunt. 1. *Calyx* five *Perianthium*, quod tamen nonnullis adjunctum potius quam pars floris censetur. 2. *Folia illa tenella & fugacia*, quæ nos ad Homonymiam vitandam cum *Columna petala* appellare solemus. 3. *Stamina*: & 4. *Stylus*.

Flores perfecti dicuntur qui omnibus hiis partibus donati sunt: imperfecti, qui harum partium aliquâ careant. Nos tamen in hoc opere *perfectum* vocamus quicunque petalis seu foliis fugacibus constat, five calycem habeat, ut plerique, five non, ut *Calthea polifolia*, *anemones* & bulbosorum nonnullarum flores: imperfectum qui apetalos est, seu foliis illis fugacibus, coloratis caret: Hunc etiam flamineum vocamus, quia flaminibus & calyce duntaxat constat. Sub flaminibus etiam stylum comprehendimus quo paucissimi flores careant.

CALYX.

Calyx est qui florem tegit & sustentat, eisque velut basis & fulcrumentum est, ideoque crassior est & minus insignis flore ipso. Oritur autem ex exteriori furculi cortice, ideoque (inquit Cæsalpinus) herbacæ coloris est, nec decedit cum flore. Verum ex nostra observatione in nonnullis plantarum generibus vel unâ cum flore decedit, ut in *Ranunculo* & *Lysimachia filiquosa*; vel etiam ante florem, ut in *Papavere*.

Calyces seu Perianthia in nonnullis plantis, tum colore, tum consistentiâ, tenella florum petala proximè referunt, distinguuntur quod non desinant aut marcescant antequam femina matureſcant, verum ipsis pro valculis interserviant. Huiusmodi sunt *Egyptii*, *Potamogetonis angustifolia*, *Bistorta*, &c. florum calyces. Calyces enim voco quantumvis coloratis has partes, quia nec decedunt sunt, nec fugaces.

PETALA.

Petala seu floris folia sunt lamina illa tenella, colore insignes & fugaces. Ad petalum enim confutendum duæ hæ conditiones concurrant oportet: 1. Ut sit tenue & colore insignis: 2. ut sit tenue & caducum: adeo ut siqua pars plantæ harum conditionum alterutram careat, quavis alteram habeat, petalum dicenda non sit. Ob defectum primæ conditionis Ranunculi & Papaveris calyces quantumvis decidunt pro petalis non sint habendi: ob secundæ carentiam Bistortæ & Persicæ supradicti calyces à petalorum numero excluduntur.

* Anat. Plant.

p. 53.

Quod ad petalorum texturam & compositionem attinet, Interiori cauliculi seu ligni (docentur Malpighio) substantia, fistula scilicet, & tracheæ extenduntur & elongantur in floris folia, quæ omni valorum genere instructa pendentibus utriculorum foribus integrantur. Hæc tenui halitusque turgent succo, unde macturas non patiuntur: ob humoris etenim benignitatem & ductilitatem utriculorum omnes extenduntur usque ad extremum unguem, & ut plurimum vasâ non ab excedunt costula, sed copiosi fasciculi à basi exurgunt, & productis ramis in omnem dimensionem elongantur. Quod ad colores, excepto nigro & viridi, omnes in floribus spectantur.

STAMINA.

* Hist. ad

non licturam.

Stamina seu capillamenta, desinunt in stylis, sunt in floris medio, quod umbilicus appellatur, partes oblongæ, tenues, veluti capillamentæ, interdum paulo crassiores, paulo prominentes in lumnitate, apicibus frequenter præditæ, quæ stylum partem similiter oblongam sed crassiorem atque à centro umbilici emergentem ambiunt.

Stamina pediculo constant & capitulo seu apice. Pediculi flaminum plerumque liberi sunt, & in quamplurimis Digitalis à fundo floris seu dilatati pediculi substantiæ (ut cum D. Malpighio loquar) oriuntur: in Digitali & plerisque omnibus tubulosa petala habentibus (ita galeatis & labiatis) ab interiori superficie petali una parte emittuntur, interdum seu eadem affixa sunt seu coherant, ut in *Symphio majore*, *Lilioderpo*, *Polygonate*, &c.

* Hist. Plant.

p. 62.

Differentia flaminum Jungiæ & perlequeque. Pediculi flaminum liberi plerumque teretes sunt, raro latifolii ut in *onibogalia*. Pediculi teretes vel tenues est, vel crassiusculi.

Pediculus

Pediculus item, alius curvus est, ut in galeatis floribus in quibus talis galea latente stamina cor-
ratiati epis intantur, ut in Salvia, Lamo, Salicaria: & in Papilionaceis in quibus latente in infe-
riore carina sursum recurva.

Stamina patuli poro plerumque glabri sunt, interdum hirsuti; ut in *Bluetaria*.

Stamina sunt semper inter se æqualia sunt, interdum inæqualia, ut in *Napello*, *Colutea*, *Scor-
pioides*, &c.

Stamina pediculi sunt semper simplicia sunt, in Lauro ramofi.

Staminum numerus plerumque foliis aut laciniis ambibus respondet, ita ut aut æqualis sit, aut mul-
tiplex, aut submultiplex. Sic in *Rute* flore 4 petala sunt, 8 stamina; in *Cervicaria* flore camp-
aniformi 5 laciniæ seu cuspides intus in fundo 5 stamina; in *Iride* 9 folia, 3 stamina; in *Gladiolo*
Ital. 3 stamina, folia 6.

Sunt autem flores tam copiosa habentes stamina, ut apertum numerum non facile possit iniri, sta-
minum ideoque decedunt; ut in *Ranunculo*, *Papavere*, &c.

Capitula five caecimula flaminibus incumbuntur *Apices* dicuntur: Malpighio flaminum ca-
pitula. Hæc diversimode colorantur & figurantur, frequenter tamen laeta aut crocea sunt, inter-
dum nigricant, alia albescent; observantur etiam purpureo aut rubente colore conficta, quan-
vis raris, ut v. g. in *Hepaticæ tritole* specie illa, quam Parkinsonius albam flaminibus rubris ap-
pellat, Gramine leucanthemo minore, Alfine pulchro flore, folio tenuissimo nostrate, aliisque que
non occurrunt memoratæ: adeoque secutè nimis "affirmat Greves, Apicum colorem nunquam ru-
brum esse; quicunque tandem floris petalorum color sit, intus non raro concava sunt, & globularum
conspicui contuant.

Eadem vel ex medio longitudinis suæ aperta sunt pediculo vel quasi medio, rariis extremo, ut
in *Tulipis*, *Jubilibus*, &c.

Staminum capitula plerumque ita sita sunt, ut longitudo cuiusque ad longitudinem pediculi firi
transversa, hoc est, angulus cum ea vel rectos, vel obliquos constituat. Est & ubi longitudo capiti-
longitudinem pediculi in directum quasi sita est, ut in *Tulipis*: imò sunt flores in quibus flaminum
capitula pediculis directum sita, lateribus inter se coeant, ut fistulam quandam constituent, in
qua stylus ita includitur, ut extrinsecus tantum parte promineat, ut in *Boragine*, *Solano*, *Dilemaria*.

Denique in omnibus florelis capitula flores constituentibus, ut in *Eupatorio* cannabinum vulgari,
Agreato, Centaureo majore, Scabioso, Gramine, Jacoco, Carduus; item in flaculis difcosi flores con-
stituentibus, ut in *Floris Solis*, *Helieno*, *Parmacia*, *Millefolio*, *Tanacetio*, Acuminis loco flami-
num est foliolum aliquod oblongum, fronte in aliquot quasi flaminum pediculis scissis, quod com-
plicatum fistule instar stylum involvit. D. Malpighius accuratius, tubum hunc efformari ut pe-
tiosis quinque ab interiori floris substantia sursum productis & unitis, qui etiam in capite laciniatur,
in nonnullis.

Hæ flaminum partes, pediculus nimirum & appensa capitula (autore Malpighio) ligneis fibris &
tracheis integrantur singulis, quibus utriculi per longum locati adduntur. Quare cum in galeatis
& quibusdam etiam aliis ab elongatis floribus folis producantur, iidem etiam particulis necessa-
rio componentur.

Quis harum partium usus fit ambigitur: nonnulli omnino tantum grati floribus concessas putant:
alii ad materiam generationi femininum incongruam eliminandam, ut reliqua purior & defecior
evadat: adeoque velut emunctoria quadam esse, per quæ determinata quadam succi portio exer-
nimur, nimirum aërea, ut semen oleosius reddatur, cuiusque principia fixiora. Hinc (inquit Ma-
lphigius) fortasse non incongruè derivato nomine, *menstrue purgatione*, quæ in mulieribus concep-
tionis tempora proximè antecedunt, flores dicuntur: nam ut in plantis determinata flos portio per
flamina & floris petala exercetur, ita in viviparis, quæ conceptus particulas quoque modo inficere
possunt, singulo mense erubescere per uterum foras protrudunt, ut reliquum defecati sanguinis in
utero stagnantis, facilius vi feminis succedant, & in animalium naturam duntaxat.

Greves nosse non hunc tantum usum flamina præstare opinatur, sed & pollinem illum seu glo-
bulos quibus apices prægnantes sunt, quocumque per maturitatem affundunt, spermatem masculinum
feminibus fecundandis utervire existimat; ac prorsus maximam plantarum partem utriusque sexus
participem esse. Quod non adeo incredibile videri debet, cum & in Animalium genere nonnulla
androgyne observantur, ut v. g. *Cochlicæ terrestris*; quavis quidem in lapsis non generant, quo
à plantis differunt. Nec obstat, quod particule hæ (in modo sperma ita ut spermatem analogis) in
utero aut semina non pascunt, nam & in pibus exarant tantum ovis jam dedit impregnari ge-
minari, nec in ullo animalium genere, quod itum, ovarium mirat, ac ne iterum qualem ipsum
in plerisque, sed solus epus halitus & effluvia subtilia sufficient ad ova fecundanda, & embryonem intus
concludunt vivificantem.

Hæc ita sit, non similitudine aliqua duntaxat, sed revera & stricte loquendo sensu dulcitate
plantæ illæ, quarum alix semen abique flore, alix [ab eisdem] plantæ femine ortæ] florem abiq-
ue femine producant. Tales sunt in Arborum genere *Palma dactylifera*, *Silvestris* pleque ex no-
stra observatione, & secundum Pliniam etiam *Cedrus montis*; in Herbarum, *Lupulus salicaria*,
Cannabis, *Glyceranthus*, *Moracaria*, *Phyllon*, *Urtica*, *Spinaelia*, *Sesamoides* Cluii, aliisque non
paucis.

D. Greves sententiam magis proprie confirmant, quod de Palma dactylifera à " Veteribus & Recen-
tioribus traduntur, nimirum feminas non omnino fructificæ, nisi mas iuxta ipsas confusus fuerit: Nam ubi
& pulverem maris feminæ aspersum cum fecundiorum reddere. Ni enim *Egyptii* hoc fecer-
eunt, inquit Profer " Alpinus, tunc dubio feminæ vel nullos fructus ferent, vel quos ferent non
retinebunt, neque in matureſcent. At inquis in arenosis & desertis, ubi nemo maris pulverem
flos pollinem florum facinoroso ferunt affugit, feminæ nihilominus fecunda sunt. Immo verò
ventorum beneficio, qui pulverem maris feminis afflant.

* De fructu
lib. 1. cap. 63.
p. 53.

A p. 102.

p. 102.

Nec ubi.

Lib. de

Placit. æg-

p. 102.

C 3

Cæterum

Ceterum recte à D. Grevio observatum, globulos hofce fere parvulus feminiformes apicum thecis inclufas, illud ipsum corpus effe quod Apes colligunt & femoribus appendim gellant, quod non frates *pavus Apum* vocant, quod etiam in cellulis una cum melle recondunt. Ceram cum ore donum portant, mel ventriculo.

Optimo autem hac de ufu pollinis prædicti ulteriori adhuc confirmatione indiget; nos ut verifimilem tantum admittimus.

SYLVIUS.

Stylus est pars floris medium apic occupans & rudimento fructus five feminis inharere. Dicitur *Stylus* quia in longitudinem tenuem plerumque extenditur.

Foliola pars floris apic, modo fedi fructus feminifce coheret; Stamina vel medio, vel imo foliole; *Stylus* tempore apic fructus feminifce inharere, ideoque reliquis floris paribus defluentibus in planta remanet. Hæc *Jungius*.

D. Malgobius Stylum concavitate fua femem fovere, appendice affurgere, interque flamina ludere ait. Vafculum ergo femminile Stylum facere videtur *Malgobius*, & Styli appendicem, quem alii Stylum vocant: hanc autem uterum tubis analogam exultimat, & exemplis probat. Eft ergo Stylus utrum fcu vafculi feminilis tubus perpetuo hians, ad femem intus conclufum ventandulum, & huius expellendos.

Valendum in verticillis an Stylus fummo femini infideat necne: nobis quatuor femina Stylum circumflare valentur.

Stylus plerumque unicus adest, interdum tantum plures, ut v. g. in *Aquilegia* quini, quia rudimentum fructus in quinque maturatur filiquas.

Floris nonnulli *Stylo* carent, ut *Papaver*, *Tulipa*, &c. nifi vafculum femminile pro *Stylo* admittere velimus. In *Iride* tria folia interna fub quibus flamina occultantur Styli fuccedaneum facit *Jungius*.

Stylus propriè dictus terminatur vel *cupide*, vel *globulo*, vel *cono*, vel *cornibus*: *Cupide*, ut in *Digitali*, *Symphito* majore aliisque plurimis; *Cono*, ut in *Lilium* nonnullis; *Globulo*, ut in *Convolvulo* peregrino purpureo; *Cornu* vel *brevia* funt, ut in *Convolvulo* vulgari, vel *prolixæ*, ut in *Eupatorio* vulgari; interdum adeo prolixa ut plures adeste videantur. Styli, vel bini in *Staphylodendro*; quod ad numerum attingit vel *longa* funt, ut in *Cichoreo*; vel *terna*, ut in *Cervicaria*; vel quod raris, *quaterna*, ut in *Lythymachia* Virginiana. Cornua plerumque *æqualia* funt, interdum *inequalia* longitudinis, ut in *Salvia* & *Æthiopide*; plerumque etiam *reflexa* five recurva funt, ut in *Cichoreo*, *Cervicaria*; interdum *refta*.

CAP. XI.

De *Florum differentis*: è Joach. Jungii *Hagege Phytologica*, additis & mutatis nonnullis.

Floris *perfectus*, quem fuperius defcripfimus, vel *est simplex*, vel *compositus*. *Simplex* nobis dicitur qui non dividitur in flofciculos, five qui unico & fimplici plerumque *ftylis* five vafculo feminali donatur.

Compositus feu *aggregatus*, qui ex pluribus flofciculis in unum totalem florem coeuntibus confat; quorum unufquique non tantum folio feu bractea colorata, verumetiam vel flaminibus vel foliis laitem confat, & lingulis lingulis feminibus coherent. Ejusmodi flores funt, *Lactuæ*, *Hieracii*, *Carduorum*, &c.

Floris *fimplex* interdum opponitur *multiplici* feu pleno. [*Jungius* fimplicem abfolutè vocat quem nos monopetalon feu unifolium.]

Floris ergo *fimplex* eft vel *Monopetalus* feu unifolius, vel *Polypetalus* feu multifolius: uterque per accidens plenus feu multiplex eft.

Monopetalus eft qui unico petalo continuo confat, quod plerumque cavum aut fifulofum eft.

Polypetalus qui pluribus foliis in una ferie aut circulo difpofitis componitur. Etque vel *dipetalus* feu bifolius, ut in *Correa* *Lutetiana*, *Hypoco* *Clusi*, *Alnus* facie nova planta Columæ: vel *tetrapetalus*, ut in *Leuco*, *Bruffia* & congenitibus aliisque plurimis: vel *pentapetalus*, ut in *Alfine*, *Lycnide*, *Caryophyllis*, &c. vel *hexapetalus*, ut in *Balluacii* & congenitibus. Columna Flores nullos naturaliter heptapetalos observavit. Trifolium hepaticum florem octapetalon proferre observavit F. Columna; Florem Africanum emicpentalon; Granadillam Mexicanam decapetalon. Verum in hujusmodi polypetalis quorum petala tantum numerum excedunt dubitamus an Natura certum numerum oblivet.

Alis uterque tam monopetalos quam polypetalos vel *uniformis* eft vel *diformis*.

Monopetalus uniformis cum *Jungio* voce qui terminos duarum dimensionum inter fe fimiles habet, five qui dextrum finitro & anteriori posteriori fimile, fuperius inferiori diffimile obtinet, five figure quali tornatis eft.

Tornatis autem figura eft que oritur planè figurè fuper uno latere rectilineo quiefcente in orbem moti, five rectilinea fit mota figura five mixtilinea.

Dixi quali tornatis figuræ, quia fi plicæ, ftrix & filixie accedant tornatis figura effe definit.

Monopetali flores uniformes funt in *Convolvulo*, *Campanula*, *Bugloffo*, *Hyo* *cyano*, *Tabaco*, &c. Floris monopet. uniformis margine fuperiore vel integro eft, vel in laciniis *fiflo*: integro ut in *Convolvulo*, *fiflo* ut in *Bugloffo*, &c.

Si profundè lint fultare fæpe compositum florem fimulat; fed difcernitur ab eo, quod totus [feu inter] decidat; uti flores *Baraginis*, *Bugloffis*, *Sambuci*, *Cyclamini*.

Ifti flores vel *numero* lacinarum differunt, vel *figura*.

Namora, ut vel tribus in *Cafia* *Pæctica*, *Phalangio* *Virginiano* & paucis admodum aliis, vel quatuor; vel quinque; vel fex; ut in plurimis.

Fig. 4

Figura, vel *angulo*, *angulo* *angulo* ut in *Baraginis*; *obtus* ut in *Hyo* *cyano*; vel *rotunda* feu *finata*, ut in *Campanula*, *Campanula*, *Campanula*, *Campanula*, & *Campanula* ut in *Bugloffo*.

Potio horum uniformis cum est vel uniformiter *tereti*; vel plicis, ut in *Convolvulo*; aut ftrix, ut in *Campanula*, variata.

Monopetalos difformis eft qui unius tantum dimensionis terminos inter fe fimiles habet, b. e. cujus non fupiora tantum ab inferioribus, fed & anteriora à pofticis difcrepat, uti funt *Lamii*, & reliquorum verticillatarum. Etque vel 1. *Sonififularis*, qui fiftili fuperius oblique reftat confat, ut in *Antithochia*: vel 2. *Labiatus*, idque vel unico labio, obque vel fuperiore feu interiore, ut in *Acantho* latro; vel inferiore feu exteriore ut in *Scordio*, *Teucrio* *comitum* & *Berico*, &c. vel duobus, ut major pars florum labiatarum, in quibus labium fuperius vel repandum eft five furfum reflexum, convexam faciem alteri labio obvertens, quod frequentius eft; unde Labium hujusmodi *Galea*, *Cucullus*, *Galerulus*; & floris ipfe *galeatus*, *cucullatus* & *galerulatus* dicitur. Eft & labium aliud integrum, aliud fiftilum in laciniis, &c. vel 3. Floris monopetalos difformis *corniculatus* eft. Corniculatus in flore vocat *Jungius* quod alii *Calcar* feu *Calcanemum*. Eft ergo, eodem definentes, Corniculatus floris cavus qui partem aliquam corniculo fimilem fuperiori fua parti connexam habet, b. e. cavam & rotundam partem, que in culpidem non perviam definit, ut in *Linaria*, *Delphinio*, &c.

Floris multifolius feu polypetalos *uniformis* eft, cujus petala figuræ & fieu conveniunt, licet magnitudine interdum differant, ut in *Umbelliferis*. *Diformis* eft cujus petala figuræ, aut fieu, aut utroque differant, ut v. g. *Indis*, & *Leguminum*, licet fortaffe horum floris, potius monopetalos profunde laciniatus fit.

Superius diximus florem fimplicem tam monopetalon, quam polypetalon per accidens interdum plenum effe [feu multiplicem]. [Simplicem florem appello qui ex flofciculis Composito opponitur, non qui multiplex.]

Floris per accidens plenus eft cujus pars foliacea ob culturam, ubertatem foli, aliudve accidens multiplicata eft. Quod fi laminæ unicæ floris non plenus confat, in pleno laminæ pluribus iteratis, prima fecunda, fecunda tertia includit, ut in *Stramonia*, *Aquilegia*, &c. fin ex pluribus foliis compositus fit floris ambitus, gyri foliorum repetuntur, ut in *Rofa*, *Ranunculo*, *Aconite*, *Papavere*, *Caryophyllis*, *Leuco*, *Pæonia*, *Celchico*, *Croco*, *Caltra*, *Melanthio*.

Quamvis flores ad plenitudinem culturæ perducere nequeunt, ut *Galeati* & *Papilionacei*, &c.

Superius eft ut floris compositis fuperius defcripti differentias afferamus.

Floris ergo compositus vel eft difcoideus, vel planifolius naturæ plenus, vel fiftilularis.

Difcus eft quod ex pluribus compreffis & confertis flofciculis ita componitur, ut unam quali appareant fuperficiem conflituant.

Flos difcoideus eft vel difco radiato, vel difco nudo.

[Flos difcoideus difco radiato, interdum per accidens plenus eft multiplicatis foliis marginalibus, ut in *Matricaria* & *Chamæmelo* *comitum*; interdum etiam prolifer, ut in *Calendula*, *Bellide*, &c.]

Difco radiato eft cujus exteriora folia que marginem quali floris conflituunt prolixiora & difpofitoria funt reliquis que difcum offormant, & quali plana.

Folia illa vel funt frontata & quali parallelogramma, vel culpalata, ut in *Parmica* *Auftriaca* *Claf*. Floris Solis &c. frontata funt vel integræ, vel crenatæ fronte, ut in *Caltha* vulgari. *Difco nudo* eft qui flofciculis marginalibus caret, ut in *Tanacetum*, &c.

Floris planifolius, naturæ plenus, fcu fecundum fpeciem plenus eft qui ex flofciculis quafi planis, in aliquot gyros difpofitis confartus eft.

Frons autem horum foliorum plerumque crenata eft, ut in *Taraxaco*, *Sonchis*, *Cichoreis*, *Hieracis*, *Scorzonera*, *Tragopogone*.

Floris fiftilularis eft qui plurimis concavis oblongis flofciculis, ad margines in longas lacinias diffectis compositus eft. Eft etiam in hoc genus floribus differentia. Nonnulli flofciculos marginales ceteris productiores & majores obtinent; alii omnes æquales.

Nr. In floribus compositis flofciculi illi, qui à nonnullis perperam Stamina dicuntur, inferiori parte in prolium candalum, quali pediculum definent, quo feminibus fingulis coherent, habentque plerumque oram fuperiorem five craterem in laciniis aliquot factum: è fingulis quoque prominet *stylus* aliquis (bidulus plerumque) qui peculiari fiftili coloratæ ulque ad apicem five cernam vultus eft.

Perfectus.

[illegible]

C A P. XVI.

[illegible]

Alis autem plantis infirmis (ut obicer notemus) vel caules volubiles concessit, ut *Convolvulo*, *Lupulo*, *Phacelisi*, *Helxine*, &c. quibus vicinas stirpes aut pedamenta amplectitur, serpentinum modo iis circumvolventes; vel foliorum pediculis tortiles, quibus levis is adnectant, ut in *Clematide*, *Fumaria*, *Nasturtio Indico* cernitur.

[illegible]

CAP. XVII.

[illegible]

Aqua enim vulgaris, per arum causa facile effluit, aque liberè permeat, ut superius ostendimus. Deinde vntore tempore qui factà incisione estur liquor, pruinosa præsertim tempestate, ab aqua communi gurgis vs potest dici. Probabilius ergo nobis videtur, fures omnes succum quemcunque in terra inuenient inter suscipere, qui in vasis cum succis unicuique propriis permixtus concoquitur & affatur, superfluo & ad nutriendum nulli reiecto & evaporato; ad eundem modum quo tenuiora animalia ex lacte matris accipiunt, que ex chylo in sanguinem recipiunt. Quod cum sit natura affilans, reliquum qui nutritioni superfluum est, ipsarum infensibilium crevacum, qui sane longe maxima eius pars est. Animal enim suis excrementis hoc modo expellit quæ omnibus alijs vis simul liquet, ut * Saniorem demonstrat.

Plantas aquae folia multo profunde et augeri tum noſtra, tum aliorum experientia conſtat. ꝑ D.
 Charreton Catalogum nobis exhibet herbarum quarum furculi in phialas vitreas aquae opertae à
 feſſumſſi germinant, quoniam non piget hic tranſcribere. *Balfamia trifolia*, *Mentha quaequeque*,
Palmifolium, *Sedum multifidum*, *Prunellae*, *Nafforium aquaticum*, *Bugula*, *Troſium purpureum*, *Clematis*
deploſenda, *Herba Dorica*, *Ranunculus*, *Scabiosa*, *Althaea*, *Laur-ceraſus*, *Scordium*, *Trifolium*,
Polygonum, *Campanula*, *Campanula*, *Campanula*, *Campanula*, *Campanula*, *Campanula*, *Campanula*, *Campanula*,
 quae ſunt multae quae ille expertus non elt pariter germinant et radices agerunt.
 non elt ſimplex et purum clementum, fed multae heterogaeae particulae, praefertim falinae, in
 contrahunt.

Quomodo autem Aer huiusmodi Plantarum radices intrat, non ita perspicuum est, cum enim vitiis poros non permeat, oportet ut per phiala officinam ingreditur et per aquae poros ita effluit. Aquae autem poris admodum stricti sunt, nec aerem nisi parva admodum quantitate, et in minimas particulas divitem admittunt. Et tamen (quod mirum) particulae haec aquae Aeris communicant non solum plantarum vegetationi fed et piscum respirationi sufficient. Quando enim Aer aquae superficiem lambit, tandem piscus in valto vitis incareat bene habent: quamvis viti Aer externus excluditur, et inopi laborant, et in superficie aquae consistunt tantum, ut eo liberio fruantur. Sive ergo Aer precipit nitrolas particulas in aquam (ut nonnulli volunt) sive libidulis aliquod corpus, certum est continue et non interrupto tenore ab aere decedere et huius particulas, et per aquam diffundi: nam si peregrino tempore, aer (ut diximus) increscitur, pices conculsi quos absentes fecimus, et per aquam huiusmodi aeris, et per aquam in stagnis et piscinis aquam huiusmodi cum per hyemem aquae superficies congelatur. Quod si tamen aqua libidulis precipitum cuius particulae piscibus pro respiratione inferuntur, adeoque aqua libidulis nitrolas particulas ab aere imbibat, quomodo tunc ut aqua omnis immundum tanta niti copia immegnata non fit, quantum fulserunt poris est, ut falido vel gustu percipibilis fiat? faltem in stagnis immensis et piscinis: aquae enim fluentes et per terram multam percolatae facili in eam particulas haec iterum deponere possunt.

Quomodo lucus nutritur per fibrarum poros arborum etiam altissimarum summa fastigia con-
fendat mihi non penitus perspectum fateor. Aquam in tenuis tubulos utrinque apertos, pen-
diculariter etiam erectos aliquoque ascendere experientia constat, eoque alius quod angustiores
sunt tubi. Quis verò istius ascensus terminus sit, certissime an incertus, & pro angustia tuborum in
tantum altior, ut in angustissimis ad excellarum etiam arborum summos apices evadat, me later.

* Lib. de Medicina Statica.
‡ Lib. de propagat. Vegetabilium.

Lib. de anat.
tome trunco-
viii.

• *Arac. plant.*
part. 1. pag. 5.

De Satione & Propagatione Plantarum.

Palladius Clavolam Talea diversam facit, quam Varro (ut vidimus) cum eadem confundit. Mense (inquit) Martio Cistri arbor à modis scriitur, semine, ramo, talea, clava: à paulo post, Clavistri commodius est, quæ fit manubrii crafitudine, longitudine cubitali, ex utraque parte lævigata, modica & aculeis recisis, sed relicta summitate gemmarum, per quas spes futuri gemminis intumeſcat, &c. Talea & gracilior & brevior eſſe poteſt, quæ ſimiliter ut clava mergatur. Sed talea palmis duobus ſuperſta clava cœmiſ obſervatur.

Malleolus à Columella de Re Rust. l. 3. c. 5. sic definitur. Malleolus novellus est palmeis, innatus prioris anni flagello, cognominatulus à similitudine rei, quòd in ea parte, quæ deciditur ex veteri farnento prominens utrinque malleoli speciem præbet: & Plinius l. 17. c. 21. Solidat capitulus utrinque, est durò furculus feri, eòq; argumento malleolus vocatur etiam nunc: & Columella, c. 17. Malleolis autem sic ab iisdem [agricolis antiquis] pangebatur, ut novello farnento pars aliqua veteris lare-

Harum nonnulla Autumno plantas producant tota hyeme virentes : aliae per hyemem in terra re-
stant, nec ante ver proximum ex involucribus erumpunt. Ex his quae Autumno exeunt alia, ut v. g.
Angelica, ex observatione nostra & aliorum, collecta & asservata vere ferentem plerumque
frustrantur, sponte delapsa & terrae gremio excepta, vel etiam à sapore eadem mox concredita habita-

dubie germinabant nisi tempestas admodum sicca & aestuosa fuerit, quo in casu per hyemem in terra quiescentia, sequenti tamen vere in lucem exsunt; cum tamen si a colligente reposta vere fata fuissent nequaquam germinassent. Alia quavis vere etiam fata haud infelicer proveniant & fideliter tamen & latius Autumno, firmiores etiam sunt plantae inde enatae adversus injurias caeli, & floquenti aestate uberiori quam vernalis proveniunt, ceteris paribus, Agricola ut Hortulanum loquuntur, grano quoque turgidiore, solidiorque fructe. Nam ex observatione prudentissimi agricolae, Annus nostrum plurimum benevoluti, quo planta aliqua ex semine nata diutius duraverit antequam in semen abierit, hoc est, quo maturius fata fuerit, eo semen copiosius, plenus, pondosius, ceteris paribus producit. Sic Triticum & Avena hyberna fua autumno fata, vere editis, firmiora solidioraque sunt.

Reliqua quae per hyemem in terra restant, praeculubio vel terrenti tempore macerata, vel salinis quas imbuunt particulis impraegnata ad germinandum preparantur: & securis interim laetant, tempestatibusque omnes mutationes constantius tolerant, quam in Apothecis recondita, & quam diligentissime adfervata.

Evocatas tamen plantas & regionum calidiorum alumnas si habere velimus, oportet ut eorum semina vere geramus, quandoquidem illae hyemes nostras non tolerant, sed à frigore facile coriumpuntur.

Quinimo si praecoces fructus & tenacioribus desideramus, five rariore & delicatioris omnino ad maturitatem perducere cupimus; oportet ut pulvino calenti, & fumo equino recenti paleis permixto extracto, demum terra pingui cribrata, ad trium quatuorve digitorum altitudinem instrato, & opusculo & floribus superinducto recto, semina committamus.

Quocumque autem tempore feras Semina eligantur recentia, aestatis proximè praeterita, si haberi possint. Quavis enim Plantae nonnullae ad decemum & ultra fecunditatem suam custodiant, alia tamen cum citius amittunt: omnia autem quo vetustiora eo difficilius & parcius germinant. Quae in aqua subsistunt firmiora sunt, & ad ferendum fiduciosa, quae fluant languidiora & propagationi inaptae.

In siliis & spicis media potius quam ima aut summa nobis probantur, quavis Ferrarius ima in Caryophyllis commendat.

Quod si flores multiplicatos aut variegatos desideras, praestat semina colligere & siliquis aut concupisculis ejusmodi floribus succedentibus. Sive enim varietates illae morborum symptomata sint, five naturae errores, five ejusdem laesivientis lusus, promior certe erit natura in his ad ita iterum deerrandum aut laesivum: quoniammodum videmus in Animalibus parentes morbo abito aut corporis vitiis, membro v. g. deficientes aut redundant, laborantes (saepe non raro procreare silem vitiis afficiant, & morbo obnoxia. Hoc autem praecipue in Mirabilis Peruviana servandum si floribus striatis insignem plantam obtinere cupias.

Semina omnia sicca tempestate ferenda sunt, tertio quartove die à pluvia largiore. Nec tamen (inquit * Ferrarius) sicut & magnis imbris terra permaduit siccis, sed tamper expectabilis dum pluviae ille mator modice exsiccet, ut madenti limboque solo statim radices exspirent. Hoc autem in seminibus quae humore nimio in mucilaginem facile solvantur, ut v. g. Myrrhida, Oxyra, Scorzonera, praecipue servandum est ne solo madido ferantur, neve recens fata irringant.

Cavendum etiam est, ne recens fata quaecumque tempestate frigida irringantur, neve aqua gelida fontana aut puteali, nisi prius probe insolata fuerint.

Nonnulli Semina aquae seu simplicis, seu nitratæ, vitiis, aliisve alicui liquori prius infundunt quam terrae committunt ad germinationem promovendum: quod tamen non necessarium esse puro in seminibus recentibus & indigenis, forte etiam nocivum in aliquibus. Verum in vetustis & arduis, aut exotici Hic. Corvini Romani praxin non improbo cupis meminit * Ferrarius his verbis. Antequam conueniens lentaeque duritiae semina solo committat, aquam defendit in caninem, niri medicum superfundit & distillare sinit: in eam nitratum equum semina immittit: diutius hanc per varia duritiae plus minusve macerari & medicari pariter, eadem sinit: tandem aquam inforsit, ut nitrum ex igne terre balatu coniectum seminalem continentiam ad verum germinationem praestet.

Generale est in omni fatione ut semina terrâ operantur, non quod exposita & intercepta minimè germinet, sponte enim decedentia non minus feliciter pullulant, sed ne avibus spermologis praeda fiat. Scruantur autem & conqueuntur variis modis, nimirum vel in fulco terrâ aratro superneccant, vel in superficie terrae oculi aut rastro inhumata, vel in area coarctata pulvere aut velut farina terrae manu aut uerniculo infusa, vel denique foris singula in foraminulis pastino factis sepelita.

Summopere autem cavendum est ne semina alie demergantur aut nimia terra obruantur, adeoque sine ulla reflectione spse sepellantur. Plurimos enim hac in parte errare vides. Nam quavis Triticum aliisque Cerealia quorum furis vegetiores lani etiam colore excitantur, germinantia validiora gravem terrae incumbens molem haud difficile penetrant, adeoque ut hyemem facilius tolerant alius inhumari solent, ne scilicet radices immo dico perarantur; non tamen omnium, imo paucorum seminum eadem conditio est. Pleraque enim ad vegetandum fegiora blando solam radiorum tempore fovenda & ad pariendum invitanda sunt, adeoque in summa tellure modico infuso pulvere exponenda.

Quo Semina maturas sentiant vere, eo plantulae inde enatae diligentius à frigore defendende sunt; quo lentius, eo largius irriganda & inumbanda.

An Plantae aliquae non solum praevio sponte & terra oriuntur difficilius quaestio est. Quae affirmativam tenent rationibus & experimentis suffragantibus non destitunt. Cum enim nulla non regio peculiaris suis stirpes obtineat, viximile videtur terram ipsam nullo impraegnata semine familiares regionibus plantas producere.

Demde in aggeribus foetillum derivandis aquis ad paludes exsicccandas ducturum in insula El. nifi i gentem Sinapicos vini etiam, & alibi etiam in arvis gramineis offosis, mirum fuisse, quod Sinapicos foetibus in terra relictiis orum suum debere verissime non fiat, cum nullum unquam Sinapi post seminum memoriam ibidem nascens observatum fuerit. In rudibus etiam Urbis Len-

* Hucicid.
lib. 3. c. 1.

* Hucic. 13.

An Plantae
sponte oriuntur.

diversis post deflagrationem illam fungifissimam quae anno 1666. accidit, non minorem copiam Erysim angustifoliae Nespilanti succerevisi Auctores fide dignos habemus, nam etiam ipsi vidimus; cum loca illa per multas annorum centurias adificis occupata fuissent, nec ullus ista auditus Erysim provenit. Oportet ergo ut vel sponte oritur sit, vel ex feminibus per tot annos in terra latens: nisi forte suspicari velimus male fenatum aliquem plantae istius semina de industria passisse ut curiosis illudaret & admirationem excitaret. Non est autem cur quis miretur, ubi tantam feminis copiam, quae ducentis agri jugeribus conferendis sufficeret, colligere potuissent. Plantam enim illam ad vias inter urbem & Ravennam vicinam, & alibi circa urbem copiosissime provenientem observavimus; semina autem minutissima & numerosissima profert.

Tertio, Plantae imperfectas, Fungos, Tuberos, Malcos & id genus ex semine non nasci manifestum est, cum nullum (quantum hactenus observatum est) gignat; qui & Submarinas omnes, Algas, Fucus, Corallia, Aleyonia, &c. ob eandem rationem sponte oriri arbitramur, quod scilicet, nullum hactenus semen in eis animadversum fuerit, quod tamen satis mirari nequimus in tanta specierum multitudine, & uberrimo omnium provenit. Alii fortasse post nos diligenter aut scilicetiores harum etiam semina degerant, aut propagandi modum inveniant.

Vulgo receptum est, & experientia (ut antea) quoties confirmatum, quod si aqua in qua Fungi aliquandiu infusi distillaverint, vel etiam ablut fuerint, verum pulvillo calenti, qualem modo descriptimus, affundatur, vel etiam Fungorum frustulatum diviorum parculis minime eidem infpergantur, magnam inde Fungorum vim illico exorturam; unoquoque nimirum frustulo sui generis imperfecte istius plantae proficuo & fecundo, feminuli vi potius dotari credit, ut in * Adali & Scharre de Cydonia v. g. ramis cernitur, quam ut Natura semen aliquod visum fugiens, certe nondum dato, etiam, in aliqua ejus parte occultaverit.

Quarto & ultimo, Perfectiores etiam plantas interdum sponte oriri, aut ex alieno succo garrinare magnam nobis argumentum Vitus suppediat, arboribus innatis, etiam in prona fide averia ramorum parte. Unde omnino fabulosum esse constat, quod de ejus exortu Veteres prodidere, quodque Proverbio illi Turdas malum esse sibi eac originem dedisse perhibetur. Quanto rectius Maro

Proinde vivere novu cecinit, quam non sua seminat arbor.

Ex altera tamen parte satis mirari nequimus, Naturam quae nihil facit frustra, semen alicui plantae dedisse abique effectu, sed tota specie ad generandum inutile.

His omnibus rationibus & experimentis contrariam opinionem Clarissimi Viri Marc. Malpighii experientiam. Is enim ut exploraret an Terra nullo semine fecundata plantas aliquas sponte produceret, terram in profundo interitum vitreo vase concludit, quibus orificio multiplex Sericum velum super extendit, ut Aer & aestiva aqua admittantur, exclusis minimis feminibus, quae vento rapiuntur: In hac autem, inquit, nulla omnino planta vegetavit.

Ego quidem sententiam opinantium nullam dari in plantis generationem spontaneam libenter amplecterer, si experientia permitteret. Verum quae adduximus contrarium fuisse, necdum satis perspicuo quomodo eis respondendi possit. Temerarium enim nimis esse asserere, Plantas etiam imperfectas vulgo creditas semen gignere, cum nullum in eis ostendere possimus.

Notandum tamen fieri posse ut plantulae & radicum aut ramorum frustulis enatae per spontaneis saliant. Radicum autem frustula germinare ipse expertus sum in Raphano rusticano & Scorzonera: Ramorum minimas particulas J. Bodae à Stapel, in Salice & Rosa censuisti ut apud ipsam videre licet, Comment. in Theophr. hist. lib. 2. cap. 1. pag. 73. D. Scharrocius in malo cydonia. Lib. de prep. Plant. cap. 3. b. 6.

Ceterum Semina rariora in scitibus ferere convenit, ut Plantae inde enatae commodius transferri, & per hyemem, si opus sit, in hypocaula subdici possint. Oportet autem ut scitulum fundi foraminibus pertundatur, ut Plinius olim monuit, ne humor in fundo stagnans diutius morâ puretoret, & plantarum radices seu vapore, seu frigore suo corrumperet: forte etiam ne respiratio inopia eadem suffocaret: quam rationem Plinius etiam ipse eleganter per more suo innuit, Per foramina (inquens) inferre dote radicum spemorem.

Secundo, Plantae sentur ramo aut furculo, vel avullo decidente & terrae impacto, vel dum adhuc rami harer depresso & eidem immerso tantisper donec radices egrot.

Siculi hi majores minorve esse possunt per naturam plantae ferenda. Aliae enim sentur ramo majore, aliae talei, aliae malleolo, aliae sagitta, quae voces superius exposuimus.

Tales furculive ferendi recentes sint oportet, Oleae tamen etiam sicci germinant, Veteribus id attestantibus, ut v. g. Virgilio, Traditur & fove radice oleagina ligno. Quod quavis Recentioribus nonnullis videtur. Fortunius tamen Liceti auctoritas me movet ut Veteribus assensum Recentioribus eos dum temere ridere seipsum periculis proinde fuisse putam. Scribit autem Licetus se vidisse Koch in horto sarri fici duripem Oleae fativa aridum fere ac levem, per decennium & ultra à truncis separatum, nec posse unquam terrae impactum, ad alterius ligni fulcrum in terram demissum, & ligno cui fulcimentum praestabat clavis foris affixum, pullulasse germinantem eodem anno plures Olivarum novellas, foliis ac fructibus onustas, atque in posterrum etiam per plures annos protulisse. Hinc virga illa arida, quam monachus à superiore suo, ut obediens ejus probaret, jussus afflicto irrigavit, si forte oleagina fuit, potuit hinc miraculo radices agere & germinare.

Quo tenentiores sunt plantae eo furculi earum lertis pangendis sunt; adulto scilicet vere in frigidioribus hisce regionibus. Oportet etiam si tempestas permittat foveas irrigare; si tempestas, inquam, permittat, nam si Aer paullo frigidior sit, nimis humor recens plantatos facile corrumpit: quin & sereno caelo radi Solares umbraculo opposito solent accendi sunt, ne furculos depactos confestim urant & exsiccant.

Observandum etiam in plantis quorum caules nodis intercepti sunt, ut furculus serendus vel in ipso nodo, vel proximè infra nodum decedatur. Cum enim radices ex nodis tantum pullulent, si quod internodi relinquatur, necessario putretet & corrumperet, adeoque vino serpente periculum est ne proximum nodum veneno suo intuat & furculum perimat.

Arbores

Preparatio ex
Sarcina, etc.

Arbores furculis qui ramulis propagandi modum docet P. Laurembergius his verbis, Ramulum elegantem non tortuosum aut crosum, vireum, anniculum (relinqui illi poterit portio exigua adhaerens rami bini.) Huiusmodi igitur ramum praecium ab arbore, utraque extremitate mutilatum terrae secundae ad profunditatem dimidiae ulnae arcuatim impone, substrato fimo, bubulo aut ovilo. Postquam terrâ concuscatâ reple.

Fruticum herbarumque taliorum vel ramulis pangendis alteram extremitatem malleo prius concutâ, ut filamenta ducat: Tum aqua irriga, non fimo, quem nullâ ratione ferunt: postea terrâ operi.

Nulla (perge ille) ferè stirps est quae non queat propagari per ramulos anniculos, modo 1. Inferiorem extremitas abscilla oblinatur emplastro sequenti vel limbo. R. Cere, Terebintinae ana 3. Resinae communis 3. commiscetur. Sic naturalis succus non exsudabit, nec inutilis humor subbit, qui alioquin putredinem inferre solet. 2. Non directè infigas terrae ramulum sic oblitum, sed incurvo arcu, ut suprema pars promineat et terra, media tangat immo, infima, quam oblinendam dixi, fursum nonnulli vingar, ita tamen ut delitescat. E medio illo ramuli dorso innumeras videbis radices pullulare.

Alium adhuc modum proponit Stapelius. Ramus ab arbore avellitur superne dorsum, ut quasi pes illi adhaereat. Hinc pedunculis aut appendix undique perforatur subulâ: ad dimidiam ulnam desinitur in terra fertili, saepeque irrigatur.

Propagationem illam quae fit ramulorum submerfione ipsâ etiam natura docuit, plantarum plurimarum ramulis quamprimum reclinatis terram attingent radices sponte agentibus. Ramuli autem submerfio non prius ablaetandâ seu à matre separandi sunt, quam radicibus multis in profundum actis terram firmiter apprehenderint: quâ autem parte matri haerent transverfim initio ad medium ferè incidendi sunt, ut succo à matre parçè subministrato ei et terra exurgendo affuecant adeoque facilius & citius cum res postulat ablaetentur.

In Caryophyllis (monente D. Scharoco) furculi submerfio capum sub infimo feu radicis capiti proximo, aut saltem secundo geniculo transverfim ipsâ parte ad medium ferè incidito, deinde ab incisione factâ fursum ad secundum (seu ab uno iuxta quem incitio fit proximum) internodium findito, folii particula in fissuram immiffa ut aperta teneatur, quamvis id non fit omnino necessarium: cum enim incitio, ex ima (ut diximus) seu terram spectante parte fiat, furculus autem leniter primo à radicis capite reclinatur seu deprimitur, ut moris est, deinde summa ejus pars terrâ substrata erigatur mediâ in arcum flexâ, fissura sponte sua aperietur & habet, si omnia rectè peragatur. Nonnulli uncinulo ligneo in terram adacto furculum apprehensum decident ne refiliat, sed in eodem situ in quo primo depolitus fuit perferat. Tandem furculi arcum seu partem inflexam terrâ puerili operâs cunctaque frequenter irrigat.

Altarum etiam plantarum, exceptis iis quae quocumque modo deposite comprehendunt, ut Vitis, &c. furculos flagellave submergenda pari modo incidere utilissimum erit, ne dicam necessarium. Temperata etiam sicca furculi submerfio affidue irrigandi sunt, alias enim radices non facile emittent.

Tempestates autem huic operationi cum successu exercendae commodissima sunt Veris initium, aut Aestas calidioris remissis in Autumno declinans.

Circumpositio non differt à submerfione, nisi quod in hac ramulus deprimitur ad terram, in illa terra valè idoneo vimineo ligneove excepta attollitur ad ramulum, eique circumponatur, ramulo scilicet per vas recipiens seu terram continens foraminibus ad id factis trajecto. Locum autem habet ubi ramulus ob altitudinem suam & distantiam à terra eo usque non potest deprimi. Solent autem nonnulli ramulum eâ parte quâ terrâ circumpositâ latitat, vel aliquantulum delibare, vel corticem ejus superne subulâ perforare.

Itali utuntur cistulis ligneis quadratis, quae ita confectae sunt, ut non solum foramen habeant in fundo, sed & compactae sint ex duabus medietatibus, pro libitu separandis, vel iterum conjungendis: ut ita commodius ramis circumpositi, & postmodum his in terram deponendis segregari iterum possint.

P. Lauremberg.

Huc spectant haec Plinii, lib. 17. cap. 13. *Alterum genus luxuriosius radices in ipsâ arbore sollicitandi, trajectis per vasa fistula vel quales ramis, terrâque circumpositis: atque hoc blandimento imperatissimum inter poma ipsa & cacumina, audaci ingenio aliam arborem longè à tellure faciendi.*

Tertio, Plantae propagantur foliole, eique vel

1. Ex flagellis seu cauliculis funicularum specie serpentibus, & radices subinde agentibus, ut in *Fragaria*, *Pentstemon*, *Ranunculo*, &c.

2. Ex radicibus transverfis, flagelliformibus, sub terra reptantibus, obiter germinantibus & furculis emittentibus: ut in *Ulmis*, *Prunis*, *Joleis*, *Cereis*, &c. Atque hoc genus Soboles proprie *Viviparas* appellatur. *Stalones* enim dicuntur, qui è majoribus radicibus truncis propè ipsum matris corpus seu ex uno ipsius caudice oriuntur, autore J. Bodao à Stapel.

3. In herbis radicibus tuberiosis donatis ex ipsis radicibus tuberiosis, ut in *Chelidonia minore*, *Flore Solis pyramidalis*, *Crocis*.

4. In bulbosis, ex ipso bulbi fundo aut fibra aliqua craffiore prope bulbum, bulbiliorum seu nucleorum specie germinante, ut in *Tulipis*, *Narcissis*, *Alliis*, &c.

De his nihil praecipiendum habemus, nisi ut opportuno tempore transferantur, èque solo sterileiore in feracibus & pinguis; nec antequam firmitatem aliquam & robur contraxerint à matribus ablaetantur.

CAP.

CAP. XIX.

De Infitione.

Infitio, voce latissimo sensu acceptâ, est ejusmodi applicatio furculi seu gemmae ad truncum ramuli, vel fusti, vel summi, vel alienum, ut tandem uniantur & coalescant.

Cum autem potissima succi nutritii pars inter fibrâs & lignum ascendat, totum inferendi artificium in eo consistit, ut in truncum & furculum librae, lignum lignum continua sint, & in eandem superficiem disposita; vel ut furculus gemmae ipsi seu ramo ita applicentur, ut in eandem librâ & corticis in utroque [trunco & infitio] ferè continuum fit, & unani quasi superficiei componantur, unde è trunco in infitum [furculum gemmae] facilis & expeditus succi transitus fiat.

Infitio est vel *furculi* vel *gemmae*. Gemma autem à furculo non aliter differt quam infans ab infans quatuor. Infans enim nihil aliud est quam velut embryon furculi, perfectè quidem efformatum, plex, omnibusque suis partibus distinctum, regementis tamen velut secundis obvolutum & per Hyemem latrans, Vere sequenti in lucem edendum, & in furculum paulatim extendendum.

Surculus infertur vel applicatione externa seu coaptatione, vel infitione strictè dicta.

Applicatio externa seu coaptatio est vel

1. Quando virge minori transverfim oblique dissecta furculus parâ crassitie, pari obliquitate circumfusa, ita applicatur, ut intersectum librâ & corticis in utroque [ut diximus] ferè continuum fit; deinde vinculo seu fasciâ circumductâ firmiter adalligatur, ut in situ continueatur. Obliqua sectio uncialis minimum aut longior esse debet. Hic modus inferendi nostratibus *Witgraffing* dicitur, & ob difficultatem furculum virgae, sectionem sectionis coequandâ, ut exactè congruant, minus frequentatur.

2. Vel secundo coaptatio fit, cum furculus oblique ut prior dissectus, ita tamen ut in suprema oblique sectionis parte cuneo perpendiculariter adacto cortex cum tantillo ligni adlaterat trunco transverfim primo seu horizontaliter dissecto, deinde ab uno latere [Austro-occidentali] cortice oblique sectione cunctaque denudato, ut plano sectionis in furculo exactè respondeat, ita applicatur, ut angulus ejus seu projectura plano horizontalis trunci sectionis innitatur: adoque vinculo adalligetur, ut luto oblinatur. Hic modus inferendi *Shoulder-grafting* nostratibus appellatur.

Infitio propriè dicta duplex iterum est, vel

1. Inter corticem & lignum. Timebant scilicet Prisci, referente Plinio, truncum findere, ideoque infitionem inter corticem & lignum inferebant. Hic modus à nonnullis nunc, deum in unum revocatur, *corticem* & in arboribus quarum cortex à ligno ob ascensum succi prius separabilis est quam furculi ob gemmam minus explicita infitione inepti (huiusmodi autem è frugiferis solè Mali sunt) omnium opusculum habetur.

Trunco ergo & furculo ut in secundo coaptationis modo preparatis corticem nè auferas, sed duxat findas seu secundum longitudinem incisâs, à capite dorsum ad longitudinem ferè oblique furculi sectionis, ab Austro-occidentali trunci latere. Deinde cortice à ligno primò cuneo, deinde inftrum ex eborè, osse, aut ligno aliquo folio, figurâ oblique furculi sectionis fide minore, ad id factâ, immisso, leniter separato & elato, inter corticem & lignum furculum intrudas, ablato prius à tenui extrema furculi acie cortice, ne inter demitendum replicetur. Deinde quoniam furculus infusus corticem à trunco elevans, & ad utramque cuspidem fuit aciem cavatorem relinquens, infusum succi interruptit, cortex trunci ad utrumque furculi latus incidendus est, nè à trunco abscindatur, & ut quæ ore cum cortice furculi marginibus concurrant & coaptentur, ad transitum succi in furculum dandum. Quibus peractis vinculo obligandus è luto munendus est, ut in praecedentibus operationibus.

2. In fissuram ipsius ligni: quam Plinii verbis exsequar. *Aufertur, inquit, ferrâ aequaliter superficiei, levigatur falcè truncus: deinde eodem per media leniter fuso, cuneoque tenui fissuram circumfodit, donec cuspidatim decilis descendat in ramum calantem, operato absolvitur. Surculi inferendi cuspidi ita solet incidit ut cum basi ejusdem utrinque exante angulus efficitur, quò basis summo trunco firmius innitatur. Nonnulli tamen hanc praxin improbant, quia cuspidi infertio infertio fit.*

Verum quoniam hac inferendi ratio omnium longe usitatissima est, descriptio autem Pliniana nimis fortassis concisa & obscura alicui videatur, pleniorè & explicatiorè è Petri Laurembergii Horticulturae, lib. 1. cap. 24. mutuam dabimus.

Elige (inquit) verno tempore arbutulum crassitie trium circiter pollicum, cui deme partem superiorem ferrâ, relicta unius ulnae altitudine, operandam nè librum, id est, corticem fauces. Si quid inaequale relictum à ferrâ, id cuneo abscide, & conforma in aequalitatem. Superius ita diffusum molli cultro ictu leviter finde per medullam, cavendo summa diligentiâ ne fissuras ducat postum furculum cuneo eburneo aut bucco lervabis aptam, ut eo pronèptus recipiat holperem ferè terminatam in fissuram reberis, quæ si profundius penetraret emorgeret stipites, quæ loco quousque circumligandam esse stipitem sumi aut vimine, quo omnem perdes operam. Hic fit parans lunc furculum inferendum, quem in luminatè praefectum altera crassiore parte, proximè sub nolo vel timore, (qui omnibus bonis furculis inest, unde incipit quod unus anni autem gent) scapello conformabis in triangularem formam, cuneo innot, non presecto cortice ab uno loco, & integræ lervatâ quantum fieri poterit, caudâ.

Jam hunc furculum apice cuneato inferere in stipitem ante præparatam fissuram, eâ lege ut cortex furculi cortici stipitis respondeat, totiusque furculi firmiter fissurâ comprehendatur, substrato iterum huius esse parte. Cuneo. Denique fissuram superne & ad latera artificie obtura ac obline emplastro emphyreatico, mox argillâ aut limo circumda, & lunculo inveniit aut canabino obliquo fortiter.

E

Empla.

* Hanc inferendi ratio omnium longe usitatissima est, descriptio autem Pliniana nimis fortassis concisa & obscura alicui videatur, pleniorè & explicatiorè è Petri Laurembergii Horticulturae, lib. 1. cap. 24. mutuam dabimus.

* Horticult. lib. 1. cap. 22.

Circumpositio.

Stalones.

Infusio quatuor.

plex.

Gemmae &

Surculus quid

differtur.

Surculum in-

ferendi modi.

Primo coap-

tando modum

Secundus mo-

das.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Infusio inter

corticem &

lignum.

Cumque arbor furculo infito eadem & emplatratione propagari potest, nisi obster tenuitas & infirmitas licti. *Ita non recipit emplatrum, nec quibus tenet & caducus rimisq[ue] cortex. Fertillima enim maculato, eadem tamen infirmissima. Et qua cortice nititur tantum vel levi aurâ occisive deplacatur. Inforsere firmisimum & secundum quom ferre.* Plin.

Mali Perlicæ & Armeniæ raro & difficuliter infertur, emplatratione faciliè propagatur. Emplatrationem in quibus succedit infitioni longè præferendam esse multis probare nititur D. Langfordus.

1. Quia fides seu truncus duobus tribusve annis citius magnitudinem emplatrationi quam infitioni idoneam augeatur: unde & tempus licescit; & arbor multò celerius augetur post naturam imutatum quam antea.
2. Arbor unde sanior efficitur quàm ab infito, quia stipitem decasum citius & securius obducit & invellit gemma cum scuto quàm furculus.
3. Arborem minus lædit quam infitio, & si fortè gemma non comprehendat, potest arbor vel proximo anno, vel interdum etiam eodem, delectabilior quàm infitionis: mediâ enim æstate peragitur, quando nullum à frigore periculum imminet, quod perispe vehementer est, & vix fine inquit aut valentius dormiendo delicatioribus tolerabile, Februarii & Martio mensibus, tempestate infitionis apostolus.

CAP. XX.

De specificis (ut vocant) Plantarum differentiis.

UT Plantarum numerus iniri possit, & earundem divisio rectè institui, oportet ut notas aliquas seu indicia specificæ (ut vocant) distinctionis investigemus. Nobis autem duæ multumque indagantibus nulla certior occurrit quàm distincta propagatio ex semine. Quæcumque ergo Differentiæ ex ejusdem seu in individuo, seu specie plantæ semine oriuntur, accidentales sunt, non specificæ. Hæ enim speciem suam ratione iterum non propagant: Sic v.g. Caryophyllus flore pleno seu multiplex pro specie distinctus à Caryophyllo flore simplici non habemus, quia ab horum semine ortum ducunt, & semine lati Caryophyllos simplices iterum nascuntur. At quæ ex eodem specie semine proveniunt ex denum specificæ censende sunt: aut si inter duas aliquas comparatio instituitur, quæ plantæ ex alterius semine non proveniunt, nec unquam semine late transmutantur in se invicem, ex denum specie distinctæ sunt.

Sicut enim in Animalibus sexuum distinctio non sufficit ad speciem diversitatem arguendam, quia sexus utriusque ex eodem specie semine, eisdemque non raro parentibus oriuntur, quævis mulier & ingenuus Accidentibus inter se differant; nec Taurum cum Vacca, Virum cum Muliere specie convenire aliud requiritur argumentum, quàm utroque idem perispe parentibus eademque matre ortos esse: Hæ pariter in plantis conveniunt specificæ non aliud certius indicium est quàm ex semine eisdem plantæ seu in specie seu in individuo orti. Nam quæ specie differunt speciem suam perpetuè servant, neque hæc ab illius semine oriuntur, aut vice versa.

Hinc pro distinctis plantarum speciebus non habendas censu, 1. Quæ solo floribus colore, geminatione aut multiplicitate differunt. Cum enim specierum numerus in natura certus & determinatus sit: cum * Deus sexta die ab omni opere suo, hoc est, ad novarum specierum creationem, requievit: floribus autem colore & multiplicitate variantium plantarum numerus, novis quotannis exortibus, infinitus fit, merito eas à specierum gradibus & dignitate dejicimus & excludimus.

Deinde, si hæc sufficiens ad speciem distinctionem inferendam, Æthiops quoque pari ratione ab Europæo, Juvencus niger ab albo, rubro, variorum specie differret; quod nemo, ut opinor, sane mentis unquam concessisset.

Quinimo hæc varietates cœli, aut soli, alimentivæ differentiis debentur: quæ quantum vim habent ad hæc & similia effecta producenda in domesticis & mansuefactis animalibus patet. Cum enim fera in plenique specibus eodem colore servant, mansuefacta & domestica coloribus infinitum variant, nec coloribus tantum, sed & carnis sapore, aliisque accidentibus à feris differunt, ut à palato non admodum sagaci hæc difficultate gustu possint distingui.

Præterea hæc varietates semini non propagantur, sed vel ramulis avulsis, vel fobolo, vel foliionibus.

Denique arte & mangonio induci possunt, nimirum translatioe iterata de loco in locum, & irrigatione aquæ colore aliquo imbuta. Nam P. *Laurebergius*, vir fide dignus, Horticult. cap. 28. Sect. 3. sic in Caryophyllo lepus expertum scribit: *Caryophyllos qui simplices Vere primis, deinde autem iterum Vere sequenti transmutantur, (neque iterum flores possunt eriri) & effata omnes flores multo tunc ipsius protulisse. Deinde ad naturam coloris in flore inducendum variis in locis hæc repetit. Terrâ typicis protulisse. Deinde ad naturam coloris, (neque iterum flores possunt eriri) & effata omnes flores multo tunc ipsius protulisse. Deinde ad naturam coloris, (neque iterum flores possunt eriri) & effata omnes flores multo tunc ipsius protulisse. Deinde ad naturam coloris, (neque iterum flores possunt eriri) & effata omnes flores multo tunc ipsius protulisse.* Tali aqua de die plantam irriga matè & vesperi, noctu transfer in ades, nè motumque aut matutinum bibat rorem per tres septimanas. Prodiit flores experitis tintis non proflus eo colore quem effudit, sed pariter eo, pariter naturali. Hæc quævis à nonnullis ridetur, Laurebergio tamen Auroi æquæ in is quæ sibi comperita tradit fidem derogare non audent. Quod quod plantæ florum coloribus aut multiplicitate spectabiles in eodem loco sine cultura duntis relicte & neglectæ arborum delicatæ amittant paulatim, petalorum comam exuant, & ad sylvestrium ingenium redeant.

Idem

Idem est iudicium de floribus nudis in is plantis quæ radiatos plerumque proferunt, ut *Ulam campestris*, *Costia*, *Parthenis*; profloris ductis, in *Bellide*, *Calendula*, aliisque nonnullis Corymbiferis: petalis fistulosis donatis, in is quibus naturaliter plana sunt, ut *Bellide* & *Flora Africana*, & liquæ præterea sunt hujusmodi florum differentie.

Quoniam vero varietates hæc floribus plenis aut variegatis insignes ob pulchritudinem & elegantiam varietatibus sunt à florum cultoribus magnè affectuæ, & non raro infans pretis redimuntur, non ab re fuerit quibus illæ modis obtineri possint ostendere.

Ex quod ad Caryophyllos attinet, eos cō simplicibus multiplices fieri translatione iterata de loco in locum Laurebergio aliisque expertis credimus: nec dubitamus quod & aliis plantis flores plenos producere aptis pariter translati idem eveniunt.

Quin & unica flora translatione in plantis nonnullis flores cō simplicibus in plenos evectos legimus. D. *Sbarro*us se novisse ait quod *Anemone nemorosa* & *Colchica flore multiplex* in hortis habuerunt, qui affertent fieri eisdem simplici flora sylvestris ex agnis in hortos translati, soli luxu, & cultura diligenter mutatione illi inducitur.

Verum quicquid sit de translatione, varietates prædictas certissimè & facillimè ratione obtinebis. Si enim plantæ cuiuscunque florem mutare apud semen solo læto & opulento largâ manu severis, inter multas flores simplices, nulla colorum varietate spectabiles pauca evanescunt flore pleno, & nonnullæ etiam variegatæ insignes. Cujus generis ut plures obtineas ex sententia Hortulanorum seminum forendorum electio fieri debet. Sic v.g. ex florum Caryophyllorem Aurantii mali colore tinctorum, tam pororum quam variegatorum feminibus satis plurimæ & pulcherrimæ habent varietates. Ferraro autore, ex albi Caryophyllo femine multiplex varietas provenire solet: item ex fuscis maculis distincti.

Observatio nonnullorum ad obtinenda Leucoia flore pleno ut semina colligantur ex filiqua flori succedente per luxuriam pentapetalo, experientia nostrâ frivola est & falla.

In Tulipis præcibus ad producendas varietates purpureæ aut purpureæ marginibus albi semina omnium optima esse observavit Parkinsonus: in mediis quæ coloribus lucidioribus sunt reliquis præferuntur.

2. Plantas sola magnitudine differentes. Quævis enim duntaxat certis magnitudinis termini in unaquaque specie, quæ neque excedere, neque ab his deflere possunt individua: neque enim *Crofolaria* v.g. Quercis latitatem & dimensiones unquam affequerit, quæcumque cultum adhibuit; magna tamen inter hos terminos latitudo est, & maximi fortasse ad minimum decupla proportio. Quæ tamen differentia vel loli ubertati aut sterilitati, vel regionis temperiei caloris aut frigoris respectu, vel tempestatu sicca aut pluvia, vel alii cuiuspiam accidenti debetur, non specificæ plantæ naturæ. Si enim plantæ, culture patientis, in sui genere minimæ & pauperimæ semen accipias, itque læto & pingui solo, loco soli expolito & ab aeris injuriis tuto severs, brevi foliolem matre planta decuplo fortè majorem obtinebis; immo verò si planta aliquis perennis & cultura patientis radicem à monte sterili & aridico, vultu expolito, quem per *lycam Boreæ præterabile figuri adit*, in hortum pinguem & tepidum translati, mirum quantum luxuriabit & magnitudine proficiet, ut vix pro eadem agnoscas. Nec minor hoc respectu differentia invenitur in Animalibus inter individua ejusdem speciei: siquidem in Anglia nostra oves quæ in montosis & sterilibus frigidis degunt triplo fortè minores sunt is quæ in pinguis & temperatis pascuntur, adeo ut illæ vix quinquæ solidis nostræ monete singule vaneant, cum hæc interdum duas libras, i. e. octuplum illarum pretii, valeant. Equi etiam qui in montibus Cambricis immo dico frigore perusti educantur & aluntur, adeo pumili sunt & contemptæ parvitas, ut canem Molossium magnitudine & statura non multum superent. Visimus enim Cæsaræ qui quatuor aut quinque solidis emi possent.

Expendite tamen hæc videntur species plantarum nonnullæ à nobis & aliis invenire, quæ quantum habent observavimus, non alia in re quàm magnitudine differunt; suspicamus tamen & alias inter eas intercedere differentias, rēque ulteriori observationi committimus. Hæc species diversæ esse opinamur quia simul in eodem loco nascentes nos & alii observavimus, & tamen majorem triplo quadruplo magnitudine superabat. Tales sunt *Hyssopilla* major & minor à nobis; *Alchimilla* major & minor à *Morsino*; *Heliotropium* majus *Siculum* & majus vulgare à *P. Boccone*, *Millefolium* aquaticum flore luteo galericulato majus & minus à *D. Don* Cantabrigiensi unâ cum minore, quæ non aliâ in re quàm parvitate sua à vulgari differre nobis visa est. Alias etiam non paucas invenies apud D. *Morsinum* in *Hispania Plantis minor*.

2. Foliorum variegatio, qualis in *Alaterno*, *Buxo*, *Rosmarino*, *Dulcamara*, &c. cernitur, tantum æst ut sit specificæ distinctionis nota; ut quævis symptomata morbide constitutionis in Planta aliqua, quæ vel calce radici supposita, vel pari mixtura calis cum terra ruderata induci potest; unde in ramis depactis durat, in plantis è semine ortis evanescit. An floribus petalorum variegatio morbi etiam symptoma sit inquirendum.

An plantæ foliorum marginibus crispis à consensibus foliis planis specie differant ambigo. Quantum enim habent observavi, quæ hujusmodi tantum speciem suam ratione semper propagant, nec unquam plantis planifolius producant. Quin & Naturæ hortensis crispis folia feminalia ab hortensis vulgaris feminalibus figurâ suâ & incisuris differunt, cum hæc tripartita sit in tres lobos divisa finit, illa unica duntaxat hinc inde incisione secta: quod argumentum est hæc specie differre.

At quæ radices colore solo differunt, quævismodi sunt Pastinacæ tenuifolia radice lutea, alba, arcto-rubente; Rape radice alba & lutea pro specie distinctis non habendas censito: nec magis quæ radicibus tantum figurâ differunt, ut Rape radice longa & rotunda.

Denique 4. Quæ Fructibus seu Pericarpium magnitudine, sapore, figurâ, colore differunt ut *Pomorum* & *Pyrorum* infinitæ sūt varietates: Cæterum (observante D. *Sbarro*us) Arboreæ è Mali & *Pyr* horumque & culturarum seminibus satis oritur semper degenerant in naturam sylvestrium; sed interdum fapiores & mitiores generosiorive fructus edunt, quàm earundem matres seu productrices; contra quæ vulgo exoritur & receperunt est.

E 3

* Lib. de pro-
pag. Vegetabilium.* Horticult.
lib. 3. cap. 15.* Lib. de pro-
pag. Vegetabilium.

maticus cum calido fœpiffimè conjunctus fit, non est tamen una eademque faporis species, sed diversa. *S. Nauseosus* seu malignus præcedenti contrarius, qualis una cum adstringente & amaro in Rhabarbato sentitur, cum amaro & dulci in Aloe. Malignus dicitur quia ingratus est quamvis vel remissio gradu cum aliis faporibus miscetur. 9. *Papidos*, in albumine ovorum, Amylo, Bolis nominabilis. 10. *Uchinosus*, qualis in Oleo, Adipe, &c. atque hinc duos fapores multis vocat Auctor noster, quemadmodum sequens quatuor dicitur. 11. *Pentronis*, qui sine acrimonia aliqua in linguam le infinitur, quomodo nonnulli injecta in cutem: qualis in radice & foliis Cucumeris agrestis sentitur. 12. *Strophæacens*, qualis in radice Hellebori nigri percipitur, quæ commanla, & lingue aliquandiu impolita, cum paralytico quodam stupore afficit, ac si nimis calidum torbendo utulata fuisset. Atque hos duos proximè dictos fapores rapido contrarios facit; quemadmodum sequentes duos 13. *Adstringentem* scilicet, qualis in Gallis sentitur, & 14. *Pungentem*, qualis in spiritu Salis Armoniaci, Unde hinc duo pinguis opponit. Deinde Sapores dicitur in continuos quales plerique & 15. *Intermittentes*, cujusmodi observatur in radice Uronitii, qui postquam lingue fœpitis & extrinsecus visatur, ad intervalla quasi reviviscit & renovatur, maxime ex appellu lingue ad fauces aut gingivas. Denique fapores sunt vel æquales ut plerique vel 16. *Tremuli*, ut calor à Pyrethro productus, quem vibratio quadam comitatur. Verum hæc duæ ultimæ species nobis potius Affectiones faporum videntur, cum & multis faporibus accedere possunt, nec ideo ab aliis omnibus separari existerent.

Sapores compositi numerosissimi sunt, interdum enim bini, interdum terni, quaterni, quini aut etiam plures in eodem subiecto concurrunt. Ex innumeris fœpiorum conjunctionibus qui in variis corporibus observari possent, ob linguæ Latine egestatem & inopiam verborum, hic tantum (quod novimus) nomina impofita, sunt, nimirum *Acerbo*, *Austero*, *Acri*, *Muriatico*, *Lixivo* & *Nitro*; quorum plerique faporibus simplicibus annumerari solent, verum admodum improprie, cum omnes compositi sunt, aut decompositi. Est enim

1. *Austerus* ex adstringenti & amaro compositus; ut in immaturis & mollioribus uvarum nucleis seu vinaculis.
2. *Acerbus* proprie dictus ex Adstringente & Acido; ut in Omphalo.
3. *Acri* ex pungenti & calido, nec enim simpliciter calidus est, cum multa corpora calida reperiuntur quæ non sunt acra, ut radices Zedaira, Millesfolii, Contrayerva; nec nimis pungentia pariter non acra, cujus generis est Ari radix.
4. *Muriaticus* est salis cum pungente remisso compositus; velut Salis communis Sapor.
5. *Lixivus* dicitur Salis cum pungente & calido.
6. *Nitrosus* vocatur Salis cum pungenti & frigido concurrens. Differunt præterea Sapores variis modis; 1. Respectu graduum: 2. Respectu Durationis. 3. Respectu subiecti quod afficiunt.

1. Differunt fapores in unaquaque specie respectu graduum. In aliis enim corporibus remissiones sunt, in aliis intensiores, idque eo excessu, ut in nonnullis decem gradus possint distingui. Sic, v. g. Radix Curcumæ primo gradu amara est, Gentianæ decimo, Cardui benedicti radice gradu primo calida est, Clematidis peregrinæ filique decimo. Ex quamvis in omnibus faporum speciebus tanta graduum latitudo seu differentia non invenitur; plerique tamen quinque saltem gradus intentionis & remissionis observabiles obtinent.

2. Diffant fapores respectu durationis, & terminorum motis. Quemadmodum enim morborum ita & Saporum quatuor tempora sunt, seu motus termini, nimirum *Principium*, *Augmentum*, *Status* & *Declinatio*.

Ad quos rite observandos & distinguendos oportet ut corpora duriora quorum partes gustabiles non adeo promptè abscidunt & gustui occurrunt, in pulverem tenuissimum reducantur. Alias de principio nullum potest fieri iudicium.

Principium voco spacium illud temporis quod intercedit inter primum corporis gustandi contactum, & primam faporis manifestam perceptionem. Sic ex gr. corpora *acida* aut *acra*, ut *Azetum* & *Abstinum* ad primum statim contactum, quatenus acida & amara sunt, sensum afficiunt, & ita esse deprehenduntur, adeoque principium habent brevissimum. *Acria* principium aliquantulum longius obtinent. Sic Clematidis peregrinæ folliculi, quamvis acrimonia vehementissimam ad decimum usque gradum obtineant, ea tamen non statim sentitur, nec tam cito gustum afficit quam Rosarum amaror, qui secundum gradum non excedit. Verum faporum calidiorum principium longius seu tardius plerumque est quam aliorum quorumcunque. Sic *Hellebori nigri* radicem amaror, qui gradum secundum non transcendit, mox tamen à contactu sentitur; calor verò quem in lingua excitant, quamvis uno saltem gradu intensior, non ante duo minuta temporis à primo occurru exacta omnino percipitur. Consimiliter Enula amaror qui quatuor gradus non superat, citius tamen sentitur quam eisdem calor qui octavum attingit gradum.

Augmentum appello interitum illud inter primum faporis perceptionem & summum quem affequitur intentionis gradum interveniens. Sic calor *Galangæ* non solum statim percipitur, sed & intra unius minuti dimidium ad *exultu* seu summum intentionis gradum ascendit. At radicis *enulae* calor ad augmenti terminum non accedit nisi post integrum minutum; nec *Hellebori nigri* aut 4. à primo contactu minuta præterita.

Status, seu spatium quo Sapor in vigore suo persistit, in variis substantiis varius est. Sic, v. g. figmentum Helleborastri calor, ad *exultu* pervenit & declinare incipit intra dimidium minutum; radicis Nallurtii hortenfis non ante minutum exactum; radicis *Asari* post duo denum minuta completa.

Declinatio, à prima faporis remissione ad totalem ejus extinctionem extenditur, cujus etiam à variata esse potest, pro differentia corporum quorum fapor. Sic v. g. Folia *Millesfolii* in quarto gradu amara sunt, in primo tantum calida, & tamen calor aliquandiu durat, amaror illico evanescit. *Calamus*

mus Aromaticus amarus est in quarto gradu, in primo calidus, in tertio Aromaticus & Amaror tamen illico extinguitur, calor duo minuta durat, Aromaticus fapor 7. aut 8. Calor radicis *Contrayervæ* ad duo propemodum minuta extenditur; pungens fapor *Galappæ* ad ses. fere; calor *Nisurii hortensis* ad 7. aut 8. *Cucumeris agrestis* amaritudo ad hore. fere quadranten; At *Euphorbiæ* calor, ut & *Hellebori nigri* multo diutius, ad dimidium scilicet plus horam permanet. *Ari* radix vere gustata per 12. etiam horas linguam compungere interdum perseverat. Adeo ut augmentum rursus ultra 4. aut sex minuta à contactu primo extenditur, ut declinato ad 30. adeo, aut etiam plura.

3. Differunt Sapores respectu subiecti seu sedis seu partis illius corporis quam præcipue afficiunt. Atque hoc respectu sunt vel *fixi*, vel *mobiles*.

Fixus fapor dicitur qui ab initio ad terminum intra eisdem partis limites se continet, ut v. g. apicem radicis lingue lingue.

Mobiles est vel *diffusivus*, vel *transitivus*; suta loqui liceat.

Diffusivum voco qui gradatim in partes vicinas se diffundit & propagat, nec tamen interim partem illam deserit quam initio affecit. Sic amaror radicem excoctarum *Hellebori nigri*, qui in lingua apice primo sentitur, ad eisdem medium partem se dilatat; amaror foliorum *Cucumeris agrestis* ab apice ad radices usque lingue se extendit.

Sapor transitivus dicitur, qui partem quam initio affecit post moram aliquam penitus deserit, & in aliam se transfert. Sic *Gentianæ* amaror ab apice lingue ad ejus medium partem illico transit.

Partes illæ quas modis prædictis fapores afficiunt, quibus etiam respectibus Saporum sedes & organa gustus dicti possunt, sunt *Labis*, *Lingua*, *Palatum*, *Fauces*, *Gula*.

Labis radice *Hellebori* albi, ut & Pyrethri caloris sensum imprimi, qui 9. aut 10. minuta durat; in alii partibus multo diutius.

Lingua tribus præcipue in locis fapores afficiunt. 1. in *Apice*, ut plerique. 2. Propè basim, ubi *Cucumeris agrestis* foliorum fapor se præcipue manifestat. 3. Media parte, ubi *Gentianæ*, *Colembidii*, & aliorum plurimorum corporum fapor viget, cum nec in apice, nec in alia parte omnino sentitur.

Palate radice Solani lethalis (quantum memini) sui sensum præcipue imprimi, & ad 4. minuta ibidem durat.

Fauces seu Guttur faporum non raro sedes est. Non pauca etenim corpora quamvis in Lingua reliquique partibus prædictis faporem nullum manifestent, gutturi tamen & faucibus vehementer latius insunt. Sic *Belidii minoris*, *Clelidionis minoris*, &c. folia, ut & radices *Jalappa*, *Mercurialis*, *Asparagi*, &c. commanducata lingue exiguam ut nullum faporis sensum imprimunt: at lucus eorundem deglutitus guttur quodammodo compingit, & facillit, catarrhicus in modum; qui affectus ab aliis acerbis & calidis ut v. g. *Pyrethri* & *Gentianæ* lucus deglutitus non producit.

Postremò, Saporis voce latissime accepta *Gula* quoque seu *Oesophagus* eisdem *sedes* seu subiectum (ut vocem) esse potest. Sic v. g. calor à radice *Abstinis vulgaris* productus, qui primo in apice lingue percipitur, inde primo ad radicem ejus transit, deinde in fauces & paulatim in gulam descendit, ut ipsum tandem venticulum calefactore videatur, calor sensu ad hore quadranten durabili, idque quamvis nihil omnino lucis deglutitur, neque tamen ingratus est ad caput tenax, quemadmodum folia; unde obiter colligi potest, radicem hanc, que ab omnibus vulgo ut inutilis rejicitur, præstantissimis stomachicis annumerari debere, prout eam revera esse etiam experientia edicit.

Quæ de Saporum causis Autor noster habet apud ipso querenda omitto, nec nimirum (quod autem) extra oleas.

Cæterum Saporum in plantis diligens & curiosa observatio ad nondum cognitarum aut fortè oblatarum vires investigandas examini ulius esse potest, cum enim in his quarum vires traduntur, quæ faporibus conveniunt viribus quoque convenire competitur sit, quid in nondum traditis aut expertis eadem observatio locum habeat? Sic v. g. cum *Jalappa*, *Mercurialis* & *Bellis*, quæ eundem fauces exasperantem faporem obtinent, vi cathartica intensiore aut remissione omnes possent, colligere licet alias etiam plantas quæ eisdem gutturi faporem imprimunt (plures autem ejusmodi sunt) eadem quoque facultate purgatrice dotata esse, ut alia exempla omittam.

Deinde in plantis eisdem generis quæ faporibus differunt & facultatibus una distare verissimilimum est: quemadmodum *Rhabarbaram* à reliquis Lapathis.

Interit quoque plurimum in diversis eisdem plantæ partibus faporum differentias observare. Sic v. g. cortex arboris *Sassafras* eisdem ligno triplo fortior est; quod & in aliis plantis quoque cognitis arboribus experimur. Unde verissime est, *Santalum*, *Ligni Rhodii*, *Ligni Aloës*, &c. cortices (si haberi possent) eorundem lignis efficaciores futuros & majorum virum. Nonnullarum etiam partium eisdem plantæ, fapores quam reliquorum delectiores sunt & palato gratiores, ut Horum v. g. Cardui benedicti quum foliorum eisdem. Nos etiam alibi (in catal. plant. Cantabrig.) indicavimus & allatis exemplis confirmavimus, diversas eisdem plantæ partes diversis interdum imò planè contrariis qualitatibus & viribus instructas esse.

Observatu quoque dignum est quomodo plantarum fapores & facultates conservando, exsicando aut præparando vel immutatur, vel immutatur, vel plane abolerentur, & amittuntur. Sic v. g. An radix recens ostroli videretur innoxia, acris & pungens esse, eadem penitus exsiccata, præteritum si diutius asservetur, plane insipida evadit, & promittit, ut verissime est, profus inefficax & nullarum virum. Item est palidum de aliis plantis quarum virtus in parte humida & vaporalia consistit. Olea multarum plantarum stillantia carum partibus unde eliciuntur plerumque valdiora sunt, in nonnullis tamen, ut in *Euphorbio*, imbecilliora.

Tandem ex superius de faporibus dictis summa verissimilitudine colligit Autor noster, Plantis nonnullis vires specificas quas vocant, hoc est, partem aliquam corporis, *Cerebrum*, *Cor*, *Hepar*, &c.

Meliora

[illegible]

Inferre inter pag. 58. & 59.

Pericarpio molli, seu pulpâ per fructûs maturitatem humidâ femina ambiente; Hæ vel sunt fructu

Majore cortice crassiore testâ, cui flos monopetalos margine quinquepartito insidet, femina etiam majora sunt: POMIFERÆ dictæ. LIB. XIII. PAR. I
Minore, membrâ tenui vestitâ, feminibus etiam minoribus. BACCIFERÆ. LIB. XIII. PAR. II.

Materiâ per maturitatem sicciorâ, Hæ autem vel in

Conceptaculis pluribus & distinctis eidem flori succedentibus femina continent, quas MULTISILIQUIAS dicimus. LIB. XIV.
Conceptaculis solitariis & singulis, aut conjunctis, quas florum respectu dividimus in

Monopetalas, flore vel

Uniformi.
Disformi.

Tetrapetalas, flore itidem

Uniformi seu

SILIQUIOSAS, flori succedente vasculo oblongo.
SILICULOSAS, capsulatâ sive, vasculo succedente curto.
Disformi, papilionem alis expansis quadratenus referente, quas idcirco PAPILIONACEAS vocant.

Pentapetalas seu

Veras & genuinas, quarum flos quinque petalis distinctis constat:
Apparentes, quarum flos revera monopetalos est, cum lacinia in quas dividitur ad ungues junctâ sint, sed pentapetalum simulat, ob profundas & ad ungum ferè pertinentes scissuras.

Unifoliâ aut ephyllâ, i. e. singulis aut nullis cotyledonibus donatâ, idcirco foliis succedentibus similibus, è terra exit. Hæ vel sunt

Floræ imperfectæ seu stamineæ, seu

CULMIFERÆ, hoc est quæ caulem teretem, geniculatum & plerumq. concavum edunt, singulis foliis ad singula genicula cum involventibus, suntque vel grano

Majore, quarum femina hominibus in cibum veniunt, FRUMENTA & CEREALIA dictæ
Minore, GRAMINA.

Caule geniculis nudis non intercepto, vel non tereti. Graminifolia floribus stamineis.

Floræ perfectæ, seu petalodæ, quæ vel sunt radice

Bulbosâ, hoc est ex pluribus tunicis, exteriori interiorem ambiente, contextâ.
Tuberosâ fibrosâ sive, in bulbosis affinis nobis dictis.

His adnumeramus plantas nonnullas quæ femina pulpâ per maturitatem humidâ inclusa obtinent, ut Arum & Dracontium, quas ni obfaret nota generica cum aliis communis ad Bacciferas rectius retulissent.

T A B. I.

T A B. I.

Plantæ imperfectæ.

Plantas imperfectas voco quæ floræ & semine carent, aut saltem carere videntur, cum neque flos neque semen in eis hæctenus observatum sit, adeoque sponte provenire creduntur. Hæ ex loco natali distingui possunt in

Marinæ, suntque vel consistentiæ

§ Durioris & lapideæ, plurimarum specierum; CORALLIUM, Corallina, Porus.
§ Tenuioris & herbaceæ; referentes

Herbar, seu frutescentes,

§ majores & caulifere ferè; Fucus.
§ minores; ALGA. Utriusque generis species plurimæ observantur.

Muscum seu Fungum; SPONGIA.

Aquarum dulcium aluminæ; vel foliis

§ Carentes, capillaceæ seu filamentosæ; CONFERVA.
§ Trifidis; LENS PALUSTRIS, Lenticula.

Extra aquas nascentes, quæ vel sunt substantiæ

Crassioræ, ad carnes aut ligna accedentis. Hæ nihil ferè commune habent cum plantis perfectionibus: nec enim color is herbaceus, nec textura analoga, neque flos ullus semine, aut solum propriè dictum adeit; FUNGI: qui vel

Arbores, secundum arbores quibus innascuntur distinguendi; peculiaria autem nomina sortiti sunt Fungus Laticis AGARICUM dictus, & Fungus Sambuci Auricula Jude.
Terrestres, lique vel

Cauliferi, qui vel

Pileati, pileo subitis

§ Lamellato; quorum species plurimæ esculentæ & noxiæ.
§ Poroso; Fungus POROSUS.

Non pileati, qui vel sunt caule

§ Simplicis; Fungus OPHIOGLOSSOIDES, Digitelli.
§ Ramoso; Fungus RAMOSUS.

Caule carentes, vel

§ Tenuiores, membranâ seu corium referente; PERICÆ Plinii.
§ Crassi & in formam globulam coacti; Fungus PULVERULENTUS, Crepitem lupi.

Subterranei, TUBERA terre.

Tenuioris & siccioris, ad herbe naturam propitis accedentis. Hæ vel sunt

Caulifera & ramose, plurimarum specierum; MUSCI.
Caule carentes, crustâ modo in terræ superficie, aut in arboribus, lignis, lapidibus, &c. reptantes; LICHEN arbores & terrestres.

Herbarii Fuci & Algæ nomina ferè confundunt: & revera admodum est difficile plantas hæc submarinas ad genera aliqua reducere quæ notis certis & essentialibus differant.

Quæ Mulci marini Botanici censentur, nobis Algæ speciosæ sunt. Serpes marinas à maritimis ita distinguimus, ut marinæ dicantur quæ perpetuò aquis innatant, vel singulis saltem æstibus aquis operiuntur; maritimæ quæ extra aquas in maris littoribus, aut palustribus mari vicinis, alibi in confinio maris oriuntur.

Præter muscos semine viduos de quibus in hac Tabula agimus, est & aliud Plantulæ genus eodem nomine, semine minutissimo prægnans, de quo in sequenti.

Sennerius Hypom. Phys. probabiliter existimat tubera & fungos omnes è plantis provenire & nasci.

T A B. II.

TAB. II.

*Herbæ semine minutissimo & nudis oculis vix conspicuo
sunt vel eodem*

Folius aversus adnascens: v. Tab. sequentem.

Caulis ipsi aut pediculis privati innascente infidentē: Hujus generis sunt vel

Imperfectiores superficie perenni

*Caulis carentes, foliis in superficie terre reptatricibus latē se diffundentes, pediculis semina
sustinentibus ē foliis enatis; LICHEN terrestris.*

Caulisera,

Majores,

*Spicata & Abietiformis; LYCOPODIUM.
repentes Capressiformis; SABINA SYLVEST.
Non spicata & erectæ; Muscus seu abietiformis, seu Polyspermus*

Minores, vasculis feminalibus

*Caulis terminantibus; ADIANTUM AUREUM.
& E lateribus caulium egredientibus; seu erectus; Muscus terrestris sive repens.*

Perfectiores superficie annua; suntque vel

Monophyllæ,

*Spicata, folio integro simplici; OPHIOGLOSSUM.
Pinniculata, folio ē multis segmentis composito; LUNARIA.*

*Polyphyllæ, foliis teretibus, caules ad nodos in orbem ambientibus multis, radorum in
modum; foliis & caulibus pyxidatim articulatis; EQUISETUM.*

Muscus quamvis ab imperitissimo quoque primo statim aspectu agnoscat; cū latissimē pateat
id nomen, omnes ejus differentias unica definitione complecti difficillimum est.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER SECUNDUS.

QUI EST

De Plantis imperfectis.

PLANTAS imperfectas voco quæ flore & semine carent, aut saltem carere vi-
dentur, cū neque flos neque semen in iis hactenus observatum sit, adeo-
que sponte provenire creduntur. Sunt qui affirmant Fungorum plurimos
ē terra erumpentes semen habere si curiosē examinentur, formā, quamvis
minori, Alceæ Egyptiacæ semen ferē exprimentæ. *Ephem. German. An.*
6. & 7. *Off.* 174. Et clariss. Car. Clusius plantam quandam Submari-
nam describit *Coraline plumosæ* seu *Hyrisophylli pelagi Cerasi* titulo, quæ in
nuculis quibsdam tenellas plantas, jam formatas, matri facie similes con-
tinet, quæ nihil aliud sunt quā semina. Unde fortasse his etiam quæ
imperfectæ & seminum expertes censeri solent vim generandi semen, sēque ordinario & usitato
modo propagandi natura contribuit. Verum tantisper donec hac de re certius confiteant nihil
innovabimus, sed receptæ sententiæ adherentes Plantas submarinas, Fungos, Muscos pro imperfe-
ctis habebimus.

Plantæ ergo imperfectæ sunt vel submarinæ, *Coralia, Fuci, Spongiæ, &c.* Vel terrestres. Terre-
stres autem sunt vel *Fungi*, vel Musci. Præinde Librum hunc primum in tres partes dividemus. Prima
erit de Plantis submarinis: Secunda de Fungis: Tertia de Muscis, sterilibus scilicet seu infecun-
dis: Dantur enim aliqui hujus generis, aut saltem nominis, fertiles & semine prægnantes.

PARS PRIMA.

De Plantis submarinis.

QUAMVIS in ipso maris fundo & imis gurgitibus innumera Vegetabilium species exoriantur;
in immenso gaudio fertilitatis multum cessante natura, sed obque divitas suas ex-
plicant: Nobis tamen per amplissima submarina vireta spatia, & plantas ibidem pul-
santes indagare non conceditur; adeoque ex duntaxat in notitiam nostram venire pos-
sunt, quæ vel æstus reciprocatio detegit, vel undarum agitatio abruptit, & in litus expellit, cum
Venti

* Incubere mari, totūque a sedibus imis
Undæ Eni quæ Notisquæ ruant, crebreque procellis
Africus, & vassos voluunt ad litora flectis.

* Virg.
Æneid. 1.

Quin & harum etiam quæ pars hactenus cognita & observata est? cum plerique maris accolæ
profundā barbarie oppressi, & cæcis ignorantie tenebris mersi, & velut sepulti jaceant, nec quic-
quam sublime aut ingenuum sapiant cogitare: Alii qui ad eos committant negotiandi causā lu-
cro intenti hujusmodi inquisitiones negligunt, & stultæ curiositatis damnant. Horum tamen ava-
ritia (ut id obiter moneam) pleraque debemus quæ de *Coralis* aliisque *Lithophytis* nobis inno-
tuere, dum insatiabilis divitiarum sitis explende studio se in profundum demergant, & *Coralia*
rebus implicita à pupibus abrupte & extrahere satagunt: Alii qui hujusmodi scrutinis liben-
ter operam impendere vellent, ob res familiaris angustias sumptibus in riuera necessitatis facien-
dis non sufficiunt. Harum ergo historiam plenam & perfectam exercere, non dico nobis, sed ne
exercitissimum cuicunque in re Botanica possibile est. Sufficiat impræsentiarum paucas illas species quæ
vel ab aliis traditæ, vel nobis observatæ fuerint, curiosis exhibuisse.

Primum

TAB. II.

*Herbæ semine minutissimo & nudis oculis vix conspicuo
sunt vel eodem*

Folius aversus adnascente: v. Tab. sequentem.
Caulis ipse aut pediculus privatus innascente infidenté: Hujus generis sunt vel

Imperfectiores superficie perenni

*Caulis carentes, foliis in superficie terre reptatricibus latè se diffundentes, pediculis femina
sustinentibus è foliis enatis; LICHEN terrestris.*
Caulifera,

Majores,

Spicata & repentes; Abietiformis; LYCOPodium.
Cupressiformis; SABINA SYLVEST.
Non spicata & erectæ; Muscus seu abietiformis, seu Polypermus

Minores, vasculis seminalibus

Caulis terminantibus; ADIANTUM AUREUM.
E lateribus caulium egredientibus; seu erectis; Muscus terrestris sive repens.

Perfectiores superficie annua; suntque vel

Monophylla,

Spicata, folio integro simplici; OPHIOGLOSSUM.
Paniculata, folio è multis segmentis composito; LUNARIA.

*Polyphylla, foliis teretibus, caules ad nodos in orbem ambientibus multis, radiorum in
modum; foliis & caulibus pyxidatim articulatis; EQUISETUM.*

Muscus quamvis ab imperitissimo quoque primo statim aspectu agnoscatur; cum latissime pateat
id nomen, omnes ejus differentias unica definitione complecti difficillimum est.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER SECUNDUS.

QUI EST

De Plantis imperfectis.

PLANTAS imperfectas voco quæ flore & semine carent, aut saltem carere vi-
dentur, cum neque flos neque semen in eis hæcenus observatum sit, adeo-
que sponte provenire creduntur. Sunt qui affirmant Fungorum plurimos
è terra erumpentes semen habere si curiosè examinentur, formâ, quamvis
minori, Alceæ Egyptiacæ semen ferè exprimentæ. *Ephem. German. An.*
6. & 7. Obs. 174. Et clariss. Car. Clusius plantam quandam Submarinam
describit *Corallina planata* seu *Myriophylli palæsi* Cerasi caulio, quæ in
nuculis quibusdam tenellis plantas, jam formatas, matris facie similes con-
tinet, quæ nihil aliud sunt quam femina. Unde fortasse his etiam quæ
imperfectæ & seminum expertes censeri solent vim generandi semen, sicut ordinario & usitato
modo propagandi natura contribuit. Verum tantisper donec hac de re certius conficiat nihil
innovabimus, sed receptæ sententiæ adherentes Plantas submarinas, Fungos, Muscos pro imperfec-
tis habebimus.

Plantæ ergo imperfectæ sunt vel submarinæ, *Corallia, Fuci, Spongiæ, &c.* Vel terrestres. Terres-
tres autem sunt vel *Fungi*, vel *Mulci*. Pronde Librum hunc primum in tres partes dividemus. Prima
erit de Plantis submarinis: Secunda de Fungis: Tertia de Mulcis, sterilibus scilicet seu infecun-
dis: Danur enim aliqui hujus generis, aut saltem nominis, fertiles & semine prægnantes.

PARS PRIMA.

De Plantis submarinis.

QUAMVIS in ipso maris fundo & imis gurgitibus innumera Vegetabilium species exoriantur;
in immenso gaudio fertilitatis nunquam cessante natura, sed ubique divitias suas ex-
plicant: Nobis tamen per amplissima submarina vireta spatium, & plantas ibidem pul-
santes indagare non conceditur; adeoque ex duntaxat in notitiam nostram venire pos-
sunt, quas vel æstus reciprocatio detegit, vel undarum agitato abrumpit, & in litus expellit, cum
Venti

** Incubere mari, totumque à solibus imis
Unâ Euris que Notis que runt, crebèrque procellis
Africæ, & vastos voluunt ad litora fluctus.*

** Virgil.
Æneid. 1.*

Quin & harum etiam quota pars hæcenus cognita & observata est? cum plerique maris accolæ
profundâ barbarie oppressi, & cæcis ignorantie tenebris merfi, & velut leprosi jaceant, nec quic-
quam sublime aut ingenuum sapientie cogitante: Alii qui ad eos committant negotiandi causâ lu-
cro intenti hujusmodi inquisitiones negligunt, & stultæ curiositatis damnant. Horum tamen ava-
ritia (ut id obiter moneam) plerique debemus quæ de *Corallis* aliisque *Lithophytis* nobis inno-
tuere, dum insatiabilis divitiarum sitis explenda studio sèle in profundum demergant, & *Coralia*
rentibus implicata à rupibus abrumperè & extrahere satagant: Alii qui hujusmodi scrutinis libenter
operam impendere vellent, ob rei familiaris angustias sumptibus in itinera necessarius facien-
dis non sufficiunt. Harum ergo historiam plenam & perfectam reverè, non dico nobis, sed ne
exercitatissimo cuique in re Botanica possibile est. Sufficit impræsentiarum paucas illas species quæ
vel ab aliis tradita, vel nobis observata fuerint, curiosis exhibuisse.

Primum

Imperatus distinguit Corallium album à nigro densitate & politurâ quam recipit; fed in cæteris omnibus valde simile dicit, albedine pura & lactea. Tradit & alterum Corallium album, fistuliforme, rubre ramulosi, in superficie foratum, quod ex Sicilia adferri testatur.

omnibus rubro simile dicit, albicque parum, quod ex Sicilia adferri testatur.
 sum, valde ramosum, in superficie foratum, in Tyrrenho & Siculo mari reperiri, non quidem
 Mattholus autor est Corallium nivei candoris in Tyrrhenio & Siculo mari reperiri, non quidem
 ut rubrum compactum ponderosiusque, sed levius ac rarius, spongiarum modi inane.
 Nos Genue venales vidimus pulcherrimas Corallis albi arbutulas, valde ramosas, candoris nivei.

* 5. *Corallium album verrucosum punctatum* C. B. *candidius verrucosum punctatum* J. B.

f. B. ex Imp.
 Colore est quam vulgare candidiore, superficie tenus punctatum, tuberculofum, trunco cetero-
 qui ramisque crassioribus quam rubri.
 Provenit in Oceano : reperitur quoque in Mari majori, seu Ponto Euxino.

* 6. *Corallium stellatum albi puri coloris* J. B. *Corallum album stellatum* C. B.

F. B. ex Imp.
Substantia est cæteris Corallii speciebus simili, colore exquisitè candido, superficie tenus densò agmine stellarum minutularum impressarum obrita, unde & nomen. Planta est de Coralliorum genere magna satis, truncò & ramis teretibus, quadam sui parte striata.

* 7. *Corallium stellatum minus album* J. B. alterum sive *album stellatum minus* C. B.

F. B. ex Imp.
Hoc ex mari Hispanico delatum substantiâ est minus solidâ, nec ita candidum sicut id quod punctatum modo vocavimus, cæterum undique etiam stellis parvis impressis notatum. Truncus quoque & rami crassiores quàm reliqua Coralli genera.
Hanc aut sequentem speciem Londino habuimus Corallii Sinensis titulo.

8. Corallii albi varietas stellata J. B. Corallium album ramosum alterum C. B. Coral. album alte-
 C. B. Coralloides sine Coralli albi varietas. Lob.

Lib.
 Scipite est reliquis longè crassiore, brachium aquante, & materiâ magis fungosâ, acetabulis in-
 sculptâ aut inscriptâ. Univerſa planta pedem unum longa est, vixque cubitum proceritate supe-
 rat.

9. *Corallium album articulatum* C. B. Park. *geniculatum album* J. B.

F. B.
Ex argumento nomen inditum est. Constat enim hoc Corallium internodis quibusdam cum articulis animalium. Ramorum etenim est, & rami ad infra articulum animalium ad invicem committuntur. Figuræ cæteroque sunt rectæ, & articuli nodosiores, per longitudinem striatæ. Substantia ejus densa, alba, in medio exiguum nigrum, medullæ ut puto visæ supplementem, habet, qui à radice productus in omnes ramos propagatur. Effr ut & alibi vel pluribus corticibus consistere videatur, alioque cortice uno obtectum est, nectare corallino, alio, & reliquis substantiis finitæ. Percussu secundum longitudinem facile diffinitur. Invenio delatum est. Vidimus aliquoties in Mufeis Italici.

Crescit in Majorica insula, unde ab Imperato delatum est. *Vidimus aliquoties in Musæi Italiani.*

* 10. *Corallium asperum candicans adulterinum* J. B.

Ex lato principio crassius exoritur caudex, qui mox in ramos divaricatur minutius divisos, albicantes, superficie asperos, tortuosos. Substantia interna minutissimis poris pertusa est, & quam externa facies albicantior. Omnium maxime lapideum hoc Corallium esse videtur. Altitudo vix quatuor uncias adequat.

II. *A. Corallium album pumilum nostrae. An album minus Park. album Ger. qui cum albo Lob. perperam illud confundit.*

Vix triuncialis est, admodum tortuosus, culmi crassitie aut paulo majore. E fundo maris in por-
tibus Falmuthensis recessibus copiosissime extrahitur.

Valde porosum est hoc genus, & in medio coloris coccinei ad croceum inclinantis. Ab imo caule ad extremos ramulos in exiguis particulis fæ frutilla dividitur, pollicem circiter longas extremis utrimqueque rotundis. Materia articulos intereolens, iisque conjungendis intervens livaciat, & mollicula est, quo fit ut separati admodum faciles sint. In medio perforatum seu concavum non est, quemadmodum illud quod describit Imperator: verum contra medullarum partibus durioribus minutique porosis constat quam totum corpus reliquum, quod superficie est rugosa.

[illegible]

Locum hujus natalem ignoravit descriptionis autor P. Boccone.

De Foris dictis.

Plinius lib. 26. cap. 77. Porii lapides. Evidens corporibus idonei meminit: *Parvo famili-
carumque dicitur, minus tamen ponderosus, qui Porus vocatur.* Cum Plinius ita brevis sit, an de
his locutus ignoramus. Porii autem hi a crebris poris seu foraminibus quibus peritus seu in-
tercepit sunt dicuntur. Sunt autem subfibrillati Cerealis proximum, et porulosum tamen et
horum alii proprii sunt. Cerealis autem etiam in ramis et in foliis, quodammodo
etiam communiter alii sunt. Qui rugosi sunt, lineas habent fibratis secundum longitudinem cum
truncorum, tum ramorum ad extrema usque. Sed et menses interna via subfibrilla propter hanc
per ramorum longitudinem procurant. Cerealis autem etiam in foliis, quodammodo
superficialiter, et in ramis, quodammodo, habent quos radii a centro à medio filo confectis ad ambi-
umque circumferentiam intercepti. Hæc æ J. Bauhinii Historia: nec enim nobis multa ex hoc corpore cer-
videre contigit.

Quamvis distinctionem quam assignant inter Corallia & Poros maxime probamus, ut quæ certa & clara sit; suspicamur tamen corpora nonnulla quæ Corallii accensentur, ea nimirum quæ superficie sunt punctatâ aut stellatâ, non omnino pororum intus expertia esse.

* L. *Corallo affinis* Forus magnus J. B. C. B. Imp.

♂. B.
Ab una radice in ramos diffunditur. Truncus circa radicem crassitudine ferè est brachii humani. At cum Corallii collata altitudine non respondet. Nam brevi intervallo, quia truncorum dimidia effusa est, à crassitie sua deficit atque minuitur: neque enim alibi affurgit. Terminatur in germinum crassitudine digitali. Crassa truncus solidus est inftar Corallii, at ultimi rami admodum porosi sunt & fragiles. Color citi albus, superficies rugulâ, ceterâque obtinet conditiones Poris in genere tribui foliatis.

* 2. *Corallo affinis* *Porus ramosus* C. B. *Porus ramosus* Imp. J. B.

ſ. B.
Efficgem habet Coralli albi; dictus eſt autem ramolis ob frequentem ramorum diviſuram & dilatationem. Circa radicem craſſitudine eſt digiti humani. Rami exſequite teretes, ſuperficie tenuis punctati, in amplitudinem ſpithamixam panduntur. Dunties ejus præ cæteris Poris ad Coralli naturam accedit.

* 3. *Corallius affinis Madrepora* J. B. *Cor. aff. Madrepora stellata* C. B. *Madrepora* Imp.

F. B.
 Multis cannis ex uno trunco prodeuntibus, & circa ortum sibi mutuo coherentibus constat. Ergo favi formam quadammodo repræsentant. Substantia tubulorum oñi spongioso similis est, in quo-
 rum extremis quatuor apparer, radii à centro ad ambitum preteritis : in quorum medio cellæ holac-
 uae quidam confpiciunt, fegmento plano. Crassities eorum digito parvo æquales, ab ortu ad extrema-
 usque eadem ; superficie tamen transverfibus rugis, quon in nullo alio à nobis defcripto Porro obrem-
 vande licuit. Recenter exempti forde quadam purpurea obtekti sunt, quæ temporis progressu nigri-
 cat.

- * 4. *Corallius affinis Madrepora ramosa* J. B. C. B.

J. B.
Extrema lute sunt plana, quemadmodum præcedenti; sed in trunco & ramis magna est differentia: Quippe primarius truncus densus est & candidus sicut Corallium, sequentes, qui velut annui adjuncti sunt, rari admodum ac debili substantiâ, colore obscuro & purpureo. Eadem substantia aliquid habet membranæ, unde (inquit Autor) colligi potest Spongiarum in modum participare aliquid de vita sensitiva.

- * 5. *Corallium adulterinum porosum* J. B. *Millepora* Imper. C. B.

J. B.
Numerose densoque agmine ex lapideo ferè principio exeunt fistule, albicantes, striatæ, palmares, longiores plus minus, intus porosæ, quæ à centro ad ambitum ita radiatæ sunt, ut stellam multiplicem repræsentent. Substantia eorum planè lapidea est, dura, nec ita fractu facilis. Primum pondere superat. A *Millepora* Imperati differt, quod strias per longitudinem non præ se ferat.

- * 6. *Porus similis Salina* J. B. *facie Sabina* C. B. Imper.

J. B.
Ramos habet subtiles, altera parte compressos: Superficies eminentis quibuldam acutis donata est.

- * 7. *Corallius affinis Alcyonium rubrum* C. B. *Coral. aff. Alcyonium fistulosum rubrum* J. B. *Tubularia purpurea* Imp.

J. B. ex Imp.
Tabularia purpurea *Imp.* quam quidam inter *Alcyonia* recensent, & quidam *Alcyonium* Milesium vocant, ex parvis tubulis concavis & ut plurimum connexis coagmentata est, colore puniceis, intus politionibus, foris medianibus quibuldam crassis transversis aequali intervallo ordinatis, unitis. Matriæ autem valde similis (specimen habuit *J. B.* quod speciei & figuræ partium *Corallio* rubro accedens *Alcyonium* quibusdam æstimabatur. Ex meris tubulis rubris, *Corallio* albo ferè concoloribus, aut certè saturatis tinctis, crassitudine culmorum *Avenæ*, ex semineali aut breviori intervallo crustulis lapideis connexis cætera parte aqualiter diffusidentibus coagmentum est. Pleræque tamen superficie tenus albicante quadam aspergine obire vestige sunt. Tota substantia lapidea est sed *Corallio* rubro fragilior.

- * 8. *Porus tubularis* J. B. C. B. *Imp.*

J. B.
Tubularis dictus est quòd parvorum tubulorum formam referat, ex quibus alii tubuli etiamnum pronascuntur, superficie interna rugosi, externâ punctati & porosi. In his sæpe materia *Alcyonii* aut alterius cuiusdam substantiæ reperitur.

- * 9. *Porus anguinus* Imp. J. B. C. B.

J. B. ex Imp.
Anguinus Imperato dictus est, quòd exuviis serpentum similis sit substantiâ suâ. Adheret radici Alge alterive alicui materiæ, estque velut incrustatio quedam ex multis atque subtilissimis spoliis sibi mutuo incumbentibus coagellata, sive colorem, sive subtilitatem, sive impressiones atque delineationes speciet. Substantia porosa est & fragilis admodum, propter extremam subtilitatem tunicarum, colore candido, & ea parte qua altera tunica ab altera separata conspicitur argenteo splendore lucida.
In aquis salis & maris quieti stagnantibus concrevit. Reperitur in tractu Neapolitano, in mari mortuo sub Bais.

- * 10. *Abrotanoides planta saxea* J. B. *Clus. Abrotano similis saxea* C. B.

Clus.
Planta hæc ex Orientalibus regionibus delata tota erat lapidea, pedalis ferè altitudinis, in multis ramos divisa, qui deinde in frequentes alios minores sese spargebant, elegantissimo spectaculo, & illos quidem *Abrotani* femineæ foliorum formam pene referentes. E saxi autem in imo mari nascentibus abruptam fuisse arbitrabar.

An Planta hæc intus porosa & foraminulenta fuerat, an planè solida, non dicit *Clusius*: proinde an rectè cam hic disposuerim ignoro, an ad *Corallia* pertineat.

C. A. P.

CAP. III.

De Lithophytis frondes imitantibus, reticulatis.

1. *Porus reticulatus* & *Echbara marina* Imper. C. B. *Echbara* J. B. *Retepora* Imper. *Rosâ marina* Cæl.

J. B.
Ute *Echbara* Rondelero dicitur pro radice principium habet latiusculum, ex quo foliaceæ quedam, & lactucæ crispæ in modum substantia exit lapidea, crassiuscula, albicans, fragilis, cribri instar, foranum seu rimarum longiuscularum plena. Dentibus faciliè atteritur, nullo manifesto nec odore, nec sapore.
Elegantissimam hanc plantam saxeam à mari Tyrrheno sæpius inter piscandum retibus extrahunt. Næ fragmenta ejus Roma in foro piscatorio multisque vidimus.

- * 2. *Echbara marina frondipora* J. B. *Frondipora* Imp. C. B.

Retipore descriptæ quodammodo similis est. Frondes quippe substantiâ fimiles, itidemque ramosæ & incisæ, quibus extrinsecus eminentiæ quedam colles aut nervi foliorum fimiles adnatæ, quarum extrema mutuo connexu unita poros constituunt, & retis formam quodammodo efficiunt.

- * 3. *Reticulatum topaceum marinum* J. B. An *Porus* in figura di mutassè Imper. ?

J. B.
Filamentorum, convolutorum in morem totum ex filis topacæis candicantibus, ac etiam (quod in tanta exilitate mirum) fistulosis ac cavis coagmentatum est, ut rete quodammodo in unum glomerem confusum repræsentet. Ipsa crassities fructi coagmentati uncialis est, multis cavernis Spongiæ aut pumicis ferè instar cavata, substantiâ levi & dentibus faciliè friabili, durâ, digitis non cedente, odore falso, sapore nullo. Adhæret alius substantiis & rebus marinis.

His annumeranda videntur Corpora illa ex lamellis plumis sibi mutuo incumbenibus & velut articulatim punctis compocita, substantiâ durâ & lapideâ, quorum nonnulla ob figuram pentagonam felle in modum radiatam *Affroites* appellantur, alia ob figuram rotundam, rotæ aut orbiculi æmulam *Trochites* & *Entrochis* dicuntur. Hæc nunc eruditissimus Vir & sagacissimus Naturæ operum indagator D. *Martinus Lister* M. D. vetus amicus noster reverè lithophyta esse & petris accrescere & ramulos laterales emittere primus quod sciam detexit: Verum quoniam in rupibus à mari longius remotis inveniuntur, an mari originem suam debeant meritò dubitatur: ideoque plura de his dicere hoc in loco superfluum.

CAP. IV.

De Musco marino lapideo, seu *Corallina*.

1. A. *Corallina* J. B. *Musci maritimi* seu *Corallina Officinarum* C. B. *Musc. mar. seu Corallina alba* Officinarum Park. *Corallina Anglica* Ger.

J. B.
Unciam unam aut alteram [imo duas trësve interdum] alta est, colore incano cinereoque, [alius rubicundo, luteolo, herbaceo aut candido,] ramulis numerosissimis, pyxidatim geniculatis, gracilibus, pinulis interdum è latere excrecentibus, odore nauseoso, piculento, sapore falso, ingrato: Sub dentibus lapillorum instar crepitat, & faciliè vel attritu digitorum in pulverem fâcitur.
Rupibus marinis, petris, & interdum etiam conchis aut testis accrescit ubique ferè apud nos: non tamen mollis est quando sub aquis, (ut scribit Cæsalpinus) sed durâ & lapidea.
In pulverem crassiusculum contrita ad interitorem vermes necandos atque etiam expellendos non immerito celebratur. Datur pulvis in vino, lacte aut Cassia, pueris qui nondum annum attatis 14. attingunt 5℔. pondere, adultioribus 3℔.

Lact.

Viret.

- * 2. *Corallina fistulosa fragilis* J. B.

J. B.
Dum triumve unciarum numerosos proegnit *coliculos*, cinereo filo crassiori pares, superficiei crispâ feminum Saccharo conditorum, alias levi & veluti torno elaboratâ, circularibus zonis densis præincta, intus fistulosa, decussatimque cruciformium interflorum cancellis distincta, fragilis admodum, & levi digitorum attritu in arcum loliabilis, sapore saturo. Propagines mediante tenui brevissimisque filo adnectuntur.

G 3

E℔

C A P. III.

* *Cerallina fruticosa purpurea* C. B. *Quercus marina* Theophrasti Cluf.

[illegible]

C. Bandinus huc referat Corallinum rubentem Annapolis. *C. Bandinus* habet plantas *Corallidis sui fructus* seu purpurei coloris Geln. An recte ambigitur? *J. Bauhinia* habet plantas *Corallidis sui fructus marini retortii*. synonymas facit, quod hic delirabit.

Dense truncatus corum cervini figuræ: radicem vix, copulis apprimitis lapidefcentem, trunco breviter, flatum in infinitos ramos diviso, modo parvulus, modo furcatus, et qua fors tulit huc illic divaricatos, dodrantales & palmares, singulos thyrso cernere durities & flexibilitatis, necnon coloris, farctos, crustis obdutos, cum penitus nivea, nam lutea, modo conchyliata vividâ, aliâ cinerea & rubra, aliâ luce rubra, non raro omnis coloris flogmatibus punctata.

C A P. IV.

* *Corallina lignosa* *Ericæ facie* Park. *Cor. rufescens exasperata* C. B. *Ericæ facie frutex marinus*
J. B. Clul.

E Rat is frutex quem descripsit Cuiuslibet cubitalis aut amplioris altitudinis, statim ab infimo in frequentes ramos affurgens: atque illi denso in minoribus aliis divisi erant, interdum simul coalescebant, ut in plesque plantulis. Totus porro frutex planá fovea excreverat, et in selvacubigebatur, terrestrisque coloris erat. Omnes autem rami tanquam quibuldam tuberculis erant obfiti, longe latitudine quam frequenteribus & maioribus, ut tanquam foliolorum gemmis ornati viderentur, sed minoribus longe latius in rami terminantibus. Tota alicui planta lignosa & dura erat, atque lapida in renissimum pollinem resolvebatur. Tota alicui planta lignosa & dura erat, atque lapida in copulo innata vilis videbatur: salis saporis, ut quæ in Oceano nati sunt, sed Fucus folliculaceo cupressu speciem XVII. em facit, titulo Ericæ similis maritimæ.

C A P. V.

* *Resedæ similis maritima* C.B. *Resedæ facie Planta marina* Clus. J.B.

Cl. **O**us ignofius & durus erat quem defcripfit Clufius huius generis frutex, non fecus ac Eri-
ca fruticans, falſa & alba materia obductus, fequedulis altitudo, non tamen integer,
fed infima parte fractus in 10. vel plures ramos inaequales & nullo ordine naſcentes,
diviſus, quoniam aliqui aliquid admodum, coloris ex albo cineraci, Reſeda vacuus, quae ſemina jam matura
continent, non valde diſſimilis, longe tamen minoribus, & infima parte ut plurimum connexis
ramis, quae vacua & valde fragilia, ut quae digitis attrita facillime in pulverem reſolveban-
tur, falſi admodum ſaporis.

De loco natali nihil potuit intelligere.

C A P. VI.

* *Hippuris saxea* Clus. J. B. *Equiseto similis saxea* C. B.

Cluf.
Tota quam vidit Clufius Planta in unam partem inclinabat, ut plerique Pelagicæ Plantæ folent, & proflus faxea apparebat, in imo mari scopulo aliquo, ut videbatur, adnata, cujus fragmentum infima parte adhuc retinebat. Ex Orientali Oceano allata ferebatur, eratque 20, uncias longa, & in multos graciles ramos divifa, ac frequentibus nodis & articulis diftin-
 cta.

et. Candebat porro tota, singulique articuli striati & veluti canaliculati erant, ad singula verò genicula five nodos graciliores, & fulci, splendentis tamen coloris, ut etiam singuli articuli (qui interdum uncials longitudinis, magna verò ex parte feminales aut breviores erant) fulco aliquo glutine connexi videntur. Interior autem plantæ pars lignosa erat, quemadmodum ex abruptis quibusdam particulis conspiciere licebat.

C A P. VII.

* *Coralloides granulosa alba* J. B.

H^{f. B.}ujus portio ex magno ramo decerpta, cervini cornu instar plures ramos de se mittebat, modicè recurvus, fursumque spectantes. Tota planta albo granulosoq̃ cortice obducta erat ac si saccharo incrustata esset. Interior ejus substantia, cui crusta hæc granulosa adharebat, nigra erat duræque.

C A P: VIII.

^a *Salix marina* J. B. Park. *maritima* C. B.

Leged.
Rami multi, ex glauco nonnihil rubentes, in aqua natant, foliis comantes longis, Salicifilimibz, maxima ex parte per non incilis, quibzdam velut incurvas nonnullas offendentes, guttu falis. Inter ramulos virgule lurrigunt, florem Salicis sustinenti furculo haud abimiles, apicibus plurimis velut squamatis compactis, non alia formâ quam quæ speculat in Salice, dum herbaceo illo flore pariter.

Tectis olteorrem & laxis quæ sub aqua marina sunt innascitur & sic adheret, usq; in agglutinata, non radice dehisca videtur.

C A P. IX.

* *Corallina plumata* sive *Myriophyllum pelagium* Cortusi Clusio Park. *Myriophyllum pelagium*
J. B. Muscus maritimus filicis folio C.B.

[illegible]

Nascitur in altissimis gurgitibus maris Illyrici. Tota planta etiam exsiccata falsedinem suam retinet.

C A P. X.

A *Fruticulus marinus cauleculis crassiusculis teretibus rigidis, pennatus.*

Caulis hujus seu scapus palmaris, crassiusculus rigidus: ab imo ad summum ramulos hinc inde pennarum pinnulas è scapo exeuntes situ suo imitantes emittit. Communicavit D. Newton.

SECTION

* 11. *Alga erissa Scabiosa rubra & pallida* J. B.

J. B.

Ex foliis folia fracta contumacia nullo ordine itaque ex ramulis oriuntur. Folia quidem sunt, tenuia, hec transmittentia, uncialia & fuscuncialia, culmum quendam lata, alia latoria, crispia, rubra, vel ex fusco pallida, in ramos divisa, alpera; quandoque hinc inde verrucis albis crustulose, Alge radici similes, quæ an propria afferere non aulam, potius tamen contrarium censuimus.

Cherlerus attulit Monsipio ex tractu Narbonensi maris Mediterranei. *D. Magnol* albam & rubram copiose invenit versus montem Cetum cum aliis maris purgamentis.

A. 12. *Fucus longo, angusto, crassoque folio* C. B. *marinus secundus* Dodonæi Park. *Quercus marina* 2 Ger.

Figura Dodonæi, quæ habetur apud Gerardum & Parkinsonum hunc optime repræsentat. Fagella angusta sunt, crassa, coriacea, plana, dichotoma sæpius iteratâ divisione. Paulo supra radicem (in omnibus quas observavimus plantis) rotula latiuscula caulem velut axem ambiens, quæ & in icone Dodonæi pingitur: quâ notâ à reliquis hujus generis facile distinguitur.

In litoribus nostris, æstu marino ejectionis, frequens invenitur.

* 13. *Rosa marina* J. B.

Patulis in orbem est ramis, palmo longioribus, Quercis marine divisiore tenuiore, ligulis angustioribus, coloris cineræ, per extremum digitatis, crispis, alperis.

Ex plantis Valerandi habuit J. Bauhinus.

C A P. II.

A. *Fucus Kali geniculato nonnihil similis, non tamen geniculatus.*

Longitudinis palmaris est & interdum dodrantalis; ramulis seu flagellis foliisve teretibus, colore fordido ex viridi sublucido aut citrino. Ubi ramuli è trunco exeunt non emittunt acutos cum eo angulos, verum cum ramuli ipso nonnihil reflectuntur & angulos efficiunt rotundiusculos: Ramuli aut, seu malis, folia, ubi cauli adnectuntur, minora seu graciliora sunt, unde & pediculum quendam habere videntur. Segmenta ultima seu suprema femuncialia sunt aut uncialia.

Rupibus prope oppidum *S. Ives* in Cornubia innascentem observavimus; proculdubio etiam & alibi sæpius frequens est.

C A P. III.

* 1. *Fucus foliatus Linariæ folio* C. B. *Lenticula marina Scarpimii & Uva marina quorundam* Lob.

Lob.

Tyrreni maris & Adriatici (inquit Lebelius) indigena hæc, foliis angustis Scopario dictæ Olyridis, in flexibus loratis petiolis, sesquipalmaribus, referens & onustis copiosis bacis, vacuis, membranaceis, teretibus, Lenticulæ similibus & paribus; unde ei nomen.

* 2. *Fucus foliatus serrato folio* C. B. *Lenticula marina serratis foliis* Lob.

Lob.

Perfimbilis (inquit) & eadem præcedenti, nisi latiora & breviora, nonnihil ambu serrata essent folia.

CAP.

C A P. IV.

* *Fucus foliis Ericæ, Erica marina quibusdam* J. B. *Tamaris foliis maritima* C. B.

J. B.

UT minor est quàm Creminæ Alga infra describenda, ita tenior, ramis tenuibus, non lignosis rigidisve, non minus tamen frequentibus, imo latius divulsis & ad fenculaceam Algæ accedentibus, fibris tamen utenque tenuioribus, inque turgidulis vesiculis desinentibus. Sicca nigricat.

D. Magnol in scopulis montis Ceti prope Monsipium sæpiissime collegit.

A. Hæc similem si non eandem nobis communicavit *D. Newton* in ramulos creberrimos variè divisum & subdivisum, eoque foliolis vestitis crebris, brevibus, angustis, acutis, Myricæ æmulis sed minoribus multo. Sub aquis plantam pulcherrimè virere nobis retulit inventor.

C A P. V.

A. *Fucus angustifolius vesiculis longis filiquarum æmulis.*

Quem in litus ejectionis invenimus circa Hollandiam vicum non procul ab Harvico portu, 5. trans *S. Olibæ* oppidulum milliaribus in Essexia, sesquicubitalis minimum longitudinis erat: caule & ramulis compressis, angustis, ab imo ad lumen crebros furculos alternatim hinc inde emittentibus, quorum plerique abrupti erant. Surculi & flagella extrema, seu folia majora dicere, in vesiculas oblongas, filiquarum æmulas, Araci minoris propinodum magnitudine, exterius velut nodosas, interius crebris diaphragmatis interceptas, procurtente interdum ultra filiquam folio. Per ficitatem atro colore tingitur.

Præter hic descriptos alias Fuci parviespecies nobis ostendit *D. Jac. Newton* in litoribus nostris à se collectos. 1. Unum cauliculis teretibus tenuibus longis, obiter interdum capillamenta emittentibus. 2. Alterum fruticulosum per ficitatem nigricantem. 3. Tertium flagellis longis folliculaceis. 4. Quartum parvum, dichotomum, segmentis planis, compressis & latis.

C A P. VI.

De Fucis sive Algis tintoriis.

HOs uno capite comprehendimus, quamvis fortasse genere inter se differant, eorumque nonnulli ad primum caput seu genus pertineant, quoniam facultate tinctoria conveniunt, & plerique nobis incogniti sunt.

* 1. *Fucus sive Alga tintoria* Lugd. lentin feniculaceus, seu *Corallitides lenta feniculacea* J. B. Botan. Monip.

J. B.

A. pelle lato, quo scopulis oppressa hæreere solet, rami prodeunt complures, dodrantales, multipliciter diviti, lenti, flexiles, tenaces; quorum minores in minima, feniculacea & propinodum mucosa atque capillaria crispique segmenta locantur. Colore porro variante. Sunt enim quæ livido aut pallido ac albo; alæ quæ fusco, subnigro aut rufo, saturate rubro, vel purpureo, alæ denique quæ viridi sunt colore, & hoc in eis visu jucundum, quod bicoloris plerumque sunt tingula planta; crassiores rami uni, tenuiores alteri, colore donati plerique transparenti. Sapor & gustus fælguginosus, pisculentus, sub dentibus nihil fabulosi exhibent, sed glutinis modo atteruntur, cui quidam rami pæne concolores visci. Qui Hepatis venis à parenchymate separatas videntur, rem hinc Corallitidis apprimè similem confecerunt. Quædam asperantur hinc inde crustaceis tuberculis albis.

Copiose observavit atque collegit Cherlerus in tractu illo Narbonensi maritimo quo Magalonis Agdam tenditur. Eundem etiam lappus vidit *D. Magnol* cum maris purgamentis ejectionis.

* 2. *Alga tintoria* J. B.

Hanc à Valerando Dourez habuit J. B. cui inferiptum Alga 2. ex Candia, quæ ei non absimilis quæ involuntur vitra, latio, pari tenuitate & lentore, tractu contumaci, colore purpureo obscuro seu spadiceo, sapore nullo evidente, propter vestitum forte chartam cui involvabantur purpureo floridore tinctæ.

II

* 3. *Fucus*

* 3. *Fucus marinus* dictus, *Rocella tinctorum* J. B. C. B.

* 3. *Fucus marinus dictus, Rocella tinctoria* J. B.
Materiae eius colorum praebet nobilissimi purpurei: quapropter proficiis, fecuninis tingendis genis
expeditum in ficum. Fucus hiteaqueum in tincturam redigatur, parte interna ex rubello tinctu-
rat, externa nigraeque. Evaporat vividus eius [Soda] Salis Alkali completum loco et us denfetur
ad usum aquae, donec ultimo speciei quatuordecim portio est quinquapla plus pro bonitate Fuci. Ma-
teriam in compositione ad usum portio est quinquapla plus pro bonitate Fuci. Materiam ad usum
addatur. Fucin compositione ad usum portio est quinquapla plus pro bonitate Fuci. Materiam ad usum
curatione uno mente completur. Salis pars duodecima additur, quod maceranti Fucus adjectum co-
lorum pariter odorisque violae excitat aere producit. F. b. ex Imperato lib. 27. c. 9. *Rocella* au-
tem a colore rubro dicitur.

* 4 *Fucus capillaris tinctorius* J. B.

Imperatus lib. 27. cap. 9. ex Oriente delatum scribit nomine Roccellæ, & excellentissimum ait ad tincturam.

* 5. *Fucus verrucosus tinctorius* J.B. C.B.

Hic apud tinctorios etiam Roccella dicitur, eodem Imperato autore, loco superius citato. Uterque *f. Baubino* & nobis incognitus.

C A P. VI.

De Fucis foliis longissimis integris & non dichotomis.

A. 1. *Fucus folio singulari longissimo, lato, in medio rugoso.*

A. *Fucus folio singulari longissime, interius inaequali, & pediculis brevibus, & pedibus longis.*
Adix ei qualis *Fucus phaeoglossus*, sed minor & tenuior, pediculis brevibus, folium longius-
 gitos vix excedens, utramque etiam, & multis viciis minor quam illius. Foliis longius-
 ter indivisum, & nonnuncquam digitos latius, ad utramque etiam, & multis viciis minor quam illius.
 & veluti crispis, eae fimbria ornatur, media parte crassius, & crebris rugis fluxuosis adeo inaequa-
 lis se fit accipitum efficit. Longitudo vix unam & dimidiam mensuram nostratis interdum excedit.
 Versus apicem sensim angustatur.
 Huic vel idem eff. vel per similia

Huic vel idem est, vel perhinc

Ficus longissima, latissima, crassoque folio C. B. prod.

Ex longissimo, latissimo, crassiusque fimo (ex) pediculis crassius, rotundus fimo. Quam deflorit radice brevi, ex crassis fibris composita; ex qua pediculus crassius, rotundus fimo. Quam deflorit radice brevi, ex crassis fibris composita; ex qua pediculus crassius, rotundus fimo. Quam deflorit radice brevi, ex crassis fibris composita; ex qua pediculus crassius, rotundus fimo.

[illegible]

* 2. *Fucus longissimo latissimo tenuique folio* C. B.

C. B. prod.

C. B. *prod.*
Hic priori non multum abfimilis, qui ex radica nigra, fibrosa pediculum tenue, triunciale
emittit, qui in folium felqueubicalis longitudinis, unciam 5. vel 6. latitudinis, planum, per mar-
ginis hinc inde convolutum absumitur, substantia tenuissima membranacea, coloris pallide vi-
rentis.

Hunc cum aliis Maris Mediterranei purgamentis
collegit C. Baubinnus. Si hic à superiore diversus sit nobis certè ignotus est, nec apud Boiss.
Liliacearum circa Monspelium, ullam ejus mentionem invenio.

A. 3. *Fucus*

A. 3. *Fucus alatus* sive *phaeoganioides* C. B. An *Fucus* *Scoticus latissimus edulis dulcis* Sibbald. in Prodr. Hist. Nat. Scot? *Þegad-leaved esculent Wrack.*

C. B. prod.

C. B. *prod.*
Hupis inquit Cargillus qui ex Abredonia Scotie transfinit) admiranda est forma. Saxis que
Oceanus lambit et in efflu quoque murget adhære, lepadum inflatum, nupula coronata: capla tereti,
pennis ambræ magnitudine; colore quem exhibent prout Damascena, inter rubrum & nigrum
saturatum medio: At folia, que nonnulli calami additum esse credunt nalcuntur plurima, ligularum inflat,
ad laterum marginis vergunt, que palme latitudine fapient, quæ caulis, quoque teres, læscit, porrigitur
cartilaginea, ac 4, 5, 6, aut 8. unguis longa: et in medio, quæ caulis, quoque teres, læscit, porrigitur
intermedium ad ultra longitudinem, infirmum, ut nili aquæ innatans sufflenteur, humi semper pro-
verba: Huic, si adulter, utriusque ala adnascitur tanta quantæ & ipse caulis est longitudo. Ea
verò tota membrana effit, fibris hinc inde venosis à caula conferta. Notandum autem membra-
nam, prout in figuratum alis est videre, imi parte angustiore, sensim latiore reddi, ita
ut res ab otio pollicis transferros aqualis dempsit tota exstitit, 1, 2, aut 3 unguia latitudine.
Hi præsertim Septembri viget, alio anni tempore nullus: membrane apiculus, reliqua membra
figuræ gravide, alacritæ etiam in cibos editi. Sapore est fælo cum modica dulcedine; sitim man-
ducantibus excitat. D. Sibbaldus inflat Accetari comedi affert.

A. 4. *Fucus arboreus polyschides* C. B. *maximus polyschides* Park. *phasganoides* & *polyschides* Ger. emac. **Sea-girdle and hangers.**

A radice fibrosa saxo alicui aut petre adnascente caulem emittit pedalem, cubitalem aut longiorem, teretem, caulem Angelicae maxime (ut recte C. B.) crassitudine aequantem, cujus fastigium in latus cartilaginofas membranas varie dividitur, eo propè modo quo balnei pars de qua enis suspenderit apud Helvetios. [Suprema caulis pars in 8, 9, 10, 12 aut plura pauciorave folia longa di-

In litoribus nostris ubique ferè invenitur. Vidimus etiam rupibus singulis æstus marini accessibus aqua operire innascentem circa Monam insulam & alibi, copiosissimè. Hæc planta est quam Lobelius in Obs. *Wacht* Normannorum appellat, ut mihi quidem videtur. Quin & Alga Maderensis grandi folio *f. B. i. e.* Alga latifolia chartæ similis, costa carens *C. B.* huic eadem videtur, aut penultimo in loco descriptæ.

A. 5. *Fucus chordam referens teres, prælongus. An Fucus cavus J. B. i. e. Herba cava Imper.?*
Sea-Lace.

Ad duas nonnunquam ulnas seu quatuor cubitos longitudine accedit, ad radicem exilis, in medio crassior, tandem iterum in acutum tenuatus, teres, magnitudine & specie chordæ mulicæ maxima, simplex & indivisus, intus concavus, verum crebris diaphragmatibus interceptus.

A. 6. *Alga angustifolia vitrariorum* J. B. C. B. *Alga* Ger. *Fucus marinus* sive *Alga marina* graminea Park. *Grass Wack.*

F. B.

F. B.
Folia longissima, cubitalia & longiora, plana, levia, mollia, fragilia, modò alba, modò rubra vel
 atro-virentia, ligulas adstrictioris emulantes; ex eis quedam sunt latiora, alia angustiora: harent
 substantia cuidam lignosæ, nigra, umbelliferarum plantarum instar comosæ, capillamentis cinereis,
 quæ in fibras fatiscientia folia vetera & decidua reliquerunt.

Toto tractu mediterraneo ad Aquas Marianas Adriatici & Occidui maris universi penè litoribus nihil vilius & frequentius algæ. *Leb.*
 Infimæ hujus foliæ virgæ rari involvere & premunire solent, alioqui hodie nullius est usûs. *Leb.*

Veneti hujus foliis vitrea vasa involvere & prae munire solent, alioqui hodie nullius est usûs. *Lab.*
Matth.

Matth. ... marini quàm *Alax.* species videtur. ubique fere in litoribus marinis obvia.

C A P. VII.

A. *Fucus maritimus* Gallo-pavonis pennas referens C. B.

C. B. prod.

H C. membranaceus est, sese sensim late expandens, qui in plures lacinias, semicirculares, sibi quandoque incumbentes dividitur, per quas variae striae semicirculares variegatae, diversaeque latitudinis, ut in pennis Gallo-pavonis elegantis spectacula cernuntur.

Scopulis maritimis adnascitur in Scotico, seu Britannico Oceano.
Offendit nobis hanc plantam D. Stevens a se inventam prope Exoniam Devonie urbem. Fungo auriculo-
lari *Caealpinii* similem *Mayus* cuidam aut Liebini propius accesserunt quam *Fuca*. Cum ergo conspiciamur

H 2

CAP. VIII.

- * *Fucus foliolacens foliis Abrotani* C. B. *Cremeni Istri Abrotani vel Thymi foliis* J. B. *Fucus marinus foliis Abrotani maris* Lob. *Muscus marinus Abrotanoides* Park.

F. *B.* Hec cupressum adeo amulabatur, ut Clusius satis mirari nequiret providentia divina opus & artificium, ramulis frequentibus in orbem sed nullo ordine nascentibus, & sursum spectantibus, Cupressinum foliorum modo efformatis. Harum autem, cunctis aliquot annos inter chartas afferatarum & compressarum rami, si in vitrum aut aliud vas aqua plenum injiciantur, statim sese explicare & in orbem diffundi seque lurrigere incipiunt.

Valerandus, à quo *F. B.* habuit, ex Istria detulit. Fortè hæc planta rectius Submarinis lignosis secundâ Sectione contentis annumeraretur; uti & subseqens.

CAP. IX.

- * *Fucus fruticosus caudice verrucoso* Botan. Monsp. *Fruticosa marina planta, quibusdam Conserva lignosa* J. B.

L. *B.* Atâ basi vel radice scopulis adhæret, pedalis & cubitalis ferè ejus caudex lignosus, tortuosus, totus niger vel pullus, quasi adulescens ramis exunt complures, pedales, breviores, crassifusculo, tuberoso, nigro. Ab hoc superius rami exunt complures, pedales, breviores, in alios minores divisi, foliis vestiti Abrotani & multipliciter distincti, quorum segmenta in oblongum intumescent turgescuntque, colore pullo aut nigricante: plerique cæterum folis cinerea quadam falligine inersuntur, alibi etiam fungoso & spongioso tegumento. Sapor falliginosus sicut & odor.

Valerandus, à quo *F. B.* habuit, ex Istria detulit. Fortè hæc planta rectius Submarinis lignosis secundâ Sectione contentis annumeraretur; uti & subseqens.

CAP. X.

- A. *Fucus spongiosus nodosus* Ger. emac. *Sea ragged Staff.*

S. Ucculenta admodum & fungosa est planta, crassitie pollicari, colore obscuro sordide flavicante, tuberculis verrucosis inæqualibus undique obita. Propè Margate in insula Thame Cantii invenit *Th. Johnson.*

CAP. XI.

Plantæ submarinæ Musco & Licheni affines, aliæque parvæ incertæ positionis.

- * 1. *Abies marina* Belgica Clus. J. B. Ger. emac. *Abies marina* Park.

H. *Clus.* Hanc Clusius, ut & sequentem, se observasse scribit in Flandrie ora maritima ostreorum testis & Mytilorum conchyliis adnatam, quæ Abietis figuram ita referebat, ut pumila Abies videretur, ramulis ordine utrinque dispositis, fragilis, admodum pusilla, raro pal- aliis altitudinem excedens, ex tenuibus velut squamis contexta, nonnunquam omnino plana, aliis interdum prominentibus in orbem ramulis. An huc referendum *Musci marini genus foliis pinnatis* ? quæ erium unciarum est altitudine, in pulchris ramulis uncialis & sesunciales filia, vivido virore tincta, foliis pinnatis annexis ut in Viola aquatica, apophyibus nonnullis inæqualibus.

2. *Cupressus marina* Belgica Clusii J. B. Ger. emac. *Cupressus marina* Park. An *Fucus cupressinus* Imperati? *Ficus Cupressi similis* C. B.

Clus. Hec cupressum adeo amulabatur, ut Clusius satis mirari nequiret providentia divina opus & artificium, ramulis frequentibus in orbem sed nullo ordine nascentibus, & sursum spectantibus, Cupressinum foliorum modo efformatis. Harum autem, cunctis aliquot annos inter chartas afferatarum & compressarum rami, si in vitrum aut aliud vas aqua plenum injiciantur, statim sese explicare & in orbem diffundi seque lurrigere incipiunt.

- A. 3. *Lichen marinus* Ger. *Laëuca marina* sive *Intybacea* J. B. *Fucus marinus* *Laëuca marina* dictus Park. *Muscus marinus* *Laëuca folio* C. B.

J. B. Maris finibus innatantia quedam sunt *folia*, ab uno veluti pede prodeuntia, membranacea, lævia, & cum exiticantur quasi papyracea, pellucida, invicem incumbencia complicataque & corrugata, colore herbo dilutòque, hæc autem Intybum crispum quodammodo representantia, vel Rosam expanlam.

Puris & Scopulis aut etiam testis in fundo maris adnascitur eodémque modo quo Lichen seu Hepatica terrestris se diffundit & expandit.

Refrigerat & astringit: commodius autem applicatur Arthritidi quàm Muscus capillaceus sive Corallina *J. B.*

- A. 4. *Laëuca marina tubulosa.*

Hanc in fossis palustribus majoribus & fluviis quos mare singulis accessibus æstuum influit obleravimus: est autem prælonga concava seu tubulosa, velut in cellulis divisa coli intestini evacuati æmula, eodem ferè cum præcedente colore & consistencia.

5. *Scutellaria sive Opuntia marina* J. B. *Opuntia marina* Park. *Fucus folio rotundo* C. B. *Lichen marinus rotundifolius* Ger.

J. B. Bauhino descripta pede erat crassifusculo, fungoso, unciali. A quo furculi (si ita vocare eas sit) prodeunt plures ex menis foliis mutuo incubitur constantes, ita ut alterum ex alterius margine enasci videatur instar corollæ ejusdem quæ præces consummerari solent: aut uti propius accedamus in re non usque adeo dissimili, sicut in Ficu Indica quam Opuntiam vocant. Surculi isti rursus in alios laterales dividuntur. Singularia porro istius concatenationis vota obiculata sunt, utcumque lævia quam longiora, nummi instar compressa, crassifuscula tamen, nonnulli rugosa, quæ diligentius inspecta velut ex binis membranulis compacta videntur, ac prima quidem unguis ferè latitudine, paucæ quedam Lupino paullo majora, alia medio modo se habentia. Cæterum superius plerumque folium qua gibbum interioris excipit modicè sinuatum est. In extremis quæ sunt foliola plerumque vix Lentem superant. Tota planta falliginosa est, tum sapore, tum odore.

In litore Siculo præpè promontorium Cerculo dictum collegimus.

6. *Auricula marina. Fungus auricularis* Cæf. J. B.

Cæf. Folis constat auriculæ figurâ, pluribus lineis circumductis, colore cinereo, mollibus specie Fungi, gustu mordaci. Ex paulo post, eorum Fungorum figuram præ se fert qui vetustis caudicibus innascuntur ligni: sed hoc tenue est, membranolum, molle, infernè asperum, superius leve.

In litorebus Maris Mediterranei sæpius ejusdem collegimus.

7. *Palma sive Manus marina* quibusdam J. B. *Fucus aliquibus Palma marina* C. B.

J. B. Amputatam à radio cubitoque manum affabrè exprimit; ac ex carpo crassiore [compressio tamen] albicante, angustiore in metacarporum sensim dilatatur; hinc in digitos quaternos, quinos, pluresve, ferrugineos, fungosos, rugulosos, multifidos dividitur, qui rursus in minores particulas subdividuntur. Tota substantia coracea quodammodo est & membranosa. Sapor & odor fallus.

Hanc etiam in Maris Mediterranei litore ejusdem collegimus aliquoties.

- * 8. *Alga cornu cervi* divorsâ J. B.

J. B. Folis erat membranaceis, rubentibus, duarum aut trium unciarum, cervini cornu denticulis intricata, sapore salso.

C. Bauhinus Fungorum tertium genus Tragi (qui J. B. Fungus piperatus lacteo succo turgens] hunc synonymum facit: Fortè quia Clusius hunc Germanis *Pfefferling* dictum scribit. C. Bauhinus reprehendit Chabreus, quia Clusius Fungum hunc amarum esse innuit, Tragus autem solum Piperati saporis facit. Jam verò (inquit) quantum inter saporem amarum & acrem seu ferventem intercedat, vel Fungus iudice. Quicquid autem sit de nomine (quo in universum omnia piper Fungorum genera donant) nullius acrimoniae fere fervidi saporis in descriptione meminit Clusius; sed priores duas species palato gratas esse scribit.

CAP. VIII.

- * Fungi punicea, lacte dulci manantes, pratensis similes edulis J. B. Fungus pileolo lato puni ceo lacteo & dulcem succum fundens C. B.

IN nonnullis altissimis sylvis, ut est *Odemwald* appellata, nascuntur, puniceo color e præditi, pratensium fungorum, quos boletos vocant, magnitudinem haudquaquam excedentes, lacteo & dulcem manantes succum. Hi à quibusdam crudi devorantur, sed quia utilitate ignoro, inquit Tragus.

CAP. IX.

- A. Fungus piperatus albus, lacteo succo turgens J. B. Fungus 10. sive pileolo lato, orbiculari candido C. B. item Fungus 27. sive albus acris ejusdem. Fungus tertius Trag. quem piperis saporis facit. *The milky pepper-shrub*.

FUNGUS hi è majoribus sunt, Campetres tamen [*Champignons*] magnitudine non multum excolunt, quibus etiam figuræ per similes sunt, pileolis cucinate rotunditatis, crassius, carne multa [J. Bauhinus Campetribus pro magnitudine minus densis] striis fere lamellis subius prætenibus, laxis & profundis: *pediculis* teretibus, solido & minime concavo, pollicem circiter crasso, sex interdum digitos transversos alto. Non pediculus tantum & pileolus, sed & lamella fungo candidissima sunt, cum Campetribus rubeant. Ubilibet vulneratus lacteum succum fervido fungo candidissima sunt, cum Campetribus rubeant. Ubilibet vulneratus lacteum succum fervido fungo candidissima sunt, cum Campetribus rubeant. Ubilibet vulneratus lacteum succum fervido fungo candidissima sunt, cum Campetribus rubeant.

In altissimis & tenebrosis sylvis Septembri & Augusto mensibus nascitur. J. B. Ingeniosissimus in altissimis & tenebrosis sylvis Septembri & Augusto mensibus nascitur. J. B. Ingeniosissimus in altissimis & tenebrosis sylvis Septembri & Augusto mensibus nascitur. J. B. Ingeniosissimus in altissimis & tenebrosis sylvis Septembri & Augusto mensibus nascitur.

1. Teneriores & juniores fungos promptius & copiosius lactescere quam adultos & plenam maturitatem adeptos: aridis & marcescentibus nihil inus lactis apparere.

2. Succum hunc lacteum piper sapere & odore, imò omni pipere acris linguam vellicare & adurere. J. B. scribit, se cum succum hunc digitis aliquando attigisset, & ex improviso palpebras digitis abstergeret, quamprimum magnas punctiones & pruritus experire esse, talem quidem qualis è Thyrsi succo evenire solet.

3. Eundem tamen succum ad tactum minime viscidum aut lentum esse.

4. Quamvis eodem cultello centum (inquit) minimum hujus generis fungos dissecuerim, lac tamen ferro illitum & diuturnius colorem non mutavit, contra quam aliis plerisque vegetabilum succis evenire solet.

5. In vale vitreo quo cum excepti subito concrevit, intraque paucos admodum dies in massam solidam coadunabatur, nullo intermixto fero aut humore.

6. Quod excitatus etiam acrem illum & mordacem saporem retinet, minus tamen vehementem. Exsiccati autem color ex luteo pallide admodum virens est.

7. Quod succus iste modo promptius & copiosius emanat ex parte exteriori, & ut ita dicam, superficiali, quæ cortici in plantis perfectioribus respondet, quam ex interioribus quæ ligno & medulla.

8. Fungos hos cum lacte maxime turgentur, ut eorum acrimoniam & fervorem lingua ferre non possit, esse quibusdam fere vermiculis repletos observavi, eorumque recentissimos & tenerissimos à Limacibus emere exelos.

CAP. X.

- * Fungus albus, dictus Montbelgardensis & vicinis Bissette J. B.

A. J. B. Uguisti fine (inquit) observavi hos fungos, Campetribus similes, sed infra supràque totos albos. Hos olim eisdem putabam cum *Columbette*, verum distinguebam à Campetribus, quod tardius provenirent, & pede longiores essent. In sylvis Quercuum, sed raris, occurrunt. Præcedunt *Columbette* & minores sunt.

CAP.

CAP. XI.

- * Fungus magnus, totus albus, sine succo lacteo, edulis, Columbettes Montbel. J. B.

E. J. B. Edulium quoque fungorum (inquit) censui sunt hi, magnitudine excellentes, toti albi tamen subius quam supra, omnisque succi lactei expertes, quo turgent Piperati illi similes. Per ambitum alius cristati, aliquando reflexi & inæquales sunt, interdum non. Distinguantur autem *Columbette* à Bissette pede elatiore, & quod laterius sunt tardiusque proveniant. In sylvis è regione urbis Montbelgardensis dictis le *Chesnois* invenit J. B. & alibi.

CAP. XII.

- A. * Fungi longissimo pediculo candicantes, sed maculati esculenti J. B. Fungus pileolo lato, longissimo pediculo variegato C. B. Fungus esculenti 8. genus Clus.

Inter fungos innoxios longissimo pediculo hunc prædixit putat Clusius: est enim ille in 8 aut 9 unciarum longitudinem, porrectus, digiti minimi crassitudine, rectus, vericolor & multicolor, striis quibusdam & maculis parvis & magnis, ex albo, rufo & fusco coloribus commixtus distinctus, marmoris vari instar. Ipsum verò fungi corpus pilei foveæ galeri formam quadammodo refert, valde laxis oris, deinde sensim in turbinate metam desinens, altitudine trium unciarum aut ampliore, orarum diametro uncias fere 8 occupante, candicans superne coloris, multis tamen maculis magnis & exiguis ex fusco rufescentibus infectis, superne fastigio profus fusco. Inferna pars cava admodum & canerata, candicans quidem, sed plurius striis fuscis, obliquis, & veluti in cinnamomum compositis, distincta: diabus autem fere uncis infra supremum pediculi fastigium corolla digitalis circiter latitudinis ipsum amplectitur, unde corporis ipsius Fungi oræ abruptæ videntur, dum in laxitatem se diffundit.

In arvis plerumque provenit tum in Hungaria, tum in Germania, turp etiam in Anglia; mihi tamen nondum observatus.

CAP. XIII.

- * Fungus umbilicum referens variegatus C. B. Fungus esculenti 13. genus Clus.

Quingue hujus assignat species Clusius: 1. Quincuncialis est diametro, plurimum orbicularis, pediculo digitali, unciam crasso, superne protuberans, ex albo virens; inferne candicans & striata.

2. Diametro 4 uncias non excedente, coloris ex corallo viridi & fusco commixti, inferne ex albo subfusi; pediculo pollicem crasso, breviori quam prima.

3. Præcedenti fere æqualis est, paululum angulosa; superne ex purpureo & saturatè rubro commixti coloris, raris albis maculis aliquando emicantibus; inferne candicans, fuscis striis aspersis, oris dilute purpureis.

4. Tertia minor, diametro 2 uncias vix excedente, pediculo unciali, graciliore, superne flavescens veluti fuligine infecta, inferne alba, fuscis striis distincta.

5. Quarta æqualis est, reliquis asperior, superne coloris ex albo fuscis, inferis candicans, striis fuscis in oras excurrentibus.

Hujus pleraque species figuræ sunt orbicularis, superne parte intumescens & pulvinata in medio nonnulli compressæ ut umbilicum mentiatur.

Nascuntur promiscue in sylvis, & Junio Julioque mensibus inveniuntur.

CAP. XIV.

- * Fungus in metam fastigiatus, albus, fusco tinctus C. B. Fungus in metam fastigiatus esculenti, coloris albicantis fusco tincti J. B. Fungus esculenti 14. genus Clus.

Tres species describit Clusius. 1. Uncialis aut paulo amplioris magnitudinis, crasso pediculo, coloris albicantis fusco tincti.

2. Paulo planior est & quasi in orbem circumata, duarum unciarum aut majoris amplitudinis, cetera similis.

3. Trum plerumque unciarum magnitudinis est, crassiore pediculo, magis fuscus, interdum notis distinctus. Superne pars ut plurimum lacera & discata apparet.

Sub Pruni arboribus nascitur.

I;

CAP.

CAP. XV.

- * *Fungus orbicularis fulcatus albus fusco permixto* C. B. *Fungi tuberosi esculenti albi fusco permixti, vel maculis distincti* J. B. *Fungi esculenti VII. genus Clus.*

DUplex est, 1. Alter nonnihil tumens, interdum etiam in ambitu lacerus: 2. Alter orbicularis parve, tota superficie candidans, ut ovum exalcpum exprimere videretur, praefertim adempto pediculo.

In ficioribus pratis & pascuis juxta pagos fitis proveniunt.

CAP. XVI.

- * *Fungus orbicularis oris intro reflexis* C. B. *Fungi esculenti 15 genus Clus. Fungi Sulli Ungaris.*

DUplex est, 1. Orbicularis ferè, quatuor circiter uncias latus, brevi crassiorèque pediculo, superne nonnihil exuberans, utrinque subalbidus & veluti fuligine infectus, at superne aliquot maculae albae asperguntur, striae inferne nigricant.

2. Major, cujus pars superior coloris est purpurei rubro latio commixti, in medietate tamen flavescens & secundum oras maculis albis distincta: inferior ex albo fusca, stris tenuioribus.

In sylvis nascuntur, & Junio Julioque mensibus reperiuntur.

CAP. XVII.

- * *Fungus pileolo magno, plano, orbiculato, venis exasperato* C. B. *Fungi Abietini esculenti* J. B. *Fungi esculenti 20. genus Clus.*

Clus.

Triplex est, 1. Binas aut ternas uncias latus; superne dilute rubens aut latericeae coloris, venis quibusdam sic exasperata ut hirta videatur, in medio compressus & veluti umbilicatus; inferne pallidus, stris fulcis, pediculo uncia longiore, medium digitum crasso.

2. Crassiore paulò est pediculo, superne exuberat, coloris ex albo pallido & fusco mixti, inferne candidat, stris fuliginosis.

3. Longè amplior est, superne coloris ex albo, pallido, rufo & fuliginoso mixti, exuberans; inferne plana, rubescens, stris ex atro purpureiscentibus.

Sub extremum Autumnum in sylvis, plerumque autem sub Abietibus, nascitur.

CAP. XVIII.

- * *Fungus pileolo in plano orbiculari, villosa* C. B. *Fungi sylvestres esculenti cervini* J. B. *Fungi esculenti X. genus Clus.*

Clus.

DUplex est, 1. Duas uncias latus aut amplior, superne nonnihil extumescens, & veluti ferricis villis oblitus, colore puniceo dilutior, oris in infernam partem valde reflexis, quae ex albo rubelcit.

2. Longiore est pediculo, superne coloris ex rufo fusci, oris non adeò in infernam partem inflexis, quae colore est ex pallido nigrescente. In hac specie bini plerumque fungi conjunctim ex eodem pede oriuntur.

Nascuntur in caduis sylvis sub extremum Maium aut Junii initium. Cervinum vocat J. B. à nomine Germanico *Hirschling*.

CAP. XIX.

- * *Fungus pileolo plano subsusco oris laceris* C. B. *Fungi laceri, sylvestres, esculenti, subsusci coloris, inferne candidantes* J. B. *Fungi esculenti XI. genus Clus.*

Clus.

Initio quidem inaequali est figurà, magis tamen ad orbicularem tendente, per oras lacer, duas uncias latus, superne tota superficie candidans. Adulior magis orbiculatus est & per o as lacer, longè amplior [quatuor uncias] colore magis fusco superne & albicante inferne, cui usco quaedam admixta est.

Circa festum Pentecostes in caduis sylvis nasci scribit Clusius.

C A P.

CAP. XX.

- * *Fungus angulosus pediculo exiguo* C. B. *Fungi ferè sine pediculo coloris ex rufo fusci, esculenti in arborum candidibus nasci soliti* J. B. *Fungi esculenti 5 genus Clus.*

Clus.

Sola horum differentia in magnitudine consistit, quandoquidem formà, materià & colore parè conveniunt. Tres eorum differentias facit Clusius.

1. Angulosi est figurà, quatuor uncias lata, brevi & quasi nullo pediculo sed eo valde crasso: inferna ejus pars candidante & satis densa materia confiat; superna spongiosa est & quasi villis quibusdam obrita, coloris ex rufo fusci.

2. Magis orbicularis, crassiore & longiore paulò pediculo, 5 aut plures uncias latus & longus.

3. Longè major, in tres lacinias divisus, pileoli diametro semipedali, pediculo uncium crasso; superne spongiosis quibusdam crassisque villis live potius frontium rudimentis ex fusco pallidulentibus praeditus.

In Ulmorum Populique albae candidibus dejectis nasci solet, & bis plerumque, etiam ter interdum in anno provenire.

CAP. XXI.

- * *Fungus planus orbiculatus aureus* C. B. *Fungi lutei magni, didi Laferas, speciosi* J. B. *Fungi esculenti 17 genus Clus. Boletus Antiquorum.*

Clus.

Primum è terra erumpentis hujus Fungi forma ovum quodammodo candore & figurà refert: altera aut tercia diè laceratur hac alba cutis seu (ut Plinii vocabulo utar) volva superna parte, & veluti ovi luteum offendit; deinde magis exuberat illud luteum, & fungi formam induit, paulatim & sensim evanescente pereunteque volva. Magnitudo autem Fungi sui volva inclusit tres uncias in longitudinem patet, duas in latitudinem. Consumpta volva Fungus in planam orbicularem sese explicat formam, cujus diameter quatuor parè unciarum est; superna fabramilis contexta flava est. Pediculus digitalis longitudinis & crassitudinis est, flavique coloris: At cum jam adolevit paulò amplior est ejus magnitudo, & in ternas aut quaternas partes scinditur, colorisque illum florem & elegantiam deperdit; nam superne languidioris est aurei coloris, inferne omnino pallidi.

Provenit in sylvis rarè Quercu confitis, itaque caduis praefertim & edicioribus ficioribusque locis, bis singulis annis, circa mensem videlicet & ante vintemum. Principem inter Fungos esculentos locum tenet: Et sane adeò elegans est, ut non mirandum sit si illos qui fungus libenter vescuntur ad se elendum invitet.

Non dubium autem est, pergit Clusius, quin hic Fungus sit ille veteribus adeò celebratus Boletus, ac à principibus viris hic in deliciis habitus: nam si conferantur quae de Boletis scripsit Plinius cum hujus historia, similis esse deprehendetur. Infamis autem & immensò exemplo in crimen adductus fuit, quid olim Tib. Claudium Caesarem (qui Boletorum esse imperit delectabatur) conjuncte Agrippina Boletum veneno illo sustulerit, ut Nervonem filium ipsi successorem Imperio daret. Hinc illi Juvenalis in Satyris fales de Boletis. Nam Sat. 5.

Vilibus accipites (inquit) fungi ponuntur amicis,
Boletus Dominis, sed qualem Claudius edit
Ante illum iocoris, post quem nil amplius edit.

Et Satyra VI.

Minus ergo nocens eris Agrippinae
Boletus; siquidem minus praecordia pressa
Ille senis, tremulimque capus descendere iussit
In culum.

Hinc etiam illud Martialis.

Quid dignum tanto contrigue gulaeque precabor?
Boletum ut qualem Claudius edit edat.

Sed & ipsi Nero Boletum Deorum esse cibum cavillari solebat, quia illo periisset Claudius Caesar, & defuncti Caesares in Deorum numerum referri solebant.

Recentes boleti [apud Ungaros] in aqua elixantur, deinde in tenuia frusta conciduntur: frustula concisa in juculum è cremore lactis contextum injiciuntur, adiectis Seleni foliis minutim foctis & pipere. Vel recentes etiam recentis pediculis fringuntur cum bueyro atque ovo simul in sartagine coctis, dissolutis & simul mixtis. Sed & exsiccati fervantur, deinde ovorum instar in aqua elixantur, tum demum

demum cum condimento ex ipsorum jusculo & pane tosto parato, additis aceto, piperis, zingiberis & caryophyllorum aromaticorum pollice eduntur.
Jusculum in quo coquantur croceo colore tingunt.

CAP. XXII.

Fungus pileolo lato, orbiculari flavescens C. B. *Fungus pallidus* J. B. *Fungi esculenti* 12. *genus* Clus.

A ^{J. B.} Utumini minus, Campostri similis Fungus, pari fere magnitudine, sed variante, coloris tam externè quàm internè luteo-pallidi: Clusio internè ex flavo rufescit. Provenit in sylvis, & reperitur circa Pentecosten.

CAP. XXIII.

Fungus angulosus & velut in laciniis sectus C. B. *Fungus luteus fove pallidus*, Chanterelle dictus, se conioqueus esculenti J. B. *An Fungi esculenti* 14. *genus* Clus.?

M ^{J. B.} Onbelgardenfibus dictus Chanterelle Fungus raro dimetientem habet palmarem, sæpius eam magnitudinem non assequitur, plano pileo, aliàs cavo, pallidus, oris subinde contortis, ut crispis nonnihil habere videri possit, membranis infra nec densis contextus. Hujus pediculus raro in umbilicum insertur, sæpius à medio deerrat. Olor gratus & innocens eum commendat, & ob id mensis laetioribus curiosioribusque expetitur.
Clusius quarti generis duas species, seu fortè ætatis ratione differentias, describit. Prior supernè pallida est, flavis maculis variegata; infernè flavescens cum stris fulcis. Secunda duplo major, supernè flava, infernè croceo colore infecta.
Oritur in sylvis & nemorosis locis sub fagis ut plurimum, mense Junio ac etiam Septembri.

CAP. XXIV.

Fungi plures simul, albi, ad arborum radices, esculenti J. B. *Fungi umbilicum exprimentes plures simul, albi* C. B. *Fungi esculenti* 6. *genus* Clus.

F ^{Clus.} Ormae fere orbicularis sunt, planæ tamen, inferna parte albi & striati, supernè aliquantulum protuberantes, mediâ autem nonnihil depressi, ut umbilicum exprimere quodammodo videantur, colore magis fulco quàm infernè. Minores circiter unciam lati sunt, aut paulo ampliores: mediâ binarum unciarum latitudinem explent: Maxima quaternarum amplitudinem superant.

Ad Ulmi, Quercis, Populi, Juglandis & aliarum arborum dejectarum radices nascuntur, à novo Vere in Autumnum usque.

Populus alba humo tenuis secta ad radicem usque, & aquâ calidâ in qua fermentum fuerit dissoluta persusa infra quatrimum fungus copiosus edet, cuius quoque gratissimos. *Manib.*

SECTIONIO.

SECTIONIS PRIMÆ

MEMBRUM SECUNDUM.

De Fungis lamellatis terrestribus noxiis.

CAP. I.

* *Fungus Coryleus orbicularis* C. B. *Fungorum noxiarum* 6. *genus* Clus.

O ^{Clus.} Rbicularis est figuræ, duas uncias latus aut major: supernè nonnihil tumescens, extemis oris in supinam partem flexis; coloris ex rubescente fuliginosi, cui albedo quadam permixta videtur, interdum etiam omnino fuliginosi & fulci: infernè nonnihil rubescit, stris crassiusculis fulcis: pediculo est gracili duas uncias longo.
Sub Corylis crescit Maio aut sub Junii initium.

CAP. II.

* *Fungus bufonius orbiculatus* C. B. *Fung. nox. 7. genus* Clus. *Fungi bufonis perniciosi* J. B.

H ^{Clus.} Ujus tres observavit species Clusius.
1. Pediculo erat valde gracili, duas plus uncias longo, pileolo in metam sub lato, unciam fere lato, albo fuligine quodammodo infecto, summo fastigio flavescens, interiorem & cava parte fulco profus cum stris nigris.
2. Magis orbiculata, crassiore pediculo; supernâ & tumescens parte, duas interdum, aliàs tres uncias ampli, modò fulcâ omnino ex albo-pallescente, modò flavâ, fuligine infectâ; Singuli autem fungi maculis albis & nigris summa parte notati, ut Rubetæ colorem, præsertim fulcus, valde referre videatur. Pars inferna alba est, cum levibus stris subfulcis.
3. Reliquis major, orbiculata in plano figuræ, tres uncias lata, supernè alba admixto ruboris tantillo, raris pallescentibus maculis interspersis: infernè pallescit, frequentibus stris fuliginosis.
Circa idem cum præcedente tempus emergit.

CAP. III.

* *Fungus Betulaceus orbiculatus albus* C. B. *Fungorum noxiarum* 8. *genus* Clus. *Fungi Betularum albi maculati perniciosi* J. B.

O ^{Clus.} Rbiculatae pene est figuræ, supernè paulo clatioris, albus fuligine levi adumbratus, in quo maculae quadam rufescentes; duas uncias latus; infernè totus albus exceptis stris fuligine infectis: pediculo gracili, binas uncias longo.
Circa Pentecosten provenit in sylvis ad Betularum truncos & radices.

CAP. IV.

* *Fungus minimus pallescens infundibuli formæ* C. B. *Fungorum noxiarum* X. *genus* Clus.

V ^{Clus.} Alde exilis est: nam primum emergens vix uncialis est magnitudinis: interdum singularis, nonnunquam bini simul nascuntur, ipso Fungi corpore minimi digni ungum vix æquante, rufescentis coloris, cum adoleverit corpus in uncialem magnitudinem excrevit, inferna parte valde à pediculo strata se invertente, adeò ut superna pars velut camerata & cava reddatur, & cum suo pediculo parvum infundibulum mentiri videatur. Color flavescit tam externè quam internè, & superna pars jam in umbilici speciem contracta rufis maculis est distincta.
Bis in anno reperitur: circa messem & vindemiam in sylvis proveniens.

CAP.

CAP. V.

- * *Fungus satius candidus, pileolo in metam assurgente* C. B. *Fungorum noxiarum* XI. *genus* Clus.
Fungi subulorum bolete similes perniciosi J. B.

Clus.
 Eodem tempore similibusque locis reperitur. E terra autem crumpens valde boletum imitatur, imo quodammodo mentitur. Corpore dum è sua volva erumpit bolete est dissimili, longiore pediculo subnixo, minimo digito graciliore, fusciculis latitudinis, in metam assurgente, superna parte caudatâ, infernâ cameratâ.

CAP. VI.

- * *Fungus muscæ interficiens* C. B. *Fungi venenati 5 muscæ dicti* J. B. *Fungorum noxiarum* 12. *genus* Clus.

*H*ujus quinque species,
 1. Orbicularis, unam interdum, sæpius duas uncias lata, vel supernè palefens tantillo rubedinis & fuliginis admixto, vel lurida & fuligine infecta, in perispermis albis maculis atro permixtis: pars inferior alba stris fuscis: pediculo gracili, fusciculis longo.

2. Paulo major, pediculo longiore & crassiore, viz. digiti minimum longo & crasso: orbiculata panè, diametro triente paulo minore. Color supernè ex purpura dilutior & saturata, rufopallido & albo variè mixtus est: infernè pallè cum nigris crassioribus stris.

3. Primum emergens contracto est corpore, crasso & unciali, quasque Ari radicem mentiente, pediculo fusa, duas uncias lata & totidem longa, in metam formam sublata, coloris latentis, frequentibus maculis albicantibus aspersis, summo tamen fastigio pallida. Adultior vero palmarum pediculo digitalis crassitudinis affurgit, inferna parte tuberosa, orbicularem autem figuram acquirit, quatuor uncias lata, per oras interdum fissi & lacear, coloris pronè parte rubri, albis maculis infecti, oris rufis lupinæ albi proflus, stris levi fuligine infectis.

4. Omnium elegantissime, recens natæ orbis minor, duas scilicet solummodo uncias lata, rubro colore valde saturato veluti concentricis fuscis tincta, frequentibus maculis albis conspersa: Adultior lator fit, v. g. quinquuncialis aut amplior, tumida supernè, rubro etiam colore sed paulo remissiore, obscurioribus veluti undis intercurrentibus, & crebris etiam ex albidis maculis infecta. Pediculo constat protuberante infima parte, unciam crasso, trientem longo. Strie crassè fusa. Bui interdum ex eodem pede conjunctum nascuntur.

Hanc muscæ valde appetunt, & plerumque ei insident non sine ipsarum perniciæ; siquidem quotquot degustant intereunt: idèque circa Francofurtum ad Moenum in conclavibus ad fenestras in hunc usum ejus frustra spargere solent.

5. Junior duas uncias lata est, in totidem unciarum metam assurgens, coloris ex rufo fuscis & velut fuligine infecta: adultior trientalem aut ampliorem latitudinem habet, in metam formam assurgens, oris valde laceris, coloris supernè mixti ex albo, rufo, pallido, fusco, mixturâ vel radiatam, vel maculis duntaxat in perispermis constante. Color inferna parte proflus fuliginosus cum stris nigris.

CAP. VII.

- * *Fungus latus orbicularis candidus* C. B. *Fungorum noxiarum* 13. *genus* Clus. *Fungi ranarum albi perniciosi* J. B.

Clus.
 Aulus quatuor uncias latus est, in orbem ferè circinatus, immaculati supernè candoris, nisi orbis centrum palleret; inferna etiam pars candida est cum multis purpureiscentibus stris: pediculus gracilis est & longus. Junior minor est & fuligine quadam utrinque infectus, stris raris & vix adhuc apparentibus.

Secundam vias & semitas in cædus sylvis provenit extremo Augusto.

CAP. VIII.

- A. *Fungi albi venenati viscidii* J. B.

f. B.
 E Dulbis albis aliquo modo similes sunt, pediculo digiti crasso, 3, 4, 5, 6 plus minus alto, qui clypeum sustinet orbicularem, palmarem, pressum, subter candidissimo membranarum stipatum: Superna facies subcinerea, ad albidum nonnihil vergens, viscido tactu, fungosis verrucis eminentibus conspersa, quæ tamen fine membranæ noxa avulsæ faciles, quas merè acciden-

Lib. II.

De Plantis Imperfectis.

accidentarias esse putamus, ut quæ non in omnibus appareant. Sapore sunt minimè ingrato, sed subduli, sapore aequo.

Interest sanè h. v. un formam & naturam vel apprimè novissè, ob periculum quod ex errore contingere potest. Nam civis (inquit) quidam Montebaldensis qui decoctus hos coctos imprudens voravit, primò vomitu infestabatur, deinde vertiginosus fit, prostratus tandem viribus membrisque refrigeratis soporosis jacuit non sine mortis periculo. Nam & loquelæ privatus, pulsus deprehensus fuit perexiguo, cum suffocationis metu. Qui tamen paulò post vomitu provocato prius, Alexipharmaca, Theriaca potissimum, enematis rem restitutus fuit, postquam non paucas horas dubis & velut oppressis inter vitam & mortem quasi succubatur.

A Fungis campestribus differunt pediculis tenuioribus & longioribus: capitellis minis crassis, lamellis subis albis, odore ingrato.

CAP. IX.

- A. *Fungus major, pediculo brevi crasso, lamellis crebris albenibus.*

*P*ediculus vix palmaris, pollicem crassus, imâ parte in latum extumescens, capite est crasso, diametro palmaris, pulturato, media tamen parte circa umbilicum depresso, colore nunc rubente, nunc fulvo sordidior, creberrimis subter lamellis albenibus striato: superior spongiosa substantia candidissima.

Sub Quercibus Augusto mensè enatum observavimus.

CAP. X.

- * *Fungus latus orbicularis oris intus conversi* C. B. *Fungorum noxiarum* 14. *genus* Clus. *Fungi à sue appellati, albi sed maculati, sylvestres perniciosi* J. B.

Clus.
 Eisdem in locis eodèque quo prior [u] tempore invenitur.

Das ejus species observavit Clusius.
 Prime recens natæ corpus unciâ majus non est, coloris albi fuligine velut infecti, pediculo unciali, minimum digiti crasso, interdum geminum ex eodem pede nascens. Adultæ triunciali est diametro, orbiculatum ferè, supernè albam sed fusco colore infectum, flavo fastigio, infernè vero pallidum, stris rufis, pediculo digitalis longitudinis & crassitudinis.

Secunda, circinate ferè rotunditatis est, diametro trientem lato pediculo brevi pollicemque crasso, supernè candida cui macule parvæ fusce & flavescens nonnihil color in perispermis est, oris aliquantulum in infernam partem conversa: infernè pallida stris fuliginis.

CAP. XI.

- A. *Fungus pediculo in bulbi formam excrecente* C. B. *Fungorum noxiarum* 15. *genus* Clus. *Fungus bulbo pediculo pallidus maculatus* J. B.

Clus.
 Duplex est, Prior pediculo duarum unciarum, [corpore unciali] superna parte pollicaris crassitudinis, infernè fusciculis, in bulbi formam excrecente, coloris ex albo palefcentis.

Corpus ipsum fungi supernè etiam pallidum est, sed maculis dilutè nigricantibus distinctum, atque oris in supinam partem inflexis: infernè stris ex pallido fusce sunt.

Secundus valde terti coloris est, ut verius hgni live radicis quidam nodosum & nigrum fragmentum videatur quàm fungus, quod utrique manu vix comprehendi queat: crasso brevique pediculo innititur.

In cædus sylvis crescit extremo Sextili.

CAP. XII.

- Fungus oris laceris & in laciniis divisis* C. B. *Fungorum noxiarum* 16. *genus* Clus. *Fungi sub corylis serpentina dicti perniciosi* J. B.

Clus.
 Tres hujus species observavit Clusius, Prior oblongo gracilique pediculo est, cui insidet initio velut ovum exicalcum, uncialis magnitudinis, externè album velut fuligine perfusum, internè nigrum: quod deinde oras explicans 1^a uncie amplitudinem acquirit, in pilei parvique galeni similitudinem formatum, albi supernè coloris frequentibus fuscis maculis distinctum, atque ipso fastigio velut fuligine infecto.

Secunda pediculo longo gracili, corpore parvi galeri figurâ, initio vix ungue majore, dilutior fuligine infecto, cum adoleverit supernè atrâ fuligine tincto, infernè instar fornici camerato & nigris stris exarato.

Tertia

Tertia precedenti aequalis est, valde laceris oris & quodammodo laciniatis, rufi interdum, aliis albi coloris fuligine infusi & rufi, inferne fuliginosis, aliis niguis ftris exarata: aliquando etiam inferna parte adeo inversa & reflexa, ut florem aliquem mentiri videatur.

CAP. XIII.

* *Fungus latus oris laceris* C. B. *Fungorum noxiarum* 17. *genus* Clus.

Clus.
DUplex est, 1. dodrantali magnitudine, pediculi digitum minimum crasso, duas aut tres uncias longo, ex cupis imo subnascitur exigua proles: orbiculata ferè est figura oris in inferiorem partem nonnihil inflexis, colore superne ruto ad nigredinem tendente, cui flavescens circa medium admixtus est: inferna pars pallida est, ftrisque fuliginosis exarata.

2. Ille equalis est, sed graciliore pediculo, circumate etiam roundatis, nisi laceras haberet oras in ambitu, superne planè lurdus venis quibuldam exalbidis maculosis, ipsa substantia sub externa cute omnino atrà, uti etiam est pars infima, sic tamen ut crasse nigrae ftriae obsecrè appareant. Planus & apertis locis circa Festum S. Bartholomaei apparat.

CAP. XIV.

* *Fungus parvus parvi galeri formam exprimens rufus* C. B. *Fungorum noxiarum* 18. *genus* Clus.

Clus.
IN ftris eodem quo precedens tempore oritur; est autem eo longè minor, nec uncialem aut fescuncialem magnitudinem superat, pilei aut parvi galeri figura in metam sublatu, superne rufus, inferne exalbidus cum ftris fuscis: pediculo gracili duas trève uncias longo.

CAP. XV.

* *Fungus orbicularis secundum vias & in Quercetis Autumno nascent* C. B. *Fungorum noxiarum* 19. *genus* Clus.

HUjus sex species describit Clusius: Prima tantum hujus loci est. Prima pediculo est valde gracili, duas uncias aut amplius longo, capitulo orbiculato fescunciam lato, aliquantulum in infernam partem inflexo, coloris ex flavo, rufo, fuliginoso commixta superne, ex pallido fuscis inferne.

CAP. XVI.

* *Fungus Abietinus oris reflexis, substantia rubrà* C. B. *Fungorum noxiarum* 21. *genus* Clus. *Fungi hirsuti internè parte perniciosi* J. B.

SUB extremum Septembrem provenit subter Abietibus. Recens natus uncia non multò major est, oris valde in infernam partem inflexis; crassiusculo corpore & veluti crassis quibuldam venis subrubentibus, in orbem superne ductis notato in albicante planicie. Adultus vicissim effluenti amplitudinem acquirit, oris est magis inaequalibus: inferne dilute ruber cum ftris rufis; pediculo digitalis ferè crassitiei, duas uncias longo, qui contractus rubrà substantia consistare deprehenditur.

CAP. XVII.

* *Fungi dametorum ex uno pede prodeuntes* C. B. *Fungorum noxiarum* 22. *genus* Clus.

QUATOR hujus species recenset & describit Clusius. Prima sex aut septem nascuntur ex uno pede fungi, longis & gracilibus pediculis, orbiculato ferè corpore, (fornicato tamen seu camerato inferne) vel fescunciali, vel unciali, colore flavo, uti sunt & ipsi pediculi, qui maculis tamen nigris distincti.

Secundae etiam octo aut novem ex uno exortu nascuntur, breviorae & perinde gracili pediculo; corpore in orbem veluti expanso, unciam aut fescunciam lato, superne pressò & tanquam umbilicato, coloris flavi rufo suffusi, inferne flavi, ftris fuliginosis.

Tertiae viginti aut plures nascuntur ex eodem pede, gracilibus pediculis, orbiculari, latitudine inaequali, pro ætatis ratione; nam & inventiuntur ungue non minores, unciales, & fescunciales; omnes rufo colore tincti superne, inferne fuscis ftris exarati.

Quartæ

Quartæ triginta aut plures ex eodem pede proveniunt, pediculo pro singulorum ætate brevius longo, orbiculati, magnitudine tertiae speciei fungis pares; colore variant, nam vel flavi sunt, multo tamen rufi perfusi, aut omnino rufi sed nonnihil tumefcentes & fuscis, inferne ftris nigris, canticus notati.

Ad Spinarium quæ vetustate corrumpi incipiunt atque inter dumeta nascuntur, & in ipsis truncis humi jacentibus nascuntur circa Calendæ Octobris.

CAP. XVIII.

* *Fungus fimetarius in plano orbicularis, candidus* C. B. *Fungi sterquilini albi perniciosi* J. B. *Fung. nox. 3. genus* Clus.

Clus.
VULGARIS admodum (inquit Clusius) est hic fungus, ideòque nemini non notus, formæ orbicularis in plano, veluti circino ductæ, exili & tenui fultus pediculo, tenui non crasso corpore, candidus omnino, & veluti farinæ conspersus, cum inferne tum superne; pars tamen averfa fuscis ftris distincta est.

CAP. XIX.

* *Fungus orbicularis, ex atro rufescens* C. B. *Fungi quodammodo orbiculati, atro-rufescentes, perniciosi* J. B. *Fung. nox. 9. genus* Clus.

Clus.
CIRCA Solstitium æstivum invenitur in sylvis nascent. Crasso & protuberante constat corpore, spherice quodammodo & orbiculari figure, duas uncias lato in minoribus, in adultioribus tres aut etiam quatuor; superne ex atro rufescens, inferne exalbidus, ftris rufescentibus.

CAP. XX.

* *Fungus orbicularis in palustribus* C. B. *Fung. nox. 23. genus* Clus. *Fungi rubri perelegantis coloris & rufi* J. B.

Clus.
HORUM primus Uncialis magnitudinis habet orbem, superne rotundum, & rubri perelegantis coloris; inferne albicantem, fuscis tamen ftris exaratum, unciali pediculo, non tamen valde gracili fultum.

Secundus orbiculata etiam est formæ, paulò tamen amplior superiore, longiorèque pediculo subnixus, prolem fungi ab exortu plerumque profertente: superne rufi & ad lateritium tendentis coloris; inferne diluto & frequentibus ftris distinctus.

Tertius in nodum velut collecto est corpore, inferne fomicato atque camerato, suis oris pediculis uncialis crassitudinis, duarum autem unciarum longitudinis fringente & amplectente, coloris ex albo rufo & fusco variè commixti.

Quartus duas uncias latus est, sed inaequali orbe, superna parte candicans ex cineraceo, inferne similiter, sed ftris fuscis. Pediculus brevis & crassus.

CAP. XXI.

A. *Fungus minor ex albedo sublatus, pilcolo hemisphaericus.*

AD trium aut quatuor digitorum altitudinem interdum affurgit, sæpius humilior, pediculo culmum crasso; pilcolo hemisphaerico, diametro unciali, ex albedo sublato, lubrico & mucilagine quadam obliato, subius lamellis crebris sublividis, veluti tot radiis a pediculo ad circumferentiam extensis, adeò ut inferne ferè planus sit hic fungus & minime concavus. Lamellæ autem admodum late sunt, seu major profunditate, ut exterior cutis seu caro sit valde tenuis.

Per totum Autumnum in pascuis frequens oritur, plerumque è fimo vaccae aut equino.

* *Figura Fungi parvi albi cum luteola parte in summitate capituli, visco nitente resplendentis*

* *J. B. huic exactè respondet.*

Tom. 3. lit. 40.
c. 67.

K

CAP.

CAP. XXII.

A. *Fungus parvus galeculatus striis lividis aut nigris. An Fung. nov. tertium genus Clus?*

Superiorem petioli longitudine & crassitie, necnon pileoli magnitudine refert. Ab eo differt utriusque colore livido, superficie sicca nec mucro oblita: pileolo magis nonnihil turbato, intus magis concavo; lamellis denique obscurioribus & per venustatem nigricantibus. Septembri mense & per totum Autumnum in idem cum precedente locis, nec minus frequens invenitur.

Icon pag. 848. tom. 3. Hist. Plant. *F. B.* hunc fungum optimè representat. Lobelius & *F. Bandinus* non satis distinctè scribunt de his Fungis. Observavimus in pascuis Fungum huius generis paulò minorein pulverei coloris seu ex albo fordè flavescens, strus subtus obscure fulvis, quem ab hic descripto specie differre suspicamus.

CAP. XXIII.

A. *Fungus pusillus pileolo tenui utrinque striato; seu plicatilis plicaturis utrinque demonstrantibus.*

Dubius proximè antecedentibus minor est multò, pediculo tenuiore & teneriore, fragili admodum focus quam precedentium, lubrico & velut mucro oblito: pileolo turbinato, diametro semunciali, tenui admodum & utrinque striato & sulcato, ac si membranà in plicas composita constaret, coloris ex albo cinerei. Summus pileolus ubi pediculus inseritur non raro planus est, & macula rubente insignis.

In pascuis Autumno reperitur.
Huic affinis est non tamen idem.

CAP. XXIV.

* *Fungus albus pileolo inverso J. B. tom. 3. p. 847. lib. 40. cap. 73.*

Parvus admodum est, vix ad unciam se attollens ac etiam multò minor: instar calycis cre-
scit, plicaturis & foliis se externè demonstrantibus, non sub pileolo [tantum] ut in reli-
quis. Pileolus etiam inversus facit velut scutellum.
Sunt etiam majores, altitudine trium digitorum, & latitudine duos excedentes.
In prato loco clivoso mense Septembri observavit *F. B.*

CAP. XXV.

A. *Fungus parvus, pediculo tenui, longo, firmo, leato; pileolo in medio suffragiato, striis externis apparentibus.*

Pediculo quadrantali aut altiore assurgit, tenui at firmo, non fragili: pileolus est fusco albi-
cat, in medio turbinatus, stris externis apparentibus, intus concavus, lamellis crebris al-
bentibus stipatus.
In pascuis mense Septembri.

CAP. XXVI.

A. *Fungus minor tenuissimus, farinà rerspersus, pileolo superne cinereo, lamellis tenuissimis nigris.*

Pediculo assurgit tres quatuorve interdum uncias longo, tenello, albo, farinà albà rersperso, intus
concavo, qui levi compressu in longum finditur, pileolum fulgens unciali aut scunciali
diametro, superne tenui membranà cinerea farinà rerspersa confans, inferne lamellis
tenuit is creberrimis, nigris propè centum, nam circum oras interdum cinerea sunt, infun-
dibili figurà, concavum. Oras per venustatem non raro lacere fursum reflectuntur.
In pascuis mense Septembri aut etiam Octobri observavimus.

CAP. P.

CAP. XXVII.

Fungus minimus, pediculo longo tenuissimo lactescens.

Inter gramina in pascuis oritur solitarius.

CAP. XXVIII.

A. *Fungi pratenses parvi, externè viscidis, albis, luteis vel rubentes. An F. orbicularis in palu-
stribus C. B?*

Capitelli diameter uncialis circiter; interdum major: figure in plano orbiculate, raris subus
lamellis reliquo corpori concoloribus: Pediculus gracilis triticum culmum magnitudine vix
æquat, binas circiter uncias altus. Tum pediculus cum capitellum mucro quodam viscido
oblita sunt. Strie in hoc genere ad pediculum inferiores multò sunt quam ad oras capitelli, ut in
fundibuli aut conii inversi specie à pediculo aliquousque assurgere videntur: hoc tamen non est per-
petuum, nec in junioribus fungis sed in adultis & declinantibus.
Augusto & Septembri mensibus in pascuis frequentes oriuntur.

CAP. XXIX.

* *Fungi luteoli disti, colorem mutantes, maligni J. B.*

Hujus capitelli figura vulgaris similis est; substantia ejusmodi quæ mox vigorem perdat &
in mucum abeat. Infernè parte filamenta quadam, in retis formam oblique intrica-
ta, facile à suo capitulo separantur. Color aliquoties flavescens, mox tamen in vi-
rentem & inde in azureum abit.

CAP. XXX.

Fungi albi lucentes, ex uno principio plures, ex radicibus arborum J. B.

In cariosis arborum truncis occurrunt Fungi ex uno principio plures; longis pediculis insiden-
tes, emaculati undique candoris, etiam per membranas, animalculorum morfuunculis & ar-
rosionibus obnoxias, majusculi, tenuis, lentore viscido superius obducto nitidi. Inveniuntur
his similes lividi aliorumque colorum.

CAP. XXXI.

* *Fungi multi ex uno pede, clypeiformes lutei & rubri J. B. Fungus clypeiformis major C. B.*

Horum forma plana quidem est, sed rugosa & per oras reflexa, flavi coloris, pediculis
fuscis.
Inveniuntur etiam alii ejusdem formæ planæ & orbiculate, sed qui non sunt reflexi, &
eorum etiam aliqui per oras crenati.
Innaescentur plerumque putridis lignis, aut ascribuntur vetustarum adium rusticarum & stabulorum.
Inveniuntur adhuc alii his non valde diffimiles in arborum aggeribus sub sepibus, rubri coloris,
quorum nonnulli nullo peculiari odore sunt præditi, alii verò molchi odorem quodammodo refe-
runt.

CAP. XXXII.

A. *Fungi plures ex uno pede, è Primorum radicibus enati.*

Primum simul conferentur nascuntur: pediculis binas circiter uncias longis, mediocriter cras-
sis, coloris lutei sulphurei. Capitelli rotundi diameter uncialis aut scuncialis; superne
rufescent, lamellis subus tenuissimis & creberrimis, initio flavis, postea in cinereum mutan-
tibus.

K 2

CAP. P.

CAP. XXXIII.

* *Fungus latus sanguinei coloris* C. B. *Linguae in caudicibus Castanearum* Cef.

L^{Cef.}inguae appellantur in caudicibus praecipue Castanearum, figura crassa, sanguinei coloris tum extra, tum intra. Optimi atque innocentissimi existimantur.

CAP. XXXIV.

A. *Fungus sordide fulvus in acutum canem fastigiatus.*

Membranulae subius creberrimae, colore cinereo. Cortex exterior tenuis est & membranulosus, nec quicquam carnis aut pulpa corticem & lamellas interjacet. Hujus icon habetur apud Parkinsonum pag. 1321.

CAP. XXXV.

A. *Fungi minimi plurimi simul nascentes turbinati, exterius cinerei aut subfulvi, striis nigricantibus.*

Pediculo albo, filii instar tenui, longitudine digitali capitulum insidet turbinatum metæ aut galeni figura, diametro vix quartam digiti partem excedente, colore exterius sordide fulvescente striis subius in adulto fungo fulcis aut nigris: inter lamellas & cutem externam nihil omnino carnis intercedit; cuticula autem ipsa lineolis seu fulcis ab apice ad circumferentiam ductis minimè tamen profundis striatus est.

Augusto mensis Anni 1685. observavimus, prope palos ligneos in terram depactos, densò agnoscere exortos, qui vix quadratum durabant antequam marcescerent: postea hujus generis decuplo etiam majores confertim nascentes vidimus.

SECTIO SECUNDA.

De Fungis terrestribus lamellis carentibus.

Horum alii pileati sunt; alii pileolis carent, suntque vel cauliferi ramosi & non ramosi, vel angustolati, formae vel globosae, vel planae.

CAP. I.

1. *Fungus porosus magnus crassus* J. B. *An fungi esculenti* 16. *Classis tertia species?* *Fungus Angustii mensis* C. B.

J. B.

Institut pedis crasso, longo, pileus palmari latitudine, omnium (inquit J. B. *Bauhinus*) quos vidi densissimus, turbinatus, ex fulco albicans, inferne candidus, nullo subius membranarum plexu textilis, sed infinitis poris tenuissimis pervius, substantia interiore alba.

Observavi in pascuis mensis Septembris.

Fungi etc. 16. *Classis tertia species colore supernè ex fulco rufescente à descripto differt.*

A. 2. *Fungus porosus magnus nostris. An Fungi esculenti* 16. *genus* 3. *Class?*

Pediculus hujus palmaris, crassus, secundum longitudinem ligni modo fissilis. Capitulum grande, diametro sesquipalmari aut majore, colore supernè rubiginoso aut fulvo sordidiorè, inferne

Lib. II.

De Plantis Imperfectis.

citrino seu ex luteo virescente. Duplici constat substantia. Superior albicans: inferior, quae in aliis Fungis in lamellas seu membranulas à pediculo ad circumferentiam extensas dividitur, in hoc infinitis foraminulis pertusus est favi in modum, sed multis numeris minoribus, è flavo (ut disci) virescit. In pascuis frequens occurrit.

Augusto mensis exit. Ab omnibus aliis Fungis facile distinguitur substantia inferiore foraminulenta vel poris creberrimis pertusa, ejusque colore ex luteo virescente, & interdum plane luteo.

CAP. II.

* *Fungi esculenti* 16. *Classis prima & secunda species.* *Fungus Angustii mensis* C. B.

Class.

Prior pediculo est trientali, supernè parte minimi digiti crassitie, infernè unciali aut ampliore, coloris varie mixti ex caeruleo viridi & fulco. Capitello orbiculari in planè figura, tumescente & quasi pulvinato, cujus diameter trium unciarum aut paulo major, color ex candicante subfulvus, infernè albus.

Secunda pediculo est breviorè, sed longè crassiorè, ut qui supernè digitali sit crassitudine, infernè 2½ unciarum: capite orbiculato sed inaequali & quasi sinuoso, cujus diameter pediculi infiniam partem amplitudine non valde superat, colorisque est ex flavo rufescentis: verà pars nonnulli cambrata est, colorisque est ex flavo pariter rubelcentis.

Habet verò (inquit Clusius) hoc Fungi genus aliquot notas ob quas Pauli *Quasimus* esse liceat coniectere. Etenim colore fuliginoso sunt ejus species, orbe etiam quarundam tam amplo ut sepe caput humanum aequent, pediculo omni in crasso, infra colore nigro virescente.

Ceterum hic Fungus apud Ungaros in hunc modum apparari solet. Repurgatus conciditur; frusta paululum in cibano exsiccantur, deinde in aqua elixantur: is deinde exemptis panis vulgaris, quo viz. familia ut solet, talex super craticulam tosta in praedicto juculo coquantur, ad denum juculum cribro farinario succedunt: postremo hunc condimento (quod nec tenue numiam, nec crassum nimis esse debet) olea fungi frusta imponuntur, additoque aceto, pipere, zingibere atque Caryophyllorum aromaticorum polvine eduntur.

CAP. III.

A. *Fungus parvè canaliculatus, prona parte crinitatus* J. B.

J. B.

Raro naturae miraculo (inquit J. B.) parte prona pro membranulis innumeris veluti aculeis muricatus crinitatus in memoriam revocat, unde ex argumento nomen imposuimus: majusculus est Fungus, etiam pelmo major, albus, minus tamen quam pipereatus & fere exsuccus.

In sylvis prope Monbelgardum J. Bauhinus observatus est; nobis in sylvis Warwicensibus ad *Madalen* vicum.

CAP. IV.

Fungus orbicularis secundum vias & in Quercibus Autumno nascentis C. B. *Fung. nov. 19. genus* Clus.

Hujus sex species proponit Clusius. Priorem quoniam subius striata seu lamellata est superius sub genere Fungorum striatorum posuimus. Reliquae huc pertinent. Quartam & quintam species C. *Bauhinus* sub propriis & distinctis titulis exhibet: nimirum quante speciei titulum imponit Fungi tuberosi figura, sexta Fungi Cyclamini radicem colore & formâ refoerens.

Secunda amplior est, crassiorè pediculo, orbiculata, supernè paululum intumescens, colore vel rufo raris quibusdam maculis consperso, vel fulco omnino & fuliginoso; infernè pallido, frequentibus luteis maculis notato, vel ex fulco pallido omnino, nec ullis striis distincto.

Tertia crasso est pediculo, unciali pileolo in mutam alligente, dum recens nata est, unciali, ex cinereo fulco; adulta duarum unciarum, magis exalbida, & notis quibusdam distincto, laevo & hiantè.

Quarta duplex videtur, vel infra duarum unciarum magnitudinem, crasso corpore, giachiorèque pediculo, supernè ex atro rufescens, infernè flava frequentissimis parvis maculis inpersis: vel triangulari magnitudine, crasso & preponderante corpore, fulco supernè & luteis quibusdam albis lacero; infernè ex flavo palliescente, striarumque experte.

Quinta satis informis est tuberis (dum junior) figura, supernè valde fusca, infernè rubra saturata & nigricans, circa oras flava, binas uncias lata: Adulta quatuor est unciarum, orbiculata, per intervalla prouberans supernè, & fusca, elucente quibusdam in locis diluore rubelcente colore, infernè ex rubro atra aut obscura, striis carens, pediculo valde crasso, inaequali & fulco: ipsam autem fungi corpus contractum caerulei, virescente intercepte, est coloris.

Sexta magnam Cyclamini tuber valde refert, tum amplitudine, tum colore, & inæquali rotunditate: inferius autem parte ochrea colore est, vix quibusdam rufescentibus aut subfufcis distincto; nullis tamen striis.

Septima omnium amplissima est, v.g. scilicet palmaris, inæquali tamen ambitu, superne purpureo-fulgentis coloris, cui permixti sunt rufus & fuliginosus: ipsum interne corpus subcæruleum est coloris, ut etiam pars supina cui pediculus inhaeret; reliqua pars inferior flava est, binis aut ternis magis maculis rufis infecta. Junior & primum emergens minor est.

CAP. V.

Fungus prunorum commixti coloris, perniciosi J. B. *F. ex eodem pede, sed non conspicuo, numerosi* C. B. *Fung. nov. gener. 2. Clus.*

Clus.

Sub Pruni arboribus novo Vere nascuntur confertim ex eodem pede numerosi, nullo tamen pediculo conspicuo, varia magnitudine & forma; nonnulli duas aut tres uncias lati atque etiam ampliores, alii vix unciam lati; vel orbiculatæ figuræ, vel angulosæ; omnes ex albo, pallido & fusco coloris commixti.

CAP. VI.

* *Fungus crassus in metam sarretilis* C. B. *Fungi in metam sarretilis perniciosi* J. B. *Fung. nov. 20. gener. Clus.*

Q

Uatuor hujus species describit *Clusius*.

Prima crasso est corpore, in metam formam sarretilis, superne cineraceo, inferne ex flavo pallente, pediculo scilicet longo, unciam crasso.

Secunda longiore est pediculo, non minus tamen crasso parte terra proxima, summa tamen graciliore: capite crasso, duas uncias lato, ex pallido fusco vel fuliginoso profluo, inferne ochrea colore.

Tertia crasso etiam est pediculo parte terra proxima; capite in juniore scilicet rufo, in adultiori duarum unciarum aut amplioris latitudinis, circumatæ uterque ferè rotunditatis & nonnihil exumescens. Inferne ochrea est colore fuligine persulso.

Quarta species, cum inferne strias habeat, non est hujus loci.

CAP. VII.

A. *Fungus savaginifolius* Park. Lob. *rufosus vel cavernosus sive Morulus* J. B. *esculentus 1. sive porus* C. B. *Fung. etc. 1. gener. Clus. Honep-comb Aphthonæ. Moeriles.*

J. B.

Laurioribus mensis expetitus, reponitur etiam exficatus, ut alienis mensibus gulæ serviat, formi turbinatæ, totis circumque scrobiculis pervius, ut favos apum imitetur, ex albo nonnihil rubescens, fulvus aut niger; interiori ceterum parte totus cavus, albus & velut farinaceo quodam lavore aspersus: pediculus vero, qui fungi corpus sustinet, infra parte crispus, totus albus, cavus quoque.

Clusius quatuor hujus species observavit, quæ magnitudine & figurâ differunt. Prima pollicis extremum articulum raro superat; cute valde rugosa & favi æmulâ, albicante quasi fuligine infecta.

Secunda radicem Aristolochiæ rotundè exficatam refert, coloris ex rufo fuscâ, priori magnitudine par.

Tertia duplo amplior, plerumque orbicularis, colore & rugarum cellularum primæ æmulâ.

Quarta in longitudinem metæ instar excrevit. Plenas descriptiones si deideras, Clusium adeas.

In Germania, Gallia, Anglia reperitur in pratis & pascuis, inque dumetis verno tempore. Montzelius in Pugillo suo plantarum rariorum Fungi hujus, pyramidalis & in metam fastigiati quatuor differentias exhibet: item porolum communem interfluviorum gyros referentem.

Fungus Autumnalis bifidus velut apex Flamini Plinii *Montzel.* ex horum genere est, frequens Autumn tempore in sylvis Pinatris *Marchia Brandeburg.* Quidam ungulam bifidam; quidam tiam seu Episcopalem nitram referunt.

C A P.

CAP. VIII.

A. *Fungus phallides* J. B. *Phallus Hollandicus* Park. *F. viridis penis effigie* Gr. *F. fastidus* p. *ius imaginem referens* C. B.

Longissimis filis seu funiculis albis variè implexis sub terra reptantibus cum radicibus, hic illic accrescent volvæ dictæ, phallos claudentes, bulbi cupulatum aut pile palmate speciei & magnitudine, aut paulo interdum majores, albæ, ponderosæ, tunica latis crassâ ex terius textâ; cui proximè subest gelatina quædam viscosa & pellucida, gelatinæ autem secunda tunica parum cum extrema crassitie, superficialis interna candidior nivei; quæ sinu suo amplectitur substantiam quandam coloris obscuræ & jordicæ virentis consistentiâ ferè massæ farinaceæ. Hujus subiacet tertia tunica, collulis quibusdam externis reticulatæ, favi ad instar, aut ventriculi bovini reticuli dicti; erumpente phallo tunica hæc protrahitur, siquæ capicillum seu glans penis, substantiâ mucosâ proximè dicti ei incumbente, quæque cellulas replente, quæ pateriens colligatur, & virolium fetidissimum halicem expirat; Hinc mulcæ avidissimè appetunt & exugunt. Medullarum volvæ occupat substantia candida, levis admodum & spongiosa, utriusque extremitate acuminata, quæ corpus venter efficit.

Disrupta volvæ phallus exiit, & in justam magnitudinem excrevit brevi temporis spatio, unius nempe aut alterius diei; idque etiam volvæ & terra revulsi, & in conclave aliquod repositi adhuc integræ, præquam colorem effuderit: genitalis humani ferè figuræ. Materiam capus fungosus consistit, rari, plumi leviores, foramine parvo rimolus, coque lavi ac velut delobato, tores, ad duorum palmorum longitudinem accedens. Huc insidit, non uti Fungo parasitis, sed galea aut capitellum, in figuram metæ propinquam fastigiatum, exenatæ, cætera glandis virilis speciei, nisi quod cancellatâ fit cute.

Invenimus Middeltoni, in D. *Franc. Willingboei* viridiori, & Fraxinorum quarundam dejectarum radicibus in terra putrescentibus enatum, ut conjectabamur.

Fungus Clusio pro quinta specie 22. generis Fungorum noxiarum descriptus, ad hunc non tantum accedere videtur sed profluo eundem esse, idque Chabreus C. *Baulinus* hoc nomine immortè reprehendit quod illum hujus synonymum fecerit.

CAP. IX.

* *Fungus Coralloides cancellatus* Clus. J. B. *retundus cancellatus* C. B. *Fungus lupi crepitus vulgi effigie* Col. *Fungo phallidis cognatus.*

Clus.

Nascitur hic gallinacei ovi formâ dum è terra primum erumpit, colore profluo niveo, radicemque habet tenuem, candidam, in multas fibras valde tenues divisam. Ovum autem illud five volva dum maturet sensum diffrumpitur & dehiscit, & inde exiit tanquam marsupium aliquod, distinctione cancellatum reticulatè constans, & in obliquis veluti ramos invicem ramis sibi invicem implexi videntur. Odorem fetidissimum exhalat, à crasso cineraceoque quodam liquore, rubentes illos ramos lupina parte obidente ortum; quem simul atque è volva sua exculus est fungus, vari generis parva insecta mirifice appetunt, & tandem etiam abijungunt.

Hos Fungos in sylvis Belgicæ agris interdum, frequentiores autem inter harundines secundum fluvium magnæ ex parte agrum illum rigantem conticas se reperisse scribat qui eos ad Clusium misit N. de *Callis Perro* topographa.

Hunc C. *Baulinus* à fungis putrescentibus non oportere distingui scribit in Pin. Verùm non diversum sentimus, & ad Fungos phallos potius referendum censemus; siquidem è volva pariter erumpit, estque liquore quodam fætidissimo oblitus, quem mulcæ avidissimè appetunt & exugunt; quamvis C. *Baulinus* Lyncæum peripicacissimum F. Columnam in hoc secutum sitimus.

CAP. X.

A. *Fungus ramosus flavus & albidus* J. B. *ramosus, & Imperati* C. B. *Fung. etc. 19. gener. Clus. An F. digitatus major atque etiam minor* C. B.

J. B.

Substantia est cum externis Fungis parili, sed figurâ longè aliâ. Nam ex uno geminæ crasso trunco in alios minores, hi in alios adhuc minores ad minimos ulque creberrimis & antiaethos segmentis Coralli frutices in modum, sed longè denotior spissius, finditur. Est & variatæ quædam. Nam alii in tenuissimâ ad extremum venarum instar hepatis divisiarum abeunt; alii in Coralli aut palææ crassitudine subsistunt. Colore sunt albis flavo, aliis albidis. Clusius in tres species coloris inter se differentes, nonnihil etiam formæ, hunc dividi posse arbitrat: quem si placet consule.

Septem-

Septembri mense sub Corylis nasci gaudet, inquit Clusius; *J. Bauhinus* Autumno in umbris sylvis. Nos in ericetis observavimus.

Huc pertinere existimat *J. Bauhinus Fungus digitellus* à digitis dictos, quorum meminere Hermolaus & Ruellius, itemque Lonicerus, licet non demonstrent quid velint. Huc item refert Fungorum γ , genus, Digitellos, luteos proflus, partim ex albo pallidos & rosos *Tragi*, Digitellos, sive *Mannas* vulgo *Cesalpini*: *C. Bauhinus* hos distinguit; & quidem rectius, sunt enim diversissimi, ut patet ex descriptione addita. Hujus generis quoddam reperitur in *Castaneis* (inquit *Cesalpini*) spectabili magnitudine, ut unus sufficiat.

Hoc Anno 1685. observavimus Fungi genus in pascuis Augusto mense, pluribus simul ab eodem principio seu radice excurrentibus, duos uncias longis, culmi tritici crassitie, non tamen exactè rotundis sed paululum compressis, digitum figurâ quadantenus imitantibus, nivis candoris, valde fragilibus, nullâ partium distinctione. Figura Fungi digitati apud Parkinsonum pag. 1318. non est huic speciei dissimilis. Hic longissime differt à Fungo ramolo *J. B.* & *C. B.* & ab eo omnino separandus est: accedit proximè ad *F. Ophioglossoidem*.

CAP. XI.

- * *Fungi ramosi argentei* *J. B.* *Fungus ramosus candidus* *C. B.* *Fung. nox. 25. genus* Clus.

Clus.

In putridis dejectarum arborum caudicibus crescit circa Calendas Novembres.

Semipedalis est magnitudinis aut amplior, elegantissimæ formæ: Nam fruticosus est, & in innumeros quodammodo ramulos divisus, candoris immaculatus, quorum nonnulli abiectionum ramulorum figuram expriment, adeo ut si splenderet, ex puro putro argenteo constaret quis æstimate posset: aliquando nullum habet pediculum, sed ipsi dejectæ arboris caudici inheret: interdum seorsum falcitur pediculo.

CAP. XII.

- A. *Fungus ramosus niger compressus parvus, apicibus albidis.*

L

igno putrido, præsertim radicibus adnascitur, estque compressus, durus & tenax, digiti longitudine, summâ parte veluti in cornu divisus, apicibus albicantibus aliâ totus niger. Figura sua ad Algam marinam quodammodo accedit.

CAP. XIII.

- A. *Fungus Ophioglossoides niger.*

I

montosis pratis agri Westmorlandici copiosè provenit. Color ei niger, magnitudo & figura speciei *Ophioglossi*: quibus notis à reliquis abundè distinguitur ut ulteriori descriptione non indigeat. A sequenti forte non aliter differt quàm versitate.

CAP. XIV.

- A. 1. *Fungi parvi lutei ad Ophioglossoidem accedentes.*

A

B *Ophioglossoides* nigro colore differunt luteo, & nonnulli etiam figurâ, quæ in his ab imo ad summum æqualior videtur. In vivario Middletoniano in agro Warwicensi, & alibi in pascuis copiosum observavimus.

2. *Fungus digitatus Parkinsoni.* Hujus descriptionem vide Cap. X.

CAP. XV.

- A. *Fungus pulverulentus dictus Crepitus Lupi J. B.* *Crepitus Lupi* sive *Fungus ovatus* *Park. F. 3.* sive *orbicularis* *Ger. F. novus 12.* sive *rotundus orbicularis* *C. B. F. nox. XXVI. prima species* Clus. *Puff-balls* or *buffy Mushrooms*, *Dui-fists*.

Clus.

Ullæ ferè conspicuo pediculo nititur, glomeratè rotunditatis, Juglandis magnitudine, & minoris, & majoris, primò albâ cute & medullâ eadem albâ conspicuâ, postea ex albâ vel lividâ; medullâ cum corrumpitur in tenuissimum fuscissimumque pulverem abeunte. Calcaris crepitum edit & fumum pulverulentum emittit. Nobis observanti dum juniores adhuc essent

essent tunc quidam albâ, ad cinereum tamen tendente, edux non *lavi* & *apoli*, sed velut *granulatâ* rebus erant, eorum autem pulpa interior multa interdum, initio candidius, inde viridescens.

In pascuis & pratis ficioribus ubique ferè Autumno invenitur. Hujus pulvis gravem & fetidum spirat odorem Imper.

Siccata admodum & asfringit, unde vulneribus inferfus sanguinem sistit, ulcera inveterata deficiat, hæmorrhoidum fluxum cohibet: oculis tamen inimicus, imò perniciolosus, censetur.

- A. 2. *Fungus maximus rotundus pulverulentus dictus Germanis Puffball.* *Fung. nox. XXVI. secunda species* Clus.

J. B.

Tantum assequitur magnitudinem, ut caput humanum facile æquet aut etiam excedat, cute membranáe faris firmâ [quæ in principio ex albo cinerea, mox cum tempore livida redditur] undique cinctus, substantiâ partim coherente sed rarâ, eorum instar quos excipiendis filice *Chalybæque* excultis scintillis preparatos vendunt, coloris etiam perfimili: ficci levissimi sunt, ut caput humanum finguli æquantes uncale pondus non excedant.

Sunt qui pro certo asserant ventulosos & jam iustam maturitatem adeptos præstare ad compefcendas sanguinis eruptiones, etiam periculosissimas; quibus & ipsi multorum cum præsentî salute usi sumus in eo ipso casu, *J. B.* In quem ulum tonfores eos exciticatos & omni pulvere vacuos in officinis suis adservare solere multis Germaniæ in locis scribit Clusius.

- * 3. *Fungus rotundus albus* *J. B.*

Grandis est pile instar, rotundus, foris pallentis cortice, intus candidâ, succosâ, dulcique carne, non in pulverem transiens, sed hyemis iniquâ, Pèponum exemplo, putrescens.

Nascitur verè ex maris arenis. *Card. in Sylva Obs.*

- * 4. *Fungus olularis vel botryoides finarius* *J. B.*

Uvarum albarum, amplarum, crassarum & longarum, veteribus Græcis *Buquoni* dictarum similinudinem quodammodo refert.

CAP. XVI.

- A. *Fungus minimus dictus Clus. minimus lignis tabellis areolarum hortorum adnascens* *C. B.* *An Fungi calyciformes seminferi* *Mentzel.*

Clus.

Ex semenciâ altus est, Autumno plerumque nullo petiolo fultus, ligneis tabellis pulvinos & areolas in hortis ab invicem segregantibus adnascitur, cineracei vel exalbidî coloris, formâ parvè grossulæ immaturam referens, minimi digiti extremum articulum magnitudinis vix æquans, singularis plerumque, vel (quando plurimi) bini, terni aut quaterni simul coherentes, qui maturi superâ parte delincentes, pleni apparent leno quodam succo, & feminibus, magnitudine quidem feminis Cyclaminis, sed exilis fungulos formâ figuræ exprimentes, cineracei, ut patens, coloris.

Ab aliis omnibus nobis cognitis fungis abundè distinguitur quod semine prægnans sit.

CAP. XVII.

Fungi calyciformes seminferi. *Mentzel. ita describit;*

E

Rumpunt primò instar globulorum pyriformium & aperti jam formam calycis præstant; in quibus (quod mirum) semen durum Lentis magnitudine continetur.

Hos observavit *Mentzelus* sponte provenientes ad parietes arcularum lignearum semipitridarum, itemque in terra umbrolâ putredinem ex lignis continente juxta ædificia lignea, tempore Veris & Autumni, tempestantibus pluviosis & serenis alternatim mixtis.

Hujus generis fungos à se observatos ad nos misit eruditissimus *Vir.* & rei herbariæ peritissimus *Hensius Slane M. D.* & Amicus postea singularis. Erant autem in semenciâ longitudine, campaniformes aut calyciformes, scyphulorum multâ pyxidatî similes, figurâ coni inversi, ab imo puncto ad margines summos paulatim dilatati. In fundo semina continent latis grandia, rotunda, compressa, tenui filo alimentum deferente annexa, per maturitatem aquâ pluvâ scyphulos replente & eorum labra præterfluente semina elevantur & unâ quâ fors tulit devehuntur. Per fecitatem nigricant.

Locus idem qui Fungi minimi anonymi Clusii, nimum tabulæ lignæ arcolarum hortorum. Radix parva. E tumore parvo rotundo erumpunt primulum. D. Merret in Pinace rebus nat. Angliæ, hoc genus *Fungus camponiformis niger multa semina plana in se continens* dicitur.

CAP. XVIII.

A. *Fungi Pezize Plinii*. Col. *Fungus acetabulorum modo cavus, radice cavus* C.B.

Quia sine radice aut pediculo nascuntur, a terra minime se attolentes *μῆλα* Græcis dicti sunt, autore Plinio. Solidior his caro, & callosior est, qui non a ligni putredine, vel alicuius rei, sed a terræ putredine oriuntur. Horum ortus est, quando imbribus prægnans humus est, locis non putridis & uliginosis, sed in solidiore terrâ cui ita hærent, ut non nisi cum ipsa in imo hærente evellantur, aut disrumpantur. Pyxidum aut acetabulorum modo cavi sunt, profundo & lato fundo, ut quatuor uncias aquæ majores capiant; alii rotundo ere, alii inæquali circumferentiâ, angulosi, trigonâ, aut pluribus sinubus, vel lucernarum modo rostrati, oblongi. Carne constant crassâ, solidâ, humanæ auriculæ modo, albi exterioris, interioris verò purpurascens, atque ita densâ & solidâ, ut aquam pluvialem multis diebus continere observaverimus; nec marcescunt duorum mensium intervallo. Fibrillas aliquot pro radice vix conspicuas diligenter excusâ terrâ habere compertimus.

Hanc observavit D. Lister è terrâ nimis emergentem circa *Burwell* in provincia *Lincolniensi*.

A. *Fungi Pezize altera species* Col. *Fungus Hepaticæ saxatilis formâ* C.B.

Est (inquit *Col.*) & altera species congener, iisdem locis, carne solidâ, Hepaticæ aut Bryi similis quasi, foliola, crispa & convoluta, humo adhærens eodem modo, nec putrescit sed durat.

Huc similem si non eundem observavimus è terra enatam in vivario ferarum D. F. *Willingby*, in *Spiddleton* pago agri *Warwicensis*. Similis est membræ crassæ aut cono crudo, fragilis tamen, supina facie rubro aut saturi *Mah* Auranti colore. Ex uno puncto enati in latum se diffundebant hujus generis fungi, infundibulorum aut calicem ferè in modum circumvoluti, oris tamen non commissis seu continuis, adeo ut aquam continerent possent; ut de prima specie refert *Columna*.

SECTIO TERTIA.

Fungi Arborei.

CAP. I.

A. *Fungus membranaceus auriculam referens sive Sambucinus* C.B. F. *Auriculæ Judæ, coloris ex cinereo nigricantis, periculosus, in Sambuci caudice nascens* J.B. F. *Sambucinus sive Auriculæ Judæ* Ger. Park. *ჭიჭურთა*.

Clus.

Brevissimo vel potius nullo pediculo nixitur, sed caudici arboris inhaeret, aut singularis, aut geminus, membranacea cute constans, implicatâ & sinuosa, coloris ex cinereo nigricantis, *Vulgus Auriculæ Judæ* nominat, cartilaginei enim & membranacei est substantiâ, quemadmodum auris.

Vires.

Fungus hic exsiccat etiam per annum servari potest. In lacte decoctus aut aceto maceratus, in Angia aliisque oris aut gutturis tumoribus aut inflammationibus exhiberi solet ad gargariandum aut guttur eluendum. Omnis generis inflammationes & tumores ex aqua rosacea aut vino impositum sedare & reprimere tradidere quidam. *Trog.*

Oculorum affectibus medetur in aqua appropriata maceratus & impositus. *Schrad.*

CAP.

CAP. II.

A. *Fungus Intybacus* J.B.

J.B.

Memorabilis est magnitudinis & formæ: planus & compressus, dimeitens sesquipedali, ex foliis totus, alii incumbens, alii subeumbens conflatissimus: Intybo crispo haud inepè comparaveris: singulares foliola portiones cristatis crispique oris, in quas radi ab insertione producuntur, pedunculos imitant. Color parte supina veluti cinereus, non albus; in versis foliis apparet, stellâque marinarum arboriscentium egregie exprimit. Odor haud ingratus: substantia lignosior quàm ut in cibos venire possit, mensè Septembri reperitur; mensè autem Augusto non ita durus observatur, quàm quidam edilem dicunt.

Nascitur in sylvis. Nos ad radices *Quercum* invenimus in Parco dicto *Middletoniano* agri *Warwicensis*.

CAP. III.

* 1. *Fungus Laricum maximi lateris* J.B. *Fungus Laricis aurei coloris* C.B.

Hl, autore Matthiolo, Laricibus innascuntur in Ananienibus montibus, triginti librarum pondere, aureo colore, per ambitum disticti, in cibis gratissimi, nullo amore præditi, licet Agaricus ab eadem arbore productus sit amarissimus.

2. *Agaricum* J.B. *Agaricus sive Fungus Laricis* C.B. *Agaricus ex Larice* Park. *Agarich.*

J.B.

Concretu fungoso Larici adnascitur, nunc majoribus, nunc minoribus massis conglobatum, [Parkinsono a manûs ad capitis humani magnitudinem] leve, candoris nivei, in farinam digitorum attritu friabile, sapore primum dulci, mox subamaro, tandem acri cum aliqua adstrictione. Reprobum & candore cedit magisque nigricat, & minus facile fratur, pondere etiam vincit, utrumque verò obvelit callolus cortex & nigricans. Nota optimi Agarici hoc disticho continentur,

*Res frangi præsto pretiosus Agaricus esto,
Candidus & splens, bonus in libra leve pendens.*

Hinc improbat qui stirpi proximus est, quia trahit aliquid de nigredine corticis, quin ferè lignosior est, ideoque minus friabilis. Agaricus Dioscoridi & Plinio duplex habetur, Mas & femina. Mas rotundus est & undique sibi similis, Plinio crispior amariorque; Femina rectas intus habet pectinum modo venas & quasi densuras, Plinio Femina solutior est, initio dulcis, mox in amaritudinem transit. Hac præfertur, illa reprobat. Officina nostræ hoc modo non distinguunt, quod sciam.

Agaricum in Agariâ Sarmatiæ regione nascitur, autore Dioscoride, unde & nomen ei inditum. *Erymeni.* At non in Agariâ tantum, quamvis ibi fortè præstantissimum, oritur, sed & in Delphinatâ Gallicæ & in montibus Tridentinis, necnon Rhætorum, Vindelicorum & Noricum tractu. Ad nos olim ex Hungaria, (ubi copiosè Larices crescunt) delatus fuit: hodie tamen optimus habetur qui in sylvis Tridentinis & Norici oritur: candidissimus enim, levis & mollis plerumque est: improbat autem niger, & qui multis nervis in medio dum frangitur consistere conspiciunt, ut & compactus, gravis, &c. D. *Palmer* communicavit ex dictis D. *Hermani*.

Brachyvolus aliique se Agaricum Quercu adnascens vidisse scribunt; alii Ilici, Abietis, Piceæ. Matthiolus se nunquam vidisse Agaricum alii arbori præter Laricem innascens referit, neque in montibus Tridentinis & Ananienibus, neque in Carniola aut Dalmatia alibive in Germania & Italia, ubi copiosissimæ Quercus, Ilices, Abietes, Piceæ crescunt.

Quin & miratur Bellonius audere quendam affirmare Agaricum nasci in aliis arboribus quàm in Larice. Verim negativam propositionem perdifficile est probare; neque vel Matthiolus vel Bellonius certi esse poterunt Agaricum aliis præter Laricem arboribus non innasci, quia ipsi innascentem non viderant, nisi (quod impossibile est) omnes per totum terrarum orbem nascentes Quercus, Ilices, Abietes, Piceas, aliisque arbores, quibus adnasci dicitur lustrarent: & quicunque autoritas sunt ad negantibus. Utinam tamen ego in Mattholi & Belloni sententiam indino; & Fungos illos, quos prædicti autores Quercu aliisque arboribus innascentes viderant, Agarico affines & similes potius quàm veros Agaricos fuisse opinor.

Agaricum parat puerum, præcipuè crassum & lentum [tenuem, aquosum, serosum & viscosum totius corporis, *Schrad.*] & bilem utramque. Datur Hepaticis & anhelosis, & ictericis, & nephriticis & dysentericis, & in urina difficultate, & in urari strangulatu, & in viato colore, drachmæ pondere. Facit quoque ad dolorem icthiacum & comalem morbum. Dicit & mens, unde & prægnantibus utriusque interdictum, aliisque multa præstat quæ vidè apud Botanicos & Practicos.

Datur

Datur in substantia à 5jad ij, in infusione à ij. ad v.

Duo vita corrigenda sunt in Agarico, 1. *Tarditas* ipsius. 2. *Levitas*, ob quam ad fundum ventriculi agrè descendens naufragum & vomitum facit. Optima ratio corrigendi est, si trochilicetur Agaricus cum f. q. vini albi vel Malvacici in quo zingiber fuerit infusum. *Le Brun*. Quia ventriculo naufragabundus est corrigitur stomachicis Zingib. Caryophyll. Spica Celtica, &c. Quia tardè operari solet additur stimulus ex Sale gemma, Crytallis Tartari & similibus. *Scheidt*.

Hos corrigendi modos impugnat, nec opatum effectum conspici ostendit Aug. Ferrerius: si quidem zingiber ad flatulentiam quidem castigandam prodesse poterit, ad oris Ventriculi adstrictionem plane nihil. Reliqua apud ipsum vide.

CAP. IV.

* *Fungus auris Juglandium albicans* J. B.

Imper.

Orecchivole species Fungi coriacei, figurâ foliacei, quæ ab uno pedicello in curvaturam abit, in ambitu Rolæ dimidiata instar diffusæ. Pars inferna reliquorum fungorum in morem stris foliaceis secta.

Nascitur in arboribus, specialiter in nucibus, colore albicante.

CAP. V.

* *Fungus lignosus arboris ad furfures* J. B. *Fungus noxius* 4. sive ad cutim extergendam aptus C. B.

Imper.

Fungus quo, autore Imperato, ad abstergendos capitis furfures utimur, de lignosorum Fungorum genere est, magnus & maximi capitis medietatem adæquans. Nullo pediculo nititur, sed arboribus immèdiatè affixus heret, divisuras, infernè manifestas habens, quarum ope furfures decutuntur.

CAP. VI.

* *Fungus villosus arboris coloris ochræ tinctorius* J. B.

Medioris magnitudinis est, duobus pugnis simul junctis ferè æqualis, undique tunica mucosa obiectus, quæ in villos disjungiuntur breves, quorum longitudo ipsam tunicæ crassitudinem æquat. Interior quoque substantia villis est, quæ arbori adhaerens in filamenta quæ ex corio emergunt, quaeversum terminantur. Colliguntur ex arboribus pomorum, colore intus ochræ, qui exsiccatis nigrescunt. Utuntur mulierculæ horum decocto ad tingenda vestimenta lugubria.

CAP. VII.

A. *Fungi arboris ad ellyptia* J. B. *F. durus arborum, sive ignivorus* Park. *F. nov. 3. sive in caudicibus nascens unguis equini figurâ* C. B. *Couch wood.*

f. B.

EX Juglandibus [imò & aliis arboribus] colliguntur Fungi, truncis annosis adnati, substantiâ callosâ lignosâque in ambitu & fibris rectis contextâ, in medullis molliore; in qua [si rectè memini] vix ulla apparent fibrarum vestigia. Color foris cinereus, intus obscurior, ad fuscum inclinans: præparatione autem assequuntur molliem illam, & vim ignium rapescem, quos depopulantes ipsorum substantiam ad extremum foveant.

Fungos hosce ad id negotii parare solent hoc modo. Decoquant illos in lixivio, & siccatos tundunt, rursumque nitro coquant: hoc enim pacto ad concipiendum ignem aptiores redduntur.

CAP.

CAP. VIII.

* *Fungus putridus arborum ramis videlicet, plurimus simul coherentibus* C. B. *Fungi dicti Spongii, liquorum perniciosi* J. B. *Fungorum noxiarum 24. genus* Clus.

Clus.

Tres hujus species observantur, 1. Reliquis major, in majusculis ramorum fragmentis nascitur, uncia aut duo unciarum magnitudine, formâ Auriculæ Judæ, colore rubro, interdum plures coherentes & in unum corpus veluti coalescentes, valde tamen se remittente colore.

2. Longè exilior, unguis latitudine & interdum majore, singularis aliquando, interdum bini simul conjuncti, formâ velut superne exscalpiti, coloris egregiè rubentis & adeo floridi ut coccineum provocare videatur. Inheret plerumque tenuibus ramorum aut corticis illorum fragmentis; in umbrosis.

3. In idem ramulis nascitur, rugoso corpore, uncia aut sesquialia magnitudine: interdum bini simul coherent, uncia minores, plerumque etiam terni, & illi quidem elegantiore aureo colore præditi, reliqui flavo.

Octobri mense in putridis dejectarum arborum ramis crevit.

CAP. IX.

* *Fungi Salicum colore varii perniciosi* J. B. *Fungus Salignum Libenis formâ variegatus* C. B. *Fungorum noxiarum 4. genus* Clus.

Clus.

Novo vere post præmaturas pluvias in Salicum caudicibus confertim plerumque nasci solet, finitè inhaerens Lichenis instar, in corpus tuberosum excrefcens, variâ figurâ & magnitudinè interdum ampla sunt, coloris elegantis & variè commixti: nam in eis & albo conspicua colore hinc inde ipsis inspersum.

CAP. X.

A. *Fungus arborum & liquorum putrefactionis coloris varii. An Fungus Ceraforum* Clus.? *F. Ceraforum imbricatum alter alteri innatum, variegatus* C. B.

Est hic, ut puto, quem Clusius aliquæ eum sequuti Botanici *Fungum Ceraforum* appellant, quamvis non raris aliis arboribus adnascatur quam Cerafis. Est autem pulchrè variegatus ductibus seu fasciis, diversis coloris ad marginem parallelis, aliis supra alios. Hujus generis plures ex eodem pede nati, imbricatum sive regularum instar alter supra alterum conferti nascuntur, ut rectè Clusius. Infernè foraminulis innumeris punctatus est, minime striatus, colore albicante.

Hic est ut puto Fungus holosericeus Iridiformis quasi colorum alternatione variegatus *Cat. Altd.* Supina enim ejus pars ad tactum interdum mollis est holosericea instar.

Clusius colores diversos ordine transversim eum secantes recenset, primo ex albo pallentem uncia latitudine à pede. Secundo ex rubro flavogè permixtum; deinde flavum maculis fuliginosis interfectum; eximis tandem oris saturâ rubedine nitentibus, quam nonnihil fœdat linea quadam velut fibrinâ conspersa. Verum colores hi non idem in omnibus hujus generis Fungis sunt, sed in diversis arboribus nascentibus diversi.

CAP. XI.

A. *Fungus Fraxineus niger, durus, orbiculatus.*

Fraxinis marcescentibus & tabidis accrescit, variæ magnitudinis & figuræ, plerumque tantè subrotundus, nullo pediculo pugnum interdum æquat, plerumque minor est: ex variis fibrarum nigricantium velut ares seu stratis aliis supra alias, compoitis, ut in floribus quibusdam lapidibus aut petris accrescentibus sæpius observavimus. Durus est & ligneus, cum vetustior levi superficie, colore nigro.

L.

CAP

CAP. XII.

A. *Fungus Quercinus niger.*

Caudicibus & ramis Quercuum dejecturum innascitur, circulari ambitu, diametro fœsculanti aut duarum unciarum, nullo pediculo propriè dicto, sed à marginibus circumquaque sentim se contrahens, donec ad punctum seu locum illum ubi ex arbore enascitur valde gracilis evadat. Interior ejus substantia dum adhuc junior est & tener, gelatinæ eundem lentæ aut visco hujusmodi est; inferna parte color minus niger sed prunus fuscus est & rugulosus. Octobri mense hunc observavi, puto tamen omni anni tempore inveniri.

CAP. XIII.

* *Fungus pannis laceris similis igneus C. B.*

Quidam (inquit Cæsalpinus) pannis laceris similes sunt aut Spongii, colore igneo; idè ignem sylvestrem vocant, inutile cibis. Oriuntur præcipuè ad radices Olææ. Pulvis inspersus valet ad ulcera putrida & erodentia.

CAP. XIV.

* *Fungus coriaceus Quercinus hamatodes Breynei in Ephemer. German. An. 4. & 5. Obser. 150.*

In medio Quercus, medullæ vel subicula circumvolutus, inventus est; tener erat, mollis, flexilis, planus, nonnihil rugulosus, eâ longitudine & latitudine ut colobium ex eodem commodè conficere siccasset: colore pallido ad flavum nonnihil tendente; itemque substantiâ, tractatione & figurâ alutæ ex pelle caprinæ confectæ similior quam ovum ovo, nisi quod crassior, materia minus compacta, intus præterea passim duriuscula & rotunda tubercula, in manus magis quam in oculos incurrentia occultante. Initio gustatâ vis statim quædam attractiva apparebat. Reperitur & in aliis arboribus.

Nobilissimum præstantissimûmque remedium hæmorrhagiæ narium inlubenda, si cordi particula ejus imponatur, dicitur.

CAP. XV.

* *Fungus Cornu Dieracidis facie Breynei, ibid. Obser. 152.*

A Mtelodami hic ex arboris Pyri aut Pruni truncos originem habuit. Duobus constabat ramis formâ, magnitudine, crassitie, ramulique adherentibus cum cornibus Capræ mediocri comparandus. Substantia erat lignea, levis ac fungosa, color candens.

SECTIO QUARTA.

De Fungis Subterraneis, seu Tuberbis terræ.

Tuber Latinis à tumore dictum est, quomodo à facio faber, ab humo tuber & per aphrefin uber, à glabo glaber, & alia multa. Voss. Erymolog. Græcis ὄδον dicitur ὄδον ὄδον, id est, nutriendo, plurimum enim alimentum præbet. In Aldino & Basilensi (Theophrasti Hist.) codd. observante Jo. Bodæo ὄδον legitur, & fortasse rectius, ὄδον ὄδον vel ὄδον, quia sunt ὄδον & ὄδον terre tumores.

Tubera J. B. C. B. Tubera terræ Ger. Tubera terræ edulia Park.

J. B.

Nihil aliud sunt Tubera quam sine caule, sine foliis radices, magnitudine varia, pugillari interdum, aliàs Juglandis castanæ aut Avellane, tuberculis extantibus inæquales, externâ superficie rugosa

gosa & nigra, substantiâ albâ, consistentiâ carnis castanearum, gustu saavo, odore nonnihil gravi, & hircino.

Imperato Tubera è genere vegetabilium sunt, sub terræ cortice latentia, figurâ inæqualiter globosâ. Substantia eorum callosa est, tenera, nutritioni apta. Crescunt locis ærenosis & inter stirpes. Nostratia ut plurimum ad Melonum magnitudinem accedunt, cortice recta nigro, scabro atque rimoso; substantiâ internâ colore lacteo, sapore communiter grato. Dignoscuntur Tuborum loca natalia ex rimis quæ in terræ superficie spectantur.

Modus quo Rustici in Italia (ut nobis relatum est) Tubera indagant, periculosus est. Procullum scilicet Autumni tempore funiculo alterutri posteriorum pedum alligato præ se agunt in pascua ubi horum proveniunt solere esse norunt; qui ubi ad locum venit in quo tuber latitat, odore mox id percipit rostroque eruit, eundem qui insequitur præcipit, & al. alia indaganda porcellum abigit. Christianus Mentzelius Porci actorem ipsam fuit, quamprimum rostro indicium dederit resti retracto, tubera effodere, inque usum humanum gulæque delicatæ colligere scribit.

Tubera quæ Bononiæ & Florentiæ vidit Mentzelius exterius fulci coloris erant, interioris quoque ejusdem, sed multo candore instar marmoris interius. Frixâ cum oleo recenti & pipere gutturi grata sunt, Veneremque stimulant.

Idem Mentzel. in Marchia Brandeb. propè Fursenwaldiam tubera quædam à porcis eruta observavit, quæ testiculos humanos scroto denudatos formâ, magnitudine & colore exactè referebant. Cum ergo testiculos humanos proxima similitudine referant, & hircinum odorem spurent, indicium est non leve ea Veneri stimulando idonea esse.

Tubera cocta & pro emplastro imposita Anginosi adde profunt, ut quidam jam morituros hoc auxilio liberarunt. Cardan. de variet. rerum, cap. 28.

* *Tuborum genus, quibusdam cervi boletus J. B. Tubera cervina & Lob. C. B.*

J. B.

Magnitudine est Juglandis, interdum Avellanæ, & minore, tuberosum & inæquale, substantiâ inter duritiem & molliem mediz, cortice intectum ex cinereo ad fulvum nonnihil inclinate, superficie granulata, cut callus subest atro-purpureus, eâ quam diximus consistentiâ, qui recentior subaltringit, exiccatus adstrictione amissâ dulcedinem levissimam lingue ostendit. Medullarum fungosa quædam substantia ex albedo purpurascens occupat; textura perquam rara, ut similitur Araneæ telis convolvatur, & in nihilum stylo vel mucrone cultelli terendo abeat, relicto quâ abscedunt calli latera spatio inani. Siccum & jamdudum repositum nihil aliud continere compertur quam pulvisculum, ut in Crepitu Lupi, sed fætiorem, sapore adstringente nonnihil, colore fuliginoso, nullâ relicta in medio cavitate, cortice circumjecto latis crasso, duriusculo.

Quæ de locis ubi nascuntur hæc tubera, & eorum ortu à gentibus cervorum à Matthiolo & aliis referuntur, quoniam fabulosa & conficta mihi videntur, labem omittit. Consultat Læster, si placeat, J. Bauhinum tom. 3. lib. 40. cap. 80. pag. 851. Cordus cum invenit in præcipitissimis montium sylvis, quò nè damz & rupicapre quidem pervenire possint, nudum cervi. Sane reperiens est, subside Jordanus, in locis ubi ab hominum memoria nullus unquam visus est cervus. Ad Tenzanum nobile Hungariæ oppidum circa Carpathi juga frequentissimus montuosus locis, sylvis opacis, ubi licet cervos reperias, non tamen tantâ copâ quæ plaustris Fungorum sufficeret. Hæc J. Bauhinus.

Ceterum fungi hi cum crepitu Lupi dictæ plurimum convenire nobis videntur, v. g. cutè externâ granulata, & substantiâ interioris consistentiâ.

LIBRI SECUNDI PARS TERTIA.

De Muscis sterilibus seu aspermis aliisque affinis.

Muscus à Græco *Μῦσος* dicitur, quo notantur tenera & novella, uti tenera boum soboles, & tenelli arborum rami. Muscus autem quamvis res novissima sit, ejusque species ab unoquoque primo statim aspectu agnoscantur, non tamen ita facile est eam definire, aut generalem aliquam descriptionem cadere, quæ omnibus Muscis & solis conveniat.

Solent autem Musci censeri Aridiores illa & exuere, plerumque decolores, substantie, quæ oriuntur vel in opacis, vel in muris, tectis, arboribus, petris, aliisque locis sterilibus, immodico frigore aut calore perustis, aut etiam ficcis & squalidis, in quibus plantæ perfecte nec provenire, nec durare possunt; aut saltem plantis perfectis nimis commoda & propitia sunt.

Musci sunt vel steriles & *aspermæ*, vel fertiles & *anpermæ*.
De sterilibus, ut saltem qui steriles censentur quoniam nullum in eis semen hædus detectum & observatum fuit, hoc in loco agemus.

CAP. I.

De Muscis terrestribus nobis observatis.

Muscos terrestres hoc capite comprehensos voco quamvis & horum plerique arboribus interdum aut ædium tectis innascantur, quoniam in terra maximam partem oriuntur.

A. 1. *Muscus filicinus* J. B. Ger. Park. *filicinæ major* C. B. Fern-moss.

Ad trium unciarum altitudinem affurgit, ejusque caules, seu folia mavis dicere, filicina bene imitantur, sunt enim ramosa, ramulis utrinque è capto seu nervo medio crebris exeuntibus, brevioribus sensim, donec nervus tandem in acumen desinat; inferiores autem ramuli, ut in filicibus ramosis, utrinque furculos emittunt; furculi denique foliolis capillaribus creberrimis vestiti sunt: ita ut totum folium (si parva magnis componere liceat) filicinam proximâ similitudine referat. Color ex viridi hævica. Unbrâ gaudet, idæoque in sylvis plerumque oritur, & quidem copiosissime. Caputula seu vascula feminalia in hoc genere non observavimus. Folia quæ diximus in hac plantula veris rami sunt seu cauliculi ramoli.

2. *Muscus denticulatus major* C. B. Park. Ger. *terrestris denticulatus* Lob. *Muscus pulcher parvus repens* J. B. The greater dented moss.

J. B.
Serpit Chamæcissi modo pulchellus hic Muscus, cui ad costam tenuem filii instar denticulata foliola, tenera, pulchrè viridia, alterna plerumque, non adversa ut vult J. Bauhinus, ab apiculis lata basi adnascuntur. Cæterum in variis divaricatur ramulos, qui hinc inde tenues radicales emittunt. Lobelius eum rectè denticellis & farnetosis viticellis compressis arguit naturæ solentia elaboratum ferbit.

Vascula feminalia in hoc non observavimus, suspicamus tamen ei non deesse.

3. *Muscus denticulatus minor* C. B. Park. Ger. *terrestris Lufitanicus* J. B. The lesser dented moss.

Tenerima herbula est hic Muscus, dodrantalibus aut pedalibus interdum repens viticulis, filo tenuioribus, numerosis utrinque adnatis ramulis in obliquum expansis & subinde capillaribus quibusdam quas producant fibras terræ adherentibus. Omnes autem viticula recte sunt frequentissimis foliolis, five squamulis potius tenuissimis & tenerum, pulcherrimâ fere digestis, diuturnoque & quodammodo pallidente viriditate præditi, cæsi quidem mollibus, sed veluti ficis, acutisgentes gustu cui tamen grata quædam dulcedo admixta sit.

Nusquam hoc Musci genus Clatio conspexitur quam in umbrosis aggeribus olivetorum ad Clusibriam Lusitanicæ urbem, trans flumen *Mondo* Latins Munda nuncuparum, non procul a cæsarto quodam facello, in colle sito. Somerseti Angliæ sterilibus montibus [*Musci vernaculi*] ubi plumbum effoditur, nonnulquam magnâ gliscit copîa, referente Lobelio. Nos Clatio descriptum nondum

nondum vidimus in Angliâ sponte provenientem; verum spaciæ aliam longè minorem in ericetis, muscis aliis adnascentem.

* 4. *Muscus parvus stellaris* C. B. Park. *Muscus in ericetis proveniens* J. B. Lob.

J. B.
Apud Lobelium frustra delinationem aliquam hujus plantæ inquisiveris præter ejus picturam in Icon. Plant. & in Hist. Belg.

* 5. *Muscus stellaris rufens* J. B. C. B. Park.

C. B. Prod.
Ex fibellis nigris radicem constituentibus pedicelli unciales prodeunt, quibus singulis folia plura instar rosæ compacta pallide virentia, acuminata, in modum stellæ disposita insident. In faxosis Telamontii provenit.

A. 6. *Muscus corniculatus* J. B. Park. An *Muscus terrestris ceranoides* C. B.? An *potius M. ter. coralloides incanus* ejusdem?

Corru cervino multis ramis similis est, quem nos observavimus tubulosus erat, ejusque summi surculi in acutas spinulas plerumque desinebant. Lithobryon coralloides *Col.* huic per simile est, nisi quod plerumque colore sit virenti, quodque in humentibus saxis & muscosis oritur.

A. 7. *Muscus coralloides apicibus coccineis*. An *Muscum terrestris coralloides erectus cornibus rufescentibus* C. B. Park?

Hic (inquit C. Bauhinus) in ramulos rigidiusculos dividitur, qui licet candidus sit, illius tamen summitates cornute & rigide rufescent.

Ad Wiesam fluvium latè expansus in arenosis reperitur.
Ab hoc Musco à C. B. descripto alium adhuc apicibus coccineis diversum habemus: nec enim cornute sunt aut rigide ejus summitates, sed potius molles, apices etiam coccinei obtusi; & ramuli tubulosi sunt. Ad radices arborum dejectarum & in uliginosis sterilibus nascitur.

A. 8. *Muscus tubulosus ramosissimus Fruticuli specie*. M. *Coralloides frve Corallina montana* Ger. emac. *corallinus montanus* Park. *Coralloides frve cornutus montanus* C. B.

Ad duarum triumve unciarum altitudinem affurgit, in plurimos tenuissimos ramulos teretes fistulosos divisos & subdivisos, eoque leves, aridos, albicantes, ad eum corallinam quodammodo referat, quamvis non omnino lapideus sit. In ericetis squalido & spongioso solo oritur.

A. 9. *Muscus pyxidatus* J. B. Park. Ger. *terrestris ramulosus* 13. *frve pyxidatus terrestris* C. B. Emp-moss.

J. B.
Lichenis modo foliis terræ infratis se diffundit granulatus hic fungosæ substantiæ muscus, surgentibus hinc inde uncialibus aut femuncialibus pyxidulis, crassis, cinerei coloris, superius in acetabuli formam patulis, pede angusto nixis. In aridioribus è corio terreo faxis infratro oritur, inquit J. B.

* 10. *Muscus pyxidoides saxatilis* J. B. C. B.

C. B.
Tubulis est longè minoribus, copiosioribus, nec ita candidis qui petris faxifæ latissimis innascitur, eaque obtegat, quemadmodum in via Telamontium versis videre est, inquit C. B.

Musci pyxidoides vulgaris pulvis in zythogalo, Cerevisia tenui, aliòve convenienti vehiculo per aliquos dies exhibitus nullam convulsivam puerorum, nonnullis catarrhus ferus seu ferinus dictam, specifiçi proprietate lenire & sanare dicitur.

CAP. II.

Musci quidam terrestres C. Bauhino in Prodrogmo descripti.

* 1. *Muscus Abietis facie* C. B.

C. B.
Pradictio [Musco filicino minori] non multum ab similis est, viticulis in ramos divisis, foliis capillatiss, utrinque (ut in Abiete) costæ longiusculæ adnatis, multo quam in priore brevioribus & viridioribus.

* 2. *Muscus pennatus* C. B.

C. B.
Colore est ex luteo virescente, latere serpit multivitis, sed brevibus, ramosis, minutis foliis pennam amulantibus vestitis, qui fibras tenues pro radicibus habent.

In petrosis & sylvis reperitur.
Hujus altera species, radice rufescente, & copiosissimis fibris composita, viticulis ramifloribus, foliis minoribus in sylva Vilenfi locis uliginosis provenit.

* 3. *Muscus ramosus repens* C. B. *velut spicatus.*

C. B.
Hic ad arborum radices nigris radiculis terræ affigitur, viticulis crassius & longis serpit, & de se copiosas veluti spicas oblongas, ex tenuissimis & levissimis foliis compactas, ramulorum instar emittit.

Huic similis & alter foliorum tantum apicibus candicantibus difforepans. Uterque in monte Cienzocho reperitur.

* 4. *Muscus ceranoides major & minor* C. B.

C. B.
Major trium quatuorve unciarum est, foliis carens, cauliculis latiusculis, in ramos divisis, hique in alios breves, & hi similiter in tenuissima segmenta, trifida, quadrifida acutè scinduntur.

Minor totus incanus, unciam non excedens, ex plurimis ramulis proximè junctis compositus; quorum summitas communiter in duo minutissima & acutissima cornua abit.

Uterque in Hercynia collectus fuit.

CAP. III.

* *Muscus Islandicus* Bartholini, Sibbald. Prodr. Hist. Nat. Scot.

DE hoc musco Tho. Bartholinus Aët. Med. An. 1671, 1672. obs. 66. ex Observatione Borrichii hac habet.

Forè Islandia muscum, nulli hactenus Botanico, sed jam & pharmacopolis nostris cognitum: Terrestris est & firmus, colore subalbidus, ramulos, lato ungue vix laior, sed qui in longum variè proserpit, costis hinc inde spinosis horridulus.

Eo insule coloni primo vere utuntur ad expurgandos humoris corporis noxios; reliquo æstatis siccitatem in farinam comminunt, & pulmentarius admiscunt, expirante denum vi purgatrice, & succedente alimentaria. Ex adversar. D. *Tancredi Robinjon.*

CAP. IV.

De Muscis arboreis.

- A. 1. *Muscus arboreus*: *Ufnea* Officinarum C. B. *Muscus arboreus vulgaris* & *Quercinus* Park. *Muscus Quernus* Ger. *Muscus arboreus villosus* J. B.

EX arborebus adultis, imprimis verò senio confectis, nisi frequentem fœnerit putatoris fœcem, vili dependent incani, lignosis, tenuibus contexti filis, gustu adstringente.

Variis est, unus tenuior, crassior alter, quidam brevior, alius prolixior: omnes candescentes, pauci rutilantes, quandoque nigri.

Reperitur potissimum in Quercu, Populo, Ulmo, Betula, Pomo, Pyro, Pinu, Picca, Abiete, Cedro, Larice & aliis quamplurimis verum prima nobilitatis, & odorati sunt Cedrinus, Lariceus, Pinus & Abietinus, secundum locum tenet Populinus: Candidus præstat, nigricans improbat, rutilans medium locum tenet: vilissimus Quernus. C. B. & *Dodonæus.*

In annidis Quercubus & Illicibus Valens sylva reperitur non longe Monspelio, unde Pharrnacopœy deseritur. Est enim pulvis ejus basis pulveris Cypri Monspelienis dicti, & vulgò ibi dicitur *Cors de Cypro gris, Botan. Montp.*

Apud nos in Anglia rarissimum est hoc Musci genus, nec mihi, quod sciam, unquam conspectum; fortè in exteris regionibus frequentius, quamvis & ibi rarissime nobis in conspectum se dedit. Semel in Bavaria in Abietum vetustarum sylva copiosissimum observavimus muscum & ramis dependentem, Musci arborei villosi *Dod.* descriptioni egregie respondentem, qui à nobis collectus & inter chartas repositus eis colore ex flavo rubente, ac si igne torreri inciperent, tinxit; imò expositus transiens novas adhuc chartas eodem colore infecit, eam post multos annos. Quocirca mihi abunde magis circa Monspelio quam alibi, minime sufficeret pro balne pulvis Cypri quantitati, quanta quotannis ibidem in præparatu & venditur. Quin si Quercubus & Illicibus innascentibus infec-

inserviat pro corpore famoso illi pulveri odorato Monspelienti, non alio vili sit oportet ut valeat C. Bauhinus, nisi fortè ob meliorem penuriam eo uti coacti sint: quod non videtur venturum, quoniam pulvis Cyprius Monspelienis in hoc genere nobilissimus censetur. Ego, ut verum fatear, summos nobis cura J. Bauhini dictum, necnon promissæ muscum arboreum pellatum & scutellam maximè quantitatè, partim quia Fer. Imperatoris utringue hunc muscum odoramentis admisceri scribit, effectus pari. Imperatoris autem, Pharmacopœus ipse cum fuerit, hujusmodi pulverum odoramentum compositionem ingredientia optime novit. Hæc ex conjectura scribis, non tamen negamus Muscum arboreum in hunc etiam usum assumi, si quando offeratur.

Muscus capillaceus longissimus C. B. non videtur à descripto specie distinctus; vel si differat, ex solo titulo satis innotescit.

Musco arboreo pulverisato extrinsecus sanguinem è vulneribus effluentem compescere solere Chi. Pres. rurgus in Germania scribit D. Sachl. Ephemer. Germ. An. 2. pag. 92.

- A. 2. *Muscus amarus* *Abietinis* foliis J. B. fortè: An potius *Muscus arboreus ramosus* J. B.? *Folia diramato* Imper. ? An M. alter *Quernus* *Laricinus*, *coralloides æquus* Col.

Similis est pergamento dissolto (inquit J. B. ex Imperato) [aut Alge vulgar] Principium lætus, in ramos divitum latus pariter & planus, colore candicante supernè seu adversè parte, nam inferne differt magnitudine & latitudine segmentorum.

In omnibus fere arboribus reperitur, & quidem copiosissimè: nec in arboribus tantum, sed & in lignis aridis; unde miror Botanicos illius non memisse, vel obiter tantum & obscure attingisse. Musci ceranoidis majoris C. B. descriptio ei non inepte quadrat. Verum ille rariorem eam facit, & longè ex Hercynia petit. Nostro ad descriptionem sufficit, quod sit caubus, seu foliis majoris colore albicante seu incano. Vide descriptionem Columnæ, quæ in plerisque Musco totum conimnis angustis, divaricationes non satis crebre pinguntur. Vide apud J. B. Musci amari, & C. descriptio nem.

Suspicio hunc (ut dixi) pulveris Cypri odorati compositionem ingredi. Sententiam nostram de materia seu corpore (ut vocant) pulveris Cypri confirmat D. Sachsius, *Scholio in Obsev. 51. An. 2. Ephemer. Germ.* ut nobis suggestit D. *Tancredi Robinjon.* Muscus (inquit ille) arboreus ramosis coram in eorum radicibus, maxime in Quercu, Larice, Abiete, Cupressu, invenitur, & Corali plani admiscetur. Galli pulveres suos odoratos, quos Cyprios vocant, ex hoc musco parare solent, quos larem parandi hunc pulverem habet *Jo. Zwelferus in Pharmac. Regia, p. 100.* Ego apud C. B. non ramosi; est tamen muscus ille quem intelligit C. B. quatenus depingit & describit F. Columna revera ramulos; & sique è quo præcipue, ut opinamur, fit pulvis ille odoratus, Gallis Cyprius dictus.

- A. 3. *Muscus arboreus pelatus* & *scutellaris* J. B. *arboreus cum orbiculis* C. B. *Quercinus* *saniculaceus* Park. *ramosus floridus* Ger. *arboreus rotundus* Col.

Col. J. B.

Muscus ille ab aliis non differt, nisi quod veluti fructifer videatur. Umbellas singulis cacumini-bus habet latas, cavas, umbilicatas, laves, femunciales ad summum latitudine, non raro minores, per ambitum radiis flammis circumcirca coronatas, intus laves, albescentes: radii verò longi admodum ut diametrum umbellæ superent aliquando, inter quos hirsutis altera est densior, brevis admodum atque tenuior, per ambitum hærens. Color huic ut præcedenti ex viridi cinereus fœc albicans. Terribus, crassiusculis, rigidis veluti coliculis, ramosis, quos citri tenuis velut in arboribus creverit foliis.

Hoc aut præcedens genus cerevisia aut zythogalo incoctum & potum gravedinem & defillationes compescit & sanat.

- * 4. *Muscus arboreus capitulis cavis* C. B. *Muscus alter* *rotundus* Col.

Col.

Orum cum præcedente eundem habet, latis & planis foliis five ramulis, cavis etiam, sed utrinque hirsutis umbellas five capitula potius huic cavo umbone, nigrescente intus, limbo circumdata aliquando denato, ex cuius latere eodem modo falcata five brachiata, sed huic ramis dividuntur. Tota brevior est, colore cinereo candicante incanore, non ut superior aliquando pallente.

- A. 5. *Muscus arboreus nodosus* C. B. *nodosus* five *geniculatus* Park. *Dendrobryon geniculatum* five *nodosum* Col.

Col.

Ex arboribus prolixe dependet non tantum in Italia sed & in Anglia. Oblongos quidem, ac enim breves, habet inanos, quamplurimos tuberculos, nervulo trajectos inter se coherentes. Candicans

cans est, prolixi, ramulosi, ex crasso candice in ramos seles diffundens, ut latam proximique barbam seu comam pedalem aut sesquipedalem, in extremo vero tenuitate capillarem efficiat, illamque ex ramis dependantem.

In Lanceastris pago *Burnell* & Corylo dependentem invenit & ad nos attulit *Thos. Willdell*.

A. 6. *Musci arbores pulmarini* C. B. *Musci pulmarini* fve *Lichen arborum* Park. *Lichen arborum* Ger. *Lichen arbores fve Pulmaria arbores* J. B.

Licheni five Hepaticæ forisane similis, sed major per omnia, squamato foliorum incubitu, infabili laciniarum variatione, profundiorum quam in Hepatica, quæ quæ matri suæ hærent albicant, altera vero parte virent, rugola, lacinis eminentiisque inæqualia sapore amaricante non sine adfrictione.

Locus. Annosis rimosisque caudicum *Quercus*, Fagi aliarumque arborum corticibus innascitur, in opacis ac dentis silvis. *Ded.* Observavimus etiam in faxis coarctatis in umbratis jacentibus. Apud nos *Quercus* plerumque, raro aliis arboribus adnatum invenies.

Vires. Siccat & astringit, unde sanguinem profluentem compescit, vulnera recentia glutinat, alvum ac mentes sistit. Utuntur et vulgo ad pulmonem affectiones, asthma, tussim, sulphura, nostrates etiam ad phthirum & tabern, confecti ex eo pulvere, syrupo aut aqua destillata non sine successe.

Eum qui *Quercus* innascitur in ichero omnium medicorum soletiam eludente efficax remedium expertus est *Andreas Golius* mercator. De hoc autem musco accepit manipulum addita librâ *Ceræ vitæ* secundariæ, quam in olla fideliter oculata ad dimidium decoxit, postea tredecim cochlearia tepida manè atque vespere imbibit. *Ephemer. Germ. ann. 3. obs. 190.*

CAP. V.

A. De musco arbores aut petraeo crustaceo, seu *Lichenis* facie.

1. *Musci crustæ aut Lichenis modo arboribus adnascens cinereus*. *Lichen* *Discor.* & *Plin. secundus* *Col.*

Crustæ vel Lichenis modo super arborum cortices, ligna arida, petras, regulas se diffundit, supernè cinereus, infernè niger, varîe laciniatus, circum oras veluti crispus aut fimbriatus, nec cutem ullum edit, aut orbiculos habet, quantum hæcenus observavimus. F. Columna Februarii mensis acetabula quedam emittere observavit, parva, Milli magnitudinis, colore lutescentia, veluti botulos musculos, fericos, duos, parum eminentes, coarctatos, albensibus oris, in quibus nullum seminis vestigium nescitur. Est autem hic muscus ut & species congeneres, velut folium quoddam variè laciniatum supra arborum cortices aliisque quibus adnascitur reptans & se expandens.

A. 2. *Musci crustæ modo arboribus adnascens cinereus mollis, & in angustiores lacinias divisis.*

Hujus laciniae angustiores sunt & arguiore. Sufficit titulus pro descriptione. In hoc orbiculos non observavimus.

A. 3. *Musci crustæ modo arboribus adnascens flavus.*

Hic colore suo statim se prodit, est autem tenior & minor quam prima species, subius cinereus aut canus. In hoc, verno tempore, efflorescentias quasdam croceas observavimus.

A. 4. *Musci crustæ modo arboribus adnascens pullus.*

Hic tenuior est quam muscus cinereus, caudici cui innascitur appressus, supernè pullus, infernè quasi ex nigro & candicante varius.

A. 5. *Musci arbores supinis marginibus pilosis.*

Nota hujus caracteristica quæ à reliquis sui generis faciliè possit dignosci est, quod segmentorum fve laciniarum, in quæ variè & eleganter dividitur, margines & extremitates pilis quibuscumque tenuis brevibus raris sunt fimbriata. Habet quoque orbiculos seu scyphulos circa margines crispis. In Malo, Fraxino, Juglande aliisque arboribus observavimus.

A. 6. *Lichen petraeus purpureus* *Derbionis* Park. *Musci similioris crustæ modo petris adnascens*. *Cozz. v. Arce.*

Muscus hic crustaceus lichenis modo se in petris diffundit, colore obscurè purpureo aut cinereo. Hunc rustici cutello aliòve instrumento ferreo à petris deradunt, & in pulverem comminatum in massam humidam coagunt, & in dolis recondunt, quæ panis purpurascens colore tingens in servit, qui quamvis facile elatur nec diu durat, sufficit tamen pauperioribus pro vestimentis inficendis.

Joan.

Joan. Franciscus Abela in descriptione *Malitæ* Intulit hujus Musci meminit, quem à Molentibus rufis *Percella* dictum scribit, & non modo præparatum ad lanas colore incarnato tingendas adhibuit. Hoc genus Musci nunc Wallis ignotum est, sed usu frequentatum, & *Kenkerig* dictum. Est autem hic crustæ eundem aut licheni similior quam plantæ, nec folia imitatur, ut musci prædicti, estque pinguior visu & tactu quam illi.

CAP. VI.

De Lichene terrestris Sterili.

A. 1. *Lichen terrestris cinereus*. *Alb-coloured ground Liverwort.*

Nillos hic flores aut capitella (quod ego unquam viderim) profert. Folia aversâ parte albidiora, & crebris fimbriatis radiculis inter reptandum emissis terram aut subiacentes plantas multumve apprehendunt, eodem enim modo super eas se diffundit interdum quo Lichen terrestris super terram. Supinâ parte colore est cinereo.

In palcis siccioribus, interdum & in uliginosis frequentissimus est, unde Botanici nostratibus non descriptum miror.

A. 2. *Lichen terrestris foliis angustioribus virentibus.*

In humidis & uliginosis nascitur foliis quam præcedens angustioribus, virentibus cum nigricantibus lineis.

A. 3. *Musci fugax membranaceus pinguis* Botan. Monsp.

Magn.

Statim post pluvias oritur in herbidis satorum marginibus; in iis præcipuè quæ orientem solem spectant, sed citò efficitur, idè fugacem dixi. Membranaceus est & pinguis, & fere semper convolutus reperitur, dum autem expanditur Muscum *Lachryæ* folio refert, sed multo pinguior est, pallide virens, qui facillimè dirumpitur. Mura de isto narrat Chymici, quem modò Solis florem, modò Lunæ spumam vocant, aliisque celestibus nominibus decorant, & vegetabilis naturæ principium ac radicem continere arbitrantur.

Aliam adhuc Lichenis speciem nobis ostendit *D. Newton*, variè dissectam secundum longitudinem in lacinas longas, membranaceam densam seu coriaceam, cineream.

Musci crania humano imitati.

Non videtur nobis species musci ab omnibus aliis distincta, sed musco arbores crustaceo congener. Celebratur ille à plurimis Autoribus in hæmorrhagia, præsertim à Chymicis *Ulnæ* titulo. Ingrederetur autem compositionem famosi illius Unguenti *Armari* dicti. Vide *Ephemer. German. An. 2. p. 100.* & sequentes.

CAP. VII.

De Lenticula palustris.

A. 1. *Lens palustris* Ger. J. B. *palustris fve aquatica vulgaris* Park. *Lenticula palustris vulgaris* C. E. *Duchs meat.*

J. B.

Stagnantium aquarum incolæ Lenticula eisdem innatæ, totam superficiem densissimo foliorum, infernè nigricantium, supernè virentium, nitidorum, orbiculatarum, Lenticule modo compressorum stipata obtogens, quæ inter se capillamentis tenuissimis & albis arte revincuntur, infirmis cum radicibus & limo adherentibus alimentum haununt.

In lacubus & stagnis aliisque non fluentibus aquis, ut urbium fossis, innatans, & latè sæpe earum superficiem occupans reperitur.

Quæ de mirabili hujus plantule metamorphosi in plantam *Sisymbrio* aquatico haud absimilem habent *Matthioli*, & post eum *Lugdunensis*, apud me sanè fidem non inveniunt, quantumvis *Lugdunensis* operum naturæ indagatore: *Dalechampi* illud non sine admiratione observasse scribat.

Vis ei refrigerans, unde inflammationibus, podagra, & ignibus sacris convenit. Agglutinat etiam *Vires*.

Nuper mihi communicavit pro secreto infallibili ad iterum infusionem *Lentis palustris* in vino albo per novem dies, & vi. manè præbendo. *D. Bates* in *M.S.*

Vescuntur etiam Anates magnâ voluptate, quod & nomen Anglicum *Duchs meat*. i. e. *Anatum* elca, indicat; ut etiam gallinæ cum aquis exempta furturibus permittitur. *J. B.*

* 2. *Lens*

cans est, prolixum, ramosum, ex crasso caudice in ramos sepe diffundens, ut latam prolixamque burbam seu comam palmalem aut scissipalmalem, in extremo verò tenuitate capillarem efficiat, illincue ex ramis dependentem.

In Lancastriae pago *Burnell* & *Corylo* dependentem invenit & ad nos attulit *Tho. Wallislior*.

A. 6. *Muscus arboreus pulmonarius* C. B. *Muscus pulmonarius* sive *Lichen arborum* Park. *Lichen arborum* Gor. *Lichen arboreus* sive *Pulmonaria arborea* J. B.

Lichen sive Hepaticae fontanae similis, sed major per omnia, squamato foliorum incobitu, infabili lacinarum varietate, profundiorum quam in Hepatica, quae quia matri suae haerent albicant, altera vero parte vivit, rugola, lacinis emittentibus inaequalia sapore amaranthe non sine adfrictione.

Annosis rimosisque coudicum *Quercus*, *Fagi* aliarumque arborum corticibus innascitur, in opacis ac densis sylvis. *Dod.* Observavimus etiam in faxis coarctatis in umbrosis jacentibus. Apud nos *Quercus* plerumque, raro alius arboribus adnatum invenit.

Siccit & attingit, unde sanguinem profluentem coarctat, vulnera recentia glutinat, alvum ac menses sistit. Ununtur ea vulgo ad pulmonem profluentem coarctat, asthma, tussim, suspiria, nostrates etiam ad phthisin & tabem, confecto ex eo pulvere, syrupo aut aqua destillata non sine successu.

Eum qui *Quercus* innascitur in vtero omnium medicorum solertiam eludente efficacem remedium expertus est *Andreas Golius* mercator. De hoc autem musco accepit manipulum addita libra *Cerastii secundariae*, quam in olla fideliter oclusa ad dimidium decoxit, postea tredecim cochlearia tepida matre atque vesperi imbibit. *Ephemer. Germ. ann. 3. obs. 290.*

CAP. V.

A. De musco arboreo aut petraeo crustaceo, seu Lichenis facie.

1. *Muscus crusta* aut *Lichenis modo arboribus adnascens cinereus*. *Lichen Diofor. & Plin. secundus* Col.

Crusta vel Lichenis modo super arborum cortices, ligna arida, petras, tegulas se diffundit, supernè canerens, infernè niger, vartè laciniaus, circum oras veluti crispus aut fimbriatus, nec eundem ullum edit, aut orbiculos habet, quantum hactenus observavimus. F. Columna. *Februario* mensis acetabula quadam emittere observavit, parva, Milii magnitudine, colore lactescentia, veluti botulus musculos, sericeos, duos, parum eminentes, coarctatos, albensibus oris, in quibus nullum feminis vestigium nascitur. Est autem hic muscus ut & species congeneres, vel eorum quoddam variè laciniaus supra arborum cortices aliisque quibus adnascitur reptans & se exfolians.

A. 2. *Muscus crusta modo arboribus adnascens cinereus mollis, & in angustiores lacinias divisus*.

Hujus laciniae angustiores sunt & argutiores. Sufficit titulus pro descriptione. In hoc orbiculos non observavimus.

A. 3. *Muscus crusta modo arboribus adnascens flavus*.

Hic colore suo statim se prole, est autem renior & minor quam prima species, subis cinereus aut canus. In hoc, verno tempore, efflorescentias quasdam croceas observavimus.

A. 4. *Muscus crusta modo arboribus adnascens pulvis*.

Hic tenuior est quam muscus cinereus, caudici qui innascitur appressus, supernè pullus, infernè quasi ex nigro & candicante varius.

A. 5. *Muscus arboreus supinus marginibus pilosus*.

Nota hujus characteristica quia à reliquis sui generis facile possit dignosci est, quod segmentorum seu lacinarum, in quae variè & eleganter dividitur, margines & extremitates pilis quibusdam seu setulis brevibus raris sint fimbriata. Habet quoque orbiculos seu scyphulos circa margines crispis. In Malo, Fraxino, Juglande aliisque arboribus observavimus.

A. 6. *Lichen petraeus purpureus* *Derbentis* Park. *Muscus tinctorius crusta modo petris adnascens* *Coch. of Artcl.*

Muscus hic crustaceus lichenis modo se in petris diffundit, colore obscurè purpureo aut cinereo. Hunc rustici cultello aliòve instrumento fereò à petris deradunt, & in pulverem comminutum in massam humidam cogunt, & in dolis recondunt, quae pannis purpurascens colore tingens inservit, qui quamvis facile eluitur nec diu durat, sufficit tamen pauperioribus pro vestimentis indicendi.

Joan.

Joan. Franciscus Abela in descriptione *Muscae* Insulae hujus *Musca* meminit, quem à *Melitenibus* rusticis *Porella* dictum scribit, & suo modo præparatum ad Janas colore incarnato tingendas adhibuit scribit. Hoc genus *Musci* nec *Wallislior* ignorat, sed usui frequentatam, & *Keuber* dictum. Est autem hic crusta eadem aut lichen similior quam plantae, nec fola imitatur, ut *Musca* prædicta, estque pinguior visu & tactu quam illi.

CAP. VI.

De Lichenis terrestris Sterilis.

A. 1. *Lichen terrestris cinereus*. *As-coloured ground Liverwort*.

Nillos hic flores aut capitella (quod ego unquam viderim) profert. Folia aversa parte albidiora, & crebris fimbriatis radiculis inter reptandum emissis terram aut subjacentes plantas multumve apprehendunt, eodem enim modo super eas se diffundit interdum quo *Lichen terrestris* super terram. Supra parte colore est cinereo.

In pascuis hiecoribus, interdum & in uliginosis frequentissimus est, unde Botanici nostratibus non descriptum mihi.

A. 2. *Lichen terrestris foliis angustioribus virentis*.

In humidis & uliginosis nascitur foliis quam præcedens angustioribus, virentibus cum nigricantibus lineis.

3. *Muscus fugax membranaceus pinguis* Botan. Monsp.

Magn.

Statim post pluvias oritur in herbis stirum marginibus; in iis præcipue quæ orientem solem spectant, sed citò exsiccat, ideò fugacem dixi. Membranaceus est & pinguis, & fere semper convolutus reperitur, dum autem expanditur *Muscum* *Lachur* folio refert, sed multo pinguior est, pallide virens, qui facillimè disrumpitur. Mira de isto narrat *Chymici*, quem modò *Solis* florem, modò *Lunæ* spiritum vocant, aliisque celestibus nominibus decorant, & vegetabilis naturæ principium ac radicem continere arbitrantur.

Aliam adhuc *Lichenis* speciem nobis ostendit *D. Newton*, variè dissectam secundum longitudinem in lacinias longas, membranaceam densam seu coriaceam, cineream.

Muscus cranio humano imitatus.

Non videtur nobis species *Musci* ab omnibus aliis distincta, sed musco arboreo crustaceo congener. Celebratur ille à plurimis Autoribus in hemorrhagia, præsertim à *Chymicis* *Unæ* titulo. Ingre-diunt autem compositionem famosi illius Unguenti *Armarii* dicti. Vide *Ephemer. German. An. 2. p. 170.* & sequentes.

CAP. VII.

De Lenticula palustris.

A. 1. *Lens palustris* Ger. J. B. *palustris* sive *aquatica vulgaris* Park. *Lenticula palustris vulgaris* C. B. *Duchs meat*.

J. B.

Stagnantium aquarum incola *Lenticula* eisdem innat, totam superficiem densissimo foliorum, infernè nigricantium, supernè virentium, nudorum, orbiculatorum, Lenticule modo compressorum stipatu obtegens, quæ inter se capillamentis tenuissimis & albis arcte revincuntur, nihilque cui radicibus cimo adherente alimentum hauriunt.

In lacibus & stagnis aliisque non fluentibus aquis, ut urbium fossis, innatans, & latè sepe earum superficiem occupans reperitur.

Quæ de mirabili hujus plantulæ metamorphosi in plantam *Sisymbrio* aquatico haud absimilem habent *Matthiolus*, & post eum *Lugdunensis*, apud me sanè fidem non inveniunt, quantumvis *Lugdunensis* operum naturæ indagatore *Dalechampi* illud non sine admiratione observasse scribit.

Vis ei refrigerans, unde inflammationibus, podagra, & ignibus sacris convenit. Agglutinata est. *Vires*, am in pueris hernias intestinorum. Vide *sis* *Matthiolus* & *Lugdunensem*.

Nuper mihi communicavit pro secreto infallibili ad iderum infusum *Lentis palustris* in vino albo per novem dies, & vi mane præbendo. *D. Bates* in M. S.

Velutur ei *Anates* magnà voluptate, quod & nomen Anglicum *Duchs meat*. i. e. Anatum

escia, indicat; ut etiam gallina cum aqua exempta furfuribus permisceatur. *J. B.*

2. *Lens*

2. *Lent palustris quadrifolia* J. B. Park. *Lenticula palustris quadrifolia* C. B.

Fibrosis radiculis nititur è crassiore aliâ (licet eâ tamen tenui) transversâ demissis, unde propagantur rami multi, multifariam divisi, atque tum ex his, tum ex radicibus pediculi ad aqua superficem partingentes, quorum singulorum extremis adherent aquae innatantia quaternâ folia, triquetra, per extremum lata, angulis acutioribus ad pediculum coequantibus; circa verò ramulorum divaricationes pediculorumque exortus numerosa seminales pediculis nixta coherent grana, nigra, dura, Lentibus majoribus paria.

A. 3. *Lenticula aquatica trifolia* J. B. C. B. *Hederula aquatica* Ger. *Ranunculus hederaceus aquaticus* Park. *Juy-leaved Duckmeat*.

Lenticulae palustris vulgò notæ ritu aquae stagnanti innatans visum penè fugientibus fibrillis limbum arripit alluvientum salicis: quibus citati inter se committuntur folia, non vulgarem fortitè connexum & formam. Folio enim Lenti leguminosâ pari pinnae utrinque foliaceae transversim squamiosâ commixturâ ita incumbunt, ut trahentem leviter sequantur, & his attractis tenuius reddidum folium visum transmittat: tota autem omnium trium connexio trifoliam hederaceae foli formam quodammodo exhibeat: At hujus connexus capillari petiolo transversim incumbit folium veluti temere projectum, nequaquam tamen solum licet adhaesus ratio oculis fallat.

In aquis cenosis pigrioribus: in fossis paludosis insulae Elenfis copiosissime oritur.

CAP. VIII.

De *Conferva*.A. 1. *Conferva Plinii* Ger. emac. *Limn aquaticum* Imper. *Alga viridis capillaceo folio* C. B. *Alga aquatilis capillata sive Conferva Plinii*, aliis *Limn aquaticum* Park. *Haarp* Sw. *Wetweed*, *Crot-wila*.

Tota ex filamentis viridibus sericeorum amulis in aqua fluitantibus constat. Reperitur autem in aquis pigrioribus & stagnantibus copiosissima.

Alga bombycina C. B. nobis *Conferva* species videtur.

Conferva à *conferu*minando dicta est. Curatum esse scio omnibus ferè ossibus contractis prolapsam ex arbore alta putorem circumdatâ universo corpori, aquam suam inpergentibus quoties inarescere, raroque nec nisi deficientem herbam mutationis causâ resolventibus: convalescere incredibile celeritate. *Plin.*

A. 2. *Alga fontalis trichodes* C. B. *Alga sive conferva fontalis trichodes* Park. *Trichomanes aquaticum*: *Dalechampii* J. B.

Hujus figure apud Lugdunensem prorsus similem vidimus in cisterna seu conservatorio aquae fontane Ledenfis Abbatis seu ædium *D. Guil. Meretini*, in Cantio, inque tubulis aquam fontanam deducentibus: unde putamus Algam capillaceo folio iv. seu in tubulis aquam fontanam deducentibus C. B. minimè distinguendam esse ab ejusdem Alga cap. fol. iii. seu fontali trichode.

LIBER

HISTORIÆ
PLANTARUM

LIBER TERTIUS.

QUI EST

De Herbis semine minutissimo, flore vel nullo, vel imperfecto.

UNC Librum in duas partes dividemus, Prima erit de Herbis hujus generis cauliferis. Secunda, de caule carentibus hypophyllopermis.

He autem præcedentibus imperfectis & semine destitutis merito proximè subjiciuntur, quia & ipsæ non ita prædem steriles & asperim habitæ sunt atqueam microscopii interventu coram semina in lucem & conspectum venerunt.

PARS PRIMA.

De Herbis semine minutissimo & nudis oculis inconspicuo Cauliferis.

IN horum nonnullis pediculi potius quàm caules dicendi sunt styli illi qui semina seu capitula gerant, ut in Lichene terrestri, cum ex ipsis foliis exeant. Quin & nonnullæ Lichenes species cauliculos non producant, sed eorum semina foliis ipsis absque pediculo innascuntur, nunc in prona, nunc in supina parte, quas tamen ob id à reliquis non disjungenda putavimus, cum in aliis omnibus notis characteristicis conveniant.

CAP. I.

De Frutice Musciformi.

1. *Planta muscosa & plumosa Guyanensis major* Breynii.

Ramulum hujus palmarem ac penitus planum ex Guyana accepit Breynius, quem sic describit.

Cauliculus squamulis densis Musci terrestris Lusitanici in modum coteo confat subtili, aliquot utrinque adnatis ramulis expanso, atque multis foliolis tenerimis pectinatim dispositis denso agmine ita stipato, ut Abietis ramulum haud male representare videatur. Adeo autem lentus, & ad proportionem ita eff. gravis, ut sublati instar plumæ Struthionis deorsum flectatur, viriditate insuper venustissima, auro quâdam intermixta fulgore, aversâ imprimis foliorum parte, in singulare hujus plantæ ornamentum, decoratur, velut sempiternum fune illius memoriam, qui ob auri ubertatem celebrata olim fuit ejus parva, conservare Natura artificiosissima constituit.

An Musci denticulati majoris C. B. species?

2. *Planta muscosa & plumosa Guyanensis minor* Breynii.

Aliam adhuc lepidissimam & concinnam hujus plantæ speciem eadem ex regione obtinuit, priorè multò delicatiorē, nimis arde sequentis vinculis, atque foliolis longe minoribus.

Hæc plantas ob similitudinem quam habent cum Muscis clavis hoc in loco disposuimus: quavis propriè ad Fruticum genus pertineant, quod & in aliis herbis frutescentibus, ut *Malva*, *Althea*, *Colutea*, *Kali*, &c. facturi sumus. Quæ enim notis genericis & essentialibus conveniant, me iudice, separari non debent, quantumvis aliæ lignales, aliæ herbaceæ sint. Nescimus tamen an hæc plantæ notis characteristicis cum Muscis clavis conveniant, cum nec flores nec fructus videt Breynius, saltem non meminerit se vidisse.

CAP. II.

De Musco clavato.

MUcum clavatum appellamus qui præter cauliculos foliosos humi stratos & repentes pediculis emittit nudos in cacumine clavatos, geminis seu pluribus clavibus, lulis imitantibus, oblongis, teretibus, pulvisculo tenuissimo flavicante refertis.

1. *Musci clavati* fere *Lycopodium*, Ger. Park. *terrestris repens* fere *clavatus*, C. B. *terrestris repens* à Trage pñti J. B. *Plicaria* & *Cingularia* Polonii. *Club-moss*, or *Wolfs-claw*.

J. B.

Longè latèque per terram serpit, subindeque à transversis ramis demissis fibris longis, lignosis, crassiusculis *radicatur*. Ipsi verò rami variè in multos *lanceolos* diducuntur, funiculi instar habens crassiusculi, *filia* amictu oculatulae confertissimis, Camphoræ fere nudi latoria essent. Adultis plantis succedunt *pediculi* aliquos, ex ramis postremis producti, sesquipalmates, tennes foliis fere nudi, singuli in geminam, teretem (extantem), mollicellam, imbricatam *clavum* desinentes, coloris sulphurei, quæ Autumnali tempore digni percussu pulverem subtilem copiosum de se spargere solent.

In Hampfiediensis ericeto non procul Londino invenitur: Estque in montibus *Wallici*, *Eboracensis*, *Derbionensis* aliisque in Septentrionalibus Angliæ frequentissima, hæc planta: nec minus in transmarinis, ut patet Herbarios consulens.

Vino decocto & potius calculos comminuit & educit experimento certissimo, ut plerique testantur. *Tere*. Contusus aut in vino decoctus dolorem aut inflammationem sedandi vim obtinet, idemque podagra: calide impolitus prodest. Pulvis quo drachma pondere sumptus cum vino rubro cohibet fluxum alvi & dysenteriam, & si decocto abluatur os, tremulos dentes confirmat.

Vino pendulo impolitus intra paucos dies illud restituit; unde Germanis nonnullis *Weingtein* & *Weintraut* appellatur.

Mense Augusto & Septembri collectus pulverem dat subtilissimum flavum, qui vi fulminantem gaudet. Peris non ignota, uti notat Olearius *Itiner. Moscovit. Persic.* lib. 4. cap. 24. Poræ enim, ut & Moscovite pulverem Angusto colligit, in fornicibus siccant, & ignibus artificibus fulv nomine *Planen* instar pulv. prout adhibetur. Patis recens dum est & probè exsiccatum majus concipit mentum in præ illo qui dudum collectus est. Prunis injectis non torret, sed flammæ, puta candlee accente immixtus aut instillatus. [Pulvis refinæ idem præstat, teste Oleario.] Huic pulveri si aliquid addatur de Thur. Mastich. Succin. & Benzoe pulv. & per flammam sufflatur, non solum fulgur edit, sed & odorem suavissimum excitat instar pulveris pro suffumigio. Si folia Betule pulverizata simul misceantur stupremum majorem edet. Commendatur hic pulvis in Epilepsia præcipue infan- tum, inque cardialgia ortum & torminibus ventris flatulentis. Egregie unguine faciliat exitum, si quantum cuspidi culelli continui potest propinquet. *Ephem. German. Acad. natur. curios.* Anno primo *Observat.* 97.

Poloni & maxime *Rutleni* ac *Lituanii*, ob consuetum & jam quotidianum hujus plantæ usum in extirpanda & curanda plica, morbo sibi familiari, *Plicariam* & *Cingulariam* eam nominare solent. Accipitur autem plantam hanc seu muscum, quem prius cultello aliquo sursum versus dissecare solent; postea infundunt decocto *Brenæcæ urinae*, prius optime calefacto, & post unam aut alteram lenissimam adhuc ebullitionem adjuvant aliquid fermenti [panis filiginis] illudque reponunt postea ad fermentandum prope fornacem. Decoctum hoc vel per se, vel cum ovis recentibus, in forma pulvis quoties bibunt & comedunt. Externis cum illo decocto prius exalefacto, & aliquando ad majorem potentiam seu virtutem secunda vice cum recenti mulco incocto instar lxxvij obducit rubri coloris, lavant caput bis in septimana, nullo amplius adhibito pedine, &c.

Unguentum ad Plicam. R. *Plicariæ* & radicem *Bryoniae* partes æquales, Alijs *erinaei* q. f. Ex his tribus optime commixtis in vase vitreo bene obturato, & coctis in B. M. per horam fiat unguentum f. arem, cum quo radices capillari in capite complicati bis in die inunguntur. Oleum ex Erimæaco quod ad coctionem hujus Unguenti requiritur parare solent in olla nova foraminata igne circuli per descensum more conficere.

Mulierecula rufæ in *Ukrania* in nimio fluxu menstruum & doloribus ac strangulationibus uterinis cingulum ex illo facit circa nudum corpus applicandum; pariter ad hæmorrhagiam nam caput eo cingunt seu coronant. *Ephem. Germ. Ann. secund. Observ.* 52.

Semen hujus plantæ à gr. xii. ad ʒi. præstantino cum succello exhibitum erat in Epilepsia cum ichthura complicata ex observatione Wedelii. *Ephem. German. Ann. 3. p. 21.*

In montibus Striacis Lycopodi speciem à vulgari superius descripto diversam invenimus, nimum cum foliis in caulibus & flagellis multo rariis sitis, & paulo, ut nobis videtur, longioribus; clavus non diffimilis, non tamen ut in illo longo & nudo pediculo insidentibus, sed usque ad ipsam clavum foliolo foliis similibus in qua in reliquo caule.

2. *Musci clavati foliis Capressi*, C. B. Ger. *emac. clavatus capressiformis* Park. *terrestris ramifolius* pulcher J. B. *Sabina Sylvestris* Trag. *Cypress-moss*, or *Heath-cypress*.

Hæc planta eodem modo procumbit, & fibris subinde demissis serpit, quo præcedens, *foliis* multo brevioribus & angustioribus, acutis, obscuris viridibus, nec adeo confertis in caulibus, quatermo ordine

Lib. III.

De Herbis semine minutissimo, &c.

ordine squammatum furculos convestientibus, Cupressi aut Sabinae foliorum æmulus. Ob parvitatem foliorum caules & furculi multo minores seu graciliores videntur quam in Lycopodio. E summis caulibus & ramulis pediculi longi exeunt rari folioli vestiti, bifariam divisi & subdivisi, lulos seu secundum caules per intervalla furculi plures simul conferti in agminibus oriuntur, ramulis plurifariam divisi & subdivisi.

In montibus *Suecicis* & *Caderidis* in Wallia, *Ingleborough* in Eboracensi provincia, *Andekin* in Scotia copiose provenientem observavimus; in transmarinis in enico *Muse Trajecto* non procul, via quæ inde ad *Sylvam Ducis* itur. Ramuli non adeo compressi nobis visi sunt, uti eos describit Jo. Bauhinus.

Hæc species odorem interdum exhibet muschio æmulum, quem siccata etiam conservat. Hujusmodi muscum odoratum observavit *Elsholz*. Germanus circa Berlinum enatum versus domum venon fecimus. Vide *Ephemer. Germ. Ann. 1. Observ.* 97. Nos talem odorem in hac planta

Ex muschio hoc musco (inquit D. Sachs. obser. citat.) egregiam & odoratissimam mihi medicinam pronuper chymicus eximus communicavit sub nomine *Auri horizontalis Vegetabilis*. Colliguntur nempe antheræ ex hoc musco, quæ tenuissimæ & levissimæ sunt substantiæ, coloris auroculo, Epilepsia & pulmonum affectibus cum butyro Maali utiliter manè sumuntur: hæ Antheræ si cum spiritu vini tartarato aliquandiu maceantur, & postea destillentur, oleum præbent rubicundissimum & odoratissimum quæ omnium sulphureum vegetabilium apex dici meretur.

CAP. III.

Musci terrestris repens clavus singularibus foliis erectis. Creeping Club-moss with upright brads.

Lycopodio similis est sed minor: terræ per quam repit appressus acitè adherescit, ad eundem fere modum quo Hedera muris & arboribus. Præter cauliculos repentes alios etiam surgit seminales, summa parte in clavus turgescens, nec figurâ, nec colore à repentibus diverfos. Clavus autem in hac specie nec pediculis longis tenibus insident, nec julos fere majorem duntaxat crassitudinem inmentelcos ob semina in alio foliorum contenta.

In enico Hampfiedensi primo invenimus, dein in Baghlorano, postea & in montibus An-Locu. glie Septentrionalibus cum aliis Speciebus, locis uliginosis invenimus & in Alpibus aliisque montibus excelsis.

Hæc species nondum (quod Giam) à quoquam descripta est. Hujus etiam Musci altam observavimus speciem in montibus (quantum meminimus) Gallie Narbonensis, non repentem, ramulis ab eodem pede plurimis confertis enatiscentis, quorum summitates confimiliter in clavos foliolos exunnebant.

CAP. IV.

Musci erectis abietiformis. An Musci terrestris rectus J. B. Dyrighit Firr-moss.

Foliis oblongis acutis caules & ramulos undique ingentibus & operientibus Lycopodio similibus est, verum erectus, palmum aut semipedem alius, ramis (ut vult J. Bauhinus) crassiusculis, in duas ac etiam quatuor partes divisis, urfi digitos exprimentibus. In planta quantum min) non est perpetuum, interdum enim in summa parte in plures, dividitur furculos: sunt autem folia longiora paulo & latiora quam Lycopodii (ut rectè J. Bauhinus) sursum tendentia. A foliorum alias granula lutea quadam exigua mensè Maio prorudentur, quæ flores ac fructus, clavatum loco quibus caret: ut refert D. Jac. Brynius in *Ephemer. Germ. Ann. 4. & 5. Observat.* 149.

Chamaepeuces Turneri icon huic respondet, at non descriptio: Thallio *Selago tertia* dicitur.

In montibus excelsis Walliæ, *Suecicis* v. g. & *Caderidis*: inque Eboracensis, Derbionensis *Locu*. aliisque Septentrionalibus copiose provenit.

Hujus descriptionem vide in *Ephemer. Germ. Anno* & *Observat.* citatis, ubi de ejus viribus hæc habes:

Vis ei ad fetus depellendos efficacissima, meretricibus infanticidium sæpius eadem committent *Vire*. tibus plus satis nota, inest. Hinc in officinis nostris, quæ *Mischleber* ei nomen tribuunt, ut alia nota, non promiscuè omnibus venditur. Rhizoma mulierculæ febril & corrupto stomacho can- decantem voluit. Vomitus ciet vehementissimum, corpus humoribus variis peccantibus exone- rantem, sed maxime etiam alterantem: Tutius robustioribus quam tenerioris texture hominibus

præbetur. Viloris conditionis homines in aqua coquunt, quâ ad abigendos pediculos caput lavant, quod tamen turbare maxime dicitur.

Apud J. Bauhinum in *Hist. Plantar.* tom. 2. p. 767. male cum Sabina Sylv. *Trag.* seu Selagine prima *Thal.* errore typographico, confunditur, ut recte observavit idem Jac. Breynius. Nam linæ posteriores 13, quæ hujus Musci descriptionem sequuntur, post Musci terrestris ramuli pulchri; & linæ 6 sequentes post hujus descriptionem sunt ponenda.

Musci terrestris ramulos saturate viridis C. B. minus recte dicitur: nam nostra observatione Sabina sylvestris Tragi hoc longe viridior est.

CAP. V.

Musci terrestris erectus polyspermus. Seeding Mountain-moss.

HIC minor est multo *obscuro* musco supra descripto, alioquin ei non usque adeo diffinitis, infirmis & vix se sustentans, caule & ramulis eodem modo foliolis creberrimis undique oblit; quæ tamen à ramulis magis extare & quasi reflecti videntur. Semine majusculo cinereo in aliis foliorum nascente, aut potius valculis feminalibus, abundat.

Loca montium humida & scaturigines aquarum sedatur. In montibus *Sweden* & *Ingelborough*, aliisque supradictis Wallicis & Eboracensis nascitur, minus tamen copiose.

CAP. VI.

De Musco terrestri vulgari.

1. *Musci terrestris latioribus foliis major seu vulgaris. Musci terrestris & hortensis J. B. The most common Earth-moss.*

Omnium vulgarissimus est hic Muscus, aspergine madentibus faxis, terræque humidiori appressis, repens, mollicellus, ramus longis, tenuibus, foliolis acuminatis, plumitum coacta herentibus, colore viridi, aut ex viridi flavescens. Hæc descriptio etiam minori speciei accommodari potest. Hunc etiam capitula producere suspicamur, nondum tamen observamus.

2. *Musci terrestris vulgaris minor Adiantis auri capitulis.*

Hic passim provenit tum in pascuis sterilibus tum in sylvis, præcipue ad arborum & fruticum radices, tum etiam non raro in truncis & ramis arborum, is in partibus ubi humor pluvius non adeo prompte & citò delabitur. Foliola hujus minora sunt & cauli magis appressa quam in præcedente. Capitula ex aliis foliorum ad caulum latera exeunt non ex summo caule ut in *Adianto*.

Empirici hoc musco ad sistendum sanguinem utuntur ab urtis admoniti: hi enim, quamprimum vulnerati sunt, eo sanguinem sistunt. *J. B.*

Muscus qui hortos & prata humecta obidet, ita ut gramen supprimat, Martio mense chære abolitur, sed eo quo laxivum fuerit confectum. *J. B.*

3. *Musci palustris terrestris similis. Musci terrestris vulgaris Dod. terrestris vulgarissimus Park. C. B.*

Omnino villosa est hæc species (describente Dodonæo) admodum densa, candicans, quæ latè subinde expatiatur. Rarum est hunc muscum alibi invenire quam ubi aquæ subsunt.

Hæc omnia Musco nostro palustri egregie conveniunt, terrestris autem vulgari minimè: quoniam & icon Dodonæi opinione responderet huic speciei, non autem Musco terrestris, & capitula illa brevibus pedicellis mixta versus ramulorum apices, quæ in hac specie cernuntur, pulchrè repræsentant. Videtur tamen Dodonæus hunc cum terrestris musco vulgari confundere, quod & titulus indicat; eumque sequuti Botanographi nostrates Gerardus & Parkinsonus cum C. etiam Bauhino idem faciunt.

4. *Musci aquaticus terrestris vulgaris similis, sed major. An Fontalis minor Incom J. B.*

Hic aquis innatans, est foliolis multo majoribus quam M. terrestris vulgaris, triangulis, lucidis: minus etiam quam ille ramulosus est.

Fontalem minorem locentem J. Bauhinus sic describit. Aquis innatans itidem ut præcedentes [Fontalis species] ramulis exilibus infirmis, interdum lapidibus adhaerens, foliis alternatim positis, minutis, nigricantibus ferè. Tota quamproximè ad Muscum accedit planta.

In fontibus & fluminibus sæpius observamus. Capitula in hac specie nondum vidimus ut fontalem esse suspicemus & ad præcedens genus pertinere; ob similitudinem cum Musco terrestris vulgari hic eam disposuimus.

5. *Musci*

5. *Musci saxatilis repens comâ sparsa C. B.*

C. B.

Hic ex radice transversim repente & nigricante ramos frequentes, latè sparsos & semipalmares emittit; quorum summitates, ob foliola compactiora, velut in spicam abeunt. Folius est brevis, lanceolatus primum, dein acutus.

Hic apud nos aquæ in rivulinnatans, & nonnihil splendet.

CAP. VII.

Musci quidam terrestres à C. Bauhini Prodromo desumpti.

1. *Musci filicis minor floridus C. B.*

C. B. Prod.

Per terram serpit cauliculis tenuibus, in summo ramosis, foliolis Filici similibus, sed tenuissimè diffectis: ex ramulis pedicelli aliquot capillares, rufescentes, bunciales effertur; quibus singulis capitulum exiguum subrotundum, incurvum in apicem exiguum desinens infidet.

2. *Musci terrestris ramulosus erectus major C. B.*

C. B. prod.

Hic celsus instar eleganter & arctissimè quasi compactus, ex radicibus oblongis capillaceis cauliculis trium quatuorve unciarum emittit, qui in binos, ternos, quaternosve bunciales etiam triunciales ramulos, & hi quoque in alios, erigitur, qui minimis capillaceis foliis vestiuntur. Inter ipsa foliola pedicelli unciales, nudi, capillacei, capitulum ut in *Adianto* aureo sustinentes effertur.

In *Crenzacho* monte ad arborum radices aliis Muscis commixtus conspicitur.

3. *Musci ramulosus erectus minor C. B.*

Ex capillacea radícula cauliculus ad summum bunciales, variè divisis, foliolis vix conspicuis cinctus emergit. Eodem cum priore in loco.

4. *Musci saxatilis ericoides C. B.*

C. B. prod.

Hic circa radicem folia multa Musco vulgari similia; inter quæ viticuli sunt palmares, asperi foliis *Ericæ* Coridis folio similibus inordinate vestiti, aliquando hinc inde nudi, quorum summo capitulum exiguum infidet.

5. *Musci cupressiformis C. B.*

C. B. prod.

Parvus est, ramosus, foliolis Cupressi formâ atrovirentibus; inter quæ pedicellus exurgit, qui minimas spicas molles & pallidas subinet. Ex *Harcynia*.

CAP. VIII.

De Adianto seu Polytichio aureo.

- A. 1. *Adiantum aureum majus Ger. Polytichum aureum majus Park. C. B. Polytichum Apulei & majus quibusdam J. B. Great golden Maidenhair.*

J. B.

Radicibus constat tenuibus, longis. Cauliculi duas aut tres uncias longi abundant foliolis longiusculis, postea nudi sunt & ad totidem uncias leves, quorum summitates innascitur capitulum sublongum, hians & rotundum.

Hujus (inquit idem) aliud est genus, radicibus multò longioribus; cauliculis etiam multò majoribus, tum parte foliosis, tum nudis, quæ palmatis: capitula quoque majora, huius, & quibus concussa levi pulvisculus excidit luteus.

In paludosis, spongioso & putrido solo, præsertim in montosis *Darbianis*, *Eboracensis*, *Westmorlandicis* copiosissime provenit, quod secundo in loco describitur: in sylvis etiam udis non raro.

M 2

2. Poly.

2. *Polytrichum scoparium* J. B. *Muscus scoparius, musciorum & uclorum Belgii & Frisæ Orientalis scellator* Lob.

7. B.

Prolixæ radices, cubitum plerumque longæ, rigide, rubentes, angulose, tenues in scopis excutendo pulvere vestibique purgatis plodi solæ, terre superficiem versis foliosis squamis, vel pilis nitentibus rusticisque comosæ. Lobelii multis doctantibus, pedibus etiamque amplioribus ramulis donatum scribit, purpurâ auræ nitentibus, innumera curvorum tenuium lobole comolis, quibus singulis exseruntur capitula Lini, Erice aut Selaginis minoræ.

Hæc planta C. Bauhino sub titulo *Polytrichi auri* majoris primò proponitur [ex sententia Chabræ], deinde iterum sub titulo *Musci erecti ramoli pallidi*. Gerardo & Parkinsono nostratibus Lobelium sequitur *Muscus scoparius* inscribitur.

An & quomodo à *Polytrichio* secundo in loco descripto differat inquirendum?

3. *Polytrichum aureum medium*.

Hoc præcedente omnibus suis partibus minus est, aliàs non ità dissimile. In hoc genere peculiare esse observavimus, quòd ramuli interdum altius affurgant, & foliis vestiantur oblongis cum latitudine aliqua, membranaceis & ferè pellucidis, ad margines undulatis & veluti crispis.

In locis humidis & uliginosis invenitur.

4. *Polytrichum aureum minus* C. B. Park. *Apulei minus quorundam* J. B. *Muscus capillaris sive Adiantum aureum minus* Ger.

7. B.

Contenendæ exiguatiss est: Ex muscoso caspice tanquam stamina capillaria, recta & rigidula se attollunt, femuncialia aut uncialia, tenuissima, colore purpureo aut auro [interdum etiam, saltem cum primò erumpunt, flavo aut viridi] quorum unicuique insidet apiculus falcatus, quem avicularum unguiculis minimis haud ineptè comparaveris, quem convellit contumeli figurâ inducta vaginula, quæ ubi colore incipit extrema cauda lauræda galente caput nivo saturæ artificis exprimerè arbitreris; ubi decident caputellum relinquit oblongum, atro-purpureum. Lingue vinoli saporis aliquid imprimit.

In muris, aggeribus antiquis, adium totis & tegulis, similibusque complatis locis & asperginosis lumbis ubique ferè occurrit.

5. *Adiantum aureum humilis foliis latis subrotundis*. An *Muscus Trichomanis facie Jungermanni*, foliis utrinque rotundis *spendens* Cat. Aldort?

Sarculi huic unciales aut fescunciales, densè stipati, exiles admodum, rubentes, aut ex rubro nigricantes, foliis ornati statim à radice alternatim positos, latis, subrotundis, tenuibus & ferè membranaceis. An flores aut capitula proferat nobis hæcenus incertum.

In ipsi fontium scanriginibus, in montosis Eboracensibus aliisque Septentrionalibus Angliæ, v. g. in aggre *Shoat* dicto, ea montis parte quæ *Shipton* oppido imminet.

6. *Muscus palustris Adianto auro affinis, scapis tenuibus, foliis brevibus*.

Hujus scapi seu ramuli prætenues sunt, foliis creberrimis brevissimis cincti, colore ex viridi flavicante aut subcinereo. Pediculis tenuissimis fescuncialibus capitula satis grandia. *Adiantum* zemula, sed breviora & turgidiora insident.

In locis palustribus, præsertim ubi aquæ saturiunt, oritur.

C A P. IX.

De Lichene.

Lichen Græcis & Latinis ità dicitur quod lichenas, id est impetigines sanat. Plin. lib. 26. cap. 4. *Lichen herba in licheni remediis omnibus præfertur, inde nomine invento*. Est autem Lichen herba ex mens foliis, in terræ superficie aut in arborum corticibus se diffusendibus constans.

Hic autem duplex est, vel 1. *sevilis*, saltem quantum hæcenus observatum est, de quo superius egimus; & *sevilis* seu semine prægnans.

- A. 1. *Lichen sive Hepatica vulgaris* Park. *Lichen sive Hepatica fontana* J. B. *Hepatica terrestris* Ger. *Lichen petræus latifolius sive Hepatica fontana* C. B. *Urticæ*.

Cum Lichenem primum Plinii, pileatum *Col.* pro *Hepatica terrestris* vulgari seu Lichene officinarum habeam, ejus descriptionem subjungam Columbianam, quæ cum nostris observationibus exactè congruit.

In faxis aquis oritur, umbrosis, Septentrionem maximè respicientibus. Radicibus hæret fœcibus similibus pilis, tenuibus admodum, copiosis sub foliis, quæ digiti sunt latitudine, & duplâ longitudine vel

Lib. III. De Herbis semine minutissimo, &c.

vel majore, superne virentia vel parum flavicantia, squamosa velut Serpentina cutis vel Limacis, singulique squamis punctum in medio inscriptum elevatur. Florem non producit, quod observare potuimus. *Caulis* ex parte folii extrema parum scissâ & sinuosa, lunata, albam, lævem, firmum, succosum, Junca crassitie, diaphanum, quatuor uncias longum habet, supra quem pilosus veluti fungus insidet parvus; in quatuor aut quinque partes inferè divisis, [quibus subus impacta sunt totidem semina pœnitis valcula feminalia, pulvisculo viridi repleta.] Columnæ pileolos primò viridis est, parum ad flavum inclinatam, postea favelescit, atque demum rufus efficitur, & partes illæ inferiores divise fructum pinguis diffundere ostendunt, atque aperti fructus decidunt nigro-purpurei, succosi cum virides adhuc, fœcatis verò pulvere pro semine nigrescentem fuliginosum habere comperimus.

Martio mensē caulem edit, April verò peritit.

- A. 2. *Lichen petræus umbellatus* C. B. *Lichen sive Hepatica minor umbellata* Park. *Hepatica umbellata* Ger.

Hanc cum vulgari *Hepatica* miscet J. Bauhinus, post cujus descriptionem addit, Ex foliis eminent interdum parvi velut umbilici, quales exprimuntur apud Lobelium. Nobis equidem specie diversus videtur.

- A. 3. *Lichen petræus stellatus* C. B. *Lichen sive Hepatica minor stellata* Park. *Hepatica stellata* Ger.

J. Bauhinus hanc speciem à vulgari Lichene non distinguit, quem venustate tandem pediculis erigere scribit, unciales & fescunciales, tenues, glabros, quorum uniuscuique florem stellatum herbacci coloris sustinet, qui exprimit parvum galerum suis radiis deorsum nutantibus. Parkinsonus quoque *Hepaticæ* vulgari flores parvos stellatos attribuit; aliam autem adhuc minorem facit *Hepaticæ* stellatæ speciem, ex duabus Lobelii comibus, ut puto, ad id inducitur. Quisquid autem fit de Lichene terrestris vulgari, five is habendus sit qui fructu est stellato, five qui pilato: hos tamen duos inter se revera & specie differre minimè ambigo.

In uliginosis & umbrosis arcis hortorum & ambulariis glareosis aut saxosis sæpius observantur,

- A. 4. *Lichen petræus cauliculo calcato* C. B. *Lichen alter minor caule calcato* Col.

Col.

Idem locis gaudet hic [cum prima specie] similique modo oritur, minor omni sua parte; delicatior folio atque minore, tenui admodum, translucido, ut in opaco obliquo videatur, atque cum venustis est ex purpureo nigrescat, leve nec squamosum, sed veluti è dorso ferè vagina vel calceus fibratis oris parum eminens, ex quo Martii libris pilula exire, Orobi magnitudine, atro-virens, lævis, lucida, quæ postea supra caulem quatuor digitorum subeuntem emicat, parum lutescens, atque in florem deliciens luteum quatuor foliorum, intus quamplurima continenter tenuissima atque impalpabilia stamina. *Caulis* arctatus terram versus demittitur, qui rotundus erat, lævis, nudus, succosus, diaphanus, albus, facile tactu corruptibilis. *Radix* villosa fœcæa est, ut non sublevis invenitur.

In udis paludosis ad aquarum scaturigines in agro Warwicenfi observavimus.

5. *Lichen petræus minimus fructu Orobi* C. B. *Lichen alter acaulis* *Σαρκογόνη* Col.

Col.

Similiter cum superioribus natali gaudet, eodémque tempore invenitur. Parvi digiti unguis magnitudinem raro aequat foliis. Viride est, punctis albidioribus extuberantibus asperum, ut alperum videatur. Floris vice ante fructum, inferna folii parte dum parvum est, utrinque nigras ex purpureo cartilagineas habet, costarum modo vel valvarum inter se oppositas, quas acie cunctis elevare potes: à folio differunt quòd illud viride sit. Cum autem grandius est totum solum nigrescat ex purpureo, atque in extremo intumescit, fructumque emittit Orobi magnitudine, eodem colore, molem, succosum aequo albicante succo, postea quid croceum emittentem, maturiore effusum. *Disrupto* cortice illo nigro, veluti pericarpium continet fructum, intus lutea pelle contextum, luteum pulverem continenter, & lriterat succosum, atque digiti calore statim humido illo exiccato, infectus digitus cernitur luteo pulvere illo. Folium tenuissimum & quam brevissimum, albicans, atque delicatissimum fibrillis hæret.

6. *Lichen petræus muscosus racemosus* C. B.

C. B.

Folius est longè minoribus *Hepaticæ* vulgaris foliis, squamarum instar junctis, pallidè virentibus & nonnulli hirsutus; inter quæ quamplurimi pediculi capillacei, binuales nudi efficiuntur; quorum singuli capitulum parvum instar racemi compactum sustinent, quantum ex sicco colligere licuit.

- A. 7. *Lichen sive Hepatica lanulata*, *Σαρκογόνη*.

Folia minora & breviora sunt quam *Hepaticæ* vulgar. *Officinæ* neque tam manifestè punctata; per margines sinuata & veluti crispâ. In mediis foliis & interdum versis eorum margines lunule quadam foliaceæ supra folii superficiem eminentes exoritur, quæ suis suo femina conferta supino folio incumbentes excipiunt. Vere postquam semen maturæ lunule evanescent.

2. *Polytrichum scoparium* J. B. *Muscus scoparius*, *muscidorum* & *udorum* Belgii & *Frisia Orientalis* *scillator* Lob.

J. B.
Prolixae radices, cubitum plerumque longe, rigidae, rubentes, angulose, tenues in scopas excutendo pulveri vestibulique purgandis plecti solite, terrae superficiem versus foliis squamis, vel pilis nitentibus rutilisque comolae. Lobelius multis dodrantalibus, pedibus etiamque amphioribus ramulis donatum scribit, purpurâ aurâ nitentibus, innumera circum tenuium foliole comolis, quibus singulis exferuntur capitula linei. Erice aut Selaginis mitiora.

Hæc planta C. Bauhino sub titulo *Polytrichi* aures majoris primò proponitur [ex sententia Chabrey] deinde iterum sub titulo *Musci* erecti ramosi pallidi. Gerardo & Parkinsonio nostratibus Lobelium sequitur *Muscus scoparius* inscribitur.

An & quomodo à *Polytricho* secundo in loco descripto differat inquirendum?

3. *Polytrichum aureum medium.*

Hoc præcedente omnibus suis partibus minus est, aliis non ita diffimile. In hoc genere peculiare esse observavimus, quòd ramuli interdum altius assurgant, & foliis vestiantur oblongis cum latitudine aliqua, membranaceis & ferè pellucidis, ad margines undulatis & veluti crispis.

In locis humidis & uliginosis invenitur.

4. *Polytrichum aureum minus* C. B. *Apulei minus* quorundam J. B. *Muscus capillaris* sive *Adiantum aureum minus* Ger.

J. B.
Contentendæ exiguitatis est: Ex muscolo cespitem tanquam stamina capillaria, recta & rigidiuscula se attollunt, semuncialia aut uncialia, tenuissima, colore purpureo aut aereo [interdum etiam, saltem cum primò erumpunt, flavo aut viridi] quorum unicuique insidet apiculus falcatus, quem avicularum ungualis minimis haud ineptè comparavers, quem convellit confusim figurâ inducta vaginula, quæ ubi cedere incipit extrema cauda surrectæ galeitæ caput miro naturæ artificio exprimerè arbitris; ubi decident capitellum relinquunt oblongum, atro-purpureum. Linguae vinoli laporis aliquid imprimit.

In muris, aggeribus antiquis, adium tectis & tegulis, similibusque compluris locis & asperginosis limbus ubique ferè oritur.

5. *Adiantum aureum humilis* foliis latis subrotundis. An *Muscus Triebomani* sive *Jungermanni*, foliis utrinque rotundis splendens Cat. Aldorf?

Sarcis huic unciales aut fescunciales, densè stipati, exiles admodum, rubentes, aut ex rubro nigricantes, foliis ornatî statim à radice alternatim politis, latis, subrotundis, tenuibus & ferè membranaceis. An flores aut capitula proferat nobis hæcenus incomperum.

In ipsi fontium (scaturiginibus, in montosis Eboracensis aliisque Septentrionalibus Angliæ, v. g. in aggre *Schoat* dicto, ea montis parte quæ *Shipton* oppido imminet.

6. *Muscus palustris* *Adiantum aureo* affinis, scapis tenuibus, foliis brevibus.

Hujus capî seu ramuli prætenues sunt, foliolis creberrimis brevissimis cincti, colore ex viridi flavicente aut subcinereo. Pediculis tenuissimis fescuncialibus capitula satis grandia. *Adiantum* æmulâ, sed breviora & turgidiora insident.

In locis palustribus, præsertim ubi aquæ scaturiunt, oritur.

C A P. IX.

De *Lichene*.

Lichen Græcis & Latinis ita dicitur quod lichenas, id est impetigines sanat. Plin. lib. 26. cap. 4. *Lichen herba in lichenis remediis omnibus præsertim, inde nomine invento.*
Est autem Lichen herba ex mœris foliis, in terræ superficie aut in arborum corticibus se diffundentibus constans.

Hic autem duplex est, vel 1. *sterilis*, saltem quantum hæcenus observatum est, de quo superius egimus; & *sterilis* seu semine prægnans.

- A. 1. *Lichen sive Hepatica vulgaris* Park. *Lichen sive Hepatica fontana* J. B. *Hepatica terrestris* Ger. *Lichen petræus latifolius* sive *Hepatica fontana* C. B. *Microtropis*.

Cum Lichenem primum Plinii, pileatum *Col.* pro *Hepatica terrestris* vulgari seu *Lichene* officinarum habeam, ejus descriptionem subiungam Columbianam, quæ cum nostris observationibus exactè congruit.

In faxis aquosis oritur, umbriosis, Septentrionem maximè respicientibus. Radicibus hæret sericeis similibus pilis, tenuibus admodum, copiosis foliis, quæ digiti sunt latitudine, & duplâ longitudine vel

Lib. III. De *Herbis semine minutissimo*, &c.

vel majore, supernè virentia vel parùm flavicantia, squamosa velut *Serpentum* cutis vel *Limacis*, linguilique squamis punctum in medio inscriptum elevatur. Florem non producit, quod observare potuimus. *Caulis* ex parte folii extrema parum cissâ & sinuosâ, lunatâ, album, lævem, firmum, succosum, Junci crassitie, diaphanum, quatuor uncias longum habet, supra quem pileolus veluti fungus insidet parvus, in quatuor aut quinque partes inferne divisis, [quibus luteis impacta sunt totidem semina seu portis vascula feminalia, pulvisculo viridi repleta.] Columnæ pileolus primò viridis est, parum ad flavum inclinans, postea flavescit, atque demum rufus efficitur, & partes illæ inferiores divise fructum nigrum diffrupta ostendunt, atque apertis fructus decidunt nigro-purpurei, succosi cum virides adhuc, licatos verò pulverem pro semine nigrescentem fuliginosum habere comperimus.

Martio mensè caulem edit, Aprilî verò pericitur.

- A. 2. *Lichen petræus umbellatus* C. B. *Lichen sive Hepatica minor umbellata* Park. *Hepatica umbellata* Ger.

Hanc cum vulgari *Hepatica* misceat J. Bauhinus, post ejus descriptionem addit, Ex foliis eminent interdum parvi veluti umbilici, quales exprimuntur apud Lobelium. Nobis equidem specie diversis videtur.

- A. 3. *Lichen petræus stellatus* C. B. *Lichen sive Hepatica minor stellata* Park. *Hepatica stellata* Ger.

J. Bauhinus hanc speciem à vulgari *Lichene* non distinguit, quem venustate tandem pediculos erigere scribit, unciales & fescunciales, tenues, glabros, quorum unicuique florem stellatum herbaræ coloris suffinet, qui exprimit parvum galium suis radiis deorsum nuantibus. Parkinsonius quoque *Hepaticæ* vulgari flores parvos stellatos attribuit; aliam autem adhuc minorem facit *Hepaticæ* stellatæ speciem, ex duabus Lobelii iconibus, ut puto, ad id inductus. Quicquid autem fit de *Lichene* terrestris vulgari, five si habendus sit qui fructu est stellato, five qui pileato: hos tamen duos inter se revera & specie differre minimè ambigo.

In uliginosis & umbriosis arcibus hortorum & ambularis glareosis aut saxosis sæpius observavimus.

- A. 4. *Lichen petræus caliculis calcato* C. B. *Lichen alter minor caule calcato* Col.

Col.

Idem locis gaudet hic [cum prima specie] similique modo oritur, minor omni sua parte; delicatior folio atque minore, tenui admodum, translucido, ut in opaco obicuro videatur, atque cum vetustius est ex purpureo nigrescat, leve nec squamosum, sed veluti è dorso ferè vagina vel calceus simbristis oris parum eminens, ex quo Martii Idibus pilula exit, Orobis magnitudine, atro-virens, lævis, lucida, quæ postea supra caulem quatuor digitorum subeuntem emicat, parum lutescens, atque in florem delicatissimum luteum quatuor foliolorum, intus quamplurima continentem tenuissima atque impalpabilis flamma. *Caulis* arefactus terram versis demittitur, qui rotundus erat, lævis, nudus, succosus, diaphanus, albus, facili tactu corruptibilis. *Radix* viridis lericæa est, ut non subterri inveniamur.

In udis paludosis ad aquarum scaturigines in agro Warwicenfi observavimus.

5. *Lichen petræus minimus* fructu Orobis C. B. *Lichen alter acaulis* *Sempervivum* Col.

Col.

Simili cum superioribus natali gaudet, eodemque tempore invenitur. Parvi digiti unguis magnitudinem rarè æquat foliis. Viride est, punctis albidioribus exuberantibus aspersum, ut alperum videatur. Flores vice ante fructum, inferna folii parte dum parvum est, utrinque nigras ex purpureo cartilagineas habet, costarum modo vel valvarum inter se oppositas, quas acie cultelli elevare potes: à folio differunt quòd illud viride fit. Cum autem grandius est totum folium nigrescat ex purpureo, atque in extremo intumescit, fructumque emittit Orobis magnitudine, eodem colore, mollem, succosum atque albicantem succo, postea quid croceum emittentem, maturiore effectum. Diffrupto cortice illo nigro, veluti pericarpium continet fructum, intus lutea pelle contextum, luteum pulverem continentem, & si teratur succosum, atque digiti calore statim humido illo excitato, infectus dignus cernitur luteo pulvere illo. Folium tenuissimè & quàm brevissimè, albicans, atque delicatissimè fibrillis hæret.

6. *Lichen petræus muscosus* *racemosus* C. B.

C. B.

Folius est longè minoribus *Hepaticæ* vulgaris foliis, squamarum instar junctis, pallide virentibus & nonnullis hirsutis; inter quæ quamplurimi pediculi capitellæ, bucciales nudi effertur; quorum singuli capitulum parvum instar racemi compactum sustinent, quantum ex sicco colligere licuit.

- A. 7. *Lichen sive Hepatica lunulata*, *Ephephaga*.

Folia minora & breviora sunt quam *Hepaticæ* vulgar. Officin. neque tam manifestè punctata; per margines sinuata & veluti crispâ. In mediis foliis & interdum versus eorum margines lunula quadam foliaceæ supra folii superficiem eminentes exoritur, quæ sinu suo femina conferta supino folio incumbente exoritur. Vere postquam semen maturum lunula evanescent.

In umbrosis uliginosis oritur fed rarius: *D. Dale* pharmacopœus & medicus Brantier, vicinus nolter, Botanices studiosius primus dextit nobiscum ostendit, non longe à domicilio nostro nascentem; & alibi etiam copiosius.

7. *Lichen minimus foliolis laciniatis.*

Hic vulgari Lichene decuplo minor est, eodem modo se diffundens tenuissimis capillamentis è medio foliis emissis. Foliola autem tenuia sunt, non punctata, circa margines laciniata crebris laciniis, unde velut crista videntur. Nullum hactenus fructum in hac specie observare potuimus.

Idem cum Lichene vulgarissimo in locis invenitur. Sub finem Augusti describitur. Vere cum primum observavimus alia (quantum memini) facie apparuit.

Lichen sapore est aquo cum amarore nonnullo & adstrictione. Hepatica est insignis (in calidis cum siccitate hepatis malis, *C. Hofman*.) Usus præcipue in obstructionibus hepatis & vesicæ, quorum signaturæ in foliis gerit: hinc in hæctica, in ictero, in scabie & lichenibus, in gonorrhœa, in febre. Extrinsecus sistit sanguinem vulneribus. *Schrad.*

Notavit Cæsalpinus quod purget humores adfutos, & crassos, si in magna copia, ut pond. lb ii. ejus decoctum fumatur. Quo remedio iterato per multos dies sanatos multos vidit ex maligna scabie & ulceribus excedentibus. Oportet autem singulis diebus novam decoctionem parare, præcipue cum sero lactis, quæ facile exoleat.

*C. Hofmann*us Hepaticam peculiari vi purgante præditam esse non magis credit quam ferum. Imò serum ipsum copiose haustum non raro purgat.

CAP. X.

De Ophioglossis.

Ophioglossum J. B. Ger. Ophig. seu Lingua serpentina Park. Ophiogloss. I. seu vulgatum C. B. Advers. tongue.

Ety.

Ophioglossum floribus arguta cuspis (inquit J. Bauhinus) linguam serpentis exertam imitatur, nomen impertivit, hæc quidem ex Germanico: Veteribus inditum esse nonnulli existimant, certe quo nomine illi innotuit iter Botanicos non convenit.

Multis & satis crassis fibris in fasciculum vel collectis curatæ, Ellebori modo, si præsertim pinguis nanciscatur solum, radice donatur, post dulcedinem quam primum lingue ingerit, calor & acrimonia nonnulli in palato relinquens & paululum amarescens *Cem.* Huic fergit pedicellus palmaris solum singulare sustinens, Betæ parve quodammodo, pinguis tamen & carnosum, minime nervosum, modò angustum & longiusculum, modò latum & fibrosum, leve, erectum, sapore dulcissimum cum viscositate aliqna; è cuius sinu quæ pedicello committitur ligula exiit bifurcata, non tamen secta, in acumen sensim desinens, citra extremitatem utrinque denticulata, fœbina aut Linæ auriflorum effigiatur. Seminibus loco (inquit Camerarius) ei tenuis quasi polen in lingue infectionibus adest, illicque per maturitatem dehiscitibus excidit.

In pratens & pascuis humidioribus frequens invenitur. Aprilis vel demum Maio mense prodit, & adusque Junium viget, paulò post tota superficies marcescit, radice in terra supersit; quæ profundè demergitur, ut extirpati difficilis sit.

Vulnerum est insignis, tum intus sumptum in potionibus, tum extrinsecus applicatum. Recenti folia vulnera conglutinant & enterocelas sanant. Danur potanda ex aqua Equilæ ad intrinsicæ vulnera. Herbe pulverem aliquot diebus exhibitum ramos omnes curare posse affirmat Baptista Sardus.

Vere tum modò ad vulnera recentia sed & vetera ulcera & ramos præcipue æstimationis est oleum quod ex foliis ejus in oleo Olivarum vel omphacino ad solem diutius maceratis, vel breviter ad ignem decoctis donec inarescant & exueta evadant, deinde expressis, conficitur, præsertim, inquit Parkinsonius, si resinæ Terebinthinæ tantillum in eo dissolvatur.

Ophioglossa ratione magnitudinis inter se distere deprehendit Mentzelius circa oppidum Furberwaldium. Minimum ultra unciam cum sua lingue & foliolo non assurgit. Modum verò bis unciale solum habet longius & linguam ultra tres uncias excresecentem: Majus autem solum obtinet quatuor uncias longum & unum cum dimidio latum, linguâ in altum satis se erigente.

Idem quoque trilingua Ophioglossa, necnon bilingua reperit idem.

CAP. XI.

De Lunaria.

Lunaria Recentioribus dicta à foliis Lunæ crescentis modo falcatis, an Veteribus cognita antequam. Vide C. B. Pin.

Folia singulari pinnato, & in nonnullis speciebus ramosa aut multifida, cauliculo racemulo foeculorum & lentum onusto ab aliis omnibus plantis, nedum hujus generis, distinguuntur.

Observavit * Columna in hac specie omnes plantas in imo penolo supra radicem folliculum habere quendam veluti Ari florem exiguum, in quo plantulam exiguum veluti fœtum complicatum

* Annot. in Res. Medicas Novæ Hispan.

placitum extare vidit, intra folliculum uteri vicem gerentem, integram, foliosam tantum quæ racemo vidua erat, post annum proferentem, & quæ racemola cum ipso exiguo sed integro racemo convolvatur: Et hoc mirum (inquit) Nature institutum. Alias plantas simili modo infra terram uterum gerere agnovimus, & suo tempore proficere, sed non anno integro, & forsan nec medio, verum à nova radicis ipsius exumescencia, ut in bulbosis quibuscumque, in quibus intra bulbum ipsum spicatum cauliculum observavimus, suo tempore proferendum.

CAP. XII.

1. Lunaria minor Ger. Park. L. botrytis J. B. racemosa minor vel vulgaris C. B. Bont. 1702.

L. B. Radice rotundâ, subnigra, intus flavescente solum exit singulare, unâ cum pediculo interdum palmare, 4, 5, 6, 7, aut pluribus pinnarum crassarum, ubi nervo medio connectuntur angustatum; in latum & falcatum mucronem desinentium, conjugationibus compositum; pinnarum superiorum concavo inferiorum gibbum excipientem. Ex eodem pediculo ex infimæ conjugationis sinu furculus prodit palmaris, fusculentus, crassus, è cuius lateribus alternatim oriuntur pediculi racemulis onusti, jubam imitantes. Racemuli acinos habent, congestos, paucos, virides, qui nec florem unquam edunt, nec semen intus habere conspiciuntur, sed pro eo pallido colore pulvis tenuissimus atque impalpabilis invenitur, quo lato an ex eo planta exeat incertum est, hæc quidem cum expertus sum nunquam exire aliquid cognovi, inquit Columna.

Ego pulverem hunc ipsum plantæ semen esse minime dubito, quantumvis à Columna satum, loco fortasse alieno, non provenit.

In montibus Eboracensibus propè Settle oppidum copiosissime provenit: & alibi in montosis & frigidioribus variis in locis, tum in Angliâ, tum in transmarinis regionibus.

Lunaria botrytis minor multifolia J. B. Lun. racemosa ramola major C. B. an sit Lulus nature tantum; an species Lunariæ distincta ambigimus, præsertim cum Camerarius eam in Angliâ inveniri tradat: Nos autem nihil tale unquam invenimus, nec ab aliis inventum audivimus in Angliâ, nisi forte accidentarium & monstruosum.

2. Lunaria Botrytis ramosa Silesiæ J. B. racemosa multifida folio C. B.

Clus. Dodrantalis est planta, statim à radice unam aut aliam foliorum alam protrahens, five solum ramulosum & multifidum, frequentibus foliis, Lunariæ minoris vulgaris foliis fere similibus confans, sed longioribus & crassiusculis, crebrius inciliâ divisis, colore ut in vulgari viridi dulciore, & quodammodo pallidescente. Secunda ala, ut tenerior est & postremò nata, tenui quadam fed rara admodum sanguine pubescente videtur, fusculentiorque est quam prima: ex ejus quasi utero fecundum radicem emergit cauliculus pinguis & succulentus, sustinens multifidam & majorem vavam [florifera in fructis dicere debeam herco] quam vulgarem, alioquin admodum similem. Radix vulgaris instat multis fibris late in ambitum sparsis, crassioribus tamen, constat.

In aliis Silesiæ montibus oritur; cultum autem respuit ut pleræque montana.

3. Lunaria racemosa minor Adiantum folio Breynii.

Breyn. Vulgari foliis laciniatis (cujus effigies apud Camerarium in Matthiolo Germanicè edito sub numero II. exstat) per omnia similibus præter folia, quæ Capilli Veneris five Adiantum foliis Coriandri C. B. in modum eleganter sunt dilectæ.

Nascitur in montibus Callibiz, sed admodum rara.

4. Lunaria racemosa minor Matricaria folio Breynii.

Breyn. Montium Callibiz est incola, unde satis copiosè allata. Cauliculi in omnibus allatis magis cuncti erant quam vulgares, racemibus brevioribus magisque ramosis, ac foliis brevioribus, plures in laciniis angustiores dilectis, Matricariæ haud imparibus onusti.

CAP. XIII.

De Equifeto.

Equisetum Latinis à fœta equina nomen traxit. Græci *ἵππος* i. e. Cauda equina, à similitudine. Ety. ne dicitur, quia folia habet lœtis limitibus medio capto adnascencia. Planta est singularis & sui generis, cum capto medio cum foliis (si modo folia dicenda sunt) pyxidatim articulatis. Proprie loquendo folia non habet, quæ enim folia dicuntur nullam habent

benè prone & fupina partis diffinitionem; excepto tamen Polygono femina dicto, quod ab aliis Equisetorum fpeciebus in tantum differt, ut diverfam generi à normalis merito constituitur.

- A. 1. *Equisetum majus* Ger. *majus palustre* Park. *majus aquaticum* J. B. *palustre longioribus setis* C. B. *Grat. sparsis* & *Water. Horse-tail*.

J. B.

Pro radicibus sunt creberrime tenuissimaeque nigricantes fibrae longè & caulium geniculis demissa. Alparagos primum protrudit palmaris, & cubito altiores Polygoni feminae crassitie, internodis longioribus, pyxidatim insertione distinctos (coryllâ fimbriatâ nigricante alterius tubulum excipiente, quâ nota etiam à Polygono femina differt) striatos, inanes, quorum summo fastigio clavatum insidet capitulum, veluti nucamentum, cupus divulsis delincentibusque commissuris foliis apparent ex fusco albidis. Procedente tempore caule bicubitales & interdum altiores, minimi propemodum digiti crassitie, teretes, concavi, albicantes plerumque, leves aut ftrius vix conspicui exarati, crebris geniculis pyxidatim coherentibus intercepti. Singulos geniculos ambiunt folia seu fete plurimae [ultra triginta numeravimus] praelongae, tenues, alperae, ftriatae, virides, non ramosae, octo aut novem, pluribusve aut paucioribus internodiis pyxidatim articulatis compositae. Cum veterescere incipit caulis in colorem spadicem aut atro-rubentem à latere Soli obverso non raro mutatur.

In palustribus & aquis passim provenit.

- A. 2. *Equisetum arvense longioribus setis* C. B. Pack. *minus terrestre* J. B. *segetale* Ger. *Coen. Horse-tail*.

Radicis est gracili, nigra, articulata & serpente, fibris nigricantibus & geniculis exortis capillatâ: quae Aprilis mense haud secus ac Equisetum majus Alparagos emittit, sed graciliores, longioribus & laxioribus fimbriatis, nigricantibus coryllis tubulis excipientibus, nucamenti amulum capitulum, apicibus aliis confertum, sustinentes. Mâo mense caules frequentes sequuntur; pedales, geniculis distincti, pyxidatim inserti & cavi, scabri C. B. [Ego nullam fere scabritiem in caule aut foliis sentio] Ex geniculis folia radiatim enata dodrantem aequant, & ipsa quoque ex articulis foliorum pariunt.

À precedente differt caule multis numeris minore & brevior, viridi, manifestis striato, longioribus internodiis, cavitate inus minore: foliis seu fetis pro plantae magnitudine majioribus, profundius ftriatis [quatuor foliis] tortuosis, & geniculis interdum folia seu fetas secundarias emittentibus, paucioribus ad singulos caulis nodes.

Inter segetes solo humidiore non raro invenitur.

Setae in hoc minus alperae quàm in precedenti, imò nobis tractantibus vix omnino alperae videntur.

Viret.

Equisetum astringit validè, hinc ad sanguinis rejectionem, ad profusivum muliebrem, potissimum rubrum, & ad dysenterias reliquosque ventris fluxus strenuum & generosum est remedium vel herba ipsa aut ex aqua, aut ex vino epota [pulvis ʒj. cum succo Granatorum acidorum. vel aqua ejus stillatitia si cochlearia tria duobus tribusve diebus bibantur. Sanat haemorrhagias five per *arrosuonem*, five per *diaporesin*, ut loquitur Calp. Hofmannus: item exulcerationes renum & vesicae.

Hujus Alparagos, autore Mathiolo, in Hetruria, modo in defectu melioris cibi, modo in dysenteriae aliisque alvinis fluxibus comedunt Hetrusci, & sentiunt aliquando ita sibi stringi ventrem, ut colici fiant.

Externis emplastris modo imposita conglutinat maxima vulnera, etiam ubi nervi sunt in cili.

Dioscorides urinam movere refert.

In diuturnis febribus, etiam malignis, miracula fecisse cum aliis se comperisse scribit Calp. Hofmannus.

Ad sanguinis sputum exhibe radicis exsiccat. & pulveris ʒj. cum succo Granatorum acidorum. Ad pectoris pulmonumque ulcera Decoctum Equis. in aqua mane & vespere calide potum ad ʒiij. vel ejus succi ʒij.

In phthisi pulvis Equisei ʒj. pondere cum Aquae Plantag. ʒiij. manè & vespere aliquot diebus sumpsum commendatur.

Alios ejus exhibendi modos contra vomitum sanguinis & dolores ventriculi, contra rupturas, contra calculum, urinae stillicidium, &c. vide apud * C. Bauhinum.

* T. cat. Br. contr. calculum, urinae stillicidium, &c. vide apud * C. Bauhinum.

- A. 3. *Equisetum sylvaticum* Tab. Ger. *sylvaticum tenuissimis setis* C. B. *omnium minimum tenuissimum* Park. Lob. illustr. *Equisetum five Hippuris tenuissima non alpera* J. B. *Wood. Horse-tail*.

C. B.

Caulis est pedali, geniculis faretis, è cuius articulis singulis utrinque frequentissima folia, tenuissimorum capillorum instar prodeunt, quae variè & minutum dividuntur.

Setae habet omnium tenuissimas & maximè ramosas, quibus notis, ut & levore suo à reliquis suis foris facile distinguitur.

Hanc speciem esse putamus quam describit Lobelius in Illustrationibus stirpium & ex eo Parkinsonius sub titulo superius posito. Et locus enim & descriptio conveniunt.

In locis humidis sylvarum & umbrosis oritur, solo palustri, non tamen ita frequens.

- A. 4. *Equisetum palustre* Lob. Ger. *palustre minus* Park. *palustre brevioribus setis* C. B. *Heister. marsh. Horse-tail*.

Ab Equiseto segetali, cui aliàs persimile est, differt, 1. Caule paucioribus & profundioribus fstris seu foliis exarato. 2. Pro numero striarum paucioribus ad singula genicula foliis cincto, nimirum septem, octo vel novem; cum in illo duodecim aut plura habeantur. 3. Pyxidulis quibus inserviunt internodia longioribus. 4. Folis seu fetis majori dicere, plerumque brevioribus, minus sparsis & tortuosis, minus profundè fscatis, non ramosis, apicibus seu denticulis pyxidularum in quas inserviunt internodia non ut in illo extorsim reflexis, sed cauli appressis; quâ notâ, primâ statim fronte ab illo (cujus articuli veluti fimbriati sunt) discernitur. 5. Tandem Capitulis floriferis fummos caules foliosos terminantibus cum in illo ipse fca capitula fscorum, velut Alparagos quidam, exeant antequam caules oriantur.

His addi possit prima setarum à scapo medio internodia multò breviora esse in hoc genere quam in illo.

In palustribus solo putido & spongioso oritur, quo etiam ab Equiseto segetali differt quod solidiorem & minus aequalem terram non aspernat; quamvis & illud humore delectetur.

Not. quot sunt in caule fstrae tum in hoc tum in aliis Equisets, tot poris secundum longitudinem, seu tubis minoribus medium majorem circumstantibus, perforatur.

- A. 5. *Equisetum palustre brevioribus foliis polysperum* C. B. *palustre alterum brevioribus setis* Park. *Cauda equina femina* Ger. *Equis. facie Polygonum femina* J. B. *Female Horse-tail*.

C. B.

Radicis nititur rufescente nigricanteve, tenera, articulata, per transversum sparsâ, plurimis capillamentis fibrata & limo haerente, quibus se propagat; à qua primo vere, antequam caules exeant, asparagi aliquot prodeunt, formâ spicatâ, colore candicante, tenelli, elui apti, qui ejus flores sunt. Caulem habet aliquando unum, aliquando ternos & quaterenos, Arundinis tenerae similes, & Junco multò crassiores, in tenuitate desinentes, rectos, rotundos, leves neque ftrius alperos, cubitum superantes, densè geniculatos, internodiis frequentibus commissis: ex articulorum pyxidatis infertionibus brevi admodum intervallo folia radiatim exeunt, quae brevya & angusta, mollia ac virentia; prima quidem Linariae parvae, superiora Piceae filicula; quibus singula, seu grana oblonga (Millo minora Cordo) rufescentia, ad articulorum commissuras disposita, saepe densa & plurima, eleganti ordine adnascuntur. Verum cum non semper reperiantur, ideoque Herbariorum figurarum hic caret, &c.

In lacubus & stagnis & ad rivulorum ripas, sed plerumque in ipsis aquis oritur, aut aquis exsiccatis in limo, non tamen admodum frequens apud nos in Anglia.

- * 6. *Equisetum palustre minus polysachium* C. B.

C. B.

Radicis est repente, geniculis distincta: caule tenui, cubito minore, geniculis crassioribus articulato; foliis aut potius geniculis cinctis ad articulum utrinque ternis vel quaternis, junceis, palmatis; quibus penè singulis minuta spica instar insidet: caulis verò solum oblongum minus compactum, foeculis pallidissimè rubentibus donatum, sustinet.

Basilae in aquis Michelskeldensibus observavit C. Bauhinus.

- A. 7. *Equisetum nudum* Ger. *juncum five nudum* Park. *foliis nudum non ramisum five juncum* C. B. *Bald. Horse-tail*.

C. B.

Radicis nititur nigricante, per transversum repente, fibrosa & insipida: ex qua caules singulares, ad radicem atro-rubentes & splendentes exurgunt, ique cubitales, juncei, ftrius alperi, cavi & nudis geniculis multis articulati, & tuborum modo sibi innati, qui in acuminatum fastigium, aliquando & in asparagum terminantur, & quandoque circa summum caulis, ex articulis folia admodum parva emittit: rarius ramus unus & alter è geniculo prodr.

In rivulis & fossis aquosis, saepe ex fundo culmi triebitales exoriuntur.

Hae species à precedentibus omnibus revera distincta est, siquidem asperior est multo, solidiorque & perpetuo etiam viret; quamvis nos J. Bauhinum secuti asparagum potius esse Equisei palustris quam plantam ab eo diversam aliquando sensimus & scripsimus. Et revera Equisetum palustre non raro etiam scapos nudos seu juncos emittit.

Hae praecipue species est cuius junceis virgis materiam fabri minorum minorum operum veluti pectinum & manubriorum scabritiem in levorem expolunt; unde & Anglis non minus quàm Germanis *Shabergras* dicitur.

- * 8. *Equisetum*

hænt pronæ & supinæ partis distinctionem; excepto tamen Polygono femina dicto, quod ab aliis Polygonis specibus in tantum differt, ut diversum genus à normulis merito constituitur.

- A. 1. *Equisetum majus* Ger. *majus palustre* Park. *majus aquaticum* J. B. *palustre longioribus setis* C. B. *Great Marsh or Water Horse-tail.*

f. B.

Pro radicibus sunt creberrimæ tenuissimæque nigricantes fibræ longè è caulium geniculis demissæ. Alparagos primum protrudit palmatos, & cubito altiores Polygoni femina crassitie, internodiis longioribus, pyxidatæ infectione distinctos (coryllæ fimbriatæ nigricante alterius tubulum excipiente, quâ notè etiam à Polygono femina differt) striatos, inanes, quorum summo fastigio clavatum insidet capitulum, veluti nucamentum, cujus divulsis dehiscentsibus commissuris Hæculi apparent ex fulco albidæ. Procedente tempore caules bicubitales & interdum altiores, minimi propemodum digiti crassitie, teretes, concavi, albicantes plerumque, leves aut strus vix conspicuis exarati, crebris geniculis pyxidatim coherentibus intercepti. Singulos geniculos ambiunt folia seu setæ plurimæ [ultra triginta numeravimus] prælongæ, tenues, alperæ, striatæ, virides, non ramosæ, octo aut novem, pluribusve aut paucioribus internodiis pyxidatim articulatis compositæ. Cum veteratæ incipit caulis in colorem spadicæum aut atro-rubentem & latere soli obverso non raro mutatur.

In palustribus & aquis passim provenit.

- A. 2. *Equisetum arvense longioribus setis* C. B. Park. *minus terrestre* J. B. *segetale* Ger. *Common Horse-tail.*

Radicæ est gracili, nigra, articulata & serpente, fibris nigricantibus è geniculis exortis capillatæ: quæ Aprilî mensis haud secus ac Equisetum majus Alparagos emittit, sed gracilioris, longioribus & laxioribus fimbriatis, nigricantibus coryllis tubulos excipientibus, nucamenti æmulum capitulum, apicibus albis confertum, sustinentes. Maio mensis caules frequentes sequuntur, pedales, geniculis distincti, pyxidatim inferti; cavi, scabri C. B. [Ego nullam fere scabritiem in caule aut foliis sentio.] Ex geniculis folia radiatim enata dodrantem æquant, & ipsa quoque ex articulis sobolem pariunt.

À præcedente differt caule multis numeris minore & breviorè, viridi, manifestè striato, longioribus internodiis, cavitate intus minore: foliis seu setis pro plantæ magnitudine majoribus, profundius striatis [quatuor fuscis] tortuosis, & geniculis interdum folia seu setas secundarias emittentibus, paucioribus ad singulos caulis nodos.

Inter segetes solo humidiorè non raro invenitur.

Setæ in hoc minus alperæ quàm in præcedenti, imò nobis tractantibus vix omnino alperæ videntur.

Vires. Equisetum astringit validè, hinc ad sanguinis repetitionem, ad profluvium muliebri, potissimum rubrum, & ad dysenterias reliquosque ventris fluxus strenuum & generosum est remedium vel herba ipsa aut ex aqua, aut ex vino epota [pulvis ʒi. pondere, aut decocti in vino ʒiij. manè & vespere propinatæ] vel aqua ejus stillatina fi cochlearia tria duobus tribusve diebus bibantur. Sanat hæmorrhagias five per *diæstema*, five per *diæstema*, ut loquitur Casp. Hofmannus: item exulcerationes renum & vesicæ.

Hujus Alparagos, autore Matthioli, in Hetruria, modo in defectu melioris cibi, modo in dysenteria aliisque alvinis fluxibus comeditur Hetrusci, & sentiunt aliquando ita sibi stringi ventrem, ut colici fiant.

Exterius emplastri modo imposita conglutinat maxima vulnera, etiam ubi nervi sunt incisi.

Dioscorides urinam movere refert.

In diuturnis febribus, etiam malignis, miracula fecisse cum aliis se comperisse scribit Casp. Hofmannus.

Ad sanguinis spumam exhibe radicis effuscat. & pulveris ʒi. cum succo Granatorum acidorum. Ad pectoris pulmonumque ulcera Decoctum Equi. in aquâ manè & vespere calidè potum ad ʒiij. vel ejus succi ʒij.

In phthisi pulvis Equiseti ʒi. pondere cum Aquæ Plantag. ʒiij. manè & vespere aliquot diebus sumptus commendatur.

Alios ejus exhibendi modos contra vomitum sanguinis & dolores ventriculi, contra rupturas, contra calculum, urinæ stillicidium, &c. vide apud * C. Bauhinum.

* Tænar. Ba.
con l. 1.
sect. 2. cap. 19.

- A. 3. *Equisetum sylvaticum* Tab. Ger. *sylvaticum tenuissimis setis* C. B. *omnium minimis tenuissimum* Park. Lob. illustr. *Equisetum sive Hippuris tenuissima non aspera* J. B. *Wood Horse-tail.*

C. B.

Caule est pedali, geniculis raro, è cujus articulis singulis utrinque frequentissima folia, tenuissimum capillorum instar prodeunt, quæ variè & minutim dividuntur.

Setas habet omnium tenuissimas & maxime ramosas, quibus notæ, ut & levore suo à reliquis suis sortis facile distinguuntur.

Hanc speciem esse putamus quam describit Lobelius in Illustrationibus stirpium & ex eo Parkinsonius sub titulo superius posito. Et locus enim & descriptio conveniunt.

Lo

In locis humidis sylvarum & umbrosis oritur, solo palustri, non tamen ita frequens.

- A. 4. *Equisetum palustre* Lob. Ger. *palustre minus* Park. *palustre brevioribus setis* C. B. *The lesser marsh Horse-tail.*

Ab Equiseto segetali, cui alias persimile est, differt, 1. Caule paucioribus & profundioribus stris seu fuscis exarato. 2. Pro numero striarum paucioribus ad singula gemcula foliis cincto, numerum septem, octo vel novem; cum in illo duodecim aut plura habeantur. 3. Pyxidulis quibus infertur internodia longioribus. 4. Foliis seu setis majori dicere, plerumque brevioribus, minus sparsis & tortuosis, minus profunde fuscatis, non ramosis, apicibus seu denticulis pyxidatim in quas infertur internodia non ut in illo extorsum reflexis, sed cauli appressis; quâ notè, primâ statim fronte ab illo (cujus articuli velut fimbriati sunt) discernitur. 5. Tandem Capitulis floriferis fumosis caules foliolos terminantibus cum in illo spicæ seu capitula seorsim, velut Alparagos quidam, exeant antequam caules oriuntur.

His addi possit prima setarum à scapo medio internodia multò breviora esse in hoc genere quam in illo.

In palustribus solo putrido & spongioso oritur, quo etiam ab Equiseto segetali differt quod solidiorem & minus aequalitatem terram non aspernat; quamvis & illud humore delectatur.

Not. quod sint in caule striæ tum in hoc tum in aliis Equisetis, tot poris secundum longitudinem, eorum tubis minoribus medium majorem circumstantibus, perforatur.

- A. 5. *Equisetum palustre brevioribus foliis polypermon* C. B. *palustre alterum brevioribus setis* Park. *Cauda equina femina* Ger. *Equiseti facie Polygonum femina* J. B. *Female Horse-tail.*

C. B.

Radicæ nititur rufescente nigricantè, tenera, articulata, per transversum sparsa, plurimis capillamentis fibrata & limo hærente, quibus se propagat; à qua primo vere, antequam caules exeant, alparagi aliquot prodeunt, formâ spicatâ, colore candicante, tenelli, elui apti, qui ejus flores sunt. Caulem habet aliquando unum, aliquando ternos & quateros, Arundinis tenore firmos, & Junco multò crassiores, in tenuitate desinentes, rectos, rotundos, leves neque strus asperos, cubitum superantes, dense geniculatos, internodiis frequentibus commissis: ex articulis pyxidatim infertionibus brevi admodum intervallo folia radiatim exeunt, quæ brevissima & angustissima, mollia ac virentia, prima quidem Linariæ parvæ, superiora Picæcæ finitima; quibus singula, seu grana oblonga (Millo minora Cordo) rufescentia, ad articulum commissuras disposita, sæpe densa & plurima, elegantiori ordine adnascuntur. Verum cum non semper reperiantur, idcirco Herbariorum figuræ his carent, &c.

In lacubus & stagnis & ad rivulorum ripas, sed plerumque in ipsis aquis oritur, aut aquis exsiccatas in limo, non tamen admodum frequens apud nos in Angliâ.

- * 6. *Equisetum palustre minus polyrachion* C. B.

C. B.

Radicæ est repente, geniculis distincta: caule tenui, cubito minore, geniculis crassioribus articulato: foliis aut potius geniculatis cirris ad articulum utrinque ternis vel quaternis, junceis, palmatis: quibus præter singulis minuta spica lili instar insidet: caulis verò iulium oblongum minus compactum, flocculis pallidissimè rubentibus donatum, sustinet.

Basilicæ in aquis Michelfeldensibus observavit C. Bauhinus.

- A. 7. *Equisetum nudum* Ger. *juncum seu nudum* Park. *foliis nudum non ramosum seu juncum* C. B. *Baked Horse-tail.*

C. B.

Radicæ nititur nigricante, per transversum repente, fibrosa & infida: ex quâ caules singulares, ad radicem atro-rubentes & splendentes exurgunt, sique cubitales, juncei, strus alperæ, cavi & nudæ, geniculis multis articulati, & tuborum modo sibi immixti, qui in acuminatum fastigium, aliquando & in alparagum terminantur, & quandoque circa summum caulis, ex articulis folia admodum parva emittit: rarius ramus unus & alter è geniculo prodit.

In rivulis & fossis aquosis, sæpe ex fundo culmi tribulantes exoriuntur.

Hæc species à præcedentibus omnibus revera distincta est, siquidem asperior est multo, solidiorque & perpetuò etiam vivit; quamvis nos J. Bauhinum secuti alparagum potius esse Equiseti palustris quam plantam ab eo diversam aliquando sensimus & scripsimus. Et revera Equisetum palustre non raro etiam scapos nudos seu juncos emittit.

Hæc præcipue species est, cuius junceis virgis materiam fabri multorum minorum operum veluti pectinum & manubiorum fabriciem in lavorem expoliunt; unde & Anglis non minus quàm Germanis *Shabgrass* dicitur.

- * 8. *Equisetum*

- * 8. *Equisetum foliis nudum ramisum* C. B. *junceum ramisum* Park. *Naked branched Horse-tail.*

C. B.

Caulis est longissimo, parte inferiore nigro, striato, aspero, foliis nudo, concavo & geniculato, at geniculis paucioribus, & à se invicem longius distantibus quam in aliis speciebus. Ex articulis modo utrinque unus, modò ab altero latere duo, & ab altero unus ramus, Junci crassius, selqui-palmaris, colore, striis & articulis cauli correspondens, & in tenuissimum apicem finiens prodit. At ipse caulis in pyxidulam ferè seminealem, striatam, albam & crenatam finit: ad cuspidem pyxidulae latera similiter & communiter utrinque unus ramus cubitalis effertur.

In sylvis uliginosis, sed raris, reperimus.

- * 9. *Equisetum nudum minus variegatum* Bessleriæ C. B. *nudum minus variegatum* Park. *Small parti-coloured naked Horse-tail.*

C. B.

Ex radice parva, nigra, transversa, nonnihil capillata *cauliculi* plures, inaequales, rarissime pedales, communiter palmares, semipalmares & multo breviores, striati, pallide virentes, geniculis parte inferna nigris, superius albidis, articulatis, foliis carentes & cavi; in quorum summis latibus *capitulum* brevissimum nudi instar infidet, quod à corona alba, ex octo, novem, etiam duodecim foliolis acutis composita sustentatur; & quando pedibus calcatur crepitat.

Ad Rheni ripam, juxta locum dictum *Beer* dictum, ad minorem urbem provenit.

- A. 10. *Equisetum fatidum sub aqua repens* C. B. J. B. Ger. Park. *Stinking water Horse-tail.*

C. B.

Radice est fibrosa & caulibus plurimis, tenuibus, rotundis, per obliquum ut Saccharum penidum striatis, geniculatis, fragilibus, sub aqua per terram sparsis (in aquis enim plerumque demersum, raris emergens) quandoque cubitalibus; in plures cauliculos brachiatis: foliis aliquot brevibus, in breves apices distinctis, & simul ad genicula junctis. Tota planta fragilis est, quæ dum in aqua est viridis est, non semper, nam interdum & in ipsa aqua cinerea cernitur; à extracta & exsiccata incana & friabilis, ita ut non solum digitis minimo negotio in pulverem comminuat, sed etiam sponte in pulverem abeat. Odor est lutei & sulphurei.

In aquis cenosis abunde oritur plurimis in locis.

- A. 11. *Hippuris Coralloides* Ger. emac. An *Hippuris lacustris* quadam foliis mansu arenosa Gein?

Multis exit furculis, duas trèse uncias altis, ad singulos articulos foliola multa emittentibus, cauliculum seu scapum densò agmine proximè circumstantibus, aliorum hujus generis more sitis. Versus summos scapos articuli admodum crebri sunt. Color totius plantule cinereus ad viridem nonnihil inclinans. Valde fragilis est & sub dentibus scrupula Corallinae instat; pedibus etiam pressa crepitat ac si congelata esset.

L. 12.

In palustribus putridis & spongiæ instar aquam imbibere & retinere aptis oritur: ut v. g. non procul à *Chiffellum* vico in Cantio, necnon tribus trans Oxonium miliaribus, propè Trajectum *Evenhami*. Vide Ger. emaculata.

Superfunt adhuc duæ alie Equiseti species à C. Bauhino propositæ & descriptæ, quarum altera *Equisetum palustre tenuissimis & longissimis setis*, altera *Equisetum pratense longissimis setis* inscribitur: quæ adeo parum differunt à nonnullis ex descriptis, ut specie distinctas non exitimemus. Vide, si placet, C. Bauhini *Theatr. Botan.*

LIBRI

LIBRITER TII PARS SECUNDA.

Herbarum caule carentium hypophyllopermon seu Capillarium Tabula.

Herbe caule carentes, epiphylloperma, seu mavis, hypophylloperma, quia semina averse foliorum parti, in punctis lineoliforme ibidem efflorescentibus, adnascuntur; nonnullis Capillariis, aliis *Dorkpore* & *Tergifate* dictæ, sunt vel foliis.

Simpliciter, seu integris & indivisis, oblongis,
Sive in basi ad pediculum falcato excavatis, cum appendice utrinque producta; HEMI-
NITIS
Nudo ad basin folii seu ut appendice; PHYLLOITIS, *Lingua cervina.*
Dissectis aut incisiss

Simplici divisi in lacinias tantum aut pinas: Sicutque vel

Majores, folio
Breviore & latiore, radice purgatrice; POLYPODIUM.
Longiore & angustiore; LONCHITIS.
Minores, folio

Laciniato,
Majore, oblongo & utrinque vultu dentato; SCOLOPENDRIA.
Minimo, brevi, summâ parte in duas trèse lacinias, vel uti in totidem cornua
fisso; ADIANTHUM ACROSTICHON Thal.
Pinnato, seu ex foliolis ad mediam costam utrinque adnexis composito,
Latiore & crassiore Polypodii æmulo; CHAMAEPHILIX MARINA.
Angustiore & tenuiore, Vicie ejusdem simili; TRICHOMANES.

Duplici divisi in, seu semel subdivisi; primariâ divisione in ramos seu furculos, secundariâ in
pinulas seu cristas, easque vel

Prælongas, Olivæ regalis æmulas; HEMIIONITIS MULTIFIDA.

Breviores,

Dentatis dispositis, pediculis brevibus aut nullis hærentes,

Dentatas aut aculeatas,
Major; FELIX MAS.
Minor; seu repens, FELIX PALUSTRIS, *Dryopteris Adm.* seu non repens;
FELIX SAXATILIS.
Æquales ad marginem, & non dentatas. FELIX Fontis *Adm.* NON DENTATA
F. B.

Rarissimis dispositis, pediculis longis appendas, latas, breves, obcassas, vel
Crassiusculas, pediculis vinctioribus & crassioribus hærentes, Ruræ quodammodo
æmulas; ADIANTUM ALBUM.
Temes & mollicellas, propemodum triangulares, fronte altius incisâ, pediculis
nigris, tenuibus, tremulis appendas; ADIANTUM NIGRUM.

Triplex divisi in, seu bis subdivisi, nimirum primò in ramulos seu alas, secundò in ramos seu
furculos, tertio tandem in pinulas five cristas, quæ hoc genus ramolæ dicuntur.

Hæ sunt vel

Scandens, exotica; FELIX SCANDENS *Brasiliana.*

Reclæ, & suis se viribus sustentantes,

Majores,
Florifera dicta, in furculis peculiaribus semina congesta proferens, palustrium
alumna;
FELIX FLORIDA, *Omnidæ regalis.*
Non florifera, seminebus averse foliorum parti, ut in reliquis, adnascens,
pinulis
Dentatis, FELIX MAS RAMOSA.
Non dentatis, radice reptatrice; FELIX FOEMINA *vulgaris.*

Minores,

Florifera, ad Adiantum album accedens foliis pulchre incisâ; ADIANTUM AL-
BUM FLORIDUM.
Non florentes in furculis peculiaribus, pinulis crassis, angustioribus & longio-
ribus, in acutum desinentibus; DRYOPTERIS NIGRA.

De Herbis caule carentibus epiphyllispermis, Capillaribus & Doriferis vulgè dictis : & primò in genere.

* In Epiphyllispermis.

CUM Caulis (rectè cum desinente * Jungio) se per plantæ supernæ, in altitudinem suâ exposita, ut antea d. posterioribus, vel dextra d. sinistram non differant, & hæc de gubus hoc in loco agimus, Capillares & Doriferas dictas, in universum omnes, tam ramolas quàm non ramolas, caule omnino care, earumque superficiem ex meris foliis consistere manifestum est. Nam qui in Filicibus ramolis caules censentur, reverà foliorum compositionem seu ramiflorum pediculi sunt, cum partem anticam d. postica diversam, illam scilicet planam aut concavam, hanc tereuilem & convexam obtineant; cùmque in folium terminentur, quod vero cauli nunquam contingit.

Ceterum Capillares dictæ sunt hæc plantæ, quia capillis sanitatem & nitorem conciliare, omnibusque illorum vitis meliori creduntur: Dorifera seu Dorifera, quoniam eorum femina avertit foliorum parti adnascuntur, in punctis illis hoc lineolis ferrugineis ibidem efflorescentibus.

Filicem reliquæ capillares herbas femine care Veteres plerique Historiæ Plantarum & Rei Medicæ scriptores, Theophrastus, Dioscorides, Plinius & Galenus, prodidit; quos etiam secuti sunt & Recentiores nonnulli, Dodonæus v.g. Sigellus in Ifig. ad rem Herbar. & Dalechampius. Nec probabili sane ratione desitum sunt hujus sententia patroni. Cùm enim (ut modo ostendimus) hoc genus herbe caulis carcant, quibus fructus & femina plurimum innasci solent, & femine una curare viximilimum est: cùmque nemo unquam in hujusmodi plantis, quantumvis oculatus aut Invenis fuerit, semen ullum discernere aut detegere valuerit, rationi magis consentaneum videtur, negare illa esse omnino femina adeste, quàm fingere præ parvitate invisibilia, in tam exigua præsertim plantarum magnitudine. Alii contra, ut v.g. Badianus uterque, Tabernæmontanus apud Gevardum, Tragus, Parkinsonus in Theat. Botan. & nobiliss. F. Columna, Botanicus egregius & verè Lynceus, Avicenna, ad rem medicam N. Hispan. Ant. Reclis, Filices & congeneres spermatophoras esse contendunt: parum quod Historiæ Creationis Genes. 11. 12. herbis in genere omnibus vix seminatim magnitudinis & stature quàm sunt nonnullæ Filices, ab aliarum omnium norma & analogia abdere: parum denique quod sub adultis & vestustioribus Filicum stirpibus tenelle & recens nate voluit non raro observare fieri, quæ femini deciduo ortum suum & originem debere videntur. Volunt autem femina avertit foliorum parti accrescere in punctis illis aut lineolis pulverulentis ferrugineis ibidem extantibus. Hanc sententiam verissimam esse non modo argumenta allata fundunt, sed & ætæpica convincit. Siquidem Filicem Casius, Lynceorum olim Principes, referit epiphyllid plantarum femina; quod quidem (Engelkopium) Polyposidi & congenerum femina Pilo vel Cicci paria oculis obtulit. Qui enim (inquit Columna) suo tempore pilosam illam exuberantiam in similibus microscopio examinaverit, & flores virentesque magnos, & femina conspicuit, & insuper in femine umbilicatum pariter; quæ hærebant atque alimennum & incrementum capiebant, clarissimè perspicit; in hac scilicet pilosa flavescens in foli dorso exuberantia bino ordinis dispositos corymbos deprehendit, & in singulis quinquagenos circiter flores vix fructus cum suis laros videre cernit, sed & superius ingentissimum Vir D. W. C. microscopis longe perfectioribus & summi arte elaboratis usus, earundem tum femina tum vascula feminalia accuratius & distinctius multo observavit ipse, & amicis spectanda exhibuit: Observationes autem suas de his curiosissimas licet Bristolio datis Septemb. 30. 1669. Clariss. D. Hooker communicaverit; quæ eandem paulo post cum aliis non minus curiosis naturæ arcibus in publicam lucem emisit. Harum bonam partem Latinam facere & huc transcribere in gratiam transmarinorum Anglicæ necessitum non ab re fore putavi.

Pyxidula seu capsule femina continentes in plerisque hoc genus plantis perquam exili granulo arene vulgaris cæteris plus duplo minores sunt; imò in nonnullis speciebus vix tertiam partem arene areculæ partem magnitudine æquat, vasicularum quarundam annulis aut fasciis vermiformibus obvolutarum speciem exhibentes.

Nonnulla ex his vasiculis centum circiter femina continere deprehendebantur, quatenus scilicet Observationum Autor supputando, [aut potius conjectando] assequi potuerit; adeo enim parvitate ut nudo oculo proflus essent invisibilia, nec nisi microscopii interventu detegi possent. Vide infra, in capite de Lingua cervina, vasiculorum descriptionem.

Folia Filicis utriusque, præcipue femine (quæ præ reliquis omnibus feminibus facit) si caute colligantur & asserantur ne comprimanur aut ullaenus violentur, brevi deinde Soli aut aeri sereno exponantur, vasicula feminales quorunque maturæ, fascioli modo dictis se contrahentibus disrumpuntur, & femina quaquaversum spargunt, ad eundem fere modum quo aliarum aliquot stirpium filique, Cardamines puta aut Persicariae filiole, per maturitatem distillat, & femina cum impetu ejaculantur.

Quin si quantitas modica seminum d. foliis in subiectam chartæ munda aut Pergameni schedam decurrat detegatur, & deinde in acervum convolvatur, vasicularum feminalium plurimis una dissiliens, & sibi invicem allisis, acervulus variè moveri per partes videtur, non locis ac si Syonibus aut affusum bellissimè repletus esset; motu nudo etiam oculo perceptibili: quin si locus tranquillissimus sit, aut proximè admodum, crepitantium inter rumpendum vasiculorum sonitus haud difficulter percipitur; & si microscopio circumducto chartam oculis obverberet, femina per eam tan hique sparsa, & ad notabiles ab acervo distantiam projecta compositæ.

Vascula

Vascula feminalia ut & femina ipsa Filicem omnium reliquarumque Capillarum ejusdem proximè figuræ sunt & magnitudinis, quantumvis plantæ eorum productrices utroque respectu plurimum differant, ut v.g. Filicis femine vulgaris, Ruta muraria, Phyllitidis & Osmundæ regalis, quarum proceres tres inter se dissimilissimæ sunt, posteriores due statim & magnitudine admodum inæquales.

Osmunda regalis, quæ aliis omnibus Filicis speciebus mole, pulchritudine, viribus antecellit, & à Botanice nonnullis sterili censeri solet, vascula feminalia obtinet æque cum reliquis congeneribus magnitudinis, ejusdemque proximè figuræ, quorum immensa & visum fugiens parvas cum magnitudine plantæ collata (quam integram cum radice & superficie totæ apponam decem interdum libras pondere superare animadvertit Autor) adeo nullam gerere proportionem invenitur, ut tantam plantam è tantillo femine producti attentum observatorem merito in admirationem rapiat.

Quod verò, (pergit) mihi aliisque qui una mecum adierunt testibus oculatis præcipue admirabile visum est, fuisse animalcula diversarum specierum quorundam, inermi oculo proflus inconspicua, imò nec lentibus vitæ simplicibus, magnitudinem valde augmentibus interceptis visibilia, quæ microscopio tamen in planta recens collecta inter vasicula feminalia velociter discurrantia pucundo spectacula haud difficulter potuerit discerni: è quibus nonnulla adeo infimæ parvitas fuisse, ut bina è feminibus veticulis inclusis corpusculorum moleculis vix adequarent.

Filicem femina microscopio primæ notæ quæ obiectorum quantitatem immensum augent spectata & examinata Vixæ exigue aut Lentis magnitudine apparere, eorumque nonnulla per ficitatem contracta & corrugata, vasiculorum depressioribus & tuberculis fere eminentis inæqualia ad modum Pisorum alborum viti sunt. Polypodi autem femina tum figurâ tum colore à reliquis discrepant; cæteris enim leucophras aut rubentibus, hæc lutea sunt, & ad modum Medicæ feminis reniformia.

Capillarum femina non ante Autumnum maturescunt: unde patet quàm frivola & falsa sint quæ circumferuntur de collectione feminum Filicis, quam quidam ipso Solstitiali die, alii vigiliis S. Joannis Baptiste instituant adferunt, lenteis substratis. Mirari autem subit Botanici diligentem & nitentem vanum Hieronymum Tragum publico scripto non dubitasse testari, se neque superfusione dictum, nec præstigiis aut incantationibus, aut ullis characteribus usum rem aggressum esse, & quater in vigilia D. Joannis nocte tenaciter substratis lenteis & Verbalis foliis, aut semen id deprehendere & excipere posset, & sane sibi contigisse fatari, ut manè ante illucem diem semen parvum, nigrum, Papaverinis specie reperiret, & hoc amplius ac copiosius fili alia atque alia Filice, alio item atque alio anno. Verum quantumvis superfusionis suspitionem à se amoliri studeat Tragus, vix tamen apud sobrios judicis peritiosioris creditur non effugit, quod à se impetrare potuit, ut ejusmodi vanis fidei adhibere, aut corundem experientia tentaret, quodque tandem seu imaginatione falli, seu præstigiis Dæmonum sibi imponi passus fuerit, ut existimaret se videre Filicem femina quæ tunc compos nulla fuisse, (cùm non ante mensiem Septembrem produceretur) nec fuisse inermi (ut diximus) oculo potuerit discerni.

Quæ de antipathia inter Andriacum & Filicem tradunt Veteres pro fabulosis habemus, nec iis refutandis immorari opere pretium fore putamus. Consule si placet Dodonæum.

Ceterum Herbae acaules Epiphyllispermae foliorum vespitu dividi possunt in eas quæ foliis sunt vel

1. Simplices seu integris & indivisis, cujusmodi sunt Phyllitis & Hemionitis dicta.
2. Laciniatis tantum aut pinnatis simpliciter divisi, ut sunt Polypodium, Trichomanes, &c.
3. Bifariam divisis seu semel subdivisis, viz. primariâ divisione in carlos seu furculos, secundariâ in pinnulas, quales sunt Filix mas vulgaris, Dryopteris Lob. &c.
4. Trifariam divisis seu bis subdivisis seu ramosis, primo scilicet in ramulos seu alas, deinde in carlos seu furculos, tandem in pinnulas, cupis generis sunt Filix femina vulg. Adiantum album & nigrum, &c.

Hanc divisionem reliquis, quæ vel à magnitudine varia, vel à punctis lineis feminalibus pect possent, commodiorem arbitramur, quoniam à notis tum magis propriis & distinctis, tum magis obvis & visui expolitis differentias generum subalternorum constitutivas sumit: Eam ergo sequenti Librum hunc in quatuor Sectiones partiemur.

Prima erit de Herbis Capillaribus quarum folia integra sunt & indivisa:

Secunda de his quarum folia simpliciter divisa sunt, vel laciniata vix pinnata.

Tertia de his quæ semel subdivisa folia obtinent, primariâ scilicet divisione in carlos seu furculos; secundariâ in pinnulas seu cristas facta.

Quarta de his quibus folia bis subdivisa seu ramosa sunt, primò in ramulos seu alas, deinde in carlos seu furculos, tandem in pinnulas.

N

SECTIO

SECTIO PRIMA.

De Herbis Capillaribus foliis integris & indivisis.

CAP. I.

De Phyllitide.

QUÆ Græcè *ὄνιν*, quasi foliosum dicas, cum nihil nisi foliosus cespes appareat, Latinis pariter Græcum nomen retinentibus Phyllitis dicitur. Officinis *Lingua cervina* à similitudine foliorum appellatur. C. B.

A. Phyllitis Ger. Phyl. seu *Lingua cervina vulgi* J. B. Phyl. seu *Lingua cervina vulgaris* Park. Phyllitis, *Lingua cervina* Officinarum C. B. *Parts-tongue*.

7. B.

È capillaribus radicibus, numerosis *Trago*, *Cordo* masculæ Filici [id est, vulgari] similibus, implicitis, cum foliorum vestigiis connexis, foris nigricantibus, intus in pallido viridibus *folia* fundit longa, sèna, octona, vel dena (inquit *Lobelius*) interdum etiam plura incerto numero, dodrantalia aut pedalia, duarum unciarum plerumque latitudine, *Cordo* acuto Rumici summi, *Trago* & *Cesalpino* spleni, vel lingue cervinæ, imò parte falcate Lunæ modo corniculata, læto virore splendentia superne, inferne verò obliquis, pulverulentis areolis, seu lumbicis rufis [*Cordo* flavis aut rubentibus, *Trago* sublateis] virgata; sapore acerbo, odore *Dad*, graveolente. Color linearum in foliis averis vanat pro atate; nam cum primò erumpunt albida sunt, deinde cærulecunt, postea paulatim ad ferrugineum tendunt.

Valcula hujus feminalia prout à *D. Grevio*, microscopio præstanti examinata describuntur, hujusmodi fuere. Unaquæque capsula seu valculum feminale pediculo à semuncia ad unciam & amplius longo infidebat, crassitudine ad basin (ut apparuit) setæ equinæ duplæ, ad cacumen paulo crassiore. Capsula ipsa coloris erat argentei, magnitudine circiter officii Cerastii, figure sphaericæ, valido tendine coloris auri circumcincta. Tendinis hujusce superficies cothleam delicatam, seu vasâ ligni aerea referebat. Quamprimum autem seu Acri incluserit, seu alvi, tendo hic factus rigidus evadit diffiliens capsulam illico bifariam in duos scyphulos distrahit, & semina disijcit. Capsula hæc in obliquis sulcis averso folio exaratis nascuntur, à semuncia ad unciam longis & ½ circiter uncia partem latis. Singulis sulcis unciam longis plures 300 capsularum prædictarum innascuntur, idè quæ si decem tantum semina singulis capsulis attribuis, plus 3000 semina; quo numero in summam sulcorum ducto, & producto iterum in numerum foliorum quæ una radix plerumque emittit, exurget summa 1000000 seminum, pro annuo proventu unius plantæ.

Locus.

In umbrosis, uliginosis & saxosis, præsertim montanis, in omnibus fere Angliæ provinciis oritur; in ipsis etiam puteis & specubus inter lapidum aut laterum commisturæ non raro exat.

Hæc herba in petrarum cavernis antroque cauitibus enascens pusilla, tenera & mollicella evadit ob ventilationis defectum, unde nonnulli magni etiam nominis Botanici eam pro distincta specie, nimirum *Hemionitide vera* Dioscoridis habuerunt, & *Londinum*, *Meclinium*, &c. eo nomine in hortis plantandam miserunt. Hæc autem non ita multo post, libero aeri exposita, non mirabili aliqua metamorphosi, ut illi imaginati sunt, in Phyllitidem abiit, sed quod antea erat veram Phyllitidem se esse prodidit. Vide *Lobel.* Observ. pag. 469.

PHYLLITIS
POLYSCHIS-
DES.

PHYLLITIS
CRISPA.

Phyllitidem polyschidem sive *multisidam*, aliis folio lacinato aut digitato dictam, à vulgari Phyllitide specie diversam esse non libenter concesserim; quin potius lusus quidam nature aut accidentalis varietas esse videatur.

Eisdem commatis esse puto & *Phyllitidem crispam*: Utramque pingit & describit *J. Bontinus*, utramque & nos vidimus Lutetiæ Parisiorum in orto Regio, elegantia & raritate spectabilem. Sive tamen specie, sive accidentibus tantum differant, trituli foli ad eas tum à vulgari Phyllitide, tum à se mutuo distinguendas sufficiunt, nec descriptione alia eis opus est.

Vires & usus.

Uti hujus plantæ præcipuus est in læne tumido, fluxu alvi, exputione sanguinis. Extrinsecus mundificat vulnera & ulcera. *Schroder*.

Pulvis herbe exhiocata in palpitatione cordis, in suffocatione uterina, in motibus convulsivis mira prestat, si in cerevisia tenui, aut Zythogalo seu liquore Posseni nostratibus dicto, modica ejus quantitas propinquet, ut plurimum experimentis nobis constat: potest & è foliis virentibus conserva ad hos usus parari. Folia in vino pota serpentum moribus adversantur, autore Dioscoride.

In Catalogo Horti Regii Parisiensis præter supra scriptas multas adhuc alias Phyllitidis varietates invento quas à reliquis specie differre non puto.

* 2. Phyllitis

Lib. III.

De Herbis semine minutissimo, &c.

* 2. Phyllitis Virginiana foliis quernis non descripta Hort. Lugd. Bat.

Cum nec ab aliis descripta sit, nec mihi hæctenus vilâ, de ea nihil dicendum habeo.

CAP. II.

De Hemionitide.

Hemionitis seu *Salsina* Græcis, Latinis similiter Hemionitis, quasi Mulariam dicas & Splenium nominatur; quod ejus folia sicut & Phyllitidis Medicorum splenia, nimirum oblongas plagulas formâ intuentur. Quid si potius ab eorum uli quod spleni mediantur, hæc herba ob sterilitatem: Mulier enim parere pro prodigio olim haberi solet. Verum herba quæ à Botanicis pro Hemionitide traditur non parere pro prodigio olim haberi solet. Verum herba quidem linæ vermiculatae similes in averis steriliis est quam Phyllitis aliarum Capillares, si constat an specie à Phyllitide differat, an accidentaliter tantum. Quinimo si verum sit quod scribit Dalechampius de Hemionitide multisida dicta, nullum unquam omnino pulviculum averis ejus foliorum parti adnasci, potiori jure Hemionitidis titulum sibi vendicabit quam planta hoc capite à nobis proposita.

* 1. Hemionitis vulgaris C. B. major Ger. Park. Hemionitis J. B. *Wiles fern*.

7. B.

Hemionitidis folium à Zuingerio sibi datum his verbis describit *J. Bauhinn*. Longitudo ejus quatuor erat unciarum latitudo diametri ab una ad alteram appendicem fere equalis, figurâ quodammodo ad sagittam accedente: ipsum quoque folium in pyramidem fastigiatum circa ima utrinque appendicem insignem habet. Sinus circa pediculum qualis fere Arithochloæ rotunda, unciarum esse, costam insignem per folii mediâ longitudinem emittens, à qua ab imo statim ad ambitum quaquaversum ipse etiam apophyses disjunctur. Parte adversi in ambitum eminentie vermiculatae apparent, quales in Phyllitide cernuntur, sed magis luscum spectantes; facies opposita glabra.

Aliorum descriptiones conveniunt, nec alias notas addunt, nisi quod radices è pluribus fibris tenuibus consistunt.

In Italia provenire dicitur, in rupibus nonnullis & saxorum intervenis. Nos eam Romæ circa *Locus*. Amphitheatra antiqua frustra quaesivimus, loco à Matthiolo memorato, ubi eam nummè invenit Lobelius etiam testatur.

An specie distincta sit à Phyllitide judicent quibus spontaneam videre contigit: nobis certe nec spontanea, nec culta hæctenus vilâ est.

* 2. Hemionitis peregrina Clusii & aliorum. *Strange Wiles fern*.

Clus.

Hujus folia quatuordecim digitorum transversorum, vel circiter trium unciarum longitudinem non excedebant, ferri venabuli mucronis formam explicantia, inferiore basi, quâ suspensio sustinebantur, duplicem apophysin habentia, & extrema parte mucronata; parte interna levior & dilutâ viriditate prædita, externâ verò lines foli veribus obliquis ex utraque nervi parte innitide, quæmadmodum Phyllitidis folia. Radices illi nigrae, fibrosæ, quales in legitima Hemionitide.

Eruta fuit è veteris cujusdam Theatri ruinis Romæ. *Natura lapsus esse videtur hæc, non species Locis*. Hemionitidis distincta.

Cæterum Hemionitis ex aceto pota hancem absumere dicitur, ut superius ex Dioscoride monuimus.

CAP. III.

De Plantis quibusdam exoticis, Phyllitidis affinis, quas sub Polypodii & Scolopendriæ titulis exhibet & describit Jacobus Breynius.

* 1. Polypodium Indicum Scolopendriæ facie primum Breynii.

Breyn.

Radicem agit subdulcem, verrucosam, longè lactice sub terra repentem, instar Polypodii vulgaris, in qua folia multa, pediculis brevissimis insidentia exurgunt, viridia, acuminate, pedalia & duplo longiora, pollices tres lra, Phyllitidis consistentia & figurâ, inferius autem

- * 4. *Polypodium caeticum foliis Quercus* C. B. Pol. Indicum Claf. J. B. Park. Indian Polypody.

Claf.

Unus Clufus hanc plantam nactus fit apud ipfum vide: cam autem fic defcribit.

Radix medietate ſex uncias longa, utriusque cralla hirta, quernadmodum Europaei Polypodii radices ferruginei coloris, & eodem modo ſuſſima tellure oblique repente, & qua terna, produnt *folia*, quorum tertium reliquis duobus minus, bina autem maiora undecim uncias longa erant; à medio vero nervo ſatis craſſo folii longitudinem ſecante utroque latere in quinque parve unciarum latitudinem expanſa, per oraſcinata, ad inſtar foliorum Quercus in novellis ſucculis notorum, quae plerumque ampliora ſis quae in vetuſtis ramis naſcentur eſſe ſolent. E medio illo nervo alii minores in lateribus orbentur ulque ad laciniarum extrema protendi; inter quos multiplices venule, rectiſſimi inſtar contextae, & ſele invicem ſecantes excurrunt, quae magnam venuſtatem folio conciliant. Firms autem erant ea folia, coloris ex ſpadeo ſuſco, quales in Quercus ficis foliis conſpiciuntur; infima parte brevi pediculo è radice emergentia, etiam aliqua ex parte cum tegmina, quia ſtatim ab ortu in latera ſe ſpargebant. *Radix* manducata Polypodi ſaporum quodammodo renebat, minus tamen dulcem ſed levi quadam acrimonia præditum, quem ex calidioris regionis in qua planta nata intemperie, aut ex vetuſtate forſan contraxerat.

Filices cuſpidam Indicae Polypodi facie iconem exhibet Chriſt. Mantzelius in pugillo rariorum plant.

C A P. II.

De *Lonchitide*.

Lonchitis Dioſcoridi duplex eſt, altera foliis Porri, quam ſolam Plinius novit, cujus ſemen triangulum & lanceae cuſpidi ſimile, unde etiam planta ipſa ſibi cognomen tum arrogavit; altera quam alii aſperam dicunt, folia proferens Scolopendrii, ſed aſperiora, maioraeque, ac multo magis diviſa, quae huius loci eſt. Hæc forte (inquit C. Bauhinus) à *ἄσπερον* [lancea] dicitur, eo quod folia inſtar lanceae in acutum deſinant.

- A. 1. *Lonchitis aſpera* C. B. aſp. major Ger. aſp. major Matthioli Park. altera *non folio dentatula*, ſive *Lonch.* altera Matthioli J. B. *rough ſpicenwort* Wirſi indentata *leaves*.

J. B.

Unius & ejuſdem plantæ nulla eſt foliorum diverſitas & luſus, ut in *Lonchitide* aſpera vulgari: pinnae ad coſtam ligatae non penitus adnaſcentur, ſed brevi hærent pediculo, in ima ſummaque alia breviores quàm in media [longiſſime unciarum excedunt] formâ falcata, gibbo deorſum ſpectante, longitudine circiter uncia, latitudine minimum duplâ ad *Lonchitidis* vulgariſ ſegmenta, & denticellis ſpinulis ſimilibus circumquaque exalperata, ſubtus ferrugineo pulvere obduſta. In hac planta præcipue notabilis eſt *proceſſus quidam* (ex *arvicula*, ad baſin uniuscuſque pinnae à latere ſuperiore ſeu à radice remotiore ſecundum coſtam ſeu nervum folii medium producti; quo Filicem noſtram non ramoſam pinnulis latius auriculatis ſpinulisque præditâ; ſed quodammodo ferrugineo obſitus eſt.

Locus.

Plantam hanc in ſummiſ jugis montis Jurae circa *Thuri*, & alibi in Alpiſbus invenimus: quia & Baldi montis incolae eſt: Reperitur etiam Monſpeli in montibus circa Gangem, J. Bauhino teſte.

2. *Lonchitis aſpera* Ger. aſpera minor C. B. Park. altera folio Polypodi J. B. *rough ſpicenwort*.

J. B.

Radix nigra villoſa, compacta, ac ceſpiſis inſtar contexta ſupra ſexaginta aliquando folia prodeunt, primo exortu Linguae cervinae modo recurva, poſtea cum ſe explicaverint non tam lata quàm illius, ſed adſtrictiore apparent, & ubi excreverint in ambitu in terram reclinantur, pedalia aut cubitalia, nigriſ propter terram pediculis, quorum prima caſture Aſplenii folium latius preſunt, ſuperiores ad ſummum ulque ſaſtigium ad Polypodium accedunt, ſic tamen ut maxima ſegmentorum (quantum hæcenus animadvertimus) longitudo vix fit uncia, ambitu aequali, nec denticulato, nec alia ratione ulla inſo. Horum in medio aliud ſurgit foliorum genus, quae recta, longiora, raris caſuris, ſatiſque longo intervallo diſtansibus ſcalarum gradus imitantur, averſa parte pulvere Filicem ferrugineo alperſa.

Locus.

Serapias *propi* *cord.*

In humidioribus, nemoroſis, aſperis & ericetis provenit copioſe per totam Angliam. Dubitat J. Bauhinus An *Struthiopteris Cord. Hiſp.* huc referenda ſit: C. Bauhinus diſtinctam Filicem ſpeciem ſibi ſimilem *Filicem palęſtris aſperam, ſuſſiſſo pulvere hirtuam*: & tamen quoad iconem *Struthiopteris Cord.* huius ſynonymam facit. Nos quoniam non liberet tanta ſine neceſſitate multiplicamus, *Struthiopteris* illam pro una & eadem cum *Lonchitide* hac plantæ ſpecie habemus.

Herbam

Herbam eſſe vulneribus glutinandis heniſſimæque abſumendis idoneam docet Matthiolus, illis enim impoſita cum aceto trita nec inflammantur vulnera impadit.

- * 3. *Lonchitis aſpera Maranthæ* J. B. Claf. Park. Ger. *Lonchitis folio Ceterach* C. B. An *Polypodium Iſenſe* Lugd. *Ἀσπρανθήs s rough ſpicenwort*.

J. B.

À ſuperioribus duabus haud obſcurè diſſert iſta, toto habitu alia: rami dodranteales (ut in noſtra planta ficca obſervavimus) in ſpadeo nigricant ſplendentesque, ex ruſſa lanugine proſtricti, cuius breves exant pediculi, foliis cincti, quæ avuſſa planè dicat Aſplenio, Ceterach vulgò dicto, deſtructa, tam archa eſt ſimilitudo diſſonum, lanuginis parte inferiore, foliorumque in dicto, deſtructa conſortionis. Camerario radiſ nigra cirroſaque.

Claf.

Cum C. Bauhinus Polypodium Iſenſis Lugd. *Lonchitidis aſperæ* Maranthæ eandem faciat, nec abnuat Joannes frater, ſis potius accedimus quàm Parkinsono, qui diverſam plantam ſtatuit. Vide ſupra Polypodium Iſenſis.

- * 4. *Filix Zeilamica Lonchitidis facie* Breynii.

Seſquipedales interdum ſurgit caules, in quibus folia falcata *Lonchitidis aſperæ* majoris Matthioli, ſed maiora multo atque latiora.

C A P. III.

De *Aſplenio* ſive *Ceterach*.

Aſplenium *Ἀσπένιον* Græcis ab *ἀ* privat, & *σπλήν* dicitur, quia lienem abſumere creditur. Eadem Scolopendrium dicitur à foliorum incurſis Scolopendriæ animalculo ſimilibus; vel, ut alii volunt, quod contra morſus Scolopendriæ & aliorum reptilium venenatorum conducatur. Aſplenium *ἄσπερον* dici Dioſcorides ſcripſit. Nomen illud impoſitum quod cum Filice aliquam habeat ſimilitudinem: vulgo *Ceterach* vocant, quam vocem à *Pteryga* manſiſſe volunt, P. in *τ*. mutato, ut alias ſæpe: ſic ex *Pteryga* *Ceryga* & corrupte *Ceterach*. *Belle, à Stœpi, in Theophr. Hiſt.*

- A. *Aſplenium ſive Ceterach* J. B. Ger. Park. *Aſplenium ſive Scolopendria, Ceterach Officinarium* C. B. *ſpicenwort* & *ἄσπένιον*.

J. B.

Capillaris filamentis, nigricantibus, perennibus contexta eſt *radix*; ex qua *Folia* plurima, haud temere ſupra digitum longa, brevibus pediculis appenda exurgunt, falcati utrinque incurſus Polyſpodi, ſed longe brevioribus, licet aliquanto latioribus interdum diviſa, pinguicula, ſuperne viridantia, inferne lanuginola, ruſſa ſanâ aſperâ. Ea (inquit Dodonæus) cum mæſcent complicantur, & in teretem figuram contracta, forſique hirtiſſa Scolopendriæ ſimilia apparent. [Nobis potius ob foliorum ſegmenta utrinque Scolopendriæ inciliſ quibus pedes annexi ſunt aliquatenus ſimilia Scolopendrium dictum videtur.] Saporem folia adſtringentem, & aliquantulum tenueſem habent.

Folia in hac plantula vix unciam lata ſunt, lacinia potius quàm pinnata, ſiquidem incurſe ad medium coſtam vix perſtingunt: lacinia autem ſeu diviſura non conjugant ſed alternatim diſſeſſæ ſunt, ſuntque breves & obtuſæ.

Seminales eſſe & ceteris in averſa foliorum parte non in punctula ſeu lineolas diviſæ ſunt, ſed continuæ, tum colore tum aſperitate cori denſiſ & præparati ſuperficiem interiore quodammodo referentes. Hæ microſcopio ſpectata ab aliis omnibus diverſæ apparent, jucundiffimo ſpectaculo oculos animique exhilarantes: in harum enim fabrica & conſtructione curioſiſſimum & hîdem penè omnem, ne dicam imaginationem ſuperans, in tam conſpectu præſentem parvitatæ plantularum ſunt multarum alæ, apparent; variis figuris, ut ita dicam, reticulatæ, quodam tenuiſſimo, melle repletæ & cent obſcurat ſpeciem exhibentes, inter quas velut in totidem cellulis vâſcula ſeminalia, qualiſ ſuperſtis deſcriptiſſimis, diſponuntur. *W.C.*

In faxorum erodendibus, inque vetuſtis muris, in Occidentali Angliæ parte abundè provenit, *Lenz*, v. g. circa *Briſſelino* urbem & in rupe *S. Vincenſi* dictâ inter faxa.

Huius foliorum decocto in aceto per quadraginta dies pote lienem abſumi aiunt. *Plin. Diſc. Virg.* Strangurie quoque, ſingulæ & morbo Rægio auctoribus folia, calculoſque vehicè comminunt: non danda feminis quoniam ſterilitatem faciunt, *idem*. Utiſ præcipue eſt in Læne tumore, ex-
punctione ſanguinis, fluxu alvi. Extinctioſis muſtardæ vulnera & ulcera. *Sched.*

Tradit Matthiolus aureum illam pulverem, qui invenitur in averſa foliorum parte *βι*, cum albi Saccini ſarinz *ββ*, ex ſucco Portulacæ aut Plantaginis potum gonorrhœa laborantes mirriſſe jurare.

C A P.

CAP. IV.

De *Chamaefilice marina*.

Hæc tùm à Polypodio tùm à Lonicide in multis differt, ut descriptiones conferenti patebit; prout caput peculiare ei assignavimus.

- A. *Filix marina Anglica* Park. *Chamaefilix marica Anglicana* J. B. Filicis *petraea semina*, sive *Chamaefilix marina Anglica* Ger. emac. Filicula *maritima ex insula Stachodius* C. B. *Wuart Sea fern*.

E pusilla, autore Lobelio, multis implexa cirris, & compacta radice Trichomanis foliola exeunt buntini terminæ (imò quaternum aut quintum) unciarum, rigida, carnosa, numerosa, atro-virentia, lucida, [supra parte intellige, nam prona pallidiora sunt] octo aut novem pinnarum, (quæ tamen non ex adverso respondent sed alternatim adnascuntur) paribus composita. Pinna autem singula non immèdiatè annexa sunt, ut in Polypodio, sed brevibus pediculis intercedentibus, semina longa, latiuscula, mucronibus obtusis, circum oras crenatæ, lituris averfa parte extantibus ferrugineis. Supremum folium in acutum mucronem procurrit. Pediculi & medius nervus fericeo nitore ex fusco lucent.

E saxorum rupiùmve interveniis, ut rectè Lobelius, nascitur ad maris litus, in Occidentali & Meridionali Angliæ latere, ut v. g. in insula *Probolima* prope *Bellum maritimum* Angliæ ex oppidum, ad *Llandwyn* vicum in eadem *Angliæ* seu *Mona insula* Taciti: in muris templi *Aberdeenensis* in *Cornubiæ* comitatu: in rupibus prope *Hastingæ* arcem jam duranti in *Suffesiæ*.

CAP. V.

De *Trichomane*.

Trigonæ Græcis à vi sua dicitur, quòd rara cute fluentem capillum explat & subnasci faciat: quare enim illarum vocant, & *trichomanes* capillum C. B.

- A. *Trichomanes* Park. *ma* Ger. *Trich.* sive *Polytrichum* J. B. *Trich.* sive *Polytrichum Officinarium* C. B. *English black Maiden-hair*.

J. B.

Capillatà nigricantèque radice & conferta nititur. Foliola habet ad costam, pedalem interdum, sæpius breviorè & semipodalem aut digitale, teretem, rigidiusculam, fragilem, nervulo albo claudam, atro-rubentem splendèntèque adnexa, plurima, impari folio extremam alam claudente, parva, semuncialia, in ambitu nunc crenata, nunc nullis crenis conspicua, interdum cripta, superne virentia, inferne rufis pulvisculo alperla, sapore mixto, adstringente, subdulci, amaro. Folia integra vicæ aut Socundæ aut terrestris Tribuli folia referunt.

Leuc.

In umbrosis aggeribus & antiquis muris, inque petris umbratis & roscidis magnus ejus per totam Angliam est provenus; nec minor in regionibus transmarinis.

Vire.

Officinis nostris Adiantum veri seu Capilli Veneris, (qui in Anglia non invenitur spontaneus) succedaneum est & eisdem viribus polleere creditur; quin & Tragus eisdem facultates ei attribuit. Vino aut hydromelite decocta herba, & per aliquot ex ordine dies pota obstructions jecinoris solvit, morbum Regium expellit, pulmonis vitia expurgat, spirandi difficultati prodest, melancholicum per urinam ducit, tumores Lienis duos emollit, calculos trahit, & venenum hautum, mulierumque menses expellit. Rursus prædicta decoctio, herba pulvis, necnon ex ipsa confecta celestina, syrupi, aqua denique destillata quævis alvi fluxiones inflammationèque jecinoris refrigerant. In livo decocta folia, si caput eo abluatur, deficientes capillos continent, icibus lerpentum medentur aliorumque animalium moribus. Rastores quidam in nudendis porcorum affectibus Trichomane utuntur, singulari experimento.

Sed periti djudicent (inquit J. Bauhinn) an herba adstringens, frigida & sicca possint ea præstare quæ hic prædicantur de Trichomane. Vires præcipuæ hujus plantæ, de quibus inter medicos sæpe conventi sunt vitis pulmonis & thoracis auxilium, calculo renum & urinæ stillicidio subvenire.

Trichomanes ramosum J. Bauhinn aliisque depictum pro luxuriantis naturæ lusu habeo non pro speciei Trichomanis distinctæ.

Trichomanes minus album ejusdem Bauhinn accidentaliter potius quam specie à vulgari Trichomane differe arbitror. Est autem eo mollius, tenerius & albidus, foliolis nonnulli minutis, pediculis inferna parte nigricantibus, radicibus capillaribus.

Duas præterea hujus plantæ varietates in Scotia observavit D. Sibbaldus; alteram foliis mucronatis profunde incis: alteram foliis crenatis.

CAP. VI.

Lib. III. De Herbis semine minutissimo, &c.

CAP. VI.

- A. *Adiantum petraeum perpusillum Anglicum foliis bifidis vel trifidis* Newtoni.

Plantula est uncialis aut fescuncialis, à D. Jacobo Newton observata in rupibus quibusdam udis, prope fummas partes montium aliorum, *Hardnet* & *Wrense* verticibus dictis proximorum, inter mucos breves Julio menle Anni 1682.

E radice tenui, capillacea & (ut mihi videtur) repente folia edit uncialia aut paulò longiora, quorum pediculi & nervi mediis tenuissimis pariter & plane capillacei, tribus quatuorve hinc inde adnascuntibus foliolis bifidis trifidive, seu potius foliolorum pinnularumve angustarum, oblongarum, obscuris virentium paribus aut terniis, non ex adverso binis, sed alternatim politis alati. Extrema costa, ut in hujus generis reliquis in solum terminatur.

Hanc ipsam plantulam ante aliquot annos à D. Daive Pharmacopoeo Londinensi prope *Timbrum* oppidum in Cantio, inventam fuisse audio.

D. Plucknet M. D. in averfa foliolorum parte vesiculas quasdam adnascens microscopio detexit, quæ proculdubio valcula feminalia sunt.

CAP. VII.

- A. *Filix saxatilis Tragi* J. B. Park. *Adiantum saxatile seu furcatum* Thal. *Filix saxatilis* V. sive *corniculata* C. B. *Boym's of fofh's Maiden-hair*.

Innumeris capillaribus, nigricantibus cirris radicator; nec minorem numerum coliculorum profert, palmum aliorum, capillaceæ quoque tenuitatis, qui circa summum in duas trèves portunculas, paulò latiores & ferrugineo pulvisculo, Filicum aut Asplenii ritu, resperlas findunt. Summitates hujus plantule & segmenta recurva sunt & deorsum nutant.

In rupibus fissuris prope Rhenum fluvium in Germania primò hanc observavimus, postea in Italia locis petrosis: tandem *J. B. Willd.* in Vivario ferarum Edinburgensi in rupibus nascentem observavit & ad nos detulit.

Adiantum albo dicto seu Rutæ murariæ colore & consistentiâ, texturæque foliorum simile esse videtur.

CAP. VIII.

Filices quædam exoticæ à Jacobo Breynio descriptæ.

- * 1. *Filix non ramosa foliis integris serratis Brasiliæ* Breynii. *Filix an Polypodium* Marggrav.

Marg.

Herba est unico caule assurgens in trium circiter pedum altitudinem, recto, continente folia sibi invicem opposita [seu potius alternatim posita] circiter quatuor digitos longa, angusta, acuminata, & in ambitu subtilissimè serrata, atque postica parte secundum nervum longitudinem ubique brunna alperge variegata.

- * 2. *Filix non ramosa foliis integris non serratis maxima India Orientalis* Breynii.

Breyn.

Omniùm est maxima, ut quæ viri altitudinem superet. Hæc à Bontio sub nomine Phyllitidis figuratur.

- * 3. *Filix non ramosa foliis integris serratis, Capitis bonæ spei* Breynii.

Breyn.

Medium inter Filices non ramosæ foliis integris serratis Brasiliæ jam descriptæ & Zeilanice proximo in loco describendæ faciem obtinet.

- * 4. *Filix non ramosa foliis integris serratis Zeilanice* Breynii. *An Phyllitis ramosa* Alpin. exort?

Cum Hemionitide altera Dalechampi adeò convenit, ut ab eadem nonnulli in foliis, quæ majora & argutius crenata, sit discernenda.

Hæc planta eadem videtur Phyllitidis ramosæ Prop. Alpini, quam in libro de Exoticis describit. *Phyllitis ramosa* Hemionitidis alteri Dalech. eandem esse patet. Quæ in sententia Catalogus hort. Pat. me confirmat, qui hæc illi synonymam facit. Patet enim Phyllitidem ramosam Alpini proculdubio optimè nunc.

- * 5. *Filix*

TRICHOMANES RAMOSUM.
TRICHOMANES MINUS ALBUM.
TRICHOMANES SAXATILIS.

* 5. *Filix non ramosa foliis integris non serratis Zeilanica minor* Breynei.

Breynei.

De hac, inquit, caulem accepimus præcedenti similem, pedalem, foliis verò multò crassioribus atque solidioribus, magis venosis, & in nervorum obtutibus excurrentibus, in quibus creneæ nullæ conspiciuntur.

CAP. IX.

* *Polypodium Brasiliannum* Marggravii.

Margg.

E Radice octo aut novem dig. longâ, nodosâ, digitum crassâ subrufo muclo obductâ, interius et albo flavescente, saporis subdulcis cum quadam austeritate, succulentâ, ascendit caulis tres aut quatuor pedes altus, striatus, contortus, niger aut ruber, qui in summitate multâ habet folia, bina sibi directè vel alternatim opposita, quatuor circiter digiti longa, plus digiti lata, lætè viridia, mollia, nervo obcurè rufò secundum longitudinem: juxta quem in utroque latere inferiori quadruplex series puncturum pulveris lutescentis & rufò conspicitur; & inter punctula à nervo per latera transversim multæ tenues venulæ videntur.

* *Leni palustris latifolia punctulata* C. B. Park. *palustris* Paravina J. B.

Ob folia ad unam costam longiusculam utrinque alæ in modum adnatæ, superius punctatâ, inferius muclo obductâ valculis etiam feminalibus adnatiscentibus, huic generi accensenda videtur.

SECTIO TERTIA.

De Herbis Capillaribus foliis semel subdivisis.

CAP. I.

De HEMIONITIDE multifida dista.

P LANTA hæc, si figuras & descriptiones ejus quæ apud Botanicos extant attendas, ad hoc genus non pertinet, sed ad præcedens. Verum adultioribus plantis folia subdivisa esse, non simpliciter pinnata *Aurele* certior magistra nos edocuit: prout in hac sectione primum ei locum dedimus, ut si quis velit præcedenti adjungat. Forè enim duæ ejus habentur species, altera folio pinnato tantum, altera folio furculoso seu semel subdiviso.

Hemionitis multifida C. B. Hem. altera *Dalechampi*, *Filici floridæ* similis J. B. Hem. *Ilvenfis* *Dalechampi*, *multifida* folio Park. *Manchædiles* Fern.

In Ilva provenit *radicibus* multis capillacea tenuitate, brevibus, subnigris: *cauliculis* pedalem altitudinem vix attingentibus, in folia septem ferè aut novem divisis, quorum quaternâ, senavè utrinque caulem pari ordine vestiunt, terna verò in summo caule extantia inferiorum foliorum versum claudunt. Sunt autem ea omnia longa, angusta, in ambitu nonnihil crenata, obliquis mediis utrinque parte distincta, quas per medium folium præcedens & eminens costa separat. *Flos* ei nullus, nullum semen, atque adeo ne aversam quidem foliorum partem subflavus pulvisculus contingit qui in aliis id genus plantis cernitur.

Descriptio est *Dalechampi*: verum non in Ilva tantum provenit hæc planta, sed & in variis locis Regni Neapolitani. Nos tam observavimus prope Salernum, itémque prope Neapolim in viâ umbrosâ, quæ ab urbe ascendit ad Camaldulensium cœnobium, copiosè. Quin etiam folia ei cum adultior est subdivisa esse observavimus, & non simpliciter tantum pinnata.

Si nullus unquam omnino pulvisculus foliis aversis adnascatur, summo jure *Hemionitidis* titulum sibi vindicat hæc species; verum hoc perpetuum esse in foliis omnibus ut credam agere à me imperabit *Dalechampi*, quamvis in his etiam quos ipse collegi ramulis nullis cernatur: forè seriùs & post solitimum æstivum erumpit forè rarior est, & paucis duntaxat plantis accrescit: forè etiam femina solum in peculiaribus furculis nascuntur, quemadmodum in *Osmunda regali*, cui hæc planta similiores est quàm cuiusvis *Filicis* species.

Parkinsson

Lib. III.

De Herbis semine minutissimo, &c.

Parkinsson iconem *Lugd. Hoff.* sub titulo *Phyllidis* ramosa *Alpini* exhibet, & pro *Hemionitis* *Dalechampi* novam proponit, quæ quidem plantam à nobis observatam in agro Neapolitano melius refert.

Phyllitis autem ramosa *Alpini* ab hac planta non videtur differre, & ut videtur, *Catalogus Hort. Pat.* hanc illi synonymam facit.

CAP. II.

De FILICE MARE dictâ seu non ramosa.

F ilix Græcis *πρίστis* à *πρίστος* ala dicta est, quia folia ejus in ramulis seu potius pediculis disposita alarum speciem referunt. *Folia habet lateribus pinnata, unde nomen Græci imposuere.* *Plin. lib. 27. cap. 9.*

Filix Latinis à *findo* nonnullis dicta putatur, quod folia habet minutum fissâ & divisa. Haud dubio (inquit *l'ossius* in *Eymolog.*) quoniam à *πρίστis* derivata sit vox hæc [quæ in libris antiquis *Filix* etiam scribitur] eliso scilicet *r*, ut in *passo* à *πρίστος* *r* in *f* mutato, ut in *solo* à *πρίστος*, *Trophæum* à *πρίστος*, &c. & *r* in *s*, ut in *paulum* à *πρίστος*, *Lilium* à *πρίστος* &c.

Duplex est Græcis & *Plinio*, mas & femina. Nos *Filicem* non ramosam marem facimus ad aliorum imitationem, ramosam feminam.

A. 1. *Filix mas vulgaris* Park. *Filix non ramosa dentata* C. B. *F. vulgè mas dicta, sive non ramosa* J. B. *F. mas non ramosa, pinnulis latis, densis, minutim dentatis* Ger. emac. *Common male fern.*

J. B.

Mense Aprili, autore Trago, aliquantò seriùs apud nos, multos promit asparagus, primo exortu inflexos (ut in aliis *Filicibus* ferè fit) cano capillito obductos; atque in progressu temporis abeunt in folia ampla, bicubitalia, crebra, recta, frangi facilia, diluto colore virentia, ferruginea lanugine averla parte hirsuta, alis seu tarsis ex quibus componuntur mediæ costæ alternatim adnatiscentibus, non conjugatis, longius distantibus quàm in proximè sequenti, in pinnulis seu cristis latis, & latis basi nervo tarti medio adnatiscentibus, obtusis, circa margines dentatis divisis. Lineæ nigra nervum uniuscujusque alæ medium superne producta notat. Singule pinnule lupina parte venillis insignes sunt, pronâ duplici ordine puncturum ferrugineorum.

In hac specie costa folii media muclo ferruginea, minus tamen copiosa quàm in sequenti, obducitur; alæ ex quibus folium componitur longiores sunt, admodum folium totale multò latus. *Leni. Tires.*

In aggeribus sæpium præsertim umbris ubique invenitur.

Radix hujus generis mulieribus inimica censetur, sterilitatem enim facit, conceptionem impedit, abortum causat, quemadmodum & *Filicis* femina. *Theophr. Diosc. Plin.*

Quod si equus consideret, nesciatque quæ ægrediente labore, particula hujus radicis lingue subfuciat, quo facto equus confestim utrinque deject excrementa, rursumque conlurget; id quod ipse ita habere comperi, inquit *Tragus*. Credat qui volet, quique credit experiat.

Cæterum planta hæc cum *Filice* femina vulgari viribus convenit: peculiariter tamen *Rachitidi* morbo dicto confert.

* *Filix Brasilianna* Marggravii.

Margg.

In diurnum, trium aut etiam quatuor pedum altitudinem assurgit: caulis quadratus ex rufis nigricans splendens, lanugine rufa obductus. *Folia* ejus alata sibi invicem alternatim opponuntur, quicunque aut sex dig. longa. Foliola autem alæ sunt tenera viridia, indem alternatim opposita, in ambitu subterit serrata: in uno autem latere cujusque folioli pulvis secundum oram folioli in longum appendet rufus.

Nascitur ubique in *Mediterraneis*.

* 2. *Filix mas non ramosa Zeilanica, foliis integris Filici vulgaris similis* Breynei.

A *Filice* vulgari eo tantum differt quod alarum cristæ alæ aliis annatæ sunt.

A. 3. *Filix mas non ramosa pinnulis latis auriculatis* (pinnis) Ger. emac. *As Filix mas aculeata* major C. B. prodest?

Radix huic non admodum crassa, foris nigricans, intus lutea, fibris tenuibus, nigricantibus terra firmiter adherens, folia tria, quatuor, vel quicunque quotiens producens, cubitalia & longiora, adè ut in adulta planta, *Filicis* maris vulgaris foliis longitudine ferè paria sint, quamvis in latitudine multum cedant. Pediculus, idemque costa folii media, per totam longitudinem muclo ferrugineo obductus: tarti seu alæ utrinque eadem adnatiscentes breviores sunt quàm in *Filice* mari, vix palmum longæ, non ex adverso respondentes, sed alternatim fixæ. Pinnule ex quibus tarti componuntur alternatim pariter angustis pediculis mediæ tarti costæ adnectuntur, à se mutuo non multum distantes, breves, latæ, circa margines dentatæ, summitate uniuscujusque in spinulam terminantur.

minatâ, & interdum etiam denticulis reliquis. Verùm (quod præcipue notabile est) pinnulae, præsertim costæ folii contiguae, imâ parte, è latere à costâ dictâ remotiore processum cui auriculam quandam obnecant, in spinulam terminatam. Folia hujus plantæ glabriora sunt, fissiora & lucidiora quam Filicis maris vulgaris. Lonicheidi asperæ majori Matthioli perfoliatis est foliorum seu pinnularum consistentiâ, glabritie, processibus auricularibus, denticulis spinosis, toto denique habitu; differt eorumdem compositione.

Locus.

In umbrosis læpium aggeribus, locis præsertim humidis & petrosis frequens oritur per totam Forêt Anglam. Miror cum ex his scriptoribus minime descriptam aut depictam fuisse; nisi forte sic Filix mas aculeata major C. B. prod. qui tamen auricularum in pinnis non meminit.

- A. 4. *Filix mas non ramosa pinnulis angustis, rarior profunda dentata* Ger. emac. *Male Fern with thin set deeply indented leaves.*

Radicibus cum reliquis sui generis convenit. Caudæ seu potius folia sesquicubitalia sunt & longiora, erectiora. Tarsorum seu alarum triginta interdum in uno folio paria sunt: qui in medio folio longissimi sunt sesquipalmares, pinnulis utrinque circiter triginta componuntur. Neque tamen, neque pinnulae ex adverso oppositæ sunt, sed alternatim sitæ. Tum tarsi, tum pinnulae in acutis mucronibus exeunt. Hæ autem oblongæ sunt, angustæ, raræ nec sibi invicem contiguae; denticulis mollioribus non pungentibus profunde incisæ. Nullæ in pinnulis venæ aut fibræ ut in præcedente apparent. Imâ pars scapi ad tertiam fere totius longitudinis partem nuda est, mucosis squamis obducta. Pinnulae ut in aliis speciebus averâ parte duplici punctorum ferrugineorum ordine donatæ sunt. Plumæ ex eadem radice (versutior intellige) exeunt folia.

In palustribus, humidis & umbrosis non raro invenitur.

- * 5. *Filix mollis sive glabra vulgari mari non ramosa accedens* J. B.

J. B.

Racis surgit & simplicibus pediculis Filicis vulgaris in modum, sed glabris penitus, omnique hirsutis destitutis. Tarsi particulares in segnientia dividuntur duplo fere longiora, longius multo ab invicem distantia, mucrone acutior, modo aequalibus marginibus, modo obiter profundius incisus, nullo tamen ordine ferratis aut denticatis. Hanc speciem mollioribus & segnientioribus varietatibus Filicis mare distinguit.

Locus.

Circa Tigurum collegit J. Bauhinus.

- * 6. *Filix Lonicheidi affinis* J. B.

J. B.

Lonicheidi filicifoliae similis est: pediculi tamen glabri sunt, plures, unde ex adverso posita orientur alæ palmares & sesquipalmares, quarum unaquæque in cristas unciales & sesquunciales dividitur, singulas denuo in alia segnientia, non admodum profunda, nictibus spinis donata subdividit.

Locus.

Hanc observavit J. B. in proximis sylvis Fontis admirabilis Ducatus Wirtemberg, & in valle Griesbachiana.

- * 7. *Filix tenuissimè & profunda denticulata Montbelgardica* J. B.

J. B.

Magnitudine non cedit vulgari Filici mari non ramosa. Foliorum hand dispar positus; verum cristati folii portuncule valde sunt concinnæ, angustæ, profundius & argutius denticulis incisæ; cristæ verò totæ costæ annexæ alternatim oriuntur. Similis est Filici Rhæticae, quæ tenuior: aliquè similitudinis habet cum nostro Adiantum albo Officinarum folio Filicis.

Provenit in sylvis prope Montbelgardum; item in monte Malmunster & in monte Rosberg, necnon in valle fontium acidorum Griesbachiana.

- * 8. *Filix palustris maxima dentata* C. B. prod. *The greatest Marsh Fern.*

C. B. prod.

Radice est omnium Filicum crassissima, duos pugnos superante, nigra, velut crassissimis squamis compactâ, & multis fibris nigris capillatâ, unde emergunt folia plura, atro-virentia, tres cubitos superantia, in latus amplissime expansa, quorum pediculus rufescens, angulosus, cavus instar oblongi auriscalpii ex radice prodit, qui ubi pedalem altitudinem adeptus est, foliosus redditur ad modum Filicis maris vulgaris: nam veluti ex plurimis pinnis secundum margines crenatis, & ad unum pediculum coherentibus componitur. Verum ad radicem inter media folia plura foliorum rudimenta cubitalia, velut futurorum principia, conspiciuntur, eo modo quo in Filice florida sive Olmunda dicta circa summos caules apparent, à qua tamen differt, quod Olmunda caules edat, & caulium summum veluti flores sive feminum rudimenta adhaereant, & folia habeat latiora, & haudquaquam ad margines serrata.

Hanc locis palustribus circa thermas Marchias copiosè observavit C. Bauhinus: aliquando in editis & saxosis sed humidis montibus etiam reperitur, ut circa Ramstein arcem Basilensium idem observavit.

* 9. Filix

- * 9. *Filix Indica Osmundæ facie* Bod. à Stapel. Hort. Par.

Bod.

E Græcia, inquit, delata est, foliis *osmundæ Filicis*, latioribus tamen, totâ alioqui facie Filicibus similis. Huic qui parte ab homine tacta est alveo aut cortio, nonnumquam quarto die, rubiginosa quædam apparat macula, quæ totum folium percurrit & exsiccant. Exsiccatum alio subnascante docet.

- * 10. *Filix baccifera* Cornuti. *F. Saxatilis baccifera Americana* Park. *Berry-bearing Fern of America.*

Cornut.

Dryopteridis instar enascitur, ac sensim in cubitum erigitur, pennatis foliis, in ambitu crenatis, luteo-virentibus; quæ crescunt utrinque ad caulem non facile flexilem citrà rupturam, ponè rotundum, ante excavatum sinu exiguo, per totam longitudinem exprorecto. *Semenum* etiam rudimenta posticis foliis adherent; inter quæ sparsim eminent rotundi globuli, nunc bifidi, virides iniis, domide nigri, gustu suavi, Polyptodi fere radicis sapore referent, qui tandem maturi vix rædem foliorum, sed sponte decedentes terræ infiguntur, unde nova succedunt lobulos. Radice nititur multis contextis fibris capillis, colore fulcis & gustu subacerbis.

In America Septentrionali passim inter saxa provenit & pullulat Aprilis incunte, baccæ media estate maturæ sunt, folia Novembri marcescunt, sola per hyemem superest radice. Hanc in Angliam è Virginis primum intulit dicitur Joannes Tradescantius. Cum plantam hanc pondum nobis videre contigit, cujus generis sint baccæ folius innata, an scilicet fructus, an excrecentie insectorum matrices, determinare nequimus.

- * 11. *Adiantum Brasiliense*, Avenqua *Lustani* Margg.

Margg.

Duplex est, majus & minus.

Majus in duorum pedum altitudinem assurgit, ex radice intus flava, exus nigricante, sub terra serpente, & multa habente filamenta. Caulis hujus tenuis, striatus, ex brunno nigricans & splendens coloris, & lanugine quadam hepatici coloris vestitus. Superius ramulos aliquot habet inordinatè positos, qui, ut & caulis summus, folia habent alternatim posita, quædam tres, quædam duos, quædam unum digitum longa, dilucè viridia, in ambitu dentata, atque singularis figura.

Minus in eandem altitudinem assurgit, caulis eisdem cum priore figure & coloris, non vestitis lanugine, verum pulvere albo velut farinâ quadam aspersis. Folia alata, alternatim posita habet, varis longitudinis, à semidigito scilicet ad tres digitos; in extremitate enim caulium brevissima sunt. In quolibet folio alæ hæc alternatim posita, interiores longiores, exteriores breviores, superne saturatè viridis coloris, inferius farinâ pulvere nigerrimo mixti asperæ. Inferiores cauliculi progerminantes parum convoluti (quod omnibus Filicibus commune est) & pulvere farinaceo plane albi sunt.

C A P. III.

- * *Filix fontis admirabilis ad marem vulgarem non ramosam accedens non dentata* J. B.

J. B.

Alcule vulgò dictæ non ramosæ Filicis in morem simplices erigit caules, quos rami non dividunt, non sine hirsutis aliqua: Cristæ singulares paulò videntur longiores, divisione fere foliorum *Ceterach*, segnientis minime crenatis, sed acutioribus, quorum averâ parte pulverulenta ferruginea puncta agnuntium proximè margines circumcirca conspiciuntur, medio libero.

In montibus prope Fontem admirabilem in Ducatu Wirtemberg. Augusto mense collegit J. B. Huic perfoliatis est, major tamen, tarsisque acutis pennata *Filix non ramosa Brasiliensis, foliis Apleiæ acutioribus* Breynii.

- * *Filix non ramosa Guyanensis, foliis Apleiæ obtusioribus* Breynii.

Observatur magis hirsuta quam antecedens, atque obscurius virens, pinnulis obtusioribus, puncta rariora habentibus.

O

C A P.

CAP. IV.

A. 1. *Filix minor non ramosa* J. B. *Dryopteris* Ad. Lob. Ger. emac. *Filix minor palustris* nobis.

Radice locis paludosis sub terræ superficie reptant, sibi mutuo implexæ, radicem Polypodi instar, culmi crassitudine, 5, 6, 7, digitos longæ, foras atræ, intus albæ, sapore stibulici & alstringente, fibrillis innumeris tenuibus capillatæ. *Caules* sparsim oriuntur variis in locis, plures pauciorive simul pro ætate, magnitudine aut vigore radicis, [vidimus puillas & tenellas radices quæ duos tresve solummodo producerent, grandes & vegetasque 14 aut 15.] Duplîciter tantum dividuntur, nimirum in scapum medium & ramulos foliis vestitos. Scapus quem diximus 5, 6, 7, uncias longus est, tenuis, anticæ parte planus, posticæ rotundus, levis & viridis. Primum ramulorum par tribus circiter digitis à radice exit; succedunt 8, 9, aut 10, paria, conjugatum sibi mutuo opposita, longissimo ramulo unciam vix excedente. Folia seu pinnulæ alis seu ramulis conjugatim quoque adnascuntur, ad 8 aut 9 in singulis paria, nullis crenis aut denticulis incisæ, colore pallido seu ex viridi luteo. Filicula hæc radicibus Polypodium æmulatur, caulibus Filicem marem vulgarem, nervis & pinnulis Filicem feminam.

Descriptio est D. Goodyeri apud Gerardum emaculatur, à nobis Latina facta.

Loci palustribus putridis pluries observavimus in insula Eliensis & alibi, præcipue in Septentrionalibus Angliæ.

In tantum nonnunquam statum & magnitudinem excrevit, ut Filicem marem mentiantur; verum facile discernitur, quod pinnulæ æquali ambitu circumscriptæ sint & minimè crenatæ.

A. 2. *Filix pumila saxatilis altera* Aspl. Park. *Filix non ramosa, nigris maculis punctata* C. B. *Swartz. Stone-fern not branched.*

Clus.

Quoniam aut senes habet *cauliculos*, teretes, rectos, initio virides, deinde temporis succellu omnino nigricantes, palmares, à medio unicam foliorum infectorum alam, unico ad fastigium usque artu porrectam sustinentes, eadem quâ in mare vulgari formâ & facie, multo verò minorum tenuiorumque, sapore nonnihil alstringente, pronâ etiam parte multis nigris maculis (quæ versitate efflorescere videntur) aspersorum. Radix velut in caput coacta, sicut in mare vulgari, & multis nigris durisque fibris capillata est.

Locus.

In montibus saxosis Derbentibus, Eboracensis & Westmorlandicis copiosè provenit. Invenimus & in transmarinis non procul à *Spada* in territorio Leodiensi. Præcedenti similis est, magnitudine & natalibus differt.

3. *Filix saxatilis non ramosa minima.*

Folia exserit palmaria & longiora, angusta, tarsis seu alis semuncialibus, angustis, 14 aut pluribus hinc inde ad utrumlibet costæ seu nervi medi latius adnexis, alterno potius quam contrario situ, composita. Alæ longiores è 4 aut 5 pinnularum, exiguarum, obusarum, & in extremo nonnihil crenatarum conjugationibus constans, extremâ ad in folium angustum procurrenre. Pediculus & costæ folii media in fœca alba & glabra videntur.

Locus.

E petrarum rimis versus summmitatem montis Salsæ propè Genevam exit.

CAP. V.

De *Adianto albo seu Ruta muraria.*

Adiantum unde dictum sit vide Sect. 4. cap. 5. *Adiantum* autem *album* dicitur hæc planta, quod cauliculi ejus seu rectius foliorum pediculi minus nigricant quam *Adianti nigri* dicti. *Ruta muraria* ob æqualem cum foliis *Rutæ* similitudinem appellatur.

A. 1. *Adiantum album* Tab. *Ruta muraria* C. B. J. B. Ger. *muraria, sive Salvia vitæ* Park. *Wall. Rue, Centaury.*

J. B.

Radice tenuissimis fibris nigricantibus capillata, subalstringente parietinas rimosas occupat; *pediculus* promens multos, semipalmares, tenues, juxta radicem nigricantes aut atro-rubentes, reliqua parte virentes, nonnihil in summo divaricati; ex quorum tum extremitatibus, tum lateribus folia oriuntur *Rutæ* vel *Adianti* veri, sed multo minorâ, striata, rigidula, per ambitum crenata, superna parte virentia, inferius pulvisculo rufco aut fœco aspersa, gustu nonnihil acerbo & subalstringente, cum tantillo dulcedinis levissimæ vestigio.

Locus.

In muris & pontibus lapideis, inque petrarum fissuris multis Angliæ in locis invenitur. Amat saxa viva, coctis lateribus immoritur, inquit Camerarius; quod tamen nobis observantibus non est perpetuum; vidimus enim in muro lateribus extructo *Adiantum album* innatum.

Facul-

Lib. III.

De *Herbis semine minutissimo, &c.*

Facultatibus cum *Adianto* vero convenit, undein Tussi, Asthmate, Pleurisi, Ictero, obstructio. *Vires*. nibus Liens prodesse creditur: quin & ad renum & vesicæ dolores valere, urinam clementer dîre, calculoque & arenulas expellere.

Peculiariter præstare cum prohibet *Matthioli* ad *Enterocelas* puerorum; continuis 40. diebus pulvere exhibit.

Per totam hyemem viret, non prius emarcescens quàm incipiant emergere folia, quæ quotannis Aprilî mense inter vetera prodire conspiciuntur.

Valde efficaci esse dicitur in Scorbuticis affectibus: hæc enim omnes milites, ætate quadam oblecti liberati erant à Scorbuto. * *Hesman.*

* 2. *Adiantum album crispum* Alpium Schwenckfeld.

Schwenck.

Hæc è radice pluribus tenuibus capillamentis implicita *caliculi* plures, graciles, juncæ, leves, in summo præbruti nascuntur, *foliis* *Rutæ* murariæ similibus, magnis, virentibus, crassioribus, crispis ac velut punctis *Loeti* insignitis, absque flore & semine: aspectu jucunda plantula.

Rarissimum inventum nonnulli altissimorum montium petrosis oritur. In montibus *Pitlandicis* *Loew.* Scotia invenit D. *Sutherlandus*. *Sibbald.*

* 3. *Adiantum album tenuifolium* *Rutæ murariæ* accedens, J. B.

J. B.

Pedales ex radice emittit sed tenues *caules*, qui superius in ramulos alternos ferè dividuntur, atque hi denotè fastius in alios minores, nullo ferè ordine; foliis *Rutæ murariæ* dimidio minoribus, incisîs, pulchrè viridantibus, tenerioribus, molliculis.

E monte *Gothardo* ad J. *Bauhium* attulit Hen. *Cherlerus*.

* 4. *Adiantum novum Germanicum* *Rutæ murariæ* facie Breynii.

Breyn.

Spectaculum hoc & prorsus novum *Adianti* genus in Franconia non procul à pago illo, ob acidulas celeberrimo, *Largen Schwalbach* dicto, in umbroso inter saxa loco enatum quamvis rarissime observavimus.

Hoc è radice ex plurimis cirris nigris capillata *caliculus* 30 vel plures spargi, juxta radicem nigricantes, reliqua verò parte virentes, & in tertia superius parte *foliola* angustioribus, hilarior virore præditis, inque lacinis longiores angustiorisque quam *Rutæ murariæ* dissectis ornatis.

Convenit in multis cum *Adianto albo* tenuifolio *Rutæ murariæ* accedente *J. B.* à quo tamen manifestè differt.

Adianti ejusdem majoris *Coriandri* folio, *Adianto* vero affinis, pediculo pallidè rubente, in Scotia nascentis, meminit D. *Sibbaldus* in *Prod. Nat. Hist. Scot.*

CAP. VI.

De *Adianto vireo seu nigro.*

Hæc planta *Adiantum nigrum* merito censenda est, quia cauliculi ejus seu potius foliorum pediculi potius nigrè nigricant, ut cum C. *Bauhio* loquar. Capillus autem *Veneris* dicta est, quia capillis nitorem & venustatem conciliat.

1. *Adiantum sive Capillus Veneris* J. B. *Ad. verum sive Capillus Veneris verus* Park. *Cap. Veneris verus* Park. *Ad. foliis Coriandri* C. B. *True Maiden-hair.*

Mul- ro suffoque cespiti implexæ sunt capillares radicem fibre nigræ. *Caules* exeunt multi, ternes, nigri, leves & splendentes, dodrantales aut etiam pedales, in ramos flammæ tenuitatis divisi, per quos tremulo hilo appensa alterno ordine videntur *folia*, viridia, crebra, mollicella retellæque, levia, *Coriandrinis* primitus erumpentibus similia, nec magnitudine multum cedentia, ferè triangularia, sectionibus per extremum rarioribus, alioribus cæsa. Cum planta ad æquid & statum suum pervenerit in foliis extremis cernuntur parvæ velut plicæ, albicantes, sub quibus pulvis occultatur viri perceptibilis, illi similis qui aliis plantis Capillaribus aversi parte accedunt.

In parietibus, locis petrosis, umbratis, humidis, fœcus fontes & aquarum stillicidia exire testatur *Dodonæus*, in regionibus calidioribus, Gallia *Narbonensi* & Italia: in frigidioribus, ut reliqua *Gallia*, *Germania*, *Belgio* & Angliæ rarè aut nunquam provenit. Nos Patavii in puteo nascentem & media hyeme adhuc virentem observavimus; circa *Genuam* ad marginem ejusdem fontis.

Vulgius *Narbonensis* pro signo infallibili bonitatis & levitatis aquarum habet *Adianti* circa puteos & fontes provenient.

Quavis anni parte, etiam hyeme viret, Solem & aerem calidum & siccum refugit, umbratis & humidis delectatur.

Folia & summitates hujus plantule in usum medicum veniunt; quæ, quod ad vires & usus attriti *Vires* & *Uti*. net, sanguinem purificat, humorumque in massa ejus commixtos ad justam temperiem reducit: præparat & purgat pituitam, necnon bilem utramque, atram & flavam: humiditates superfluas dissipat.

CAP. IV.

- A. 1. *Filix minor non ramosa* J. B. *Dryopteris* Ad. Lob. Ger. *enac.* *Filix minor palustris* nobis.

Radice locis paludosis sub terrae superficie reptant, sibi mutuò implexae, radicem Polypodii instans, culmi crassitudine, 5, 6, 7, digitos longe, foras atræ, intus albae, sapore stibulici & asfringente, fibrillis innumeris tenuibus capillatae. *Caules* sparsim oriuntur variis in locis, plures pauciorive simul pro ætate, magnitudine aut vigore radices, [vidimus pusillas & tenues radices quæ diutius solummodo producerent, grandes & vegetas quæ 14 aut 15.] Dupliciter tantum dividuntur, nimirum in scapum medium & ramulos foliis vestitos. Scapus quem diximus 5, 6, 7, uncias longus est, tenuis, antici parte planus, posticæ rotundus, leviss & viridis. Primum ramulorum par tribus circiter digitis à radice exit; succedunt 8, 9, aut 10, paria, conjugatim sibi mutuò opposita, longissimo ramulo unciam vix excedente. Folia seu pinnulae alis seu ramulis conjugatim quoque adnascuntur, ad 8 aut 9 in singulis paria, nullis crenis aut denticulis incisa, colore pallido seu ex viridi luteo. Filicula hæc radicibus Polypodium æmulatur, caulibus Filicem marem vulgarem, nervis & pinnulis Filicem feminam.

Descriptio est D. Goodyeri apud Gerardum emaculatum, à nobis Latina facta.

Locis palustribus putridis pluries observavimus in insula Eliensi & alibi, præcipuè in Septentrionalibus Angliæ.

In tantam nonnunquam staturam & magnitudinem excrevit, ut Filicem marem mentiantur; verum facile discernitur, quod pinnulae æquali ambitu circumscriptæ sint & minime crenatæ.

- A. 2. *Filix pumila saxatilis altera* Clusii Park. *Filix non ramosa, nigris maculis punctata* C. B. *Wart Stone-fern* not. hanc habet.

Clus.

Quinque aut sex habet *cauliculos*, teretes, rectos, initio virides, deinde temporis successe omniò nigricantes, palmares, à medio unicam foliorum infectorum alam, unico ad fastigium usque artu porrectam sustinentes, eadem quâ in mare vulgari formâ & facie, multo verò minorum tenuiorumque, sapore nonnihil asfringente, pronâ etiam parte multis nigris maculis (quæ venustate efflorescere videntur) asperforum. *Radix* velut in caput coacta, sicut in mare vulgari, & multis nigris durisque fibris capillata est.

In montibus xalosis Derbentibus, Eboracensibus & Westmorlandicis copiosè provenit. Invenimus & in transmarinis non procul à Spada in territorio Leodiensi. Præcedenti similis est, magnitudine & natalibus differt.

3. *Filix saxatilis non ramosa minima.*

Folia exoritur palmaria & longiora, angusta, tarsis seu alis semuncialibus, angustis, 14 aut pluribus hinc inde ad utrumlibet colite seu nervi medi latius adnexis, alterno potius quam contrario situ, composita. Alæ longiores è 4 aut 5 pinnularum, exiguarum, obusarum, & in extremo nonnihil crenatarum conjugationibus constant, extremâ ad in folium angustum procurrenre. Pediculus & costa folii media in sicca alba & glabra videntur.

E petrarum rimis versis summitatem montis Salevæ propè Genevæ exit.

CAP. V.

De *Adianto albo seu Ruta muraria.*

Adiantum unde dictum sit vide Sect. 4. cap. 5. *Adiantum* autem album dicitur hæc planta, quod cauliculi ejus seu rectius foliorum pediculi minus nigricant quam Adianti nigri dicti. *Ruta muraria* ob aliqualem cum foliis Rutæ similitudinem appellatur.

- A. 1. *Adiantum album* Tab. *Ruta muraria* C. B. J. B. Ger. *muraria, sive Salvia vite* Park. *Wall-Rue, Centwort.*

J. B.

Radice tenuissimis fibris nigricantibus capillata, subsfringente parietinas rimosas occupat; *pediculus* promens multos, semipalmares, tenues, juxta radicem nigricantes aut atro-rubentes, reliqua parte virentes, nonnihil in summo divaricatis; ex quorum tum extremitatibus, tum lateribus *folia* oriuntur Rutæ vel Adianti veri, sed multo minorâ, striata, rigidula, per ambitum crenata, superna parte virentia, inferius pulvisculo rufio aut fusco aspersa, gustu nonnihil acerbis & subsfringente, cum tantillo dulcedinis levissimula vestigio.

In muris & pontibus lapideis, inque petrarum fissuris multis Angliæ in locis invenitur. Amat saxa viva, coctis lateribus immoritur, inquit Camerarius; quod tamen nobis observantibus non est perpetuum; vidimus enim in muro lateribus extructo *Adiantum album* innatum.

Facul-

Faculibus cum Adianto vero convenit, unde in Tullii, Althmate, Pleurisi, Ictero, obstruendo. *Vires*. nibus Liens prodest & cæcitur; quin & ad renum & vesicæ dolores valere, urinam clementer ciere, calculoque & arenulis expellere.

Peculiariter præstare eam perhibet Matthiolus ad Enterocclæ puerorum, continuis 40. diebus pulvere exhibito.

Per totam hyemem viret, non prius emarcescens quam incipiant emergere folia, quæ quotannis Aprilis mense inter vetera prodire conspiciuntur.

Valde efficax esse dicitur in Scorbuticis affectibus: hæc enim omnes milites, arce quadam obfessi * *Merbad. medendi. l. i. p. 347.*

- * 2. *Adiantum album crispum Alpinum* Schwenckfeld.

Schwenck.

Huic è radice pluribus tenuibus capillamentis implicita *coliculi* plures, graciles, juncei, leves, in summo brachiati nascuntur, *folioli* Rutæ murariæ similibus, magnis, virentibus, crassioribus, crispis ac veluti punctis Ledi insignitis, absque flore & semine: aspectu jucunda plantula.

Rarissimum inventum nonnihil altissimum montium petrosi oritur. In montibus Pictandicis *Leoni*. Scotia invenit D. Sutherlandus. *Sibbald.*

- * 3. *Adiantum album tenuissimum Rutæ murariæ accedens*, J. B.

J. B.

Pedales ex radice emittit sed tenues *caules*, qui superius in ramulos alternos ferè dividuntur, atque hi denudè sapius in alios minores, nullo ferè ordine; foliis Rutæ murariæ dimidio minoribus, incisis, pulchrè viridantibus, tenerioribus, molliculis.

E monte Gothardo ad J. Bauhinum attulit Hen. Cherlerus.

- * 4. *Adiantum novum Germanicum Rutæ murariæ facie* Breynii.

Breyn.

Speculum hoc & prorsus novum Adianti genus in Franconia non procul à pago illo, ob acidulas celeberrimo, *Langen Schwalbach* dicto, in umbroso inter saxa loco enatum quamvis rarissimè observavimus.

Hoc è radice ex plurimis citris nigris capillata coliculis 30 vel plures spargit, juxta radicem nigricantes, reliqua verò parte virentes, & in tertia superius parte *folioli* angustioribus, hilariorè viore præditis, inque lacinias longiores angustiorumque quam Rutæ murariæ dissectis ornatos.

Convenit in multis cum Adianto albo tenuissimè *Rutæ murariæ* accedente J. B. à quo tamen manifestè differt.

Adianti cuspidam majoris Coriandri folio, Adianto vero affinis, pediculo pallidè rubente, in Scotia nascens, meminit D. Sibbaldus in *Prod. Nat. Hist. Scot.*

CAP. VI.

De *Adianto vero seu nigro.*

Hæc C. planta *Adiantum nigrum* merito censenda est, quia cauliculi ejus seu potius foliorum pediculi poltiorè nitore nigricant, ut cum C. Bauhino loquar. Capillus autem Veneris dicta est, quia capillis nitorem & venustatem conciliat.

1. *Adiantum sive Capillus Veneris* J. B. *Ad. verum sive Capillus Veneris veris* Park. *Cap. Veneris veris* Park. *Ad. foliis Coriandri* C. B. *Cruc. Waisem-hair.*

Musco rufoque cespiti implexæ sunt capillares radicem fibræ nigrae. *Caules* exeunt multi, tenues, nigri, leviss & splendentes, dodrantales aut etiam pedales, in ramos stamineæ tenuitatis divisi, per quos tremulo hilo appenda alterno ordine videntur *folia*, viridia, crebra, mollicella tennellæque, leviss, Coriandrinis primitus erumpentibus similia, nec magnitudine multum cedentia, ferè triangularia, sectionibus per extremum rarioribus, altioribus cæta. Cum planta ad æquid & statum suum pervenerit in foliis extremis cernuntur parvæ veluti plicæ, albicantes, sub quibus pulvis occultatur vix percipitibus, illi similis qui aliis plantis Capillaribus aversâ parte accrescit.

In parietibus, locis petrosis, umbrosis, humidis, fecus fontes & aquarum stillicidia exire testatur *Leoni*. Dodonæus, in regionibus calidioribus, Gallia Narbonensi & Italia: in frigidioribus, ut reliqua Gallia, Germania, Belgio & Angliâ raro aut nunquam provenit. Nos Patavii in puteo nascentem & media hyeme adhuc virentem observavimus; circa Genavam ad marginem cuspidam fonsis.

Vulgus Narbonensè pro signo infallibili bonitatis & levitatis aquarum habet Adianti circa puteos & fontes provenientum.

Quavis anni parte, etiam hyeme viret, Solem & aerem calidum & siccum refugit, umbrosis & humidis delectatur.

Folia & summitates hujus plantulæ in usum medicum veniunt; quæ, quod ad vires & usûs attr. *Vires & Usus.* net, Sanguinem purificat, humoresque in massa ejus commixtos ad justam temperiem reducit: præparat & purgat pituitam, necnon bilem utramque, atram & flavam: humiditates superfluas dissipat,

diffipat, feròbique humores refolvit & per transpirationem infensibilem anandat: Sudores & urina provocat, putredini potenter resistit, ut in omni genus febribus, simplicibus, putridis, malignis, pestilenticis, continuis, intermittentibus folci cum successu exhibetur. Singulari & specifica proprietate capillis conducit, omnibùque illorum vitis medetur, Alopecias sanat, furfures aliaque eorum fordes detergit, marcidis & decoloribus vigorem & nitorem conciliat, delinquentes continet, raros densat & honorem capiti restituit, cantem denique arceat [Adiantum capillis dicare, tanquam eorum remedium proprium & specifiçum signatur] (ut vocant) eidem imprefsa, nummum caulium & ramulorum ejus cum Capillis in tenuitate, colore & nitore convenientia Botanicos, ut puto, induxit. Omnes cerebri facultates exulcitrat, humorum in illud decumbentium excessus temperat & vitia corrigit: Spiritus animales depurat, vapores calidos & biliosos compescit, acres, acidos & narcoticos lenit. Proinde adversus vigilias immoderatas, affectus comatosos, catarrhos, Epilepsiam, phrenesim, maniam, melancholiam, cephalalgiam, contrageat omnigenas intemperies & tumores qui capiti accidunt conducit: visum acuit, humores ad dentes, aures, colli aut faucium glandulas defluere solitos cohibet & diffipat. Odore seu halitu suo suavi cor exilarat, & facultates vitales recreat & corroborat: Pectoris vitia emendat, Pulmones purgat, humores crassos, viscidos & renares asperæ ætæ canabiles & bronchii impactos incidit & evacuat, ejusdem asperitatis lenit, adeoque adversus Tussim, respirationem difficilem, Asthma, Peripneumoniam, Pleuritidem, Hæmoptysim, Syncopen, Lipothymiam, Cardialgiæ remedium est præsentaneum. Oesophagi & ventriculi fibras nimis laxas restringit, illic debitu tantum restituit: Excrementorum nausæam causantium colluvium expurgat & auster: scum extinguit; penetrat, humectat & purgat leniter admodum & benignè ventriculum & intestina: Hepatis & Lienis calores temperat, eorundem obstructions quantumvis inveteratas refert: Calculum renum & vesicæ comminuit, & urinae mentus omnes aperit: Adversus Ictærum & colores pallidos tum Antidotum est, tum remedium: Partibus generationi inservientibus imprimis utilis est & amica: Sterilitati opitulatur, uteri immundities expurgat, Secundas educit, menstrua ciet, & tamen (quod mirum est) immoderata cohibet, fluxum album fistri & emendat: Juncturis & nervo generi commoda est, vapores halituosos, qui ad mulcorum capita coæcantur diffipat, unde ad fluxores, spasmos, pandiculaciones facit. Durities & excrementa articulorum ligamentis impacta emollic & refolvit, hinc ischiadico dolori & omni-gênæ Arthritidis medetur: Utilis etiam est ad tumores quoscunque seu calidos, sive frigidos, cedematosos & scirrhosos, phlegmonas, erysipelata, contra plagas, ulcera, ossium fracturas & luxationes, omnia denique cutis vitia.

Has omnes virtutes Adianto vero attribuit Petrus Formius M.D. Monspelensis in libello quem de hac planta Gallicè conscriptum publicavit Anno 1644. quæ si universæ eidem convenirent, panacea quadam esset & medicamentum universale, ad omnium ferè corporis partium sanitatem tuendam & morbos debellandos vel sola sufficiens. Verum cum in qualitatibus omnibus temperata sit, vires ejus admodum remissas & debiles esse oportet. Schroderus facultates ejus approbatas paucis complectitur, Pulmonum, Inguinis, renūque vitis medetur: Epatis & Lienis obstructions refert: Urinam & menses ciet.

Varios modos plantam hanc ad usum medicum præparandi, seu varias formulas medicamentorum ex ea parandorum describit supra laudatus autor. Nos aliis omiffis Ptilanæ tantum Adiantum, quam miris laudibus extollit, proponemus.

R. summatum aut foliorum Adianti adhuc virentium & recens collectorum tres circiter manipulos. Infundantur supra cineres calidos per spatium unius noctis in duobus tribùve sextariis [pots] aquæ fontane optimæ, tandemque si placet, leviter bulliant.

Colatura vasi vitro immiffa pro potu ordinario inserviet, vel sola, vel cum tantillo vini. Si tincturam satiationem desideras, herbam ex aqua ne eximas, sed tandiu relinquant donec contabuerit, deinde recentem infundas eouque continuando donec tincturam non amplius deponat.

Ptilanæ hæc superfluas humiditates absumit, & per insensibilem transpirationem eliminat: sudorem & urinam provocat, & eadem ferè omnia præstat quæ de Adianto prædiximus. Sufficiat (inquat) affirmare, me complures parvulos & infantes exsiccatos & ferè consumptos febre leni, ab obstructionibus mesenterii ortâ hujus uli sanitati pristina restituisse. Considerandum autem Rachitis nostratibus medicis dictus morbus fuerit qui laborantibus infans.

Ceterum Adiantum magnitudine & foliorum crassitie variat. Quod majus est & crassioribus foliis Adiantum Syriacum Tabernemontano, Capillus Veneris Syriacum Gerardo dicitur.

2. Adiantum Americanum Cornuti. Ad. fruticosum Americanum Park. Black Maiden-hair of America.

Cornut.

Huic radix pusilla, capillamentis nigris fibrata; Cauliculi exeunt atro-purpurei, in cubitum se attollentes, lætemque aut octo ramulis divisi, in orbem expansi, latissime se spargunt; adnascibiles interim processibus quamplurimis, qui cum ramulis leviter crispantur extremo. Folia Adianti vulgari similia sunt, sed ampliora, Galli cristam referentia; sunt enim infima parte lineâ curvâ clausâ, superiori nonnullis sinibus laciniofa, omnia contrariis pediculis densa inter se & ex adverso. Singulorum foliorum pars altera grata viriditate lucet, altera punctulis fuscis exasperatur. Sapor idem cum nostrate, parum acerbus.

Hoc Adiantum Canadensi regioni frequentissimum est: nusquam adeo altum provenit. Tradunt duorum cubitorum altitudine amplius repieri, expansis brachiis tantum umbra parere, ut eo succedere possint homines in aestu, facilliquè se ab eo hujus umbraculi præsidio tueri. Apud nos autem hujus plantæ proceritas intra pedem unum aut alterum infusit.

Hanc è Virginia in Angliam invexit Joan. Tradescantius filius. Rectius fortasse ad quartum genus seu Capillares ramolas referetur.

Felix

Felix non ramosa Brasiliæna Breynii.

Quæ ad sesquicubitale excrevit altitudine, Filicis maris nostratis facie, atris verò caulis, quadratis & insignis splendens, pinnulis obtusis, superiore tantum margine incisis. Adiantum Americani Cornuti colore, formâ & toto habitu aequalibus; an à prædicto diffarat Lector judicet, mihi ceterè non videtur.

Adiantum fruticosum Brasiliænum C. B. prod.

C. B.

Filicis infans excrevit, caule tenui, lavi, subnigro, puniceo colore nitente, qui in alios subdividitur; circa quos folia viridia, Adianto vero aliquantum similia, parva, oblonga, sed obtusa, superem tantum incisuris divisa, inferiore costâ qui capillaceo insident petiolo nigra; & alternatim pediculis seu cauliculis, & quidem utrinque, à duodecim usque ad 20 per pedicellum junguntur.

Apud Toupinambaultos in Brasilia natum à Burfero accepit C. Bauhinus. Ab Adianto Americano Cornuti eo tantum differt, quod folia seu pinnule cauliculis & ramulis alternatim adnascuntur, non contrariis inter se pediculis bina. Verum quoniam reliqua descriptio cum præcedente Cornuti egregie convenit, hanc plantam ab illa non separamus: nam in is Filicum speciebus quarum folia plerumque inter se contraria oriuntur, reperiuntur interdum costæ nullæ alternatim positæ vestire; quin & in eadem costâ eodemque ramulo pinnule seu cristæ inferiores adverso situ adnatæ, superiores autem alterno non raro observantur.

Adianto vero affinis minoris Scottici, folio obtuse, saturatè viridi, altius inciso cum pediculis viridi meminit D. Sibbaldus in Prod. Nat. Hist. Scotiæ.

SECTIO QUARTA.

De Herbis Capillaribus foliis bis subdivisis seu ramosis.

CAP. I.

A. *F'ix femina Ger. sem. vulgaris Park. major & prior Trago, seu ramosa repens J. B. ramosa major, pinnulis obtusis non densatis C. B. femina Fern oz common Wakes..*

F. B.

Caulis [seu verius pediculus] affurgit tres quatuorve cubitos alto, rigido, ramoso, solido, lavi & aliquatenus anguloso. Folia (quod * nomen indicat) pinnata, alata, in tactos prædentatas, alias æquales, dissecta, supernè viridia, infernè canescientia; & punctis ferrugineis notata. Nos in Filicis feminae foliis hujusmodi puncta non observavimus: verum quælibet folia in exteriore brans cæstitis folii fere quasi nidus seminum, ut docet D. Malpighius, quocum consentit D. Colus, qui expressit femina hujus speciei marginibus dentium in quos folia dividuntur averia parte accrescere tradit. Revera enim experientia teste margines pinnularum seu denticulorum in quos folia dividuntur circumcirca reflectuntur. Radix digitum subinde crassa, foris nigricans, intus albidâ, longè latèque importuno reptatu terram occupans, sapore amaricante fœcibus glutinoso prædita, quæ summa parte oblique aut etiam transversim incisa bicipitis Aquilæ speciem quandam exhibet.

In pascuis stentioribus ubique ferè luxuriat hæc planta, agricolis maxime exosa: proxima autem Locustæ, non indiget descriptione; sufficit ad eam ab aliis omnibus distinguendum dixisse, quod fere è maxime, omnium in Anglia vulgarissima; ramola radice repente.

Hujus etiam speciei non minus quam aliarum Filicum superficies ex meris foliis constat: qui enim caule esse videntur ramulorum foliorum revera pediculi sunt, ut pater tum quia partem antiquam ex superius postice seu prone dissimilem obtinent, tum quia in folium terminantur.

Ex hujus & Filicis etiam maris exultæ cineribus cum aqua in massam coactis pilas seu globulos Vires & Vitis efficiunt nostrates, præsertim Warwicenses & Staffordenses, & in Sole exsiccant: quorum usus est lentum immittere donec candescant, tunc enim facile in pulverem fassunt. Hæc exsiccatâ, ligni aut straminis insuper, ad furnos excalefaciendos sufficit utuntur: in Sufflexia etiam ad calcem congenerio, est enim ejus flamma vehemens admodum & huic usui valde idonea, ut ab * Anaco inquit Hujus radix in pulverem redacta, & pondere dimittit uncia [3i. S. Paulo] ex aqua multa sumpta lumbrosos latos [atque etiam longos] enecat, mox præsentissima earum petis est, teste S. Paulo, eimque intan secretissima secreta adversus lumbrosos habent & venditant Agyræ.

Eadem

Eadem in vino decocta, & per aliquot dies pota laborantes Lienis excremento recreat; Gravidis autem infensa censetur, ut quæ abortum faciat. *E. Veteribus.*

Ad ambusta omnia vel igne, vel fervida aqua, aut oleo, misce conductic radices succus, vel recentis tuly, vel exsiccatæ, affusæ aqua rosacea, vel aqua & fimo vaccino, vel florum Tiliæ, vel harum defectu fontanâ communi: tunc enim succus lentus seu mucilaginosus exprimitur qui iis modèbitur, ubi reliqua medicamenta auxilium negaverint. *Trag. S. Paulus.*

Arenariorum & Neutriorum ultimos, qui vastas sylvas colunt in frugum inopia è radice Filicis panem conficere notum est ex Dalechampi relatione, ejusdemque cineribus niri loco injectis saxa liquare, & vitrea vasa fingere colore viridi & subobscuro.

Filicis feminae varietas.

Hujus speciei varietates quædam meminit *J. Bauhinus*, titulo *Filicis majoris mollis ramosa*, cujus segmenta singularia paulò videntur latiora brevioraque quam illius [superius proxime descriptæ] nec ut illi dura sed mollia nec subtus incana.

Circa Tigrum Helvetiorum le collegisse putat Autor, meminisse (inquit) ejus Gesnerus in *App. Hort.* nomine *Filicis maris mollis*.

Plinius Filicem biennio mori scribit si frondem agere non patiaris: Id efficacissimè contingere germinantis ramis baculo decussis, quod & experientia hodierna confirmat, quamvis rationem quàm addit Plinius ingeniosè sane excogitavit si experientia confirmaret, non probem, nimirum quod succus ex ipsâ defluens radices necet.

Præterea famam esse ait & circa Solstitium avulsas non renasci, quod aliis experiendum proponimus.

C A P. II.

- A. *Filix mas ramosa pinnulis dentatis* Ger. emac. *Great branched fern with indented leaves.*

Filicis plurimis, capillaribus, nigricantibus, ex infimis caulibus (seu veris foliorum pediculis) qui in unum veluti corpus radices coalescunt, enascantibus *radicatur*. Primo vere foliorum asparagos convolutos paulatim sese explicare incipientes cernas, squamis ferrugineis propè terram obiectos, acutè invicem junctos. Planta junior pauciora habet folia, adulescens & annosior plura ad decem aut duodecim. *Folium* autem unumquodque ab ima parte propè locum sui cum foveis coarctis, quamprimum se prodit, antequam longitudinem digitalem afficiatur fuerit, fibris quosdam nigris densis alimentum attrahit. Folia jam extensa trifariam dividuntur, Filicis fœmine vulgò dictæ in modum, nimirum in scapum seu pediculum costæve mediam, ramos laterales primarios, & furculos seu ramulos secundarios, quibus utrinque pinnule seu folia adnascuntur. Scapus folii dictus in planta nobis descripta (quæ è maximis erat) quatuor minimum pedes longitudine æquabat. [Sunt autem aliâs folia unius, duorum, triumve pedum.] squamis illis seu Musco ferrugineo obductus, præcipuè radicem versis, firmus, anticâ seu adversâ parte planus, posticâ fœtrotundus, ab imo ad viginti circiter unciarum spatium nudus, deinde ramosis ramis in universum circiter viginti ex utrolibet latere egressis. Rami tertiâ à radice parâ, qui omnium longissimi erant, novem uncias extendebantur, reliquis ordine brevioribus ad summum usque. Radici propiores bini plurimum oppositi cauli adnascantur, quo ab ea remotiores eò magis ab oppositione aberrabant. Surculi seu nervi pinnulas sustinentes in ramis lateralibus duorum erant digitorum cum quadrante longissimi, deinceps sensim breviores ad extremos usque ramulos, (qui in folia tandem facebantur) in ramis longissimis numero circiter viginti ad alterutrum scapi lacus. Pinnule seu folia maximam partem binâ adversâ in furculis oriuntur, ad octo aut novem paria in singulis, suntque per oras altis incisâ, segmentis in acutos mucrones definitibus, supina parte obscuris viridia, pronâ pallidiora, punctis squamosis ferrugineis duplici ordine adnascantibus. Folia rotalia (sic ita loqui liceat) cum plenè extensa & perfectâ sunt, in eorum medio ad radicem rudimenta foliorum vere sequenti explicandorum jam tum formata, conglobata seu convoluta & squamis obducta apparent.

Folia in hac planta nonnulla per totam hyemem virorem suum retinent, locis præsertim calidiorebus, quæ tandem novis subnascantibus sequenti æstate marcescunt.

Locus.

In umbrifolis, fabulosis præsertim aut petraeis, ubi aqua scaturiunt, quin & in paludosis ad stipites Quercuum putridorum cum *D. Goodyeri* eam sæpius invenimus, non in Sulfexia tantum (quamvis ibi plurimum) sed & in multis aliis Angliæ locis.

Proliam descriptionem *D. Goodyeri* non piguit Latinam facere, & è Gerardo emaculato huc transcribere, quoniam nescimus an à quoquam præterea descripta fuerit hac species; planta autem ipsa ad manum non fit.

C A P. III.

- * *Filix tenuissimè secta ex monte Balon.* J. B.

Folia cubitorum aliquot, ferrugineo musco oblectis pediculis; in *ramis* particulares divisa, non planè ex adverso respondentes, palmares & lequipalmare, quorum uniusquisque *crispa* habet, alternatim politas, feminales & duarum unciarum, in segmenta exigua per extremam oram crenata subdivisâs.

Hanc

Hanc invenimus in Vogeli montis parte *Balon*, quam ex fodinis argenti dictis *Gerardmagni* concendimus mense Augusto.

C A P. IV.

- * *Filix Rhetica tenuissimè dentata* J. B.

Ad Filicem tenuifoliam profundè dissectam accedit; verum *crispa*, quarum alternatus ortus in singulares dequo crisulas dividuntur, unciales, paulòve altiores aut longiores, tenuissimè admodum, crebròque & profundè dissectas, longè inter se distantes, averâ parte punctatas, ut aliæ Filices.

Similis est Adiantho folio Filicis, sed differt non solum in eo quòd major est Adiantho, sed præterea quòd pediculi Adiantho ad radicem rubeant, quodque segmenta sunt quoque diversâ.

Reperi in Rhætia primo, deinde in monte *Rosberg* propè *Mesemuer*.

C A P. V.

- A. *Filix florida sive Osmunda regalis* Ger. *Osmunda regalis sive Filix florida* Park. *Filix floribus insignis* J. B. *Filix ramosa non dentata florida* C. B. *Flowing fern of the wood royal.*

Ex uno perplexarum *radicum*, longarum, nigricantium cespite *caules* attollit bicubitales & altiores, virides, glabros, striatos, ramis patulos. Hinc inde alæ exoritur; pinnatis octo novève conjugationibus *foliorum*, impari una alam claudente, constantes. Singularia autem folia omnia sursum spectant, trium quatuorve unciarum longitudine, semunciam lata, ex principio latiore sensim extenuata, in obtusum mucronem definitina, à nervo per longitudinem decurrente expositis in margines, (qui integri sunt nec crenis secti) infinitis oblique venulis. Caulis scapus in furculos aliquot divisus, racemulos unciales in singulis furculis rutilos sustinet, semibus multis confertissimos.

Nascitur locis rigus ac palustribus putridis, in humidis quoque sylvis, in multis Angliæ provinciis. *Leu.* In insula *Mona* in clivis maritimis & rupium interventus usque copiosam observavimus.

Flores Herbariis dicti nobis nihil aliud esse videntur quàm folia ob femina adnascencia non explicata, sed ad margines reflexa.

Hujus radicem ad Hernias & ulcera exploratissimi commodi esse scribit Lobelius, quinetiam *Vireti* colicis & splenicis plurimum conferre; nonnulli calidam esse & acrem, odoris non ingrati.

Pars illa radices media subcandida efficacissimam putatur non modò vulneratis, sed & caëis, ruptis, ex alto deturbatis decocta vel etiam tula & cum aliquo liquore sumpta. *Dod.*

Rachitidi morbo dicto remedium præstantissimum & quasi proprium & specificum censetur hujus radix, qui percuranda vel sola sufficiat. In Rachitide uti soles confervâ Asparagorum seu germinum teneriorum hujus & Filicis maris, vel etiam Asplenii & Phyllitidis, prospero succedat.

D. Bowles.

C A P. VI.

- A. *Filix saxatilis ramosa maritima nostras.*

Hunc ad litus Angliæ Occidentale rupibus maritimis adnascentem invenimus: *D. Newton* in puteo quodam Camaloduni in Essexia observavit.

Plantula palmaris aut lequipalmaris est, ramosa; ramuli & pinnule non ex adverso sed alternatim oriuntur; pinnule obusæ, lacunculæ, per extremum crenatæ. Intensius vires hæc species quàm pleræque aliæ Filices. Pediculi & costæ foliorum mediæ in sicca rubere videntur.

C A P. VII.

- A. *Filix ramosa minor* J. B. *saxatilis ramosa nigra maculis punctata* C. B. *pinnula saxatilis prima Clusii* Park. *Dryopteris* Trag. Ger. emac. *The lesser branched fern.*

Parietinas & rudera sequitur, radicem habens Labyrinthico contextu multipliciter implexam, Polyoditi radicibus tenuiorem, repentem, & in obliquum se (parentem, nigram, raris fibris tenuibus & duris capillatam (inquit Clusius) sapore cum levi dulcedine insigniter acerbo. Cauliculi multi, tennes, ex viridi huius, palmares & dodrantales, longiorèque ramoli Filicis fœminæ

Eadem in vino decocta, & per aliquot dies pota laborantes Lienis excremento recreat; Gravidis autem infensâ censetur, ut quæ abortum faciat. *E Veteribus.*

Ad ambusta omnia vel igne, vel fervida aquâ, aut oleo, mirificè conducit radicis succus, vel recentis tulv, vel exsiccatæ, affusâ aquâ rosacæ, vel aquâ de fimo vaccino, vel florum Tillæ, vel harum delictu fontânâ communî: tunc enim succus lentus seu mucilaginosus exprimitur qui is modèbitur, ubi reliqua medicamentum auxilium negaverint. *Trag. S. Paulus.*

Arenaricos & Neustriorum ultimos, qui vastas sylvas colunt in frugum inopia de radice Filicæ panem conficere notum est ex Dalechampii relatione, ejusdemque cineribus niri loco injectis faxa liquare, & vitrea vâla fingere colore viridi & subobscuro.

Hujus speciei varietatis cujusdam meminit *J. Bauhinus*, titulo *Filicis majoris molles ramose*, cujus segmenta singularia paulò videntur latiora breviorque quam illius [superius proximè descripta] nec ut illi duratâ molliâ nec lubus incana.

App. Hort. Tigurum Helvetiorum le collegisse putat Autor, meminisseque (inquit) ejus Gesnerus in *App. Hort.* nomine *Filicis maris mollis*.

Plinius Filicem biennio mori scribit si frondem agere non patiaris: Id efficacissimè contingere germinantis ramis baculo decussis, quod & experientia hodierna confirmat, quamvis rationem quam addit Plinius ingeniosè sane excogitatam si experientia confirmaret, non probem, nimirum quod succus ex ipsâ defluens radices necet.

Præterea famam esse ait & circa Solstitium avulsas non renasci, quod aliis experiendum proponimus.

CAP. II.

A. *Filix mas ramosa pinnulis dentatis* Ger. emac. *Great branched fern with indented leaves.*

Flbris plurimis, capillaribus, nigricantibus, ex infimis caulibus (seu veris foliorum pediculis) qui in unum veluti corpus radicis coalescunt, enascentibus *radicatur*. Primo vere foliorum asparagos convolutos paulatim sese explicare incipientes cernas, squamis ferrugineis propè terram obtectis, arcè invicem junctis. Planta junior pauciora habet folia, adultior & anihor plura ad decem aut duodecim. *Folium* autem unumquodque ab ima parte propè locum finem cum focis coalitis, quamprimum se prodat, antequam longitudinem digitalem alicuius fuerit, fibris ejusmodi nigris densissimis alimenentum attrahit. Folia jam extensa trifariam dividuntur, Filicis femine vulgò dictæ in medium, nimirum in scapum seu pediculum cossimè mediam, ramos laterales primarios, & furculos seu ramulos secundarios, quibus utrinque pinnula: seu folia adnascuntur. Scapus foli dictus in planta nobis descripta (quæ de maximis erat) quatuor minimum pedes longitudine æquabat. [Sunt autem aliâ folia unius, duorum, triumve pedum] squamis illis seu Musco ferrugineo obductis, præcipue radicem versis, firmis, anticâ seu adversa parte planius, posticâ subrotundus, ab imo ad viginti circiter unciarum spatium nudus, deinde ramulos ramis in universum circiter viginti ex utrolibet latere egressis. Rami tertii à radice parî, qui omnium longissimi erant, novem uncias extendebantur, reliquis ordine brevioribus ad summus usque. Radici propiores bini plurimum oppositi cauli adnascantur, quo ab ea remotiores eo magis ab oppositione aberrabant. Surculi seu nervi pinnulas sustinentes in ramis lateribus duorum erant digitorum cum quadrante longissimi, deinceps sensim breviores ad extremos usque ramulos, (qui in folia tandem facebantur) in ramis longissimis numero circiter viginti ad alterutrum scapi lateris. Pinnule seu folia maximam partem binâ adversa in furculis oriuntur, ad octo aut novem paria in singulis, sicutque per oras altius incisa, segmenta in acutus mucrones desinentibus, supina parte obscurius viridia, pronâ pallidiora, punctis squamosis ferrugineis duplici ordine adnascantibus. Folia totalia (sic ita loqui liceat) cum plene extensa & perfecta sunt, in eorum medio ad radicem rudimenta foliorum vere sequenti explicandorum jam tum formata, conglobata seu convoluta & squamis obducta apparent.

Folia in hac planta nonnulla per totam hyemem virorem suum retinent, locis præsertim calidioribus, quæ tandem novis subnascentibus sequenti æstate marcescunt.

In umbrosis, fabulosis præsertim aut petris, ubi aqua scaturiunt, quin & in paludosis ad stipites Quercum putridorum cum *D. Goodyere* sem sapitis invenimus, non in Sufflexa tantum (quamvis ibi plurimam) sed & in multis aliis Angliæ locis.

Proliam descripnem *D. Goodyere* non piguit Latinam facere, & de Gerardo emaculato huc transferre, quoniam nescimus an à quoquam præterea descripta fuerit hac species; planta autem ipsa ad manum non fit.

CAP. III.

* *Filix tenuissimè scissâ ex monte Balon.* J.B.

Folia cubitorum aliquot, ferrugineo musco obfusa pediculis; in *ramis* particulares divisa, non planè ex adverso respondentes, palmares & celsipalmares, quorum uniusquisque cristæ habet, alternatim positas, feminales & duarum unciarum, in segmenta exigua per extremam oram crenata subdivisa.

Hanc

Hanc invenimus in Vogeli montis parte *Balon*, quam ex fodinis argenti ductis *Gerardmegni* confectimus mense Augusto.

CAP. IV.

* *Filix Rhetica tenuissimè dentata* J.B.

AD Filicem tenuissimam profundè diffusam accedit; verum cristæ, quarum alternatus oris in singulares denuo cristulas dividuntur, unciales, paulòve altores aut longiores, tenues admodum, crebræque & profundè difsectæ, longè inter se distantes, averâ parte punctatas, ut aliæ Filices.

Similis est *Adianto* folio Filicis, sed differt non solum in eo quod major est *Adianto*, sed præterea quod pediculi *Adianto* ad radicem rubeant, quodque segmenta sunt quoque diversâ.

Reperi in Rhetia primò, deinde in monte *Rueberg* propè *Masemusser*.

CAP. V.

A. *Filix florida sive Osmunda regalis* Ger. *Osmunda regalis sive Filix florida* Park. *Filix floribus insignis* J.B. *Filix ramosa non dentata florida* C.B. *Flowering fern of the royal.*

EX uno perplexarum *radicum*, longarum, nigricantium cespitè caules attollit bicubitales & altiores, virides, glabros, striatos, ramis patulos. Hinc inde alæ exoruntur; punctatis octo novemve conjugationibus *foliorum*, impari una alam claudente, constantes. Singularia autem folia omnia sursum spectant, trium quatuorve unciarum longitudine, semunciam lata, ex principio latiore sensim extenuata, in obtusum mucronem desinentia, à nervo per longitudinem decurrente exornatis in margines, (qui integri sunt nec arenis sceti) infinitis oblique venulis. Caulis scapus in furculos aliquot divilis, racemulos unciales in singulis furculis multos sustinet, feminales multos conferentissimos.

Nascitur locis riguis ac palustribus putridis, in humidis quoque sylvis, in multis Angliæ provinciis. *Leacu.*

In insula *Mona* in clivis maritimis & rupium interventus usque copiosè observatur.

Flores Herbaris dicti nobis nihil aliud esse videntur quam folia ob semina adnascencia non explicata, sed ad margines reflexa.

Hujus radicem ad Hernias & ulcera exploratissimi commodi esse scribit Lobelius, quin etiam *Vireti* colicis & spleneticis plurimum conferre; nonnihil calidam esse & acrem, odoris non ingrati.

Partis illa radices media subcandida efficacissimam putatur non modo vulneratis, sed & caësis, ruptis, ex alto deturbatis decocta vel etiam tula & cum aliquo liquore sumpta. *Dea.*

Rachitidi morbo dicto remedium præstantissimum & quasi proprium & specificum censetur hujus radix, cui percurande vel sola sufficit. In Rachitide uti solet conservâ Asparagorum seu germinum teneriorum hujus & Filicis maris, vel etiam Asplenii & Phyllididis, prospero succellit. *D. Bowles.*

CAP. VI.

A. *Filix saxatilis ramosa maritima nigræ.*

Hunc ad litus Angliæ Occidentale rupibus maritimis adnascentem invenimus: *D. Newton* in puteo quodam Camalodani in Essexia observavit.

Plantula palmaris aut sesquipalmaris est, ramosa; ramuli & pinnule non ex adverso sed alternatim oriuntur; pinnule obusæ, laticulæ, per extremum crenatæ. Intensis vires hæc species quam pleræque aliæ Filices. Pediculi & costæ foliorum modè in sicca rubere videntur.

CAP. VII.

A. *Filix ramosa minor* J.B. *saxatilis ramosa nigræ maculis punctata* C.B. *pumila saxatilis prima Clusii* Park. *Dryopteris* *Tragi* Ger. emac. *The lesser branched fern.*

Prietinas & rudera sequitur, radicem habens Labyrinthico contextu multipliciter implexam, Polypodii radicibus tenuiorem, repentem, & in obliquum le spargentem, nigram, ramis fibris tenuibus & durs capillarem (inquit Clusius) sapore cum leni dulcedine insigniter accubito. Cauliculi multi, tenues, ex viridi tulci, palmares & dodrantales, longiorisque ramuli Filicis femine

femina vulgò dicitur instar (cui tamen magnitudine plurimum cedit) quibus pinnatum annexa folia filicis, crenulis denticulata, subinde averfa parte pulverulenta tuberculis asperfa.

In opacis ad latera montium observamus sæpius tum in Anglia, tum in regionibus transmarinis; in Angliâ propè Abbatiam Tinternensem in agro Monmouthensi, inque Westmorlandia plurimam variis in locis: in transmarinis circa *Franchimont* castellum in agro Leodiensi non procul à Spada urbicula Acadulis celebri; in sylvis ad latera montis Saleve propè Geneviam, & alibi.

CAP. VIII.

De Adianto.

Adiantum *Adiantum* Græcis dicitur *ἐν ὕδατι*, i. e. in aquis non madefcat, ob fœcitatem scilicet superficiæ, quæ aquæ contraria est, & eam solet repellere, quemadmodum in pulvere & pennis, & aliis hieis & levibus contingit, in quibus non consistit aqua, sed aut elabitur, aut in guttulas rotundatur. *Plin.* lib. 22. c. 21. *Aliud Adiantum miraculum, æquas respicit, persusum mercurio siccò simile est, tanta Dissociatio deprehenditur, unde & nomen à Græcis.* Non quod nunquam omnino madefcat, quasi longiore mora in aqua submersum non aquæ ac alie plantæ irrigetur, sed quòd imbris è cælo decidentis fulcillia folius ejus non inficiant, ut Nicander, ob fœcitatem (scilicet & laborem superficiæ). Alii *ἄδαν* à *δαίνω* marcescere & à privativa dictum censent, quia non ut reliquæ herbe illico decerpuntur marcescat. Polytrichum dicitur quòd capillos multos & densos faciat, corumque defluvia expleat.

- A. 1. *Adiantum album folio Filicis* J. B. *Filix saxatilis caule tenui, fragili nobis dici solita, Stone-fern* hujus à slender *Hyttæ* Italia.

J. B.

Radix transversa, satis crassa in parietum rimas & saxorum interstitia se insinuat, fibris nigricantibus densis, sapore cum majore adstrictione subduli, herbaceo Polyodii colore. *Cauliculi*, vel potius foliorum pediculi, dodrantales aut pedales, tenues, fragiles, viridantes nigricantive inferna parte. *Romuli* alias bini oppositi, alias alternatim adnati, ad duodecim aut quatuordecim paria, extremo scapo in folium abeunt, ut in aliis omnibus Filicis speciebus, longissimi duas tresve uncias æquantes, pinnulis alternatim adnatis, oblongis, aliis incis, ut è pluribus compositæ videantur, unde hæc planta ambigere videtur inter raniosas & furculosas seu bis & semel lobatissimas. *Folia* mollia sunt & tenera, facili marcescentia, minutis denticulis incisa, averfa parte atomis virentibus, tandem ferrugineis extantibus asperfa; sapore citra evidentem adstrictionem dulci, tam evanido ut pæne fatuum dicas cum viscido lentore, inquit *J. Bauhinus*.

Filicem nostram saxatilem caule tenui fragili eandem specie plantam esse cum Adiantho albo Filicis folio *J. B.* minime dubito, idèque ejus descriptionem Filici illi nostre accommodavi, cui ab aliis Filicum minorum speciebus distinguenda sequentes notæ sufficiunt. Quòd sit è minoribus in hoc genere, altitudine tamen interdum dodrantali, caule tenui, fragili; foliis molibus, teneris & facili marcescentibus; pinnulis oblongis, aliis incis, raris.

In muris antiquis è lapidibus extrinsecus, inque rupibus & saxorum interstitiis in regionibus montosis, ut v. g. in *Peco* Derbyensi, Westmorlandia & Occidentali Provincia Eboracensis parte frequentius occurrunt.

- A. 2. *Adiantum nigrum Officinarum* J. B. *nigrum vulgare* Park. *foliis longioribus pulverulentis, pediculis nigro* C. B. *Onopteris mas* Ger. *Common black Maiden-hair*, & *Oak-fern*.

Radix pro plantæ modo satis crassa, obliquè acta, plurimis fibris nigris terram firmiter apprehendit. *Cauliculi*, seu verius foliorum pediculi dodrantem interdum longi, firmiores quam præcedentis, nec adeo fragiles, leves, in rigore splendentes, quibus in æquali ortu adnectuntur *ramuli*, utrinque pinnati, pinnulis altius incis, & in alias interdum subdivisis, unciali ferè circa principium latitudine, sensim in tenuem mucronem desinentibus, circum oras crenatis, altius quàm in Ruta muraria, lineolis pulverulentis averfa parte de Filicum more distinctis.

Folia huic plantæ firmiora & densiora sunt quàm præcedenti, adeoque Ruta murariæ familiora, glabra & splendens.

In opacis ad radices arborum & fruticum, inque aggeribus umbrosis & muris antiquis passim provenit tum in Angliâ, tum in exoticis regionibus. *Dryopteris* alba *Park.* alba *Dodonæi* *Ger. emac.* cum à præcedente solo foliorum & pediculorum colore dilutior diffuset, distincta species censenda non est, cum hæc accidentia ætati aut loco naturali debora verisimile sit.

Adiantum nigrum pulcherrimum Lugdunensi simile *Thal.* nos cum *C. Bauhino* huic specie idem esse censuimus.

Variis cum reliquis hujus generis convenit.

- A. 3. *Adiantum*

- A. 3. *Adiantum album floridum* seu *Filicula petraea crispata*. *Small flowering Rock-fern.* An *Adiantum album petraeum Ruta muraria* accedens J. B? cuius descriptio superius posita est. An *Ad. album crispum* Schwenck? cuius etiam superius meminimus. An fortè *Ad. foliis minutim in oblongum fissis, pediculis viridis* C. B?

Radix ei firmiter in terram depacta plurimis fibris rufescentibus constat, gustui amara. *Folia* ex eadem radice multa, longis pediculis insident, palmariis scilicet aut semipedalibus, satis firmis, glabris, virentibus, ipsa quoque obcurtis virentia quàm reliquarum hujus generis, ramosa & variè divisa, Adiantis albi folia magnitudine & divisurâ suâ nonnihil referentia, majora utuncque argutius & argutius secta. Sunt autem duum generum, alia segmentis seu pinnulis latioribus constant, suntque tenuiter incisa & Cortandri seu Petroselinii crispi folia quadantenus refovalis referentibus. Sapor foliorum acris & calidus.

Rara hæc & perelegans planta in agro Westmorlandico propè *Orton* vicum & alibi, ad macerias *Locui* & muros antiquos è lapidibus nulla calce commissis extructis, quibus eò loci agros determinant, copiose provenit. Invenimus etiam in arduis & excelis montis *Snowdon* rupibus, in Cambria Septentrionali.

CAP. IX.

- * *Filix scandens exotica anomala. Filix scandens perpulchra Brasiliæna* Breynii. *Filicis an Species* Marggravio.

Breyn.

Palmam sanè inter Filices jure meritoque obinet Brasiliæna hæc elegantissima, quæ vicinis fruticibus aliisque rebus advolvitur, & ab imis ad summa reptit, arborum ope rigidulorum, splendentium, è viridi spadiceorum, ex quibus per intervalla palmaria longiora noduli contrariis semper inter se brevissimis nascentes pediculis generantur, hirsuti, quorum singuli utrinque costam, epistem quo farmenta coloris, proferunt, hirsutum, palmarem & sequali-marem, foliis viridantibus, elegantissimis, æternò positum alatum, tandemque in longum desinentem. Quodlibet verò foliorum aliquo modo *Corymbulæ folio* *Alibæ* foliis conveniens, parvo hirsutoque pediculo innititur, in tres plerumque divisum lacinias: utpote in duas breviores obtusas, denticulis quatuor, quinque, vel sex, longis radiatas, unamque longam, nonnunquam scissilem, (è medio brevium exorientem) denticulis utrinque instar Pristis nostri ab imo ultra medium, atque inde usque ad extremum cacumen crenis subtilissimis præditam. Denticuli dicti omnes angusti sunt, Coryli nucamentorum figurâ, in superiore latere squamulis crispis arcuatis acque curiose vestiti subtilissimis ferrugineis coloris, inter quas granula orbiculata * *Selagin prima* Thalii magnitudine & figurâ occultantur.

* *Musci clausi cupressi formis.*

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER QUARTUS.

QUI EST

De Herbis flore imperfecto, seu apetalis staminibus.

LOREM imperfectum voco quicumque foliis illis tenellis, fugacibus, coloratis caret quæ nos petala dicimus, adeoque solo calyce & staminibus componitur. Sub staminibus etiam stylum comprehendimus, quo paucissimi flores carent.

Notandum tamen calyces seu perianthia in nonnullis plantis, ut v. g. *Fegopryum*, *Potamogetone angustifolia*, & *Bistorta*, tum colore tum consistentia tenella florum petala proxima similitudine referre. Distinguantur quod non deficiant aut marcescant antequam semina maturitatem consequantur; verum ipsis pro vasculis inserviant.

Librum hunc in tres Sectiones partivimus.

Prima erit de iis quorum fructus floribus contigui non sunt, sed vel totis plantis dirempti, in sexu distinctis: vel in eadem planta paululum remoti seu sejuncti, ut in *Ricino*, &c.

Secunda de herbis femine triquetra donatis.

Tertia de reliquis quæ femine sunt rotundo, aut paululum compresso, aliisque cujusvis figure præter triquetrum.

Herbæ flore imperfecto, seu stamine, petalis carente sunt vel fructu

A flore totâ plantâ dirempto; quæ sexu distinctæ habentur, quia ab eodem semine ortæ aliæ florem abique fructu, aliæ fructum abique flore producant. Hæ aut sunt vel

Scandentes, fructibus squamosis, in racemos congestis, quorum usus est ad condiendam cerevisiam nec citò accescat: LUPULUS.

Erectæ, quæ vel sunt folio

Composito digitato, è cuius corticibus lineamina fiunt: CANNABIS.

Simplex; feminibus

Solitaria; plantâ totâ

Spinulis arenosis obdita; foliis in caule binis ex adverso sitis: URTICA.

Glabrâ & innoxia, foliis singularum alterno ordine positis, feminibus in nonnullis plantis muricatis: SPINACHIA.

Binis coherentibus, testiculorum forè in modum, vasculis inclusis, foliis in caulibus

adversis; radice

Perenni repente: CYNOCRAME.

Annua, foliis

Glabris: MERCURIALIS.

Hirsutis: PHYLLO.

In eadem plantâ à flore aliquantulum remoto, fructu echinato aut aspero.

Monosperma, foliis laciniatis Abyssinici: AMBROSIA.

Bina intus semina claudente, foliis subrotundis Bardanæ: Xanthium Arctium, Bardana minor.

Tricocco, verrucoso,

Elatior & arborescens, foliis laciniatis, fructu Ricino animalculo simili: Ricinus, Palma

Christi.

Pumila, foliis & facie Heliotropii: HELIOTROPIDIUM TRICOCCON.

Flori contigui seu coherentis, Hæ vel sunt femine

Triquetra,

Lib. IV. De Herbis flore imperfecto, &c.

Triquetra, eoque vel

Lunata seu splendente ac stipulicem efficit; lateribus atque etiam angulis

Equalibus, floribus seu florum calycibus

Hexaphyllis, quorum tria conniventia semen, seu vasculum quoddam, amplectuntur & occultant, interdum etiam arcu adherentia; foliis molibus aut levis, radice lutea aut rubente: LAPATHUM. Hujus species illa quæ acido est sapore OXALIS seu Acesoia dicitur; quæ radice purgatrice, RHABBARBARUM.

Pentaphyllis, floribus in summis caulibus & ramulis, in spicas congestis, radice innotia attingente: BISTORTA.

Inequalibus, angulo duobus minoribus lateribus comprehenso valde obtuso, reliquis duobus majori lateri adjacentibus non minus acutis, foliis Persicæ, foliis quadrifolis, in spicas congestis; PERSICARIA, quæ vel Acris folio emaculato; Hydropiper; vel Mitis folio maculoso;

Sordidior & non splendente

Major & elatior, floribus hexaphyllis, foliis amplis, liratis striatis facultate sternutatoria & emetica vehementi: HELLEBORUS ALBUS.

Minor, floribus pentaphyllis

In spica & foliorum alis egressis, foliis triangulis

Erectæ, floribus speciosis, femine esculento: FEGOPYRUM, Erysimum Circale.

Scandens, floribus minoribus, fructu non esculento, CONVULVULUS NIGER.

In foliorum sinibus, cauliculis crebris geniculis interceptis, foliis parvis angustis: POLYGONUM.

Rotundo aut paululum compresso, aliisque cujusvis figure præter triquetrum. Hæ vel sunt flore florifera calyce

Sedi seu basi seminis fructusve coherentis, femine vel

Nudo, nullo scilicet præter calycem vasculo seu tegmine clauso vel excepto;

Tetrasperma, aquatica, foliulis in spicas dispositis: POTAMOGETON.

Monosperma, calyce interdum arcu connivente & semen amplectente, interdum aperto, semen visui expositum: BLITUM SYLVESTRE; cujus species illa quæ folio est quernum emulante odorata BOTRYS dicitur, quæ in maritimis oritur foliis Vermiculata KALIMINUS ALBUS; reliquæ præterquam Atriplicum nomine censentur.

Esculenta à perianthio distincta inclusis, herba in parietinis & rudibus nascentis: PARIETARIA.

Vasculo à flore distincto protecto, eoque vel

Bivalvi, è duabus laminis seu valvulis conniventibus tantum, non coherentibus composito: ATRIPLEX.

Subrotundo, membranaceo, undique clauso, quod per maturitatem horizontaliter ruptum, foliis ad margines equalibus, oblongis; feminibus in singulis vasculis

Singulis, spicis minus pulchris: BLITUM SATIVUM.

Pluribus, spicis fericis, colorisque gratiam diu retinentibus siccatis: AMARANTUS HOLOSERICUS.

Cordato, flore flavo, foliis crenatis subrotundis, in aquis nascentis: SAXIFRAGA AUREA.

Summo semini aut fructui imascente, eique vel

Vasculo inclusis

Verrucoso, effuso, in spicis prælongis angustis, folio lato, glabro, radice esculenta: BETA.

Molliori & membranaceo, nullis verruculis scabro, in terna loculamenta diviso, foliis rotundis crassis, duris Hederæ, facultate cathartica valida: ASARUM.

Simplex, nec diviso in cellulas, striato, foliulis & feminibus

In summis caulibus & ramulis, foliis subrotundis, eleganter crenatis: ALCHIMILLA.

Ad latera caulium è foliorum alis exeuntibus: PERCEPIERRE.

Nudo, foliis angustis Caryophylli aut Graminis: KNAWEEL.

Præter herbas hæc Tabulâ comprehensas alias adhuc aliquamultas flore imperfecto seu apetalis huic Sectioni addidimus, quarum quoniam flores & semina, corumque situs, figura abique accidentia nobis nonnullum probè observata & perspecta sunt locum in suum & proprium in Tabula assignare non potuimus.

Ex sunt Kali geniculatum cujus ramulorum compages constat ex frequentibus squamulis pulposis, sub quibus instar Lentis femina concipiuntur, quæ decidunt arefcentibus squamulis in hyeme, ut observavit Cæsalpinus.

Kali femine cochilato spinosum & non spinosum, quod genere differt à Kali geniculato.

Sedum fruticosum seu Vermicularis fructus, qui quibundam species Kali habetur.

Scoparia seu Belvedere Italorum.

Campho-

Camphorata & Camphorata congener.

Herbæ nonnullæ minime Polygoni & Anthyllidis nominibus Botanici insignitæ, quarum flores & semina adeo exigua sunt, ut eorum partes & figuræ, reliquæque proprietates & accidentia nudo oculo vix discernendi sunt.

N. Præter herbas hæc Tabulâ comprehensas dantur etiam aliæ in aliis generibus sexu differentes, ut *Sesmooides parvum Claf.* aliæ quoque quarum fructus à floribus remoti sunt, ut v.g. *Frumentum Indicum Maiz*, dictum, *Lachryma Jobi*, *Sparagium*, &c.

N. Plantæ femine triquetra aliter & fortasse commodius distingui possunt florum respectu in eas quæ sunt floribus

{ *Hexaphyllis* ut *Helleborus albus* & *Lapathium*.
 { *Pentaphyllis*, spicatum distylis
 { *Speciosis*, *in summis caulibus* : *BISTORTA*.
 { *in speciei* *in foliorum aliis egressis* : *PEGOPYRUM*.
 { *Mimis palestris*, ut in *Convolvulo nigro* & *Polygono*.
 { *Tetraphyllis*, in *Perficaria*.

SECTIO PRIMA.

De *Herbis quarum fructus floribus contigui non sunt.*

PARS PRIMA.

De *Herbis quarum fructus à floribus totis plantis distant, seu de Sexu distinctis.*

PLANTÆ hæc Sectione comprehensæ, si sexu revera non differant, prout nos opinamur, umbram saltem aut similitudinem quandam sexus obtinent, cum in eadem specie nonnullæ naturæ steriles sint, & seminis infecundæ; aliæ fertiles & semine prægnantes. Has nonnulli mares vocant, illas feminas; alii rectius illas mares faciunt, has feminas. Semina enim plantarum Animalium ovis respondent, quæ feminæ pariunt, non mares. *C. Bauhinus* quas nos sexu tantum diversas statuit, specie distinctas facit: minus rectè; cum ex eisdem plantæ femine utraque oriantur: æquo enim pure Virum & Feminam species hominis distinctas facere potuisset.

CAPUT PRIMUM.

A. De *Lupulo Salicariis*.

Lupulum à Plinio l. 21. c. 15. Lupum salicarium nominatum voluit. Lupulus cur dictus sit me latet, Salicarius autem dicitur quia subit scanditque Salices & arbuta omnia circumvolvendo: A salicibus autem potius quam ab aliis arboribus denominationem sumpsit nobis videtur, quia locis humilibus & ad fluviorum ripas, ubi & Salices, nasci amat. Lobelius Salicarium dictum existimat, quia fulcra quæ scandit ut plurimum Saligna sunt. Mæius *Vulbula folio aspero* dicitur. Cæterum notæ Lupuli characteristice quibus à reliquis huius generis distinguitur sunt, Caulis volubilis: Fructus (quomodo in racemis laxis; quibus incoctis efficitur ut Cerevisia atatem ferat incocta, nec citò in vappam aut acetum degeneret.

Lupulus mas & femina J. B. 1. su mas & 2. su femina C. B. 1. su masculus & 2. su femina Park. nec enim aliter differunt quam magnitudine & exilitate aliisque accidentibus à cultura orti. Lupus salicarius Ger. Hops, the Male and Female.

J. B.

Anadendris Lupulus, per se infirmus, faciliè redicis & proxima adminicula, quæ apprehendit, consensit; non ille quidem capreolorum, quos nullus habet, ope, sed torribus alpeis, angulis, purpurascens & concavus *sermentis*, tenaci pedamentorum complexu, in altum subnitens, cæteroque humo se tollere vix potis. *Folia* & geniculis bina adversa, pediculis palmaribus, apicis, & interdum rubentibus adnexa, modò Mori folia imitata, integra in mucronem abeunt, plerumque trifariam

trifariam aut quinquiesariam diviso, totidem mucrones ostentantia, tum ille, tum illic per ambitum serrata. *Flores* in mare dicto & foliorum alii racemosi, cannabacei, colore herbido pallescentes, foliis & totidem *staminibus* componuntur, nullo sequente fructu evanescentes. *Fructus* in femina strobiliformis inflat, squamis compactis, verum membranaceis & laxis, colore pallido seu ex viridi luteo, *semen* continent rufum, amarum.

In sepius possim abundat, & ad dumeta & margines pratiorum humentum luxuriat. Lupuli tam in Angliâ, quam in Germania Vitium inflat, in lupuleis lenitur & coluntur, magnâ curâ, nec minore impensâ, dupatis prælongis periculis, quas samenta consensunt atque etiam superant. Solo gaudent humido, lætore & pinguiore, bene fæcunt. Tota planta cula lætior multo evadit, florum thyris foliaceis & squamulis grandioribus, femine etiam paulo majore. Venditiæ tempore vix decerpuntur, in furno ad id præparato excutuntur, in saccos deinde congeruntur & venum exponuntur. Hæc partim ex *Adversis*, Lobeli, partim ex *negra observatione*.

Harum ulla noxiositas est toti orbi, ad condiendam nimirum Cerevisiam nec citò aciescit aut corrumptur, sed inlongum tempus asseveretur: quod præstant mediante insigni amore quem ei committunt cante, quidamque ætate paulatim evanescit, Cerevisia interim vinolium laporem vesutiate contrahente. Quinimo Lupulus incoctus Cerevisiam salubriorem reddere existimatur & lapidiorem; diureticam quoque & emmenagogam vim eisdem communicare, sanguinem purgare, idero & hypochondriaciis affectibus utilis esse. An verò calculo renum & vesicæ atrendo & expellendo conducatur, an e contra ad ejus generationem & coagulationem faciat, à nonnullis ambiguitur. Qui adversus calculum eum commendant eo argumento nituntur, quod calidus sit & diureticus.

Qui ulla ejus in calculo damnant, sententiam suam valido sanè tibicine experientiâ suffulciunt, quia velte Cerevisia lupulata (quam nos *Bieram* vocamus) usu calculolorum paroxyfmi excutiantur; qui e contra Ale (sic dicitur Cerevisiam cui Lupulus non fuerit incoctus) poti leniunt & mitigant; præterea ex quo Lupuli in Cerevisia usus in Angliam introductus sit, calculum apud nos epidemicum factum esse, multoque plures quam olim infestasse clamant. Nos is potius assentimur, qui usum ejus in Cerevisia probant & commendant. Salubrior enim inde nobis videtur, & ventriculo gravior, & cibo concoquendo utilis. Nec obstat quod Cerevisia lupulata potius calculosis à medicis interdicitur, Ale præscribitur: illud enim fit ad leniendos paroxyfmos, cum Ale ob lenitatem & lubricitatem seu lavorem suum conducit, non ad morbum eradicaendum, ejusque causam tollendam; cum Ale ob lentorem & visciditatem suam, utque Tartari aut facinoroso apta nata viscat. Falluntur autem qui calculum epidemicum factum, ex quo Lupuli in Cerevisia usus introductus sit, existimant. Nam quavis Lupulus frequenter hodie usis fit in urbe Londinæ quum unquam antehac fuerit, pauciores tamen ibi nunc dicunt quam superiore seculo calculo laborant, ut ex accuratis D. Grant Observationibus patet. Quod ad calculum attinet, putamus liquores illos qui Tartarum copiosum continent & præcipitant, generationem ejus in corpore humano promovere; unde & aque potores à morbo illo immunes futuros arbitramur; qui autem vino indulgent, & merum assidue bibunt, per sepe calculo aut podagra vexantur: quorum morbum eadem causa, eadem materia esse videtur, ideoque non raro in se mutuo transmutantur. Observatum quoque est, longè plures in Gallia, ubi vinum quotidianum potus est, calculosis fieri, quam in Angliâ ubi Cerevisia pro potu ordinario uritur. Vinum autem Gallicum copiosum Tartarum præcipitare notissimum est. Verum enimvero cum ingeniosissimus Vir D. *Fredricus Slare* receptam illam opinionem, quod scilicet Tartarum calculi materia sit, experientiâ plane refutavit, quavis verum fit meri bibulos calculo obnoxios esse, & vinum etiam Tartaro abundare, non tamen ideo calculum generat, quod Tartarum copiosum deponat, sed ob aliam aliquam nondum exploratam rationem. Deinde ad calculum præcavendum conducere opinamur, ut renes & ureteres copioso sero seu urina subinde inundentur, & proliantur, ita enim & meatus omnes urinarii calculi infestantur: Diuretica quoque si effectum suum forsintur, & strenuè bibunt rarissimè calculi materiam in renibus residuum auferunt, ejusque concrezioni aueruntur.

Turiones Lupuli velut & Asparagi vulgaris verno tempore coquantur, cinique butyro aut oleo communi, aceti tantillo & sale mensis adhibentur. Eorum effus sanguis purgatur, scabies præcætur, alvus solvitur, epar & lien obstructionibus liberantur.

R. Sals nigri, Lupulorum recentium una manipulos duos, Uvaum Corinthiacarum cerul, lb. Probè commixta, mixta, & in massam fragilem redacta carpis applicentur pro epichemate ad Febrem quotidianam fugandam. D. *Boyl. de Urinis. Philosph. nat.*

Lupulus scandendo periticas motum Solis observat, h. e. à dextra ad sinistram, seu ab Oriente per Meridiam versus Occidentem flectitur, nunquam in contrariam partem, licet ipse manu volendo & dirigendo ut eò tendat afficere coneris. Idem & aliis omnibus Convolvulis ab hac parte Equatoris nascentibus commune esse aliquando existimavi. Nunc tamen experientiâ contrarium edocui sumus, alii enim à dextra sinistram versus flectuntur cum Lupulo, ut v.g. *Brunia nigra*, *Convolvulus niger*, & *Perilymenum*; alii à sinistram versus dextram, ut *Phacelia*, *Cuscuta*, *Convolvulus major* & *minor*; alii nunc in hanc, nunc in illam partem, ut *Dulcamara*. Sunt ergo qui Solem sequuntur; sunt etiam qui resistunt, sunt denique qui ambigunt.

Idem & Cochleis terrestribus accidere, ut id obiter notemus, observavit ingeniosissimus Vir & singularis Amicus noster D. *Martinus Lister*; quorum quavis maxima pars à sinistram dextram versus circumactis orbibus intorqueatur, nonnullæ tamen (minores hæc sunt & acutiori vertice) ipsi in levam tendentibus fastigiantur.

Cæterum non omitterenda sunt quæ Clusius habet de Lupuli radicem apud Salmanticensis ipsi. Vulgus (inquat) & Viri Salmanticensis medicinam empiricam faciliore solite ad curandum alopecia à Veneræ lue natam hac radice Lupulo utebantur. Ejus radices pondere libræ unus probè lotas & à fordibus repurgatas per noctem in aquæ libris octo macerabant; postid in illa ipsa

3. *Phyllon marificum & feminifcum* Park. *arthenogenon & thelygenon folio incano Monpessulanum* J. B. *arthenogenon five marificum, & thelygenon five feminifcum* Ger. *reficulatum & fpicatum* C. B.

J. B.

Pedales & cubitales habet *caules*, totos candido tomento pubescentes, & per ætatem lignefcentes, qui in ramos ex adverfo pofitos ordine certo abducuntur. *Folia* oblonga, fubrotunda, craffifcula, nervofa, mollia, lanuginofa, incana ad articulos oriuntur. *Fiftuli* minimi, in mari quidem ad puncturas, brevibus pediculis nivi, vix apparentes ante fructus, funt duo apices ochei colore pallido. *Fructus* autem funt gemelli, reticulati, villofis localis comprehenfi. *Semina* (inquit Lobelius) uti minoris Heliotropii exiliunt, immatura albidia, matura verò cyaneo nirent colore, rotunda & quam Papaveris majora, guftu fervida, & nonnihil pinguis. *Radix* lignofa, exilis. In femina flores fpicati racemofique, ut in Mercuriali femina.

Theophrastus Phyllo Ocyini folia tribuit, & rectè noſtra ſententiâ. Illud inter alia ei cum Mercuriali, Cynocrambe & Heliotropio minore commune eſt, ut erutæ radices temporis ſuccoſi cœruleum colorem contrahant. *Claf.* quod & nobis obſervatum, etiam de caule & fructu.

Locus.

Circa Monpeliſium in foſſarium aggeribus & ad vias publicas, præſertim propè aquas oritur; ut nobis obſervatum. Cuius multis Hiſpaniæ & Galliæ Narbonenſis in locis naſci reſert, ubi Aprilis floret & interdum maturis, at in regiones frigidioreſ tranſlatum nonnihil eſtate.

Vires.

Salmanitanenſis utriuſque decoctum omnibus animalibus à cane rabido demorſis propinquant, magno ſuccoſu, ut inquit. Granatenſibus verò, Mauritanis præſertim, ad muliebres morbos magno in uſu eſt. *Claf.*

SECTIONIS PRIMÆ

PARS SECUNDA.

De Herbis quarum fructus à floribus aliquantulum remoti ſeu ſejuncti ſunt, in eadem planta.

CONVENIUNT hæ plantæ cum ſuperiore ſectiōnis hujus parte traditis, quod in his flores pariter fructibus contigui non ſunt. Differunt quod ſingulæ plantæ tam flores quàm fructus proferunt, quamvis à ſe invicem ſeparatos ſeu remotos. Sunt & aliæ nonnullæ plantæ flore etiam imperfecto quæ flores à fructibus ſejunctos gerunt: ut v. g. Lachryma Jobi ſeu Milium arundinaceum, Maiz ſeu frumentum Indicum, Sparanium. Verum hæ ad aliud genus pertinent.

CAP. I.

De Ambroſia.

Ambroſia Veteribus *πῖ* *ἄμβρυσία*, Deorum cibus dicta, quod eum mortales non edant, vel quod qui eum edunt immortales evadant, ita eximie fragrantie gratia etiam Diis expetita. Cum autem una duntaxat Ambroſia ſpecies hæctenus cognita & deſcripta ſit, non eſt cur noſta generis characteriſticas adſcribamus, cum ex deſcriptione peti poſſint.

Ambroſia Dod. Ger. *quibſdam* J. B. *horſiſam* Park. *maritima* C. B.

J. B. Dod.

Complanſibus fruticat ſtatim à radice oris virgulis [Dod. unico caule fruticeſ exigui modo aſſurgere ſcribit] ſtriatis, rubentibus, ſubhirsutis, in ramos multos diductis: *folia* ſuaveolentia, Abſinthii communis magnitudine & diviſura, albicantia, lanuginofa, ſapore aromatico, amariſcant non ingrato. *Flores* ſecundum ramulos alteratim diſſiti, ſubulati, rotundi, mucroſi, abſque fructu pereant, ut rectè Dodonæus; ſubſunt inferius anguloſa, terreſtris Tribuli inſtar echinata *capitula* exigua, nunquam florentia, in quibus (*emen* nigricans, ſingulis unicuique inſeſ, nigrum, virgineo ſimile & ſerè par. *Radix* lignofa, ſimplex, fibris aliquot capillata. Inalbicat & vires tota herba, & gratum odorem ſpirat.

Locus.

In maritimis Hæturæ arenofis ſpontaneam obſervavimus.

CAP.

CAP. II.

De Xanthio.

Xanthium Græcis dicitur *ἄνθος* *ἄνθος* *ἄνθος*, quod flavos reddat capillos: Lappa minor Botanici ob aliqualem ſorum & fructuum veſtibus adhaerentium ſimilitudinem. Vocatur etiam hæc planta in Oikicis *Bardana*, voce vel Gallicâ vel Hiſpanicâ, inquit C. Hofmannus.

Xanthii notæ characteriſticæ ſunt flores ſtaminei, inutiles, nec fructui contigui: fructus durus, echinatus binis intus cellulis binâ ſemina, hoc eſt, in ſingulis ſingulari continens.

1. *Xanthium five Lappa minor* J. B. *Lappa minor, Xanthium Dioſcoridi* C. B. *Bardana minor* Ger. *Cheſſet Burr-Doek*.

J. B.

Canle eſt cubitali circiter, hirsuto, punctis rubris guttato, ramoſo. *Folia* alternata pediculis nituntur tres uncias longis, caulî concoloribus, Tuſſilaginis foliis quodammodo ſimilia, ſiniata & crequodammodo aromatico. Quâ foliorum pediculis eſt ortus ſingula ſimul *capitula* ſe promunt bullata, *ſeſtipes* ſtaminales emittentia: quibus tamen non ſuccedunt, ſed in ramulis ex aliis foliorum erumpentibus ſtorſim ſine pediculis enaſcantur *echini* lappacei, veſtibus adhaerentes, oblongi, in duos acutos rigidolque mucrones deſinentes, qui duobus diſtinctis loculis totidem grana condunt firmiter adhaereſcit.

Gaudet loco ſeto ac pingui: rarior in Angliâ ſpontaneum vidimus: in tranſmarinis ad rivulôſ & Locus. in aquoſis ſcrobibus ſepius & copioſum.

Gruſtu eſt ſubamaro & acri, unde caſſacere & ficcare colligitur. Uſus præcip. (ſecundum Mattheolum) in minora lepre educenda [cum Rhabarbaro exhibetur radix] in lipothymia: extrinſecus in ſtruma & tumoribus diſcutiendis [epithema] in capillis luteo colore tingendis; in quem uſum Veteres fructum colligendum præſcribunt antequam perfectè ſiceſcat, deinde ruſum hîſtili vaſe recondi: cîmque uſus exigit ejus ſextarii ſemilem aquâ tepidâ dilui, moxque eo caput nudo ante perſectum illini.

2. *Lappa Canadenſis minori congener ſed procerior.* Hort. Reg. Pariſ.

Procera & ſpecioſa eſt hæc plantæ, quæ nobis hoc anno [1685] ex ſemine ab ingenioſiſſimo Viro & rei Herbariæ peritiſſimo D. Hanſ. Sloane M. D. miſſo ſuccrevit. Non tantum procerior eſt vulgari Bardana, ſed etiam magis patula & ramoſa, ramis latè diſſiſis, & ipſum etiam caulium longitudo ſuperantibus. *Folia* quàm illius majora ſunt, longioribus pediculis nixa, albis incifa, in aſpinam ſuperficem nonnihil eminentibus ſeu elevatis, magis quàm in vulgariſ ſolis. *Flores* & ſemina eodem modo quo in vulgari ex aliis foliorum conferta exeunt. *Lappa* quàm in illa multò majoris ſunt, ſpinulis hamatis rarioribus, iſis tamen longioribus & craſſioribus obſite.

Plantæ hæc maturis è terra exit quàm vulgariſ Bardana, ſerius tamen flores & ſemen perficit, totique viridior videtur quàm illa. *Folia* ſeminalia longiora ſunt & anguſtiora.

CAP. III.

De Heliotropio.

Heliotropium Dioſcoridi lib. 4. cap. 193. dicitur, quod *ἡ ὅλη τὴν ἡμέραν ἀντιπροσέχει* i. e. quod ſola cum Sole circumagat: & *ἡ ὅλη τὴν ἡμέραν ἀντιπροσέχει* i. e. quod ſola cum Sole circumagat. Plinius lib. 22. cap. 21. Heliotropium miraculum inquit ſepius diximus, cum Sole ſe circumagat, etiam nubo die, tantus fidem amor. Noctu veluti deſiderio contrahit ceruaria; ut neque in alia quavis ſpecie plantæ nobis cognita. Præſertim ſunt quarum folia, nec pauciores quarum flores interdum expanduntur, noctu contrahuntur, quarum tamen è numero Heliotropium non eſt; quod tamen aliis ſaris accedit ad veterum Heliotropii deſcriptionem.

Cæterum Heliotropium tricoccum quamvis magnitudine, ut & cauſis & foliorum figurâ cum vulgari Heliotropio conveniat: flores tamen & ſemina toto genere diverſum arguunt.

Heliotropium tricoccum C. B. J. B. Ger. Park.

J. B.

Radix ei ſubſt lignofa, ſimplex, paucis apophyſibus fibrata, annua. *Caulis* cubitalis, [pedalis *Claf.*] rectus, ramulis incano tomento obſitus, ſiſtaci & *folia*, Heliotropii majoris ſimilia, majora, lanuata, nervoſa, mollia. *Flores* racematim in privatis pollicellis cohærent, exigui, luteoli, nullum

nullum post se semen relinquentes. *Silique* enim nullo precedente flore ex alarum cavis exeunt, ex longis pediculis dependentes, sub foliis quæ scissatæ, triocceæ, cinerei coloris, asperâ superficie & mucosâ, quibus desiccantibus *semine* exilit cinereum.

Hæc capita sive liquæ panis affricatæ florido viridi colore eos inficiunt, qui temporis momento in cereuleum cinnique elegantem mutantur. *Clas.* Panii hi aquæ intincti & expressi cum purpureo elegant colore imbuunt, vini rubri æmulo, eorundemque uili est ad gelatinas, fibrillas alique quosdam scamenta coloranda.

Circa Mopellum & alibi in Gallia Nabonensi æstate & autumnis in satis passim provenit, ubi ad ulas prædictas à rusticis colligitur, & vulgo *Turnefol* appellatur.

CAP. IV.

De Ricino.

Ricinus, Dioscoridi *Κίον ἢ Κήσιν* à similitudine Crotonis vel Ricini animalis, quod semen quæ refert, dicitur. *Κίον* autem vox est Hebræa vel Orientalis, quæ legitur in Prophetâ Jonæ, cujus significatio incerta.

Ricini notæ generis sunt caudex lignosus, fructus trioccei muricati, in fureculo peculiari racemati ferè dispositi: semen Ricino animalculo simile.

1. *Ricinus vulgaris* J.B. C. B. Ric. sive *Cataputia major vulgaris* Park. *Ricinus sive Palma Christi*, vel *Kiki* Ger. Palma Christi.

J. B.

Insigni auctu celeriter adolescit, *caule* crasso, striato, glauco, geniculato, inani, trium, quatuor & plurium cubitorum, superius ramoso, ex obscura purpurea nitente & glabro; candido videlicet deterso tenui instar farinæ pulvere, quo veluti conspersus subinde apparet. *Folia* ampla, Cordo Platano & Aceri similia, digitata, in septem, octo aut novem acuminata, serratæque segmenta, in quorum singula nervus è foliæ centro exporrigitur, dividuntur, atro-virentia, splendida, & interdum acetabuli instar concava, possitilium loco quo segmentorum novi coeunt, unde & pediculus averio folio ortur dodrantalis, pinnatus, concavus: quanto autem superiora fuerint folia tanto ampliora existunt, sic ut ex his petalium æquantia sit reperire, nullum è vulnere lac manantia. *Flores* longâ serie thyrsoidæ furculo peculiari racemati insident, è sanguineis crispisque flammibus, quæ terna & fructus rudimento emicant, conflat: quibus muricata triquetra vascula succedunt, quæ *semina* claudunt oblonga, Ricini animalculi æmula *Dod.* foris livida & maculosa, interiore medullâ candida, quæ capitulis per maturitatem fissis ac rimas agentibus, cum impetu exiunt. Ac præter flores dictos videre est in eodem thyrsi muscolâ glomerata nucamenta coloris herbari, quæ nullo relicto fructu tandem marcescunt. *Radix* subest simplex, longa, crassa, dura, candida, crebras circumcirca fibras emittens.

Luc.

Seritur apud Germanos & Gallos (inquit *J. B.*) non modo ad spectaculum fed etiam ad tutelam adventus talparum inopiam, quæ verum Ricinum fugare. Annua verò in Germania stirps est, atque etiam in Angliâ. Verum in Creta multos perdurat annos, & in tantam exercitæ altitudinem ut non nisi scalis admotis possit concidendi, quod Bellonius tradit *Observat.* lib. 1. cap. 15.

* *Schol. in Musard. Hist. C. 4.*

* Clusius quoque Ricinos crassitudine humana, altitudine trium hominum, multis prægrandibus ramis brachiatis, & multis annos durantes in maritimis Batice observavit, easque exactissimè congruentes descriptioni Dioscoridis. Nos quoque in Sicilia Ricinum arbuticulam Sambuci æmulam, lignolam & satis longavam, in septibus frequentem observavimus.

2. *Ricinus Americanus* Ger. Park. *Americus*, *Carcas Incilis* Clus. not. in Monard. Ric. *Americanus major* semine nigro C. B. Ric. *major Americanus* dictus & *Faba purgativa* India Occidentale J. B. *Mimosa Guæni Brasiliensis* Marggrav. & Pilonis. *Phibonia Lusitanis*. *Ricinus Americanus folio Staphylegria* C. B. app.

Marggr.

Arbor est in Ficis magnitudinem & figuram excrefcent, ligno molli & fragili. *Folia* habet circa ramos inordinatè posita, quodlibet suo pediculo semipedem longo insistent: suntque viridia, ad tactum molliora, foliis aliquo modo humilis, sed non ita profunde scissata, verum subrotunda, & antèrui in tres angulos delineantia (C. *Bauhinia* folia pallide virentia, pediculis oblongis & hirsute alperis donata, interiora ad foliorum Ficus formam nonnihil accedentia, & in lacinias quinque divisa, superiora verò quæ Staphidis agris foliis similia, in ternas lacinias scissa sunt, omnia velò per circumferentiam crebris aculis exasperantur, & nonnihil pubescent, ita ut attractu molliora sint:) Lignum & folia fundunt è lacteo æquolum succum. *Flosculi* ferè copiosos racematos, parvos, pentapetalos, petalis antèrui viridibus, dorsum incurvatis, in medio havis flammibus, quæ decingulam flollam referunt, subulcis odor. Sequitur hos *fructus* turbinatæ figuræ, seu instar Juglandis mediocrius, & ejusdem magnitudinis, primò viridis, mox flavus, ubi plene maturum fulvis live nigris, qui sponte finditur in tres partes, quamvis læt consistare videatur. In quolibet fructu sunt tres nucleis, magnitudine & figurâ pineis similes, in tribus concamerationibus distincti, cortice nigro corticis Castaneæ crassitie cæti, & in extremitate sunt macule albæ. [Horum alii non meminerunt] Nucleus albus, instar cuniculæ ovi, exterius etiam pellicula albâ odoris.

Validè

Validè purgant tres aut quatuor nucleis comesti, & quidem nimis si pellicula interior non separatur, idèò semper admodum.

Arbor facillè transplantatur, nam ramus decissus & terre infixus aliam arborem progenerat, idèò ad sepes vivas faciendâ circum hortos usurpatur.

Arborem hanc pro Ricino Americo Clusii *Carcas* dicto habet Piso, & rectè, quamvis in descriptione fructus non meminit operimentum illius tuberculis aspersis non esse oblitum, ut in vulgari Ricino, sed læve & cinerei coloris. Huic etiam candem omnino plantam esse rursus dubio quam C. *Bauhinia* in appendice ad pinacem sub titulo Ricini Americani folio Staphylagriae describit, cujus ramum duntaxat hunc vidit. Idèòque candem plantam bis ponit, pro duabus distinctis.

Hæc arbor videtur esse quam *Quabibolanti* quæ nomine describit Franc. Hernandez, quamvis icon non conveniat.

Ex his quæ de nucleis hîc tradunt Auctores liquidò constat (inquit *Joannes de Lart*) cum summa cautione exhibendum esse hoc purgans medicamentum, & summam esse habendam rationem ætatis & virium illorum quibus datur.

- * 3. *Ricinus major Africanus*, *Syracus* vel *Aegyptiacus* Park.

Hujus generis monitum Camerarius in Horto, semine duplo majore quàm præcedentis, minis palido aut maculoso, è Syria allati.

- * 4. *Ricinus minor* Park. *Americanus minor* C. B. *Eranay*: *Clas. exot.*

Vulgari Ricino omnibus partibus minor est, præcipuè verò semine.

- * 5. *Ricinus Americanus tenuiter diviso folio* Breynii.

Breyn.

E purgatrice Avellana Monardis Planta rarissima enata est *Papaie* penè arbutulæ minoris formæ, quæ toto æstatis autumnique tempore vix sesquipedalem altitudinem obtrinebat. Ea à radice *Caudem* rectum, lævem, rotundum, geniculis omnino destitutum elebat, pollicaris crassitie, ac subviridis cum purpureascente quodam intermixto colore, Serpenteræque instar maculis obsoletis aspersum. Hujus fistigium foliis ornabatur, inferius glaucis, superius atro-virentibus & splendens, magnitudine & divisiâ Aconiti seu Gerani bartrachoidis, substantiâ autem Ricini, & quodammodo etiam figurâ, quæ in septem, octo, novem, imò & decem acuminata, aut Coronopii instar laciniosa, segmenta (in quorum singulis nervus iusefens è foliæ centro exporrigitur) ad gyrum, in quo segmentorum nervi coeunt, unde & pediculus longus averio folio orbatur, dividebantur. Interiora horum foliorum latissimum ad tempus virorem cum læteo tristi commutabant colore, atque tandem decidebant, relicti tamen quibuldam subviridum macularum in caule vestigiis. *Flores* multos proferebat, multò minis fructus. Hi tamen [alunde accepti] Juglandis minoris sunt magnitudine ac ferè raris, rotundi nempe, & à medio corpore paulatim in mucronem desinentes, corticis humani formam quodammodo representantes, tenui cinereo candicante, nonnunquam ad fuscum inclinante cortice, lento & molli constantis, qui exterius octo nervis à summo ad imum ductis, fibris frequentibus intercurrentibus distinguitur; & interius in concamerationes duas separatur: In quarum quavis *semen* magnitudine, colore ut & figurâ ferè Avellanam exoletam, vel potius (cum penè triangularem & altera parte semper planum) *Castanellam* peregrinam *J. B.* referens, continetur, putamine tenui, Nucleo candido, solido, subulco, substantiâ Avellanæ haud ablimi: qui in Medicina apud Hispanos in India Occidentali degentes percelebris, & alvo evacuande servit.

- * 6. *Ricinus minor Indicus Solani foliis* Breynii.

Breyn.

Rami, qui duo Auctori fuere hujus plantæ, sesquipedales erant longitudinis, teretes, glabri, inanes, dilute virore tineti, ac enodes: quos è contrario correspondentiâ *folia*, laxis dentibus circumferrata, pediculis penè uncialibus insidentia ambiunt, Solani non admodum dissimilia, longiora verò magisque venosa, ac teneriora, & substantiâ Ricini, eo ferè etiam colore, utpote superius saturate, inferius dilute virentia, ac ibidem nervum, venas, fibræque magis conspicuas habentia. E singulis horum alis singuli furculi, *Flosculi* longa serie musculos racematos sustinentes, unciales prominent; in quorum nonnullis *fructus* jam unus, in aliis jam duo, pedunculis teneris dependentes videntur triquetri, magnitudine, formâ & colore à Lathyridis nihil discrepantes, nisi brevi quadam incantæ lanugine, instar Tuliparum caulium, aspersi essent. Hi maturitatem adepti distillant in tres capitula, quantum quilibet in partes duas cum impetu se aperit, & semine coloris lividi, Lathyridis non majore, at magis splendens, maculisque nigris, Ricini in modum majoris è Guinea elegantè variegato se exonerat.

Similitudinem aliquam cum *Pineis nucleis* Acaste habere videtur.

Cadel-Avance Hort. Malab. florum & fructuum sui à planta descripta differt: siquidem *Cadel-Avance* flores ad extremitates ramorum proveniunt, cum tamen hujus flores inter folia compareant, ut adnotavit doctus. Joan. Commelinus, ad *Cadel-Avance* plantam dictam.

* 7. *Ricinus*

* 7. *Ricinus parvus Orientalis* Dende dicitur; quibusdam & *Faba purgatrix* J. B. *Ricinus Americanus* falsè creditur; Dende *Serapius* & *Abelmelech* Mauritanorum Imperato C. B.

Hunc fructum ità describit J. Bauhinus, Dimidio minor est Ricino Americo, cortice tectus cinericeo, maculis hinc inde pullis aspergo, gibbo, altera parte elatiore pauloque planiore, tribus interdum elevatis costis confusio. Cortici vulgari simili tenui pellicula involutus subest nucleus, bipartitus, consistentia Ricini majoris Americi, sed colore pallido: saporis non ingrati, acris & fauces diu multumque vellicantis.

Fabas purgatrices Monardis quæ Carthagine & *Nombre de Dios* nascuntur huic Ricino Orientali seu Dende subiungit J. Bauhinus. Hæ autem, deserviente Monarde, nostris similes sunt sed minoris, ejusdem cum nostris formæ & coloris, pelliculâ quadam tenui ut ceparum tunnicula exterior illas per medium intersecante que cum cortice abijcienda est. Clusius diversim sentit.

Interim querendum est, An & quid differat Dende à Ricino Americano minore C. B.

* *Heliotropio similis* aliquo modo J. B.

J. B.

Frequentes per humum supinos spargit cauliculos palmares & sesquipalmares, ramis multis brachiatis, tenuis: foliis vestitis ex viridi cineris, asperis, femenciâ angustioribus, oblongis, & per extremum rotundis. Flores luteolos excapitis siliquæ oblongæ, in stylum desinentes, cineræ, hirsutæ, duobus loculis totidem semina rufâ continentes. Radix parva, lignosa, alba.

Ab Agrio in Austria collectum habuit J. Bauhinus.

An hæc planta locus loci sit necesse: si florem tetrapetalon habeat, ad *Thlaspi* potius referenda videtur.

SECTIO SECUNDA.

De Herbis flore imperfecto, semine triquetro.

CAPUT PRIMUM.

De *Helleboro albo*.

Helleborus, autore Etymologo, Græcis dicitur *ἑλεβορος* seu *ἑλεβορος*, quod esu perimat. Veratrum Latinis dictum voluit quod mentem vertat.

Scribitur & *ἑλεβορος*, sine aspiratione.

Duorum generum est, albus & niger. Hi quamvis nomine, & aliquatenus etiam viribus conveniant, facie tamen externâ minime; unde & toto genere nobis differunt.

Flores sex foliolis constructo, semine triquetro cum Lapatho convenit; ab eodem differt foliis nervosis, tenuioribus, lirisatis & velut plicatilibus; radice fibrosa, purgatrice, emetica & sternutatoria vi prædita.

1. *Helleborus albus* Ger. J. B. *albus vulgaris* Park. *albus flore subviridi* C. B. *White Hellebore*.

J. B.

Helleboro albo radices subfinit fibrosæ, albæ in caput collectæ: Caulis bicubitalis interdum, teres, foliis bipartitis quorum pediculi caulem involvunt. Sunt verò ipsa folia formâ quidem quodammodo Plantaginea, vel potius Gentiane similia, longitudine verò pedali, haud multo angustiora, mollia, lris densissimis striata, & veluti plicata, subhirsuta. Caulis à medio ferè ad cacumen usque ex foliorum quorundam parvorum alis thyrsos emittit palmares & sesquipalmares *florem creberrimum*, semis ex herbario albicantibus foliolis radiatis constantium: quibus succedunt *semina* parva, longiuscula, triquetra, albicantia, nuda, nec ullo præter florem folliculo aut vasculo tecta, ut rectè Parkinsonus.

2. *Helleborus albus præcox atro-rubente flore* Park. *albus flore atro-rubente* C. B. *albus præcox* Ger.

Foliis longioribus, tenuioribus magisque caducis: caule proceriore, paucioribus foliis cincto, floribus atro-rubentibus; quodque priorem ortu suo seu germinatione prima menstruo minimum spatio antevertat; à superius descripto differt.

Gaudet

Gaudet Veratrum album montanis & alpeis; non modo in Græcia, Italia aut alis calidioribus locis, regionibus; verum & in Germaniæ ac Helvetiorum montibus viret. Nos in montosis palæus palustribus propè summum montis Juræ offendimus copiosissimum.

Hellebori albi radix (quæ solâ hujus plantæ pars in usum medicum venit) ob violentiam purgativam quam per superiora ac interiora movet, utrum purgandi internum soli ferè Helleboro nigro cerata, potest tamen (inquit Tragus) per viginti quatuor horas vino aut oxymelice marum utrumque, dicat Gesnerus, 3℔. pondere cum vino exhiberi furiosis & melancholicis. Helleborum medicamentum innoxium, & ad pleuritidem phlegmaticam morbos (thoracis & capitis inprimis, ut althma, dyspnoeam, epilepsiam) magis apte utilis fuisse expertum videtur: alvum enim, urinam & meatus omnes, etiam cutis, mirifice nullâ molestia expurgat.

In usu Hellebori duo (inquit C. Hofmannus) præcipue videnda, alterum ut morbi sint perniciosissimi, alterum ut vires consent, hinc non debet radix hæc tantum pueri, feminae ullive deparatione. Accedit tertium, nè quidquam fiat nisi prægressâ & corporis & Helleboro diligenti præparatione.

Vetustissimus mos est dandi cum Raphano, idque tripliciter, vel enim Raphanum radicibus transfusum ibique per viginti quatuor horas relictum [radicibus abjectis] dabant: vel Raphanum b. m. transfusum in oxymelice infundebant, & oxymel solum offerebant: vel Raphanum ita habitum per noctem relinquebant, manè abjectis Helleboris in oxymelice infundebant, oxymelique propinabant. Optima ejus preparandi ratio (inquit Parkinsonus) est ut succo Mali Cydonii infundatur, aut Cyricularum immineat, Cydonia comesta coramve succus aut syrupus præsentaneo remedio sunt. Radix in aceto decocta, ac in ore aliquandiu retenta dolorem dentium tollit. In huius decocto, si eo capitebimus, impetigines, scirrhos sanat: animalia pleræque interitum, talpas, mures, lacertas, aves, &c. in pulvis exhibita, Tragus.

Pulvis narius inditus sternutamenta movet unde & Anglicè *Steelewort*, i. e. sternutamentaria herba seu Parmica dicitur.

De Hispanorum toxico ex succo radicem in vase fictili fermentato confecto, quo sagittas intingunt ut vulnera insanabilia infligant, consule Parkinsonum, & Jo. Langium Epist. Medicinalem lib. 1. Epist. 68. Maxime mirum alicui videri possit quod venenum hoc epotum nullam lætalem lethalem noxam inferat tantum vulnere infusum, adeoque sanguini permixtum; verum idem est de veneno viperino, quod intro assumptum nulla perniciosa symptomata inducit, verum sanantur remediis occurrat, brevi animal interimit.

Cæterum Helleborus uterque in furiosis & insanis sanandis olim fuit celeberrimus; neque nunc nisi in morbis magnis, ut Epilepsia, vertigine, mania, hydropse, ischiade, convulsione & similibus adhibendus est.

CAP. II.

De *Lapatho*.

Lapathum, Græcis *ῥαπαθιον* seu *ῥαπαθιον* i. e. *κωλον*, movere, evacuare dicitur, quia foliorum ejus decoctum alvum emollit; Latinis Rumex, à rumo, i. e. fugo, quia solent succum ejus exsurgere. *Poff.* Note Lapathi generice sunt semen triquetrum splendens, flos hexaphyllos, i. e. sex foliolis confians, quorum tria semen obtegunt, arcè interdum adherentia.

Lapathum in tria genera subalterna dividi potest: Aliud radice est purgatrice, *Rhabarbarum* dictum: Aliud foliis acidis *Actæosa* & *Oxalis* denominatum. Aliud denique foliis magis insipidis, sapore oleraceo, *Lapathum* simpliciter generico nomine dictum.

Primi generis tres species novimus, nimirum

1. *Rhabarbarum cereum* Ger.
2. *Hippalapathum rotundifolium* vel *Pendul-rhabarbarum* Monacorum.
3. *Lapathum majus* five *Rhabarbarum* Monacorum J. B. *Patientiam vulgè dictam*.

Tertii septem, si modò Lapathum pulchrum Bononiensè sinuatum reverà specie distinctum sit ac Oxylapatho vulgari. Ex sunt

1. *Hydralapathum majus*.
2. *Lapathum vulgare folio obtuso* J. B.
3. *Lapathum folio acuto crispo* C. B.
4. *Lapathum acutum* five *Oxylapathum* J. B.
5. *Lapathum folio acuto, flore atro* C. B.
6. *Lapathum pulchrum Bononiensè sinuatum* J. B.
7. *Lapathum folio acuto rubente* C. B. aliis *Sanguineum*, & *Sanguis Draconis*.

Q

1. *Rhabarbarum*

1. *Rhabarbarum* Alpin. exot. *Rba verum Dioscoridi* Ger. *Hippolapathum maximum rotundifolium exsiccum*, sive *Rba Ponticum Thracicum*, sed verius *Rhabarbarum verum* Park. **Erub. Rhabarb.**

Veris initio cum germinare incipit, caput grande, rotundum, fuscum protrudit & radice crassa, fungula, lutea, quod in folia alioque succellive se aperient paulatim explicatur. Sunt autem folia intus cum primis apparent valde corrugata & complicata, postea sensim dilatata & extensa, rugis & plicis coarctatis leviter sunt, perampla & fibrotunda, pediculis atro-rubentibus pollicem crassis, & in latiore solo binos pedes longis indentata, longitudine bipedali, nec minori latitudine, obscure viridia & cum juniora sunt subglauca, consistentia crassiore quam Hippolapathi rotundifolii vulg. sapore acido, Lujula aut Acetose hortensis gratiore. In medio foliorum (non tamen finibus annis) exurgit *caulis* crassus, robustus, humilior tamen quam Rhabarbari monachorum, foliis quibusmodum rotundis sed minoribus ad nodos amictis, ad summum usque etiam inter flores, qui in hac planta, sicut quum in alia quacunque Lapathi specie, albi, hexapetali, cum multis intus flammulis albis. Flocculis, ut in aliis Lapathis, succedunt *semina* triquetra, maxima coloris Batici seu cassanei, aut rufi pulchre splendentia. Radix processu temporis in magnam crassitudinem excrevit & multos ramos seu brachia emittit, colore foris obscuro seu atro-rubente. Cortici exteriori subest membrana tenuis, sublutea, pulpam seu substantiam radicis interiori proximè investiens: quæ detracta apparet radix nuda, colore adeo vivido cum venis carnis eam permeantibus & distinguendis, ut præstantissimum etiam Rhabarbarum quod ad nos ex Indis & China advehitur eam vix possit superare. Hæc si curiosè & diligenter excutatur blando hypocaufti calore, cavendo nec inter fuscandum frusta seu mutuo contingant, colorem suum retinet nec levis ac si recens esset, & Salviam Masticata colore flavo tingit.

Locus.

Rhabarbarum, nullibi nisi in China provenire Garcias, Acosta, Linchoctanus consentiunt, unde per Tartariam *Ormus* & Alepum deferunt, inde in Alexandriam, & tandem Venetias; vel per *Uzbeken* in Turciam, & hunc Venetias. Scribe Acosta Rhabarbarum in interiore Chinæ regione duntaxat provenire, unde in urbem Canton (nullius Provincie portum & emporium ubi Lusitani habitant) exportatur, & inde navibus in Indiam advehitur, quod citius corrumpitur; vel alia viâ per Tartariam camelis, quod non adeo carosum.

Nunc dicam navibus ad nos deferretur ex India Orientali, non ut olim ex Alexandria *Ægypti*, aut Venetias; in Indiam & Sinis (ubi sponte oritur ut diximus) advehitur.

An Rha ponticum Antiquorum & Rhabarbarum modernorum sit una & eadem specie planta, à Botanics controversatur, alii eandem esse affirmantibus, alii negantibus; nonnulli etiam tibi non constare, & nunc eandem, nunc diversam affirmant, quorum sententias & rationes vide apud *J. B.* in Appendice Tomi 1. *Hyf. Plant.* Nec enim opus est ut is immoremur; nunc enim Rhabarbarum verum Sinenle (quod à Rha Pontico Thracico toto genere diversum est) in hortis Lugd. Bat. & Groning. colitur, & ab Abrahamo Muntingio accurate describitur. *J. le Brun* in libello de materia medica hæc habet. Radix hæc Dioscoridi & Galeno ignota fuit, unde male quidam Rhabarbarum eorum cum nostro Rhabarbaro confundunt: nam Rheum Diosc. non habet vim purgatricem, & notis veri Rhabarbari caret. Rhabar. enim substantia compactum est, ponderosum & arduum, sapore amarum, odore acre, colore exteriori subnigro ac rufescente, intus ex rufo flavescens, & ad nunc mollior colore internum accedente, ac maceratum vel manducatum tingens croceo colore. Rhabarbarum non est compactum sed rari, non ponderosum sed leve; non arduum sed lenium; non amarum sed subacre, non odoratum nec colore simile Rhabarbaro.

Vires.

Rhabar. purgat benignè bilem flavam, pituitamque viscosam ac tartaream in ventriculo primæque regione habulantem. Epatis specificè confert, adeo ut cor Epatis dicatur: curat iterum, & quia vim quoque astrictoriam obtinet in omnibus morbis dissolutis, Dysenteria v. g. & Diarrhæa, præ aliis commendatur. Exhibetur pulverisata in Vino albo aut sero lactis.

Sunt qui Rhabarbari usum pueris & prægnantibus interdicit ob vehementiam: verum sine causa sufficente: nam J. Bauhinus aliique se prægnantes multas eo feliciter sine ullo damno purgasse referunt. Infusionem præferunt substantiæ, quæ enim citius sine violentia medicamentum purgans evacuat, eo gratus. *J. B.*

Partem cum purgantem, tum adstringentem obtinere creditur, quarum prior facilis elicitur, posterior difficilior. Hinc pro diversa intentione diversimodè quoque tractatur. Nonnulli levi tostone vim purgantem minuunt, & adstringentem augeri libi imaginantur; quod alii improbant, nec immittunt: Et enim cum vis purgans fixior fit, quam ut levitostone in auram evanescat, tostone illa vix satisfaciatur. Præstat itaque si astrictoriam vim auctam velimus, rejecta primâ coctione denudò illi coquere, & fortissima expressione exprimere. *Schrod.* Alii quoque in Dysenteria improbant torrefactum Rhabarbarum; tum quia nimia torrefactione vim purgatoriam penitus amittit; tum quia moderatè vix evitari potest, quia acrimoniâ contrahat, unde intestina rodit, & novam materiam ad locum affectum attrahit. Nos tamen in Dysenteria Rhabarbarum tostone bono cum succellu usi sumus, etiam in nostro corpore.

Non approbo (ut ait *J. Bauhinus*) eorum morem, qui in dysenteria à principio adstringentia exhibent: si augent morbum dum per ea retinent educenda: nempe acres, malignos & putridos humores quod natura vergit eo ducere oportet, si per convenientia fiat loca: si igitur statim à principio educantur convenientibus purgantibus, subleventur citò, & postea tuto adstringentibus uti liceat.

Cum substantia frigida & terrea totum permeat, ignea autem in superficie sit; idè pro insulsi-
onem separantur partes calidæ & purgantes; manent frigidæ, terrestres & adstringentes. Hinc in insulo plus purgat quam in substantia. Verum quia hoc modo fit penetrantissimum, time-
tur in is præcipue qui aliis ardore & difficultate urinae laborant, ut Fallopius observat. Diuturnum
citra

Lib. IV. De Herbis flore imperfecto, &c.

171

enim cum sit, agitat & pellit eo humores, ut ardor urine fit molestus, quamdiu acitio ipsius durat in corpore. *Hofman.*

Ad febres ex obstruktionibus diuturnis, R. 3ii. Rhabarbari, vel 3i. pro infantibus: in taleos con-
cise linteæ raro includantur, & in aqu. Cichorii tibi infundantur. *Dof. 3ii.* modulo quolibet man-
expressio. Has omnes Febres se curasse hoc remedio testatur Montanus. Hoc etiam ego usum
in quilibet afflictiis longis cum febre, parte affecta non bene cognita, & semper mihi bene ces-
sit. *Chesnus.* Commendavit D. Hulse.

2. *Lapathum folio rotundo Alpinum* J. B. *Hippolapathum rotundifolium vulgare* Park. *Hipp. rotundifolium montanum* C. B. *Hipp. rotundifolium* Ger. **Basard Rhonks Rhabarb, or Great round-leaved Dock.**

J. B.

Radix furculosa & longa nititur, cujus singuli furculi plusquam pollicarem crassitudinem faci-
le assequuntur, rugosi & fibrosi, flavescens intense, sapore amaro. *Caulis* bicubitalis & tricubi-
talis, cavus, profundis sulcis exaratus, rubescens, alis multis donatur. *Folia* Bardanæ, notabilis la-
titudinis, rotunda, glabra, pallide & quasi ex luteo virentia, pediculis rubente & striato appendun-
tur. *Flores* multos, copiosissimi albis ferè totas obident, ex herbis fidè foliis apicibusque mul-
tis luteis compositi: quibus semina succedunt triangularia, nonnulli rubentia.

Nascitur (auctore Clusio) in omnibus jugis Alpium Siciarum & Austriarum, præsertim *Lectus*.
circa humidiora illa loca ad quæ armenta, flaronem usque habentia, ætatis mensibus aquationis gratiâ
frequentissimè convenire solent. *J. Bauhinus* in Rhœtæ Alpibus invenit.

Purgare aiunt si ad duplum Rhabarbari exhibeatur.

Vires.

3. *Hippolapathum sativum* Ger. *Hipp. latifolium* C. B. *Lapathum majus sive Rhabarbarum monachorum* J. B. *Lapathum sativum sive Patientia* Park. **Rhons Rhabarb, or Garden Patientia.**

J. B.

Hoc proceritatem interdum assequitur, *caule* surgens striato, rubente, superiora versis in
numerosos furculos diviso: *foribus* serie longa per totos ferè ramos multo; *semine* sublequente
angulo, folliculis membranaceis circumdato. *Folia* pedalia & sesquipedalia, lata, acuminate, non
tamen dura & rigida, ut vulgè *J. Bauhinus*, & rubenta, sed potius mollia, leviter & obscure viridia,
oris aliquando sursum nonnulli reflexi, ut canalem quandam imitentur, aequalibus tamen & mi-
nimè crenatis, pediculis rubentibus longis nixa. *Radix* proluxa, crassa, multis adnatis fibris donata,
intense crocea.

Folia mense Martio emergunt, appetente Junio flore & sponte semine se propagat. *J. Bauhinus* Tempus
nue le in variis Germaniæ, Galliæ & Italiæ locis se observasse scribit.

Locus.

Radix bilem flavam & ferrosos humores educit. Rad. arida drachmam, zingiberis scrupulum in
pulverem redige, sume jejunus in iure calido. Pro Rhabarbaro qui substituitur duplici dose utuntur.
Trag. Radicis succum cum sulphure illitum scabiem sanare, cum Lupino vero farina lentiginis;
albos & alias cutis infectiones exterere refert Matthiolus. Radices diluuntur ex vino paratum, aut
tixæ pulvis ex meraco potus ad pellendos renem calculos præstat. *Idem.* Quæntiam ex Marrubii de-
cocto haustus auriginem curat. *Idem.*

Huic enim nobis videtur

- Lapathum sativum Lapa* J. B. *Lap. hortense folio oblongo*, sive secundum Dioscorid. C. B.

Hanc speciem Lausannæ Sabaudie oppido Tragus & Gesnerus provenire scribunt. Est autem
inquit, Rhabarbaro monachorum quadantenus similis, à sola tenuiora sunt, pinguiora & mol-
liora, ac etiam magis exigua, quare inter olera reliqua, ob dulcedinem suam in culinas rece-
pta est.

J. Bauhinus iudicium seu sententiam de hac planta adscribam, cui & ipse libenter suffragor.

Ut libere dicam quod sentio, suspicor Tragum & Gesnerum pro Lapatho hortensi Lausannen-
si observasse Rhabarbarum monachorum primo anno satum, quod tunc delicatus est quam sequen-
tis. Siquis nos alter doceat, rem gratam faciet.

Ceterum Bardanam majorem Monspelitenibus *Lappa* dictam scribit D. Magui in Indice plan-
tarum circa Monspelium nascentium.

- A. 4. *Lapathum maximum aquaticum sive Hydrolapathum* J. B. *Hydrolapathum magnum* Ger.
majus Park. *Lapathum aquaticum folio cubitali* C. B. **Great Water Dock.**

J. B.

Magis huic in fibras ducta est *radix* quam vel Oxylapatho vel Hippolapatho, foris nigra, intus
buxea, cum notabili adstrictione amaricans. *Caudes* altius ad duos tredecim cubitos, *flore* & *semi-*
ne Lapathi acuti sed majore. *Folia* lata, prælonga Rhabarbari monachorum non dissimilia, sed
multo longiora, duriora & rigidiora, [longitudine ferè sesquicubitali, Lapathi acuti foliis similia,
sed leviora immixta rugola J. B.] leviter crispatis oris, subsiccata & strenue adstringentia.

Folia hujus plantæ non longiora tantum sunt quam *caules* sive alteram nobis cognita. *Lapathi speciei*, sed &
succedunt.

Nascitur, inquit *J. Bauhinus*, aquis, palustribus ac stagnantibus locis, & fossis humidioribus; *L. us*
imò in ipsis plerumque aquis oritur, raro extra eas.

Q2

Quic

Quicquid existimet *J. Bauhinia*, hanc plantam à vulgari *Oxylapatho* tota specie differre & non variare tantum ob situm, mirum dubito.

Radix crassa, crocea lent alvum; laticinium dicitur. *Folia* podagræ calidi & ulceribus utiliter imponuntur *huicibus, Schenck.*

Hæc planta est quam libi titulo *Britannica Antiquorum* vere describit & depingit Abrahamus Muntingius, quamvis descriptio quoad radicem non convenit cum *Bauhinia*. Verum Muntingu veroiorem & accuratorem esse existimo, quam idcirco nonnihil contractam proponam.

Lapathum longifolium nigrum palustre, sive Britannica Antiquorum vera, vel Hydrolapathum nigrum Muntingii.

E radice crassa, rotunda, lata ac spongiosa (annosa dum sit) & succulenta, manûs circiter longitudine, in varias partes crassiusculis, non adeo longas, inferius divisa, & radiculis fibrosis cinetâ colore recens effusa in loco natali, exterius nigro, intus candido; qui mox in luto-rufescentem qualis est *Rhabarbari* veri mutatur, per ficitatem plantæ fulva, folia protrudit haud multa, Lapathorum omnium longissima, juxta se posita non tamen arcte juncta, sed separatim, sursum semper vergentia, lequipedem aut duos pedes longa, tres aut quatuor digitos lata, in medio latissima, & in mucronem acutum tandem definita, colore superius fastidi-viridi vel è cæruleo atro-virente, subtus pallidior, venulis pallide viridibus, substantiâ crassiusculâ, tactu duriusculâ, densâ, confispa-ta & firma, marginibus interdum, præsertim in cauli adnascensibus, parum crispis, pediculo modice longo & crasso, prope terram interdum rubente, adtingentia & ex parte acuta, folii Augusti finem evanescentia. *Caulis* unicus aut etiam plures pro extate & magnitudine plantæ, diuis, tres, & quatuor interdum pedes longus, rectus, teres, viridis, cavus, foliis minoribus hinc inde adnexis oriatus, tam sursum quam deorsum parumper vergentibus; & quorum sinibus ramuli rarij dispositi exeunt, hofculis pallidis, foli Julii intum se aperientibus, raro non tamen verticillatim ad articulos dispositis, & brevibus & teneris petiolis pendulis onusti. Foliola tria floris exteriora duabus, ab utraque parte è pallido colore albidis hirsutis gemmulis, in nulla Lapathi specie præterquam *Virginia* Britannica videntur exornantur. Semen parvum, spadicum.

Hanc plantam veram & genuinam Antiquorum Britannicam esse contendit Abrahamus Muntingius; Siquidem descriptionibus ejus quæ apud Veteres extant tum facie tum viribus per omnia respondent. Quin & nomen Britannicæ Friscæ origini esse probare nititur; neque enim à Britannica insula cui ut propinquæ eam dicaverit *Erini* denominationem sumpsisse (ut conjecit *Plinius*) verisimile est. *Erin* Friscæ consolidare, firmare, compingere, significat: *Tan* verò Dens est: porro *ta* vel *Hica* idem quod ejectione valet: unde Britannica dicitur herba quæ firmat & consolidat dentes vacillantes, vel medetur morbo dentes excurrenti.

Omnes hujus herbæ partes, caules, folia, flores, semina, sed præcipue radices valide afringunt, indurant & conglutinant. Hinc omnia putrescentia, ut *Erysipela* tam ulcerata, quam integra, *Hæmperes*, *Phagadenica*, *Gangræna*, &c. inhibet & sanat. Undecunque manantem sanguinem, *Hæmorrhoides* simul & menses sistit: uno verbo ad omnia valet ad quæ reliqua adstringunt frigida.

Nervis, eorumque incommodis, ruptis, vullis, contractis, tremulis, spasmus, paralyti, febribus æstibus, necnon rigoribus medetur: Venena ac serpentes abigit, & idus eorum facit: quare jure inter *Alexipharmaca* numeratur. Omnes Anginae species velle relaxationem, paritissima, similiaque oris, faucium ac ventriculi mala, assthione egentia, ac apostematâ, tumores & ulcera probe depellit, variisque rheumata aufert.

Tandem lærentium caularum morbos Stomacæen scilicet, Scelotryben, cruræque ulcerata antipathia sua curat.

Folia imponuntur ulceratis partibus per horas duodecim viridia, renovanturque alia: Succus quoque caniculari sole induratus, aut igne inspissatus inungitur.

Varios hujus herbæ ejusque radicum ad usum præparandi modos, itémque varias compositiones & mixtiones cum alijs quæ operationem ejus promouent medicamentis videlicet apud Autorem nostrum prædictum cap. 16.

Quoniam autem (inquit) *Scorbutus* alias adeo in quibusdam egit radices, ut ex folijs Britannicæ decocto parum commotus sentiant, hanc ob causam confectum Medicamentum, à nemine mortalium hæctenus (quod scio) scriptis publicum apponere volui, ut omnes notitiam illius haurire, libique facili negotio parare possint. Est enim arduo peniosius, ac domi advertiam omnem morbi *Scorbuti* suspicionem, inæstimabilis instar thesauri habendum.

R. Croci ʒij.

Macis

Glycyrrhizæ

Cinnamomi opt.

Piperis nigri

Radicum Gentianæ ana ʒijj.

Britannicæ ʒv.

Omnia grosso modo pulverisata, immisceantur vini Hispanici spurij libris sedecim, aut pintis Hollandicis 44 vel 45.

Actis Sambucini vel alterius fortissimi Bibi.

Ovorum recentium vitella tria.

Macerentur simul in vase lapideo vitreato, probe oburato per horas 72. in cinere calido, fimo equino vel arena calida, eo tamen modo, ut ultra caliditatem tepidam non procedatur. Reponentur deinde & usui serventur.

Hujus

Hujus decocti tres, quatuor, quinque, vel sex etiam uncias pro natura subjecti sumat æger manè jejuno stomacho per dies quatuordecim vel viginti, vel plures, Bibat etiam quotidie ad sitim extinguentiam Vinum Rhenanum optimum: vel si Cerevitia sit aliusque, sumat non recentem, sed defæcatam benèque coctam: Ac quoties illam æger bibit, toties ipsi cochlæaria etia hujus vini exhiberi necesse est.

Notandum tamen, quod si in hujusmodi ægro siccitas quædam tussis vehemens, vel Tabis sufficio afflens, Pueris læta sumat Glycyrrhiza ʒvj. Vino uli ferè consumpto reliquis adhuc semel vel bis tantum vini addi permittitur.

Hoc vino non solum brevi temporis spatio inveteratus *Scorbutus*, præsertim si absque febre vel inflammatione sit, verum etiam reliqua *Scorbuti* genera omnia, inveterata *Hæmura*, *Paralyti* atque Gallico morbo infecti felicissimo succella curantur. Hæc omnia Muntingius.

A. 5. *Lapathum vulgare folio obtuso* J.B. *folio subrotundo* C.B. *folio vulgatis* Park. *folio minis acuto* Ger. *round-leaved wild Dock*, rather, *the most common great broad-leaved wild Dock*.

Radix huic simplex, interdum furculosa, crassa, altè in terram descendens, exterius fusca, interius lutea. Folia quæ à radice exeunt longis inflexis pediculis, quæ in caulis sunt brevioribus, palmum & fœlupalmum lata, longitudine ad latitudinem dupla, aliis rotundiora & obtusa, aliis longiora & acuta, marginibus extimis sinuatis ut crenata videntur, utrinque glabra, [media tamen costa & nervi insigniter breviter averta] pallidius virentia. Caudæ plures, cubitales & fœlucubitales, teretes, striati, nives hirsuti averta parte] pallidius virentia. Caulis plures, cubitales & fœlucubitales, teretes, striati, nives hirsuti, modèl færti, ramosi foliis ad nodos longis intervallis distantes alternatim positi verticillati dispositi agnibus constantes digesti. Fiolculi singuli brevibus, & è pluribus floribus pediculis penduli, hexaphylli, staminibus inus pluribus cum apicibus subulatis. Tria interiora fœlucubitæ, splendent, colore castaneo, pallidius quam *Oxylapathi cuspis*. Foliola illa terna quæ

Hæc planta *Lapathum folio obtuso* J.B. *folio subrotundo* C.B. *folio vulgatis* Park. *folio minis acuto* Ger. *round-leaved wild Dock*, rather, *the most common great broad-leaved wild Dock*. Hanc plantam veram & genuinam Antiquorum Britannicam esse contendit Abrahamus Muntingius; Siquidem descriptionibus ejus quæ apud Veteres extant tum facie tum viribus per omnia respondent. Quin & nomen Britannicæ Friscæ origini esse probare nititur; neque enim à Britannica insula cui ut propinquæ eam dicaverit *Erini* denominationem sumpsisse (ut conjecit *Plinius*) verisimile est. *Erin* Friscæ consolidare, firmare, compingere, significat: *Tan* verò Dens est: porro *ta* vel *Hica* idem quod ejectione valet: unde Britannica dicitur herba quæ firmat & consolidat dentes vacillantes, vel medetur morbo dentes excurrenti.

Vere.

D. Morionus alium hujus seu speciem, seu potius varietatem adfert, quam *Lapathum folio fol. Varietas subrotundo seminis involucri Levis seu plano* denominat, quod non aliter à descripto differt quam leminum involucri planis & levibus, non alperis, seu ad lœra dentatis.

A. 6. *Lapathum folio acuto crispo* C.B. *acutum crispum* J.B. *acutum minus* Park. *acuti variat folio crispo* Ger. emac. *Sharp-pointed Dock with curled leaves*.

Radix cum præcedente convenit nisi quod minor huic sit, uti sunt & reliquæ ejus partes. Folia differt angustioribus, longioribus, obscurius virentibus, per margines crispis & sinuatis, præsertim prope pediculos. Fiolculi minores, longioribus tamen pediculis penduli, verticillis crebrioribus, ut semina caulem plerumque penitus contegant & occultent. Tria illa foliola, quæ conniventia semina amplectuntur & includunt, per margines æqualia sunt, non ut præcedentis denticulata. Semina quàm illius rubicundius seu castaneo colore intensiore prædunt, magnitudine æquale.

In locis incultis, hortorum areis, humidis præsertim & uliginosis passim & copiose provenit. Hanc speciem *Johnson* & *Morionus* pro *Lapatho* aquatico minore *Tah* & *Ger.* habent. Figura tamen *Hydrolapathi* minoris quam adhibent *Ger. Park.* & *J.B.* ad *Lapathum anthoxanthum* propriis accedere nobis videtur: utcumque cum illis sentio *Lapathum* illud aquaticum minus non differe specie vel à *Lapatho* acuto crispo, vel à *Lap. anthoxantho*.

A. 7. *Lapathum acutum* Ger. *acutum sive Oxylapathum* J.B. *acutum majus* Park. *folio acuto plano* C.B. *Sharp-pointed Dock*.

Folia huic quàm præcedenti breviora, inferiora à lato principio in acutum mucronem sensim angustantur, minora quàm penultimi, aliâ colore subulreo similia. Caudæ in partem altitudinem attolluntur, sunt tamen graciliores & minores, rigidi, & interdum tortuosi; rami à caule magis extant, vel obtusiores cum eo angulos efficiunt. Florum verticilli rariores, seu longius distantes, ap-posito interdum ad singulos foliolo ligulæ instar. Fiolculi minores quàm præcedentibus & semina duplo minora. Extremo foliorum quæ semini pro valculo invicem tuberculum fœl verruca rubens grandis immiscetur, cui & similis in præcedente *Lapatho* cernitur sed multo minor. In humidioribus, ad aquarum margines, interdum etiam in ipsis aquis, nec minus frequens ad fossias & sepes.

ces novas & à se primùm obſervatas, quas ab aliis ante ſe, quibùque nominibus traditas aut de ſcriptas prece. Que certe nobis paulò hebetioribus pluſ lucis aſſuſcendit ad eas rito intelligendas & diſcernendas, quam deſcriptiones partium etiam verboſiſſimæ.

* 13. *Britannica Americana ſeu Lapaſum Virginianum* Munting.

E radice craſſa, variè diviſa, & fibroſis appendicibus onuſta, exterius fuſca, internè è rubro lutea, modullis in verticillis & fuſco rubrâ, circulo quodam albo intrinſecus exornatâ, ſubſtantia firmâ & ſolidâ, per ſiccitatem tamen ſpongioſiore, ſicculentâ, modorâ, guſtu amara & adſtringente, ac ore maſſicata ſuccum quaſi luteum exhibente. *Folia* edit non adeò copioſa, arcuè quaſi conjuncta, ſurſum magis quàm deorſum vergentia, magnitudine varia, in planta nondum florente minora, breviora & rotundiora, in florente majora & acutiora; infima cum petiolis ſeſquipedem circiter longa, 6, 7ve digitos lata ubi latiffima, in acutum mucronem parùm ſe contorquentem ſenſim deſinentia, modicè craſſa & pingua, ſuperne herbecula, internè è viridi ſubcærulea, marginibus planum rubris; necnon mediâ coſta, & venulis inde ad latera excurrentibus, que tamen internè parum aut nihil roboris offendunt, guſtu valde adſtringente & acida, petiolis craſſis, nec pluſ quàmque uncias longis nixæ. E quorum medio menſe Junii erumpit *caulis* tripedalis, pollicem craſſus, teres, ſtriatus, cavus, viridis, ad genicula tamen lævi ſoliorum ſedem annulo plane rubido, digito lato cinctus, foliis hinc inde adnateſcentibus, & deorſum plerumque vergentibus, infimis multum minoribus, & ſenſim anguſtioribus ad ſaſtigiū quæſtu veſtibus: è cuius apice primò non inter folia ei annexa, ut in aliis Lapaſis, Julio menſe flores producuntur. Qui tamen caulis poſtea in paucas quædam partes tranſverſas, admodum anguſtas, ac à ſe invicem ſeparatas diſſipat, quibus inferius pauca quædam foliola adherent. Flores & ſemina ut in aliis Lapaſis, à quibus tamen omnibus præter præcedentem differunt, quòd albidæ gemmule planè lanuginoſe ipsis eorum foliis ab utraque parte adnæſcuntur.

Frigitis minus patiens, in regionibus ſeptionalibus per hyemem reponi deſiderat.

* 14. *Lapaſum planum paluſeſum* Munting.

E radice modicè longa, digito craſſa, & in quaſdam partes rectâ tranſverſas diviſa, colore ut in Britannica vera, ſapone experte, necnon admodum adſtringente, *Folia* proſert non multa Acetofæ vulgaris effigie, plana & explicata, vix manum longa, duos digitos ferè lata, è baſi latiore in mucronem deſinentia, viridi colore, conſiſtenti duricuſcula, pediculis longis nientia, marginibus planis, interdum nonnihil velut plicatis, coſtâ mediâ ſuperiore interdum rubrâ, parum amara, necnon valde adſtringentia, inter quæ & alia quædam minora, longioribus pediculis, plana in obtuſum mucronem ſinentia, ſubſtantia arque effigie Acetofæ vulgaris perſimilia. E quorum medio menſe Maio unus, vel pro magnitudine plantæ duo *Caſtili*, recti, bipedales circiter, tenues, duricuſculi, teretes, ſtriati, rubri plerumque, interdum pro natuſ loci ex parte virides aſſurgunt; foliis hinc inde rarò à ſe invicem diſtantiſſimis, iis que ad radicem latioribus, planioribus, brevioribus, atque in obtuſum mucronem deſinentibus, Acetofæ vulgaris ſimilibus veſtiſtis: inter quæ à ſuperiori parte ramuli tenues, cæteris Lapaſis ſpeciebus ferè omnibus numero frequentiores, permiſtus foliis minoribus, & in acutum plane deſinentibus necnon ſuo in virore ad ſemins perfectionem perfeverantibus onuſti, oriuntur. Floſculi verticillatim ad articulos diſpoſiti ſub finem Julii aperuntur. *Semen* puſillum, triangulum.

Proſolurum foliis tribus internis tribus gemmule ex albidis rubentes oculos proterbantes non inſignè efformantes externè adnæſcuntur: quod nos in Oxylapathi etiam floſculis obſervavimus.

* 15. *Lapaſum vulgare minus* Munting.

E radice ferè lutea, digito vix craſſa, ſex circiter digitos longa, in acutum deſinente *ſolia* proſert digito plus minus longa, ac pollicem [tranſverſum] lata, in obtuſum mucronem deſinentia, ſuperne hilariùs viridia, internè pallidiora, pediculis tenuibus herentia, plerumque plana, rariſ nonnihil quaſi criſpata, guſtu ingrata, atque nonnihil interdum amaritie quædam accedentia. E quorum medio *Caſtiliculus* producit tenues, ſeſquipedales aut altior, teres, partim rubecſcentes & ſtriatus, varios in ramulos, tranſverſos, graciles diviſos, quibus nonnulla exigua foliola, inferiori acutiora, ab utraque parte, rariùs diſpoſita adhareſcunt. Ad quorum exitum è caule floſculi articulatim diſpoſiti proveniunt. *Semen* puſillum, ſulcum.

In ficcis portis quam paluſioſis oritur.

* 16. *Lapaſum minus dentatum* Munting.

E radice tenui, tuberoſa, manum tranſverſam longâ, tam internè quàm externè pallidè luteſcente, *Folia* edit pauca, inferiori parte juxta ſe poſita & quaſi ex uno loco emergentia, puſilla, digiti longitudinem vix continentia, brevibus admodum petiolis, ad baſin circiter pollicem lata, indeque le contrahentia in acutum mucronem tandem deſinentia, ſuperne gratè viſcentia, internè pallidiora, ſolo plerumque incumbentia, rariùs ſupra illud lata, undique ferè plana, marginibus ex parte rubidis, parumper incilis, aut gratè dentatis, guſtum valde tenuiter ſerientia. *Caſtiliculus* plerumque unicus, valde gracilis, ſeſquipedem pluſ minus longus, teres ferè, parum ſtriatus, cavus, colore ſpadoſco; non admodum altè ſupra ſolum in quinque, ſex, vel ſeptem ramulos tranſverſos, ab utraque parte provenientes diſſipatus, quibus foliola quædam exigua, vix tamen aut nihil

hil crenata, verùm inferioribus planiora adnæſcuntur hinc inde poſita à ſe invicem diſtanta, ad quorum eorum caulis verticillatim adnæſcuntur flores perpuſilli, pallidè virides. *Semen* puſillum, nucidum, ſpadoſum.

* 17. *Bulapathum Plinii, ſive Lapaſum ſilveſtrum*, Munting.

Humilis & exigua eſt planta, è radice tenui, brevi, pallidè pupaſcente, necnon planè fibroſa, & nullo modo (ut cæteræ Lapaſis ſpecies univerſæ) tuberoſa, aut amariſculâ, ſed ſapore potiùs ingrata. *Folia* proterit haud pauca rotunda quaſi ferè quadam diſpoſita, tam deorſum quam ſurſum vergentia, brevibus petiolis inherentia, effigie ac magnitudine *Sarguntis Lapaſis* foliis, quæ parvam bubulam linguam repræſentare videntur, non diſſimilia, juxta petiolos latiora, & tandem anguſtiora, in mucronem deſinentia, parvam manum longa, duos digitos lata, ſuperne atro-viridia, internè pallidiora, plerumque plana, interdum tamen in hac vel illa marginum parte parum inverſa vel quaſi plicata, ſubſtantia modicè craſſa, ore commanſa parumper acida, adſtringentia, atque amariſcinem quandam propinquantia. E quorum medioculis *caulis* ſæpius ſurgit unicus, ſeſquipedem circiter longus, teres ferè, ſtriatus, concavus, foliis pallidior, quatuor, quinque, vel ſex foliolis puſillis, hinc inde emergentibus onuſtus, necnon quæſtu ſaſtigiū in duas, treſve partes diviſus, in quibus floſculi non verticillatim, verùm undique aequali ſemper ordine cauliculus ad ſummum apicem cingentes diſpoſiti cernuntur. *Semen* puſillum, ſpadoſco vel fuſco colore nitidum.

Floret Vere; Semen circa Maii exitum maturat. Semine prolepto ſepius, non tamen ſemper emoritur.

* 18. *Oxylapathum tuberoſum Americanum*, Munting.

E radice pollice nonnunquam longiore, craſſa, ovali, tuberoſa, anguloſa, fibris paucis hinc inde enatis donatâ, exterius fulvâ, internè candida, ſub finem Aprilis aut Maii initium *ſolia* protrudit ruſcentia, ex anguſta origine in latius ſinentia, ſex digitos longa, in medio duos treſve lata atque ibidem rotundicuſcula, in mucronem acutum deſinentia, modicè longo & angulo quaſi pede nientia, mollia & leviser fluſcentia, ſuperne atro-viridia, internè pallidiora, marginibus planis, palato pergrata, quamvis & aciduſcula & parum adſtringentia. *Caulis* circa finem Junii nunc unus, nunc plures, pro radicis ætate aut magnitudine, pedem longi vel paulo altiores, teretes, tenues, duobus parvis, aliquando oppoſitis interdum ſeparatis foliolis, vel unico tantum, aut ſæpius planè nullo onuſti exurgunt. In quorum ſaſtigio tres, quinque, vel ſeptem nonnunquam, à ſe invicem ſeparati, bini tamen ſemper ab utraque caulis parte juxta ſe poſiti, floſculi, in cacumine nihilominus in unum deſinentes, petiolis puſillis nixi, à præcedentibus omnibus Lapaſis ſpeciebus forma, magnitudine, foliis ac colore plane diverſi, ex albidis ſcilicet ruſcentibus, explicati & omnino rotundi, conjunctim interdum & quaſi conſervatim diſpoſiti, è foliolis ſex tenerimis, intrinſecus ſive mediuſculum verſus admodum anguſtis, extrinſecus verò latioribus, atque in tres particulas ibidem acuminatas Cyani modo incilis conſtantes, cum perpuſillis in mediuſculo apicibus luteis: qui poſt triduum in ſe marceſcebant nullo relicto ſemine.

An hæc planta vera & genuina Lapaſis ſpecies ſit nobis non conſtat, cum Aſtor noſter nec ſemen, nec ejus conceptaculum deſcribat.

Superficies hujus plantæ quotannis hyeme interit: radix perennat.

CAP. III.

De Acetofa.

A Cetofa ab aceto recentioribus diſta eſt, quia acido ſapore aceturum amulatur: Græcis Oxalis pariter ab acido ſucco.

In nonnullis Acetofæ ſpeciebus puto me obſervâſſe alias plantas ſteriles & floriferæ tantum, alias fertiles & ſemine pręgnantes: ut in his quorū ſexūs diſtinctio eluceat.

Hujus generis octo ſpecies nobis innouere. Eæ ſunt

1. *Acetofa vulgaris.*
2. *Montana mexicana* C. B.
3. *Sterilis Moſcovitica* Mor.
4. *Veſicaria Americana* Park.
5. *Rotundifolia bortenſis* C. B.
6. *Semata repens* C. B.
7. *Arvenſis lanceolata.*
8. *Cretica ſemine aculeato* C. B. *Que eadem Acetofa Ocimi folio Neapolitana Buæphalephora* Col.

- A. 1. *Acetosa vulgaris* Park. *pratensis* C.B. *Oxalis vulgaris folio longo* J.B. *Oxalis seu Acetosa* Ger. **Wild Saxif.**

7. B.

Cultio aliores promit *caules* striatos, concavos & in apricis rubentes, in alas divisos, & *foliis* alternatim positos cinctos, Bistortæ minoribus, acuminatis, quæ pediculo adherent falcatis pinnatifide luculentis, glabris, atro-virentibus, sapore acido. *Flores* & *semen* Lapathi acuti (inquit *J. Bauhinus*). In hac specie plantæ nonnullæ flores duntaxat proferunt, hexapetalos cum duodecim staminibus & apicibus luteis, quibus nullum succedit semen: Aliæ semen proferunt triquetrum, splendens in vaculo tribus foliis conniventibus composito, ut in Lapathi fit. *Radix* fibrosa, lutea, strenue ficans & astringente sapore.

Locus & Tempus.

In pratibus & pascuis passim & copiose provenit, in hortis etiam admittitur in usum culinæ. Ætate florēt & semen brevi pericit, quod (ut recte Gesnerus) difficulter colligitur, cum paulo decedat antequam probe maturescat.

Hujus varietas habetur, quam *J. Bauhinus* sub titulo *Oxalidis crispæ* depingit & describit. Hæc, inquit, natali loco, tempore & crescenti modo à priori nihil planè differt quam quod natura foliis crispis in hac mirè ludat.

Vires.

Acetosa omnis, ut alia ferè acida, refrigerat & ficit; appetitum excitat, choleram reprimat, si nimis sedat, potendū resistit, unde in febribus biliosis, simplicibus ac pestilentibus usitatissima est; atque etiam unissima, seu succum expressum iulculis & sorbitionibus immiscere, seu folia eisdem incoquere malieris. Aqua destillata eisdem usibus inserviet hyemis tempore, cum folia evanuerint; est autem, ut pleræque hujusmodi aquæ stillatæ, languidior multò & minorum virum.

Semen medicamentis additur cordialibus, estque proculdubio facultatis adstringentis particeps, ut aliorum Lapathorum semina.

Herba æstivis mensibus acetariis inseritur, estque idoneum multorum ciborum condimentum.

Singulare est (inquit Simon Paulus) quod aliqui practici pro horribili secretò habent, quòd *Acetosa* radix ficcata & decocta rubello eleganti colore aquas tingat, cujus tamen Rulandus jampridem meminit.

Grenlandi miserè vexantur Scorbuto, sed quasi renati convalescunt, miscendo Cochleariam & *Acetosam* fuscil in Brodis suis Avenacens vel Hordeaceis. Hæc duæ plantæ semper crescent simul in hac regione, quasi seorsim sumi non debeant, quippe una sale volatili, altera acido tingit, ex quarum mixtura media qualitas exulcet. *Barbados. Atl. Med.* 1671. Obi 9. Ex adverbis D. Tancrèdi Rolin/en.

2. *Oxalis montana maxima* C.B. *Sylvatica maxima* J.B. *Acetosa maxima Germanica* Park.

7. B.

Duorum cubitorum circiter altitudine est *caulis* striatus, foliis ex intervallis certis amicis singularibus, sesquipalmaribus, uncias tres latis, acuminatis, glabris, inferioribus verò duplo majoribus, acido sapore præditi.

Acetosa maxime speciem cum Cantabrigie degerem, diu in hortulo nutriti sub titulo *Acetosa maxime Hispanica*, cujus folia non tantum majora fuere quam *Acetosa vulgaris*, sed & colore dilutiora, succulentiora, & teneriora. An fortè *Acetosa* Hispanica grandissimis foliis *Cnm.* i. quæ tamen differentie natalibus imputande videntur.

Hanc plantam C. *Bauhinus* in montibus Helveticis & Sabaudicis provenire scribit: *J. Bauhinus* in monte *Thauri* propè Genevam.

- * 3. *Acetosa montana geniculis nodosis* C.B. *montana maxima* Park. *qui hanc cum precedente eadem facit. Oxalis folio amplissimo, geniculis tuberosis* J.B. **Great knotted jointed Saxif.**

Clus.

Oxalidis genus in jugo *Wachfeld* Clusius observavit, sævo multò majus, foliis valde amplis, cui hoc peculiare erat, ut in caulis nodis & geniculis subinde velut tubera quadam adnascerentur, & quibus folia tandem felle explicarent; quæ tubera tellure obruta [periculum enim fecit] sui generis plantæ protulerunt.

- * 4. *Acetosa tuberosa radice* J.B. *Oxalis tuberosa radice* J.B. Park. **Saxif. with tuberculous or knobby roots.**

Terram suprà *Oxalidem* pratensem refert, foliis parvis magnitudinis & forma, aliis caulem alis suis complexis, aliis longiore pediculo mixtis. *Flos* stamineus, luteolus, racemosus, (Lobelio teste, qui primam ejus notitiam debemus), radicibus tuberosis Filipendulæ vel *Oenanthes perquam* speculibus.

Jacobo Zanonii hæc species *Acetosa Ragulina* dicitur, unde verisimile est eam in confinio Ragulæ urbis, unde transmissa est, sponte orti. Cæterum Zanonii *Acetosam* suam tuberosam, repentem Ragulinam à Lobelianæ tuberosæ specie diversam esse contendit: Siquidem Ragulina sub terra repetitis se multiplicat, & novas in circuitu plantulas seu stiones emittit: folia habet sanguineis maculis (cum primo erumpunt) notata; florum rubicundum; & in singulis radicibus singula duntaxat

taxat tubera, longa, crassa, Peonie feminae aut *Aphodeli* majoris tuberibus similia: Lobeliana autem his omnibus notis caret, cum *Acetosæ* horrenti vulg. tuberibus exceptis, per omnia similia sit; tubera autem multò sint minor, duo aut tria in eadem interdum radice aut radicis fibrâ simul juncta, Filipendulæ vulgans crassitie. Verum his non obstantibus Lobelio descriptam & depictam, cum Ragulina Zanonii eandem esse suspicor. Potuit enim & Lobeliana reptando se propagare, quamvis propinetatem istam Lobelius vel non animadvertit, vel non meminit: maculas autem sanguineas vel infecti cupisdam puncturæ, vel morbiæ aut viciolæ aliquæ efflorescentiæ notas esse verisimile est; tubera insuper in icone Lobeliana non multum figurâ suâ abstant à Ragulinæ tuberibus, nec plura sunt in singulis fibris, nisi quando fibræ majores in ramos dividuntur, quod fortè etiam in Ragulina interdum potest contingere, aut si nunquam contragat, pectori vel sculptori inebriato aut cerebroso fide temere, seu de industria iconem corruptent, & fibræ tubera appingenti debent.

5. *Acetosa sterilis Moscovitica* Morifoni. **Warren Saxif. of Russia.**

Hæc parum admodum differt ab *Acetosâ vulgaris*, nisi quòd sit foliosior, rotundior & omnino minor. Raro caules edit, rariis flores; semina apud nos ad maturitatem nunquam perducit, unde non ineptè sterilis appellatur.

Folia ejus inente Vere teneriora cum sint, acetariis sunt aptiora. Locum utulus indicat: vidi in horto D. *Willoughby* Middletoni cultam. Qui nobis communicavit à *Novo caastro* Northumbriæ oppido ad se transmissam retulerunt.

- * 6. *Acetosa montana, radice rectâ, pedali aut sesquipedali Lapathi instar absque fibrâ Mori* **Long rooted Mountain Saxif.**

Morif.

Radice longâ, rectâ, absque fibrâ adherentibus à reliquis *Acetosis* differt; quoad cæteras partes convenit cum congeneribus.

- * 7. *Acetosa quarta Col. montana bulbosa* C.B. *bulbosa montana major* Park.

De hac Columna; Quarta montium frigidiorum incolæ, rotundior, bulbosa. Folia promit lata in imo, brevifurcata ac veluti alata, quodammodo hederacea, trifida.

Ex brevi hac descriptione an hæc sit species à supradictis omnibus distincta certò definire nequimus.

8. *Acetosa vesicaria Americana* Park. *Americana longissimis pediculis ornata* C.B. *Oxalis Africana* J.B. **American Saxif.** *Acetosa Indica* Park. *quid differt?*

C. B.

E radice simplici, alba, paucis fibrâ donata caules plures, rotundi, striati, leves, in terram reclinatim prodeunt, qui mox in plures ramos oblongos brachiantur. Folia gemina opposita, aliquando etiam singularia, pallida & velut nitrolo pulvere obita, angulosa, non tamen ut in vulgari bifurcata aut alata, sed potius Atropicis formâ, buncialia, & pediculis triangularibus donata, mollia, carnosa, sed eadem formâ; in quorum, ut & in caulis summo *fiscalis* ex luteolo virentes & rubello quodam penduli, vel ut in spicas dispositi quibus *fructus* foliacei (ex tenuibus rufescentibus membranâ, elegantissimis venulis, veluti in Fritillariâ per eas difcurrentibus compositi) ut in aliis, sed quadruplo quam in vulgari majores, ex parvis pedicellis dependentes succedunt, quibus *femina* triangularia oblonga, rufescentia & splendens inclusa continentur.

Cæterum tota planta gustu & aciditate delicatior reliquis congeneribus præferenda. *J. Bauhinus* dubitat an hæc planta sit *Zacyni* *Oxalis* Alpino in lib. de Plant. Egypt. quam ex illem herbam fuisse scribit, foliis parvis, crassis, oblongis, Calthæ foliorum æmulis, gustum ut nostram acido sapore ferentem. Nos *Zacyn* *Oxalidem* huc referre malumus, quam pro nova specie proponere cujus notæ omnes huic non ineptè conveniunt.

- * 9. *Acetosa vesicaria Tingitana perennis repens, foliis longis sinuatis* Morifoni; *perennis Tingitana major dentata* Zanonii. **Sladder Saxif. of Tanager with wadded leaves.**

Morif.

Folia protrudit è terra plurima, longa, mucronata, profundè laciniata seu sinuata, imò undulata. E mediocritate horum exit *caulis*, per terram stratus, ad cujus genicula nascuntur folia singularia, interdum sinuata. In summis caulis nascuntur flores multos: quibus singulis succedunt vesicæ triangulares, in gremio continentes semina triangularia. Radicem proferit crassam, repentem, multis fibrâ donatam.

Copiosè provenit in Mauritania Tingitana, unde D. *Alexander Balam* in Angliam transmittit.

D. Zanonii omnes hujus plantæ partes prolixè & accuratè describit. Folia quoad formam Ari similia à tribuit, nisi quod dentata & undulata per margines sint, & ad basin suam in duas lacinas profundè incisâ, caulem cubitalem, dum adhuc tener est humi stratum, postea se erigentem, penne anserine crassitie, infernè ad medium ulque dilatè rubentem, reliquâ superiore parte virentem, fragilam

fragilem adeo ut non sine strepitu rumpatur: flores & capitula tenuibus pediculis pendula, interdum solitaria, aliis duo aut tria simul, ex eodem puncto prodeuntia. Cetera apud ipsum vide.

Cum *Acetosa* veficaria precedente multi non multum convenire videtur, fiquidem *radice* est perennem & durabilem, *foliis* oblongis fissuratis & ad basin profunde laciniatis: *Horibus* eoque frequentibus in singulis pediculis singulis, non pluribus simul in unum capitulum conglobatis, ut in illa.

10. *Acetosa rotundifolia boreensis* C. B. *Oxalis Franca seu Romana* Ger. *Sativa Franca seu Romana rotundifolia* Park. *folio rotundiore repens* J. B. *Roman* & *French* *Sorrel*.

7. B.

Ludit subinde hac *foliis*, modo rotundis fore, Cochleariae vel Chelidonii minoris proximis, modo alarum appendicibus donatis, aliis sagitta inter mucronatis pinnatifque velut Spinachis foliorum extremum, colore glauco aut pallido, pinguicululis, delicatè acore preditis. *Caulis* inanis, cubico longior: *Floiculi* e fibris componuntur ex luteo rubentibus, ut in aliis, quibus & semen respondet. *Radix* tenuis reptat, sapore minus acido, sed magis fisco quam folia.

In hortis passim feritur.

Huic affinis est,

- A. 11. *Acetosa scutata repens* C. B. prod. Park.

C. B.

Cauliculis nodosis tenellis, per terram reptantibus, uncias quatuor longis: foliis unguem latis, sed longis pediculis caudiculis aequantibus donatis, formam scuti, vel potius *Aronis* solum referentibus, in medio tamen utrinque sinum obtinentibus, & in apicem desinentibus.

Huic eandem specie esse existimo *Acetosam rotundifoliam repentem Eboracensem folio in medio deliquum patente* Morif. ut & *Cambro-britannicam montanam* Park. quam & nos olim in agro Westmonasterio sponte ortam invenimus. Morifonem eam vix alia in re quam foliis rotundis, spissis, virentibus, in medio deliquum patientibus à vulgari Romana rotundifolia differre scribit.

Nec multum abluat

- * 12. *Acetosa rotundifolia Alpina* C. B. Park.

C. B.

Planta palmo minor, cui folia quina vel fena Violæ luteæ Alpinae modo rotunda, unguem lata, pediculis tres etiam quatuor uncias longis & tenuibus donata prodeunt, & inter hæc cauliculus levissimus & nudus, sexuncialis exurgit: in cujus summo *floiculi* parvi velut in spica uncia, cui foliolum simile formâ subijcitur.

- * 13. *Acetosa Calthæ folio peregrino* C. B. *Oxalis Zaynthi* Alpin.

A nostris (inquit Alpinus) Oxalidibus omnibus admodum diversa erat: Quippe exilis herba, folia parvis, crassis, oblongis, Calthæ foliorum amulis, gustum non minus quam nostra acido sapore ferens.

- A. 14. *Acetosa arvensis lanceolata* C. B. *minor lanceolata* Park. *parva auriculata repens* J. B. *Oxalis tenuifolia* Ger. *Sorrel* & *Sorrel*.

Prolixas habet *radices*, tenues, fibrosas, rubentes, sub terra reptantes & nova obiter germina ad intervalla protrudentes, quibus longè latèque brevi temporis spatio se diffundit, solo præsertim arenoso. *Caulis* in lætiori solo semipedales sunt aut altiores, striati, solidi, foliis cineti crebris, fitu alterno, summa parte in plures ramulos divisi, in quibus *floiculi* & femina eodem modo oriuntur quo in vulgari *Acetosa*, longos racemos efficientes. Sunt enim *floiculi* hexapetali inutiles quibus nullum succedit semen: sunt & femina quibus nullus flos præviis. Semina non contegnuntur tribus foliolis conniventibus tantum, ut in aliis plerique hujus generis, sed herbaceo involucrio arcuè adharente. *Folia* semunciam aut unciam longa sunt, ad imum auriculata, gustu reliquorum instar acido: Superiora in caule plerumque angusta sunt, & auriculis carent.

In arenosis, lapidosis & incultis agris passim provenit, reptatu suo odiosa.

Huc refero *Acetosam* XIV, seu lanceolatam angustifoliam repentem C. B. item XV. seu arvensis minimam non lanceolatam repentem *eiusdem*, quæ accidentibus quibuscumque loco natali ortis potius quam specie differre videntur.

Acetosa angustifolia elatior Park.

An ab hac specie differat me nescire fateor: notæ ejus distinctivæ sunt tantum *Caulis gracilis elatior*, *Folia angusta, oblonga*. Nihil adfert autor de loco ejus natali, nec unde habuit aut plantam ipsam, aut ejus iconem, dicit: quocirca nisi aliunde ejus notitiam habuerimus, oportet ut adhuc incerti maneamus.

15. *Acetosa*

15. *Acetosa Crætica semine aculeata* C. B. Park. *Oxalis minor aculeata Candia* J. B. *Prickly-headed Sorrel* & *Candy*.

Ramulis complures dodrantales & cubitales, humi fufos, undatim flexuosos, graciles, striatos producit, colore propter terram rubente, aliqui viridi: *folia* pauca. *Oxalis* vevocine, pinis muricis, oblongis pediculis donata: *flores* ex intervallis per totam ferè ramorum longitudinem, mucronatè aculeata circumcussim, contorto, latiusculo fusculeto pediculo appendim. *Radix* gracilis, & ferè sine sub hoc titulo à D. de *Cafsa bona* niffo, Montbelgardii in orto Ducis succrevit, Junio floruit, & Julio semen maturat.

Huic specie omnino eandem esse mihi perfuadeo, quæ frequens circa Neapolin oritur à D. Fa-bio Columna descripta & depicta sub titulo

Acetosa Ocyimi folio Neapolitana bucephalephora.

Cujus descriptionem, nè Lectori temerè imposuiffè videar hic subjungam.

Folia hujus Ocyimi modo sunt semunciam lata, carnosa, ovali figurâ, petiolo longo harentia, veluti nitrolo pulvere obfusa, acido sapore ut in congenerebus, alternatim caulibus harentia: ex quorum sinibus alia surgunt, minoribus eodem modo foliis: in quorum & in caulibus summo in spicam, ut in aliis, *flores* emittunt dispositi, parvi, herbidi, lutescentes, mucronati, ac etiam circa summam folia harentes, foliolis quibusdam parvis pro calice: in quibus *floiculi* succedunt foliacei, ut in aliis, sed huic mihi nature artificii Babulini caput exprimentes, nam veluti collo cauli harent, & inde ad caput extrema velut cornua parum inter se curva: paulo inferius vorò, & veluti è regione oculorum, aures veluti apparent utrinque & supercilia: & ab his reliquum dependens capitis totius iconem exprimens. *Caulis* plures à radice exeunt, aliquando pedales aut majores, parum angulo si ac veluti striati. *Radix* tenuis respectu plantæ, in summa tellure harentis.

Autumni fine exit & caulem edit vere ætate perficitur.

Hanc plantam circa Neapolin, locis à Columna indicatis abundè provenientem vidi & collegi. Prima facie *Oxalida minimam cretensem* putavi, verum curiosius eam inspiciens diversam agnovi, & revera Descriptio *Acetosa Crætica semine aculeata*, quam ex J. B. Hift. desumptam propoliimus ei egregie convenit, ut non dubitem eandem esse quam Bauhinus descripsit.

- * 16. *Acetosa annua Ocyimifolia Lufitanica* Munting.

Planta est annua, è radice parva, tenui, fusca, fibrosa *folia* portrudens non magna, pediculis articulum longis nientia, digitum minimum formè lata, ovali figurâ, ad pediculis, nimirum angustula, in medio latissima, indèque in obtusum mucronem desinentia, crassiuscula, marginibus planis, superne obscure virentia, inferne paulo pallidiora. *Gusta* acido, unica in medio, tenerâ venulâ, è qua alia quædam pusilla ac vix visibiles exoriuntur. *Cauliculi* inde exurgunt unus, duo vel tres: distantiam cineti, vix manum longi: quorum summo fastigio spica in modum sed verticillatam ad articulos dispositi *floiculi*, brevissime ac arcuè admodum fuis pediculis adnati. Augusto ac Septembri mensibus explicantur. Seminis involucrium Lunæ in cornua falcata modo dispositum, inferiori parte rotundiore parumper purpurascens, pluribusque spinulis quasi molliuscule plenum necnon longiformi cuiusdam, crassiusculæ & lanugine lapati, ut in Calendule semine, annexum.

Herba est tenera, frigoris minus patiens, nec semen nisi calido in loco Soli exposita, in oris nostris ad maturitatem perducit. Hæc plantula ab *Acetosa* Ocyimi folio Neapolitana bucephalephora Col. solâ feminis, seu verius conceptaculis feminalis figurâ, Muntingio ipso fatente, differt: ut eandem specie esse fupulicer, & naturâ tantum ludente in vasculis feminalis figura variare.

- * 17. *Acetosa annua Africana* Munting.

A præcedente, cui aliàs satis similis est, differt Statura paulo altiore, Foliis rotundioribus & obtusioribus, ramulis floriferis è caulem lateribus inter foliorum ortus erumpentibus.

CAP. IV.

De Fegopyro.

Hæc planta Fegopyron seu Fago-triticum recentioribus dicitur à figura seminis, quod Faginum glandem formâ triquetra & colore lordido quodammodo refert, licet quantitate multo minus: apud Veteres nullum nomen obtinuit, quibus vel non cognovit, vel non utitum, vel neglectum. *Dod. C. Bauhinii* Erythimum Theophrasti folio heredacæ dicitur. Frumentum Saracenicum nonnullis, quia ex Africa primum delatum creditur. Convolvulus niger dictus Fegopyro adeo similis est, ut pro ejus specie scandente merito censeri possit.

R

Huius

Hujus nota characteristica sunt floſculi pentaphylli ſpecioſi, in ſpiciſ e foliorum aliſ egreſſis. Semine triquetrum cum congeneriſ convenit, ejuſ tamen colore ſordidore & farinâ eſculenti ab aliſ diſtict.

A. 1. *Fegopyrum* Dod? *Tragopyrum* Ger. emac. Park. *Fagopyritum* J.B. *Black Wheat* or *Wheat*. *Eryſimum Theophr.* ſol. *ledraeo* C.B.

Radice nictur ſurculola, plurimiſ fibrilliſ capillata. *Caule* ſurgit cubitali & altiore, ſimplici, recti, glabro, ſolido, viridi ſed in apicis purpureo, ramoſo, ramuliſ alternatiſ e foliorum ſinubus exeuntib. *Folia* ima pediculiſ duaiſ unciaſ longiſ inſident, ſuperiorum in caule pediculi ſenſim breviorſ ſunt, donec tandem in ſummo immediatè adnalcantur, hederacea, glabra, atroſcintia, per marginſ aequaliſ, ſapore ſatno. In ſummiſ caulibuſ & ramuliſ ex aliſ foliorum egrediuntur ſurculi ſeu pediculiſ unciaſ [*J. B.* trientaleſ aut quadranteſ,] tenueſ, *ſtoreſ* ſuſſinentſ in ſpicis habitorſ ſeu racemſ congeſtoſ, ſatiſ ampolſ, pulchelloſ, pentapetalſ, ex albo purpuralcentſ, apicibuſ rubentib. In umbliciſ ſorum ſingulorū ſingulaſ naſcuntur *ſemina*, oblonga, triquetra, nigriſ glumiſ obducta, farinam intuſ continentiſ candidiſſimam, inſipidiſ.

De loco ubi (ponte provenit mihi non conſtat: Ajunt Africanæ originſ eſſe: Apud noſ in arviſ ſentur, nec ullum ſere ſolum reſugit. Gaudet imbribuſ, citò provenit, celeriter matureſcit, ut reſtè *J. Bauhinuſ*.

Veteribuſ incognita & indiſtincta fuiſſe hanc plantam Botaniciſ peritiorſ opinantur.

Rura (inquit Mathioliuſ) non ſolum ex ea panes pinſunt, ſed & pulcem quoque conſiciunt, quæ non ingratiſ eſt cibuſ, ubi rectè ſit. Dodonæuſ pulmentaria ac placentiaſ, quæ ex ejuſ farina conſiciuntur, facile concoqui, citò deſcendere, alimenticè corpori adſerre, exiguū quidem non tamen aut malum vitiolum ſcribit: Panem qui ex eo aliquando, cogente annonæ penuriâ coquitur, aut farinam ejuſ admixtam habet, humidum eſſe citiſſimè deſcendere, ac flatulentiſ pluſ obtinere quam ex ſecaliſ coctum. Herbam viridem, priuſquam ſemen matureſcit, boveſ jumentaque paſcunt. Semine gallinaceum genus paſtum citiſſimè pingueſcit. *J. B.*

A. 2. *Convolvuluſ minor Atropiciſ ſolio* Park. *Volubiliſ nigra* Ger. *Convolvuluſ minor ſemine triangulo* C.B. *Helixine ſemine triangulo* J.B. *Black Bindweed*.

Radice firmatur ſurculola, lutea, lenta, ſapore nullo inſigni. *Cauliſ* plurimū ſimplex, verūm à radice ſtatim ramoſuſ, plurimiſ prælongiſ, tenuibuſ flagelliſ, quibuſ plantiſ viciniſ ſe circumvolvent in altum emicat, ſpiriſ à dextra ſiniſtram verſuſ tendentibuſ. *Folia* in caulibuſ & ramuliſ ad intervalla rara, alternatiſ aut ſingulatim poſita, pediculiſ ſemuncialiſ aut longioribuſ appendiſ, triquetra hederaceaſ, per marginſ aequaliſ, glabra, per marginſ aequaliſ. In ſummiſ caulibuſ & ramuliſ ex ad exortum ſolorum floſculiſ racematim coherent hexapetalſ, alii imbutiſ & ſemine caſſi, albiduſ, qui interdum aperiuntur, alii ſemine prægnanteſ, qui perpetuò connivent, & ſinguli ſingula ſemina triquetra, ſatiſ grandia, ex obſcura purpura nigricantiaſ completuntur.

Naſcitur in lociſ cultiſ, arviſ, vineiſ, ſegetibuſ, quin & ſepe interdum longiſſimiſ ſuiſ flagelliſ ſuſperat. Sub ſinem æſtatiſ & Autumno ſemen perſicit & breviſ radicibuſ exareſcit.

Utiſ ejuſ, quod ſciam, in medicina nulluſ.

CAP. V.

De Perſicaria.

Perſicaria Latinis à foliorum formâ haud dubiè dicta eſt, quod folia Perſicæ mali foliorum annula obtinent: Hydropiper Græciſ à loco & ſapore: in aquis enim aut circa aquaſ oriuntur, eſtque valde calidum & acre inſtar Piperiſ: quamvis non omniſ Perſicaria acriſ ſit, imò pleraque miteſ.

Perſicaria floſculiſ tetraphylliſ in ſpiciſ ſummoſ cauleſ terminantibuſ à reliquiſ huiuſ familiæ diſtinguitur, ſpeciatim à Biſſora radicibuſ non intarſi. Formæ quoque ſeminiſ à reliquiſ non parum diſtict, quod non adeo concinnè & exactè triquetrum eſt: uno latere reliquiſ duobuſ ſere pari, adeò ut anguluſ iſ contentuſ valde obtuſ ſit, reliquiſ duo acuti.

Huiuſ quinque ſpecies nobiſ cognitaſ ſunt, nimirum:

1. *Perſicaria vulgaris acriſ ſive Hydropiper* J.B.
2. *Vulgaris mitiſ ſeu maculoſa*.
3. *Puſilla repenſ* Ger. emac.
4. *Fruteſcentiſ maculoſa Virginiana* Park.
5. *Saliciſ ſoloiſ, Potamogeton anguſtiſſolium diſticta*.

A. 1. *Perſicaria vulgaris acriſ ſive Hydropiper* J.B. *vulgaris acriſ ſive minor* Park. *P. urentiſ, ſive Hydropiper* C.B. *Hydropiper* Ger. *Blackweed* or *St. Martin*.

Radice parvâ, lignoſâ, albâ, ſimplici, pluribuſ fibris capillatâ alimentum attrahit. *Cauliſ* pluſ pedaloſ aut cubitaliſ, ſolidiſ, tereteſ, glabriſ, pluribuſ gemculiſ nodoliſ interceptiſ, in apicib. rubentſ,

teſ, aliſ luteo-virideſ, ramoſi. *Folia* ad genicula ſingularia, membranaceiſ appendicibuſ caulem amplectiſ, pediculiſ brevioriſ inſident, pallide viridia, non maculoſa, glabra, per marginſ aequaliſ, Perſicæ ſoliſ ſimilia, unde & nomen impoſitum. In ſummiſ caulibuſ & ramuliſ *ſtoreſ* in ſpicis diſtictiſ, laxaſ & ſtriguloſ, perexiguſ, e quibuſ alii muelleſ ſunt, nullo ſuccedente ſemine, & in ſiſ, & per maturitatem nigricantiſ, continentiſ, ipſiſ exteriſ rubentiſ. Sapor plantæ acriſ & mordax: annuiſ eſt.

Ad rivuloſ, ſoſſaqueſ, & in aquoſiſ naſcitur.

Aſſumta huic interdum maculoſa eſt: quod tamen nobiſ nondum obſervatum.

Facilitatem habet evidentior calidam & ſiccam. Utiſ ſummiſ caulibuſ & ramuliſ ſuſſinentib. *ſtoreſ* inſident, ulceribuſ myceratiſ, &c. *Schrad.* Aqua huiuſ ſtillantiſ efficac eſt ad comminuentem calculum etiam veſicæ, experimento cuſdam nobiliſ noſtratiſ, qui quotanniſ in uſum pauperum magnam ejuſ quantitatem deſtillare ſolebat. *D. Boyl. De Uſitate Philoſoph. Nat.* part. 2. pag. 65.

R. Piper aquaticum, indatur de eo in dentiſ cavum. Hoc remedio ſanavit mulierem *J. Heurniſ*.

Expellendiſ muſciſ vix quicquam efficaciuſ reperiaſ: nam quæcunq; in pecoribuſ vulnera vel ulcera ſiſco Perſicariæ obliſa fuerint, ea ab injuriſ muſcarum tuta manent, etiam ſerventiſſima æſtate. *Trag.*

Parkinſoniuſ noſtraſ aliam præterea Perſicariæ ſpeciem deſcribit, quam acrem Virginianam appellat, non alia (inquit) in re à præcedenti diſtict quam ſpicib. gracilioſiſ ſeu tenuioriſ & longioribuſ, quod tamen viſ ſeri poſſit, cum vulgariſ ſpicæ prælongæ ſint, necnon tenueſ admodum & ſtriguloſi. Quocirca cum pro Perſicaria acriſ vulgariſ tantipſer habebimus, donec quæ certiorſ notaſ & characteriſticaſ adſint.

Hydropiper Briliianum *Margg.* à noſtrate non videtur diverſum, proinde dantur plantæ nonnullæ Novo Orbi cum noſtro communes.

Necio tamen an noſtraſ ſub aquaſ natant ad nodos capillatâſ fibrâſ copioſaſ edat necne.

* *Perſicaria anguſtiſolia* C.B. Prod.

C.B. Prod.

Ex radice nigricante, fibris oblongiſ capillatâſ cauleſ pluſ, cubito altioreſ, rubentſ, leveſ, geniculiſ diſtinctiſ exurgunt: quos ſola Perſicariæ vulgariſ ſoliſ triplò quadruplòve minorâ, duaſ, ſariſ treſ unciaſ longaſ ambiunt, & in ſummo in ramoſiſ brachiariſ: quibuſ ſpicæ oblongæ, ſtoreſ pallide purpuralcentibuſ ornataſ, ut in vulgariſ inſident. In humidis circa Michæſeldam æſtate floſe.

A. 2. *Perſicaria maculoſa* Ger. *mitiſ* J.B. *vulgaris mitiſ ſeu maculoſa* Park. *mitiſ maculoſa* & non maculoſa C.B. *Dead or ſpotted St. Martin*.

Hæc ab urente Perſicaria diſtict, caulibuſ brevioriſ & ramoſioriſ, intuſ concaviſ, ramuliſ caulem ipſum longitudine excedentibuſ: *Foliis* latioriſ & pro latitudine brevioriſ, maculâ nigraſ maſculâ circa mediam partem notata, obſcuriſ etiam quam illuſ virentibuſ: *ſtoreſ ſpicæ* brevioriſ denſioriſ & habitioriſ multo; *ſtoreſ ſoliſ* conſerteſ, colore plerunq; purpureo nitentiſ, interdum albiduſ.

Huiuſ ſpicæ nullum apponitur ſolium, verūm paulò infra eaſ floſculiſ aliquot pediculiſ earundem adnalcuntur. Sapor huic non acriſ, ſed adſtringenſ & acerbuſ.

Ad rivuloſ, inque aquoſiſ & humidioriſ arviſ & hortiſ abundè provenit.

A. 3. *Perſicaria puſilla repenſ* Ger. emac. Park. 4. *ſive minor* C.B. *Small St. Martin*.

Hæc non erigitur quemadmodum præcedenſ, ſed cauleſ edit ſupinoſ & in terram reclinatoſ: eſtque duplo minor Perſicaria maculoſa vulgariſ, aliſ non ciſ ita diſſimiliſ. In prætiſ humidis & aquoſiſ invenitur frequenſ.

4. *Perſicaria fruteſcentiſ maculoſa Virginiana, flore albo* Park. *Perennial ſpotted St. Martin* of Virginia with white flowerſ.

Park.

Cauliſ emittit pluſ, rigiduſ, tereteſ, virentſ; in noduſ ad genicula protuberanteſ, aliorum inſtar; *ſoliſ* veſtiſtoſ ampolſ & ſpecioſiſ, ſex digitoſ longiſ, latitudine ad longitudinem ſubdupla, in mucroneſ tenuiſ & oblongoſ exeuntibuſ, ex æreole viridibuſ, maculoſiſ plerunq; ut Perſicariæ mitiſ vulgariſ, aliſ ſine maculiſ, nerviſ aliquot à mediâ coſta productiſ eadem ambientibuſ, cum aliſ minoribuſ tranſverſiſ. In ſummiſ caulibuſ & ſurculiſ e foliorum ſinub.ſ exeuntibuſ *ſtoreſ* in ſpicis digeſtiſ, clauſi ſere, quàm præcedentium majoreſ, ſeminaſ conſimiliaſ, lataſ, ſplendidaſ, nigricantiſ continenteſ. *Radix* plurimiſ fibris congeſtiſ nigricantibuſ conſtat quæ non emoriuntur quotanniſ præcedentium more, ſed in pluſ annuſ durat. Cauliſ tamen perſicæ intereunt. Autumno, novique ſequenti Vere luſcruſcunt.

Locum ſtuluſ indicat. Plantam hanc Cantabrigiæ in hortoſ noſtro alimuiſ, ab Edvardo Morgano Londino miſam.

Parkinsoni descriptionem satis accuratam in Latinum versam adhibuimus, cum planta ipsa ad manum non esset.

- * 5. *Perficaria altera frutescens, longifolia, maculata Virginiana flore carneo* Park. *Narrow-leaved Virginian Arismart with a fleshy-coloured flower.*

Park.

Caulibus terribus, erectis, quam præcælentis multo altioribus succrescit, *foliis* vestitis longioribus & angustioribus, pariter per sepe maculatis, nec rariis maculis carentibus. Hæc species periculosos floriferos plures producit, *stipulis* in spicas breviores & densiores congestis, dilute rubentibus, quam superiorum amplioribus. *Semen* ad maturitatem non pervenit in horto D. *Johannis Mauriti de Thiblerworth*, cui ex semine Virginia transmissio enata est. *Radix* major fuit & lignosior quam præcedentis, verum hyemis inclementia congelata corrupta est.

Hujus etiam descriptionem Parkinsono debemus.

- A. 6. *Perficaria Salicis foliis, Potamogeton angustifolium* Ger. *2. fve Salicis folia C. B. Potamogeton fve Femalis Perficarie foliis J. B. Femalis minor longifolia* Park. *Narrow-leaved Pondweed or Arismart.*

Folia huic Perficarie maculose foliis similia fide majora, venis obliquis & transversis in marginem à nervo, qui unicus secundum longitudinem decurrit, exporrectis; alioquin etiam non ita fene obtusa, sed in acumen definita, & pro loco situ extra aquas J nonnunquam hirsuta, aquis plurimum innatantia, *pediculis* lesculculi aut textantali ex caulium geniculis orto: inter quæ palmo sæpe brevior pediculus exit, in spicam congestos *geniculis* Perficarie gerens ex albo rubentes. Gultu est subacido.

Locu.

In paludibus, lacubus, stagnis, necnon in rivulis & aquis fluentibus ubique frequens reperitur. Cum extra aquas crescit, (quod non raro fit, vel aquas exsiccatas eam deserentibus, vel ipsius radicibus in fossarium aggeres ejectionis) folia obtinet hirsuta, aspera, & Perficarie in modum maculosa, unde tunc à nonnullis pro nova Perficarie specie à Potamogetone angustifolio diversâ habita est. Quin in eadem individua (ut loqui amant) plantâ folia nonnulla, nimirum extra aquas nascentia, observamus aspera & hirsuta, alia, aquis scilicet innatantia, lævia & lucida.

Hæc ergo planta Perficaria acidæ peculiaris *Car. Aldorf.* nobis videtur, Perficaria hirsuta radice perenni *Car. Lugd. Bat.* Perficaria longissima & angustis foliis seu fol. Salicinis D. *Merret*, quam pro specie à Potamogetone angustifolio distincta per errorem habuerunt, quamvis recte eam Perficaria annuerant. Nos etiam, (nec pudet faten) in eodem errore aliquandiu haesimus, nimirum hanc Perficaria speciem fuisse à Potamogetone angustifolio dicto diversam.

C A P. VI.

De Polygono.

Polygonum à frequentibus geniculis quibus caules intercepti dictum fuisse patet. Nos hoc in loco Polygoni nomen ad eas duntaxat plantas restringimus quæ flore sunt imperfecto, semine triquetro in foliorum alis, caule provoluto & crebris geniculis notato. Sciendum enim est, Polygoni nomen extendi ad plantas nonnullas comprehendendas, quæ præter florem imperfectum seu stamineum toti huic tribui communem, vix aliâ notâ genericâ quam parvitate sua conveniunt, de quibus in fine hujus Sectionis agemus.

- A. 1. *Polygonum mas vulgare* Ger. *mas vulgare majus* Park. *latifolium* C. B. *Polygonum fve Centaurea* J. B. *Common knotgrass.*

Radix dura, lignosa, simplex, contorta, multis fibris capillata, satis crassa pro plantæ modo, terram fimitur apprehendit, ut extripari difficilis sit, sapore adstringente. *Caulis* inde emergunt plures, interdum erecti, sæpius in terram recumbens seu resupini, cubito longiores, lenti & tenaces, tenues, teretes, solidi, glabri, glauci, foliis vestitis non admodum crebris, alternatim positis, oblongis, angustis, glaucis, glabris, in acutum exeuntibus, pediculis admodum brevibus mixtis. Ex alio foliorum inferiorum ad caulum nodos exeunt ramuli, ex superiorum alis *stipulis* pediculis brevibus duo trèse simul, pentapetali, ex albo purpurascetes, calice nullo, *apicibus* intus sublateis. *Flores* singulis seu valculis singula continentur *semina*, majuscula, triquetra, colore castaneo obscuro. Sub finem æstatis florēt, & brevi semen maturat.

Locu.

Provenit in locis cultis juxta ac incultis præsertim glareosis: vias & semitas latè subinde occupat, ut rectè Dodonæus.

Polygonum s. & Polyg. 3. Tab. h. e. Polygonum oblongo angustoque folio, & Polyg. brevi angustoque folio C. B. pro varietatibus hujus plantæ, accidentibus quibudam à loco natali ortis, distinctis habemus, non pro plantis specie diversis.

Virr.

Polygonum omne siccat & astringit, vulnerarium est. Usus præcip. in sistendis fluxibus quibuscunque, diarrhæa, dysenteria, fluxu uterino, vomitu, hæmorrhagia narum. Extrinsecus prodest in vulneribus, ulceribus, inflammationibus oculorum, &c. *Schedæ.*

Came-

Camæarius in Nobiliss. quodam viro hujus siccum paxum Vini styptico propinatum contra vomitum sanguinem, alius remediis frustra adhibitis, maxime profluvis expertus est.

An urinum ciat, aut calculum renum pellat, dubitatur: Dioscoride id affirmante, Galeno non consentiente.

Polygonum Saxatile C. B. Prod. Park.

Cujus *radix* tenuis, lignosa tamen, fibris capillata & alba est: ipsam ramulis multis oblongis & crebris geniculatis serpens, circa quos *folia* subrotunda, unciam longa, semunciam lata, superne videntur, ad inferius albicantia, quasi polline aspersa, quæ sentim mucosa recedunt: cujus à geniculis *stipulis* exagui, ut in vulgari, pallide rubentes exeunt, quos *semina* triangularia sequuntur: Hoc inquam Polygonum pro diversâ specie à C. B. exhibitum, nobis non alia in re quam accidentibus quibudam à loco natali ortis à Polygono vulgari differre videtur.

- A. 2. *Polygonum maritimum* J. B. *maritimum majus* Park. *maritimum maximum* Ger. *maritimum latifolium* C. B. *Sæa-knotgrass.*

7. B.

Probitas habet *radices* lignosas, crassiusculas, contortas, nigras: *Urticæ* lapinæ, crassiores quam Polygoni vulgaris, frequentioribus beverioribusque internodiis intersepte; non tantum foliis vestitis majoribus, candidioribus, verum etiam squamis tenuibus, pellucidis, albicantibus. *Flores* palchri numero & magnitudine vulgaris flores vincunt: *Semen* nigrum, triquetrum, Oxalidis semini simile.

In litoreis maris Mediterranei copiosè provenit: invenimus etiam in arenosis Oceani Britannici litoreis, v. g. circa *Penfantiam* Cornubiæ oppidum, & alibi.

Polygonum maritimum angustifolium C. B. ab hoc non specie, sed accidentaliter differre nobis videtur.

- * 3. *Polygonum maximum longissimè cauliculis & foliis* Moris. *Polyg. maximis foliis* Park. ico. *The greatest long-leaved knotgrass.*

Moris.

Caulis protrudit sesquipedales & nonnunquam bipedales, cortice rubente tectos, in multo plures ramos & cæteris tenacioribus divisos. Genicula in caulibus longiore intercapedine distant quam in prædictis. *Folia* duplo triplove longiora & tenuiora sunt Polygoni vulgaris foliis, angustiora itidem magisque mucronata. *Flores* rarius multo in geniculis disponuntur, e purpura albescetes, pentapetali; quibus pariter triangularia semina, parva, fusca succedunt.

Semina hujus plantæ Chalepo Alitæ transmissa sunt ad D. Morisonum Descriptionis auctorem à D. Roberto Huntington.

- * 4. *Polygonum majus erectum angustifolium flore candido* Mentzel.

Mentz.

Ex *radice* lignosa, digitem crassa *caulem* emittit spicam unam, quandoque duas excedentem. *Folia* unciam longa, teretia, tenuia per terram sparguntur, cauliculis tanquam per genicula videntur, sibi bina fibi adversa. Summo cauli insunt *stipulis* pentaphylli, albi, ex pericarpio viridibus ut foliis constantibus enati, Polygonorum formati obocantes.

Circa Fursenwaldiam, Berolinum, Francofurtum, Crolnam & alibi in March. Brandeburg, observavit Christianus Mentzelius descriptionis autor.

5. *Polygonum minus candicans* C. B. *montanum* Ger. *montanum niveum* Park. *Paronychia Hispanica Chysii, fve Anthyllis nivea* J. B. *Silber-scaly-headed Mountain Knotgrass.*

7. B.

Aspectu pulcherrima est planta, sparsis per terram palmaribus, & in adulescentia herba dodrantibus, *caulibus* junceis, nodosis, quibus adnatisunt *folia* Polygoni vulgaris breviora. Ad nodos à foliorum sinibus prodeunt glomeruli sessiles, unciales, squamulis argenteis confertissimis compositi, præ glomerulorum densitate vix conspicui; emicantibus è scandalarum commissuris hinc inde raris foliis viridantibus, Herniarie paribus. *Flos* illi candidus, Polygoni vulgaris floris instar, sed adeo exilis & inter membranulas istas latens, ut vix appareat. *Semen* Polygoni. *Radix* subest lignosa, alba, crassiuscula, longa, multifida.

Clusius hanc observare meminit in collibus petrosis & ficis propè Salmanticam in Hispaniâ, itémque circa Valentiam & Murciam. Nos copiosè provenientem in palcis & collibus laxioris calce Mediam & alibi in Sicilia; & in Calabria Italiæ vidimus.

Aspectu cum primùm emergit, gultique Polygoni vulgari simile, unde & iidem viribus pollere verisimile est.

Hujus aliam speciem * proponit D. Magnol, quam Polygonum minus candicans capillis surrectis vocat. Q. an diversa sit à descripta,

* In Botanica Moris.

R 3

* 6. *Polygonum*

- * 6. *Polygonum Polonicum cocciferum* J.B. *cocciferum* & Cam. ep. C.B. *cocciferum Polonicum* Park. *The Polonian Scarlet Linograss.*

Cam.

Tenuissimis prodit foliis & mucronatis; caulisque nodosis, exalbida; & flosculis in summitate caudis, inter quamvis virentes. Ad radice ipsius coccum adnatum elegantissimo rubore ad Chemicina tingenda commendatum, inquit Camer. in ep. Matth. qui ferepen hanc in quidem Hist. Germanica Polygono Trago *Knawel* dicto valde similem ait, & à Polonis, apud quos in arenosis locis reperitur *Kelczaczek* vocari scribit.

Planta hæc, si rectè depingitur, à *Knawel* Germanorum specie omnino diversa est. Somina quippe triangulari sunt, foliis candida. Verum five fit *Knawel*, five diversa Polygoni species, coccus ejus radicibus adnata specificè distinctionis nota non est. Coccus enim nihil aliud est quam ex-crescentia praternaturalis à punctura cujusdam insecti excitata, ut sit matrix seu uterus ovi ibidem depositi, fovendi & excludendi. Quin & S. Paul. observavit non ad hujus solum radices sed quoque ad Rhodolei mat. hirsut. repens circa solstitium asprum aut ad festum S. Joan. Bapt. bacculas seu coccos *Hapicæ* seu *grana kermes* emulantes, reperti, quas ova aliquos insecti fidei ignoti esse ideo harralobatur, quod ex his scapis penne Anarinx, aut Cygnæ inditis, mox epistomo charactere obduro, ac delinæ aplicationi committis fonce sua intra sex vel septem dies prodiit insectum non diu superstes, quod unus ex amicis meis altum avolsisse observavit.

Uti & utilitatis Cocci Polonici, radicibus hujus Polygoni adnatis, in tingendis Sericis purpurei coloris, pro colorandis Lanis, Setis, Corio, Jubs & Caudis eorum, pro componendis fœtionibus, tincturis, laccis pictoriis & cosmeticis, extat in Ephemer. German. An. 3. Obser. 104.

De modo colligendi & preparandi hunc Coccum in Ukrainâ ad usus prædictos consule easdem Ephemeridas. Hæc omnia D. Tancrèd. Robinson.

C A P. VII.

De Bistorta.

Bistorta à convolutis & intortis radicibus nomen obtinuit. Note ejus characteristice quibus à reliquis distinguitur semine triquetra donatis sunt Flores speciosi in spicis habitioribus summo caules & ramulos terminantes, Radices intortæ & convolutæ. Speciatim à Perficaria distinguitur numero foliorum in flore quæ huic quinque, illi quatuor duntaxat sunt. Differt præterea & figurâ feminis quod huic exactè triquetrum est angulus omnibus acutis, illi minus continum, angulus inaequalibus uno valde obtuso, reliquis duobus acutis.

- A. 1. *Bistorta major* Ger. *ma. vulgaris* Park. *ma. rugosioribus foliis* J.B. *radice minis intorta* C.B. *The greater Bistort or Snakeherb.*

J.B.

Cubitus nonnunquam alitudine superant Bistortæ caules, tennes, glabri, geniculati: in quorum fastigio spica *storum* coloris carni, Perficariae, quorum singuli explicati cumque foliolis constant, oblongis, apicibus in medio flori concoloribus: quibus succedit semen rufum & fere nigricans, triquetrum Lapathorum modo. Folia Rumicis seu Lapathi acuti, minora, superne in atro-virentia, inferne glauca, pediculo utrinque foliaceas appendices, angustas largientia, rugosa. Radix articulata digitis refert in se contortum, rubra, sapore strenuè adstringente.

Lac.

Reperitur Bistorta locis humenibus, ut rectè J. Bauhinus, in opacis sylvis, pingui ac lutofo solo: apud nos in Angliâ circa *Tomwortham* in pratis, necnon circa *Sheffeldiam* & alibi in Provincia Eboracensi. In calidioribus regionibus montium juga occupat. In hortos translatâ facillè comprehendit, & feliciter adolefcit, radice perenni.

- * 2. *Bistorta media folio minis rugosa* J.B. *major radice magis intorta* C.B. *Bist. magis intorta radice Park. Bistorta latifolia* Ger. *Smooth-leaved great Bistort with a more luxuriant root.*

A priori differt foliis minoribus & levibus, radicèquæ magis intorta. Rependo multum se multiplicat.

In monte Jura reperitur. Hæc J. Bauhinus, nec plura ceteri Botanici.

- * 3. *Bistorta Alpina maxima* C.B. Prod. *Alpina major* Park. *Alpina maxima* C. Bauhinus, J.B. *The greatest Mountain Bistort.*

C.B.

Ex radice quadruplo quam in vulgari majore, contorta, geniculata, fibris capillata, foris nigricante, minus alba, caules boubitales, nodosi, striati, majores ex parte nudi exurgunt, quorum quilibet spicam florum subpurpureorum unciarum quatuor sustinet. Folia habet oblonga, in acumen desinentia,

desinentia, venosa, superne virentia, inferne caesa, vel etiam incana, quorum quædam ad cubiti longitudinem accedunt, sed angusta, uncis tres lata. In altissimis Silicionum montibus reperitur, ut in Suedorum jugis & ad Albis fontes. Hæc plantæ nobis nondum visa est; ex descriptione tamen conspicio eam à vulgari majore Bistorta specie diversam esse.

- A. 4. *Bistorta minor* Ger. *minor nostras* Park. *minima* J.B. *Alpina media* C.B. *Small Bistort or Snakeherb.*

J.B. Claf.

Radice pollicari habet minorem, contortam tamen & geniculatam, brevem, foris nigricantem, intus albam, multis tenuibus fibris capillatam. Cauliculus autem prout dodrantalem interduum vel palmari paulo majorem, aut etiam minorem, tanta est varietas, tamen, geniculatum, foliis vestitum paucis, angustis oblongis, acutis, duris, venosis, per oras reflexis, venulis quibuldam ita distinctis, ut serrata videantur, superne virentibus, inferne glaucis aut incanis, non facis ac majoris folia: alia verò ex radice orta folia habet uncialia aut sextantalia, unciarum plus lata. Caulis summo fastigio spicam gerit exigentia candicantium *stolorum*, uncia longiorum, quibus excussis grandior sit spica, sequente dein *storum*, non triangulo ut in prioribus, sed rotundo, rufis, ut rectè ei attribuit: non raro tamen, inquit, seminis loco multa foliola brevia & vivida in capitula congesta profert, quibus sponte decidentibus plantulis ejusdem generis in eadem in qua alebatur areola, & vicinioribus sepe vidit.

Bistorta minimam J.B. (cujus descriptionem mutari sumus) specie omnino eandem esse cum nostrate Westmorlandicâ figurâ feminis convincit. Bistorta Alpina minor Claf. si feminem revera obtineat majores Bistortæ feminis simile, prout cum describit Botanici ille eximius, à nostrate diversa est; cum tamen aliæ omnes notæ egrègè conveniant nostratæ.

5. *Bistorta Alpina media* C.B. *minor Alpina* Park. *minor seu Alpina* Cam. in Matth. *minima* J.B.

Camerarius hanc Bistortæ vulgari majorem similem facit, sed multò minorem, cui folia in marginibus pulchrè punctatis quibuldam distincta & velut serrata apparent.

Hanc olim habui pro Bistorta minore nostratæ, at neque C. Bauhinum rectè distinxisse Bistortam Alpina media & minorem putavi; verum nunc sententiam muto, & concedo eas speciem distincti, cum & Camerarius distinguat, & utraque habeatur in Catalogo *Horti Regii Parisiensis*: & abunde ab amicis certior factus sum se utramque vidisse.

- * 6. *Bistorta Alpina pumila variis* Park. *pumila foliis variis, rotundis & longis* Morisoni.

Cum non alia in re differat secundum Parkinsonum, à vulgari minore Bistorta, quàm foliis dum generum, aliis scilicet latis, brevibus & subrotundis, aliis longis, angustis, ab eadem radice ex-euntibus, pro diversa specie non habuissim, cum & Bistorta minor vulg. hujusmodi foliis ludat, ut ex descriptione ejus Bauhiniana appareat: pro diversa inquam speciem non habuissim, ni D. Morisonus tanquam sibi notæ peculiare nomen ei imposuisset, & præterea semen triangulare attribuisse.

Quicquid de aliis fit, Bistorta minima J.B. eademque nostras, in monte *Thuri*, quæ Jura pars est non procul Geneva Junio & Julio flor. In Westmorlandia variis in locis reperitur; nobis à *Thomas Williffo* oblata est in montano quodam palæo seligumillari circiter remoto à viculo *Wharfed* dicto, præpè sentiam quæ modo *Serilum* Eboracensis comitatus oppidum ducit.

Bistorta Alpina minor Claf. in summis Austracrum & Striacrum Alpium jugis tenui gramine vestitis nascitur.

Cum plantæ hujus (radix ejus præcipue in medicina usui est) facultate adstrictoria valida pollent, Vires, ad omnes affectus valet in quibus adstrictione opus est, ut v.g. urine incontinentiam, mentes nimis, sanguinem & vulneribus manantem, biliosas vomitiones, sanguinis spumam, dysenteriam, aliaque ventris fluxiones, distillationes in dentes, gingivas, tonsillas & fauces. Ad hos usus adhibetur serra rosarum assumpus.

Abortum prohibet pulveris drachma semis cum pari Succini portione ex ovo forbilli diebus aliquot continuè usurpata.

Quin & Alexipharmaca censetur hæc radix & sudorifica: unde in pulverem redactam ac drachmæ pondere in poti sumptum veneno pestilentæ resistere, ac illud per sudores expellere scribit Tragus. Ad eandem valet aqua destillata & radices in Vino decoctum.

Summi, eisdem pollet viribus quibus Tormentilla, ut rectè Matthiolus.

SECTIO TERTIA.

De Herbis flore imperfecto, seminibus rotundis, paululum compressis aliisque cu-
jusque figuræ præter triquetrum.

CAP. I.

De Potamogetone.

POTAMOGETON quasi fluminibus vicina, quod in aquosis & palustribus nascatur: flo-
ribus est spicatis, quadrifolius, semibus etiam quaternis nudis simul junctis, foliis sim-
plicibus, integris in ramulis singulatis positus, nisi ubi spicæ exeunt ubi bina adverla. O-
mnes ejus species aquis innatant, nec extra aquas durant.

- A. 1. *Potamogeton rotundifolium* C.B. *rotundifolium* folio J.B. *latifolium* Ger. *Fontalis major*
latifolia vulgaris Park. *Spoad-leaved Pond-weed*.

Radices obliquis, crassis, teretibus, albis, geniculatis, longis internodiis, è geniculis fibras tenues,
crebras, altè in terram fere limum descendentes emittentibus, sub aquis reptat. E geniculis radicum
cauliculus seu flagella prælonga, culmi crassitie, teretia, geniculata, longis internodiis, ramola in
summas aquas emittit. Ad singula genicula singula exeunt folia, sub aquis graminea, angusta, su-
perne nonnihil concava, inferne rotunda, dodrantem longa, in acumen desinentia, et postquam
in summas aquas planta emerit longè diversâ, nimirum plantaginea, figuræ fore ovalis, basi ob-
tusæ, mucrone acuto, pallido virore splendens, per margines aequalia, nervis secundum longitu-
dinem decurrentibus striata, haud alter ac *Nymphaeæ* aquis innatantia, longis pediculis, interdum
palmaribus aut sesquipalmaribus, nixa. Ad exortum spicarum bina folia opposita in caule sunt. Ad
exortum pediculi folii cusculque membrana pellicula, duos digitos longa, acuminata, (intra folii pedi-
culum) apponitur, caulem & gemmam involvens, & etiam spicæ pediculum ubi adest. *Flores* in
spicæ, duas tresve uncias longas, dispositi, petiolo insident crassitudine caulibus pari, palmari aut
longiore, è stiloculis flammis racematis digestis compositæ. Singuli stiloculi quatuor foliolis herba-
ceis cochlearis formam habentibus, introflectum committentibus, constant: *Semina* uniceque insunt
quatuor, fatis grandia, nonnihil ad latera compressa, dorso gibbo micronate pallide viridia, & per
mutabilitatem interdum purpurascientia: Apices octo.

In aquis stagnantibus frequentissimum habetur. Junio & Julio mensibus floret, & semen perficit.

- A. 2. *Potamogeton aquis immersum*, folio pelliculo, lato, oblongo, acuto. An *Potamogeton foliis*
angustis splendens C. B? *Potamogeton longis acutis foliis* Ger? i.e. *Potamogeton*
alterum Dod. Belg. *Fontinalis lucens major* J. B?

Eodem fere modo quo præcedens sub aquis reptat, fibræ subinde domissis: differt ab illo *cau-
liculus* crebris geniculis interceptis; *foliis* longioribus multo, angustioribus paulò, [interdum fit]
latis [totis lucidis] is scilicet quæ aquis immerguntur, nam quæ aquas superant (ut interdum fit)
colore, consistentiâ, brevitate & nervis præcedentis folia imitantur] pediculis brevibus, superne planis
insidentibus; is quæ aquis immerguntur non ut in illo graminis instat angustis, sed latis. *Spicæ*
florum non multum distimiles, pediculis crassis, palmum longis insident, è stiloculis pariter herbaceis,
tetrapetalis, petalis quam in illo minoribus, compositæ; quibus, ut in reliquis hujus generis, innascen-
tur quatuor *semina* nuda, præcedentis paria, compressa, acuminata & quodammodo triquetra; non
ita gibba seu convexa in externa parte ac in illo. Folia aquis immerfa brevi corruptumque & mar-
cescunt, ut inferna & maxima pars caulis foliis nuda sit. In foliis tenues fibræ creberrimæ in latera
diffeminatæ nervos connectentes connuntur. Folia eundem cum reliquorum foliis intus obtinent,
nimirum alterum, nisi ubi spicæ exeunt ubi bina opposita; & ad singulorum exortum intus mem-
brana apposita longifolia, aliquoquæ caulem amplectens, ut in præcedente.
Julio mensis floret & brevi semen perficit. In fluvii majoribus & leniter fluentibus frequens nas-
citur.

- A. 3. *Potamogeton persoliatum*. *Potamogeton foliis latis splendens* C.B. *Potamogeton* 3. *Do-*
donæi Ger. emac. at male, fit enim *Potamogeton altera* Dod. *Potam. altera* Dodonæi J. B.
Persoliate Pond-weed.

Compluribus tenuibus ac teretibus *cauliculis* luxuriat, in alas subinde distributis. *Folia* lata sunt
oblonga, acuminata, albique pediculis adnata, latè basi caulem undique amplectentia, nervis se-
cundum longitudinem decurrentibus striata, alterno non byggo ordine sita, præterquam ubi florum
spica exit, ibi etiam bina ex adverso. *Spica* brevis pediculo crassifolculo sesicuncialis insidet, stilocu-
lis & semibus reliquorum annulis.

Aquis

Lib. IV.

De Herbis flore imperfecto, &c.

Aquis plerumque immergitur hæc planta, eminente tantummodo cacumine. Folia tenuia & pel-
licula: Nulle in hac specie membranulæ in caulibus & ramulis, eos obvolvantes, ut in *Potamogeto*,
latifolio.

- A. 4. *Fontalis lucens* J. B. *Tribulus aquaticus minor* *Aluicella floribus* Ger. emac. *Trib.*
aquat. minor alter Park. *Potamogeton foliis crispis* fove *Laetitia ranarum* C. B. *qui spe-*
cies hanc non separat à *Tribulo aquatico minore* *Quercus floribus*. *The lesser Water*
Calitrops of *Frogs Lettuce*.

J. B.

E tenuibus radiculis rami multi exeunt, imbecilles, pedales, densè geniculati, non plani fere com-
pressi ut in præcedentibus drabibus plantis, sed rotundi. *Folia* per genicula bina sibi corresponden-
tia, oblonga, in acumen desinentia, viridia & pellicula per margines nonnihil sinuata seu flexuola
& crispata. *Flores* ex pediculo uno aliquot [terni vel quaterni *Claf.*] parvi, simul juncti, formæ &
colore quodammodo *Mulcatellæ* Cordi; quibus *semina* succedunt similiter conferta, parva, contorta
ut *Meliloti* vulgaris.

D. Goodyer apud Gerardum singulis pediculis duos tantum flores attribuit sibi mutuo oppositos,
quatuor foliolis constantibus, quibus succedunt octo folliculi, sex quadrata cernuntur sibi mutuo oppositos,
est singulis semibus quaterni in figuram cubicam sex quadratis comprehensam disposita. Nos
Clusio & B. Bauhino potius assentimur ternos quaternosque flores in eodem pediculo nasci, aut forte
etiam plures, quadrifolios, quibus singulis quaternis succedunt semina. Verum cum planta ad ma-
nere non sit, nihil certo affirmare audeamus.

Hæc species à reliquis sui generis insigni notâ differt, nimirum foliorum in caule conjugatim dis-
positorum situ.

In rivulis, aquar præsertim puræ & limpide non infrequens Aquis innatæ, & Junio Julioque men-
sibus floret.

Potamogeton racemosum angustifolium C. B. vel huic eadem videtur, vel hujus minor species.

- A. 5. *Fontinalis crispæ* J. B. *Potamogeton foliis crispis* fove *Laetitia ranarum* C. B. *Tribulus aqua-*
ticus minor *Quercus floribus* Ger. emac. *Claf.* *Tribulus aquaticus minor* prior Park.
Water Calitrops of *Frogs Lettuce*.

Claf.

Bicubitalis, tricubitalisque aut longioris, pro aquæ altitudine ex radice profert *scapus*, tenuis,
puncicatis coloris, planus, nodosus, (qui reficant lenti sunt & flexibiles) circa summum divisos
in plures ramos, alternatim ferentes in singulos nodos singulana *folia*, duarum interdum unciarum
longitudine, & semuncialis latitudinis, tenuia, & quasi transparentia, in ambu admodò crispata & sinu-
ata ut laciniata videantur, colore ex viridi subpuncico: pediculi sextante longiores, exigui, candi-
duri, quæ ibi bina semper ex adverso sita nascuntur, contrario simul reliqua inferiora modo. Sin-
gulis stiloculis plerumque succedunt quaterni aculeata grana firmè coherentia, paucam candidam
medullam continentia. Scapi minima parte ad singulos nodos oblongas, tenues, candicantes fibræ
agunt, quibus firmantur & alimentum attrahunt. Tota planta aquis immergitur. Junio & Julii initio
floret.

Singuli stiloculi è quatuor perexiguis, subrotundis foliis componuntur.

In rivulis, præsertim tardius fluentibus, frequentissimum est hoc genus.

Cauliculis planis & compressis cum sequente specie convenit, à reliquis omnibus differt.

Locus.

- A. 6. *Potamogeton caule compresso, folio Graminis canini*.

Cauliculi cubitum & nonnunquam sesquicubitum excedunt, ramosi & valde compressi. *Folia* lon-
ga, angusta, Graminis canini foliorum æmula, nisi quod breviora & ubique fere eisdem latitudi-
nis sunt, & in obtusum mucronem desinunt, alternatim posita, nisi ubi spicarum pediculi oritur,
ubi bina ex adverso; in singulis nervi tenues per folii longitudinem decurrunt. Sub uno-
quoque folio membrana tenuis & pellicula caulem investit. *Spica* brevis flores dilute virides susti-
nens, quatuor foliolis compositis, ad stylum incarnatis. *Syllis* duobus utrimque apicibus ter-
minatur. *Semina* ex altera parte rectâ, ex altera circulari lineâ clauduntur.
In fluvio Camo prope Cantabrigiam copiose oritur, inque aliis multis fluminibus.
Cauliculis compressis cum præcedente convenit, à reliquis speciebus differt.

Locus.

- A. 7. *Potamogeton millefolium* seu *foliis graminis ramisum*. An *Potamogeton gramineum ramosum*
C.B. J.B. Park? *Millefolium tenuifolium* Ger. emac. ico. *Fineleaved Pond-*
weed.

Ad pedalem & majorem longitudinem excrevit, caule tenui, tereti, albicante, crebris genicu-
lis intercepto. Ad singula genicula è sinu folii, ma parte dilatati & veluti vagina amplectentis ex-
eunt ramuli singuli, aut bini, & non raro terni una; in ramulos & circulos creberrimos pariter
divisi & subdivisi. Summi cauliculi & ramuli in spicas laxas exeunt, & tribus quatuorve florum
vel verticillis compositas. Folia supra vaginam postquam à caule abscellunt perangusta sunt, in-
ferius fibroscunda, superius aut plana, aut nonnihil concava, duas tresve uncias longa. Ramuli &
folia in hac specie adeo crebra & numerosa ut non ineptè *Millefolium* *Potamogeton* denominari
possit.

Aquis

Locu.

Aquis plerumque immixtetur; & eodem cum reliquis tempore florēt; in fluvio Camo propē Cantabrigiam & alibi variis in fluvii frequē.

A. 8. *Potamogeton pusillum gramineo folio, caule rotundo. Small Grass-leaved Pond-wercb.*

Aquis innatit flagellis pedibus, tenuibus, ramosis, internodiis longioribus quā in *Potamogeto*. ramulo multifolio. *Folia* graminea angusta, duas uncias longa, tenuia, quō a *Potamogeto*, multifolio & maritimo differt, quorum folia crassiora sunt & angustiora, nervo medium percurrenē, eodem situ quo in aliis congenitibus. E singulorum finibus exeunt tū ramuli tū membranulae eos involventes, ut in *Potamogeto*. latif. Ubi florum spica exit bina ex adverso folia sita sunt, ut in reliquis, & bini ramuli in quo um divaricationis angulo spica consistit: duplex ibi membranula exoritur, una spicam & unum ramulum obvelit, altera ramulum oppositum. Spica brevis, tribus quatuorve floribus composita, quorum unusquisque quatuor foliis concavis velut calyce octo apices albescentes, & totidem in medio semina continent.

Locu.

In fluvii variis in locis observavimus.

A. 9. *Potamogeton maritimum pusillum folio gramineo.*

Caules huic minis ramosi, longioribus internodiis: *Folia* longiora nonnihil latioraque; verum florum spica multo minoris quā in precedente, & toto genere diversa: nam in illo spica fere, septem, octo, aut pluribus floribus componitur, quorum linguli quadrifolio calice octo apices albescentes, inque eorum medio quatuor semina per maturitatem gibba seu incurva continent, ut in reliquis precedentibus: at in hoc [*Potamogeto*. marit.] spica multo brevioris & minoris sunt, & quatuor apicum albescentium paribus eadem dispositione & figurā quā lamella in spica *Ophioglossi*, quibus interposita sunt aliquot semina, vel (quantum videretur potui) duo trivē seminum quaterniones. Spicae & membranulae exeunte apices decedunt manentibus seminibus. Spicae autem pediculus in longitudinem interdum fere palmarem excurrit, & tunc tenuis & infirmus. In fossis palustribus maritimus exst.

Locu.

Circa Camalodunum in Essexia observavimus.

A. 10. *Potamogeton maritimum pusillum alterum.*

A precedente differt foliis brevioribus, spicis similibus sed minoribus, quorum apicibus decedentibus interpositorum seminum pediculi in longitudinem interdum uncialem excreverunt, unicum in apice singuli semen incurvum sustinentes; ut ex eadem spica quinque vel sex pediculis velut tot radiis umbella exeunt, & singulis singula semina sustinentes observavimus.

Locu.

In fossis palustribus viā à Camaloduno ad Goldhanger.

* 11. *Potamogeton minimum capillaceo folio C. B. J. B. Park. Small fine-leaved Pond-wercb.*

C. B.

Hoc parvum est, capillaceo & caule & foliis oblongis, inordinatē dispositis, pallide virentibus: in summo pedicello parvo, modo uno, modo duobus, capitulum minimum & acuminatum, prioris tamen folii infidet, quod minutissimo flosculo, pallidulo succellit; quorum aliud expansum, aliud quasi vesicula flosacea in acumen definitum inclusit est.

Locu.

Monspicio alatum est. In Ludi amnis aquis circa molendina observavit D. Magnol.

* 12. *Potamogeton capillaceum capitulis ad alas trifidis C. B. J. B. Park.*

C. B.

Cauliculo est palmari, pilo non crassiore, ramoso, articulo. Ad quemlibet articulum *folia* bina, oblonga, quovis pilo tenuiora, ex adverso respondentia: quorum alis minutissimi flosculi palliduli infident; qui juncti nodulum quasi referunt, quo maturato nodulus five capitulum ex tribus portunculis semicircularibus in apicem abeuntibus & rufescentibus compositum conficitur; nihilominus tamen ex priorum foliorum alis pedicellus exurgit, qui in tria, etiam plura foliola absumitur, similibus in medio nodulis adpositis; in summate namque capitulum nullum est.

Locu.

Hoc etiam Monspiciente est.

A. 13. *Potamoget. affinis graminifolia aquatica.*

Folia habet longa, angusta; cauliculos tenues, imbelles. Ad pedalem & amphorem altitudinem affurgit, semper aquis immersum. Flores nondum observavimus. Siliquae seu cornicula parva, recurva, duo aut tria, aut etiam quatuor simul juncta, geniculis arcuē adhaerent.

Locu.

In aquis stagnantibus non raro occurrit.

C A P.

C A P. II.

De *Millefolio aquatico floribus staminis.*

Millefolium aquaticum dicitur haec herba à foliis in plurima & tenuissima segmenta divisis: quodque aquis perpetuo innatit.

1. *Millefolium aquaticum pennatum, spicatum Park. C. B. pennatum aquaticum J. B. Feather'd Water-Wilfoil.*

C. B.

E *Radicebus* fibrosis tenuibus rami prodeunt plures, cubitales, cavi, striati, internodiis satis crebris intercepti, in alas brachiati, aquis innatantes: ad quorum geniculorum quolibet *folia* terna aut quaterna [imò quina aut plura interdum] quasi stellatim circumjecta, tenuiter incisa, penam & formā & tenuitate referentia colore fusco, prodeunt. Cauliculorum summitates palmares & longiores ex aqua recti attolluntur, spicam purpurascētem; & pluribus flosculorum verticillis ad intervalla scapum ambientibus compositam sustinentes. Flores habet stamineos quorum singulis ad singula succedunt semina nuda.

In fluvii & stagnis majoribus in agro Cantabrigienfi & alibi in Anglia invenitur.

Locu.

2. *Millefolium aquaticum cornutum C. B. J. B. Horned Water-Wilfoil.*

Radice est fibrosa, caulibus praelongis, tenuibus, infirmis, teretibus, fragilibus, densè geniculatis, in plures ramos ductis. *Folia* ut in *Equiloto* genicula ambiunt, viridia, fragilia, singula primò in duo velut cornua divisa, & utrumque fere cornu denudò in alia duo [cornuorum cervinorum ramorum divisionem imitata J. B.] extuberantibus quibusdam ad latus pronum velut denticulata. Flores ad genicula caulibus & ramulis utrinque arcuē adhaerent, glomerati, mucosi, [herbae fere concolores, In aquis pigrioribus & stagnantibus circa Cantabrigiam & alibi abundè provenit.

Locu.

Nec figura, nec descriptio *Millefolii* aquatici cornuti apud C. Bauhinium in Prodromo huic plantae convenit: ut dubitem eadem cum nostra fuerit necne.

Minoris hujus speciei, quam non descriptam dicit, meminit idem C. Bauhinus in Pinace.

C A P. III.

De *Atriplice.*

Atriplex à Græco Ἀντρίπλεξ nomen factum seu corruptum videtur: aliis ab atro colore quod comestum faciat homines lividos. Ἀντρίπλεξ autem magis ἢ ἀντρίπλεξ dictum volunt Grammatici: nam octavo ex quo facta est die erumpit ex terra. Theophr. lib. 7, cap. 1.

Nos pro *Atriplicis* speciebus hoc in loco non habemus plantas omnes quibus id nominis à Botanici inditum est, sed eas duntaxat quae in folliculis è duobus valvulis conniventibus compositis semina inclusa habent, & quidem singula in singulis: reliquas *Atriplicis* nomine insignitas *Blitis* accensemus, aut *Amarantis*.

1. *Atriplex alba hortensis J. B. Park. hortensis alba, sive pallide virens C. B. fativa alba Ger. emac. White Garden Orache or Arach.*

Non raro hominis staturam adaequat, caule uno terete, supremo anguloso, recto, ramoso. *Folia* Betæ [aliis *Bliti*] minora, triangula ad pediculum quasi alata, nonnihil in ambitu sinuata, copiosè farinā repleta, colore ex viridi in luteum languente seu xerampelino, gustu saturo. *Flosculi* in summo caule & ramulis copiosi apiculis constant luteis vel herbidis, quibus succedunt siliquae foliaceae, rotundae, bivalentes, valvulis non coherentibus ad margines sed contiguis tantum, in quibus semen rotundum compressum *Amaranthi*. *Radix* recta, palmam longa aut circiter, fibrosa, annua.

Folia primum emergentia & caules novelli candicant, farinā albicantem repleta. In singulis folliculis singula nascuntur semina.

Atriplex alba & rubra hortensis non nisi facta provenit (inquit J. Bauhinus) Ait proculdubio alii *Locu*, ubi terrarum sponis sua est, quamvis locus ille nos hactenus lateat.

2. *Atriplex rubra hortensis J. B. Park. hortensis rubra C. B. fativa purpurea Ger. Purple or red Garden Orache.*

Haec species cum precedente omnibus suis partibus totaque facie externa convenit, praeterquam sanguineo saepe purpureo obsoleto colore quo penitus tingitur, & imbitur.

In

In hujus seminibus etiam in eodem caule nascentibus notabilem differentiam observavimus: alia enim minora sunt & nigricantia; alia majora multo, ad latera compressiora & rubentia.

Atriplex hortensis alba & rubra specie differre videntur, quoniam semine late in fe invicem non transmutantur, sed alba semper producit albam, rubra rubram, ex observatione *J. Bauhini* & nostra.

Atriplex hortensis utraque semel in hortis fatis ex semine deciduo se quotannis renovat.

Atriplex refrigerat & humedat; cocta estur ut olus; in alvo solvenda celebris est, unde etiam nonnulli quique herbis emollientibus eam annuntant. *Ufus* Officialis præcipue externus est in clysteribus & epithematibus pargoricis.

Quæ præterea Veteres tradunt de Atriplicis facultatibus apud ipsos vide.

Semen exhibitum tum alvum abunde lubricum non sine molestia, tum crebros vomitus provocat, experimento Pharmacopoei cujusdam, qui ad rufculos purgandos eo uti solebat. *Matth.* De vi purgatrice & emetica vehementi hujus seminis aliud exemplum ex Serapione addit *J. Bauhinus*.

- A. 3. *Atriplex sylvestris folio hastato seu deltoide.* An *Atriplex sylv.* altera Ger. emac? C. B. **Narrow-leaved wild Orache.**

Radix alba simplicis, fibris aliquot majusculis ceu ramis, & fibrillis plurimis capillaribus donata, terram adeo firmiter apprehendit, ut excipiat admodum difficilis sit. *Caulis* inde exurgit fœlicubitalis aut bicubitalis, minimo digito minor, striatus, glaber, medullâ fœctus, ab imo ad summum usque ramifolus. Ramuli imi propè radicem bini adverti, ut in aliis hujus generis, & caulem ipsi intermedium longitudine æquantes, summi alterni. *Folia* triangula, hastæ cuspidi aut Chenopodii aut Spinachie similia; pallidius fere virentia, ad margines quodammodo dentata ut in Spinachia aut Chenopodio, glabra, pediculis utraculibus appenda. *Flori* in summis caulibus & ramulis flammæ, in spicas angustas, rubentes digesti, adeo exigui ut eorum partes obtusum fere figant. Succedunt *vascula* seminalia duabus valvulis triquetris conniventibus composita, singula semina compressa nigra continentia.

In hortis olereis, inque fœctis & locis rudertis necnon fossis suburbanis copiosè provenit; aestate & initio Autumni viget; & ubi semen perferat radicem exarefcit.

- A. 4. *Atriplex sylvestris angustifolia* Ger. emac. *Park.* *Atr. sylv. angustifolia oblonga* folio C. B. *vulgaris angustifolia cum foliulis* J. B. **Narrow-leaved wild Orache.**

Folia huic quam præcedenti longiora & angustiora sunt, minus dentata ad margines; ima enim peripæ latiuscula sunt & leviter dentata lacinata. Quæ in summis caulibus fere oblonga angustata, ad margines æqualia sunt, nec omnino lacinata, colore glauco & figurâ suâ Polygoni foliorum æmula. *Caulis*, fœlicubitalis & altior, rectus, infirmus tamen & tenuis striatus, solidus, ab imo statim ramifolus ramis imis prælongis, binis ex adverso nascentibus, summis alternis. *Radix* est fœlicubitalis, simplex, alba, fibris numerosissimis cinctâ, quibus terræ pertinaciter adhærescit, & difficulter evellitur. Summitates hujus plantæ canescunt magis quam superiores, & spicæ laxiores sunt, fœculorum & seminum globulis rarioribus fere longius à se invicem distantibus. *Pericarpia* foliuceolacea præcedentis similia, quæ dehiscentia semen ostentant singula singulum, compressum rotundum.

In hortis olereis & locis rudertis frequens oritur.

- * 5. *Atriplex sylvestris fructu compresso roseo vel stellato* C. B. *Park.* **Wild Orache with compressed fruit.**

C. B.

A radice *caulis* exurgit pedalis, rotundus, incurvus, lævis & albus, qui statim in aliquot ramos inæquales, & hi in alios minores, dividitur. *Folia* habet alba quasi polline aspersa, unguem lata, sinuata vel angustata, ut in Atriplice sylvestri quæ *Pes asperum* dicitur, pediculis carentia. His fere singulis fructibus foliaceis, pallidis, compressis apponitur, cujus formam elegantem vix exprimere licet, si enim in medio leniter extuberat, quatuor alis extuberantibus in circumferentia appressis, quæ tamen finis leves intercedunt, ac planè formâ, quâ rosæ depressæ in quorundam nobilium usibus pingi consuevit: in singulis quatuor extuberantiis semen compressum mediocri magnitudinis continetur.

Hanc Monpsellii circa moenia collegimus.

Hæc planta nobis incognita est, nec scimus an vera sit & genuina Atriplicis species, ob fructum tetraëcoccum; tantisper tamen hic locum habere permittimus, donec vel nobis eam videre contigerit, vel ab aliis quibus innoteat ad quod genus propriè pertineat certius edocti fuerimus.

D. Magnol Atriplicem maritima lacinatam C. B. ad hanc multum accedere existimat, quæ passim etiam circa Monspeilium nascitur.

6. *Atriplex angustifolia dentata.* *Atriplex angustifolia laciniata minor* J. B. **Wild Orache with narrow indented leaves.**

Caulis huic cubitalis, erectus, striatus, satis crassus, valde ramifolus. *Folia* angusta, semunciam lata, tres digitos longa, ad margines dentata, glauca, superiora angustiora, margibus æqualibus abique denticulis. *Flori* & semina in summitatibus caulibus & ramorum in spicas longas & laxiores digesta. *Vascula* seminalia bivalvula valvulis conniventibus tantum, non coherentibus, monosperma. *Caulis* firmior & crassior quæquam ullius Atriplicis in Anglia sponte provenientis nulli cognitæ,

nite, striati, foliis imis contrariis, summis alternatim adnascensibus; ut in plerisque congenerebis.

In hortulo nostro nati ex fœmine Londino nullo.

Atriplex maritima angustifolia C. Bauhin in Prodr. descripta huic eadem esse videntur.

Ex quo hæc scriptus Atriplicis speciem in maritinis nostris copiosè nascentem observavimus, quæ huic vel eadem videtur, vel non multum diversa.

- A. *Atriplex angustifolia maritima dentata.*

E radice alba, lignosa, simplici, interdum rectâ, aliâ tortuosa, fibras crebras & lateribus emittente *caulem* emittit simplicem, crassum, digito tamen minime minorem, glabrum, solidum, ab imo statim ramifolus ramulis crebris, imis oppolitis, superioribus alternatim sitis, ut in reliquis fere congenerebis, altitudine fœlicubitali interdum sed plerumque minore. *Folia* angusta, inferiora tamen denticulata & satis profundis, spiculâ, glabra, glauca. *Flori* in summis caulibus & ramulis in spicas longas & laxas digesti, flammæ, externæ purpureascentes, quinque intus flammula cum apicibus luteolis contentis.

Floribus succedunt *vascula* seminalia triquetra & binis valvulis conniventibus composita, singula singulis seminibus fœra.

In palustribus salis propè Camalodunum in Essexia copiosè provenit.

A præcedente differt foliis latioribus, & pro latitudine brevioribus multo, supremis etiam in caulibus & ramulis dentatis.

Locus.

- * 7. *Atriplex sylvestris Monpselliana cum pulcris involucriis* J. B. **Wild Orache of Montpellier with fair Seed vessels.**

J. B.

Folio est brevior, albicante, sinuato Atriplicis vulgaris, brevi pediculo constante: *involueris* seminum angulosi, quodammodo Cynoglossæ nostræ topariæ similes [i. e. Aparine majori pressum, nigrum; lappis etiam multo majoribus, nec velut in spicas desinentibus]. Hæc planta, inquit, ad Atriplicem 2. Matth. in post. figuris accedit it, ut facillè eandem existimem.

An ab alio quoquam præterea Botanico descripta sit hæc planta incertum: nobis nondum inspecta est, si descriptionem rectè intelligimus.

D. Magnol Atriplicem sylvestrem lappulâ habentem C. B. hujus synonymam facit; & revera descriptiones in plerisque conveniunt. D. Morifonius Atriplicem sylv. lappulâ habentem Atriplicis fragillæ speciem facit; quò & nos eam reulimus, incerti adhuc quò debeat referri.

- A. 8. *Atriplex maritima* J. B. *maritima laciniata* C. B. *marina* Ger. *marina repens* Park. **Agged Sea-Orache.**

J. B.

Caulis humi spargit cubitales, numerosos ex crassa satis radice exortos, totos albicantes, per quos & folia candicantia, sinuata, pelis anserini similia. *Floribus* per extrema potissimum ramulorum, racematim congesti, flores Portulacæ marinx imitantur. In folliculo bivalvi rugoso, aspero, in dorso aculeato, semen continetur unicum.

Bobelii & nos quoque in maritimis Mediterraneis & Adriaticis nusquam non obviam habuimus hæc Atriplicis speciem, humi stritam. Bobelii eam perperam repentem vocat: sparsa est supra propè Holland, vicum s. m. p. à S. Olinthæ oppido remotum in Essexia: D. Dale in Merseia etiam insula invent copiosissimam.

9. *Atriplex Halimi folio* C. B. *sylvestris Halimi folio* Park. *Halimoides Bobelii* J. B. *utrinque sylvestris foliis integris racemosa* eadem ex sententia D. Morifoni & nostra. **Sea-Orache with the leaves of Sea-Purslane.**

Bob.

Æstiva est, *caulis* edens ternum & quaternum cubitorum, & *folia* Halimi integra, aut parum sinuata: *flori* & semina racemolâ, foliulis membranaceis bivalvibus inclusa, cæteram more. *Nobis incognita & suspecta est.*

- A. 10. *Atriplex maritima perennis folio deltoide triangulare, minus incano* Morif. An Atriplicis maritima speciei Valerando J. B? *Atriplex maritima nostras* Cat. Ang.

Morif.

Hæc *caulis* provenit multis, bipedalibus, lignosis, humi stratis, atque medio surrecto longioribus [fere longioribus] ad quorum singulos nodos proveniunt folia triangularia, sinuata tamen & acuminata, colore magis incano Atriplicis sylvestris folio deltoide, sed minus Halimo frutescente. *Flori* proferunt multos, herbaceos cæteram Atriplicem maritimarum more, quibus singulis succedunt singula semina binis foliis in dorso verrucosis inclusa. *Radix* longa est, brachiata, diu durans, sicut Halimi cæteri marini.

S

In

Locus.

In maritimis Angliæ & Belgii provenit. Floret eodem tempore cum cæteris Halimi seu Atriplicis marinae speciebus.

Hæc est (ni multum fallor) quam in *Cat. Ang.* sub titulo Atriplicis maritimæ nostratris descripsimus, & cum Atrip. 4. seu Jylv. folio deltoide eandem esse suspicatus sumus. Verum si radix perennis sit, (quod nobis tunc non innotuit) omnino speciem diversam est.

Hujus duas varietates observavimus, colore differentes, nimirum *Atrip. mar. albam*, & *Atrip. mar. rubram*.

- * 11. *Atriplex minima angustifolia maritima* Bocconi. *The least narrow-leaved Sea-Ox-tail.*

Folia huic angusta sunt Antirrhini minimi facie, incana, pulveris marisq. aspergine semper foedecentia. *Semina* in exiguis nodis capiti modo in unum congestis, singulis tamen binis foliis inclutis, spicam quasi racemolam componunt, Kali minimi formâ.

A Bigarone pharmacopola ex Stechadibus allatam habuit. Hæc *Paulus Bocconi*.

Atriplex maritima angustifolia C. B. cujus ramum duntaxat siccum Rupellæ collectum vidit, descripta major fuisse videtur, *caule* nimirum cubitali, foliis etiam diversâ, angustis, crenatis, duas uncias longis absque pediculo. Verum nulla descriptio ad ramum siccum facta, an plantam novam demonstraret, an aliquam ex descriptis nescimus, nec est cur ejus rationem habeamus; eandem tamen esse putamus Atriplicem nostræ angustifoliæ dentatæ superius descriptæ, ut ibidem monuimus, aut fortè Atriplicem nostræ angustifoliæ maritimæ dentatæ.

CAP. IV.

Atriplex maritima fruticosa, Halimus dicta.

1. *Atriplex Halimus dicta latifolia. Halimus Clusii J. B. Hal. latifolius* Ger. *latifolius seu fruticosus* C. B. *latifolius seu Portulaca marina incana major* Park. *Great broad-leaved Sea-Purflane.*

Clus. J. B.

Frutex est omnino candidus, Rhamno similis, ipso etiam candidior, eadèmq. altitudine [tri-um quatuorve aut plurium cubitorum] assurgens, multis ramis ex una radice prodeuntibus, crassiss, lignosis & fragilibus, & dum juniores sunt ut Atriplicibus fungosis. *Folia* Oleæ seu potius Rhamni [J. B. Atriplicis marina, non tamen sinuata serratæ;] breviora tamen & latiora, interdum rhomboide figura, ordine nullo per ramos disposita, pediculis satis longis harentia, etiam hyeme virentia, crassa, succulenta, candidissima & quodammodo splendentia, sapore lubacido prædita. *Flos* Oleæ panis, parvus, muscosus, purpureus, racematim in summis ramis coheret. *Semen* parvum, compressum, fuscum, in lappulis non absumibus nostræ Atriplicis lappaceæ Monipessulanæ, minoribus tamen & candidis. Radix dura est, lignosa & in multis ramis sparsa.

Floret æstate, semen Autumno maturificat.

Tempus.

Hyemes aprioris in regionibus Septentrionalibus, Angliæ scilicet aut Belgio, non fert nisi diligenter custodiatur, & à frigore defendatur.

Locus.

Sponte provenit Ulyssipponæ vicinisque locis ad Tagum aut ejus ostia & æstuaria mari proxima in sepibus. Hispalî etiam in sepibus. Nos in sepibus mari vicinis propè Messanam copiosam invenimus sponte ortam.

- * 2. *Halimus angustifolius procumbens* C. B. Ger. *Hal. tenuifolius seu Portulaca marina incana minor* Park. *Portulaca marina fruticosa, quæ Halimus 2. Clusii J. B. narrow-leaved Sea-Purflane.*

Clus.

Supra cubitalem aut sesquicubitalem non assurgit altitudinem, flagellis potius quàm ramis adeo infirmis, ut plerumque procumbant & humi fundantur, candidis quidem illis sed minus superioris ramis. Hujus folia oblonga, angusta, pinguia & carnosa, cinerei & albicantis coloris. *Flos* minus flagellis racematim coherens innascitur herbacæ potius quàm purpureis coloris: quibus succedunt folliculi rugosi, binis valvis triquetris compressi, singulis *seminibus* continentes, prioris feminibus minoræ.

Locus.

In maritimis regni Valentini nascitur, itemque in aggeribus insulæ illius quam duo Rhodani cornua faciunt.

Hanc plantam cum sequente *J. Bauhinii* eandem facere videtur: verum Clusio potius fides adhibenda, quæ distinguit.

- A. 3. *Halimus*

Lib. IV.

De Herbis flore imperfecto, &c.

- A. 3. *Halimus seu Portulaca marina* C. B. *Hal. vulgaris seu Portulaca marina* Ger. *Portulaca marina nostras* Park. *marina fruticosa, quæ Halimus 2. Clusii J. B. Common Sea-Purflane.*

J. B.

Pedales promittuntur aut etiam longiores, humi plurimum procumbentes, ex ceruleo colore purpureiscentibus albicantibus, tenues, lentos; in quibus folia quodammodo ad Oleæ aut Rhamni *Marth.* folia accedunt, nisi breviora essent, pinguia fere & Portulacæ sativæ amula, exalbidæ & ferè cinereæ, levia [priori similia, pinguiora & magis carnosa, mupis tamen incana & ex viridi potius canescentia Clusio] saporis salis, quem in hortos translati fructus exiunt. In ramulorum extremis *semen* copiosum, racematim congestum fere, minutum, præcedentibus floribus, qui ex viriditate in purpurillum quoddam vergunt, Bliti aut Atriplicis fere similes. Illi radix lignosa, vivax, velut & ipsa thrips, quæ decidentibus paucis foliis hyemem sustinet.

In maritimis non Mediterrancæ duntaxat maris sed & Zelandiæ, Flandriæ, Hollandiæ atque etiam Angliæ aggeribus & tumulis arenosis nascitur, copiosissime verò in aggeribus fossarum in palustribus salis, quas singulis accessibus æstus marinus inluit.

- * 4. *Halimus minor* C. B. *minor Germanicus* Park. *The least German Halimus.*

C. B.

Ex radice tenui, capillata, caulis cipericeus palmum superans, variè incurvatus exurgit, qui paulo supra radicem in ramulos plures, tenues, uncias tres longos abt & foliis paucis cinericeis & oblongo-rotundis, sed in ramulis angustioribus, nonnullis insar Atriplicis utrinque una lacinia divinis. *Flosculi* plures, parvi, herbacei, muscosi, intus luteoli, longis pediculis per ramulorum summa succedunt: quibus valcula quadruplicia, semen parvum, griseum, reniforme continetia.

Infra Northusum provenit.

Planta hæc non est vera & genuina *Halimus* species, tum quia flosculi ejus præter normam alii Locis. arum Atriplicum pediculis longis appenduntur, tum quia valcula seminaria quadruplicia obtinet. Verum quia nescimus quo eam commodius referamus (necdum enim nobis cognita aut conpecta est) quem assignavit autor locum occupare permittimus.

CAP. V.

De Blito Sylvestri.

Blitum, Græcis Βλίτον, seu Βλίττον ut alii scribunt, quasi Βλῆτον abjiciendum, vel propter inertiam & vilitatem, vel ob insulsum, fatuivum saporem C. B. Hinc Comici occasionem fupserunt jocandi in homines nullius rei, quos Bliceros vocant & Blicomamas. Fostus à Βλῆτῳ pice nullius usus deducit.

Nos Bliti notas characteristicas facimus semina rotunda seu compressa, singularia seu solitaria quibus flosculi ipsi seu maris perianthia pro valculis sunt, interdum arctæ, interdum laxius conniditas, Botryn vulgarem & Mexicanam, Kali species aliquot; necnon Solum minus fruticosum C. B. seu Vermicularem fruticosam aliis, quoniam Kali minori albo cognata & affinis videtur, quamvis (ut verum fateamur) illius semina & valcula seminaria nondum curiosè observavimus.

Quod Blitum vulgò dicitur notis characteristicis, h. e. feminibus valculis quæ per maturitatem, transversum in medio rumpuntur aut diffiliunt inclutis, cum Amaranto convenire suspicamus; ideoque duo Bliti genera constituenda putamus; Primum de quo hæc capite agimus Blitum sylvestre dicitur: Alterum de quo sequenti Blitum continetur.

- A. 1. *Blitum Bonis Henricis dictum. Bonis Henricis J. B. Ger. Tota Bona Spinachia facie* Lob. *Lappatum unguinum* C. B. Park. *Englisch spinney or All-good.*

E radice crassa, subterrea, fibris aliquot donata, acri & amara plures emittit caules striatos, concavos, partim erectos partim supinos, brevi lanugine hirsutos, pedales aut cubitales. Folia triangularia, Atriplicis aut Ari similia, & interdum paria, superne glabra, inferne farina tenui resperfa, longis pediculis nixa, caulis alternatim adnata, lapore nonnulli nitrola. *Flosculi* in summis caulis conferti in thyris, Bliti aut Amaranthi modo, flaminei lutei, & calice quinquefolio, adeo exigui ut earum partes vix liceat discernere. Singulis autem flosculis singula succedunt semina, parva, ipsi flosculis inclutis, compressa & ad renis figuram accedentia, in veliculis membranaceis aut

In areis & campis, inque locis ruderalis ad semitas, aut etiam olivæ accis frequens occurrit. Aprilis & Maio mensibus floret.

Mercurialis nostratum vulgò per errorem dicta est hæc herba, ejusque turiones, germina novella & florum thyris, dum adhuc teneri sunt, in aqua aut carnium pure decocta, & cum butyro & sale condita edunt, Spinachiz, Lupulorum & Alparagi modo, quibus saporis suavitatem non multum colunt, facultate detestiora præferuntur.

Mirricæ confert ad ulcera fordida purganda & glutinanda, autore Fuchio. Vernes in ulceribus putridis animantium quadrupedum natos excurit certissimo experimento, si herba usâ ulceribus imponatur, id quod non semel ipse vidi. *Tring. f. Bauhinia* hac de Atropice olida dicta accipit. Ego (inquit * Sim. Pauli) non sine felici successu Bonum Henricum [totam plantam] cataplasmatim formâ ad mitigandos Podagricos dolores adhiberi semel atque iterum apud plebeios observavi: nec quodam periculi timendum est, cum non repellat fed discutiat & digerat; imò insuper anodyna est, quæ qualitates rarò in uno simplici conveniunt. *D. Tancered. Robinson.*

* Oeodrip.
Botan. cl. 3.
p. 217.

Cataplasma ad Podagram,
R. Herbe Boni Henrici recensente sine floribus *Misc.* Florum Sambuci, Chamomillæ ficcorum ana M. ij. Contundantur, grollic: coque in f. g. aqu. Sambuci ad putrilagineum.

Remicæ gummi Caranæ 5ß. Camphoræ 5ß. M. F. lege artis Cataplasma. *Sim. Pauli.*

- A. 2. *Blitum erectius sive tertium Tragi J. B. minus* Dod. *polysermon* C. B. Park. *idemque Blitum album minus* corundem & Ger. *Appiglit Blite* ex Hill-fred.

Radice est simplicis, rubente, fibris aliquot tenuibus capillata, altè in terram descendente si locum commodum nacta fuerit, aliàs (ut ait *f. Bauhinia*) fibrola. *Caulis* dodrantalis alti, striati, glabri, foliis plurimis prope terram ramos foliosos ipsi etiam caulibus longiores; in quibus nascuntur *folia* modò adpressis, sepius alternatim posita, pediculis uncialibus hærentia, glabra, minus crebra quam in aliis Blitis, foliis Frouelle aut Majoranæ sylv. familia, fed tantillo majora: *f. Bauhinia* Oyemi foliis ea comparat: Ex quorum aliis & in ramorum extremis racemati *flores* coherentes purpurascens; subsequente semine parvo nigro Portulacæ, sanguineo florido colore, inquit *f. B. ex afflicto* tingente.

Semina in singulis *foveolis* singula non occultantur sed vixi patent; proinde Lobelius forum mulcorum fecerunt Boryi non dissimilem eidem non ineptè attribuit.

In fimeus, Lupuleis & arvis pinguioribus abunde provenit.

Locu,

3. *Borys* Ger. *vulgaris* Park. *Ambrosioides vulgaris* C. B. *Borys plerique* Botanici J. B. *Oak* of Jerusalem.

Radice nititur parva, alba, rectâ descendente, paucis fibrillis donata. *Caulis* ei dodrantalis, aut pedalis pro ratione soli, teres, rigidus erectus, hirsutus, crebris foliis alternatim positis vestitus, ab imo statim ramulosus. *Flores* in summis caulibus & ramulis numerosissimi, longa serie velut in *spicas* laxas digesti. Ex uniuersaque autem foliis finis duo exeunt furculi & velut racemuli *foveolis* & femibus onusti. Hi furculi divisionibus suis dichotomiam observant, & in unoquoque divaricationum angulo *foveolus* sedet nullo pediculo, itaque in ipsis foliorum alis inter pediculos furculorum modo dictorum. *Flores* fertiles, flammæ & herbacei vitium botros amulantur: singulis *foveolis* succedunt *semina* Sinapeos similia fed minorâ multo. *Folia* quernorum æmula divisura, venis majoribus rubris insignita, pediculis longis insident; cum primò emergunt rubra sunt, postea pallescunt. Florum racemuli ex viridi pallescunt, tandem ad tactum glumosi. Odor tantillo plantæ suavis est & aromaticus. Borys annua est planta, æstate florens & semen perficiens; Bliti specieb. us accendens.

In arenosis circa Rhegium in Calabria, Florentiam in Etruria, Montepelium & Nemausum in Narbonensi Gallia copiose provenientem observavimus.

4. *Borys Ambrosioides Mexicana* C. B. *fruticosa Americana* Park. *American Oak* of Jerusalem.

C. B.

Radice est oblongâ, fusca, capillaribus fibris cinctâ, intus candidâ: *caule* pedali, etiam altiore, sed cubitum non superante, eoque subrubente, quandoque, rotundo, striato, pilis levissimis & rarissimis aspersis: *foliis* pallide virentibus, Atropicis sylvestris vulgaris formâ similibus, oblongis, sinuatis, pediculis oblongis donatis, & abique ordine caulem ambiens: ad singulorum eorum ramuli uncales ut in Atropice emergunt, pluribus velut capitulis alternatim dispositis onusti, quibus singulis foliorum exiguum subicitur, quibusque apertis *foveolis* exigui, luteoli, ut in Bory conspicuntur, hisque *semen* mucronem copiosumque succedit. Planta annua est, ex femine deciduo se propagans. Et licet tota planta primo intuitu Atropicem referat, ita ut Atroplex Mexicana dici posset, atamen propter odorem, gravem quidem, sed non ingrati, & laporem aromaticum ad Cuminum accedentem, & propter forum & feminum copiam ad Boryn referre maluimus.

Hæc est (ut nobis videtur) *Atroplex* seu Atroplex odorata Mexicana *Fran. Hernandez.*

Vires & usus.

Herba in pulverem redacta, mellique in Eleotari formam excepta præstat contra pulmonum vomica, quo remedio multos ego curavi qui pus ferebant *Marth.* Valere dicitur ad dolores uteri, ad menses ciendos & emortuos fetus ciendos.

Nonnulli inter vestes Boryn reponunt ad cineas abigendas & odoris suavitatem communicandam. Caterum Borys dicta est hæc herba à femine racemati caulibus adnascente.

Fr. Hernandez *Epaceti* seu Atropicem suam odoratam Mexicanam (quam pro Ambrosia Mexicana C. B. habemus) crudam coctivæ adjectam condimentis corroborare scribit, pectori asthma & obstructis conserre, & gratiam alimoniam præbere. Jus decocti radicem dylenenteria concere, dissipare inflammationes & noxia venenosæ pelere animalia.

Blitum

Blitum Atroplex dictum.

5. *Atroplex baccifera* Ger. emac. *baccifera rubra* Park. *Sylvestris mori fructu* C. B. *Berry-bearing Orach*, by some called *Bloody Spinage*.

E radice alba, dulci, tenera, longi & satis crassi pro plantæ modo, plures emittit *caules* crassifolios, teretes, striatos, rubentes, dodrantales aut pedales, ramulos, ad terram subinde reclinales, quamvis mediis caulibus non rarò erigatur. *Folia* longis pediculis mixta, triangula, Spinachiaæ aut exortum foliorum inque caulibus & ramorum terminantibus, forum & feminum dense stipatorum globuli gemini, baccas seu mora imitati, cauli & foliorum alis arcè adherent, per maturitatem rubri, & succo quodam vini rubriamulo prægnantes. *Flores* autem singuli (seu calices aut valcula feminalia mavis dicere) quatuor foliolis compositi videntur, & singuli *foliola* femina parva, nigricantia, fibroscula continent.

Annua est planta, femine deciduo quotannis se renovans.

6. *Atroplex Mori fructu minor seu streptifera minor* Morisoni; *At. sylv. baccifera* Clus. Hist.

Clus.

Affurgunt à singulari *radice* paucis foliis prædita terni aut quaterni *caules*, interdum unicus, statim à radice capite divisis in aliquot ramulos pedem aut circiter longos, inæquales & angularos in terram procumbentes, minoribus aliis ramulis donatis: in quibus, ut & majoribus singulosis nascuntur *folia*, modò in unum latius, modò in alterum disposita, angulosa, qualia in Atropicis ceteris quibuscumque speciebus, incana, ad quorum exortum multi in unum caput congesti obicul, fructus Mori rudimenta quodammodo referentes, qui per maturitatem rubellum colorem contrahentes exigua franguntur, atque magnam toti plantæ addunt venustatem & gratiam: singuli autem illi obiculi femina multa continent exigua, rotunda, cinerasci coloris, qualia ferè in Papavere ceratite, violaceam florem ferente.

Eandem aut similem plantam in Triolenti comitatu reperisse se affirmabat Gulielmus de Mera Medicus, dum ex Italia rediens per eam regionem iter faceret, sub extremum Augustum magis fruticentem, & suis fructibus onustam adeo elegantibus, ut ipsam etiam ad vescendum invitarent. Hæc omnia Clusius.

- * 7. *Atroplex sylvestris lappulas habens* C. B. Park. *At. sylv. Montepelulana cum pulchris involucribus* J. B. exsententia D. Magnol.

J. B.

Ex *radice* parva fibrosa *cauliculis* palmares, striati emittuntur, quos *folia* atrovirentia parva, angulosa, alternatim disposita, brevibus pediculis donata cingunt, ad quorum exortum *lappule* duæ Conradii feminum magnitudine adherent, *semen* nigrum, parvum compellens continentes.

D. Magnol hanc plantam ad Atropicem sylvestrem Montepelulanam cum pulchris involucribus *f. B. refert*, & fortasse rectius, nam descriptiones in plasticis conveniant. Espungas ergo Lector, si videtur, hæc speciem, nobis non invit.

- A. 8. *Atroplex sylvestris J. B. sylv. vulgarior* Ger. emac. *sylv. vulgarior sinuata major* Park. *l. sive folio sinuato candicante* C. B. *Common wild Orach*.

Radice simplicis, albâ, lignosâ, obliquâ non rarò & huc illuc reflexâ, pluribus fibris capillaribus donatâ nititur. *Caulis* surgit nunc unum, interdum plures, cubitales & altiores, satis crassos & firmos, solidos, angulosos seu striatos ab imo ad summum usque ramulosos ramulis crebris, è foliorum alis exeuntibus; quæ ad modica intervalla alternatim adnata, pediculis fœsciacalibus, duas trêves uncias longa, sêscunciam aut duas uncias lata, figuri ferè rhomboide, circum oras sinuata aut dentata, dentibus inæqualibus, levia, superne obscurius viridia, non raro tamen farinaceo candicante pulvisculo perlata inferna parte magis. *Flores* in summis caulibus & ramulis racemati congesti exterius candicantes, singuli quinque foliolis herbaceis acutis, totiusmque flammulis albis compositi, adeò exigui ut eorum partes obtutum ferè fugiant. Hi tandem arcè connivent, & singuli singula *semina*, rotunda, compressa, nigra, flavescentia amplectuntur & occultant: oculi autem stellam quinque radiorum intuentibus præsentant.

In fimeis & locis rudicatis & hortis oleraceis pinguioribus exit, Julio mensis florens & per reli. Locu. quam deinde æstatem. Folia plantæ marcescenti xerampelina & rubra evadunt. Annua est.

- A. 9. *Atroplex sylvestris latifolia altera* Ger. emac. *latifolia autiore folio* C. B. *Atrop. dicta* *Pes asperius alter, sive ramulosus* J. B. *Sharp pointed Goodfoot*.

Radix huic alba, simplex, fibris capillata, dura & lignescens, interdum ramifolia. *Caulis* cubitalis & sesquicubitalis, erectus, glaber, viridis, satis firmus & crassus, medullis farctus, & ab imo statim ramulosus. *Folia* caulibus adnascuntur crebra, nullo ordine, pediculis fœsciacalibus, triangulata, & lata scilicet basi in acutum mucronem semina declinante, obscure viridia, glabra. *Flores* conferti velut in racemulis in summo caule & ramulis è foliis alis egressis, perexigui & vix conspicui, flammici. Singulis *foveolis* singula intuent *semina* rotunda, nigra.

In fimeis, & locis rudicatis, secus vias & semitas alibi que in huc illuc, præsertim humentibus, in. Locu. videntur frequens.

S 3

A. 10. *Atroplex*

- A. 10. *Atriplex sylvestris latifolia* Lob. C.B. *ſylv. latifolia ſive Peſ anjerinus* Ger. emac. Park. *Atriplex dicta Peſ anjerinus* J. B. *Goofetoot of Soudane*.

ſ. B.

Perfilimus eſt Atriplici ſylveſtri folio ſinuato candic. ſed hujus folia ampliora, laxius & rarius ſinuata, atro-virentia, capite gravante odore prædita. *Flores* racemoſi, Atriplicis jam dictæ, æquæ quam explicatur plerumque rubens. *Semen* exiguum, rotundum, nigrum. *Radix* lignificat. *Caulis* craſſifolius rectus cubitalis.

Humilis eſt præcedente, magisque in latitudinem diffuſa, foliis magis ſinuatis, obtuſioribus & rotundioribus.

Eiſdem cum priore locis invenitur.

Hiſ addit aliam Atriplicis ſylveſtris latifoliae ſpeciem, erudiſſimus Vir D. Rob. Plot, quam *Atriplicem vulgarem ſinuatam* appellat, quæ à Peſe anſerino altero ſive ramoſiore ſ. B. in eo ſaltem differt, quod Fragiferae inſtar ſemina in globulos congeſta caulibus artè adherentia geſtet.

- A. 11. *Atriplex olida* Ger. *olida ſive ſylveſtris ſetida* Park. *ſylv. VIII. ſive ſetida* C. B. *ſetida* J. B. *puſilla, olida, hircina, Vulværia vocata, garum olei* Lob. *Stinking Orache*.

ſ. B.

Vix humo tollit caule, ut plurimum ramoſos, dodranteales aut etiam majores; quos veſtiunt folia ex rotunditate modicè in acumen deſinentia, poſtiſimum ſuperiora, in inferioribus quedam ſinuata, farinaceo alperſo candicantia; odoris vircoli intolerabilis, ut qui vel attactu levi manus ita inficit, ut longo tempore vix poſſit elui. *Floſculi* racemoli Atriplicum aliarum ſylveſtrium modo. *Radix* gracilis, fibrata.

Locus.
Vires.

Juxta parietes & in locis ruderatis provenit, ſed rariſ.

Atriplicis hujus folia contulâ cum Saccharo conſervam efficiunt hyſtericis utiliſſimum. D. Needham. Herba hæc arefacta & in aquâ cocta inſtar Theæ mixtæ paſſioni hyſtericæ prodeſt. D. Polmer.

- * 12. *Atriplex ſylveſtris altera, folio ſinuato ſaturè virente, ſpicâ ſubrubrâ* Morif.

Morif.

Hæc tam luxuriôſa proceritate prodit, ut quaternos ſæpe cubitos excedat, caule ut horteniſ anguloſo, purpureſcente & ramoſo; folio horteniſ non admodum diſſimili, poſtiſimum quod ad colorem attingit, ſed paulò minore, crenato; flore luteo & exiguo; ſemine racematim digeſto in ſummitatibus caulium & ramorum; radice fibrata.

In ſuburbiorum ſinitibus & ſolis paſſim provenit.

An Atriplex propriè dicta hæc ſit, an Blitum Atriplicis facie deſcriptio hæc nos incertos relinquit; ob ſemen racematim digeſtum Blitis porius ſubjunctum: quod & de ſequenti planta, nobis paſſim incognitâ, dictum cito.

- * 13. *Atriplex procumbens folio ſinuato, lucide, craſſo* Morif.

Morif.

Planta eſt pedalis, procumbens; folia habet craſſa, præ parte lucida, in margine ſinuata: caules & folia ut plurimum ſunt rubra: ſemine onerantur caulibus lumini racematim compaſto, cæterum ſylveſtrum modo, nigro.

Locus.

Reperitur in humidis pinguibulque terrenis locis circa Blaſas in Gallia.

Flores & ſemina ſua, nigra, minuta perficit eodem tempore cum cæteris ſylveſtribus.

Hujus noticiam D. Morifono debemus, cujus etiam deſcriptionem adhibuimus.

- A. 14. *Blitum maritimum teretiſolium Kali minus alium dictum. Kali minus* Ger. *minus alium* Park. *minus alium ſemine ſplendente* C. B. *minus, ſive Sedum minus arboſcens vermiculatum* J. B. *White Glaſtwort*.

ſ. B.

Duris lignoſique ramis cubitalibus, interdum rubefcentibus, aliâs albidis fruticat, è quorum lateribus denſiſſimè enaſcuntur propagines unciales & ſextanteales, folioſiſ perſuſſis, teretibus, glaucis ſtipatæ per ramorum ſcapos longa ſerie, ſeſcuncialibus plerumque aut longioribus; univacuſculis ſinum implete globulo exiguâ. Miſi granum æquante aut majori, qui ubi explicatur apiculus oſtendit numeroſos luteos. *Semen* exiguum, nigrum, lucidum, compreſſum: in ſingulis calicibus quinqueſolis ſingulum occultatum, ad eundem ſerè modum quo in Atriplice folio ſinuato candicante.

Locus.

In ſaliſ maritimis frequentiſſima eſt hæc planta. Magnitudine inſigniter variat: Alicubi enim in fruticem lignoſum adoleſcit, alibi puſilla eſt & humi projecta, adeo ut, an due ſint illius ſpecies necne mihi nondum planè ſatiſſit. Erectam & fruticeſcentem obſervavi copioſiſſimam in Lingula illa ſeu crepidine petroſa, quæ à *Portlandia* Inſula verſus litus Angicum porrigitur.

* 15. *Kali*

- * 15. *Kali minus villiſum* C. B. *Cali parvum biſuſum* J. B. *The leſſer hairy Glaſtwort*.

Plantula eſt Kali minori nonnihil ſimilis, radice oblonga, fibroſa, nigricante, caule pedali, inæquali, ramoſo, ramulis multò brevioribus quam illius, nec ita rectis ſed incurvis; foliis nonnihil brevioribus, anguſtioribus, craſſis, ſucculentis, ſaliſ. Tota planta albicante lanugine canefcens, Kali minore mollior eſt. Hactenus ſ. Baubinus. Addit Calparus ſed, in cauliculis ſummis, capitula parva ſerre, florem minutum continetia; ſemina ſe non obſervâſſe.

Forſe hæc planta à Kali minore non differt ſpecie.

Monſpelio non longè ad mare oritur.

Kali ſive Vermiculari marine non diſſimilis planta J. B. & *Kali biſuſo affinis, forſe Anthyllidis aliqua ſpecieſ æqualens*,

Cum ex ſiccis plantis deſcriptæ eſſent, eiſdemque tum flore tum ſemine carentibus, neſcimus plane an ad hoc genus pertineant, nequid ab aliis deſcriptæ & deſcriptæ ſint ſub hoc aut alio aliquo genere. Videſis earum deſcriptiones & figuras apud Bauhinum Tom. 3. p. 705.

Kali minus ſoliſ lucidis Botan. Monſp.

Foliis copioſis lucidis & in acutum deſinentibus à minori villoſo & minori albo diſtinguitur. Præcedentium varietas videtur.

- A. 16. *Sedum minus frutiſolum* C. B. *Vermiculariſ frutiſola altera* Park. *Cali ſpecieſ ſive Vermiculariſ marina arboſcens* J. B. *Shubby Glaſtwort*.

ſ. B.

Cubitalibus & bicubitalibus, teretibus, glabris lignoſis *ſolonibus* cinerej coloris fruticat, in ramos longiſculos ductus, per quos conſertim naſcuntur folia, ſemunciat breviora, quædam etiam uncialia, ſucculenta, Kali hirtiſ excepta hirtiſe ſimilia, alternatim diſpolita, ſapore ſaliſ: ad quorum verſis, ſuperiſ ſatis craſſa & lignoſa. Radix in multas radículas fibratas ſinditur deorſum.

Plantam hanc in ſqualidis campis Arelaten inter & D. Egidi oppidum non procul à Rhodani fluentis uberrimam perennantem nos quoque poſt Lobelum obſervavimus.

Hæc planta (ut rectè ſ. Baubinus) habet multa que cum Kali minore conveniunt.

- * 17. *Sedum minus frutiſolum alterum* C. B. *Vermiculariſ arboſcens* Park. *Cali ſpecieſ, ſive Vermiculariſ frutiſciſ varietas major* J. B. *Tree Glaſtwort, or Sea-Bite with Stones crop-leaves*.

Hæc, autore Lobelio, foliis eſt albis, denſiſſimè conſertis, denticulatis, Vermiculariſ acris majoribus. [Addit Morifonius:] flores producit ex herbaceo luteo, quàm præcedentis majores; ſemina ſunt, ut Kali, nigra. Parkinſonius noſter eam ita deſcribit.

Hoc genus Sedî (ut vocat) in hortis cultum ad quinque aut ſex pedum altitudinem affurgit, ab imo ad ſummum ulque ramulis crebris, foliſque creberrimis exiguis, longis, teretibus, inſipidis, Sedî minimi vermiculati perſimilibus, verum minoribus & viridioribus obtutum. Flores in ſummis ramulis quàm præcedentis minores (forſe error eſt Eribeæ aut Typographi pro majores) pallidè lutei. Radices longe, lignoſe in terra ſe diffundunt.

An hæc & præcedens planta ſint verè & genuinæ Bliti-Atriplicis dicti ſpecies mihi non conſtare fateor, cum flores & ſemina præcedentis non ſatis curioſè obſervaverim, ob ſimilitudinem tamen cum Kali minore albo congenereſ eiſ plantas eſſe ſuſpico: & propterea hunc eiſ locum aſſignavi.

18. *Blitum Americanum ſpinſum. Chonny American Blite*.

Hujus ſpecimen pulcherrimum, à ſe curioſè exſiccatum ad me tranſmiſit ingenioſſ. Vir & eximiſ Botaniciſ D. Hanſ. Sloane M. D. Erat id dodrantiſ longitudine; caule (ut videbatur) recto, ſatis firmo, ramoſo, ramulis alternatim è ſolorum ſinibus exeuntibus. Folia Bliti polyſpermi ſerè figurâ & magnitudine, [aut Parietariæ] pediculis ſeſcunciat aut duas uncias longis herentia, [inferiora inſertæ] per marginem æquali, nervis in ſucco admodum conſpicuiſ. In aliſ foliorum hoſculi ſtaminei, ſetuliſ, in globulos conſerti, & ad exortum hoſculorum hinc inde ſpina rigida, acuta, ſemuncialis. Summiſ cauliſ & ramuli in ſpicas longas, cruiſas, è plurimiſ hoſculis conſertiſ, Amaranthi in modum, ex herbaceo flavicantib. Spiciſ autem nullæ intermixtæ ſunt ſpina: Hoſculorum ſingularum partes ob parvitatem clarè diſcernere non licuit; neque quomodo ſemen geſtet. Folliculi tamen bivalentes videbantur.

In horto Regio Monſpelienciſ inque Pariſienſi cultam obſervavit D. Sloane.

Locus.

C A P.

CAP. VI.

De *Blito hortensi*.

Blitum vulgo dictum (ut superius etiam monuimus) femina vasculis quæ per maturitatem transverſim in medio levi tactu diſſiliunt, ut in Portulaca, incluſa obtinere ſuſpicamur, Amarant in modum; adoque ab Amarant, ſpicarum præcipue colore & elegantia diſſert. Alii diligenter rem examinant. Si ſimium reſpectu cum Blitis ſuperiori capite comprehenſiſ conueniant, non eſt cur Caput peculiare ſiſ assignetur, ſed illis ſubjungi poſſunt.

1. *Blitum rubrum majus* Ger. C. B. Park. *Blitum pulchrum rectum magnum rubrum* J. B. *Great red Blite*.

7. B.

Facilis eſt adoleſcentia, radice pollicari fatua, ut & tota planta; caule ſiſtuloſo, intus extragæ ſanguineo rubore perſuſo, concolorumque ſuccum preſſu remittente. *Folia* Betaceis minora, magis rugoſa, quæ caulem ſpectant ex rubro nigreſcunt, prona parte hilarius rubent. *Floſculi* muſcoſi leucundum caulem apiculis pallidis conſtant. *Semen* Atriplicis ſylveſtris vel Amaranti, nigrum, nitens.

Planta eſt hortendiſ, necdum novimus ubi ſponte proveniat. Vidimus Montſepellii in hortis oleraceis. Ex ſemine deciduo ſe quotannis renovat.

2. *Blitum rubrum minus* J. B. C. B. Ger. *rubrum ſylveſt. minus* Park. *Small red Blite*.

7. B.

Satis magnam radice pro plantæ ratione habet, rubentem fibroſam, ex cujus capite plures caules oriuntur, lupini, rubentes, & in his *folia* multa, Solani hortendiſ minora, nervoſiora, colore atro-virente, ſapore ſatuo: ex quorum aliſ ſecundum caulem numeroſi naſcuntur *ſiſculi*, ex herbis & muſcoſis fibris compoſiti, obtuſum ſere eluſeſ.

Seritur in hortis, ac etiam in ſiſ ſponte provenit [in tranſmarinis regionibus] ut & præſertim in iſis locis in quibus ſinus pecorum aliquandiu aſſervatſ fuerit. Nos ſpeciem hanc in hortis, vineis & ſimnis circa Montſepellum & alibi tum in Gallia, tum in Germania, copioſe provenientem obſervavimus.

3. *Blitum pulchrum magnum album* J. B. *Blitum album majus* C. B. Ger. Park. *Great white Blite*.

7. B.

Eſt hoc ſimile rubro, nec ab eo niſi colore diſſerens, caule ut illud aſſurgens unico, magno, firmo, ad duos treſve cubitos erecto, albo: ſed foliſ majoribus, niſi locus interdum aridior diverſitatem faciat.

In Burgundionum *Vaucloſe* vidi, inquit 7. B.

4. *Blitum album minus* J. B. C. B. Ger. *album ſylveſtre minus* Park. *The leſſer white Blite*.

Radice nititur ſimplici, ſuperiori parte rubente, tenuioribus fibris donatâ, profundiffimè in terram ad perpendiculariſ deſcendente ac proinde evulſi difficili, ſapore non ingrato. *Caules* emittit plures, ſemipedales aut dodrantales, interdum longiores, teretes, lhiatos, ſolidos, in terram reclinatos & vix ſe ſuſtentantes, fungoſos, ſucci plenos, ſuperius nonnihil rubentes, alios albos; *foliſ* per intervalla alternatim diſpoſitis veſtito, inferioribus ad radicem minoribus, breviori pediculo haren- tibus, ſuperioribus majoribus, longiore nixis, nervoſis, glabris, arrovirentibus, ad Majoranzæ aut Nummulariæ folia quodammodo accedentibus ſed majoribus, ſubrotundis, per margines equalibus, in extremitate obtuſis ac ſi abſculta eſſent, & ſiſ ſeu crenatis. Cum primo exeunt liturâ in medio albi inter duas nigras litâ inſignita ſunt; cum adoleſcit planta, maculâ albâ evaneſcente in ſingulis foliſ nigra remanet. *Floſculi* & ſemina ſolorum aliſ racematim adnaſcuntur, ut & ſummiſ cau- libus, qui velut in ſpicis deſinunt. *Floſculi* vix conſpicui, ſtaminei, herbacei. *Semen* nigrum, ſplendens Amaranthi, vasculis ſeu folliculis herbaceis (qui ſingula continent ſinguli) incluſum. Olor ex viriditate quodammodo gravis, ſapor viſcidus.

Montſepellardi (inquit 7. B.) abundat paſſim Blitum minus album vel potiùs viride; Genevæ quoque frequens, Tubingæ aut Tuguri in agris non cultis, ſecis ſitnera, in hortis & areis.

- * 5. *Blitum Virginianum majus* Park. *The greater Virginian Blite*.

Caule aſſurgit ſimplici, craſſo, tereti, ſtriato, quinque aut ſex pedes alto, ramuliſ multis, crebris ab imo ad ſummum ulque undique cincto; foliſ veſtito quàm Bliti hortendiſ cujuſcunque majoribus, colore viridi ſaturo, alioſ iſ ſimilibus; *Semen* in ſpicis exiguiſ eſt ſummo caule & ramuliſ ex- ceſſantibus, parvum, per maturitatem nigrum, compreſſum, ſplendens.

* 6. *Blitum*

- * 6. *Blitum Virginianum minus*, *Amaranthi ſpecies* Park. parad. *The ſmaller Virginian Blite*.

Hæc ſpecies præcedenti ſimilima eſt, verùm minor & humilior multo, cauſibus & foliſ ſubru- bentibus, minus ramoſa: ſpicis longis, tenuibus & ſquamis molliſ rubentibus compoſitis, *ſemen* parvum, nigricans minis tamen quàm præcedente, minuique ſplendens continens. Radix parva, fibroſa, annua. Planta ex ſemine deciduo ſe renovat, niſi hyems aſperior ſit.

Sulpcior ego has plantas Amaranti ſpecies eſſe & eaſdem quas nos *Amaranthi Novæ Angliæ viri- dæ*, & *Amar. N. A. obſoleſt purpurei* tituli inſignimus.

- * 7. *Blitum Braſilianum* Carara *Braſilienſibus*, *Lufitanis* Brodos. Marggr.

Marggr.

Ex radice alba, ſaris craſſa multi prodeunt caules, ab uno ad quatuor pedes alti, cum foliſ ſimili- bus Blito, quæ interdum quâ ſarua videntur aſperia. In ſummitate ſort *ſiſculi* virides ſpicatim congeſſos, ut in Blito, dehinc ſemina proveniunt minorem, inſtar ſeminiſ Papaveris minoris, rotun- dum, paulum compreſſum, nigerrimum, ſplendens, pellicula græco-ſulca incluſum.

Hoc etiam Amaranti ſpecies eſſe videtur: & forte non alia quàm *Amarantus viridis* Novæ An- glie.

CAP. VII.

De *Amaranto*.

Amarantus, malè cum ſe vulgò ſcribitur Amaranthus. Nam Græcè eſt *'Amarantos'* quod & florem notat, & adjectivè ſignificat immarceſcibilis, ab a privativa & *maros* marceo. Nec immerito ita dictus eſt hujus plantæ ſos, quoniam decerpunt non ſtatim marceſcit ſed coloris gratiam quàm diutiſſimè retinet ſiccatus. Pro flore hoc in loco cum vulgo ſpicam to- tam ſeu comam habeo.

Amaranthus autem à Blito diſfert comâ ſpecioſâ & immarceſcibili, ſemine in vasculis membra- naeſ incluſo, quæ per maturitatem tranſverſim ſeu horizontaliter rumpuntur ad modum Portula- cæ ſeu *Angaliſ* terreſtris. [Forè Blitum vulgare hoc reſpectu convenit cum Amaranto, nec aliter diſfert quàm ſpicarum colore, ut ſuperius diximus.]

Amaranti duo genera ſunt, alterum majus & elatius, ſpicis aſterioribus & longioribus, minis lucidiſ & ſplendentibus; alterum minus & humilior, ſpicis mollioribus, brevioribus, & ſerici inſtar ſplendentibus, unde non ineſpè *Amarantus ſericeus* hortulanis vulgò dicitur. Ille in ſingulis vasculis ſingula habet ſemina; hic in ſingulis plura ad quatuor aut quinque.

1. *Amaranthus maximus* C. B. paniculâ ſparſâ Ger. *purpureus major paniculis ſparſis* Park. *Blitum maximum* ſive *Amaranthus major*, ſemine albo. J. B.

7. B.

In hominiſ altitudinem latiore ſolo excreſcit, caule craſſo, canaliculato, ſubrubente, ramis cre- bris ſtipato: *folia* Amaranthi purpurei, acuminata ſed majora, ex viridi purpureſcentia, rugoſa, in- ſpida: *ſores* tum è ſummo caule extremiſque ramis, tum è ſolorum aliſ emicant, in ſpicis palmar- e & ſequipalmareſ digeſti [imò pedales non raro] eaſque frequentes, & juſte inſtar nonnunquam in latum luxuriantes, colore fuliginolo, aut purpure obſoletoſis, ſtaminuliſ luteis, quibus ſemina ſuccreſcunt minuta, alba, Mili excoſtatiſ æmula.

Cum *ſemina* ſeu Bliti majoris Peruviani *Chilſ* ſpicæ ſeu panicule ſparſæ & dependentes pingantur & deſcribantur, dubiſ hæreo, an *ſemina* illa eadem ſpecie fuerit Amarantho vulgari ſpicis ſurre- ctiſ obſoletoſ purpureiſ, ſemine albo, cum hujus ſpicæ plerumque ſurrectæ ſint, nec unquam, quod obſervavim, niſi leviſer admodum nutent: veriliſſimum tamen videtur eandem eſſe, cum reliqua deſcriptio conveniat. Verùm quæſiſ ſit de *ſemina* illa Chiliſ, certum eſt, plantam 7. B. *Bambino* de- pteſtam & deſcriptam ſub titulo iſtiffimum noſtrum *Amaranthum vulgarem eſſe ſpicis ſurrectiſ obſoletoſ purpureiſ, ſemine albo*.

Catalogus Horti Regii Pariſienſiſ duas alias varietateſ ſeu ſpecies hujus Amaranthi reſcenſet, ni- mirum:

Amar. max. paniculâ ſparſâ & longiore, ſemine albo. Et
Eundem rubello ſemine: qui graniſ rubriſ Petri Ciceæ C. B. variat: & idem videtur Amaranto noſtro max. paniculâ longâ pendulâ, ſemine rubello.

2. *Amaranthus ſylveſtris maximus* Novæ Angliæ, ſpicis purpureiſ carneiſ aut viridibulſ.

Spiciſ eſt longiſ, minis conſartiſ quàm in Amarantho vulgari ſemine albo: *ſeminiſ* minoribulſ, nigriſ cum obſcuro rubore, lucidiſ: *ſoliſ* pro ſpicarum colore vel purpureiſ, vel viridibulſ. Amarantus hic Novæ Angliæ ſpicarum colore ludit, aliâ viridi, aliâ dilute, aliâ obſoletoſ, pur- pureo. Imò obſoletoſ purpureiſ, ſeu ex purpura nigricans frequentior eſt multo quàm viridiſ.

Ex

Ex semine deciduo se quotannis renovat! Semen autem ne asperitima quidem hyems corrumpit, ut hoc anno 1684. experti sumus.

Hoc genus (ut putat) colore feminis etiam variat. Habitat enim in horto nostro ex semine ortum, quod semen album producit, nec caule, nec foliis, nec spicis ab eo quod semine est nigro discernendum.

3. *Amaranthus maximus*, paniculâ longâ pendulâ, semine rubello. *Amar. coccineus elegans maximus* Park.

Caule affurgit simplici, terete, crasso, procerò, quàm præcedentis etiam altiore & majore: foliis vestito illius æqualibus aut majoribus, pallide seu ex luteo virentibus, paucò rubore aspersis, interdum tamen in medio maculatis, (qui nati etiam antequam floreat à præcedente faciliè dignoscuntur) Flores in summis caulibus & ramulis dispositi, è principio crasso in plurimas species sparsi, mediâ longissima dependente, reliquis brevioribus eam ad basin cingentibus, ut spica totalis ad basin seu exortum summi admodum crassa sit, & pulcherrimum aspectum præbeat: colore elegantissimo purpureo [alis perperam coccineo] lucens; quæ per maturitatem collecta coloris gratiam diu retinet ficcata, præsertim si Solis radiis, aut aëri procelloso non exponatur. Semen paniculis inclusum non ut in præcedente album, sed pulchrè rubellum.

Locum hujus natalium nescimus: Parkinsonus è Brasilia aliavè aliqua Americæ regione delatum scribit.

C A P. VIII.

De Amaranthi Sericeis, Polyspermis.

Horum spicæ molliores sunt quàm præcedentium & Serici instar lucent; colore autem variant, purpureo, coccineo, flavo, auro, albo, incarnato. Semina in valculis per maturitatem transversum diffidentibus continent plura, quinque numeravimus.

- * 1. *Amaranthus purpureus* Ger. J. B. *purpureus minor* Park. paniculâ conglomeratâ, atque etiam simplici paniculâ C. B. **Purple flower-gentle.**

J. B. Dod.

Radix huic crassa, Bliti, succulenta, è rubore candicans: caulis singularis, purpurascens, potissimum propter terram, striatus, alternis alis concavis, cubitum aut sesquicubitum altus: folia Bliti, acutiora, minus rugosa, [mollia, glabra] colore virentia, per margines nonnihil rubentia, sapore fauo. Pro floribus exeunt spicæ in summis caulibus & ramulis, æque foliorum alis, aspectu gratissima, cæterum inodora; in purpurea splendentes, tactu leves, modò singulares, modò conjuncte plures, quæ in atrata similes ferè colore succum reddunt, quarum si singulares sumas flocculos, quoniam foliis totidemque apicibus constant. Semen per maturitatem nigrum, parvum, nitidum, lubricum, rotundum compressum.

Spicæ decerpæ duntaxat pulchritudinem suam retinent, aliquot etiam annis non marcescentes. Dod. Alifolia planta, hyemis impatientis, quotannis è semine suo repullulat. J. B.

An specie differant Amaranthus paniculâ conglomeratâ C. B. & Am. Paniculâ simplici ejusdem alis inquirendum & determinandum relinquo: mihi certè non videntur differre.

2. *Amaranthus paniculâ speciosâ cristatâ* J. B. paniculâ incurvâ C. B. paniculâ incurvâ holsæricâ Ger. **Crested velvet flower-gentle.** Am. coccineus Park. Parad.

J. B.

Ex omnibus Amaranthi palmam obtinet (inquit J. Bauhinus descriptionis autor) floris elegantie præcipue species, medix inter obsoleti coloris Amaranthum, & cum qui spicâ est purpureâ feracè, magnitudinis; caulibus nempe multis ab eadem radice surgentibus, illic ramulis striatulis, cubitum alterum altis, quos cortex obtegat succo sanguineo propter terram turgens. Folia ex intervalis quam Amaranthi simplici spicâ majora paulo, multò verò angustiora quàm illius obsoleti, ex quorum alis adocque in ramorum fastigiis fulgentes flores non tam spicati, quàm reticulatim decussatimque reflexi implexique paniculis, cristatis latoribus conspicui, staminibus dilatare purpurâ tindis. Paniculas interdum fert palmares, ac uncias tres lates.

Hujus ut & præcedentis spicæ colore variant coccineo, nimirum, carneo, flavo, auro, &c. Nobis tamen nondum constare fateorur, an Varietates hæ accidentibus duntaxat differant, an etiam specie. Si semine satè speciem suam perpetuò servant, nec in se invicem transmutantur, argumento est etiam specie differre.

In Catalogo Horti Regni Parisiensis, Anno 1665. edito, hæ varietates, seu species mavis dicere, occurrunt.

Amaranthus cristatus rubicandissimo flore.

Idem reticulatus seu corniculatus ferocissimus minor.

Amar. crasseo colore Suerrii.

Amar. paniculâ conglomeratâ majore, puniceo colore splendidiâ.

Amar. spicatus fericeus flore luteo-virecente.

Amar. spicis carnis, interfulva flaveline mactantibus.

Amar. spicatus auro colore simul & carneo variis.

Amar.

Amar. singularibus paniculis flammæ colore lucentibus.

Idem aureâ spicâ & ignis fulgore vericolor.

Amar. paniculâ multiplici obsoletè violaceâ.

Amar. paniculâ multiplici ex fulco purpurascente.

- * 3. *Amaranthus carnea* spicâ Park. parad. **Carnation flower-gentle.**

Hæc Planta tum ex figura, tum ex descriptione species à reliquis distincta esse videtur. Folia ei aliquanto longiora sunt & angustiora quàm alis plerique hujus generis. Paniculæ ramosæ, è spicis curvatis, compositæ: colore incarnato.

4. *Amaranthus spica longâ, simplicibus, albis.* **Great white flower-gentle.**

Hæc Planta Florentia in Horto M. Ducis Estoris nobis visa & collecta est. Spicæ habet longas nec admodum confertas in summis caulibus, ut in *Amarantho vulgaris floribus obsoletè purpureis, semine albo*; tamen, & serici instar splendentes, strigiosiores etiam (quantum minus minus) & gratioris quàm illius. Semina nigra, compressa, lucida.

Amaranthi spicis albis nullam apud Botanographos mentionem factam invenimus.

5. *Amaranthus tricolor* Ger. Park. *Symphonia Dalechampii, five Amaranthus tricolor* J. B. *Amar. folio variegato* C. B. **Floumour, or spotted flower-gentle.**

Lugd.

Radix est brevi, candida, in furculosas propagines divisa: caule unico, pedali, rubente: foliis Bliti, alternatim viridi, rosæo & luteo colore pictis, sic ut in singulis foliis adultis & perfectis ea coloris varietas, (Plutarchi plumas referens) jucundissimum intuentibus præbeat (pectaculum. Semen profert in exiguis spicis villosis, caulibus adherentibus sine pediculis, flavolucis punctis notatis.

Varia (inquit C. Bauhinus) colore, in altero hilarior, extremo flavo, medio puniceo, reliquo viridi, aliquando viridi, luteo, rubro, in altero obscuriore, illum feminam, hunc marem facient. Habetur & alia varietas in Cat. Parisi. Amaranthi folio variegato ferociter titulo.

Folia, Flores & Radices Amaranthi ad ficerem accedunt temperatam. Hodie in corollis pullarum tendens duntaxat usurpantur. Ceterum tribuntur huic passim vires quedam, quibus fides sine ratione nequaquam est adhibenda; ut quod cæcacos & dysentericos juvat, mensum abundantiam cohibeat & albas uteri fluxiones, &c. J. B.

6. *Amaranto affinis India Orientalis, floribus glomeratis, Ozymidis folio* Breynii flore albo.

Breyn.

Caulem rotundum, pilosum, geniculatum, modullâ nivâ spongiosâ refertum, & complurimis ramis diffusum ad bipedalem altitudinem erigit; Folia ex intervallo in contrariis lateribus, alterno ordine & cruciformi positi profertent, Lychnidis Ozymidis flore purpureo similia, temperatè virentia, & molli lanugine tam superna quàm inferna parte aspersa. Ex horum finu, aliquando simul cum ordinatis ramis ramuli etiam alii minores exoritur, quorum æquæ ac ramorum ordinariorum summo perventum, globulum insidet capitulum, effigie ac magnitudine penè Lupuli foliolarum fructuum, foliolis duobus plerumque, vel quatuor etiam aliquando, in modum Globularie luteæ Col. juxta basin circumvallatum. Hoc inquam Capitulum ex innumeris seminaribus compressis, Gnaphali Americani florum squamulis æqualibus, membranaceis argenteo candore nitentibus compactum est glumis; quarum bina semper conjugatè utriculorum chelaram figurâ afficiunt; ex cuius cavitatis centro Folisculum admodum parvum & quinquæpartitum, Amaranthi quodammodo respondens, sed omnino niveus & lanuginosus, teneram intus tabulam comprehendens emicat: Qui successu temporis indurefcens, ac ampullæ in formam crassescens densa lanugine candidissima ita obducitur, quati humanâ induriti gottipio involutus esset ac vesiculam admodum pusillam consistens, ex tenui pellicula confectum, Amaranthi simile occultit, in quo (semine orbiculare, unicum, cum Amaranthi pariter conveniens, sed altero tanto panè majus, ac subrubicundo colore cinctum.

Altera species five flore purpureo, minor nonnunquam & strigiosior, magisque ramosa se ostendens, Capitula profert minora, è lepidissimis, vegete Rosarum purpuree nitentibus, oculis hili luce perstrigentibus glumis, Gnaphali montana purpurei florum squamulis mientibus composita: quæ ob venustatem formæ ac pulchritudinem, ab Indis florum, quibus flores Mogori tractant, extrematibus, globuli loco ornatulicè gratia annectuntur.

Præter hæc tertia etiam species in Brasilia reperitur. Hæc nonnihil altior quam Asiatica flore albo excrefcit; cæterum cum illa convenit, excepto quod capitula eam minoræ & minoribus glumis composita, ac circa basin (quantum observare potui) foliis nullis circumvallata sunt. An Planta ex quâ sit Asia species Marggravii?

7. *Amaranthus Siculus spicatus radice perenni* P. Boccone. Boccone's perennium spined flower-gentle of Sicily.

Boc.

Folia hic gerit figurâ & formâ Amaranthi vulgaris, minora atque paulò acutiora, molli candidique lanugine subter argenteo nitore lucentia; quæ conferta nascuntur circa ramos multiplices, & radice

est valde lignosa acque perenni exurgentes. *Caulis* pollicaris crassitudine persepae fruticat, æstque puxta singulas alas quali nodosus. *Spica* simplicior est & exilior quam in ceteris suis formis, neque ut Amaranthi spica vulgariter est pluribus compacta, sed *flosculi* dilute rubentibus longo ordine simpliciter ulque ad cacumen distributis constans, subcumbitibus comis perquam exiguis, iisque deorsum nutantibus, in quibus *semen* oblongum includitur.

Oritur locis Cataniæ vicinis. Hæc Paulus Boccone.

Plantam hanc in Horto medico Mellanensi vidimus & collegimus, Anno 1664. unde & in vicinia etiam Mellanæ urbis ortam suspicamus.

CAP. IX.

De Beta.

Beta à figura literæ B^{etæ}, quam habet cum turget semine, dicta putatur: Nam summam rem flexam obtinet.

Columella.

Nomine tum Graeco, seu litera proxima prime

Pangitur in terra deßi mucroni magistri:

Sic & humo pingui serrata custidis icu

Depremitur folio viridis, pede candida Beta.

Græcis *πύρα* & *σύντα* ab impulsu, quod facile excresecat.

Beta fructu verruculo osleo cui flos insidet, à reliquis huius classis generibus distinguitur.

Sicla officinis dicta est omnis Beta, contractæ à Sicula, quo cognomento Betam duntaxat candidam olim donatam fuisse Plinius & Theophrastus memorie prodiderunt.

1. Beta alba Ger. communis alba Park. par. alba vel palefens, quæ Cicla Offic. C. B. candida J. B. White Beet.

J. B.

Radice habet lignosam, minimi digiti crassitudine, mediocriter longam, candidam. *Folia* dilutius virent, Lapathi, crassa & succulenta, sapore nitrolo. *Caulis* duos cubitos altus, aut etiam major, gracilis, striatus, multis alis concavus, in quibus longa serie *flosculi* exigui ex foliorum alis, apicibus luteis constantes, quinque calicum foliolis obvallati: *Semen* rotundum, & crispâ superficie asperum, fuscum.

2. Beta rubra Ger. communis rubra Park. rubra vulgaris J. B. C. B. Red Beet.

Folius est brevioribus quam præcedens, plurimum rubentibus plus minuscule, interdum atro-rubentibus. *Radice* est alba; foliis duntaxat distinguitur à præcedente.

Quæ folio est obscurior: Beta nigra dicitur: aliis enim Beta nigra Rara avis in terris est, nigroque humillima cygno.

- A. 3. Beta sylvestris maritima C. B. Park. communis seu viridis C. B. Sea-Beet.

Beta alba similis est, verum foliis minoribus & viridioribus, planis & aequalibus, venis rubris interdum variis, aliis sine illis: *caule* etiam graciliore & minore.

In palustribus salis & ad maris litora frequens est. Johnssonus apud Gerardum asserit hanc non differre specie à Beta sativa alba: Parkinsonus, quem sequimur, Sylvestrem spontaneam maris. communis viridis Beta eandem facit, & rectè nostrâ sententiâ: C. Bauhinus viridem communem alba eandem dici permittit, verum maritimam sylvestrem specie versam facit: Nos sylvestrem maritimam Betam cum viridi communis specie convenire existimamus; ab alba vulgari differre. Radice perenni à reliquis Betae speciebus differt.

- * 4. Beta rubra radice rape C. B. radice rubra crassa J. B. Romana rubra, Raposa dicta Park. Roman Beet, with a Turnep-like root.

Hæc caule est altiore quam Beta vulgaris rubra: radice crassa, ventricosâ interdum Napi instar, interdum productiore, & Carotæ amulâ, intus forisque sanguineo saturo colore infectâ.

- * 5. Beta lutea major C. B. lutea J. B. lutea Syriaca Park. Yellow-root Beet.

J. Bauhinus hanc à præcedente, radice buxæ tantum differre scribit; Parkinsonus etiam foliis palidioribus quam Beta alba vulgaris, seu luteo-viridibus. C. Bauhinus à præcedente etiam genere distinctam facit, cum hanc inter Betae majoris foliis latissimis species recenseret, illam minoris speciebus annumerat.

6. Beta

Lib. IV.

De Herbis flore imperfecto, &c.

6. Beta Italica Park. Sicula, costâ latâ, albâ luteâ, aureâ, rubrâ, ruberrimâ Moris. The Sicilian broad-ribbed Beet.

Huius caulis elatior est [octo interdum cubitorum] folia amplissima cum costâ mediâ latissima, [ad palmum interdum] diversorum colorum: nec enim quæ costæ colore, etiam specie differunt, cum ex eodem semine proveniant, quod & Gerardus olim observavit: Nam ex semine illius quæ distinguunt nonnulli Botanici.

Beta platycallos non est species Betae à reliquis distincta, sed monstrum potius, seu naturæ vel ludens vel deorantis extraordinarius effectus; cuiusmodi & in aliis plantarum generibus interdum cernitur.

7. Beta Cretica semine aculeato Ger. C. B. Cret. spinosa Park. Cret. semine spinoso J. B. Prickly-seeded Beet of Candy.

Ex radice tereti, brevi, parum fibrosa, annua Caules plures cubitales & minores, per terram sparsi, rotundi, striati, ad radicem levi hirsutie canescentes, in ramulos effusi, exurgunt. Folia habet panca, Beta nostrati similia sed minora, longis pediculis donata, per extremum rotunda aut saltem obtusa, juxta pediculum angustum nonnulli alata. Flores parvi, ex flavo virentes, spicati in ramorum extremitatibus. Fructus statim ad radicem multo conspicuuntur, & hinc inde per caulem ad quodlibet ferè folium, asperi, in tres spinas radiatas, in latera reflexas desinentes, costis pulcris donati, transversisque cancellis: reticulati; quorum unicuique semen inest unum, formâ seminis Adonidis subrotundum, in apicem abiens, duplici membranulâ tectum, interiore proximè medullam albam farinaceam cingente.

Non in Creta tantum insula provenit, sed & in Sicilia, ubi nos eam invenimus, in insula parva Locut.

Si hæc non usurpâsse nomen Betae ad Lapathum vel Spinachium potius referrem, inquit J. Bauhinus. Ego de hac planta, quod scilicet retinenda sit, pronunciare non aulin, cum florentem non dum observaverim.

Beta estur ut olus; eaque nihil in culinis usitatus. Martialis famitatem ei exprobat hoc Di- Viri & f. f. f.

Ut sapient satius fabrorum prandia Betae,
O quam sepe petet vina pipere coque.

Calfact & siccat, laxat alvum ob nitrositatem: erithinum est, præcipue radix; nam succus ejus naribus exceptus sterutamenta proritat, humores pituitosos & cerebri magnâ copia elicit, adeoque Cephalalgiam quantumvis inveteratam compescit & profligat. Hoc medicamentum à nonnullis pro secreto habetur. At Olaus Borrichius apud J. B. Bartholinum Act. Med. An. 1673. Obs. 63. ab experientia edoctus scribit succum Betae esse erithinum pericolosum & valde noxium. Habui à D. Tancet, Robin.

Plantulae recentes cum radicibus leviter bulliat, & ex aceto postea devoratz, cibi appetentiam afferunt, sitim compescunt, choleram in ventriculo reprimunt.

Beta Italica costâ latâ in aqua bullitz coitz cum oleo, aceto & pipere conditz delicatissime habentur in acetaris, summoque in pretio sunt.

Betae rubre Romanæ radices in assulas seu circulos transversim sectæ, & deinde in figuras & imagines monogrammas à coquis ad margines patinarum & fercula exornanda adhiberi solent.

Ejusdem Betae radices coctæ, tum calide, tum frigide, cum olei & aceti tantillo, hyberno tempore in acetariis præcipue sunt estimatious. Radices hæc ex plurimis circulis seu tunicarum involucribus Ceparum in modum componi non sine admiratione primum cum in Italia & Gallia in acetariis nobis inferrentur, observavimus.

Radix Betae raso nonnihil cortice, ano glandis modo indita, infantium alvum ad excrementorum expulsionem invitat, præsertim exiguo sale conspersa.

CAP. X.

De Parietaria.

Parietaria dicitur hæc herba quod in parietinis exeat, item Muralis: Helixine quod aspera foliorum hirsutie, asperoque semine, tenaci nexu vestibus adhaereat: Perdicium à Perdicibus, quæ eam estare solent: Vitriaria & Urcularia quod ob nitrositatem suam tergendis urceolis vitreisque vasis efficax sit.

Calycam & totus comæ hirsutie aspera & vestium tenaci; feminibus splendentibus quibus flosculi sunt provacillati, à reliquis dignoscitur huius familie plantis.

T

A. 1. Pariet.

- A. 1. *Parietaria* Ger. J. B. *vulgaris* Park. *Officinaria* & *Discoïdis* C. B. *Pellitery* of the Wall.

Radix nititur fibrosa, rubente. *Caules* ramosi, hirsuti, rubentes, solidi. *Folia* Mercutialis aut Majorana hirsuta, atro-virentia & splendens, pediculis longis donata, alternatim posita. *Hirsuti* conferti circa caulem & foliorum alis floccos coccinei ferici imitantur primum & modico emicantes: post se flamma ostendunt obscurè, ex albo purpurascens apiculis involuta, et si stylo evolventes coneris, subtilium excusio pulvere cum impetu, spectaculo jucundo, se expandunt repandunt. Singulis *fofoliis calices* sunt trifolii; *stamina* quatuor ad crucis formam se decussantes. *Flos* ipse rubet & valculi feminalis vicem supplet, unicum in se *semen* minutum splendens, vinacei fere figuræ, continens. *Floris* hi semine fecundis alii sterilibus quibus nullum inest semen, figuræ divariis sunt. *Fascia feminalis* alpera sunt & veltibus adhærescunt, unde & planta ipsa Helxine dicitur. Est hæc major & minor, quæ *Parietaria* Oxyim folio C. B. In horto Leydeni pro distincta specie colitur, ut ex annotatis D. *Josue Palmer* dicitur.

Locus.

In muris & locis rudertis exit copiosè. Descriptio est J. Bauhini, à nobis interpolata & aucta.

- * 2. *Parietaria* Scula *Alfines* folio Boccon. *Sicilian Pellitery* with Chickweed leaves.

A *Parietaria* minore Tragi & à vulgari Matthioli differt hæc foliis tantum, quæ minima sunt, figura autem magnitudine *Alfines* paria.

Locus.

Passim (inquit Autor) per Siciliam vires: in montibus Hyblæis, oppido Melilli vicinis, Catania, Messina & Agrigento læpus vidimus & legitimus.

Vires.

Parietaria abstergit & leviter attingit refrigeratque. Usus internus rarior est; sunt tamen qui ad nissim commendant; calculosique & is qui difficultate urine laborant locum eius utiliter propinari dicunt. Multi hodie usui in enematis ad ventris, uteri & renum dolores. Externis ad tumores, erysipela, ambusta, &c. conducit. *Sched.* Eiusdem leviter tula & impositæ vis magna ad recentia vulnera sananda esse dicitur.

Herba exiccata pulvis vel melle exceptus, vel in cerevisia aut zythogalo potus ad nissim inveteratam & tabem pulmonum mirifice conducit, experientia teste. Quin & à Veteribus adversus tussim & Asthma exhiberi solita est. Idem efficit vel decoctum ejus in vino aut aqua mulla, vel aqua destillata: verum pulvis efficacior est.

Salem nitro-sulphureum præbet hæc planta non secus quam Borago & Buglossum. D. *Boyl.* De *Utilitate Philopoli* Nar. Quod tale nitrolo abundet, vis ejus deteriora offendit. Urceolaria huiusmodi dicta est, quod urceolis vitreisque vasis detergendis & mundandis efficax sit, ut superius monuimus.

Parietaria affinis.

- * 3. *Alfne fetida*, Fabio Columnæ *Discoïdis* J. B. *Alfne Parietariae foliis* C. B. Phyt. *Cynocrambe legitima* Pon. *Cynocrambe Discoïdis* C. B. *legitima Discoïdis* Park.

J. B.

Ex *radiculis* fibrosis & frequentibus *caules* complures enascuntur, cubito longiores, humi reptantes, teretes, crebris nodis intercepti, laves, inanes, fragiles ut Portulacæ. Ex geniculis prodeunt *folia*, non illa quidem utriusque, sed altero duntaxat latere, (sicut fit etiam ubi conjugatim adversa, ubi etiam trigemina emicant) plura simul juncta, quorum unum productior pediculo appensus, conjugii expers, multis numeris reliqua, quæ & adversa & contrario situ posita, incidem oriuntur, magnitudine superat, Hippiæ maximæ paria, pinguiora, atro-virentia, attritu putidum quid redolentia. Ex opposito foliorum conjugii expertum, cæteroque ex alis, semper tamen ad genicula *fofoli* multo plures, ex albidis in herbaceum colorem languent ex duobus aut tribus foliolis, fubacta bracteolarum tenuitate nitentibus, & oris plerumque extorsum reflexus: quibus delapsis succedunt *semina* Cannabinis minora.

Hæc *Planta Parietariae affinis* videtur, quocirca proximum ei locum dedimus. C. *Bauhinus* *fofoli*os bunos, teretes aut quaternos ad singula genicula & foliorum alis exire scribit multos, ex herbaceo albidis, plurimis filamentis donatos; quibus succedunt fructus toidei, geniculis inter folia hærentes, Mercurialis formæ, sed minores, rotundi, duriculi, primum virentes, postea nigricantes, medullâ albâ repleti.

Locus.

Ex insula Capreis, ubi frequens sponte oritur, advectam habuit Columna. Circa ripas antri Frontignani, viâ Miravallis collegit V. Cl. D. *Joly* M. D. Monspelensis non procul Monspelio. *Botan. Monsp.* Vere floret, atque æstate perfruitur.

C A P.

C A P. XI.

De Saxifraga aurea.

Herbe nonnulla Saxifragæ ab effectu dictæ sunt, cum aqua earum stillatitia ut & decoctum lapides renales & frangere & pollere dicatur, ut & farina granorum ad radioem [in Saxifraga alba vulgari] ex decocto lumpta. C. B.

Saxifraga aurea ob similitudinem quandam in cum Saxifraga alba hoc nomen obtinuit. Flores autem & semina genere diversam esse arguunt, ne quid de viribus dicam. Flore flavicente teratopaleo: valculo feminali bicorni plurimis minutissimis seminibus repleto à reliquis hujus famulic generibus differt.

- A. 1. *Saxifraga aurea* Ger. Park. *rotundifolia aurea* C. B. *aurea Dodonæi* J. B. *Golden Saxifrage*.

In aquis reptat & ramulis procumbentibus fibris plurimis capillaribus longissimis albis in limum densis. *Caules* tenues, quadrati, raris pilis hirsuti, teneri, infirmi & vix se sustinentes, solidi tamen, palmares aut longiores, *folia* veltuti per intervalla ex adverso binis, subrotundis, Hederæ teretibus minoribus, circum ora leviter crenatis, raris tamen pilis hirsutis. *Caules* qui flores producant reliquis erectiores, paucis folis vestiti, primum in duos ramos divaricantur, nullo neque flore in divaricationis angulo, neque ad latus apertio folio: singuli deinde ramuli in binos alios subdividuntur, & sic deinceps, inque ipsis divaricationum angulis plerumque sedet *flor* pediculo nullo aut porbrevi, quatuor petalis exiguis acutis flavicantibus in crucis formam positis constans, cum *stamina* & *apicibus* in medio flavis. Ad latus uniuscujusque floris apponitur fillatitia. In medio flore (qui neque defluit neque marcescit) exoritur valculum feminale bicorne, qui per maturitatem dehiscit, & semina aliquot parva minutissima ruffa ostendit. Sapor plantæ nobis gustantibus nullus insignis; J. *Bauhinus* subacidum & amaricantem stipticūque ei attribuit. Ad rivulos frequens, inque humidis, umbrifolis palustribus & mucosis locis. Aprili mense floret *Locus* & *Tempus*.

- A. 2. *Saxifraga aurea foliis pediculis oblongis insidentibus. Golden Saxifrage with leaves standing upon long foot stalks.*

Hæc à precedente differt, quod non eodem modo se diffundit super terram, quod omnibus suis partibus, caule, folio, semine major sit, quodque folia pediculis scilicetiam aut duas uncias longis insistant, sicutque concinnius crenata, segmentis latis cordatis. Sub terra reptando se propagare videtur, viticulis & radice exennibus.

Floret cum priore & eisdem in locis oritur: Hæc species esse videtur quam describit & depingit J. *Bauhinus* qui & duas species agnoscit, diversâ iniquens observari gerentem folia, ita ut diversas ejus species quæ existimant.

C A P. XII.

De Asaro.

Dictum est Asarum (si *Plinio* credamus) lib. 21. cap. 6. ab *a cymis* & *edox*, quod inter alia significat orno: non enim adhibebatur coronis. *Hesim.* Dicitur & *Néel* & *éyle* i.e. Nardus sylvestris, eo quod odore Nardum emuletur, vel, ut *Plinio* quod Nardi vim habeat.

An Bacchari idem sit cum Asaro vel diversum ambigitur. Vid. J. B. tom. 3. lib. 32. cap. 5. ubi Autor totum caput de Bacchari spurium & *Discoïdis* textui infernum fuisse multis probat: Nomen autem Baccharis Latine originis esse, & Græcis antiquioribus ignotum existimat.

Officine ut in Agno casto utrumque nomen conjunxerunt, hanc plantam *Asara bacchara* appellant.

Asari notæ sunt cytini in tres lacinas divisi: laciniæ hæc sunt calyx floris, qui subest fructus in terra pariter locumtanea distinctus, & per maturitatem in tres carinas dehiscens: Folia crassa, colore Hederæ & fore consistentia.

1. *Asarum* Ger. J. B. C. B. *vulgare* Park. *Asarabacca*.

J. B.

Non immerito Nardus Asarum accensum Antiquitas, tanta est in *radice* tenui repetitæ odoris affinitas: *folia* verò Cyclamini, circinate rotunditatis levo virore superna parte splendens, rigida, inferna autem magis albent, tenerâ languie pubescentia utrinque, magis tamen infra quam supra: inter folia proximè terram in brevibus pediculis hirsutis, sexanguli *cytini*, purpurascens, Hyocyami, in tres lacinas divisi oriuntur, internæ atro-purpureæ, externæ ex virore rubescentes, m-

T 2

dum

dum occupantibus *flaminibus* purpureis. Cyni per maturitatem in tres carinas finduntur, seminaque offendent, acinis utrumque quodam externam simile, tunica fulva, quae medullam inter aliam continet, gustu acriculam.

Radices Afari crudi quamvis magna cum anxietate vomitum ciant, in aqua autem non in vino incoctae mutantur in doopilans, diureticum & tardarum febrium remedium, quod occulta tum in eo atoma prodit: ad hoc tanguam ad facram anchoram confuebat D. Oheimius in febribus diuturnis ab hypochondriorum inveteratis obstructionibus dependentibus. Frid. Hofmannus M.M. lib. 1. cap. 12. Alarum in infuso conveniunt unde mitius evadit, in decocto vis volantis magis abigitur, unde vomitorium fere esse definit, nisi levis sit decoctio. Radicem quam folia minorem desprehendimus monachatur hypericathari vir quidam robustus qui coehlear unum fohorum pulveris fuppleat, fustia datus Amoldus. *Walden* de S. Med. fac. p. 156. Adnotavit & ad me transiit D. Edw. Hulse.

Crasiam pinitam & utramque bilem per vomitum ac nonnunquam per feces violentius expurgat Dof. radices à 3℔. ad 5℔. in substantia, à 5℔. in infuso. Folia exhibentur num. 6, 7, 8, 9, infusa, cocta & expressa.

Diureticum est & emmenagogum infigne: unde Meretricula plus satis frequentant decoctum ejus, cum sentiant se gravidas. Quo tenuius est tritum eo magis urinas movere, minus autem alvum ducere creditur.

In Arthride & dolore ischiadico, inque Hydrope & febribus, præcipue tertiana & quartana, tandemque in æthore utile esse censetur. Folia in vino aut aqua decoquant, & decoctum molle edulcorant: ad arthridem in fero lactis.

Melius monet cum pro purgatione coquimus debere coctionem esse mediocrem, alias peritram, primum quidem vinum vomitorium, deinde purgatorium quoque. Unde præceptum nos capere par est, si volumus ut per inferiora tantum purget decoctum plusculum. C. Hofman. Vomitorium ex præscriptione Nicolai *Chesteau*. R. pulver. radic. Afari à 3℔. ad 5℔. capiat æger cum hydromel. aut Oxymel.

Aliud R. Decoct. radic. Afari aut sem. 3iv. Propinetur post cibos pingues & liquidos, eosque diversos. *Rondel.* Communicavit eruditissimus vir & vetus amicus noster D. Edw. Hulse.

* 2. *Afaron Canadense* Cornut.

Cornut.

Hujus facies à nostrate partium amplitudine potius quam viribus dilfat. Mox ubi bruma confecta est apud nos supra terram emergit, sine *caule*, folia hederaceis mollioribus, non cinctate rotunditatis, non convolutis in se, nec splendidis; sed expansis, & in mucronem desinentibus, adjecta minuta caesarie hirsuta. Foliorum pediculi vitules, floribusque cyni pari lanugine pubescent. Pro flore ab radice prodeunt *caliculi* plures, quorum viridis color languet: dum hiant singuli in tres calatros velut mucrones difsecantur; qui non intro flectuntur, sed in exteriora inverteuntur: Cuiusque floris cavitate delitescit *semen*, acinosum, mordens gustu, fervensque in ore. *Radicis* carnosa, vivaxque terram oblique perrepat, ab ea longiores fibras profluunt suavissimi odoris, Acoro similis intensioris. Hæ singulari vino gratiam adiungit, si pinitæ linteique nodulo incluse in cadum multo colentur, cum pondusculo ut sidant, trimestrique spatio macerentur ante usum.

Afarinam foliis Afari C. B. *Afarinam* Mart.

Clusius in Hist. Tussilaginem Alpinam secundam esse suspicatur, quod & nobis verisimile videtur.

C A P. XIII.

De *Alchimilla*.

Alchimilla dicitur hæc herba quod Alchymistarum præconis celebrata sit; Pes leonis à foliorum forma.

Percepierre dicta plantula Alchimilla: propriè dictæ species non est: Differt enim & fitu foliorum, & foliorum ex quibus componuntur numero, & semibis in singulis vasis singulis, non binis ut in Alchimilla. Confer si placeat descriptiones.

Note: Alchimilla generice fuit foliolis in summis caulis, octonis foliis herbaceis compositis, vasis feminalibus, singulis bina femina continentes infidentes, umbellatum congesti.

- A. 1. *Alchimilla* Ger. *vulgaris* Park. *major vulgaris* C. B. *Pes leonis* sive *Alchimilla* J. B. *Rabies* mantie.

J. B.

Ex radice minimi digiti aut pollicari crassitudine, plurimis fibris donatâ, strenuè adstringente & delectante *caulis* surgunt aliquot tenues, teretes, hirsuti, ramoli, dodrantales, quibus infident *foliola* herbæ, umbellatim congesti, quorum singuli octonis constant foliolis, majoribus quatuor, torquicem minoribus, alternatim positis, in quorum medio apicali lutei. *Flosculi* summi vasis feminalis

feminalibus infident, suntque eorum velut umbilici. In singulis vasis bina continentur femina parva, non exacte rotunda, sed ex una parte productiora, splendens. *Folia* alia statim à radice exoruntur longis, sesquipalmaribus, pediculis hirsutis, alia cauli pediculo aut brevi aut nullo adherent. Cæterum folium ad Malvam accedit, ex luteo viridescens, infra hirsutum, in octo aut novem angulos obtusos seu plicis divisum, in singulos angulos singulis nervis à pediculo procedentibus, cinctum in ambitu crenatis.

In pratis & pascuis, præsertim montosis, sæpius spontaneam invenimus. In Septentrionalibus *Leontis* & Anglie montosis pascuis Eboracensis & Derbientibus abundat, ubi à vulgo Pes urti *Wear* & *foot* dicitur. *Æstare* florere.

Dicitur autem *Alchimilla* quod Alchymistarum præconis celebrata sit: Germ. chirurgi Santicula major, quod sit illi tum facie, tum viribus admodum affinis.

Vulneraria est & nobilissima. Calcific, fice, alitr. sanguinem silit, mensicque & alba mu-Vire. herum profluvia. Folia & summitates atque etiam radix vulnerariis potionibus, pulveribus, emplastris atque unguentis adjuvantur.

Mulierum mammas impensè laxas linteam ejus decocto intinctum & impositum duras solidificque efficit. Decoctum hoc interanea vulnera rupturisque glutinat: idem decoctum, aut aride herbe pulvis in eodem aut aqua stillantia sumptus ramicos insectinorum, postquam in pueris sanat. J. B. è Fuchio, quem consulat qui plura velit. Præcipua est in hac planta vis adstrictoria qua mediante agit quicquid agit.

* 2. *Alchimilla minor* Morif. Prælad.

Præcedenti in omnibus accedit excepta partium parvitate. Est enim triplo vulgari in omnibus minor, ejusque folia dilutius virent.

* 3. *Alchimilla minor quinquifolia* Park. *Alpina quinquifolia* C. B.

C. B. *prol.*

Radice habet oblongam, nigricantem, fibras plures de se emittentem, ex quo folia aliquot parva, longis pediculis donata & glabra prodeunt, quæ in quinque lacinias ad pediculum, hæque in profundas crenas dividuntur: inter quæ pediculi bini terne, tenues, glabritum quatuorve unciam longi, reclinati: quorum summitatibus flosculi, vulgari Alchimilla formâ & colore similes, trifolii, pallidi ac herbacei, singuli singulis minimis pedicellis donati quasi umbellæ infident.

In monte S. Bernardi majores & Gotthardo locis humidoribus, Augusto foribus reperiunt. *Locus.* Planta hæc si à C. Bauhino rectè describatur flore trifolio, Alchimilla species non est: quò tamem referri debeat nescimus, ideoque loco movendam non diximus donec certius confiteri.

- A. 4. *Alchimilla Alpina* pentaphyllis. *Pentaphyllum* sive *potius* *Heptaphyllum argenteum*. *Flore muscosa* J. B. *Tormenilla Alpina folio sericeo* C. B. *Torm. argentea* Park. *Cinquefoil Rabies* mantie.

J. B.

Radice habet crassam, longiusculam fibratamque ex rubro nigricantem, nunc singularem, nunc in multa capita divisam: pediculi palmares circiter, argentea lanugine obducti *folia* sustinent in quinque aut septem segmenta ad pediculum usque, ut plarium divisa, per extremum serrata, subtus argenteo nitore splendens, molliore villo tecta, superius atroviridens, glabra: *caules* dodrantales & majores, tenues, paucis foliis vestiti, ramoli mucosos confertos gerunt *foliola* Alchimilla modo, singulos quaternis foliolis virentes foris incanis hirsutisque. Adstrictionem aliquam percipiunt in foliis.

In celsioribus montium jugis gelidisque cauitibus occurrit, autore Lobelio: nos in monte Jura prope oppidum *Jey* invenimus: item in rupibus juxta stagnum *Huls-water* dictum, non longe à *Pereb* oppido, in Westmorlandia Anglie provincia. *Locus.*

C A P. XIV.

De *Percepierre*.

Percepierre seu *Percepierre* vox est Gallica Saxifragam denotans: Hæc enim plantula calculis continuandis efficacis censetur. Non est autem cui *Percepierre* Anglorum dicatur, quasi Anglie propria sit, cum in externis etiam regionibus satis frequens occurrat; nisi forte hoc titulo intelligant non Angliæ peculiarem esse hanc herbulam, sed tantum hoc nomine Angliæ notam: sic cum Geranium batrachoides *Germanorum* *Gratiæ* Dei appellat, non intelligunt hanc plantam Germaniæ peculiarem esse, sed tantum *Gratiæ* Dei Germaniæ dici.

- A. *Percepierre* Anglorum, Lob. Ger. emac. Anglorum quibusdam J. B. *Polygonum Selmoidis* Park. *Cerophyllo nimbuli similis* C. B. *Alchimilla montana minima* Col. *Barley-piert*.

Radix in plantis quæ eni tenuis, simplex, paucis & tenuissimis fibris donata, lignosa; unde emergunt *cauliculi* complures, tenues, palmares, teretes, hirsuti, quos & geniculis crebris ad summum usque foliola, stipant fibroscunda, tripartita fere, profundè laciniata, ad Gerani columbini folia quadrante

mus accedentia, hec minor hirsutique, alternatim posita, inferiora quidem pediculis donata, superiora brevi aut nullo, viridi diluore colore, inferne alba. Ad singula genicula foli pediculis in sinum foliaceum dentatum dilatatur, qui & caulem ipsum & genium foliorum ordinem amplectitur. Flosculi namque ad singula genicula exceptis tribus aut quatuor inus, pediculis brevibus in duos ordines dispositi sedent, herbacei, e quatuor foliolis compositi, quibus subint utriculi femina intus singula continentes Mili aut Panic effigie sed minora. Inter legeres & in solo restitibili steriliore passim. Vehementer & repente urinas ciere & calculum comminere dicitur. Crudum est ut olus, tum muri conditum altatur, & ex eo aqua stillantia magno usu elicitur.

CAP. XV.

De Scoparia sive Belvedere Italorum.

Singularis & sui generis est planta quam Itali ob pulchrum aspectum & venustatem suam *Belvedere* appellant; Herbarii nonnulli ob convenientiam in foliis Linariae speciem constitunt. An ad hoc genus proprie pertineat nec nobis nondum constat, cum flores & semina nec ipsi haec nos observavimus, nec Botanici in eorum descriptione consentiunt.

Scoparia, sive Belvedere Italorum Park. parad. *Scoparia sive Officis Gracorum* Ger. *Linaria Scoparia* C. B. *Linaria Belvedere dicta* J. B.

J. B.

Radice habet multis nigricantibus fibris compositam; estque planta perquam furculosa, rigida, fragilis, cubitali altitudine. *Folia* quam vel Lino vel Linariae vulgaris longiora, frequentiora, incondita, sapore subamaro. *Flosculi* secundum caulem & alis herbacei, vel etiam purpurei, obtutum praeparitate propendulum fugientes, quibus succedunt exigui loculi in quibus *semen*. Parkinsoni consensus & autoritas, & ipsa experientia convincit; an vero semina nuda ad singulos flores proferat, an conceptaculis inclusa, mihi non constare fateor.

Flores minimi sunt, herbacei, quinquepartiti cum stylo in medio, in alis foliorum absque pediculis sessiles, conferti in summis caulibus & ramulis vel in spicas breves ex alis foliorum majorum egressas: Spicae autem ex flosculis & foliolis inflexis oculos occultantibus componuntur. *Semen* in horto nostro ad maturitatem non perduxit, ideoque de eo nihil dicendum habemus.

Aestate viret ac viget, sub Autumno semen maturat, seque ex semine deciduo quatuor annis renovat, est enim teste J. B. annua herba; etiam in calidioribus regionibus. Apud nos primis statim pruinis corrumpitur.

Italis ob ramulorum densitatem & foliorum frequentium gratum virorem in pretio est, unde non in hortis duntaxat ferunt, sed etiam in fictilibus alunt ad fenestras exornandas.

CAP. XVI.

1. *Camphorata hirsuta* C. B. *Campb. Monspelienisum* J. B. *major Monspelienisum* Park. *Monspelienisum an Chamaepeuce Plinii* Lob.

J. B.

Radice habet pollicaris fore crassitudinis, multorum capitum; caules emittentem lignosos, crassifolios, cubitales aut breviores, ramosos, subhirsutos, albicantes; per quos videntur nodi, alternatim positi; e quorum singulis confertissima prodeunt *foliola*, trientem uncia: non excedentia, tenuia, pilosa, mediocriter rigida, odore aromatico, sapore aliquantulum acri. Augusto & Septembri florens (inquit D. Magnol) herbaceum producit vasculum, ex quo quatuor, parva flamina prodeunt, quorum quolibet apicem rubrum, vel potius roseum, in medio sulcatum sustinet. Succedat huius *semen* nigrum, oblongum.

Circa Monspelium, Nemausum, Avenionem & alibi in Gallia Narbonensi spontaneum observavimus.

Camphorata dicitur quod herba digitis confriata odorem Camphorae nonnulli referat. C. B.

2. *Camphoratae congener* C. B. *Anthyllis altera Italorum* Ger. *Camphoratae congener sive Anthyllis altera Italorum* Park.

Lob.

Surculis, foliis, ortu & facie Chamaepeuce vine Monspelienisum Camphoratam adumbrat, sed exilior tota & summis virgulis tomentosis [hoc nos non observavimus] mucosus flosculis luteo-pallensibus gustanti praticis.

Nos quavis plantam hanc in Germania, Italia & Gallia, in arvis & vervacis frequentem observavimus, nunquam tamen floribus aut seminibus onustam videre contigit. *Folia* autem in cauliculis

Lib. IV.

De Herbis flore imperfecto, &c.

hulis reliquis creberrima sunt, alterno sinu, angustissima & mucronata, in ramulis minoribus, (qui in caule numerosissimi ex alis foliorum egrediuntur) adeo conferti ut totos fere contegant.

Camphorata minor Lugd. *glabra* C. B.

Nec nobis cognita, nec huius loci est.

CAP. XVII.

Juncaria Salmanticaensis Clus. Park. *Rubia limifolia aspera* C. B.

Clus.

Tota juncea est, sed Equiseti modo aspera & geniculata. Habet autem in singulis geniculis bina *folia* ex adverso sita, Asperula odorata foliis quodammodo similia, breviora tamen, & Lini satis non abimilia.

Frequentes ramuli ex alarum sinu prodeunt, filibus foliis praediti, copiosos, paleaceos, candidantique proferentes *flores*; *semen* deinde exile, nigrum. *Radix* tenuis est, candicans, non virax, sed fingulis annis semine deciduo novellae plantae enascuntur, illo ipso anno etiam, sub finem mensis Augusti.

Provenit locis arenosis, inter vinea, secundo ad Salmantica milliari. Floret Julio; semen Au. *Lousi*, gusto maturum est.

CAP. XVIII.

De Kali.

Kali nomen Arabicum pluribus & quidem genere diversis plantis significandis imponitur. Squidem Kali geniculatum à Kali semine cochlearo genere differt. Kali minus album, de quo superius inter Bliti sylvestris species egimus, ab utroque.

Kali geniculatum, foliorum carentia & furculis viridibus succulentis est quibusdam velut squamis pyxidatim geniculatis compositis, ab aliis omnibus plantis primo statim aspectu discernitur.

1. *Kali geniculatum majus* C. B. *Kali geniculatum sive Salicornia* J. B. *Salicornia sive Kali geniculatum* Ger. Park. *Glaßwort* & *Salzwort*.

Huius (ut recte monet C. Bauhinus) duae habentur species; una simplicior & brevior, dodrantali altitudine, recta & annua, quae sola apud nos habetur in Anglia: altera multis ramis fruticans lignosa & grandior, perpetua, quae ad Mare Mediterraneum plurimis in locis occurrit, & culturam etiam admittit: nam J. Bauhinus scribit se habuisse Montbelgard in horto, Montpelo delatam quae repulsa per hyemem duravit. Hanc autem ita describit:

Frutex est saepe cubito altior, rectus, sapore salso: Folia non habet, sed ramos duntaxat teretes, densos, ut sunt folia Aizoae, Cepae & similia, dense geniculatos, pyxidatim geniculo alio aliud excipiente, succellu temporis circa radicem lignescens, quibus succedunt novi, crassi, virides, interdum intense rubentes: in quorum extremitate *flores* parvi lutei ex apicibus parvis constantes. Semina non observavi nec radicem. At Cl. Vir Andreas Casalpini semina observavit. Sub squamulis pulvis (inquit) ex quibus ramulicorum compago constat, instar Lentis semina concipiuntur parva, quae decidunt arescentibus squamulis in hyeme.

Hae delirioque, mutatis mutandis minori etiam speciei accommodari potest.

In salis maritinis passim & copiosissime provenit.

Hanc (minorem sc. speciem herbaceam & annuam) in agro Lincolnensi & alibi aceto & sale usas. Cithrini marini iustit condunt, & asservant ad Acetana, & *Asparth Sampire*, i. e. Cithrimum palustre appellant.

A. 2. *Kali geniculatum alterum vel minus* C. B. *Kali Arabum aliud* J. B. *The lesser jointed Glaßwort*.

Hoc ex radice crassa satis multos furculos succulentos, geniculatos, pedales & bipedales procreat: in quorum summis fastigiis proveniunt spicatum multi *flosculi* mucosi & herbi, quibus subveniunt semina nigra, oblonga. Surculi ad genicula crassescunt, & superius internodium videntur inferi in inferius semper, unde observantur inferiora internodia crassiora superioribus. Hae & D. Marifoni Hitt. Plant.

Circa Tripolim obvium habuit Rauwolfius.

- * 3. *Kali Arabian* J. B. *Kali Arabum primum genus Rauwolf* Lagd. sp. C. B. *Arabian Glasfwozt.*

7. B.

Kali minoris nostrati haud abfimis est planta : Denfo prodiit colicorum agmine in varios fu-
los graciliores diviforum, quibus fummo tenuis capitula harent penitus repleta : sub quibus anguftiffi-
ma acuminatæ funt foliola, formâ & viribus *Kali* minoris jam dicti, cum levi quadam acrimonia,
inferâ parte penitus alba, fupernâ cinerea, inquit Rauwolfius.

Juxta Tripolim copiofiffimum obfervavit Rauwolf. cujus cineribus ingentes naves onuftas Veneti-
as tranfvehit ad Iaponem & vitra alba conficienda idem testatur.

C A P. XIX.

1. *Kali majus* [semine coccleato C. B. Ger. *majus coccleatum* Park. *vulgare* J. B. *Snail-seed*
ed Glasfwozt.

7. B.

Planta est bicubitalis, [quando culta est intellige, aliâs vix cubitalem altitudinem affequitur,]
latè fe pandens, nullis spinis horrens, intensè rubens, divisa in *ramos rectos*, crassifucos,
cubitalis; in quibus *folia* infima quidem palmaria, fupiora minora, quæque magis ad
fumum feapum nalcuntur breviora, incurva, ex lato principio in mucronem fere definita;
juxta quæ veluti capitula Tragi *Mattioli* capitula fimilia, fed non aculeata; in quibus *semina* lima-
cibus live cochleis fimilia. Sapor totius plantæ falſus, ingratus. Annua est planta,
Ad mare Mediterraneum sponte oritur plurimus in locis. Seritur Monſpeii in lacubus falſis ad
Sal Alkali conficiendum, cujus modum J. Bauhino referebant conſtitores ipſi.

Serobiculo effoſſo propè mare tranſverſim affluſas lineas imponunt, quibus ſuperaggerant cu-
mulatim herbam prædictam, ex qua accenſo igne fillat in ſubjectam ſcrobem liquor, qui tandem
concreſcens fit ſal Alkali, coloris partim nigri, partim cinerici, valde acre & catharticum, ſal-
ſum. Et ſaxum hoc, *Kali* vocatum vel *Sede* ad vitrum confandum aptum in Italiam inque Sep-
tentrionem ex Gallia Narbonenſi & Aquitania deſerunt.

Galli in tractu Montipeſulano cum ſale Kali & Oleo nativo Gabiano in fonte adverſus *Beziars*
ſaponem parant, quem arte colorare pro libitu norunt. Ex Epistol. Med. Th. Bartholini. Habui
à D. Tanc. Robinson.

- A. 26. *Kali spinosum* coccleatum C. B. *Tragus* ſive *Tragum Mattioli* Park. *Tragon Mattioli*
ſive *patius Tragus improbus Mattioli* Ger. *Tragus spinosus Mattioli*, ſive *Kali spinosum*
J. B. *Pichip Glasfwozt.*

Seſquipalmares, interdum etiam pedales aut cubitales per terram fundit *caules*, craſſos, ſuccu-
lentos, atroveritentes, multis aliis brachiatis, per quos *folia* crebra, longitudinis uncialis, anguſta,
craſſa, falſiginolo ſucco fragrantia, in aſculem rigidum, pungentem definita; & e quorum ſinu
floſculi emicant parvi, herbacei, ſucculente *semine* in cochlee formam convoluti in vaſculo acu-
tuſſimis rigidis ſpinis per oras munito. *Radix* fibroſa inutilis.

In arenofis maris litoribus frequens invenitur.

Plantam hanc (quæ nullibi apud nos præterquam in arenofis maris litoribus invenitur) in areno-
ſo quodam agro propè Viennam Aultræ, 300. minimum milliariibus à mari remoto, obſervavimus
ſpontaneam; poſtea etiam Florentiæ ad Arnium fluvium.

Spinæ quæ vaſculum ſeminale in circuitu muniunt ſex numero ſunt, ſecundum Parkinſonem, in
quorum medio ſlos albus membranaceus qui non diu durat; eoque delapſo ſuccreſcit in centro me-
diae partis (quæ extubert) ſpina exigua.

- * 3. *Kali Siculum lignosum* floribus membranaceis Bocconi. *Sicilian Glasfwozt* tuiſh woodys
Italks.

Radices hujus robuſtæ ſunt, atque aliis in terram deſcendunt, ſubinde humano crure, vel etiam
coxa craſſiores: ab his virgæ plures lignoſæ exoriuntur, in tenues ramulos diſtributæ, circa quos fo-
lia *Kali* minoris, non temere ſparſa, ſed bina ſemper ex adverſo ſcitè poſita reſpondent. *Flores*
aſtate albi, quadriſolii, paruli, membranacei, inſtar alarum papilionis, qui longo ordine, ſpecta-
bili elegantia, denſe congeſti, ramulos omnino geniculatum onerant. Semen coccleatum, exigua
rubente tunica coopertum. Juxta Saccam, Catanam & Agrigentum reperit Autor, ubi vocatur ab
indigenis *Liera*, atque ejus cineres in linteis mundandis & dealbandis maxime utuntur.

Planta hæc cum *Kali* majore ſemine coccleato & *Kali* ſpinolo ſive Trago *Mattioli* flore & ſe-
mine convenit, adeoque cum iſdem merito copulatur.

Sequentem plantam rectius ad Aizoon aut Telephium reuteris.

4. *Kali*

- * 4. *Kali floridum* repens *Aizoides* Neapolitanum Col. *Kali Crassula minoris folio* C. B. *Kali flori-*
dum repens Neapolitanum Columnæ Park.

Col.

Radicalum promit ſtaminis craſſitie [adultæ etiam planta tenuem, parum flavicantem, tenui-
bus & longis fibris] parum ſuperne rubelcentem, & ex illa bina, craſſa, carnoſa veluti vermicula-
ta, fed latiuſcula *folia*, ſupra humum expanſa aut parum elata; & e quorum ſinu bina alia digitali
longitudine, parum canaliculata, & rotundiora, *Aizoon* ſecundum Dioſcoridis ſimilia emittit, in ſum-
mo parum craſſiora, deinde ex adverſo alia bina, & ſic deinde in vineuſculos producta geniculatim alia:
in ramos dividitur, & humi procumbit: Adultæ autem reſtipinis affurgit parum vineuſcus, in quibus
alternatim folia erumpunt, & ex illis ſingule alæ, in quibus *flores* in craſſis petiolis, meridianæ præ-
ſertim ſole illuſtrati deſcendunt, candidis barbulis tenuibus radantes, viginti numero ut plurimum,
medium exiguum umbilicum luteum habentes, exiguis luteis *ſtaminibus* compoſitum. His *fructus*
ſuccodæ, quæque angulis definitus, totidemque apicibus carnoſis vallatus, in quo *semen* copioſum, ex
nigro fulvaceis conſtituitur, exiguum; & fructus ſtellatâ quinquepartitâ lineâ deſcendit, ut ſemen
decidere poſſit, atque in hoc non parum *Aizoon* ſimilis eſt.

Auguſto menſe florēt, & Septembri proficiſcitur; in terrenis editis locis maritimis, non arenofis, *Locu.*
ut nonnifi maris æſtus aſpergat, & ſata in hortis late provenit, fed gracilior. Tota ſalſo admodum & Tempus
dum eſt ſapor, ut ſal guſtare cenſeas, ſuccoſa, carnoſa & aſpergine quadam ſplendide depicta.

C A P. XX.

De Herbis quibusdam minimis Polygoni nomine vulgè inſignitis.

Polygoni nomen cum Botanicorum vulgo hoc in loco extendimus ad plantulas nonnul-
las comprehendendas, quæ nec genere proximo, nec alia forſitan in re quàm parvitate
ſua & floſculis ſtaminis herbaceis conveniant. Cum enim earum partes generum in-
diſces adeo exigue ſunt ut nudo & interni oculo non facile poſſint diſcerni, ſatis du-
bitamus, iis omiſſis, obſervari & expoſitam parvitatem notam pro charactere generico aſſumere, quàm
importunâ ſubtilitate Lectorem fatigare cogere perplexum potius reddere quàm erudire.

- A. 1. *Polygonum Germanicum* vel *Hydnal* Germanorum Park. *Selinoides* ſive *Hydnal* Ger. ter-
tium Dodonæi, ſive tenuiſſimum J. B. anguſtiſſimo & acuto vel gramine ſolo minus repens
C. B. an patius gramine ſolo majore erectum ejuſdem? *Serican Hydnogræ* & *Hy-*
dnal.

Tota planta cineraceo colore prædita, ex *radice* lignoſa, fractuſque contumaci, albicante *cauli-*
culis complures emittens, palmares, ſili inſtar tenues, hiriſutos, propè terram aliquando paulum
rubentes, crebris nodis geniculatos; ad quorum ſingulos *folia* bina appoſita, anguſtiſſima, acuta,
medium digitum & amplius longa. *Floſculi* numeroſiſſimi, in cauſis & ramulorum divaricationibus
ſingulis ſinguli ſedent, inque extremis ramulis plures ſimul ſtellati, & quæque foliolis acutis herba-
ceis compoſiti. Floſculus uniſqueſque ſemini ſuo inſidet umbilici inſtar, nec per ſemina maturita-
tem decedit, ſed eidem perpetuè inhaeret, nec enim ſlos eſt ſed potius calix floris. Caulis hujus plan-
tulæ creberrimis ſubdiviſionibus in numeroſiſſimos tandem ramulos ſinditur, innumeri ſere ſemini-
bus onuſti.

In agris ſterilibus & arenofis ubique ſerè invenitur.

Hujus ſpeciem aliam in arenolo ſolo inter ſegeres obſervari in Suffoliciæ comitatu propè *Elden*
vicum inter Therfordiam & Novum mercatum oppida copioſè provenientem, quæ procumbit ma-
gis quam vulgare *Kuawel*, tenuioribus eſt cauliculis, brevioribus foliis, floribus majoribus, albidioribus,
magiſque diſſuſis, atque etiam hyemem fort. Huic titulum aſſcripi *Hydnal incanum* flore ma-
jore preno.

Eaſdem vires & uſus in eis & extra uſurpata poſſidet quas Polygonum vulgare. Quoſlibet ardo *Vires.*
res extinguit, fluxus ventris liſtit, dyſenterias ſcilicet, utro proſuſia, ac etiam hæmorrhagiam nari-
um: Lapidis pellit, calculum & urinam cit. J. B. ex Tabernæ-montano.

- * 2. *Polygonum litoreum minus* floſculis ſpadiceo albicanthibus C. B. *Polygonum alterum* Germani-
cum Park.

C. B. præd.

Ex *radicibus* candicantibus, tenui, longiuſcula prodeunt *viticuli* plurimi, tenerissimi, per terram ſpar-
ſi, ramoſi & dodrantales, *folia* oblonga, anguſtiſſi & albicanthibus alternatim cincti, ad radicem verò
longioribus & buncialibus. Viticulorum ſummis acutis *floſculi* plures, minutissimi, intus albi, foris
ſpadiceo inſidant: quibus *semina* minutissima & copioſiſſima, ut ſinguli coliculi eo turgent, ſuc-
cedit.

In arenofis ad Wieſam fluvium propè Baſileam Autumno florens reperitur: alibi etiam in ſabu-
loſis ad fluvium ripas. *Locu.*

A. 3. *Polygonum*

- A. 3. *Polygonum parvum flore albo verticillato* J.B. *An Polygala repens nuperorum* Lob. Ob?
Polygala repens Park. *repens niva* C.B.? *an niva* dicit?

E *radicula* alba, fibris pro plantula modico majusculis capillata plures fundit *cauculis*, infirmos, humi procumbentes, teretes, geniculatos, rubentes, alios interdum de se ramulos spargentes: Ex quorum geniculis unctam fere à se invicem distantibus bina emergunt *foliola* Herniarie fere sed chamælyces instar rotunda, pallidiuscula, concava, [nobilis Serpylli folia exprimeque videbantur] *Flores* ad caudum nodos verticillati, albi, è quinque velut theculis coagmentati, speciem valculorum Delphinii aut Aquilegæ exhibent. Succedunt *ovacula* feminalia parva, *femina* longiuscula continentia.

Amat fiores humidos, & loca uliginosa cum Nummularia rubra & Portulaca aquatica. Floret Julio & Augusto mensibus. Non alibi apud nos, quod sciam, provenit quam in Cornubiæ parte Occidentali circa Penfantiam & alibi. Eandem in transmarinis observavimus, in Belgio & Germania.

Lobelius in Observationibus hoc describere videtur sub titulo Polygalæ repentis nuperorum.

- * 4. *Polygonum capitulis ad genicula echinatis* Bocconi.

Boc.

Tenuis hinc est *radix*, prolixa & dura: *Cauliculus* habet tres aut quatuor, humi jacentes, palmares, circa quos *folia* Herniarie aut Polygoni montani in crebris geniculis plura simul juncta, atro-virescentia, inter quæ nescio quid *fulculum* multolorum appareat, subsequentibus verticillis, brevibus alioque apicibus veluti oclutatis, in quibus minutum *nomen* includitur.

In Ilva insula juxta Portolongum munimenta & nova moenia videntur.

- * 5. *Polygonum Creticum Thymi folii* C.B.

C. B. prod.

Herba est lupina, humique procumbens, *cauculis* five viticulis palmaribus, ramosis, hinc inde sparsis; *fulculis* parvis, albicantibus, pluribus simul quasi in nodis junctis; quibus foliolam Thymi formâ, modò unum, modò bina ternarie, magnitudine imparia adponunt. Semen pusillum ac copiosum succedit.

Non multum ablatid à Polygono nostrate parvo, flore albo verticillato.

- A. 6. *Herniaria* Ger. J. B. *Millegrana major five Herniaria vulgaris* Park. *Polygonum minus five Millegrana major* C.B. *rupture-wort*.

J. B.

Late subiectum solum opacat luxurie lata complurium ramulorum, quos ex pusilla radice surgit, hinc inde sparsos, teretes, creberrimis geniculis interceptos, ad quorum singula adversa foliola, Serpylli minora, ex viridi lutea, gustu acri, eisdemque locis erumpunt nigrum in modum numerosissimè ex apiculis luteolis compositi.

Hæc duplex est, alia glabra, alia hirsuta. Glabram invenimus spontaneam in promontorio Cornubiensi *The Wizard* peit dicto: Hirsutam in arenosis propè Sylvam Ducis in Brabantia, perque Germaniam, Italiam & Galliam Narbonensem copiose.

Epipacti seu Millegrana insignes tribuit facultates tres Anguillara. Succus aut potus aut herba escitæ, vel etiam emplastrum modo plagæ impolita, morbis à vipera auxiliatur. Secundo emplastrum ex ea herniam mirè restituit. Postremo jecori prodest & ictero: Aqua enim destillata & pota curat intra dies octo. Camerarius aquam destillatam, Clusius decoctum Herniarie feliciter calculosis propinari referunt.

D. Coberus collationem ex decocto Emperi Tragi, i.e. Herniarie vulgo dictæ, ad dolorem Dentium certâ experientia in pluribus probatum commendat. *Hæren. Resuscitatus in Olyzer. à Velschis editis.*

Obf. 44.

Parkinsonus Herniarie alterius, quam majorem Africanam vocat, meminisse; quæ præcedentem parvo erectior & ramulosa est multo, in aliis parum differt. Hanc Guilielmus Boelus ex Africa secum attulit. Hæc fortè est Herniaria frutescens, viticulis lignosis, foliis oblongiusculis, brevis, densissima C. B. Herniarie facie & folio, perampla radice Altragali Lob. In plurimis factorum marginibus circa Boutontum repit, & in sterilibus locis versus pontem Villenova.

- A. 7. *Polygonum pusillo verticillato Serpylli folio* J. B. *maritimum minus foliolis Serpylli C. B. Serpylli folia* Lobelia Park. *altissimum pusillo verticillato Serpylli folio* Penn. Ger. emac. *Robis* Knottgrafs with *serpyll* of Thyme leaves.

Ich.

Ramulis & *cauculis* furculosis, prolixis, gracilibus humi sparsis luxuriat (inquit Lobelius) E geniculis folia pusilla, teretia, succulenta Atzoi vel Illecebæ, Thymo parvo nostrati equalia & similia. *Radix* prælonga, lignosa, sapore insipiente, calidiuscula.

Cum Lobelius tantum hanc plantam videre & describeret, (siquidem reliqui Botanici quæ de ea habent à Pennæ & Lob. Adversariis transcribunt) siquæ ipsius descriptio brevis admodum & imperfecta,

perfecta, nulli præcipuarum partium, floris & seminis, mentione factâ, orandi sunt in quibus videntem & florentem videre contigerit ut accuratius describere vellent; ut sciamus ad quod propriè, genus pertineat & an hujus loci sit necne. Offendit nobis D. Jacobus Newton plantulam à se in Angliâ collectam *radice* satis crassa, prælonga, lignosa; *cauculis* & ramulis multis, confertis, humi sparsis, *folia* Serpylli aut Alfinis minima, *fulculis* parvis ad cauliculorum nodos; quales autem fuerint in planta hæc observare non possumus.

Erat hæc ut putamus ipsissimum Polygonum Serpylli folio Lob.

D. Godfrey apud Gerardum emaculatum Ericam maritimum lupinam Anglicam Park. Lob. sub hoc titulo describere videtur: cujus sententia & ipse factus subscriberem, si locus convenerit. Vix autem puto in collibus maritimis Gallo-provincie Ericam maritimum nostratam luxuriant. D. Magnol hæc sapienter collegisse scribit circa pratulum loci Gramuntii, & quædam in locis depressis à la garrigue de Perault. Utinam accuratius descriptum nobis dedisset.

- * 8. *Anthyllidis species quibusdam* J. B. *maritima, Chamælycea similis* C. B. *Anthyllis Valentina Clusii* Ger. *Polygonum Valentianum five Anthyllis Valentina Clusii* Park. *Valentia Knottgrafs*.

Clus.

Ex unica *radice* multos profert *caucules*, five viticulas dodrantales, humi stratas, ramosas, subrubentes; *foliola* Lentis, exigua, seu potius Chamælyces (cui tota planta addò similis est, ut primo aspectu Chamælycen putarem, illam tamen diligentius considerans lacteo succo carere deprehendi) & plerumque cum suis ramulis veluti quadam falligine aspersa, etiam ipsa falli gustus. *Flores* inter ipsa folia enascuntur pusilli, quatuor foliolis constantes, ex albo purpurelcentes: radicem singularem habet nigricantem.

Hanc plantam nusquam alibi confexit Clusius quam ad fossas urbis Valentie in Hispania, juxta Lescu. eam portam quæ Regiam arcem spectat.

J. Bauhinus *folia* minima ei attribuit, acervatim congesta circa nodos, multò Serpylli foliis minorâ, per extremum latiora & subrotunda: *furculis* lignosis firmos, teretes, repandos, variqueque quæverum brachiatis. Cherlerus in montis Ceti litoribus observavit.

9. *Polygonifolia per terram sparsa flore Scorpoidis* J. B. *An Polygonum minus 9. five tenuifolium, & 11. five lentifolium* C. B.? *minus Montpellier Park?*

J. B.

Ex *radice*, quæ tenuis, singularis, interdum multifida, *folia* emergunt Lini vel Linarie, *caules* antevergentes: ac illi ubi proderint per terram sparguntur, palmares aut etiam dodrantales ramulos, foliis nullo ordine politis vestiti, Polygoni, minores, exili coloris, sapore nullo evident. In extremis ramulorum acervatim congesti *fulculi*, numerosissimi, Polygoni floribus similes, minores extrinsecus purpurelcentes, intus albi, caudam Heliotropii aut Scorpoidis aquatici circumflexu imitant: *femina* parva, alba, virentibusque stris variegata.

In Etruria non longè à Viterbo, viâ quæ Romam itur, copiosam observavimus: D. Magnol a Lescu. cendendo ad montem Elperon, non procul Montepelio.

Quant idem D. Magnol, an de ista intelligendus sit C. Bauhinus in *Prodr.* dum Polygonum lentifolium describit, cujus folioli in cauliculorum summis tantum sunt. In *pinace* C. B. sub diverso nomine bis ponitur. Nobis alia & diversa videtur planta Polygonum lentifolium C. B.

Planta hæc tum ob florum colorem, tum ob ipsam caudæ Scorpis in modum reflexam ad Apeirifoliarum genus potius pertinere nobis videtur; & Heliotropii aut Echii Scorpoidis species esse. Verum quia non constat an cætera nota respondeant, non temere sollicitandam, aut locum quem occupavit movendam duximus. Alios interim quibus eam videre contigerit hortamur, ut tum foliulos, tum semina curiosius observent, quo nos omni scrupulo de ejus loco & genere liberemur.

- * 10. *Anthyllis* Alpin. Exot.

Alpin.

Exigua est herbula, palmum alta, frutescens valde. Namque ab radice plures *caules* fert, numero ad minus quinque, longos, graciles, rotundos, albicantes; à quibus hinc inde brevibus intervallis exeunt furculi multi, tenues, atque breves, *foliis* multis minimis, Lentis magnitudine & figurâ undique circumscripti, qui & ipsorum & foliorum ipsos circumstantium multitudine frutem densum admodum apparent & in orbem etiam actus. In furculorum vero eacumque *fulculis* parvi exeunt; quibus pro seminibus succedunt *fructus* parvi, oblongi, teretes, Tritici fere magnitudine & figura. Tota planta albica & liliæ sapit. *Radix* vero longa, tenuis, geniculata, alba cernitur, eodem salso sapore gustum inueniens.

In locis maritimis (unde Certe) copiosè nascitur.

Accedit ad Anthyllidem à Clusio & J. Bauhino descriptam. Differt autem à Clusiana floram sim, quæ inter ipsa folia nascuntur.

Polygonum minus Lentifolium C. B. ipso monente, cum Anthyllide Valentina Clus. quæ tota subrubens est, longè minoribus foliis, & copiosioribus foliulis ex albo purpurelcentibus; inque nota solum in cauliculorum summitatibus, confundi non debet.

Lescu.

11. *Polygonum muscosum minimum* Bocconi.

Boc.

Cauliculis est pluribus, uncialibus, dense geniculatis: *Folius* crebris, capillaribus, brevissimis, radicem ad cauliculorum nodos dispositis: *Floribus* herbaceis, minutissimo *semine* eis succedente. Humi spargitur, Camphoratae congenerem plantam amulans. Cum primum exit lulum quendam minimum primo aspectu refert.

Locus.

Propè Catanam in Sicilia, & in ambulacris horti Pisani crebrò reperitur, & deciduo semine se propagat. *D. Magnol* Maio mense copiosum observavit in satis luci Gramuntii propè Monipellum. Modò viride est, inquit, aliquando purpurascens. Ob parvitatem plantula, ut verisimile est, nondum fuit observatum.

HISTO-

HISTORIÆ
PLANTARUM

LIBER QUINTUS.

QUI EST

De Herbis flore Composito planifolio, natura plerumque pleno, lactescentibus.

RLOS *compositus* seu *aggregatus* nobis dicitur qui ex pluribus flocculis in unum totalem (ita enim cum Philophis loqui liceat) florem coeuntibus constat; quorum unusquisque non tantum folio seu bractea colorata, verum insuper vel staminibus, vel stylo falcem constat, & singuli singulis feminibus coherent. Hujusmodi flos ab *umbella*, *corymbo*, *spica* differt quòd flocculi omnes communi Perianthio includuntur & continentur, quòd plerique petalorum majorum circulum medium orbem radiarum cingentium obtinent, quòdque flocculi singuli singulis feminibus nudis arctè stipatis insident.

Herbæ flore composito sunt vel succo lacteo prægnantes, flore planifolio, naturâ plerumque pleno: plerumque dico quia in paucis quibusdam hujus generis, h. e. lactescentibus, ut v. g. *Chondrilla cerulea* *Cyan* *capitata* C. B. Ros discoides est: vel succo limpidiore. Hæ autem vel sunt flore *discoide*, hoc est, ex pluribus brevibus compressis & confertis flocculis (quos nonnulli perperam stamina vocant) in unam quasi apparentem superficiem digestis composito; vel flore *filulari*, qui ex plurimis concavis oblongis flocculis ad margines in longas lacinas dissectis componitur, ut *Cyan*, *Jacea*, &c. Hoc genus herbæ *capitatae* dicuntur, quoniam calyx earum squamosis in ventrem plerumque extumescit. Quæ flore discoide sunt distinguuntur in *Pappos*, quorum scilicet feminibus pappus seu lanugo innascitur; & *Corymbiferas*, quarum semina solida sunt seu pappo destituta.

Alii vulgò hoc genus herbæ flore composito donatas primariâ divisione in *Pappos* & *Corymbiferas* distinguunt; Pappos deinde in *Capitata* & flore discoide prædicas. Verum quoniam ex *pappis* dictis, & is qui feminibus solidis sunt, (ita enim cum aliis vocamus commodioris vocabuli inopiâ) seu *Corymbiferis* nonnullis insignibus notis conveniunt, nimirum succo lacteo & flore planifolio pleno, quæ hujusmodi sunt omnino conjungendas censui, ideòque novum genus constitui Herbarum flore composito planifolio naturâ pleno, lactescentium.

Not. Jo. Bauhinum *Corymbi* nomen floribus compositis non papposis attribuere, initio lib. 26. *Historiæ Plantarum*. Cum enim (inquit) apud Plinium legimus *comantes auri fulgore corymbos* dictos flores, seu ut ille ait, fructus *Chrysocometes*, estque *Corymbus* quodvis summum, unde & Columella de Cînara dixit,

Hæc modò purpureo surgit glomerata Corymbo.

Ex pleræque hujus generis florem gerant densum & in capitulum aggestum quendam flocculorum stipatum, eum *Corymbi* nomine tantisper complecti labeo, dum tu [Lector] cernis ac melius invenias nomen; & plantas hujusmodi floribus insignas *Corymbiferas* dicimus. Hunc & nos sequimur, nec sine ratione cum flocculos in capitulum aggestos, & in gibbani seu globosam figuram non rarò exuberantes moræ *Corymbos* dixeris.

U

Herbe

Herbæ flore composito seu aggregato, sunt vel eodem

Planifolio naturâ plerumque plano, lacteïscientes, quæ vel seminibus sunt

Pappi seu alatis,

Latiusculis & compressis, brevibus, utrinque acutis; Caulibus

Gracilioribus, firmioribus, solidioribus & minus concavis, capitulis angustioribus & minoribus: LACTUCA, cujus duo sunt genera, alterum esculentum, succo lacteo dulci prægnans; Lactuca sativa; alterum non esculentum, odore opi, costâ folii spinosâ, Lactuca sylvestris.

Majoribus seu crassioribus, tenerioribus, fistulosis, capitulis latioribus, floribus gravioribus, foliis carduorum spinosis, spinulis minoribus: SCORCHUS.

Terebinthaceis aut angulosis, crassitie latitudini fere æquali, oblongis,

Majoribus, flore circa meridiem se claudente, calyce

E simplici foliorum acutorum florum petala longitudine excedentium ordine composito, foliis graminum, radice annua: TRAGOPOGON.

Squamose, squamis majoribus, non ultra florum petala excurrentibus, radice in plerisque crassa, vivaci: SCORSONERA.

Minoribus,

Erectiores & non repentes, foliis plerumque laciniatis, caule

Æthere, seu non ramofo, foliis nudo, flore in fastigio unico magno: DENS LEONIS.

Ramofo, foliis cincto, floribus in singulis caulibus pluribus, femine

Citrino, aut rufis, majore: HIERACIUM.

Nigri minores, seu elatior, caule multis foliis cincto; Hieracium fruticosum; live humilior, paucis in caule foliis; Pulmonaria Galorum.

Reptantes flagellis emissis, foliis longioribus pilis obfatis: PILOSELLA, Auricula maris.

Solidis & pappo destitutis, foliis & caulibus

Spinosis, Carduorum in modum, lacteis lineis notatis: ERYNGIUM LUTEUM, Carduus chrysanthemus.

Lævis, floribus

E lateribus caulium & ramorum excurrentibus, ceruleis: CICHOREUM, Intybus.

Summis caule & ramulis terminantibus; Hieraciades (seminibus solidis: His accensum Cichoreum verrucarium dictum, Lampjanum, Hieracium stellatum & falcatum, quarum flores flavi sunt & Hieraciiformes.

Quæ Chondrilla nomine feruntur plantæ, vel ad Lactucas sylvestres, vel ad Hieracia referri possunt.

Discoide, hoc est ex pluribus, brevibus, compressis & confertis floculis, (quæ nonnulli perperam lamina vocant) in unam quasi apparentem superficiem digestis composito. Hæ vel sunt seminibus

Pappi, quæ vel sunt floribus [cum cauliculis]

Erumpentibus ante folia, & brevi marcescentibus,

In singulis caulibus singulis, radiatis, foliis subrotundis ungulæ equinæ figurâ, subus præcipue incanis: TUSSILAGO, Bechium.

In uno caule pluribus, in thyrsium dispositis, nudis, foliis subrotundis Bechii, sed majoribus: PETASITES.

Post folia excurrentibus, disco

Radiatis, foliis

Spinosis Carduorum æmulæ, foliis florum marginalibus ficcioribus & exuccis, culpidatis: CARLINA, Chamæleon, Aeterna.

Lævis seu nitibus absque spinis,

Maximis, oblongis, acutis, subus incanis, floribus iidem maximis, flavis, radice crassa, aromatica: HÆLENTHUM, Enula campana.

Minoribus, floribus

Aureis, amplis, sparsis, in summo caule & ramulis in pediculis prælongos excurrentibus singularibus, petalis discum ambientibus longis; foliis in geminis speciebus subrotundis, radicibusque tuberosis & vi delecteria præditis: DORONICUM.

Pluribus in caule, in brevioribus pediculis, barbulis discum ambientibus iidem brevioribus; foliis productioribus & angustioribus; radicibus innocuis; florum petalis

Succulentioribus & brevi marcescentibus; foliis & coma

Odoratis & plerumque tactu glutinosi aut pinguis: CONYZA.

Indoris aut minus odoris,

Integris, floribus

Majoribus, stellam radiantem æmulantibus: ASTER, è quibus, maritima quæ est florum petalis marginalibus purpureis Tripolium dicitur; quæ barbulis & disco flavis Criticum Chrysanthemum.

Minoribus, in summis caulibus confertis in thyrsium aut umbellam, aureis: VIRGA AUREA.

Laciniatis; floribus in summis caulibus velut in umbellam dispositis: JACOBÆA.

Exuccis & aridioribus, unde durabiliores sunt, nec citò marcescunt, colorisque gratiam diu retinent succata,

Frontatis aut velut bullatis, aliàs flavicantibus; STOECHAS CITRINA; aliàs albescentibus, ut in Gnaphalio Americano.

Cuspidatis: foliis

Integris; JACEA Oleæ folio.

Laciniatis & spinosis Carduorum æmulis; CARLINA.

Laciniatis, floribus flavis aut purpureis; SENECEO.

Digitatis, floribus purpureis velut in umbellam dispositis;

Nudo, foliis EUPATORIUM AVICENNÆ

Integris, floribus

Purpureis, vel foliis subrotundis maximis; CACALIA vulgaris; vel foliis longis; Eupatorium Canadense Cornuti.

Flavis,

Maritima & incana odore aromatico; GNAPHALIUM maritimum.

Mediterranæ,

Major, floribus flavis velut in umbellam dispositis, Conyza facie; BACCCHARIS Monspeliensium, &c.

Minor, tota tomentosa & incana, foliis minimis; GNAPHALIUM.

Solidis seu Pappo destitutis: Vide Tabulam Libri Octavi.

SECTIO PRIMA.

De Lactescentibus Flore composito papposis.

CAP. I.

De Lactuca.

LACTUCA [*Opifia*] quod copiam lactis exuperet dicta est, quodque feminas nutritives lacte impleat. Hujus nota peculiares, quibus à congeneribus distingui possit, sunt Semina brevia, latiuscula & compressa, utrinque acuminata; caules graciliores, firmiores & minus concavi, capitula minora.

Hujus duo sunt genera, sativum & sylvestre. Ad posterius genus reducimur Plantas nonnullas Chondrilla dici solitas; unam etiam cujus semen Lactuce femini non responderet, ob capitula parva quibus Lactucam refert; nimirum *Chondrillam vimineam* dictam.

LACTUCÆ SATIVÆ.

1. *Lactuca Sativa* C. B. Ger. *sativa non capitata* J. B. *Garden Lettuce*.

J. B.

Folia est Endivia, longo, lato, rugoso, pallide virente, lacte pregnante per primam adolescentiam grato, tandem amaro & cinis abdicato, quod fit ubi caulescit planta. *Caulis* firmus, teres, gracilis, fœsquibitalis & aliorum, in ramos dividitur, crebro deinceps dividendos. Quorum extremis *foveoli* harent lutei, parvi, ex squamato capitulo profusiles; quibus in pappis facillimum semen succedit parvum utrinque acuminatum oblongum compressum, coloris cinerei.

Scribitur in hortis.

Lactuce sativæ refrigerant, stomacho grata habentur; bilis effluventiam & astum compescunt; sonnum conciliant. Declinante ætate (inquit *Galenus*) ex se infomni, graviter hoc incommodo afflicti: Adversus quod unicuique mihi presentissimum remedium Lactuce vespere commanucta fuit. Plerique antequam excaulescat in aqua elixâ uruntur, ut ego jam facio (inquit *Galenus*) ex quo dentes mihi deteriores esse cœperunt. Lac augens, alvum leniter movet; [neque alvum cohibet, uti neque impellunt] ventriculo conveniunt; multique ac laudabilis nutrimenti sunt, verum decoctæ magis alunt, coitum tamen avertere dicuntur, & si assidue edantur visus hebetudinem inducere.

In phrenitide, delirio, febre ardente, &c. applica temporibus & future coronali, imò carpis, nempe linteam duplicatum aut triplicatum permeatæ factum aquâ Lactuce, in qua v. g. in lb i. pond. medicum. Salis nieri pp. & crystallizati, aut Salis Prunelle ʒi ð dissolute fuerint: Quod medicamentum longè præfero his in calibus oleo rosaceo cum Lactuce succo permixto. *Simon Paulus*.

2. *Lactuca capitata* Ger. C. B. Park. *sativa vulgaris capitata* J. B. *Cabbage Lettuce*.

Folia huic breviora, latiora, extrema circumscriptio rotundiora quàm sativæ vulgaris, plana & levata, quæ brevi in caput rotundum conglobantur, Brassicæ capitatæ in modum. *Semen* priori simile, sed minus.

Dodonæus Lactucam sativam culturæ mangonio folia ita mutare scribit, ut vel crispetur, vel ita in fe contrahatur, ut capitatam Brassicam æmulari videantur. Eiusdem sententia J. Bauhinus etiam esse videtur. Verum tum figura foliorum, tum seminis color, si perpetuo niger sit nec unquam mutat, differentiam specificam (ut vocant) arguit.

Parkinsonus Lactuce Venetæ capitatæ nescit, cujus capita in eam magnitudinem interdum excreverunt ut caput humanum æquarent. Hujus, inquit, semen album est; oculis humanam altitudinem assequitur. Post solstitium æstivum fertur pro acerrimis hybernis. Hæc proculdubio est, quam J. Bauhinus Montepeli abundare scribit, tantæ magnitudinis, ut una patinam satis amplam repleat, tota hyeme in ulis. Alterius etiam speciei meminit Jo. Bauhinus cum pluribus capitibus, quæ vix (inquit) differre videntur à cæteris capitatis, capitâ tamen minorâ; alteram tamen speciem exilissimam, quandocumque ex particulari semine nobis provenit. Hæc ille.

3. *Lactuca rubra* J. B. *maculosa* C. B. *Red Lettuce*.

Cæf.

Rubra est hæc species, ac si vinum foliis esset aspersum, latissimis foliis constat ac patulis; dulci-
or cæteris fed durior, adcirco recentia tantum folia secant, regerminat enim diutius antequam caulescant: Semina ei nigra. Hæc J. Bauhinus ex Cæsaliplino.

Hujusmodi Lactucam in hortulo nostro habuimus læpsum, quæ foliis erat brevioribus & rotundioribus quàm Lactuca vulgaris.

4. *Lactuca Romana longa dulcis* J. B. *Lactuca Intybacea* Ger. foliis *Endivie* C. B. & *Lac. folio obsevis virente*, semine nigro eisdem. *L. Romana rubra* & *L. Romana alba* Park. parad. *Roman Lettuce red and white*, & *Endive-leaved Lettuce*.

J. B. Cæf.

Folium huic angustius est & productius, planum & minimè rugosum aut bullatum, modicè sinuatum, & interna parte secundum costam spinulis armatum. *Flore* est & caule Lactuce vulgaris, sed *semine* succedente nigro.

Duplex est, *alba*, & *nigra* seu *fusca*: Est autem omnium Lactucarum maxima. In caput non surgitur (inquit Cæsaliplinus) nisi vinculo alligetur folia, sic enim candidissimam reddi & fragili ténertudine cæteras vincere.

J. Bauhinus se ignorare scribit an Lactuca sylvestr. lato folio culturâ mutari possit in Romanam, quæ cum sylvestri communes habet spinas in dorso & alia quedam. Hoc nobis minime verisimile videtur, siquidem odor virolosus & vehemens opii, folia in caule superiora valde laciniata, totus denique habitus plantæ reclamant.

* 5. *Lactuca longo* & *valde angustâ folio* J. B. *folio oblongo acuto* C. B. Park. *Sharp-pointed Lettuce*.

J. B.

Huic folia à radice statim oriuntur multa, palmum aut fœsquipalmum longa, unciam unam aut alteram lata, superiora verò ut breviora, ita angustiora, spinulis quibusdam per margines donata, utraq; verò acuminata. *Caulis* cubitalis & fœsquibitalis, ramulosus. *Floræ* & semen cum Lactucis vulgaribus eadem, sed semini color fuscus.

6. *Lactuca crispâ* C. B. Ger. Park. *crispâ, laciniata* J. B. *The broad-leaved curled Lettuce*.

Hæc folio est latiore & brevior, calore viridior quàm proximè sequens, ad margines quidem laciniato & dissecto, minus tamen tenuiter & profundè quàm illa: *Semine* nigro.

7. *Lactuca crispâ altera* C. B. *crispâ minor* Ger. *crispâ* & *tenuiter dissecta* J. B. *Curiously cut and waved curled Lettuce*.

Hujus folia pallidius virent quàm præcedens, laciniis tenuioribus & profundioribus incisâ, hisque undulatis immo forsiquæ Hæxis reflexisque crispâ, pulcherrimo aspectu. *Flores* conveniunt. *Semen* album est. In parem cum præcedente altitudinem assurgit.

LACTUCÆ SYLVESTRES.

1. *Lactuca foliis quernis*, an *Lactuca Italica laciniata* C. B? *Oak-leaved Lettuce*.

Hujus folia figurâ suâ & laciniis Quercus folia quadatenus referunt, suncque viridiora paulò quàm Lactuce vulgaris, minora, & ad radicem pauca antequam excaulescat. In summa hæc planta toto habitu propius accedere videtur ad sylvestres Lactucas quàm ad sativas.

Lactuca Italica laciniata C. B. folio est tenuissimum, pallide virenti, in plures partes semi-palmares & laciniatas divisio, per reliqua vulgari Lactucæ similis, quæ est tenerissima. Hinc à nostra specie diversâ videtur.

Nobis ex semine Londino accepto succrevit.

Tragus Lactucam suam secundam an esse foliis Quercinis incisâ.

A. 2. *Lactuca sylvestris major adore Opii* Ger. emac. *folio adore virolo* C. B. *Endivia foliis odore virolo* Park. *folio lato folio, succo virolo* J. B. *The greater strong scented wild Lettuce*.

J. B.

Ex radice minimi digiti crassitudine, candida, paucis fibris capillata, caule triticubitali & altiore adolefcit, satis crasso & rigido, tereti, levi, inani, ramoso, lac perquam amarum, tetro & virolo odore opii, ex radice & caulis vulnere fundens. *Folia* infima lata, Intybo sativo proxima, nigricantia, non laciniata, sed spinulis duntaxat levibus per ambitum quasi lerrata, ad medium fere caulem: superiora verò profundè laciniata, Lactuce sylvestris Fuchii & aliorum in modum, quia terram spectant spinulis per costæ longitudinem hispida. *Flores* conferti Lactucæ, colore luteo, calice squamato, labrubentes. *Semen* ex copioso tomento pendulum, nigrum.

In aggeribus fossarum nascitur, inque lapidosis faxosique locis, minus tamen frequens. Quæ de viribus Lactucæ sylv. veteres prodiderunt, quod scilicet semen ejus non minus quàm sativæ, veribundum imaginationes in somno amolitur, & Venerem arceat; quodque succus ad eadem vaser, an huic plantæ conveniant dubito. Narcoticam cum esse & soporiferam, adeoque viribus Papaveri similem.

U

fulmen, ut Dioscorides & Plinius tradunt, Opi vehemens & virosus odor abunde convincit. Verum omnia in genere opata irritare potius quam extinguere appetitum ad Venerem me jauripidem omnino *D. Marit. Lister*, saltem modicè sumpta, non secus ac vinum ac alii generosi liquores, quibus & viribus quodammodo respondere videntur. De *Lactuca* sativa aliter se res habet: Hæc enim dum adhuc recens & tenera est, antequam excalescat, commendata certo certius Veneri adfertur, & libidinem extinguit.

Hujus herbe incensæ fumo animi caucti naribus excepto se veluti confirmatum & vertigine subita correptum, & eodem plantæ modo affectum fensit idem *D. Lister*, quo solent illi qui Nicotianæ fumum haurire primò aggrediuntur.

- A. 3. *Lactuca sylvestris costâ spinosâ C. B. sylv. laciniata Park. sylv. foliis dissectis Ger. emac. sylv. sive Endivia multis dicta, folio laciniato, dorso spinoso J. B. Cut-leaved wild Artuce.*

J. B.

Incondita habet per caulem *folia*, Sonchi divisa, laciniata & serrata, spinis secundum costam a vera parte donata, amaro lacte prægnantia; *Caulis* verò bicubitalis & major, in principio spinosus, qui in summo in multos abit ramulos, quos *flores* ornant parvi, lutei, lactuacei, in pappo degenerantes. Hæc odore est minus gravi & vehementi quam præcedens.

Locus.

Ad læpes & agrorum margines reperitur, locis præsertim petrosis, inque vineis & hortis.

- A. 4. *Lactuca sylvestris folio non laciniato J. B. sylv. 2. Ger. emac. Endive-leaved wild Artuce.*

Hanc speciem Johnstons Gerardus emaculator primæ speciei varietatem facit; J. Bauhinus secundæ, cui & nos iustitiamur; siquidem illa humilior est, & foliis minoribus, odore etiam minus gravi, nostris saltem naribus: Non alia autem in re à secunda differt quam foliorum figura, quæ huic ne in caule quidem laciniata sunt. Idem cum priore locis provenit.

- A. 5. *Chondrilla [restitui Lactuca] viscosa humilis C. B. Park. Ger. emac. Lactuca sylvestris laciniata minima Cat. Cant. Small jagged wild Artuce.*

C. B.

Ex radice tenui, longa, alba, cauliculis plures, tenues, reflexi, pedales & cubitales prodeunt, quos utrinque ad palmi [imò duorum triumve palmorum] longitudinem flores lutei, oblongi, in pappo abeuntes alternatim cingunt. *Folia* habet ad radicem oblonga, angusta, quædam sinuata, quædam integra, & in caule paucissima.

Locus.

Hæc in foliarum aggeribus nascentem nos præ Cantabrigiam, Th. Willisellus Londini præ Templum & Pancratii, invenimus. Postea in transmarinis circa Neapolin & Montipelum eandem observavimus. In agris Basilensibus Autumno florens invenitur. C. B.

6. *Chondrilla [restitui Lactuca] sylv. viscosa caule foliis obdulto C. B. saxatilis viscosa caule Park. saxatilis viscosa, caule denudato Galeni Col. Wild Artuce with booted stalks.*

Col.

Radix longa inter faxorum rimas se insinuat, ut difficilè nisi disrupto faxo excipi possit: atque si vel minimo disrumpantur radix, folia, caulis, vel etiam flores, copiosius inde exit lacteus fuscus viscosus, paucotempore in gurgulis concrenecens. *Folia* sunt Cichorii vel potius Dentis leonis dicti modo incisa, profundioribus etiam incisuris, tenuioribus lobis divisa, radicem versus adunata, pedem longa, & circa radicem oblique dependantia, in orbem expansa. *Caulis* raro plures, sed unicum spinosus, nec etiam multis alis divisum emittit, rotundum, lævem, tenuem, albicantem, cubitalem, foliis multum vestitum in imo, è medio verò ad summum usque tenuiora angustiorque (sunt folia, per ambitum non incisa, nec erosa, sed per medium ipsorum nervum divisa, hinc atque hinc caulis & alarum latera cingunt, ut parum caulis ad verum partium conspiciatur, vel nudus remaneat; adeoque tota hærent per longum caulem amplexantia, utrinque frequenter alternata, ut vix ab inferioribus superiora distent, totisque caulis ita foliis obductis sit, ut velut ocreatus videatur. Horum quidem foliorum reliquum ad summum quod illorum pars quarta est vel minor, integro dorso hærens à caule recedat, ex quo veluti alæ & caule cui hæret flores brevibus petiolis insidentes emicant, oblongis calathis, binæ tennæ aut plures etiam, minus lutei, fors albicantes per medium foliorum forum: Aliæ immo parturientes, alie ensantes vel deficientes, ita ut diutius florent, sinuolque perfecta femina ab aliis pappo evolent, alia verò ab ipsius plantæ & forum viscosa intercepta fisco maneat ex pappo dependantia. Nigra sunt atque oblonga, in cacumine, ut in congeneribus pappo alio pilola. Saporem est amaro admodum.

Locus.

Æstare & Autumno flores. Manus tacta simpliciter lacte inscit, difficilèque abluatur ut viscum. In vetustioribus mœnibus Campolarensum sicuti & Æquicolum Materii castri & montanis locis provenit. Nobis in calathibus circa *Mojanum* in Sicilia, & *Montipelum* in Gallia Narbonensi observata sunt. Chondrillam vimineam viscosam vinearum *Ad. huc* refert *D. Magnol*, & rectè quidem nostra lænentia.

- A. 7. *Lactuca*

- A. 7. *Lactuca sylv. frut. murorum flore luteo J. B. Sonchus lævis muralis Ger. lævis alter parvis floribus Park. lævis laciniatus muralis parvis floribus C. B. Ivy-leaved Artuce.*

J. B.

Affam læ fundit tota planta, quæ ex radice digitali amara caulis porquam tenues erigit, cubitales & sesquicubitalis, læves, fibrubentes, subinde manes aut medullis fungosâ plenos: ad quorum genicula oriuntur folia profundè laciniata, extremâ laciniâ trianguli, hæcæcum folium referent, colore quæ terram spectant purpurascens interdum; *Flores* in ramulis exigui, Lactuce, plures congesti colore luteo, quinque foliis constant, totidemque concolora statimina in medio erigunt, postmodum aliorum more in pappo abeunt.

In faxorum rimis, inque muris & aggeribus umbrifolis, interdum etiam & in opacis sylvis oritur. *Leoni.*

- Lactuca murorum affinis Sonchus dendroides Dalechampii J. B. dendroides Dalech. Park. lævis læni. at. lat. mont. major C. B.*

Lugd.

Radix habet crassum, nigricantem, ex qua radice multæ prodeunt: *Caulis* bicubitalis atque interdum altiores, teretes, foliis stipatos sinuolus, seu per ora ex intervallo infectis, latis, Quædam haud dissimilibus, lacte diffuentibus. Rami in caulibus nulli sunt, sed ab imo scapo ad summum usque, non procul à foliorum singulorum exortu, singuli nascuntur petioli, tenues, qui multos flores sustinent luteos, quales sunt aliorum Sonchorum aut Lactuce, qui tandem in pappo abeunt.

Sonchus hic Dalech. habet multa communia cum *Lactuca murorum*; verumtamen si descriptio & icon Dalech. vera est, necessariò differunt. J. B. quem consule.

8. *Lactuca sylvatica purpurea J. B. montana purpureo-erulea major C. B. sylvestris purpurea flore Park. Sonchus sylvaticus Ger. emac. Ditch bordered mountain Artuce of the Woods.*

Col.

Radix huic obliqua, nodosa, dentata germinum oculis tam recentibus quam vetustis, [pollicaris] è qua multæ undique crassæ, longissime dependent fibræ, [sapore grato, dulci, cum levissimo amaro prædita.] *Caulis* est tenuis, bipedalis [J. Bauhino bicubitalis & altiore, variat utique ratione loci.] glabro, tereti, albicante, medullâ albâ pleno: quem folia ex intervallo alternatim vestiunt, ita pusilla, delinenda majora semper multumque latiora, parum in ambitu sinuata, glabra, tenella, superius pallide viridita, subius glauca, nulla, tenia, [nullo aut brevissimo pediculo donata angustio principio mucroneque] maxima semipedem longa, duas uncias lata caulem amplexantia. Folia in summo caule latiore appendice eidem hærent, iterumque minora efficiuntur vix unciam sepe lata, [J. B. sapore nullo eccellente,] mansu grata, ut nonnisi modicè aut vix amara sentiantur. Caulis ad foliorum exortum non rectus, sed oblique, nunc dextrâ, nunc sinistrâ inflexus & sinuosus videtur.

E foliorum superiorum alis obliqui & admodum tenues, rotundi, juncæque viridibus, quadratum in caulis cacumine expansi; florum onusti deorsum spectantium squamosis calathibus, oblongis, ex viridi purpurascens, in binos ramulos se dividentes, in quibus hiantes flores quatuor exferunt media *flamma*, longa, quorum pars media purpureo colore tandem emittit luteam veluti pulveream & summo virido apice divisam atque intortam partem, quæ totidem pilula lata, nigro-purpurea, oblonga, incurva, inque sese inflexa circumdat, ora in summo habentia longis fibrillis divisa. *Semina* postmodum succedunt parva, lævia, cinerea, candidum mollemque pappum exferentia, latifuscula, brevia atque compressa.

In sylvis montosis calidiorum regionum frequens est. Nos invenimus in Tura & Saleva montibus *Leoni.* præp. *Genevæ*; inque sylvis montosis quas petrarum vicinis cundo à Scaphusia ad Constaniam; & aliis consimilibus in locis.

9. *Chondrilla [restitui Lactuca] viminea J. B. juncæ Ger. juncæ viscosa arvensis, quæ prima Dioscoridi C. B. viminalibus virgii Park. Quin Sæcrop with rusty twigs.*

J. B.

Pullulat primùm per terram in orbem sparsa folia magna, Hedypnois laciniis, glabra, quæ in caulem surgente planta marcescunt: ipse verò *caulis* propter terram densis spinulis totus horret, atque ad cubitos datus aut tres affurgit, frequenter ramis vimineis variè divaricatis fruticulosus, foliis aut nullis, aut raris, iisque vimineis tenuitatis. *Flores* [ad ramulorum latera &] extremis ramulis hærent, lutei, lactuacei pares, nec formâ dissimili, *semine* succedente iterum Lactuce pari, verum non compresso, sed rotundo ferè, striato, oblongo, cinereo, cum tomento villosio appendo. *Radix* subest simplex, pollicaris & crassior, glutinosissimo lacteo succo abundè prægnans, cubiti aut sesquicubiti longitudine, non ingrata dulcedine prædita. Totam plantam amaro esse gustu tradit Columella, eam fuscè descrebens.

In Germania, Italia & Gallia Narbonensi in arenosis copiosè provenientem observavimus. C. Bauhinus Chondrillam vimineam viscosam Montipellam ab hæc distinguit, ob folia superiorem ramos cingentia, in tenuissimas & acutissimas lacinias divisa: Nobis superiorem eadem specie vili est. D. Magnol se nondum invenisse ait ejusmodi plantam. *Botan. Monsp.*

- * 10. *Sonchus*, (rectius *Lactuca*) fruticosus petraeus Africanus spinosus Park. *Thorny Shrub* Solthistle, or wild Lettuce of Africa.

In altum exilite caulis lignosis, versis summitates in multos ramulos variè divisi & subdivisi indeque diffusis, singulis vinnibus seu virgulis in acutissimas spinas definitentibus. Folia inferiora valde laciniata sunt & spinosa; superiora ferè integra aut parum admodum laciniata. Flores parvi, simplices, pallide lutei, quibus succedunt semina pappo adherente alata.

Gualtherus Boelhus circa *Tunisi* & *Sappi* Africae urbes locis petraeis invenit & eruit.

Locus.

Hæc due ultime plantæ non sunt fortasse vera & genuina *Lactuca* species; ceteræ præcedens seu *Chondrilla* vinnibus semina compressa non habet ad modum *Lactuce*, sed rotunda ferè, striata & oblonga; verum quia alii respectibus *Lactuca* similior est quam cuiusvis alii huius generis plantæ, *Lactuce* sâmeticondam duximus. Ultima *Lactuca* ceteris partibus refert, & ferè etiam semine: verum huius figuram non exprimit aut describit Parkinsonus.

C A P. II.

De Soncho.

Sonchus *Σύνθη* alius corruptum videtur à *σύνθη* rarus, quia scilicet rarum & cavum caulem habet, aliis *σύνθη* *σύνθη* dictum, quia salubrem succum de se fundit ad astuosas stomachi lacerationes, & biliosas hepatis obstructions utilissimum.

Sonchus à *Lactuca* (quæcum in multis convenit) distinguitur capitulis grandioribus; caulisque tenerioribus & fistulosioribus, quibus etiam ab Hieracio differt, à quo & semine compresso distinguitur.

Sonchus duplex est levis & asper; utriusque plures sunt varietates, quas ego specie differre non libenter concesserim.

- A. 1. *Sonchus levis* Ger. *levis laciniatus latifolius* C. B. *laciniatus non spinosus* J. B. *levis vulgaris* Park. *quævis icon non respondet*. Common smooth Solthistle.

J. B.

Parvâ, fibrosâ, albâque radice nititur: caule cubitali & ampliore, intus concavo, purpurascens: folia longa, levia, ferè glauca, Dentis leonis divisiâ, latiora, teneriora, lacte præguantia alternatim prodeunt, aliâ pediculo longo, aliâ nullo, sed latiore basi caulem amplectentia, in circuitum dentata, in quibus vel nullæ spinæ, vel molles. Flores soliosi, lutei, Dentis leonis minoris, quasi dentata, in quibus vel nullæ spinæ, vel molles. Flores soliosi, lutei, Dentis leonis minoris, quasi dentata, in quibus vel nullæ spinæ, vel molles. Flores soliosi, lutei, Dentis leonis minoris, quasi dentata, in quibus vel nullæ spinæ, vel molles.

Locus.

In cultis, hortis, vineis, &c. nascitur, præsertim lætiore solo. Variat interdum floris colore niveo vel albo: foliis etiam in plures & tenuis lacinas divisis.

- A. 2. *Sonchus minimus laciniatus minor* sive *minimus spinosus* J. B. *levis minor paucioribus laciniis* C. B. *levis latifolius*, Ger. Smooth Solthistle with fewer jaggs.

J. B.

Lactæ tota planta turgens amaro: Caulis inanis, cubitum altus & major, hominem interdum altitudine excedens, ramulosus. Folia parùm laciniata, tenera, Endivie ferè, spinulis in ambitu donata, sed parùm aut nihil pungentibus cauli immediate adnascuntur. Flores lutei Hieracii, sed calice glabro, qui colenter in pappo abeunt. Radix longiuscula, multis fibris donata. Hæc varietas in hortis olæacris inter reliquas species frequens est.

3. *Chondrilla lutea* J. B. rectius *Sonchus levis* in plurimas & tenuiss. lacinas divisus C. B. fortè.

J. B.

In levi & glabro caule folia habet ad Sonchum lævem vulgarem proximè accedentia, nisi quòd multo minora sunt, divisiâ ferè *Chondrilla* cœruleæ: extremae lacinae passis aliis liberantem se in aere Cicomam exprimunt, per segmentorum ambitum denticulata, quod notatu dignum, hæcque notâ non florens faciliè à *Chondrilla* cœrulea discernitur. Ex horum finis ramuli exeunt, quorum singulis foliis unicus, summo autem cauli plures insident Sonchi, lutei, in pappo evanescens.

Locus.

In vineis & aggeribus circa Monspelium, inque muris ipsius urbis observantur.

Hæc planta Sonchi species est, non *Chondrilla*. Toto ferè anno floret.

Sonchus.

Sonchus affinis Terracrepola. Sonchus levis angustifolius C. B. Park. *Narrow-leaved Solthistle*. Hieracii species est.

J. B.

Radice habet Intybo similem, longam, tenuem, paucis fibris donatam candidam, Caules multos, cubitales, foliatis, in duos tredecim ramos divisos. Folia Intybo similia sunt, candidiora, minus inlecta ac laciniata, gustatu suavia licet nonnihil amara sunt. Flor luteus in pappo evanescens.

Nascitur sponte in aggeribus terrenis agri Monspeliensis, ut aiunt.

Locus.

In cibis cruda ex oleo & aceto expetitur.

Hæc me nobis *Monspeli* pro *Terracrepola* ostensa fuit valde simile erat, si non eadem plantæ illi quam J. Bauhinus describit & laqueus sub titulo *Chondrilla affinis laciniata* casijdam in *Trincatella* & qui *Choncus Terracrepola* apud Lobelium, Ger. & Park. aliquatenus respondent. Fortè *Trincatella* J. Bauhinus est *Terracrepola* aliorum autorum. *Trincatellam* Isidorum Comararii C. Bauhinus Dentis leonis speciem facit. Qualisnam planta sit quam J. Bauhinus sub hoc titulo describit me neque scior. Ex quo hæc scripti, Indicem plantarum circa Monspelium nascentium à D. Magnol editumactus sum, ubi invenio ipsum crepidem *Dalech. Lugd.* à *Trincatella* J. B. non distinguendam putare. Est autem crepis illa quam intelligit J. Bauhinus titulo & descriptione hic allatis. Vitiola Lugdunensis figura (ut verisimile est) J. Bauhinum deceptit. v. *Trincatella*.

4. *Sonchus ceruleus latifolius* J. B. *levis laciniatus ceruleus*, sive *Alpinus ceruleus* C. B. *Alpinus ceruleus* Park. *White flowered mountain Solthistle*.

Clus.

Cubitali aut ampliore exilit caule, rotundo, striato, lanugine obdito, intus cavo, quem ambiunt multa folia, ampla, aliquot profundis laciniis utrinque divisa, extremo mucronata, lætiore pediculo caulem amplectentia, in ambitu nonnihil dentata, subtus aliquantulum incana, lacteo fucco plena: Plurimos in summo caule flores proferit, purpurascens & villosis petiolis inherentes, viceus foliis, ut plurimum constantes, elegantissimi coloris cerulei, qui per maturitatem in pappum cum semine cinereo exiguo evanescunt. Radix pollicaris est crassitudinis, oblonga, non in profundum acta sed obliqua, candidans, clara, velut intermodis distincta, multas circumquaque fibras crassas agens & vitæ. Singulis annis motus ex latere caules proferit.

In styris ad latera montis Jure, montiumque maximo Carthusianorum cenobio imminendum Locis conflatentem vidimus: Clusius variis locis umbrosis, in *Durrenstein*, *Sneberg*, *Snealen*, jugs *Escherianis*, &c.

- * 5. *Sonchus montanus levis laciniatus minor* C. B.

C. B. prod.

Ex radice crassifusca caulis in principio crassus & lignosus, rotundus, levis, statim in alas brachatus, ad cubitalem altitudinem accedens exurgit. Foliis est selquincialibus, in paucas lacinas late distantes & acuminatas divisis.

Flores in caulis summo veluti in spica alternatim dispositi, parvi & palliduli.

Locus.

In montibus Euganeis frequens est.

Lactare potius quam Sonchi species est.

- A. 6. *Sonchus asper laciniatus* Park. C. B. *laciniatus spinosus* J. B. *asperior* Ger. *Prickly Solthistle with jagged leaves*.

A Soncho levi laciniato differt foliis crassioribus, obscuris viridibus & splendentibus, in crebris minus tamen profundis laciniis divisis, spinulis longioribus & rigidioribus asperis. Quinetiam folia extrema & lacinae in angustiores & acutiores mucrones desinunt.

- A. 7. *Sonchus asper non laciniatus* C. B. asper Ger. asper major non laciniatus Park. *minimus laciniatus asperior* sive *spinosior*.

Folius est quam Sonchus minimus lacinosus minor crassioribus, obscuris viridibus & splendentibus, spinulis longioribus & rigidioribus asperis, aliis similibus, nimirum ad Endivie folia accedentibus, basi fusa caulem amplexantibus.

Hæc Sonchi species in hortis & vineis, inque finetis & locis rudatis præsertim solo pinguiore Locis frequentissima sunt.

- * 8. *Sonchus asper subrotundo folio* C. B. Park. *Round-leaved prickly Solthistle*.

C. B. prod.

Ex radice exili, longiuscula, caudiculus rotundus palmaris, aliquando selquipalmaris, parte inferiore brevissimis aculeis exasperatus exurgit, circa quem folia pauca, subrotunda, selquincialia, quorum quadam fimbriata, omnia tamen per marginem, ut & nervus per folii medium excurrens, levissimis aculeis exasperatur. In caudiculi summo duo tredecim pediculi, quorum singulis unum florem Hieracio similem, parvum, luteum, qui in pappum abit, sustinent.

Monspeli sponte nascitur, & Sonchus asper vulgi loco Hieracii nominatur.

Est Locus.

Ag. v. c. m. m. v.

Est inquit & hujus minor species, capillari *salicula*, à qua pedicelli bini, quatuor vel sex uncias longi, aliquot verò vix unciales, unicum *florem* parvum luteolum suffrutescentes exurgunt. Flori *femen* nigrum, pappo adhaerens succedit. Circa radicem *folia* lœna, septena, obtusa, per latera dentata. In hœlem reperitur.

Hieracii potius quàm Sonchi species esse videtur.
D. Magnol neutram speciem circa Montipellum vidit.

* 9. *Sonchus angustifolius maritimus* C. B. Park. *Narrow-leaved Sea-Solthistle*.

C. B.

Radice est palmari, tenui, fibris carente : *foliis* ad radicem pluribus, atro-virentibus, uncias quatuor, quandoque sex longis, rarius unciam latius, per margines spinulis exasperatis, & reliquorum Sonchorum instar laevifundentibus ; inter quæ *caulis* unicus, palmaris & sesquipalmaris, tenuis, lavis, duobus tribusve foliis cum basi sua cingentibus, cujus summo *folio* unicus (rarius duo) latis magnus & luteus insidet, & tandem in pappum abit.

Locus.

In lœve Veneto ad *Liv* primum, dein circa Montipellum æstatis initio collegimus, inquit C. B. In maritimis prope Montipellum inter Juncos copiosè repit, & Augusto mensè floret. *Batam.*

Montip.

A. 10. *Sonchus repens, multis Hieracium majus* J. B. *arborescens* Ger. emac. *Hieracium majus folio Sonchi* C. B. *Tree-Solthistle*.

J. B.

Radice longè latèque repentes nonnisi difficulter evelli possunt, perennes, lactiflua. *Caulis* cubitalis vel longior [videmus qui hominis altitudinem longe superaret in palustribus nâcentem] nihil distincta species sit ; concavus, minus tamen quàm Sonchi vulgaris, inferiore parte glaber, quodammodo angulosus, ibi demum pilosus ubi in ramulos dividi occipit. *Folia* & per terram sparsa, & quæ cauli adnascuntur, Sonchi alpini aut Dentis leonis foliis similia, palmaria & plerumque bipalmaria, non admodum lata, profundius lacinias incisa, in acutis mucronibus definita, spinis mollicellis circa margines donata, colore ferè glauco. *Flores* in summitatibus caulis & ramorum plures, quàm Sonchi majores, saturatiùs lutei, hirsuta foliolorum atro-virentium compage coarcti, qui tandem in pappos abeunt. Villi quibus caulium summitates & capitula obsidentur, obscurè flavicant. Florum petala angusta sunt.

Locus.

Inter segetes, & in aggeribus terrenis recens egessit, solo laxiore frequens occurrit.
C. Bauhinus ex una hac planta duas, ni fallor, facit. Nimirum Hieracium Dentis leonis folio acuto I. seu Hier. majus folio Sonchi ; & III. five Hieracium majus erectum latifolium.

Vires.

Sonchus viridis & tener (inquit Galenus) estur ut olus, præsertim ejus radices. *Matth.* Apud nostrates in usu non est, sed pro cuculorum tantum & leporum esca usurpatur, unde & *Lactuca leprina* dicta est. Succus stomachi rosiones sorbitione mitigat. Caulis decoctus facit lactis abundantiam nutriticibus, colorèque meliorem infantum. *Plin.* Ex vino potus suspensorios & asthmaticos juvat, & stranguriam sanat. Succus auribus instillatus eorum dolores mulcere dicitur. Quæ præterea habent Veteres, apud J. Bauhinum vide. Nos insidem cum Lactuca viribus pollere existimamus : juniorem scilicet & tenerum refrigerare, adultum & caulescentem potius exalfacere, ut sapor amarus arguit.

11. *Sonchus arborescens alter* Ger. emac. *Sonchus laevis palustris altissimus*. *The greatest Sparsh-Tree-Solthistle*.

Ad quinque vel sex cubitorum interdum altitudinem affurgit, & tamen flores minores obtinet quàm præcedens, ut à D. Sam. Dale moniti sumus, ipique etiam in planta fide observavimus.

Ad ripas Thamelis fluvii non longè à Grænvico observavit *Thomas Willifolus* : Nos quoque in Sufflexia & in transmarinis non procul Francocurto ad Mœnum, ubi & olim Cluius, invenimus.

Sonchi arborescentis Tabernæ-montani icon huic equidem plantæ non convenit, & tamen tum Jo. Bauhinus, tum etiam Casparus frater Sonchum arborescentem *Taber.* Sonchi laevis altissimi *Cluf.* synonymum faciunt.

Nos ergo horum autoritate induci plantas illas specie convenire, & quicquid intercedit discernimus loco natali imputandum esse aliqualiter sensimus & scripsimus : verum insignis differentia in statura & magnitudine, & hujus quoque florum parvas præ illius floribus, quamvis planta ipsa multo major sit, contrarium suadent. Ejusdem sententia est & *Thos. Johnsonus* in suo Gerardo emaculato ; quem consule.

C A P.

CAP. III.

De Hieracio Chondrilla dicto.

Chondrilla dicta est *antè se pœpse* quod est grumus, mica, & *idea*, quod continere significat, quali continens grumos, quos Maltiche familes esse ait Dioscorides. In multis enim hujus generis plantis in regionibus calidioribus concrevunt grumi fulvescentes in foliorum alis, inque ipsis caulibus.

Quæ autem hoc nomine ferantur plantæ, vel Lactuca, vel Hieracii species esse videntur. Nec enim quæ succum exuant in grumos concrevissent ejusdem omnes generis sunt. Chondrilla cereulea ad Lactucam accedit, reliquæ ad Hieracium pertinent. Trinciarella & Hyofenis macula Ger. insigni nota à reliquis Hieracis differunt, quòd extimus in flore petalorum circulus calycis quibus incumbunt folia longitudine vix excedit.

Cum Hieraciorum familia admodum numerosa sit, ut ordinem aliquem clarioris doctrinæ causâ in eis describendis fervaremus, quæcunque à Botanici quæcunque tandem ratione Chondrilla dicitur sunt, præter eas quæ notis genericis cum Lactucis conveniunt, forsitem tradendas duximus. De prima tamen specie seu Chondrilla cereulea ob semen latum dubitamus annon Lactuca potius species sit.

1. Chondrilla vel Chondrilla cereulea J. B. Chon. cereulea fere purpurea Park. cereulea Ger. cereulea altera Cicobris sylv. folio C. B.

J. B.

Caulis erigit cubitales, teretes, laeves, fungosâ medullâ refertos, ramis satis frequentibus brachiacis. *Folia* priora palmaria aut dodrantalia, lacinias ad Chicoreum accedentia, glabra & pænè glauca ; superiora autem profundioribus lacinias incisa, levius etiam aliâ dillecta, glabra. In summis ramorum *flores* crebri, radiati, cœrulei, ex calice longo, squamato, in quo *femen* nigrum longum, latum. *Radix* perennis, simplex, longa, digitali crassitudine, paucis fibris donata, foris tenui & nigro cortice vestita : intus candida, carnosa, tenera & admodum fragilis. Tota planta lacteo turgit liquore, & gustu dulci est.

Nascitur in editis apricisque vineis & montibus, solum amans albicans, pingue & calcario lapidi. *Locus.* mixtum, ut annotat Cordus. *J. B.* Nos eam inter Confluentes & Moguntiam, secus Rhenum flumen invenimus, & alibi in Germania.

Chondrilla cereulea latifolia laciniosa C. B. Park.

Non alia in re à præcedente differt quàm foliis brevioribus, latioribus & in profundiores lacinias divisus ; unde nec specie diversam existimamus.

2. Chondrilla affinis laciniosa quædam an Trinciarella J. B? Crepis Dalechampii Lugd. Terra-crepis Montipellensis.

E radice alba aut nonnihil lutescente, simplici, paucis fibris donata, succo lacteo turgida *caules* exeunt plurimi (ad octodecim in una planta numeravimus) in lictori solo cubitales & longiores, teretes, laeves & velut juncæ, infirmi & vix se sustinentes, strati, glauca quadam farina obducti, folio unico insigniore ad primi ramuli egressum præditi, reliquis quæ ad reliquorum ramulorum exortum & prope summos caules sunt angustius, exiguis nullius notæ. Ramuli pauci sunt, & ad longa intervalla, ipsi tamen interdum subdissi. *Flores* summos caules & ramulos terminant ut in longa intervalla, ipsi tamen interdum subdissi. *Flores* summos caules & ramulos terminant ut in longa intervalla, ipsi tamen interdum subdissi. *Flores* summos caules & ramulos terminant ut in longa intervalla, ipsi tamen interdum subdissi. *Flores* summos caules & ramulos terminant ut in longa intervalla, ipsi tamen interdum subdissi.

Quin petala extima seu foliulis extrinseci circuli calycum foliola longitudine vix excedunt, quod vel singulare est in hoc genere, vel paucis commune. *Flores* delapsis *femina* cum maturare, pappo satis denso & longo innascente, in sphericam superficiem explicantur, longa, angusta, rubentia. *Folia* è radice exeunt plurima, in orbem diffusa, angusta, longa, linguiculis utrinque lacinias, non tamen crebris vel dentata, raris pilis hirsuta ut glabra videantur. Annuæ est planta.

Plantam hanc J. Bauhinus & nos etiam circa Montipellum invenimus. D. Magnol in Indice plantarum circa Montipellum nascentium eam non distinguendam putat à Crepidæ Dalechampii Lugd. quam J. Bauhinus alio in loco proponit sub titulo *Sonchi affinis Terræcrepæ* : figuram autem quam adhibet vitiosam ex Lugdunensis non bona iconis expressam existimat, cui & nos libenter assentimur.

* 3. Chondrilla Sicula Triagopogonoides maritima Boconio.

Radix hujus plantæ candida, fragilis, digitali pænè crassitudinis, altè in terram depacta, super-nè in tres aut quatuor partes divisa, ex qua *Caulis* ortur pedalis & altior, pluribus alis ramosis donatus, concavus. *Folia* Retefæ divilura. *Flos* & *femen* ut in Chondrilla & cæteris Triagopogonis.

In arenoso maris litore nascitur, in Catanæ, Agrigenti, Sacce pastoralibus agris passim *Locus.* obvia.

Cum plantam ipsi nondum vidimus, nec figuram feminis descripsit Autor, an hic eam rectè collocavimus nescimus.

4. Chondrilla

4. *Chondrilla folio non dissecto, caule nudo & foliato* J. B. *Sium Succory with an undivided leaf.*

J. B.
Radice firmatur longi, crassi, lacteo succo turgente, in capita aliquot divisâ, folia emittente multa, palmata & longiora, semineam plus minus lata, Plantaginis tenuifolia foliis similia, acuminate, glabra, crassa, Chondrilla cereuleâ instat, ejusdem præe coloris. Caudes frequentes, junceae, dodrantales sive pedales, glabri, fungoli, foliis plerumque nudis, nonnunquam foliatis, in binos ramos utplurimum diducuntur, quorum singulis flos insidet unus, magnus, luteus, in pappo evanescentis, quibus semina adherent tenuia, longa, striata & rufa.

Locus.

Ad radices montis *Salève*, & in arenosis ad fluvium *Aree* propè Geneviam observavimus. Invenimus etiam in Alpibus Carinthiacis quam hoc titulo donavimus: Verum ut in planta ficta à D. Philippo Skippon allervata observamus, radices ei fibrosae erant, & caules pratenues, ut jam specie diversam suspicor.

5. *Hieracium Chondrilla dictum incanum.* An *Chondrilla prior Dioecoris legitima Classi* Park? *Chondr. lutea Ger? Chondr. foliis Cichoridis tomentosis C. B.*

Hujus semen *Chondrilla legitima* Clus. titulo ad me missum est ab ingeniosissimo Viro & peritissimo Botanico D. Hans. Sloane M. D.

E radice dum adhuc junior est alba, simplici, alè & rectâ in terram descendente, lacte turgida, raris fibris prædita, nunc simplex, nunc plures *cauliculi* exeunt cubitales aut etiam longiores, teretes, tenues, & vix le sustinentes, tomento brevi, denso, candicante Graphali in modum obstiti, ut est & tota planta, foliis ab imo ad summum utque per intervalla vestiti, non admodum crebris, alterno ordine positis, tres uncias longis, vix unam latas, ab angusto principio sensim dilatatis, circa margines utrinque raris & majusculis dentibus extantibus, ut in Hieracio flore magno *Dentis Leonis*, tomento molli candicante utrinque obstiti. [Suprema in caulibus folia interdum ad margines aequalia sunt & in acutos mucrones exeunt.] Sunt insuper Caules ramoli & inque summis caulis & ramulis flores singulares antequam aperiantur pro calyce simplici foliolorum angustorum, oblongorum vallo obstiti, ut florum gemmae striate videantur, aperti Hieracii minoris floribus similes sunt, coloris lutei. Semina ob æstatis frigus non maturare in hortulo nostro.

Serius & sub Autumnum floruit apud nos. Hæc planta longè diversa est ab *Hedypnoide Monspessulana* sive *Dente Leonis Monspessulano J. B.* At neque *Chondrilla prioris* Dioec. legitime Clusii icon aut descriptio ei per omnia respondent, ut consentaneè patet: eandem tamen esse puto ob caules, folia, similitudines cana & densa lanugine tomentoque obducta, qualia in nulla præterea Hieracii aut *Chondrilla* specie mihi haecenus videri contigit.

Foliorum alis, ut etiam ipsi ramulis (inquit Clusius) plerumque inhaerent grumi fulvescentes gummi isthic concreti.

Locus.

Invenitur Salmanticensi agro locis inculis & multis aliis Hispaniæ, Augusto florens vel etiam serius.

6. *Hedypnois Monspessulana, sive Dens leonis Monspessulani* J. B. An *Hieracium foliis & floribus Dentis leonis bulbois* Lob.

J. B.

Ex radice crassifuscula, longa, nigricante, raris fibris prædita, & summa parte in aliquot capita, interdum divisa *caulis* surgit palmatis, legitime Clusii icon aut descriptio ei per omnia respondent, ut consentaneè patet: eandem tamen esse puto ob caules, folia, similitudines cana & densa lanugine tomentoque obducta. J. Bauhinus hanc habet pro *Chondrilla prioris* Dioec. legitime Clus. sed erroneè nostro quidem judicio.

Locus.

Nos circa Melianam Siciliæ, & Monipellum copiosè provenientem observavimus.

7. *Chondrilla lactucaacea Foro-Julienis.*

Radice est simplici. Folia ad terram plura triuncialia, valde angusta, uno vel altero dente hinc inde exstante, ex angusto principio, ut in hoc genus solenne est, sensim dilatata, in acumen delincentia. Caudes ab eadem radice plures, (quinque vel sex in planta nobis collecta observavimus) sesquipedales aut semipedales, foliis nudis, summa parte in ramulos & furculos multos divisi & subsistit, quorum singulos tenentur *flores* lutei, pro calyce simplici foliolorum vallo cincti, ut capitula oblonga, angusta Lactucaeorum instat apparent. Semina quod ad formam attinet Lactucaecis similia sunt, verum non ita compressa, filvia, & quantum in lictis discernere licet, nonnulli aspera. Ad divaricationes caulae apponuntur foliola minima & angustissima; extremi etiam furculi sive petoli quibus stoculi insident tenuissimi sunt. Folia in sicca glabra videntur.

Locus.

In Foro-Julii invenimus viâ quæ ducit à Vinsfona ad Venetias.

8. *Chondrilla*

8. *Chondrilla Cretica nomine missa, semine crispa* J. B. *Hieracium majus Creticum* Park. *majus folio Sonchi, semine curvo* C. B. *Candy Habulwerb with crooked seed.*

J. B.

Radice *Dentis Leonis: caules* spinulis horridi, variè nulloque ordine in alas divisi: Folia Lactuce sylvestris, prima & infima integra ferè; succedentia & superiora incisa, minus tamen quam Sonchi: alias non diffusilibus incisuris. Flores Sonchi: Semina pulchrum incurvum, ex cervice denticulata in rostellum pulchrum desinens, per maturitatem rufum.

Brevi ævi planta, ante hyemem, imò ante Autumnum etiam perit. Floret Junio & Julio, & semen videm mensibus maturat.

Huc referendus videtur Sonchus alper laciniatus Creticus C. B. nam & figura & descriptio conveniunt; adeoque C. Bauhinus perperam, ut aliis sepe, ex una planta duas facit.

- * 9. *Chondrilla altera Dioecoris Bauwolfs* Claf.

Hanc Bauhinus uterque pro Conyza marina Lugdunensis historix habent, cujus historiam infra proponemus inter Conyzas. Mihi (ut verum fatear) descriptio Rauwolfiana non videtur convenire Conyze illi marinx Lugd. ea autem, interpretare Clusio, sic se habet:

Radice est lævi, ex fusco flavescente, superiâ parte cretior minimum digitum crassâ, quinque vel etiam octo transversos digitos longâ, infimâ parte tenuiore, cui inhaeret rotunda alia radix, crassitæ magnitudine, lacteo succo adeo plena ut turgat. Superna radice pars, quâ se in tres cauliculos dividit, multa habet oblonga, & graminis instat angusta folia, simul nascentia, ad terram valde inclinata, inter quæ prodeunt *cauliculi* aliquot foliis onusti, & quorum alii longiusculi exeunt pediculi, singuli *flores* sustinentes, Pilosellæ majoris flori æqualem, flavum.

Locus.

In arvis Halepo vicinis latis abundanter invenitur. An hæc descriptio sit Conyze marinx Lugd. an alterius cujusdam plantæ, Lectoris judicio submitto. Parkinsonus nobiscum sentit diversâ esse.

CAP. IV.

De Hieracio Hyoseride aut Hypocheris.

CUR Hyoseridis nomen huic generi tribuatur rationem non video. Notam tamen insignem quæ ab aliis Hieracis differt obtinet Hyoseris mascula Gerardi, nimirum quod petala floris extrema seu marginalia calycis folia longitudine non excedant, quæ an reliquis speciebus communis sit noscimus. Convenit tamen Trinitatellæ Cordi superius inter Chondrillas politæ, quæ idcirco rectius hic collocaretur.

1. *Hieracium minus Dentis leonis folio subaspero* C. B. *Hier. asperum Hypocheris sive Porcellia dictum* Park. *Hypocheris sive Porcellia Ger. Swines Habulwerb.*

Folia huic multa & radice exeunt per terram sparsa, *Dentis Leonis* foliis similia sed minora: è quorum medio caules exurgunt plures semipedales, teretes, subasperi, apyphyl, superius in ramulos aliquot divisi, flores sustinentes singulos, latis amplos, Hieracii. Radice parva, longa.

In quibusdam Bavaricæ sylvis plantam hanc observavimus, ejus iconi apud Tabernamont. & Ger. Locus. simillimam.

- * 2. *Hieracium minus Dentis leonis folio oblongo glabro* C. B. *Hieracii parva species, Hyoseris angustifolia aspera* J. B. *The lesser Swines Succory or Habulwerb.*

Exigua sed crassifuscula donatur radice, succis nonnulli ac si præmorâ esset, pluribus fibris ornata: foliis longis & angustis, hirsutis, in terra sparsis: *caulibus* duobus aut tribus, glabris è radice prodeuntibus, non multo plus palmum longis, versis superiora utplurimum in binas alas divisis, quarum extremitatibus insidet flos unicus, luteus, plenus, latis magnus. Tota planta amaricans est saporis. Tabern.

Lucos multum amat (inquit) frequens etiam in solo arenoso, gramineo & fœcis vias.

Locus.

Magnitudine, foliorum angustia & caulibus minus diffusis a præcedente differt.

3. *Hieracium minimum Classi, Hyoseris Tabernamontani & Gerardi* Park. *Hier. minus folio subrotundo* C. B. *Hyoseris mascula Ger. Small Swines Succory or Habulwerb.*

Radix quam erimus alba erat, simplex, alè in terram descendens, paucis fibris donata. Folia è radice exeunt multa, bellidis ferè sed paulo longiora & serrata aut dentata sive ex angusto principio paulatim dilatata, apicibus subrotundis; subglauca, lanugine adeo brevi obducta ut negligentius intuenti glabra videantur. Caudes ex eadem radice emergunt in foliorum medio plures [interdum unicæ] nudi, prope terram rubentes, versis summum ramoli, ramis juxta exortum rubentibus, ad quæ exigua quardam foliorum rudimenta cauli adnascuntur. Caudes omnes, contra ferè quàm in aliis plantis, ex ruber: antversus capitula, crassifusca sunt & tandem fistulosi, cum insensu

X

ritus solidi fuerint; singuli singula capitula globosa sustinentes, ex quibus flores parvi, lutei, flosculis brevis; calicibus vis productioribus compositi.

Provenit inter segetes locis parum arenosis & terra friabili, ut rectè Clusius.

L. C. M.

4. *Hieracium parvum Creticum* Park. Clus. minus flore ex albo carneo C. B. Small *Habit* of Candy.

Chl.

Chl. Egregius est plantula cujus fœna aut plura folia summa tellure diffunduntur, quâ parte radici adherent angustiora, extrema parte latiora, per ambitum incisa, medio nervo purpurascens; inter que nascuntur bini aut terni *cauliculi*, circiter pedem alti, enodes, præterquam suprema fœre parte ubi in binos ramos dividuntur, subnascens parvis foliis valde incisis. *Flores* in extremis fastigiis nascuntur, satis grandes pro plantæ proportionem, ex multis foliis sibi invicem incumbentibus constantes, supernâ parte proflus albis, subus carni (si ita appellare licet) coloris. *Radix* est singularis, oblongifolia, supernè crassior, deinde paulatim ad infimum usque gracilescens, aliquot lateralibus fibris donata, instar radicis Cichorei sylvestris.

CAP. V.

De Hieracio simpliciter dicto.

Hieracium *testum* i. e. Accipitrina eò dicitur quoniam Accipitres scalpendo eam, succoque oculis tingendo oblitescunt cum sensere discunt. Plin. lib. 20. cap. 7. vel propterea forte quod pappi ejus Accipitranis utiles sunt ad vomitum Accipitribus ciendum.

Hieracium à Soncho differt caulibus gracilioribus, nec adeo teneris & fistulosis; seminibus longioribus, non compressis sed teretibus aut angulosis. *Que* Chondrilla nomine feruntur plantæ, vel ad Læteo, vel ad Hieraci genera pertinent.

Pulmonaria Gallorum, cui congener est Hieracium arborecens, à reliquis Hieracis seminibus parvis nigris differt.

Pilofella seu Auricula muris seminibus parvis nigris cum Pulmonaria Gallica convenit; flagellis reptatricibus, & caulium foliorumque pilis rarioribus rigidiusculis, ab eadem & à reliquis Hieracis differt.

- A. 1. *Hieracium minus præmorsa radice, sive Fuchsi* J. B. Hier. *Chondrilla folio glabro, radice scissâ majus* C. B. minus præmorsa radice Park. *Habit* with bitter roots; *Hellot* *Debis* bit.

Radix inter plantarum præmorsa, fibris plurimis albis, alimentum haurit. *Folia* ad radicem plurima, longa, angusta, utrinque lacinia lacinis longis angustis acutis, in mucrones prælongos acutos definitentia, alias hirsuta & pilosa, præcipue circa costam mediam, alias propemodum glabra, hilari interdum virore splendentia, nervo medio albo. Inter hæc *caules* emergunt plures, ad terram primò reclinati, deinde flexu arcuato paulatim se erigentes, cubitum aut sesquicubitum longi, striati, inanes, ramosi. Caulium & ramorum summitatibus flores innascuntur bene multi, pediculis longis, lutei, foliosi, è calice oblongo, modicè squamato, hirsuto. Ad primam divaricationem apponitur folium iis que ad radicem simile, ad superiores caulis & ramulorum divaricationes minora, angusta & oblonga: quin & summi caules & ramuli seu mavis florum pediculi quibusdam foliis seu foliorum rudimentis vestiuntur. *Semen* pappo adherente alatum.

L. C. M.

In pascuis frequens Julio & Augusto mensibus flore.

Hieracium folius & radice Chondrilla Læ. Chondrilla folio hirsutum C. B. item Hierac. Chondrill.

- A. 2. *Hieracium longius radicato Ger. enac. Park. Hier. Dentis leonis folio druso majus* C. B. *macrocaulon junceum, sive minus primam Dodonæi* J. B. *Long rooted* *Habit* *Urbic*.

Ex radice crassa, alba, simplici, succo lacteo amaro turgidâ, altè in terram descendente, *caules* ex eunt cubitales & altiores, complures, angulosi, atrovirentes, concavi, in ramos aliquot divisi, una parte raris pilis hirsuti, superne glabri, rudimentis potius foliorum quam foliis vestiti. *Flores* summo cauli & singulis furculis insident singuli, Hedyndoides, lutei, è squaroso & glabro capitulo emicantes, pluribus flosculis acutè stipatis compositi, quorum singuli singulis insident *seminibus* longis, renibibus, rufis, quibus in longos & tenues mucrones productis adnascuntur umbellulæ pappolæ, quæ notè à reliquis sui generis facilis & certis distinguitur, quam aliâ quæcunque. *Folia* pleraque omnia ex radice statim orta per terram sparguntur, utrinque lacinia, hirsuta, in obtusum mucronem definitentia, tenera, lanugine breviori quam Hieraci Dentis leonis flore singulari.

Junio, Julio & per totam æstatem flore, in pascuis ubique.

3. Hieracium

3. *Hieracium villosum Sonchus lanatus Dalechampi dictum. Sonchus lanatus Dalechampi* J. B. Son. *villosus luteus major* C. B. Park. *Woolly* *Habit* *Urbic*.

J. B.

In cubitale altitudinem & ampliorem excrevit, foliis per caulem crassiusculum, pilosumque fortuito dispositis, duarum trinumve unciarum longitudine, culmi latitudine, nonnihil sinuatis & subinde veluti corollis, ad Cyani folia nonnihil accedentibus, nervo unico secundum longitudinem excurrente, tomentosis, nullo pediculo nixis, ad quorum radices ramuli enascuntur. Superior pars caulis ramiflori in plurimos furculos molli lanugine obitos divaricat; flores gerens aureos Erigerontis, tandem in pappum fatiscientes, calicibus circumdatos tomento delicato & molli pubescentibus. *Radix* nittitur satis crassa & longa, non multum fibrosa. Plantæ sicca nonnihil amara.

Circa Messanam Siciliæ, & Mompelium Gallie Narbonensis plurimum sponte ortum observat. *Locus* vimus.

Tota plantæ (inquit J. Bauhinus) lacteo succo turget Cichorei modo, gustuque amaro prædita est, sed minus quam reliqua Cichorea, quorum & facultates obtinet, licet imbecilliores.

4. *Sonchus villosus luteus minor* C. B. Park. *restiti*, *Hieracium tomentosum minus*. *The lesser* *woolly* *Habit* *Urbic*.

Ex radice rufa, longiuscula, fibris carente *cauliculi* bini, terni, rotundi, nonnihil villosi palmum superantes, & in summo in ramulos binos ternosve divisi prodeunt; folia pauca ad radicem, uncias quatuor longa, sed angustissima, lacinis latè à se distantibus & levibus divisa, quæ circa caulem striditissima & uncialia: Flores in summis ramulis intense aurei, ex parvis capitulis suavi tomento villosis prodeunt, in pappum abeunt. Tota plantæ leviter tomentosa est.

Mompelium in loco Gramuntino provenit.

Descriptio est C. Bauhini in Prodomo. Hujus etiam J. Bauhinus verbo meminit in prioris descriptione; interdum, inquit, hæc plantæ palmaris est, foliis minoribus, lacinatis.

Circa Messanam Siciliæ metropolin alteram Sonchi lanati speciem à lanato Dalechampi diversam invenimus, foliis tamen (quantum memini) minime lacinatis.

5. *Hieracium Apulum (suave-rubente flore* Col. *Dentis leonis folio, flore (suave-rubente* C. B. *Habit* *Urbic* of Apulia with a fleshy-coloured or red flower.

Radix nittitur simplici, alba, rectè descendente, paucis fibris donatâ, succo lacteo turgidâ. *Folia* in orbem spargit, ut congeneres, brevi lanugine utrinque hirsuta, imò seu primò erumpentia fœre integra, paucis denticulis donata, ab angulo principio in obtusum mucronem sensim dilatata, posteriores & quæ in caulis existunt profundioribus lacinis Cichorei aut Dentis leonis specie incisa.

Caules ab eadem radice emergunt plures, dodrantales aut pedales, tenues, striati, solidi, rigidiusculi, raris pilis obiti, foliis ad intervalla majora vestiti alternatim positâ, è quorum sinibus ramuli ex eunt. Flores in summis caulis & ramulis, antequam aperiantur deorsum nutant, Aquilegiæ florum in modum, è calice squamoso, suave-rubentibus, satis grandes: quibus marcescentibus, *capitula* lanugine alba, longâ, supra calicem eminente pubescent. *Semen* longum, angustum & tenue, rufum. *Odor* totius plantæ ad calorem quodammodo accedit aut optum.

Loco natali Aprilis mensis flore, serius apud nos; natalem autem locum titulus indicat.

Hinc affine est & ut puto, idem, Hieracium intybaceum floribus ex purpurea rubentibus C. B. *intybaceum* X. Clus. hist. *intybaceum* flore carneo Park.

Quod ex singulari radice statim multa promit folia, Cichorei sylvestris finitima, Erucæ modo in lateribus divisa & velut erosa: deinde inter illa multos breves *cauliculi*, minoribus foliis, minusque incisis cinctos, & in frequentes ramulos divisos, dodrantales aut longiores, nudos, summo fastigio sustinentes *calicem* seu capitulum septem aut octo squamis hirsutis constans, è quo *flor* exit dens aut duodenis foliis extensoribus, totidem internis minoribus prædus, coloris elegantis ex purpurea rubentibus, cui succedat pappus, in quo oblongum & gracile *semen* nascitur.

Annua videtur plantæ, fibulae tamen novos flores proferens, ut tota æstate, imò etiam in medio usque Autumno florida conspiciat fit.

Hæc descriptio Clusiana in omnibus fere convenit nostro Hieracio flore carneo; ut minime dubium fit eandem plantam fuisse Hieracium ithoc Clusii cum nobis descripto, ut rectè judicat Parkinsonus noster. Quin & locus convenit, nam plantæ Clusiana nata est semine ex Italia missio; quocirca C. Bauhinus perperam eas distinguit & diversas facit.

Hinc insuper, descriptiones ejus apud Bauhinum utrinque attentè legenti & consideranti, omnino eadem esse videtur.

Chondrilla purpurascens fasciata C. B. Park. *hirsuta rubente flore* J. B. *cujus descriptionem subjecimus*.

J. B.

Plures ex eadem radice simplice, albâ, durâ, fibris donata, lac fundente *caules* attolluntur, pedales & cubitales, solidi, lactiflusi, tenues, striati, singularibus foliis donati, quorum singulis singulis insident flores, monodoni, colore ex albo purpurealente, densè foliis per extremam oram crenatis fistentibus, ex calice thorulis hirsutis canaliculato, cui ad basin hand lecus atque in Hedyndicoidem prominat.

X 2

14

15. *Hieracium montanum* alterius *Μαθημακωλον* Col. *montanum* *hirsutum* minus C. B. *Mountain Hawkweed* with long slender stalks, and small flowers.

Col.

E tenui, brevi, fibroso, parum flavicante radice pauci prome *folia* facis tertium magna & longa Hieracio aut Sardi similia, hirsuta, mollia & quae facili omnique marcescunt. *Caulis* quidem Juno & Julio mense, tenuem Epiphyse terram tamen facis crassum J. admodum longum, hominis ferè staturam aequantem, ex viridi lutescentem, hirsute albentem, alpernuculum, lactescens-nigre, alternatis in semipalmatis distantibus harentibus *foliis*, abique petiolo ut in congeneribus, latiore origine cum amplius intus, suam i parte in longas alas pluresque filum, in multos fe tenues longiorique petiolo divergentes, in quibus oblongi calices foliis dense confecti superstant, & in illis *florae* emittant luteae, admodum parvi, sed Hieraci emuli & similium, congenerisque plantae Dodonae Lampina dicti. *Semen* parvum, nigrum pappolum. Tota planta lacte turget, nonnihil tunc amaro sapore vita.

Locus.

Hujus ortus in sepibus Aequicolum villa Mercato dictae, nec ibi multa. Postquam semen dederit radicibus exarefactis: ex femine autem decidua novae plantulae Autumno exoritur, quae per totam hyemem durat.

C. Bauhinus Hieracium mont. hirsutum minus appellat, cum tamen planta sic facis grandis & procrea.

Varietas Sc.
mala existit.

Eius planta quam nos in semine hoc titulo misit ortam in horto nostro colimus caules summi vel glabri sunt, vel adeo brevis lanugine hirsuti ut glabri videantur, striati, concavi: Flores exigui, pallide flavi, antequam aperiantur oblongo & veluti columnari calice in suspensae pilorum ordine composito, Senecionis floribus similes apparent: ad calicis basim unus squamarum acutiarum ordo. Delapsa flore calices in ventrem turgescunt. *Semen* non nigrum ut in planta F. Columnae descriptis, sed citrinum est.

- A. 16. *Hieracium luteum glabrum* seu minus *hirsutum* J. B. *Cichoreum pratense* luteum Levius C. B. Park.

Radice nictur crassa, simplici, pluribus fibris donata. *Folia* ad radicem plurima, profundè laciniata, glabra, adeo Cichoraceis similia ut distinguere sit difficile: Caudis nunc unus nunc plures majores & minores quàm in alia quavis Hieraci specie nobis cognita, canaliculati, inanes, cubitales aut bicubitales, rubentes, prope summitates in ramos aliquot divisi. Ad singulorum autem ramulorum exortum apponitur folium in quo ad radicem simile. Flores pediculis singuli donati, Lampinae florum forma, nonnihil majores, similiter lutei ex capitulo canaliculato hirsuti, qui in pappo abeunt: *Semen* relinquatur minutum, striatum, fuscum.

Hujus flores, capitula, & semina omnium quae in Anglia sponte proveniunt Hieraciorum minima sunt, si Hieracium excipias, caulis autem major & minor reliquis.

Locus.

In pascuis frequens occurrit, & aestate floret.

- * 17. *Hieracium pulchrum* J. B. Cat. Monsp.

J. B.

Ad Dentem leonis laciniis, & Cichorium Sylvestre accedunt hujus *folia* formis & hirsutis, prima verò minus laciniata, alia alternatim per caulem, at saporem nullum manifestum gustanti offerunt, quòque altiora eò minora redduntur. *Caulis* unicus, rectus, striatus, hirsutus cubitalis, foliis alternatim orisibundis amictus, quae sine pediculo latam habent basin cum alis. Flores in cacumine numerosi, ex pediculis propriis Hieraci similes, lutei, in pappo facientes. *Radix* non magna cum fibris aliquot crassibulculis.

Locus.

Monspeli vidimus florens Maio, inquit J. Bauhinus. D. Magnol copiosum invenit in humidis faciorum & vinearum fossis tota astate cum flore. Nobis nec ibi, nec alibi apparuit: nec mirum, quòd iam Autumno duntaxat & hyeme Monspeli commorabamur.

- * 18. *Hieracium pulchrum ramosum* Sprengeriannum J. B.

J. B.

Caulis est sesquicubitali & altiore, piloso, ramulis alterno fitu ex longa distantia brachiato, ad quorum alas haerent inferne quidem ex principio angusto longa ac dodrantalia ferè *folia*, sesquicunciam lata, profundis & amplis incisuris ordine quodam serrata ac pene laciniata, nervo insigni per medium excurrente: superne verò *folia* breviora, lato principio & velut alis caulem amplectuntur Perfoliata instar. Flores in summitatibus lutei, quales in Hieracis, in singulis ramis quinti, seni plus minus, qui temporis progressu in pappo faciant. Tota planta pilosa, potissimum in ramis, in quibus pil longiores.

Ex sicca planta descriptis Autor, eique non perfectis.

- * 19. *Cichorium dulce* Neapolitanum Park. *Senebium latifolium* Leviter hirsutum C. B. rectius Hieracium dulce Cichorii foliis. Sweet Hawkweed with Succory leaves.

Col.

Radice longa, nigro cortice obducta, intus alba, & lacte dispersa manante dulcis, frequens toto anno regerminat. *Folia* illi Cichoracea, minus profundè incisa, pulposa, carnosiora ceteris congeneribus, nec alpera, sed leni obducta hirsute, colore obscurè virentia. *Caulis* veris sine prodeat, bipedali

bipedali & aliquando majori altitudine, rotundum, foliolum, hirsutum, colore candicante, ramulis in summo brachiatis; in quibus *folia* lata, magis profunde incisa sine petiolo haerent, similia illis Sonchi & Cichorii vascarii dicti. In summo in oblongis hirsutis calicibus Hieracio aut Soncho similes sed hilari aucto luteo colore *florae* albi; quibus marcescentibus copioso *semine* turgidi remanent calices oblongi, colore obscurè rufescentes; atque pappum candidum, tamen mollem habent quomaturatim adepto avolat, ut congeneribus evenit. Aestate perficitur.

In umbrosis vallium saxosis & septentrionalibus locis Valerianum frequens est. Sylvester Cichorium figuram foliis repraesentat & habitu plantae: gustu verò est adeo amarus expers, ut omnino dulcis palato sentiat.

Locus.

20. *Hieracium latifolium montanum* Genevensi folio *Conyzae majoris* Monspeliensis, J. B.

Caulis erigit plures, cubitales ac etiam majores, cavos, crassos, hirsutos, qui superius in aliquot breves ramulos divisi, *florae* gerunt lutos, magnos, Hieraci capitulis alperis pares; tandem in pappo evanescens: *folia* intima Conyzae Monspeliensis majores foliis paria, palmari circiter longitudine, unciam lata, sinuata nonnihil, & quasi serrata, per caulem alternatim sunt disposita, caulem modicè amplectentia, hirsuta potissimum parte inferiore, minus caulem alpera quam Hieracium alperum. Radices fibrosae, crassiusculae, nigricantes & crassae capitibus.

In conspectu mentis Jurae prope Thuri hanc plantam invenimus spontaneam. Suffragatur J. Bauhinus Locus, hanc tradidit ad Clusio pro Hier. Britannica: Nobis aliter videtur.

- A. 21. *Hieracium montanum* Cichorii foliis nostras. An Hieracium Britannicum Clusio? Hier. Alpin. alperum Conyzae facie C. B. Succory-leaved Mountain Hawkweed.

Radice habet fibrosas vivaces; *caulem* sesquicubitalem & altiore, angulosum seu striatum, glabrum, inanem, non admodum firmum, *folia* vesticum per intervalla quinque vel sex, glabris, circa margines dentatis, basi sua caulem amplectentibus, ad Pulmonariae Gallorum *folia* accedentibus. *Folia* inferiora & ad radicem longiora sunt, & circa margines profundius incisa, Dentis lentis aut Cichoraei foliorum emula.

In summitate caulis, Pulmonariae dictae modo, *florae* complures gerit Pulmonariae, quorum calices pilis longiusculis fuscis hirsuti sunt. *Semina* subulsa.

In montosis Septentrionalibus Angliae, locis udis & humectis, praesertim sylvestris oritur.

Descriptio Hieraci Britannici apud Clusium in perisque cum nostra convenit, nisi quòd semen longiusculum, striatum candidum faciat, quòd nobis subulsum: verum haec differentia non est tanti ut diversis plantas credam: praeterit enim quod ille vidit stirpes Londini in hortis Richai & H. Morgani Pharmacopoeorum (qui Cichoreum montanum nuncupabant) ex Borealiis Britanniae regionibus, ubi sponte creverunt, delata fuerint.

Hieracium Cichoridis vascarium nobis.

22. *Cichorium sylvestre vascarium pratense* Col. *pratense vascarium* Park. *pratense*, hirsutum vascarium C. B. Bladder-Succory.

Col.

Folia habet virentia, splendida parum levia, tenera, mollia, Cichorii magnitudine, divisura & colore; [variat quidem idem locus, *folia* aliquando latioribus & hirsutis alperioribus & minus profundè divitis per ambitum] petiolo circa radicem & caulem rubentibus. *Radice* parvam, longam, crassiusculam, nigrescentem, intus lactescens. Martio mense *foliis* invenitur in orbem expansis, in medio umbilico velicis, regit nulis magnitudine, molli, tenui membranà obducta, intus membranosis folliculis habentibus: Hi caule se postea desiccantes in alas & flores membranosis conceptaculis expanduntur. *Caulis* est striatus, crassus, alper, nigricans hirsute, cavus, rotundus, alternatim foliis haerentibus cinctus; circa summum latioribus, brevioribusque minus profundè incisis, atque folliculis modo alas cum velicis etiam amplectentibus in caulis summo: in quibus & folliceae, membranula modo tenui basi, sex folioli cavis constructa, quae antequam flores pandantur illos bororum modo inclusos habet, *florae* emittant, longis calicibus Hieraci modo luculentibus foliolis, inferne purpurantibus Anthemi modo, intus multis coarctatis flaminibus extuberantem unibonem conficientibus, quae tandem perficientibus fe pappos semibius evaleculent, ipsaque limina perfecta evolant. Tota lacte turget amaro, atque in Apulie Cirinolia in caule concrevit: uti pro Cichorio ultrapatur, lapore simili.

Nos hanc plantam in sepibus & agrorum marginibus non longe à Liburno portu in Etruria copiosam Locus, sponte provenientem observavimus, Junio mense.

Si *foliis* coarctatis unibonem medium conficientis planifolii non sunt, sed breviter margine in aliquot segmenta divisi ut in Corymbiferis dictis, emula & sui generis planta est, pappo quidem & lactescens, non tamen flore planifolio, natura plena. Ego (quod dolet) florem non observavi; & fori nondum floruerat cum tam primum invenit, nec enim bene recordor.

CAP. VI.

Hieracia quaedam complettem C. Bauhino in Prodromo descripta, nec nobis visis, nec aliis ante eum (quod scimus) Botanici tradita.

HORUM nonnulla à P. Magnol M.D. Monspeliensi circa Monspelim inventa descripta & delineata sunt, in Botanico suo Monspeliensi.

- * 1. *Hieracium minus glabrum* C. B. prod. Park. **Small Hawkweed with smooth shining leaves.**

Ex radice albicante, oblonga, tenui, cauleculi palmares, rarius pedales, tenues, leves, virentes, in alas diviti exurgunt. *Folia* habet pauca, ex virore splendens, oblonga, angusta, raris lacinias praedita, quorum quaedam basi latiore, & alata, cauliculum amplexantur. *Floribus* est minoribus quam in illa specie, aureis, quorum singuli singulis pedicellis unciam superantibus insident, & aliorum nifore in pappis abeunt. Apud nos circa autumnum floret. In agris reperitur.

- * 2. *Hieracium Dentis leonis folio, floribus parvis* C. B. prod. Park.

Ex radice parva, lignosa, fibrosa, capillacea & albicante, caulis pedalis, rotundus, aliquantum hufutus exurgit, quem ad radicem folia pauca, subaspera, corollata, acuminata, uncias tres longa, semunciam lata cingunt: In caule ad ejus medietatem pauca, folium dentata, eumque basi sua completentia: cujus summo flosculi plures lutei pedicellis brevissimis insident.

Hoc in Gallia Narbonensi circa Massiliam reperitur.

- * 3. *Hieracium Dentis leonis folio bulbosum* C. B. prod. Park.

Radix est aliquot oblongis quasi Alghodoli bulbis composita, de se mittit caulem cubito alicorum, nudum, levem, striatum, circa medium in ramos pedales, (unum vel alterum) divifum, quorum quilibet florem parvum, subflavum sustinet. *Folia* ad radicem per terram (parva) Dentis leonis similiter sinuata & corolla, inferne molli lanugine pubescentia, superne subaspera, unciam lata, tres longa.

Monspelio delatum fuit.

In herbis pratorum & satorum marginibus circa Laterum invenit D. Magnol, cui pro hoc maxime placet figura Hieracii utrybacci Tab.

- * 4. *Hieracium tomentosum Hispanicum* C. B. prod. Park.

Tota planta mollis est, incana, tomentosa, radicem habens cortice rufescente testum: caulem palmarem, rotundum, incanum: *folia* ad radicem oblongis pediculis donata, uncias tres quatuorve longa, semunciam lata, mollia, crassiuscula, ad formam foliorum Dentis leonis vulgaris sinuata; quae in caule angustiora, minisque profunde sinuata. Cauliculi summo flores bini ternive lutei brevissimis pedicellis insident, quorum singuli ex eleganti calice hirsuto, in plures apices diviso emicant.

In aridis & saxosis Aragoniae provenit.

- * 5. *Hieracium maximum asperum Chondrilla folio* C. B. prod. Park.

Caule est sesquicubitali, crasso, rotundo, inaequali, striato & aspero, in summo in ramos semipalmares brachiato, quorum singuli singulos flores luteos sustinent. *Folia* habet pauca, alternam caulem ambientia, Chondrilla modo in lacinias divisa, uncias tres longa, & hirsute aspera.

Monspeli in asperis, quae loca Garigues vocant provenit.

- * 6. *Hieracium Alpinum angustissimum oblongae folio* C. B. prod.

Ad radicem duriusculam rufescentem *folia* plura graminea, palmo longiora, glabra, atrovirentia observantur; inter quae caulis cubitalis, levis, rotundus, striatus, paucis foliis cinctus, & circa medium in plures ramulos divifus exurgit. Ramulus singulus flos unicus, parvus, luteus insidet, cui semen parvum fuccedit, quod cum loto pappo à vento excutitur.

In monte Baldo reperitur.

- * 7. *Hieracium Alpinum pumilum Chondrilla folio* C. B. prod. Park. **Dwarf mountain Hawkweed with Gum-Succozy leaves.**

Tota planta palmaris est, ex cujus radice alba, cortice nigricante tecta *folia* aliquot prodeunt, levia, pallide virentia, uncias quatuor longa, pediculis longis donata, vix lacinata: inter quae cauliculus exurgit rotundus, foliis Chondrilla modo divifus cinctus, qui in summo in duos triève ramulos unciales dividitur, quorum singuli florem unum, luteum satis magnum sustinent.

Crescit in Sneeberg Austriae.

* 8. Hier-

- * 8. *Hieracium intubaceum flore luteo* C. B. prod. Park.

Hoc folius est Intubi, caulem proximè ambientibus, aliquibus integris, aliis in sinus profundos lacinatis, longitudine uncias quatuor, latitudine sesquunciam superantibus, atrovirentibus & lavis. Caulem habet tenuem, pedalem, ramofum, reclinatam & levem. Cauliculo pone palmaris & nudo flos unicus, luteus, mediae magnitudinis insidet, cui semen parvum, pappo inclusum fuccedit.

- * 9. *Hieracium intubaceum flore magno albo* C. B. prod. Park.

Hoc folius est prior longioribus, latioribus magisque lacinatis: flore etiam majore, albo medio luteo, foris fibrubente.

- * 10. *Dens leonis latifolius caulescens* C. B. prod.

Caule est cubitali, hirsuto, rotundo, striato & cavo, quem *folia* basi alata, in lacinias aliquot divisa, subrotunda, uncias sex longa, sesquunciam lata, marginibus nonnihil pilosis cingunt, quae in caulis summo leviter tantum sinuata proximè eundem vestiunt. *Flos* magnitudine ferè & colore, sed pallidior, ut in Dente leonis vulgari.

- * 11. *Hieracium montanum rapifolium* C. B. prod. Park. **Turnep-leaved Hawkweed.**

Ex radice rufescente, oblonga, parum capillata *folia* pauca, ad Rapae vulgaris modum, in lacinias subrotundas, per margines sinuatas & ad tactum asperas divisa, pediculis oblongis, rubentibus & asperis donata, prodeunt: inter quae caulis cubito altior, cavus, striatus, rufescent, uno alterove brevi folio cinctus exurgit, qui superne in ramulos plures dividitur, quorum singulis flos communiter unicus, rarius duo, pediculis tamen distinctis insidet, luteus, mediae magnitudinis, qui tandem in unicum abit.

In monte Wasserfall provenit.

- * 12. *Hieracium montanum foliis dentatis, flore magno* C. B. prod. Park. **Dented Hawkweed with a great flower.**

Hoc folius est atrovirentibus, lanugine carentibus, ad radicem maxime dispositis, uncias quinque longis, unam latis, per circumferentiam & dentatis & levissima lanugine pubescentibus: inter quae caulis pene nudus, pedalis, cavus, hirsutus, asper, exurgit qui florem nudum eumque magnum sustinet, saturate luteum, eleganti quasi calici inclusum.

Hoc in Helvetiorum montibus Gothardo, & circa Themas Fabarias crescit.

Hec planta flore ejusque calice *Hedypnoidem Monspellunam* J. Bauhini refert. Ad Dentem leonis retulissimè fi caulis porfus nudus, non pene nudus fuisset.

- * 13. *Hieracium ramofum magno flore* C. B. prod. Park. **Branched Hawkweed with a great flower.**

Hoc caule est bicubitali, rotundo, subaspero in ramos diviso, quibus singulis flos magnus, aureus, Dentis leonis formi insidet. *Folia* habet pallide virentia, nonnihil aspera, sinuata, & per margines exiguis pilis donata, longitudine palmum superantia, tres uncias lata, per quorum longitudinem confa inligens excurrit, à qua per transversum vena feruntur.

In montibus Bellunensibus reperitur.

- * 14. *Hieracium montanum lanuginosum, laciniatum parvo flore* C. B. prod. Park.

Ex radice oblonga atrovirentem *folia* plura, pediculis tres uncias longis donata, crassa, profunde lacinata, acuminata, molli lanugine pubescentia, superne atrovirentia & quasi maculata, alia sesquunciam lata, alia angustiora; inter quae cauliculus palmaris, tenuis, mollis exurgit; cujus summo flores aliquot lutei, parvi, & quidem singuli singulis pedicellis insident.

Apud Monspeliensis in horto Dei crescit.

- * 15. *Hieracium profundè sinuatum pubescens* C. B. prod. Park.

Radix est nigricante, lignosa, fibrosa; caule cubitali, rotundo, fistuloso, levi lanugine, ut & tota planta, pubescente, in ramos brachiato: *folia* ad radicem oblongis, acutis, profunde sinuatis, etiam lacinatis, oblongis pediculis donatis, per caulem paucis, similiter acutè lacinatis. *Flores* singuli singulis pediculis, aurei in pappum abeunt insident.

In pratis Michelsdenibus siccioribus ad dumeta, etiam in dumetis provenit.

C. A. P.

CAP. VII.

Hieracium Pulmonariae dictum.

Hoc nomine Hieracia etiam fruticosa dicta complectimur: Eorum autem nota characteristica quæ à reliquis Hieracis distinguuntur est fœmum parvum, nigrum, breve. A Pilosella sive Auricula muris, quæcum femine conveniunt, in eo differunt quod non repent flagellis quemadmodum illa.

- A. 1. *Hieracium fruticosum latifolium glabrum* Park. fruticos. latifolium foliis dentatis glabrum C. B. majus latifolium Pannonicum 2. *Clusii* J. B. *The smoother broad-leaved bushy Hawkweed.*

Clus.

Cubitalis atque etiam bicubitalis interdum sunt huic caules, firmi, rotundi, quadam lanugine obfusi. Flevisimis pilis hunc inde aspersis C. B.] quos inordinata, sive confuso ordine nascentia multa ambiunt folia, tres uncias aut amplius longa, unam lata, mollia, in ambitu dentata, lacteo succo plena, [atrovirentia, acuminata C. B.] Summus caulis in aliquot ramulos finditur, sustentantes imbricata capitula, è quibus prominent flores lutei, denis, duodenis aut pluribus foliis extrema parte incisis constantes, medium occupantibus multis luteis fibris. Radix minimi digiti crassitudinem æquat, multique tenubus fibris capillata singulis annis augetur & ad latera novos frequentiorisque caules proferit.

Ejus generis reperitur graciliore caule, angustioribus & vix femunciam latis foliis, in reliquis conveniunt.

Loc.

In extremitatibus ficiorum pratorum inter vepres nascitur, atque etiam ad cæduarum sylvarum margines.

Plantam hanc aut ei valde similem inveni non longè à stagno *Huls-water* dicto in Westmoriandia. Folia ejus & caules nulla omnino vel breviter admodum lanugine obducti fuere; maturius etiam floruit quam Hieracium fruticosum latifolium hirsutum, quod & eodem in loco crevit.

- A. 2. *Hieracium fruticosum latifolium hirsutum* C. B. Hieracii Sabaudi varietas altera J. B. *Bushy Hawkweed with rough broad leaves.*

Caules huic bicubitalis sunt, hirsuti, teretes, rigidi, multis foliis inordinatè nascentibus vestiti, [alternatim quasi liti] aversè potissimum parte hirsuti, tres pollices longis, duos latis, in acumen deficientibus. Flores in summis caulis quales Hieracio Sabauda aut Pulmonariae Gallicæ. Semina nigra.

Hæc planta Pulmonaria Gallicæ perfamilis est, iisdemque in locis, nimirum sylvis & frutetis, provenit; Differt caule altiore, robustiore & rigidiori, pluribus foliis vestito.

Variat (inquit C. Bauhinus) 1. Foliis uncias quinque longis, sesquunciam latis, subrotundis, dentatis & alperis, quemadmodum Patavii provenit, & à Guilandino Militaris Galeni & Lactaris Plinii dicebatur. Secunda Folia est multò longioribus angustioribus, parum dentatis, molli lanugine pubescentibus, quod apud nos reperitur, licet rarius.

Ab hoc nescio an specie differat.

- * 3. *Hieracium fruticosum folio subrotundo* C. B.

C. B.

Quod caule est cubitali, rotundo striato; foliis cincto subviridibus, subrotundis, uncias duas longis sesquunciam latis, acuminatis & dentatis, leviter hirsutis: cætera præcedenti simile.

An Hieraci Sabaudi varietas prior J. Bauhino? cypus plantam ficam sibi à fratre Casparo missam scribit, cui in caule cubitum excedente folia priora alternatim disposita, uncias duas longæ & pollice angustiora, ovalia fere, non crenata, superiora quosdam dentes habent, hirsuta sunt.

- * 4. *Hieracium fruticosum minus* C. B.

C. B.

Hujus (inquit) triplex varietas occurrit; nam licet ex radice fibrosa & quasi præmorsa caulis pedalis simplex exurgat, attamen foliis brevibus & levissimis circa Patavium; at circa Norimbergam paucis, brevibus, subrotundis, in circumferentia crenatis & asperiusculis provenit.

Hæc varietas loco natali fortè debetur.

- A. 5. *Hieracium fruticosum angustifolium majus* C. B. Park. *Intybacum* Ger. rectum, rigidum quibusdam Sabaudum J. B. *Narrow-leaved bushy Hawkweed.*

J. B.

Ad cubitos duos affurgit, interdum procerius, caulis rotundis, rigidis, hirsutis, rubentibus, lacte prægnantibus, qui in summitate in aliquot furculos facessunt, quorum singuli singulos flores sustentant, luteos

Lib. V.

De Herbis flore composito, &c.

luteos Hieraci vulgaris. Folia per omnibus Hieracis rigidi, oblonga, rigidis denticulis sinuata, hirsuta, atrovirentia, alternatim posita. Radix dura, longis fibris donata.

Inter frutices & ad sepes locis fabulosis & petris, non tamen admodum frequens oritur. Miror Botanicos odoris non memnissè, qui huic satis vehemens est opii. D. Dale vicinus noster & alibi opium olet, alibi minime. Variat fortè hoc respectu, *Loc.*

6. *Hieracium frutescens foliis angustissimis non descriptum* Hort. Lugd. Bar.

- * 7. *Hieracium 1. latifolium Clusii*, Ger. latif. Pannonicum sive 1. *Clusii* Park. *Alpinum latif. hirsutum incanum flo. magno* C. B. Pannonicum latif. 1. *Clusio*, Pilosellæ majori vel Pulmonariæ luteæ accedens maculatum & non maculatum J. B. *Broad-leaved Hungarian Hawkweed.*

Clus.

Huic quina aut sena sunt folia, humi strata, lata, Intybo sativo latifolio non multùm dissimilia, in ambitu nonnulli sinuosa, interdum etiam laciniata, mollia, hirsuta, nigricantibus maculis færens foliis sepeus, in quo plerumque unicus (nonnunquam alter & tertius) flos ex cristatulo nigras. Semen deinde oblongiusculum, comâ incani pappi instar præditum, ex Tragopogi semen, quod maturum levissimò flatu dispergitur. Radix illi minimi digiti crassitudine, nigro atque crasso cortice obducta, lactei succi plena.

Florat Maio. Invenitur plerique Ungariæ, Austriæ superioris & inferioris atque Moraviæ mont. *Loc.* tibus, graminis & simul apicis locis, ficcoribusque pratis.

In multis accedit ad Pulmonariam Gallorum.

- * 8. *Hieracium Alpinum villosum latifolium magno flore* C. B. Park. Hier. 5. *Clusii* Ger. *Alpinum hirsutum folio 5. Clus.* quodammodo incanum J. B. *Broad-leaved Mountain Hawkweed with a large flower.*

Clus.

Aliquot sunt huic folia è radice prodeuntia, uncialis fortè latitudinis, oblonga, molli crispique lanugine admodum hirsuta, & quodammodo incana, lacteo succo prædita, è quorum medio caulis pedalis plerumque emergit, hirsutus, quem per intervalla ambiunt folia, superioribus breviora, gnantia. Unicum in summo fert capitulum, è multis hirsutis & incanis foliis compactum (nonnullis foliis luteo colore præditis constantem; qui deinde in pappos cum suo brevi & nigro semine producit. Tota planta valde amara est.

Invenitur in herbosis Alpium jugis, ubi Julio, interdum etiam Augusto florēt; in hortis autem *Loc.* Maio: semen Junio perficit.

Dubitat Clusius an sit ea planta quam Dalechampius Sonchum lanatum appellat: Nobis non videtur, cum Sonchus ille sit regionum calidiorum incolæ, non montium frigidiorum.

A femine species esse videtur Pulmonariæ Gallicæ dictæ.

- A. 9. *Hieracium murorum folio pilosissimo* C. B. Hier. murorum Bauhini quod est Pulmonaria Gallorum Labelii Park. Pulmonaria Gallicæ sive aurea latifolia Ger. emac. Pilosellæ major quibusdam, aliis Pulmonaria flore luteo J. B. French or golden Lungwort; rather, Hawkweed to callid.

J. B.

Huic radix geniculata, rubra, fibratæque, lac manans sapore amarus: à qua caulis surgit unicus [inter duos trèves] lacte similiter prægnans, unico plurimum folio circa mediam altitudinem donatus, cubitalis, tenuis, hirsutus, summa parte in aliquot furculos divisis, quorum extremis foliis insident lutei Hieraci, qui in pappos maridi faciliunt. Folia à radice statim exoritur, sinuosa inæqualiter, præcipue versus pediculum, superne virentia & hirsuta, inferne densiore lanugine cancellentia, maculis pulchris interdum notata, sapore amaro & nitrolo, pediculis subrotundis, villotis, longis quibuldam, aliis brevioribus. Semina parva, nigra.

Nascitur plerumque in sylvis, muris antiquis & argeribus umbratis. Florat Junio & Julio. In Suffesæ sylvis propè Cuckfield vicum folio hirsutis maculis notato oblativari: inque transmar. *Loc.* nis lapidis.

10. Pilosellæ majoris sive Pulmonariæ luteæ (species magis laciniata J. B. Hieracium murorum L. ciniatum, minus pilosum C. B. Golden Lungwort with more jagged leaves.

J. B.

Proximè dictæ est hæc à radice similis: folia autem majora, latiora, longiora & profundius laciniata, in angulos profundos, acuminata, ad pediculi finem disiecta, stellam mediam representant, quæcum quadam rotunda, quadam acuminata, pilosa, lanuginosa. Caulis cubitalis, unicus, unico folio in media sui parte, magis laciniato præditus, in alas aliquot divisis, ad quam exoritur

tum foliorum admodum exiguum, acuminatum angustumque exoritur. *Flos* in fine Junii apparet, in Julio explicatur ac perficitur, luteus, plenus, in pappum abiens. Tota planta lacte mader.

In sylvis densis & opacis fagorum non adeo frequenter occurrit. Nescio an Varietas seu naturæ lulus potius quam speciei distincta censenda sit.

- A. 11. *Pulmonaria Gallica five aurea angustifolia* Ger. emac. **Narrow-leaved French golden Lungwort.**

Ger.

Radix huic parva, fibrosa: *folia* exigua, magnitudine & aliquatenus etiam figurâ (alter tamen dentata) Bellidis foliorum, albicantia & incana. *Caulis* palmaris aut selsquialmaris, striatus, incanus, foliis pluribus longiusculis angustis oblongis, in summitate quatuor aut quinque flores brevibus pediculis donatis gerit, colore flavo splendentes, & pro plantæ parvitate satis grandes, qui tandem in pappum abeunt.

Hæc planta à Lobelio in *Adv. pag. 253.* sub titulo *Pulmonariæ Gallorum flore Hieracii* descripta est: cujus etiam figuram in *Obi. pag. 117.* exhibet, quamvis perperam eam cum *Pulmonaria* Gallorum vulgari confundat, ut ex titulo figure prefixo apparet. V. Ger. emac.

Locut.

Hanc invenit (& ad Joh. Plonum Gerardi emulatore transmissit) D. Gulielmus Coot, in colle quodam in præditi D. *Brigitte Kingmill, Sidmontoni*, non procul *Novo-burgo* oppido, in antiquo Romano castris, prope portam decumanam.

12. *Pilosella majoris seu Pulmonariæ luteæ laciniatæ species minor* J. B. **A lesser sort of golden Lungwort.**

J. B.

Radix huic crassâ, adeo multis crassiusculis fibris donatâ, ut nonnisi lacerata evelli possit. *Folia* ex pluribus seu capitibus uncias septem longa, quadam breviora: quadam parum aut vix laciniatâ, etiam minora, majora autem profundè laciniatâ, parte superâ vix hirsuta, in averâ pili manifesti in costis vel nervis: foliis inferioribus pediculi longi: superioribus per caulem multo brevioribus: *caulis* ipsi dodrantales, inferna parte rubentes, rotundi, cavi, hirsuti, in paucos ramos divisi: quorum extremis *flores* insident singulares, satis magni, lutei & papposi. Nec in radice, nec in foliis apertum ullum insignem animadvertimus.

Locut.

In muro pontis Clareville urbis, nec alibi se observasse meminit J. Bauhinus: nos in monte *Salève*.

Flores & semina decidunt Augusti principio.

- * 13. *Pilosella majoris seu Pulmonariæ luteæ species angustifolia* J. B. **Narrow-leaved golden Lungwort.**

J. B.

Præcedentibus nitiur *radix* magis curta & longioribus fibris donata. Folio donatur longo ut prior, sed angustiore, piloso, lanuginoso, latè dissecto, nec profundè laciniato, non duntaxat à radice orto, sed & caulem, usque ad summum amplexo: in summitate ad alarum exortum integro, non laciniato. *Caulis* & *flos* prioribus respondent.

14. *Pilosella five Pulmonariæ luteæ, angustiori folio, valde pilosa* J. B. **Narrow-leaved hairy golden Lungwort.**

J. B.

Pilosellæ majori five *Pulmonariæ* luteæ similis, cujus tamen *folia* acuminata sunt, longis pilis valde hirsuta, non tantum à radice statim orta, sed etiam per caules pedales, hirsutos: *flores* lutei, singuli vel bini, ac etiam terni, majores quam in vulgari, qui nondum * pallescentes foliis obvertuntur, quæ * cavi longique pili ornant, & tandem in pappos evanescunt. *Radices* torulæ, nigre, in fibras crassiusculas desinentes.

* Forè ex-
pliciti.

* Forè cani.

Locut.

Florebat mense Junio in monte *Salève* prope Genèvam: ubi & nos eam invenimus. Nostra planta brevior erat: folia quæ in caulibus latè basi abique pediculi adnata & densim in acumen tenuata, pilis longis flavicantibus obfusa, 3. aut 4. in caule.

- * 15. *Hieracium murorum angustifolia, non laciniatum* C. B. **murorum angustifolium Park. Golden Lungwort with narrow untwaved leaves.**

C. B.

Ex *radice* crassa rufescente *caulis* selsquibitalis, penè nudus, rotundus & asper exurgit: in cujus summo, quasi in umbella, *flores* plures, parvi, lutei resident. *Folia* ad radicem subnigra, mollia, uncias sex longa, vix semunciam lata, in caulibus parte inferiore pauciora, breviora, angustiora, longè se invicem distantia, & inordinate posita.

In muris nostris reperitur, quod circa Pataviam longè minus observavimus. Folio modo est latiore (inquit) modo angustiore, & hæc *Pulmonaria Gallica tenuifolia* Tab.

16. *Pilosella major erecta* C. B. *major* Ger. *Pilosella altera erecta* Park. *Pilosella minor flore, infusior & elatior, non repens* J. B. **Narrow-leaved Golden Lungwort not waved or indented; or upright & lower.**

J. B.

Fibrosâ est huic *radix*, lacteo succo acri & amaricante, reputati fibrarum non se propagans, nec humi procumbens, sed Hieraciorum more nonnunquam ad bicubitalem altitudinem exoritur in plures *caules* modicè hirsutos, interdum hirsutissimos, maxime vero parte inferiore, cui *folia* quædam adnata, admodum angusta, uncialia, quadrantalâ & palmaria: latiora vero & longiora luteo nonnunquam quæ à radice statim exoruntur, sapore subdulci, nulla excellentè adstrictione, quæ lac manant, sicut & caules, qui prope summum cacumen in aliorum furculos quadrantes & sextantes dividuntur, hique rursus plures breves, hirsutos pedicellos promunt: quorum singulis foliis insident *flores*, Hieracii alijus, lutei, pleni, calice ambitu striato, lanugine nigra obfuso.

Provenit in muris circa Montebelgardum: Nos circa Genèvam invenimus.

Locut.

Quærendum an hæc, an ejus varietas fuerit quam proponit D. Wheeler in Itinerario suo sub titulo *Pilosellæ majoris pilosissimæ*, in Lefina insula Ptolomææ Phariæ dictæ invenit, cujus folia pilis crebris unciali fere longis obfusa fuere; non tamen dicit an repat, an erecta sit. Forte est *Pilosella* vulgaris repens major speciei.

17. *Pilosella montana hispida parva flore* C. B. *major, umbellifera, parviflora & montana & præterita* Col. *montana parva flore* Park. **Mountain Ainslie ear with a small flower. An Pilos. major pilosissima** D. Wheeler in Itiner?

Col.

Huic *radix* non longa, nec recta, sed obliqua & velut decurtata (putrescit quidem facili) minimi digiti fere crassitie, innumeris fibris, albis, longis, & circumprecantibus, quibus hæret, obfusa. *Folia* superne virentia sunt, ac hirsute admodum longa, rigente, densâ, albente, fere aspera: inferne albicantia, minusque hirsuta, & pauca quæ proximiora radici breviter sunt vulgatæ paria, & deinde semper longiora, ut dodrantem fere adqueunt, nec ita tunc deinde hirsutia obfusa & minimum digiti lata: *caulis* tripedalâ in medio asurgente, in imo levî, in superiore parte hirsuto ad flores usque, rotundo, virecente, aspero, cavo, lactescente sicut folia, nudo, recto, tribus tantum foliis semper decrefcentibus per caulem raro dispositis. *Flores* in caulibus summate veluti congesti denique corymbi umbellarum fere modo, longis petiolis truncalibus insidentes, parvi admodum, Agerati vel Millefolii magnitudine; quibus *semina* parva, nigra, pappo denique evolantia succrescunt.

Æstat in Æquicolum montium jugis pratensibus herbosis altioribus invenitur perfecta.

Locut.

- * 18. *Pilosella incana Saxatilis lutea* C. B. *Auricula muris altera, incana saxatilis frigidarum regionum* Col.

Col.

Radix huic nigra, rugosa, crassiuscula, ex qua flaventes longæ Helleboracæ fibræ, ubi terreni quid adest inter rimas laxorum, (in quibus harentem observavimus, viâ quâ à Flaminiano villa ad montium cacumina S. Angelo dicta itur, in solidis illis propter viam altis excavatis faxis supra medium iter) ut aliqui breviores & crispæ cernuntur: *Folia* in orbem quatuor aut quinque circa radicis caput expansa, oblique dependent, parva & recentia rotundiora toto Autumno atque hyeme, sed Vere deinde adulescentia oblonga, ovalia, partimque sinuata fiunt, incana, hirsute densâ, longâ, Verbasci maris modo, & magis hispida auricularum Quadrupedum modo. *Caulis* unico vel gemino ex radicis vestige celsipè bifido procedente hirsuto latus, rotundo, pedali altitudine, paucis rarissime foliorum alis intercepto [duabus vel tribus;] in summo caput hirsutum, hirsutum, congeneri vulgarum non dissimile, sed incanum, in quo *Flos* luteus eodem modo: *semina* pariter copiosa, nigra & papposa sunt. Tota lacte manant, sapore foliorum non amaro sed sicco. Nullis hæc maculis ut in Vulgari infecta observatur, sed tota incana lanola admodum hirsute albicante, Julio perficitur.

- * 19. *Hieracium alterum pumilum* H. Col. *fus. Alpinum alterum minimum lanuginosum*. Hier. *Alpin. pumilum folio lanuginoso* C. B.

Col.

Radix illius carnosa, ex qua longæ fibræ nigricantes, major quàm superioris latifolia [Pilosellæ autem:] *folia* pilosiora, & longiore hirsutia obducta tota planta: foliola longitudine pollicari, latitudine dimidii digiti: *caulis* unicus, quatuor digitos longus: *flos* luteus.

Parum superat iconem ipsa planta.

Tum ex figura, tum ex descriptione, *Pilosella* speciei esse videtur, non repens.

Y

* 20. *Pilosella*

- * 20. *Pilosella phlomisoides exotica* J. B. *Syriaca* C. B. *maxima Syriaca* Lob. Park. *Great Syrian* *Spout-rat*. An potius ad *Gnaphalium* referenda?

Lob.

Folia est majoribus carnosius, densè ab imo stipatis; candore & lanugine fericeo velle, holoserici attritu, hilaris & specioso aspectu incanis. *Caules* ternos quaternosve, quadrangulos, geniculatos, pedales emittit. *Flores* videre non contingit. *Radix* durior, lignola, fibris donata.

J. Bauhinus hanc vidit apud D. Fel. Platerum. *Folia* (inquit) ab imo statim longis & crassis pediculis annexa, denso stipatu ornatur, quadam ovata, quadam rotundiora, crassa, carnosia; ipso exortu holosericeo vellere donata, reliqua parte tota incana lanugine pubescentia, velut Didymus filius aut Stachys, laetissimo aspectu. *Caulem* etiam, qui unicus est, *folia* stipant alternatim herentia predictis minoribus, longis interim crassiusque pediculis donata. Nondum flores ferebat, sed prima tantum florum rudimenta.

- * 21. *Chondrilla altera Dioscoridis Rauwolfio* Clus. *Chond. bulbosa Syriaca angustifolia* Park. *bulbosa, Conyzeae facie, foliis angustioribus* C. B.

Clus.

Radix est laevi, ex fusco flavescente, superna parte circiter minimum digitum crassa, quinque vel etiam octo transversos digitos longa; infima parte tenuiore, qui inhaeret rotunda alia radix castanea magnitudine, lacteo fusco adeo plena ut turgat. Superna radice pars quae se in tres cauliculos dividit, multa habet oblonga & graninis inter angusta *folia*, simul nascentia, ad terram valde inclinata; inter quae prodeunt *cauliculi* aliquot, foliis ornati, e quorum alis longiusculi exeunt pediculi, singularem sustinentes *Pilosellae* majoris (quae *Auriculae* muris à vulgo nuncupatur) flori aequalem, flavum.

In arvis Halepo vicinis satis abundanter invenitur.

Luc.

Non procul inde, asperioribus tamen, magisque petrosis locis nascebatur (inquit) aliud insuper *Chondrilla* alterius generis, radice & floribus cum superiore conveniens, cujus tamen *folia* latiora, magis tamen villosa & cineracea, Holostei Monspeliani foliis fere similia.

Hae posterior species, *Conyzeae marinae affinis*. *Chondrilla alta Rauwolfii* J. Bauhino dicitur *Chondrilla bulbosa Conyzeae facie major foliis latioribus* C. B.

Priori speciei uterque Bauhinus synonymam faciunt *Conyzeam marinam Dalechampii Lugd.* quibus refragatur Parkinsonus, nec prae rationem meae sententiae, cum descriptiones non conveniant per omnia; praesertim quod hoc loco descripta radix lactescere dicitur; cujus qualitas in alterius descriptione nulla mentio; deinde flos huic *Auriculae* muris esse feratur, h. e. plantulis naturae plenus; illi autem *Conyzeae* majoris, qui ex brevibus quinquepartitis strobilulis consistit.

C A P. VIII.

De *Pilosella* sive *Auriculae* muris.

Pilosella à pilis rigidiusculis quibus *folia* ejus obrita sunt nomen sortita est, *Auriculae* muris à foliorum similitudine dicta.

Flagellis reptatricibus à Pulmonaria, (quodcumque femine parvo nigro convenit) reliquisque Hieracis distinguitur: unde definitur potest, Hieracii generis femine parvo, nigro, flagellis reptatricibus.

- A. 1. *Pilosella repens* Ger. *minor vulgaris repens* Park. *major repens* J. B. *majori flore, sive vulgaris repens* J. B. *Common creeping Spout-rat*.

J. B.

Pastum secus vias & in pascuis sterilibus obvia humi decumbit, & repentinis *foeniculis* hirsutis amarum lac fundentibus novam sobolem per dimissas fibras lubinde propagat. *Folia* pilis oblongis lupina parte oblita, muris auriis similia, supra viridula, infra incana, sapore exiccantissimo. *Flores* in singulis caulibus tenuibus, nudis, hirsutis, seliquis palmariis singuli. *Dentis* leonis minoribus, pallide luteis, extimis strobilulis, seu mavis foliolis, fors purpurascens, calice hirsuto, fusco; quibus succedunt femina papposa, parva, nigra, tenuis, oblonga. *Radix* tenuis, fibris aliquot demissis terram firmius apprehendit.

Junio & Julio mensibus interdum etiam Maio floret.

Notavit Sim. Paulus non solum ad Polygoni minoris seu Polygoni angustifolii & acuto vel granineo folio repentis C. B. radices circa Solstitium æstivum aut ad festum S. Joannis Baptiste bacculas aut coccos, coccos bapthicas seu grana Kermes æmulantes, sed quoque ad *Pilosellae* majoris hirsute repentis C. B. radices reperiri, quae ova alioqui mihi ignoti insecti esse ideo hariolor, quod ex his leapo pennae antecuræ aut cygnæ inditis mox epistomio chartaceo obturando, ac dehisce applicationi commissis cernam sponte intra, fere vel septem dies prodire insectum non diu superstitem, quod unus ex amicis meis altatum avolsisse observavit. Hanc verò observationem olim in

Academia

Lib. V. De Hierbis flore composito lactescensibus, &c.

Academia Leydensi communicavi An. Dom. 1657. Boheo & Stapal, aliisque meorum communium in studio Botanico. Sim. Paulus Quadrip. Botau. Clus. 2. pag. 113, 114.

2. *Auriculae muris Hispanica, alius Hieracium Pannonicum flore saturate croceo* J. B. *Pilosella major* Park. *Hieracium bortenle latifolium sive Pilosella major* Ger. emac. *Hier. bortenle floribus atropurpureiscentibus* C. B. *Golden Spout-rat* & *Bigm the Collier*.

J. B.

Radix huic fibrosa, summa parte purpurascens, inferius albicans, amara, succo lacteo manans, ex se emittit clemata instar *Pilosellae* majoris Fuchti & *Consolidae* mediae, quae radicales albas in terram defigunt, ac ea ratione plurimum se multiplicat & expandit. *Folia* ad radicem plura, Jacce aut morsus Diaboli fore figuræ & magnitudine, sex septemve digitos longa, duos lata, atroventria, pilis rigidiusculis utrinque hirsuta, ad margines aequalia, quadam tamen in margine quodam habent velut denticulos longis spatii dispositos. *Caules* cubitales & seliquicubitales, teretes, imanes, pilis rigidioribus, oblongis, crebris, fulcis, quorum bases nigricant, obtusi, unde & caules punctulis nigris alpori valentur. Per caulem tria folia, inferiora majora, superiora minora: caulis summa parte in aliquot fuculos dividitur & furculi iterum in pediculos breves quibus insident flores conferti, & calicibus striatis, pilis nigris hirsutis. Mensis Maio aut Junio solus flos qualis Pulmonariae Gall. se expandit, colore insigni croceo aureo: in medio apices plurimi lutei, bithi: *folia* floris in circuitu qualia *Calthae* denticulata aut crenata. Ubi flos unicus evanuit, multi simul florent & velut umbellam exhibent. Odor parvus, fere *Hedynoidis* five *Dentis* leonis. Floribus succedunt femina pappo alata, parva, breviuscula, nigra. Tota planta lacte amaro & opium redolente turget. Hæc species ab Hieracio Alpino non lacinato flore fusco C. B. i. e. Hier. Germanico 1. Col. vel ipso faciente, cultura solum differre videtur. In montibus Germaniae collegit F. Gregorius.

Hieracium hirsutum fere umbellatum C. B. *Hier. IX.* Clus. Hist.

Hujus descriptio quæ habetur apud Clusium in plerisque convenit plantæ præcedenti; ut vix dubitem eandem esse; præcipua differentia est in foliis, quæ Hieracio vulgari formæ non dissimilia esse scribit & inferne parè glabra. Confule si placeat Autoreem ipsam in Hist. plant. lib. 5. cap. 37.

3. *Pilosella minor, folio angustiore, minimis pilis, repens* J. B. *major repens, minimis hirsuta* C. B. *media vulgaris erecta* Park. *Creeping Spout-rat* with an upright stalk.

J. B.

Insigniter repit & hæc, foliis per terram sparsis, angustioribus, minoribus, tam infra, quam supra glabris, si raros quosdam pilos in adverso folio sitos excipias, quorum inferiora subrotunda, superiora longiora. *Caules* proceriores, interdum cubito altiores, non sine foliis, in aliquot pediculos circa fastigium divaricati, ubi flores duo, tres, quatuor, lutei ut alterius [*Pilosellae* vulgaris repentis] sed minores.

In pascuis & collibus circa Genevæ observavimus.

Luc.

- * 4. *Pilosella Indica Cornuti, Indica odorata* Park. *Hieracium peregrinum* Eysf. *Sweet Indian Spout-rat*.

Cornut.

Folium oblongum, pilisque longioribus hirtum habet: *radicem* quoque carnosam, oblique repentem, & fibris munitam longioribus. *Caules* ei exit palmaris & singularis, *floribus* apicem ornantibus nunc septem, nunc octo *Pilosellae* similibus, præter colorem qui in eis est Croci, aut malorum aureorum. Odorem molcho fragrantiorum affiat flos, alioquin ut Solstitialis, ita solaris lucis & avidus & sequax.

Auriculae muris astringit vehementer & ficit, unde & ovium gregibus noxia censetur. Stercoraria est & vulneraria, unde additur utitur tum in punctionibus vulneratis, tum in emphyseis & prænatis: vi etiam præsentissima esse dicitur ad calculum. Ob adstrictoriam facultatem, dysenteriam, reliquique alii & uteri fluxus sistit, biliosas vomitiones compescit, hernias (infantum præcipue) curat. Sunt & qui ad iterum, incipientem hydropem & lienis tumores cum commendant.

Extrinfecis modeste ulceribus oris (in collutionibus) hæmorrhagiam narium sedat (pulvis inditus.)

Succus herbe inditus Herpetem miliarium efficaciter compescit & sanat. D. Hulse.

Succus decoctumve aciem ferri vel chalybis sæpe merdā indurare creditur.

CAP. IX.

De Dente Leonis.

Dens leonis Recentioribus dicta est hæc herba ob foliorum lacinias suis dentes quodammodo imitantium similitudinem.

Sub hoc titulo comprehendimus quotquot hujus generis sunt caule non ramoso, unicum in summo florem majusculum gestante.

1. *Dens leonis montanus glaber, caule cubitali foliis, flore magno. An Dens leonis latifolius caulescenti C. B? Hieracium magnum Hispanicum Park? Mountain smooth Dandelion with a leafy stalk.*

Radix huic minimi ferè digiti crassitudine, lacteo succo turget. *Caulis* singularis, cubitus altus, striatus, medullâ factus, satis crassus, non ramulos, foliis multis vestitus, hirsutus, præcipue versus summum, unicum in summo gestans *florem* magnum, lætem, è calice amplo, ex multis squamis composito, ut in aliis Hieracibus, villosus, villis obcuris ex luteo virentibus. *Folia* Pulmonaria Gallorum dictæ formâ similia, non profunde lacinata, sed potius dentata, non profusè glabra, sed rarioribus & vix conspicuis pilis donata, ad margins tamen crebrioribus & longioribus: quæ ad radicem sunt pediculis longiusculis donantur, quæ in caulibus existunt illis omnino carent. *Semen* non observavi.

In altissimo montis Juræ cacumine *La Dolaz* dicto copiosam inveni circa finem Junium mensis florentem.

Planta est singularis & ab omnibus quas hæcenus viderim Hieracii speciebus diversâ, caulibus scilicet non ramolis, crebris foliis vestitis, & flores in summo singulares gerentibus. Ambigere videtur inter Pulmonariam Gallorum & Dentem leonis.

- A. 2. *Dens leonis foliis integris, caule variis foliis vestito, monanthæ ferè.*

Radix satis crassâ, simplex, *folia* emittit in orbem plura, in terram reclinata, duas uncias longæ, unciam lata, acuminata, interdum tamen extremo obtusa, per margins obiter dentata, brevius utrinque villis oblecta, tractanti aspera, pediculis brevibus: media folii costa supinâ parte leviter interdum purpurascit. E foliorum centro exit *caulis* singularis, teres, nonnulli striatus, inanis, villis oblectus, unde & tractanti alper sentitur, superius simplex & indivisus, interdum tamen ramum emittit unicum in summo florem gestans amplum, Hieracii, pallidioris, è calice squamoso, hirsuto emicantem.

Invenit & ad nos attulit *D. Dale* in colliculis fæ tumulis olim aggestis juxta Barloviâ vicum, in extremis Effluxu limbus Cantabrigiæ versis. Nos olim eandem herbam observavimus in aggregatâ illius celeberrimæ the *Devis Ditch*, Anglicæ dictæ non procul ab oppido *Nova montis*, dicto, inter viam quæ inde Cantabrigiam ducit & *Reche* vicum istius foliæ ab hac parte terminum, ubi & *D. Dale* hoc anno, 1685, copiosam invenit.

Herbam hanc in Catalogo plantarum Angliæ Hieracium montanum, non ramulosum, caule aphyllor flo pallidioris denominavimus, sed malè, nam & unum interdum amittit ramum, è sinu foliorum exeuntem. Accedit ad Hieracium Pannonicum latifolium primum Clusii.

- A. 3. *Dens leonis Ger. vulgaris Park. latiore folio C. B. Hedyotis seu Dens leonis Fuchsii J. B. Aphyca ex elorum genere Theop. 7. Hist. 10. C. B. Bodæi à Stapel. Dandelion.*

Radice digiti ferè minimi crassitudine, lactescente, surgunt nudi & inanes pediculi, palmares & pluriusculi dodrantales, aliquando hirsuti lanugine facile cedente, quibus insident singulis singula *flores*, pulchri, patuli, lutei, majores quàm Hieracii cujus floribus similes sunt: exterioribus foliis prona parte ex fusco rufescentibus, calice glabro, multilobis, extra quem quatuor aut quinque folia, viridantia, reflexa: *Flores* in pappis abeunt, calyce deficiente & circa pediculum reflexo, nudam florum sedem porosa pelliculâ calvitium senile imitante obductum ostendente: unde nonnullis *Caput monachi* dicitur.

In hortis & arvis, inque pascuis ubique oritur, & per totam astatem floret.

Variae foliis angustioribus & profundius lacinatis, iternum semibus rufis & citrinis.

Epitoca est, cum Endivia convectens quo tamen potentius operatur. Utis præcip. in febribus putridis inveteratis *Schrod.* Aquam destillatam magnopere commendat Tragus in Apsentianibus & febribus ardentibus, trium aut quatuor cochlearium mensura singulis vicibus sumptam; ex qua & optima collyria adversus oculorum maculas sunt: quoniam & inflammationi membrorum medetur aqua destillata, linteolis in ea madefactis & impoitis.

Herba cocta stomachum dissoluit attingit: cruda etiam alvum sistit. Eadem dysentericis auxiliatur sed magis cum lente decocta. *Matib.* Succus potius in prodele dicitur quibus genitura effluat. Universæ plantæ decoctum potum Ictericis tollit.

Alvum suppeditando, obstruendoneque referando Mefaricarum, plus lotii derivat in vesicam quam percuti remendo sunt, præsertim inter dormiendum, eoque tunc imprudenter & in via fragula permittunt, unde Gallis peris *Pissinid* (i. nostratibus etiam eodem nomine) quasi Lectimin-ga, & Urinaria herba dicitur. Radices enim plebecula Gallica in acetanis edit, aut pulvis adhibet.

Parthenius n.

Parkinsonus radices & folia decocta in Vino aut pulculo commendat in phthisi, tabe, cachexia & febrium accessibus.

4. *Dens leonis bulbosus Ger. D. l. Alphodeli bulbulis C. B. D. l. Monpeliensium seu Alphodeli bulbulis Park.*

Lab.

Radices hujus plantæ tenues sunt, carnosæ, succo refertæ, rotundæ in mucronem ad verticem, oblongæ fabæ quadrantis similes. Junio & Julio flores luteos papposque gestat, multò majores, palidiores quàm *Dentis leonis*: nec tibi caulum abfinales nulum: *folia* etiam humi strata, sed minus altè incila, aliquantum glauca & hirsuta, propriis Cichorum sylvæstres referentia, sed multo latiora: gustu amaro, acri & *Dentis leonis*.

Hujus (inquit Lobelius) facilis proventus in Hetruria, Gallo-provincia & Norbonæ pratis & satis. *Locus.* Nos propè *Sellam novam* viculum Montpelio vicinum invenimus & eruimus. Cum Hedyonide Montepelliana confundit J. Bauhinus.

- A. 5. *Hieracium caule aphyllor lirsutum J. B. asperum flore magno Dentis leonis C. B. Hier. D. l. folio lirsutum Ger. asperum foliis & floribus D. l. bulbos Park. Dandelion hairywerc.*

Radice nititur fibras multas demittente, foris fusca, intus alba, quæ aliquando singularis, aliquando juxta terram in plura capita dirimitur, tandem in unam radicem coeuntia. Folia per terram sparguntur angusta, oblonga, valde hirsuta, ad margins sinuata fœ dentata, velut Taraxaci, mucrone obtulo. *Caulis* pedales & cubitales, tenues, striati, hirsuti, non ramoli, foliis nudi, sinuatis. *Flores* *Dentis leonis*, in singulis caulibus singuli, ex hirsuto calice, plurimus stoculis arcetis: sitis compositi, quorum singuli singulis innascuntur *seminibus* oblongis, foridè rufis aut fulcis.

Floret hæc species omnium quæ apud nos sponte oriuntur Hieraciorum prima, mensè Maio, in *Leoni*. pratis & pascuis ubique ferè.

Figura Hieracii foliis & floribus *Dentis leonis bulbosii Lab. ica*, quam adhibent Gerardus & Parkinsonus sub titulo superius allatis non convenit huic plantæ à nobis hoc in loco descriptæ sed potius Hedyonidi Montepellianæ J. B.

- * 6. *Hieracium montanum laciniato folio lanuginoso Clusio J. B. montanum Dentis leonis folio incano, vel laciniatum lanuginoso folio C. B. montanum Dentis leonis folio incano Park. Mountain hairy Dandelion. Hier. 7. Clusii Ger.*

Claf.

Ex *radice* obliqua & rugosa, minimique digiti crassitudine, multis etiam fibris donata aliquot extuberant capita, unde tena aut plura enascuntur *folia*, unius, duarum & trium unciarum longitudine, semineam lata, crassiore nervo per medium longitudinem excurrente, mollia, brevi inaequâ lanugine prædita, infima parte valde lacinata & angustiora, superna vero latiora & dentata duntaxat, candido succo turgentia, è quorum medio bini aut terni emergunt *cauliculi*, palmares, enodes, foris leves, intus concavi, sustinentes multos floribus Hieracii Alpini hirsuto folio similes, quibus tamen color paulò saturator. *Semen* luteorum tenue, longiusculum, nigrum pappo involutum, vento abripitur.

Crescit in Leytenberg, florèque Junio.

Leoni,

- * 7. *Hieracium alterum saxatile montanum Col. Dentis leonis folio asperum Park. D. l. folio, hirsute asperum, minus laciniatum C. B. Rough rocky hairywerc.*

Cal.

Radice nigra, pedali, corticosa, parvis fibrillis, non tantum rimis saxorum, sed ipsis integris ferè fissis, in quibus nulla appareat fissura, se infinat, ut nonnulli disruptis laxis ejus aliquid evelli possit. *Folia* per orbem disposita & oblique dependentibus atque herentibus viridem stellam exprimere videntur. *Folia* vero semipedem aut magis longa sunt, per ambitum lacinata minoris Hieracii modo, hirsuta, aspera, dura, amara & lactescentia: è quorum centro exeunt duo vel tres purci dum *cauliculi* thyrsi specie, hirsuti, tenues, pedales, asperi, lactescentes, secundæ Chondrillæ. Diocordis à nobis depæctæ pares & similes: in quorum cacumine tingit *flores* oblongos calathis inclusi, qui aperti lutei pallentes apparent: illique pappo, oblongi *seminibus* & fusca succedunt, hiantesque calice evoluta.

Junio floret & Julio mensè perfricitur.

Immanibus & altissimis laxolis solidisque vallis Campoclaresium lateribus oritur. Invenimus *Leoni*, etiam eandem postea in æquicolum montibus laxolis, inquit Autor.

- * 8. *Hieracium montanum angustifolium nonnulli incanum C. B. montanum angustifolium Park. Hier. montanum sextum Clusio, angustifolium J. B. Barrow-leabed mountain hairywerc.*

Claf.

Radix digiti crassitudine interdum aquar, longa, nigricans, tenuibus fibris prædita, summa parte in plura nonnunquam capita extuberans, quæ summa tellure tena aut plura oblonga *foliis*, semineam ferè lata & nonnulli inaequa proferunt. E singulis radicibus capitibus prodeunt inter folia singularis

lingulares *cauliculi*, duri, nudi, dodrantales aut palmares tantum, unicum *florem* sustinentes è multis oblongis, extremo infectis foliis, luteoque colore præditis constantem, quo defluente *semen* oblongiusculum cum pappo levi auræ flatu excutitur.

Aliud eius genus inventum, cujus folia nonnihil in lateribus laciniata sunt formè instar foliorum Leucoi marini minus incani: *Flos* aureo colore magis rutilat, abòqui per omnia simile.

Utriusque planta lacteo succo plena, & amaritudine gustu est.

In omnibus illis montibus à Calenberg Danubio imminenti ad Alpes excurrentibus nascitur.

Locus.

- * 9. *Hieracium Dentis leonis folio, hirsute asperum minus* C. B. Prod. *Small rough Dandelion* *Halsknecht*. Hier. D. l. folio, hirsute asperum, magis laciniatum C. B.

C. B.

Radice est parva, oblonga, ad cauliculorum & foliorum exortum rufescente. *Folia* ad radicem pilosa, aspera, angusta, uncias duas longa, in lacinas divisa: inter quæ *cauliculi* nudi, asperi, modò unus, modò bini terminæ, palmum non excedentes exurgunt; *florem* unicum, aureum, in pappum abeuntem sustinentes.

Locus.

Montepellu provenit.

Hæc non parvitate tantum, sed & floris colore aureo, & figurâ feminis prout in icone exhibetur, differt à præcedente.

Huic per simile est, si non idem.

Hieracium parvum lirtum, caule aphylo, crispum ubi fissatum J. B.

J. B.

Quod simplicem pedali altitudine *caulem* tollit, tactu asperum & singularem, cujus cacumini *flos* impositus unicus *Hieraci* quod *Cichorum sylvestre luteum* appellat, in pappos evanescens. *Folia* ex radice gracili complura per terram sparsa densâ rigidâque lanugine spinulas quodammodo imitata, hirta & incana, scelerantiam aut duas uncias longa, satis lata, divisione Eruce purpure nobis dictæ, fittata crispâ videntur.

Locus.

Montepellu etiam collegit J. Bauhinus: nos quoque in agro Montepellulano, non longè à *Sella nova*, in arvis.

Ab eodem etiam non multum abluat.

- * 10. *Hieracium alterum minus seu pumilum* IV. Col.

Alterum Alpinum minus *F. Gregorio* dictum, aureo flore, glabrum; triuncialis cauliculo, foliis scquippollicem longis, laciniatis. *Dentis leonis*, dicto *Pysalietto* flore aurato simile est, differt exiguitate totius plantæ, radice carnosa, nigrâ fittâ, ex quâ fibræ longæ humum petunt.

Differt foliis glabris.

Huic plantæ simile (inquit C. Bauhinus) nostrum *Hieracium pumilum, saxatile, asperum, radice præmorsa* C. B. prod.

C. B. prod.

Cui ad radicem crassiusculam, nigricantem, in fibras oblongas præmorsas abeuntem *folia* plura, villosa, acuta, longis pediculis donata, uncias tres, quandoque longa, semunciam lata, in circuitu ranioribus dentibus donata; inter quæ *caulis* palmo minor, hispida, tenuis & rotundus, uno alterove folio vestitus exurgit, *florem* sublateum sustinens, cui *semen* parvum, nigricans, pappo immersum succedit. In Alpihus provenit.

- * 11. *Dentis leonis minor aspera folio* C. B. Park. *Small rough Dandelion*.

C. B. prod.

Ad radicem parvam albicantem *folia* plura, subrotunda, duas trefve uncias longa, unam lata, laciniata, & per ambitum levissimis spinulis, ut in Soncho, exasperata: *Cauliculus* duarum unciarum *florem* latus magnum, pallidè luteum sustinet.

Locus.

Montepellu provenit. At circa Montepellum non invenit P. Magnol. *Botan. Monsp.*

- * 12. *Dentis leonis minor foliis radiatis* C. B. Park. cui & *Trincatella Italorum Camerarii*. *Sweet Dandelion*.

C. B. prod.

Ad radicem parvam, nigricantem *folia* plura per terram sparsa, uncias tres longa, semunciam lata, in plures lacinas profundas divisa, quibus hoc peculiare, quod quodlibet folium in summo in tres profundas lacinas dividatur, & harum quælibet apices plures quasi radios obtinet: foliorum pediculi levissimis pilis pubescunt. *Cauliculi* plures, leves & nudi, quorum unus palmo minor erigitur; reliqui breviores reclinati, singuli *florem* unicum in pappum abeuntem sustinent.

* 13. *Dentis*

- * 13. *Dentis leonis Gadenfis* Park. D. l. minimus C. B. *Cichorium sylvestre pumilum* sive *Hedyspyris* Clus. cur. post. *Dandelion* of Cadis in Spain.

Park.

E radice longa, alba, tenella *folia* emittit plurima, spithamam aut eo amplius longa, costâ media à radice ad dimidiam longitudinem nudâ, deinde in lacinas utrinque *Dentis leonis* vulgares similes infusa, ut *folia* *Dentis leonis* exactè referant, nisi quod minora & angustiora sint. *Flores* parvæ *Dentis leonis* modo longis pediculis, aut si majoribus cauliculis, in mont, parvi, lutei, in pappum abeuntes: *Semina* longa, tenuia, subrotunda, ut in *Hieracium* nonnullis.

Locum titulus indicat; siquidem è Gadibus insula à Gulielmo Boelio in Angliam delatus est.

Radice est vivaci, gelu tamen corrumpitur, si hiems asperior fuerit.

Frequens eius usus apud incolas in aceticis; ceterum urinas, & hepatis obstructions liberat *Vires & Usus*.

14. *Hieracium Dentis leonis folio clauso minus* C. B. Park. *The lesser Dandelion* *Halsknecht* with a blunt leaf.

C. B.

Ad radicem parvam *folia* sena septenarie terræ incumbunt, quæ crassa & aspera, uncias duas longa, unciam semis lata, obtusa, nec profundè laciniata: inter quæ *caulis* levis, nudus & cavus exurgit, qui *florem* unum, pallidè luteum & magnum sustinet.

Provenit in pratis extra minorem Basileam.

Descriptio hujus in omnibus fere convenit *Hieracio nostro montano non ramoso caule aphylo, flore pallido*. præterquam loco: Nostrum enim folio fittico & crastaco, minimum in aggere seu vallo famolæ illius foliæ *The Devils ditch* dictæ provenit; & in collibus Bartolovenibus, vidè & con-

Locus.

- * 15. *Hieracium Nerbonense rotundifolium caule aphylo* J. B.

J. B.

Hoc statim à radice alatis pediculis longiusculis *folia* fundit octona aut dena plus minus, rotundis, in ambitu excurtis, sed immixtis aculeis, velut aculeis donata, levia, sapore manifestè destituta. E quorum sinu *cauliculi* juncei bini exeunt, palmo vix longiores, nudi, quales in *Dentis leonis* vulgi dicto; quorum summa *florem* sustinent luteum, minorem quam dictæ plantæ, sed in elegantem pappum pallidulum fitticentem, qui multiplex singulos flocculos sed *Lactuce* pediculo fittit. *Semen* exiguum, longum sed *Lactuce* minus, subrotundum, striatum. Sapore nullum manifestum animadvertimus.

Montepelo ex rupibus illi vicinis evallibus habuimus. J. B. In satorum marginibus circa Boute-

Locus.

natum frequens est. *Botan. Monsp.*

- * 16. *Hieracium III. fittidum* Col. *Dentis leonis tenuissimum folio* C. B. prod.

Col.

Levi est *folio* & profundè inciso *Dentis leonis* modo, magnis lobis Sonchi æmulis, semipedali longitudine; radice carnosa, quam tuberosam fore & fittidam retulit [Fr. Gregorius] qui recentem observavit: *caule* nudo, tenui, dodrantali, unicum in summo *florem* pallentem profertente, ut congenerum, sed paucis barbulis coronatum.

Hujus Descriptio plenior habetur apud C. Bauhinum in Prodomo; qui in Austria propè montem *Drawen* varietate legit. In herbis vis circa Montepellum frequentissimè occurrit, & mira foliorum varietate ludit. *Botan. Monsp.*

Descriptio nem Bauhini in gratiam studioforum non pigeat hæc transcribere.

Ex radice crassa, rufa & fibrosa *folia* aliquot tenuissima, virore splendentia, palmaria, uncias duas lata, primum profundè laciniata, deinde quilibet lacinia plurimum utrinque dupli vel triplici levi lacina (vel potius apice) subdivisa deorund, ut & pediculi tenuissima, nudi, duabus uncis folios longiores, *florem* parvum sustinentes.

- * 17. *Cichorium bulbosum* J. B. *Chondrilla bulbosa* Park. *morina* Ger. *bulbosa*, sive *Chondrilla* 2. Diof. an *Ursellav* Theop. 1. Hist. 11. C. B. *Bulbous* *Eurotop.*

J. B.

Ut rarum ita pulchrum est *Cichorii* genus, innumeris fibris tenuibus longè latèque perreptans, quibus appenit *bulbi* Avellane circumter magnitudine, Alabastri marioris candore, solidi. *Folia* scelerantiam aut uncias duas longa, semunciam lata, leviter innata, glabra, in obtusum mucronem desinentia, crassiuscula, rubescentia. Inter hæc surgunt *cauliculi* palmares, hirsuti, quorum fatigis *flores* insident *Hieraci*, lutei, in pappos evanescences. Hæc planta amara est & lacteum fitticem habet.

Locus.

Per arenam serpit: *floret* menso Aprilis propè montem Ceti ad mare. Radicem istam globosam ad strumas curandas confectæ se experimento didicisse *My-
conius* asserit, unde & *Cichorium strumosum* plantam nuncupavit. Sumuntur autem quinquæ aut sex

fec. integræ cum melle multis diebus continuis: vel earum decoctum, vel aqua destillata, quæ tamen inefficaciore sunt; vel conditum ex eis cum melle paratum.

CAP. X.

De Scorzonera.

Scorzonera nomen est Hispanicum, huic herbe inditum, quod animalis *Ejfora* Catalaunico sermone appellati morfus curet. Formam hujus animalis vide apud Monardum, qui integrum libellum de hac herba & lapide *Bezanz* scripsit. Ad serpentinum autem genus pertinet hoc animal, unde Scorzonera idem fere est ac Serpentina, quod contra Serpentum venena efficax sit.

Sunt qui ad Chondrillam Dioscoridis referunt, sed magis ad Tragopogonis genus reducenda est. C. B.

Clusius Scorzonas ad Tragopogis in eo solum differre putat, quod illarum radix vivax sit, Tragopogi autem minimè.

Nos potius ex floribus ejusque calycis formam Scorzoneram ad Tragopogonem distinguimus, ut Scorzonera sit cibus flos ad calycis radium non superat, verum floris orbis calycis oras excedit potius: Tragopogon autem cujus florem ambiunt & continent calycis radii floris ipsius perulis multo longiores. Flos quoque in Scorzonera plerumque major est & plenior quam in Tragopogis: calix quoque in illis squamulosus; in his simpliciter radorum, longitudine fere æqualium, stellatim flore apertæ expanduntur, ferie confusa.

1. *Scorzonera Hispanica major* Park. *latifolia sinuata* C. B. *Viperaria* sive *Scorzonera Hispanica* Ger. *Tragopogon Hispanicus* sive *Ejforzonera* aut *Scorzonera* J. B. *Common Dipsac* grafs & *Scorzonera*.

J. B.

Pedali longitudine est radix, crassitudine pollicari & majore, raris & majusculis fibris albis & lateribus demissis, nigricante exteriori cortice obducta, lacte dulcissimo non sine aliqua adstrictione prægnans, in multis annos vivax. *Caulis* sesquicubitalis, teres, striatus, inanis, multis alis concavus, & ab imo statim ramulos, ramis longissimis, lanugine quadam rasilis obtusus; quæ etiam inferius pubescentibus, latiore basi caulem amplectentia, longa, Tragopogonis, siccantiam lata, per margines æqualia, interdum tamen sinuata seu crispata, in perquam longum & angustissimum mucronem definita, nervis aliquot per longitudinem excurrentibus, glabra, obscure virentia. *Flores* insident extremis ramulis prælongis singulis, Tragopogonis lutei, & calicibus squammatum compactilibus [squamis magnis levibus], qui manè se pandunt, post meridiem clauduntur. Flore marcescente calix in ventrem turgescit. *Semen* oblongum, anguliforme, album, non tamen ut in Tragopogone in longum mucronem producit, verum pappus summo semini insidet.

Radix esculenta est, & apud nos in frequenti usu in cibis, imo Pastinacæ & ipsius etiam Sisari radicibus antefertur.

In hortis nostris Junio mense floret & in Autumnum usque.

2. *Scorzonera major Pannonica latifolia* Park. *latifolia altera* C. B. *Bohemica* Lob. *precedentis varietas* est.

Huic *folia* ad radicis capite plura exire dicuntur quam præcedenti, angustiora, ad margines aquilata, leviora, colore viridi obscuriore & ferdidore: caules etiam per se ab eadem radice plures: in reliquis cum ea convenit, & proinde quicquid intercedit discriminis, loco natali imputandum censimus; nec Matthiolus ipse, neque Clusius distinguunt: Parkinsonus quoque fateatur hanc cum aliquot annos in hortis duraverit faciem mutare, nec posse ab Hispanica discerni.

Viret.

Scorzonera radix sapore est non ingrato sed fibulata, unde & cruda & cocta & condita, non secus ac Pastinaca nostra, eduntur: imò mensis emat magnam inferitur, & cunctis Pastinacæ ut Sisario præfertur. Contra morbum non solum Serpentina *Ejfora*, sed & quorumlibet aliorum valet: contra febres pestilentes, contra quoscunque cordis affectus, melancholiam, palpitationem, syncope, epilepsiam, vertiginem, contra viscerum obstructions, uteri mala, quid dico autem; omnia. Itæ enim nova remedia celebrari solent. De vi ejus adversus serpentes *Ejfora* mira & probris incredibilibus narrat Monardus, qui singularem de hac planta edidit libellum, quem cum aliis vertit Clusius.

Amariæ insulæ Scorzonera amarulentior est Hispanica & nobis hortenfi, & in hydropne indiciante & ictero contumaci plurimum valet. Ratum fit illud Hofmanni apud medicos. Si medicamentum vis hepaticum in bile crassa & adusta idem amarissimum fuerit opportunum. *Sim. Paulus.*

Scorzonera montana vis Alexipharmaca deprædicatur in *Epheemer. Germ. An. 11. Obs. 81.*

* 3. *Scorzonera*

- * 3. *Scorzonera humilis latifolia* Pannonica Pavl. *latifolia humilis nervosa* C. B. *Tragopogonis species*, sive *Scorzonera humilis latifolia* J. B. *Viperaria Pannonica* Ger. *Dwart* *hond-lacab* Hungarian *Dipsac* grafs.

Clus.

Latiora brevioraque habet folia quam Scorzonera major Pannonica. 1. Clusio, Bupleuro latifolia sive Elaphobolus Mompelliano non valde dissimila, crassiora tamen & duriora, quinque nervis fere venis per longitudinem excurrentibus distincta, cœrulei quodammodo viridi permixti coloris, gustu vero aliquantulum amaro & fervido. *Caulis* inter hæc affurgit gracilis, pedalis altitudinis, striatus, raris foliis septus, cui insidet *flos* superiori similis, luteus, magnus: quo marcido nascitur in calicibus *semen* oblongum, asperum, Tragopogoni simile sed minus, in villosa materia albâ latens. *Radix* pollicaris est crassitudinis, interdum major, longa, nigro rugosæ cortice recta, intus alba, quæ contracta lacteo succo manat, succellu temporis flavescens; superiore parte hirsuta veluti cælarie donata est, & in plura capita plerumque exuberat, ex quibus folia prodeunt.

Hanc Clusius in monte Badensis thermis in Austria imminente viciniquè aliis observavit. *Locu.*

- * 4. *Scorzonera Pannonica angustifolia* Ger. *angustifolia prima* C. B. *Tragopogonis species*, sive *Scorzonera humilis angustifolia* J. B. *Narrow-leaved Dipsac* grafs & *Scorzonera*.

Clus.

Firmatur hæc crassa radice, longâ, nigro, denso rugoso cortice prædita, lacteo succo plenâ, quæ nonnunquam superiore parte in plura capita, quemadmodum præcedens, exuberat, crassitudine minimi digiti, (novellarum plantarum inhar) villosâ, ex quibus multa nascuntur *folia* Tragopogoni similia, humiora tamen, breviora, & æquidem cum præcedentibus foliis coloris; inter ea excreto *flos* humilis, palmum vix excedens *caulis*, aliquot brevibus foliis septus, cavi, *florem* in summo fastigio ferens flavum, alteri fere similem. *Semen* deinde in longioribus calicibus, Scorzonera Hispanica semini par, minus tamen, quod maturitate levissimo auro flatu excutitur, & ejus arbitrio fertur.

Hæc & sequens non modò in Hamburgensi monte quâ parte glaber est & tenui gramine duntaxat *Locu.* rebus, & quâ Austriam spectat, sed etiam in vicino *Prælenberg, Leytenberg*, catenâ illâ montium à Calenberg ad Alpes excurrentium & perlique Ungariæ locis nascuntur.

Florent Aprilis & Maio, semen interdum Maio, aut sub Junii initium maturificat. *Tempus.*

- * 5. *Scorzonera angustifolia subseriale* C. B. *elator angustifolia Pannonica* Park. *angustifolia elator* Ger. *Tragopogonis species*, sive *Scorzonera major angustifolia subseriale* flor. J. B. *Callier narrow-leaved Dipsac* grafs.

Clus.

Frequentia huic sunt *folia*, longa, Tragopogi foliis minorâ & angustiora, inter quæ cubitalis affurgit *caulis*, cavi quidem ille, sed firmus, durus, viridis, aliquot oblongis foliis septus, & suprema parte in binos aut plures ramulos divisis, ferentes in longioribus calicibus *florem* Scorzonera angustifolia floribus non dissimilem, nisi quod paulo minor sit, & coloris ex cœruleo purpureiscentem, jucundi odoris, passillorum est Benzoinæ confectorem quodammodo referentis, sed fugacis admodum. Sena deinde odorosa aut plura in singulis calicibus *semina*, Scorzonera seminum amula, quæ matura cum suo pappo a vento excutuntur. *Radix* singularis, minimi digiti crassitudinem æquat, densæque, foris nigricante & rugoso cortice obducta, suprema parte hirsuta & villosa, quæ vulnerata succum exillat initio lacteum, deinde flavescens, gustu primum gummoso, postea aliquantulum acri: vivax est ut reliquarum radices vetustate crassior evadens, & superiore parte in plura capita subsinde exuberans.

- * 6. *Scorzonera angustifolia altera* C. B. item *Hieracium Tragopogonis folio* ejusdem. *Hieracium* 7. *humile* Clus. Hist. item *Scorzonera* 4. ejusdem Pan. *The other narrow-leaved Dipsac* grafs.

Clus.

Angustius constat *foliis*, Tragopogo aut Scorzonera angustifolia proximis, carinatis, colore cinereo, digitalis longitudinis, lacteo succo plenis, amarissimus; ex quorum medio exilit tener *cauliculus*, dodontalis, per quem sparsa sunt *rara folia*, aliis minorâ: is in aliquot ramos divisis sustinentes capitula aliorum more squamata, quæ in luteos *flosculos* Tragopogi similes, sed minores explicantur, maturitate in pappos evanescentes. *Radix* nigra est, multis fibris albis capillata, lateribus propagines quotannis agens.

Hanc quam in Pannonicis ad Scorzonera regulat Clusius, propter radicem cum illis dissimilitudinem commodius inter Hieracii genera reponendam censet in Historia.

Copiosè præsentem observavit duntaxat in laxis ad Gammangum Carthusianorum cenobium, Julio *Locu.* flores nascentem.

- * 7. *Scorzonera bulbosa* *Atica*, Galacorta dicta Wheeleri.

E radice rotunda, bulbosa, Juglandis magnitudine, paucis fibris appensis, excurt *folia* aliquot longa, angusta, argentea lanugine pubescentia, inter quæ *flos* Scorzonera similis, pediculo palmari oritur. *Græcæ*

SECTIO SECUNDA.

Herbæ flore composito naturâ pleno & planifolia lactescentes seminibus solidis.

CAPUT PRIMUM.

De Intybo five Endivia Cichoreæque.

Intybus five Intubum quoddam *intus* fit totus dici negatur Isidorus lib. 17. cap. 10. Saltem (inquit Vossius) cogitare debuit, quod ibidem ait, esse Græcum nomen. Gloss. *Intybo, intyba.*
Intubum Latini vocarunt à cavo tubæ specie caule *Bod. à Stipel.* quod Erymon ejusdem comitatus est cum Isidorano.

Cichorium Ægyptium nomen esse, & inde in Græciam, postea in cæteras nationes commigrasse, verba Plinii, lib. 20. cap. 8. docere videntur. In Ægypto, inquit, Cichorium vocant, quod *glycyrrhe* sit, sativum autem *Serim*. Variè scribitur, *Kigeym* cum a diphthongo, quod secutus est Horatius in versu illo Ilmanico,

Me Cichorea leveque malva.

vel *Kogeym* cum simplici a. *Kogeym* verò (quod Atticum est) nomen hoc habere creditur *magis à dia. H. Kogeym dicitur, sed in antiquis quod p. r. agros prædique vadat* (seu separat. Voss. Etymolog. J. Bodoz dictum videtur à *xylo* invenio, reperio, quod frequens in campis invenitur. Cæterum Cichoreum à reliquis planifoliis lactescentibus dignoscitur floribus è lateribus caulium & ramorum exeuntibus velut spicatum.

Intybus autem à Cichoreo differt foliis brevioribus non laciniatis, & quod annua planta sit, cum Cichoreum perennet.

1. *Intybus sativa* Ger. *sativa latifolia* five *Endivia vulgaris* C. B. *Endivia sativa* Park. *Intybum sativum latifolium* J. B. *Garden or Broad-leaved Endive.*

Æstiva est planta, hyemis apud nos haud faciliè patiens, radicibus fibrosis, lacte prægnantibus. Folia per terram sparsa antequam caulescat, longa, lata, Lactuca foliis similia, in ambitu subinde crenata, subamarâ. Caulis cubitalis & sesquicubitalis, lavis, striatus, inanis, multis ramis brachiatis, tortuosus, vulnere lac fundit. Flores ex foliorum (quæ in caule hederacea sunt, minora) aliis emicant cærulei, Cichorii sylvestris; semen quoque consimile.

Seritur in hortis.

Ab hac non videtur aliter differre quàm ut spontanea à cultâ.

2. *Intybus sativa angustifolia* C. B. *Intybum sat. angustif.* J. B. *Intybum glycyrrhe* Ger. *Intybus five Endivia minor angustifolia* Park. *Wid or narrow-leaved Endive.*

Que foliis est angustioribus, sapore amariore, Caule ramiosiore; in reliquis cum priore convenit.

3. *Intybus crispâ* C. B. Ger. *Intybum sativ. crispum* J. B. *Endivia crispâ* Park. *Curled Endive.*

Hæc foliis est quàm Endivia vulgaris majoribus, ubique in ambitu crispis ac sinuatis; caule cæteris majore, crassiore, tunciore, ut rectè Matthioli: *semine nigro, Lactucaceo*; cætera similis. J. Bauhinus Hortulanorum mangonio Intybum crispam effici opinatur. Nos Intybum crispam à vulgaris sativa specie differre existimamus, nec accidentia tam diversâ & discrepantia arte induci posse.

Seritur Intybum in hortis, & quod vere satum celeriter adolescit, ac ipsâ æstate florens semina profert, ac deinde intercidit: Julio verò satum in hyemem restat: Septembri aut Octobri terrâ obdurnatam, colligat prius foliis, nivis instar candidum redditur, ac deinde mensibus hybernâ mensis aliorum acetariarum loco infertur. Errevra nostro palato Lactuca ipsâ sapidius est & gratius.

Sini. Paulus in arena sicca tumulatam integram hyemem ad ver usque servari scribit: quod mangonio mirum dictum quàm fragilis & ori grata reddatur, ita ut magno delictamine anorexiâ alioque laborantes eâ crudâ vescantur.

A. 4. G.

- A. + *Cichorium glycyrrhe & sativum* J. B. *Cichorium sativum & Cich. glycyrrhe five officinarum* C. B. Ger. Park. *Garden and wild Succory.*

Radice est pollicari, lacte prægnanti. *Caulis* ab eadem radice plures profert, teretes, hirsutos, in sylvestri tortuosos, bicubitalis interdu, varique in ramos summa parè divaricatos. *Folia* Dentis leonis profundi uncia, alias integra aut quàm levissimè dissecta, pilosa, quæ in caulibus sunt alternatim adnascuntur absque pediculis, longa, in acutum desinentia, utrinque hirsuta: *Flores* successivè emicant, plures simul, è foliorum supremorum alis, sessiles & pediculis omnino destituti, pulchri cærulei, è pluribus foliorum planiorum extremitatibus latis & dentatis, ordinibus compositi. Tota planta amara insigniter deprehenditur. *Semina* parva destituuntur. Flores interdum alii sunt. Caulis monstruam acquirit latitudinem. Per culturam majus & nitius evadit.

Tanta est (inquit J. Bauhinus) Cichorii similitudo cum Dente leonis veris principio, ut difficile sit discernere hæc plantas.

Non solum in hortis seritur, sed & sponte exit passim in Angliâ cens vias & semitas locis incol-
tis, & in agrorum humilibus, ac potissimum (ut rectè Dodonæus) folia habens profundioribus incisis laciniata, quod & reliquis amariore est.

Cichorium sativum (inquit J. Bauhinus) ego cum fratre non separo ab erratico, quod culturâ tantum mutet nonnihil: si non colatur quod fuit sativum iterum fit erraticum.

Æstate demum & post solstitium floret.

Variat interdum floris colore rubello & albo.

Cichoreum plerique Botanici frigidum censent; verum sapor amarus caliditatem arguit.

Intybus & Cichoreum (autore Matthiolo) scilicetissimum præbent medicamen immo diè calenti [aut etiam obstructo] hepatis quocunque tandem modo usurpata, five foliis recentibus crudis aut coctis comestis, five succo, five aqua stillantia aut decocto hausto, five foliorum siccorum pulvere assumpto: modicè enim refrigerant & astringunt, inquit, quod nobis non probatur, quia potius attentant & absterunt, ut rectè Schroderus. Commendantur & in febribus. Ulum radices Cichorei in febre hæctica insigniter laudat Crato ab experientia.

Aqua è floribus cæruleis destillata, inflammationibus & caliginis oculorum imposita potenter remedium adfert. *Trag.*

Folia cocta ex aceto comesta gonorrhæam reprimunt. *Matth.*

Flos hujus plantæ ad Solis ortum & occalum se recludit, five sudum, five nubilum fuerit cælum. *Trag.*

Notat Spigelius podagricis Cichorii sylv. herbam valde conferre. In causa calida (inquit) nihil puto magis convenire, experientiâ edoctus quàm pulverem foliorum Cichorei sylv. mensè Maio collectorem & in umbra exsiccatorum. Eius datur 3 i. vel ʒij. in pure carnis pulli non saliti, manè quatuor horis ante prandium, & vespere cum vadit dormitum, vel absque cæna, vel cum cæna pauca. *S. Paul.* Vidi in biliosa podagra incipientes jam fluxiones ita cessasse ut minor paroxysmus redierit, & breviori tempore duravit duobus vel tribus diebus continuis assumpto. *Spigel. de Arthritis.*

Joan. Rhodus Centur. 1. Observ. med. 44. testatur quod Professor quidam Patavinus pluri-
mis medicamentis quolibet anno sine efficacia tantum non confectus mutato demum consilio ju-
culis Cichoreis in prima mensâ haustus melancholicam hypochondriacam profligaverit.

5. *Cichorium verrucarium five Zacintha* Ger. Park. *verrucosum five Zacintha, Hieracii adnascendum* J. B. *Chondrilla verrucaria foliis Intybacis ovatis* C. B. *Dart-Succory.*

J. B.

Paullum admodum humo tollit caules graciles dodrantales, aut etiam cubitales, intus fungosos, ramulos: ad quorum latera sessiles adnascuntur rari *stipules*, alii etiam ramulorum extremis lutei: quibus in pappum evanescentibus succedunt pericarpa pulcherrima, verticillatim radiata, Lupini seminis magnitudine, in quibus semen copiosum Lactuce par, non ita compressum. *Folia* oblonga, Dentis leonis, laciniata, multa per terram sparguntur, in ramis pauca. *Radix* longa, multis floribus donata.

Ad ostia Tibridis copiosè oritur: invenimus etiam spontaneam circa Liburnum portum & Florentiam.

Mira hujus plantæ facultas esse dicitur ad tollendas verrucas, vel foliis in acetariis devoratis, vel succo eorum illito.

6. *Cichorium spinosum* Ger. J. B. C. B. *spinosum Creticum* Park. *Chorny Succory. Chondrilla* germ. elegans cæruleo flore Clat.

Folia huic indidem plura cœn ex eodem puncto, alternatim oriuntur Cichorii, angustiora, sinuata, virentia, [crassiora & minora magisque amara quàm Cichorei vulgaris Bell.] *Caulis* glaber in ramulis dividitur rigidiusculos, inconditos, multifariam divaricatos, in diuturnas absentes spinas, Tragacanthæ aut potius Alpalathi Montpelienensis imitatione. *Flores* ad ramorum divaricationes, ipsorumque adeo furculorum excavimibus impositi, cærulei, denticulatis foliis constantes, duplo triplove quàm Cichorei vulgaris minores, cui semen simile. *Radix* firmatur singulari, magna, ut Cichoreum.

In mantibus & ficcis collibus & arenosis locis oritur, non in Creta tantum sed & in Sicilia, ubi
nos illud observavimus in insula parva à Prononatorio Pachyno vi maris divulla, ubi Arx Hispanorum præsidio tenetur. Floret Julio & Aug.

Reens semine nata antequam in caulem abeat in acetariis manditur, inquit Bellus, sed junior & amariore est Cichoreo.

Z. 2

VOLUTRE

Locus.

Vires & Usus.

Propè oppidulum S. Lupiani cundo ad Podetanum & alibi circa Monspelium hanc speciem invenimus.

Salmanticenses (inquit Clusius) tenellam adhuc plantam & primum germinantem, cum ipsa radice elotam crudam aut etiam coctam cum carnibus edunt: ipsius lacteo succo omne lactis genus coagulant; etiamque ejus flore Crocum adulterant, ut quædam nationes Cnici flore. Hujus autem radice fues non minus libenter vescuntur quam Eryngio.

Omnino specie diversa est hæc planta à Carduo Chrysanthemum seu Eryngio luteo Monspeliensi: est enim elatior, nec adeo longis crebris ramis luxuriat, flores tamen frequentiores profert; & in multum falor, hæc planta radice est annua, illa perennis. Quin & in ipso foliorum colore differenda est notabilis, cum hujus albicent magis, illius flavicent; & in foliis illis spinis utriusque acutis horridis capitula obvallantibus. D. Magnol in Botan. Monsp. conjecturam nostram confirmat, hanc plantam annuam esse, seductum perennem affirmans: de qua etiam, utpote vivaci, intelligendum esse Clusium ait, dum tenellam adhuc plantam & primum germinantem cum ipsa radice lotam, crudam aut cum carnibus coctam edi refert, &c. Nos tamen aliter sentimus, nimirum de hac ipsa planta verba Clusii accipienda esse. Vidimus enim in oppidulo quodam Siciliæ ad radices montis Ætnæ, octo supra Cataniam mill. Cardui hujus similis caules spinulis derafis crudos cum aceto & pipere acetarii loco à vulgo comestos: hujus inquam, simillimæ procerioris plantæ magnitudine præcipue differentis: quin & icon Clusii hujus plantæ est, non sequentis, quam Clusius Scolymus Theophrasti Narbonensis titulo exhibet. Varietas illa hujus plantæ quam proceriorem caule eduli denominavimus, Scol. Chrysanth. Africanus procerior Hort. Reg. Paris. dicitur.

2. *Carduus Sculus Chrysanthemum procerior caule eduli. An Scolymus Chrysanthemum Africanus procerior, Hort. Reg. Paris.?*

Hic præcedente major est & procerior multo: caulibus & capitulis totique adeo plantæ tomento seu lanugine obducta; floribus & capitulis majoribus, foliis spinosis paucioribus, is tamen angustioribus, longioribus, robustioribus utrinque spinis armatis, obtusis quam in illo: membranulæ quoque spinosæ secundum caulium longitudinem decurrentes angustiores sunt seu humiliores multo in hoc quam in illo.

Locus.

Ad radices montis Ætnæ observavimus rufos caules hujus teneros membranulis & lanugine derafis, etiam crudos, in acetariis comedentes.

3. *Carduus Chrysanthemum Narbonensis Ger. Scolymus Chrysanthemum C. B. Scolymus Theophrasti sive Eryngium luteum Monspeliensium Park. Spina alba J. B.*

J. B.

Radice nititur pollicari, fulvescente, lacteum succum fundente, vescâ: ex qua caulis surgit bicubitalis & altior, multis alis concavus, hirsutus. Folia primum erumpentia, palmo longiora, per terram sparguntur, dodrantem mox æquantia, viridantia lacteis maculis confusis, leviter sinuata, spinis horrida, lactiflua, at que in caule & ramis sunt, ut breviora, ita rigidiora sunt magisque fenticola, à quibus productæ alæ spinosæ, cauli ramisque adnatæ, tum hos, tum illum intraetabilem reddunt. Flores inter folia resident aureo fulgore comantes, ex capitulo Ponticam nucem æquiparante, squamis innoxios compacto, lac non fecus ac folia fundente. Semen compressum.

Locus.

In Italia, Sicilia & Gallia Narbonensi ad mare præferum frequentissima est hæc Spina.

HISTORIÆ

HISTORIÆ PLANTARUM LIBER SEXTUS.

QUI EST

De Herbis flore Composito discoide papposis, non la-
tescentibus: & primò

De iis que florem habent radiatum.

C A P. I.

De Herbis rotundifoliis, floribus folia antevergentibus, in singulis caulibus singulis, seu
De Tusilagine.

USSILAGO Latinis, Græcis *βίσα* dicitur eodem sensu, à comodo com-
pertissimo quod præstat anhelotus & gusti afficit. Nonnullis Chameleuce di-
cta putatur quod solum subus albescat instar Populi albe. Ungula caballina
à similitudine foliorum.

Note: ejus characteristica sunt Flores folia antevergentes & brevi marcescen-
tes, in singulis cauliculis singulis, radiati: folia subrotunda subus incana.

- A. 1. *Tusilago* Ger. J. B. Park. *vulgaris* C. B. *Common Colts-foot*.

Folia huic circumscriptioe subrotunda, multis angulis prædita, Petasis similia sed minora multò, infernè subalbida, supernè virentia cum tantillo tomenti quod digitis facile potest detergi. Flores ex eadem radice, seu potius radicis capite, emittit *Caules*, palmum & non raro dodrantem altos, concavos, tomentosos, rubentes, foliis vestitis iis que è radice exeunt multum dissimilibus, nimirum longis, acutis, tenuibus, nullis pediculis, cauli appressis, alternatim positis, Flores sustinentes singulis singulis, luteos, foliis numerosissimis in ambitu radiatos, flocculis plurimis quinquepartitis (cum stylo in medio) densè stipatis, luteis, medium discum componentibus. Radicibus tenuibus albis sub terra reptat & latè se propagat.

Flores cum caulibus brevi quidem marcescunt (verum non intra diei unius duorumve spatium, ut nonnulli scribere) ex quo factum ut aliqui herbam hanc sine flore ac fine calice esse existima-
verunt.

Natales circa Scaturigines aquarum & loca rigua.
Folia hujus recentia temperatis proxima sunt; unde extrinsecus imposita [cum melle trita Diof.] *Locus.*
ulceribus calidis & inflammationibus [ut & Erysiplati] profunt: flicata verò modicè acra & ca-
lida evadunt. Forum fumus [per infundibulum ore exceptus ac deglutitus secundum veteres, rectius
tubo induriorum & incensorum haustus, ad modum Nicotianæ] tussis, orthopnoæ, vomitibus pectoris
conducit. Ad hos usus paratur Symplicium ex succo foliorum recentium: item conservâ, tabellâ &
celebrata. Ad eadem valent & radices flicatæ. Summi thoracica est insignis.

Ubi sylvestris nascitur Tusilago subfelle aquas credunt, & hoc habent signum Aqueles, teste Pli-
nio lib. 26. cap. 6.

Hujus radici adnascitur subalbida quædam lanugo, quæ à radicem segmentis prius expurgata,
& deinde lintoolis involuta, & in lixivio parum decocta, addito salis natri aliquanto, ac demum so-
le flicata, omnium opomus est fomes ad ignem ex tlicæ excussim excipiendum: quippe adeo ignis
capax est, ut primo statim chalybis concussu accendatur. *J. B. in Theophr. hist. lib. 7. cap. 12.*
pag. 877.

Tusilaginis foliorum cum flore Sulphuris & Succino in pulverem comminuto mixtorum & incen-
sorum fumus ore haustus instar Nicotianæ phthirum aliquando sanavit. *D. Boyl. de utilitate Philopoph.*
not. ad medicinam.

D. Hillerus Med. Marchionis Brandenburgici pueros Atrophii laborantes plurimos restituit solis fo-
lis ungula caballinæ, quæ & concilia olæis ritu, & pulve farinacea imbuta, atque in butyro Salvia in
modum frisa comedenda diutius exhibebat *D. Sæmæ ex* • Observeat. Hieron. Realneri à Velscho editis. • *Obf. 147.*

2. *Tusilago*

2. *Tussilago Alpina* Ger. emac. *Alpina minor folio rotundo* J. B. *Alpina folio caescente* Park. *Alpina rotundifolia caescenti* C. B. *Smooth mountain Colts-foot*.

J. B.

Quinque aut sex, interdum duodecim, *folia*, humi fusa, Chamæscillo vulgari non valde dissimilia, circumata ferè rotunditate, nisi levi sinuato vestigio inæqualia essent, superne cum laturo virore splendentia, inferne tomento albo obducta, magnitudine semunciali, aut plusquam unciali, longiusculis hirsutis pediculis nixa, exsiccate initio gustu, deinde amaro. *Caules* purpurei, unicuique palmatis aut cubitalis, concavi, lanuginosi, *floribus* in summo gestat singularem, magnum purpureum, alioqui Tussilaginis similem, in pappo fatiscentem, *semine* albo, longo, gracili. Brevis postea aversit & pene cauliculus, ut reliquo anni tempore sine caule planta conspiciatur. *Radix* villosa obvoluta, latis crassa, longis fibris capillata. Clusius radicem fibrolam ferpere affirmat, & in latum (de diffidentem multas propagines agere, tenuibus fibris sepe firmantes.

Locus.

Oritur (inquit Clusius) in fumis Autritæ & Strizæ jugis, & totos interdum cespites occupat. Nos in Alpibus Scitacis primò, postea in monte Jura, (ubi & J. Bauhinus) observavimus.

Tempus.

Sub finem Junii, ut plurimum floret, interdum verò tantum Augusto mense, pro aeris constitutione.

3. *Tussilago Alpina glabra folio* Clus. Park. *Alpina rotundifolia glabra* C. B. *Smooth-leaved mountain Colts-foot*.

Clus.

A priore non multum diffidet, figura enim foliorum eadem est, sapor idem, flos similiter purpureus, radix etiam summa tellure serpens, novâque plantas subinde producent: *folia* duntaxat paulò ampliora nonnunquam conspiciuntur, neque adeo splendent supernâ parte, neque aversi candicant, sed tantummodo nonnullis villis obita sunt.

Locus.

Invenitur in superiore collis parte post monasterium *Newberg*, ad radices cellissimis jugi ejusdem nominis. Postea etiam observabam inferioribus jugis Alpium, gramineis locis. Clus.

CAP. II.

De Herbis rotundifoliis floribus folia antevertentibus, in thyrsum congestis, seu

De Petasite.

Petasites à foliorum amplitudine & forma Petasum seu galerum referente dicitur. Notè ejus diagnosticæ sunt flores folia antevertentes, in eodem caule plures in thyrsum dispositi, nudi, brevi unâ cum caulibus exarcescentes: folia subrotunda Bechii, sed majora.

- A. 1. *Petasites Ger. vulgaris* Park. *major & vulgaris* C. B. *vulgaris rubens rotundiori folio* C. B. *Butter-burr; Pestilential-wojt*.

J. B.

Caules primò omnium erumpunt dodrantes plus minus, concavi, lanuginosi; *foliis* angustis acuminatis vestiti, qui in thyrsum fastigiantur *florum* purpurearum, nudorum, in pappo tandem evanescentium, quorum delapsa succedunt marcescente caule, *folia* amplissima, Tussilaginis figurâ, sed duplo triplove majora, ad pediculum falcata, rotunda ferè & in ambitu duntaxat serrata, non angulosa, ut Petasidis alie, inferne lanugine incanâ pubescentia, superne obscure virentia, nec penitus tomenti experta. *Radix* crassa amarefuit, & reptando se propagat.

Locus.

In humidis propè fluviorum ripas, juxta lacuum ac stagnorum margines ac vicinos aggeres libenter nec raro provenit, ut rectè Dodonæus.

Tempus.

Circa Calendas Aprilis spica cum floribus viget, sequuntur deinde folia in hiemem usque permansura, novis subinde subnascentibus. J. B. In calidioribus regionibus, atque etiam frigidioribus, vere blando, & temperato Martio mense aut Februario exit.

Vires.

Infigitur amara est, sed non perinde acris. Germanico vulgo Pestilentialis radix dicitur, quia experientia comprobatum est misticam eam conducere pestilentialibus febribus. Radices coracæ exitas aceto indunt quoad viribus imbutum fuerit, exque illo cum Ruzæ lucco & Theriacâ propinquant. Commendatur etiam in liphymia uterina, spiritus diffucitate, tussi, asthma. Facit & ad latos ventris lumbicos: urinam etiam & menses ciet. Extrinsecus ad bubones & ulcera maligna prodest dicitur.

Est locus (inquit C. Hofmannus) non procul oppido ex adverso Monasterii Gnadenbergici ultra Nigrum flumen, ubi folia exrescunt in humanam altitudinem, ut quasi inter arbores ambulæ.

2. *Petasites*

Lib. V. De Herbis flore composito non lætescentibus, &c.

2. *Petasites alius anguloso folio* J. B. Pet. minor C. B. Park. *White-flower'd Butter-burr*.

J. B.

Radice habet validam, crassitudine pollicari aut majore, longam, proserpentem, geniculatam, nonnihil ad Colam Offic. radices accedentem, cortice rubro rectum, cui alius subest lignosus, & in medio cartilaginea matrix alba, gustu calido, aromatico, acri, subamaro, cui adnatae fibræ multæ, mediocriter crassæ & longæ, colore albo. *Caules* proferunt multos, sequipalmates, stratos, molles lanugine incanos, crassos, concavos, in quibus folia eadem lanugine pubescentia, strata, oblonga, mucronata, lena sepe ovate aut plura, alternato situ, sine pediculo, vaginæ instar caulem foventia: in summo caule *floribus* ante folia multi fimali congesti, albi, quorum singuli componuntur ex *styculis* plurimis quinquepartitis, in medio fibrillâ pallidâ donatis, multis foliolis viridantibus circumdantibus. *Folia* angulosa, inferne densiore lanugine quim superne tecta, albioraque, ex pediculis longis, lachrymatis, albis, stratis ad radice exoris appenda.

Petasiten leucanthemon observavimus in declivibus montium quos transivimus cundo à Gavia op. Locus. pido ad Genuam, Aprili florentem.

3. *Petasites minor folio Tussilaginis alter* Morif. prelad. Hort. Reg. Paris.

Petasitis folia scabra & aspera sunt; hujus autem * pronâ parte viridia, supinâ incana Tussilaginis instar: & nisi hos Petasiten proderet, vera videretur Tussilaginis species.

Hujus solum in orto Regio Parisiensis collectum & curiosè assertatum nobis ostendit D. Sloane.

* Pronam partem vocat quæ caulem respicit, supinam quæ reversam.

CAP. III.

De Conyza.

Conyza à *conyza* dicta putatur, quòd culices lentore suo capiat, & pulices necet. Verùm Eymon hoc non probat. Jo. Bodæus, est enim (inquit) inter *conyza* & *conyza* magna nimis differentia. Ego, salvo meliori iudicio, dictum puto *conyza* & *conyza*, quòd pulvere fedetur, pulvisque glutine quasi ac pingui-line obstritis caulis ac foliis inhaereat, quæ idcirco oblolet non raro videntur coloris. Vel *conyza* nomen accepit *conyza* & *conyza*, quòd caninum pæ se ferat odorem. Bod. à *Stapel*, apud quem plura vide.

Cæterum Conyza nobis dicitur Herbe flore composito in pappo abeunte, foliis integris, odorata, hirsuta, & glutinosa.

Frutx cum foliis substratu sufficiens venenatas bestias fugat, culices abigit, ac pulices quoque *Vires* necat, autore Dioscoride: quæ præterea de ejus viribus Veteres habent apud ipsos vide: Conyza enim recentioribus dicta an eadem Veterum Conyza sit incertum est.

Officinis nostris rarioris usus est. Ad profrigidandū scabiem unguentum ex radice ejus & foliis parant nonnulli.

1. *Conyza major Ger. major Monfiliensis odorata* J. B. *major verior Dioscoridis* Park. *maior Theophr.* *major Dioscoridis* C. B. *Great sweet fleabane*.

J. B.

Caule frutescente sequicubitali & bicubitali, multiplici, lignoso, rigido, hirsuto & tactu glutinoso, [Clusio oblolet coloris] in multos ramos bachelato. *Folia* germinatione prima inordinata, alternatim caulem amplectentia, tres uncias longitudine æquant, non totam unciam lata, [Clusio duplo quàm Oleæ majora] obiter serrata, mollia, pilosa, & glutine quodam leno vilcida, ex viridi pallentia. *Floribus* secundum extremos ramos spicam frequentes exiliunt lutei, Clusio rotundi, Senectioni ferè similes, in pappo evanescentes, *semine* parvo, cineraceo. *Radix* subest crassa, fibrosa, vivax, quotannis novos plurique caules proferens. Tota planta pinguis, glutinosa & odorata est cum quadam gravitate.

In Italia, Sicilia & Gallia Narbonensî passim provenit juxta vias & vinearum margines.

Locus.

2. *Conyza minor vera* Ger. J. B. *minor vera* Pene Park. *femina Theophrasti, minor Dioscoridis* C. B. *Small true fleabane*.

J. B.

Tam hæc majorem refert, ut qui illam nôrit & hæc quoque oblatam noverit, odore simili sal vegore. Ea minor est præcedenti, cubitum ferè alta, ut plurimum recta, quod in altera non temere videas, ramosa. *Folia* multo tenuiora, angustiora, breviora, subhirsuta, vilcida, uti est & caulis. Extremitati ramuli secundum longitudinem, velut in majore, *floribus* testiment minoribus, & longe minus splendidos, numerosiores, in pappo finitè exarcescentes. *Radix*, inquit Clusius, omnium quidem quæ observavi ejus generis sarpium singularis & annua.

Provenit circa Mospelum & in Italia ad mare inferum. Floret cum Majore sub Autumno, & Locus. subinde semen profert. Crescit (inquit Clusius) frequentissime in agris non procul Madrico, viâ quâ Tolatum iur.

Conyza

Conyzam minorem illam quæ in Bætica nascitur longè odoratiorem esse intelligi suprà descripsi, licet formâ non sit diffusilis, ut ex planta sicca, quæ mihi conspecta (monstrante Guili. Bochio) conjecturam facere queo. Clus. in Cur. post.

- * 3. *Conyza Syriæ quibusdam* J. B. minor Rauwolfii Park. major altera C. B. *Small Syrian flæbanc.*

Rauw.

Plures ex eadem radice profert *Cauliculos*, circitor pedem aut paulò amplius altos, quorum nonnulli sunt siccitè, potissima verò pars humi procumbit, novâque fibras agens, subinde alios cauliculos producit. Longiuscula habet Oleæ folia, pinguia, subhirsuta, satis gravis odor, cui tamen suavitatis quadam admixta est: alioqui floribus & cæteris notis Majori non valdè diffimilis.

Circa Tripolim Syriæ observavit Rauwolfius, cujus descriptionem Clusius Latine vertit.

- * 4. *Conyza Pannonica lanuginosa* C. B. *Austriaca* 2. Clusii Ger. *Asteris montano hirsuto magno flore, sive Oculo Christi similis si non idem, sive Conyza* 2. Clusii J. B. *Hoary Austrian flæbanc.*

Clus.

Pedales habet interdum *caules*, rectos, firmos, duos, incana lanugine teetos; quibus longa inherant *folia* Conyze majoris foliorum amplitudine, mollia, incana, hirsuta, dorso prominente, longiore quæ circa radicem sunt pediculo, quæ autem superiorem caulis partem amplectuntur breviter aut prope nullo: ea tertia non impicantur sed sunt illi inherentes invidet magni, Heleni florum formâ, multis, multis foliolis luteis medium discum fere orbem pallentibus, nullo odore præditi. *Radix* longa, tenuis, nigricans, terrens, subinde ad ipsa capita unde caules prodeunt, multas candicantes fibras undique spargens, refinaceum quippiam olet, gustatque amara & acris deprehenditur, vivax & perennis.

Exit sponte siccis & aridis locis, herbiferis tamen, declivibus collum ad Zimmerin, quâ ad Phasianorum iter est, primo ab Urbe Vienna milliari, ad Badenles thermas, Radaun, Petronellam, acque secundum vias publicas. Floret Junio.

Johnlonus Gerardi emaculator hac plantam *Conyza helenitis mollis incana* eandem putat; sed errat nostro iudicio. Conyza enim illa planta est aquatica. J. Bauhinus Asteris montano hirsuto luteo magno flore, sive Oculo Christi eandem suspicatur: quocirca Asteris illius descriptionem ex ejusdem Bauhini Historia mutatam hic subiiciemus.

Generatim veluti incidit oblique acta *radix*, nigricans, crassiuscula & capitata, fibras satis longas & numerosas demittens, ex pluribus disparatis capitibus, subinde in unum coeuntibus conflata. *Caules* complures ex supina radice pedales & majores surgunt, nonnunquam palmares tantum, pilis obditi, *folia* velut superius raris, frequentibus verò terram proximè, tomentosis, albidis, uncias tres vel quatuor longis, semunciam latis, ex principio angusto valde virolo. *Flores* in ramulorum extremitatibus eminent singulares, magni, aureis in ambitu comantes foliis, disco concolori, foliis flori circumjectis, albidis, evanescentes in pappos.

Hæc C. Bauhinio Aster Arcticus luteus montanus villosus magno flore dicitur. *Lob. ic.* Aster montanus hirsutus. *Lag.* Aster luteus sive Oculi Christi minor.

Hanc invenit J. Bauhinus prope Pontem du Gard inter Nemausum & Avinionem.

- A. 5. *Conyza media* Ger. *media Asteris flore luteo, vel tertia Diofcoridis* C. B. *media Matthioli, flore magno luteo, humidis locis proveniens* J. B. *Herba dysenterica* Cat. Alkord. *Spidie flæbanc.*

Ad cubitum unum & alterum excrevit, interdum altius *caule* tereti, firmo & satis crasso, lanugine incana obducto, lento, solido, rubente: *foliis* crebris nullo ordine accrescentibus, alis utrinque caulem amplectentibus, angustis & oblongis, acuminatis, rugosis, albicantibus villosis, ad margines interdum velut sinuatis. Ex alis foliorum ab imo ad summum usque ramuli exeunt, quorum extremitas ut & summo cauli insident *flores* Buphthalmi, circinatæ foliorum luteorum angustiorum serie disci medi orbitam concolorem sed saturatiorem radiatum ambiente, odore nullo eccellente, semine succedente.

Radix subest caulem crassitie æquans, oblique ferè acta, paucis sed majusculis fibris donata, nova subinde germina protrudens. Folia & summitates hujus plantæ digitis compressa saponem olent aut lutea saponem repurgata.

Locus humidus & aquosus ubique ferè tum in Anglia tum in exteris regionibus oritur.

Descriptio est J. Bauhini à nobis aucta.

Flores post nati in hac non minus quam in minore specie supra primigenios eminent, ramulis quorum satigis insident medio caule altius exurgentes, ut in Gnaphalo vulgari.

Julio & Augusto mensibus floret.

- A. 6. *Conyza minor* Matth. *minima* Ger. *emac. media minor species, flore vix radiato* J. B. *minor flore glabro* C. B. *Small flæbanc.*

Radix plurimis fibris majusculis albonibus constat: J. Bauhinus radicem eam attribuit unicam, ferè palmarum aut sesquipalmarum, aliis paucissimis fibris donatam, aliis plurimis, nunc rectam, nunc capreo-

capreolorum ritu tortilem, lignosam, albam, inspidam. *Caule* sesquipalmaris aut dodrantalis, teres, purpureascentis, brevi & vix conspicua lanugine hirsutus, hirsutus, ab imo flatum ramulis, ramulis crebris & foliorum alis exsertendis. *Folia* alternata posita, uncam aut sesquicentiam lata, tres uncias longa, per margines undulata & veluti crispâ, oblique pediculis immixtate adnata, vel glabra, vel brevi admodum lanugine hirsuta. *Flores* in summis caulis & ramulis ex plurimis foliis dense stipatis aggregati, calycibus squamosis, lanuginosis, limbo, seu circulo foliorum ad modum brevium, luteorum discum pariter luteum ambiente. *Semina* minima non papposa. Flores post nati supra primos eminent, ramulis quorum summitatibus innascuntur medio caule alius exurgentes, ut in Gnaphalo vulgari.

Julio & Augusto floret in locis ubi per hyemem aquæ stagnant.

Locus & Tempus.

- * 7. *Conyza Alpina* J. B. *Jacobæ latifolia Pannonica altera* Park. *Jacobæ Alpina foliis rotundis serrata* C. B. *Mountain flæbanc.*

J. B.

Ramis frequentibus fruticat, sesquicubitali, rigido *caule*. *Folia* alternata ferè, pediculis uncialibus & sesquicubitalibus herentia, ex rotundo nonnihil oblonga, uncias circiter ternas lata, paulò longiora, modicè in acumen delincentia, profundè in ambitu serrata, subius incana lanugine pubescentia, supra virentia. *Flores* ramulorum extremitatibus crebri inherentes, lutei, Chrysanthemum similes, in pappos evanescentes.

In monte prope Hesen, non longè à lacu Tigurino mensè Julio florentem observavit J. Bauhinus.

Genesius & J. Bauhinus hac plantam Conyzis annuerant, reliqui qui de ea scripserunt Jacobæ & revera foliis integris cum Conyzis convenit, nescio an odoratis, nec enim odoris ullius meminit Clusius aut J. Bauhinus.

- * 8. *Conyza Sicula annua lutea foliis atroviridibus, caule rubente* Bocconii.

Boc.

Caule hujus plantæ subrubens est, rotundus, pedalis, quandoque bipedalis altitudinis, in varias ac multiplices ramos diffusus, ad instar Linaræ *Belvedere* dispositos, circa quos *Folia* interna longa, atro-viridia, angusta, Oleæ similia cum primis exeunt, deinde angustiora, & obscura deveniunt Kali formæ. *Flos* aureus & minoris Conyze flore minus compactus, qui senescente planta ab it in pappos.

Excepto colore & exilitate partium multum affinitatis habet cum Conyza minore vulgari. Anna est: palatibus locis circa Catanam urbem plurima nascitur.

- * 9. *Conyza caulis rubentibus tenuioribus, flore luteo modo* Botan. Monsp.

Magnol.

Caulem habet cubitalem, rubentem, in varios ramulos subdivisum. *Folia*, cum adhuc planta semipédalis est, Conyze majoris latitudinem habent, & cisti ladaniferæ folia repræsentant, dum verò debitam acquisivit magnitudinem & floret, angustissima sunt & contracta. Ramuli omnes *flores* proferunt rariore multo quam sint in superioribus, luteos, in calice rotundo & oblongo, nullis foliolis radiatim cinctos, & in pappos, evanescentes. Anna est planta, gravem habens odorem Conyze majoris.

Septembri mensis invenit descriptionis Autor copiosè florentem in fossis humidis secus viam quâ à pago Peralis itur ad stagnum Volcarum, ad dextram: ubi & nos cum Montpelu essemus, eandem observavimus & collegimus.

- A. 10. *Conyza helenitis, mellita, incana Lobelii* J. B. *montana & seu incana* C. B. *helenitis mellita incana* Park. *incana* Ger. *Hoary sweet flæbanc* Agullet.

Caulem emittit sesquipedalem, tomentosum, incanum ex radice fibrosa, Baccharis vulgaris non abtinit. *Folia* oblonga, Digitalis foliis affinia, inferius exalida seu cinericea, superius purpureo-virentia, foliorum Rhamnitis instar. *Flores* lutei, Conyze alterius similes, multo majores quam Senecionis, mellis virginici odore, sapore amarissimo Lobel.

Nascitur in sylvis quibusdam Aretice. Lob.

Locus.

Hanc plantam Johnlonus Gerardi emaculator pro Conyza Austriaca III. Clusii habet: C. Bauhinus quoque Conyzis montanis eam annuerat: Lobelius sylvatrum incandem facit. Ego potius cum Parkinsono Conyze palustris foliis lacinatis varietatem facio: nam in aquaticis in agro Norfolkensi me ejusmodi Conyzam foliis integris vidisse memini.

- * 11. *Conyza helenitis pilosa Lobelii* J. B. *Alpina pilosissima* C. B. Ger. *helenitis pilosa* Park. *Hoary flæbanc* Agullet.

Proximè ad Conyzam helenitem, mellitam incanam accedit foliis, radice & floribus. In eo vero potissimum differunt, quod & caules & folia admodum aptera & pilosa sunt. Hæc nobis incognita est. Adde pilosa est ut à quibusdam *Alpina pilosa* dicitur.

- A. 12. *Conyza*

- A. 12. *Conyzæ foliis laciniatis* Ger. emac. *aquatica laciniata* C. B. *heleniis foliis laciniatis* Park. *Jagged Hearted Fleabane*.

Radicem est tenuibus fibrosis: *caulibus* crassis striatis, concavis, versus summitates in plures ramulos divisis. *Folia* tam quæ à radice exeunt, quam quæ caules cingunt profundius laciniata, aut totum ad margines innata. *Flores* stellati, flavi, reliquis huius generis similes, in pappo abeunt. Tota planta molli & tenera lanugine obducitur, & mel nonnulli redolet.

In palustribus & aequalis nascitur. Nos cam in Insula Eleniis fottis palustribus circa *Morfi* & *Clatterlee* vicos observavimus, copiosissime autem in fossis aequalis circa paludem *Pilmossie* dictam in Lancastria: & palustribus arenosis prope Abaravon in Comitatu Merionethensi Wallia. Planta hæc Jacobus potius quam Conyzis annueranda videtur ob folia laciniata, quamvis foliorum figura longi & acuminata ab eisdem satis differat.

13. *Asteris* [potius *Conyzeæ*] *altera species Apula an Baccharis* Col. *Aster luteus radice odora* C. B. *Yellow Starwort hairy an obovate root*.

Col.

Radicem habet diuturnam, ex cespite Ellebori modo fibrosam; atque fibræ semipedales, duræ; nigra, crasso cortice, carnosa, pullo colore, sapore & odore aromatico, nervum albicantem intus lignosum, tenuem admodum ostendunt dissilæ, aliquibus etiam tenuibus fibræ intermedii absentibus immixtis. *Folia** *Asteris* supradicti modo, crassis nervis multis prædita, in terram strata, lanosa, mollia, pro ambitu obscure dentata, colore ex viridi pallentia, odorata. *Caulis* & foliorum umbilico emittit, semipedalem, hirsutum, angulosum, foliis vestitum absque petolo harenibus, Drabe vel Glasti modo, acutius serraturâ dentatis; in fummo duobus vel tribus alis divisum, in quibus *capitula* *Asteris* modo, tenuissimis barbulis ac densis radiantia, luteo umbone intus parvis flocculis constructo. Maio mense floret, & Junio vel Julio perficitur, *semine* in pappo abeunte exiguo & odorato. Huius radices odor & sapor adeo sensibilibus naribus & gustui, ut nulla alia à Recentionibus descripta planta æquarari ei possit.

Rarior Cirinolan sylvula prope D. Rocchi ædem; frequentior in monte Majella dicta. Ob radice odoratam hanc plantam *Conyzis annueravimus*, quamvis *folia* & *religiosa plantæ superficie* an odorata sit necne non dicit Columna.

Circa Messanam in Sicilia invenimus.

- * 14. *Bastanica planta foliis Helenii* J. B. *An Conyza odorata, seu Helenium odoratum Salvæ odorem firmani* Decd. Col. * Clus.

* Exer. lib. 4. cap. 25.

Clus.

Huius folia Helenii formam referunt [palmum longa aut majora, tres ferè uncias lata, per oras crenata, aliquot venis à medio nervo solum per longitudinem medium secante, inæqualiter nascentibus & ad latera excurrentibus prædita, pronæque parte incana: foliorum pediculi parvas appendices adnatas habebant veluti aures: tenelli rami & recentior nata folia albâ lanugine pubescebant, etiam in seccata; & degustata aliquid amaritudinis habere deprehendebantur. Clus.] *Flores* parvi, flavoscentes, & in pappo abeunt; Conyza minores. Bantamæ comedunt.

Hanc ex India Orientali deportatam excicatam tantum vidit Clusius in chartis asservatam.

15. *Conyzoides Gessneri* Ger. emac. *conyzoides* Park. *luteus angustifolius* C. B. *Conyza marina* J. B. *Fleabane like Starwort*.

J. B.

Prolixas sub terra agit radices, non sine fibris, in tuberosum velut bulbum tandem desinentes. *Caules* itacum complusculi, dodrantales circiter emergunt hirsuti, foliis amicti frequentibus, duarum triumve unciarum longitudine, vix culmum latis, rigidis, nervo unico per longum donatis. *Caules* superius divites foliis gestat Conyza majoris, luteos, in pappum evanescentes.

L. 17.

Cherlerus & Nos etiam in Gallia Narbonensi plantam hinc descriptam observavimus & collegimus, in campetribus illis iuxta montem Lurpi.

Hinc plantæ nec figura, nec descriptio, (nimis-quam illa brevis & ambigua) Lobelii satis exacte convenire videntur. Hinc C. Bauhinus *Asterem conyzoidem* Gessneri & *Conyzam marinam* Lugd. pro diversis plantis habet, hanc *Chondrilla*, *Conyza facie*, *foliis angustioribus* titulo proponens, illam *Asteris lutei angustifolii*. Ego tamen J. Bauhini sententiæ potius accedo, nec libenter citra necessitatem Entia multiplico. Necio annon rectius hæc planta inter *Asteris* species collocaretur, cum nullus in ea odoris meminerint auctores; & à Gessnero *Aster* dicatur.

At neque Conyzas annueranda est, si eadem sit *Chondrilla* alteri Dioicoris Rauwolfio, ut voluit Bauhini fratres, siquidem ejus radix lætescit. Verum nos Parkinsoni potius sententiam amplectimur, qui has distinguit, unde & superius de *Chondrilla* illa egius inter *Hieracia*.

- * 16. *Conyza Melitensis retusis foliis* Boconio.

Boec.

Sarculis pullular pluribus, pedatis, rectis, ramosis, durior pilo subasperis: *Filiis* pariter hirsutis, inordinate caulum ambientibus, oblongis, indivisis, Hyslopi aut Oleæ foliis non dissimilibus, atque

atque per extremum retutis. *Flores* hinc radiati, in cacamine caulium auri luteo colore splendentes; quibus hæcæscitibus succedunt *semina*, quæ Conyzarum more in *Pappo* solvantur.

Gignitur inter difficultates & acclives ascensus saxorum & cautum Melite insule sub Capucino. Locum cœnobio.

An odorata sit hæc herba non dicit descriptionis autor *Paulus Boccone*; proinde an rectè cam hic collocavimus nescimus.

- * 17. *Conyza montana Myconi, foliis Hyslopi vulgaris villosis* J. B. *Conyza montana pilosa* Park. *montana, foliis glutinosi pilosis* C. B. *Hairy mountain Fleabane* of Myconus.

Radicem est lignosâ solidâ, intus candicante, foris nigrescente, minimi digiti crassitudine, gustu aliquantulum adstringente, exsiccâ non minus quam *Siberis* cortex. Ex hac *Stolones* multi prodeunt, teretes, villosi, foliis, dodrantales, in quibus *folia* cœnuia, Hyslopi vulgaris, sed glutinosa Ledii modo, odore gravi & virolo, & hircinum quid olente. In fummo cauliculis sunt *folioli* Soncho similes, luteoli, in pappo abeunt. Gustu subamara est cum levi acrimonia, caput tentans.

Nascitur in faxosis, præruptis & montosis locis, præsertim inter saxorum rimas, florens Augusto *Locut & Tempus* maximè.

Si hæc Planta rectè descripta sit, flore Sonchi, ad hoc genus minimè pertinet: mihi incognita est, nec cuiquam, ut puto, Botanico præter Myconium descripta.

- * 18. *Conyza species foliis Virgæ aureæ* J. B.

J. B.

Folia per caules alternatim disposita, ferè similia Virgæ aureæ vulgaris foliis, quatuor vel quinque uncias longa, ex angulo pediculo longo dilantur ad unciam unam, dein paulatim tendunt in acumem, eo modo quo Virga aurea, in us pilos non animadvertit J. Bauhinus. *Folia* in superioribus partibus breviora & angustiora sunt, ex principio lato. *Caules* rotundi, cubitales & sesquicubitales, in aliquot ramos diviti, in quorum longis partibus supremis capitula magnitudinis circiter Chamaemeli lutei vulgo dicti, quæ cinguntur coronâ parvorum foliorum luteorum, ut cætera Conyze & *Asteres*; qualis discus sit non recordatur. Calyx confit ex foliolis five squamis cinereis & albicanibus.

Collegit J. Bauhinus Spire in horto D. Tegnagel; vidit etiam apud Gessnerum; & reperit inter *Locut* plantas fœces Val. Douræ.

An odorata sit planta necne, (quæ solâ nos Conyza ob *Asteris* & *Virgæ aureæ* differt) non dicit, unde nec nobis constat, ad quod genus propriè pertineat: verum quoniam Conyza tam appellat, nobis quoque Conyza est.

- * 19. *Conyza montana lutea foliis oblongis* C. B. *major montana Germanica* Park. *Great mountain Fleabane* of Germany.

Thal.

Caules surrigit plures cubitales & aliores, rotundos, virides, minus glutinosos quam Conyza majoris Dioici dictæ, foliis cinctos crebris, nullo ordine positos, oblongis, acuminatis, colore viridi obscuro, quatuor aut quinque uncias longis, sesquiculmum latis. *Flores* lutei, quam prædictæ Dioicoridæ nonnulli majores, in summis caulibus & ramulis singuli longis pediculis insidentes ut in illa, pennatorum luteo-pallidorum circulo dictum medium ambiente compositi, qui tandem fatiscetes in pappum abeunt.

Huius & aliam seu speciem seu varietatem meminit Thalius, foliis longioribus, floribus minoribus.

Hanc plantam Parkinsonus in Anglia, multis locis sponte oriri tradit: verum falsis est. Nobis rectè incognita est, nec ullibi vel in Anglia, vel in regionibus transmarinis observata.

C A P. VI.

De *Asteris*.

Aster dictus est à floribus stellarum instar radiatis.

Nobis *Aster* censetur Herba flore composito in pappo abeunte, inodora, foliis integris & indivisis, innoxia.

Difficile admodum est notam aliquam assignare quâ differat ab *Astere* Virga aurea dicta: Sive enim floribus colorem accipias, non pauci *Asteres* sunt flore flavo aureo; sive florum parvitate, nonnulli ex *Asteribus* dictis *foliis* sunt perexiguis, ut v. g. *Asteriscus latifolius Virginianus Cornuti*; sive flores in umbellis aut capitula congestos, crebros; in *Asterum* numerum relatas invenies nonnullas *foliis* in summis caulibus creberrimis in capitula aut umbellis conglomeratis. Est ergo Virga aurea Herbe species *Asteri* subordinata, floribus parvis, aureis, plurimis in summis caulibus in corymbis seu umbellis congestis.

1. *Aster montanus* latens *Salicis glabro folio* C.B. *montanus foliis Salicis* Park. Ger. *Conyza media* Monspeliensis. *quibusdam Asteris* Atici *genus folio glabro rigido* J.B. *Pellow Starwort* with Willow-leaved.

J.B.

Caule est pedali & plerumque cubitali, striato, glabro, duro, foliis alternatim positos, pallide virentibus, amicho, usque duris, rigidis, nervosis, pediculis destitutis, semunciam latis aut paulo latioribus, tres uncias plus minus longis, acuminatis, leniter in ambitu crenatis. *Flores* Chrysanthemi, conspicuae magnitudinis, lutei, e capitulo squaroso, succedente cum feminibus pappo lingue. Atque hi quidem non secundum caules & ramos nascuntur, sed Asterum modo singuli singulorum furculorum extremis insident. *Radix* subest longa, fibrata.

Locus.

In collibus juxta *Castellum* & alibi in vicinia Montis Alpium. Eundem observavimus in Germania juxta Rhenum flumen ex adverso Manhemii, & in sylvis supra Neapolin Italiae versus Camaldulensium cenobium. Florere incipit Junio.

Ab hac non separat *D. Magnol* Conyze mediae Monspeliensis affinem multifloram *J. B.* Nam in nostro inquit *Astere* flores aliquando singulares, & saepius plures, umbellae modo oriuntur: folia similiter admodum crebra sunt.

- * 2. *Aster angustifolius* fructu 6. *Austriacus* 4. *Clusii* Aff. 6. *Clusii* Ger. *Aster luteus* *Linarie* rigido glabro folio C.B. *luteus angustifolius* Park. J. B. *Barrow-leaved* *Pellow Starwort*.

Clus.

Pedalem altitudinem raro superat, numerosus a radice (non minus fibrosa quam quarto *Clusii*, nec pauciores illa propagines agente) profertur virgatae, graciles, duras, virides, quas frequentia, sed confuso ordine nascuntur ambiunt folia, superiore angustiora, nigriora, duriora, Parmicae vulgari non dissimilia, minime tamen per oras serrata, amariuscule sapore, cui nonnulli acrimoniae adjunctum sit. Summis virgulis insident flores, quinto *Clusii* formae similes, attamen minores, capite etiam foliato, five crebris foliolis imbricato: ramiferae etiam circa summum sunt virgulae, sed rami matrem rarius superant: *Semen* superiori simile.

Locus.

In umbrosis montium ubi Viennae viciniorum pratis, in ipsis etiam collibus herbosis, &c. copiose crescit. Floret paulo serius superiore.

Conyza mediae Monspeliensis aut Britannicae Lugdunensis congener videtur. *Planta* J. Bauhini depicta ab hac diversimode videtur, siquidem caulibus & foliis est villosis, & floribus in singulis virgulis.

Planta D. Wheeler in monte Olympo observata, & Inperarii lib. 3. pag. 219. descripta descriptioni J. Bauhini caulibus villosis & floribus in singulis virgulis respondet.

- * 3. *Aster auricomus glaber latifolius folio non rigido* J.B.

J. B.

Non penitus omni pilo caret, verum tam brevem, tuncque rarum, tam per folia, quam per caulem habet, ut visus vix capiat: adnascuntur autem alternatim folia, caulem pinnis complexa, unicuique circiter lata, tres longas, nonnulli in ambitu sinuata: ex quorum uniuscujusque sinu palmaris circiter emittit pediculus, *florum* plerumque unicum, interdum binos sustinentes, aureo intus colore micantem, magnam, Tragopogonis lutei æmulum, disco luteo, denso extrinsecus agmine obvallatum foliorum viridantium, levium, acuminatorum, tantae longitudinis ut ipsum florem interdum superent.

Locus.

In campestribus & squalidis prope montem Lupi collegit Cherlerus: At D. Magnol eum ibi diu frustra quaesivit.

4. *Aster lanuginosus folio* fructu 5. *Clusii* *luteus lanuginosus* Park. *Austriacus* 5. *Clusii* Ger. *luteus hirsutus* *Salicis* folio C.B. 3. *Pannonicus* *Clusii*, *luteus folio hirsuto* *Salicis* J. B. *Willow-leaved* *Starwort*.

Clus.

Caulis est villosus, teretibus [gracilibus, firmis, cubitalibus virentibus aut purpurascens, ab una radice multis] dodrante altioribus, per quos alternatim nascuntur folia, nullis subnixa pediculis, saligna circumscriptione, venosa, pilis obfusa, semunciam latiora, nonnunquam angustiora, unciam unam aut duas tresve longa, leviter in acumen desinentia [lata sede caules amplectentia, sapore subamaro & acri] *Flos* summo insidet cauli Calchæ par, luteus per ambitum foliis [longiusculis, Helenii florem ambiens foliis similia, angustiora tamen, flavo coloris dilutioris] medio orbe satis magno & plurimis luteis mucosissimis foliolis compado. Circa summum caulem a foliorum exortu terni, interdum quaterni aut plures exeunt ramuli, summum ipsum caulem superantes, singuli florem primario similem sustinentes. Relictis floribus *semen* exiguum in capitulis remanet, quod maturum cum pappo a vento discutitur. *Radix* admodum fibrosa est, nigricans, deinde novas propagines e lateribus emittens & recentibus fibris sese firmans.

Locus.

Provenit plerumque locis ad montium & collium radices, secundum vias agro Viennensi & caeteris Pannoniae sylvis. Floret Junio, semen Julio maturat. Plantam huic similem, si non eandem, observavimus in Germania ad Rhenum, inque Italia ad margines fossarum inter Liburnum & Pilas: semper in aquis.

- * 5. *Aster*

- * 5. *Aster tomentosus luteus, Verbaschi folio* Bocconi. *Ragufinus Verbaschi foliis* Zanoni.

Bocc.

Folia promita a radice multa, oblonga, indivisa, tomentosa, Stachydis aut Verbaschi cuspidata sylvestris amula, candidiora: Inter hæc *caulis* dodrantis rectus emergit, minoribus foliis cinctus, & ipse molli albescente lanugine incanescens; cujus in cacumine flores, Asteris formæ, radiato folio ambitu lutei, qui in pappos solvantur. *Radix* subest vivax, totique planta si sub rectum hyeme roveoret, pluribus annis perennat.

D. Alexander Balam Autori nostro communicavit, verisimile tamen est D. Balam a D. Zanoni hanc plantam habuisse: pleniorum omnium partium descriptionem videbis apud prædictum Zanoni in Historia sua Botanica.

- * 6. *Aster montanus luteo magno flore* C.B. *Ast. mont. pragrandi Helenii flore* Ad.

Lob.

Florem unicum luculentæ magnitudinis ostentat: magnitudine sæpe colore & effigie Helenii, in caule singulari, cubitali, recto, gracili, folia ferentia fulca, magnitudine Asteris Italici, & adeo similia ut plane eadem putas: *Radix* fibrosa Succisæ aut Britannicae Lugdunensis.

In montibus Allobrogum & Gallo-provinciæ cellis, nonnulli raro inveniuntur.

Locus.

- * 7. *Aster montanus alter folio & caule hirsutus* Ad. *Ast. Aticius luteus montanus villosus magno flore* C.B.

Proceritate & flore precedenti non abissimilis, sed caule & foliis hirsutis, longioribus, Cynoglossi nostri parvi paribus & similibus; *radice* vero minimis fibris.

In monte *Capuladen* Junio mense cum flore reperitur, tum etiam in campestribus & squalidis *Locus* & *Tempus*.

Si Lobelius hanc & præcedentem plantam rectè descripsit cum unico flore in caule, a sequente seu Pannonico majore Clusii diversis fit oportet: quocirca an idem, an diversus fit in medio relinquor, suspicor tamen eundem esse.

8. *Aster Pannonicus major fructu 3. Austriacus* 1. *Clusii luteus major foliis Succisæ* C.B. *lut. maj. Austriacus* Park. *lut. foliis Succisæ* Ger. *Great Pellow Andrian Starwort*.

Clus.

Ex radice nigra, obliqua, multis albicantibus fibris capillata, & lateribus propagines fundente multa intro promit folia, Scabiola, aut ut verius dicam Succisæ foliis similia, dilutiora tamen viriditate & tenui etiam interdum lanugine prædita, gustu aliquantulum acri & amariuscule: inter quæ prodit *caulis* cubitalis & amplior, teres, plerumque rubescens, per quem sparsa sunt folia, jam dictis angustiora, mucronata, & nonnulli densata: in extrema parte in aliquot ramulos divisi sunt, magnos sustinentes flores, ex multis quibus foliorum luteis foliisculis, atque in orbiculare caput congestis constant, quos per circumferentiam ambiunt oblonga, latiuscula, plana folia, elegantissimo colore flavo, nullo autem (aut certe peregrino) odore prædita. Floribus succedens *semen* inter villosam quandam in capitulis materiam laet, angulosum & quasi triangulare.

Paffim ad Alpium Austriacum & Stiriacum radices, aprico loco, nonnunquam etiam umbro. *Locus* & *Tempus*.

so nascitur, ubi Julio floret, Augusto ejus semen maturum est. Considerandum proponit J. Bauhinus, an Britannica Gelsneri & Lugdunensis tradatur a Clusio nomine Asteris terribis, Austriaci primi? quam ille Britannica Conyzoidis titulo describit. Verum descriptiones non in omnibus conveniunt: Siquidem Britannica *caulis* incanus & villosus describitur, folia densa, canisq. lanugine subius pubescentia. Unde Britannicam Gelsneri & Asterem Pannonicum majorem fructu 3. Clusii diversas plantas esse opinamur.

Ad hanc Gelsneri & Lugdunensis Britannicam, h. e. Britannicam suam conyzoidem refert J. Bauhinus Asterem montanum luteum marem Tab. & dubitanter etiam Asterem montanum pragrandi flore Helenii Ad. Lob. cui & Clusius ipse Pannonicum suum tertium majorem eundem suspicatur: unde lequeretur C. Bauhinum in Pinace ex una specie plantæ tres fecisse; nimirum ex Asterem Pannonico majore Clusii, Conyze affinem; Asterem montanum luteo magno flore; & Asterem luteum majorem foliis Succisæ: Verum (ut diximus) Britannicam Gelsneri & Asterem Pann. 3. Clusii rectè separat.

Hoc genus Asteris nos quoque in montosis non semel observavimus in Germania & Gallia. *Locus*.

9. *Britannicus conyzoidem, quibusdam Asterem Pannonicum Clusio dictum* J. Bauhinus sic describit:

Radice nititur obliqua, repente, fibrosa, acri cum aliqua aromaticitate: *caulis* cubitali, incano, villosi, in alas aliquot circa summum ducto: foliis maximis quidem sesquipalmarum longis, duas uncias latis aut amplioribus, reliquis palmum cubiter longis aut brevioribus, semunciam latis, utriusque longa, densi, canisq. lanugine subius pubescentibus, sapore amaro præditis, citra ullam adfrictionem flore Helenii, sed minore multo, luteo disco in pappos volante.

10. *Sanolina flore amplo* Alpin. exot.

Alpin.
Planta conspectu tenera, mollis, ac delicata, tota candida in montanis insule Creta nascitur, arboris figurâ, foliis parvis, oblongis, multis simul stipatis, circum ambientibus ramulos, & spissitudine occultantibus, candidis, Abrotani femine adpressim similibus, non tamen per oras serratis. Hæc planta ab una radice longa, crassa, tenera caulem rectum, rotundum, digiti crassitie, album emittit; ex quo virgæ exeunt rectæ, graciles, complures, in cacumine in furculos duos vel tres divilæ, habentes flores Santolinæ, sed quadruplo majores, ad Calendule vulgaris magnitudinem atque aurum colorem maximè accedentes: quibus succedunt semina minuta, oblonga, Soncho proxima.

Planta est inodora, levi amaro linguam inficiens.

De genere hujus plantæ, & an rectè huc referatur nobis non constat. Nihil habet Alpinus de odore, nihil de pappo.

- A. 11. *Aster maritimus flavus* Critthum chrysanthem. dictus. Critthum chrysanthemum Park. Ger. maritimum flore Aferis Attici C. B. marinum tertium Matthiolo, flore luteo Buplebalini J. B. Golden-flowered Sampire.

7. B.

Suffrutex est maritimus, statim ab ipsa radice multos emittens stolonos, cubito altiores, rectos, robullos, teretes, rubentes, per quos folia densissima, unciâ longiora, angusta, crassa, teretia, glabra, extremo incisa, acri, falliginosa, aromatico sapore prædita. Stolonum scapi in foliolis ramulosos finduntur, quorum singulis insidet folium majusculis, luteis, in pappos evanescens.

Varis in locis maritimis circa Angliam observari, v. in rubus ad Llandwyn in insula Angliæ; in palude quadam propè Harf-Castle ex adverso insule Vectis copiosissimam.

Aster species est non Critthum: unde Aster maritimus luteus Critthum chrysanthemum vulgè dictus, non ineptè inscribi possit.

12. *Jacobæa Critthi litoris* foliis Morif. præclud.

Morif.

Planta est bipedalis, foliis angustis, crassis, oblongis, viridibus Critthi chrysanthemi instar. Florem fert luteum Jacobææ, stellatum, cujus petala lata, lutea discum luteum ex plurimis flocculis arctè stipatis conflatum cingunt. Flos abit in pappos.

13. *Aster italicus* Italorum flore purpureo Park. Italorum Ger. Atticus ceruleus vulgaris C. B. Att. purpureo & albo flore J. B. Purple Italian Starwort.

J. B.

Caules habet cubitales & squicubitales, tenues, teretes, duos, hirsutos, subrubentes, foliis amictos oblongis, acuminatis, asperis & pilosis, interdem cretis paucis incisis, sapore subaromatico & fubamaro ac ficcante. Caulis circa fastigium in furculos dividitur, quibus flore insident amoeni, radiato Bellidis majoris positu, sed colore violaceo [Dod. ceruleo-purpureo] aut albo, disco medio fulvo, in pappos facessente. Radix tenuis, transversa jacet, à qua multa demittunt fibræ, sapore amaro, nonnihil aromatico & calcificante, quidam aiunt nonnihil Caryophylli respicente. Semen parvum, sublongum, Inrtybo non multum distimile.

Nascitur inculis & alperis collibus & convallibus, in Italia, Sicilia, & Gallia Narbonensi passim obvius.

Duplex habetur latifolius & angustifolius. Sic qui maturius floret minus altè affurgit, quam qui ferius.

14. *Aster Alpinus flore purpureo* Alente. An Aferi montano purpureo similis J. B?

Radix ei satis crassa, obliqua, intus nonnihil lutea, sapore acriusculo, fibris aliquot donata. Folia ad radicem plura, longa, angusta, figurâ forè Polemonii petrai Gesneri, saturo virore splendens, ad latera nonnihil pilosa, at neque dentata, neque serrata. Caulis semipedalis aut dodrantalis, surrecti, foliis vestiti alternatim positus, ut quæ ad radicem similibus, ramoli, singulis ramulis florem suffinentibus Bellidis minoris, nisi quod limbus seu corona foliorum radiatorum in margine, minoribus brevioribusque barbulis confert, colore purpureo præditi: interiores autem foliis, qui fundum flore componunt, inter viderem quasi & luteum colorem ambigunt.

In ascensu montium maximo Carthusianorum cenobio adjacentium Juli decimo septimo florentem invenit.

15. *Aster purpureus montanus* J. B. Alpinus ceruleus magno flore Park. montanus, ceruleus magno flore, foliis oblongis C. B. Aster 7. Clusii Ger. Great blue mountain Starwort.

J. B.

Radix huic satis crassa, longa, nigricans, fibrata, in plura dividitur capita, ac se propagat: Ex quo singulis emergit cauleculus unus, palmaris, rarius dodrantalis, interdum etiam cubitalis, hirsutus, paucis foliis vestitus, in summo florem gestans majorem quam vulgaris purpurei Asteris, ca-

tera

tera similem, foliis ceruleis, purpureisve luteum veluti oculum stellatim ambiens: quem in pappis appensum semen sequitur. Folia circa radicem multa, pilosa, unciam unam, duas aut tres longa, lenuciam lata, per extremum rotunda. Autore Camerario, interdum globuli tumentes, villi, prope radicem adnascuntur foliis, esseque omnino minor vulgari Atere.

In summis jugis montis Jure, item in montibus maximis Carthusianorum cenobio imminentes invenimus. Oritur herbosus Austriacum Alpinum jugis, inquit Clusius. Floret Julio.

C. Bauhinus Asterum Atticum minorem Cam. ab Atere purpureo montano diversum facit, quam rectè ipse videri: ego J. Bauhini sententiam amplector, qui huc cum refert.

16. *Aster hirsutus Austriacus ceruleus magno flore* C. B. Prod. Park. Blue Austrian Starwort with a great flower.

C. B.

Caulis est rotundo, hirsutis aspero, pedali in unum alterumve ramulum brachiato; foliis latis, subrotundis, per marginem nonnihil exasperatis, & in apicem rigidiores delincentibus, rigidis, crassis, hirsutis levi exasperatis & scabris cincto: cujus summo flos magnus insidet, ejusque orbem pallidum folia multa, tenuia, oblonga, pallide cerulea ambiunt, qui maturus similiter in pappum abit.

Hic licet in Austria circa Cremsnam reperitur cum Atere mont. cerul. magno flore, confundi non debet C. B.

Huic affinem Cantabrigiæ in hortulo nostro alium sub titulo Aferis Hispanici Londino missam, qui radice erat vivaci, foliis lanuginosis; floribus amplis, pallide ceruleis: forè Aster Pyrenæus præcox flore majore ceruleo Hort. Parisiensis.

17. *Aster Tripoli flore* C. B. minor angustifolius Park. Atticus Monspelici purpureus, angustifolius foliis J. B. Narrow-leaved purple Starwort.

7. B.

Cognatus est Asteri Attico Fuchsi, caulebus rectis, cubitalibus, teretibus, hirsutis, per quos folia crebra, glabra, nervosa, Linariæ foliis magnitudine & formâ respondentia: Flores in frequentibus pediculis, aliis palmaribus, aliis uncialibus, umbellam emittuntur, Asteris Fuchsi similes, paulo tamen minores, violaceis in ambitu foliis, disco luteo, qui in pappos resolvuntur.

In prato juxta molendinum Casfri novi, inque sylva Valena & alibi propè Monspelium invenimus. Lugulo etiam & Septembri mensis florentem. Aster minor Narbonensium Tripoli flore, Linariæ folio medio-purpureo Lobelo in Adv. dicitur. Flos Septembri mensis suavem Croci odorem spirat. Botan. Monsp.

18. *Aster ceruleus serotinus frutescens*, Tradescanti. Late-flowering Violet Starwort.

Radix ei alba, furculosa, fibris multis donata, ad latera propagines emittens, huc illuc sub terra vagantes, & virgas subinde emittentes, ut planta brevi spatio longè lætè se diffundat. Caulis exerit cubitales, teretes, rectos, rigidos, glabros, medullâ farctos, crassitie propemodum minimi digiti, foliis crebris, nullo ordine positus cinctos, superiora versus valde ramulosi, ut ex uniuscujusque folii sinu ramulus exeat, & planta arbutulacea speciem reddat. Supremos caules & ramulos occupant flores multi, Bellidis minoris magnitudine & fere formâ, sed colore diverso; medium quippe umbonem ex viridi flavum ambiunt numerosa petala angusta, oblonga, pallide cerulea, una interdum vel alteri cretis in extremo incisa. Folia Salignorum æmula, interiora digitum lata, tres quatuorve digitos longa, acuminata, per margines interdum obtuse dentata, albis æqualia, lata basi absque pediculis cauli adnata: superiora sensim breviora & angustiora. Floribus marcescentibus succedunt semina pappo innascente alata, parva & brevia.

Septembri aut Octobri mensis floret. E Virginia in Angliam primus inquit Jo. Tradescantus, nunc nihil frequentius est in hortis, est enim admodum vivax nec ullum fere solum respuit.

Duas præterea hujus species exhibet Morillonus in Prælad. Bot. Ex sunt

1. Aster serotinus angustifolius Canadensis flore ceruleo. Foliorum angustia à descripto differt, & flore minore.

2. Aster præcox flore ceruleo majore. Hujus caulis humilior, flos major, media autem ætate floret.

19. *Asteris latifolius Autumnalis* Cornuti. Virginis latifolius præcox purpureus flore parvo, Park. The earlier broad-leaved purplish Virginian Starwort.

Cornut.

Radix huic crebris compacta filamentis: caules lignosi, teretes, graciles, fibrubri, bicubitales; folia in ambitu serrata, longis pediculis innixa (velut Pyri) ad basin lata & fibrosum, in macro-nem sensim gracilescunt: coloris quidem supra luteo-virentis, inferna autem parte velut Cyclamini. Caudum cacumini luxurians adeo florem insidet copia, ut compluribus contextum foliis ferum potius quam genuinum plantæ florem stelli fulgent quæ vulgaris Aster Atticus (eamque ob causam Astericum potius quam Asterem appellavimus) medium cernacæ coloris umbonem habent [pallide lutei potius] circa quem foliola velut radii dilutissime purpureasunt, succedente semine papposo. Caulibus marcescentibus radices percurant.

Sub finem Augusti & interdum ferius pro anni temperamento floret. Planta est Canadensis.

- A. 20. *Aster maritimus purpureus Tripolium distus*: *Tripolium majus* & *minus* J. B. *vulgare majus* & *vulgare minus* Gort. *maius sive vulgare* & *minus* Park. *majus caruleum* & *minus* C. B. *Sca* *Starwort*.

J. B.

Cubitale & sesquicubitale altitudinem assequitur, radice fibrosa. Folia ad Limonii majoris folia accedunt, strictiora, longitudine fere paria, nervis rectis Plantagineis donata, glabra, crassa, pingua, colore ceruleo intermedium, per caulem & ramulos nullo ordine crescentia. Caulis fastigium ramulorum flores gerit, furculorum extremis harentes, purpureos ceruleosque, umbonem medium luteum cingente foliolorum purpureorum limbo seu corona] qui in pappo evanescunt.

Tripolium majus & *minus*, cum non aliter quam magnitudine differant, non separo: *Tripolium* flore nudo circa Bristolium observavi copiose.

Locus.

Scitent hac planti (ut verè Lobelius) Narbonica & Anglica litora & fluminum crepidines, quos refluxus & maris æstus inundant. Minorem speciem in palustribus maritimis non longè Monipelo observavimus.

Hæc etiam planta *Asteris* species est, nobis *Aster maritimus caruleus*, *Tripolium vulgè distus*.

21. *Aster Virginicus angustifolius serotinus parvo albente flore* Park. *The narrow-leaved late flowering Virginian Starwort*.

Multis fructat foliis, quam præcedentes elatioribus, gracilibus, rigidis, foliis ad nodos vestitis singularibus, abique pediculis adnatis. E foliorum alis, à medio caule sursum, exeunt ramuli prælongi, & ipsi non raro infrecundarios ramulos divisi, ad singulos nodos foliis pariter singulis obliquis, verum minoribus & crebrioribus quam in imo caule. Flosculi in summis ramulis & furculis perexigui, stellati, circulo petalorum albedinem medium dicum purpureo cingente radiati, in pappo evanescentes. Radix fibris plumis, longis, albedinis constat, in multis annos vivax, & plurimum se propagans, caulibus quotannis marcescentibus.

Multo serius floret quam superior, intermedium, non ante finem Octobris aut Novembris initium; tempestate calidior maturius. Locus natalis idem qui præcedenti.

22. *Aster ramulosus annuus Canadensis* Morif. *Bellis ramosa umbellifera* Cornuti: *ramosa major umbellifera americana* Park. *Annual white flowered Starwort of Canada*.

Corn.

Sesquipedalis herba est, radice minutissimis contexta fibris: foliis longiusculis, pinguibus, asperis, obtusè virentibus, crenatis ambitus altissime laciniatis. Caulem habet pariter scabrum, pullulantibus omni ex parte ramulis, quibus in apice numerosa florum copia crescit, Bellidis minoris effigie, densioribus tamen barbulis medium luteo-virens orbiculum concinnè stipantibus. Barbule nunquam rubescunt, ut nostras, sed emaculato semper candore sunt insignes. Singuli flores singulis sustinentur pediculis, qui licet ab eadem cauliculi parte prodeant, diversæ sunt & inæqualis semper longitudinis. Flos Junio, Julio & Augusto viget, ambitus postea marcescit, medius orbis in semen formatur, [quod pappo adnascens alatum est] J. B. Causis tandem & plantæ pars omnis arefcit; nec nisi semine vegetat, quod à latu duodecimo fere die germinat.

Gustata linguam acriter pungit, eamque amaritudine inficit non ingrata, nescio quid enim aromaticum præ se fert, cuius odoris halitus cerebrum ferit, è quo pinxit crebra spūitione subinde per os exigit.

Vires.

CAP. V.

De *Astere Conyza dista*.

Pantas hæc Conyzi accensuri solitas ob odoris defectum Asteribus potius subiungimus, quamvis saporem obtineant ærem & aromaticum. Si quis ob hanc rationem non sollicitandas aut loco movendas putet, fruat ille suo iudicio, nec enim ego hac de re cum quoquam valde contenderim, præsertim cum flores in hoc genere vix sint radiati, ac proinde *Asteris* seu *Stellæ* nomen eis minus apte conveniat.

- A. 1. *Conyza carulea acris* C. B. Ger. emac. odorata *carulea* Park. *Senecio sive Erigeron caruleus*, aliis *Conyza carulea* J. B. *Blue flower'd sweet fleabane*.

J. B.

Conyza hæc subinde magnitudine, felicitas aut infelicitas solum nactus, variat, aliis sesquipedalis, aliis plusquam dodrantalis: radicibus fibrosis, albicantibus, gustu nonnihil aromaticis: ex quibus caules surgunt, multi, tenues, striati, rubentes, hirsuti, ramosi, medullæ albi pleni: folia integra, nec usquam dissecta, crenatæ, lanuginosa, intorta, inferiora quidem uncias fere duas longa, semunciam lata; superiora ut breviora, ita angustiora, utraque sapore acris & aromatici. Capitula quam in *Senecione* vulgari longè crassiora, canaliculata, tomentosa, nonnihil rubicunda. Florum

Lib. V. De *Herbis flore composito non lætescentibus*, &c.

Florum foliola dilutiore purpura tincta sunt, medium obtinente pappo tomento exalido in luteum vergente.

Locus.

- * 2. *Conyza carulea Alpina major* Park. C. B. *Great, blue Mountain fleabane*.

C. B.

Ex radice lignosa rufescente caulem crassum, pilis asperum, palmarem, mox in ternos ramulos, (& horum aliquos in pediculos) divisum protrudit: circa quem folia pauca, hirsuta & alpera, crassa, uncias tres quatuorve longa, uncia angustiora, nervis aliquot distincta. Singulis pediculis flos unicus, cœruleus, *Conyza* cœrulea vulgari similis, & similiter in pappum evanescens infidet.

In monte S. Bernhards provenit.

Locus.

Si planta hæc à *Conyza* cœrulea acris vulgari specie differat, cur non certiores distinctionis notas attulit C. Bauhinus?

- * 3. *Conyza carulea Alpina minor* C. B. Park. *Small blue Mountain fleabane*.

C. B.

Plantula est semipalmaris, aliquando minor, lavis, rarius nonnihil pilosa; radice nigricante, fibrosa & caudiculo rotundo, tenui, uncium florem cœruleum, illius quidem flori formi similem, sed triplo minoribus, multis apicibus donatum, & in pappum abeuntem sustinente. Foliola habet ad radicem plura, angusta, triuncialia, pediculis donata, pallide virentia, at quæ caulem basi fua cingunt breviora sunt.

In monte Gothardo reperitur.

Locus.

4. *Conyza Canadensis annua, acris, alba, Linariæ foliis* Bocconi. *Can. alba, acris, annua*, Morif. *An Eupatorium canadense Americanum angustifolium* Park?

Boc.

Conyza hæc præquam in caulem affurgat foliorum humi jacentium orbem & quasi stellæ radiantis speciem exhibet: Folia hinc primò nascenti finuata & hirta, atque versis extremum retula; quæ tandem in caulibus adultis Linariæ sunt emula. Caulis pedalis & bipedalis intermedium. Flores parvi, albo-virides, fere innumeri, atque in pyramidis modum dispositi, qui senescente planta versus autumnum in unum versum floccuntur, tandemque in pappo (*Conyza* & *Senecionum* more) solvantur. Sapore acris est. Arida planta si digitis teratur non infuavi Mali Aurantii odore placet.

Ex Creta vel Canada vel aliunde allatam negant nonnulli, repugnante seniorum Parisiensium fide, quibus in prima ætate ignota fuit. Quod nuppiam non oritur, & quati de industria facta, hoc copiose femina pappescentis debetur, quod facile vento huc illuc impellitur.

Hanc plantam esse exilimo quam Parkinsonus sub Eupatori canadensi angustifolia Americani titulo proponit & describit: qui solia ad margines interdum dentata esse ait, alias equalia.

CAP. VI.

De *Astere Jacobæa dista*.

Cum plantæ sequentes, *Jacobæa* aut *Seneciones* dici solite, folio sint integro, neque nos certam aliquam notam novimus quæ *Jacobæa* ab *Astere* differat, præter foliorum diviſuram, ad *Asterem* potius quam ad *Jacobæam* eas referendas duximus.

1. *Jacobæa Senecionis affinis. Senecio folio non laciniato* J. B. C. B. folio non laciniato Myconi Park. *Groundsell with an undivided leaf*.

J. B.

Herba est cubitali altitudine, radicibus tenuibus, candidis, lignosis, dulcibus: caule aliquantif per pilos, rotundo, cavo, Medullâ lanuginosâ fardo; in quo folia sunt exigua, pilosa, in ambitu serrata, crassa, aliquantulum vixta, internè rubescentia, quæ quandoque colore virido manus inficiunt. In caulibus summitate flores sunt lutei, in pappo proximus abeunt. Sapor totius plantæ aqueus est, ut vulgaris *Senecionis*.

Nascentur in quercetis, locis, non admodum ficcis, sed humidis, interdum & in pratis. Nos in fabulosis inter oppidum Ro & Norimbergam celeberrimæ Germaniæ urbem observavimus: eundem etiam Messanæ Siciliæ, in ascensu montium prope urbem. Calix floris *Senecionis* calicem exactè refert, verum circulum seu coronam foliorum in margine ad nodum Chrysanthemum obtinet. Plantula tenera est, radice fibrosa, foliis Bellidis majoris.

Locus.

- * 2. *Jacobæa*

- * 2. *Jacobaea Pannonica folio non laciniato* J. B. angustifolia Pann. non laciniata Park. mont. la-
magnosa angustif. non laciniata C. B. angustifolia Ger. Mountain flagwort with
an undivided leaf.

Clus.

Terna quaterna aut plura habet folia, latiuscula, in ambitu leviter dentata: Caulis cubitaliter
plerumque angulosum, gracilem, per quon inordinata sparsa sunt folia, infimus paulo minor, ac in
superiore angustiora, lata basi ipsam amplexantia. In summo caule quaterni aut quini tanquam
in umbella nascuntur flores, Jacobae vulgaris floribus non multum ablimiles, antequam explicen-
tur ex ac rubescentes, sed ubi aperti sunt auri fulgore splendentes, quos in ambitu stipant quinde-
na aut plura foliola, per extremum incisa, superne phoenicea, subius vero quodammodo rubentia.
In flores maturi in pappum abeunt, cui involutum est semen nigricans, oblongiusculum, vulgaris
Jacobae femini non dispar. Radix non valde magna, nigricans, tenuibus fibris candicantibus do-
nata, sub Autumnum nova denuo folia latiora ad venteris caulis sedem singulis annis producit. To-
ta planta mollicula, & quadam lanugine oblita conspicitur: amari autem est saporis.

Nascitur apud Nemethywar, aliisque Pannoniae & Austriae montosis & ceduis sylvis. Floret Junii
initio, & sub ejusdem extremum finem semen maturum est.

- * 3. *Jacobaea rotundifolia incana* C. B. prod. Park. Round-leaved hoary flagwort.

C. B.

Radix est crassiuscula, transversa, rufescente, in fibras oblongas abeunte: caule pedali, incano:
foliis subrotundis, crassis, superne virentibus, inferne incanis, uncias duas abique pediculis longis,
flesquicantibus latis, in ambitu dentatis, ac in caule paucis & angustissimis. Flos, qui Scorzonerae
flori similis summo cauli infidet, satis magnus & luteus. Toti plantae lanugo quadam aspera est.

Si haec planta recte describatur flore Scorzonerae similis, hoc est, naturā pleno, vel ad alud genus
pertinet, vel est in hoc genere singularis & anomala.

- A. 4. *Jacobaea montana non laciniata nostras.* Mountain-flagwort with an undivided
leaf.

Radix est crassiuscula, transversa, fibras albas plurimas, & ipsas satis crassas emittente. Folia
ad radicem humi sparsa in orbem plura, fescunciam longa, unciam plus minus lata, per ambicum
leviter dentata, superne cum juniora sunt viridia, brevi tamen in lutum languescunt, & tandem
exsiccantur. In horum medio seu centro exurgit caulis semipedalis aut humilior, purpureus, striatus,
foliis parvis, angustis, oblongis, acuis, abique pediculis, basi sua adhaerentibus, vestitus, in
fatigio tres quatuorve flores velut in umbella gestans, Jacobae emulus, & calyce striato, tum me-
dio disco, tum barbulis ambiens flavis; quibus in pappum abeuntibus femina parva Jacobae ma-
turelucena vento distantur. Tum caulis, tum foliola cum ambientia araneosa quadam lanugine
obscurantur. Folia masticata initio nullo insigni sapore linguam afficiunt, paulo post nonnihil
acria sentiuntur.

Locust.

In montosis sterilibus cretaeae praefertim, ut collibus Gergagoe dictis, & planitie Novi Mercati
oppidi, & collulis contumulis Bartolovae in Agro Cantabrigienti aut Essexiensi, oritur.

- * 5. *Jacobaea affinis planta tuberosa Capitis bonae Spei* Breynii.

Breyn.

Radix est tuberosa, fusca, in orbicularem lateitudinem effusa, Cyclaminis facie; foliis multis Cy-
claminis etiam haud valde ablimilibus, ex saturi & diluore amenā viriditate eleganter variegatis;
inter quae cauliculi teretes, concavi, paucis foliolis septi, bini, terni plerumque dodrantalis longitu-
dinis exurgunt. Flores unicum, aureum, Jacobae latifoliae Pannonicae 3. Clus. similem, in pappum
abeuntem, sustinentes.

Haec (inquit Breynius) in ramulo fisco & figurā summo studio coloribus expressa, quae in Be-
vergingiano horto floruit, notare potui.

- * 6. *Jacobaea Aethiopica Lavendulae folio* Breynii.

Breyn.

Virgae ex radice quas fundit, rotundae sunt, striatae & incanae, magnitudine Millefolii sylvestris:
per quas folia viridi-incana, uncias duas longae, culum lata, nervo per medium decurrente cra-
ssa, similia foliis Lavendulae. Virgarum fatigata in furculos quosdam, & hi in pediculos, duos, tres,
quatuor, plerumque minutissimis donatos foliis abeunt, quorum singuli flores & calyculo torulis vi-
ridibus canaliculato Jacobae gestant minore, radiatis, aureis, per extremum incisus foliis umbo-
nem concolorem ex multis apicellis live tubulis confiantem coronantibus: qui in pappolum tan-
dem semen, oblongiusculum, Jacobae vulgaris non dispar, abit.

Gaudet locis herbosis Promontorii bonae spei.

- * 7. *Jacobaea Aethiopica Laricis folio* Breynii.

Breyn.

Haec lignosus & parvus est frutex, Ericae similis; rami serens multos, dilute virides, rotundos
ac striatos, inferius ubi nudi, tuberculis densis, five foliorum vestigiis deslaporum, punctulis ve-
lut, inaequaliter utrinque & in medio positos, instar Eucynomyi alkenos Clusii insignes; ceterum
ab uno ad summum numero ac denso agmine. Foliis uncialibus & dimidio minoribus, angustissi-
mis, late viridibus Panacti tertii Hispanici punctuli Clusii, vel Laricis aculeatis, ac mollioribus, ita
circumdatis stipantque, ut ipsos ramos penitus occultent.

Flores in ramulorum & furculorum cymis plerumque solitariis producitur aurei coloris, stellatum,
Jacobae haud multum ablimilem, minus autem foliolatum, calyce longiore, maturitate in pappum
evanescentem, & semen nigrum Jacobae longius reliquientem.

In cretici ad Promontorium Bonae Spei.

Locust.

- * 8. *Jacobaea spicata Monomotapensis* Breynii.

Breyn.

Haec caule longiore quam praedictae adolescit, rotundo, striato, in ramos ducto satis longos;
quos hinc inde folia septum subrotunda, crassa & serrata, Euphrasiae foliis quodammodo acceden-
tia, in nucleum vero acutiorum desinentia. Flores scintillas per ramulorum longitudinem serie
quadam succedentes gerit, velut in spicam congestos, flavos, radiatos, disco melino, Jacobae
vulgaris minore, calyculo quoque longiore & angustiore, ex numerosis squamulis viridibus,
fimbriam albam lanuginosam habentibus imbricatum compacto. Horum florum apicelli in pappos
reolati, una cum semine, Jacobae paulo exiliore volant. Tota planta hirsute quae subsapera,
ac alba lanugine oblita conspicitur.

Datur & altera hujus species, cujus caules iidem striati sunt, at minis lanuginosi, foliisque
paucioribus lepi, ac floribus rarioribus, longulo foliis solitariis infidentibus onusti.

Iidem in locis cum prioribus reperiuntur.

Locust.

C A P. VII.

De Helenio five Emula campana.

Helenium 'Elaion quod ē lachrymis Helenae natum dicitur, & ideo in Helena insula lauda-
tissimum esse perhibetur.
Ceterum Helenium partium omnium, radices, foliorum, florum magnitudine a reli-
quis integri-folis flore dilcoide papposis distinguitur.

Helenium Ger. vulgare C. B. Helenium five Emula campana Park. J. B. Elecampane.

Folia multa à radice exserti longa, lata, in terram reclinata, utraque extremitate acuta, ad ta-
tum mollia, superne pallide viridia, subius incana, per ambicum crenata, brevibus pediculis he-
rentia: & eorum centro caules exurgunt nunc unus, nunc plures, recti, canaliculati, villosi, sub-
rubentes, ad trium & quatuor ulque cubitorum proceritatem, aliquot alis concavi, quibus folia ali-
quot nullis intercurrentibus pediculis adnascuntur. Verbasci latioris. Flores odorati sed obscure
Buphrasmi effigie, sed multis numeris majores, auro fulgore comantes, quibus squarulosum subest
latus caputulum, semen continens gracile & oblongum, pappo coronatum. Radix notandae crassi-
tudinis, foris fusca, intus alba, sapore aromatico, acuminata cum nonnullo amaro mixta, odore
etiam, praefertim cum exsiccata fuerit, suavi & grato, cum nulla praeterea plantae pars odorata
sit.

In pratens & pascuis, praefertim humidioribus, occurrit, sed rarior. Flores Junio ac Julio vigent. Locust.
Radix, quae praecipue in medicina utilis est, insigniter amara est, hinc calida & exsiccans. Vire.

Rocens Saccharo condita ad modum Zingiberis, vel exsiccata & in pulverem redacta Saccharo
vel melle mixta, ut fiat elegma, vel cum Saccharo in tabellis redacta, si in ore continetur, & con-
tinuē saliva soluta una cum ipsa in alperam deferatur arteriam, plurimum profectus adversus respiran-
di difficultatem, orthopnoeam, asthma, verendūque tussim.

In Tussi inveterata. Decoctum radices Emulae cum Uvis Corinthiacis abunde commendat Dolaeus
L. I. C. 9. S. 16. D. Sume. Ventriculo insuper commoda est à cena sumpta ad coctorem pro-
movendam. Hinc Platerus, referente C. Hofmanno, cum vocare solebat aera Germanicum, &
valde laudat praeter Zingibere & alios Indicos. Hec etiam tempore, quod mirum alicui videatur,
alvum faciliorem reddere dicitur.

Commendatur praeterea, ut peculiare praeservativum pestis tempore manē sumpta.

Utile etiam est ad remorantes urinas & menses cientes seu decoctum eius secundum Dioscori-
dem, seu exsiccata farina cum Saccharo mixta.

Vinum Gallicum alium in quo radices in frusta concisae per triduum maceratae fuerint manē je-
juno ventriculo sumptum ad dimittit lictaria mensuram Chlorosin Virginum mirifice expugnat &
sanat.

Decoctum

- * 7. *Jacobaea*

Decoctum radices à Parkinsono & aliis inter sumptum ad spasmodum, contusiones & dolorem icticidicum commendatur; vel etiam exterius applicatur.

Radices vino decoctas, aut recentium succis vino infusus & potus lumbicos & tinea ventris enecat & expellit.

Vinum quod ex Helenii radicibus passim in Germania paratur, frequenter in potu sumptum multum vilum acuit. *J. B.*

Enula campana in aqua communi destillata salem volatiliem exhibet salis C. C. annulum tum odore, tum virtute. Vide *le Fibre*.

Ad pestem praeparatum: & Rad. Enulae campanae bene à fibris mundat. q. v. Decoque in aqua quousque mollescat, ut per setaceum transibit possit, de qua accipe part. 1. mellis desumpti p. ij. & coque lento igne ad humiditatis consumptionem. Dosis 3i.

CAP. VIII.

De Doronico.

Doronicon vocabulum factum est ex Arabico *Doraini* vel *Duraini*, quorum illud Serapion est *Simplex*. c. 325. hoc Avicenna 212. c. 210. Horum verba si afferam nihil agam: tam enim non conveniunt cum Doronico quam non convenit album cum nigro. C. *Holman.*

Doronici nota characteristicae sunt flores aurei speciosi, sparsi, in summis caulis & ramulis, in longos pediculis excurrentibus singulares: Semina in plerisque parva nigricantia; folia ridentem lata & subrotunda; radices tuberosae aut castrae, qualitate venenata & deleteria praedictae.

Huc etiam ob florum similitudinem in figura & situ refero nonnullas quae foliis sunt oblongis, radicibus fibrosis, nec quod facit deleteris.

Possent fortasse certiores hujus generis nota à seminum figura aliusque accidentibus sumi. Verum quoniam nobis paucas admodum Doronici species videre contigit, nec multa quod sciam in hortis à nostratibus collatur, ea observare & inter se conferre nondum licuit, necdum licet.

1. *Doronici vulgare* Park. *latifolium* Clus. *maius* Officinarum Ger. emac. *Dor. radice Scorpii* C. B. *latifolium* Clus. **Common or broad-leaved Asperagus bane.**

Dol.

Folius exit pluribus, subrotundis, latis, dilute virentibus, mollibus, tenuisque lanugine pubescentibus; Hederae cujusdam & unus Cyclamini foliorum formam, sed amplioribus, ad Cucumeris magis accedentibus, hujus tamen & minoribus & mollioribus. *Caulis* dodrante altior, & ipse lanugine haud carens, striatus, quasi multangulus, aliqui rotundus, qui in pauculis divisus ramulos, ipsis *figis* *floris* promit. Chrysanthemum genulos, & medio videlicet disco & orbiculato ambitu luteos, qui in tenues & candidos pappos resolvuntur, quibus subsunt exigui, nigricantia (*semina*). *Radiculae* haud magna, candidae dum recentes sunt, geniculis veluti articulatae, non recte descendunt, sed per obliquum Graminis modo serpunt; & subside exuberantes novella protulunt gemina (ita sese multiplicante stirpe) demissa etiam ab ipsis tuberosis partibus aliquot deorsum concoloribus fibris. Referunt radiculae exanimatos Scorpiones; nam anterior & tuberosior cauliculis proxima corpiculum cum pedibus, posterior articulata videtur exprimere caudam.

L. v. m.

In montibus prope Ganeviam copiose provenit.

2. *Doronici Cyclamini folio*, nigra radice *Campoclaresc* Col. **Black-rooted Asperagus bane, with Solubrad leaves.**

Col.

Differt haec ab aliis vulgaribus *radice*, quae nigrescente & fusco cortice exteriori testata est, intus vero alba, odorata, cupressi ligni densa modo, foliorum aromatico, cerebrum petente: in saxorum rimas excellentiorum montium in valle Campoclaresc longioribus fibris crassioribus & albicantibus minimè nodosis se insinuat: ipsa vero radix obliqua, geniculata & in globulos intumescens, oblique reptat in summa tellure, ut etiam nuda reperitur. *Folius* differt etiam, quae non cucumeris modo ut vulgarium mollia, & hirsute incana obita, sed Cyclamino proximiora, carnosiora vulgaribus & duriora, majoribus densibus circumscissata, leviora minusque pilosa, viridior colore ac nitidior, venulis quibusdam densis ac recedentibus, ut cutis, depicta, magisque circa petiolum lunato firm conjuncta. *Caule* pedalis & semipedalis utrinque, striato, cavitribus aut quatuor alis foliorum abique petiolo alternatim haerentium intersepto. *Folius* ab radice plura quatuor & singulis germinibus, quae plura edite. *Florem* in summo habet unicum ex calice soloso virente, quatuor uncaurum diametro, quamplurimis barbulis radiantem luteis. Asteri annulum, medium continentibus umbonem foliulis exiguus compactum, qui Maio mensis emicat. Tota planta major est vulgata Cucumerino rotundifolio Doronico, & pulchriori aspectu reliquis aliis ortus in monte Matcho locis Borealiibus.

Dubitat C. Bauhinus, an haec planta sit Doronici radice [Scorpii] J. Brachiata *Lob.* cum tamen neque figura neque descriptio Lobeliana ei apte conveniant. Fieri tamen potest ut eadem fuerit: nam Lobelius peripse in plantis describendis labitur, memoriae nimium fidens; & figura etiam ipse non raro nimis exacta sunt nec plantis per omnia respondens.

No

Lib. VI. De Herbis flore composito non lactescentibus, &c.

Nos certe plantam hanc *F. Columna* descriptam Cantabrigiae in hortulo nostro aliquot annos aulimus.

Doronici humilis Sciriaci Clusii descriptio ab hoc non multum abluat, ut eandem plantam suspicer.

De Doronici radice hoc cumprimis controversum est, sitne venenata. Quantum comperi (inquit Casp. Hoffmannus in *De Medicis. Offic.* lib. 2. cap. 4.) qui primus illum accusavit Maranta fuit, t. *Metb.* 11. Eius opinionis fuisse Aldrovandum quoque Gesnerus scribit *l. de Aconit.* Matthiolus ab initio quidem acriter se opposuit, sed demum consensit, partim Corusii motus auctoritate, partim experimento canaliculæ quæ quatuor drachmæ radices strangulavit. Huc iterum fortissimè Gesnerus l. c. & Lobelius in Adv. qui etiam meo furo in Matthiolum acriter invectur: nec refert, inquit, quod canaliculis perniciosis sit, cum non pauca reperiuntur aliis animalibus noxia & letifera quæ homini non modò innocua sed & salutaria sunt: Nam & experimento carum habemus Alois saluberrima interfici vulpes, & ex Plutarcho eadem enectas Amygdalis amaris discimus, &c. Fruatur ille suo judicio; ego certe malle suffragari Matthiolo quam in humano corpore experiri quod canibus aliisve Quadrupedibus perniciosis comperi. Nec refert quod sine periculo utitur Electuario de gemmis, &c. Nam & venenis ut Opio, &c. exigua dosi innoxia, imò cum commodo uti possumus, & in El. dicto Doronicon aliis salutaribus mixtum corrigitur. Gesnerus autem deplorando experimento vim letiferam radices Doronici in semetipso comprobavit, siquidem verum sit, quod Colusus scribit in *Elit. de Armat. Mesur.* illum esse hujus radices obile. Quod ut credam (inquit Hoffmannus) ipius fuit. Ut enim manifestè redargueret Matthiolum (sic loquitur 2. *Epist.* 20 & 22.) se 3ii rad. hujus sumpsisse, & per octo quidem horas bene habuisse; verum us elapsis ventrem ac stomachum inflari sensit, & circa os ventriculi imbecillitate tandem, & corpus totum infirmum, ita fere ut alias semel ac iterum ex nimio frigida ponereperat. Quæ Symptomata cum biduo durarent, & non viderentur sponte cessare ingressum fuisse aqua calida solui & curatum fuisse.

In Itinerario D. Georgii Wheeler inventio Doronici, quam Græci circa Athenas *Scopio certa* vocant, ob radicem scilicet Scorpio similem, squamolo corpore, in medio intumescens, caudæ acutæ, fibræ pedes imitantibus utrinque productæ, in terra reptantem, & subside in tubera Scorpionum amula intumescens, ut velut carena Scorpionum se nutu infrequentium videatur. Folia Chelidonii minoris aut Tuftillaginis foliorum minorum amula. Florem non vidit.

In Hymetti montis fastigio Athenis non longè hanc plantam invenit Aulus, quam eandem *Leuc.* puto precedenti à Columna descriper; cerè à nobis Cantabrigiae cultæ ipsissima est.

3. *Doronici radice dulci* C. B. *Dor. folio subrotundo, serrato* J. B. *Dor. brachiata radice* Park. *D. radice repente* Ger. **Creeping Asperagus bane.**

Clus.

Caulem habet aliquando cubitalem, rotundum, striatum, viridem, intus concavum; & capitulum in summo caule magnum, ex multis foliulis luteis concavis & quinque crenis divisis congestum, quod ab aliis longiusculis & in extremo crenatis foliis fulgore auri splendentibus ambitur, non inodorum. *Semen* exiguum, nigricans, cum fove pappo facile evanescens. *Folia* circa radicem longo pediculis inhaerentia, orbiculata fere sunt, sensim tamen à pediculo in latitudinem se explicant, in ambitu dentata & serrata; quæ verò caulem ambiunt longiora, & ab ipsa stacim pediculi sede in latum expansa, omnia saporis acris & amari. *Radix* ex viriditate candicans, minimum digiti crassa, geniculata & quasi squammata, internodiisque distincta, sed nodis sursum tendentibus, non inferis, ex inferiore geniculorum parte longos agens fibræ, albas, satis crassas, & propagines in lateribus, gustu fere lucci à Glycyrrhizæ radice expreßi & densæ.

Invenitur in *Escher, Durrenstein* & quibuldam aliis Austriacarum Sciriacarumque Alpium jugis in *Leuc.* & ter saxa. Floret Julii initio, aut etiam serius, in hortos verò translatus, ubi non diu permanet. *Tempus.*

Hoc unà cum Doronico maximo venatores pastorisque montani, qui Rupicaprarum radicem ap. *Vires.* pellant, adversus vertigines non minus commendant quam Auriculæ urti flavo flore radicem, viribique firmandis apprime utilem esse ferunt. Huc simile est si non idem

4. *Doronici brachiata radice* Ger. *radice Scorpii brachiata* C. B.

Lob.

Hæc species Dodonæo paulo major est Doronico primo seu vulgari, saturatius vires, proreior, radice pluribus corticibus squammulis, nitentibus, candidis, marmoris transversem cincta, cui ala utrinque apta una est, Squille marina, Cancellive aut Scorpis forcipulis non absimilis, dulcissima gustanti. *Folia* majora paulo & rotundiora.

Umbrosi hæc montibus oblectatur.

Hanc Parkinsonus precedenti eandem facit, nec immeritò meo judicio; ac proinde folia in Lobelii icona nimis rectè picta sunt aqua abique crenis.

L. v. m.

5. *Doronici Sciriaci flore amplo* Ger. emac. *humile Sciriaci Clusii* Park. *latifol. flore magno* C. B. *folio lato, flore magno* J. B. *Sciriaci Asperagus bane* with a large flower.

Clus.

Humulus plerumque est jam dicto, & capite floris majore, foliis à pediculo statim penè orbiculatis, ut Cyclamino, aliqui superiori non dissimilibus. *Radicem* item nodi & propagines, neque in hoc, ut

ut neque in precedente, deorsum tendunt (nodi autem in hoc minus apparentes) aut anfrum instar longè à matre sese spargunt, sed quasi matri contiguae sursum tendunt, & extra terram folia prominentes, fibris in tellure sese firmant, neque sine fibris aut utrinque anfratibus exsistunt.

Locus.

Nascitur in Veytzalben supra Neuberg in Scitia, & eodem quo præcedens genus tempore floret. Idem videtur Doronicum Cyclaminis folio, nigra radice Campocollensis Col. superius descripto.

- * 6. *Doronicum Germanicum* Park. *Plantaginis folio alterum* C. B. *Germanicum*, *foliis semper ex adverso nascentibus*, villosis J. B. *Calendula Alpina* Ger. *Germanicum* *Ætoparids bane*.

Clus.

Terna aut quaterna summa tellure fundit folia, Plantaginis latifolia ferè aequalia, longiora tamen, & ad Digitalis luteum seu pallidum florem ferentis similitudinem magis accidentia, nervis distincta, mollia, viridia, superne nonnihil villosa, inferne candidiora & leviora, bina semper ex adverso nascuntur, gustu nonnihil amaro & acro. *Caulem* habet ferè cubitalem, nudum, rotundum, hirsutum, ex quo magnus emergit orbis, multis *foliis* luteis in quatuor foliola divisus constans; eum orbem ambiunt quindecim aut plura folia, Doronico latifolio similia, latiuscula, & per extremum crenata, coloris flavi elegantis. *Semen* floribus succedens, ut in Doronici generibus, in pappum evanescit. *Radix* minimi digiti crassitudinem parè aequat, nodis quibusdam informibus distincta, multisque fibris donata, lateribus propagines fundens & singulis annis nova germina proferens.

Locus.

In omnibus ferè pratis sublimioribus ad Alpium radices, tum in ipsis Alpibus Austriæ sitis provenit: item in cædis sylvis ad Menum amnem.

- * 7. *Doronicum* VI. *Pannonicum* Clusii: *Alisma Matthioli*, sive *Plantago montana* J. B. *Saffard* *Ætoparids bane* with *Plantain leaves*.

Clus.

Superiori (inquit Clusius) non valde dissimilis, plura tamen secundum radicem habebat expansa folia, minus nervata & angustiora, angustiora etiam quæ caulem ambiabant, perinde tamen ut illa ex adverso nascuntur, quæ cum suo caule nonnihil hirsuta erant: ejus suprema pars in plures ramulos dividebatur, sustinentes hirsutos calices, unde emergebant similes ferè flores, coloris tamen aurei elegantissimi, duplici interdu foliorum medium orbem ambiunt, & quodammodo per extremum hirsutiorum serie constantes. *Radix* gracilior est superiore, non paucioribus tamen adnascens fibris donata quàm illa. Maio etiam florebat.

Locus.

Copiosè nascentem inveniebat Clusius vicinis Nemethwywar ill. Balhafaris de Bathyan arci caeduum sylvarum declivibus.

Hanc plantam C. Bauhinus eumque secuti Gerardi emaculator & Parkinsonus præcedentem eandem faciunt. Clusius tamen, qui utramque novit, distinguit, & post eum J. Bauhinus, apud quem plenam & accuratam omnium ejus partium descriptionem vide. Notæ autem præcipue quibus ab ea differt, præter memoratas a Clusio, sunt, radices sapor acris, aromaticus & ingratus, cujus tamen in superioris descriptione nulla mentio: *semen* longum, striatum, hirsutum, compressum, acre, odoratum, à Doronici seminibus multum differens. Nos, ut qui non necessariam specierum multiplicationem quantum possumus cavemus, in C. Bauhini sententiam prioriores sumus.

Fres.

Planta Arnica reperta est à frequenti experientia unica & optima panacea lapsum. *Ephem. Germ. Ann. 9. & 10.*

- * 8. *Doronicum maximum* Ger. *maximum* *Austriacum* Park. *max. foliis caulem amplexantibus* C. B. *max. foliis Hysocyami Peruani modo caulem amplexantibus* J. B. *The greater Austrian Wolfsbane*.

Clus.

Genus hoc Doronici omnium maximum bicubitalem interdum aut ampliorem habet *caulem*, minimi digiti plerumque crassitudine, striatum, hirsutum, summo cacumine in aliquot alas divisum: *Folia* circa radicem orbiculata, longo pediculo inæherentia, rugosa & nonnihil hirsuta, quæ verò nullo ordine digesta caulem ambiunt, ampliora sunt, mucronata, leviter decurta, pediculo nullo, sed instar foliorum Tabaci majoris latiora, caulem latiore basi amplexentia viridia, hirsuta. *Flores* extremis alarum ramulis insident, magni, vicenis aut tricenis oblongis foliis & orbem satis late ambiuntibus constantes, lutei coloris, odoris expertes. *Semen* ut aliorum Doronici generum striatum, virentis tamen coloris, quod cum suo pappo auræ leni statu desinit, initium ab exteriore ambitu faciens, ut in reliquis Doronici generibus. *Radix* ex viridi candicans nodosa, squilulæ formis est, sed ubi propaginibus aucta est, crassior fit, & ex multis velut corporibus in unicum conflatur & caulescit.

Locus & Tempus.

Secundum rivos & montibus labentes, locis umbrifis in descensu jugi *Weekell* primum observabam (inquit Clusius) postea longè majori copia declivibus, sylvis tamen locis *Estcheri* & *Herrenalben* Augusto flores proferens: tandem in montanis sylvis ultra Dravum Pannonia interrami Maio forens. Hortis libenter affluet: in quibus Maio flores dat, semen Junio maturum.

* 9. *Doro.*

- * 9. *Doronicum minus* Park. *minus* *Officinatum* Ger. *Plantaginis folio* C. B. *folio ferè Plantaginis oblongo* J. B. *Plantain-leaved* *Ætoparids bane*.

Lob.

Hujus *caules* erant teneri, pusilli: *folia* mollicella, oblonga, uti *Plantaginis*, nonnihil ex viridi flavescentia, conspicuè hirsuta *Piloselle* modo, vel *Cucumern* agrestis, sed attractanti levia, ambitu rotundo, sed nonnihil lacinioso & superne angusto. *Cucumern* agrestis quàm *Cyclaminis* similior, terna vel quaterna; pediculis innatis *radici* exigua, tereti, orbiculata, sed inferne in angustum sensim adductæ, fibræ & transversis quasi squamularum torulis articulatæ, apertimè *Scorpionis* cadaver & caudicellam eximentis, plusculis donata fibræ: color candidus, sapor dulcis, amarus, & lenitudo multo pauca conjunctum attritioni præfert. Sesequialpalmum altus *caulis*, *foribus* in summo donatur luteolis aut pallidis, radiatis *Bupthalmi* aut mediæ *Consolida*.

Hanc speciem Burdigalæ vicinis locis delatam habuit Clusius.

10. *Doronicum Austriacum angustifolium* Ger. Park. *longifolium*, *hirsutis asperum* C. B. *Doronici* *species ex herbo Ferraricensi*, *folio longo hirsuto* J. B. *Long-leaved hairy* *Ætoparids bane*.

Clus.

Caule est brevi, pedali duntaxat, molli, hirsuto, striato. *Folia* illi rara, parva, crassa, longiuscula, suprà parte admodum viridia, & quodammodo splendens, omnino tamen villosa, prona autem leviss, dilutius virentia; at quæ caulem ambiunt angustiora sunt, omnia porro peracris saporis. Summo caule unicum plerumque fert *florem*, Terbio Lobeliano [vulgari nostro] similem, sed magis aurum, quo evanescente succollit exiguum semen nigricans, lanugine & pappo coronatum, quod levè aurè excitatur, & ventis arbitrio fertur. *Radix* parva, geniculata, & internodiis distincta, nigricans, crassioribus candicantibus aliquot fibræ donata, gustu aromatico.

Hoc genus Doronici Clusius observavit in Sneberg, deinde in Sneelgen & Neuberg, nusquam *Locus* verò majori copia quàm in summo *Estcheri* jugo, inter laxa, tenui, nigricæ terrâ leviter recta. *Tempus*. Floret Julio, nonnunquam etiam Augusto, quo mensè semen subinde maturitatem consequitur.

11. *Doronicum Helveticum incanum* C. B. Park. *Sharp* *Helvetican* *Ætoparids bane*.

C. B. prod.

Ex *radice* geniculata & quasi squamata, *caulis* emergit pedalis, rotundus, incanus; cui *flos* magnus luteus, foliis aureis, longiusculis, non crenatis, dictum candidissimus, qui tandem in pappum abic cum *semine* aliorum similis. *Folia* est crassius, ad radicem aliquidus subrotundis, aliis ex rotunditate oblongis, dentatis & serratis, parte inferiore unâ cum pediculis ob incanum lanuginem mollioribus, superne verò pallide virentibus & nervo albicantibus: quæ verò caulem ambiunt longa sunt, angusta & acuminata, acris & amari saporis.

In Alpibus Helveticis reperitur.

An Doronicum folio longo ferrato *f. B?* cujus folia longa, parum lata (unciam circiter) & in ambitu serrata, aliis Doronico vulgari simile.

Locus.

- * 12. *Doronicum Helveticum lamelle, crassius foliis* C. B. Park. *Now thick-leaved* *Helvetican* *Ætoparids bane*.

C. B. prod.

Planta palmaris est, *foliis* crassis & densis, superne atrovirentibus, inferne pallidis, nonnihil hirsutis, primis quidem ex rotunditate oblongis, per ambitum crenatis, pediculi basi caulem ambiuntibus, subsequeutibus verò uncias sex longis, sesquiuunciam latis, quorum superiora pediculis carent. *Caule* est brevi, hirsuto, in ramulos biunciales diviso, quorum singuli *florem* luteum mediæ magnitudinis sustinent.

Julio mensè in Valesianorum jugis floret.

Locus & Tempus.

13. *Tussilago Alpina folio longo* J. B. *Alpina folio oblongo* C. B. Park. *restitius* *Doronici affinis longifolia*. *Long-leaved*, *Saffard* *Ætoparids bane*.

f. B.

Helleborei fibræ imitatur quodammodo hujus plantæ *radix* nigricans, transversa, fibrosa, sapore (ut mihi videtur) nonnihil aromatico, *Folia* crassa, quædam palmo longiora, parte inferiore hirsuta, per margins serrata, multo breviora latorique adolescenti quàm adultæ plantæ. *Caules* interdum cubitales, summo cacumine opunt *flos* magnus, Doronici vel *Calthe* aut *Plantaginis* *Alpinæ* (a qua tamen differt) aliquando duo, tandem in pappum abeunt.

In montis Juræ verticibus altissimus *Thuri* & *Dole* dictis invenimus: J. Bauhinus in præalto monte *Locus*. Braulio & Albula in Rhætia florentem Julio.

Bb

* 14. *Virga*

- * 14. *Virga aurea magnae flore* C. B. *Consolida aurea nemorum* Park. *Consolida aurea nemorum* Limonii folio, non *Alisma montanum* J. B.

Lob.

Folia est nigrae Bete aut potius Limonii, atrius virentibus, carnosus, aliquantulum hirsutis, crassus, nervosis, Dorae similibus, amplexibus pedalis. *Doronicum canaliculatum* bipinos aut ternos: *floribus* caducis Doronicum aut Calendulae, & concoloribus fere, scilicet pedunculatis confertis & commixtis foliis antequam pandantur eleganti speculaculo, radice multis filamentis albidis sparsa in cespitem summum, Bellidis modo, sapore modico. *Consolida* tantillum acrimoniae prodestis, aut Herbae Dorae, cujus cum vites & quamdam aromaticitatem emulatur.

In Aureliae Gallicae sylvestris densissimis oritur. Hae descriptio habet multa, [non omnia] quae conveniunt Tussilagini Alpinae longifoliae, superius proximè descriptae.

C A P. IX.

De Virga aurea.

Virga aurea à forma & floris colore dicta, Asters genus videtur, floribus parvis aureis, plurimis in summis caulis in thyrsos aut corymbos, umbellatim congestis.

1. *Virga aurea* Ger. *aurea vulgaris* Park. *aurea vulgaris latifolia* J. B. *aurea angustifolia minus serrata* C. B. **Common Golden-rod.**

J. B.

Geniculatum hujus incedit *radix*, oblique per terram acta, fusca, frequentes demittens fibras, albicantes, sapore aromatico. *Caulis* recti & rigidi, duos aut tres circiter cubitos alti, striati, subhirsuti, medulla fungosa facti. *Folia* tum à radice, tum in caule, & haec quidem alternatim, longis pediculis appenda, interdum nullis aut perquam brevibus donata, quorum quae ima sunt, palmum fere lata exsunt, duos circiter longa [in nostris regionibus eam longitudinem & latitudinem non alliguntur] superiora minora, atrovirentia, utraque hirsuta & per ambitum serrata. *Flores* tum in summo caule, tum in pediculis peculiaribus ex foliorum alis exortis frequentes insident Dorae vocatae floribus similes, lutei, in pappos evanescentes.

In ericetis ac montosis sylvis & salubus frequens oritur. Augusto mense floret.

Variat foliis (ut recte C. B.) quae saepe sine crebris, aliquando saltem minus conspicuis serrata sunt.

Vulneraria est & celeberrimis intrinsecis & extrinsecis adhibita, ipsi etiam Solidagini Saracenicae praefertenda. In vulneribus internis (enquit C. Hofmannus) prodest subductione ichorum per urinas. Quod enim notantur summi viri plerumque omnes potiones vulnerariae sunt diureticae: Ex pugiles solent in potu ordinario Valerianam sumere, quae inter diureticae familiam ducit: in externis juvat exsiccatione & absterfione, quibus qualitatibus valde excellit.

Lithontripica diureticaque est non è postremis omnium consensu: in calculo primam experientiam habuit Villanovanus, qui in pulvere usurpavit: & celebrat in hoc affectu Barclaus *Argen.* & *Euphorb.* Dof. ʒij. in vino albo calido quoque mane sumptae.

Insigni vi absterfionaria datam esse ait Hofmannus. Hinc tante ipsius laudes in viscerum obstructionibus, ad hydropem jam inclinantibus, ut diu in secretis fuerit habita in decocto. Ad fluxum tamen omnes alvi & uteri sistendos, necnon haemorrhagias internas commendatur, quae adstrictoriam potius quam absterfionariam esse argunt: nisi forte exsiccatoria vi haec praestet, quam omnes ei attribuant.

2. *Virga aurea Mexicana* C. B. *aurea Limonii folio, panicula uno versu disposita, Mexicana* Hort. Park. Mexican. **Golden rod, with Sea-labender leaves.**

C. B. app.

Ex una radice *caules* plures, nonnihil tamen reclinati assurgunt: circa quos *folia* palmaria, sesquiunciam lata & aliuscula splendens, in summitate tamen multo breviora. Ex foliorum alis rurali prodeunt, quibus *flores* saturate lutei, lursum spicantes, & unam tantum caulis partem occupantes, insident.

Hanc Londino acceptam Cantabrigiae in orto alimius sub titulo *Virga aurea Limonii folio*.

Hic eadem nobis videtur *Virga aurea Americana* Park. cujus tamen descriptionem subjungemus, ut Lector de ea ipso iudicium forat. Caulem nonnihil pilosum, folia leviter dentata ei adhibuit, quae nota an huic conveniunt necne dubito. Quod si diversa sit mihi incognita fateor.

3. *Virga aurea Americana* Park. **Golden rod of America.**

Park.

Huius *folia* antequam excaulescat, folia praecedens [Virgae aureae serratis foliis] magnitudine exequant, angusta, oblonga, in medio litoria, utraque extremitate acuta, circum oras obtuse dentata, colore viridi obscuri. *Caulis* nonnihil pilosus, pedali & interdum sesquipedali fere altitudine, *floribus*

bus ab uno tantum latere, seu uno versu dispositis, aliarum hujus generis similibus onusti. Semen succedit pappum. *Radix* in terra restat caulis hyme marcescentibus.

4. *Virga aurea Canadensis, hirsuta, panicula minus speciosa* Hort. Paris. **Golden rod of Canada, with hairy leaves.** *V. aurea serratis foliis hirsutis* Hort. Blas. auct.

Hanc Virgae aureae Canadensis nomine Londino missam in hortulo nostro Cantabrigiae aliquot annos alimus.

5. *Virga aurea foliis angustis, levibus non serratis* Hort. Juncq. **Narrow-leaved Golden rod with smooth and not indented leaves.**

Hanc quoque Londino accepimus sub titulo Virgae aureae Arnoldi Villanovani; est tamen puta planta Canadensis.

- * 6. *Virga aurea latifolia serrata* C. B. *aurea serratis foliis Park. aurea Arnoldi Villanovani Ger. aurea, sive Solidago Saracenica latifolia serrata* J. B. **Broad-leaved, indented Golden rod, or Consouid.**

J. B.

Triplò latiora huic sunt quam * jam dictae *folia*, longiora, exteròque similia, perinde ut *caules* * *Virga aurea* ramique: at vero *flores* lutei pappi, non secundum ramulos spicati, sed summis extremitatibus umbellam quodammodo effigantes harent.

J. Bauhinus hanc reperit in monte Rosberg prope Malmunster, florentem Octobri: C. Bauhinus Locur. in Balthensi monte Malmunster.

7. *Solidago Saracenica* Dod. Lob. *Saracenica vera, Salicis folio* Park. *Virga aurea angustifolia serrata* C. B. *aurea angustifolia serrata, sive Solidago Saracenica* J. B. **Saracens Consouid.**

J. B.

Bicubitalis est haec & tricubitalis, *caulis* striati, glabris: ex cubitis alternatim *folia* nascuntur palmum & sesquipalmum longa, unciam unam aut duas lata, similia fere foliis Salicis auriculatae, Dorae instar per ambitum crenata, sed tenuiora, glabra, non hirsuta ut in vulgari, quare quodam aromatico praetia, calduculis. *Flores* non secundum caulem ut in Virga aurea vulgari, sed in extremis furculis, ut in Dorae, ut umbellam quodammodo mentiantur, lutei, foliis longiusculis ternis vel quaternis constantes, stoculis confertis in pappos res-livendis medium obtinentibus.

In fossis prope Argentoratam in Germania, inque summis jugis montis Jurae collegimus; J. Bauhinus in monte Rosberg prope Malmunster.

Floret Septembris atque etiam Octobri. Consolida five Solidago à conjungendis vulnerum labris Virgae Turcis & Saracenis dicta est. Legit. Ad eadem valet ad quae Virga aurea, cujus etiam species censetur.

- * 8. *Solidago maxima Americana* Cornuti.

Corn.

Caule multiplici, rotundo glabro, levitèque purpurascens in tantam proceritatem attollitur quantum cubita tria aut quatuor implere solent. Circa quoniam *folia* subpinguia, & sine ordine hinc inde disponuntur: formam habent singula Saponariae aut Plantaginis aquaticae, minus tamen densa sunt, nam adverso scilicet intuitui mille velut foraminulis pertusa apparent, quod fibrarum crispitudo facit, nec magis inde scabra sunt ad tactum; attenae siquidem membranae plantae asperitatem illas velut levore quodam perpolit & exaquant, quò fit ut in splendide admodum vireant. *Flor* adeo serotinus apud nos est, ut saepius hyme praecoccupatus velut fetus in ipso utero ante partum elidatur: si verò aut aestas plurimum deflagraret, in impetivetti calores autumnum incescunt, paniculam promit verius quam florem, luteam, nec nisi tubulis & filamentis per floccos procedunt, ac non longe post maturitatem in pappos abeunt. *Radix* numerosa fibrarum copiam conestrem, inest plantae sapor jucundus, odoratissime citra acrimoniam calefaciens, nec parum habens astrichonum.

Peculiaris in hujus plantae partibus vivacitas observatur, &c. vide.

9. *Herba Doria Lobelii* Ger. H. D. *vulgaris* Park. *Alisma Matthioli sive Doria* J. B. *Virga aurea major vel Doria* C. B. **Doria's Woundwort.**

J. B.

Oblique fertur *radix*, crassitudine digitali, alba, multas longas ab inferiore parte fibras demittens, concava ubi in caulem excrevit, sapore aromatico & amaro. *Caulis* trium aut quatuor cubitorum est altitudine, cui alternatim fine pediculis *folia* adnascuntur, Lepidii foliis accedentia, non nervosa, ut sunt Plantaginis aquaticae, quibus etiam sunt longiora, acuta, crenata, pinguia. *Folia* ima & priora habent aliquid simile cum Plantaginis aquaticae, non tamen sunt ita lata, nec nervos secundum longitudinem obtinent, cum pediculis sunt cubitalia; sapore Angelicae aromatico sed remissiore, amaro. *Caulis* fastidium in aliquot dividit furculos, qui *flores* sustinent Jacobae luteos, sed minus foliosos, in pappos abeunt. *Radice* est vivaci & perennata.

Montepeli ad Ladi annis ripas sponte & copiose oritur. Floret Julio & Augusto; Semen matu. Locur. rum Septembris.

B b 2

10. Herba

10. *Herba Doria minor Americana* Park. *Doria's Woundwort* of America. *Herba Doria* altera Ger. emac.

Park.

Doria vulgaris perennis est sed minor, foliis per hyemem etiam virentibus, crassiss, oblongis, angustis, duplo quam illis minoribus, & brevioribus pallidius virentibus, aliis figurâ similibus. *Concis* complures ad dimidiam illius altitudinem non asurgunt, teretes & plerumque decursum nuntantes, foliorum & florum multitudine prægavi ut recti stare nequeant. *Florum* capitula squamulosa quam præcedentis majora, ut sunt & flores ipsi, magisque expansi, multis angustis foliolis oblongis & medio florum agmine compositi, in pappum abeunt. *Radix* plurimis fibris nigricantibus constat in terra læte se diffundentibus, unde planta immixtum se propagat, & plantas vicinas enecat. Accurata hujus descriptionem videbis apud Gerardum emaculatam.

- A. 11. *Virga aurea* sive *Solidaginis angustifolia affinis*, *Lingua avis Dolechempii* J. B. *Cyncha palustris* Park. *palustris serratifolia* C. B. *Marsh Flea-bane*, or *Birds tongue*.

J. B.

Duorum aut trium est cubitorum, caule striato, cavo, per quem ex longis intervallis alternata folia, Solidaginis Saracenice non multum abimilia, sine pediculis adnata, palmati aut scissipalmum longa, semunciam aut unciam lata, in ambitu serrata, in acutum mucronem desinentia, & subius veluti tomento obfita [superne obscurius viridia] Supremis caulis in furculos crebriores, ducitur, atque hic rursum in pediculis, in quibus flores lutei Solidaginis Saracenice.

Folia (quantum memini) in plantis nostris vix unciâ latiora erant, unde in Descriptione Bauhina mendum fuisse Typographicum suspicor, & pro semunciam sciscuntiam legendum.

In fossis palustribus & exarum argeribus, in insula Eliensi observavimus, sed rarius: In transmarinis prope Nantium oppidum ad stagni latus, cundo à Geneva ad Lugdunum.

C A P. X.

De *Stachade citrina* seu *Helichryso*.

Stechas (Arabice intellige) ab insulis ejusdem nominis, ubi copiosè nascitur, cognomen accepit, teste Dioscoride l. 3. cap. 32. & Plin. l. 28. c. 18. non tamen in his distantat insulis nascitur, ut scribit Plinius, sed alibi etiam multis in locis.

Herbam quæ Stechas citrina hodie vulgo dicitur, veterum Helichrysum esse Botanici prætoris existimant. Variè autem scribitur hæc vox, nimirum vel Helichrysum vel Heliochrysum, vel *Stachade* vel Heliochrysum. Heliochrysum Plinio probari videtur, cum scribat, florem ad Solis repercussum aureæ lucis in modum dependere. Quid autem paludi cum auro, inquit C. Hofmannus.

Aliis Chrylocome Veterum putatur, quæ à comantibus auri fulgore corymbis (ut Plinius loqui amat) nomen accepit.

Notæ ejus characteristice sunt flores foliis marginalibus aridioribus & exuccis, quæque coloris gratiam diu retinent siccata, cincti; folia oblonga, angusta, canescentia, aut etiam tomentosa & incana.

Huc autem ob notas communes plantas nonnullas Gnaphalia dici solitas refero, quamvis colore floris discrepent, ut Gnaphalium Americanum, Gnaphalium montanum, &c.

1. *Chrylocome* *Æthiopica Plantaginis* folie Breynii.

Hæc ex radice nigra & fibrosa caulem fert lignosum, firmum, plus semè quàm pedalem, fapius alios cauliculos producentem, vel minimè, vel parumper & quidem superiore tantum medio lanuginosum, ubi penè nudus aut pauca (saltem foliola habet: inferior verò ejus medietas foliis compluribus condecoratur, virentibus & glabris, Plantaginis lanceolatae perbellè emulantibus; sed brevioribus, latioribus longèquæ multo rigidioribus, per oras modice reflexis & crispulis, supina parè elegantè splendentibus; in quibus nervi quinque insigniter conspicui secundum longitudinem, cum venulis satis validis per latitudinem vario flexu decurrentibus, cernuntur. Horum infima longitudo & latis pediculis fuscantur, reliqua verò sine pediculo cauli adnata, marginibus utrinque in caule adò divergant, ut planè alius videatur. *Flosculi* caulium & ramulorum fastigia occupant, in cornu coherentes, Stechadis citrinæ Italice J. B. simillimi, at breviores, è squamulis ex stramineo & ferrugineo mixtum colore compositis, quorum apices medi cum maturitate in pappo *Semen* exiguum Stechadis citrinæ Germanice abeunt & aurâ levissimâ dissipantur.

In locis Capitis bonæ spei sterilibus luxuriat, ubivere floret.

2. *Stechas citrina floris & magnitudine & colore speciosa* J. B. *Helichryson Orientale* C. B. *Helichryson Orientale*, sive *Amarantus luteus* Park. *parad. Oriental Goldplocks* or *Golden tufts*.

C. B.

Caulis est rotundus, lanuginosus, pedali; foliis oblongis, angustis, lanuginosis, & ob termentum crassiss & incanis, usque ad radicem oblongam, nigricante cortice rectam pluribus. *Caulis* in summo

in plures pediculos unciales, incanos dividitur: quibus singulis floris rotundus, rarius oblongus, quasi ex plurimis squamulis compositus, quintuplo quam in vulgari, quæ Stechas citrina dicitur, major, flavus & splendens.

Simile, sed caule cubitali, foliisque latioribus, minisque lanuginosis, umbellâ multo latiore, floribusque minoribus & pallidioribus, ex horto Nobiliss. Contarenti habemus, inquit C. Bauhinus.

Ex Creta insula ad C. Bauhinum transmissa fuit ab Honorio Belli.

Parkinsonus nostras *Helichrysum Creticum* & *Helioch.* *Oriente* diversas species facit. *Oriente* *Helichryson* fci. Cretico elatius est & ramulos magisque incanum & tomentosum, foliis tantillo latioribus & in Creta.

caule & ramulis crebrioribus; Florum umbellæ fere corymbi in Orientali capitula longioribus & macioribus, è squamulis pluribus compositis, densius stipatis constant, colore aureo hilariore micantibus. *Radice* est perenni, sed hyemes nostras ægrè tolerat.

Ego Chrylocomen veram Dioscoridis *Stachadi Zanoni* pro hac planta habeo, quamvis neque figura neque descriptio per omnia exactè respondeant. Cum Parkinsono tamen censio Heliochryson Orientale & Creticum diversas species esse.

Elchryson Orientale C. B. caule scissipalmari, foliis angustis, valdè incanis in Olympo Asia spontaneum observavit D. Wheeler.

3. *Stechas citrina Germanica latiore folio* J. B. *Elchryson* sive *Stechas citrina latifolia* C. B. *Amarantus luteus latifolius* Ger.

J. B.

Virga habet dodrantales aut etiam cubitales, cana lanugine vestita, nunc singulares, nunc plures: per quos folia numerosa, incana, latiora multo quam Stechadis citrinæ Narbonensis, adeo ut quæ terra proxima è radice statim pullant, ad unciam fere latitudinem accedant. Externis ramulorum immortalis auri fulgore resplendent conglomerati squamulis compactis corymbi. *Semen* pappo involutum. *Radix* longa, lignosa, fibrata. In foliis fices decem post annos degustatis sapor nonnulli aromaticus. In sterilibus prope Rhenum suprà Coloniâ Agrippinam abundè nascentem observavimus: In regionibus quæ Rheno adjacent, potissimum verò quæ inter Spiram & Wormatiam fluit, provenit, in locis alperis, labulosis, ficeis & convallibus, florens Junio & Julio mensibus. J. B.

Hujus flores vino decocti & poti lumbicis ventris expellunt, quod Tragus experientiâ certum *Vires* esse dicitur. Eodem modo sumpti sudores eliciunt.

Hujus varietatem florum squamulis elegantem in modum prunæ ex aureo rutilantibus, in Cassibæ sterilibus arenosis & apricis locis præsertim sublimioribus Julio & Augusto florentem, Septembri & Octobri femina pericientem, cætera præcedenti similibus Chrylocomes Germanicæ flore igne.

Aliam insuper varietatem, flosculis longioribus & squamulis sanguinei coloris imbricatis, valdè raræ in hisce montibus allatam addit.

Amaranti (sic enim appellat hanc herbam) flores, autore Trago, calidè sunt naturæ, id quod & sapor & odor arguit. Vino quidem decocti & poti lumbicis ventris expellunt, quod Tragus experientiâ certum esse dicitur: Eodem modo sumpti sudores eliciunt, quare hanc herbam obstruunt. *Stechas* hepatis, lienis, renum & vesicæ conferre existimat. In luvio decocti si cum illo caput eluatur, furescens capitis & porriginem expellit, pediculose enecat. Vitis apposti à tinea sunt timentur. Aquâ decocti vaporantibus & fomentis induratum ac tumens matricem emolliunt. Flores nonnulli felici successu adversus morbum Regium usurpantur. *Breyn.*

4. *Stechas citrina tenuifolia Narbonensis* J. B. *Elchryson* sive *Stechas citrina angustifolia* C. B. *St. citrina* sive *Amarantus luteus* Ger. *Chrylocome* sive *Coma aurea* & *Stechas citrina vulgaris* Park. *Barrow-leaved Goldplocks* or *Cassibony*.

J. B.

Fruticosa est planta, radice crassa, lignosa, simplice, perenni [Lobelio radix gracilis est gummi Elemium, vel Cyperum rotundum Syriacum redolens, uti flores & tota planta, gustu etiam aromatico, medicato & fervente, non tamen nimio fervore, subastregente] ex qua lignosi *folios* proscutunt, qui in virgulis creberrimas pedales & cubitales, albidâ lanugine obitas desinunt, quarum summum cacumen flores corymbaceos, luteos pallentes, densè glomeratos sustinet, singulos squamulis imbricatis, ficeis, colore auro fulgentes, non marcescentes per multos annos (si bene exsiccati & loco siccò reservati fuerint) odore vehementes cum succiditate. *Folia* per ramos ordine frequenter confidentem, incana, villosa, magis tamen subius quam supra, admodum angusta, nec planè culum dimidiam lata, versis fæpiora nimis frequenter disposita. Lobelio autem in molliculo vellere pusillum *semis* Majorana, sed exilis, rufissimè, acre, odoratum.

Copiosè provenit circa Monspelum, Aprilis & Maio florens. Parkinsonus Lobelium secutus hanc cum Stechade citrina latifolia Germanica confundit, à quâ specie omnino differt.

Stechadis hujus flores, ut & Italice idem viribus pollent quibus Stechadis Germanica. Attenda mens Schroderum. Cal. & sic. diurecti sunt & vulnerari. Uss præcip. in obstruente urina, hepatis, lienis, mensium; coagulatam sanguinem resolvunt, catarrhos excitant, menses nimios sistunt, lumbicis fugant [vino decocti aut macerati potui] Commendantur & in primis ad exaltandos defluxiones acres pulmonum, &c. Extrinsecus faciunt ad emolliendam uteri duritiem [in balneo] Capitis deflexiones ficeant & ducuntur [diffusi]. Matriculas herban totam omnibus cerebri morbis à frigido provenientibus, nempe puerilis fluxionibus, diuturnis doloribus, comitialibus, reclusis, & id genus aliis moderi asserit; siue ejus decoctum in poti sumatur, siue in pulvere trita ex rhododelle bibatur aut oxymelice. *Penes autem fides esto.* Adorbi illi nimis contumaces nobis videntur, quoniam tam imbeli medicamento expugnentur.

Bb 3

5. *Stechas*

5. *Stechas citrina tenuifolia altera sive Italica* J.B. *Elichrysum foliis oblongis, Stechadi citrina f. foliis* Dod. C.B.

J.B.

Virgæ ramiferae, quarum superiores partes albicant, lignosæ, in quibus *folia* similia foliis *Stechadis* Narbonensis, quæ tenuiora sunt, inferiora, breviora ut in illa, alia quedam longiora uncia. In singularum virgarum summitate umbellæ parva corymbifera: Corymby parvi minores quam in Narbonensi, longiusculis veluti parvis squamis confantes, qui fæ explicantes difcum faciunt, in quo hinculi multo apicibus confantes. Color qualis fit me later, in ficca ad straminis colorem accedere videtur.

Locus.

Bauhinus ex Agennino habuit: Nos eam in montibus Liguriæ, non procul Gavia oppido & alibi passim invenimus. Folia quam Rorimarini angustiora, multo minus quam *Stechadis* citrinæ Narbonensis albicant.

6. *Stechas Citrina tenuifolia tertia sive Neapolitana* J.B. *Elichrysum foliis oblongis, paucis, Stechadi citrinæ angustioribus* C.B.

Math.

Planta exililis, *foliis* longis, angustis, hirsutis, striatiquæ: caulibus angulosis, umbellæ in summitate aureæ divulsiquæ, radice tenui ac supervacua.

Næ quæ autem hanc cum præcedente eadem censet (ut rectè monet Bauhinus) illa enim numerosis angustissimis foliis, hac paucioribus, plus duplo longioribus, & illa latioribus est prædita. Inter Neapolin & Puteolos invenitur.

Locus.

- * 7. *Heliochrysum Abrotani femina foliis* P. Bocconii. *Abrotanum femina verum Dioscoridis Zanoni.*

Boccon.

Tenuis fuit huic *virgule*, fragiles, pedales; *foliis* circundatæ oblongis, angustis; denticulis quàm Abrotani femine longioribus, nonnulli candicantibus. *Flores* in fastigio cauliculorum umbellati, luteo auti colore fulgentes, *Heliochrysi* aut *Stechadis* citrinæ floribus colore & odore persimiles.

Semen à Persicæ allatum plantam hanc in orto M. Extræ Ducis produxit.

Locus.

8. *Elichrysum Creticum* C. B. *Chrysocoma V. quæ Cretica Clus.*

Clus.

Singulares, nonnunquam plures, emittit è radice virgulas, teretes, sesquipedales, incana lanugine & velut tomento obductas; quibus sine ordine multæ adnata *folia*, unciam & amplius longa, uncie quadrantem lata, superne virentia, inferne alba: circa summam virgæ è foliorum alis nati sunt tenues ramuli minoribus foliis præditi: summæ autem virgæ desunt in nudum ramulum, vel singularum, vel genitum, tomento carentem, cui insident singularia capitula, squamulis imbricatis dispositis constant, instar capitulorum Cyani, è quibus prodeunt *flores*; multis staminibus flatu compositi.

Stechadem citrinam Creticam flore amplo *Park.* i.e. *Santolinam* Creticam *Alpini*, & *Chrysocomen* V. fusi Creticam *Clus.* pro una & eadem plantam habeo. Nam descriptiones conveniunt, & locus idem est. Nec diversa nobis videtur.

Stechadi citrinæ alteri indoræ Lobelii affinis, capitulis brevioribus J. B. *Heliochryso sylvæstri flore oblongo similis* C. B. *Stechas citrina sylvæstriar* Park. quam C. Bauhinus sic describit:

Caulis est sesquipalmari, rotundo, incana lanugine obdito, in ramulos aliquot inæquales, palmo breviores brachiato: *foliis* *Stechadis* citrinæ alterius indoræ similibus, latioribus tamen, aliquibus leviter sinuatis, sesquiuncialibus, inferne incanis & tomentosis superne virentibus. Ramuli in pediculis tenues, nudos, uncias quatuor longos, abeunt, quorum summitatibus, *capitulum* unicum squamulorum cum *flore* insidet, qui in pappo brevis ut in *Elichryso* sylv. angustifolio abit.

In montibus Italiæ (inquit) propè Terracinam provenit. Icon J. Bauhini melius respondet plantæ à nobis observatæ quàm Calpurni.

Hanc in muris & rupibus circa Messanam Siciliæ urbem copiosè provenientem observavimus. Hujus aliam speciem invenimus propè Tolonam Gallo-provinciæ portum, *foliis* longioribus, angustioribus, Rorimarini similibus in caule crebrioribus, superne pallidius virentibus, subtus minus incanis, uti sunt & caules. *Flores* eodem modo nascuntur in longis pediculis singulares.

Huic plantæ affinis & similis est, si non eadem,

9. *Chrysocoma altera, peregrina* 1. Clus. *Cujus descriptionem è Clusio subiiciemus.*

Cubitalis perunquæ habet *virgæ* quando adolevit graciles, incanas, & velut tomento quadam obitas, quas incondata serie disposita ambiunt *folia*, longa, gracilia, Libanotis coronariæ foliis similia, vel us etiam angustiora, superne nonnulli virentia, inferne incana, ex quorum sinu nascuntur tomentosi ramuli, minoribus foliis præditi, per summam virgæ rariora sparsa sunt folia, quarum fastigii multi insident squammati *flores*, vulgaris *Chrysocomen* floribus minores, aurei vel flavi coloris, qui marcescentes sulcum colorem contrahunt, & semen exile continent pappo involutum. Radix lignosa, dura, in aliquot ramos divisa. Cum quadam non insuavi graveolentia odorata est, gustuque calidiusculo. Salmantu-

Salmanticensi agro frequens est, (memini & Monpelliano videre) ubi tota æstate subinde nov. Locus.

Hæc planta in eo à nostra differt quod multos flores in ramulorum fastigiis gestat, cum nostra singulos tantum, oblique majores quam vulgaris *Chrysocomen*.

10. *Stechas citrina altera indoræ Lob.* *Heliochrysum sylvæstri flore oblongo* C. B.

Lob.

Raritas hæc multò occurrit. Licetis cocciferis *Sommeris* inter & Monpellium, tota pulchella, facie *Stechadem* citrinam præferens; *folia* tamen sunt latiora, incana, uti tota planta. *Cauliculis* palmariis, in quibus *flores* iidem *Stechadis* citrinæ alterius, grandiores, longiores. Lactucæ agrestis quadantem. Radix non magna, lignosa, indoræ à tota minus nota, pævia, aut inventu facilis.

J. Bauhinus hanc plantam *Stechadi* fusi citrinæ affini capitulis longioribus *Synonymam* facit. Verum plantam, quam sub titulo illo describit J. Bauhinus, eadem omnino videtur *Stechadi* odoratæ purpureæ *Pillæteri* Lob. *sylvæstri*. Quocirca vel Lobelius errat, qui *Stechadem* illam purpuream *Pillæteri* diversam ab hac facit; vel J. Bauhinus qui eandem huic. D. Magnol nihil hic lucis affert, sed nos in dubio relinquit.

Præterea J. Bauhinus *Chrysocomen* secundam, five peregrinam tertiam *Clus.* huic synonymam facit. Eam autem *Clusius* sic describit:

Pediculis, interdum etiam cubitalibus affurgit ramis, candicantibus & lanuginosis, quos Oleæ similia folia, longa, mollia, cana lanugine tecta per intervalla ambiunt. *Flores* autem extremis ramulis pallentes, squamosi & Agerati ferè insimiles. Radices fusi nigricantes.

Hanc alteram *Chrysocomen* Murciani *Almoncilla*, nomine Chamælemoni communi, appellabant. Hispanenses *Romero marino*, i.e. Libanotidem coronariam marinam; & Mauritaniam Granatenis urbis incolæ *Mafajm*.

At neque hic nobis satisfaciunt J. Bauhinus siquidem descriptiones *Clusii* & *Lobelii* non conveniunt ut conferenti patebit, idèque unus & ejusdem plantæ esse non possunt.

C. Bauhinus *Chrysocomen* quartam, peregrinam tertiam *Clus.* huic *Synonymam* facit, minus rectè nostrâ sententiæ, siquidem descriptio *Clusii* melius convenit *Stechadi* citrinæ alteri Lob.

Mira est apud Botanicos consilio in speciebus & *Synonymis* hujus generis.

11. *Stechadi citrinæ affinis capitulis parvis, raris, squamosis, in pappo evanescentibus* J. B. *Aut Elichrysum sylv. angustif. capitulis conglobatis* C. B. ? *Chrysocoma* 4, *peregrina* 3. *Clus.* *Aut Stechas citrina altera* Ad. Lob?

J.B.

Citrina *Stechadis* Narbonensis instar densè fruticat, *virgæ* tamen breviores, tomento candidæ, quas *folia* vestunt citrinæ *Stechadis*, sed longiora subinde, non minus angusta, inoffensa marginum æqualitate, tomento villosa subius obfusa. Capitula singulorum ramulorum (qui longi ac tenues sunt) extremis imposita, aut bina ac etiam terna, semuncia breviora, squamata: *flores* coloris ferdidi & obsoleti, non aurei, quorum apices medi in pappo degenerant. Hujus plantæ idem ferè odor qui dicitur *Stechadi*.

In faxis ac rupum fissuris circa Monpellium variis in locis oritur. Caules huic ramiferos ramis longioribus, tenuioribus, sparsis, & foliis ferè nudis.

Chrysocoma 4, *peregrina* 3. *Clusii* descriptio huic bene convenit: Quocirca C. Bauhinus eam malè *Elichryso* suo sylv. flore oblongo *Synonymam* facit.

Stechadi citrinæ alteri Lobelius flores singulos in singulis caulibus attribuit, quod plantæ huic nostræ non convenit; unde aut malè *Stechadem* suam citrinam describit, aut ab hac nostra diversa est.

12. *Gnaphalium montanum album* Ger. *montanum* sive *Pes cati* Park. *montanum flore rotundiore* C. B. *Pilosella major & minor quibusdam, aliis Gnaphalis genus* J. B. *Mountain Cudweed*, 02 *Cats-foot*.

Humi fundis circimcirca appressa ferè terre *folia* oblonga, per extremum rotunda, incana lanugine obfusa inferna parte, inter quæ surgunt caules palmares aut dorsantes etiam cubitales, tomentosi, candicantes, *foliis* vestiti longis, angustis, è quorum cacumine glomerati pendunt *flores* multi, majores, foliis excucis, squamulis latioribus & brevioribus contextis, speciosiores, jam minores, è minus pulchris squamulis angustioribus & longiusculis confantes, nunc candidi, nunc magis minime purpurantes in medio apicibus nulis, quibus succrescunt longi pappi. Radices fibrosæ repant *Pilosellæ* vulgaris in modum.

In montosis variis in locis v.g. in planitie Novi mercati dicti oppiduli: in ericeto Bernacensi in Locus.

comitatatu Lincolniæ; in montibus *Ingelborough* in Eboracensi provincia & *Plumpton* in Wallia. Hujus due habentur species, altera flore majore, squamulis latioribus, altera flore minore, squamulis angustioribus: utraque floribus colore albo & purpureo variat. In Angliæ species duntaxat nunc invenitur.

13. *Gnaphalio montano affinis Ægyptiaca* C. B. *Baccharis Dioscoridis Rauwolfio* J. B.

J.B.

Planta est cubitalis, *foliis* lanuginosis donata, vèrbasci similibus, & caulem ut in Tabaco amplexantibus. Summa occupant hinculi albi purpurascetes, densè stipati ut in *Stechade* citrina aut *Pede* cati. Radicula odorata, Ellebori nigri similis.

In

Locus.

In descensu montis Libani observavit Rauwolfius.
Hujus meminit Jac. Breynius, titulo Chylocomes Syriace flore atro-rubente.

14. *Chylocomes Syriaca candidissimis floribus* Breynii.

Breyn.

Non na obvia alibi quàm in faxosis Libani montis, ubi à Rauwolfio reperta, in cujus Herbario plantam exsiccatam vidit Auctor postea dodrantalem. *Folia* ejus incana, latiora Chylocomes Germanicæ atque breviora. *Flores* summis caulibus insident pauci, ex argenteis retrorsis squamulis compactiles, Gnaphali montani floribus rotundioribus candidis haud impares, sed grandiores.

15. *Gnaphalium Americanum* J. B. Ger. *Americanum latifolium* C. B. *Argyrome sive Gnaphalium Americanum* Park. parad. American *Eutweco of Xite* cleralating.

J. B.

Ad cubiti altitudinem affurgit, procerius etiam subinde adolefcit, *caulibus* crassiusculis, multo candido tomento obfitis, medulla fungosa factis, teretibus : quibus certa serie *folia* adnascuntur, palmum circiter longa, semunciam lata, in acutum mucronem desinentia, supina parte virentia, triplicem nervo secundum longitudinem decurrente donata, inferius verò villosa & incana. Corymbi summis ramis insident multi conferti, tomento obfiti, quorum singulares *flores* ex argenteis retrorsis foliis compactiles, pappo in medio filamenta coloris rufi aut melini, clusio subflavi, qualia ferè in Gnaphalo vulgari, comprehendunt, quæ tandem in pappum aut *semen* mutata abeunt. *Radix* subest lignosa exlucca, serpentes de se propagans & fibras promittens, minimi digiti crassitudinem ferè æquat, nigra, ex lateribus novos singulis annis caules profertens, qui primum emergentes nihil nisi tomentum esse videntur ; tota æstate flores producentes.

Ex America delatum, indidemque denominatum.

16. *Gnaphalium Brasiliense* Margg.

Margg.

Ex *radice* minimum digitum crassa, multis filamentis prædita, odore aliquantulum cum Helenii radice conveniente, sapore tamen haud manifesto, perenni & quæ novos lubinde caules protrudit, sex interdum & plures prodeunt *caules*, mediocriter rotundi, inferius crassi ad trium pedum altitudinem, geniculati quali ob folia quæ illos ambiunt, subflavi & alba lanugine obfiti. *Folia* autem ambiunt multa, tres vel quatuor dig. longa, angusta, viridia, ac copiosa lanugine alba fæ tomento obfita ; superius minora sunt ad caulem, & caulis displicunt in multos ramos, mediocriter hirsutos. *Ramos* emant hinc inde foliola angustissima, lanugine incana, unum aut duos digitos longos. In extremioribus autem ramorum proveniunt *capitula*, ex squamis oblongis argentei coloris, splendens quinquè foliis albis, dissectis in medio eminente staminulo albo-purpureo : cæterum sunt penitus inodori. Post *stoculos* nascitur *semen* in ipsis squamis, oblongum, fugax, coloris fuso-argentei.

17. *Gnaphalium ad Stachadem citrinam accedens* J. B. An *Elichrysum sylv. latif. capitulis conglomeratis* C. B? *Helicrysum sylvæstre* Ger. emac?

Radix hujus spectatur parum fibrosa & nonnihil lignosa : *folia* Gnaphali, quædam tres uncias longa, alia breviora, culmum unum vel duos lata, tomentosa incana, mollia : *caules* villosi, albi, recti, interdum ramosi, dodrantales & cubitales ; quorum fastigiis duntaxat *flores* hærent & capitula ad Stachadem citrinam accedentia, vel ad Gnaphalium montanum, ex squamis lucentibus constantia.

Locus.

In pratis non longè à Castro novo vico Montepelio vicino nascentem observavimus.

CAP. XI.

De Jacobæa.

Jacobæa à S. Jacobo, cui dicata est hæc herba, nomen accepit.

Jacobæa à cæteris papposis non lactescens, foliis lacinatis, floribus flavis radiatis differt.

A. 1. *Jacobæa vulgaris* J. B. vulg. major Park. vulg. lacinata C. B. *Common Ragwort*, Beggrum.

Radix plurimis fibris majusculis albescentibus terræ firmiter adhærescit, ut non sine difficultate possit extrahi. *Caules* inde exurgunt non rarò plures, interdum unicis, teres, striatus, aliis glabris, aliis nonnihil lanuginosis, in apicis perlonge purpureas, solidus, *foliis* crebris, nullo aut alterno ordine potius vestitis, seliquibuscubitali aut minor, in latiore solo etiam tricubitali, summa parte in ramos aliquot divisus, medium caulem altitudine æquantes aut etiam superantes ; unde fit ut *flores* in summis caulibus & ramulis existentes in umbellis quodammodo dispositi sint, magnitudi-

ne singuli mediocres, radiati. *Foliis* marginalibus cuspidatis, medio disco concoloribus, angustis, oblongis. *Calix* floris quamvis, & laus. *Semen* preexiguum, pappo alatum, per maturitatem rubescens. *Folia* oblonga sunt profundè dissecta, primo in linearum quædam conjugationes ad medium propè costam, deinde in alias lacinias secundarias subdivisa, glabra & obtusius virentia, præsertim supina parte.

In pascuis inque incultis & ad vias passim provenit.

Non solum eandem formam, sed eandem cum Senecione vires & facultates obtinet, auctore *Vire.* Trag., imprimis autem vulnèribus, inflammationibus & fistulis medetur.

Observat Hofmannus Jacobæam caldam nonnullis cataplasmatibus formâ adversus ventris tormina, (quæ melle dylenteria affectos excruciant & tantum non interimunt) felici successe fuisse abdomini applicatam.

A. 2. *Jacobæa Senecionis folio incano perennis. Hoary perennial Ragwort with Groundsel-leaves.* Forst Jac. vulgaris minor Park.

Hæc à præcedente differt 1. *Radice*, quæ quamvis fibris paucioribus constat, perennis tamen est, & sub Autumno nova gemina quasi capita emittit. 2. *Caulibus*, qui huic elatiore sunt & lanuginosiores. 3. *Foliis*, quæ pariter lanuginosiora sunt, obscurius viridia, in angustiora & acutiora, minus tamen crebra segmenta divisa. 4. *Floribus*, qui huic pallidiores, petalis ambientibus minoribus & brevioribus.

In pascuis præsertim inter vepres, & in sepium aggeribus non rarò se offert.

Locus.

Jacobæa pumila Gallica Bocconi.

Boc.

Hæc *Jacobæa* habet cæteris omnibus suæ classis multo tenuius dissecta ; atque est planta pumila & cæteris humilior. *Flore & semine* cæteris par.

A. 3. *Jacobæa latifolia* J. B. *Broad-leaved Ragwort*.

J. B.

Caulem habet tricubitalem, teretem, rubentem, medullâ albi factum, in ramos alterius instar divisum, quorum extremis *flores* insident magni, lutei, stellati cœu vulgata, & tandem in pappolum tomentum evanescentes : at *folia* plurimum differt, doctantem ferè longa, duabus uncis latiora, serrata, glabra, mollia, profundè circa principium secta, reliquâ & ultimâ lacinia ad Bugulæ folium accedente : verum enimverò quæ per ramos conspicitur paulo magis sunt lacinata, Artemisæ ferè divisa. *Radix* obliqua, multis fibris capillata ; suspensor annuam herbam.

In Sundavia Florentem Augusto observavi ad ripam fluvii.

Locus.

A. 4. *Jacobæa latifolia palustris sive aquatica*.

Præcedens descriptio huic per omnia ferè convenit, ut eandem plantam esse mihi pæne persuasum. Differt à Jacobæa vulgari *foliis* suis penè integris, ad principium duntaxat alè incis & velut pinnatis, in caule minus crebris : *floribus* in caule & ramulis summis paucioribus, magis parvis, nec ita in umbellæ formam congestis quemadmodum in illa ; ipsorum petalis laturatius flaventibus, medio disco latiore & majore, è *stoculis* pluribus sed minoribus composito ; stylis etiam minoribus & brevioribus in singulis ; hinc capitula sequentia majora latioraque sunt in hac quam in illa. Differt etiam loco, cum hæc in aquis & paludibus semper proveniat, illa in siccioribus. Perennis planta esse videtur. *Folia* etiam suprema in caule multo minus tenuiter dissecta sunt in hac speciei quam in vulgari Jacobæa. Quinque rami in hac longiores sunt, & a caule magis recedunt, & inferius in caule oriri incipiunt quàm in illa.

Ubique ferè ad fossas & in aquis oritur.

Locus.

A. 5. *Jacobæa Pannonica latifolia* J. B. latif. Pannonica prima Park. latifolia Ger. *Alpina lacinata*, flore Buplebalmi C. B. *Broad-leaved Hungarian Ragwort*.

Claf.

Cubitali interdum excrevit *caule* firmo, striato ; quem ambiunt *folia* lata, rugosa, mucronata, per ora serrata, viridia, latiore basi, & velut appendicibus quibuscumque prædita, infimâ parte quæ caulem amplectuntur, ingrati & nonnihil apicis latoris ; quæ verò à radice germinant rotundiora sunt & majora, sed nullas appendices habent, perinde tamen serrata atque superiora. Summus caulis dividitur in aliquot ramulos, quæ *flores* omnino luteos sustinent, Jacobææ vulgaris similes, multo tamen majores, & ad Buplebalmum amplitudine accedentes, maturitate in pappum evanescentes. *Semen* observare non licuit. *Radix* latis crassa & candicans, lubinde fibras, vulgaris Jacobææ instar in latera expandit.

Provenit in Austriae Sinacique Alpibus : nusquam tamen abundantius quàm supra Herrenalben, quæ longus ascensus est in Durenstein. Floret Junio & Julio, in hortos translata etiam Maio.

Locus & Tempus.

6. *Jaco-*

6. *Jacobaea marina* Ger. *maritima* C. B. *marina* sive *Cineraria* J. B. *marina* sive *Cineraria vulgaris* Park. *Sea flaggwort*.

Ad bipedalem interdum altitudinem affurgit *caule* duro, striato, tomento candido obdūto. *Prima folia* quævis familia sunt, rarioribus filifius, minimeque altis incila, quæ postmodum ad costam usque profundius dividuntur, digitali ferè intercapedine segmenta laciniata intercedente, crassifidula, inferius cinereo molli tomento una cum pediculo obfita, superius atrevicentia, nitida, & nonnulla quoque lanugine fortuita obiter respersa, sapore prædita paucim grato. *Flores* multi, coarctati, Jacobææ, melius in pappos tandem abeunt.

Loc.

Ad litora maris inferi ubique ferè occurrūt in Angliā & Septentrionalibus frustra eam quæres. Hujus due præterea habentur species seu potius varietates, minus, 1. *Jacobaea incana* altera C. B. altera seu minor Park. quæ pilos minor & humilior esse dicitur, *foliis* tamen longioribus, valde laciniatis, laciniatum seu fegmentorum extremis rotundioribus, fuscis, etiam subcineris, *floribus* minoribus colore obfcuriore, qui duos minimum menses durant antequam marcescant & defluant. 2. *Jacobaea maritima* sive *Cineraria latifolia* C. B. Park. cujus *folia* inferiora subrotunda, cum pediculis pedem longa, uncias quatuor lata, ad modum Brassicæ vulgaris laciniata, & per marginem sinuosa; at superiora minora & acutiora: *flores* majores oblongos pediculis incanis & nudis insident, quorum discum aureum *folia* latiuscula pallidiora orbiculatim cingunt.

Argentæ Cretæ *Alpinæ* exat. huic eadem videtur, solâ foliorum incisurâ Pastinacæ amulâ hujus.

Uses.

Jacobæa ad vulnera & ulcera inveterata ac fordida à recentioribus commendatur, quæ succo ejus cum melle permixto expurgantur. Ad dolorem ischiadicum aliisque inveteratis in unguentis usurpatur. Vide Gerard. Laudatur verò & hujus decoctum gargaziarum ad gutturis tumores & abscessus, quos & dicitur & persanari. *Dod.*

Ægypti, autore Alpino, Jacobæa marinâ ad multa utuntur: quippe decoctum ex foliis paratum ad renum velicæque calculos pollere ait, necnon ad sanandas viscerum antiquas obstructions, fugiditatem, strangulationem, sterilitatem, inflationem, atque ad menses interceptos revocandos, in insectisibus.

7. *Ageratum ferulaceum Dalechampii* J. B. *Chrysanthemum Alpinum foliis Abrotani multifidis* C. B. *Acibiles montana* Lob.

Clus.

Herba est cubitalis, *caulis* satis robustus, striatus, quos *folia* ornant tenuiter Chamæmelis modo dissecta, quæ quo magis superiora versus tendunt, eo sunt minora, minutiusque incila: inferiora namque palmo longiora, Ferulaceis sunt proxima. *Caulis* fastigium in pediculos frequentes abit, quibus incompositi *flores* umbellam mentuntur, Jacobææ floribus similes, minores, luteis foliolis radiati, staminibus concoloribus medium occupantibus, tandem in pappos facillimentis. *Radix* longiuscula, mediocriter crassitudinis, fibrata. Sapor huic nonnulli aromaticus.

Loc.

In cacumine montis Epheri mense Octobri florentem reperit J. Bauhinus: Lobelius in celsioribus Galliarum & Horti Dei montium Narbonensium jugis. Nobis etiam cum Monipessulo commorarentur à D. Zuecker Dantiscano in vicinis montibus delata communicata est.

C. Bauhinus à Parkinsono & Johnsono Gerardi emulatore non immerito reprehenditur, quod Ageratum ferulaceum Legd. Chrysanthemum Alpino 2. Clusi idem facit: cum Chrysanth. 2. Clus. nec flores in cacumine in umbellæ formam dispositos gerat, sed singulos aut geminos tantum in eodem ramulo; neque eos parvos, quam Jacobææ minores, sed Chamæmeli vulgaris floribus majores. Verum Chrysanthemum Alpini 3. Clusi descriptio Agerato nostro ferulaceo egregie convenit. Quocirca per errorem, puto, apud C. Bauhinum hæc nomina transposita sunt, & Chrysanthemum Alp. fol. longis tenuiter incis in locum Chrysanth. Alp. foliis Abrotani multifidis transferendum, utemque Chrysanthemum Alp. 3. Clus. in locum Chrysanth. Alp. 2. ejusdem.

Morionus noster plantam hanc Chrysanthemis annumerat, ob semina, ut puto, solida seu pappo destituta. Verum cum J. Bauhinus disertis verbis assereret flores in pappos cessare, nec plantam ipsâ ad manum sit, ubi cum collorem incertus sum: si minus rectè hic dispoferim, J. Bauhino imputandum est.

- * 8. *Chrysanthemum Hispanicum tenuifolium* Morif. prælad.

Folia habet minus tenuiter dissecta quam præcedens floræque duplo majorem. Quamvis hoc fortè alio perimeat, ob affinitatem præcedenti subiunxi; Quod si minus rectè hic collocentur, utraque simul removeantur.

- * 9. *Jacobaea Sicula Chrysanthemi facie* Bocconi.

Boc.

Caulis ei cubito sunt altiores, non ita crassi, inanes, seu intus fungiosi, in plures ramos divisi. *Folia* longa, angusta, adnatis exiguis alis, Chrysanthemis Cretici veluti divisi & formâ, paululum fecerantia. *Flores* in ramulorum fastigiis multiplices floribus Jacobææ multo minores, medio umbone vel orbiculato ambitu luteo auri colore fulgentes.

Loc.

Perpetua est planta, hyemæque facili sustinens, ad Catanam & Tauromenium frequens.

- * 10. *Jac-*

- * 10. *Jacobaea multifida umbellata annua* Bocconi.

Boc.

E radice tenui parvâ *folia* plurima per terram strata, uncialia & triuncialia nonnunquam, Jacobææ more lobata, supra virentia, subius incana, in extremo circinata rotunditatis, in margine sinuata emittit: quorum è medio *caulis* affurgit pedalis, alatus, rotundus, leviter hirsutus, *foliis* cinctus primum Jacobææ divisi, demum Abinthii modo tenues incis. Hic *caulis* in summitate pluribus ramis palmaribus quasi laxè umbellæ in modum dividitur, quorum cacuminibus insident *flores* petalis latis & planis, aureo colore fulgentibus, & cingentibus umbonem pariter aureum, ex multis *staminibus* concoloribus consilium, qui tandem recidunt in semen pappolum aliarum Jacobæarum more.

Annua est planta. Nascitur ad Agrigentum & oppidum Montapertum dictum.

C A P. XII.

De papposis non lactescentibus petalis marginalibus cuspidatis, foliis integris levibus seu

De Jacca Oleæ folio. C. B.

1. *Parmica Austriaca* Ger. *Austriaca* Clusi Park. *Jacca oleæ folio, capitulis simplicibus* C. B. *Xeranthemum aliud sive Parmica quorundam* J. B. *Austriaci Snerzwozt.*

Clus.

Cubitali affurgit *caule*, candicante, Cyani æmulo: *Folia* illi infima caulis parte secundum radicem numerosâ, longiuscula, angusta, supenè molli lanugine incana, acidulicisq; saporis; in ipso autem *caule* rariora. *Caulis* in aliquot ramos le spargit, sustinentes *capitula* è squamis velut argenteis imbricatis sibi invicem incumbentibus contexta: è quibus emergit *flos* venustus & elegans, duodecim aut quatuordecim foliis constans, duris, ficeis, mucronatis, coloris intio albi, deinde ex cœruleo quodammodo purpureiscentis aut illius æmuli qui in Scamodis minoris Martis flore elucet, nullo odore commendatus, sed sola venustate gratus, & immarcescibilis: coloris enim gratiam renet per multos annos è trabe suspensus, aut inter clausas repositus: in ipsâ vero planta [si non evellatur] senescens subulsum contrahit colorem. *Semen* non multum dissimile Scamodi minori, tenuius tamen & copiosum inter albam lanuginem læt. *Radix* singularis est, nigricans, dura, capillaribus quibusdam fibris septa, sed annua.

In Austria circa Viennam urbem & albi invenit Clusius.

Parmice nomen huic plantæ imposuit Clusius, non quod sernamenta moveat, sed quod relictis notis satis apud cum Dioscoridis Parmica conveniat.

Pulliam incanam Jacceam alteram folio oleæ Lob. haud libenter pro diversâ specie admiserim, quam per omnia similem incanæ alteri [i.e. Xeranthemo] scribit capitulis & floribus, sed *cautulo* mutis diviso esse, palmari & sesquipedali, foliis majoribus Oleæ, migulique incanis, minime serratis, capitulis habitioribus, nitidis argenteis squamis, gustu autipido, minime amaro.

Loc.

2. *Xeranthemum* J. B. *Jacca Oleæ folio, flore minore* C. B. *Parmica Imperati, sive minor* Park. *Parmica Imperati, an Parmica Austriaca species* Clus. cur. post. 2. Ger. emac. *Smaller Snerzwozt.*

J. B.

Anguloso est *caule*, duro, lento, incano, lanuginoso, tenui, pedali & altiore pro ratione foli, plurimum singulari, in multos ramos divaricato; per quem *folia* alternatim disposita, densio tomento candicante undiq; obfita, inferius candidiora Abinthii vulg. foliorum colore, uncias duas aut tres longa, culmum lata, unico nervo medium folium percurrente, dorsum plerumq; reflexa. Singulorum ramulorum extremis singula hærent *capitula* oblonga, ex squamis candicantibus & lucidis, nigris contexta, in octo densis cum striâ rubente. *Flos* stellatus, squalidus & exsiccus foliis confat, sex, seprem, aceto etiam pluribus, aridiusculis, rubentibus, parvis, capitulorum squamas imitantibus sed longioribus, quorum medium occupant stamina numerosa confertaque, rigida, candida hirsuta, inter quæ latent semina lata veluti spine alba, mollia cum barbula in summitate villosa. *Radix* singularis, lignea, annua: E semine deceduo novæ Autumnio statim exurgunt plantule que per hyemem viorem suam retinent, & vere sequenti excalescunt. Trita herba odorem aromaticum exprimit.

Primo hæc observavimus in Arni fluminis alveo propè Florentiam in Italia, postea etiam in agris Loc.

quibusdam non procul Monipello. Xeranthemum vocabat Gelnus ob siccitatem & squaliditatem florum etiam recentium. J. B. Hanc proculdubio intelligit Lobelius nomine *Incanae alterius Cyani* aut *Jacæ capitulis & flore*, quamvis ipsa (minus rectè) leniter serrata faciat, & caules ab eadem radice multos: ideoque C. Bauhinus frustra pro diversâ specie eam ponit.

CAP. XIII.

De papposis non lactescentibus florum petalis marginalibus cuspidatis, foliis dissectis & spinosis seu.

De Carina.

Planta hæc à Carolo magno, primo ejus nominis Imperatore sic dicta est, quia exercitus ejus Angeli montu usi radices hujus à peste liberari fuerunt.

Masticatio ejus in peste prodest dicitur.

1. *Carina humilis* Park. *Carina sive Chameleon albus Dioecoris* Ger. *Carina acaulis magno flore* C. B. *caulifera & acaulis* J. B. *The low Carline Thistle*.

f. B.

Carinae radix, cujus præcipua est commendatio, longè latèque vagatur, profundèque intra terram agitur, crassitudine pollicari plus minus, superficie veluti corticosa & foraminulenta, colore fons rufus, intus candido, sapore aromatico, nonnihil gravi: antequam verò à terra emerget, in capita aliquot utrumvisque facillè, ex quorum singulis separatim folia in orbem supra oriuntur, palmum unum aut duos longa, unciam unam aut alteram lata, profundis ad costam usque incisuris divisa & veluti crispa, aculeis minacibus horrida, nonnihil tomentosa, viridantia excepta pediculi infima parte atrorubente: in horum medio fissilis hæret echinus, orbiculatus, spinosissimis foliis undique obtusis, è cujus umbilico flores emittant flaminei, purpurascens, vallo foliorum argenteorum cincti. Semen pappolo tomento involvitur, oblongum, hirsutum.

Aliis è singulis capitibus caulis surgit, pedem alius, atrorubens, lanugine quadam donatus, non sine foliis alternatim positus, in cujus summo echinus nascitur floridus, ut jani dictum, foliis qualia in caule & circa radicem conspicitur circuncirca stipatis. Carina, inquit Camerarius hort. pleueneque si eo anno floreat quo in horum transferatur sine caule permanet, sin minus, multo ferior altero anno surge & cauligera fit. Alii quoque plerique Botanici Carinam aculeon & cauligeram eandem speciem plantam censent, & rectè meo judicio. Verum F. Columna *cauligeram* non eandem acaulem sed congenerem existimat. Nam quæ caulem habet (inquit) nunquam humilis esse florida, ut vulgaris; & genere diversâ folia proferit, angustiora, virentia, magisque spinosa, *fiorentique* è minoribus barbulis usque candicantibus, umbone intus foveolis purpureo-rubentibus composito, quamvis antequam expandantur, lutei conspiciuntur. Plura capita proferit, nimirum in singulis caulis singula. Alii diligentius rem examinent.

Locus.

In Germaniæ pascuis sterilibus & dumetis frequens oritur, nec minus in Italia, Gallia Narbonensi & circa Genevam in montosis.

Refert Gesnerus hujus floris calycem tum recentem tum etiam ficum noctu claudi, ad Solem verò aperiri. Germanis *Herburtz* dicitur, i. e. Apri herba, quia minimum Apri ejus radices appetunt, non (ut vulgè Fuchsius) quod sues si in polesta exhibeantur perimat; hoc enim experientia repugnat.

Hujus capitula carnosa, calyce, floribus ac semine resectis, ex aqua cocta cum butyro, sale & pipere Cinarum more suave edulium præbent. *Gefn.*

Dol. l. q. c. i.
S. 19.

Helmontius magni facit radices Carinæ, quas sympatheticè, perinde ac earum succus & extractum solet, arcere somnum statuit, multo magis somnos præternaturales. *D. Soame.*

Carina alexipharmaca est & sudorifera, Pestis contagia arceat curatque si tempestivè propinetur. Diuretica quoque est & emmenagoga; hydropicis confert, tinea ventris necat. *Sched.*

Philippus Melancthon cum hypochondriaci doloribus confisteretur, uli herbe Chamæleontis eos mitigavit: & hujus remedi efficaciam cum deprædicasse testatur Camerarius.

2. *Carina sylvestris* J. B. *sylv. major* Ger. Park. *Cnicus sylvestris piniflor* C. B. *The common wild Carline Thistle*.

Radix nictur simplicis, alè in terram descendente [Petroselini radici aequali] paucis fibris donata, durâ & lignosa, sapore nonnihil acris & aromatica. *Caulis* plerumque simplex, interdum geminus, in sterilibus vix palmum alius, in lætiori folio pedem superans, teres, striatus, purpurascens, folia crebris nullo ordine positus veltitis, prope summum ramos aliquot rectos spargens; quibus ut & summo cauli insident flores capitati, majusculi, latiores, ex pluribus foveolis, dense stipatis, obscure purpureis, vix è lanugine conspicuis, limbo foliorum actuatorum tum colore tum consistentiâ fraxineorum cinctis compediti. *Caulis* floris è pluribus foliolis, squamatis dispositis, & ad margines spinosis componitur. Foveolæ autem singuli, singulis insident feminibus, eorumque styli è floribus disco extantes lutei sunt. *Folia* angustiora sunt, pallide viridia, laciniosa, crebris ad margines spinulis non admodum rigidis munita, crispa, averfa præcipue parte lanuginosa.

Serius floret & sub finem æstatis. In pascuis ficioribus & ericetis per totam Angliam frequens oritur, nec minus in transmarinis quotquot ultravivis regionibus.

Temper.
Locus.

3. *Carina*

3. *Carina sylvestris minor* Ger. *Acarna flore luteo patulo* C. B. Park. *Carduus Carina minor* Sylv. *Clusii flore luteo* J. B.

Clus.

Palmi altitudinem non superat *cauliculus* tenui, unico, canè lanugine obfuso. *Folia* Carinæ sylvestris vulgaris foliorum æmula, minor, incana, spinis horrida. Summo cauliculi fastigio bina utant, mediè lanugine pallidi, quam ambunt rigidulicula & exluca foliola, coloris flavi. *Radix* tenuis, rufescens, virax non est, sed singulis annis perit.

Nuquam hanc inveniente Clusius quam in aridis quibusdam, petrosisque ac desertis circa Sal- Locus & Tempus.

4. *Acarna capitulis parvis luteis in umbella* C. B. *Acarna sive Acorna, altera Apula* Col. Park.

Col.

Radix est pollice ampliore, bipedali ferè, ex albo flavente, odorata, Chamæleontis albi modo aromatica, lacte dulci turgida. Invenitur etiam in illa mensè Februarii lac velut gummi densum ceræ modo sub foliis, non locus ac in Chamaetione alio nobis descripto. *Folia* ei sunt Cnici vel Atractylidis, in terram expansa, sed non harentia, duriora, levia, acutis admodum spinis, quæ hyeme regerminant: è quorum umbilico *caulis* rufescentes aut rubentes parum lacte turgidi prodeunt, cubitales, foliis alternatim harentibus cincti: in summo verò non tria aut quatuor tantum capitula ad modum Carinæ sylv. vulgaris gestat, sed veluti densos corymbos in umbella ferè. *Capitula* parva, echinata, acanacea, Anthenididis florem æquantia, foveolis intus lutescentibus, atque circum radiantibus barbulis luteo laturo admodum colore, quibus perfectis capitula etiam lutea videntur, & *semina* (ni fallimur, nec enim ad maturitatem perducta vidimus, sed incipientia) pappum habent candidum levicum, tenuissimum. Augusto floret, Septembri femina perficit.

Ab hujus radice fungi exeunt laudatissimi, Cirtinolis gratissimi & maxime expetiti.

Circa Cirtinolum Apulæ oppidum in agros margibus sponte fructuat.

Hanc ipsam plantam, aut certè ei simillimam, in Gallia Narbonensi, Italia & Sicilia non procul à mari copiose provenientem observavimus. *Radix* est perenni, plures ei ab eadem radice *caules* exeunt, rubentes, glabri; *floris* dictum luteum ambientes barbule aureæ: *Florum* tamen capitula (quantum meminimus) paulo majora erant Chamæmeli floribus, quibus ea magnitudine paria scit Columna.

Locus.

5. *Acarna flore purpureo-rubente patulo* C. B. Park. *Acanthoides parva Apula* Col.

Col.

Radix habet tenuem admodum respectu plantæ, paucis fibrillis divisam, parum flavicentem, lignosam, odoratam, sapore amarulicula, ad sylvestris Valerianæ gustum ferè accedente. *Folia* ei parva multum respectu Chamæleontis albi, per ambitum aculeata & spinis horrida, Atractylidis vel Acornæ modo, supernè atque magis infernè araneas lanugine obita, ut multa excipi possit, quæ ita ductilis ac tenuissima est, ut Bombycinæ telæ vicem supplere possit simul composita, atque ita facillimè neri potest, & filo tenui ac tenaci, ut tela inde effici possit. *Caulis* rotundus, dodrantalis, albus, eademque lanugine obitus, foliis alternatim Acornæ modo veltitis; quibus perferente se flore ab imo decedentibus, intra pars caulis ad medium usque Atractylidis ritu denudatur: in summo verò & juxta capitulum (quod unicuique genere lolet) folia densiora sunt in rotæ modum, caulescenti Carinæ æmulatione, cui etiam floris effigies similis admodum, verum minor multo, Acornæ primo loco à nobis descriptæ par & similis: barbulis enim levibus nictisque floris umbo intus capitularibus foveolis constructis, circinditur, ut in Carina sylv. &c. usque purpureo-rubentibus, quem colorem in aliis non observavimus. *Semen* cinereum, læve, amarum, parvum, pappolum.

Julio floret & Augusto perfructur; Locis incultis, siccis, editoribus sterilibusque Cirtinole frequenterissima via quæ ducit ad Vincam Aquamena dictam. Emitit aliquando unam aut alteram propaginem circa caput, sed Impia dictæ herbe Plinii modo supra patrem elevatam, in qua capitulum & floris omnia verò minora.

Nos Cardium hunc in Sicilia circa Messaniam, Italia circa Florentiam, & Gallia Narbonensi prope Montepulium invenimus spontaneum, in arenosis. Locus.

6. *Acarna Theophrasti sive Acorna Plinii* Col. Theophrastus his *Acarna*.

Col.

Radix nictur longa, pedem superante, crassitie digiti majore, pallente, odorata, Carinæ vulgaris modo, etiamque lactescente, dulci. *Caulis* ei bipedalis foliis alternatim harentibus, Atractylidis & Cnici modo, & similibus, durioribus verò, magisque pungentibus, laviisque, in summo tria aut quatuor capitula gestans ut Atractylis, quæ florem æstatis hinc emittunt luteum, foliolis five barbulis circumambientibus. Alteris, Anthenididis, vel portis vulgaris Carinæ modo, sed colore magis lacturo. *Semen* Autumnum pappolum, ut in congeneribus, sed parvum, cinereum, Chamæleonti albo simile, sed proportionè minus.

Atractylidis antequam floret perhimalis est (inquit Columna) verum in Acornæ lævorem florurumque vigentium alperitatem majorem observavimus, caulique rufum & ad rubedinem inclinantem colorem, atque totius plantæ succum candidum, pinguem, viscosum, facili ætate concretentem, dulci sapore.

Cc

In

3. *Cacalia Americana* Park. *Valeriana Urticaefolia*, flore albo Cornuti.

Cornut.

Huius plantae radix ut Afaro fibrosa, non altè descendit, sed in summo terrae leviter haeret, adeoque est aplicationis avida, ut sarpus nudat supra terram fibras, quae saporis & odoris gratiam Nardo non inferiorem obtinent. Valeriana vulgaris longe nobiliorem, si enim diutius in ore dentibus prematur, multa succinata halitum commouet, linguamque postmodò ut Cinnamomum acriter pungit. [Saepequid dicit Cornutus, Parkinsonus noster nullum animum neque in radice huius, neque in foliis aut flore odorem percipere potuit.] Pluribus lacculis affurgit, rotundis, cavis, geniculatis, glabris, longitudinis ultra cubitum; hi in plures alas dividuntur. Folia ex adverso bina semper ab radice ad summum usque caulis fastigium nascuntur, referuntque Scrophulariae, aut Urticae minoris folia, minime tamen pungunt & dilutissime virent. Cuiusque caulis apex in mucarium spargitur, Floribus ornatum parvis inodoris, Valerianae limilibus, sed ex uno calyce pluribus. Post aestivum seculum longicula tenui pappo haerentia in auras abeunt.

Tempus. Floret Septembri. Hyeme sola radix superflua vivit, reliqua intereunt.

4. *Ysaulex Calitacal*, seu *virga nigra saxorum* Hernandez.

Hernand.

Pracedenti similis & congener esse videtur, folia ferens Urticae, ferrata: caules purpureos, teretes, quatuor cubitos longos: flores in cacinum comantes, pilosos, non senescentes, & purpurascens ex albo.

Nascitur in locis saxosis Xalatlauhcentium. Sapor citra ullam distinctionem Anisum refert. Radix pugilli mensura tuta, devocative ex aqua seu vino sudorem elicit dolorem passis, atque ita cum lenit, ut mirabilem praestet ea in re operam.

CAP. XVI.

Linaria aurea Tragi Ger. *Linaria foliolo capitulo luteo major* C. B. *Heliachrysis Tragi*, sive *Linaria tortia* J. B. *Chrysoleme venior sive Coma aurea Germanica & Neapolitana* Park. *Virga aurea Linariae foliis* Moric. *Golden-rod with Lead-flor leaves*.

Clus.

Cubitalibus aut amplioribus interdum affurgit ex una radice virgis, teretibus, gracilibus, duris, nigricantibus, lentis & fractu contumacibus, quas non quina aut sena, (ut Dioscorides fere attribuit) sed numerosa ambunt foliola, longicula, angusta, lino familia, dura, mucronata, futura viriditate nitentia, amari gustus & nonnulli aromati. Externa virge in multos tenues ramulos desinunt, quibus insident singularia foliola capitula, florem luteum, ex multis foliulis quinque radiolis decussatis styloque in medio prominente constantibus compactum amplectentia, nullo odore commendabilem: deinde semen nigricans, longicolum, quale fere in Hieraciorum generibus superne villosum pappi instar, quod levissimo vento excussum, ejus arboris fertur. Radix dura est, lignosa, nigra, aliquot fibris donata, singulis annis germinans, novaeque virgas profertens.

Locus. In montosis pascuis ad sepes propè Ratissponam & alibi in Germania: necnon circa Monspelium in Gallia Narbonensi oritur, nobis observantibus. Clusius, cui Olyris Austriae inscribitur, multis Pannoniae locis inveniebat, inque Austriae prato quodam editore & sicciore circiter nullare infra Vienneam.

Tempus. Augusto mense floret. Semen Septembri maturefuit.

CAP. XVII.

De *Conyza* flore nudo.

1. *Conyza major vulgaris* C. B. *Con. major Matthioli*, *Baccharis quibusdam* J. B. *Baccharis Monspeliensis* Ger. Park. *Great Fleabane*, *Ploumans Spiknard*.

J. B.

Flores radicebus multis, sparsis, non altè depactis, lignosis, fragilibus, odoratis, amaris & acerbis surgunt ad cubitos tres aut quatuor alti caules striati, atropurpurei, incana lanugine hirsuti, foliis rigidis, foliis singularibus non admodum crebris vestiti, supra medium in multos ramos & rectos divisi. Folia verbaschi nigri aut Digitalis purpureae, minora, molli lanugine pubescentia, leviter crenata, odorata, sapore acri & amaro. Flores in summis caulis & ramulis conferti, graviter olentes, lutei, pappi, e plurimis foliulis perezicis, dense stipatis cum stylo in unoquoque exstante bicorni compositi, nudi, e calyculis squarrosis mollioribus, viridi luteoque verticilloribus, squamis exterius purpurantibus. Semina exigua, oblonga, fusca, pappo adnascente alata.

Scitus & sub Autumnum floret semineque maturat.

2. *Conyza*2. *Conyza caulis rubentibus tenuioribus, flore luteo nudo* Botan. Monsp.

Magnol.

Caulem habet cubitalem, rubentem, in varios ramulos subdivisum. Folia cum adhuc planta semipetalis est Conyzae majoris latitudinem habent, & Cisti ladaniferae folia repraesentant; dum vero debita acquisivit magnitudinem & floret, angustissima sunt & contracta. Ramuli omnes flores proferunt rariores multo quam in reliquis fore Conyzis, luteos, in calyce rotundo & oblongo, nullis foliis radiati cinctos, & in pappo evanescentes.

Annua est planta, gravem halans odorem Conyzae majoris.

Septembri mense invenit descriptionis Autor P. Magnol copiosè florentem in fossis humidis seu Locus & eius viam qua à pago Peraulsi itur ad stagnum Volcarum ad dextram; ubi & nos cum Monpeli Tempus. eilemus eandem observavimus & collegimus.

3. *Conyza major capitata seu globosa* Bocconi.

Radice constat satis crassa; quin & caule, foliis, ut & odore Conyzam majorem apprimè refert hanc plantam; sed in flore id praecipue notandum quod concrecat illius discus seu umbo in globum seu caput globosum Lachrymae Jobi figurè non abimile; & insuper quod absolutis & ad maturitatem perductis feminibus sese aperiat caput globosum, atque semina affundit in pappo abeuntia; quodque in medio capitis globuli infecta exigua utrimum signantur.

Locus ubi invenit non addit Descriptionis autor Paulus Boccone.

CAP. XVIII.

De *Eupatorio Cannabino seu Avicennae credito*.

Eupatorium Avicennae dictum floribus nudis purpureis à congeneribus differt. Sub hoc enim titulo comprehendere possint omnes hujus generis plantae quibus haec noce adiunt, sive foliis digitatis sint, ut Eupatorium cannabinum seu Avicennae propriè & stricte dictum, sive foliis integris, & Eupatorium Canadense folio Enulae Cornuti.

Possit etiam aliter, & fortasse commodius, pro nota Senecionis characteristica sumi, folia habere laciniata; ita ut quaecunque hujus generis herba flore nudo, folio laciniato donata sit, Senecionis species habeatur, sive floris color luteus sit, sive purpureus; adeoque Senecio viscosus Aethiopis flore purpureo Bryoniae & Eupatorium ericoides Senecio bonae spei ejusdem verae & genuinae Senecionis species erunt. Harum prior alias etiam notas Senecionis habet, minium calycem striatum, florem celerimè in pappum facilem, semen Senecionis nostri simile, nec nisi magnitudine differens, tactum viscidum: Posterior semina Eupatorii obtinet, & foliulos etiam perimiles, ob quas rationes rectius fortasse ab Autore Eupatorii accensetur. Verum nos characteres obvios & expositos quae primo aspectu visui se ingerunt sectamur, cum quae à seminum qualitatibus sumuntur oculos nostros per se vel latent vel fallunt.

1. *Eupatorium cannabinum* Park. C. B. *cannabinum* Mat Ger. *adulterinum* J. B. *Avicennae creditum* Geln. *Herba S. Kunigundis* Trag. *Common Hemp-Agrimony* cū *Dutch Agrimony*.

Radix oblique acta plurimis fibris majusculis albicantibus terram apprehendit. Caulis duos tredec cubitos altus, rectus, teres, tomentosus, & in viridi purpurascens, medullis albi plenus, gratus & aromaticum odorem cum inciditur spirans, multis albis concavus. Folia in caule crebra, adversa, in eodem pediculo terna, Cannabis folia nonnihil referunt, oblonga, acuminata, per ambitum serrata, sapore amaro. Flores velut in umbellas digesti, singuli foliulis quinque vel sex purpurantibus compositi, quorum uniuscuique stylum habet oblongum; biturcum, & suo insidet semine. Semina autem per maturitatem cum pappo innascente volant.

Ad fluminum, necnon rivalorum ripas, sicciorum, & stagnantium aquarum margines subinde nascitur; Julioque mense apud nos in Anglia floret.

Epaticum est & vulnerarium, Ullis praeipue in cachexia, catarrhis & tussi, inque urina & menstrui, sibus retentis. Extrinsicis & nobilissimis est vulnerariis. Schrod.

Radibus vim purgativam ineffe experimento proprio didicit Gesnerus: cui eorum pugillis in vino decoctus, colatus & potus per horam post alvum semel movit; postea vero vomitum duodecies fere cum magno labore, ita ut Hellebori albi milar purget, sed multo facilius & tutius. Pro fuit fane plurimum (inquit) magna pituita copiam evacuata. Hinc verisimile est succum herbae in catapostis devoratum intestinorum vermes necare. Tragus Argentinae in pecoribus tantum curandis usurpatum tradit; & prudenter nobis facere videntur Argentenses, siquidem experimento Gesneri constat nimis vehementem esse quae operationem, quam ut in humano corpore interius ejus usus possit probari, nisi parva quantitate & aliis corrigentibus mixta.

C c 3

In

- A. 6. *Gnaphalium minimum* J. B. minus repens C. B. ? *perperam*, non enim repit, variis procumbit, sed erigitur. *Filago minor* Ger. *Gnaphalium vulgare tenuifolium* J. B. Hæc cum duo pro eadem plantæ specie habeo. *The least Cudweed.*

Lignescit radix multis fibris capillata, haud secus ac *Gnaphalo* vulgari sive *Impie*: *Caulis* multus, dodrantalis, ramoti: *folia* unciam longa, sili parè tenuitate, incoacta, mollia, tomentosa, incana: *stipuli* & capitula per caules disposita, ut in prædicto *Gnaphalo*, sed pauciora minoraque.

Hæc est *Gnaphali* vulgaris tenuifolia descriptio apud J. B. quæ plantæ quam nos hic intelligeamus volumus exactè convenire, ut & locus inter legetes, solo præsertim arenoso aut glareoso.

Gnaphalium parvum ramosissimum, foliis angustissimis polyspermum.

Hujus plantam siccam habemus ubi collectam non recordamur. Radice est parvâ, simplici: caulibus selsquapalmaribus aut majoribus, firmis, in plurimos ramos & furculos divisis & subdivisis, foliis oblongis angustissimis, brevibus, acuminatis hirsutis. Flosculorum globuli in ramulorum divaricationibus, inque summis furculis sedent pediculis brevibus aut nullis. Color flosculorum, quatenus in sicco discernere licuit, albus.

7. *Gnaphalium oblongo folio* Ger. emac. *supinum oblongo folio* Park. majus, lato, oblongo folio C. B. *Long-leaved Cudweed.*

Clas.

Palmares vel etiam majores habet cauliculos, quorum alii surrecti, alii secundum terram inflexi, teretes, villosi, quos indigesto ordine mollia, incana, latiore infima parte amplexuntur folia, extremitate mucronata: multa summo cauliculorum fastigio infident capitella candicantia, flarescente lanugine plena. Radix crassiuscula est, subfusca, fibris aliquot prædicta, quæ an vivax sit, asserere nequeo. Aliquid autem affinitatis habere videtur cum *Filagine* minore *Dodonæi*.

Desertis quibusdam & ficcoribus colliculis nascentem aliquando observabam.

- * 8. *Gnaphalium minus latioribus foliis* C. B. Park. Ger. emac. *Gnaphalium unico cauliculo* J. B. *Small broad-leaved Cudweed.*

Clas.

Unico assurgit cauliculo, aliquot ramulis in diversâ se contorquentibus prædito, quos hinc inde septum latiuscula, mollia & incana folia. Ad ramulorum internodia nascuntur, inter foliorum congeriem, quina, sena aut plura capitella, simul congesta, ex flavo canescentia, multa lanugine plena. Radix inutilis, sed deciduo semine novæ plantæ singulis annis renascuntur.

In ficcoribus (quantum memoria clauso succurrit) agris, præsertim demissa segete occurrunt.

9. *Gnaphalium Alpinum pulchrum* J. B. *Alpinum magno flore, folio oblongo* C. B. *Fair Lions foot, or Mountain Cudweed.*

Caulibus est palmaribus, dodrantalibus, altioribus etiam, tomentosis, quos folia vestiunt longa, angusta, villota, trium quatuorve unciarum longitudine, culmo latiora. Summum fastigium flores gerit satis magnos, corymbatos, papposos, ex staminibus luteis atque splendentibus constantes, sessiles, molli lanugine intertextos, in medio fororum xili carptam lanam imitantium, radiatorum. Folia propter terram multa, superioribus minus multum abimilia, statim è radicem latis crassarum, nigrarum, multis fibris pulvis capillarum capitibus oriuntur.

In montis Juræ præalto vertice la Dolaz dicto invenimus.

Huic affinis si non eadem planta est

10. *Gnaphalium Alpinum, magno flore, folio brevi* C. B. dicta: *Gnaphali Alp. pulchri aliusd genus* J. B. *Leontopodium majus* Park. *Leontopod. sive Pes leoninus* Ger. em.

Hoc à priore differt, 1. Quòd radicem tenuem foliaque brevia obtineat, cum illud radicem habeat magnam, folia oblonga. 2. Quòd flores nigricantes ex fulco violaceo gesserit, cum hujus capitella pallescentibus flosculis contentis, in reliquis conveniunt.

Suspicio *Lobelium* minus curiosè plantam inspexisse, nec pietorem fideliter suas partes epigisse, & proinde unam & eandem speciem plantam esse hanc & illam. In arduis Italiæ & Germ. Alpibus inque Baldo Veronenli provenire refert Lob.

- * 11. *Gnaphalio Alpino affine Leontopodium parvum* Lobeli J. B. *Gnaphalium Alpinum minus* C. B. *Leontopodium parvum* Ger. *Leontop. minus* Park. *Small Lions foot.*

Lob.

Dioscoridi & neotericis præterita hæc huic [iconi fci.] effigie habitique toto convenit, singulari, dodrantali cauliculo & folio *Gnaphali* montani, densa lanugine incanis: flosculis summo caule luteo-pallentibus *Gnaphali* montani, exili ligneaque radice.

Hanc plantam J. Bauhinus apud fratrem Calparum inter plantas ejus siccas se vidisse refert. At locum ejus natalem non indicant.

12. *Gnaphalium umbellatum minimum* J. B. *roscum* Park. *roscum sive sive & roscum hortense* C. B. *Hoof Cudweed.*

J. B.

Plantula hæc vix unciale magnitudinem superat. Ea aliàs unica & simplex, aliàs in plures velut ocellos divisa, ex foliis constantes candicantibus, hirsutis, inter quæ oculus conspicitur, minimi digiti unguem ferè latus, asperiusculus, ex flavo virescens. Cauliculus etiam foliola vestiunt, prædictis minor. Radix ex mris fibris constat, lignæ durici, nigris, contortis, ipsa plantula longioribus.

In montis Ceti arenosis & maritimis sabuleis Maio mense floret: nos in insula parva ad promontorium Siciliæ Pachynum, nunc *Capo Passaro* dictum, collegimus.

Ab hoc non aliter quàm cultura, & accidentibus inde ortis differre putamus *Gnaphalium roscum hortense* C. B. cujus ramuli triunciales, reclinati, foliis subrotundis cincti, quorum summitatibus flos rose modo expansus, disco luteo, etiam aureo foliolis ut in ramulis undique sustentatus [Pachynum duplici foliolorum circulo cinctus] infidit, eleganti spectaculo.

4. *Atractylis* Lob. Ger. *lutea* C. B. *fl. luteo* Park. *vera fl. luteo* J. B. *The Distaff Thistle*.

Col.

In planta juvenis & tenella radix parva est, duro cortice, foris pullo, dulci sapore, gravi odore: Folia prima carnosa, humi haerentia, expansa in orbem, lata, oblonga, (truncata aut longiora) per ambitum aculeata, quae postea lacinias paulatim dilancantur. Calcitraperae vulgaris & aliorum Carduorum modo, virentia, sed alba lanugine obita, alpina sibi non pungentia dum in terra jacet, atque pluvia marcescunt antequam caulis erumpat. In vernali tempore verò planta lignosa est radix, atque folia dodrantem longa & nervosa, cum caulis erumpit (mense Aprili) levia, profundè lacinata, aculeata magis, duriora atque pungentia, bipedalem caulem alternatim ambientia, qui solidus, rotundus, hirsutus, crassus, atque in summo alis divisus paucis, in quibus minora habentur folia, Cnici formâ & modo haerentia, inter quae lanosior araneola veluti ac longa lanugine dependente obfusus est (scuti & alae) tactu gummosus, odoratus, gravi & aromatico odore, thus quodammodo imitante, sed graviore nec tamen ingrato. Ab ima florum parte ut & summis virgis oblonga dependet lanugo, ut ex col. solet ad nendum aptata, ob cuius similitudinem *Atractylis* haec dicta fuit. Capitula tria aut quatuor sylvestris planta profert Julio mense, flores luteos obsoletos minutis foliis ut Cnici constructos, paucos & inconcinnos edentia; foliisque tunc magis rigent atque pungunt atque etiam capitula, nec succum amplius fundunt affixis venulis, ob humoris diminutionem & siccitatem. Singulis floribus Cnici modo & Acanaceorum singula subsunt (femina, minorum definitibus, fulviscentibus, splendens, inaequalibus. Semen verò quadratum, rhomboides, Cnici aemulans, ex albo purpureo primum, deinde flavescens atque perfectum nigrum, splendidum, punctis velut inscriptum. Caulis cum flore incipit jam denudari incipiens, paucâ tandem circa capitula folia relinquit, eaque maxime pungentia, duras, atque cacumine hirsutus, ut Colidis vicem de se praebat atque amuletur, dependente veluti flamine candicante illa oblonga lanugine.

Hujus plantae radix, folia atque capitula virentia, avulsa aut recilia quovis anni tempore ab exortu initio floris germinatione prima ad florum usque productionem (postea enim arefcit) languinem succum semper emittunt, in venulis servatum, nam in carne aequum vel virentem habent. In radice disrupta aut caule reciso venulae circa corticem dispositae cruentâ stillâ emittunt se produnt.

Locus.

In Italia & Gallia Narbonensi, necnon circa Genevam, ad vias & agrorum margines ubique ferè provenit.

Nunquam observavimus *Atractylidis* florem colore purpureo variare, ut voluit Lobelius & Dodonaeus.

Quin si reperiat hujusmodi *Atractylis* solo floris & foliorum glabritie ad descripta diversa, non libenter pro specie distincta, ut vult C. Bauhinus, eam admiserim.

* 5. *Calochiermi Carduus Cretensis* J. B. *Atractylidis* & *Cnici sylvestris similis* C. B.

Cum Hon. Bellus hanc plantam *Atractylidi* similem, majorem tantum fuisse ad Clusium scribat: Et Clusius eandem feminis à Bello missis natam, (quae antequam florem profertur gelu corrupta est) *Atractylidi* pariter valde similem dicat; neuter autem plantam in statu viderit, necscimus an alia in re quam magnitudine sola à vulgari *Atractylide* differat. D. Corvelli semen ejus titulo majus *Atractylidis* ad D. Dami Cantabrig. misit. Veteres *Atractylidi* magnam vim contra venenata animalia tribuunt: item contra fungos. Fabulosum est à Scorpione percussos quamdiu teneant eam herbam non sentire cruciatum.

Atractylis dicebatur, quod ea antiquae mulieres pro fuso uterentur. *Aspadi* enim fufum significat. Imò nunc dierum in Thracia circa Constantinopolim caulibus ejus pro fuso utuntur mulieres Graecae, id attestante D. Corvelli. Ibi enim humanam altitudinem assequitur, cinnamo adoleverit folia decidunt & caulis rigidus evadit. Est autem haec ab *Atractylide* vulgari hirsutior, quae ipsi etiam passim occurrunt, specie diversa, eodem afferente in lictis ad D. Dami Carduus & Pharmacopolum Cantabrigiensem data.

* 6. *Cnicus singularis* Alpin. exot. alter *Creticus* Park.

Alpin.

In Creta nascitur, unicum caulem ab radice producens, rectum, rotundum, semicubitale, hinc inde foliis longis, in acutum definitibus, undique crenatis & spinosis vestitum: in cuius summitate caput exstat inter folia spinosa consepsum, *Atractylis* magnitudine: è quo exeunt capillamentata denla, croci coloris, simul stipata florum constituenta, in quibus femina alba Centauri majoris similia continentur. Radix verò est crassa, longa, ad Rapunculi radicem accedens, nigricans.

Seminibus utuntur montani purgationis causa.

C A P. III.

De *Carduis Spinulis mollioribus*, sive

De *Crispa*.

Cirsium Klesum dicitur quoddam varicum dolores, quos Graecorum medici omnes *Klesus* vocant ferè leniære.

Cirsium Recentioribus dictum à cæteris *Carduis spinularum* mollitie & imbecillitate differt, à *Cnico*, *Carduo benedicto* & *Atractylide* tum capitulorum parvitate, tum florum colore purpureo.

Cardium pratense Tragi & *Cardium bulbosum* Monspeliensium ob spinularum mollitiem sub hoc titulo comprehendit.

1. *Carduus pratensis latifolius* C. B. Park. *pratensis Tragi* J. B. *Tragus hirsutus* *Aspadi* *Thistle*.

J. B.

Novicellus est Tragi pratensis *carduus* & mitibus spinis donatus. Caulis striatus, glaber, trium, quatuorve cubitorum altitudine; cui folia ex longis intervallis adnascuntur pallide virentia, alia cubitum longa, alia palmum, alia satis profunde lacinata, alia dumtaxat serrata, mollia & tenera. Ramis in quos caulis frutitur infident capita satis magna, simul multa congesta, mollia, è quibus flores exeunt ex flavo pallescentes: Semen Cnici minus: Radix crassa.

In prat. Rheno vicinis propè Argentoratum, Basileam, &c. abundè provenientem & Julio mense se florentem observavimus: J. Bauhinus in prat. montis Thuri non longè à Genevâ; & in monte & Tempus, propè oppidum S. Hippolyti.

Quod folia in cibis quoque ut reliqua olera expetantur idè à mulierculis *Brassica graminea* appellatur. Est autem inter omnes *Carduos* hic tenerissimus, si spinas confideres molliuiculas J. B.

Aprili mense quotannis nova candida folia è capillata exeunt radice. J. B.

Loca natali [in prat.] & floris colore pallido ab aliis omnibus *Carduis* faciliè dignoscitur.

2. *Carduus pratensis Asphodeli radice latifolius* C. B. *bulbosus Monspeliensium* Park. *bulbosus Monsp.* sive *Acanthis Sylvestris quibusdam*, foliis lacinatis J. B. *Tuberous-rooted Thistle* of Montpellier.

J. B.

Fecit *filiorum* non inepta similitudo ut *Acanthis sylvestris* nomen meruerit: sunt ea namque *Acanthis* fide Brance urinae foliis aliquatenus similia, admodum nigricantia, paulum hirsuta, vel potius tomentosa, crassiuscula, cum spinulis in extremitatibus laciniarum, quorum pediculi ad radicem rubescunt. Caulis bicubitalis, rubentes, imprimis parte ima, quorum ramis longis capita infident aliquot, *Cirsii* capitibus similia, miti, squarro echino, floribus flamineis purpureis comato, qui tandem in pappos resolvuntur: Semen album oblongum. Radices ex uno capite plures dependent, tergidulae, bulbos imitantes, sapore nonnulli falliginoso, in quo & Plantagineus gustus elucet.

Locus.

In prat. Monspelio vicinis abundè oritur, ut tituli initio allati indicant.

3. *Carduus Cirsium dictus folio laciniato nigrius*, & idem cum *Asphodeli radice bulbosus* J. B. An *Card. pratensis Asphodeli radice* Park?

J. B.

Cirsio affinis est hic *Carduus*, lacinatis spinosisque membranâ caulem striatum ornatibus: at verò folia palmum & sesquipalmum longa, glabra, nigricantia, profundis Carline vulgaris lacinias incila, rigidioribus spinis horrentia: scapi foliolam & spinosam himbriam habent, & in longos ramos dividuntur: in quorum extremitatibus flores purpurei, verum capita squamata singularia unde emittant. Radix satis crassa, à qua pendent praelongae fibrae nigrae, Hellebori nigri vulgaris aemulae. Haec descriptio est ex planta fissa, quae fortè bulbosa fuit.

In montibus propè Genevam sponte oriuntur: J. Bauhinus eundem observavit in montibus circa *Locus & Tempus*.

Dubitat J. Bauhinus an sit *Acanthus* sylv. alter *Dalechampia* Lugd. quem C. Bauhinus titulo *Cardui pratensis Asphodeli radice*, foliis profunde & tenuiter lacinatis proponit: ètque Jacea tuberosa Ger. & Tab.

4. *Cirsium montanum maximum* Park. *Cirsium tomentosum radice bulbosa*, quibusdam *Lencacantha* Anguillae J. B. *maximum Asphodeli radice* Ger. emac. An *Clusio Cirsium* 4. sive *montanum* 25

J. B.

Ex eodem capite multe pendent radices Paeoniae vulgaris [aut *Asphodeli*] more, candidae, gustu ferè insipido; unde folia primum pronuntur dodrantalia & cubito longiora, mollia, incanâ lanugine supra, infraque obdusa, per ambitum denata & paulum velut lacinata, spinisque brevibus & minoribus obfusa, in acutum definita: post caulis & is quoque foliolis attollitur, bicubitalis & major, crassius, incanus, [cristatus feu himbriatus] inque ramos summa parte divisus. Flores singulis, nudis & praelongis pediculis infident singuli, è capitulis squarrosis, albicanibus, spinulis

nulis mitoribus oblitis, minoribus quàm pro plantæ magnitudine exeuntis, flosculis purpurascen-
tibus compoſiti, qui in pappo abeunt *ſemen* relinquunt parvum, album.

Plantam hanc grandem fanè & ſpecioſam in hortulo noſtro Cantabrigiæ aliquando aluimus.
Parkinſonum eam lub titulo ſuperius poſito exactè deſcribit, & pro Cirſio maximo Alphodeli radi-
ce C. B. i.e. V. Cluſii ſeu *max. montano, incana fol. bulbosa radice*, habet. J. Bauhinus ad quartum
Cluſii refert, i.e. Cirſium foliis non hirsutis, floribus compaſtis C. B. minus rectè.

5. *Cirſium maximum foliis carnoſis, bulbosa radice, ſicut Lutetianum J. B. Cirſium max. Alphodeli radice C. B. maximum montanum incana folio, bulbosa radice ſive V. Cluſ. an idem præce-
denti?*

Cluſ.

Ad Cirſi genera refert Cluſius etiam id Cardui ſive ſpinæ mollis genus, quod in bicubitalem &
majorem interdum altitudinem excreſcit, pollicaris craſtitudinis caule, ſtriato, incanâ tomentosaque
lanugine obſito: *Folia* illi majora quàm in ſuperioribus generibus, magis carnoſa, ſucci plena, vi-
ridia, in ambitu dentata, molliſſimæ ſpinis hirta. *Capite* in ſummo caule ſummique ramis ma-
jora jam deſcripsit, quæ in ſtaminos, purpureo colore nitentes flores expanſa, maturitate in pappo
reſolvuntur. *Radix* multis craſſis fibris, Alphodelinos bulbos ſatis referentibus & oblongis
hirsuta.

Locus.

Nafcitur in montanis pratis, etiam ad piſcinarum uſque margines, inter falices Amerinas quocue
& harundines. Floret Julio.

Cirſium hoc à ſuperius proximè deſcripto differt, foliis carnoſis, viridibus, Floribus majoribus.
J. Bauhinus diverſam ab eo ſpeciem facit. Ego cum Johnſono & Parkinſono noſtratiſbus potius
idem crediderim, quamvis (ut verum fatear) notæ illæ, nimirum *folia habere viridia, flores majores*
alius Cirſii, præcedenti non convenient.

6. *Cirſium foliis non hirsutis, floribus compaſtis C. B. montanum capitulis compaſtis Park. Carduus
Cirſium Monſpelianum folio longo glabro Matthioli J. B. Cirſium foliis non hirsutis Ger.
emac.*

Radix & ſcima folia (inquit Lobelius) Diſcipi modo & ortu, Bugloſſi anguliſolii acutiora, & le-
vibus hirsutisque ſpinis alperiora, longiora, viridia. *Caules* ut plurimum ſingularis, binos ternosque
cubitos æquat, anguloſos, rectos, incanſ, tener Sonchi modo: in cujus ſumma parte flores rotundis
oblongis capitulis Cardui, purpureis, denſis conſtati ſtaminibus, in pappo deſinentibus, relicto exi-
guo, oblongo, Cardui ſemine fulvo.

Locus.

Ad Ladum amnem & alibi propè Monſpelium copioſè provenit.

- A. 7. *Cirſium Anglicum Ger. emac. Lob. Anglicum primum Park. Anglicum radice Hellebri
nigri modo fibroſa, folio longo J. B. majus, ſingulari capitulo magno, vel incanum varietate diſ-
ſectum C. B. The Engliſh toſt oz gentle Chitile.*

Radix plurimis fibris majusculis alentibus conſtat, ſapore amariſculo & nauſeoſo. *Folia* ad ra-
dicem tres aut quatuor digitos longa, & interdum longiora, pro ratione ſoli in quo creſcit, ſeliqui-
digitum lata, ſuperne brevibus pilis hirsuta, inferne nonnunquam incana lanugine obduſta, circa
margines ſpinulis crebris, brevioribus tamen & mollioribus quàm reliqui ferè Cardui, armata, fi-
nuata & criſpa, interdum etiam incana, non tamen profundè. *Caules* pedales aut cubitales, teretes,
ſtriati, lanugoſi, uno vel altero folio, abſque pediculo adnaſcente donati, plerumque ſingulares
& non rariſſimè, unicum in ſummitate ſtorem geſtantes purpureum, calice multis ſquamulis imbrica-
tim compaſtis nonnihil purpuraceſcentibus & acute compoſito obvallatum. *Flos* autem facie æmulus,
& plurimis flosculis denſè ſtipatis, ſingulis in quinque ſegmenta diviſis, & ſingulis ſeminibus pappoſis
coherentibus, componitur. *Caules* ex ala folii ſuperioris interdum alterum emittit ſtorem, ſemè
ſe explicantem, & poſtquam flos primarius in pappum obierit.

Junio menſe floret, eſtque in paluſtribus frequentiffimus.
C. Bauhinus cum capitulum magnum huic plantæ attribuat, & folia variè diſſecta, non leviter
errat.

Cirſii primi Pannonici præſentis Cluſii deſcriptio in omnibus ferè huic noſtro convenit, ut vix dubi-
tem eandem eſſe plantam: fibras duntaxat radicis nigricantes facit, & foliorum colorem facit.
Cæterum Cirſium hoc radicibus ſub terra reptantibus & nova germina ſubinde protrudendis,
late ſe diffundit.

- A. 8. *Cirſium Britannicum Cluſii repens J. B. Cirſium aliud Anglicum Park. Cirſium ſingulari
capitulo ſquamato, vel incanum alterum C. B. The great Engliſh toſt oz gentle Chitile,
oz melancholly Chitile.*

Cluſ.

Planta eſt caule ſingulari, cubitali aut ampliore. *Folia* per caulem alterna, longa, in ambitu
ſtriatis mtes, minimèque pungentes habentia, quorum ſupine partes virent, prone albicant, &
canâ lanugine obducuntur. In ſummo caule capitulum unum Carduorum modo, quaſi ex ſqua-
mulis mucronatis compaſtum, ſtorem ſuſtinentes ſatis magnum, colore ex rubro pur-
puraceſcente, ac tandem in pappum abeuntis: *Radix* eſt nigricans, fibrata, quandoque per magnas
fibras ſe propagans. Floret Julio & Auguſto.

Pro-

Provenit in pratis ad radices montis *Ingleboreugh*, circa *Stile* oppidum, & alibi in montuoſi agrorum.
Eboracenſis & Weſtmorelandici.

Hæc planta Londino ad nos olim tranſmiſſa eſt ſub nomine *Cardui mollis Helenii folio*, & fanè re-
ferò perpenſi ſuſpicamur Cirſium hoc noſtrum majus repens, & Carduum mollem Helenii foliis non
ſpinuloſum Camerarii unam & eandem ſpeciem plantam eſſe. Camerarius in eo deſcribendo nimis
brevis eſt.

9. *Cirſium montanum capitulis parvis Ger. emac. aliud montanum Park. ſingularibus capitulis par-
vis C. B. foliis non laciniatis, virore Braſſicæ, & macrocaulis J. B.*

Cluſ.

Multa proſert *folia* oblonga, Centaurii majoris non laciniati foliorum propemodum æmula,
Braſſicæ foliorum colore & viriditate, ſatis carnoſa, in ambitu crebris aculeis prædita: inter que
medius exit *caulis*, cubitalis aut amplior, ſtriatus, quem alternè ambiunt folia ſuperioribus minorâ,
latiore pediculo eum amplectentia, & veluti membranaceas quædam alas ad proxima folia, ſecundum
caulis cui adnate ſunt longitudinem producentia; & eâ de cauſâ caules quodammodo alati ap-
parent: ſummus caulis in hiſpidum multique ſquamis imbricatum caput deſinit, quod tandem in ſto-
rem ſtamineum purpureo colore rubentem explicatur & propendit: in ſuperioribus aliis naſcuntur
interdum ramuli quidam, lanugine obſiti, ſimiles ſuſtinentes flores, qui deinde ut alii in pappum &
lanuginem reſolvuntur, ſemine in eâ reliquis ſimile occultant. *Radix* minimi interdum digiti
craſſitudine, aliquot fibris donata & vivax, lingulis annis propagines & lateribus fundit.

In montanis quibuldam ſylvis Pannoniæ, ut ſupra Poſonium & Nemethywar, aliis etiam ad Tempus.
Alpes tendentibus, præ Bâdenſes, viz. Themas, & vicinis. Florebat Junio. Cluſ: Nos in Italia & Leuco
circa *Plombinum* portum vel hoc idem Cirſium, vel ei ſimillimum obſervavimus.

*Cirſium majus alterum Ger. i.e. majus Lob. quanam planta ſit, & an à præcedentibus omnibus di-
verſa, ignoravimus.*

Dod.

Nos in ampla planitie propè Auguſtam Vindelicorum, viâ quæ ad Monachium Bavariz ducit,
duas Cirſii ſpecies obſervavimus, necio an à ſupra ſcriptis omnibus diverſas, eas enim (quod dolen)
non ſatis accuratè deſcripſimus.

9. Priori flos Cirſii Anglici minoris ſeu primi Park. flori ſimilimus, & in uno caule plerumque uni-
cus, quemadmodum in illo: *Folia* verò profundè ad medium uſque coſtam laciniata & ſpi-
nulis horrida ad modum ferè Cardui viarum vulgatiſſimi, pallidè viridia. Auguſti 24. non-
dum deſloruerat.

10. Alteri, quod tum planè deſloruerat, folia viridia erant, breviora & latiora quàm præcedenti,
in ambitu ſpinola & Hyolæridis maſculæ foliis figurâ ſua nonnihil ſimila.

11. *Cirſium Alpinum, foliis minimi profundè laciniatis, creberrimis ſpinis oblongis.*

Hanc ſpeciem in Alpibus Carinthiacis, & circa Auguſtam Vindelicorum obſervavimus. *Foliiſ*
erat ad radicem pluribus, palmum aut ſeliquipalmum longis, unciam aut ſelunciam latis, acumin-
atis, obtuſè virentibus, glabris, ad margines leviter nec profundè incifis, creberrimis & oblongis
aculeis, ſuſum modicè inflexis ſpinis horridis. *Caules* ejuſmodi foliis ſed anguſtioribus & minoribus
donati & ſpinuloſi ſimilibus armati, inque ramis diviſi, in prælongos, tenues, hirsutos pedicu-
los deſinentes, quorum ſinguli ſingula capitula parva, purpureis floribus conſpecta, calyce ſquamis
brevibus non aculeatis compaſto, ſuſtinent.

12. *Carduus tricephalus horti Carthufiani.*

Carduum hunc in horto maximi Carthufianorum cœnobii vidimus. Erat autem (quantum me-
mini) ſatis procerus, foliis ad radicem integris Cirſii, pari modo circa margines ſpinulis brevioribus
& mitoribus cinctis. *Caules* & ramuli ſimilibus ſpinolis ad capitula uſque excurrentibus aucti, tria
imbricaria capitula, parva, brevia, latituſcula, ſeſſilia, ſquamulis innoxioſis obita, ſinguli ſuſtinent.
Inſigniora diſci, nam & alia præterea pulſilla, rudimenta potiùs capitulorum quàm capitula majori-
bus agglomerata obſervavi. Flores purpurei.

- * 13. *Carduus mollis Lepathi folio J. B. C. B. Ger.*

Cluſ.

Pedali affurgit caule, utunque craſſo, ſtriato, nonnihil lanuginoſo. *Folia* illi circa radicem ma-
jora, Lepathi foliis ferè ſimilia, aut potius illius plantæ, quam vulgò Totam bonam, ſive Bonem
Henricum cognominant, quâ pediculo adhaerent latiora & quodammodo anguloſa, extrema verò
parte mucronata, in ambitu aliquantulum ſinuola, & molliſſima veluti aculeis obita, ſuprà parte vi-
rentia, pronè verò omnino incana, foliorum alba Populi inſar, & denſi lanugine obſita, guſtu
initio exſiccante, deinde amariſculo; que verò caulem amplectuntur minorâ ſunt & anguſtiora,
ex quorum ſinu circa ſummum caulem ramuli exeunt terna, quaternâ aut plura ſuſtinentes capitula
ſquamata, Cyani aut Jacæ capitulis reſpondentia, quæ dum expanduntur ſtorem promunt ex
ceruleo purpuraceſcentem, & ſemen deinde continent lanugine involutum, Cyani ſemini non valde
diſſimile.

difficile, sed paulo majus, candicans. *Radix* nigra, aliquot tenuibus fibris prædita, dura, vivax & lateribus propagines spargit.

Clusius hunc eruebat circa secundum Sneberg excelsum admodum montis iugum, inter faxa nascentem cum Auricula urti flavo flore, incano folio, deinde etiam in Ertshero. Florebat utroque loco menſe Julio.

- * 14. *Carduus mollis angustifolius* Park. *mollis, humilis, angustifolius* J. B. *mollis folio oblongo, Cirſia capitulo C. B. narrow-leaved gentle Chiffie.*

Clus.

Humilior hic est, neque palmarem altitudinem excedit: *caule* non minus crasso quam superioris, multis longis foliis exornato, superne etiam virentibus, inferne cana [non tamen adeo densa ut luperioris folia] lanugine vestitis, & molles quoddam spinas in ambitu obtinentibus, gustu etiam amaro, initio autem adstringente. Summo cauli insidet fingulare capitulum squamatum, majus quam præcedentis capita, ex quo *flos* multa lanugine ex coruleo purpureo pubescens oritur. Semen observare non potui. *Radix* nigra, & frequentibus subnigris fibris prædita, subinde nova germina & lateribus producit.

Crescit in fumis Snelbe jugis, cum Auricula urti, quæ glabro & splendente est folio, carnei coloris flore. Floret verò Julio & Augusto.

- * 15. *Carduus mollis laciniato folio* J. B. C. B. Park. *foliis dissectis* Ger. *Gentle Chiffie, with jagged leaves.*

Clus.

Multa secundum radicem habet folia, cum humi sparsa & jacientia, tum surrecta, inferne cana mollique lanugine oblita, superne virentia, valde laciniata, & ad medium ulque nervum dissecta, Cardui stellati mollioribus & tenerioribus foliis parè similia; nullis tamen spinis horrentia, gustu primum exsiccat, deinde amarulculo: & quorum medio unus aut alter *caulis* affurgit, cubitalis aut amplior, teres, striatus, purpurascens, & molli quadam lanugine obitus: inferiora folia, per infimum caulem sparsa etiam laciniata sunt, licet jam dictis minor; quæ verò supremum caulem ambiunt, oblonga, angusta, nullis lacinis divisa, mucrone utplurimum purpurascens: extremi caules in aliquot ramos interdum dividuntur (magna tamen ex parte singulares sunt, unicuique sufficiens caput) quæ *capitula* sustinent ex multis tenuibus squamis imbricatis dispositis composita, moliter echinata, quorum medium occupat flammens & villosus *flos*, coloris purpurei elegantissimi. Flori flaccido & evanido succedit *semen* angulosum. *Radix* digitis magnitudinem nonnunquam æquat, subfusca, longa, aliquot fibris donata.

Invenitur hic tota illa montium catena quæ à Calenberg & Danubio cui imminet ad Alpes ulque extenditur, & deinde per Leytenberg, rursusque per Prellenberg & Hamburgerberg ad Danubium duobus supra Posonium milliaribus reflectitur. Floret Maio, semen perficit Junio & Julio.

- * 16. *Carduus mollis latifolius* Lappæ capitulis C. B. Park.

C. B. prod.

Caule est cubitali, striato, brevibus & mollioribus spinis armato: foliis Ruminis formâ, tenuibus, lavis, venosis, palmum longis, uncias quatuor latas, marginibus exiguis spinulis densatis. Capitulis fummitas in pediculos breves uncias abis, quorum singuli capitulum Lappæ vulgaris formâ, ejusque ferè magnitudinis sustinent, quod in flamineum purpureum *florem* expanditur.

Locus.

In Austriæ monte Tausario Ralsiedlenium. Cardium mollem Helenii folio Cam. Cirſio Britannico repenti *Clus.* eandem esse plantam suspicatur: siquidem Cirſium illud Britannicum sub titulo Cardui mollis Helenii folio ante triginta annos ad nos Londino missum est. Ceterum pro Carduo molli Helenii folio Cam. iconem Cardui mollis Lapathi folio exhibet Parkinsonus.

CAP. IV.

De Carduis quibusdam spinosissimis nostratibus.

- A. 1. *Carduus nutans* J. B. Cirſion tertium tota sua stirpe magis spinosum Dod. *Carduus molchatus* Ger. *Chiffie with a bending head, Bouschiffie.*

Radix huic speciei alba, lignosa, simplex, crassitudine digitali, plures à capite fibras emittens. *Caule* inde exurgit cubitalis, ramulos, ramulis crebris caulem ipsum longitudine superantibus; striatus, hirsutus, membranulis angustis, spinosis, crispis, secundum longitudinem à folio ad folium ductis alatus. *Folia* non admodum lata, altius incisa laciniis omnibus in spinulas acutas purpurascens exeuntibus, atrovirentia, interdum lanuginosa, præcipue averſa parte. In fumis caulis & ramulis *capitula* majuscula, lata & depressa, nutantia. Capitula interligunt flores & eorum calices: sunt autem flores amplii, lati seu patuli, plurimis foliulis purpureis compositi: calices *florem* squamati sunt, squamis in spicula lata, longa, purpurascencia, rigida, pectum denticulis imitata, discorum infundum reflexa productis. *Semen* parvum, splendens, citrinum pappo alarum & obvolutum. Capitula antequam flores explicantur molchum redolent.

In

In agris incultis & reſtibilibus non raro provenit. Genueris de collectione hujus meminisse his verbis, Carduus arvensis major purpureo flore (qui florem nondum nato molchum olebat) floret Julio.

- A. 2. *Carduus polyanthus* Park. primus Ger. emac. *Aculeosa Gazæ* Ad. & *Polyantha* Tab. ex sententia Joh. Bauh. *Carduus caule crispo* J. B. *Chiffie upon thistle.*

Radix indur simpliciter, alba, pluribus fibris capillata. *Caule* surgit triacubitali, concavo, striato minus crasso quam præcedentis, plurimis albis (quinque) membranaceis, laciniatis & spinosis (secundum longitudinem productis horrido, crebris foliis vestito, ramoſo ramis prælongis. In fumis caulis & ramulis existunt flores & foliulis plurimis in capitula congestis compositi, pediculis nullis aut brevibus donati Jacæ vulg. florum ferè magnitudine. Florum calices squamati sunt squamis extantibus, & in prolongas spinulas, molliores tamen & innocuas, exeuntibus. Color florum purpureus. *Folia* Cardui varium diviſura, atrovirentia, laciniata. spinulis circa margines minacia, viridiora quam Cardui palustris; spinule minores & breviores, nec ut in illo purpureæ. Folia in caule non ita crebra, rami majores & longiores multo, capitula tantillo majora; Flores odoratissimi: Semina fulva.

In aggeribus forſanum ad sepes & inter vepres perſequente provenit.

Locus.

- A. 3. *Carduus polyanthus secundus* Ger. emac. *Polyanthos Theophrasti* Lugd. *Carduus spinosissimus capitulis minoribus* P. B. *White Thistle with small flowers.* *Carduus Acanthoides* J. B.

Hujus caules pari cum priore altitudine aſſurgunt, graciliores tamen sunt, paucioribus & rectioribus ramis brachiatis, albis membranaceis, plurimum quatuor, latoribus quam in illo, rarioribus spinis (longioribus tamen illis) armatis, pinatis. *Capitula* longiuscula sunt, multo tamen quam illius minor, extremis ramorum plura simul congesta, nec pediculis distincta, quæ vix nunquam apertur, aut foliulos suos flammens explicant, sed duntaxat eorum apices ostendunt, dilute rubentes. *Folia* huic ad radicem primò crumpentia latiuscula sunt, cardui latæ ferè formâ, nig quo paulo angustiora, & per ambitum magis spinosa. Color totius plantæ, tum caulis tum foliorum, cinereus aut albicans seu canus.

In aggeribus forſanum & locis rudertis, priore tamen minus frequens.

Locus.

Addit J. Bauhinus, (qui plantam hanc accuratè deſcribit) folia cano tomento obſita eſſe, poſſiſſimum inferius: superne enim (inquit) prævalet viror, inter candorem tomenti interlucens.

- A. 4. *Carduus palustris* C. B. Park. *polyanthus* 3. Ger. emac. *Marsh Thistle.* *An Oxyris* alter Lugd.

Humanam altitudinem æquat & non raro superat, *radix* simpliciter, pluribus fibris albis cincta & velut comola. *Caule* teres striatus, rectus rigidus, foliis creberrimis nullo aut alterno ordine positus ab imo ad summum ulque convellitis, & membranulis pluribus spinosis secundum longitudinem excurrentibus crispis, pilis longiusculis hirsutis, solidis, ramoſis, ramulis ex alis foliorum præcipue propè summum caulem exeuntibus. *Folia* pro plantæ modo exigua, angusta, profundè laciniata, laciniis in spinas acutas exeuntibus, purpurascencia, ut & caulis, averſa poſſimum parte, secundum costam hirsuta. *Capitula* in fumis caulis & ramulis plurima, parva, squamola squamis non extantibus sed archè junctis & appressis, in spinulas breves vix conspicuas desinentibus, purpurascencia, ad tactum glutinosa. *Flores* purpurei & plurimis foliulis archè stipatis aggregati, stylo in singulis, [foliulis] & theca obſcuris purpurea exante pallidiora Capitula pediculis admodum brevibus aut nullis innuntur. Odor florum valde remissus & languidus. *Semen* pappo involutum, album, exiguum. Nullibi apud nos quam in palustribus & pratis aut pascuis humidis oritur adeoque altitudine sua & loco natali ab aliis omnibus Carduis dignoſci & diſtingui potest. Deſcriptiones quæ occurrunt Carduorum apud pleroſque Botanicos breves sunt & obſcure nimium, ut ſupſicer ipſos Carduorum ſpecies non rectè diſtinxit aut probe intellexit. Floris color in hac ſpecie non raro variat, & ratione ſoli, ut puto, in album degenerat.

- * 5. *Carduus pratensis polycephalus angustifolius* C. B.

C. B. prod.

Radix habet lignosam, fibrosam: caulem cubito altiore, rotundum, striatum, spinis carentem, cujus fummitas in plures ſempalmæares ramulos, & hi quandoque in breviores dividitur. *Folia* sunt pauca angusta & brevia, spinis oblongis armata: capitula parva, parva, quibus minima ſubiſcuntur, exiguis spinulis prædita, & ſer Jacæ ſimilis, ex flammibus purpurascens compositis insidet, qui ſimiliter in lanuginem abis.

In pratis Michelfeldensibus frequens occurrat.

Locus.

- * *Carlina polycephalus alba* C. B.

C. B. Ad bicubitalam altitudinem excreſcit, cujus folia ſuperiora candida ſunt. Apud Helvetios in pascuis provenit. Hæc C. Bauhinus in Pinacæ. Nobis incognitus eſt.

A. 6.

- A. 6. *Carlina aculeis minore purpureo flore* C. B. *Carl. aculeis minor purp. flore* Ger. emac. *Carl. ac. Septentrionalium* Park. *Chamaeleon exiguus* Tragi J. B. *Dwarf Carlina* Thistle.

7. B.

Folia in orbem per terram spargit *Carlina*, profundè lacinata, hirsuta, atrovirentia, aculeis horrida: inter quæ aut nullo aut brevi *caule* unciali vel fœcunciali, hirsuto infidentia enascuntur *capitula* oblonga in glandis formant, minora quàm *Carlina*, squarrosa, nec ullis spinis armata; è quibus *flores* emicant purpurei. *Radix* minuti digiti crassitudine, longa, fibris aliquot crassifutulis donata oblique agitur, colore fibrubente, præsertim interiuscus, sapore aliquantulum aromatico.

Latit.

In montosis & fœtoribus petrosisque locis non infrequens est.

Suspiciatur J. Bauhinus hoc genus *Cardui* esse quod Monachi in Mœlium *Coronam fratrum* appellant, quia caput magnum stat tanquam Pater seu Abbas, *Capitula* verò, tanquam filii ejus & fratres, in modum *coronæ* Patrem circumstant.

* 7. *Hacub* sive *Silybum quibusdam* J. B.

Rauwolf.

Primo vere asparagos protrudit, quos incolæ fœcant, nostratiumque in modum coquunt ac comedunt. Tota planta *Carlina* nostrati apprime similis est, major tamen est, altiorémque erigit scapum, cui in summo *capitula* insident spinola, ex quibus *fusculi* emicant rubelli.

Locut.

Vere.

Circa Halepium locis præsertim aridis asperis provenit.

Radix insula potaque nausæam parit ac vomitum, ventriculique inappetentiam imprimi.

Cum plantam hanc Rauwolfius *Carlina* similimam dicat, forisquæ rubellos ei attribuit, nescio ubi eam commodius dispoñerem, quàm hoc in loco post *Carlinam* aculeis dictam. Si *Carlina* sylvestris aut humilis similis sit, & florem habet barbulis planis cuspidatis circumdatum alterius loci erit.

- A. 8. *Carduus vulgarissimus viarum* Ger. *ceanothos*, sive *viarum* & *vinearum repens* Park. *vinearum repens folio Struthi* C. B. *serpens leucocaulis* J. B. *Common Way-Thistle*; or rather creeping Thistle.

Radice albente, fibras obiter emittente sub terra reptat, & immensum se propagat; *caule* subinde emittens cubitales & fœsquibitales, teretes, teretes, prope terram hirsutos, & spinulis nonnullis præditos, non tamen, ut in præcedentibus, membranis spinosis per totam longitudinem alatis, medullâ fœctos, crebris foliis vestitos. *Folia* autem lacinata sunt, & per margines sinuata seu undulata, & spinola, superne obscurius viridia & splendentia, inferne pallidiora. Summos caules, & ramulos terminant *capitula squamola*, squamis appretis & arcu incumbenibus, in spinulas brevissimas desinentibus, purpurascens, parva, *Cardui* palustris similia, sed tantillo majora. Flores à fœculis dense spissos, pallide purpurascensbus compositi. Semina parva, fusca aut obscure olivacea. *Flores* color in hac specie non raro variat. *Caules* pars superior in corpus quoddam crassum ovalis fere figuræ excrevit nonnunquam, insecti cuspidam matricem.

Locut.

Carduus hic in arvis nimis frequens, nec raris in incultis & fœcus vias; profundè sub terra reptat, unde & difficulter admodum extirpatur.

Hanc speciem C. B. bis terve ponit sub diversis titulis; 1. sub titulo superius posito; 2. sub titulo *Cardui* in avena provenientis, ut ex synonymis patet; 3. sub tit. *Cardui spinosissimi* capit. parum aculeatis.

Vire.

Cancres omnium optimi & firmissimi pro vitis conflandis sunt quæ è *Carduo* viarum vulgarissimo fiunt [in Anglia intellige] quamvis & alii *Cardui* quicunque hunc usui satis commodè inserviant: *Cardus* bonitate proximi sunt *Lupulorum* cauliculi tortiles floribus decerpis. Horum duorum utilitas noviter inventa & observata est. Videntur autem plantæ spinosæ & aculeatæ optimum & copiosissimum in suo genere omnium fœlem præbere. D. Merret observat. in Anton. Neri de Arte Vitæ. Hæc habui à D. Tancer. Robinson.

CAP. V.

De *Carduis* foliorum lacinis extremis in longos mucrones productis, seu lanceatis.

- A. 1. *Carduus lanceatus* Ger. *lanceatus* J. B. *lanceatus latifolius* sive *major* Park. *lanceolatus* sive *lyvestris* Dodonæi J. B. *Spear-Thistle*.

Caulis surgit bicubitali & altiore, tereti, pollicem crasso, intus concavo, hirsuto, membranis aliquot secundum longitudinem productis, spinosis, sagitte ferè in modum alato, foliis crebris alternatim positiss vestito. *Folia* autem quàm præcedentum majora sunt, in profundas lacinias divisa, extremis in spicula prelonga hæste cuspidi similia desinentibus, singulis insuper lacinis mucronatis & in spinas acutas exeuntibus. Ex alis foliorum egrediuntur ramuli, in quibus lata bust in angustum sensim coacta, squamola squamis exantibus & interdum reflexis, in spinu-

las

las acutas, mitiores tamen, desinentibus. *Flores* magni, purpurei, è fœculis dense spissatis compositi, odore nullo aut valde languido. *Semen* oblongum niidum, pappo involutum. J. Bauhinus folia palmum unum aut duos longa, infra fœprique hirsuta, sed densiore candidiorque lanugine inferius donata ei ascribit.

In incultis & ad fœpes ubique ferè provenit.

Locut.

2. *Carduus lanceolatus ferocior* J. B. *White flowered* sive *Spear-Thistle*.

Calidum hic regionum est, Gallie Narbonensis & similium. *Folia* est ipsa ferè divisa quæ lanceolatus nobis dictus, sed multo rigidiora ac penitus adversa parte atque per ambitum spinulis dense oblita: aversa verò quæ nervus rigidus seu costa in lupremam spinam fatiscens, lanugine quadam oblita sunt, sed modica. *Caulis* etiam crassior est, firmiorque sicut *Cardui* capite tomentoso. At quæ in summo sunt capita, terna plus minus, quæ & ipsa lanceolati capitibus majora sunt, minora quàm in prædicto tomentoso capite, ita spinarum oblectu horrent, ut tuto eas ac temere contrectare non sit.

Primò hunc invenimus propè Fontem quem vocant *ardentem*, à Gratianopoli duabus circiter leu- Locut. cis; deinde innere ab Aurantia ad Nemausum; tandem propè montem S. Lapi, tribus circiter leucis Mospelo distantem. Est autem ei flos colore albus, & major quàm lanceolato vulgari.

Cardus lanceolatus parvus J. B. à superiore non aliter differt, quàm quod omnibus partibus minor sit, non tamen ita feròx.

- A. 3. *Carduus tomentosus*, *Corona fratrum dictus* Park. ejusdemque *Carduus tomentosus Angli- cam*. *Card. capite tomentoso* J. B. *Car. ericoidalis* Ger. emac. ejusdemque *Card. globosus capitulo latiore*. *Card. capite vincto* tomentoso C. B. ejusdemque *Carduus tomentosus capitulo majore*. *Woolly headed Thistle*.

Tomentoso, striato *caule*, crebrisque ramis spissato ad duos aut tres quatuorve cubitos assurgit, qui licet non sit spinosus, vix manu potest attingi propter foliorum aculeos. *Folia* cubitum longa, tomento villosio interius incana, superius atrovirentia & Echii modo aspera, ex pluribus foliis minoribus, quæ ex certis intervallis quaterna, utrinque sc. bina altero antrofurum, altero retrorsum posita constata, spinis longis, rigidis, acutis minacia. Caput pugillari lapidi æquale, latum, squamis parvis, longis & spinis parum mordacibus densissima lanugine intertextis. Flos ejus summo emicant, confans multis staminibus, & diversis coloribus, quales Hyacinthus Fuchsi maxime, violaceus & ceruleus: apices involvuntur vaginula albâ, quæ sua albedine pulchrè hunc florem ornat; hanc vaginulam alia circumdat purpurea in quinque apices [rectius lacinias] divisa. Sub floribus caro alba grati & aromatici saporis. Semen lubricum, cineraceum striatum, oblongum, modicè compressum, dulce, tomento implicatum. Radix crassa, gustu non ingrato, sed aromatico, quod etiam caulis & foliorum, si excipias medullam albam fœcam & insipiam. Ubi capita exciduntur apparet lacteus succus.

In montosis & interdum etiam campestribus sed rariùs occurrit: ut v. g. propè *Madingley vicum* Locut. Cantabrigiæ non longè, itémque circa *Childeston, Kingston*, &c. in eodem Cantabrigiæ comitatu.

Jobelius duplici iconè & titulo hujus plantæ in *Icon. Plant.* propositis, alterâ malâ *Adv.* titulo *Cardui tomentosi Adversariorum*, alterâ meliore, titulo, *Cardus tomentosus, Corona fratrum barbariorum*, Botanicos nostros decipit, ita ut ex una planta duos facerent. Mala icon *Adversariorum* poterat omitti (inquit J. Bauhinus) imò debet.

Hujus capitula antequam flores erumpant aquâ decoquant nonnulli, & cùmque butyro & pipere *vijæ*. condita Cinararum in modum mensis fœcundis adjuncunt & in delicias habent.

CAP. VI.

De *Carduis* nonnullis ambiguis & incertè positionis.

1. *Nopyxos* alter Lugd. Hunc C. Bauhinus *Cardui* spinosissimi IV. speciem facit, titulo *Cardui spinosissimi capitulis parum aculeatis*: J. Bauhinus dubitat annon hic *Cardus* viarum vulgarissimus. Ego mallem J. Bauhino assentiri quàm studiosis crucem figere, & Entia sine necessitate multiplicare.
2. *Cardus* Chondrilloides Dalechampii Lugd. &
3. *Cardus arxophyllos* Dalechampii ejusdem, cùm nec nobis cogniti sint, nec alii cuiquam possum Botanico (quod scimus) descripi aut etiam viti, eorum descriptiones omisimus, quas qui desiderat, Historiam Lugdunensem adeat.

CAP. VII.

De *Carduis leucographis* seu *lacteis lineis notatis*.

- A. 1. *Carduus Mariæ* Ger. *Mariæ vulgaris* Park. *Mariæ*, sive *lacteis maculis notatus* J. B. *Card. albis maculis notatus vulgaris* Park. **Common Thistle** of **Ladies Thistle**.

U Nulato macularum lactearum virecentiumque discursu variata *folia*, lata longaque conspicuntur, sinuata & sevis aculeis horrentia, nitida, glabra. *Caulis* digitalis, striatus, laminae villosa incanus, duos aut tres cubitos altus, in ramos dividitur plures. *Stem* intractabiles, rigidissimi acutissimisque spinis armati, Scolymi mediocrius magnitudine, callosi squamarum cartilagine, dulci, velcâ, *florum* purpurascens flamina explicant, quibus *semen* succedat Carthami. *Radix* longa & crassa, esculenta.

Ad agrorum margines, & in aggeribus fossarum non raro occurrit. Eisdem viribus dotatus esse creditur quibus *Carduus benedictus*. Nobis culinaris potius quam medicinalis videtur. Decoctum ejus datur utiliter ad jecinoris & viscerum infarctus & remorantes urinas: quare confert Hydroticis, ictericis & nephriticis. *Math.*

Aqua à foliis destillata laterum morbo medetur. *Trag.* extrinsecus præcipui usui est in phagedenis, nomis & ulceribus erodentibus, si lintamina probe humectentur aquâ illâ, & ulceribus impo-

nantur. Semen in emulsionibus crebri est usus. *Schrod.* Semen moderatè calidum esse & tenuium partium citra omne dubium pronunciamus; cujus infignis est usus in pleuritide & laterum punctiombus: remittitur autem plerumque aliis feminibus ex quibus emulsiones fiunt.

Folia tenera demptis aculeis non incommode oleribus adduntur. Apud nos in Anglia frequenter in hortis scitur ad acetaria & ulus culina.

2. *Carduus leucographus hirsutus capitulo minore* Morif. *Mariæ hirsutus non maculatus* n. d. P. B.

Folia inter longiora & angustiora, obscurè maculata; secundo ab exortu anno *caulem* emittit bipedalem aut tripedalem, in cujus cymis nascuntur capita minora, purpureos ferentia tubulos seu flores; quibus fatiscens succedunt *semina* rotunda, crassa & solida. Semine perfecto planta radicis interit.

- A. 3. *Carduus Mariæ non maculatus*.

Non alia in re à vulgari *Carduo Mariæ* differt quam quod folia edat maculis destituta. Hanc plantam mihi ostendit D. George Horsfield circa *Clarkswood* propè Londinum.

4. *Silybum majus annuum* Park. *Carduus lacteus peregrinus major, semine fusco. The greater outlandish thistle* with brown seed.

Park.

Unico affurgit *caule*, bicubitali aut altiore, teroti, *foliis* vestito quam *Cardui Mariæ* vulgaris minoribus, lineis lacteis paucioribus notatis, ad margines laciniatis, spinis rarioribus cinctis. *Caulis* inferius paucos vel nullos emittit à lateribus ramulos, verum summa parte, in fastigio & furculis è supremis articulari excurrentibus, tria quatuorve *capitula* sustinet spinosa, quæ in *flores* se aperiant purpureos, flamineos, quibus succedunt *semina* majuscula, fusca, in medio pappo latentia. *Radix* longa, maturo tamen semine exarefcit & interit.

In Sicilia & Melita insulis sponte & copiosè provenit. Ex semine Londino misso nobis olim Cantabrigiæ succrevit & floruit.

5. *Carduus lacteus peregrinus Camerarii* J. B. *albis maculis notatus exotici* C. B. *Silybum minus Batium* Park. **The small Spanish thistle**.

Park.

Folia inferiora, quæ à radice primò exeunt, latiuscula sunt, nec altè ad margines incisa, pallidè viridia, linearis & lineis albis tenuioribus minoribusque notata, pediculis oblongis prædita: quæ verò *caulem* vestiunt inferiora, nonnihil longiora sunt, versis extremum latiora, ad basin angustiora, *caulem* amplectentia, ad margines paulò altius incisa, & spinulis acutis munita; superioribus foliis paulatim adhuc profundius scissis, & minoribus summis caulis insident *capitula* parva, è quorum medullis erumpunt *foveolæ* arctè stipati, purpurascens; quibus delapsis succedunt *semina* parva, alba, pappo involuta, qui ob gummi quoddam albicans, pelliculum, è capitulo exudans, adeo renaciter eis adherescit, ut difficulter admodum divelli & separari possint, præsertim postquam *semina* maturaverint, & gummi Solis calore concreverit. *Radix* parva, lignola, annua.

Hoc genus ut & superius *Parkinsonio* succrevit ex semine Hispaniæ delato per Gulielmum Boelium.

Dubitat C. Bauhinus apud Matthiolum, an hæc planta sit *Agavus Creticus* Ho.. Belli, de quo infra.

6. *Carduus galactites* J. B. *Spina alba altera Matthioli, & alibi, Leucantha Monspeliensium Dalechampii* Lugd. J. Bauhinus **his Thistle**.

J. B.

Radice nititur satis tenui & simplici; *caulem* tollens interdum simplicem, interdum ramulosum, cubitalem, striatum, cano villo pubescentem, membranis spinosis pinnatum, cujus summum in furculos aliquot facessit, *capita* sustinentes Avellane magnitudinis, squarrosa, quorum fingue squame in longam acutam, invalidam spinam desinunt: hinc flores emicant purpurei, gratie sue post multos annos tenacissimi. *Semen* pappo appenditur, oblongum, lubricum, candidum, amarum. Ceterum *folia* palmo longiora, majus aculeata, profundis crebrisque lacinis divisa, imò parè albida lamina donata, superius virentia, fortassis maculis lacteis respercia.

Hoc genus *Cardui* J. Bauhini descriptum, in Sicilia & Melita insulis, inque Italia propè *phalerum* Genuesem, necnon circa *Monspeliem* in locis ruderatis & incultis observavimus.

Ceterum *Leucantham Monspeliensium* Lugd. C. Bauhinus *Cardui tomentosi capitulo latiore* IV. speciem facit, titulo *Cardui tomentosi capituli echinatis*, minus aptè.

CAP. VIII.

De *Carduis foliis tomentosis seu incanis*.

- A. 1. *Acanthium vulgare* Park. *album* Ger. *Spina alba sive spinis fusco* J. B. *Spina alba latifolia tomentosa sive spinis* C. B. **Common Cotton Thistle**.

J. B.

T Res quatuorve cubitos altum profert *caulem*, striatum, concavum, tomentosum, cui membrana per longum adnatæ, valde spinosa, sinuata, albicans villo obducta, aliis extrantes; quibus continuantur *folia* sesquipalmata & decantala, lata, non admodum profunde incisa, sinuata, circa margines spinulis horrentia, similiter utrinque villosa & candida. *Capita* summos caules & ramulos terminant ferè singularia, grandia, plana & in latum expansa, squamofolia, squamis in spicula longa acuta & rigida, à capite extantia productis. *Spina* autem in capitulis & foliis fulvæ. *Flores* purpurei, è plurimis *foveolis* aggestis compositi; *semine* cum pappi sequente Cnici, minore, vericore, amariante & acri. *Radix* tenera, alba, subulcis in adolescente planta, quæ qualitates per ætatem mutantur.

Pent postquam semen maturum altero à fatione anno.

In aggeribus fossarum, ad sepes & in incultis non raro occurrit.

Locus.

2. *Acanthium Illyricum* Park. *Illyricum purpureum* Ger. *Spina tomentosa altera spinifera* C. B. *Cardus quibusdam dictus Acanthium Illyricum, alius verò Onopordon* J. B. **The moze thistle Cotton thistle**.

J. B.

Magnam habet cum præcedente similitudinem: *folia* tomento candicante similiter obducta, profundius scissa, tota spinis armata. *Caulis* membranis aculeatis alatus, sex septenve cubitorum altitudinis [ego neque spontaneum, neque cultum tanta altitudinis vidi] in ramorum, quos crebros habet, extremo *flores* gerit purpurantes jam dicti *Cardui*, ex echino etiam simili.

Mior Botanicos ex *Illyrico* hanc plantam accrescere, cum non in Italia tantum & Sicilia, sed e- *Locus* tiam in Gallia Narbonensi satis frequens sit; speciatim circa Auracum five *Orangium* urbiculum copiosam observasse memini.

3. *Acanthium Illyrico accedens capitulis minoribus flexuosis* Morif.

Illyrico adeò accedit ut nisi propius intuenti non animadvertatur differentia. *Caulis* emittit pauciores spinis armatos. *Capita* habet minora, quasque cernua & flexuosa.

4. *Acanthium Lusitanicum* Hort. Blaf. *Lusitanicum altissimum* Hort. Reg. Paris. **The tallest Cotton thistle of Portugal**.

Acanthio vulgari non admodum dissimile est, verum procerius multò, ut quod ad hæc ferè altitudinem interdum attollatur: *Folia* ei magis incana, albidiora, denihoreque lanugine obducta: *capita* minora quam tanta plantæ magnitudo & statura promittere videatur.

Cardium hunc Cantabrigiæ olim in hortulo nostro aluimus, è semine Londino accepto ortum.

E c

CAP.

Tempus.

Augusto mense & Autumno flores.

Lobelius *Auricles* vocat, & expertum pro morbo Regio Remedium esse asserit. Florem atque radicem misceat prædicant valere in Cachexia, Hydropo, Febribus diuturnis, virginum decoloræ facie & aliis obstructionsibus. Ejus decocto vel distillatæ aquæ rustici utuntur ad coxendicis dolores, punctiones laterum, henis tumores & sudorem ciendum. Cam.

5. *Carduus stellatus* Leucosii folio.

Ad dodrantalem altitudinem assurgit, *caule* tenui, striato, rigido, tomento brevi candicante obfuso, ab imo statim ramoso, ramulis crebris & foliorum summis exeuntibus, quæ alternatim posita, quatuor aut quinque uncias longa, angusta, superne obscurè viridia, subus incana ad margines & qualia, Leucosii lutei vel Salicis folio longissimo similia : Ad singulorum exortum hinc inde spina oblonga, quæ ad latus plerumque aliam brevem habet. Summos caules & ramulos finitima capitula muricata, prælongis acutis rigidis spinis rectè extantibus minacia. Flores compositi & parvo purpureorum foliolorum fasciculo. Semina pappo involuta latitant, quàm pro plantæ modo majora, per maturitatem leucopha nullo supremæ parti innascente pappo aut pilis.

Huius plantæ semen cum Parisiis esset, Anno 1665, mihi communicavit Botanicus insignis D. Marchand, locum natalem non dixit, nescio an ipsi cognitum.

C A P. XI.

De *Jacea capitulis spinosis*.

- * 1. *Carduus Eryngoides capite spinoso* Alpin. exot.

Alpin.

Folia habet Eryngii, sed tamen mollia; *caule*que fert ab una radice rectum, cubitalis ac amplius etiam altitudinis, in quo folia prædicta raris intervallis posita cernuntur. In summis vero duo vel tria capitula profert, magna, rotunda, cactis longè minorâ, squamis pulcherrimis circum extrema crenatis obita: inter quas spinæ multæ exeunt stellarum modo, acutæ, albicantes & duræ: *Flores* verò quadranten Cyani similes purpuralescentes exeunt, & quibus semina cactis similia sed minora, flavescentia. Tota planta, sed maxime capitula colore flavescent. Radix crassa, carnosa, quâ indigena [Creta] libentissimè & crudâ & coctâ vescuntur, libidinèque esse excitamentum affirmant.

- * 2. *Jacea lutea, spinosa, Centauroides* C. B. *lutea spinosa Apula* Park. *lævis lutea maxima Centauroides Apula* Col.

Col.

Radix humum profundè nixa petit, lignosa, dura, longa, corticosa veluti *Quercus* caudex, caput habens pilorum nervulis venulorum foliorum, foris nigrescens & albicans intus. Folia quæ primò erumpunt Rumicis æmula, cernosa, dura, levia, tenuiora, magna, longa, lata; quæ deinde in lobos paulatim divisa erumpunt Raphani modo, majora, latiora, Centauro magno æmula, & Limonii soliditate. *Caulem* habet tripedalem, angulosum, foliis divisiis *Quercus* vel *Cerri* modo herentibus alternatim, in summo parum hirsutum, ficuti & folia parte averâ. Capitula profert duo aut tria, crassa, magno Centauro paria, Jaceæ aut vulgaris Cyani squamis compacta, aculeata, & per ambitum infecta lutescentibus spinulis, sed majora sunt omnia: internum verò quod à luteis spinulis sive lacinias lepitur, virescens conspicitur, gratum oculis spectaculum exhibens, ex quibus *flosculi* lutei capillares Carduorum modo emicant. Spontaneum in his capitibus gummi hærens flavum, splendens. Floruit adhuc Junio: *Semina* deinde perficiuntur, candida, depressa, purpurante pappo. Radicis sapor & odor, Calcitræ ingratissimus.

Locus.

Parum obvia est hæc, nec unquam uno nisi in loco Cirinole ortam vidimus, in fossâ quadam arginis vineæ depressioris cuiusdam prope *Aquamena*, dexteriorum cum iur.

Hæc & antecessor plantæ multa habent communia, & in præcipuis notis conveniunt, ut descriptiones conferenti patebit: diversitas est in florum colore, qui huic luteus est, illi albus; & foliorum superficie quæ illi hirsuta est, huic levior.

3. *Jacea lutea capite spinoso* C. B. *lut. capitulis spinosis* Park. *major lutea* Ger. *Centaureum collinum sive Jacea spinosa flore luteo* J. B.

J. B.

Rigido & recto surgit *caule*, duorum triumve cubitorum altitudine, multis alis concavo, striato, anguloso, glabro. Folia ramulorum exortu subjecta, albique per caules & à radice ad Centaurii Collini (cujus species videtur) folia accedunt, duarum triumve unciarum longitudine, unciam plus minus lata, in profundas lacinias ad costam usque diffecta, rigida, dura, tactu aspera. Capitula extremis hærent ramorum, Juglandis ferè magnitudine, squamis loricata ex viridi flavescentibus, per oras nigricantibus, aliquando levibus & sui undique similibus, aliquando denticulatis marginibus, interdum in spinam longiusculam, mordacem & nigricantem desinentibus, non-

nonnunquam inermibus. *Flores* Hamina in orbem explicantur, coloris lutei. Radix minimum digiti magnitudine æquat, superiore parte subinde comola.

Circa Montpelium & Mellanum satis frequentem observavimus.

Locus.

4. *Jacea lutea spinosa minor foliis in tenes lacinias diffectis*.

Huius ramulum duntaxat vidimus inter plantas siccas D. Philippi Skippon, ubi collectum nescimus. *Caulis*, ut in hoc genere plantæ satis crassus & firmus erat, foliis vestitus crebris in plurimas longas & tenuissimas lacinias divitis, ramosis. Summos caules & ramulos occupant capitula modica & squamis composita in breves & imbelles, utrinque hirtæ, ex spadicæ nigricantis spinulas delincentibus. *Flosculi* lutei sunt. Hæc ex sicca.

- * 5. *Jacea montana purpurea echinato capite* Park. *cyaneoides echinato capite* C. B. *montana echinato capite* Clus.

Clus.

Molliora sunt huic folia quàm vulgarissimæ; quæ secundum radicem sunt lacinata, ad Calcitræ folia accidentia: *caules* cubitales, angulosi, striati, in multas alas diviti: capitula hinc inde per ramulos confuso ordine sparsa, longiuscula, quamplurimis squamis constantia, quæ in miores tenuioresque quàm Calcitræ aculeos eosque valde barbatos delinunt. Flores Jaceæ aut Cardui muricati purpurei: Semen non observavi: Radix Calcitræ radicem æmulatur.

Ad montium radices, nonnunquam secundum vias nascitur in Austria inferiore & Sciria.

Dubitat J. Bauhinus, annon hæc eadem sit *Jacea sue latifolia, capitulis pulchris, flore purpureo*: Locus.

C. Bauhinus Jaceam majorem folio multum lacinioso Ad. huic eandem facit. Verum Lobelius hoc titulo Jaceam majorem Ger. Centaurium collinum Gesneri intelligit: cum in Anglia frequentem eam esse scribit inter lægetes, ubi non alia habetur Jaceæ species.

- * 6. *Jacea capite longis aculeis spinosa* C. B. *flore albo, capite longis aculeis spinosa* Park.

C. B. prod.

Tota planta subincana, brevibus & rigidulis pilis hirsuta: radicem habet fibris crassioribus implexam, fragilem, candidam, sed membranâ subfusca textam: *caulem* cubito altorem, rotundum, incanum, asperum, in ramulos inæquales diffusum: folia prima & tenella pilis densioribus, albidioribus, mollioribusque stipantur, reliqua verò oblonga, uncias duas lata, crassa, rigida, per ambitum profundè crenata, nonnunquam ad pediculum lacinata, per quæ fibræ crassiores albe transcurrunt. Caulis summities capitulum squamulolum, ex pluribus squamis, etiam triginta numero compositum, & in eorum pini æmulum compactum insidet, quarum apices in spinas oblongas, rectas, subulvas & rigidas delinunt, & squamarum oræ firmis pilis albenitibus tanquam setis undique circumdate sunt: inter quos *flos* multis foliis oblongis, lacinatis & candicantibus emergit, cui semen Cnicio simile, sed vulgari minus succedit.

Hæc, inquit C. Bauhinus, à Jacea montana echinato capite Clusii diversa est. Hoc folia circa margines dentata seu serrata ad Centaurium majus rectius referret quàm ad Jaceam.

7. *Jacea cum spinosis capitulis purpurea tenuifolia* J. B. Stræbe *squamis asperis* C. B. *An Dodonæo Aphyllantes altera? Capitulis spinosis Jacea* Lob.

J. B.

Caulis huic cubitales, striati, asperi: folia aspera, angusta, uncias duas longa, quadam rariis lacinata, aut cum quibusdam eminentibus: capitula parva, quæ squamis constant flavescentibus, glabris, nisi desinere in tres [interdum etiam quinque] spinulas. *Flosculi* purpurei.

Circa Montpelium & alibi in Gallia Narbonensi copiose provenit. Observavimus etiam in He- Locus.

Caulis (quantum meminimus) valde ramosi sunt, nec eriguntur, sed in terram resupini solum latè occupant.

- * 8. *Jacea tomentosa capitulo spinoso* C. B. prod. Park.

C. B.

Tota planta quasi frivini aspera foret albofæcit, & à radice caulis pede minor, statim in alas plures diffusis exurgit. Folia habet brevia, angusta, in petioli tria, quina, septena, subrotunda divisa. Cauliculis capitula parva ex squamis multis in aculeos acutos & rufescentes abeuntibus composita insident.

In Murena Hispaniæ inventa fuit.

- * 9. *Jacea capitulis hirsutis* Boelii Ger. omac.

Ger. omac.

Plures à radice fundit *cauliculus*, angulosos, striatos, pilosos, imbelles & humi stratos, in multos ramulos subdivisos, tres quatuorve pedes longos, undequaque diffusos, & solum latè occupantes: quibus ad intervalla adnascuntur folia hirsuta, lacinata, Jaceæ majoris Ger. aut Erucæ ferè in modum, laepore

fapore amaro admodum. Ramulorum singulorum extremis singula innascuntur capitula, squamula, unaquaque squama in quinque, sex, septemve spinulas imbelles, tenues, in semicirculo dispositas definientes. Flores pallide purpurei, & pluribus flosculis, ut in reliquis hujus generis compositi, flosculis marginalibus majoribus & longioribus iis qui medium florem occupant, singulis in quinque laciniis angustis fectis, cyani non multum diffimilibus. Semen parvum, pappo inclusum; quo ad maturitatem perducto radix exarefcit.

Hæc planta ex semine à Guil. Boelio accepto D. Goodyero Descriptionis autori succrevit : ubi illud Boelius collegit non meminit : verisimile autem est in Hispania aut Africa.

- * 10. *Facca montana incana laciniata*, capitulis hispida C.B.

C. B. prod.

Ex radice *caulis* palmo major, rotundus, molli lanugine canescens exurgit, circa quem *folia* pediculis oblongis incanis donata, laciniata & subrotunda, tactuque mollia: capitulum parvum, Jaceæ montanæ incanæ asperæ capitulis hispidis.

Monspessuli in monte Calcaris provenit.

- * 11. *Facea latifolia*, spinosis capitulis pulchris, flore purpureo J. B. An *Facea purpurea* Hispanica muricata eisdem? purp. Valentina muricato capite Clus?

F. R.

171. *Mim. canis* brachiis, cubitalibus & longioribus, fratis, angulosis, fubfurcatis, latu apertis, inter-dum concavis. *Folia* infima pedalis ceteris, palmari latitudine, in profundas, dactyl, finutas la-cinias divisa, & Cichorii fylv. filifolia, hirsuta, aspera, superiora vero per ramos passim multum tu-minosa, Cyani aut Hieracii foliorum divifura & magnitudine, usque ad ipsum capitulum crebra. Ceterum capitula extremis ramis harentia turbinate funt Cyani aut Jacae vulgaris capitulis paria, quorum singula quaeque flavescentes aut rubentes, aliqui leve & polita, in quinque, sex aut septem radiatis spinis, deorsum vergentes desinunt. *Flores* purpurei tandem in pappo facessunt. *Semina* oblonga, cyano alioquinus similia, multo minor, variegata: *Radix* caudiculata.

Huic forte eadem est *Jacea purp.* *Valentina muricato* cap. Clul. i. e. *Jac. foliis Seridis candicantibus*, *purpurea* C. B. *Jupia purpurea capitulis pinifol.* Park. cui Clusius attribuit *Folia Seridis candicantia*; ramos cubitales & flexiles, et in eorum summo *capita squammata, florem depromentia purpureum*; radicem valde crassam longamque & glutinola.

Plantam huc similem ex femine Londino accepto ortam Cantabrigie in hortulo meo aliquando aiebam, quam prout Parifienſes in *Catalogo Horti Regii* intelligere titulo *Jaceæ cyanidis alterius alatae* caule ſeu *Cyani Cretici ſpiſſi Belgarum*. Hujus capiti (quantum memini) grandia erant, quàm *Cyani* aut etiam *Jaceæ nigrae* vulgaris majora: femina ut in planta *Bauhino* deſcripta variegata.

- * 12. *Facea spinosa* Cretica Zanoni.

Præcedenti fortè eadem est, *Radice* nititur longa, brachii humani crassitudine, tereti, nodosa, à medio deorsum versus in multos ramus divisâ, eoque in ramulos minores & rariore subdifusos, cœque crasso, succulento, viscoso, colore pullo tene: Umbra dictæ teotès, medullâ intus albâ, tenerâ. Differt à superius proximè descripta foliis dimidio angustioribus, per oras spinosis, quo altius in caule fitis eo minus incisâ, adeò ut quæ floribus vicina sunt integra abque ullis incisuris observentur.

Integram descriptionem videsis apud Jacobum Zanonum *Hist. Botan. cap. 55.*

- * 13. *Jacea laciniato Senchi folio, sive latifolia purpurea capitulo spinoso* C.B. Park. An *Jacea marina* Retica Park?

C. B.

*Radicē et rectū, fragili fibrosa, membranā subfusa testā, & si plures caules protuberat brachiātā [glutinosū, qui durante] frigore subausterialicū, ex infipido ad amariculum tendente. Caulis utplurimum rectus, hirsutus, brevis denique villis fere lanugine, postifimū parte inferiore re-
fertus, quibz ob capitulum gravitatem humum versum refleditur, & in fummo in aliquot ramulos dividitur. Folia primū procreantia variant, sunt enim rotunda, oblongo pediculo donata, inca-
magis magisque funtula, tandem vero in lacinias, (quæ ad exortum inferiorem minora sunt) dein-
guislae dividuntur : sunt enim rigida & dura, adeo ut complicata cum quodam penè crepitū fran-
gantur, brevissima & duricula lanugine, postifimū fuperiora & ad extorem, tece. Cauliculorū
fummi capifolia spinofa, ex squamis compacta, initio viridita, mox ad apicem purpurafcentia
infident : ex fquamis lipule feptem, pulchro ordine, ftellam dimidiatam referentes exeunt, quarum
media ceteras latius & longior, in minuto capitulo rubens, paulo potius vire pallens. Flores ex ca-
pitulo tardè prompti, qui elegantis purpure & modicos, quos foliola fitillula sunt oblonga, lupifima
partem internari rectè prædare, inferentis angufta, que ad aversionem coloris albè, palea peltatis
fuit, ficuti aliquando in alijs fpeciebus folebit, ita fubinde fuffufcavit, ut nonnulli fpecies
feu violaceo porphyris nigricante, in fummo alba puncta habentes, & ftamina pediculis, ubi ex
fitilla pronuntiant albis exiftentibus. Semen Cyani fermen fert, oblongum, anguftum & cin-
ereum ejt.*

Parkinsonus femina nigricantia *Faciei suae marinae Beticae* attribuit: spinas capitis acutas quidem, at innoxias esse scribit.

Huic

Huic similis est, non tamen eadem quam in maris litore arenoso prope Neapolin in Italia, trans urbem versis *Torre di Greco* & *Calabrim* copiosissimam invenimus, cui titulum fecimus *Fa-*
cea purpurea maritima capitulo spinoso Neapolitana.

- * 14. *Facea Sicula Cichorii folio, flore luteo, capite spinoso* Bocconi.

Богг.

Caulis hujus angulosus & cubitum altus est, quandoque reclinatus, multis alis divisus & concavus. *Folia* longa, alpera, duas aut tres uncias lata, utrinque profundius dissecta, candicantia, *foliis* Jaceæ Sonchii folio laticora. *Floribus* conflatis luteis Spinae Solstitiali similibus. *Capitulis* longis aculeis armatis donatur. *Radix* alba fibrosa.

Circa *Saccam* nascitur, nec videtur ea quæ sub *Jacea* capite spinoso longis aculeis à C. B. in *Prodromo* descripta est.

- * 15. *Facea arborea, argentea, Ragusina* Zanonj.

Zam.

[illegible]

16. *Facea sphaerocephalos spinosa Tingitana* Hort. Edinburg. *Facea Tingitana capitulis spinosissimis* Hort. Lugd. Bat.

Cum hac planta nobis nondum conspecta fuerit, plura non habemus quae de ea dicamus.

C A P. XII.

De Cyano.

Cyanus à floris colore cyaneo seu caeruleo nomen accepit. Battifsecula sive Baptifsecula Officini olim dicebatur, quæ vox Hermolao à Latino derivata videtur, nimirum à batuo fuisse verbo antiquo, quod percutere et tundere significat, unde Anglicum *Beat*, & fecula, i. e. falx, à secando dicta, unde Anglicum *Sickle* : à percutiendi scilicet et remorando me. for. rum falces.

Cyanus flocculis in flore marginalibus speciosioribus minufque laciniatis infundibuli formam habentibus à Jacea differt: rectius genere cum Jacea convenire latuitur: namque fi hanc diffinitionis genericæ notam ponamus, dux tréfe duntaxat erunt Cyani fpecies, nimirum vulgaris Cyanus, & Turcicus odoratus.

- A. 1. *Cyanus* J. B. *minor vulgaris* Lob. Ger. Park. *Cyanus Segetum* C. B. **Blue-bottles.**

C. B.

Lignosam habet multitudine fibris capillatam radicem ubi excrevit: unde *caviles* plures surgunt, cubitum & falciscutibum alti, anguloso, cavi, lanugine incani, in ramos diviti. *Folia infima* *Lib.* *Non tamen*
acutis laciniis fimbriata, Scabiora aut Dents lionsi more, alia longa, culum latia, per longissima *etiam prostrata*
nervola, cæcis, albicantive. *Flores* ex capitulis quinquamatis compactis le explicant, corniculis *longi in sem-*
* lacinatis constantes, colora communiter cereuleo, et uomen locuplet cyaneo, alias albo, alias *gallæ lavo-*
puniceo aut purpureo, crebris in medio foliiculis cereulis aut purpureis, simplices. *Semen* *capita-*
lic

lis florem. Siftimentibus seu alabastris oblongum, nitidum, pappo cristatum. Sapore est tota planta hæc & aliquantulum nausica, odore nullo excellente.

Locus. Inter segetes passim provenit. Flore est communiter cæruleo, raritas albo aut purpureo. Verum in hortis læviori solo lævitur & colatur, non tantum flores edit cæruleos aut albos, sed & purpureos, & carnosos, & varios seu albos medio purpureo aut cæruleo aut carneo. Cultu etiam & mangonio obtinentur Cyani flore pleno, diversorum colorum; unde C. Bauhinus tenere fine necessitate Entia multiplicat, Cyanum hortensium à Cyano segetum separans: Offendat quæso (inquit Frater) discrimen.

Utes. Flores huius ut & aqua stillatitia utilis esse dicitur in oculorum inflammationibus, rubedine, lippitudine. Erysipelati inspergitur pulvis ex floribus una cum capibus factus. Ad putrida ulcera valet succus instillatus: Pulvis eorum assumptus Camæaro efficax est contra morbum regium: Dof. ʒj. Alias multas & ferè contrarias inter se facultates eisdem tribuunt: v. g. æstus febrilis resurgente, adversus venenatum, hostilium morbus & puncturas prodesse, que frigida cum esse arguunt: in palpitatione cordis, in suffocatione uterina prodesse, in qui ex alto delapsi sunt aut constati, & quæcunque de causa languinem concretum intus habentibus utiliter exhiberi, que calidum esse laudent. Et reveraapor totius plantæ amarus & nonnihil acris, vis deobituendi, & purgandi aquas, quam C. Hofmannus sibi compertissimam longo usu esse tradit, calidum potius quam frigidum eum esse probant.

Flores in spiritu vini, aut etiam aqua communi macerati suo eam colore imbuunt, itæque Saccaro elegantem colorem communicant, cujus ulus omni periculo vacat. Idem præstant flores Cichorei, Delphinii, &c.

2. *Cyanus major* Lob. Ger. *major vulgaris* Park. *Alpinus radice perpetua* J. B. *montanus latifolius*, vel *Verbasculum cyanoides* C. B.

J. B.

Numerois fibris & mediocriter crassis in unam radicem coeuntibus vivacem & perennem, in grato sapore, figuræ cubitales & altiores caules surgens, lanugine multâ villosos, angulos quibus adnascuntur folia Lychnidis coronariæ, longiora, latiora, lanuginosa, mollia, alis latiusculis: ad proximum ulque folium semper cum caule continuatis. Capitula squammata flores sustinent: Cyani vulgaris, sed longè majores, fimbriatos & cæruleo purpurantes, nonnunquam & albo corneis circiter uncialibus, purpurascensibus, quo etiam colore prædita sunt stamina [Hofculi, moll] apicibus tamen cineres.

Locus. In montosis præp. Spadum vicum acidulis celebrem primò invenimus, postea etiam in monte Jura non longè à Geneva. J. Bauhinus in monte Wasserfall, Basilea cum esset, observavit. Alibi etiam in montibus non raro occurrit.

Hæc planta lii caracteristicam Cyani notam à florum petalis marginalibus speciosioribus, minus profunde laciniatis, & infundibuli formam habentibus sumas, Cyanus dicenda non est, sed potius Jacea.

3. *Cyanus repens latifolius* C. B. Ger. *repens latifolius Lobelii* Park. *peramarus repens folio Lavendulae* J. B.

Ad. Lob.

Minus observata hæc, non aliò quàm ad Cyanum aut Jaceam referenda [imò rectius me iudice ad Jaceam quàm Cyanum] foliis oblongis, angustis, Lavendulae, rigidis, illius plantæ quam proximè descripsimus [Cyani majoris] similibus, in cauliculis gracilibus, viciosis, palmariibus, pedalis & scimpedalibus, quorum singulis summis singuli flores, staminei Jaceæ, obsoletæ purpuræ, è pœculis squamosi infertione conflatis prodeunt. Radix digitum parvum aequat. Totâ plantâ gustu perquam amaro & ingrato.

Locus. Subter Scelii prætenfis ramulos ad Sellam novam & alibi agri Monspeliaci reptando latitat. Hæc omnia Lobelius. Nos plantam hanc circa Monspeliu multis in locis observavimus, nec latitatem, sed conspicuam.

Neque hæc planta ad Cyani genus propriè pertinet, sed ad Jaceæ.

- * 4. *Cyanus repens angustifolius* C. B. *repens limifolius* J. B. *repens angustifolius sive minimus* Park.

J. B.

Cauliculis huic dodrantalis: folia ferè Lini, valdè crebra, uncia paulò longiora, angusta; capitula longa, squamola, similia Stæchadi citrinæ alteri inodora, verum squamæ breviores videntur, è quibus erumpit tomentum candicans. Saporem insignem non animadverto.

J. Bauhinus ex sicca descripsit.

5. *Cyanus floridus odoratus Turcicus sive Orientalis major & minor* Park. *The Sultan flower.*

Park.

Folia huic latiora sunt, & ad margines magis laciniata quàm vulgari Cyano, non usque adeò incana. Caules in majori specie minimè bicubitales, in minori humiliores, foliis contumilibus sed minoribus obiti, in plures ramos divisi, quorum singuli singula sustinent capitula, squamola, Cyani vulgaris majora, flores exteientia majores, è multis Hofculis compositis, marginalibus octo aut novem fistulosis, oblongis, versus oras paulatim dilatatis & expansis, infundibuli specie medius brevioribus

oribus & angustis. Floscolorum ambientium color dilutè purpureus, amœnus; mediorum pallidior & albescens: odor fragrantissimus, ut præstantissimum etiam Zibethum superet. Semen pappo inclutulum nigricat. Radix quotannis una cum superficie enioritur.

Constantinopoli ad nos transmissa est, apud Turcas in honore esse cepit quoniam ab Imperatore primùm in agis observata, ob odoris gratiam collecta & gestata est.

Minor species quantum magnitudine omnium partium tantum odoris suavitate majori speciei cedit.

- * 6. *Cyanus tomentosus* Alpinii exot.

Alpin.

Planta est furculosa, ferens ab radice furculos plures, longos, graciles, rotundos, obliquè adors fursum, lanugine candida obitos, cubitales & ampliores, molles, foliis hinc inde vestros longè, tenuibus, per oras serratis, in acutum definitibus, candidis, tomentosis, Cyani foliis figurâ similibus, sed multò minoribus. Sarculi in cacumine habent flores purpurascens, Cyanis fimiles, foliis parvis calycibus, & exterius squamis obitos, contentos. Radix tenuis, in multis divisa, lignosa.

Accedere videtur Jaceæ foliis angustissimis subus incanis, seu Stæchadi purpureæ odoratæ Parkinsoni.

- * 7. *Jacea Hispanica* Alpin. exot. potius *Cyanus Hispanicus*.

Alpin.

Ex foliis & floribus & caulibus ex toto Jaceæ vulgari similis est. Flores verò ad flores Cyani maxime accedunt, & magnitudine, & figura, & colore. Etenim colore albescunt in cæruleum, & veluti radios elegantissimos habent. Planta annua est & sapore amarefcit.

Huius semina ex Anglia habuit Pr. Alpinus à Joanne Moro M. D. missa.

CAP. III.

De Jaceæ.

- * 1. *Jacea maxima* Alpin. exot.

Alpin. exot.

Caulis à radice sustollit quinque vel sex cubitos altos, rectos, scabros, ad imum densè foliatis; è quorum medietate superiori hinc inde furculi plures, recti, graciles, rotundi exeunt, in quorum summitatibus producuntur calyces parvi, Cyani magnitudine atque figurâ, è quibus exeunt flores lutei, Cnici floribus fimiles: quibus in calycibus succedunt semina Centaurii majoris seminis proxima, saporis leniter amari. Planta præpè radicem & in caulium infernis partibus admodum est perfoliata; folia verò Helenii foliis similia videntur, sed minora, quadam revoluta in seipsis, quasi luxuriantia, lanuginosa & quadrantenus mollia, omnis coloris expertia, non sine levi amaritudine. Radix longa est, crassa, in tenuitatem desinens, quibusdam paucis radicalis fibrosis referta, colore alba, Cinaræ radici omnino similis.

Ex seminibus Hierosolyma delatis enata est.

2. *Stæbe capitata Rasmarini folio Pene, sive Chamæpitys fruticosa Cretica Belli* J. B. *Jacea fruticans Pini folio* C. B. *Stæbe fruticosa angustifolia Cretica* Park. *An Chamæpitys* Alpin. exot.

Pena.

Ex albicante radice lignosa & aliquantulum fibrosa varii efferuntur caules teretes, modo Coronariæ Libanotis, trium circiter cubitorum, quadam canitie asperi: profert folia ut ipsa Libanotis, sed longiora multò & acuminata magis, que paulatim flaccida facta, ita se coarctant, ut omnino appareant Pinastræ folia, quæque superne vireant, inferne albicant, cum quadam lanugine, uti & cauliculi: in ramulorum fastigiis edit capitula quemadmodum Stæbe Salmantica prima Clusii, quasi magnitudinis Centaurii majoris, cui etiam flos similis est, nisi quòd magis purpurascit. Semen retinet Cnici sed nigricans. Perennis est planta.

Vide infra Jaceam foliis angustissimis, subus incanis, cui plantam hic descriptam eandem esse suspicamus: ut & Chamæpitys Alpinii in Exoticis descriptæ.

- * 3. *Stæbe*

- * 3. *Stabe fruticosus latifolia* Cretica Park. Frutex rotundo argenteo folio. Cyani flore C. B. *Cyanus fruticosus* Creticus Candie Ponæ Ital. *Pulcherimus frutes* Bello ep. 2. ad Cluf.

Bell.

Ad duorum cubitorum altitudinem affurgit, in orbem diffusum, perpetuoque viret. Folia habet longa, rotundiuscula tamen instar foliorum mali, firmiora, latissime virentia superne, inferius vero alba quadam lanugine obducta, ut argentea videntur: *cauliculi* albos, lanuginosos, quos *folia* utrinque ambiunt, in quodamque extremitate *flores* cernuntur speciei diuini, ut in Saponaria vulgaris dispositi, squamato positi, sed figura Cyani, colore pheniceo, calyce tamen longiore quam Cyani, squamato, albo & rubro diluto colore præditi. *Flores* in pappos resolvuntur: *semen* longius quam Cynini, calycisque sunt perennes.

Locut.

In alutifimis præcipitiis inter laxa provenit.

4. *Stabe major calyculis non splendentibus* C. B. *Austriaca elatior* Park. *Centauri majoris speciei tenuifolia* J. B.

J. B.

Radice habet minimi digiti crassitudine, dodrantalem, sapore Cyani nausæoso: Folia Scabiosa squamata argentea [proximo in loco describenda] tenuiter dissecta, albidiora, sapore amaro prædita: *Caules* unius, duorum aut trium interdum cubitorum altitudine, pro locorum ubi provenit ratione; in multos ramos fissi, foliis etiam tenuioribus. Abinthii fere Pontici vestiti. *Flores* Cyani formæ, flammæ, minores, purpurantes & capitulis emicant turgidulis turbinatisque, Scabiosa squamatae æque, paulo minoribus, squamulis asperis, pilosis, imbricatis, non lucidis, ut in argentea illa. *Semina* parva, oblonga, rufæ, quaternis costulis striata, quibus pili adherent.

Tanta est hujus plantæ similitudo cum Scabiosa argenteis squamis, ut eandem existimarent, inquit J. Bauhinus; quod idem & nobis videtur. Capitulum argumentum Centaurii majoris speciem facit. Idem.

Locut.

In Germania, Italia & Gallia Narbonensi frequens est, ut non opus sit loca memorare.

1. Bauhinus Jacæam albam Tab. huc refert: C. Bauhinus speciem ex ea distinctam ab hac ut & sequente facit, titulo *Stabes calyculis argenteis minoris*.

5. *Stabe calyculis argenteis* C. B. *argentea minor* Ger. *Salmanica argentea, sive tertia Clusii* Park. *Scabiosa squamata argentea* J. B.

J. B.

Lignosa radice firmata est. *Caules* cubitales & bicubitales, striati, subhirsuti, multis alis concavi. Folia multiplici cæsurâ dissecta ad Centaurii majoris speciem minorem accedunt, nigriora, teneriora. Extremis ramulorum *capitula* nascuntur turbinata, concinnis lumentum squamarum & candidum squamulis imbricata.

Hæc à præcedente vix alia in re quam squamulis capitulorum tenuibus & lucentibus differt, ut vix crediderim specie ab ea differre.

Locut.

In Calabria præpè Tropiam urbem observavimus; necnon circa Monspelium.

- * 6. *Stabe Austriaca humilis* C. ul. *incana Cyano similis tenuifolia* C. B. *Austriaca humilis* Park.

In collibus & montibus Viennensi urbi vicinis provenit hoc genus superiore multo humilior, magis incanum, tenuioribusque virgibus; quod non multum differt videtur à minore Cyano.

- * 7. *Jacea montana incana odora* C. B. *Jacea muscata* J. B.

Radix lignosa, lenta: caulis rotundus, pedalis; folia longa, lata, mollia, tomentosa, lacinias longis divisa, alba vel cinerea. *Capitula* formæ & colore Jaceæ læcundæ, [quæ Centaurium murale dicitur] Tota planta latis suavi odore prædita est, saporis amaricantis cum adstrictione quadam. Ita delensibi Tabernamontanus (inquit J. Bauhinus) cupis & descriptionem & iconem probamus. Heidelbergæ provenit arenosis & ficis locis. Nos ibi frustra tam quævisimus; verum Centaurii majoris speciem tenuifoliam J. B. capulam ibidem invenimus. Gaudet locis alitis & apricis. Jacæam muscatam in monte Hymetto præpè Athenas observavit D. Georg. Wheeler.

Locut.

8. *Stabe Salmanica prima Clusii* Park. *Salmanicæ prius Clusii, sive Jacea Intybaea* J. B. *argentea major* Ger. major, foliis Cichoraceis, mollibus, lanuginosis C. B.

Clus.

Jacea similis folia habet humi strata, Scabiosa Jaceæque foliis latiora, ad Cichorii folia accedentia, mollia, lanuginosa, & interdum candidantia. Aliquot ex eadem radice *caules* exeunt, cubitales aut ampliores, striati, subhirsuti, fungosâ medullâ fæcti, multis alis brachiati & quibus inhaerent minoribus, multisque dissecta, & mucrone quodammodo spinoso folia. *Flores* nascuntur in summis ramulis, capitula [Cyani paribus, turbinatoribus, glabris nitidique & politis, albicanibus per extremum rubentibus squamis, imbricatis] compressis, purpureis: quos subsequitur *semen* subulsum, Centaurii majoris simile, sed minus. Radix est longa, candida, digiti interdum crassitudine, quæ nonnunquam vivax est & plures annos durat.

Locut.

Circa Monspelium passim provenit, nec minus frequens habetur in Italia & Sicilia.

* 9. *Stabe*

- * 9. *Stabe Salmanica secunda Clusii* Park. major foliis Erucæ molibus lanuginosis C. B. *Jaceæ* genus *Stabe Salmanica*, foliis molibus lanuginosis, caule infero J. B.

Clus.

Folia omnia habet mollia & lanuginosa, Erucæ instar lacinata; *Caule* infirmum, ramulosum, in terram procumbentem, cupus *flores* summis ramis innascentes superiore majores, barbulis exterioribus Cyani æmulis, purpureis, (quibus intermixti villi quidam lutei) in medium florem occupantibus. *Semen* superiori simile, vel Cyani semini: Radix digitalis, albicans, non vivax, sed quam subiectionibus hyems corrumpit.

Nascitur Salmanicæ agro in arborum & vinearum marginibus. Floret Junio, Julio, & Aug. Tempus.

- * 10. *Stabe spinosa Cretica* Park. *Spinosa* J. B. *Spinosa maritima* C. B. *Cyanus spinosus* Creticus Ponæ & Alpini.

Clus.

Quam descriptit Clusius *Hist. app. alt. ant.* in Ducis Areschotani orto enutritum, trium circiter pedum altitudinem æquabat, & angustius non conclusa libere excrevere possit, ad majorem altitudinem peringere posse arbitrabatur. Fruticosa autem erat, ramulosisque latis duos & quodammodo lignosos habebat, foliis valde lacinatis obfatis: summi vero ramuli *flores* lutescentes minoribus, usque singularibus foliis instar foliorum Lavendulæ septi erant & plerumque in spinas desinebant. Tota planta candidabat fere instar Cinerariæ dictæ: Squamulis etiam erant foram alabastris & calices; ipsi aurum flores candidi, Cyani formam quodammodo referentes. Radix lignosa, multifida atque perennis.

Floret Julio, Augusto, & toto Septembri.

P. Alpini altitudinem palmarem huic plantæ attribuit, & flores colore carnosos: reliqua descriptio satis convenit.

Hæc, puto, planta est quam observavit D. Georgius Wheeler præpè Athenas in Attica, inque Teno insula Cycladum. Itiner. p. 52.

- A. 11. *Jacea major* Ger. itaque *Scabiosa flore purpureo ejusdem*, ut J. Bauhinus & nobis etiam videtur. *Scabiosa major squamatis capitula* C. B. itaque *Scabiosa major altera squamatis capitulis, sive Jacea rubra latifolia lacinata ejusdem*. Centaurium collum Gej. neri flore purpureo J. B. *Æcar knapweed* & *Æpattellon*.

Matth.

Primo statim exorta folia profert longa, nullis in ambitu lacinias, at quæ his succedunt plus, minoris modo, dissecta cernuntur, quæ vero in caule & ramis habentur, minora sunt & magis lacinata. *Caules* gerit æstate squibicubiales, teretes, striatos, incanescens, qui circa cacumen suos fundunt ramos, in quorum fastigio *capitula* oriuntur in acutum desinentia, qui circa cacumen suos fundunt connecta, Cyani modo, & quibus *flores* prodeunt fere etiam similes, sed rufescentes. Hos denique sequitur *semen* parvum, oblongum, rufum, & superiori parte pilosum. Radix nittitur pollicari crassitudine, & sæpe majore brachiataque, sapore subulsi Pastinacæ proximo.

Nascitur inter fruges & in campis non cultis, argilloso præsertim solo: ætque (ut rectè Lobelius) ægetum potius quam pratorum.

12. *Jacea nigra* Ger. *nigra vulgaris* Park. *nigra vulgaris capitata* & *squamosa* J. B. *nigra pratensis latifolia* C. B. *knappweed* & *æpattellon*.

Radix satis crassa, lignosa, vivax, fibras multas emittente, sapore cum nausæa adstringente nittitur. Folia priora, quæ à radice exeunt, aliquid (inquit J. Bauhinus) commune habent cum Cichorii foliis, sunt enim longa, nonnihil lacinata, præ virore nigricantia, brevi lanugine hirsuta. *Caules* ex eadem radice interdum unicus, sæpius plures exeunt cubitales aut squibicubiales hirsuti, teretes, striati, firmi & rigidi, fractu contumaces, medullâ fæcti, foliis crebris, nullo ordine positis, is quæ ad radicem similibus vertim angustioribus, obiter præcipue ad exortum dentatis, cincti: & quorum alii sen sinibus à medio caule sursum versus ramuli egrediuntur consimilibus foliis sed minoribus foliis nigricantibus, circa margines cili instar pilosis, imbricatis politis exterioribus connecta, & quorum medio folioli emicant tubulosi, lacinati, purpurascens, arde stipati; quibus marcescentibus & delapsis restant, denso sed brevi pappo intermixta, *semina*, parva, per maturitatem ex cinereo nigricantia. Pappi interdum in hac planta rectos fere angulos cum caule efficiunt.

Post mediam plerumque ætatem apud nos floret, ætque in pascuis nimis frequens. Habent in Occidentali Angliæ parte hujus varietas flore Jaceæ majoris, hoc est cum limbo seu circulo florum majorum fere longiorum in margine, Cyani in modum; hæcque non minus frequens quam vulgaris ibi oritur.

Hujus varietatis aliam adhuc varietatem observavit nobiscum ostendit Tho. Willifellus cum flore pleno, cupus flos totus componitur ex ejusmodi flouculis, qui in margine illius sunt, nimirum oblongis & speciosis.

Ff

13. *Jacea*

15. *Jacea nigra angustifolia* Park. *nigra angustifolia*, vel *Lithospermum arvense filius* C. B. prod.

C. B. prod.

Radix est nigricante, in fibras aliquot divisi: caule pedali, rarius cubitali, rotundo, aspero, in alas inaequaliter diviso: quem *folia* incana, angusta, breviter, rigidiuscula & aspera, Lithospermum arvense similia alternatim sua basi cingunt. Cauliculorum summis *capitulum* squamatum & nonnihil alperum, ahamum Jacearum formâ, sed minus, infidet: ex quo *flor* multis exiguis oblongis foliolis pallide rubentibus vel ex purpura candicantibus prodit, cui *semen* exiguum nigrum succedit.

Hanc passim Monspessulâ & Patavi observavimus. Addeo eadem est & fore nulla inter hanc & praecedentem differentia, ut non immerito J. Bauhinus ad idem caput utramque reducit.

Huic & altera similis, sed caule molli tomento vestito, & foliis incanis mollibus & longioribus.

14. *Jacea semper virens Lusitanica* Bocconi & Morifoni.

Boc.

Hujus planta *folia* lanceolata, longiora latioraque quam vulgaris [Jaceae nigra:] margine tamen, ut illius, lacinata, aspera, è virore pallentia: *Caules* multi, cubitales & longiores, pluribus parvis & confusis foliis cincti, in ramos multiplices per totam summitem divisi, duri, asperi, proferentes capitula & quibus exeunt flamina [verius flocculi] *plura*, conferta, coloris ex purpura rubentis. Radix lignola, dura, non abique fibris. Tota planta hyemem (nisi acris admodum fuerit) sine noxa facile tolerat.

In hortis Florentinis, Pisanis, Bononiensibus & demum Parisiensibus vidimus. È Lusitania pomum allatum credunt, unde nomen habuit. Hactenus Bocconus, cujus descriptionem probamus, ut plantâ addere non sit opus. Nos è femine Londino accepto natam in hortulo nostro Cantabrigiae aliquandiu aluimus.

15. *Jacea foliis angustissimis, subius incanis. Stachas purpurea odorata* Park. *Stachadi citrinae affinis capitulis longioribus* J. B.

P. Lister.

Ad cubiti fere altitudinem affurgit, ramulis infirmis & terram versùs reclinatis, unde in latitudinem magis quam in altitudinem diffunditur; è radice longa, dura, nigricante virgas crebras lignolâs incanas emittens, folia plurimis, oblongis angustis, superne ex viridi nigricantibus, inferne lanuginosis, tomento candicante obfrita, circa margines foliolâs denatis vestita. Summis ramulis interdum singula, plerumque bina innascuntur *capitula*, oblonga squamis confertis imbricata, *flocculos* exsertentes pulchellos, purpureos, odoratos; quibus succedit *semen* pappo involutum, Cardui Pincae dicti semibus nonnihil simile.

Plantam hanc variis in locis tum in Gallia Narbonensi tum in Gallo-provincia rupibus prope Maliliam observavimus. D. Magnol in monte Cerio, in sterilibus circa *la Colombiere*, versùs Salernam prope *Foucaude*, & alibi eandem invenit. Botan. Monsp.

An & quantum differat hæc planta à Stoebe capitata Rosinariani folio Ponæ considerandum.

- * 16. *Jacea integrifolia humilis* C. B. *nigra humilis* Park.

C. B.

Hæc *cauliculis* est pedalis, rotundis, alba lanugine hispida, & terram versùs reflexis: *foliis* unciâ latius, duas longis, nec lacinatis, nec crenatis sed integris, lanugine, præsertim per marginem, pubescentibus & subasperis, basi sua cauliculum ambiens: in cujus summo *capitulum* ex multis squamis imbricatis dispositis constans, ex quo *flor* Jaceae vulgaris similis, subpurpurascens, ex foliolis [verius flocculis] oblongis in filamenta aliquot divisi compositus, prodit.

In Austria ad S. Hippolytum provenit. Hæc etiam à Jacea nigra vulgaris adeo in paucis differt, ut vix possim animum inducere ut credam speciem distingui.

- * 17. *Jacea montana Austriaca major* Park. *Jacea nigra squamifera capite major* C. B. *montana squamifera major, femine nigro* J. B.

Clus.

Numerosa ab eadem radice promittit *folia*, oblonga, vulgatissima Jaceae hand absimilia, nec tactu minus aspera, sapore nonnihil calido, subadstringente tamen: *caules* plerumque cubitales, striatos, ramosos, foliis angustioribus, & interdum paucis lacinis secundum pediculum præditis obfritis, ut in vulgatissima: Capitula in extremis ramis crassiora, non hirsuta, sed multis squamis tenubus, & si vel digitis leviter attingas crepitantibus prædita, inferne candicantis, superne vero, quâ se flos explicat, fusca. *Flor* multis exiguis foliolis [rectius flocculis] in quinque lacinias divisis, ex purpura candicantibus constans. E quorum medio purpurascens tubulus exiit, in summo velut farinâ aspersus; quem ambiunt purpurea majora longioraque foliola [flocculi] quinque inaequalibus lacinis etiam constans, uti vulgatissima. *Semen* Chico formâ simile, sed exiguum, nigrum, paulo majus, quam vulgaris, subadstringentis gustûs. Radix etiam vulgatissima similis est, fibrosa, nigricans.

Floret

Floret Julio & Augusto & subinde semen profert, quod maturum statim è vasculis reaptans tuncum Tempus. florem excutit.

- * 18. *Jacea nigra squamifera capite minor* C. B. *montana Austriaca minor* Park. *montana squamifera minor, femine albicante* J. B.

Clus.

Hæc priori fere per omnia similis, paulo tamen humilior, ut quæ raro pedalem superet altitudinem: *foliis* minus asperis & aliquantulum incanis; paulo dilutior *flor*, *femine* minore, nec nigro, sed candicante & cineraco, linguam etiam magis calefacientem. Maturius plerumque floret & semen flori perficit.

Provenit utraque copiose in montanis Pannoniæ & Austriæ pratis.

Locus.

19. *Jacea latifolia capite hirsuto* C. B. *Austriaca villosa* Ger. *Austriaca latifolia villosa capite* Park. *Jacea cum squamis gematis sive capite villosa elatior & humilior* J. B.

Clus. J. B.

Lata longique habet *folia*, superioribus majora, magis albescencia, molliora [breviora latioraque quam Jacea nigra vulgaris, selunciam aut unciam longa, latitudine unciali, acuminata, crenata, infima verò palmum & selcupalmum aquant. J. B.] leviter denata per ambitum, gummoso gustu, sed amaritudinis non exigue. *Caules* plures ex eadem radice promittit, cubitales vel etiam amplores & interdum minores, angulosos & striatos [subhirsutos, ramis multis brachiatis] *Capitula* terna aut plura, contigua fere, ex multis squamis imbricatis dispositis constans, quarum cuspidibus externis reflexis, in adeo crebra tenuisque filamenta, nigricantia, siue potius multitudine barbula deflunt, ut ipsa capita tenuissimo & elegantissimo reticulo inclusa videantur, miro naturæ artificio. *Flor* è medio erumpit Jaceae vulgaris, purpureus. *Semen* maturum cinerei coloris, Cyani femini fere respondens. Radix vivax, & multis nigricantibus fibris donata.

Calidiori circa Monspesium celo longè est singior foliisque possidet interdum sinuata potius quam crenata.

In montanis Pannoniæ & Austriæ pratis oritur Clusio: Floret Julio & Augusto.

Locus & Tempus.

- * 20. *Jacea Melanensis capitulis conglobatis* Bocconi.

Boc.

Caules hujus pedales & longiores sunt, alati, ramosi, geniculati. *Folia* angusta, Jaceae vulgaris foliis molliora, leviter sinuata & incana. *Flor*es ad genicula ab imo ad summum caulium plures, subulæ, è capitulis nonnihil spinosis, atque rotundi globuli formâ simul connatis exeuntes. Melitæ invenit P. Boccon, in via quæ *Cafalnerum* ducit. Lutetia etiam nata est, sed capitulis compactis.

- * 21. *Jacea Monspessulana cui in squamis fibræ nigrae, interdum acaulis* J. B. *Jacea humilis Hieracii folio* C. B. Park. *pumila, humilis serpens, acaulis feræ, floræ cyano & albo* Ad. Lob.

J. B.

Spontanæa palmum vix superat, interdum acaulis, culturâ in cubitalem altitudinem proficit; multis ex radice crassiuscula productis *caulibus*, striatis, hirsutis, intus fungolis, multum ramosis. *Folia* pumila per terram sparguntur. Cyani foliorum æmula, incana lanugine obfrita, lacinata, alia integra, reliqua per ramos fornicata posita nascuntur. *Capita* foliis oblongis, minimè deflectis, acuminatis obvallata sunt, mediocri magnitudinis, mollissima, squamis longiusculis compacta, quarum oras fimbria nigra ambit, acumen verò in pinnatas spinulas innoxas fasciat. *Flor* albus stamine in pappos abit. Habeat etiam *flor* purpureo.

Prope Monspesium in marginibus latorum ad pontem viâ quæ Frontignanum iur invenit Lobo-
lius: ibidem etiam D. Magnol floribus purpureis & floribus albis frequentem vidit Maio men-
rentem. Tempus.

22. *Jacea angustifolia capite hirsuto* C. B. *angustifolia Austriaca villosa capite* Park.

Clus.

Longè humilior est, cubitalem altitudinem vix attingens, alioqui foliis villosis, & retis instar formatis capitibus, atque adeo floribus magnam similitudinem cum præcedente habet. *Semen* varia, quod nigricans est & paulo crassius.

In idem locis oritur, eodemque tempore floret.

Monspeli hæc nobis ostensa est ficca, ipsi tamen eam in loco natali crescentem nondum vidimus.

Locus & Tempus.

Jacea alba hirsuto capite C. B. cum non aliter quam floribus colore à penultima differat, species distincta censenda non est.

- * 23. *Jacea montana incana aspera, capitulis hispida* C. B. Park.

C. B. prod.

Radice est lignosa, in longas fibras divisa & rufescente: *cauliculo* palmari, rotundo, lanuginoso: *foliis* asperis, ad radicem pluribus, incanis, hispidis, parum lacinatis, angustis, [interdum lacinatis, subrotundis & tactu mollibus] uncias quatuor longis, reliquis vero in profundas & rigidas crenas divitis, baliqae sua caulem amplexantibus, qui aliquando in ramulos dividitur, quorum singuli *capitulum* parvum ex squamis hispidis compositum funt, earum enim cupides exterioris reflexe in tenuissima filamenta desinunt. *Flores* vulgari similes sed multo minores.

Locu.

- * 24. *Jacea nigra lacinata* C. B. *nigra vulgari lacinata* Park. *Jacea cum squamis ciliis instar pilosis* J. B. *Jacea Austriaca* VI. Clus.

Clus. J. B.

Folia vulgari sunt similia, secundum radicem leviter lacinata. *Caulis* cubitalis aut amplior, gracilis, firmus, striatus, [aliquantulum hirsutus] nonnihil interdum purpureascent, in multas alas inaequales divitus, per quem folia sunt jam dictis minora angustioraque [uncialia & lescuncialia, semuncialia latitudine & angustiora, dura, subhirsuta] *Flores* tingit purpura saturata, *Jaceae* vulgari omnino similes & *capitula* pari, toto nigricante, cujus squamae fungulae pilos breves agnatum circumcirca ciliis instar possident. *Semen* priori aequale; *Radix* alis similis.

Crescit permixta cum superioribus, atque eodem etiam tempore flores ejus explicantur.

- * 25. *Jacea Cretica* Park. *lacinata, squammata* C. B. *squammata Cretica, quibusdam Scabiosa Cretica dicta* J. B.

Clus.

Habet multa longa *folia*, supra tellurem expansa, instar majoris Scabiosae *Matth.* crasso nervo praedita, & secundum illius longitudinem, non modo multipliciter lacinata, sed ipsa etiam lacinata in minores alias secte. *Caulis* deinde emergit cubitalis & amplior, striatus, durus, non diffimilis *Jaceae montanae squamato capite majoris*, per quem sparsa sunt *folia* jam dictis minora & minus lacinata: finditur deinde in varios ramos, minoribus adhuc foliis & rariis sectis praeditis. Extremi rami funt sicut squammata *capita*, quae producant deinde *flores*, multis longioribus flouculis purpureis praeditis, interdum omnino albis & valde sectis constantem, ex quorum medio exiit stylus pallidus: evanido flore succedit *semen* multa lanugine involutum, Chico formae simile, sed exiguum, cineraceum. *Radix* latis crassa, & quibusdam fibris praedita, instar radicis Staebe Hispanicae, quae an vivax sit me latet.

Peregrino semine (Creta allato) nata est hac planta Clusio.

26. *Jacea montana lutea minima* Park. *montana minima semifolia lutea* Col. *lacinata lutea* C. B.

Col.

Locu & Tem. ut.

Aequicolum montes herbi hanc non descriptam Se ptembri mense floribus luteis onustam fundunt prope D. Angeli dirutum ibi templum, supra villam Flaminianam dictam, cujus *caulis* & *folia* pusilla respectu *capituli* & florum: magnum quidem illud profert, congenerum etiam modo squamulis compactum, atque *flores* majores *Jaceae* pares, aureo colore, quorum interni *flouculi* [clati] etiam recti, & exteriores circa caput procumbentes. *Caulis* vero tenuis, angulosus, semipedalis ad summum, duobus alis foliorum interceptus. *Folia* vero triuncialia, prope humum expansa, in tenues admodum lobos divisa, ipsique etiam lobi insuper lacinati, carnos, & aculeati, Vermicularia Dioscoridis dimidiatum folium emulantes, leves, sed tenuiores. *Semen* deinde proferit papposum ut congenerum. *Radix* circa caput pilosa, fibris divisa crassiuscula, sapore & odore congenerum.

- * 27. *Jacea incana capite squamato* Francisci de Honuphris.

Honuphr.

A radice lignosa, parum inter petras (Circae Promontorii) earumque fissuras aservata, foliorum candicantum (inter quae nullus nascendi ordo) multitudo germinat atque huic illicoque diffusa, praeteritum omnis sese patefacit, moxque assurgens lignoso caudice, non solum ex faxis verum ex Calstrum moeris propendet: quae quidem primo intuitu Ragifoidem *Jaceam* adoe referre videbatur, ut non nos tantum sed & alii antequam flores & caulem ederet eandem esse putaverint: attentius vero à nobis animadversa dum in horto culta, ab illo differre toto celo cognovimus: *folia* equidem colore cinereo albicante, plurima lanugine aspera ipsam quodammodo amaro crassiora, albidiora, breviora & rotundiora, abique rimis: *flores* hujus, ut in vulgari *Jacea*, purpureas & carnei, illius vero aures. *Caulem* edidit haec cubitalem, modo breviorum, modo longiorum, alatum, striatum, foliis circumvestitum, ubi *folia* insident brachiatum, circa initium aliquantulum fistulosum, ubi *capitula* ednaeantur squamata, non tamen spinola, *floresque* carnei elegantis coloris, Centaurioidem *Jaceam* quodammodo referentes. *Semen* Cyanus affine.

Tota

Tota candicans, horilque inclusa aspectu pulchrior est planta Maio mense floribus onusta (pe-Temps & datur. Ex praeputis ingentibus Circae veteris promontorii faxis Oculi expositis ubique pendet.

Hanc nonnulli montanum candidissimum *Jaceam* C. B. prod. putant, cui & ipse addit Staebe foliis: Hujus tamen *folia* nullam Staebe formam referunt: in caeteris tum floribus, tum caule satis convenit. *Folia* illius magis laciniosa, & ad Staebe accedentia, magisque quam hujus candicantia & lanuginosa.

28. *Jacea montana candidissima Staebe foliis* C. B. Park. *incana, lacinata, capitulis Cirsiis, flore uno aut altero* J. B.

C. B. prod.

Hae ex radice crassa, lignosa caulem profert palmarem, nonnunquam cubitalem, angulosum, striatum, molli & incana lanugine vestitum. *Folia* habet ad radicem multa, per terram sparsa, palmata, lata, Staebe instar lacinata, molli lanugine incana, & superiora molli tomento quasi farina aspersa, mollia & alba sunt. *Cauliculis* fumis *flores* singuli *Jaceae* vulgaris insident, quae ex *capitulis* squarrosos prodeunt.

In montibus prope Capuam provenit. Nos in rubus seu clivis maritimis Calabriae prope Sca-Locui leam colligimus. Nostri etiam capitula ipsa eorumque squamae *Jaceae* nigrae simillima erant.

29. *Jacea montana capite magno Strobili* J. B. *incana Pini capite* C. B. *pumila Narbonensis* Park.

J. B.

Pumila est planta, duarum triumve unciarum altitudine, interdum dodrantalis aut major. *Folia* caul longitudine vix cedunt: primum nascentia accedunt formae ad priora Centaurii folia, sunt lata & sublonga: sequuntur alia in profundas lacinias aequali seu divisa, subrotunda molli lanugine candicante obfita, quae etiam superius non omnino destituantur, plerumque tamen viridantia: quodam interdum non lacinata, aut parum. *Cauliculis* quoque tomentosis est, inque ramos subinde dividitur, saepe simplex, cujus cacumini insidet caput magnum, Scolymi, liam argenteis, aut ex argenteo rutilantibus purpureiscentibus, perquam tenuibus molliisque, per oras latecentibus cristatilis compactile. Medium obtinent pappi, quos *flos* reliquit staminibus purpurantibus confans. *Radix* latis crassa, simplex aliquando, interdum plurium capitum, nigricans.

In collibus saxosis circa Monsipellum frequens oritur.

Locu

- * 30. *Jacea montana* Ger. *montana Narbonensis* Park. J. B. Lob. *montana, incana, odora* C. B.

Lob.

Cauliculo riget dodrantali & pedem alto, rotundo: *folia* *Jaceae* luteae & Chamaeleonis lavis Thophr. media edento, altera parte incana, glauca, tantillum hirta: *flores* *Jaceae* aut Cirsiis sed minores. *Radix* seilicet palmaris, gracilis, minutisqae fibrata, gustu cyaneo amara.

In caubus & collibus *Casfri novi* contineris Monsipellensis agri nonnullam à Lobelio reperta Locui est. Quid sit ignoret fateor D. Magnol.

31. *Jacea latifolia capitata non descripta* Hort. Lugd. Bat.

C A P. XIV.

De Centauro maiore.

Centaureum nomen accepit à Chirone Centauro, qui eo curatus esse dicitur, cum Hercules excepti hospitio tractanti arma sagitta excidisset in pedem: quare aliqui Chironum vocant. Plin. lib. 25. cap. 6.

Centaureum duplex est, majus & minus, quae quavis nomine conveniat, & facie tamen & virtutibus distant, suntque toto genere diversa. Majus tantum hujus loci est.

Note hujus characteristice sunt Capitula squamata levia seu aculeis destituta, folia per ambitum serrata, magnitudo insignis.

1. *Centaureum magnum* Ger. *majus vulgare* Park. *majus Juglandis folio* J. B. *majus folio in lacinias plicis diviso*, C. B. *Great Centaury*.

J. B.

Centaurei majoris *Caulis* rectus hominis proceritatem aequat, in ramos circa summitatem divisis. *Folia* amplissima in ale formam disposita, quarum singulana spithamam ferè longa, trium aut quatuor unciarum latitudine, per ambitum serrata, nervosa, glabra, saturate virentia: at primum prodeuntia folia integra sunt, nec dissectionem agnoscunt: *Capitula* furculorum extremis insident squarrosa, è quibus emicant *flores*, staminibus purpureis contexti, in pappos evanescunt. *Semen* nitidum oblongum: *radix* rubens, crassiuscula, longa, recta.

F f 3

Radix

Serratula à foliis minutum circumquaque incisitis & serratis nomen obtinuit. Parvitate sua præcipue à Centauro majore differt, cum quo foliorum ambitu serrato convenit.
Serratula affinis capitulo Baccharidis, flore Trachelii Hort. Lugd. Bat.

CAP. XVII.

De Lappa seu Personata.

Lappa dici potest vel *ἀπὸ τοῦ λατύναι* prehendere, vel *ἀπὸ τοῦ λαβέναι* i. e. lambere, quod prætereuntium vestibus adhaereat. Personata autem dicitur, quod folia ejus prægrandia veluti larvæ aut personæ vice obtendi solita essent. Veteribus Arcticon aut Arcticon dicta creditur, verum ratio nominis ignoratur.

Note quæ genericæ sunt capitula lappacea ob squamarum mucrones hamatos vestibus adherentia, folia amplissima.

- A. 1. *Bardana major* Ger. *vulgaris major* Park. *Personata* sive *Lappa major* aut *Bardana* J. B. *Lappa major*, *Arcticon* Dioscoridis C. B. *Great Burdock*, *Elor-burr*.

Radice nititur simplici, crassa, profundè in terram descendente, foris nigra, intus alba. Folia pediculis longis insident, maxima, hirsuta, superne viridia, inferne brevi & densa lanugine incana, non exactè rotunda, sed in longitudinem productiora, & in acutum mucronem definitia, brevibus & vix conspicuis circa margines spinulis. Caulis sesquicubitalis & altior, crassus, teres, hirsutus, purpurascens, medullâ fardus, foliis per intervalla breviora alternatim positus vestitus, ab imo statim ramulos. In summis caulibus & ramulis flores in capitula squamola congesti, squamis extantibus cum mucronibus reflexis seu aduncis, unde vestibus tenaciter adhaerescunt. *Flosculi* singulares ex quibus totales componuntur singuli singulis insident feminibus alatis, ipsi purpurei, quinquepartiti, è medio exeunte clavâ quidam tubulosa, nigropurpureâ, quam penetrat stylus pallidus bicornis. *Semina* majuscula, oblonga, fusca.

Bardana major rosea Park. descriptæ varietas est accidentalis, non species distincta.

Arcticon quorundam Lugd. C. Bauhinus huc refert. Parkinlonus distinctam speciem facit. Lugdunensis huiusmodi fides apud nos vacillat idcirco C. Bauhino assentimur, quantumvis neque descriptio, neque figura Lugdunensis huic conveniant.

Virex.

Radix præcipue in usu est. Siccat, est pulmonica, diuretica, diaphoretica, extergens, subastringens. Hinc convenit in Asthmate, calculo, expulsiōne sanguinis, in vulneribus inveteratis, tumore lienis aliarumque partium; in arthriticis morbis, quibus peculiari proprietate conferre statuitur. *Scrobd*.

Extrinsecus imponuntur folia vulneribus inveteratis, articulis laxatis, ambrusis, &c. Senem insigne lithontripticum censetur. Propanant autem in pulverem comminutum in Cerevisia tenui, aut zythogalo nostratibus *Poffet-drink* dicto, lunâ plenâ. Hofmannus præfert radicem saccharo conditam. Apuleius pulverem feminis per quadraginta dies dat, & ischiadicis mirabiliter sanat. Rationem addunt, quod multum salis nitrosi possideat hæc herba.

Caulis antequam lappæ gignantur derafo cortice crudi coctique ex oleo & aceto mandi primis mensis cepere. Petrus Lauremborgius validam vim frangendi calculum, augendi semen, excitandi venerem eis attribuit.

Febrim quartanam in Henrico tertio Galliarum Rege decocto Bardanæ seu Lappæ majoris à Petro Pena deletam fuisse testantur S. Formus Obl. 41. & G. Hieronymus Velschius Obl. 4 Empiricum Parisiensem plurimos quartanarios decocti radicis hujus herbe ex vino albo magno successu curare solum accepimus inter Observationes celeberrimi Viri Pauli Marquari Slegelii Poliatræ Hamburgensis. Hæc D. *Tancred Robinſon*, qui & sequentia communicavit.

De vi & efficacia hujus plantæ in Archiædo & lue Venereæ consule S. Pauli Quadripart. Botan. Cl. 5. p. 362, 363. Eandem vim obtinet quam Saraparilla.

Lappa major incensa deflagrat in modum Salis petrae, & pari ratione spuit ignem. *Ephem. Germ.* An. 3. Obl. 222.

In nephritide sem. vel rad. in aqu. Charephylli aut Petroſelinii plurimum commendatur. S. Pauli. In Lichargo in clystere prodest radix Lappæ majoris. Dolæus l. 4. c. 1. S. 19.

- A. 2. *Bardana major altera* Ger. *major lanuginosa capitulis* Park. *altera cum capitulis villosis* J. B. *Lappa major montana capitulis tomentosis* sive *Arcticon* C. B. *Woolly-headed Burdock*.

A præcedente differt capitulis minoribus, squamis brevioribus, lanugine incana ceu aranearum telis intertextis.

Primum observavimus circa *Skiptron* oppidum & in montosa comitatûs Eboracensis parte ea quæ *Craven* dicitur copiose; superne etiam albi passim in Angliâ, cum priore, ostendente D. Sam. Dale pharmacopœo & Medicinæ practico in Brannia Eflexæ oppido.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER OCTAVUS:

QUI EST

De Herbis flore composito non papposis seu CORYMBIFERIS.

UID Corymbi nomine hoc in loco intelligimus superius diximus cum de Herbis flore composito donatis in genere ageremus.

Hujusmodi autem herbe sunt vel flore radiato, vel flore nudo: proinde librum hunc in duas Sectiones partiemur, quarum prima erit de Corymbiferis flore radiato: Secunda de Corymbiferis flore nudo.

Herbæ flore composito Discoidæ, seminibus pappo destitutis, CORYMBIFERÆ dictæ, sunt vel disco

[Radiato, flosculis marginalibus seu barbulis eidem]

[Concoloribus, floribus [totales intellige]]

[Sparsi aut solitarii, foliis]

[Integris; barbulis seu flosculis medium discum cingentibus]

[*Cuspidatis*; seu radice tuberosa perenni, foliis conjugatim positis, flore minore: *Flos sola* PYRAMIDALIS: five radice fibrosa annua, foliis figulatum positis, flore & semine maximis: FLOS SOLIS.

[*Frontatis*; Seminibus]

[*Incurvis*; fronte barbularum crenata; CALENDULA, *Caliba*.
[*Rectioribus*; *Chrysanthemum* *Aster* dictum.

[*Laciniatiss*, Flosculis marginalibus seu petalis]

[*Latissimis* & subrotundis, calice è simplicis foliorum ordine composito seu integro: FLOS AFRICANUS.
[*Angustifloribus*; barbularum fronte crenata: CHRYSANTHEMUM *segerum*.

[*Tenuiter dissectis*; BOPHTHALMUM.

[*In umbellæ formam* in summis caulibus dispositis: foliis]

[*Integris*, angustis serratis, barbulis & disco medio albis; PYRAMICA.
[*Laciniatiss* Absinthii vulgaris in modum & pariter incanis: ABSINTHIUM UMBELLIFERUM.

[*Tenuissime dissectis*; MILLEFOLIUM, *Achillea*.

[*Diversi ab eodem coloris*, Albi scilicet cum umbo seu discus medius flavus sit: suntque eidem floribus vel

Sparfis aut solitariis, foliis

Integris, aut ad margines duntaxat crenatis incisive; caule

Nudo, non ramoso, flore in fastigio singulari minore; *BELLIS MINOR*.

Foliofo & ramoso, elatiori, floribus majoribus; *BELLIS MAJOR*, *Eupthalimum vulgare*.

Multisariam in segmenta tenuissima divisi: flore suavi, *CHAMÆMELUM*: foetido; *COTULA*.

In umbellæ formam dispositis, foliis laciniatis pallidis, cum gravitate odoratis: *PARTHENIUM*, *Matricaria*.

Nudo, vide Tab. sequentem.

SECTIO PRIMA.

De Herbis Corymbiferis floribus radiatis.

HÆ sunt barbulis medio disco concoloribus, vel barbulis coloris à medio disco diverſi. Utrumque genus est vel floribus sparſis aut ſolitariis, vel floribus in Umbellæ formam in ſummis caulibus diſpoſitis. Erunt ergo quatuor hujus Sectionis membra ſeu genera ſubalterna.

Primum, de Corymbiferis cum barbulis medio diſco concoloribus, floribus ſparſis aut ſolitariis. Secundum, de iſdem cum floribus in umbellæ formam diſpoſitis.

Tertium, de Corymbiferis cum barbulis diverſi à medio diſco coloris, floribus ſparſis aut ſolitariis.

Quartum, de iſdem cum floribus iſdem in umbellæ formam diſpoſitis.

MEMBRUM PRIMUM.

De Herbis Corymbiferis cum barbulis medio diſco concoloribus floribus ſolitariis aut ſparſis.

CAP. I.

De Flore Solis.

FLOS Solis dicta planta à novo Orbe advecta, Veteribus incognita fuit, Recentioribus à ſimilitudine cum Sole denominata eſt, barbulis ambiens Solares radios, diſco medio ipſum ſideris clypeum referentibus.

A reliquis cuſquicunque generis plantis diſtinguitur flore omnium maximo barbulis umbonem medio coronantibus flavis & cuſpidatis.

1. *Flos ſolis* Ger. *Chryſanthemum Peruvianum*, ſive *Flos ſolis* Park. parad. *Helenium Indicum* maximum C. B. *Herba maxima* J. B. *The Sun-flower*.

J. B.

Caule ſurgit ſingulari, brachii craſſitudine, decem aut duodecim pedum altitudine in noſtris hortis, vicenim etiam & quatuor referunt alii in ſolo Hiſpano: inconſtata per hunc *ſolia*, *Caecaliæ* formæ, non ſeu magnitudine, quippe ſpitham longæ, aut etiam ſeſquipitham, laud multo anguſtiora, acuminata, alpera, hiriſta, in ambitu ſerrata, pediculis longis harentia. Summum caulis faſtigium florem ſuſtinet unicum, rotundum, orbiculatum, Heleni ſimile, ſed tam amplum ut facile pedem in diametro colligat, foliis auri nitore luco micantibus ambitum obidentibus; diſco plano, lato, è plurimis ſtoliculis, obſcurius flavis, arcuè ſtipatis, quorum ſinguli ſingulis inſident ſeminibus, compoſito. *Semina* oblonga, tumiducula & nonnihil compreſſa nigra [interdum alba] ſingula ſingulis alveolis pulchro ordine diſpoſitis contenta, qui ſeminibus exemptis ſavum referunt. *Radix* fibris innumeris compoſita, nec altè in terram deſcendens, nec tantum aſa promittere germinem.

Flos aliquando tantæ magnitudinis ut 2362 femina exempta fuerint.

Flos ſolis merito appellatur, quia non ſolum effigiem Solarem præ ſe fert, ſed verſus eum ſemper caput inclinat.

Flora

Flores interdum (& ut Parkinsonus, cauſis etiam ad foliorum pediculi) reſinam tenuem, pellucidam exſudant paucâ quantitate, Terribundum Venetam colore, odore & ſapore plane reſerentem.

Hujus plantæ tres aut quatuor ſeu ſpecies, ſeu varietates obſervantur: nimirum,

1. *Flos ſolis major flore ſingulari, maximo*, *Helenium Indicum* maximum C. Bauhino dictus, atque hic vel ſemine nigro, vel albicante ſeu cinereo.

2. *Flos ſolis proliſer ſeu ramofus*, C. Bauhino *Helenium Indicum* ramofum. Scribit Parkinsonus ſe in una planta ſexaginta interdum ramos obſervâſſe. Flores in hac ſpecie multo minores ſunt quàm in priore, multitudo tamen parvitatem compenſat. Has duas plantas pro diſtinctis ſpeciebus admittimus.

3. *Flos ſolis minor* Ger. C. Bauhino *Helenium Indicum* medium laciniato folio. Hic non alia in re quàm parvitas omnium parvitate à prima ſpecie differt dictur, quanvis ſolia in ſcone quam exhibent nonnihil laciniata pingantur.

4. *Flos ſolis minor femina* Ger. *Helenium Indicum* minus C. B. His addi poteſt &

5. *Flos ſolis minor mas* Ger. quem omittit C. Bauhinus: & pari lane ratione omittere poſſuit certiam & quartam ſpecies: nam ſi omnino diſſerant, non aliter quàm accidentibus quibuſdam ratione cæci aut ſoli, aut ſemini aut temporis ſationis diſſerunt. Nam *Tabernamontanus*, cuſus in hoc Sinia Gerardus eſt, quatuor quas exhibet figuras pro corona Solis, non aliter ab invicem diſtinguit quàm primam & ſecundam flore majore à tertiâ & quarta flore minore.

Flos hujus plantæ bene repurgatus à foliis, coctus cum oleo, ſale & aromatibus, melioris eſt ſaporis quàm *ſag.* *Aſparag.* *Cardui* & *Scolyum*, ac ad Venerem inſtingitur ſtimulat, ut in ſeipſo eſſe certum eſt eſſe ſcribit *Cortuſius*: nec minus eſu ſuavis & grati ſunt pediculi foliorum tenari adhuc in craticula decocti, ſale oleoque prius preparati.

Semina licet liberaliſs devorata capitis dolore excipient, pedus tamen leniunt, ardorem extinguunt & apud aliquas gentes tuſa, coacta in paſcem, aliſque frumenti uſum præbent. *Hernandez.*

2. *Flos ſolis pyramidalis, parvo flore, tuberoſa radice*, *Heliotropium Indicum* quorundam Ger. emac. *Heliotropium Indicum tuberoſum* C. B. *Battata Canadenſis* Park. *Jeruſalem Artichoke*.

Ger. emac.

Ab una radice caule unus, duo, tres, pluriſve exſurgunt, teretes, virentes, ſtriati, aſperi, piloſi, duodecim aut interdum ſedecim aut amplius pedes alti, craſſitudine minore multo quam *Floris ſolis*, medullæ alba fungoſi ſarcti, foliis crebris, nullo ordine poſitis ab imo ad ſummum ulque cincti, pallide virentibus, alperis, acuminatis, octo circiter digitos longis, decem aut undecim latis, circa margines profunde dentatis, Floris ſolis vulgaris perſimilibus, non tamen rugoſis nec æque latis. Caulis ab imo ſtatim ramofus ſunt, ramis longis, foliis paulatim magnitudine decreſcentibus ab imo ad ſummum ulque: unde planta arbuſcule ſimilitudinem exhibet in conſeſſe pyramidis figuram effigiatæ. Flores apud nos in ſummis tantum caulibus & ramulis naſcuntur. Floris Solis ſimiles, non tamen majores quàm *Calendula vulgaris*, duodecim aut tredecim ſtriatis, cuſpidatis, aureo fulgore micantibus barbulis radiati, medium ſeu umbonem occupantibus ſtoliculis luteis denſe ſtipatis: *Calix* floris è ſquamis villoſis compoſitur. *Semina* apud nos non perſicit, quoniam ſeris poſt æquinoctium Autumnale floret. Caulis plures emittit radices, tenues, repentes, (quibus alimentum attrahit) fibrillis tenuibus capillatis, longè latèque ſe diſfundentes, inter quas à radice primaria multæ aliæ ſuboles tuberoſe excreſcunt, glomeratæ, nunc radici primariæ ſeu matri adharentes, nunc fibris longis ad pedis ab è diſtantiâ adnaſcentes, terram elevantes, & nonnunquam ſupra ejus ſuperficiem apparentes. Unica Radix triginta, quadraginta, quinquaginta, aut etiam plura non rarò producit hujusmodi tubera. Radices he tuberoſe forſis colore ruſeſcunt, ſubſtantia ſeu carne internâ fungoſâ candicante, variis prominentiſ gibboſe, pugni humani interdum magnitudine, ea parte qua germinaturæ ſunt velut in roſtellum elatæ. Caulibus marceſcentibus radices tuberoſe per hyemem in terra reſtant & ſequenti vere regerminant, rarò tamen ante initium Maii. Hæc omnia è Gerardo emaculato tranſtulimus. Quibus adhuc, quanvis nimis fortè multa nonnullis videantur, cauſis floribus omniſi deſcriptionem è F. Columnæ Hiſt. adjiciemus. Caulis ab imo è foliorum ſinibus alternatim harentium adeo ramis dividitur frequentibus undeque, ut pyramidem efficiat, decreſcentibus ramulis ſummis paulatim, adeoque floribus oratur quatuor vel quinque in ſingulis ramulis, ut obſervum ſive metam rotundam ſhellatam dicas.

Radicum tubera ſapore dulci guſtui ſe commendant, & edulia ſunt, & gratoria (inquit Columna) cruda quàm cocta. Noſtrates variis modis ea præparant, alii in aqua decoquant & cum butyro & Zingiberis tantillo condita eſcant; alii in furno aut cithano cum aromatibus, medullâ, cum paſſi, butyro, vino Hiſpanico, &c. maſſi farinacæ in volentes coquant. Quocunque autem modo præparantur (inquit D. Goodyerus) ſtulentæ ſunt, & ventriculo inimicæ; alii autem aliter ſentiunt, nec ullum ejusmodi flatum excitandi vim in illis percipiunt aut agnoſcunt.

Datur hujus varietas radice oblonga.

In notis MSS. quas amice nobis communicavit Eruditiff. Vir, D. Joſeph Palmer M. D. Londinenſis invenio D. Hermannum Botanicæ Profeſſorem & Horti Medici præſectum in Acad. Lugduno-Bat. aſſerere Helianthemum Virginianum tuberoſo floribus in pappum abire. Quod ſi ita fit alio tranſcendendum eſt, nam non eſt hujus loci: & F. Columnæ reſtius *Aſter Peruvianum tuberoſum* dicitur.

2. *Caltha arvensis* C. B. *minima* J. B. *Glycyrris* Ger. *Wild Marigold*.

Conioides emittit tenues, palmem & squipalmum altos, aliis simplices, aliis ramosos, singulis ramulis & termino cauli *filia* imbricat exiguis, luteis, & calice foliolo viridi. *Folia* angusta, semineo longa: *radix* simplex, tenuis. Vix alia in re quam partium omnium parvitate à *Calendula* ex. simplici lativa differt.

Tere & C. Circa Liburnum, Monfepium, &c. inter *segetes* & albi oritur.

Calendula flores cardiaci cententur, hinc & hepatici & alexipharmaci, sudores movent, varios expellunt, ietero modentur, menses cient, partum promouent (sumus subditus parturientis) Aqua destillata, oculis instillata, aut linteis in ea madefactis impositis eorum rubori & inflammationi medietur.

Decoctum florum *Calendula* in Zythogalo seu liquore posseti nostratibus dicto, vulgò propinatur ad varicolas expellendas; & ejusque usus à longo tempore ferè inter omnes increbuit.

Ad pestem præservandam, Accipe flor. *Calendula* vulg. manduca, vel cum oleo aceto fac acatium. *Cura de Bryegardie*. Curativum, Succ. florum *Calendula* potus seque foriter sudando, *idem*. In metu Carbunculi pestiferi deat succus *Calendula* manè ad 3j. ad 3j. mirabiliter etiam purgat venenum pestiferum, per sudorem illud mira virtute evocans. Ex Obscrv. Marc. Cumani. D. Soame.

CAP. IV.

De *Chrysanthemo* seminibus angulosis aut striatis.

Chrysanthemum Conyzae aut Asteris facie.

1. *Aster cernuus* Col. *Aster Atticus foliis circa florem molibus* C. B. *Aster cernuus Columba* Park.

Ch. *Ujus* plantæ *folia* oblonga, vulgaris Asteris effigie, latiora, majora multò, tres uncias lata, per ambitum parùm crenata, brevi hirsutie pilosa, terræ proxima nervosa. *Caulis* singulari emittit, alis distylis multis, quibus breviora herant alternatim folia ut in caule, duriora, minutisque crenata vel nihil. Caulis verò alarumque summum non ut in aliis plantis tenuis sit, sed paulatim crassescit, ut quod floribus hæret sic admodum crassum, & curvum, non imbecillitate, ut in *Chrysanthemo* Peruviano, sed naturâ. Singulos *flor* in singulis alarum cacuminibus producit, luteis *staminibus* confertis in umbones, ut in congeneribus, sed pluribus admodum foliolis virentibus imparibus cinctos: Radii autem cingentes florem molles, nec ut in vulgari *Astere* aculeati vel pungentes. *Semen* oblongum, radicefens, amarum, viscosum, odoratum, angustum, striatum, quod singulis floribus subest. Radix fibrosa, pallens, fibris crassiusculis divisa, Valeriane sylv. modo, sapore ferè aromatico. *Folia* acerba, adstringentia cum amaro quodam.

Locus & Tempus.

Hæc in monte S. Marie Virginis dicto oritur. Julio & Augusto floret & Septembri periscitur.

2. *Aster Atticus* Ger. Cef. *Atticus luteus vernus* Park. *luteus foliolis ad florem rigidis* C. B.

Ch. Unico plerunque affurgit *cauliculis*, pedali, durioris & quodammodo lignosis, lanugine pubescente, qui superiore parte in ramulos dividitur, caulem superantes, quorum extremis squamata infident *capitula*, foliis quinque uplurimum longis, hirsutis, rigidiusculis & radiatim expansis fimbriis exornata, in medio vero *flor* *Chrysanthemi* aut *Anthemidis* aureis. *Folia* per caulem sparsa lanuginosa, mollia, candidantia ut *Lychnidis* ferè, sed angustiora. *Radix* durabilis non est, ut que singulis annis pereat.

Locus & Tempus.

Frequentissimus est (inquit Clusius) hic *Aster* Granatensis regno, & agro Salmanticensi in arvis, ubi Maio & Junio floret. Nobis observantibus in Italia. Sicilia & Gallia Narbonensi ubique ferè obvis.

C. Bauhinus è Lobelio & Dodonæo aliam proponit *Asteris* Attici lutei speciem, quem *luteum folio glabro & crenato* appellat, Lobelius *Italorum interea frutescentem, Olea folio, Conyzae facie*, quam in Italia fixatilis & arida, inque Gallia Narbonensi valde frequentem esse scribit. Verum describit adeo brevis est & generalis, ut neciam plantæ quam plantam intelligat. D. Magnol. Alterum *Italorum luteum*, &c. Lob. *Asteris montani* regno, & agro Salmanticensi facit: verum C. Bauhinus diversum statuit, novo ei titulo impositò, *Asteris lutei folio glabro & crenato*: D. Morison *Asteris luteo folio glabro & crenato* C. B. h. c. Attico *Dod.* semina solida seu pappo destituta attribuit, alique ex propria observantione; unde apparet eum non specie tantum sed & toto genere distingui ab *Astere* montano luteo *Salicis glabro folio* C. B. cupis hinc pappos abire.

3. *Aster*

3. *Aster supinus* Park. *luteus supinus Clusii* Ger. *luteus 12. five supinus* C. B. *luteus supinus spinosus* J. B. *Now creeping Starwort*.

Ch.

Aster hic supinus est, *cauliculis* multis ab una *radice* prodeuntibus donatus, humi magna ex parte diffusis, striatis & hirsutis; *foliis* numerosis, *Asteri* Attico luteo penè similibus, sed paulò viridioribus: singuli rami durum & foliolium sustinent calculum, in quo *flor* luteus circinnatè rotunditatis, Bupththalmi aut *Chrysanthemi* æmulus: quo evanescente calculi in adeo dura & lignosa *capitula* evadunt, ut ungue vix frangi possunt, atque semen, quod in iis continetur, & firmiter inhæret, eximi.

Circa Massiliam ad maris litus observavimus; Clusius quibusdam Castellæ novæ locis.

Locus.

4. *Chrysanthemum Conyzoides* Monfepianum; *Conyzoides* Monfepianum Morif. *Conyzoides Lusitanicum* Breyn. *Aster annuus Attico luteo similis, foliis ad florem molibus* Botan. Monip. *Aster Atticus odoratus* Creticus Zanoni.

Breyn.

Albam, aliquando ramosam, habet *radicem*, fibris dependentibus: ex qua *Caulis* rotundus onasit, cubitalis, lenissimis & minutissimis pilis pubescent, præsertim in summitate, qui terræ partim incumbit, partim se surgit & in ramos multos pandit. *Folia* ejus alternatim absque pediculis sunt posita, lanuginosa, extremitatibus nonnihil reflexis, Conyzae minime *Leb.* foliis respondentia, paulò tamen majora, lætioreque viriditate prædita, haud crispata vel undulata: Ex horum fede & ramulorum angulis, non minus quam in caulium fastigiis *capitula* proveniunt foliata ac dura, foliis quinque, septem, vel etiam quandoque novem circiter majoribus, & quinque vel pluribus minoribus, molliusculis, viridibus & radiatim expansis subtus donata: in medio verò *flor* lutei coloris, cujus foliola per extremum denticulata tribus denticulis orbem ex compluribus staminibus conflatum coronant, quo evanescente parva *semina*, angulosa & solida, impensè incana, argenteique notioris & sericeo tactu succedunt. Tota Planta, præsertim trita, odorem aromaticum & resinolum, à Conyza non multum abulentem spirat. Sapor idem est aromaticus & ferè fervidus.

Locus.

Circa Monfepium sponte oritur & copiosè, ut nos etiam observavimus cum ibi essemus. D. Magnol. fecus fluvium la *Mausius*, versus *Grabels* & Salenavum Junio mense lapsus cum flore legit. Alterem secundum *Clus.* reterit, (ut rectè Breynius) statuari, odore, foliorum hirsutie differt.

Chrysanthema reliqua.

1. * *Chrysanthemum arborescens Asiaticum foliis Populi albæ* Breynii.

Breyn.

Frutex est crebris & densis ramis, quorum juniores densum ob tomentum albi; in quibus *Folia* subrotunda, crasso modo in ambitu ferrata, ac lanugine densa rasili in utraque superficie obducta, Populi albæ minoribus simillima. *Flores* in ramulorum extremitatibus aureo colore fulgentes *Chrysanthemi* Canadensis bidentis alato caule *Morif.* haud malè æmulantes se præbent, umbone croceo, multis petalis nervosis, anteriore parte denticulatis, radiato, constantibus. His demum *semina* oblongiuscula, angulosa & solida, aliorum *Chrysanthemorum* ritu succedunt.

Locus.

Frequens est circa Promont. Bonæ Spei, & in regionibus adjacentibus.

2. *Chrysanthemum Americanum laciniato folio. Aconitum Helianthemum Canadense* Cornuti. *Donnicum Americanum* Park.

Corn.

Frutescens hoc *Aconiti* genus *folia* habet quæ ab radice germinant, latissima, atro-virentia, ac ferè trifida. Quæ verò cauli adnascuntur, septem aut novem, atque etiam quò superiore è pluribus profundioribusque divisa lacinis. Multis *caulibus* ultra prostratæ hominis adolefcent; hi in plures ducti ramulos extremitates habent luteis foliis amplissimis onustas. *Flas* ut plurimum decem aut duodecim petalis oblongis constat, interposita singulis non levi spatio: inest medio umbo quadam, qui totus *seminibus* obducitur, ità figuratus ut ab imo latior in angustum verticem exacuat. *Hujus* basin cingunt coronæ instar intermedia majoribus foliola viridia. *Radix* crassa & carnosa Aconiti more in plures quoque fibras exit, latiusque spatia solet, nisi diligenter præcatur ejus incrementum quotannis.

Malignam ac deleteriam vim huic plantæ attribuit Cornutus.

Hujus aliam speciem describit Morisonus notiter in *Præval.* Bot. p. 251. sub titulo *Chrysanthemi Americani* laciniato folio obscuris virenti minoris.

Chrysanthemum Americanum laciniatum minus.

Quod priore humilior est; foliis minoribus, magis laciniatis & obscuris virentibus: floribus minoribus.

- A. 3. *Chrysanthemum segetum* Ger. emac. *segetum nostrorum* Park. *folio minis scito glauco* J. B. *Bellis lutea foliis profundè incisus major* C. B. *Chrysanthemum*.

Radix simplex, alba, lignosa altè in terram descendit, plurimis filamentis tenuibus capillata. *Caulis* simplex, pedalis aut altior, teres, medullâ farctus, lavis, ramosus, *foliis* vestitus alternatim positis,

G g 2

11. *Bupthelmalum Creticum Cotulae facie flore luteo & albo* Breyn.

Breyn.

Hæc Chamæmelon perfoliatis albam possidet radicem, densis fibris se in terram figentibus, tenuibus, & aliquantulum tortuosis: initio nullius manifesti saporis, sed ductus in ore dentibus pressa latus acrem, sempe ut Pyrethri, linguæ relinquens. Ex illa densa in orbem circa terram folia erumpunt, leniter hirsuta, magnitudine, divisiura & formâ Pyrethri Bellidis flore C. B. planè respondentia: inter quæ Caulis penè cubitalis, nonnunquam tamen duntaxat pedalis, rotundus, mollis, cum tempore durior, coloris viridis, vel ex viridi albicans propter hirsutiem, furgit; foliis minoribus, chamæmeli magis convenientibus, sed crassioribus, in lobulos laterales divisus: ex quorum summo alæ, ut plurimum longitudine caulem superantes, in tali abundantia, præsertim circa radicem, prodeunt; ut densa & orbiculata plantæ effigies subinde videatur ob alarum multitudinem oblique & resupinè se propagantem. Flores, quibus subest squamulosum capitulum, squamulis viridibus lanuginosis triplici serie contextum, Bupthelmalis Alpini floribus non parum assimulantur, nisi quod illorum petala, tredecim plerumque numero, majorem in medio paulisper quasi exsertuntur sive concavum, ex plurimis flavis tubulis condensatum orbem circumambientia, breviora, latiora, leneis seu plicis striata, & dilutiorè flavedine sunt imbuta, imprimis cum ad senium vergunt, & parte inferiore ubi parva tantum sulphurea, conspiciuntur. Primus horum florum in medio plantæ supra caulem mense Junio exir, deinde alii in alarum majorum cacuminibus, & tandem reliqui in ramulis lateralibus veluti succedanei ita se excipiunt, ut planta hæc totam non modò calidam æstatem atque autumnum fertilem floribus condecoret, sed triste senium etiam subinde annigentialiter coronet; mensissemque semper uberissimam latè compressorum seminum, saturè purpureorum, inter squamulas tenues membranaceas & laticas, quiescent plantæ coloris, nutescentes, firmiter & solide jacentium profertens; quæ tandem sicuti etiam squamule ipsæ, Regis sue splendorem purpureo cum illepto colore spandico tristi committant, & in generis sui conservacionem quotannis apud nos sunt ferenda. Planta hæc nullius excellentis est odoris, præter flores, subdulcem & medicatum quadantenus, saporis calidiusculi & aromatico penè similem, spirantes.

Datur alia hujus fæ species, seu potius varietas, petalis discum illum luteum circumradiantibus albis, seu splendide argenteis, unde flores Pyrethro perquam sunt similes, planta ipsa Chamæmelo, ut non faciliè queat discerni.

Hujus semen habuit ex horto Academico Lugduno-Batavo.

12. *Chrysanthemum Ericoides* C. bonæ spei Breyn.

Breyn.

Ante florum proventum adeo Ericæ Coris folio simile, ut eruditissimus etiam botanophilus congener ei existimatus sit. Parvus enim est *Frux*, complurimos, graciles, lignosos fibrubentes, & veluti quibusdam tuberculis obstitos profertens ramulus: qui in superiore, ubi leniter lanuginosi, parte foliis Ericæ Coris folio secundæ *Clas*. perfoliatis, adeo confertis sunt onusti, ut nullum ferè lignum conspiciatur. Summis ramulis singuli, vel bini aliquando, sæpius tamen numero plures, quasi in umbellam dispositi, insident *Floculis*, Millefolii non multo majores, petalis multis pallidis discum parvum radiantibus, & Capitulo foliolis crebris sibi invicem incumbentibus compacto prodeunt.

His maculis *semes* ex sulco spadicem, turbantur, acris viridis simile, sed multo minus, superius verò, ubi angustus, denticulatus duriusculis veluti coromela, in modum Chrysanthemum Canadensis bidentis ferè, donatum succedit, in materia quadam villosa latens.

In Catalogo Horti Medici Edinburgensis duas adhuc alias Chrysanthemum species invenio, Altera dicitur *Chrysanthemum latifolium Tingitanum*; Altera *Chrysanthemum pumilum procumbens, flore cæruleo, nudo, luteo*; de quibus quoniam mihi nondum inspecta fuerint, quod dicam non habeo.

Nec quicquam nobis dicendum suppetit de Bupthelmo tenuifolio peregrino N. D. Hort. Lugd. Bat.

CAP. V.

De *Chrysanthemo seminibus longis, compressis seu Flore Africano*.

Hujus notæ sunt floris calyx integer oblongus, petala lata, semina longa compressa: folia lacinata, Tanacetum emula.

1. *Flos Africanus major polyanthus* Ger. *major sive maximus multiplex* Park. *Tanacetum sive Flos Africanus major flore pleno* C. B. *Tagetes maximus relictus flore pleno multiplicato* J. B. *The African Parigold*.

Caulis producit teretem, striatum, bicubitalem aut altiorè, crassitudine pollicari, copiosè in sum medullâ albâ factum, geniculatum, ramofum. *Folia* in caule ex adverso bina, in summis tamen caulibus & ramulis singularia, Tanaceto nonnihil similia. [F. Columna Valeriana suæ vulgari similia esse scribit quam Tanaceto] pinnata, lobis utrinque semis septenis cum impari

impari in extremo commissa, colore non ita gravi ac minoris generis, lætè virentia, in virgibus serratis, in acumen definita. *Flores* in summis caulibus & ramulis singulares pediculis brevioribus quam in minori genere, propè imum calicem turgidis & concavis è calicibus oblongis, pluribus veluti pails in angulos acuos delincentibus compositis, pleni, pulcherrimi, flavi aureive. *Semina* tenuia, oblonga, nigra. *Radix* tenuibus fibris, mollibus, copiosis summa telluri hæret, ut rectè *Columna*. *Lythans*, latis petalis & croceo saturo colore, licitur: *Secunda*, minor & luteo colore: *Tertia*, simplici flore umbonem habente *floribus* exiguis Chrysanthemum modo, & barbulis five petalis magnis, octonis utplurimum vel novenis aliquando, & croceis: *Quarta* similis sed pallente colore: *Quinta* flore fistuloso simplex: *Sexta* flore fistuloso polyanthos.

2. *Tagetes Indicus minor simplici flore*, sive *Caryophyllus Indicus*, sive *Flos Africanus* J. B. *Tanacetum africanum*, sive *Flos Africanus minor* C. B. *Flos Africanus minor simplex & multiplex* Park. *minor simplici flore* Ger.

7. B.

Seriatos producit *canes* dolrantes, aut paulò majores, intus fungulos, alis aliquot concavos. *Folia* Tanaceto similia, pinnata, ex quinque, aut pluribus conjugatis ad octo, imparique extremo commissa, odore virolo, gravi: singularia saturatè virent, tres aut quatuor uncias longa, seminum circiter lata, circumquaque denticulis serrata, in acumen definita. *Flores* extremis ramulis hærent singulares, ex calyce turgidulo oblongo, simplici foliorum ordine radiati, colore infra ex flavo, supra ex flavo ferrugineo holosericeam telam imitantes: Medium obinent stamina numerosa, flaventia, quibus appenduntur *semina* tenuia, longa, nigra. *Radix* brevis, fibrosa, ac ubi è terra prodit, bina habens longiuscula folia.

Præcedente differt, 1. Partium omnium parvitate. 2. Caulibus infirmioribus, humilioribus, ramulis magis diffusis in latitudinem & terram vergis reclinatis. 3. Pediculis florum longioribus & colore ferrugineo florum. 4. Odore graviore & magis virolo, tum foliorum, tum florum.

Hujus etiam duplex habetur varietas, altera flore simplici, altera flore pleno seu multiplici. Sic in universum octo habentur hujus species seu varietates.

Notandum autem secundam majorem varietatem, quam *Columna* *minorem* & luteo colore vocat, & in pallidum dilutiorè deficere scribit, à J. Bauhino Tagetem Indicum medium flore luteo pallidè dici, qui eam citius florere affirmat quam majorem.

Historia plantarum Mexicanarum Fr. Hernandez alterius adhuc Floris Africani species meminit quam septimo in loco pingit, & sic breviter describit. Majusculum est septimum *Tapeten-paal Xochitl* nuncupatum, sed exlioribus luteisq; floribus, qualia sunt quoque ipsius plante folia, quæ sunt omnium minima.

De viribus hujus plantæ Hernandez in Historia præstita hæc habet.

Vi pollet discoloria & aperient. Foliorum succus ebbitus, aut folia ipsa contusa & ex aqua c. *Vire*. pota, vinové, ventriculorum gædum contemperant, menses, urinam, & sudores eliciunt, frigoris intermittenter arcent illita paulò ante accessione; statum discutunt, Venorem excitant, cachexiam à causâ frigida ortam vitio hepatis curant, aperient obstrueta, convulsâ laxant, hydropem levant: vomitum ex aqua tepida procurant, & tandem febrium rigoribus, imò & febribus ipsis expurgat per urinam & per sudorem causâ medentur.

Verum Dodonæus vim ei veneficam inesse prodidit, experimento in Fele factò qui ejus elu extinguitur est: quin & mures arrosi feminibus mortuos repertos addit, & puero ex elu floris os alaba intumescit & porcis quibusdam fuisse exitio. Quæ tamen (inquit Joan. Terentius) non concludunt hanc herbam venenum esse & inter species Tanacetum referre non possit; & deinde Dodonæi argumenta refutat.

Frustat illo suo judicio: ego in Dodonæi & J. Bauhini sententiam concedere, quam anceps medicamentum experiri mallem; nec in humano corpore periclitari quod porcis, felibus aliisque animalibus perniciosum esse confiterer, consilium duco.

Plantam hanc Africæ indigenam esse vel nomen evincit; & nec folius Africæ, sed Americæ ut *Leuc.* ex Fr. Hernandez plantarum Mexicanarum historia patet.

SECTIONIS PRIMÆ

MEMBRUM SECUNDUM.

De Herbis Corymbiferis barbulis medio disco concoloribus, floribus in Umbelle formam dispositis.

CAP. I.

De Ptarmica.

Ptarmica ex re nomen habet, quoniam *Πτάρμη*, id est, sternutamenta provocat. Notæ ejus sunt Flores in umbella, barbulis disco medio concoloribus; folia integra, ad margines duntaxat serrata.

- A. 1. *Ptarmica* Ger. *vulgaris* Park. *vulgaris*, folio longo serrato, flore albo J. B. *Dracunculus serrato folio pratensis* C. B. *Änerzwort*, *Saffard* *Pellitoyp*: nonnullis *Geese-tongue*, id est *Lingua asineria*.

f. B.

Est ubi tres superet cubitos, sæpius minor, cubitalis, radice oblique acta & velut geniculata, fibris masculis & longissimis donata, sapore acri & fervido: *caule* singulari, tereti, glabro fistuloso, gracili, latis tamen rigido; cui alterno aut potius nullo ordine posita adnascuntur folia, ab imo ad summum, Draconis efculenti, argutis alperisculisque denticulis circumquaque; serrata, atro virore splendentia, sapore fervido, Pyrethri mitiore. Summus scapus nonnihil angulosus & subhirsutus in furculos aliquot dividitur, qui umbellatim flores gestant candidos [tam dictum medium, quam petala cum undique radiatim cingentia] Millefolii terestris, duplo aut triplo majores, odore non dissimili sed remissiore. Discus floris medius è plurimis flocculis acutè stipatis & in quatuor segmenta acuta divisus componitur.

In pratis udis & palustribus Julio mense flores.

Florum calices in hac planta quam Millefolii breviores è pluribus squamis coagmentantur. Flores ut multo majores quam Millefolii, ita minus crebri & conferti in summis caulibus longioribus pediculis insident, nec adeo exactè simul umbellam efformant. Variat interdum flore pleno seu multiplici, hinc *Dracunculus pratensis* flore pleno C. B. & aliorum.

Gustu est acri & fervido. Sicca pulvis nasibus inditus, sternutamenta movet, unde ei nomen. Radix commanfa caput purgat & dentium dolores mulcet pituitam eliciendo. Herba cruda additur acetariis ad frigiditatem eorum temperandam & corrigendam.

2. *Dracunculus Alpinus Agerati foliis incanis* Hort. Reg. Paris. & Lugd. Bat.

Nos olim Cantabrigiæ columinus plantam Londino missam nomine Agerati flore albo, quæ vera potius Ptarmicæ species erat. Folia ei longiora erant quam Agerati vulg. acutiora, ad margines profundius serrata: *Caulis* elatior: *Flores* radiati, pallidi; odor (quantum meminimus) fatis validus Agerati. An hac sit quæ Parisiis & Leydæ colitur sub titulo allato nescimus. An Ageratum foliis serratis Montpelienium majus pallide luteo flore nonnullis.

3. *Dracunculus Alpinus folio Scabiosæ* C. B. *Ptarmica Alpina* sive *Dracunculus Alpinus Scabiosæ folio* Park.

C. B. prod.

Radix est fibrosis; *cauliculis* rotundis, pedibus, in summo in alas brachiatis: foliis instar Scabiosæ lacinia, altè incisilis & crenatis: flocculi in summis virgulis quoad dictum medium sublevis, quem foliola albida ut in Chamemelo vulgari ambiunt.

In Helvetiorum pratis Alpibus propè Fabianas & in Gothardo provenit, Julioque flores.

4. *Ptarmica Virginiana folio Helenii* Morif. prælod.

Planta est bipedalis, cujus caulibus adnascuntur folia lata & oblonga, Helenii foliis haud abimilia. Flores fere albi, *seminibusque* Ptarmicæ femmibus omnino similia.

Hac planta à nonnullis ad Costum hortorum refertur, rectius tamen hic ponitur.

CAP.

CAP. II.

De Abinthio Umbellifero dicto.

A foliorum divisura & colore Abinthium emulante nomen hanc plantæ à Clusio impostum est. Verum ad Millefolium propius accedit quam ad Abinthium, ois flores radiatos & barbuls disco medio concoloribus.

1. *Abinthium album* Ger. *album* sive *umbelliferum* Park. *albis floribus*, *capitulis squarosis* J. B. *Alpinum umbelliferum latifolium* C. B. *Tufted Wood*.

Clus.

Dodrantalibus affurgit *cauliculis* [scilicet caulibus & dodrantalibus & mediæ magnitudinis] gracilibus, incanis, in quibus rara & exigua sunt folia, tota incana lanugine & velut tomento obsita, circa radicem majora, Bellidis majoris foliis non valde dissimilia, minora tamen & magis incisila [J. Bauhino Abinthii vulgaris in morem profundè lacinia] laticque crassa, eximie amaritudinis. Summis cauliculis octoni aut plures insident *filiculis*, in umbellam distributi, floribus Achilleæ non dispares, sed majores, septenis aut octonis candidis foliis medium orbem (ex alis exiguus flocculis luteo stylo præditis efformatum) cingentibus constantes. Semen deinde quale Abinthii vulgaris, odoratum. Radix nigra est, aliquot fibris donata, & à lateribus propagines spargens.

In Austriæ Stiriaque cellissimis jugis à Clusio observatum, nec alibi ulquam. Junio & Julio flores. Variat insigniter magnitudine ratione loci in quo crescit.

- * 2. *Abinthium umbelliferum*, *Mutellina quibusdam* J. B. An *Abinthium umbelliferum alterum italicum* Lob? *Abinth.* *umbellif.* *hortense* C. B?

f. B.

Radix nititur crassa, perenni ut videtur, *caules* emitente plures, palmares & paulò majores, per quos ut et in ipsorum fastigiis corymbi conspiciuntur rariores, satis magni & ni fallimur lutei. Folia tenuia, Abinthii Serpichi diviluræ, candidissima, hirsuta, sapore amaro, ingrato. Ex sicca.

Abinthii alterius Italici *Lab.* notæ hæc sunt. Ortus, colore incano, & habitu ipso non ita diversum est ab Abinthio albo, sed omnia exiliora multo, Cauliculos plures spithameos emittit, summis flocculis in glomeratis capitulis incanis gerens.

Pona Italice Abinthii Alpini umbellif. 3. genus meminit; quod C. Bauhinus *Abinth. Alp. Umbellif. tenuifolium* & minus appellat.

3. *Corymbif. Millefolii umbellæ folio alato & lacinia.*

Radix ei alba, obliqua, repens, fibris longis, crebris firmata. *Caulis* erigit cubitales, teretes, inanes, brevi & vix perceptibili lanugine obtusos. Folia alata, quatuor aut quinque pennarum conjugationibus constant singule pinnae & extremum etiam folium circa margines dentate, & subinde altius incisæ aut lacinia sunt: pinnule & lacinia in acutis cuspidibus exeunt. Flores in summis caulibus (qui in plures ramulos dividuntur) velut in umbellis digesti, albi & Abinthii albi umbelliferi floribus omnino similes. Nullus in hac planta, vel odor, vel sapor insignis; initio gustanti subamara videtur.

In sylvis montosis propè maximum Carthusianorum cœnobium in Delphinatu Galliæ nascitur. Junio flores. Hanc plantam indicatam puto, ni fortè Morifonius titulo *Millefolii Tanacetii foliis* eam intelligat. Folia tamen hujus à Tanaceto plurimum abstant.

CAP. III.

De Millefolio.

Millefolium, Græcis *Μεθώνιον* & *Χαλάρων* à multitudine foliorum, Achilleæ, Ἀχιλλεύς, ab Achille primo ejus inventore dicta est. Plin. lib. 25. cap. 5. Invenit & Achilles discipulus Chironis qui vulneribus mederetur, quæ ob id Achillea vocatur; hic fanale Telephum dicitur.

Hujus caracteristicam facimus flores in umbellæ formam dispositos, barbuls medio disco concoloribus, folia tenuissimè dissecta.

- A. 1. *Millefolium vulgare* Park. *vulgare album* C. B. *terrestre vulgare* Ger. *M. Stratiotes pennatum* J. B. *Common-Barroo* & *Whilfoil*.

f. B.

Ubiq; viarum obvium est Millefolium, caulibus dodrantalibus, cubitalibus & alioribus surgens, rigidis licet tenuibus, teretibus, striatis, hirsutis, medullâ facietis, qui circa summum in aliquot furculos dividuntur, æque hi rursus in plures petiolos, qui flores in umbella ferunt odoratos, parvos, colore

colore albos aut fuscipurpureos, quinque, septem, paucioribus aut pluribus foliis conflantes ex caliculo squamato. *Ceterum difcus floris medicis est plurimus foliulis albis in quinque acuta segmenta parvis confusis: folia marginatis, que distum in circulos amplexu frontata sunt, fronte duplici creta in duas denticulas divisa. Folia pinnata ad costam alligantur, tenuibus Chamaemeli divitis, sed compositioribus rigidiusculis, flavo olentibus, sapore acuticulis. Radix lignola & fibrosa nigricat, & in terra se diffundit.*

Folia in toto hoc genere [Corymbosarum] quantum memini, singulatim caulibus adnascuntur. Millefolium vulgare purpureum minus C. B. & aliorum, cum solo floris colore à præcedente differat, diversâ speciem censenda non est. Variat enim hoc modo Millefolium vulg. floris colore in paucis ubique.

2. *Millefolium odoratum minus Montpellierianum* Hort. Blasf.

Multò minus est quam vulgare, foliis canescentibus, odorisque habet suavem & aromaticum. Plurimus in locis herbis circa Montpellier repit, ut propè pontem *Ville neuve* & alibi.

Ujus vires Schroderus sic breviter recenset. Vis ejus ad sanguinem sistendum. Uli itaque interno convenit in hemorrhagis & fluxionibus omnis generis, narium, uteri, alvi, vulverum, scroti languinolento, vomitu, urinâ retentâ, calculo, mictione sanguinolenta, gonorrhæa, hemorrhoidibus, fluore uterino, maricis, &c. Extrinsecus adhibetur utiliter Cephalalgæ, hemorrhagie narium & vulverum, vulneribus consolidandis, tumoribus hemorrhoidum, herniæ, ichibus venenatis, tumori penis, &c.

Recentior observatio (inquit * C. Hoffmannus) docuit Millefolium nostrum tantum abesse à faciliore hemorrhagis sistendi, ut etiam ceat. [At J. Bauhinus quod Millefolium sanguis è naribus irriteret ex affricu contingere arbitrat. Tam etiam vehementer esse diureticum, ut diuturniore usu creantur urinas pariat. Hoffmannus ergo distinguit & Millefolium quod acerbum est vim illam glutinandi obtinere putat; quod amarum deobstruendi & dissolvendi, urinas educendi, lumbicos necandi, &c. Acrimonia & amaror manifesta sunt in Millefolio minore Cordi, itemque nobili Tragio.

Verùm quâcumque tandem qualitate id efficiat, multa exempla hemorrhoidum curata decompert Millefolii adducit Riverius in Observ. Centuriis & multi alii Scriptores, ut nos monuit D. Tanacetum Robinsson.

3. *Achillea sive Millefolium nobile* Ger. *Achillea Sideritis sive nobilis, odorata* Park. *Achillea millefolia odorata* J. B. *Tanacetum minus album odore Camphoræ* C. B. *Achillea his Japoniæ*.

7. B.

Millefolio terrestri cognata est Achillea, sic ut non omnibus obvium sit discernere. *Virgis fruticatis aliquando tricuspidatis, nonnunquam palmatis, striatis. Folia* Millefolii vulgaris seu cælestis, sed latiora, breviora, multifida, colore non ita viridi prædita, sapore amaro, odore valido aromatico. *Umbellæ* fert corymborum Millefolii jam dicti, foliolis candidis medium orbem aureum cingentibus.

In Germania ad Rhenum flumen, Gallia Narbonensi circa Montpellier, & in Italia passim venit.

Parkinsson Tanacetum minus flore albo ab hoc diversum facit, quàm rectè ipse viderit.

Novi quâdam mulieres qui se ab abortu præservantur solousu decenti Millefolii vulgaris. S. Pauli Quadripart. Botan. Class. 2. p. 91. *Idem*.

Ad sanguinis sputum, & pulv. Millefolii 3ij. propinetur cum succo Plantaginis. Multum juvat, & multo magis succus, inquit Matthiolus.

Ad sanguinem è naribus eliciendum Millefolium quàm optimè conducit; asperitate namque sua & duritie acuminata venas in naribus capillares aperit: Naribus etenim indatur, mox interne nares premantur & fricentur, unde multis solet elici & facile sanguis & satis copiosus. D. Soame. Hinc nostratibus *Poste-bleed* dicitur.

Tuber quod in hujus radice nonnunquam exerefcit, oritur ex venenato quodam aut fermentativo liquore in vulnus seu puncturam ab insecto aliquo infectum aut cum ovo immixto [ab eodem intellige insecto] qui cum succo radices mixtus, tumorem excitat qui sit receptaculum & velut uterus seu matrix ovi & vermicali excludendi, eique alimentum & tutam ministrat: unde *Millefolia tuberosa* à Jac. Cornuto pro diversâ specie minus rectè ponitur.

Sennertius in fluxu menses nimio sequens exhibet. R. Succo Millefolii 3ij. Sacchari 5j. Detur. D. Soame c. Dola. Lib. 5. C. 4. S. 10.

4. *Millefolium maximum umbellâ alba* C. B. prod.

C. B.

A præcedente [Millefolio vulg.] excepta magnitudine in paucis differt. *Caulibus* est foliis cubitalibus, crassis: *foliis* circa radicem palmum longis, unciis quatuor latis, tenuissimè incisis, & velut è multis minutissimis alatis foliolis constantibus, sed minoribus & tenuissimè incisis que circa caules sunt, qui in ramos plures brachiantur, quibus singulis umbellæ, uti in Millefolio vulgari sed majore, foliolis albis referta insident.

In horto Patavino crevit; & sanè nisi aliisfret in horto botanico, pro vulgari Millefolio habuissimè inquit Descriptionis autor C. Bauhinus.

5. *Mille-*

5. *Millefolium purpureum majus* C. B. *flore rubro* Clusf. Ger. *flore rubro maximum* Park. *Sied. Rotherd* Harrow o? *Whitfoil*.

C. B.

Ex radice crassâ satis caules plures ad cubitum & sesquicubitum exerefcunt: *foliis* ut in vulgatissimo Millefolio dispositis; umbellæ magna floris elegantissimis rubri coloris & quæquefolios continens, in quorum medio apice pallide flavescens, qui gratiam addunt, emicant. Flores contra medicatum odorem spirant. Millefolium rubro flore Clusii foliis erat vulgari tenuioribus.

De loco hujus natali non constat.

6. *Millefolium Alpinum incanum carneæ colore* C. B. *Alp. Clusii, parvum, nonnihil incanum, carneum* J. B. *Alp. incanum* Park.

Clusf.

Elegans hæc plantula dodrantalem five palmarem altitudinem non excedit, multis foliis circa radicem stratis, tenuissimè incisis & veluti è multis minutissimis alatis foliolis constantibus, nonnihil incanis: Candicantes *cauliculi* satis crassi, hujusmodi foliis itaque minoribus & tenuissimè incisis obiti: Umbellæ *foliolorum* densissima, qualis in vulgari Millefolio, sed dilutior rubro colore five carneæ tinctum. Radix vix à vulgari differt, fibrola admodum & summa tellure serpens.

Sponte provenit in Judenberg & Spital, Stirix Alpihus, atque flores profert Augusto.

Locus.

7. *Millefolium Alpinum incanum flore specioso* J. B.

7. B.

Palmaris est plantula, *radicula* simplici, ruffa ac penè nigra: è qua *folia* prodeunt duas aut tres uncias longa, rarius pinnata, tomentola, longiusculis ac ferè uncialibus pediculis hærentia. Coliculis tomentosis item prædictis similia quoque hærent *folia*, sed aliquanto minora, brevioribusque pediculis donata. Eorum verò summitatibus flores insident quinque aut sex, squamati, corymbati, ut ex flica colligimus.

Legit hanc Platerus in Vallesix montibus.

Locus.

8. *Millefolium luteum* Ger. Park. *tomentosum luteum* J. B. C. B. *Yellow Whitfoil*.

7. B.

Dodrantalis est herba, multos ex radice crassâ, dura, repente, fibris Hellebori æqualibus, quibusdam minoribus, colore nigricante aut cinereo foris, intus flavo, sapore dulcibus (in flica planta) donatâ, caules emittens, rectos, satis robustos, in quorum cacumine densè micant *florum* umbellæ Millefolii vulgaris terrestris, aureo tum foliorum, tum umbilici colore fulgentes. *Folia* per coliculos tomentolos Millefolii Stratiotes, sed multa minora, minutiusque incila, incano villo pubescentia.

Variat magnitudine foliorum hirsutia aliisque accidentibus pro ratione loci in quo oritur. V. Clusium & J. Bauhinum.

Circa Avenionem & ad viam quæ Auriaco Avenionem ducit copiosam invenimus: Clusius etiam Murciano regno.

9. *Millefolium Creticum* J. B. *incanum Creticum* C. B. Park. *Candy Whitfoil*. *Stratiotes Millefol. Belli Ep. 2. ad Clusf. Alpin. exot.*

C. B. prod.

Caulibus est lignosis, rotundis, incanis, sesquipalmaribus: *foliis* Chamæcyperifii (cui adeo similis est ut exercitationes etiam Botanicos decipere possit) formâ oblongis, denticulatis, incanis, velut è Daboicorides, avicularum pennas imitantibus. *Caules* in summitate in ramulos abeunt, qui umbellam satis compactam ex *floribus* ex albo flavescenscentibus compositam sustinent. *Sapore* est amaricantè aromatico, ad Stomachi seu seminis contra vermes Officinis diu fatis saporem accedente.

Parkinsson ex hac planta duas facit, priorem Millefolium incanum Creticum vocat; posteriorem Stratiotes millefolium Creticum.

10. *Millefolio Alpino affinis planta, quibusdam Iva mofchata* J. B. *Tanacetum Alpinum* C. B. Park. *Iva mofchata Rhetis, Tanacet cognata verbulia* Geln. Hort.

7. B.

Duos aut tres pollices alta est, paulò etiam amplior, *caliculo* junceo, simplice: *foliis* vestito Millefolio Alpini, licet non hirsutis, nec itâ ad Millefolium vulgare accedentibus. Flores plures quam Millefolio Alpino, umbellati, sed minores, rotati agmine foliorum alborum magnorum circumpositi, apicibus in medio numerosis ex capitulo squamis nigris, Alpini Millefolii in modum compacti.

11. *Millefolium*

* 11. *Millefolium Tanacetifolius* Morif. prælud.

Hujus folia sub exortum antequam excaulescat planta, adeo sunt Tanacetifoliorum æmula, ut nonnisi ab oculato Botanico distingu possint.

CAP. IV.

De Matricaria tenuifolia, flore unicolore.

Cum Matricariæ odore convenit, aliis florum barbulis medio disco concoloribus reliquis hujus generis similis est.

- * 1. *Matricaria foliis Abrotani* C. B. *Parthenium* ~~quædam~~ J. B. *Matricaria* sive *Parthenium tenuifolium* Park. *fine-leaved feverfew*.

Fr. B.

Sesquipedaliter est altitudine, radice parvâ, lignosâ, candidâ, parum fibratâ, ex qua cauliculi aliquot exurgunt rotundi, aliquantum rufescentes, in quibus, imâ præsertim & terræ vicina parte, folia sunt tenuia, foliis Abrotani similia, ut ovum ovo magis simile non sit. In summis cauliculis umbellæ, & in us *stipulæ* multi, albi compacti, quales in vulgari Millefolio cernuntur, ut inspicientes prima fronte facile deludant, Millefolium esse judicatu. Plantæ sapor amarus est, odor gravis, similis vulgari Parthenio. Quare congeneres esse plantas Myconus putat.

Ex Hispania delata est hæc planta.

- * 2. *Matricaria Alpina Chamæmelis foliis* C. B. *Matricaria* sive *Parthenium Alpinum* Clusii Park. *Matricaria Alpina* Clusii Ger. *Mountain Feverfew with Camomile-like leaves*, *Millefolium Alpinum* J. B.

Clus.

Multis ex fibrosa radice, Chamæmeli modo, fruticat ramulis, pedibus, viridibus, quos ambiunt folia Anthemidi prorsus similia, multiplici incisione divisa, Cotulæ aut Matricariæ fere odore, gustu calido, attamen non ingrato: Extremis cauliculis multi flores insident, umbellatim congesti, Absinthii Alpini umbellæ floribus proximè accedentes, hoc est, exigua capitella ex albo & pallido commixta, ambientibus ex tenui aut odoris latiusculis albis foliis, ejusdem cum ipsâ herba odoris. Rami sive cauliculi humi procumbunt, & ex una (ut dixi) radice prodeuntes, subinde fibras agunt & nova germina procreant.

Invenitur in Sneberg, Sncalben & Durrenstein jugis magnâ copiâ; florétque duntaxat Augusto: nam cum in acclivitatibus & circa scrobes nascatur, quas diutius insidere solet nix, ferrius illud flore re necesse est.

Culturam non admittit, nec hortis afflictit, quamcunque diligentiam adhibueris.

Videbis descriptionem J. Bauhini, quæ fortè est diversæ plantæ, nam flores quadruplo quintuplove majores facit Millefolii vulgaris floribus.

SECTIO

SECTIO PRIMÆ

MEMBRUM TERTIUM.

De Herbis Corymbiferis cum barbulis, diversi à medio disco coloris, floribus solitariis aut sparsis.

CAP. I.

De Bellide minore.

BELLIS Latinis à bello seu pulchro colore florum dicta creditur; Græcis veteribus indicta: quod mirum, si modo in Græcia adeo frequens sit ac apud nos in Anglia.

Due plantæ genere diversæ eo nomine censentur. Nos hoc in loco de minore agimus, cujus nota sunt. Flos radiatus barbulis seu foliis marginalibus diveris à medio disco coloris: Caulis tam foliis nudus, quam non ramulosus.

De temperamento hujus plantæ quoad qualitates primas non consentiunt Botanici. Alii calidam *Vires*, & siccam, alii frigidam & humidam eam faciunt. Verum acetosus sapor frigiditatem arguit, & effectus Bellium ostendunt. Vulneraria est inguis: exterius in emplastris & fomentis adhibetur, interius succus ejus vulnerariis potionibus admiscetur: unde & Consolida minor Officinis dicitur.

Muliereulis nostratibus usitatum est herbam cum floribus ad alvum laxandam exhibere. *Scrobd.* Hujus radices exterius uliuntur ad Scrophulas & strumas optimo cum successu. *D. Needham.*

Radices in lacte decoctæ & catellis exhibitæ impediunt ne crescant; si vulgo fides.

Extractum vel essentia hujus herbe intro assumptum innatâ quadam proprietate (est enim tenuium partium) omnem sanguinem coagulatum, sive in vasis, sive extra resolvit & transpirare facere affirmat Simon Pauli Quadrupartit. Botan. Class. 2. p. 27.

1. *Bellis sylvestrica* J. B. *media sylvestris* Ger. *glv. media caule carenti* C. B. *rellius nudicaulis*, *non ramosa*. *Whiddie Daisie*.

Fr. B.

Radice haud secus fibrosa est quam minor Bellis, sed crassior, etiam aliquando lignosior: folia verò majora, oblonga, per extremum rotunda, & in ambitu nonnihil serrata, hirsuta, subinde etiam rubentia, longo pediculo donata. *Cauliculi* ex radice nudi aliquot exeunt, dodrantales aut pedales ac majores *florem* singuli unicum sustinentes, Bellidis majoris similem sed paulo minorem, foliis radiatis albis, disco luteo.

In montibus propè Genevam invenimus, in Alpibus pratis frequentissima est, autore Clusio. *Lucen.*

2. *Bellis caule bipedali nudo, foliis magnis latis, floribus rubris & albis* Mentzel.

Folia instar Erysimi leviter sunt sinuata, nec plura addit, nisi quod circa *Innspruck* collecta à se hinc species, ut &

Bellis foliis valde exiguis, caule procerò nudo, flore albo.

- A. 3. *Bellis glv. minor* C. B. *minor glv. simplex* Park. *minor 4. sive glv. stris & 5. sive glv. stris altera* Ger. *minor glv. spontanea* J. B. *Common wild Daisie*.

Totum cespitem operit sparsis humi foliis numerosis, pinguiculis, hirsutis, ex longa service sentim latefcentibus rotundatisque levissimè serratis. *Caulon* nullum promit, sed pediculos frequentes, palmares & altiores, tenues, teretes, hirsutos, quorum singulis flori insidet unus, Bellidis hortensis minor, singulari foliorum in orbem ambitu, lacteorum aut ex albo sanguineorum, luteo umbilico. *Radiciæ* porro multis fibris tenuibus. Cum flori marcescit & semina maturelere incipiunt medius umbo in mactam affurgit, & semina in ambitu exteriora primò destellere incipiunt.

In pratis & pascuis passim provenit: Vere primo & deinceps per totam ætatem flores.

Lucen.

4. *Bellis hortensis*, sive flore multiplicato J. B. *hortensis flore pleno*, eoque magno vel parvo C. B. ejusdemque *Bellis hortensis prolifera*. *Bellis minor hortensis flore pleno variorum colorum* Park. ejusdemque *Bellis minor hortensis prolifera*. *Bellis media* & *Bellis minor multiplex flora alba* & rubro, item minor prolifera Ger. Double Daisies, of divers colours.

7. B.

Cerebris est in orbem foliis *foliis*, Piloselle, pinguiculis, nonnihil crenatis, aliis integris, hirsutis sapore astringente: inter quæ *pediculi* oriuntur palmares, tenues, subrubentes, hirsuti, qui flores sustinent albos purpureoscentive, mediocres, Anthemidis modo: aliis verò numerosa foliorum luxuries umbilicum luteum obumbrat, repetita transplantatione, colore vel albo, vel rubro, vel mixto, seu alternatim positis foliis, albis & rubris, seu in ambitu rubro in medio albo, vel viridi, vel qui denique fors tulit tenere vericolarum varietate foliorum commendabilis: nec radices fibrose repleti contenta se propagasse, quoniam & e flore ad margines novam sobolem, haud aliter atque in proliera Caltha, sufficit, sed matre ut par est minore.

Præter varietates in Descriptione traditas, habetur & alia florum foliolis fistulosis. Novimus ergo in universum quinque varietates, quæ sunt

1. *Bellis minor* hort. flore pleno rubro.
2. *Bellis min.* hort. flo. pleno albo.
3. *Bellis min.* hort. flo. pleno mixto [ex petalis albis & rubris.]
4. *Bellis min.* hort. flo. pleno rubro, petalis fistulosis.
5. *Bellis min.* hort. flo. pleno prolifera [albo, rubro, mixto.]

* 5. *Bellis hortensis pediculis foliis* C. B.

C. B. prod.

Hæc à communi *hortensi* in eo tantum differt, quod pediculus, qui leviter hirsutus, foliolis oblongis, subrotundis, duobus aut tribus longè distantibus cingatur, & flori folia quina subjiciuntur.

In hortis reperitur.

Vel naturæ lusus est, vel à Bellide minore genere diversa.

* 6. *Bellis Brasiliæna Caa-apia dicta* Margg.

Margg.

Ex radice unum aut sesquidigitum longa, vel etiam duos digitos, pennæ olivæ vel etiam minimi digiti crassitie, nodosa seu verrucosa, & filamenta ad latera & inferiore parte tenuibus donata, tres aut quatuor dig. longis, exterius ex gryleo rufescente, interius tota alba & lenta tres vel quatuor pullantem pediculi, teretes, tenues, tres, quatuorve dig. longi, qui singuli sustinent unum folium subrotundum vel oblongum, nimirum duas, tres, vel etiam quatuor dig. longum, sesquidigitum latum ubi latissimum, tenerimum, superna parte viride & splendens, infernè paululum albicans, nervo & venis transversis infernè conspicuis. Ceterum caret caule: fert autem florem in proprio pediculo, rotundum, umbilici figurâ, ut Bellidis flos, multis staminibus constantem pallidis inter quæ semen provenit rotundum, & seminis Sinapis magnitudine. Radix initio haud manifeste sapore est prædita, sed manâ quodammodo acris est, & relinquit in lingua vellicantem faporem.

Venenis resistit, & fluxum dysentericum sistit herba siß. pondere quatuordecim horarum spatio vino infusa & manè pota, ita ut æger per quatuor horas jejinet: purgat enim ita ut simul profluviu-um distat.

Reperitur & alia species foliis in ambitu dentatis & leviter hirsutis, eorumque pediculis raris pilis vestitis, flore cum umbilico in medio insertis floribus Chamæmelis.

C A P. II.

De Bellide majore caule ramofo & foliis.

- A. 1. *Bellis major* J. B. Ger. *major vulgaris sive sylvestris* Pack. *major sive caule foliis* C. B. *Bupthalamum majus* Lon. *Consolida media vulnerariorum* Lob. The great Daisie of Ox-eye.

7. B.

Radix ei fibrosa, reptans, sapore acri; caules emittens plures dodrantales & altiores, pentagonos, foliis, ramulis, foliis multis vestitis, oblongis, pinguibus, serratis, mucronibus obtusis. Flores Bupthalmi aut Pyrethri, radiati, petalis in ambitu albis, disco medio luteo, amplo, ex plurimis foliis luteis in quinque segmenta divisus compositus, cum stylo in medio uniuersique. Folia calicum habent sinubus nigricantem. Cum flore pleno in hortis invenitur.

Floret Maio & Junio apud nos in Anglia, cæque in pascuis ubique frequens.

Hanc Patavii comedunt mensè Februario in acetaris 7. B. Lobchio si credimus, eadem potest quæ Bellides, eodem modo usurpata.

Herba

Herba integra, [caules, folia & flores] in Zythogilo decocti & pota adversus asthma, phelimum, orthopneam singulare remedium censetur.

Utilis admodum est in vulneribus & rupturis in potu bibita, vel emplasti modo applicata.

Decoctum herbe sanat omnes morbos oculos ab interpassiva humida puris frigidi cum corpus sit calidum, Cardilucius p. 1091. Idem affirmat Mindererus de Medicam. Militaribus. Hæc D. Tamer. Reliquon.

2. *Bellis Alpina major rigida folio* C. B. Park. Great Mountain Daisie with a stiff leaf. *Alpina major foliis angustis rigidis* J. B.

C. B.

Ex radice nigra, repente, ab una parte fibras spargente & lignosa caulis rotundus, striatus, cubito alior exurgit, circa quem folia pediculis carentia, quinque vel sex uncias longa, vix unciam lata, rigida, partim obtusa, partim ex rotunditate acuminata, per circumferentiam profunde crenata, nulloque ordine disposita. Caulis summus flos unicus, Bellidis vulgaris majoris flore major, medio luteus, foliis albis dictum cingentibus infidet; cui semen oblongum, ut in vulgari, succedit.

In summis jugis montis Juræ prope Genevæ copiose provenit: C. Bauhino in Baldo monte. Locut.

Huic forte eadem est

* 3. *Bellis Virginiana densiore folio* Morif. prælad.

Cui folia latiora, serrata, densiora quam ulli Bellidum sylvestrium majorum, majoresque flores.

* 4. *Bellis radice repente, foliis latioribus serratis* Morif. prælad.

Huic folia latiora magisque serrata quam cuius alii majoris Bellidis speciei. Flores itidem maximis, Radices longè lateque subter terram repentes.

* 5. *Bellis Alpina minor C. B. Alpina minor rigida folio* Park. The lesser stiff-leaved Mountain Daisie.

Ex radice cauculis unus vel alter, levis, semipalmaris, incurvus prodeit, quem cingunt folia rigidiuscula, angusta, breviter, per ambitum profundis & apiculiculis crenis donata. Cauliculo summo flos unicus, magnus, disco luteo, aliquando purpureo, foliis albis multis cincto, infidet.

In Alpibus Helvetiorum provenit.

Locut.

* 6. *Bellis montana major folio acuto* C. B. Park. Bellidis Alp. alia speciei minor folio non rigido J. B.

Cauliculo est Bellide secunda brevior; foliis brevioribus, duplo triplove angustioribus, levius crenatis, nec rigidis, in acumen exquiritum desinentibus: flore secundæ simili, sed minore. In montibus Eugineis collecta est.

Locut.

* 7. *Bellis montana folio obtuso crenato* C. B. An Bellis montana minor J. B?

C. B. 7. B.

Radice habet lignosam, fibrosam: caulem unum, tenuem, levem & pedalem, [J. B. sesquidigitalem] folia angusta, longissimis pediculis donata, per marginem crenata, obtusa, in tres apices desinentia, [terram proximè multa] In caulis summo flos unicus, parvus, disco luteo & foliolis albis cum cingentibus: capitulo squamis nigricantibus compacto.

Montepellii versus Vigan & ad pedes montis Lupi & circumiacentibus campestribus squalidis & Locut. incultis. C. B. In descendu montis Caputalon à lac cambretis inter rupes umbrosas invenit D. Maguel.

Bellide autem montanæ minorum J. B.

Optimè convenire ait cum Bellide quam invenit in herbis ultra pontem Salenovæ ad dextram, & in campestribus via montis Lupi, quæ pedalis est, foliis inferioribus serratis, multo minoribus quam in Bellide majore, superioribus vero angustissimis: flore medioeris magnitudinis.

Bellidis ramulum exsiccatum in horto D. Maguel Montepellii collectum nobis exhibuit eximius Botanicus D. Hansl. Sloane, sub titulo Bellidis Chrysanthemi folio. Erat ei flos mediocris, folia angustè utrinque laciniata, raris utrinque lacinis, cæci denticulis extantibus, ut in Chylanthemo segetum vulgari.

* 8. *Bellis minor alba ramofo* Park.

Folii brevioribus magisque dentatis; cauculis foliolis & in ramulis floriferis divisus à vulgari minore Bellide distinguitur.

E Lusitania habuit Parkinsonus.

Locut.

- * 9. *Bellis frutescens Indica ramosa* Hort. Lugd. Bat.

Succus ejus acris est, mordicans & amarus.

- * 10. *Bellis maritima foliis Agerati* C. B. Park.

Plantula est palmo minor, ad cujus radicem parvam albam cauliculus pilis levibus hirsutus, in binos terminos tenuissimos ramulos dividitur, quorum unus sex, alii tres uncias non excedunt, ad quorum partem inferiorem pauca & parva foliola, Agerati foliorum instar per margines crenata, singulis unicum florem, qui parvus disco viridi, foliolis albis ultra viginti cincto, sustinentibus.

Locut.

Hæc copiosè in insulis Stechadibus in arenosis provenit.

- * 11. *Bellis Tanacetii folio* quorundam. *Tanacetum inodorum* Park. non odorum Ger. *montanum inodorum, minore flore* C. B. *album* J. B.

J. R.

Radix huic crassa, nigra, fibrosa, cui complures fibre adnatae. Caudex cubitum & sesquicubitum alti, hirsuti, striati, alis concavi. Folia Tanacetii, pinnata, inferne hirsuta, superne glabra, atro-virentia, odore nullo, sapore adstringente. Flores Bellidis majoris, stellati, candidi, umbone flavo. Hæc planta J. Bauhino descripta eadem nobis esse videtur Tanacetum inodoro 1. Clus. non ut vult C. Bauhinus ejus Tanacetum inod. 2. Descriptio Clusii hæc est.

Gracilibus, firmis, duris, cubitalibus interdum verò sesquicubitalibus assurgit caulis, per quos rara sparsa sunt folia pennata, Tanaceto vulgari non admodum dissimilia, odoris tamen expertia, gustu linguam vellicante & fervido, circa radicem majora atque hirsuta. Caulis summo fastigio in aliquot breves ramulos dividitur, nudos, quibus insident magni flores. Bellidis majoris flori fermè aequales, octodecim aut viginti foliis albis, nunc longioribus, modò brevioribus, medium orbem flavum ut in Bellide majore cingentibus constantes; quibus marcidis succedit in mediis capitulis longiusculum semen nigrum; quod terræ commisul plantis sui generis producit, & aliis etiam non dissimiles, quarum flos est minor, secundo generi par. Radix est minimi digiti crassitudine, obliqua, non in alium demissa, nigra & aliquot fibris hirsuta & vivax, quæ etiam pangi possit.

12. *Tanacetum inodorum* 2. Clus. *inodorum minore flore* C. B.

Cum floris præcipuè magnitudine, qui Conule foetidæ aut Matricariæ florem non excedit; foliis, quæ minus elegantibus, pediculis brevioribus, aut inhaerentibus, à precedenti differat: Cumque eisdem in locis exeat, & à prioris semine lato, vis diversæ species faciat. Quocirca J. Bauhinus non immerito fratrem reprehendit quod diversas species faciat. Hæc duo Tanacetum (inquit) C. B. non duæ sed una planta, aut saltem ejusdem speciei, ut non separandæ videantur.

Locut
Tempus.

Hanc plantam in colle la Bassin prope Genevæ & ad Rhodani ripas observavimus: Clusius in omnibus utriusque Pannoniæ montibus humilioribus & sylvis cædis, ubi floret Maio & Junio.

- * 13. *Mentha Sarracenica species flore Anthemidis* J. B.

Herba est cubitalis, interdum minor: ramulus est radicibus multos edit, aliqua ex parte per caulis longitudinem velut stris ornatos, nonnulli lanuginosus, in quibus folia parva, brevia, non admodum lata, viridia, in ambitu serrata, odorata, medio inter Ageratum vulgare & Mentastrum odore, & tam simili Menthae Romanæ vulgò dictæ, ut hæc illi commodè possit succedere. Flores in calamine multi, Anthemidis similes, in medio luteoli, in ambitu candidi, odorati. Radices subsunt candidantes.

A Pyreneorum montium incolis, ubi frequens nascitur, appellatur *Herba del Moro*. i. e. Herba Maurorum seu Sarracenorum.

Dalechampius apud Historiam Lugdunensem, & C. B. Annotationibus in eandem Hist. hanc plantam cum Parmica Fusch. unani & eandem faciunt. At J. Bauhinus in Parmica Fusch. lanuginis nihil observat. At nec folia illi odorata sunt, nec parva, nec admodum lata, sed longa & angusta: nulla etiam similitudine foliorum comparantur Parmica & Mentha corymbifera. Verum loco cum Parmica convenit, nimirum in pratibus juxta fluenta.

- * 14. *Herba Molucana* C. B. Park. *Molucana Acofta* J. B. & Lugd.

Acofta.

Duorum aut trium cubitorum altitudinem acquirit hæc planta, nonnunquam etiam locis uberioribus & humidis quinque cubitos superans, eleganti virore prædita; caule tenui, tenero, nonnulli concavo, imbecillo, & nisi ut Jasmimum pergulis sustineatur, humi sese diffundente quemadmodum Hedera, & multos ramos spargente, qui subinde radices agunt ut Mentha & Melissophyllon, adeoque serpunt ut planta sola vel ramus transpositus brevi temporis spatio magnam locum occupet. Folia habet tenella & mollia, in ambitu serrata magnitudine & formâ Sambuci foliis respondentia; florem croceum, Chamæmelis folii admodum similem, paulo tamen majorem.

Toto anno vires & luxurians.

Vulgò nuncupatur (teste Acofta) Remedium pauperum & destructio Chirurgorum.

Frequenter

Frequenter utuntur cum in Malacca (unde primùm originem traxisse creditur, quòd istuc abunde crecat & plurima admiscetur Chircurgis remediis) cum in omnibus Indiæ provinciis, in quibus diligenter colitur & in pretio habetur, nec injuria.

Coquantur hujus plantæ folia in oleo & cum cera inspissantur unguenti modo: mirificè curat id t. unguentum omnis generis ulcera, recentia & antiqua, etiam sanguinolenta, foridula, cuniculosa, maligna & putrida sunt: miræ efficacitæ esse deprehendi in tibiarum vulneribus inveteratis, inque recentibus vulneribus.

Alia est præterea hujus stirpis utendæ ratio.

Ejus enim caulem & ramos superiore cortice denudant, & sunt membranam illam tensem, quæ media est inter exteriorem corticem & caulem, quæque facile ut in Cannabæ revolvitur; eum oleo nucis Indiæ madentem ipsius plantæ foliis involvunt, & sub cineribus calidis recondunt: ubi incaluit & emollita fuerit, conterunt, & recentibus cruentis vulneribus imponunt, seu grandia sunt, seu levia, & paucis diebus non sine admiratione conglutinant absque ulla inflammatione aut apostemate: lent enim dolorem, sanguinis fluxum cohibent: breviter, nullo alio medicamento adhibito omnino ad cicatricem perducit: lingulare etiam perhibent esse remedium adversus nervorum punctiones & vulnera.

Eodem præterea modo adhibetur in apostemate aperto ad emundandum, carnem generandam, & ad cicatricem perducendam, item in inveteratis ulceribus & cuniculosis, in quibus ea solummodo trita interdum apponitur.

C A P. III.

De Pyrethro.

Pyrethrum ab igne nomen habet ob radicis ejus fervorem igneum C. B.

Ab Anthemide seu Chamæmelo flore majore & radicis acri fervidioris sapore differt.

Pyrethrum flore Bellidis C. B. vulgare Officinarium Park. Officinarium Ger.

Ded.

Pyrethro folia sunt multipliciter dissecta divisiq. similitudine ferè foliorum Foeniculi, sed tamen minorâ. Danci sylvestris & Carotæ amula: Cauliculi dodrantales aut paulo altiores; in quorum fastigiis sua amplius, laevi, Anthemidis similes, sed tamen minor, medio orbe sublatea, angustis oblongis circumambentibus foliolis, lupina parte albicanibus, pronâ verò nonnulli purpurascens. Semen inter diti sive orbis stamina gignitur, tenue & oblongum. Radix digitalis ferè est crassitudine, longa, subrufo colore nigricans, gustu acri & admodum fervido.

Ex Orientis partibus infertur. Nasci in quibusdam Italiæ montibus, sed minus acre, scribit Mat. Lotze. thiolus.

Optimum remedium habetur in paralyti lingue cum vocis amissione. Ad dentium dolorem vires. radix masticata in utri est.

C A P. IV.

De Chamæmelo.

Chamæmelum dicitur hæc planta quasi Malum terrestris aut punium, quod Mali [intellige Cydonit Hoffm.] odorem habeat. Dicitur & Anthemidis à flosum abundantia. Noce ejus characterifice sunt, Flores tenuissimè dissecti; Flores sparsi, satis grandes, foliis marginalibus albis discum flavum cingentibus.

- A. 1. *Chamæmelum odoratissimum repens flore simplicis* J. B. *nobile seu odoratum* C. B. *Romanum* Ger. *Common Chamomile*.

Item,

Chamæmelum nobile flore multiplici C. B. *repens odoratissimum perenne fl. multip.* J. B.

Radices huic fibrosæ sunt: caules tenues, hirsuti, striati, in terram procumbentes, & subinde radices agentes, unde immensum se propagat. Folia in caulibus crebra, tenuissimè in segmenta tenuia acuta dissecta. [Folium totale alatum est, ex pluribus pinnularum conjugationibus compositum, singulis pinnulis in plura segmenta angustissima in acutum delinientia divitis.] Flores in summis caulibus & ramulis singulares, pediculis prælongis insident, pro plantæ modo ampli, radiati, petalorum alborum & oblongorum continua serie discum medium flavum cingente, qui marcescentibus foliis marginalibus in capitulum grandiusculum, Tragi ferè figura, extrinsecit. Planta hæc in opacis viridior est & ferè glabra, in apicis incana & lanuginosa. Odorem spirat flavum unguentum.

Julio demum menis floret. In pascuis uliginosis, inque sterilibus & à jumentis demoris non raro. L. B. 11

In Cornubia adeo copiose provenit, ut nobis illac iter facientibus odore suo nares nostras feriente inter equitandum sapus se proderet.

Planta hæc quo magis pedibus conculcatur, eo latius excrefcere & latius se diffundere vulgo affirmatur.

Chamamelum odoratifimum flore pleno, quod in hortis ob raritatem & elegantiam studiose colitur, cum vel ætioni, vel transplantationi alivæ mangono, aut interdum casui seu accidenti cuiusdam ignoro originem suam debeat, non nova Chamamelii species, sed accidentalis potius varietas censenda est.

Chamamelum nudum Park. *undum odoratum* Ger. *lateum capitulum apylo* C. B. *aureum peregrinum capitulum sine foliis* J. B. *Palch. Chamomile*.

Nobis non aliud esse videtur quam Iussum quidam naturæ, cuiusmodi in aliis plantarum speciebus observatur, ut v. g. in *Matricaria*, & *Triplo*.

Digerit, laxat, mollit, mitigat dolores, menses & urinam ciet. Eapropter usis insignis est in dolore colico [decoctum [in vino] ex iusculo] & flatulento: in cruciatibus spalmi flatulenti & convulsionibus. Vide Matthiolum.

In pleuritide mirum dictu quantopere aqua illius destillata partium suarum tenuitate valeat discutienda. *Sim. Pauli*.

Extrinfecus ejus ulsi est in paragoricis, emollientibus, maturantibus cataplasmatis, clysteribus, &c. *Scherd.*

In clysteribus ad dolores intestinorum placandos, quæcunque tandem de causâ procedant, mag-nopere conducit.

Inter omnes plantas quotquot in balnea contra calculum recipiuntur nihil floribus Chamamelii efficacius. *Matth.*

Oleum Chamamelinum tumores duros emollit & dissipat, dolores satiat: lassitudinem spontaneam tollit.

Hæc de Chamamelo vulgari præcipue intelligenda sunt. Nobile potentius calefacit ac attenuat; digerit etiam & rarefacit: remissius verò emollit ac dolores mitigat; ut rectè Dodonæus & J. Bauhinus.

Nonnulli adversus calculum hujus decoctum propinant: Quidam nephriticis, qui post multa remedia inactum adhuc morbum indies exacerbari sentit, ex frequenti remedio insignem levamen percipiunt. Recipiebant itonum Chamamelii vulg. m. ii. quibus affundebam Vini Rhenani lib. ii. pond. laudum, & alis novis manipulis Chamamelii affundendum, & unâ iterum per duas horas digerendum, iternque tertio vice eandem encheresin esse iterandam. At infusum non diutius tandem esse coquendum percipiebam, antequam ultimum colaretur, quàm Absaragos aut Pisces coquimus. Ob-servandum hoc ipsum decoctum adeo reddi saluum à sale suo volatili, ut jurare quis ausit pugillos aliquot salis culinarii in eo esse liquefactos. Hujus ergo decocti duo vel tria cochlearia remiscerem haustulo vini calidi, & illi propinabam. A cygo medicamenti simplicissimi uso, Deo benedecente, non solum gravissima recentia symptomata mingebantur, sed quoque laxatis sensim eo uterentur, circa insignem molestiam aliquot calculi ex renibus in vesicam desersi exorhebantur. Post in aliquantulis probavi, qui insignem levamen senserunt, præcipue si in balneo sederent. *Sonno Pauli*. Notatu dignum est quod scribit de insigni falsedine quam aqua ex iterata hujus herbe infusione contraxit.

Succi Chamamelii expressi cochlearia duo vel tria cum guttulis aliquot spiritus Viterioli in iusculo exhibitæ in febre quacunque intermittente paulo ante accessum, instantem paroxysmum plerumque averunt, & febrem ipsam curant. Veteres etiam Chamamelum adversus febres, præsertim biliosas & hypochondriacas commendant. Inter Ægyptios olim magni usûs erat contra omnes febres, notante Borrichio & Galeno.

In Cardialgia specifiçum est Chamomilla tam vulgaris, quàm præstantiori cum affectu Romana. Hinc decoct. ejus egregium experimentum ad Cardialgiam, aut etiam essentia ejus ex floribus vel cum proprio sinitu, vel sp. carminativo vegetabili parata à 3b ad 3j [D. Hulse ex Eltmullerij praxi]. ejus etiam oleum destillatum sopyrinum commendatissimum est.

Cotula fetida decocto, auctore Trago, non alter quàm Castoreum contra præfocationem uteri infuso, fomentationibus ac odorati saluberrima est Herba rufa, & emplastri instar vulneribus imposita illa conglutinat ac perlinat. At verò quomodo hoc præstare possit? cum, ut rectè Matthiolus, sapore sit acutissimo & exulceranti vi prædita.

Apilosis ingratam & odiosam, imò funestam & exoriam esse prodidit Ruellius: idèque Apilari hæc las frangit manus cum alvearia castranda sunt, atque severitatem impetus cohibendi; illico enim furore hujus sensu edomito mitescunt.

D. Seneley M. D. amicus noster, rei Herbariæ & totius Medicinæ peritissimus hujus herbe decoctum felici successu ad Scrophulas propinare solet.

Forellus decocto florum Chamamelii cum lacte bubulo se senem dysuria laborantem curasse testatur.

Ad duritiem mammarum propter latis coagulationem, lavetur locus bis de die, & superponatur Folia etiam Enula, ut & Marrubii, & etiam seminum Lini auxugii emplastrata; tollunt dolo-rem, ut sum expertus. Communiavit D. Saane cum aliis multis ex observationibus Marcelli Cu-mani ab Hieron. Velschio hinc collectis.

Filix micæ tertiana nothi conficitur post quartum paroxysmum sequentem potiunculam exhibi. R. pulver. For. & Herb. Chamamelii absque stipitibus Ag. Chamam. Plantag. ana 3j. melle, decur initio

initio horrois. Quater exhibitæ optimè cessit. Idem ex Observ. Achillis Gasseri ab Hier. Velschio editis. Obs. 13.

Sacerdos quidam spasmio Cynico laborans, permixtis Universalibus, sedatione in Vaporario ex decocto Chamamelii, & applicatis postea emplastris & unguentis convenientibus convalescit. Chamamelum nervosis partibus singulari proprietate amissionum, discutienti simul atque roborandi facul-tate commendatur ab Elypsia. D. Saane ex Observ. Hier. Reulner.

A. 2. *Chamamelum vulgare amarum* J. B. *vulgare* Park. *qui tenor vulgare cum nobili confusa* D. Vulgare, *Leucanthemon* Disq. C. B. *Chamamelum* Ger. *Wib. q. Dogs Chamomile*.

A Cotula fetida in his præcipue differt, Quod radices fibræ crassiores sunt; *caulis* major, elatior, ramolus, magis glaber, & in apicibus purpurascens, imò præcipue parte: *Folia* saturatius viridia, longiora, in segmenta multo angustiora & tenuiora, fuscilaccescens ferè similia divisa: In floribus folia dictum modum in circulum ambientia pro magnitudine longiora sunt, angustiora & acutiora, dit-tumescit, & plaribus feminibus coagmmentum: Floiculi singulares & quibus discus medius compo-nit minores sunt. Olor plantæ non ingratus.

In locis cultis & inter legetes passim & copiose provenit.

A Chamamelo odoratifissimo differt quod recto caule allurgat, cum illud procumbat & repat; præterea quod annuum sit, cum illud perennet, ut de odore nihil dicam.

Hanc speciem olim pro Cotula non fetida habuimus: vercor ne Morisonus in *Praelud.* eundem errorem erraverit. Hæc est quæ in hortis nostris colitur & pangendo propagatur *Cotula inodora* flore pleno titulo.

In nascua five vomitu gravidarum decoctum majoris Chamomille Johannes le Bon in Thera-*Vires.* peia perperarum p. 6. commendat. D. Saane & Dolzo L. 5. C. 4. S. 20.

A. 3. *Cotula fetida* Ger. Park. *Chamamelum fetidum* C. B. *Chamamelum fetidum five Cotula fetida* C. B. *Stinking Mayweed, q. Mayweed*.

Radix ei alba, simplex, pluribus fibræ capillata. *Caulis* nunc unus, nunc plures, pedales, teretes, glabri, alii brevi lanugine hirti, non admodum crassi, solidi, valde ramofi, ramis & foliorum axis excentibus, & caulem ipsum altitudine superantibus. *Folia* alternatim posita, in angustas & acutas lacinas tenuiter difsecta. [Prima diviso est in alia aliquot mediae costæ adnexas, deinde alæ singule in plura subdividuntur segmenta] pallide viridia, pinguis, glabra ferè, fœnda. In lumnis caubus & ramulis flores longis pediculis nris, masculi, & ferè seu circulo foliorum alborum discum luteum ambientium compositi. Marcescentibus floribus discus medius in tuberculum rotundum paulatim affurgit.

Inter legetes & in cultis passim.

Chamamelum inodorum five Cotula non fetida *J. B.* & aliorum, cum solo narium judicio

à Cor. fetida discernenda sit, ut affirmat Bauhinus, non est cur diversam speciem statuantur.

Vires hujus superius sub Chamamelo tradite sunt.

* 4. *Chamamelum fetidum maritimum* J. B. *Stinking Sea-Mayweed*. *Vires.*

J. B.

Haud multum dissimilis habitus à Chamamelo hortensi. Verum non modò *caules* rariore seriat, fibrubentes, lanugine alba sunt vestiti, sed etiam *folia*, eique minutius, ut videtur, difsecta & pro-teum ambientibus.

In maritimis Narbonensium collegie Cherlerus.

* 5. *Chamamelum maritimum* J. B. *Matricaria maritima* C. B. *Parthenium maritimum* Park. *Sea Chamomile*. *Locut.*

J. B.

Complures humi pargit *cauliculis*, palmares aut dodrantales, simplices, per quos ordine ascen-dunt *folia*, quàm Chamamelii vulgaris latiora, breviora, crassiora, nec adeo tenuiter incisâ, amara & fibrosa, odore ferè Chamamelii: *Flores* singulis gemulis infident singuli, Chamamelii similes, candidi, radiati, sed majores, eundem ferè odorem halantes. *Radices* latis profundæ, nigricantes, multis fibræ donatæ.

Floret Aprili, Augusto & Septembri.

An & quomodo hoc differat à Chamamelo seu Cotula vulgari mihi non constat.

* 6. *Chamamelum leucanthemon incanum Hispanicum minus* C. B. *Hispanicum incanum parvum* Park. *Spanish hoary Chamomile*. *Tempus.*

C. B. *prol.*

Plantula est palmo minor, *radices* parva, fibrosa, rufescentes, ex qua *cauliculis* tenuis, uncias quatuor altus, nudus exurgit, *flores* unicum, latis magnam, disco pallide luteo, foliis pluribus albis cincto sustinentes. *Folia* ad radicem parva, incana, tenuissime instar Abbinhui Galatiæ, vel Abvo-tanti divisa, quæ insipida & inodora sunt.

In regno Granadæ ad agrorum margines.

Locut.
Cba.

Chamamelum Hispanicum luteum odoratum C. B. prod.

Ad Chrysanthemum potius referendum videtur.

- * 7. *Chamamelum Alpinum inodorum* C. B. Park. *Leucanthemum Alpinum* Clusii Ger. Mountain Camomile without scent.

Clus.

Huius *folia* Chrysanthemum Alpini 1. Clusii foliis non multum dissimilia sunt, nisi paulo magis incisa essent, crassa & succulenta (uti sunt multarum Alpinarum stirpium folia, quemadmodum & marinarum) amarissimi saporis, & nullius grati odoris. *Cauliculi* dodrantales, infirmi, in quibus singulares *flores*, Chamemelo maiores, luteum orbem ambientibus vicinis aut pluribus albis foliis. Latè se spargit hæc planta Anthemidis modo & fibrosas radices habet.

Læv.

Crescit in *Judenberg*, *Spital* & aliis quibusdam provinciæ Stiriae jugis, ubi Julio & Augusto floret.

8. *Chamamelum affine Buphthalmum Italicum segetum altissimum* J. B. Cham. *leucanthemum Hispanicum magno flore* C. B. prod. *Ch. Hispan. amplo flore* Park.

J. B.

Tam altè affurgit, ut segetes in Italia etiam superet, *caulibus* simplicibus per quos *folia* Buphthalmi vulgaris, asperiuscula, alterno posita, minutissimè ac profundè dissecta, quorum segmentorum summities velut pilos tenuitate sua representant.

Flos in fastigio unicus, jam dicti Buphthalmi flori aequalis, radiato in orbem simplici foliorum candidorum agmine constans, umbilico luteo. Differt (inquit) à Cotula fecunda ne quis fallatur.

Vulgare est circa Monspelum in satis, quod foliorum divisiurâ, altitudine & majori flore à Cotula faciliè distinguitur. *Botan. Monsp.*

- * 9. *Chamamelum Æthiopicum lanuginosum* Breynii.

Breyn.

Chamamelum hoc prorsus novum pulchrum sanè ac perrarum est, eâ fermè quâ Romanum facie in Promontorio Bonæ Spei crescens, quamquam minus, & ramos teneriores, densâ lanugine pubescentibus spargens: *Folia* minoribus, lanuginosis, Millefolii lutei junioribus & magnitudine quadrantis & figurâ similibus. Ex ramulorum cymis inter folia pediculus *palmaris* ferè, gracilis & lavis exit, qui in summo in capitulum leve, stratum, cretis magnis & obtusis per circumferentiam coronatum, ex viridi albicans & veluti rosculentum, paulatim crassescens abit: cujus medio *flos* Chamameli vulgaris, disco ex tabulis mille minutissimis luteis confito, foliolis candidis sed perquam pusillis, ut Asteris cernui Col. cincto, eleganti spectaculo insidet. Excusso flore *semen* copiosum, nigrum, Chamameli inodori minus sequitur.

Hæc planta, propter capita parumper à Chamamelo recedere, & medium quoddam genus inter hoc & Asterem cernuum Col. pretendere videtur.

- * 10. *Chamamelum Lusitanicum latifolium* sive *Corenapi* folio Breynii.

Breyn.

Cauliculi multis ab una radice prodeuntibus, & summa tellure magna ex parte sparsis, sesquipedalibus, tenacis ac leniter hirsutis, superius maximè, luxuriat: quos *folia* sine pediculis alterno posita vestiunt, utrinque in lacinias novem aut decem laterales divisa, median quandam inter Coronopii minimi maritimi hirsuti, & Tanacetii Alpini C. B. adhaerentia cauliculis folia figuram obtinentia. Singuli caules & rami singulos *flores* producant, tam capitulo, quam alias Chamameli Romani flore simplici aequales, quorum candidissima, ad unguem citrina, antennis dissecta petala, discum totum tabulis amplioribus luteis obductum, & ita figuratum ut ab imo later in angustum verticem exacuatur, rotatim ambiunt.

Ex semine Lusitanico in Horto publico Amstelodamensi enatum mensè Julio florens observavit Jac. Breynius.

SECTIONIS

SECTIONIS PRIMÆ

MEMBRUM QUARTUM.

De Herbis Corymbiferis cum barbulis diversi à medio disco coloris, floribus in Umbellæ formam digestis, seu

De Parthenio aut Matricaria.

MATRICARIA à matrice seu utero recentioribus dicta, quòd morbis uterinis confert, Parthenium Dioscoridis censetur, quòd diminutivum est à *ματρίω* & virgo. Notæ ejus characteristice sunt Flores velut in umbellâ, barbulis albis discum medium luteum ambientibus.

- A. 1. *Matricaria* Ger. vulgaris Park. *Matricaria vulgè*, minus *Parthenium* J. B. *Parthenium* I. sive *Matricaria vulgaris* C. B. *feverfew*.

E *Radice* alba plurimis fibris emissis terram apprehendente *caules* exurgunt plures, sesquicubitalis, rigidi, strati, gland. facis crassi, medulla fungosa repleti, foliis crebris, nullo ordine positis vestiti. Verus summitates caulium ex albis foliorum exeunt ramuli, in quibus ut & in summis caulibus existunt *flores* pediculis oblongis, plures velut in umbellâ radiati, non admodum ampli, foliis marginalibus brevibus, albis, discum medium florum cingentibus. Foliis marginalibus marcescentibus discus medius extumescit. *Folia* velut alata ex duabus tribusve pinnularum mediæ costæ adnexarum conjugationibus componuntur: pinnulæ hæc sunt, inque alias minores circa margines dentatas subdividuntur, Filices cujusdam ferè in modum. Color foliorum ex viridi luteolus. Tota planta odorem gravem & vehementem spirat.

Junio & Julio menibus floret ad sepes & in locis ruderalis.

Læv. & Tenax.

Matricaria varietates sunt,

1. *Matricaria flore pleno* C. B. & aliorum, *folia* floris multiplicitate à vulgaris, non specie differt. 2. Habetur & *flore nuda*, seu foliolis radiatis medium orbem cingentibus viduo. Flore aphyllis, bullatis floribus aureis Park.
3. *Matricaria odorata* J. B. & aliorum, cum nulla alia in re præterquam odore gratiore à vulgaris differt, nec ulteriore descriptione indiget, nec species distincta censenda est.
4. *Matricaria* florum petalis fistulosis majoribus.
5. Minoribus.

Utraque varietas colitur in *hort. Reg. Paris* & *hort. Leydensi*, & semini proculdubio originem suam debet, uti Bellis minor florum petalis fistulosis.

6. *Matricaria cauliculis rubentibus* N. D. *Hort. Lugd. B.*

Ad uterius affectus non parum confert (ut vel nomen ipsum arguit) decoctum & potum, *Virg.* menses & secundas remorantes, uteri suffocationem, &c. Quæcumque amara possunt utiliter præstat: ventris tinea expellit vel herba ipsa, vel succus ejus expressus non secus ac Centaurium aut Abinthium. Convenit in Arthritide.

Nos trancibus, & Germanis etiam (*feverfew*) Febrifuga dicitur ab effectu. Nonnulli, ut apud Tragum, 1. Hist. 50. sapientes mulieres, & Brachyola in exam. *Simpl.* vim purgatiorem illi attribuant, quam Parthenio suo Dioscoridis inesse prodicit.

Palam est Apes ferè non posse odorem Matricariæ: quare plethorici, quos præ aliis pungunt apes & culices, in horis ambulatur optime sibi consulunt, si Serviam ex Matricaria sibi parent & circumferant: sic enim apes hujus graveolentia offensa, quali manu abactæ, illis non nocent. Eundem effectum expectare possumus à Cotula fecunda, S. Pauli *Quadrup. Botan. Class.* 3. p. 390. Habui à D. Tanc. Robinson.

Ad Hemiericam, & folior. Matricariæ m. i. Calefiat in fartagine, & bis aut ter calidi verici applicetur. *Chefneau ex libro Arcanorum.*

Matricaria cruda impolita capitis vertici mitigare ejus dolores facipulè solet. S. Paulus.

Parare ex ea & floribus Chamomillæ cum tantillo Artemisiz decoctum suavi, à cujus usu hysterica symptomata illico cessare, & lochia abunde fluere saepe comperi. *Idem.*

- * 2. *Matricaria inodora* C. B. Park. *Parthenium inodorum* sive *Achæran* *Ægyptium* J. B. *feverfew* without scent.

Herba est Chamamelo proxima, quæ tamen non adeo altè extollitur, sed parùm supra latius expanditur, foliis Parthenii minoribus ac densioribus, floribusque Chamameli æmulis. Herba saporis odorisque expers percipitur, sed flores odorem gravem obscurumque spirant.

Ægypti porro quibus & hæc planta patria est, descriptore Alpino autore, florum foliorumque decoctum in usu habent ad tollendas vicerum obstructions, præteritque ad ictericos.

Læv. & Virg.

Hæc planta ex descriptione rectius ad Chamamelum refertur.

Herbe

Herbæ flore compoſito diſcoide nudo, ſeu Corymbiferæ flore nudo, ſunt vel caule

Determinato, ſtoſculis ſci cum finientibus, iſſique vel

Sparſis aut ſolitariis,

Fruticeſcenti, ſuperficie perenni, foliis in ramulis ſigillatim poſitis, odoratis: ABROTANUM FEMINA, Chamæcypariſſus. Herboſæ, ſemine

Corrupto ſeu bidente, foliis in caule bijugis, radice annua: EUPATORIUM CANNABINUM femina. Indivifo & integro, foliis vel

Integris Majoranæ: CHRYSANTHEMUM C. h. ſp. repens flore apyſſo Brey. Diſſectis, ſeu ſegmentis Coronopii amulis: CHRYSANTHEMUM Corymbiferæ Athiopii, &c. Brey. ſeu tenuiſſimis, Millefolii amulis: CHRYSANTHEMUM VALLANTINUM Cluſ.

Velut in umbellam diſpoſitis in ſummis caulibus & ramulis, foliis

Integris,

Latius, clatior & major: COSTUS HORTORUM, Balſamita mar. Anguſtiſ, per margines incilis, humilior & minor: AGERATUM; Balſamita femina.

Diſſectis & velut alatis: Tanacetum.

Indeterminato, floribus cum non finientibus, verum ſecundum ejus longitudinem velut in ſpicis diſpoſitis; foliis

Integris, longis, anguſtis, Hyſſopi: DRACO.

Diſſectis,

Fruticeſcor & lignoſior, foliorum ſegmentis tenuiſſimis: ABROTANUM MAS.

Humilior & minor,

Amaræ inſignis, odore vehementiore, folio incano: ABSINTHIUM.

Amis amara, odore remiſſiore, folio ſubtus incano, ſuperne virente: ARTEMISIA.

LIBRI SEPTIMI

SECTIO SECUNDA.

De Herbis Corymbiferis flore nudo.

HÆC Sectio in tria membra dividi poſſet.

Primam earum quarum flores caules terminant, floribus ſparſis aut ſolitariis.

Secundam earum q. f. c. t. floribus in Umbellæ formam digeſtis.

Tertiam earum quarum flores caules non finiunt, ſed ſecundum eorum longitudinem velut in ſpicis diſponuntur.

CAP. I.

De Abrotano femina ſive Chamæcypariſſo.

ABrotanum unde dictum ſit vide infra in Capite de Abrotano mare. Chamæcypariſſus dicitur ab aliquiſ cum Cupreſſo foliorum ſimilitudine. Nota: ejus ſunt ſuperficies fruticea, perennis, folia odorata; Flores ſolitarii ramulos terminantes.

1. Abrotanum

1. *Abrotanum femina vulgare* Park. *femina foliis teretibus* C. B. *Chamæcypariſſus* J. B. Ger. *Common Lavender cotton.*

Ex radice craſſa, dura, lignoſa & ſublimi in brachia fiſſa virgulta cubito altiora emittit, lignoſa, tenera lanugine incana & in plures ramos diviſa, quos ambiunt tenuia folia, longitudine circiter unciali, minutim denticulata, ita ut quatuor ferè denticuli in eadem phalange agminatim diſpoſiti conſpiciantur, incana omnino, odore medicamentoſo & cum quadam ſuavitate gravi, ſapore parum acri, parum amaro. Singulis ramulis ſinguli inſident flores Tanacetii, lutei, calicibus ſquamuloſis.

Circa oppidum S. Cyriaci in Hetruria copioſè provenit atque inde incipiendo ad Statum Eccleſie Lucæ ſiſſicium ſeu territorium Papæ, ſecus vias.

Convenit qualitatibus cum Abrotano mare, uſuque præcipue eſt in obſtructionibus Epatis, Re-Virenum & Utericorum lictum curat.

Ventris lumbrosos incutit, quotidiano experimento muliercularum, tum ſemen, tum herba ipſa in lacte decocta & pota.

Folia ſicca ad ſiftenda alba ſemenarum proſuvia conferre ſcribit Matthiolus, ſi continuis decem diebus aut pluribus, ſumantur à jejuniis, & deinde interpolatis diebus.

2. *Abrotanum femina foliis Erica* C. B. Park. *Chamæcypariſſus unguentaria* J. B. *Green-leaved Lavender-cotton with a ſcent like Ointment.*

Cl. B.

Caulibus eſt tenuioribus, candidioribus, foliis veltitis minoribus, ſed quæ majoribus denticulis incita ſunt, odore minus gravi & jucundiore.

Hanc ſpeciem eandem puto Abrotano femina 1. Cluſii, cujus etiam deſcriptio Abrotano noſtro unguentario in hortis frequenter culto, & in collibus ſaxoſis circa molendina Nemaui nobis obſervato melius convenit, quàm Bauhiniana, quæ huſuſmodi eſt:

Alerius (2.) rami etiam candicant, minus tamen frequentes ſunt, longiora habent folia, quatuor ſimiliter dentium ordinibus prædita, initio quidem incana, minus tamen quàm in ſuperiore, quæ tandem omnino virescant; odor mitior eſt: ſapore, radice cum jam deſcripto convenit. Hoc genus plentique etiam hortis commune eſſe ſcribit.

He deſcriptiones (ut verum fatear) in eo contrarie videntur, quòd J. Bauhinus & etiam Dodonæus folia minora huic attribunt quàm vulgari Chamæcypariſſo. Cluſius autem longiora; quæ quomodo conciliari poſſint non ſatis perſpicuo, utrumque eandem plantam deſcriptam minime dubito: proinde Abrotanum feminam 1. & 2. C. B. ad idem caput reduco: ut & Parkinsoni Abrotanum feminam ſecundam ſeu ma-num & Abrot. fem. quartam ſeu Erica foliis.

3. *Abrotanum femina flore majore* C. B. *femina Narbonenſis magno flore* Park. *femina 3. Cluſ. Lavender-cotton with a large flower. Abſinthium marinum Abrotani feminae ſacie* Ger.

Ad primum genus multum accedit, ſed longè ſtrigoſius eſt, & ramos duriore, brevioribus minutique frequentibus foliis obſeſſoſ habet, colorem etiam inter utrumque medium. Flores in extremis ramulis majores & pallidiores in ſquamatis capitellis. Radix in duros & lignoſos ramos divaricatur.

In acclivitate quorundam colliculorum inter Narbonem & oppidulum D. Nazarii à Cluſio obſervabatur.

Hoc genus an ab unguentario dicto differat ſubdubito: fortè tota diverſitas loco debetur.

4. *Abrotanum femina foliis Roſiſmarini majus* C. B. Park. *femina 4. Cluſ. hiſt.*

Cluſ.

Multis ab uno ceſpite prodeuntibus ramis conſtat, tenuibus pedalibus, candicantibus, quas numeroſa ambiunt folia Roſiſmarini coronarii, ſed minora & anguſtiora, quæ novella incana ſunt, & nulla ſerè incuſarum veſtigia apparentia habent: adulta autem viridiora, longiora, & quaſi minutis incuſis diſtincta ſunt, multum tamen à Santoline credit foliis diverſa, amari guſtis & jucundi odoris: multis à ſingulis ramis producit virgulas palmares, rarè foliis ſeptas, acque in ſummo earum fatiſſigo capiteſca, floremque luteum, Santolini multò amphiorem: maturo autem ſemine marceſcunt hæ virgula. Radix eſt lignoſa.

5. *Abrotanum femina foliis Roſiſmarini minus* C. B. Park. *fem. 5. Cluſ. hiſt.*

Cluſ.

Flore, foliis, totè denique ſacie præcedenti ſimile eſt, ſed per omnia minus & gracilius: quod natalibus tribuendum non eſt, quandoquidem uno eodémque in loco (inquit autor) ſimil naſcentes plantas invenierim, neque etiam arari, quia utraq; ſpecies ex ſeminibus natali loco ſumptum collectis & repoſitis & necum in Belgicam delatis mihi nata eſt, magnitudine & exilitate non minus diſcreta quàm natali loco fuerat.

6. Abro.

6. *Abrotanum femina viridis* C. B. Park. *femina viridis minor* Park. *fem. 6. Clus.*

Clus.

Præcedit magnitudine par est, interdum etiam paullo majus: Ramuli non ut in altero candicantes sed virides: folia etiam viridia, sed longiora tenuiorque, non minus quidem amara quam illa, sed minus jucundi odoris: *foliis pallidioribus, virgæ quæ florem sustinent tenuis, maturo femine etiam antecedant, ut in sepiore, cujus radici hujus radice etiam respondet, sed magis fibrosa est.* Nunciantur [res proximè descriptæ species] Salmanticensi agro, montibus Segobiz vicinis, quos *el puero de Guadalupe* vocant, & veterem Castellam à nova separant; aliisque alperis & salebrosi Hispamæ locis. Florent Maio & Junio; semen maturum Julio. Hæc omnia Clusius.

* 7. *Abrotanum femina repens* C. B. Santolina 5. Dod.

Nobis incognita & suspecta est.

8. *Abrotanum femina villosa & incanis foliis* C. B. *Scribium Diofcoridis Abrotani femina facie* Ad. Lob.

Ad. Lob.

Exilibus, lenibus *foveolis*, pedem altis fruticat. *Radix* albicat, prolixa, furculisque statim ab humo numerosos promit, crebris *foliis*, minutim crenatis, teneriscula lanugine incanis, uti Gnaphalum summo tenuis obito, ubi extrema capitula aureis *floribus* bullata fulgent, *femina* parvo copioso referta, similitudine Tanacetii sed minor.

Adeo similia est Abrotano femine vulgari hortorum, ut haud facile utramvis ab altera discernere sit; nisi quia hæc tota minor, odorator, candidior, tomentosa, quod alteri desit, cui folia breviora; sapor non adeo ingratus aut vehemens.

Locu.

Hoc & nobis non minus quam Lobelio in Galloprovincia, montis celsi S. Magdalene cryptæ celebris acclivibus, quæ S. Maximinum oppidum spectat, observatum. Et reverà Abrotano fem. vulg. adeo simile erat, ut pro eodem habuissimus, nisi odor gravior, statura humilior, & locus contrarius fuisset. Lobelius quoque se vix credidisse ea differre scribit, nisi utrumque contulisset. Necdum tamen nobis planè satisfactum est, quibus loca hæc adire contigerit diligentius & exactius hæc speciem cum vulgari conferant.

* 9. *Abrotanum peregrinum Cupressi foliis* Lob. Park. *femina foliis Cupressi* C. B.

Exigua est *radix*: ex una stirpe pluresco vicores, *caules* rigidiores nigricantes producent: *Folia* cupressina aut Sabina, textura reticulata offigiata, longa, angusta, & per virgula crenatis extrematibus denticulata.

Ex brevi hac & imperfecta descriptione qualisnam planta sit quam intelligit Lobelius nescimus: in capite de Sabina caulem ei attribuit pedalem & sesquipedalem, in summitates caudatas comolas excurrent.

C A P. II.

De Eupatorio cannabinum femina.

1. *Eupatorium cannabinum femina* Ger. *aquat. durum* generum Park. *Cannabina aquatica folio ripariis diviso* Park. C. B. *Verbesina fere Cannabina aquatica, flore minus pulchre, elatior ac magis frequens* J. B. *Water Hemp, Agrimony with a pistous flower.*

Radix plurimis fibris majusculis, fibrillis minoribus capillatis constat: *Caules* attollit cubitales & sesquicubitales, teretes, ramulos, solidos, [rubentes, hirsutos] *Folia* ad genicula ex adverso bina tripartita aut etiam quinquepartita, [subinde per ramos quoque nullo modo lacinia] circa margines profunde ferrata, glabra [J. Bauhino pilosa] latis pediculis caulem amplexa. *Flores* summi caulibus & ramulis insident, & strobili exiguus luteis quinquepartitis compositi, nudi, multis squamis purpurantibus calice loco obvallati. *Semen* longum, latum & planum in summo bicorni [J. Bauhino in duos stylos asperos desinens qui vestibus adherent.] Uniuscuiusque floris basin cingunt folia radiatim disposita, acuminata, brevibus circa margines pilis, qui serraturæ speciem exhibent, hirta.

Locu.

In locis humidis & palustribus, fossis, riguis, & intra fluviorum latè parentes alveos non raro predit, ut rectè Dodonæus.

A. 2. Eu.

A. 2. *Eupatorium aquaticum folio integro* Park. *Eupat. Cannab. femina varietas altera* Ger. *c. mac. Cannabina aquatica folio non diviso* C. B. *Verbesina pulchriori flore luteo* J. B. *Water Hemp Agrimony with an undivided leaf.*

J. B.

Fibris *radicatur* multis albis, tum ab imo caule, tum ab ejus geniculis densius, sapore aromatico. *Caules* cubitales & majores, alias minores, teretes, subhirsuti & nonnulli subinde rubentes. *Folia* ad nodos bina adversa, quatuor aut quinque uncias longa, acuta, serrata tantummodo, non in lacinias divisa, superficie utrinque levi, sapore acrisculo. Ex foliorum alis duo ramuli diverſi exeunt, quorum alter altero minor esse solet. *Flores* multo pulchrioribus quam in Verbesina elatior; quorum extrema folia ex luteo viridantia, strus nigricantibus picta, his proxima auro fulgore nitent, magna, in orbem acta; medium occupant alternatim remissi strobili, luteoli, quinquepartiti, apiculos nigros exercentes, squamulæque striatæ, extrinsecus quidem similes, sed suppare. *Semen* oblongum, compressum, sulcum, brevissimum ceu aristas asperiusculis capiti adnatis, ad vestes adheret.

In locis aquosis ubi aqua stat aut refidet J. Bauhino. Apud nos ubique odorum unà cum præcedente provenit Cannabina aquatica, non tamen quæ hic describitur, flore radiato, sed flore nudo.

* 3. *Conyza capite nutante* J. B. *Cannabina aquatica folio non diviso*, C. B. *qui banc cum præcedente confundit. Water Agrimony with a bending head.*

J. B.

Caules habet plures, cubitales, hirsutos, qui in varios ramulos finduntur, quorum singulis appositum *folium* unum, longum, satis latum, rarius serratum, pilosum, Conyzeis nonnulli simile, ramuli ad florem usque robusti, rectique, per extrema in cervicem rigidulam contorquentur, *florem* nutabundum, terramque versis inclinatum sustinentes, ex multis ceu squamis compositum, quarum medium obident multi *apices* lutei, eo fere modo dispositi quo in Verbesina. *Florem* ambiunt quædam longiuscula folia viridantia stellæ in modum radiata. *Radices* fibrosæ, Helleborei nigri similes.

C. Bauhino in Prodromo hanc describit sub nomine *Cannabina aquatica (similis capitulis nutantibus)*, & tamen in Pinace *Eupatorio cannabinum Chrysanthemum* eandem facit. Hæc tamen plantæ nobis diversæ videntur, ut descriptiones conferenti patebit: utrunque hujus descriptio melius convenit Cannabina aquatica folio integro nobis in Anglia familiaris.

C A P. III.

* *Chrysanthemum Conyzoides Ethiopicum, capitulo apophyllo, foliis Majoranae* Breynii.

Breyn.

Lignosus hic frutex, pedalis, Conyzeæ minimæ Lob. facie quodammodo nascens, in plurimos se expandit *ramos*, rotundos, striatos; quos nunciora & conferta ambiunt *folia* Majoranae hortensis foliorum formam & Sanamunda primæ Clus. non male emulantia, villiora tamen ac parumper minor, odoris & saporis aromatici, Mentha corymbiferae seu Costi hortensis instar. Summi ramuli singularia, eorum autem angulis sæpius plura insident *capitula*, dura, villosa, discum luteum staminibus plurimis constantem sine radiatis in ambitu nascentibus foliolis continentia: donec tandem eadem staminulorum loco *femina* solidis & angulosis, ex cinereo colore albicantibus, femineulis feminis magnitudine, oenerentur.

In bonæ Spei Promontorii locis herbosis ortus, ubi mense Octobri & Novembri vernat.

Locu & Tempus.

Chrysanthemum Cannabinum Americanum Morif. prælad.

A nostræ cognitæ facile est, quippe caules edit quadrupedales, subrubentes, firmiores & rectiores: strobilos ex multis staminibus luteis confatos habet, & semina bidentia multo vulgaris Chrysanthemi Cannabini feminibus majora, vestibus pariter adherentia.

CAP. IV.

De Bellide luteo flore aphylo.

1. *Bellis spinosa* Alp. exst. *spinosa foliis Ageratis* C. B. *major spinosa flore luteo nudo* Park. *spinosa elatior & frutescor Herbariorum ballatis aureis floribus* Lob. Ad. part. ult. *Prichipicaled nalded yeliow* Daisie.

Alp.

TOTA planta est fruticosa, habetque à radicibus multis gracilibus lignosis caules plures, rectos, graciles, ramosos, glabros, subinde rubentes, foliis multis oblongis, spinulis crenarum loco in ambitu armatis parvis ad Myrti folia accedentibus cinctis. In cauliculis summitatibus fiunt flores; totius auri, lati rotundi, ad modum Anthemidis nudo flore; quibus succedunt semina minima, oblonga, mollia & nigra.

Parkinsonius semina alba ei attribuit.

Hac planta nobis hac astate [1685] succrevit ex semine ab amicissimo Viro & insigni Botanico *Haw Sioane*: verum non perficit forem. Descriptio Alpini ut & Parkinsoni ei satis apte congruit. In dodrantalem altitudinem afflurixit, foliis crebris in caule nullo ordine positis, ab angusto principio paulatim dilatatis & in rotundum desinentibus, glabris, obscure virentibus, circa margines denticulis spinosis incisis.

- * 2. *Bellis lutea* sive *Chrysanthemum Capitis bone spei repens*, flore aphylo Breynii.

Breyn.

Radicibus nititur teneris, albicanibus, nec ita profundis: ex quibus *cauliculi* emergunt rotundi, glabri, coloris pallido virentis, & aliquibus in locis quandoque ex fulco subrubicundi: dividuntur hi rursus in alios minores, ut plurimum versis terram procumbentes, quam ubi attingere valent nox novas radicales emittunt. *Folii* donatur ex glauco virentibus, longiusculis & inordinatè incisis, ac Coronopi folia quodammodo referentibus, caulēque semper ambeantibus: in singulis autem caulibus unicus conspicitur *flosculus*, lutei coloris, ex innumeris staminibus five exiguus tubulis constans, instar orbis five disci floris Chrysanthemi vulgaris, quem nulla ambiunt folia, quare & aphylli nomen inditum. *Semen* maturum exiguum est & subrufo coloris, proximēque ad Chrysanthemi vulgaris fermen accedit: quod cum ipso flore odorem spirat haud ita gratum. Universā autem planta apud nos annua est, & satis copiosè ex decido semine repullulat.

Descriptio est *D. Syen*.

In horto *Laurentii* colitur sub nomine *Bellidis luteæ* seu Chrysanthemi exotici minoris flore aphylli, *Chamæveli* facie.

Locus.

CAP. V.

- * *Chrysanthemum Valentinum Clusii* Park. Ger. *Buphthalmum lanuginosum foliis Millefolii* C. B. *Buphthalmum tenuifolio simile Chrysanthemum Valentinum Clusii* J. B.

Clus.

UNico plerunque affurgit caule, pedali, rarò ampliore, ramofo: foliis secundum radicem numerosis, deinde temere & sine ordine per caulem sparsis, multifidis, Millefolii Stratiotis foliis pene similibus, lanuginosis & incanis, quæ degustata salivam cient, & acida sunt. *Flos* in singulis ramulis unicus, luteus, vel potius auri splendore fulgens, quique relictus multis annis nativum colorem etiam retinet, medio Anthemidis disco five umbilico major, & sine radiatis in ambitu na cæcibus foliolis, odoris non inopundi. *Radix* unica, candicans, firma, crassiuscula.

Valentino capno ad arborum margines crebat Clusius, juxta semitas repertum, nusquam alibi ipsi observatum. Florebat isthic Martio.

Hac planta, nequæ fallatur, plurimum à Buphthalmum Narbonensis provincie differt.

Locus & Tempus.

CAP.

CAP. VI.

De Costo hortorum dicto sive Balsamita mare.

HUjus notæ genericæ sunt flores lutei nudi in umbellam aggregati, folia integra, lata, in ambitu crenata, odor validus.

1. *Mentha Corymbifera* sive *Costus hortensis* J. B. Men. *hortensis* Corymbif. C. B. *Costus hortorum major* Park. *Balsamita mas* Ger.

J. B.

Obliquas agit radices, Menthe radicibus pares, teretes, à quibus fibre demittuntur multe, *caules* cubitales & sesquicubitales, striati, ramofo & herbaceo colore pallidescentes. *Folia* Lepidii, eodem cum caulibus colore, per ambitum serrata, ramis laciniata, odore intenso Agerati, sapore vehementer amaro. Summis ramis insident Corymbi auri Tanacetii. *Semina* parva, oblonga, compressa.

In hortis colitur.

Sanat cruditates stomachi, ructus, vomitus, fetores oris, tormina, cardialgias ex stomacho, dolores capitis ex eodem. Quin ex propria capitis affectione, siquidem frigida sit, *Conserva* non infeliciter usurpatur. Idem dico de morbis uterinis à mensium mora. Idem de calculo. *C. Hefman*.

In viscerum obstructionibus non esse instrenuum remedium persuadeo mihi ob partium tenuitatem: ob amarorem vermes necat & succus & semen fortis. Parkinsonius semen & florum in vino alb. infusionem ad ʒij. una vice pueris verminantibus propinat. Pecularem vi Opi aliorumque venenorum malignitatem retundere creditur. In vulneribus citissimam operam præstat, unde *Balsamita* nomen inditum.

Mulieres Germanicæ pastā farinaceā obducta folia frigunt in oleo butyræ, & mensis secundis apponunt.

Balsamum ex eo cum Ophioglossio in Oleo olivarum decocto, additis inde ad dandum consistentiam cera & resina, paratur, ad ulcera inveterata utilissimum.

Muliereculæ Danicæ Balsamitum hanc sibi magnā copia quotannis servare solent, ut mensibus paratè vel omnino non fluentibus balneum vaporosum ex ea sibi conficiant, quā omnibus pediluvii menagógis longè ocyus moveri sibi mentes perferunt, si vapor in locos per infundibulum exhalet, quam si solum hiantè sinu, supparò undique vanno circumdato super ea consideant. *Sim. Pauli*. Ex adversar. *D. Hulse*.

Si succo & herba Balsamitæ succola inguen & alarum hircus probè perfricentur, certo experimento neci dabuntur illud pediculorum genus qui inguinales appellantur. *Idem*.

- * 2. *Mentha Corymbifera Brasiliensis, Camara Japo dicta* Marggr.

A præcedente seu vulgari differt hæc foliis acuminatis, urticae æmulis, cum illius obtusiora sint; necnon florum colore è lactescente & dilutè cæruleo mixto, qui in illius aureus est.

3. *Pendocofus Virginiana, seu Anonymus Corymbifera Virginiana flo. albo*.

Folia habet integra, lata, circa margines serrata, *Caulem* dodrantalem, in summo gestans flores multos, velut in Umbellam aut Corymbum congestos, albos, disco medio (quantum memini) foliolis parvis albis cincto.

Hanc plantam aliquot annos Cantabrigiæ in hortulo meo alui: habui autem à quodam *Walker*, hortulano Londinensi, cujus filius eam cum aliis rarioribus è Virginia tulit.

Nullibi (quod sciam) descripta occurrit hæc planta, pulchra & rara: nisi fortè sit Parmica Virginiana folio *Holenii Moris prælati*, superius in capite de Parmica propolita. Quò sanè commodius referetur quàm ad *Costum*, ob flores radiatos.

CAP. VII.

De Agerato.

Ageratum Dioscoridi L. 4. c. 59. cui nomen inditum *διὰ τὸ ἐμμερὸν τὸ ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου, ποιεῖσθαι*, quoniam flos in sua coloris specie dilutissime conservetur; quasi dicas senectutis experis, quod *Ager* & dicitur: vel ut Plinius lib. 27. c. 4. quoniam dilutissime non marcescat. Nota quod characteristica sunt flores lutei nudi in umbellæ formam dispositi, folia integra profunde serrata.

1. *Ageratum vulgare* sive *Costus hortorum minor* Park. *Ager. foliis serratis* C. B. *Ageratum pleurisque*, *Herba Julia quibusdam* J. B. *Balsamita femina* sive *Ageratum* Ger. *Waublin*, *Waublin*-*Tanfp.*

Radice constat lignosa, minimi digiti crassitudine, variè implexa, ex qua complura surgunt *virgulae*, cubitalia & altiora, tenuia, colore aliàs subrubente, aliàs ex viridi palléscente, in ramos divisa; *foliis* numerosissimis ab imo ad summum stipata, Costi hortensis ut odore, ita & formâ familiolâ, sed duplo aut triplo minoribus, profunde serratis. In summis ramulis *Corymbi* emicant Millefolii, sed colore luteo. *Semen* succedit exiguum, oblongum & paleaceum.

Lecus.

Nascitur in Hetruria circa Florentiam, Liburnum, &c. itaque in Gallia Narbonensi circa Montepelium & alibi copiosè.

Vires.

Hac planta Officinis pro Eupatorio Mefus habetur.

Temperamento & viribus cum Costo hortorum seu Balsamita mare convenit. Ex huius & Ophioglossi foliis una confusis, & in oleo olivarum bullitis, addito cera, resina sicca & Terebinthina tantillo, unguentum sive emplastrum efficitur præstantissimum, Gerardo nostro sapius probatum.

Mefue Eupatorio suo purgandi facultatem ascribit; quam alii huic plantæ adimunt & proinde non effe Eupar. Mefue contendunt. Schroderus & Hofmannus alium laxare quam mollissimè statuunt.

Felici successu oleo ipsius Agerati Septentrionalium utor in verminantibus puerilis, tam ut iis id proprietur, quam ut Gossipio exceptum umbilico eorum applicetur. *Sim. Paulus.*

2. *Ageratum floribus albis* Ger. Park. *Ager. foliis serratis, flore albo* C. B. *White flowered Waublin.*

Caulibus est lignosis, *foliis* crebris vestitis, quàm præcedentis minoribus minisque circum oras serratis. *Flores* in summis caulibus velut in umbellis dispositi, albi [media tantum parte lutei nonnihil ostendentes.] Odor plantæ priore aliquanto mitior: *Radix* pariter tenuis, fibrosa.

Hac plantæ (ut nonnulli volunt) differt à præcedente, floribus colore tantum: Huc similem sed minorem J. Bauhinus exhibet & describit titulo *Herba de larvata*. Fundit (inquit) ex *radice* *caules* dodrante minores, glabros, per quos *folia* alternatim posita cernuntur. Agerati foliis similia, unciam longa, angusta, in ambitu serrata, glabra, gustu aromatico & subamaro. Tanaceti ferè. *Folia* albis apices circumstantibus, ex capitulis, quæ squamæ nigris lineis pectè componunt.

Hac plantæ, quicquid sit de præcedente huc propriè non pertinet, sed ob flores radiatos, & folia non dissimilia, ad Ptarmicam potius referenda est, non obstante Agerati odore. *Ageratum purpureum* Dalechampii Lugd. alterius est generis.

3. *Ageratum minus* Park. *foliis non serratis* C. B. Ger. *emac.*

Park.

Pluribus surgit *caulibus*, pedem non multum superantibus, *foliis* crebris undique obfatis, minoribus, longioribus, angustioribus, albidioribus quàm in vulgari Agerato, circa margines non serratis, Steechadis citrinæ foliorum amulis. Summis caulibus innascuntur *flores* multi flavi coarctati, & in umbellæ aut Corymbi formam densè stipati, Agerati vulgaris flores bene referentes, odore satis grato & vehementi.

Quod si flores in pappum abeant, cuius ope semina venti arbitrio huc illuc feruntur, non erit plantæ huius loci.

4. *Ageratum Africanum foliis laciniatis inodorum.*

Folia ima ex angustio sensim dilatata, pissa, glabra, obscure viridia, in latum & trifidum mucronem desinunt; his proxima in tres lacinas, singulas inde trifidas, profundius scissa sunt: Superiora in caulibus tribus quatuorve hinc inde laciniis, angustis, longis, in acutum terminatis incisa videntur. *Caules* ab eadem radice exeunt plures pedales, & altiores, ab imo statim ramosi, ramulis & tinibus foliorum alternatim positorum, & inferioris latis frequentium oris. *Caules* & ramuli in pediculis prælongos exeunt, sustinentes florum umbellæ densas: Singuli autem flores & plurimi flocculi aureis quinque-partitis, facis in hoc genere conspicuis componuntur. *Semina* in hortulo nostro ad maturitatem non perduxit. Vere satum soli initio florere cepit. *Flores* autem quim dilutissime

dilutissime durante antequam marcescant: nondum enim hoc vicefimo die Octobris, qui primi explicabuntur contabuerunt, sed etiamnum in vigore persistunt, ut admirationi sit, unde nulla quam ego unquam viderim aut noverim plantæ æquo jure Agerati sive immarcescibilis nomen sibi vindicat.

Nullum neque in floribus, neque in herba ipsa odorem percipimus. Sapor nonnihil acris & aromaticus sentitur. Semen huius inter alia multa rariora ad me nilit ingenuissimus Vir D. Hanfius Sloane, M. D.

CAP. VIII.

De Tanaceto.

Tanacetum fortè à Tannaco quo nomine Parthenium appellatum fuisse Plinius testatur, Recentioribus dictum est, inquit C. Bauhinus.

Ejus Characteristica sunt Flores nudi in umbellæ formam digesti, folia laciniata.

- A. 1. *Tanacetum* Ger. *vulgare* Park. *vulgare luteum* C. B. *vulgare flore luteo* J. B. *Common Tanfp.*

J. B.

In facis magnam adolescit proceritatem duorum cubitorum & amplius, *caulibus* teretibus, nonnihil stratis & hirsutis, medullâ albi fungulâ plenis. *Folia* ex viridi in flavum vergunt, pennata, in segmenta pro ambitu crenata divisa, costæ media adnexa, odore vehemente, sapore amaro. *Flores* in summis caulibus velut in umbellam digesti: singuli autem Corymbi seu flores totales & flocculi exigui adeo ut eorum partes visum penè fugiant, creberrimis, densè stipatis componuntur, itque nudis h. e. nullo in ambitu barbularum circulo donatis, & calicibus squamosis. *Caules* quotannis marcescunt & emoriuntur, *radice* in terra superfluit.

Hac plantæ ludit interdum foliorum colore, vario ex albo & viridi; hinc *Tanacetum variegolor* Parkinsono.

In montosis Angliæ Borealiibus plurimum oritur, & albi etiam locus vias & in agrorum margini- *Lecus.*

bus non infrequens. Temperamento & viribus cum Matricaria convenit. Vulnerarium, uterinum ac nephriticum *Vires.* est. Usus præcip. in lumbicis, toquinibus ventris, calculo renum & velicæ, menibus obstructis, flatibus, hydropoe.

Succus illius manuum pedumque rimas sanat, ulcera etiam crustosa & impetiginosa.

Ex tenellis herbe erumpentis foliis aut eorum succo cum ovis & farina placentas faciunt tempore Palchatis, gustui non iniquandas & ventriculo utiles ad dissipandos flatus ex piscium & leguminum est Quadragesima tempore contrarios.

Corymbos & semen Agyreæ ad expellendos lumbricos sæpe ingenti miraculo verminantibus pueris propinquant. *Sim. Paulus.* D. Bowle conservam ex foliis & lumbicibus paratam adhibet; quæ etiam resistit putredini, aperit obstructions, recreat lenem, illustrat sensus.

Succum cum quovis oleo inunctum nervorum contractionibus ac doloribus auxiliarem effe aiunt. Mules Monspelienfis hydropoe putracinæ laborans ad sanitatem restitutus erat solo decocto Tanacet. *Epitem. Germ. An. 12. Obs. 112.*

2. *Tanacetum crispum* Park. *crispum Anglicum* Ger. *foliis crispis* C. B. *crispum flore luteo* J. B. *Curied* & *boubie* Tanfp.

J. B.

Est hoc rarius, reliqua vulgari descripto simile, sed *foliis* elegantissimis, crebriorè incisurâ divisis, segmentis frequentius argutius crenatorum marginum flexu reticatisque crispis, cristas catenatis imitatis; odore graviorè, sapore amaro.

In hortis colitur; an & ubi sponte proveniat nescimus.

Lecus.

Tanacetum Alpinum C. B. Park. *fova mofebata Robtii, Tanaceto exigua barbulâ* Gcfm. h. v. t.

Superiùs à nobis pro Millefolii specie descripta est.

Tanacetum inodorum primum & secundum C. B.

Nobis Bellidis majoris species censentur.

CAP. IX.

De Abfinthio.

Abſinthium Græcis Ἀβσινθιον. Latini π mutant in b, quomodo iſdem pro ὀβσινθιον dicitur obſinſium, pro Ἀβσινθιον Ἀβſinthium pro Ἀβſι. Dicitur Ἀβσινθιον q. Indoleſcibile ab ἀβσινθ-
 ῖος & ἰνθιον quod Helychus interpretatur ῥηγίς delectatio. Id malo (inquit Voſſius)
 quàm ut ſic dicatur q. Ἀβσινθιον, eſt iſci, Eremologo teſte, quidam veterum Comitorum id. ad Ery-
 non, credo, alludentes, appellaverunt. Ἀβσινθιον verò ſonat impotabile, quaſi ἄβσινθιον ἂν ῥηγίς διὰ τὴν
 ῥηγίς. Alii nomen hoc inditum eſſe huic plantæ exſtimate ab Ἀβσινθιον quod eſt tangere & mani-
 bus tractare, per Antiphrasim quòd nullum animal ob amarorem eximium eam attingat. Voſſius
 Antiphrasim in Rhetorica explodit.

Abſinthii note ſunt flores nudi, caulis indeterminatus, folia incana, amaror inſignis.

1. *Abſinthium arboreſcens* Labellii J. B. *Abrotanum femina arboreſcens* Ger. *Abrot.* *latifolium ar-
 boreſcens* C. B. Park. *Italiæ & Siciliæ* Herba bianca. *Tree-Wormwood.*

Lob.

Vulgaris non ita diſſimilis folio & flore, ſed fruticis arborei habitu, Abrotani modo hominis proce-
 ritatem adſpicitur: candidiore & minore paulo folio, ſemper virente: guſtu amaro, aromatico,
 odore non ingrato. *Florum* Corymbi lutei, majores & ſpecioſiores quàm in Abrotano vulgari, in
 ſummis ramulis creberrimi.

Lecur.

In Siciliæ, Rogni Neapolitani & inſularum adjacentium clivis maritimis frequens oritur: inven-
 tur etiam in montibus mediterraneis.
 Planta eſt pulcherrima, & in fruticem ſatis grandem adoleſcit, quovis Abrotano majus & ela-
 tus.

- A. 2. *Abſinthium vulgare* Park. Lob. *vulgare majus* J. B. *latifolium ſive Ponticum* Ger. *Pon-
 ticum ſeu Romanum Officinarium ſeu Dioſcoride* C. B. *Common Wormwood.*

Caules huic plures, cubitales & bicubitales, teretes, ſtriati, rigidi & lignoſi, incani, medullâ ſar-
 ciat, foliis alternatim poſitis, crebris veſtiti, [mulis ramis erectioribus fruticofis] *Folia* pediculis ob-
 longis canaliculatis imittuntur, varîe diſſecta, primò in duo aut tria laciniarum paria, ſingule au-
 tem lacinie in plures alias ſubdividuntur, utrinque incana, magis tamen pronè parte. *Folia* coram-
 que lacinie latiora ſunt in hac quàm in quavis alia Abſinthii ſpecie nobis cognita. *Flora* coram-
 ſerie in ſurculis & foliorum alis verſus ſummities caulis & ramorum excurrentibus plures ſimul velut
 in racemulis, ſinguli pediculi perquam brevibus & tenuibus & foliorum quorundam alii egreſſis
 herent nutantes & quaſi penduli, & pluribus ſilioculis ex viridi flavicantibus compoſiti, nudi.

Odor totius plantæ aromaticus vehementior, guſtus amarus [cum adſtrictione aliqua. *Radix* craſ-
 ſiſſiſcula, lignoſa, abundè calcſcit, aromaticè gratià ſine omni amaro eo perſiſtens. J. B.]

Lecur.

Tere.

In incuſtis & ruderatis locis ſecundùm vias publicas, &c. paſſim obvium eſt.
 Calſ. & ficcat. Ventrículum ac hepà roborat, appetitum ad cibum excitat, obſtructiones re-
 ſerāt & undè naros affectus tollit, ut Ictèrum, Hydropem, &c. Febribus putridis diutius diurnis
 conſert: viſcoſos humores per urinam expurgat: pellit præterea interaſcorum vermes, [ut nomen
 Anglicum *Wormwood* indicat,] tandemque veſtes à tunicis conſervat. *Sched.*

In uſu ſunt ſuccus ejus expreſſus, aqua deſtillata, Symplicum, Sal fixus & Oleum. Verùm his omni-
 bus præſtare videtur cerevitha ſeu vinum Abſinthitis, quod & ventriculū roborat, & appetitum exci-
 tat, & obſtructiones reſerāt, & urinam citat.

Aqua deſtillata languidiore eſt & minorum virium; ut ſunt pleræque aquæ deſtillatæ plantis
 ipli.

Succus diſſert ab herba: hæc enim aſtringit, ille verò magis aquoſus detergit. Eſtque vinum Ab-
 ſinthitis quod ex herba ficca inſuſa paratur longè delicatius & gratius palato, quàm quod ex recen-
 ti: Hoc enim herbacum & terreum quid reliquit.

Sal fixus, ſi à reliquis partibus vi ignis omnino ſeparatur, mihi nec guſtu, nec facultatibus diſſer-
 re videtur ab alterius cuſculunque plantæ ſale fixo. Siquidem omnes hujusmodi ſales naturæ & qua-
 litatibus convenire exiſtimo, ut id ſemel moneam: quævis alii diverſum ſentiant.

Salis Abſinthii ſcrupulus unus, dimidium drachmæ, aut eo amplius pro ægri viribus aut ætate, in
 ſucci limonum coctiliæ paulo exhibitum ad vomitum compellendum, in febribus bilioſis inque ipla
 ſicca inſomniæ alique affectibus, vix unquam fruſtratur medicum. Eſt autem in frequenti uſu ce-
 lebermiſis hujus urbis [Londini] medicis. Nec dubito quia centurias aliquæ hominum, nec dicam
 myriadas, ex iſtis Orti faucibus eripuerit, cum alia medicamenta nequequam proſequebant. D. Haller.
 Viſ. River. Obſer. & Sydenham. de Febribus.

Pro vino Abſinthitæ aquam Abſinthitæ exhibere ſolbat D. Boerle. Manipulum ſcilicet Abſin-
 thii in aqua frigide ſextaritis tribus per octo horas inſundere præcipit, ejuſque inſuſi quantitatē inque
 quam, quantum ſcilicet patera vinaria capiat, manè & vespere, ſed præcipue à prandio aut cena
 propinare: in hyſtericis enim affectibus, obſtructionibus henis, & ventriculi debilitate plurimum
 prodeſſe expertus eſt. Vino autem & cerevitha præferendam aquam, quia nulli ei inſunt vapores
 caput tentantes, quemadmodum in illis. *Ego cerevitham tenem aquæ præſtulerim: Aqua cum in
 deſtillatione regimini nunc cruda eſt, & ventriculo eorum qui non adſueverunt inimica.*

Oleum

Oleum Abſinthii intus ſumptum nocet vermes, venenis reſiſtit, oppilationibus hepatis & ictericæ
 conſert.

Abſinthii uſus creditur inhibere concitationem ad Venerem, quo nomine apud honeſtas femi-
 nas damnatur, & maxime Vini aut zythi ex eo parati: nec facile hos potus maritis permittunt. *Cor-
 nus, apud J. B.*

Radix Abſinthii degluſtatæ ſapor primò in apice lingue percipitur, inde ad ejus radicem tranſit,
 deinde in fauces & paulatim in gulam deſcendit, ut ipſum tandem ventriculū caleſcere videa-
 tur, calor ſenſu ad horæ quadrantem durabili, idque quantum nihil omnino ſucci degluſtatur, ne-
 que tamen ingratus eſt, aut caput tenet, quemadmodum folia. Unde colligit D. Greuvius radicem
 hæc, quæ ab omnibus vulgò ut inutilis reſiſtit, præſtantiffimis ſtomachicis annumerari debere,
 prout eam revera eſſe etiam experientiâ didicit.

In tertianis ac quotidianis (vix in quartanis) febribus, ſola eſſentia vel extractum Abſinthii mixtum
 cum præſcriptantibus ſeu abſorbentibus inſipidis, vel cum ſalibus fixis aut volatilibus ſpiffiſſimè valet,
 nec hic Chinæ opus erit. *Dan. Ludovicus de pharmac. Moderno ſeculo applicanda* p. 278. Ha-
 bui à D. Tancredo Robinson.

Ad hemicraniam, & Cæcumeris ſylæ radicem viridem minutim incitâm & Abſinthii, ana q. ſ. De-
 coque in aqu. part. ii. & tribus olei. Hydrolis molliciter calcante partem fove: radicem verò &
 Abſinthium contuſa in modum limamenti ſuppone. Hoc ſolo medicamento mulier quadam mirum
 in modum inclauſit ſanando hemicranticas ſive cum febre, ſive ſine febre, cujus exemplo curavit o-
 tiam Paulus Ægineta. Vid. lib. 3. c. 5. *Cheſneau*. E. collectaneis D. Edw. Haller.

Ad quotidianam & quartanam præſcribit Eruſtius oleum ſem. Abſinthii à 3℔. ad 3℔. ſumendum
 in liquore convenienti. Si oleum non ſit in promptu cape ſucc. Abſinthii. cochl. i. cum vino: hoc
 autem inſtante paroxyſmo ad ſudandum ægrotò probè coopto.

Sedavi ſtatum ſerpentem gangranam aquæ marinæ cui Abſinthium incoceram; quod experimen-
 tum in aliis quoque gangranis oppoſiti ſolici cum ſuccellit. *Tho. Bartholinus, Ephem. Germ. An. 2. Ob-
 ſervat. 2. D. Tancr. Robinson.*

Abſinthium viride intra calcos calcatum frigidam ventriculi intemperiem emendare experientiâ
 didici, non ſine fructu in nobili viro, qui hujus calcatione non exiguum levamen ſe percipere co-
 ram expoſuit, ſancèque affirmavit. *Greg. Horſius Obſ. 22. lib. 7. D. Haller* communicavit.

Jo. Veſtingius narrat plures hydropicos à ſe extracto Abſinthii percuratos, atque imprimis civem
 quendam Paravinum, cui æſtivo tempore abdomen adeò intumuerat, ut cartilagineo coſtarum ſpu-
 riarum in dextro latere extensionis vehementia ab offibus avulſe fuerint. D. Soame ex obſervationi-
 bus G. Hieron. Veſſichii excerptit & ad me tranſmiſit.

Accedit cuidam oculorum lachrymarum adeò ſervida, ut lachrymæ per faciem decurrentes eandem
 ferè totam adhererent: hic ſucco Abſinthii cum albumine ovorum mixto & applicato ſanatus eſt.
Item ex Obſerv. Hier. * Reſneri.

* Obſ. 31.

In diarrhœa poſt purgantiâ, poſt fructuum horariorum abuſum vinum Abſinthitis egregiè con-
 fert.

Multi ab experientiâ edocti tradunt uſum Abſinthii oculis noxiū eſſe.

3. *Abſinthium inodorum* Park. Ger. *inſipidum* J. B. *inſipidum, Abſinthii vulgari ſimile* C. B. *Worm-
 wood without ſcent.*

Ded.

Folii, caulibus, florèque vulgare latifolium reſert, ut non ovum ovo ſimilis ſit, ſed odore &
 ſapore deſtituitur.

Quibus locis aut quâ regione hujusmodi naſcatur (inquit Dodonæus) nondum cognovi, in ſtu-
 diolorum tantum hortis à me reperiunt.

Varietas accidentalis videtur potiùs quàm ſpecies diſtincta.

- * 4. *Abſinthium Ponticum montanum* C. B. *vulgare montanum* J. B. *Ponticum verum* Park. *Com-
 mon Mountain Wormwood.*

Cam.

Vulgari Abſinthio tam radice, quàm caulibus, necnon foliis floribusque proſus eſt ſimile, ſed o-
 ſtilius, ad ſummum duorum doctatum altitudinem attingens: amaritudo illi quæ priori ſed gravior,
 & minus tetro abominabili odore commendatur.

Naſcitur in montibus pluribus in locis.

Lecur.

5. *Abſinthium Ponticum ſive Romanum vulgare* Park. *tenuifolium Ponticum Galeni* Ger. *Ponticum
 vulgare, folio infernali alio* J. B. *Ponticum tenuifolium incanum* C. B. *Roman* 02 *Cypreſi
 Wormwood.*

J. B.

Numerofa ſpargit radices, parvas & crebris floribus intertextas, lignoſas & ſapore aromatico prædi-
 tas: caulibus verò ex eadem radice plures erigunt, cubitales & ſclicubitales, teretes, glabros, vireſ-
 centes, aut ex virore rubefcentes purpurealcentive, frequentibus adnatis ab imo ad ſummum uſque
 ramofis. *Folia* non minus tenuiter incitâ quàm Abrotani, ſed brevioribus concinioribusque leg-
 mentis, brevi lanugine pubelcent, poſitionum inſima parte, quæ & magis canelcit quàm ſuperior,
 odore ſuavi, ſapore ſubamaro. *Corymbi* quàm in vulgari Abſinthio minores, vehementiorem ſpirant
 odorem quàm folia.

Hoc

Hoc (ut recte C. Bauhinus) medium est inter Abinthium & Abrotanum; mihi sane Abrotanum redolere videtur: & est diuini generum: 1. Planè incanum, quo potissimum Viennenses Officinae utuntur tanquam nobiliori, ut refert Celsius; 2. Cauliculis purpureiscentibus, foliis supina parte viridioribus: exsistunt tamen natales istam varietatem duntaxat parces. Ego potius specie disticta fuisse hac dico Abinthia crediderim: siquidem Abinthium Romanum Officinis nostris dici Abinthio maritimo nostrati plane idem.

Lec.

Multis Germaniae superioris in locis provenire dicitur: Clusio non solum multis Pannoniae sed & Austriae locis, atque Viennensi agro, cum in saxosis tum in salubris graminisque desertis agros oritur.

Temper.

Autumno flores semineque proferte, paulò post adventante hyeme herba marcescit, vegeta interim radice, à qua vero folia caulique rursus exeunt: in terra late se diffundit.

6. *Abinthium tenuifolium odoratissimum Monemotapense* Breynii.

Brey.

Abinthium hoc omnium pulcherrimum est, praecedenti persimile, nisi quòd *caulis* altiores profert, quos *Folia* nonnulla majora, candidiora vultunt, concinnioribus segmentis divisa, atque etiam ad eorum rachin lobulis elegantissimis praedita: dividuntur hi praeterea superiore parte in plures ramulos, *foliula* minoribus densioribusque, instar Abinthii tenuifolii Austriae Clus. onusculis. Sapor insuper, ac praecipuus odor, jucundior & fragrantior est, quo omnia sui generis praecellit.

7. *Abinthium Ponticum repens seu spinum* C. B. *Abinthii species quibusdam Chamaemelum chrysanthemum Fuchsii* J. B.

J. B.

Simplex & singulari est *caule*, ferè cubitali, tereti, glabro, per quem ex intervallis *folia* nascuntur Chamaemeli nobilis similia, tenuiter incisà. Paulo supra medium caulem summo tenus alternatim pullulant *flares*, corymbis, Abrotani similes, inferiores quidem semencibus & longioribusque, multifida, fibrata.

Lec.

In quibusdam frigidis Helvetiorum montibus reperitur, autore Dodonaeo. Ex longo est comarum Abinthii Pontici, quae Saccharo adservata fuerant hydropicos quosdam quali deploratos sanitati restituit: se novissè scribit Matthioli.

8. *Abinthium Austriacum tenuifolium* Clus. J. B. Gr. Park. Pont. *tenuifolium Austriacum* C. B. *Austrian Abentmwood*.

Clus.

Hujus *caulis* pedalem altitudinem plerumque aequat, nonnunquam etiam cubitalem attingit, firmus, canescens, multis foliis, marini Belgarum Abinthii foliorum quodammodo amulus, tenuioribus, proflus incanis, qui consilio ordine cum ambunt, praeditus, qui superiore parte in multos ramulos, ex tenuiorum adhuc foliorum alis nascentes dividuntur, plenos *foliulorum* propendunt corymbis. *Radix* fibrosa est, & singulis annis novos frequentiorisque caules producit. Tota planta impense amara est, sed elegans & rara.

Lec.

Crescit in collibus & apertis quibusdam locis, Viennensi urbi vicinis, atque à Rhizotomis promissum est eum eo quod vulgò Ponticum appellatur ad Viennensium pharmacopolarum officinas deferretur. Londini pro Abinthio Austriaco tenuifolio Clus. Abinthii quoddam genus colunt foliis lanugine incana molli tereti instar nitece obfatis ab aliis omnibus nobis cognitis distinctum, eam tamen speciem circa Viennam Austriae non invenimus.

9. *Abinthium Santonicum Alexandrinum* C. B. *Santonium Alexandrinum, sive sementina & Semen Santonum* Park. *Semenina* Gr. *Lumbricorum semen vulgare & Matthioli* J. B. *Abentmwood*.

J. B.

Quod in Officinis prostat *lumbricorum semen* vulgò dictum, ex variis minutissimisque fuscis, foliis & semine ipso conservatum est. Semen parvum est, oblongum, (majora tamen inter ea Miliò supparia, ex squarosis tunniculis compacta) pullum vel flavescens. At quae minutula inter ea sunt foliola strata sunt. Quodam etiam observantur trifida, angustiora, acuminata. Videtur enim adesse portiones tenuissimorum cauliculorum. Omnia facile digitis atteruntur; amara sunt etiam acrimonia & odore gravissimulo.

Matthiolo planta est admodum fruticosa, caulibus & ramis numerosis referta, semine minuto oblongoque, racematim prodeunte, amarissimulo gustu, odorque non insuavi.

Variae Autorum sententiae de hoc semine vide apud J. Bauhinum: qui cum Pena concludit Semen contra vermes trium Abinthiorum nullum videri. Nam tamen nonnulla amaritudinis & figurae immutatio illis interit cunctis, tamen non adeò plene sunt adulta horum semina aut horridè amara, inquit Lobelius.

Quarum planta sit quae lumbricorum semen producat nobis non certo constat. Autor Scholii ad Observationem penam Ann. 1. Decadis 2. Ephem. German. pra. aliis nobis verisimilia scribere videtur. Figura, inquit, Matthioli venose delineata est, non tantum quod seminum forma figura potius foliola quaedam repraesentent, sed & semina ipsa bina fere semper à diametro sibi opposita cauliculis

cauliculis adherent, cum tamen alternatim ubique à lateribus prodire cauliculi feminibus, prout ad nos deferuntur, permixti oleocant. Ceterum hanc à Cortulo transmissam plantam fuisse genuinum seminis nostri helminthici matrem a bitore: cum illius à Matthiolo dictam descriptionem istis huic quadrare *Abentmwood* committitur. Lobelius etiam in Hist. Plant. fruticulum fuscissimum esse, undique seminibus gliscientem pluribus ferme quàm foliis testatur.

Unde si non sui generis planta fuerit, ad Abrotana referre mallem; praesertim cum & hoc vegetabile vim antelminticam possideat, & aliquae quae species etiam apud nos non planè ab illo peregrino differat, quoad foliola, seminum copiam, colorem, odorem, &c. comparant.

Semen, quod microscopio subiectum teres flavumque est candelas cereas conjunctas elegantissime repraesentat, observandum est. Elholzio. Id quod in Tanacetum semine non comparat, quod itaque prole mentina vix habendum est.

* Ephem.
Germ. An. 6.
Ole. 127.

De olei potibilibus & Sementina distillatione quae habet, videlicet loco citato.

10. *Abinthium Santonicum Indicum* C. B. *Lumbricorum semen Rauwolfio* J. B.

Abinthium Santonicum (inquit Rauwolfius) provenit circa *Bethlehem* & abundat in Terra sancta, foliis parvis, cinereis, nostrati Abinthio mediocriter accedentibus, ramulis nullis tenuibus cum copioso semine, parvo, flavescens, gravis odoris, saporis amarissimi, acri cum salugine.

11. *Abinthium Santonicum Aegyptiacum* Park. C. B. *Abinth. Aegyptium quibusdam* J. B. *Abrotani semine species secundum Zanoni*.

J. B.

Folia ter palmaria, quae sicca, (ex sicca describimus) aliquid simile habent cum Trichomane vel Scolopendrio & Chamocyparillo; in quibusdam juxta longum pediculum sunt veluti foliola mutuo se contingentia cum fimbriis nonnullis serratis, reflexis. Alia autem folia ex longiore pediculo in foliola longiora, & à se invicem magis distita dividuntur. Tota herba villosa & incana Chamocyparillo modo, sapore amaro & seminis contra vermes Officinarum ferè simili; odore aliquantulum aromatico.

12. *Abinthium Ponticum Creticum grati odoris* C. B. *Ponticum & Romanum quibusdam, aliis Seriphium* J. B.

C. B. prod.

Caule est cubitum superante, rotundo, incano, in ramos plurimos quinquangulos diviso: *foliis* tenuibus, multum divitis, mollibus & incanis: *floribus* vulgari formà & colore similibus, paulo tamen majoribus. Hoc, quemadmodum Honorius Belli ex Creta, Anno 1596 (addita plantà) perscripserit, in Creta frequentissime provenit, perpetuo viret, odorem gratum spirat, nihilque amarum est, aut siquam amaritudinem habeat, ea valde obscura est, in viridi enim nulla percipitur; ab afinis & pectoribus omnibusque brutis valde expeitur. Vocatur *Aronè* & *Almond*, quemadmodum Anguillaris in Graecia vocari perperam scribit. Ego legimus Ponticum esse judico.

Ad Cæsalpinum in collibus argillosis agro Senerfi frequens esse hoc genus, quod & nos verum esse comperimus cum Florentia Roman iter faceremus.

Lec.

13. *Abinthium album Valsellanum* Park. *Valsellanum tenuifolium candidum, sive Herba* J. B. *Seriphium montanum candidum* C. B.

J. B.

Huic lignosi *rami* tomento denso & albedo pubescentes, mollitie delicata, id quod in *foliis* quoque non minus observatur, ad Seriphii Abinthii folia minutis casuris accedentibus, utuncque tamen angustioribus: *floribus* niti quod magnitudine cedant, similes quoque: odor aromaticus.

Hae species Dodonaeo Seriphio seu marino Abinthio affinis est, sed candidior, odore & sapore quoque, illud satis refert, sed tamen aliquanto suavior est ad Caput odorem accedens: Camerarius quoque planè eandem esse existimat Seriphio nostro vulgari, niti quòd gratiorem aliquanto odorem spirat, & sapore fit minus ingrato. Hinc Geisnerus Abinthium Seriphium feminam vel mediterraneum hoc appellat.

Ego fanè Abinthium marinum seu Seriphium unam & eandem huic specie plantam crediderim, & quicquid intercedit differens natalibus imputandum: nam & alias herbas maximas in mediterraneis nascentes observavi, v. g. *Kali spinosum* seu Tragon Matthioli in arenosis non procul Viennae Austriae, *Caryophyllum maritimum* in collibus non procul Moguntia, &c.

In Seduno Valsellanorum vicinis collibus frequens oritur: ex semine facile & pulchrè provenit, Lec. inquit Geisnerus de hortis.

Abinthium Album incanum C. B. prod. Park.

Præterquam parvitate sua in paucis differt à Valsellano albo jam descripto; proinde, cum locus etiam convenit, ab eo leparandum non esse judico.

14. *Abfinthium maritimum* Lavendula folio C. B. Park. *maritimum latifolium, fve Matthioli J. B. Artemisia marina* Ger. *Labender-leaved Sea-Weimwood.*

Densis ramis cubitalibus & altioribus fruticat, iisque lignosis, albicanibus, & magno foliorum agmine stipatis. *Folia* verò tota incana lanugine pubescent, modò integra, & Oleæ foliorum æmula, delicata, modò in duas, tres aut quatuor lacinias divisa, odore Artemisæ, nec ingrato sapore. *Corymbi* lutei minores quàm Abfinthii vulgaris, *semine* minuto. *Radix* lignescit.

Locus.

St Matthiolo credimus, in quamplurimis à Tyrreni quàm Adriatici pelagi litoribus provenit, præsertimque Aquilonibus & Torgetinis.

C. Bauhinus hujus veritatem tantum esse suspicatur.

Abfinthium latifolium rarius Artemisæ folio Col.

Col.

Quod caulibus pluribus ab radice fruticat, lignosum & fibrosum, in orbem se diffundens, illisq; cubitalibus & majoribus, tenuibus, aliquando lupinis, qui faciliè radices agunt sat; folia angusta incana primum proferunt, deinde lacinias utrinque dissecta magnis, & latiora, per furculos alternatim hærentia, & Artemisæ fimillima: à medio ad summum ramulorum iterum minus lacinata & angustiora, ut circa flores sint tenuia, Santonici dièti tenuissimè similes, &c. Planta est aromatica.

15. *Abfinthium Seriphium Narbonense* Park. *Seriphium tenuifolium maritimum Narbonense J. B. Seriphium Galicum C. B. French Sea-Weimwood.*

F. B.

Multis fruticat *virgultis*, cubitalibus, lignescens, incanis: per quos *folia* sunt crebra, tenuissima dissecta, latiora tamen quàm Alpini Abfinthii Gelseniani, cujus foliis aliqui sunt satis similia, minus tamen candida, sapore saluginoso cum amaritudine, at primum pullulanti succulenta sunt & virida. Semine gravidum evadit minuto.

Locus.

Ad hanc maris Mediterranei pascim obivium est hoc genus Abfinthii: Nos propè portum Liburni & ad mare non Jongè Monspelio observavimus. Existimamus hoc specie differre à Seriphio nostrate & Belgico: folia ei aliquantò latiora sunt minusque incana quam nostrati, in reliquis fere cum eo convenit, ut dubitavimus aliquando, an distinctum esset necne.

Abfinthium Santonicum vulgare *Lob.* Abfinthio Seriphio maritimo Narbonensi eandem esse plantam putamus: quamvis in Catalogo plantarum horti Regi Parisi pro diversa specie ponatur, utram indicassent qua in re differat.

- A. 16. *Abfinthium maritimum album* Ger. *Abf. Seriphium fve maritimum Anglicum* Park. *Abf. Seriphium Belgicum J. B. C. B. English Sea-Weimwood.*

Dod.

Admodum lanuginosum est & incanum: multa *folia* habet alba, similia Abfinthio communi, sed multò minor, tenuiora, candidiora, tenuis incisa; multos flores parvis globulis similes, & *semina* similia vulgari Abfinthio. Crescit ad altitudinem pedis & semis, ac etiam altius. *Odore* est gravi, *salsi* verò saporis, grati & amari, suo natili loco collectum, translatum verò in hortos, & terram ubi aqua dulcis, multum variat saporem & naturam.

Locus.

In maritimis Angliæ copiosè provenit, atque etiam, Dodonæo teste, per totam Zelandiam & in Flandria circa mare, & quibuldam Brabantia locis.

Abfinthii speciem Londini & alibi in Anglia coli solitam nomine Abfinthii Romani, non aliter ab hoc differre putamus quàm culturâ & loco natali, uti neque Abfinthium album Valesianum ut alibi monimus. Huc quoque refero

Abfinthium Seriphium Germanicum succulentum folio fve Myrsinum J. B. Abf. Seriphium Germanicum C. B. Park.

Cui Clusius multifida attribuit *folia*, succulenta, non minus quàm Abfinthium maritimum Patavinum incana, proxime ad Seriphii in Belgicæ & Angliæ maritima nascentis *folia* accedentia, gravius tamen paulò & validioris, ut ei videbatur, odore, Seriphii Narbonensis & Hispanici gravolentiam quodammodo referentia, atque etiam saporem. Ob tantillam odoris differentiam, ea inque non satis perspectam & cognitam, non est cur diversam speciem statuamus.

C A P.

C A P. X.

De Abrotano mare.

Abrotonum aliquibus quasi *Agropyrum inthumans*, quia ipso est Abfinthio amari, vel quasi *Agropyrum*, quia *calo inutile*; vel *dicitur de rebus hinc Agropyrum* quia *calo inutile*, *Agropyrum* si *dicitur de rebus hinc* quod conspectu molle ac delicatum apparat, vel quod hauritum difficilium seu grave vel acrem spirat, ut scribit Nicandri interpres. C. Hofmannus Abrotanum scribit per *o*, ex auctoritate Plinii, Theophrasti & aliorum, ut sit ab *abrotis* & *abrotis*, quia *abrotis* *abrotis* mollior extenditur. Abrotani Characteristice sunt Caulis fruticosus & lignosus, flores nudi cum non terminantes, sed è lateribus egressi velut in spicis longis: Folia tenuissima, minus quàm Abfinthii incana.

1. *Abrotanum mar Ger. vulgare J. B. mar vulgare* Park. *mas angustifolium majus C. B. Common Sothernwood.*

F. B.

Crebris ex radice lignosa fibris aliquot donata frutescit farmentis, tres quatuorve cubitos altis duris, fragilibus, medullâ albâ plenis, fibrubentibus, striatis, ramosis: *Folia* per alia multa, tenuiter dissecta, fœniculaceis paulò majora, canescentia, odore vehementi, sapore amaro & acro, atque inferiora quidem multifida Chamemeli modo, superiora uno atque altero segmento dividentur, non raro nihil quàm unicum tenuia mentum sunt. Flores secundum ramulos conferti corymbos Abfinthii æmulantur, colore luteolo præditi. *Semen* Abfinthii minus.

Videtur mihi (inquit J. Bauhinus) culturâ & pro anni tempore multum variare: cujus sententia & nos subscribimus. Varietas quoque ratione loci evenire potest. F. Columna hanc speciem in æquiculis montibus, ubi copiosè sponte fruticat, humilem tenuisque farmenti, bipedalem ad summum observavit: Eandem cultam in horti Campoclaresii hominis fere proceritatem adequantem vidit, crasso rectaque caule, fruticiflore. Proinde C. Bauhinus qui & Camerarium notat, quod Abrotanum suum magnum Camporatum, quibuldam Incensaria dictum, à suo mare Abrotano separat: Nos J. Bauhinum sequenti Abrotanum mas III. & IV. C. B. ad idem caput reducimus; nimirum ad Abrotanum mas vulgare.

Subabstrugit & valde dicitur, resistit putredini ac veneno; moribus venenatorum animalium *Vires*, [Corymbis & arancorum] medetur; vernies necesse, unam mover, impetus hystericos discutit, regium morbum solvit. Summatas vino vel aquâ decoctæ, adjecto melle aut saccharo orthopnoici & asthmatici appropinquat, si Trago credimus, nam vita pectoris expurgant, cardiacæ medentur & tussis, tædiosis humores pulmonum inclinant.

Extrinfecus usus ejus sanosus est in ossibus exsiccandis, roborandisque, & quia pilorum signaturam similitudo ejus æmulantur, ad Alopeciam tollendam maximeper commendatur. *Scribd.* Ut temperamento ita & viribus cum Abfinthio convenire videtur, ventriculo tamen minus gratum est.

- * 2. *Abrotanum mas angustifolium incanum C. B. mas incanum Col.*

Col.

Abrotani speciem aliam viribus parem [Abfinthio Seriphio *Col.*] fruticosiorem, minorem, magis incanam, tenuioribus admodum foliis odore acris & sapore, eidem foliorum divaricula cultam vidimus in horto Collegii Romani Jesuitarum, cujus natalam locum ignorantes, non possumus mari vel fœmine Abrotano reddere. Martimum propter incanum colorem majorem esse putamus, ac propter brevitetem mari accedere censimus. Hæc Fabius Columna.

- * 3. *Abrotanum mas angustifolium minus C. B. humile odoratum* Park. *humile* Ger. *cum pulchris Corymbis J. B. Small Sweet Sothernwood.*

Dod.

Prædictis humilior est: *folia* habet majoris Abrotani similitudine dissecta, sed minus candida, & odoratiora, quo Santolinam refovent. *Corymbi* à ramulis copiosi ad summum usque luteo splendunt colore: *Semen* admodum fœcundum est: radix ut aliorum.

A. Fuchlio (inquit J. Bauhinus) quum Tubingæ apud illum, esset mihi in horto ejus demonstratum, à vulgari diversum. In hoc enim pulcherrimi Corymbi multò majores quàm in vulgari Abfinthio Pontico & rariore, aurei: Folia circa flores latura nonnihil, longiora, non ita dissecta.

- A. 4. *Abrotanum campense C. B. Park. Ger. Artemisia tenuifolia seu leptophylla, alia Abrotanum fve fve J. B. Fine-leaved Sothernwood; bylome, Sothernwood.*

Longâ, pollicaris crassitudinis radice firmatur, eaque multifida, lignosa, perenni. *Caulis* cubitum aliquot altitudine emittit, qui ventositate in ligum foliis durumque degenerant, crassitudinis digitali, aliquo tennes, Artemisæ latioris similes, rigidi, rubentes, striati, medullâ albâ fœci, multis alis concavi: *folia* pilola albicania, Seriphii Abfinthii tenui diversâ, ad Abrotani *folia* accedentia, colore viridi ubi adoleverint non multum distantia, odore autem multum ad Abrotanum

nam accedentia. Corymbi rubentes spicati in ramulis crebri, Abrotani formâ & colore. Solet non raro ad ramulorum divaricationes muscosum, squamatum excrementum ferre.

Duplex est, alteri cauliculi sunt albicantes, alteri rubentes: primo vere folia cinericea, hirsuta productis quibus mensis Junio depofitis induit longiora & tenuiora, viridia, ut quis diceret aliam esse plantam. *f.B.* quod & nobis observatum.

Locus In Germania, Italia & Gallia Narbonensi ad vias & in sterilibus ubique ferè occurrit. Invenimus etiam in Anglia copiosè provenientem, itinere à *Novo-mercato* oppido ad *Lemam* Norfolciæ propè vicum *Elden* dictum, &c. vide *Cat. Ang.*

Abrotanum inodorum Ger. Park. *latifolium inodorum* C. B. *Artemisia tenuifolia* simile si non idem,
Abrotonum inodorum Lobelii J. B. Unfavours Sothernwood.

Nuc. vng. seu ramuli plures, humi plerumque fusi: *folia* magis incana & candicantia. In reliquis non multum differunt hæc & præcedens, & tamen Clusius specie diversas facit. Nos potius J. Bauhini sententiæ accedimus, nec distinguimus.

Quin & Abrotanum campestre incanum Carlinæ odore *C. B. prod.* non alia in re à campestri vulgari differt quàm foliis eo modo quo Abrotani maris inferiora divisiss, incanis, Carlinæ odore ut & sapore.

C A P. XL

De Artemisia.

Artemisia dicta est ab Artemisia Cariae regina, quae eam sibi adoptavit, cum antea Parthenis, quod virgo Deae nomen illi dederat, vocaretur. Alii ab Artemis, id est, *Diana*, de-

Notæ ejus Characterificæ sunt *Caules* indeterminati, *folia dissecta* subtus incana, *odor & sapor* remissior quàm *Abinthio* cui aliàs perfimilis est; *flosculi* purpurascens, nec ut in *Abinthio* deorsum

A. 1. *Artemisia vulgaris* J.B. Park. *vulg. major* C.B. *Art. mater herbarum* Ger. *Wort.*

Radice digitati cubitula reptat, demissa subinde fides majusculis albis [Lapores subdūlis & aromatica] *Caules* ferrugit oblique aut cruciales, digitati effradentes, teretes, finatos, brevissimi
nervi hirsuti, fatis firmos & rigidos, plurimum purpuraceos, moduli larum, teretes, brevissimi
polius velutis, summa parte ramulos. *Folia* Abinthii ferē divitua, verno segmentis
lanceolata, pinnatifida, serrata, verna obtusiuscula, verna obtusiuscula, verna obtusiuscula
qua notā ab Abinthio facile discernitur. *Inflorescentia* Abinthii ferē divitua, verno segmentis
racemulos quosdam & foliorum albis egressis digitati, Abinthii ferē divitua, verno segmentis
in res, & hinc purpuraceos compoſiti, non ut in Abinthio deorsum nutantes, odore aromatico
& in hoc plura alia, quam Abinthii vehementi, ad Lavendula odorem quantentes accedunt.

Quasunque regiones peragraverim (inquit Clusius) nulla fuit in qua Artemisiam hanc vulgarem, tum candidiorem, tum subpurpurascentem, universæ (ut puto) Europæ familiarem, crescentem non viderim.

Artemisia vulgaris minor C. B. Park.

Non videtur specie à vulgari majore diversa. Non placet (inquit J. Bauhinus) Fratrem separare plantas solâ quantitate differentes.

Artemisia montana C. B. *tenuifolia montana* Park.

De hac attende J. Bauhinum. Eam etiam quam [Frater] Artemisiam 3. seu montanam facit, nempe leptophyllon montanam *Lugdunensis Hist.* (cujus tamen neque figura placet nec descriptio) nondum sejungimus [a vulgari.]

* 2. *Artemisia polyspermos* C. B. Park.

Cum non alia in re à vulgari differre dicatur quàm quòd unicum tantum producat caulem, & femina copiosiora, minus rectè pro diversa specie ponitur. Verum si hoc constans sit argumento est divertum esse. De rebus ergo nobis non satis cognitis & exploratis nihil temere pronunciare

* 3. *Artemisia Virginiana* Park.

Aliquanto major est vulgari Artemisia & fruticosior, foliis pariter incis, sed majoribus.

Artemisia

Artemisia uterina est: menses, foetum & secundinas pellit, sordes abstergit, adeoque usus creber. *Vires.* rimi est mulierculis, quæ eam adhibent interne & externe, adeo ut vix balnea & lotiones parent in quibus *Artemisia* non contineatur. *Schrad.*

Decocto Artemisiz, si id cum Saccharo & melle temperetur, tussis mitigatur, calculus commi-
nuatur.

Herbe ficcata pulvis ʒ. drachm. pondere in vino potus optimum est doloris ischiadici remedium, autore Parkinsono: qui & herbam recentem aut ejus succum haustum in convenienti aliquo liquore praestantissimum esse remedium asserit in quo nimum Opii sumpsorunt.

De praefantia hujus p[er]nit[ent]e contra lassitudinem multa dicuntur. Plin. lib. 26. cap. 15. *Artemi-
scum aligatam qui habeat viator, negatur lassitudinem sentire.* Jo. Bodæus in Theophr. Hist. hujus de-
coctum hominum ex icinere lassorum pedes, si eo abluantur adeo recreare dicitur affirmat, ut nihil
in rerum natura reperitur, quod ei sit anterecundum.

Sim. Paulus le sancte testari possit scribit, le sis agris in quibus nervosum genus malè habere sibi visum esset, statulentum spafmo obnoxius, aut qui de doloribus aut lassitudinibus membrorum, præsertim post chronicos, & quandoque etiam post acutos malignos morbos, conquesti sunt, felicissimo saepe eventu præscripsisse vannum maximum partem ex Artemisia, post dein Salvia, Agri-monia, Chamomilla & Polenta trita decocto repletam, ut in eam sese immergeret, vel in ea con-dormiret.

Sunt qui carbonem sacro Jo. Baptista die sub hujus radice effusam ad epilepsiam commendant. Eum autem tum in pulvere exhibent, tum de collo suspendunt pro amuleto. Schroder. Pharmac. 1. 4. c. 6. De carbone ithoc vide *Fernelium* in consilio de puero Epileptico & *Jo. Bodæum* in Theophr. Hist. lib. 9. cap. 18. & *Jo. Bauhinum* in hac herba, qui hujusmodi superstitiosas & magicas vanitates merito reprehendit & damnat.

Novi, inquit Sim. Paulus, vetulam quandam, cujus utraque genua cum obsedisset tumor insignis cedematosus, quæ linteis duplicatis, super Artemisia suffumigatis, cum ex voto abegit.

C A P. XII.

Draco herba Ger. *Dracunculus hortensis* C. B. *Dracunculus hortensis* sive *Tarchon* J. B. *Draco herba* sive *Tarchon* & *Dracunculus hortensis* Park. **Tarragon.**

F Ruticola promit duorum cubitorum & ampliora *virgula*, dura, gracilia, nonnihil angulosa, inconditis ramis divisa: foliis primò orientibus divisis, ubi verò odolevit foliis onusta lini folia aequantibus, aut Hyssopi Arabum, atrovirentibus, splendens, omnis divisionis ignavis, sapore acii, aromatico, cum quadam dulcedine grata, Anisum conditum emulante. Corymbis ordine per limbos ramis quo in Abrotano, apiculis florum vix conspicuis, quos fœnem excipit acroform. *Radix*: perennis novam linguis annis Holonum sobolem emittit.

In hortis colitur, ac saepius ramulis quam semine seritur. De loco ejus natali altum apud Botani-
cos silentium est.

Uſus ejus apud noſtrates in acetariis frequentiffimus eſt, ad temperandam & corrigendam aliarum herbarum quibus amifcetur frigiditatem & cruditatem, adeoque Erucae vicem ſupplet.

Cum ingeni acromionii planta tota fit frigida, hanc verendum est, ne valenter appetitus sit
que facies, incidat, aperiat, digerat. Proderit igitur Tarchon is, scribente Matthiolo, quibus as-
trubus frigidior: appetitum excitat, flatus dissipat, membris robur addit, urinam & menses cie-
re obstructions expellit; mantium pituitum ducit, & salivam infans per Pyrethri, & hinc dentium dolores
emulcet & humidum cerebrum purgat. Ad petis contactu maxime & prima laudis ejus stillatila
per Anglos, Autore Lobo, nobis nihil late auditum, fiores ciet, & crassam pituitam coar-
quit. Perspua hujus herbes acromonii, qua maxime linguam vellicat, corum esse medicamentum
que valentissime exsiccantur facile conjici potest.

K k

Auctarium

Antiarium LIBRI OCTAVI continens Herbas quasdam
Corymbiferis affines.

CAP. I.

De Scabiosa.

SCABIOSA recens vocabulum est: quidam à scabro herbæ habitui nomen deducunt, est enim herba pilosa; alii, & rectius, à Scabie cui modetur, unde Aetii *¶* esse creditur.

1. *Scabiosa montana maxima* Park. Ger. *Alpina maxima* Ad. *Alpina foliis Centaurii majoris* C.B. *Great Mountain Scabious*.

Multa è radice crassa, vivaci promit folia, pedem aut amplius longa, obscurè viridia, alata seu in multas utrinque lacinias, per margines eleganter dentatas, ad mediam fere costam incisa: inter quæ caules aliquot exsurgunt bicubitales & altiores per ratione foli, angulosi, duri & lignosi, superiori parte in ramulos divisi, quorum extremis singulis singula insident capitula magna, rotunda, è viridi nigricantia, flores exlerentia Scabiosæ vulgaris majores, è flocculis compositos pallidis seu è luteo albicantibus, [non casus, ut vult Lobelius] quibus dilapsis succedunt semina oblonga, hirsuta, colore pullo.

Lacina.

In ascensu montis Juræ propè altissimam verticem *Thuri* hanc copiosam invenimus: alibi etiam haud dubie in Alpium jugis provenit.

- A. 2. *Scabiosa major communior hirsuta folio laciniato* J. B. *major vulgaris* Ger. *vulgaris patensis* Park. *patensis hirsuta*, quæ Officinarum C. B. *Common field Scabious*.

¶ J. B.

Radice habet rectam, longam: caules sesquicubitus & duos cubitos altos, teretes, hirsutos, inanes, foliis cinctos per intervalla longiora ex adverso binis, cana lanugine pubescentibus, formâ Valerianæ majoris, profundius subinde laciniatis, sapore subacri. *Caules* & ramuli in florum capitula terminantur. Flores autem aggregati sunt è plurimis flocculis quadripartitis purpureo-ceruleis, quorum singuli singulis insident semibus, sublonge habent calices, stammina & stylos. Flocculi marginales mediis productiores sunt, lacinias longioribus. Floris totalis calix è plurimis flocculis acutis basin ejus in circulum ambientibus componitur. Flores explicati planam fere aut non admodum gibbolum superficiem efficiunt. Flocculus dilapsis semina in globum aut capitulum oblongius attoluntur. Quæ primò è radice exeunt folia integra fere sunt, & non omnino longius attoluntur.

Lacus & Terebra.

In palcis frequens est, nec minus inter segetes Junio & Julio mensibus flores.

Hæc Scabiosa (inquit J. Bauhinus) aut mirabiliter ludit, aut differentias aliquas habet; quædam valde laciniata ut descripta quædam non laciniata, vel minus profunde & rarius, versus superiora tantum.

Lacina.

Herba vino decocta ejusque fœcus aut aqua in M. B. destillata Apopletharibus, Pleuritidibus, Tussis, aliisque pectoris vitis medetur: nec minus Asthmatis, Angine, Pesti. Pollere autem hanc (inquit J. Bauhinus) imprimis adversus Scabiem nomen illi inditum per se manifestat.

Scabiosæ vires S. Urbanus his versibus complexus esse dicitur.

Urbanus pro se nescit pretium Scabiosæ:
Nam purgat pectus quod comprimit ægra Senectus:
Lenit pulmonem, purgat laterum regionem:
Abstergit frangit si locum bibita tangit:
Trium uncta foris antiracem liberat horis.

In plurimis expertus est D. Willebrochius Archiducis Ferdinandi medicus celebr. ad rhagades seu fissuras & scirpignes ex Luce oriundas, etiam in illis in quibus dec. Ligni parum profuit ceris. remedium pulv. Rad. hujus per hebdom. 3. quotidie assumptum.

- A. 3. *Scabiosa minor vulgaris* J. B. *minor sive Columbaria* Ger. *minor campestris* Park. *capitata globose minor* C. B. *The lesser field Scabious*.

Radice alba multiplici firmatur. [J. Bauhinus radicem repentem ei attribuit, crassiusculam, foris nigram, intus ex albo virentem] Folia ad radicem hirsuta, est ubi multifariam divisa, est ubi integra, verbenæ incantans fere, ut recte Lobelius, minora & ad tactum aridiora quam vulgaris Scabiosæ. Caulis cubitalis, teres, glaber, inanis. Follorum in caule aduersorum tria aut quatuor paria, in

tenues

tenuis & angustas lacinias diffecta, inferioribus leviora. Caulis in aliquot ramulos dividitur, in quibus flores Scabiosæ majoris longis insidentibus pediculis. Succedit capitulum aritis nigris horridum, J. B. Sapor foliorum, eodem autore, lenis & nonnulli acris, radice subamarus.

In palcis fœcioribus & montosis præsertim cretaceis copiose provenit.

Lacina.

1. *Scabiosa* ejus 6. live foliis Bellidis Sylvestris minoris major. Hanc C. Bauhinus Scabiosæ capitulo globose majoris, live superius descriptæ Synonymam facit.

2. *Scabiosa* 6. live foliis Bellidis species minor. Hæc ex una radice, quæ nigra est, plures profert teniores, teretes ac dodrantales coliculos, non ita foliolos ut prior, sed fere proflus nudos nisi inferiore parte. Folia priora hinc sunt in brevioribus & canaliculatis pediculis, Bellidis Sylvestris majoris foliis itidem similia, propè pediculum laciniata ut plurimum, reliqua parte serrata: post quæ reliqua quæ deinceps sequuntur folia diversa ab aliis existunt forma, frequenter in tenues & frictiores lacinias divisa; flores cerulei conglobati.

Hanc C. Bauhinus Scabiolum capitulo globo minore vocat. Videtur esse prioris varietas.

3. *Scabiosa* 7. live tenuifolia candida, seu major. Hanc C. B. *Scabiosa multifida folio, flore flavescente* seu *depressa* Synonymam & eandem facit; & per se licet faciat.

4. *Scabiosa* 8. live tenuifolia modici. Radicem obtinet nigram, multifidam, coliculos teneriores, teretes, minus foliolos. Folia priora hinc sunt in brevioribus & canaliculatis pediculis, Bellidis Sylvestris majoris foliis itidem similia, propè pediculum laciniata ut plurimum, reliqua parte serrata: post quæ reliqua quæ deinceps sequuntur folia diversa ab aliis existunt forma, frequenter in tenues & frictiores lacinias divisa.

5. *Scabiosa* 9. seu tenuifolia minimæ prior coliculus est dodrantalis, teres, tenuis, proflus nudus, propè radicem solummodo plantâ hanc folia protrudente in canaliculatis pediculis laciniata, in brevioribus superius duabus speciebus ac tenuiora. In summo caule continet ceruleam, in orbiculato capitulo Succisæ similis, ex cuius ambitu exterioribus breviora quædam ac tenuiora progredi adverso locata folia continentia, in quorum cuilibet summo aliud ac brevius emergit florum capitulum conglobatum ac ceruleum. Locis autem prodi aridioribus, in collibus apricis ac meridionalibus Solem excipientibus.

Quod flores producat proliferos accidentarium proculdubio est & individuale.

6. *Scabiosa* 10. seu tenuifolia species foliosa: ita denominata, quod coliculus, qui ipsi dodrantalis est, ac geniculatus, à radice usque in summum cacumen foliis infrequentibus, tenues ac foliolis correspondens. Flos huic est in globum collectus ceruleus.

Præter has omnes Scabiosæ minores varietates aliam adhuc diversam observavimus in montibus, quæ vulgaris minor humilior erat, & in uno caule unicum duntaxat plerumque florem gerebat, eum tamen grandiorum: quam *Scabiosæ montana glabra foliis Scabiosæ vulgaris* C. B. eandem putamus.

V. 7. Speciem.

4. *Scabiosa tenuifolia globose elatior* Park. *Dryight sine leaved Globe Scabious*.

Recta affurgit singulari tenui cauliculo, foliis ad nodos inferiores binis ternisve simul parvis, angustis per margines eleganter dentatis vestito: superiora in caulis folia bina ex adverso sibi invicem respondent. Flores parvi in globum coacti, reliquos colore similes.

Semen hujus ex Italia habuit Parkinsonus.

Quod terna interdum ad geniculum folia edat accidentarium esse puto, & luxuriae plantæ adscribendum.

5. *Scabiosa rubra Indica* Ger. Park. *rubra peregrina*, quibusdam *Indica* J. B. *pergrina rubra*, capitulo oblongo C. B. *Purple Indian Scabious*.

¶ J. B.

Planta hæc, licet una sit & singularis, & Scabiosæ minori vulgari similis, plures tamen foliarum figurâ differentes species ut illa induit. Quippe ima, quæ propè radicem sunt, reliquis latiora, quædam crenata, quædam lacinias sed minus profundis divisa, longo pediculo hærent, veluti repanda. Quæ sequuntur superiora versus alba secta, profundioribusque lacinias divisa, veluti in plura alia subdividuntur, quorum singule partes infimis crenatis non magnitudine quædam, sed figurâ & specie quadammodo respondent. Sunt inter hæc quædam adhuc profundius & minutius secta. Supremæ, vel nullis planè constant, & per ambitum tota aequalia, angusta, brevioribus pediculis donata, folia cum caule modicè hirsuta sunt. Caudæ autem cubitali [uno bicubitali] aut ampliore affurgit, satis gracili, qui in multis, tenues ramos dividitur, extrema parte velut umbellam flocculorum in caput congestam gestantes, exterioribus flocculis, qui reliquos ambiunt, majusculis, in quinquæ lacinias divisis, quædammodum & interioribus flocculis, qui minores, omnes autem coloris elegantis rubrati & ad purpureum quadammodo tendentes, oblongis filamentis, apicibus albis insignibus minime, in caput oblongum metæ formâ, oblongis filamentis rufis exasperatum, congesta. Radix Rapæ formâ C. Bauhino quam Clusius vivacem non esse affirmat; verum nos experientia contrarium narrant, sed ex etiam quæ jam floruerant, in alterum annum durabunt, & flores edent, semineque maturâ & perfectâ dabunt.

K k 2

Floret

Tempus.

Vires.

Florat aestate & autumno : Semen sub Septembris finem aut Octobris initium maturefcit. Floris colore pallido seu incarnato ut vocant non raro variat.
Hujus semina amara esse & lumbricos enecare observavit D. Hermannus; ut habeo ex Annotationis D. Palmieri.

- * 6. *Scabiosa javanica* Bontii.

Ror.

Macilentior est ratione foliorum quam *Scabiosa* nostras; flores minusculos cœruleos habet, qui foliis ut calycos continguntur.

Vires.

Viribus cum *Scabiosa* Europæa convenit. Unum (inquit) reticere nequeo, esse hanc *Scabiola* remedium prædantissimum in extabescencia seu marasmi quadam specie in his locis admodum familiaris, quo affecti agri ad extremam maciem producti tandem tenuem animam exhalant, ita ut pellis & ossa deveniant, & scelestæ potius videantur quam homines. In hoc affectu dico *Scabiola* hæc cum Gramine cruciati Alpini & cum radicibus Chinæ simul cocta excellens esse medicamentum. Malui porro hæc *Scabiola* inter olera sua unum.

Descriptio adeò brevis, succincta & generalis est, ut nihil certi inde expiscari possim: puto tamen plantam à *Scabiosa* Europæa diversam esse.

7. *Scabiosa montana* glabro folio Park. *montana glabra foliis Scabiola vulgaris* C. B. *glabra carnis foliis virentibus, flore ex cœruleo purpureo* J. B. *Mountain Scabious with smooth leaves*.

Clus.

Quina aut sena habet folia humi sparsa, *Scabiola* vulgariori & inter segetes nascenti ferè similia, minime quidem villis obdita, sed carnosa admodum & venosa, præ viriditate quodammodo splendens, aliquot crenis incisa, sapore si manducetur lento & gummoso, deinde aliquantulum acri. Ex horum medio crescit palmaris caulis, aliquando paulò amplior, gracilis, rotundus, cusq; inferiorem partem ambiunt quaterna aut sena folia, profundis & tenuibus lacinis divisa, bina semper ex adverso sita. Extremo cauli insidet capitulum ut in vulgari *Scabiola* ferè, è multis foliis quinque foliis constantibus congestum, quorum exteriores majores sunt, elegant colore ex cœruleo purpureo præditi, villis quibusdam nigris singulorum foliolorum sedem ambientibus. Radix longa, nigra, crassiusculis albis fibris capillata.

Locus & Tempus.

Invenitur in fumis *Stœberg* & *Swealen* Austriæ & Stirix Alpium jugis, in tenui gramine natus & Julio floreus.

Quaric J. Bauhinus, ut Clusius in post. Hist. pro *Scabiola* sua V. iconem posuit *Scabiola* minoris vulgaris fide columbaris *Lob.* Difficile est rationem assignare; forte una & eadem specie planta sunt hæc & illa.

Scabiola prolifera Lob. Clus. J. B. & *alium prolifera folio latiore* C. B.

Vel hujus plantæ, vel *Scabiola* minoris varietas est, vel certè alterius ejusdem *Scabiola* speciei; minime autem species ab aliis omnibus distincta. Certè experientia nostra *Scabiola minor* hoc modo interdum ludit, & proculdubio aliæ etiam *Scabiola* in hortis latæ & cultæ.

Idem estio iudicium de *Scabiola prolifera foliis Gingidii* C. B. & de *Scabiola tenuifolia prolifera minore* ejusdem.

- * 8. *Scabiola parva odorata, floribus foliis maculis infestis* J. B. *Scabiola minor capitulo globoso odore* C. B.

J. B. Col.

Pulcherrima atque grata oculis atque naribus est *Scabiola* hæc, quæ lignosam longamque radicem habet, ex qua folia exeunt diversâ, nam in imo vel sunt sylvestri *Eruce* paria, vel *Coronop*o similia, minora verò atque hirsuta; in caule verò similia lacinis *Scabiola* vulgari minori, licet & flores, qui purpurei ex albo colore sunt, necut in aliis cœruleo-purpurei, in capitulis rotundioribus; atque singuli folioli *Ocyumi* flores imitantur, nam gulerati sunt & per oras laciniati, admodum similes exotico *Ocyumo*, foliis purpureis maculis infectis fimbriatisque, atque etiam, quod in aliis *Scabiola* non observatur, bene odorati sunt.

In montibus oritur Amalfæ ora: æstate floret.

9. *Scabiola multifida folio, albo flore vel potius exaradens* J. B. *multifida folio, flore flavescente* C. B. *flore pallido* Ger. emac.

Clus.

Cubitalis caules, rotundi, graciles, firmi, virentes, nodosi, eos ad singula genicula amplectentibus binis foliis, ex adverso semper respondentibus, quæ tenuibus & profundis lacinis adeò divisa sunt, ut alata videantur; color ex cinereo-virescenti, sapore amarusculus: quæ verò secundum radicem nascuntur, antequam planta in caulem affurgat, latiora sunt, minoribusque lacinis divisa. Ex summis aliis ramulis fert tenues & nudos, qui sustinent plana capitula, & candidis seu potius exaradens [præsertim antequam explicentur] inodorisque floribus, simili nascentibus congestis, qui quibus foliolis [quorum tria inferiora majuscula sunt] constant, paucis intus staminibus succedunt.

succedunt hirsuta semina vulgaris *Scabiola* feminibus minorâ, in orbiculare caput congesta. Radix minimi digiti crassitudinem interdum æquans, multique exiguis fibris in lateribus prædita, vivax est, & singulis annis novos caules profert.

Circa Viennam Austriæ ad sepes & in pascuis observavimus. Nullum est (inquit Clusius) Austriæ interioris præter hunc editioris loco situm, nullus autem ager graminis, nulli ferè arborum margines in quibus non nascatur hoc *Scabiola* genus. Junio florere incipit.

Hæc perfolius est

10. *Scabiola montana calidarum regionum major* Lobelii J. B. *montana alba* Ger. *fruticans angustifolia alba* C. B. *An Scabiola major Pannonica albo flore* Clus. hist? Park.

Lab.

Colles amat hæc plagæ temperatioris, ut Podemontis propè Rivoliâ & Norbonæ, ubi montanum vocant Herbari, folio angustiore, albidiorè, parùm hirsuto, leviusque laciniato ad imum caulem. Verbenacæ aut vulgaris *Scabiola*: superiora verò in ramulis pluculis, gracilibus, altius divisis, & flores per Junium & Julium prominentibus albos, *Scabiola* parvæ aut Jaceæ, capitula squamatis compactis, ubi semen trifolium Alphalictidis, pullum, copiosum, involucri membranis arguta concinnata effectis, angustias plicarum fornicum pusillum cohibentibus.

In collibus saxosis agri Narbonensis perquam familiaris est. Perfolius est hæc planta præcedenti, adeò ut cum primum eam viderem pro eadem habuerim: verum Botanici Monpelienfes, qui utramque (puto) contulerant, diversam affirmabant, utcumq; Lobelius ei perperam attribuit capitula squamatis compacta Jaceæ, &c. Siquidem eariam *Scabiola* capitulis similia sunt.

Lobelii iconem Clusius posuit sub titulo *Scabiola alba Belgicorum hortorum*; quam *Scabiola* flore ochroleuco penè similem esse ait, floribus tamen candidioribus. Cum Clusius igitur eandem faciat, non est cur nos separemus.

Ab hæc etiam non multum differt, [eadem plane est D. Magnol]

Scabiola glabra foliis rigidis viridibus J. B.

Quæ Montebardii sita in insignem magnitudinem adolevit, rigidis striatisque caulibus, per quos foliorum est situs adversus veluti ex geniculis: multa tamen ea sunt, sesquipedalia, quadam distantia, longis harentia pediculis, duram triumve unciarum laticudine, segmentis paucis longè diffisis inferiore parte divisa, ultimo segmento, quod mucronem constituit, trium unciarum longitudine aut majore: rigida sunt ea, viridantia & utrinque glabra. Surculis autem peculiaribus, palmum aut duodecim longis harent flores ex majusculis capitulis squarosis, albicanibus, hirsutis. Semen longum hirsutum.

Dubitat J. Bauhinus an hæc sit *Scabiola* major Pannonica albo flore five 8. Clus. hist. C. Bauhinus *Scabiola* illam 8. Clus. *Scabiola* montana calidarum regionum Synonymam facit; à quo tamen frater Joannes descriptæ semen accepit nomine *Scabes* Theophr. & *Scabiola* alba Bononiæ collectæ, quam in Phyt. *Scabiola* Pannonicam 8. Clus. hist. fecit: quamvis in Pinace, ut videtur, sententiam mutavit. Sinto igitur nobis,

Scabiola glabra foliis rigidis viridibus J. B.

Scab. montana calidarum regionum major Lob.

Scab. major Pannonica albo flore five 8. Clus. hist.

Scab. alba Belgicorum hortorum Clus. hist.

Una eademque planta tantisper donec certò confiterit eas specie distingui.

Scabiola albam gemino capite C. B.

Quam Clusius in Belgicis hortis cominit, foliis latoribus priore [*Scab. alba Belgicorum hortorum*] humioribus caulis, & florum niveorum capitulis interdum lingularibus, plerumque tamen binis coherentibus & simul nascentibus. cum nullis præter eum (quod sciam) Botanici descripserit, ex brevi hæc & jejuna descriptione à reliquis omnibus *Scabiola* distinctam esse non aulam asserere.

11. *Scabiola major Hispanica* Ger. Park. *major cum pulchro semine* J. B. *stellata folio laciniato major* C. B.

Clus.

Folia vulgaris *Scabiola* majoris foliis similia habet, laciniata, viz. altè incisa, mollia, lanugine pubescentia: Caules nodulos, rotundos, interdum cubitales, è quorum geniculis folia inter se opposita. Summis ramis capitula insident è multis caliculis membranaceis & paleaceis composita, qui singulares flores continent candicantes; quibus deciduis in medio quasi singulorum calculorum umbilico, exigua quedam stella subnigra conspiciuntur, quinque aut sex interdum radiolis constans, paulatim verò hi caliculi excrecentes expanduntur, donec (semine hirsuto & crasso) [quo caliculi sustinentur] maturefcere incipiant. Radix candida, crassa, vulgari similis.

Clusius in hac sua descriptione non meminit foliorum longorum floribus subjeclorum, stellatis dispositorum, ut in Aftere Artico luteo muto. Icon quoque ejus, quæ eadem apud Lobelium, ea non demonstrat: aut cultura id faciat considerandum. J. B. Ego ea, à Clasio per inadvertentiam omittam suspicor.

Crescit juxta vinearum margines & semitas, locifque incultis agro Salmantienti, per reliquam Lusit. etiam Hispaniam.

K k 3

12. Scab.

A. 1. *Diplacus sativus* J. B. C. B. Ger. Park. *Carduus fullonum* Lob. *Manured Trefel*.

J. B.

Duorum aut trium cubitorum, aut etiam majorem altitudinem assequitur, *caule* pollicari, recto, rigido, multis alii concavo, striato, spinulis quibusdam horrente: *folia* bina opposita, ita continua invicem sunt, ut ea caulis transigat, & concavum labrum excipiente aquae efficiant, ampla, longa, non minus caule horrida: *capitula* quae pugnium implent oblonga, uncinatis hamulis rigidifimis, deorsum spectantibus minacis: inter quos *stylus* emicant tubuli instar, colore ex albo tantillum purpurascens: radice vero nititur levi candida.

Soritur apud nos multis in locis, nec vulgari alibita diligentia colitur ad lanificia. Junio ac Julio flores: echinata capitula Augusto colligenda sunt.

Hujus caulis interdum in latum & concavum utrisque instar tumidum corpus cochleae in modum contortum degenerat. Filo autem seu aciei cochleae creberrimi innascuntur ramuli capitula sustinentes, ut hujusmodi degenerat planta pulcherrimam speciem exhibeat.

Radices hujus usus est in rhagadibus anni consolidandis [decocta in vino] commendatur & in verrucis abigendis.

Aqua quae in foliorum concavo reperitur caliginosis & rubentibus oculis prodesse creditur: eadem maculas faciei emendat & exterie. Mucroculae formae studiose usum ejus optime tenent. *Treg. A.* nostraribus ad verrucas abigendas commendatur.

Hujus, sed praecipue sequentis, singulis capitulis singuli vermiculi, quos ideo non immerito foliaris dixeris non raro innascuntur, Moutfero *instit. theat. lib. 1. cap. 20. descripti*.

Hos impari numero pennae asserina includit fere quartana laborantium collis amuletis aut remedia loco appendere vulgus nostratum solet. Sunt autem amphibena haec animalcula, & caput tangentis digitem retrorsum incedendo properae devitant. Descriptionem vide in *Car. Cant.*

Praecipuus usus capitulorum diplaci est ad pannos decoquendos.

Scrophulas sanat *Carduus fullonum*: in genere specifica qualitate omni putredini resistit, & est medicina cibalis & sapida. Coctus in vino purgat per urinam non secus ac Asparagus. *D. Soame ex Obferv. Marc. Cumani ad Valsbov editis.*

Phthiricis etiam quodammodo desperatis experimento Guidonis Helkdei & Henrici Stromajerii Chirurgi mirè proficuum comperi radicem cardui fullonum tulam & melle exceptam. *Idem ex Obfervat. Achillis Gasterii.*

A. 2. *Diplacus Sylvestris* sive *Labrum Veneris* J. B. *Sylvestris* aut *Virga pastoris* major C. B. *Diplacus sylvestris* Ger. Park. *Wild Trefel*.

Radice nititur simplici, fibris majusculis donata. *Caulis* ab eadem radice unicus, ad tres quatuorve nonnunquam cubitos assurgit, teres, striatus, inanis: inferius spinis rariis dispositis, prope capitula creberrimis horridus. *Folia* ina, quae radice exeunt, molliora sunt & teneriora, mucronibus obtusis, circa margines crenata, rugosa, pilosa, spinulis rarioribus aspera, oblonga, angusta. Quae in caule sunt bina ex adverso eum amplectuntur baibus punctis, alio ut sinum quendam seu cavitatem circa caulem efficiant, aquae pluviae continendae. Sunt autem folia haec superficie leviori quam quae radice exeunt, mucronibus acutis, circa margines dentata, [superiora tamen in caule & ramulis ad margines sunt aequalia.] In omnibus averfa parte spinularum recurvarum senes per toram costae mediae longitudinem extenduntur. In summis caulibus & ramulis, (qui bini oppositi ex alio foliorum exeunt) Spicae florum densae, oblongae, innumeris velut squamulis, in longam, rectam & acutam spinulam desinentibus compoſitae: quarum singulae sinu suo semina singula, longiuscula, quadrangula, striata complectuntur, cum flore eis insidente tubuloso, oblongo, pallide purpureo, margine in quatuor segmenta obtusa diviso. *Capitula* florum plurimis radiis spinosis velut calice quodam ad basin cinguntur.

3. *Diplacus Sylvestris folio laciniato* J. B. Park. *Diplacus folio laciniato* C. B. *Wild Trefel* with jagged leaves.

J. B.

Proceras planta est, duorum triumve cubitorum & interdum altior, radice crassa, simplici, alba; caule recto, adversis ramis brachiato, striato, aculeis horrido. *Folia* valde ampla, longa, laetivae, spinis duntaxat secundum costam & averso folio armata, non bullata, profunde laciniata, in labri formam coeuntia. Atque hoc quidem genus laciniatum flores habet albicantes, & vulgari instar quadrupartitos, ex aculeorum carina, quibus echinus oblongus horret, minoribus tamen & longioribus spinis quum in Diplaco sativo, nec ut in illo adfuit. Semen oblongum, striatum.

Copiose provenit inter Horburgum & Colmarium [in Alsatia] observavi etiam inter Rouffach & Colmarium. J. B.

A. 4. *Diplacus minor* sive *Virga pastoris* Ger. emac. *Sylvestris capitulo minore*, vel *Virga pastoris minor* C. B. *Virga pastoris* Park. *pastoris vulgaris* J. B. *Small wild Trefel* or *Shepherd's rod*.

J. B.

Tota facie Diplacum refert, quatuor & quinque cubitos alta, caule digitali, glabro, costulis, ex quibus durae mordacisque spinulae oriuntur, secundum longitudinem striato, concavo, & in multis ramos brachiato. *Folia* gemina ad genicula enascuntur, opposita, minime cauleni amplectentia, in pediculo

Pediculo unciali, nonnunquam brevior appenda, infimaeque parte auriculis binis donata, post auriculas ab angusto principio sensim dilatantur, & in mucronem desinunt, ac serratae sunt, spinis quae terram specant per nervos dispositae armatae. Ac capitula Diplaco multum cedunt, scabiosis capitulis parva, sphaerica figura, foliulis albis, quadripartitis, labello reliquis lacinis paulo productiore, losa, nigricantia, singula singulis foliulis cohaerent, quae squamae singulae in longitudinem, & mucronem directae, mollescent, sinu suo amplectuntur. Capituli unicuiqueque basin sex angusta acuta foliola circumvallant. Radix alba, simplex, lignosa, non alie in terram descendens, paucis fibris donata, quae perfecta semine marcescit.

Si mulieres laborent appetitu depravato laudat Aegineta aquam Virge pastoris potatam, & praefertur ferum post cibum. D. Soame è Dolro.

CAP. III.

De Carduo Sphaerocephalo.

IGNI capitis in sphaericam figuram conglobati nota ab aliis quibuscunque plantis primo statim aspectu facile dignoscitur.

1. *Carduus sphaerocephalus laetifolius vulgaris* C. B. *sphaerocephalus* sive *globosus major* Park. *globosus* Ger. *Echinops major* J. B. *The Globe Thistle*.

J. B.

Altitudine cubiti unius aut alterius excrevit, caulibus crassitudine digitali, purpurascens lanugine obductis, striatis, tactu pinguis, manu dulcisculis: quos folia ambiunt latiore basi, oblonga, tota tactu glutinosa, profunde laciniata, superne atro-virentia, inferne incana, utrinque pilosa, multis tamen numeris magis inferne quam superne. In caulibus extremis eorumque alis capitula exacte globosa nascuntur, foliulis ex albo coeruleis. Radix mediocri crassitudine exterius nigricat.

In excellioribus Ananie vallis montibus, laricis, abiegis & piceis sylvis refertis, referente Matthioli vixit: nos in montosis sylvis prope Viterbum quae inde Romam itur eum observavimus.

2. *Carduus sphaerocephalus capitulo longis spinis armato* C. B. *sphaerocephalus acutus minor* Park. *globosus acutus* Ger. *Spina alba quibusdam capite echinato* J. B. *The great prickly Globe Thistle*.

J. B.

Perennis est planta caule ad cubitorum aliquot altitudinem surgente, striato, in ramos varios diviso: *Folia* plus minus dodrantalia, quaedam palmaria, cum alibi, tum ramorum divaricationi subiecta, pronae parte tomento incano vestita, altera viridantia, lacinis divisa ad costam usque profundis, quarum lingulae in uncialem & longiorem rigidam infestamque spinam desinunt: spacia quoque interjecta tota spinis horrent. Singulis ramis caput infidet sphaericum Cardui echinopi glomeri simile sed spinosum.

Hujus major & minor species sunt (inquit C. Bauhinus) i.e. 1 & 2 *Dod. & Lugd.* Quis hujus locus natalis sit apud Botanicos non legimus, nec aliunde nobis constat.

3. *Carduus sphaerocephalus* 4. *Dod. sphaeroceph. minimus acutissimus foliis* C. B. Park.

Dod.

Minimus est, foliisque acutissimis ac spinosissimis, capitulo exiguo, cujus foliuli ut primi albidus sunt. Ex brevi haec & generali obscurae descriptione an haec sit species distincta necne certo colligi vix potest: pro distincta positam invenio in *Hort. Reg. Parisiensis* Catal.

4. *Carduus sphaerocephalus* 5. *Dod. Carduus tomentosus capitulo minore* C. B.

Hunc C. Bauhinus Spinam albam 1. & Sp. albam alteram Matthioli facit. J. Bauhinus Spinam albam alteram Matth. Carduo sphaeroceph. capitulo longis spinis armato synonymam ponit. Certè apud Matthiolum magna est confusio: unde J. Bauhinus existimat hanc plantam illi fuisse ex sola figura notam, cujus sententiae nos quoque subscrībimus, & Carduum tomentosum capitulo minore C. B. expungendum censemus, saltem tantisper donec certius edocti fuerimus.

5. *Carduus sphaerocephalus caeruleus minor* C. B. *Echinops minor* J. B. *Crocodilum Montpellieranum* *Lugd.*

J. B.

Digitum minor est radice, rugosa, in plura capita fissa, ex quorum unoquoque unus caulis pullulat, dodrantalis & longior, propter lanuginem densam totus albicans, ex quo prodeunt crebra alternata folia, quorum quaedam parum cauli longitudine cedunt, alia unci paulo majora, tenuissime & ad costam usque incisa, spinosa, infra lanugine molli candidaque, veluti & costa, pubescentia, superne viridantia. Summo caulis cacumini sphaericum indidet capitulum, minus quam Echinopi majoris, foliulis cyanei coloris glomeratum.

Antea

Tempus.

Locus.

Annua est planta, Julio & Augusto florens & Septembri femina maturans, quibus deciduis perit & sequente anno ex eis renovatur.

Spontaneum invenimus non in agro tantum Monipeliensi, sed & alibi in Gallia Narbonensi.

- 6. *Carduus sphaerocephalus annuus* Baricium minor Morif. preclud. An *Carduus sphaerocephalus annuus* Cam. hort?

Morif.

Ille ceteris sphaerocephalis *Carduus* minor est, vix bipedalem excedens altitudinem. Flores cœruleos minores globulatos fert; capitula etiam minora, sed semina multo ceteris suis familias feminibus majora fundit.

CAP. IV.

De *Eryngio*.

GRæci Philosophi *Eryngium* quasi *ἰσῶν* i. e. ructum dictum putant, quod capre quæ morfu fœculum *Eryngii* præderint, vel deglutiverint cunctum gregem ponē sequentem quasi stupore attonitum fiant, donec *Eryngium* ructu rejecerint. C. B. Ger. germanæ.

Cæterum notæ *Eryngii* characteristice sunt Folia spinosa fœtlem summa; flores in summis caulibus & ramulis in capitula congesti quibus radiata subsunt folia.

- A. 1. *Eryngium vulgare* J. B. vulg. & *Camerarii* C. B. *Mediterraneum* Ger. *Mediterraneum* f. v. *Campestre* Park. **Common Eringo.**

Radix nititur longa, minimi interdum digiti crassitudine, molli & tenera cum medulla seu nervo in medio solidiore, exterius nigricante, interius alba, sapore dulci. *Caulis* exinde affurgit teres, striatus, pedalis aut cubitalis & interdum longior, [medullâ fungosâ albâ plenus] summâ parte in quatuordecim ramulos divisus, foliis vestitus alternatim positus, glaucis, rigidis & aridiusculis, profundè utrinque ad medium fere costam laciniatis, [quorum singulæ laciniae confimiliter subdividuntur] ad margines undique acutis & rigidis foliis horridis. In summo caule & ramulis spicæ [J. Bauhino echini] b. eves conglobari, duplici quodammodo similes nisi minores essent, flores profertur albican-tes, spicibus concoloribus donatos, quibus subiecta in orbem folia (væus spicæ longe) striata, longiuscula, & mucrone & marginibus spinosis.

Locus.

In Anglia rarius est, nec nisi duobus in locis à nobis inventum, nimirum, ad trajectum è Devo- nia in Cornubiam non procul Plimoth; & in via antiqua Romana *Watling Street* dicta prope *Brook- hall* vicum non longè à Davenport Northampton: oppido: in exteris omnibus quas lustravi regioni- bus ubique frequentissimum est.

2. *Eryngium cœruleum* J. B. *montanum* *Amethystinum* C. B.

Solo summitatum & capitulorum colore pulchrè cœruleo seu Amethystino à vulgari differre vide- tur.

Locus.

In montibus Stiriae invenimus.

Eryngium epatic. nephritic. & alexipharmac. est, ducit urinas & menses, torminâque acinflationes dissolvit: icterum sanat. *Schrod.*

Vires.

Radices hujus, sed præcipuè *Eryngii* marini, saccharo conditæ principem inter dulcissima locum obinent, suntque vel invito Matthiolo, Veneris (ut vocant) incentivar, utiles etiam adversus pe- tem & aeris contagionem, manè jejuno ventriculo sumptæ, tabidis & macilentis valde proficiunt: Valent insuper & ad luem Veneream.

Eryngii radix melle aut Saccharo condita maximè confert gonorrhææ. Flos autem ejus cœruleus si bibatur cum aqua constat Squantare. D. Solam ex Observacionibus Marcelli Cusani ab Hieron. Velfchio cum aliis editis excerptum continetur.

Adfirmabat Simon Simonius Med. Prof. Lipsiæ multis in Italia cum successu familiarissimum reme- dium esse ad prohibendum abortum radicem *Eryngii* veri Cataplasmas modo ventri fusi umbilico impositum.

In nimio menstruorum fluxu, R. Rad. *Eryngii* M. ij. in vino coque. Lavetur probè manè & ve- spere laetis calidis post ablutioem impositis. Initium verò ablutiois fiat ponè aures, tunc in cer- vices, hinc per totam spinam usque ad os sacrum, postea inungantur illa. Hoc remedium nonnullas in- triduum sanatas vidit que nullis aliis curari poterant. *Medicam. Louyse Burgoise. D. Soame è Du- leo.*

L. 4. C. 5. 1. 12

- A. 3. *Eryngium marinum* Matth. Dod. Ad. Lob. cui & *Acanthi* Plinii Ger. Park. J. B. *maritimum* & *Gerst. Hort. C. B. Sea-holly* q. *Eringio*.

J. B.

Radices huic subsunt longissimæ, circumquaque profundè vagantes, fœpore aromatico. *Folia* plu- rimum pullulantia ex longis pediculis, nihil aut perparum laciniata, fere rotunda, latiora tamen us- que quam longiora, interdum latitudine palmum excedentia, crassâ tunc ipsâ, albicania vel glauca.

glauca, uti tota planta, que in lacinias abeat non tamen admodum profundus in adolescente plan- tatione, sed rigidiorem spinulosam modicacitate maled inflorescit, nec crassitudinem illam etiam in fœcata valde ramosis. *Capitula* extremis ramulorum inter pungentia folia sedent, flores profergentia albidis. *Semina* duo juncta, lata, quæ cum spinis undique sunt oblecta, vix impune eximi possunt.

Non modo in calidiorum regionum, quales sunt Hispania, Italia, Gallia Narbonensis & similes, *Locus*. sed etiam frigidiorum & ad Septentrionem vegetum, ut sunt Anglia, Belgium, Hollandia, atque alie adhuc his frigidiores maritimis arenosis frequens sponte nascitur, & radice sub terrâ vagatur, ut rectè J. Bauhinus.

- 4. *Eryngium Indicum* Bonii.

Bonii.

Quod ad folia atinet, *Eryngio* maritimo vulgari simile est: *flore* tamen omnino differt, qui spi- catum prode, non fœtus ac flos *Lavendula*, nisi quod longè major fit; coloris est ex cœruleo palli- di; flores per totum annum conspicitur, & libenter circa paludes crevit; & longa spacia occupat, læto sanè ob pulcherrimos flores aspectu. *Radice* habet aromaticam & blandè calidi sporis.

Beryberis incolis dicta, laborant, quod in incipio expertus sum, dum molestissimo & pigro hoc malo per quatuor continuos menses miserrimè decumberem. Copiosè quippe urinas hæc radix elicit, & sudare facit, tum Aithmat, quod plerumque hoc malum committunt utilissimè ea est; neque ego inter- vegnata medicamenta ullum præstantius reperiri posse confido ad expectorationem pituitæ fœ- & crasse; ut taceam nonnullas ejus vires adversus calculum & renis affectus. Colicum quoque dolorem temperato suo & blando colore consilium sedat, & flatum intestinorum discutit.

- 5. *Eryngium pumilum* J. B. *montanum* *pumilum* C. B. *pumilum* *Hispanicum* Clus. Park. *pumi- lum* *Clusi* Ger. *Dwarf Sea-holly* q. *rather Eringo*.

Clus.

Palmi est, nonnunquam pedis, altitudine, *caule* gracili, multis ramis ex adverso utplurimum nascentibus prædito. *Folia* circa radicem in roset speciem humi sparguntur, majuscula, latiuscula & molliora: at quæ in ipso caule lub alia nascuntur, multispida sunt, renua, in ambitu serrata & aculea- ta. Ramulorum summitatibus globosâ insident capitula, octo plerumque spinosorum foliorum ambi- bus cœrulei sunt coloris. Succrescente planta folia secundum radicem in orbem nascentia ram- ulcent, deinde alia caulium ambientia exarcent & decidunt, ut raro plantam [cum deflorat] cum foliis, præsertim inferioribus reperiatur licet. *Radix* dura quidem & lignosa, sed quæ non vi- vax fit, & singulis annis femine materia preat, semineque decedat renascatur.

Post menses plerumque invenitur passim agro Salmanticensi, & nusquam alibi.

Locus.

- 6. *Eryngium pessillum planum* J. B. Ger. *planum minus* C. B. Park. *Small, smooth Eringo*.

Humile erat (inquit Clusius) statim à radice in plures ramis divaricatur, teretes, rotundos pro- cumbentes: ad quorum singula velut genicula nascebantur inordinata folia, extremo latiuscula, circa pediculum angustiora & crenata: quæ verò circa radicem, formâ quidem illis similia, sed am- pliora, unciam lata, binas aut amplius longa, ex viridi pallentes coloris: frequentes ex aliis ramu- li nascebantur, ad quorum singulos nodos foliola, & echinata virentiaque capitula exoriantur. Florem observare non licuit. *Radix* satis crassa & echinata virentiaque capitula exoriantur. liculi plures secundum radicis caput crassiusculas fibras agunt, quibus subsidit se firmant.

In hortis Jo. Mutoni à Lobelio, nec alibi videri, neque à Clusio in loco natali observatum: unde Mutonus habuit ignorantes, certè non dicunt.

7. *Eryngium Pannonicum* fœe *montanum* Park. *latifolium planum* C. B. *planum latifolium, capitulo rotundo parvo* J. B.

Clus.

Bicubitale vel ampliorum habet altitudinem: *caulem* firmum, striatum, medullâ albâ plenum, ac veluti nodis distinctum, præsertim qua parte cum amplexuatur laci & membranas sedē *folia*, tres aut plures uncias longa, duas lata, virida, venosa, in ambitu serrata & aspera nonnulli, scabram aculeatâque gustu: quæ verò circa radicem nascuntur longiora latioraque sunt & oblongis pedicu- lis inniuntur: summus caulis in aliquot ramos divisus breviora folia habet, eique in profundas laci- nas divisa, & mollioribus spinis præclita. Summe deinde alæ in aliquot ramulos desinunt, echinata capitula ferentes, sphaerice fere rotundantes, in quibus multi cœrulei flouli albicanibus staminibus præditi: sub ipsis autem capitulis novem aut plura, oblonga, angusta, aculeata foliola, stelle in- stat expansa: ipsâ porro capitula cum summis ramulis, supremæque caulis parte, interdum vestita- ceruleum proliis coloreum adquirent. *Radix* in novellis plantis digiti crassitudine & longi- tudinem æquat, aliquot fibris donata, foris subhirsuta, intus alba, carnosa, gustu dulcicula, perinde ac *Eryngii* marini radice: verrutate subsidit grandifœc, & in plures alias radices exarbut, singulis annis ex lateribus frequentiores caules proferens: aliquando tamen hoc in ista planta observamus, ut producto femine sublequens hyems illam proliis corrumperet, præsertim cultioribus locis.

Frequens nascitur in pratis ad Danubium: supra usqueque Viennam fœs, & in hortos illarum *Locus* & licet provenit. Floret Junio & Julio. Nos hanc speciem nonnunquam invenimus [ontz ortum. *Tempus*.

L. 1

- 8. *Eryngium*

- * 8. *Eryngium capitula* Pffillii ex Sicilia Bocconi.

Bocc.

Ad Eryngii plani genus pertinet: quod capitulis Pffillii proveniat sic appellavimus. Constat enim radice tuberosa, ad Raphani formam accedente. Cum primum folia oriuntur sunt glabra, rotunda, indivisa, sed per oras laciniosi, longissimis & capillorum instar tenuissimis pediculis pendenta. Caulis pedalis, capitulus in summitate & caulium alis spinosis, Pffillii quodammodo amulus, è quibus *fofoli* prodeunt purpurei. Subsunt etiam singulis horum capitum foliola angusta, longa, dura & pungentia, multo longiora his que in vulgari conspiciuntur.

Locu.

In neglectis agris & aridis utplurimum locis magna copia nascitur circa *Saccam*, *Panormum* & *Agrigenum*, &c.

9. *Eryngium Alpinum* latius folius, magno capite, oblongo, cervuleo J.B. *Alpinum* cervuleum, capitulis dispersi C. B.

J. B.

Plurimum capitum est radice pollicaris terram versùs comosa. Folia prima plusquam cubitalibus nixa capitulis, Calthe palustris, eodem modo propter pediculum falcata, sed mucrone acutiora, per ambum serrata; alia per caules ad ramorum divaricationem lacinata & profunde incisae, cœrulea potissimum suprema, quemadmodum & caulis ipse cum ramis. Echini magni, oblongi, densissimo creberrimorum cristarumque foliorum, cœruleorum, echinum superantem vallo latent medii.

Locu.

J. Bauhinus hoc genus reperit in monte *Thuri* florere incipientem Julii principio: Nos quoque vidimus Genevæ delatum ex montibus vicinis, non tamen in loco natali ortum, quamvis sedulo perquireremus.

- * 10. *Eryngium trifolium* Park. *Trefoil Eryngo*.

Park.

Multa initio à radice Rapunculo simili, aromatica emitit folia longa, angusta, dura, interdum tripartito divisa: quæ verò caulem ad intervallo obident pleraque omnia tribus foliis seu lacinias ad pediculum junctis componuntur, ut in trifoliis. Summos caules occupant duo aut tria capitula Eryngii montani plani similia, quorum bates foliola angusta circundant. Semen quoque illius simile parvum, latum & oblongum.

Vires.

Radices Urinam cient & Venerem irritant.

Hæc Parkinsonus, qui nec unde, nec à quo hanc plantam habuerat meminit. Fortè Guil. Bocconius ex Africa aut Hispania detulit.

Preter species suprascriptas aliam adhuc vidimus in horto D. Berardi pharmacopole Gratiænopoli, foliis unis subrotundis, profunde tamen incis, in tres præcipue partes seu lacinias insigniores, circa margines spinosis, colore (quantum meminimus) glauco Eryngii marini: caule brevi foliis paucis in angustas lacinias ad pediculos usque divisis, segmentis in acutas & rigidas spinas excurrentibus, donato. Capitula oblonga fuere ex aculeatis squamis composita, & ad basin folioli angustis, oblongis acumatis, utrinque spinosis obvallata.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER NONUS.

QUI EST

De Plantis flore perfectò seminibus nudis solitariis:

Deque UMBELLIFERIS.

PRIMI generis Plantas quoniam ob paucitatem suam uni libro complendo non sufficerent, Umbelliferis præmittendas duximus.

Præmittendas, inquam (nam & alii ante nos, iique probatissimi Botanici, partim ob nonnullarum cum Umbelliferis convenientiam in foliis, partim ob similem in aliis florum dispositionem, in nuscariis Umbellis mentientibus, eas Umbelliferis subjunxerunt) ob ordinem feminum singulis floribus succedentium, quæ in hoc genere singularia sunt seu foliaria, in Umbelliferis bina.

PARS PRIMA.

De Herbis flore imperfecto, seminibus nudis, solitariis, hoc est, ad singulos flores singulis.

Hujus generis plantæ characteres genericos adeò insignes & velut fronti impressos ac spectantibus obvios gestant, ut nullo negotio tum à se invicem, tum ab aliis omnibus queant distingui. Hæc sunt in

Valeriana semina papposa, ut alios omitam.

Valerianella Caulis & ramuli dichotomi.

Plumbagine locus maritimus, caules foliosi, flores speciosi, colorem mutantes.

Limonio pariter locus maritimus, at caules nudi, folioli parvi.

Mirabili Peruviana Ramuli alternatim è foliorum adverlorum sinibus egressi; flores monopetalii speciosi, in eadem planta diversicolore, caduci.

Linaria adulterina flores in summis ramulis pentapetalii, fructui insidentes.

Passerina Tragi Fructus in aliis foliorum sessilib, folia Linariæ.

Agrimonia flores hexaptylli, fructus lappacei cum duobus in singulis nucleis; folia pinnata.

Circea flores dipetalii, fructus pariter lappacei, folia integra.

Pimpinella sanguisorta folia pinnata, flores & semina in spicis densis, semina quadrata, quibus flores insident tetrapetalii staminosi.

Thalicthro folia Umbellatarum modo divisa, flores staminosi, semina ut in Umbelliferis striata.

Fumaria Folia composita, flores spicati, ad papilionaceas accedentes, in calcar retrorsum producti, pediculo è media parte egresso hærentes.

HISTO-

Ll 2

Cap.

CAP. I.

De Valeriana.

Valeriana à Valerio pefcio quo dicta exiftimatur: aliis à valore feu valentia, quia multis & infignibus facultatibus valet.

Characterum abunde habet quibus ab aliis herbarum generibus facile poffit diffingui. In funt Caulis teres concavus, foliis ad intervalla bunis adverfis cinctis: Flores monopetali velut in umbella: Summa ad fingulos flores fingula, nuda, pappo innafcente alata.

1. *Valeriana major odorata radice J. B. hortenfis Ger. hortenfis, Plu Olyftrii folia Diofcoridis C. B. Plu majus fve Valeriana major Park. Great Garden Valerian of Setwall.*

Caulis huic bicubitalis, teretes, glabri, inanis, foliis veftiti per intervalla longiora ex adverfo bunis, latis pediculis caulem amplexis, aliis [primo fcil. erumpentibus] integris, aliis Centaurii majoris modo profunde diftictis & velut alatis. Ex als foliorum versus caulem funnitatis erumpunt ramuli, in quibus ut & in fummis caulis flores velut in umbellis, parvi, albi, ex oblongo tubo in quinque fegmenta rotunda expanti, totidem flamina apicibus albis donata cum ftyle tricuspide continentes. Singuli autem flores fingulis infident feminibus, oblongis, compreffis, in acutum definentibus, colore citrino, in divaricatione ramulorum umbellas componunt abique pediculis fectilibus. Dilapfo flore in apicibus feminum fe explicat lanugo pappo, in orbem radiata, velut in Hieraciorum feminibus, cujus ope vento huc illic deferuntur. Ad fingulas Umbellarum divifiones & fubdivifiones apponitur hinc inde foliolum anguftum, oblongum, acutum. Radix fubfist tranfverfim pofita, digiti craffitudine, rugofa, multis fibris donata albicans, fapore & odore aromatico radicem fere Afari.

In hortis plurimum colitur: Reperitur etiam in quibufdam altis montibus in fylvis. *J. B.* Radix ut & herba ipfa Alexipharmace, fudorifera, ac diuretica funt. Ufus præcip. in imbecillitate visus, pefte, [hinc mifeentur Avidonis, Theriace & Mithridatio] afthmate, vetere tuffi [cum dulci radice uris paffis & Anifo decoctis] pleuritide, obftructione Hepatis [ictero] Lienis, Utererum, Hernia, &c. Extrinfecus confortant vifum, maculas oculorum abftergunt [in aqua aut vino decocta & guttatim infillata] cephalalgiam fedant, menses cientes fudorem promovent [in balneo] exciccant, catarrhos [fuffitu] bubonum ac Anthracum malignitatem corrigunt, globulos fagittales extrahunt; ulcera inveterata mundificant. Hac omnia Schroderus, & nimis fanè multa. Audiamus C. Hofmannum; non opus habes (inquit) honoratis illis titulis, quibus Dodonæus illam onerat. Hoc imprimis certum eft valde diureticam effe.

Pulvis radicis hujus plantæ fponte ortæ, antequam caulem edat cochlearis dimidii menfurâ cum vino, aquâ, lacte, aut alio quovis decenti fucco femel ut bis fumptis Epilepfia correptos liberat, fiquidem *div & ign* purgat. Hujus vim & in aliis multis, & in femetipfo expertus eft doctiffimus & veraciffimus F. Columna, & confirmat Panarola. Sylvius quoque plus ei tribuendum putat quam Peoniae, ut quod fæe volatili abundet.

Noftates vulneribus levioribus folia trita imponunt, unde à nonnullis *Cut-finger* appellatur.

- A. 2. *Valeriana fylveftris major Ger. C. B. Park. Sylveftris magna aquatica J. B. Great wild Valerian. Q. An Valeriana fylveftr. major montana C. B. ab hoc fpecie differat?*

J. B.

Radix ex pluribus compofita eft fibris, albis, guftu aromaticis, reptatu fubinde felf-propagantibus. Caulis ad humanam altitudinem exurgit, recti, filitoli, longis internodiis intercepti, triati, modicè hifciti, quorum genicula amplexantur bafi fua folia Valeriane lativæ, magis pinnata, pinnulis ad margines dentatis, faturatus virentia, nonnihil averfa parte hifciti. Flores in umbellis, lativæ fimiles, ex albo purpurafcentes, finguli è longo tubo in quinque fegmenta totidem folia imitantia aperiuntur, pediculis autem carent, & in ipfa ramorum divaricatione fedent: finguli quoque feminibus infident fingulis, nudis, lata bafi, acuto mucrone, umbellâ lanuginosâ radiata, cujus beneficii vento afportantur.

In humidis locis & propè aquas, inque fylvis & dumetis non rarò invenitur.

Hæc, autore Dodonæo, ruptis, convulfis, ex alto præcipitatis utilis eft. Sed & folia ad oris & gingivarum cum inflammatione exulcerationes & aphthas prodeffe dicuntur. Aiunt & radices aræ tuffique diachme pondo cum vino fumptas infra fupràque purgationes moliri: fuperius dxi-mus Epilepticas conducere.

- A. 3. *Valeriana minor Ger. fylveftris minor Park. paluftris minor C. B. minor pratensis vel aquatica J. B. Small wild of Water-Valerian.*

J. B.

Radice tenui ferpit, quaque terram attingit è geniculis demiffis fibris majufculis albis, fibrillis fuis capillaris radicator, fapore amaricant. Caulis dextrantalis, angulofus, triatus, cavus, geniculis aliquot interceptis umbellam fuftinet florum ex candido rubefcentium, ut in Valeriana fylveftri majore,

majorè, minoreni tamen; quorum fingulorum ora in quinque lacinias minutas reflexas divifæ, apice alufculo, tricuspitate: Sed & umbella interdum ex foliorum cauleculi albis prodit. Folia alia in-tergra, fubrotunda parva, pediculo longo; alia, ut ea plerumque que in caule confpiciuntur, bina in-terposita, pediculorum expertia, ima parte lacinata & quali pinnata, fuperiore integra & oblonga, fapore nonnihil amaro & vifcido. Singulis foliulis, ut in reliquis hujus generis, fingula fucculent femina pappo innafcente alata.

In paluftribus & ad rivulos ubique frequentiffima eft.

Locus.

- A. 4. *Valeriana aquatica minor flore minore. The lesser wild of Water-Valerian, with a small flower.*

Hæc præcedente nonnihil major eft & elatior. Caulem habet majorem & firmiorem: Folia quoque majora & magis conferta. Tres plurimum in caule foliorum pinnatorum conpagationes ob-ervant, cum fupior duas tantum. Flores in hac fpecie denfius in corymbum ftipati, in illa laxius diffufi in umbellam, & quo maxime ab ea differt quinqueplo quam illius [præcedentis] minores. Ex fuperiore foliorum conpagatione in hac fpecie firculos horum umbellas parvas fuftinentes nondum excentes vidi, quod in illa frequentiffimum eft: quinqueam flores pallidiores funt.

Idem cum præcedente locis oritur, eodemque tempore floret. C. Bauhinus duarum aliarum Valeriane paluftris fpecierum meminit. Primam vocat *Val. palufrem profundè laciniatam*: alteram *Val. palufrem inodoram parùm laciniatam*, quæ à paluftri minore vulgari non alia in re differt quàm quod folia ad radicem minimè lacinata funt, verum integra omnia; quarum defcriptiones apud ipfium in Prodomo vident.

Locus.

5. *Valeriana rubra Dodonæi Ger. Park. rubra C. B. latifolia rubra J. B. fied Valerian.*

J. B.

Digitali circiter radice nititur, lignosè ferè, fapore Valeriane: è qua caules furgunt cubitum & fefquicubitum alti, teretes, leves, colore crifi, filitoli: ad quorum fingula genicula folia bina ad-verta, ex lata bafi caulem amplexantia, in acumen definentia, lacinis quibufdam fubinde donata, pingua, glauca, quorum quæ minora funt plurimum referunt Papaveris [purnet vulgò dicti] folia & funt autem fapore fubacri. Flores in mufcaris dependent, perquam conferti, ameni, colore pur-purafcente, quorum finguli quinquepartiti, oblongo fcd admodum tenui rubulo, virenti pedicello ag-glutinantur, corniculum infuper calcaris inflat protendentes: Semen pappi criffa Valeriane modo fuccidit.

Mellane in muris antiquis oritur: in Italia quoque locis plurimis è muris & faxorum rimis erum-rit. Æftate floret. Variat interdum in hortis fatiis floribus colore albo.

Locus.

6. *Valeriana rubra angufifolia C. B. J. B. Park. Narrow-leaved red Valerian.*

J. B.

Valeriane rubræ latifolæ fimilis eft quod ad flores fuave-rubentes, calcaris donatos, in pappum abeuntes: caulis quoque bicubitalis, perimilis: At quæ per eum confpiciuntur folia plurimum dif-ferunt, funt quippe palmi fere longitudine, latitudine culmi, in acumen definentia. Valde ramofa & fruticofa.

Ubi J. Bauhinus eam reperit, ibi & nos quoque, nimirum Nantue Sabaudorum, in colle extra Locum portam quæ iur Genevam ad dextram. Provenit quoque copiofe in rupibus montis Lupi propè Monfepelum.

7. *Valeriana Alpina foliis integris, radice repente inodora. Mountain-Valerian, with undi-vided leaves.*

Radice huic longæ, fibris donatæ, repentes, germina fubinde protrudentes: Folia Valeriane aquatice aut Violæ, ex rotundo oblonga, pediculis longis infidentia, non lacinata, nè illa quidem que in caule exiftunt, obiter nonnuncquam dentata: Caulis pedalis, teres, ftriatus, concavus, dupli-catè plurimum foliorum pari veftitus. Folia hæc pediculis vel nullis, vel brevibus donantur: lon-giora quidem funt & acutiora is quæ ad radicem, non tamen lacinata nè ad pediculos, verum Valeriane rubræ Dodonæi folia fimilia, in omnibus quas mihi obfervare contigit plantis. Flores in fummo caule velut in umbellam exigam compacti, albentes, Valeriane fylveftris fimillimi, uti funt & femina. Radix nec faporem, nec odorem, quem quidem ego percipere potui, aromaticum habuit.

Hæc planta in monte Salova propè Genevam fatis copiofè provenit: æftate floret. A Nardo Locum. Celvica odoris carentia diffinguitur, ut & à Valeriana minima Nardifolia.

Locus.

- * 8. *Valeriana Alpina minor Park. Alpina angufifolia Ger. Alpina Nardo Celvica fimilis C. B. An Valeriana minima Nardifolia J. B?*

Claf.

Hinc bina aut terna è radice exeunt folia, Ballidis montanæ foliorum panè æmula; è quorum medio caulis affurgit pedalis, rara habens folia, inter fe opposita, anguftiora & minora. Supremus caulis in ramulos inditur, qui flosculos fuftinent albos, reliquis Valerianis fylveftribus fimiles: Semen quod fuftineatur non etiam diverfum: Ejus radice aliarum Valerianarum Alpinarum modio, in fa-xorum ferè commiffuris ferpit nec minus odorata eft proximè fequens radice.

Provenit inter laxa ad rivum Myræ, quod monafterium Neuberg alluit.

Locus.

9. *Valeriana Alpina* J. B. *Alpina prima* C. B. *Alpina latifolia* Ger. emac. *Alpina major* sive *latifolia* Park. & *Mountain Valerian* Wirtz & *Spizantwort-leabeg*. *Valeriana Trachelii* folio Hort. Pat.

Radix longa, obovata, subulsi, copulorum rimis se infigit, altè impaeta. *Folia* ad radicem Trachelii majoris foliis persimilia, oblonga, è basi latiore in acutum mucronem desinentia, circa margines quodammodo serrata aut dentata, obscurius virentia. [C. B. pallide virentia.] glabra, nervis majoribus, pediculis longis appenda. *Caulis* cubitalis, teres, concavus, rubescens, [lapore resinoso, acrisculo] f. B.] tria quatuorve obtinet foliorum paria, pediculis brevibus aut nullis, angustiorum, geminis pinnulis seu auriculis donatorum. [Flores] in umbellam digesti, plurimi, minuti, violæ, satis vehementem, qui à longinquo sentitur, laporem etiam habent aromaticum.

In sylvis ad ladera montis Saleve prope Geneviam invenimus. Hujus plantæ descriptiones apud Clusium, J. Bauhinum & Casparum fratrem in nonnullis discrepant. Fortè ratione loca variat nonnihil & faciem mutat.

Planta J. Bauhini descripta in monte Saleve reperta est, Aprilis principio florens: Nostra quoque cum eam invenimus mensè Junio jam defloruerat. At quam C. Bauhinus in monte *Wasserfall* collegit Julio floruit.

10. *Valeriana Alpina Scrophulariæ folio* C. B. J. B. *An eadem cum præcedente? atque etiam cum Valeriana altera* C. B.?

C. B.

Radix est nigricante, aliquantum torosa, nodosave: *caule* cubitali & sesquicubitali, unico [interdum pluribus] cavo, striato, viridi: *foliis* lenis, septenis, longis pediculis donatis, quorum quædam subrotunda, quædam oblonga, quædam leviter fimbriata: at quæ caulem cingunt paucæ sunt, Scrophulariæ foliis æmula, uncias tres longa, sesquicentiam aut unciam lata, acuminata, leviter crenata, bina semper juncta. *Caulis* in summo in longas, tenues alas brachiatur, quibus flores pallide rubentes, *Valerianæ* sylvestris similes insident.

In monte *Wasserfall* collegimus.

Videtur (inquit Clusius) utramque [hanc & præcedentem] una descriptione & figurâ expressisse, *Valerianæ* sylv. *Alpinæ* primæ latifoliæ nomine. Et tamen in Pinace hanc Clusii *Valerianam* ab utraque specie distinctam facit.

11. *Valeriana bulbosa* J. B. Imper. *An Nardus Cretica Belli? Nardus Cretica Filipendulæ radice* C. B. *Valeriana Cretica tuberosa* Park? *Nardus montana Cretica* Alpin. exot.

Prima emittit folia Hyocyami albi æmula, sed paulò minora, at sequentia profundè dissecta. *Flores* quales *Valerianæ* majoris. *Radix* subest singularis, bulbosa, Nardum spirans. Quapropter Nardum montanum simillima cum forma, tum odore.

Incola est montium Liguriæ.

Nardum suam Creticam H. Bellus ep. 4. ad Clusium sic describit:

Herba est *Valerianæ* simillima, odore, caule, flore, & forsitan etiam semine, quod longiusculum & depressum est, figura ad Lini semen accedens, & in pappum desinens. *Folia* prima herbacei sunt coloris, rotunda at Alari esse videntur, interdum majora, crassa, succi plena; quæ deinde subsequuntur paulò longiora sunt & nonnihil incisâ, quibus alia magis secta succedunt, & similitur alia, ut tandem ultima, antequam caulis emerget, *Valerianæ* majoris folia rectissime æmulentur. *Caulis* *Valerianæ* persimilem habet, concavum, ad sesquicubitalem altitudinem effurgentem, quem bina folia *Valerianæ* divilurâ utrinque per intervalla ambiunt: *stipes* albos in Umbellæ, *Valerianæ* similes, majores aliquantulum, odoratos: *radicem* tuberosam; ex primaria enim cui *Caulis* natus, minimique digiti est crassitudine & longitudine, tenues quædam radices per terram sparguntur, quibus alia tuberosa adnæxæ, ut in *Filipendula*, Nardi odorem referentes. Tota hyeme viret, & novo vere caulem emittit, qui Aprilis aut Maio marcescit & exsiccat; tota autem hyeme radices sub terra latent, & Autumnio primis imbribus germinare incipiunt.

Oritur humentibus collium locis, inventiturque etiam inter faxa.

12. *Valeriana tuberosa* J. B. Imper.

Folia producit effigie simillima *Valerianæ* minoris, sed crassiora: *flores* albos instar majoris, aliquantum odoratos. *Radices* tuberosæ odorem referunt Nardi.

Nascitur in montibus Liguriæ.

Hæc tres *Valerianæ* tuberosas specie inter se distingui vix possum à meipso impetrare ut credam: mihi pariter ignote sunt, proinde plura non habeo quæ de his dicam.

13. *Valeriana annua* Clusii Ger. annua sive *æstiva* Clusii Park. *foliis Calcitrapæ* C. B.

Clus.

Hæc statim à radice multa *folia* promit, humi diffusâ, viridia, instar foliorum *Calcitrapæ* vulgò appellatæ, sive *Cardui* mucicato capite, lacinata, inter quæ prodeunt aliquot *cauli*, rotundi, cavi, ramoli, bino cubitos ferè alti, virentes, quem ad singulos nodos utrinque ex adverso amplectuntur *folia* inferioribus minora, lacinata etiam, *Valerianæ* sylvestris vulgarioris foliorum æmula.

Summis

Summis ramis extremoque caule suffinentur tanquam umbellæ *florum* quinque foliis constantium, non dissimilium floribus *Valerianæ* Indicæ, coloris rubri dilutioris, ad carnem tendentis: in ramulis excreverunt tandem illæ veluti umbellæ, & *stipes* ferunt quæ pene *Valerianæ* rubræ sed minus.

Radix alba & satis lignosa, quam tamen subseqentis hyemis corrumpt.

Floret æstate, & subinde in autumnum usque floribus & semine onusta conspicitur.

Tempus.

14. *Valeriana annua* Sicula quæ à præcedente diversa videtur. *An Valeriana minor annua* Park? *Alpina minor* C. B.

Radix ei simplex, mollis: *Caulis* singularis, erectus, quadratus, ab imo statim ramosus: *Folia* bina ex adverso ad singula internodia *Valerianæ* sylvestris majoris, lacinata. *Flores* parvi, purpurei in extremis ramulis, alii supra alios alternatim fidentes. Color totius plantæ ruber; Sapor amarus.

In promontorio *Punto Cerculo* dicto in Sicilia.

Locus.

C A P. II.

De Valeriana Nardo Celtica dicta.

1. *Nardus Celtica* J. B. Ger. *Celtica* *Dufortis* C. B. *Alpina* Clus. *Nardus* sive *Spica Celtica* Park.

Clus.

Nardus interdum crepites occupat serpendo *radix*, & latè summa tellure sese inter muscum diffundendo: oblongi procumbentesque humi ramuli, tenues, plurimis veluti foliolis aut ficiis [quamvis circumscripti, subinde fuscas & nonnihil capillatas fibras agunt, summa parte in unicum aut bina ternæve exuberant *capitula*, aliquot longis, secundum caput angustis, deinde in latitudinem paulatim se laxantibus foliis, satique crassis & succulentis plena, colore dum primum emergunt viridi, deinde sub autumnii initium aut æstatis finem flavescence, gustu amarissimo: palmatis aut dorsantibus, nonnuncquam etiam major, inter ista emergit *cauliculus*, satis firmus, ut in minoribus *Valerianæ* sylvestris geniculatus, bina ad singulos nodos habens inter se opposita exigua foliola; cui circa summum ex singulis alis enascuntur pedicelli, binos aut ternos *stipules* coloris pallidi sustinentes, quibus succedunt femina *Valerianæ* sylvestris *Alpinæ*, laxatili præsertim [*Valerianæ* minimæ *Nardifolia*] proxima, paululo tamen minorâ. Tota planta aromatica est, & radicem *Valerianæ* sylvestris odorem æmulatur.

Copiosè provenit (inquit J. Bauhinus) in Alpibus Germaniam ab Italia dissepcentibus. Monto. *Locus*. si gaudet Genuensibus, Liguriæque Alpibus sterilibus.

Autore Clusio, copiosè nascitur in lummo *Judenberg* Striacarum Alpium jugo inter muscum, saxosis locis. Ibi mensè Augusto floruit sub ipsè ferè nivibus, folia deinde promit cum illa dissolvitur & diffusiore incipiunt. Legitur autem ab incolis sub Augusti finem & Septembris initium cum folia flavescere incipiunt, tum enim summam habet odoris gratiam, quæ caret cum folia primum promit, & adhuc viridis est.

2. *Nardo Celticæ similis* odorata C. B. *An Nardus Celtica altera* ejusdem? Park. *repens* Ger?

C. B. Prod.

Radiculæ est oblonga, rufescente, capillata; ex qua *folia* aliquot oblonga, in latitudinem paulatim sese laxantia, longis pedicellis donata, viridia primum, dein flavescencia exurgunt; inter quæ *cauliculus* tenuissimus, palmatis, rarius alior effertur, circa cujus medium *foliola* duo oblonga angustissima: *cauliculus* in pediculis abie, qui *stipules* oblongos pallidos, ut in *Celtica*, sustinent, qui in *semina* exigua abeunt. Inodora est.

Hanc in Baldo & Alpibus Sumano conterminis legit C. Bauhinus.

Locus.

3. *Nardus ex Apulia* C. B. *Salonica Neapolitana*, sive *Nardus ex Apulia* Park. *Nardus* sive *Salonica Neapolitana* J. B.

J. B. Lugd.

In tam exigua planta conspicua est *radicis* crassities rugosæ, utrunque flavescens, fibris capillatæ, in nodos exuberantibus, è quorum lateribus hinc inde folia prodeunt, ut ex ea figura serpere radicem & editis illis nodis se propagare non abs re existimem. *Folia* illa oblonga sunt, angusta, Plantaginis utrunque similia, inferius ædâ, superius latoria. Sapore & latoria. *Nardus* nam resert, ut non dubitem ob odoris suavitate egregis adversis morbos varios facultatibus præditam esse, ac Folii loco substitui posse.

Ex brevi hæc & imperfecta descriptione non certò scimus quò referenda sit hæc planta, suspicatur tamen eandem esse *Nardo* montanæ Clusii.

4. *Nardo*

- * 4. *Nardo Celticae similis Hirculus* J. B. C. B. *Hirculus* Ger. *Hirculus Clusii* Park.

Clus.

Plantula est Nardo Celticae similis, candidior tamen, & veluti ex viridi cinerea, sine cauliculo, minus brevioribusque foliis, villosa admodum secundum radicem & nigricans, nulla odoris jucunditate. Folia praemania nullum aromaticum saporem reddunt, sed lenta & viscida sunt, cum Nardi Celticae folia calida sunt, cum aliqua tamen adstrictione, odore saporisque jucunda.

Ex brevi hac & imperfecta descriptione non constat ad quodnam genus referenda sit haec plantula: utrumque hic locum habere permittimus, nec quid in Historia nostra desiderari Lector quereatur.

- * 5. *Nardus montana radice olivari* C. B. *Nardus montana* Ger. *Clus. montana tuberosa* Park.

Clus.

Tuberosam habet radicem quae quotannis adnatis aliis valde se propagat, multisque & quasi capillaribus fibris, intima parte & summo capite praedita est, ex qua stolones oriuntur foliis ex atro-virentibus superne & splendens, nec in ambitu serratis infima parte onusti, deinde aliis in lacinias distinctis, uti pene Valeriana: majoris folia, sed minora, quodque stolones magis adolecunt, eos magis defecta vestunt folia, ex adverso tempore sita. Summo caulis fastigio consertum nascuntur flores, Valeriana sylv. floribus non diffimilis, odorati, minus tamen quam radix, quae sylvestris Valerianae radicem odorem valde emulatur.

Locus.

Neapoli è monte Virgineo erutam ad Clusium misit Fer. Imperator.

Nardum montanum radice oblonga C. B. cum Parkinsono nostro huc omnino referendam censo, cum radix vel ratione loci vel ex aliquo accidente facile variare possit.

Vires.

Nardus Celtica calcit & ficcat, virumque earundem est cum spica Indica: majore tamen cum utilitate adhibetur in urina cienda, ventriculo roborando, flatibus discutendis. Extrinsicis additur malagmaris unguentique calefacientibus. Schrad. Pannonibus frequens ejus usus est in capitis lotionibus.

Nobis ut genere & facie externa cum Valeriana, ita & viribus convenire videtur.

C A P. III.

De Valerianella.

O b aequalem formae similitudinem Valerianis accensetur haec plantula. A Valerianis tamen genere differunt, cum semina paposia non habeant, prout illae. Praeterea caule dichotomo seu in binos ramos semper divaricato non à Valerianis solum sed & ab aliis omnibus quas novimus herbarum generibus differunt, & primo statim aspectu dignoscuntur.

- A. 1. *Valeriana campestris inodora major* C. B. *Lactuca agnina* Ger. Park. *Locusa herba prior* J. B. *Rambs Artetue* o. *Corn-Sallet*.

J. B.

Parum interdum palmum superat, alias dodrantalis, radice donata tenui, ad imum fibrosa, gustu subdulci & fore insipido: folia tenera & delicata, longitudine semuncialis, unciali aut sextantali, latitudine trientem unciae parum excedentia, colore herbaceo, subrotunda, nullo pediculo appenda, sapore ferè eodem cum radice: à qua unica caulis plures, angulosi, tenues brachiani, binique ramulorum conjugatione semper divisi. Inter folia summorum ramulorum foliola simul alii quot pulchelli, albi aut dilute purpurei languentes, oblongi, in quinque lacinias distincti apice amplexantur tenuissimos, obtutum ferè fugientes. Semina rotunda, compressa praeumper, in summo acuta, & per obliquum rugis quibusdam exarata, albicantia, satis magna pro plantulae modo, atque antequam perfectè siccassent destitutia.

Locus.

Vires.

Frequens est in agris, vineis & hortis, teste Tabernam. & experientia.

Refrigerans est haec herba & nonnihil humedans, fasciata ac temperamento Lactucæ haud dissimilis: cuius loco hybernis & primis Veris mensibus inferunt, ac cum acetæ, sale & oleo jucunde edunt, velut alia acetaria, inter quae haud postremum locum obtinet. J. B.

Agri hujus pappi multum delectantur & juvantur impinguanturque, ut aiunt, unde nomen Lactucæ agninae obtinuit.

- A. 2. *Lactuca agnina* seu *Valerianella foliis serratis*. *Locusa altera foliis serratis* J. B. *An Valeriana sylvestris foliis tenuissimis divisis* C. B. ? *Small Corn-Sallet* o. *Valerian luth jagged leaved*. *An Val. min. annua* Pat?

Radix ei simplex, alba, paucis fibris donata, tenuis. Folia quam Lactucæ agninae vulgaris minor & angustiora: quae in superiore caulis parte existunt [ad divaricationes scilicet] ex adverso bina, altius incisa fere serrata. Caulis dodrantalis & interdum pedalis, erectus, rigidus sed tamen tenuis, striatus, subhirtus, in binos ramos divaricatur, & hi rursus in binos ramulos, & deinceps ramuli

ramuli in binos furculos, &c. nam Planta haec divisione sua semper dichotomiam observavit. Folia in summis ramulis plures simul, parvi, purpurascetes, in quinque folia seu paucis lacinias divisi, giganti seu vinacei, sed multo minora.

Inter segetes non admodum infrequens est. A Lactuca agnina differt, quod elatior sit, quod Locus Junii.

Folia hujus non sunt tenuissimè dissecta, ut vult C. Bauhinus.

An Valerianella vulgaris speciei major ferotina Morj. praelud.

Locus inter segetes, & tempus florendi ferotinum, & altitudo pedalis, & figura erecta convolvulus.

- * 3. *Valeriana echinata* C. B. *Valerianella cornucopiosides echinata* Col.

Col.

Ex radice tenui, admodum Vulgari simili, flavicante, parum odora, atque gustu Valerianae, folia emittit brevia, vulgata non dissimilia, minora parum, atque levia, Valerianam sylv. minorem amulanti, binos aut ternos per ambitum sylv. habentia Horacii lanosi modo, semidigitum lata, longa vero duas uncias quae imo cauli haerent, magisque profundè serrata.

In alis quidem, quae haerent latiora, & in lobos utrinque magis fissis & majora, ut alata videantur: eodemque modo superiora, sed minora semperque decretescentia. Caulis duas uncias longus, geniculo in medio intercapitulis, in quo folia bina ex adverso opposita ut in reliquis, (e quorum aliis ramulis exunt quod notandum) compressis, laevibus, canaliculatis, in summo bifurcatur levibus, cavis & expansis ramis, divisione sua dichotomiam semper observantibus, atque circa divaricationum geniculis semper crasselescentibus; in quorum summo velut tubuli parum compressi, etiamque canaliculati, crassiores, latiores breviorisque ceteris internodiis, invertit pyramidem effigiem, latiores scilicet in summo & crassiores, angustis foliis exiguus alati infunt; in quibus [veluti fructus in Cornucopia] capitula sunt, basin foliaceam quodammodo habentia, floribus confertis exiguus Valerianae aut Nardi foliis amulantibus, ex purpureo-ceruleo albicantibus, supra fructus corniculatos, brachiatos & aduncos infidentibus composita. Quibus Junio mense decedentibus, atque fructibus crassentibus, capitula atque adunca per orbem, atque tam floribus quam fructibus onusta planta Cornucopiae amulatur cacuminibus.

Est & inter binos tubulos summus in qualibet ala interceptus fructus etiam, qui veluti compressus ob loci angustiam inter illorum sinus conspiciunt oblongior ceteris. Aestate perfructur. Planta tota pedalis est altitudinis, nec minus latitudinis occupat caule summa expansis alis.

In montanis umbrosiusculis oritur, ut prope Podium Poponicum Aequicolum castellum Comi. Locus, tatus Marerii dicti, & in Valentinum montibus.

4. *Valeriana semine stellato* C. B. *Valerianella altera tenuifolia, semine Scabiosae stellato* Col. *Valeriana petraea* Park. Ger.

Col.

Radix formi aliusque qualitatibus supra scriptas emulatur. Folia ei angustiora, minusque incisa sunt inimo; at & medio caule erumpente parum lacinis longis dividuntur, Nardi vel majoris Valerianae ritu Vulpis umbram sine capite deservientia: quae vero juxta alas haerent quinquepartita aut trifida sunt, angusta & longa, Ajuae divisi & magnitudine, atque in summo tenuiora. Caulis semipedalis est, rectus, solidus, purpurascens, superne brachiatas, bifidum ordinem in alarum divisione servans, juxta folia (ex adverso posita) canaliculatus sicuti & alae. In summo totius plantae sexdecim infunt umbellulae, exque binae coherentes, & floribus confertis, exiguus admodum, ex albo purpurascens, tenuissimis staminibus & medio erumpentibus compositae, fructibus infidentibus utriculis, qui floribus decedentibus stellati evadunt, sex radii divisi, in medio parvis filum tritici modo sed profundius.

Aestate sine perfructur atque rufescent ficcata. Marcescit planta. Junio florida invenitur. Tempus autem Natalis locus idem qui praecedent: in Apulia quoque Cirinolanis agris Aprilis mense observari. Locus.

Datur hujus varietas seminibus duplo majoribus, quae Valerianella nostras major Scabiosae seminis. Morj. praelud.

- * 5. *Valerianella altera nudo umbilicato & Levi semine* Col. *Plus minimum* Ad. *forè minima* Park. *Sylv. foliis tenuissimè divisis* C. B. ?

Col.

Variat haec à superiore florum basi magis virente, atque angustioribus longioribusque foliis constructa. Floribus etiam paulo majoribus, sed umbellis minoribus, atque flore & fructu singulis inter summas alas interceptis vulgaris modo & Cornucopiosidis: Fructu nudo, trigono, laevi, acutiore in summo & quodammodo trifido, sed umbilicato, eodem quo superior modo, etiamque rufescente cum ficcat. In reliquis cum superiore convenit.

Duplicem varietatem proponit D. Magnol in Indice plantarum Montpellierensium, alteram semine rotundo, alteram semine oblongo, utramque inter segetes nascentem; hanc folia albidiora non dissecta; semen oblongum, umbilicatum, quam illius albedine obtinere scribit.

* 6. *Valerianella*

* 6. *Valerianella femine bifuto extremo umbilicato* Morif. prælod.

Hæc femina gerit uvarum acinis figurâ familiâ, sed hirta & ad extremum umbilicata, seu magis cava.

* 7. *Valerianella femine bifuto, minore retundo* Morif. prælod.

Hujus semen est hirsutum prioris seminibus, valde caucalis minoris femini quoad figuram accedens. Sponte provenit in Picardie novalibus.

Locus.

S. *Valeriana Mexicana* Ger. *Indica* seu *Mexicana* Park. peregrina seu *Indica* J. B. peregrina purpurea albae C. B. æquo jure Italica possit dici.

J. B.

Dodrantal & cubitalis est planta, radice nixa tenui, brevi, candidâ, multis fibris capillatâ, fapere amaricante, non sine acrimonia aliqua aromatica. Caulis ferè repandus supinâve magna ex parte, partim erectus, longitudine dodrantal, lavis, concavus, teres, subrubens, striatus, alternis adversèque conjugationibus serie quadam lapsus bipartitus. Alarum divaricationibus, (incipiens præsertim) apposita, folia bina, priora ex adverso sita, duas trèse uncias longa, unam, rarius duas, lata, Nardi montanæ familiâ [Plantaginis lasiofolie, ferè minorâ,] inferiore nervorum divisâ, tenera, pingua, sapore aromatico, quoniam quæ superiora minora sunt, & ad exortum denticulis obiter crenata. Flores quasi in umbellâ, inodori, fluvie-rubentes, interdum albi, ex longo tenuique corniculon quina folia dissecti, [quorum duo superiora breviora & latorâ, inferiora tanquam labra pendula, & medium reliquis longius] Ocyamstri Valerianthi, sed sine calcaris: quibus delapsis succedunt vascula oblonga, fungosa, articulis distincta, foliolis quibusdam obsepta, crassa, concava, in plures calices divisa, in quibus vasculum latitât, velut in foliaceum corniculum bipartitum, in quo semen longiusculum.

Locus.

Circa Messanam Siciliæ sponte & quidem copiose oritur; unde non est eam ex Indiis accersimus. C. Bauhinus quoque in Latio & in Sabinis provenire audit; & alibi proculdubio in Europa sponte exit.

Planta hæc revera anomala est, verum ob caules dichotomos, & quoniam alii eam Valerianellâ annuerant, hircinquinandam censuit.

C A P. IV.

De Plumbagine seu Dentellaria.

Molybdæna Plinii nobis dicta videtur à plumbeo foliorum colore; aliis quia manûs volam inficit plumbeâ maculâ radix parum decenta Molybdæna Plinii censetur. F. Columna pro Tripolio Diofcoridis habet, cujus radices apud ipsam vide. Sui generis planta esse videtur, ideoque non opus est ut assignemus notas generis Characteristicas cum ex ea descriptione peti possint.

Plumbago Plinii Ger. *Dentillaria Rondeletii* J. B. *Lepidium Dentellaria dictum* C. B. *Lep. Monspeliacum Dentellaria dictum* Park. *Tripolium Diofcoridis* Col. *Æraduozet*.

Col.

Radix fibris longis, crassis carnosiss dividitur, odorata, gustu fervida. Folia Glastii, atro-virentia, latorâ, pinnis caulem complexa, Glastii vel Drabæ modo, majora atque obusiora, semper in caule decrescente, per anibum denticulis exiguis aspera. Caulis à medio ad summum in alternos ramos crebre diductos habet, purpureiscentibus [J. B. nigricantes] fruticatos, plures ab eadem radice, cubitales & sesquicubitales. Flores cacuminibus hærent, acervatum primo congesti, calycibus viridibus, hirsute crassâ, viscosi obstiti inclusi, cum aperiantur quinquepartiti, colore ex purpureo-ceruleo candicantes, deinde magis colore saturantur purpureo, ut variare videantur, ac postremo clausi & marcescentes puniceo. Puniceus quoque color est in floribus tubulo oblongo & calyce tantundem exserti: in quo deinde semen oblongum, tritici ferè magnitudine, cortice virenti, tenui, atque intus libro purpureo-ceruleo chartam inficente affricit, quod deinde siccitum in nigrum vertitur, medullâ inæus aliâ & amara. Folia acris sapore sunt, at radix fervida; unde Rondeletius pro Pyrethri radice ad dentium cruciatum mulecandum æ uti solitus, Dentellariam appellavit plantam.

Æstat sine & Autumno floret. Circa Neapolin toto maritimo tractu à Neapoli ad Romam, item circa Syracusas in Sicilia, & Montepelium in Gallia Narbonensi copiose provenit, locis semper meridici expositis, atque maris afflatui subiectis, quanvis à mari interdum remotioribus, observante Columna; nunquam Septentrionalen plagam respicientibus, quanvis mari propinquas.

Tripolium dictum est quia ter variat seu vertit floris colorem. Col. Molybdæna Plinii nonnullis censetur, quia manûs volam inficit plumbeâ maculâ radix parum decenta.

Eguorum

Eguorum dorsis felle compressione ulceratis contusam & appositam efficacissimè mederi pluri- Usus. mos testatos esse scribit F. Columna, qui in propriis equis experti sunt, nec vernas oriri, & quantum primum excicari ulcus atque cicatrizarî assenserunt.

C A P. V.

De Limonio.

Limonium à *leymon* pratum nomen suum obtinuit, quia irriguis pratis & confulibus locis gaudet. At Limonium nunc dierum vulgo dictum herba est maritima, in salis palustribus & clivis maritimis proveniens. Abundè innotescit & ab aliis plantarum hujus classis generibus distinguitur loco natali & caulibus nudis ramosis.

A. 1. *Limonium* Ger. *maius vulgatis* Park. *maritimum majus* C. B. *maius multis*, aliis Ben rubrum J. B. tom. 3. app. *Æta Rabender*.

J. B.

Radice crassâ, rubente, gustu adstringente, & in capita quedam divisi nititur. Folia inde oriuntur Lapathi minora, leviora, politorique, minus atra, sed hilari viore unda: inter hæc *caule* surgunt pedales, tenues, nudi, multis ramis lætè diductis patuli, per quos ordine descendunt flores densi, in unam ferè partem vergentes, ex albo cerulei, parvi, monopetali in quinque laciniâ totidem petala imitantes divisi, calyculis subrotundis.

Singulis stoculis singula succedunt semina nuda, quibus calyx pro vasculo est, oblonga, rufescentia.

In salis palustribus inque clivis maritimis frequentissimum est.

Alteram speciem à Lobelio inventam in agris Colceffrensis prope mare memorant Clusius & Parkinsonus. Gerardus quoque Limonium minus à se observatum scribit in clivis maritimis insulæ Thæmæ prope Margate. Nos unam duntaxat Limonii speciem in Anglia sponte provenientem hætenus observavimus, quæ tamen magnitudine insigniter variat rariore loci in quo oritur: major scilicet quæ in palustribus salis, minor est quæ in clivis & rupium fissuris.

Semen Limonii, ut & herba ipsa, atstringit, providè diarrhææ, dysenterici, hemorrhagici & ni-vires-mio mensium fluxui medetur, ut Veteres prodiderunt, & Neoterici etiam consentiunt.

2. *Limonium parvum Narbonense Olea folium* Lob. *minus maritimum Olea folio* C. B. *parvum* Ger. *Narbonense* Olea Park.

J. B.

Facie convenit cum Limonio majore, verum *caule* humiliores; *stoculi* non ita cerulei in album magis inclinant, copiosi. Radix eadem, dura, rubra, adstringens: folia per terram sparsa, satis crassa, interdum tamen exigua, per extremum rouda.

Inter salebrosâ litora & rupes montis Ceri, & alibi Narbonæ & Gallo-provinciæ saxosâ oriri frequentem scribit Lobelius.

Nos in litoribus prope Montepelium duas invenimus Limonii minoris species: alteram minorem & humiliorem cauliculis palmaribus, in plures ramulos divitis, floribus minoribus, copiosioribus, albenubus, & calyculis minoribus canescentibus: alteram majorem, floribus majoribus, magis ceruleis, nec ita confertis & copiosis in summis caulibus, & calyculis majoribus, rubentibus. Hujus flores magnitudine, colore, crescenti modo, & calycum colore propius accedunt ad Limonium vulgare quam illius. Hanc speciem esse putamus quam C. Bauhinus in Prodromo describit sub titulo *Limonii maritimi minoris foliolis cordatis* illam, cujus synonyma & descriptionem hoc in loco è J. Bauhini Historia dedimus.

3. *Limonium maritimum minus foliolis cordatis* C. B. J. B. *minus foliis cordatis* Park.

C. B. prod.

Ad radicem crassâ, lignosâ, rufescentem, parumque fibrosâ folia plurima, densa, carnosâ, lævia, subrotunda, per terram instar cæspis sparguntur, in quibusdam plantis obtusa nullique mucrone prædita; in aliis in summo sinum habentia, & cordis formam, relictoria: nec quæ *cauliculis* plures, inæuales, trium, quatuor etiam sex unciarum, teretes, nudi prodeunt, in plurimos breves & recurvos ramulos diviti, *stoculis* frequentibus, parvis pallide rubentibus onusti.

In liore maritimo circa Massiliam & Livornum reperitur.

Locus.

* 4. *Limonium parvum Bellidis minoris folio* Bauh. pin. *pumilum* Clus.

Clus.

Multis exiguis foliolis, Bellidis minoris penè foliorum instar à summa radice prodeuntibus præditum est, inter quæ *cauliculis* prodeunt frequentes, elegantissimæ stoculis onusti. Ejus radix Bæx radicis similis erat, minor tamen & subrubra.

Circa

L. vii. Circa Valentiam Hispaniæ observavit Clusius: *D. Magnol* in maritimis versus Peraltæ & Magaloniam.

- * 5. *Limonium minus annuum bullati foliis*, vel *ebulatis* Boccon. Monsp.

Magnol.

Folia multo quam in Bellide minorâ producta, plurimis exuberantibus evasperata, subius rubra. Cauliculum habet palmarem, in quo flores quinque foliis reclusis constantibus insunt, pallide purpurei, cum linea in medio intensius purpurea. Radix parva, quæ singulis annis perit. Oritur in maritimis montis Ceti, & in locis liciis ultra pontem Salenorum ad dexteram.

L. viii.

- * 6. *Limonium lignosum gallas ferens* Bocconi.

Boccon.

Pulcherrimum (inquit) profecto est Limonii hoc genus, etiam baciferæ Salvie, in calidis Cretæ locis proventienti, raritate & elegantia par. Radix ei lignosa, coloris rubri Brasili, humano crure subinde crassior atque prolixior: ab hac cauliculi plures, in multiplices alas distributo, humi sterantur, Polygoni maris modo, circa quos folia Oleæ vel Halimi vulgaris amula conspiciuntur, tactu porius nodulorum seu tuberum proventientium copiam onusta Ramorum pars superior. Ex istismodi gallis nodulifera, atque ex ipsius plantæ foliis sæpe numero procreantur & protruduntur oblonga formati exeunt flures Plumbaginis aut Syringæ coruleæ florum formâ: Gallæ autem interdum quædam glandis magnitudinem aquant.

L. viii.

Agrigeni locis inculis magna fecunditate luxuriat. Ad promont. Pachynum in loco Brazetto dicto abique gallis invenitur: nec mirum, cum Gallæ nihil aliud sint quam excrecentiæ de puncturis insectarum orie, ut sint ovorum & sericum matricis & nitrulæ: Prinde specificæ differentiæ notæ non sunt, sed potius signa, quædam accidentalia & externa, cum unum aliquod insecti genus nature instinctu, unam aliquam herbæ speciem compaginat, quæ ex virolo contactu aut humore immixto apta est in huiusmodi excrecentiam intrinsecere & ovis sativæ commodum hospitium & nutrimentum præbere.

- * 7. *Limonium Siculum folio cordato* Bocconi.

Boccon.

Radice constat pollicaris crassitie non sine fibris: Foliis humi jacentibus longis ab angustis in latitudinem paulatim sese laxantibus, quæ per extremum cordis figuram efficiunt, modo quo pingitur. Caulis brevior est: flores corulei & semen quale in cæteris.

Idem esset cum eo quod à Bauhino describitur in *Prodromo*, nisi obfaret foliorum longitudo, quæ in nostro notata digna est.

L. viii.

Prope Panormum & Asgustam inveni copiosum.

- * 8. *Limonium maritimum frutescens hirsutum* Bocconi.

Boccon.

Densâ ramorum digitalis crassitie congerie fruticat, oblongis, cordatis hirsutisque foliis, crassis etiam, ac instar Sedi cussidam in orbem compositis, ramorum cacumen occupantibus: & quorum centro Cauliculus interdum exit cum flore & semine, uncials vel biuncials, aliquando longior.

L. viii.

In Insula D. Margaritæ & Scopulis faxillæ ad oram maritimam Gallo-provinciæ sitis plurimum oritur.

An hoc à Limonio maritimo minimo C. B. specie omnino differat, merito quis dubitat. Bocconis diversum facit.

Limonium maritimum minimum C. B. *minimum* Park.

C. Bauhinus sic describit.

Tota planta uncias quatuor vix excedit; nam ad Radiculam oblongam, rufescentem, in summo divisa foliola minima subrotunda, crassa, Sedi instar compacta, inter quæ Cauliculi uncials pauculos foliis pallide rubentes vel subcoruleos sustinentes exsurgunt.

L. viii.

Hoc in insula quadam non longe Massilia provenit.

- * 9. *Limonium reticulatum supinum* Bocconi.

Boccon.

Foliis oblongis parvis Monspelienfis non multum absumile est; sed effusa cauliculorum veluti jubâ longè elegantius. Pedales illi sunt & longiores Cauliculi, in ramulos plurimos divisi, qui geniculatim angulosis dereniunt, atque hinc inde flectuntur, & sese invicem secant, ut incrementi progressu, multiplici atque numerosa in semetipso implicatione, visenda novitate reticulæ speciem rite figurent.

Huius Limonii satis ferax Melita est. Idem etiam invenit D. Magnol prope pagum Peraltæ non longè Monspelio, in paludibus quæ sunt prope locum dictum *les Boullides* permixtum cum Narbonensi

nenfi Oleæ folio, Septembris mense florentem. Observavit etiam D. Wheeler alibi in Græciæ venientem locum excedit. Vide ipsius Itinerarium.

10. *Limonium foliis sinuatis* Gar. peregrinum Rauwolfii Park. peregrinum, folio Asiæ C. B. *Limonium quibusdam varium* J. B.

Clus. T. B.

Multa ad eodem radice producit hæc planta folia, palmum aut amplius longa, binas uncias lata, creberrimè profundioribus incisuris divisa, ut quodammodo Alpegni folia imitentur, subhirsuta, crassiusculo nervo prædita, subastrigentis saporis, humi in orbem fusa; inter quæ excrebant aliquot cubitalis longitudinis aut ampliores caules, firmiores, satique alperii, tribus membranis crispis cavallâ alternatis, tribus, angustis triangulique foliis, tres uncias plus minus longis acuminatis, per in Graminis cyperoidis aquatici foliis similibus, & iis quidem rubidis etiam & alperis cincti: definitis simul conjuncti emergebant terni, quaterni parvi calyces, per oras striati & fimbriati, coloris cælestium alius affluenter quingue foliis proflus nervis constantem, & aliquot candida staminibus. J. Bauhinus paulo aliter describit flores hoc modo;

Extremis ramulorum hærent numero, congesti flores, Echii horum modo nonnihil recurvi, corimim, Scabolla Hispanice florum singularibus foliis pares, nec ita distincti figurâ. Calyculi uniuscujusque floris, pluribus contexti segmentis, lanugine alperiuscula horrent.

Radix in planta Clusio descripta oblonga erat & crassiuscula, à capite ad imum sensim gracilescens, & raris, brevibus, tenuibusque fibris prædita, fusco cortice tecta, intus rubra. Perennem esse conjectabatur Clusius; nobis autem certo conficit, cum in Sicilia effluem.

In Sicilia ad mare variis in locis oritur. Nos in insula ad promontorium Pachynum, & ad promontorium Cercido dictum non longè à Castello Pazallâ observavimus, utrobique copiose. In Malacensi Bætica portu observavit Augerius Clusius; circa Gades Boetius.

Non est hæc planta vera & genuina Limoni species, sed quia ab omnibus qui de ea scripserunt Botanici hæc refertur, iis subingentibus duximus. Descriptio imperfecta, omnis feminum numero, figura, conceptaculis nos incertat relinquit ad quam Classem proprie pertinet.

In planta in Sicilia collecta quam siccam observat D. Phil. Skipper, flores densi stipati erant, ad modum ferè florum compositorum, linguli autem monopetali, campanulas imitati, margine integro & minime dissecto, crispo tamen nullis calycibus tecti: verum eorum tubi substantiæ erant solidiores & durioris coloris lætici aut leucophæi obscurioris in fisco, & in se continebant vel seminis vel vasculi feminalis oblongi rudimentum.

Duo præterea Limoni genera quæ Africana vocat, à Guiljelmo Boelio accepta describit & depingit Parkinsonus: Primum humilior erat, vix palmum altum, caule adinstar Rauwolfiani alato; dularis floribus pallide ceruleis.

Secundum elatius, cubitali prope modum altitudine caulibus pariter alatis, ramosis, ramulis lentis & lignosis; foliis prioris similibus, ut & foliis: ut præcipua differentia sit in magnitudine. Hæc ex fide.

- * 11. *Limonium foliis elegantissimis* Francisci de Honuphiis.

Honuph.

Multa à radice pollicaris crassitudinis folia producit, oblonga, viridia, levia, crispa, in acutum apicem desinentia, humi procumbentia alia, alia verò surrecta, ex adverso nascentia: & quorum tunc caules exeunt pedales, ramosi, rotundi, firmiores quam in cæteris Limonibus, aliquando alati, terni aut quaterni circa imum expansi, ubi florum elegantissimorum copia insidet, qui corollam annatis constantibus, & calycibus brevibus foliosis, viridibus, acutissimis & veluti impositis compositis prodeunt, comam argenteam & veluti geminis onustam consistentes; & ex hinc pulchritudinis speciosæ. Totius plantæ sapor amarulus & salis. Semen nobis ignotum (quia minime hactenus protulit) ut & locus natalis.

Planta est exotica, ex America in Europam illata, à mira colorum in ejusdem plantæ floribus varietate dicta. Ejus note sunt ramuli non sibi ex adverso è foliorum sinibus egressi, sed singuli alternatim ex hac & illa parte, flores speciosi, calici, variorum non raro in eadem planta colorum.

1. *Mirabilis Peruviana* Gor. Park. *Habul Indi sive Admirabilis Peruviana* Clus. *Solanum Mexicanum flore magno* C. B. *Tafinum Mexicanum sive Flos Mexicanus multis* C. B. *The Jewel of the World*.

Clas. F. B.

Radice nititur crassa, Mandragoræ simile, cubitalem longitudinem sæpe excedente, paucis fibris donata, circulus Machvæe instar, si transversa secetur, ostentante, foris nigri, intus alba, sapore primum satio, deinde nonnihil acri, & fauces vexante, quæ terram versus in cervicem paulo minorem, regulam desinit. *Caulis* promit cubitalem aut bicubitalem, vel etiam interdum amphorem, pollicari crassitudine, succulentum, firmiter, ex viridi flavescentem, frequenter, ut Hallanina femine caules, geniculatum, & in multos ramos, eisdemque similiter nodosos divinum, qui ex ipsis prodeunt non bini utrinque ex adverso oppositi, (ut in aliis caulibus foliis biugis cinctis fieri solet) sed singulares, duntaxat, idque alternatim, ita ut qui ordine sunt impares [primus seu infimus, tertius, quintus, septimus &c.] in eandem stupis partem spectent, & rursus qui ordine pares [secundus, quartus, sextus, &c.] in contrariam. *Folia* in singulorum ramorum nodis bina, adversis pediculis semper nascenda, Siliquæ foliis panis similia, viridia, satis carnosa, succulenta, circa pediculum ampla, extremo mucronata, quæ trita Siliquæstri gravem odorem, gustata verò ingratum saporem, & tandem illius vel foliorum Tabaci etiam acrimoniam propemodum referunt. *Floris* in extremorum ramulorum alis singulis, longi, concavi, in quinque sinus antequam aperiantur complicati, explicati verò Tabaci floribus non valde dissimiles, non tamen in mucronatis angulos ut illi desidentes, sed in obtusos, Convolvuli florum instar, Tabaci floribus etiam ampliores, elegantissimæ interdum purpuræ sive Kermesino colore nitentes, nonnunquam lateritii, aliquando flavæ aut pallentes, interdum prorsus albi, vel exalbidæ duntaxat, nonnunquam obsoletæ rubentes aut flavescentes, sæpissimè binis coloribus simul elucescentibus multifariam virgati, aut maculati, aut variegati; odoris satis suavis & Narcissium quidpiam referentis, sex oblongis staminibus, filisque paulo longiore & medio flore emergentibus. Valde autem caduci sunt hi flores; nam cum noctu explicari incipiunt, postriede sub horam octavam antemeridianam (per æstus præsertim) deie contrahere incipiunt florum Convolvuli modo, at temperiore autâ integro nonnunquam diæ expansi permanent, & sub noctem duntaxat contrahuntur, singulis tamen diebus alii recentes aperiantur, qui si integri quotidie decurrant & inter chartas reponantur (diu enim colorem retinent) atque deinde inter se conferantur, iidem quidem coloribus constare deprehendentur, at eorundem sita & mixtione inter se variare. Diutissime viret, & à Julio mense ad Octobrem usque (nisi pruinæ interveniant) numerosa florum sobole luxuriare solet. Calyculi flores amplectentes in quinque mucronatas lacinias sunt divisi, virides & quasi membranacei, in quibus unicum semen nulli membrana five pericarpio conclusum mucrone, cui flos infidit, obtusulo, infra verò, quæ cauli adhaeret, parte tanquam exigua coronâ ornatum, pentagonum fere, bacca myrti propè magnitudine, initio viride, maturitate fuscum, & quibuldam veluti tuberculis oblitum, vel levissima commotione decidens, nucleumque continens album, qui tritus in candidissimam, & amyli instar niveam friabilemque pulverem resolvitur.

Radix vivax est, verum in nostris regionibus, si in terra relinquitur, brumali frigore & humore corrumpitur. Asservari potest vel arenâ obruta, vel chartâ emporætica involuta, & in loco siccò non nimis calido reposita. Sed exigui momenti (inquit Clusius) est compendium illud conferendum hyme radicem, nam novo vere terræ commissa floribus profertur quindecim diebus antequam illa plantæ quæ femine terræ eodem tempore credito sunt nata.

Plantæ ex femine cui rubri flores insident ortæ, nullos alios flores dant quàm rubros: idem evenit in femine aliorum colorum floribus succedente satio. Plantæ enim inde enatæ nullos producent flores diversorum colorum. Quocirca si flores variegatos desideras, oportet ut femina, quibus flores variegati insident serenda eligas.

Nihilum dum hujus plantæ in medicina usus est. Ejus quæ vario est flore radicis duas drachmas intus sumptæ egregiè aquas educere ad Clusium scripsit Cortilius.

Ex farina panis comestur. Radix tuberosa comestur. D. Palmer.

2. *Admirabilis Peruviana rubra aliud genus* Clus.

Clas.

Quæ hujus generis plantæ Clusio enatæ sunt superiore genere longè ampliores erant & latissimè ramos spargentes. *Folia* in hoc genere magis atra, magisque splendens, alterâ parte magis pruinula, & inferioris sium exortum in nervo habentia. *Floris* oblongiores, tenuiores, externâ etiam parte minus ampli: *Semen* brevius & crassius; *Radix* etiam brevior & crassior altera.

Magis ferocia est reliquis, & nisi Solem valde apricum habeat vix ad frugem pervenit in frigidioribus regionibus.

Illud mirum in omnibus his plantis & observatione dignum, quòd cum tabescere incipiunt, primum folia, deinde integri ramorum articuli simul decidunt, & circa nudos jam remanentes nodos candida quadam efflorescentia interdum adnascatur, quæ temporis successu concreta talis gustum retinet. Clas.

3. *Sola-*

3. *Solanum Mexicanum Tafinum Indicum dictum flore minore* C. B. *Prod. Solanum Mexicanum parvo flore sive Mirabilis Peruviana minor* Park.

C. B. Prod.

Hæc à vulgari in hortis culta potissimum magnitudine differt, omnibus plantæ partibus minoribus, & foliis rotundioribus existentibus. Totus flos unam quintam partem majoris non affligitur, ita ut hujus quini flores majoris unum in circumfrentiam non aquant. Stamina & stylus longius extra forum producantur. Semen quadruplo minus est.

4. *Atayari seu Mirabilis Mexicana* Hernandez.

Hernand.

Folia fert hirsuta & mollia, & figuram cordis, quamquam longiora sunt, æmulantia: *caules* numerosos, geniculis rubris interstinctos: *floris* extra rubros, intra verò candentes, palmum longos, calicem prolixiorum formâ, ac radices fibris similes. Saporeni & odorem Anisi præfert, non sine quadam acrimonia.

Frigidorum montosorumque locorum alumna est, & flores Septembri mense emittere solet. *Locus* & Hæc planta omnibus suis partibus in tantum differt ab Admirabili Peruviana, ut non tantum spe, Tempus, cie, sed etiam genere ab eadem differre videatur.

C A P. VII.

Linaria adulterina Gor. *enac. montana fuscis albicantibus* C. B. *Linaria similis* J. B. *Pseudo-linaria montana alba* Park. *Anonymus Lini folio* Clus. *Passard Tead-flar*.

Clas.

Edales habet ramulos, duos, ex viridi pallescentes, & in his multa folia, temere sparsa, nullocum ordine disposita, dura, angusta, longiulcula, Lini foliorum æmula, ejusdem cum ramulis coloris, qualis in Ruta montana elucet, h. e. ex viridi pallescentes, gustu nonnihil acidum primum, deinde amaricante. Extremi cauliculi in multos ramulos five pediculus dividuntur, qui do primis, deinde amaricantes, quæque foliolis stellatim decussatis constantes, cum aliquot interioribus *filamentis*, qui tandem in singularem *semina* efformantur, pentagona, duro corio five putamine medullam album continentia. *Radix* canicam, multifida, perennis & vivax, annuatim novos ramulos, five virgulas producentes, nonnunquam etiam serpens Linariæ repens instar.

In montosis cretaceis apud nos invenitur. In edioribus herbosissimè locis agri Viennensis copiosè nascitur. Clas.

C A P. VIII.

Passerina Tragi J. B. *Passerina altera* Gor. *Lithospermum Linariæ folio* C. B. *Lithospermum Germanicum*, *Passerina Tragi* Park. *Linaria altera borjodes montana* Col.

J. B. Col.

Ingræ Passerine huic plantæ nomen fecere *foliola* acuminata, aviculæ jam dictæ linguam imitantia [Col. angusta & parva, Lini æmula, sed minor] alternatim posita, rarius adversa, *cauli* dodrantali, interdum etiam pedali & altiori, recto, tereti, folido, lavi, virenti, sæpe simpliciter, interdum ramoso & alis undique diviso fine pediculis adnata, sapore viciado prædita. Caulis à radice ad alas usque plerumque nudus est, foliis facili defluentibus, atque exortis sui signa relinquens, ut in Tithymalo. Summas alas ab imo ad summum usque *fructibus* singulis, binis, aut plurimum ternis, pyramibus, parvis, Lithospermi seminibus multo minoribus relictas habet: in quibus *florum* rudimenta insunt lutea; nam flores non semper observari possunt aperti, qui passim sunt, calathici formâ, ex herbaceo flavescentes, oris in quatuor lacinias divisi. *Radix* biturcata, fibris raris divisa, alba & lignosa. Fructus cortice virente exuto libro intus nigro regitur; medulla verò interior alba est.

In arvis demetia legere circa Basilicam, Geneviam, Monspelium, &c. frequentem observavimus. *Locus*.

C A P. IX.

De Agrimonia seu Eupatorio Græcorum.

Agrimoniæ cum Lexicographis dictum putamus hanc plantam quia in agris abundat, potius quim, ut nonnullis placere videt, ab *Agrymonis*, quia mædæ *ad ægrymonis* sive *Agrymonis*, i. e. vicio oculorum.

M m 2

Eupato-

Eupatorium Græcis dicitur ab Eupatore. Plin. l. 25. c. 6. Eupatoria regiam auctoritatem habet. Sunt qui velint nomen ab inventore Michridate cognomento Eupatore habere. Hepatorium etiam dicitur ab Hepate, cui modetur.

Floribus hexaphyllis fumus seminis innascentibus, seminis ipsis lappacis deorsum nutantibus, foliis pinnatis à reliquis sectionis facie distinguitur: ad quam (ut verum fateamur) propriè non pertinet, quoniam ejus lappæ seu edhini vascula feminalia sunt, duobus plurimum intra nucleis seu seminibus latentibus, non femina nuda. Verum quoniam integri plerumque decidunt tenuiori more, nec unquam fronte aperiantur, & à Botanico vulgo pro seminibus habentur huc eam impræsentiarum retilimus.

A. 1. *Agrimonia* Ger. *vulgaris* Park. *Agrim.* seu *Eupatorium* J. B. *Eupatorium Veterum* seu *Agrimonia* C. B. *Agrimony.*

J. B.

Caulis ut plurimum erigit singularem, cubitum & sesquicubitum [interdum duos tréve cubitos] alium, teretem, hirsutum, medullâ fâctum, foliis per intervalla cinctum alternatim positus, palmo longioribus, ex quatuor forte foliis utrinque pinnatim sitis, circumque dentibus majusculis serratis, venosis, brevi & vix conspicua lanugine hirsutis, extremo impari, multis minoribus interjectis, composita, sapore subacri cum quadam adftrictione. *Floris* suavescentes, longa fere alternatim scapo medio adnascuntur, atque etiam summis ramulis, velut in spicas digesti, croci, pentape-talis, fumis lappulis infidentes. Marcescentibus floribus lappule deorsum reflectuntur, & singule geminum nucleum continent. Ad basin uniuscujusque folii binæ appendices velut auriculæ caulem amplectuntur. *Radix* in nigrum vergit, crassa, sapore altringente donata.

Locus.
Vires.

In satiorum & viarum marginibus, & circa sepes inque pascuis passim provenit. Æstate florescit. Hepatica nobilissima imprimis est (unde & Hepatorium dicitur) vulnerariaque: ideoque usui creberrimo venit in morbis ab Hepatis imbecillitate ortis, ut sunt hydrops, cachexia, icterus. In usu etiam est in catarrhis, tussi, mensesque retentis. Extrinsecus adhibetur sâpissimè in balneis & lotionibus.

Autore Rondeletio Agrimonia cum aceto forti emplastri modo imposita verrucas tollit, fortè ætiam *solum hoc præstat*.

Pulvis Agrimonie fuscatus, & in vehiculo idoneo quocunque exhibitus à Riverio *Prax. & Observ.* plurimum commendatur in mictu involuntario nec sine ratione; adstringit enim satius validè. *D. Hulse.*

Casalius Agrimoniam vulgarem Eupatorium Græcorum non esse contendit. Eupatorium enim est ex herbis aromaticis; at Agrimonia plantam totam neque saporem ullum, neque odorem ostendere præterquam fuscitatem in ore. At Maio mense (referente Trago) radix dum adhuc tenera est odoratissima deprehenditur. C. Hofmannus odoratissimam invenit æstate media. Varias ergo (ut verisimile est) pro ratione loci.

Singulare est & certum experimentum Joannis Frengii inflammationis testium abigi, si Agrimonia in aceto vel vino cocta calidè cataplasmatiss formâ scroto applicetur; recipi quoque eam in poriones vulnerarias felici successu lippis & conforibus notum est. *Sim. Paulus.*

Quin & decoctis quæ hinc Venerea laborantibus imperantur utiliter remiscetur: nonnulli etiam fortis formâ topis applicant ad mitigandos nocturnos dolores artuum. *Idem.*

Aquam ex ea destillatam commendant ad oris ulcera; eandem Pet. Bembus efficacissimam contra calculum expertus est. *Idem.*

Inter specifica adversus maniam habetur Agrimoniam aqua fontana decocta. *Doleus Lib. I. C. 5. S. 18.*

2. *Agrimonia odorata* Park. *Cam.* *Eupatorium odoratum* C. B. *Eupat. alterum odoratum & aromaticum* Col.

Col.

Agrimonia vulgari adeo similis est, ut vix una ab altera nisi naribus adnota dignoscatur. Cum autem Agrimonia inodora & ingrata est, hæc adeo odorata est & aromatica, ut ab illa diversum quidem esse, nisi flore & fructu eadem esset, judicare. Verum si rectè expendatur effugis plantæ, minor parum est & rotundior lobo, sed vix differente, colore vero pallidior, rætu viscoso & odoris fragrantia nobilior, & sapore aromatico jucundissimè adstringente. *Radice* ex nigro rubente fibrosa: reliquis vero eandem dicat. Æstate & Autumno etiam invenitur perfecta.

Planta sequens Agrimoniam propriè dicitur species non est, cum fructum lappaceum non producat: nec fans scio an ad hanc sectionem pertineat necne.

3. *Agrimonia similis* C. B. *Agrimonioides* Park. *Col.* *Pimpinella folio Agrimonie nemulus*.

Col.

Hujus *radix* parva est, fibrosa, lignosa & rubescens. *Folia* habet terre proxima longis, hirsutis dorantibus, rubescentibus petiolis harentia, *Fraxariz*, sed nigriora & plura, Agrimonie modo disposita septem, inter quæ alia magis parva intesunt, ut in Agrimonie etiam observatur, *divisula*, molli, per ambitum serrata, denubus Agrimonie minoribus & acutioribus, verum folia rotundiora sunt. *Caulis* producit plures, veluti lupinos, hirsutos, rubentes, alis tribus vel quatuor divilos; in quibus folia minora hærent, pauciora atque rotundiora, auriculæ habentia circa caulem, ut in congeneribus: in quorum summo tres aut quatuor simul insunt utriculi hirsuti, cymorum formâ, parvis, multis incutis per oras fimbriati, litreum habentes *florem* parvum Agrimonie, quem in aliquibus locis vix exerit, sed intus post illum fructum concepit: quo decilo *fructus* producat, oblongus, rotundus.

rotundus, Tricici grano aequalis, Lagenarie cucurbitæ modo binis ferè tuberibus formatus; & perferus ex se decidit, hantem utriculum relinquens. Sapore est abstergente, ficcato, & amaro. O. dorata etiam est, media inter suavescentem & vulgarem Agrimoniam.

Aprili mense flores & Maio perficitur, locis incultis inter vepres & frutices ad Matessi radices & Septentrionem respicientibus, & etiam Æquicolum montibus.

Tempus & Locus.

C A P. X.

A. *Circea Lutetiana* Ger. Lob. *Lutetiana major* Park. *Solanifolia Circea dēta major* C. B. *Ory-mastrum verrucarium* J. B. *Enchanters Nightshade*.

Radix alba, crebris intercepta geniculis oblique sub terra reptat, fibris subinde demissis. *Caulis* pedales aut cubitales, erecti, tenues, medullâ fâcti, vix culmum crassi, teretes, brevi lanugine hirsuti, non ramoli. *Folia* ex adverso bina, pediculis feminalibus aut digitalibus insident, latè basi, mucrone acuto, raris circa margines denticulis. Summi caules in spicas *florum* longas exeunt, floribus rariis dispositis, albis, parvis, binis petalis bifidis contantibus, cum duobus staminibus & stylo. *Calix* pariter bifidus. Singuli floribus singula succedunt *semina* lappulata, deorsum reflexa. Florum pediculi tenues, breves, nulla ad exortum suum apposita habentes foliola feu ligulas.

In umbris humidis, inque sylvis & ad sepes non rarò provenit. Plantæ huic natura *herm* bolum dedit, & quidem soli ex omnibus quæ in Anglia sponte proveniunt, nobis saltem observatis. *Fab. Columna* duas præterea meminit dipetalas, nimirum Hypocyon legimum *Clusii*, seu Cuminum siliculosum *Maitri*, cui tamen *Clusii* *herm* hexaphyllum tribuit, petalis duobus reliquis multo majoribus. Ego quamvis plantam ipsam in transmarinis viderim, non tamen *herm* adeo curiosè inspexi & observavi; & *Alpinus facie novam plantam* à se in Phrybasano descripsit. Quicquid sit, *herm* bifolio unà cum *fructu echinato* planta hæc ab aliis omnibus hæctenus descriptis abundè distinguitur, ut prolixa descriptio ei non sit opus.

Locus.

Circea Lutetiana minor Park. *Solanifolia Circea Alpina* C. B.

C A P. XI.

De Pimpinella sanguisorba.

Pimpinella recens vocabulum est (ut & Bipinella) à foliorum binis ordinibus pennatim seu plummatim, digestis sumptum, vel à forma ancipitis securis five Bipennis. Sanguisorba dicitur quòd sanguineos fluxus sistat & forbeat. Hujus nota generice sunt folia pinnata, spicæ crassiores & seminibus densè stipatis; femina tetragona, quibus flocculi insident.

A. 1. *Pimpinella vulgaris* five *minor* Park. *bortensis* Ger. 7. five *sanguisorba minor hirsuta*, & 8. five *minor* Lævis C. B. *Sanguisorba minor* J. B. *Burnet*.

J. B.

Radice longâ fuscâ, cum amaro aliquo adstringente, tenui, ex pluribus in unum coeuntibus composita nititur: ex qua *caulis* attollitur pedales & cubitales, spadicæ, angulosi [& ramosi] in quibus *capitula* glomerata pluribus *viscibus* confertim congestis, quorum singuli ubi quaterna foliola, extra purpurascens, intus *viscibus* explicaverint, lamina numerola ostentant nuncleata, nunc purpurascens, breviora aliis, aliis musculo bartio unciali circiter dependentia. Singuli autem flocculi singulis *seminibus* nudis, brevibus, quadrangulis, per maturitatem cineres insident. *Folia* ab una radice numerosa, Melonis odore saporeque cum adftrictione, & pluribus foliis pinnatim ad pediculum seu costam tenuem, rubescentem, hirsutam adnexis, exiguis, fibrotundis, circumquaque profundè serratis, suprà parte atro-virentibus, prona glaucis composita.

In montosis pratis & pascuis præsertim loco cretaceo frequens invenitur. Hujus radice adnascitur quibuldam in locis granum rubrum, quo utuntur tinctoris ad colorem Carmesinum, unde sunt qui pro cocco habent, & Coccum radicem appellant, montibus Lacuna & Angullara.

Que de hujus viribus traduntur ad duo capita reduci possunt. 1. Quòd sit cardiaca & alexipharmaca. Hinc vires vix injiciuntur ad cor exhalandum, eique gratiam conciliat communicat sapore & odore aromatico, Melonis amulo: præsertim etiam à peste & morbis contagiis. 2. Quòd sit astringens. Hinc usus ejus in profluvio mensium eximius, in fluxu alvi, hamorrhagia quacunque, in vulneribus & ulceribus hiccandis, glutinandis & lanandis.

D. Bowle pulverem herbe aut radices exsiccatæ cum saccharo rosato exhibere solitus erat in hamorrhagia narium, sputo sanguinis aut tæbe pulmonum. Idem inspersus [sine saccharo] ulcera cancro-crofa compellit nec latius seipant.

Locus.

In mictu sanguinis laudat conservam superbibiti aqua Solenander 3. Consil. 27. Idem non repudiavit radicem conditam, Saccharowe obductam.

An herba astringens utilis esse possit in arena & calculo, ut nonnulli volunt, Lectori considerandum proponimus; item an leni indurato, an Alci incipienti conducatur.

Henricus II. Galliarum Regis venator bona fide asseveravit Pimpinellam ad praecavendam hydrophobiam tantum vim obtinere, ut quicumque cum aliquot diluculis, vel in acetanis, vel alio quovis modo preparatam comederit, nihil inde incommodi sentire possit. *Palmat. de morfa cava rabidi.*

Panchoyus refert Regem Chabam, finito quodam praelio 15000 vulneratos usu Pimpinellae restituisse.

2. *Pimpinella sivebrii* Ger. *major vulgaris* Park. *sanguisferba major* C.B. *Sanguisferba major flore spacio* J.B. *Great Burnet.*

Radix huic crassa, oblique acta, cum amaro aliquo astringens. *Folia* plus quam duplo majora sunt quam Pimpinellae minoris, novena aut undena ad unam costam adnexa, Betonicae foliorum amula, profunde serrata, glabra, odore & sapore eodem cum minore, alternatim caulibus adnata. *Caulis* teretes, tenues, leves, bicubitalis & altiores, intrus concavi, striati. *Floris* in spicas breves, habitiores seu capitula oblonga glomerati, spicacei, terraperali, singuli singulis infidentes *seminibus* oblongis, quadratis. *Florum* spica caules terminant, nec ullum eis supponitur folium.

In palustribus & pratis humidis & lutois nascitur.

- * 3. *Pimpinella sanguisferba inodora* C.B. *prod. minor inodora* Park.

C.B. *prod.*

A sanguisferba minore vulgata differt foliis & odore. Nam in hac folia longiora sunt quae in illa magis rotunda: in hac inodora quae in illa odora.

Hispaniae indigena est.

4. *Pimpinella maxima Canadensis* . . . *Cornuti max. Americana* Park. *Great American Burnet.* P. *Sanguisferba bortenensis maxima* Ger. *emac.*

Corn.

Radix vasta & carnosioribus fibris ducta *caulem* facit vere desinente procerum, rotundum & articulatam geniculis, à quibus egerminant ramuli plures, ex intervallis foliis donati, Pimpinellae nostrae majoris effigie & colore similes. Cauliculi apices non in globum aut in glandem abeunt, sed mille foliis in longiore spicam compositis fastigiantur. *Floris* alternis vicibus hiant, aperitur inferior primus, superiores postremi: singuli quatuor foliolis fuscato, veluti plicati aut contracti marisupio rotundi sinus referentes. Ad hujus cavitatem tres aut quatuor apices funduntur. *Flis* ex viridi subalbescit. Sapor, odor, color, nullatenus à vulgari nostrate differunt.

Hujus est & alia species, ad eam omnino accedens nisi quod spica fit brevi, glomerata, pariter tamen rubra. Utraque folia gerit longiora & magis serrata quam nostrae major.

5. * *Pimpinella Agrimonoides.* Morif. *Prael.*

Morif.

Hujus folia primà facie Agrimoniae foliis quam proximè accedere videntur, suntque pariter hirsuta & villosa, rachi seu nervo medio aliarum Pimpinellarum modo adnexa, uno extremum claudente: gratissimum contrectata spirant odorem. *Caulis* pedalis in quorum cynis proveniunt spicae glomeratae, seminibus striatis gratissimi odoris onusta.

- * 6. *Cuminum sivebrii* Park. Ger. *sylv. capitulis globosis* C.B. *sylv. primum, valde odoratum, globulosum* J.B.

J.B.

Variè divaricatos ramos dodrantales, teretes habet, medullà candidà plenos: *folia* palmum longa, pinnata, Pimpinellae Sanguisferbae foliis similia, foliola singularia profunde serrata. Extremis ramulis haerent glomerata *capitula*, è villosis candidis penicillis, quibus semina adherent, congesta; quibus subjecta sunt radiata foliola, profundius incisa & veluti spinosa. Morifonius nostrae semina plenius describit hoc modo. Semina singularia producta, non binatim juncta, ut in Umbelliferis oblonga, in superiore & tenuiore parte hirsuta, seu villis pappifive plumis donata, reticulo quodam ex quatuor pinnatis seu plumosis carinis & lobis plurimis angulosis veluti laneis composito mirabili natura artificio circumvallata.

Odore ad Pastinacam tenuissimam accedit: Cuminum nec odore, nec sapore refert.

Locus glareosis circa Aquas Sextas Gallo-provinciae ubertim crescere scribit Lobelius in *Adv.*

Folis & capitulis ad Pimpinellam Sanguisferbam accedit, Seminibus papposis ad *Valerianam*.

C A P.

C A P. XII.

De Thaliastro.

Thalistrum seu Thaliestrum, *Θαλιστρον* & *Θαλιετρον*. Similitudo figurarum *α* & *η* scripturae varietatem peperit. Fortè à *thalis* viro, dictum est, eò quod dum germina protrudit eleganter vireat.

Ejus characteristice sunt folia umbellatarum in modum divisa, flores staminosi, semina ut in umbelliferis striata. Nonnulli tamen species Thaliestri dicti semina foliulis inclusa gestant.

1. *Thaliestrum majus, foliulis angulosis, caule laevi* J.B. *majus florum staminibus purpurascens* C.B. *montanum flore purpureo* Park. *montanum* 3. *Clus.*

J. B.

In cubitalem vel sesquicubitalem altitudinem excrevit, ramosis, rigidis, politis laevibusque & cavis caulibus donatum: *folia* Aquilegiae laevia, eisdem parè coloris, & ferme inodora, antia cum acrimonia: flores seu mulcaria conferta, ex radiatis *staminibus*, in orbem actis. *Viola* nigra purpuram referentibus, *apicibus* tamen obsoleto colore luteo præditis, compediti fibrosi, multiplices, tenues, externè nigricantes, internè alba, sapore non ingratis, quousque veluti costis constant. *Semen* in foliulis angulosis, tenue, longum, fuscum.

In sylvis Jurae montis propè *Thuri* observavimus: J. Bauhinus in monte Saleva propè *Genevam* florentem Junio, & Julio *semine* maturo.

Thaliestrum montanum album C.B. *montanum album* 1. & 2. *Clus. montanum majus* Park.

Solo floris colore à precedente differt. Duplex est (inquit C. Bauhinus) unum aliis excrevit, flore candido admodum gravis odoris. Hoc est Thaliestrum montanum 1. *Clus. montanum majus* Park. alterum flore albo etiam, paulò humilius, minus ingratis odoris: quod Thaliestrum montanum minus album Park.

2. *Thaliestrum speciosissimum glaucum semine & caule striato* J.B. *thal. majus flavum staminibus luteis vel glauco folio* C.B. *thal. majus album Hispanicum* Park. *thal. majus Hispanicum* Ger.

Hominis interdum proceri staturam aequat vel etiam superat, *radice* flava, multas fibras à latere oblique circumquaque spargente, sapore amaro. *Caulis* autem rectus, singularis, nullis aliis ramisve brachiatus (Parkinsonio in duos tredecim ramos divisis) purpurascens, manis, crassitudine digitalis, perquam longis internodiis interceptus. *Folia* ex articulis nascuntur, quos vaginà amplectuntur, Thaliestri majoris nigrioris latiora, si singularia spectes, colore utrinque subcaeruleo vel glauco, sapore amaro & acri, odore gravi. Summum caulis fastigium in furculos aliquot abit, quibus flores infident mulcoxi ex meris fibrillis luteis compositi. *Semen* tegitur tunica tenui, non anguloso foliulo.

3. *Thaliestrum Canadense* Cornuti. *Thaliestrum Americanum* Park.

Corn.

In Canadensi solo nascitur Thaliestro similis bicubitalis planta, foliosior tamen florisque elegantior, quae caulibus ab radice multis frutescent, atro-purpureis, geniculatis per intervalla, quibus & hinc inde plures adnascuntur cauliculi, foliacei quadam valvula candicante à primario caule separati. *Folia* habet Aquilegiae & ordine & figura similia, colore tamen glauco diversa. *Floris* in cacumine mulcarii specie, globulis multis dilute purpurascens conflatur, qui dum dehiscunt singuli in quinque folia divisi mille alba filamenta ostendunt, quibus luteus apex præficuntur. Julio mensis singula filamenta dum deficiunt in rotundam *semina* degenerant, longiuscula, triangularis formæ, extante quadam per singulos angulos epiphylli membranacea. Sapor totius plantæ dulcis est, radique dentibus præmanis, & lingue apposita substantia pinguis & viscidioris esse sentitur, cum pauca admodum acrimonia.

Glutinandis vulneribus præfens est remedium si contusâ apponatur: ex aqua cocta suppurationem molitur.

Habetur, autore Parkinsonio & minor hujus species floribus purpureis, apicibus flavis.

Varietati.

- A. 4. *Thaliestrum sive Thaliestrum majus* Ger. *majus vulgare* Park. *majus siliquis angulosis aut striatis* C.B. *nigris, caule & semine striato* J.B. *apudbot. sine.*

J. B.

Pulchre virentibus foliis, licet saturatis tinctis, splendentibus tamen, longis, angulosis donatur. *Caulis* rigidus, striatus, inanis virentem, & ad viri altitudinem, & majorem aliquando, excrevit. *Flores* perquam exigui, herbei, pentapetali, calicem exsertes, cum numerosis intrinsecis *staminibus*, prælongis, ex herbaceo flavescens. Singulis autem foliulis singula lucentes *semina*, striata, nuda. *Radix* fibrosa, buxi coloris, ingratis, amaricantis saporis.

In

Locus.

Vires.

Locus.

In pratis, locis humidis & ad rivis non infrequens est. Dodonæus ulterius speciem meminit folio lustratis virente & minore, cauliculo rotundiore, nallique ftrias habente. Verum Dodonæus non videtur Thalictri species probe distinguere. Folia in oleribus admixta alvum nonnihil commovet, autore Dodonæo. Radicis decoctum idem potius præstat. Optimum Rhubarbari substitutum est. D. Palmer.

Thalictris quibuldam in locis in Italia, teste Camerario unatur contra pestem; in Saxonia contra Ictericum.

A. 5. *Thalictrum minus* Ger. Park. C.B. Thal. minus sive Ruta præteritis genus minus, semine striato J. B. *The lesser Meadow-flue.*

Thalicthro majori cum folliculis similibus, non ea tamen ut plurimum huic proceritas: caules tenuiores, non minus tamen rigidi: folia confimilia, crassifolia sed minora, live sit spontanea, live culta, seu & dispositione eadem. Radix tenuis, fibrosa, lutea, repens. Flores ex staminibus componuntur, capitulis minoribus, colore ex fusco ad luteum vergente. Semina striata.

In cretaceo solo circa Novum mercatum, Lintoniam, & alibi ad collum radices in agro Cantabrigiensi copiose, necnon in montibus circa Malham & Settle Comitatus Eboracensis pagos.

* 6. *Thalictrum minimum* satidissimum C. B. Park. J. B.

C. B. prod.

Caulis est rotundo, pedali, in ramulos diviso: folioli pluribus, in tres lacinias divisi, anteriores dupliciter incisi, denticulati, superne atro-virentibus, inferne pallidioribus. In ramulorum fastigiis pappuli parvi, muscoli, ex plurimis staminibus compositi, quibus succedunt exigue valvulae, oblongae, senae, septenae, striatae, apice incurvo donatae, sibi invicem junctae, capillaceo oblongo pediculo insidentes, semen exiguum includentes. Tota planta odorem foetidissimum spirat & in Valesia reperitur.

7. *Thalictrum pratense maximum* Monspeliensium asperioribus seu rugosis foliis. Hort. Blaf. Botan. Monip. Morif. prælud.

Morif.

Ad teretes aut quaternos pedes altitudine ascendit. Folia supina facie rugosiora sunt & dilutius viridia quam pratensis vulgaris. Et tamen à D. Magnol querit, annon sit Thalictrum pratense elatius longioribus & magis atris foliis Claf? Flores edit musculosos, luteos; semina striata reliquorum more.

Locus & Tempus.

In pratis ad levam parum ultra Latera sitis abundat, Junio & Julio florens. An Thalictrum pratense elatius longioribus & magis atris foliis, & quodammodo splendentibus Claf?

* 8. *Thalictrum pratense angustifolium* C. B. *Thalictrum minimum* Park.

A Thalicthro minore montano albo parum differt, foliis scilicet minoribus magisque incisissimis, colore magis glauco seu canescente: caulibus pede non multo altioribus, floribus magis flavis, & radicibus repantibus.

Qu. an à præcedentibus specie differat.

9. *Thalictrum angustifolium* folio Park. pratense angustifolium folio C. B.

C. B. prod.

Radix est flavescens, ex aliquot fibris oblongis crassifolius composita: caule bicubitali, lavi, rotundo, profunde canaliculato & geniculato. Ex quolibet geniculo folia plura prodeunt, in plures oblongas, plerumque angustissimas, tandem & ternas lacinias facta: arcuatis in fastigio in ramulos dividitur, in quibus flores plures, muscoli, pallidi, ad luteum vergentes, veluti in oblonga spica dispositi, quos valvulae tenues, parvae, minutissimum semen continentes, sequuntur.

Ad fluvium Lycum prope Augustam Vindelicorum in Germania collegimus. C.B. In pratis Mi-chelfeldensibus æstivis mensibus floret.

Locus.

CAP. XIII.

De Fumaria.

Fumariae herbae notissima res fumus nomen quondam fecit, quoniam vis illi contra hominis oculos lacrymosa sit, quale in fumo est. Clavitate facit munitis oculis delachrymationemque seu fumum, unde nomen accepit. Plin. lib. xxv. cap. 17.

Fumariae notae characteristicae sunt folia Umbellatarum in modum divisa. Flores spicati ad papilionaceos accedentes, in calcar quoddam retrorsum producti, pedicello è media parte egresso hz-rentes.

A. 1. *Fumaria*

A. 1. *Fumaria vulgaris* J. B. Park. non bulbosa 1, seu Officinarium & Discordis C. B. purpurea Ger. Capnos Lob. Herba melancholicifuga Cat. Ald. Fumitopy.

F. B.

Gusto tota est amara, radice mediocriter crassa, alba, fibrosa modice. Caulis nunc unus, nunc plures, brachiati, angulosi, inanes, glabri, colore parum purpurantes, parum in albo virente. Folia ima ex longis pediculis, laticulis & angulosis, tenuiter diffusa ad Umbellatarum fere modum, glauca, altissimum caulibus adnata. Flores congesti in spicam, quae non è foliis ala oriuntur, sed ex adversa caulibus parte, tenues, oblongi; quos si curiosè contempleris quatuor petalis singulis constareprehendes. Superius & majus in tres partes dividitur, scilicet in supremam, quae in apicem rotundum terminatur, & inferiori floris petalo opponitur veluti labium alterum, pariterque in medio eminente viridi linea insignis est, & laterales duas, quae stamina aliquot apicibus luteis donata continent. Petalum inferius, cui pars summa superioris (ut dixi) respondet, angustum est, & longum, summa parte in rotundum dilatatur, cochleare figura sua referens. Petala duo lateralia exigua sunt & brevissima, in acutum deinentia. Singulis flosculis fingula succedunt semina, subrotunda, cranio similia.

In fatis & aggeribus terrenis frequens est.

Locus.

A. 2. *Fumaria major* scandens flore pallidior. *Fumaria altera* Cæf.

Hæc omnibus suis partibus major est quam præcedens. Flus ei speciosior, coloris incarnati quem vocant, media parte seu labello saturatus rubente: Sapor etiam plantæ quam illius acrior.

Foliorum pediculis vicinas stirpes apprehendit, eodem fere modo quo Nasturtium Italicum, aliis humi provolvitur. Hoc autem ei cum præcedente commune est, ut ab aliis observetur. Ego equidem in hac primum specie qualitatem illam animadverti, Jacobo Roberto monente; cui etiam præcipue & præ aliis convenit.

In fatis, vineis & hortis una cum præcedente reperitur. Hanc esse purpuream alteram Cæf. longioribus caulibus; rarioribus foliis, flore candicante, cui purpureum quid inest; oriuntur magis in parietibus & circa maceries, cum altera in arvis magis proveniat; quam C. Bauhinus Fumariæ nescio cujus viticulis & capreolis plantis vicinis adherentis synonymum facit.

Locus.

Aliam adhuc Fumariæ vulgaris varietatem foliis tenuissimis, flore albo circa Monspeliem reperriri auctor est C. B. & confirmat D. Botan. Magnol, quem consule.

Eadem præcedenti videtur.

Fumaria minor folio oblongo capillaceo C. B. Capnos Cretica Claf. *Fumaria major* Cretica Park. *Fum. altera* tenuior Syriaca Cam?

Claf.

Ex semine Creta allato Clusio natum est hoc genus, Fumaria vulgaris majus, nec minus succulentos habens cauliculos, angulosos, teneros, procumbentes: folia minutum incisa, & capillacea ut Hispanica, sed duriora. Flores confertim in oblongiuscula spica nascuntur, extremis ramis vulgaris floribus candidiores, deorsum spectantes extremam virentem partem occupante fusca macula. Illis succedit semen ut in vulgaris, quod maturum facile decedit. Radix tenuis, flavescens. Annua est ut vulgaris, & Junio Julioque floret.

Fumariam nostram majorem scandentem describere videtur: omnes enim notæ conveniunt; proinde hanc ab illa non separandam arbitramur.

Fumaria purgat bilem & humores adustos, verum magni dosi exhibita. Sto cum illis (inquit Vires. C. Hofmannus) qui aiunt mentem Melue & Avicennæ esse, succum quidem dari debere ad 3v. ad xi, decoctum autem ad xv, pulverem à iij ad v. Hinc clarum & purum efficit languinem. Nostrates verno tempore herbam ipsam in sero lactis decoquant & decoctum propinant ad sanguinem depurandum. Hinc etiam mure prodest morbis omnibus humores prædictos [biliosos & serolos] nem dequantibus, ut Lepra, Scabiei, Pruritus, impetigini, leprosi & similibus curis vitis; aiunt & Liu Veneræ.

Diuretica est ut & sudorifica. Ideo datur aqua Fum. in Lue Veneræ, & in peste cum Theriac.

Obstructiones hepatis refert, perque urinam iterum ducit. Conserva, inquit C. Hofmannus, apud me in magna æstimatione est ad expediendas viscerum obstructions, post universi purgationem.

Succus eius vel aqua destillata oculis indita caliginem eorum discutere creduntur; hinc plantæ nomen, quod claritatem facit inunctis oculis delachrymationemque seu fumum. Plin.

Essentia Fumariæ, idem succum quidem, cum sero lactis in Melancholia per aliquot dies assumi potest. Ob Sal etenim volatile quod continetur non sustinet coctionem. D. Scame è Dol. Lib. 1. C. 9. S. 15.

3. *Fumaria*

3. *Fumaria minor* sive *tenusifolia* *furcella* J. B. *minor tenuifolia* C. B. *Capnos tenuifolia* a Chaf. Lob. *F. minor sive tenuifolia* Park. *Fum. tenuifolia* Park.

Radix est tenuis, simplici, alba, recta descendente, paucis & brevibus ad latera fibrillis donata, sapore amaro & linguam excalescente. *Cauliculi* inde exeunt plures, medio reliquis firmiore & majore, dorsantia, striato, convexo, ad intervalla folia alternatim nascentibus vestito, e quorum alii ramuli exeunt. In tenuissimis caulis & ramulis *florae* in typis breves densitque compacti, vili pulcherrimi colorum varietate. *Flores* singulares (qui non omnes pariter aperiantur, ferius enim summi, citius imi) breves, hiantes, supremo foliolo coloris purpureo carnet, mucrone cucullato, ex luteo viridantes; foliolo gemello subiecto, ceteroquin albo, mucrone atro-purpureo; immo locum obtinet subtenum foliolum, fili instar tenue, coloris carnea. Singulis *flores* singula innascentur *semina*, majuscula, compressa, ad Lini semina quadratenus accedentia, lavia & splendida. *Folia* minora & tenuius disiecta quam in reliquis *Fumariis*, velut *Ruta sylvestris* minime, aut *Chamaemeli*: quae e radice exeunt longis infident pediculis, segmentis autem sunt brevioribus; quae caulis occupant breviores habent pediculos, segmenta longiora. Tum caules tum folia glauca sunt & incana, glauco quodam velut polline aspersa. In foliis nullus aut admodum levis mihi gustanti sentitur amaro.

In arvis inter segetes propè Olbiam Gallo-provinciae oppidum spontaneam observavimus. Invenitur autem per totam Hispaniae regionibus, in arborum marginibus & juxta vias ac semitas, refert Clusio, qui nonnullis etiam Galliae Narbonensis locis observare se meminit. Aestate floret.

Planta quam descripsimus, quàmque Clusius & Lobelius intelligunt titulis superius allatis D. Magnol atque etiam nobis eadem videtur cum *Fumaria tenuifolia* compresso semine, Lini instar *Hort. Blas.* quicquid repugnet D. Morifonius: Nam & Lobelius semen compressum ei tribuit, & Clusius in icona sua hujusmodi semen appinxit, & D. Magnol se cum semine Lini legisse asserit. Certè planta quam nos in Gallo-provincia invenimus huic tam similis erat quam ovum ovo; quamvis in viretis nostris lata (ut rectè Lobelius) caducis & procumbentibus calliculis oritur.

LIBRINONI PARS SECUNDA.

De Plantis Umbelliferis.

UMBELLIFERÆ dicuntur hoc genus plantae, quia earum plerumque flores gestant in Umbella seu Corymbi speciem dispositos. Quid autem Umbella in Phytologia significet Libro primo, qui est de Plantis in Genere explicuimus.

Hujus quidem generis species omnes flores in caulis & ramorum fastigiis coacervatos gestant, non tamen semper in Umbella formam dispositos. Notae ergo Umbellatarum certiores & characteristicae, quae omnibus in universum & solis conveniunt, sunt Flores pentapetali & ad singulos bina semina nuda simul juncta.

Cum autem in unaquaque Plantarum tribu genera intermedia seu subalterna rectè constituere, & notis suis characteristicis definire perdifficile sit, tum in Umbellifarum longè difficillimum, ob tres præcipuè rationes; nimirum, 1. Ob specierum multitudinem: 2. Ob plurimarum etiam similitudinem: 3. Ob nominum confusionem & significationem incertam. Cum enim veteres hoc genus plantas tanquam satis notas & familiares breviter descriperint, paucis & generalibus notis adiectis, Recentiores pro cuiusque capto aliis aliis, & non raro diversissimis plantis eadem nomina accommodarunt. Hinc in Scelchis v. g. Libanotidis, Panacis, Dauci, Ligustici tot fore sententiae sunt quot capita.

Præterea in hoc genere manifestè ostenditur, notas à feminis formæ sumptas non semper optimos esse generum indices, neque quæ feminis formæ conveniunt vel differunt genere pariter convenire vel differre: siquidem in genere Cumini datur aliqua species hirsuta & hispida semine, quæ in aliis omnibus paribus & accidentibus, figurâ, colore, odore, sapore, &c. cum vulgari Cumino semina strato levi convenit. Quis Silarum à Pastinaca latifolia quæcum in omnibus paribus tam exactè convenit, ut vix Ovum ovo similis sit; Quis itidem Sium seu Pastinacam aquaticam eidem folis odore & sapore simillimum, non potius cum Pastinaca dicta conjungendas statueret, quam ob solam feminum in formâ externâ dissimilitudinem distrahendas & procul à se invicem removendas.

N. Plantas umbelliferas ut plurimum calidas esse. Annotavit D. Palmer.

Plantæ Umbelliferae sunt vel folio

Compositae, pinnato aut triangulato; hæ autem Seminibus vel

Latius, planis & compressis seu foliaceis; foliis

Latissimis; flore

Albo, petalis cordatis, radice lignosiore: SPHONDYLUM.

Pallide luteo, foliis

Minus ramosis & propemodum pinnatis, semine minore, radice carnosa, esculenta; PASTINACA LATIFOLIA.

Ramosioribus, radice minus carnosa, succifera; PANAX HERACLEUM.

Paulò angustioribus,

Pinnatis, seminis margine

Plano & aequali; TORDYLIUM SPURIMUM,

Granulato seu crispo: TORDYLIUM GEMINUM.

Ramosis, Petroelinii aut Apii; OROSELINUM.

In laciniis angustis, Carotæ, Cicutæ aut Saxifragæ pratensis divisa

Succo lacteo turgide; THYSSSELINUM.

Succo limpido foliis

Cicutæ; APIUM CICUTÆ FOLIOS.

Saxifragæ pratensis; DAUCUS ASIATICUS.

Cari; CARVI FOLIA.

In teneris laciniis Feniculi æmulas diffectis, semine

Minore, foliis Feniculaceis

In segmenta longiora & capillacea divisa, radice annua; ANETHUM.

In segmenta paulò latiora tripartito divisa & subdivisa, radice perenni; PEUCEDA-
NUM.

Magno, oblongo;

In medio tumidiore, alâ foliaceâ sinuosa in summo bifida cincta, colore albente; sapore acri: THAPSIA.

Compressiore, per maturitatem nigro, caulis medullâ fungosâ, igni concipiendâ idonea: FERULA.

Tumidiioribus; vide Tabulam sequentem.

Integro aut laciniato duntaxat.

SECTIO

SECTIO PRIMA.

De Umbelliferis semine lato & compresso seu foliaceo, ut etiam ala foliacea cineto.

CAP. I.

De Sphondylis.

SPHONDYLIIUM, *Σφονδύλιον*, dictum fortasse ob odoris gravitatem à Sphondyle insecti genere odoris gravis. *Pena*. Marcellus Sphondylium à spondylorum in spina dorsi, & phalangium ejusdem nominis forma dictum existimat: siquidem rotunditate duo hæc inter se similia sunt, & ambo perviam cavitatem habent, qua muliebrium fororum verriculis similia sunt. Ego nullam hic similitudinem video.

Note hujus characteristicae sunt folia in hoc genere latissima, flores albi, cordati.

- A. 1. *Sphondylium Ger. vulgare* Park. *vulgare hirsutum* C. B. *Sphondylium quibusdam seu Bianca uirina Germanica* J. B. *Cow-Parsnip*.

Radice nititur alba, simplici, alitè in terram descendente, sapore dulci & nonnihil acri, modullis seu nervo intus grandi, lento & tenaci. J. Bauhinus saporem fervidum & subamarum linguam vellentem ei attribuit. Folia à radice orta longis pediculis hirsutis infident, duabus pinnarum conjugationibus composita, cum impari in extremo in tres lacinias profundè diviso: singulae etiam alae latae sunt, laciniae, & per margines crenatae: Folia autem brevi utrinque lanugine pubescent; quæque in caule sunt, itæ quæ à radice non nullo modo diffimilia, origine latè membranosa turgida caulium & ramulorum e sinu suo egressum amplectuntur. Caulis simplex bicubitalis, teres, striatus, hirsutis minus eminentibus quam in Pastinaca, intus concavus, villis rigidiusculis hirsutus, ab imo statim ramosus, foliis per intervalla longiora quam in Pastinaca cinctus, e quorum pariter sinibus ramuli exeunt. Caulis ad intermedia nonnihil reflectitur, locus quam in Pastinaca laetifolius. Flores in umbellis summos caules & ramulos terminantes digesti, albi, quam Pastinacæ majores, pentapetali petalis bifidis & velut cornuti. Nulla in hac exortum umbellæ totalis aut parzialium circumstant foliola: Semen foliaceum, pallidius quam Pastinacæ.

In humidioribus pratis, pascuis & agrorum marginibus, & propè rivulos abundè oritur.

Quas Dioscorides & Plinius Sphondylis vires ascribunt, non videntur huic plantæ convenire, unde meritò ambigitur, an hæc sit verum & genuinum Antiquiorum Sphondylium, quamvis, descriptio Sphondylii apud Dioscoridem ei non ineptè quadret.

Radix, autore Trago, valet ad emolliendos & deprimendos tumores, præsertim verò matricis, epatis & lienis. Succum herbe expressum unguentis emollientibus Chirurgi adnascunt.

Fuchsius hujus radicem eandem habere cum Acanthi veri radicem falcitatem vult, nimirum exicatoriam & leviter incisionam. Ab Acanthi veri viribus longissimè distare placet Gelsemo: suffragatur C. Hofmannus.

Schrodenus quinque herbis emollientibus Sphondylium accenset, & usum præcipuum externum esse scribit in clysteribus aliisque paregoricis quarumcunque formularum, & ut plurimum in cataplasmatibus.

Poloni & Litvani ex Sphondylii foliis & semine cum aqua, addito fermento, potionem coquere feruntur, *Pays* dictam, quæ pauperibus sit loco cerevisiæ, si Dodonæus vera recenset.

Semen hujus plantæ, in fallor, quam Pastinacæ sylvestris appellatione insigniunt egregium est in Hystrico paroxysmo. D. Willis & Jo. Anghelo.

Gratus cibis sunt Sphondylii folia cunctulis.

- A. 2. *Sphondylium majus aliud laciniatum foliis* Park. *Sphond. hirsutum foliis angustioribus* C. B. *Jagged Cow-Parsnip*. An *Sphondylium crispum* J. B. Tab 2?

A vulgari foliis solum differt: nam cum vulgare foliis sit amplius, plerumque ex quinque partibus, latis, subrotundis compositis, hoc solum habet in lacinias oblongas, angustas, acuminatas, hincque in alias, inordinatè tamen, divilias, & per margines crenatas.

Hoc in pratis Alpibus Rhæticis observavit C. Bauhinus: in Salopia Angliæ invenit D. Bowler, referente Parkinsono. Londino missum in hortum nostro Cantabrigiæ alumnus; unde acceperunt Londonenses nescimus.

Præcedentis varietatis potius esse videtur quam species distincta; natura in multis hoc modo inditendo.

3. *Sphondylium*

- * 3. *Sphondylium Alpinum parvum* C. B. Park. J. B.

C. B. prod.

Caulis huic pedalis, qui in summo in alterum ramulum triunciale dividitur; quem folia cingunt pallide virentia, longis pediculis donata, quæ in partes tres, vel etiam quinque, alias subrotundas, alias acutas, per margines crenatas & hirsutas dividuntur. Umbellæ foliis candidis, latis tamen, summo cauli infident, quibus semen planum, latum ac tenne succedit. Tota planta levissimis pilis pubesit.

Ex Austria Alpibus C. Bauhino missum fuit.

Locus.

- * 4. *Sphondylium Alpinum glabrum* C. B. Park. J. B.

C. B. prod.

Radice est crassa, eaque alba: Caulis bicubitali geniculato: foliis ficulneis, glabris, (quæ abque pediculo palmum longa, duas [uncias] lata sunt) communiter tripartitis, sed non ulque ad pediculum divisas, per margines crenatis, quorum inferiora pediculis palmaribus, hirsutis & subalperis donantur. Caulis summo umbellæ foliorum candidorum, sed quæ in reliquis speciebus minorum, infidet. Semen succedit subrotundum, planum, cujus summitati apex inhæret.

In monte Wasserfall observavit C. Bauhinus.

Locum

- * 5. *Sphondylium majus seu Panax Heracleum quibusdam* J. B. *Pan. Heracleum verum, ficulneis folio* Park. *Pan. Sphondylii folio, seu Heracleum* C. B. *Panax Heracleum Ger. Heu cules his All-heal.*

J. B.

Proceps est herba, caule bicubitali & altiore, canaliculato, quem latus utriculi instar complectitur foliorum pediculus: sunt ea verò duorum circiter palmorum longitudine, parique latitudine, circumscriptioe fere rotunda, nisi quinque aut sex lacinis rotundis interrumpere, serrata, minus alpera, minutè hirsuta quam Sphondylii nostratis. Flores, veluti in Angelica, utriculo comprehenduntur, quo disrumpo in umbellam explicantur latam florum alborum, cordatorum & quos excipiunt femina nostratis Sphondylii, nisi essent paulo majora, plana idem ut illa, duplicia, alba, toris quatuor stribus nigricantibus, interna facie duabus donata, gustu acri & aromatico, non tamen jucundo.

Videtur à Sphondylis vulgari in eo potissimum differre, quòd speciosior & major, quodque folia integra obineat.

Magna est apud Botanicos confusio de hac herba. Lobelius alibi eam floribus luteis esse scribit: alibi, in Belgii hortis flores albos promere.

CAP. II.

De Pastinaca latifolia.

PASTINACA, *Παστίνᾱ*, à pascendo dicta videtur, nam radices ejus cibis sunt vulgares, quæ corpus abundè alunt ligintatque. Turnebus autem in Adversar. lib. 8. cap. 23. ex eo dici putat quòd refertur & quasi habeat passum, quomodo vocatur instrumentum quo vineæ foduntur. Voss. *Etymolog.*

Staphylinus (inquit C. Bauhinus) forte à colore uræ nigricantis dicitur, cujus coloris unius radix est. Sunt qui à similitudine radicis Bryoniæ.

Pastinacæ hufoliae notæ genericæ sunt Radices carnosæ efusculæ, flores lutei, folia pinnata potius quam triangulata.

Elaphobolium dicitur hæc herba, quoniam fama est hoc pabulo cervos resistere serpentibus.

Ex Dioscoridis, Plinii, Galeni & Columellæ de Sileri verbis colligere conatur Columna hanc plantam Antiquiorum Siler esse atque dubio ullo. Radicem namque Pastinacæ lativæ similem formam & saporem, verum amariore atque odoratiore, omnique Pastinacæ generi adscriptissimè, atque Pastinacæ vulgarem sive domesticam appellat. In hac radice nervum inesse longitudine, qui exumatur postquam clixata fuerit radix, non solum dulcedinis causâ, sed quia tenerior sit pars reliqua exterior, ciboque aptior atque gratior. Hoc & in Pastinacæ lativæ vulgari, & in Rhaphano prosopici, præsertim cum radices sint bene adultæ, duriorum enim tunc continere nervum, cibo ineptum. Reliqua apud Autorem vide.

- A. 1. *Pastinaca sylvestris latifolia* C. B. *latifolia sylvestris* Park. Ger. *Germanica sylvestris, quibusdam Elaphobolium* J. B. *Wild Pastinac.*

Radice nititur alba, simplici, fibras aliquot majusculas è lateribus emittentes, odore & sapore Pastinacæ lativæ, à qua non aliter quam cultu nobis differe videtur, inquit J. Bauhinus. Caulis allurgæ simplici bicubitali aut triubitali, erecto, rigido, crassitie pollicari aut majore, brevi lanugine hirsuto, intus concavo, ramolo, foliis per intervalla alternatim positos velut, Pastinacæ lativæ similibus, verum minoribus obliquis virentibus, & in apicis interdum lanuginosis præsertim quæ

N n

quæ radice exsunt. Ab imo caule ad summum usque ex alis foliorum egrediuntur ramuli *umbellati*. In floribus fulgentes, minores quam quæ medio cauli insident. *Flores* exigui sunt, flavi, pentapetali, reflexi, quibus succedunt *semina* Pasticæ sive similia. Exortum radiorum umbellam totalem componunt nulla circumstant foliola, ut neque umbellas parciales. *Folia* componuntur ex pluribus alarum conjugationibus, & alæ inferiores ex aliquot pinnulis seu lobis circum oras dentatis, & in acutos apices excurrentibus.

A. 2. *Pastinaca latifolia* *lativa* Ger. Park. C.B. *fativa latifolia* Germanica, *latvo flore* J.B. *Common Garden or manured Pastinac.*

J.B.

Culmis nosisissimæ Pasticæ hujus *radices* singulares sunt, longæ, turbinate, crassæ & carnosæ, minus tamen quam Carota, alab, in medio nervo duro donatæ, magis grato quam Silarum sapore. Ab his *caulis* surgit bicubitalis & procerior, firmus, striatus, inanis, multis alis concavus. *Folia* Pinnellæ majori non ineptè comparet, sed multis numeris majora, atro-virentia, hirsuta, sapore grato & aromatico quoque. *Flores* in ampla umbella lutei, quorum singuli quinque foliis reflexis umbilicum medium viridantem circumstantibus conflant. *Semen* latum, compressum & foliatum.

Le. us. In hortis colitur. Atque ex femine sylvestris iterata facione in solo pingui & opulento sativam fieri, quemadmodum ex Staphylino seu Carota sylvestri Carotam sativam. Quod si ita sit, non differt Staphylinus sylvestris specie à sativo.

U. us. Radices hujus dulces sunt & palato gratissimæ, nulum nutriendi, & corpus pinguedine præ Rapæ aut Carotæ, alab, in medio nervo duro donatæ, magis grato quam Silarum sapore. Ab his *caulis* surgit bicubitalis & procerior, firmus, striatus, inanis, multis alis concavus. *Folia* Pinnellæ majori non ineptè comparet, sed multis numeris majora, atro-virentia, hirsuta, sapore grato & aromatico quoque. *Flores* in ampla umbella lutei, quorum singuli quinque foliis reflexis umbilicum medium viridantem circumstantibus conflant. *Semen* latum, compressum & foliatum.

Refert Cæsalpinus ex his radicibus cum Saccharo Electuarium confici ad vires recreandas convalescentibus & puerperis, communissimum rusticorum remedium: appetentiam quoque præstare. Incidendi, attenuandi, detergendi, obstructions aperiendi facultatem inesse fapor odoreque demonstrant. J.B.

Dodonæus semen calidius & siccius esse, urinam movere & status discutere asserit. Qui hyeme colligunt radices (inquit J. Bauhinus) caveant: à Cicuta vel Cicutaria. Dum sum Montebelgardii vidi duas familias in quibus qui decepi edebant pro Pasticâ penè extincti erant, sed libenter vomitu, Theriaca & Scamoneo pulvere, iternque purgantibus salvi evaserunt. Ad nostrates asserunt Pasticas ipsas venenosiores & annosas delirium & insaniam inducere, unde & cas *Spadneps*, id est, Pasticas insanas vocant.

Agriopastinaca Cretensium V. Petroselinum Creticum C. B. in capite de Apio.

C A P. III.

De Panace Herculeo.

Panax quasi *παν αἶμα*, omnibus remedium asserens. Plin. lib. 25. c. 4. Panaces ipso nomine omnium morborum remedia promittit. Theophrast. Hist. lib. 9. cap. 12. quatuor genera proponit, Syriacum, Chironicum, Æsculapeium & Herculanum. Ceterum Panacis Herculei dicti, de quo agimus, notæ sunt folia lata Pasticæ, verum magis composita seu ramosa, flores lutei, radix gummosa seu succifera. Hæc planta Dodonæo aliisque ipsissimum Panaces Syriacum Veterum habetur.

Panax Herculeum majus Ger. *Panax Pasticæ foliis, an Syriacum Theophrasti?* C. B. item *Panax coccineum* ejusdem ex *venetia fratri & nostra*. *Pan. Herculeum alterum, sive peregrinum Dodonæi Park. utimur Panax coccineum seu Pseudococcineum Matthioli ejusdem. Sphondylii vel potius Pasticæ Germanicæ affinis Panax vel Pseudococcineum flore luteo* J.B.

J.B.

Folius viget interdum sesquicubitalis longitudinis, latitudinis cubitalis, alperis, hirsutis, atro-virentibus cum nitore quodam, in alas divisus ex adverso litas, easque rursus pinnatim subdivisus in *folia* Pasticæ Germanicæ foliis similia, serrata, tres, quatuorve lineas longa, binas lata, in obtusum mucronem desinentia, pediculo admodum hirsuto & alpero. *Caulis* aliquot cubitorum, brachiati: *Umbellæ* inæqualis longitudinis mulcatis Peucedani in morem confiant *florum* luteorum. *Semina* majora quam Pasticæ Germanicæ, Sphondylii femibus paria, compressa, lata, fimbriam albam habentia, cum in medio nigrescent, acra & linguam mordicantia.

Le. us. In Sicilia non longè à Castello *Puccilli* sponte natam observavimus hæc plantam. Ex hujus vulnere, præsertim circa radicem, caule succus æstivis mensibus manat, Opopanaci similis, sponte concreticens, odoris quidem exigui, sed gustu exaltatioris: idque eitate fervidæ etiam in Belgio. Ex femine in Opopanaci grumis reperto hæc primum in Belgio enata stirps est. *Dod.* Hinc, & recte quidem, colligit Dodonæus plantam hanc ipsissimum esse Panaces Syriacum Veterum.

Veterrum. Idem confirmat Paulus Boccone his verbis, E. caule hujus plantæ inciso extillat gum-^{Journal de} ma quoddam flavicans, quod Balsami species est, ad omne genus vulnera & plagas sanandas, expo-^{Savaria, An. 1675. M. Jom.} sientia esse, longè utilissimum, si formâ emplastri parti affectæ applicetur. Gummi autem quoddam ex hac planta emanat genuinum Antiquiorum Opopanax censendum est, quandoquidem ex omnibus Panacis specibus in Europa hucusque cognitæ nulla observatur quæ similem reddat succum. Quin affirmat idem Paulus Boccone, Panax isthoc femine hirsuto Sculium [quavis non in Sicilia tantum sed etiam circa Montepellum in Gallia Narbonensi oritur] Panaci Syriaco & quo Opopanax eligitur, idem procul esse, cum utrumque primò tria edat folia, postea in quinque divisa. Ex Adversariis D. Tancredi Robinson.

Oritur etiam cum Libanotide Cachryophora in elato colle prope molendinum dictum juxta fluvium *la Mousion*. *Bona. Montep.*

Præstant (ut reborum qui important) Pseudococli radices ad omnes cerebri & nervorum frigidi affectus, ad pectoris vitia, & ad ventriculi cruciatus, & vilerum omnium obstructions, & ad renum, vesicæ & uteri morbos. Ideoque auxiliatur durino capitis dolore affectis, vertiginosis, comitialibus, stupidis, veterosis, convulsis, resolutis, althimaticis, tuffientibus, ictericis & hydropicis. Eadem status pellunt, vermes necant, urinam ducunt, calculos eiciunt, menses & partus cient. Infunduntur earundem decocta ad coli cruciatus, & coxendicium dolores. J.B. & Marti.

Ceterum Opopanax (quem hujus plantæ succum concocatum aliis non est cur Dodonæo fidem denegemus) emolliet, digerit, status dilatat, purgat præterea qualiam & lentam à partibus remotis, cerebro, nervis, sensoris, juncturis, thoracæ: Utile delapsæ optulatur (sufficiat intus immisso) Schorl.

Signa bonitatis sunt color extus flavus, intus albus aut subflavus; sapor valde amarus, odor gravis, consistentia pinguis, facile in aqua solubilis, levis, tenera, friabilis, &c.

C A P. IV.

De Umbelliferis foliis latis quidem Pasticæ, verum quàm illius minoribus, pinnatis, seminis margine non granulato, seu Tordyliis spuris.

Tordylum (inquit J. Bolesus à Stapel) nomen impositum, quod semen ferat copiosum, *Comment. circuncum quasi torcularis elaboratum, orbiculatum, compressum, geminique valvulis in Theophr. constans, cypseli speciem refertens. Notæ ejus sunt folia Pasticæ æmula sed minora, Hist. l. 9. c. 15. radix tenuis non carnea; Semina plana non granulata ad margines.

1. *Caucalis major, semine minus pulchro, hirsuto* J.B. *Sefeli creticum majus* C. B. Ger. *Sef. Cret. sive Tordylum majus* Park. *An Caulalis Lusitanica* Alpin. exot?

J.B.

Dodonæus cubitorum alicujusmodi ferè caulis assequitur, hirsutus, striatus, inanis, in ramos divisus. *Folia* prima subrotunda, similia quodammodo Elaphobosci, sed minora, serrata, hirsuta, alia longiora, breviora alia: Umbellæ parvæ, flores parvi quoque, albi, quorum flosculi externi quadam habent foliola majora, bipartita. *Semina* peltata Caulcalidis Syriacæ, sed multo minora, hirsuta, umbone rubente, fimbriâ albâ, sapore aromatico.

In hortulo nostro Cantabrigiæ aliquot annos aluimus. Semine maturo perit, eoque deciduo se renovat. J. Bauhinus invenit sponte nascens & flores in mense Maio in Sabaudia prope *Commor*, non *Locus*, longè à S. Mauritio, itinere Generâ Lugdunum.

Hæc planta in multis à precedente differt, ut v.g. feminis fimbriâ planâ seu equali, non crispâ seu granulata ut in illa.

Quam Cantabrigiæ aluimus planta ad nos missâ est Londino *Caucalidis Hispanicæ* nomine. Semen autem non erat, (quantum meminimus) hirsutum, proinde illud describit J. Bauhinus, proinde forte hæc diversâ est species, & quam depingit Alpinus *Caucalidis Lusitanicæ* titulo.

2. *Tordylum majus alterum luteum* *Λιγυριαν* Col. *Sefeli Creticum fructu majore* C. B. *Sefeli Creticum majus luteum* Park.

Col.

Hujus radix parva est respectu plantæ, fibrosa, candicans, dura, sapore inter Pasticam & Eryngium dulci, aromatico. *Folia* congenensibus affinis, verum plantæ congenere purpureo flore insigniora, majora & leviora, gustu parum acra. *Caulis* habet parem, ab imo alis divisum, tenuissimum, striatum, parvis hirsutis, circa immum purpurantem, sicut foliorum petioli. *Folia* bina tantum lobis dividuntur aut ternis circa summum. *Flores* lutei Anethi in magna umbella, nullas habentes barbulas magnitudine dependentes, ut in aliis. *Fructus* edet cartilagineos, lato, magnos, compressos, alius majores, virentes: at cum proficiuntur limbo externo & umbilico candicans, nec hirsutus sed laevis, parum vel nihil exuberante limbo, rufescente linea umbilicum dividente; in summo Thlaspeos fructus modo infractus, ad cordis figuram accedentes, apices inde exercentes, habentes in umbilico singula semina, compressa, ovali effigie.

Mao flores & perfructur.

Hoc genus in hortu cultum duntaxat vidit F. Columna. Fructus virentis sapor acrior, dulcis, parum naribus & cerebro in mandendo ingratus, gravi aromatico gustu.

N n 2

2. *Caucalis*

3. *Caucalis major Clusio* J. B. Ger. *emac. maxima* Park. *maxima*, *Sphondylii aculeato semine* C. B.

Clus.

Caucalis haec omnium maxima Clusii multos à radice producit *folones*, rectos, bicubitales & tri-cubitales, interdum etiam à cubitorum altitudinem attingentes, striatos, intus cavos, geniculis interceptos, & in plures ramos divisos, sub quibus latè sede adnascuntur magna alataque *folia*, in ambitu incelsè & serrata instar foliorum Angelicae, ex atro virentia. Summis ramis adnascuntur umbellae candidantium *florum*, subtus nonnihil purpurascens & ad carneum colorem accedentium: quibus succedunt lata *semina*, ferè ut in Sphondylis vulgaris, subhirsuta, & summo mucrone bifida aculeatè instar spinarum. *Radice* habet albam, duram, lignosam, raris fibris præditam.

Mense Septembri lata illico emergit, viridique permanet tota hyeme, quam commodè ferre potest: Subsequentes anni Junio flores, maturum semen sub exitum Julii & Augusto producit, quo ad maturitatem perducto perit.

Locu.

C A P. V.

De Umbelliferis latis Pasticæ foliis, semine fimbrià granulata aut crispâ cincto, seu de Tordyliis.

1. *Caucalis Syriaca cum maximo semine* J. B. *Gingidium latifolium* Ger. *latifolium Syriacum* Park. *foliis Pasticæ latifolia* C. B.

J. B.

Plantula est bipalmaris & major, *radice* simplice, tenui, alba: *Coliculis* hirsutus, striatus, atrovirens, tortuosus: *Folia* Baucæ sive Pasticæ Germanicæ, alata, rotundiora, & foliis fungularibus conflata, plerumque ternis vel quinis, crassiuscula, crenata, hirsuta, subaspera: *Flores* albicantes, apiculis saturatè purpurâ tinctis, umbellatim quidem, sed sparsim dispositi, longis foliorum segmentis protentis obvallantur, odore nullo excellente: quibus etiam nondum delapsis præcoxi ortu succrescunt *semina* simul juncta, multa, incana, villosa, compressa, per maturitatem pulchrè peltata, duplicia, multò majora, etiam triplo vel quadruplo, quam sequentium duorum, quibus similia, crispâ albaque fimbriâ umbonem cinereum circumdant: (In his lineæ duæ, nonnihil nigrescentes, quales ferè Sphondylis vulgaris.) Saporis aromatici.

Locu.

Hujus umbellæ flore delapsio in se convoluta & clausa cernitur Pasticæ tenuifoliae aut Gingidii in modum.

2. *Tordylium sive Selsi Creticum minus* Park. *Selsi Creticum minus* C. B. Ger. *Caucalis minor pulchro semine, sive Bellonii* J. B.

J. B.

Tenuem, lignescentem, albam *radicem* demittit & simplicem: *caulem* habet pedalem aut majorem, striatum, hirsutum: *folia* per conjugationes longo pediculo adnexa, subrotunda, serrata, aspera & pilosa, minora quam *Caucalidis majoris*, *semine minus pulchro hirsuto*; quibus penitus similia etiam sunt ea quæ ramorum divaricationi adnascuntur, utrunque minora, nihilque cum superioribus *Caucalidis* majoris foliis habent simile. *Flores* in umbellam digesti, similes, candidi, quorum etiam flosculi exteriores majores bipartita folia: peltata *semina*, pulchriora, non ità hirsuta, fimbriâ candidâ crispâ vel granulatâ ambiente. Sapor plantæ ferè qui Staphylini. C. Bauhino flores & semina odorata, ac nonnihil acra Myrrhidis gustu.

Locu.

J. Bauhinus Monspelii sponte provenientem vidit, ubi eam copiosè oriri in vinearum marginibus, præcipue circa pontem Castrî novi, testatur etiam D. Magnol in Botan. Monsp. Nos eam in Sicilia circa Mellanum observavimus.

Floret Junio, & Julio semina perficit: in calidioribus regionibus maturius.

D. Magnol Selsi Creticum majus *Lab. Olf.* non alter quam magnitudine à minore hic descripto differre putat. J. Bauhinus *Caucalidis* suæ majoris semine minus pulchro synonymum facit, quæ certè planta est omnino specie distincta.

3. *Tordylium minimum Apulum* Col. *Selsi Creticum minimum* C. B. *Selsi Apulum Creticum minimum* Park.

Col.

Hujus *radix* tenuis admodum, albicans, dura, dulcis, aromatica & calfaciens est. *Folia* Coriandrina, majores quæ radicis proxima, hirsuta, mollia: quorum primum oblongum, rotundius crenis per ambitum incisum, sequentium longum, latitudine verò unciam parum superans; alterum vero duas æquat, nam veluti lacinia: & incipientes lobos habet: Tertium caulis imò hærens longiore petiolo, bino; lobos habet distinctos, parvos, rotundos, feminalis diametro, & in cacumine folium majus & oblongum, p. unis angustis. Quartum circa tertiam caulis partem hærens, tertio simile est, sed minus. Quintum verò tantumdem ab inferiore distans, minus omnibus est, & acutus folium quod imminet. Ex illius & caulis sinu & geniculo ramulus exit. *Caulis* nudus est supra

supra

supra folium tertia parte, hirsutus, striatus, durus, tenuis, umbellam habens sylvestris Pasticæ modo cum basi foliacea, longis foliolis hirsutis contructa, ipsamque planam & expansam, brevibus inter petiolum, in quibus *flora* albi, densi, minuti, lutei intus flammibus: in singulis verò *florum* corymbis rari flores extiores barbulis habent magnas, binas ut in congenitis; minutis intus flosculis remanentibus. Hujus semina adeo similia sunt vulgaris, ut non nisi magnitudine differant. Duplo enim sunt minora, & umbilico nigriore. Maio adhuc virentia purpurascunt, deinde albicant, & folia decidunt è caule, ut planta cognosci nequeat, nisi à semine minuitore scutulis finit, per ambitum exiguis extumescens granulis vallato, ut in congenite, sed minora omnia: Sapor aromatico, odorato, amarulculo.

In incultis & sylva illa prope D. Rocchi adem Cirinole observavit Columna.

Locu.

C A P. IV.

De Umbelliferis semine foliaceo, Petrofelini vulg. aut Apii foliis.

1. *Apium montanum nigrum* J. B. VI. *sive montanum folio ampliore* C. B. item VIII. *sive montanum nigrum* ejusdem. item *Daucus VI. seu montanum Apii folio minor* ejusdem [& Park.] *ex semine striato, adque ex una planta tres facit. Apium montanum vulgatum, & Apium montanum Parisiense* Park. *Oreofelinum* Ger.

J. B.

Folia est per terram expansis, Apii hortensis, nigrioribus, durioribus, modicè acerbis & amaris, odoris nonnihil aromatica, & quasi vinosi, pediculo membranaceo purpurascens *caulem* simplex procerum, multiplicem, non multum crassum, foliolum, striatum, nonnihil rubentem, ramulosum; in quo umbellæ *florum* albescent, *semina*que post se relinquunt longè foliis aciora, compressa, lata & ferè orbiculata, colore ante maturitatem plenam, modo rubente, idque intensius remissiusve, modò viridi. *Radix* insigniter crassa, mollis, supremâ parte capillata, idque foris quæ albida, sapore acro, amaricante, ingrato nonnihil, succum è vulnere remittens lactescens, viscidum, retinosum.

Plenam & accuratam omnium hujus plantæ partium descriptionem è Cordi historia transscriptam vide apud J. Bauhinum.

In Germaniæ montosis & ad latera montis Jura non procul Geneva copiosè provenit.

In summâ amat montolos arenososque tractus, ut rectè J. Bauhinus. Cordo Polyorcheston dicitur à Germanico nomine *Detigut*.

Locu.

2. *Libanotis altera quorundam, alius dicta Cervaria nigra* J. B. *Libanotis Theophr. nigra* Ger. *Daucus scindides major Park. montanus Apii folio major* C. B. *Saxifraga Venturium* Ad. Lob.

J. B.

Radices plures digitales, capite Mei instar capillato, in unam coeunt, quæ sensum attenuata pedes duos aut tres horum illorumque vagatur, altius humo depacta, foris nigricans, intus alba, lentam mucilaginem vulnerata manans, sapore resinaceo, aromatica, grato ad Pasticæ Germanicæ accedens laporem: substantiâ teneriusculâ: *Folia* cubitalia quæ tum à radice, tum caule oriuntur, longis appendæ pediculis, aliquatenus Petrofelini Macedonici divitura & effigie, rigidiora, glabra, glauci ferè coloris, crenata, sapore remissiore quam *radix*: *Caules* autem ferulacei, striati, duos, tres quatuorve cubitos alti & in alas divisi, *umbellæ* sustinent amplissimas *florum* albicantium, priquam desicant purpurascens. *Semen* latum ad Pasticæ latifoliae semen nonnihil accedens.

In palcos montosis, inque vineis ad Rhenum in Germaniâ, & in collibus Genævæ vicinis copiosè sponte natam observavimus.

Locu.

C A P. VII.

De Umbelliferis foliis tenuibus incisiss, Carotæ, succo lacteo turgidis.

1. *Apium sylvestre lacteo succo turgens* C. B. *Apium sylv. sive Thyselinum* Ger. *Thyselinum sive Apium sylvestre* Park. *Apium sylv. Dodonæi, Thyselinum quorundam, plantæ lacteo succo turgens, locis humidis proveniens* J. B.

J. B.

Dum triumve cubitorum *caules*, striati, angulosi, glabri, ramosi, inanes, imâ parte ex sulco rubentes, ex quorum geniculis rubentibus oriuntur pediculi dodrantales & cubitales, caulium riu striati, angulosi concavique, *folia* sustinentes Carotæ, glabra, valdè incisa, atrovirentia;

N n 3

4. *Locut.* tia, lactem liquorem, si rumpantur, reddentia, sapore ingrato, mixta cum amaro acrimonia. *Umbellam* gerit *foliorum* Petroselinii, albidorum. *Semen* rotundum, planum Anethi simile. *Dod. Radices* spargit complures, digiti minimi fere crassitudine, longitudine alius palmari, alias dodrantali, candidas, eodem cum foliis sapore.

Juxta lacus (inquit Dod.) uliginosis ac humidis locis, in scrobibus aquas refidas habentibus, quandoque etiam Alnorum juxta veteres truncos repunt, Junio ac Julio flores ac semina proficiunt. Hanc plantam nobis nondum videtur contingit. Morionus in Alnetis humide passim circa Blasias provenire alicui.

- 2. *Seseli palustre lactescens* acre, foliis Ferulaceis, flore albo, semine lato J. B. *palustre lactescens* C. B. Park.

Cam. Folius est Ferulaceis, radice longa, subfusca, ingrato admodum gustu, cum fervore non exiguo fauces tentante, quem culta depoluit: caule ramolo, tricutibitali; floribus candidis in umbellis; semine lato, foliaceo, lactescens.

Hujus unicam plantam reperit Camerarius in quadam palude sylve Norimbergae vicinæ, neque alius quicquam, quod sciam, botanicus præter eum fide observatam meminit. Certe ex descriptione ad sequentem plantam quam proximè accedere videtur.

Locut. Morionus in omnibus pratis humidis circumjacentibus provenire scribit, semineque ferre sub firmo ætatis. Folia habet multo tenuius incisa & longiora quam sunt Thysselinii.

CAP. VIII.

De Umbelliferis quibusdam semine foliaceo, foliis tenuiter, Cicuta aut Seselios pratensis modo, divisis, succo limpidi seu aqueo.

- 1. *Apium cicuta foliis, Selinum alterum Clusi, semine lato* J. B. *Apium peregrinum Cicuta folio* C. B. *Ap. montanum verius* Park.

Clus.

*M*ulta habet ab una radice prodeuntia folia, Cicuta foliis non dissimilia: sed quæ caulem ambiunt minora sunt: *Caulem* cubito majorem, sæpe unicum, nonnunquam plures, & in his umbellis candidorum *florum*, quibus succedat *semen* latum, minus tamen quam Ferule: *radicem* digitalis etiam crassitudinis, albam, odoratam & utrunque acrem.

Locut. Provenit aprica & à Sole illustratis locis: Julio floret, Augusto semen profert in Salmanticensi agro.

- 2. *Seseli Massiliense* Ger. Mass. Ferule folio C. B. *Massiliense alterum* Park. *Massiliense Napierorum, folio aliquatenus simili Vinsage* J. B.

Hujus folium dodrantali circiter longitudine & latitudine, tenuiter dissectum, casuris Vinsage, utrunque latioribus, vidit J. Bauhinus: florentem aut semen ferentem non observavit. *Semen* Camerario longius & latus est quam Feruleculum, odoris vehementis. Lobelius Seseli suum Massiliense Ferule folio describit, majoribus, crassioribus, latioribus, latiusque sparsis Feruleculi foliis: *caule* cubitali & proceriore: *semine* in umbellis Mei, compresso, carnosiore; gustu Seseli Æthiopici aut Peloponensis, valde aromatico. J. Bauhinus dubitat an Lobelius eandem secum intelligat plantam.

- 3. *Umbellifera Asiatica magna, umbellâ parvâ sublata* J. B. *Daucus Asiaticus* Park. C. B. *item Daucus Hispanicus ejusdem plantæ* nonfoni.

J. B.

Indicta, quod sciam, Herbariis est hac planta, proceritate hominem æquans aut major; *caule* rubente, striato, geniculato, inani, firmo luto, & in ramos diviso: ad cujus singulos nodos pediculi, caulium seu vagini amplexantes oriuntur, longi cubitum unum, ex cujus lateribus alii breviores prodeunt, folia sustinentes Silenis aut Apii petri modo divisa, sapore amaricante & aromatico prædita. *Umbellæ* pro plantæ ratione parvæ, Apii umbellis pares, ex floribus constanter luteolis, quorum singulos componunt foliola quæcumque apice longiusculi in medio. *Semen*, Anethino simile, foliaceum, ltrum, striatum, sapore aromatico, lubrico & amaro. *Radix* lignola, rugis arata, vegetiore sapore prædita est quam semen.

Locut. Inter Colmarium & Sulz, item inter Colmarium & Ruffack reperit J. Bauhinus, Octobris quinto cum flore & semine maturo.

Dauci Allatæ descriptio apud C. Bauhinum excepta folium umbellarum magnitudine huic convenit. Hanc etiam plantam in Palatinatu copiosam observavimus.

4. *Car.*

- 4. *Carvisolia* J. B. C. B. *Carum pratense* Park.

J. B.

Carvisoliam voco habbam *radicibus* singularibus, pluribus, valde longis, satis tenuibus, intus forisque albis, sapore virolo Coriandri vicinis, nixam: *caules* emittentibus bicubitales & altiores, Petroselinii similes, tenues, striatos nonnihil, glaucos & angulosos, modicillâ albâ fungosâ plenos, ramolos: *folia* partim à radice striata, partim ex caulium geniculis, quæ membranaceo, striato pediculo obvolvunt, oriuntur. Cui foliis proxima, latiores, majores, glabra, palmo longiora etiam prima, divisa Pastinacæ sylvestris vel Petroselinii vulgaris, longioribus tamen segmentis (per quæ nervus difficiens sulcum exarat) quæ ex intervallis cruces ramulos canaliculate rachi annexas æmulantur, sapore acrisculo & nonnihil aromatico. Flores pediculis inæquali longitudine, canaliculatis, umbellatim digesti sunt, parvi illi quidem, & supernâ parte ex luteolo pallefcentes & fere albi, aversâ rubentes: quibus deciditibus *seminum* rudimenta purpurealunt, matura verò lata, striata, similia fere Pastinacæ Germanicæ seminibus, glabra, aromatica cum amaritudine & acrimonia, minora quam Peucedani, pallida.

In Montebelgardensi Comitatu florentem invenit J. Bauhinus inter *Blasias* & S. Mauricium in *Locut.* dumetis, inde inter *Dampierre* & pontem *Vanjancourt*.

CAP. IX.

De Umbelliferis semine foliaceo, foliis in tenuissima segmenta Fœniculi amula divisis, seu

De Anetho.

*D*E Anethi Etymo nugantur Grammatici. Alii *Anethon* quasi *anethon* dictum volunt, i. e. cursum, quod cibi excitat appetentiam. Verius *Anethon* dicitur *aneth* & *anethon*, quod sine cursum sponte sua foratur, id est quod cito crescat; vel ut apud Theophrasti Scholiasten habetur *aneth* & *anethon*, quod sursum ascendat live eat, id est, quod rectum sit, live in rectum attigat. *Dod. à Stapel, in Theophr. hist.*

- 1. *Anethum* J. B. Ger. *hortense* C. B. *hortense* seu *vulgare* Park. *Dill* v. *Anet.*

Fœniculo perfimile est, à quo tamen in multis differt: 1. *Radice* annua, inutili. 2. *Caule* minore & humilior, ut qui seculicubitu rariis excedat. 3. *Folius* magis glaucus, & odore minus grato quam illius. 4. *Semine* latiore, foliaceo, sapore acuti, minus grato etiam quam Fœniculi, 5. *Umbellis* floribus luteis pariter, sed minoribus.

In hortis feritur, sœpe è semine deciduo, si permittatur, quotannis renovat; nullibi tamen *Locut.* (quod sciam) apud nos in Anglia sponte oritur, ut quidam scripserunt.

Herba, sed præcipue semen, digerit & discutit, maturat tumores, auget lac, conciliat somnum: *Vires.* Veneros appetitus minuit, linguiti vomitumque medetur. *Schrod.*

Oculis nocere & visum habere dicitur: quod nobis mirum videtur, cum Fœniculo, (quod omnium consensu visum acuit) simillimum sit, tam qualitatibus quam facie externa, nec minus potenter flatus discutiat.

Teneræ comæ & radix recens vim habent diureticam, eaque calculosis non parum prodesse certum est.

Solent nostrates hujus semina aut etiam folia muræ, quæ cucumerulos pro acetariis condunt, in coquere, ad saporem & odorem gratum communicandum, & frigiditatem corrigendum.

Decoct. Anethi in oleo & aq. qu. f. bibatur. Deinde frusta panis in aqua fervente madesca præbeantur. Mirum in modum juvantur agroti in ileo à facibus induratis etiam si sterus vomuerint. *Chefneau ex Orisib.*

Ad singulum contumacem à frigida causâ, R. Ol. ex semine Anethi gutt. iij. Ol. Amygd. dulc. 3℔. m. f. haustus. Ad singulum nullis remediis cedentem hoc unum habuit Ocho Heurnius.

- 2. *Anethum Sylve grandium sativæ, foliis Fœniculi* Cæsalp. *Anethum Sylve. majus* C. B. Park. *Anethum sylvestre semine exiguo* Zmes J. B.

Ammeos potius quam Anethi species, ideoque ad Ammi referendum, ubi ejus descriptionem vidi. Eodem etiam pertinet, siquidem à præcedente differat,

3. *Anetho*

3. *Anetho similis planta semine lato, laciniato J. B. Gogdium folio Feniculi C. B. verum fere Syriacum Park.*

Rauv.

Plantula est Gingidio nostratu perquam similis, radice parva albicante, *foliis* feniculaceis, tenuioribus quàm in Pastinaca erratica, gustuque amarioribus: Umbellæ in medio capiculum cæculum habenti subliant *folia* tenuia ut Molanchio: *Semen* rotunda, confertim coacta in unum quasi capitulum.

J. Bauhinus femina describit quâ parte coherentem mutuo aspera, rugosa, oblonga, extrinsecus striata, in ambitu foliacea, similita, ut in Feniculaceis quibuscumque, ab his in eo differentia, quod pulchre in decem partes dividantur: totum *semen* paulo minus parvi digiti ungue vel denariolo.

In monte Libano Syriæ locis præruptis, provenire scribit Rauwolfius. Hac omnia è J. Bauhini historia descriptimus.

Locu.

C A P. X.

De Plantis semine foliaceo Umbelliferis, foliis in segmenta tenuia angusta tripartito divisis & subdivisis: seu

De Peucedano.

Πενδυαν dicitur *τὸν οὖνον*, id est, Pino nomen accepit, quod Pino folium simile habet: quâ de causâ ab Apuleio *Pimophilum*, id est, *parva Pinus* vocatur. Alii nomen invenisse putant à fœtore: Amarorem enim & fœtorem *πενδυαν*, vox apud poetas significat. Homerus II. x. *πενδυαν* *μυρα* *σίου* *πενδυαν*. *Πενδυαν* Scholiastes exponit *μυρ*, *δυσία*. Helych. *πενδυαν*, *εξοδία*, *μυρ*. Jo. Bod. in Theophr. hist. p. 1046.

Peucedani notæ sunt folia tenuiter dissecta laciniis tamen latoribus quàm Anethi, tripartito divisa & subdivisa.

A coma quæ supra radicem cernitur *Wassstrang* dicta est [Germanis] hæc herba, qua appellatione pilorum rectus significatur: A foliis & faculatibus *Wassstrang*, i. e. Feniculum porcinum vel suarium. A croceo illo succo, seu a sulphureo radice odore *Sulphur-wurz* vocant. J. B.

- A. 1. *Peucedanum Ger. Germanicum C. B. minus Germanicum J. B. vulgare Park. Woggs-fennel, Sulphur-wurz, Wassstrang.*

J. B.

Peucedano radice ex deciduis foliis comosa, crassa, altè depacta, cortice nigro obducta, substantiâ virescente, succum si vulneretur emittens fulvum, odore picco, viroso. *Caulis* cubitum unum aut alterum etiam altus, in aliquot ramos brachiatus, striatus: *Umbellæ* insigniter lævæ, tanta luxurie, ut interdum minores earum partes sobolem pariant Anethi umbellæ parem, in quibus *foliis* reflexis folioliscentibus constans, *ramis* longiusculis apices flori concoloris sustinentibus. *Folia* ampla trifariam dividuntur, singulæque eorum segmenta trifariam deinceps difsecantur, divisionum partibus Linariæ folio latitudine & longitudine fere paribus. *Semen* foliaceum, longius quam latius, striis exterius quaternis fere, interioribus binis donatum, sapore acri & subamaro.

In fossis palustribus prope *Shoreham* in Suffexia observavimus: ad Thamesin etiam flumen copiose provenire aiunt: inque fossis palustribus maritimis prope Walton non procul Harvico in Essexia. Prope Monipeli in luci Grammonti aditu.

Locu.

2. *Peucedanum majus Italicum C. B. J. B. Park. majus Ger. Great Wogs fennel.*

A precedente non aliter differt quàm partium omnium magnitudine, si Botaniciis fides. Peucedani radicem herbivæ vi purgandi donatam fuisse Veteres prodidere, sed propter fœtorem utriusque minus in usum deducta.

Vicu.

Expectat mucilaginem Tartaream, bilénque educit. Usus præcip. in affectibus pectoris, tussis, inflammationibus, in obstructione hepatis, lenis, renum. Ciet urinam & calculosis prodesse creditur. Extrinsecus in hemierania aliisque generibus cephalalgia, a catarrhis ortum ducentibus, in tumoribus renitentibus, ulceribus inveteratis mundificandis, &c. *Schrod.* Veteres affectibus omnibus circa nervos consistentibus, ut Lethargo, phrenesi, epilepsia, vertigini, paralyti conveniunt.

Gelatina sive Conserva radicum pectorale insigne est & hystericum.

3. *Peuce-*

2. *Peucedanum Siciliæ foliis hirsutis, floribus luteis J. B.*

Cas.

Aspectu simile est Panaci Alcdepio seu Ferulagini [*Folius Feniculi, floribus luteis*] longioribus tamen *foliis*, erectis, hirsutis, pediculis densis ac brevibus eorum capillamentis. *Caulis* levem ac tenuem fert, cubitalem: *floribus* luteis: *semine* oblonga, striata, in foliaceam latitudinem desinentia, sapore refinaceo. *Radix* Pastinacæ figurâ, sed cortice atro: mater succo, qui concrevit in lachrymam thuri similem, non solum colore, sed & odore: ac sapor acris & amarus est. *Caulis* gignit cum folia dimittit prope finem æstatis, perficit adventante hyeme.

Peucedanum minus foliis lobatis angustis Moris prælod.

Morif.

Hoc genus folia producit quina aut sena, nunc plura, nunc pauciora, Rachi seu nervo medio è regione adnascens, uno extremum claudens: è quorum medio sepe erigit caulis bipedalis, sustinens *floribus* luteos umbellæ in modum: *semina* fere membranacea, rotunda, Peucedani vulgari instar.

C A P. XI.

De Herbis quibusdam semine foliaceo Panacis nomine insignitis:

1. *Panaces Asclepium Guilandino, flore albo, folio aliquatenus Carotæ sed tenuiori J. B.*

J. B.

Folia habet divisurâ ferè Carotæ vulgaris, quorum tamen segmenta tenuiora delicatioraque sunt & rariora, nequaquam ut illa hirsuta. *Caulis* caliculati, tenuis: *umbellæ* Ammeos vulgaris pares, in quibus *foliis* minuti, albi. *Semen* foliaceum, geminum, oblongum, Thapix quorundam semini simile, minus, candidius, aromaticum, amarum, tres quatuorve costas exterioris, interioris quoque lineas, sed pauciores nigricantesque habens.

2. *Panaces Asclepium alterum Dalechampii J. B. Asclepium umbellâ luteâ C. B. Asclepium Dalechampii Park.*

Radice est Apii, candidâ, tenui, acri, odoratâ, *folio* tamen Apii aut Coriandri potius quàm Feniculi, hirsuto: *flore* luteo in umbellis circinatæ rotundatis.

In aperis locis & tumulis prope Monipeliu provenire dicitur.

Locu.

3. *Panaces moschatum Americæ Park. Herbatum Canadensium sive Panaces moschatum Cornut.*

Cornut.

Planta est bicubitalis, radice albâ, longâ, carnosâ: *foliis* quæ prima prodeunt longis & latis, Corio horrenti aut Lepidio similibus, (hoc est leviter solum in ambitu dentatis) sequentibus verò in profundas adeo lacinas dissectis, ut illa foliæ costam ferè pertingant. Pedalis folia longitudinis esse solent, & obiculariter caulem juxta terram cingunt. Nec enim ulla per caulem distribuuntur, nisi forè ubi caulis in ramulos adducitur: hæc enim parte breve foliolium nascitur, sed mutilum nihil quæ debite formæ retinens, ibique est potius vinculi loco quàm folii, sacrâ itâ disponente naturâ, nè viz. ea pars, quæ est fragilis & impar capitis oneri, ventorum flatibus disrumperetur. Hæc ergo parte caulem nodo velut geniculo roboravit, munitque tuberculo adnati ramuli extremum, & utrumque foliolo velut membrânâ latius extensâ obduxit, quò validius obfirmaret. Cyme singulorum caulem in *umbellam* se spargunt, adeo gravem ut æquequam folioli hinc deorsum usque nuer. *Folia* albus est ut Panacis vulgaris, odore præcipuus, quò validius obfirmaret. Cyme singulorum caulem in *umbellam* se spargunt, adeo gravem ut æquequam folioli hinc deorsum usque nuer. *Folia* albus est ut Panacis vulgaris, odore præcipuus, quò validius obfirmaret. Cyme singulorum caulem in *umbellam* se spargunt, adeo gravem ut æquequam folioli hinc deorsum usque nuer. *Folia* albus est ut Panacis vulgaris, odore præcipuus, quò validius obfirmaret. Cyme singulorum caulem in *umbellam* se spargunt, adeo gravem ut æquequam folioli hinc deorsum usque nuer.

Floret Septembri & Octobri.

An plantam hanc rectè hoc in loco posuimus dubito.

C A P. XII.

De Thapix.

Thapix ex eo nomen accepit, quod in Thapio ejusdem nominis insula primum inventa fuerit, autore Dioscoride. Thapix notæ generice sunt folia tenuiter dissecta: Semen alâ foliaceâ summâ parte bifida cinctum, sapore acro.

1. *Panax*

1. *Panax Asclepium Apulum Columnae* Park. *Pan. Asclep. semine folio* C. B.

C. l.

Radice habet tenuem, longam, pollicis crassitie, cortice crasso, subflavo, ex albo foris, intus candido, fungoso; medulla intus parva, lignosa, alba, totam oblique rugosam, copioso lacte viscoso candido turgida, ut gummi statim concrecente, amaro, ingrato sed aromatico vel medicato acris gustu [gummi etiam invenitur sapore & odore Thuris, verum amaro] cuius caput pilosum est viscosum foliorum maridorum. *Folia* non alia habet quam prope humum in orbem parva, atque convexa circa caulis inum, quae capillaria sunt minutis lobulis densis divisa, Millefolii vulg. modo atque hirsuta, in petiolorum alis five costis haerentibus: Folia autem tota Foeniculi similitudine sunt sed majora; singula in costas septem [hinc inde tres & imparium mediam] quinque majores, & duas vero parvas in imo obliquiores circa crassum petiolum rotundum atque cavum, hirsutum divisa, sesquipedalis longitudo; lobuli vero minuti sunt, quam Foeniculi breviores & hirsuti. *Caulem* & foliorum centro profert singularem Foeniculaeum, bipedale aut tripedale ad summum, tenuem, geniculis five nodis absque foliis distinctum, paucis, rectum, foliis nudum, in cuius cacumine unicam aut duas *umbellas*, raro tres invenimus, Julio mense *floribus* luteis onustas, amplas, dodrantali diametro, planas, verum femina perficientes exuberantes rotundantur. *Semina* foliacea sunt, alia utrinque bis cartilaginibus, ut in Thapfia dicta, in quibus & in umbellae centro, atque etiam in caule aliquibus concretum gummi flavescens, odoratum invenimus adhaerens. *Semen* vero cartilagine denudatum oblongum, amarum, acre, & eodem cum radice odore.

Hanc prope vineam Reguli *Aquameia* dictam erimus & copiosam invenimus, edito devotoque loco Septentrioni adverso: alibi etiam in Apulia frequens est.

Thapfia latifolia Hispanica Park. *latifolia Clusii* Ger. *Thapfia* 1. *Clusii, latifolia, flore luteo, semine lato, similis Selsii Peloponensis Lobelii* J. B. *latifolia villosa* C. B.

Clus.

Ferulacea habet *folia*, viridia, villo seu lanugine quadam obducta, humi velut in orbem diffusa, ingrati saporis, inter quae cubitalis, interdum etiam bicubitalis exilit *caulis*, digitalis crassitudinis, nodulosus, intus cavus & fungosus, raris foliis praeditus, summo fastigio magnam & latam sustinent *umbellam* luteorum seu flavorum florum, quae dum maturat *semen*, quod latum & acerosum est, germinaque habet longum & angustum, sphaericam & orbicularem figuram quodammodo refert. *Radix* crassa, longa, summa parte capillata, crassiore libro vestita, foris subnigro vel fusco, interiore parte candicante, lacteo succo plena, gustu amarissimo & acris, nauseam tamen movente, adeo ingrata est, medius epus nervus fungosus.

Locu & Tempus.

Gaudet collibus petrosis, quales sunt non procul ab ostio Tagi supra Ulyssipponem & multis aliis Lusitaniae Hispanique locis editoribus & incultis. Floret Augusto, nonnunquam maturius.

Hae planta in quamplurimis ad praecedentem accedit, ut descriptiones conferenti patet. Hinc C. Bauhinus & nobis eadem videtur.

Thapfia quorundam hirsuta & aspera, Cicuta filio, flore luteo, semine lato, aliis Selsii Peloponensis J. B. Selsii Peloponensis Cicuta folio Ad.

J. B.

Herba cubitalis & altiore, ferulaceo, tereti, intrinseque fungoso *caule*, ramis multis brachiato: *Folia* Cicutae foliis quodammodo similia, crassiuscula, hirsuta multum & alpera, in alas oppositas subiecta, quarum segmenta singularia femencia longiora, serrata: *Umbella* lata, lutea: *semen* magnum, per extrema bidentum, ex rotundo oblongum, labiis foliaceis, simile Thapfiae Gargani montis, sed minus: *radix* sesquipedalis, crassa, solida, exterius nigricans, intus alba, gustu amaro, acris & aromatico, terram versus capillata.

Hanc plantam Lobelius & C. Bauhinus Thapfia latifolia Clusii proxime describere eandem faciunt: J. Bauhinus ex autoritate Clusii distinguere, Lobeliumque & fratrem notat. Ego C. Bauhinus sententiam amplectar, donec melius edoctus fuero.

Locu.

Invenitur in montibus circa Nemausum, & alibi in Gallia Narbonensi. Vide Botan. Monspeli.

2. *Thapfia frute Turbith Garganicum semine latissimo* J. B. *Thapfia Carotae folio* C. B. *minus recte ex sententia fratri.*

J. B.

Ampla & pulchra sunt huius *folia*, glabra, pedem longa, in alas per certa intervalla ex adverso sita divisa, atque ex rursum in segmenta alternata vel fortuita subsecantur, Peucedani fere segmentis singularibus similia, nisi & latiora & breviora essent: *Caulis* crassiusculus, densiore in *umbellae* magnas, quae iterum dividuntur in parvas, luteas, quibus *semen* succedit longe maximum, unicam longum, paulo minus latum, lobis praedictum magnis foliaceis, per extremum bidentum, simile Thapfia latifolia Clusii, sed duplo fere majus.

Locu.

Plantam hanc in Regni Neapolitani monte Virgineo Campaniae, & in monte Gargano Apulie reperiri refert Imperator.

Viret.

Thapfia radix ejusvis succos aut decoctum supernè infernèque cum violentia purgat, idèoque intra corpus exhiberi non debet. Quidam pro Turbith per errorem substituant. Molliscentes ex numero sunt, qui pro Turbith hac planta utuntur, ut rectè Imperator.

3. *Thapfia*

3. *Thapfia Foeniculi folio* C. B. Park. *tenuifolia* Ger. *Thapfia* 2. *Clusii, flore luteo, foliis tenuioribus Foeniculi pane infusa* J. B.

Clus.

Hoc genus Thapfia cubitali donatur *caule*, graciliore tamen quam prima species, *umbellae* etiam simili florum & seminis, sed minore: *folia* illi multo tenuiora quam illius, Foeniculi parè foliorum infusa, nullam insignem qualitatem habentia: *radix* longa, digitalis crassitudinis, foris nigra, intus candida & fungosa, acris, summo capite villosa.

Idem quibus primum genus locis invenitur.

4. *Thapfia Thalictri folio* Botan. Monsp.

Magnol.

Rara est admodum haec Thapfia, ex Africa litoribus allata circa propugnaculum dictum la *Taar de France*. *Radice* habet crassam, quae *folia* plurima producit plurimariam divisa, sicut in Thalictri pratensis Monspeliensium, latiora, crassiora, rugosiora & splendentiora, inter quae *caulis* oritur cubitalis, umbellam habens foliolorum luteorum, quibus succedunt *semina* oblonga ala foliacea cincta.

In horto Regio Monspeliensis colitur.

Locu.

5. *Thapfia maxima latissimo folio* C. B. *maxima Hispanica* Park. Th. *Salmanticensis frute* 3. *Clusii, magna flore luteo, semine lato* J. B.

Clus.

Est haec longe major superioribus, utpote *Caulem* habens tres aut quatuor digitorum crassitudinem aequantem, instar caulis Ferulae, & sesquipedem humanam altitudinem superantem: *florem* & *semen* primo generi non dissimilia: *folia* antequam planta in caulem affurgat multo ampliora, in orbem tamen non secus ac illa humi diffusa, *radicem* etiam caespitem.

Nascitur haec non solum agro Salmanticensi, sed circa Pinciam vulgo *Valladolid* dictam, & tota *Loza*.

Vetere Castellae ad Pyrenaeos usque montes.

Sed nec parum hallucinantur qui hanc plantam Cicutariam maximam fortissimam *Lob.* esse censent. Cùm Lobelius ipse dubius sit an Cicutaria sua maxima Brancionis sit Thapfia Salmanticensis, an potius Cicutaria maxima festida, eamque non describit, non est cur nos de ea admodum solliciti simus.

Verutè Salmanticenses, medicinam isthuc exorcentes, huius radice utuntur ad provocandos menses, *Vires*: aliaque dejectiones molientes. Tantè autem vi tum supernè tum infernè purgat, ut fumentes in maximum periculum saepenumero coniciat.

6. *Thapfia fetidissima* Park. *foliis Libanotidis fetidissima* C. B. 4. *Clusii, Tuero vocata, foliis glutinosi, radice nigra* J. B.

Clus.

Eodem Salmanticensi agro & vicinis locis nascitur haec Ferulae generis planta, foliis Libanotidis, per terram similiter expansis, tum quodam & glutinoso rore semper aspersis, saturè viriditatis splendens, radice crassa, longa, tenera & fragili, foris nigra, intus alba, succo lacteo plena. *Caulem* nullum observabam, sed cum ferre dicebant rectum, tenuem, & in *umbellam* florum parve in globum coactam.

Tota planta teterrimi odoris est: unde verisimile esse conjicio non minis esse noxiam quam sit Thapfia, ad cuius genus referenda videtur.

7. *Thapfia vulgaris* Ger. *Carotae folio* C. B. Park. *Carotae facie* J. B. *An Thapfia Gesneri seu Turbith Garganicum?*

J. B.

Erata & longa sunt Thapfiae huius *folia*, pediculo tam primario, quam aliis minoribus segmentorum hirsuto, aspero, rubente: segmenta in alis foliorum singularia, non ex adverso nascuntur, aliquo tota facie Carotae vulgaris folia satis referunt, hirsuta, venosa. Adde Parkinsonius *umbellam* florum itam esse, quam Ferula minoreni, ut sunt & *radix* & *semen*.

C. Bauhinus Thapfiam Gesneri five Turbith Garganicum huc refert, minus rectè, quia Gesnerio dicitur semine latissimo, quod hunc non convenit. Idem Thapfiam Caesalpini huc quoque refert, quam Joannes frater speciem distinctam putat, quia Caesalpini Ferula, non Carotae similem facit.

8. *Thapfia Caesalpinae semine candido crasso* J. B. *an eadem praecedenti?*

Caulem fert non excedentem bina cubita, candicantem veluti cinere asperso: *Folia* proportionè minora, sed laticus segmentis & subcandida: *florem* luteum in umbellis: *Semen* autem candidum, dum, stratum, crassum & longum, in foliacea quadam laba desinens. *Radix* subest candida, crasso capite, in ramos divisa, succo lacteo valde acris, ut tractantem & manus & facies tumescant.

Hae

Hæc planta Catalpino descripta eadem est postea sententiâ illi quam circa Messanam observavimus, forte etiam Thapfia Gelhen seu Turbith Gargarico (ut vult C. Bauhinus) & Thapfia Carotte folio. Thapfia species citra necessitatem multiplicare videtur J. Bauhinus.

C A P. XIII.

De Ferula.

Ferula, Græcis Νάρθηξ, à ferendo dicitur (ut nonnulli volunt) quòd scapi illius pedamenta striatibus ac senibus baculi & scipiones efficit. Plin. l. 17. c. 22. Nulli fruticem levissimam, ob id gestatio facilius, baculorum usum senectuti præbet. Alii Ferula nomen à ferendo impositum contendunt: Antiquitus enim discipulorum manus ferula cadebantur, unde Martialis Ferulam *scoprum pædagogorum* appellat.

Ferula ab aliis hujus generis distinguitur foliis feniculaceis, seminibus oblongis per maturitatem nigricantibus, quibus addi potest medulla fungosa, igni concipiendo idonea.

1. Ferula folio Feniculi, semine latiore & rotundiore J. B. semina Plinii C. B. tenuiore folio Park. Ferula Lob. Ger. *Fennel-giant*.

J. B.

Ad quinque aut sex cubitos excrefcit, caule crasso, fungosa medullâ pleno, ramofo. Folia amplissima, divifura Feniculacea, sed segmentis latoribus, Ferula glauca mox describende familia, fed magis virentia: Umbellæ latæ sterum luteorum, quibus delapsis supervenit magnum, foliaceum, semunciam latum, paulo longius per extremum latefcens, exteriore parte triplici linæ elatiori striatum; quâ gemina femina conjunguntur fibrâ unci longâ donata sunt. Radix crassa, ramofo, lacteo succo manans.

Odor plantæ nonnihil gratior videtur quàm Ferula glauca, fapor acris.

Locus.

In montibus Messanæ immenfitibus copiose provenit, & alibi etiam in Sicilia & Italia: plurima quæntiam & procerâ in Narbonensi Gallia, præsertim rupibus illis præruptisque faxis propè subterranæ cryptæ via quâ Monscello Frontignanæ iur. ad dextram; ut rectè Lobelius.

Vires & T. J.

Hujus caulis cum exaruerit levissimus est, quia fungosus, adeo tamen robustus, ut sufficiat pro baculo ad sustentandam senectutem. Cæs.

Medullâ caulium fungosâ nonnullos in Sicilia pro fomite ad ignem è filice excussum concipiendum folis observavimus, cum in insula illa peregrinaremur; unde intelligitur cur poetæ finxerint, Prometheus ignem cœlestem furatum, cavâ ferulâ exceptum deportasse in terram,

Ἐν κρητὶ τῆς θάλας ἄλφειον ἀπὸ τῆς κρητὸς.

Hujus viridis medulla pota sanguinem spuentibus & cœliaci prodest, sanguinis eruptiones sistit: Semen potum torminibus auxiliatur. Diosc.

E Ferulis primâ tantum germinatione coxculum quoddam pastores eximunt, ovi luteum induratum referens, quod sub cancribus assatum, prius tamen chartâ aut linteo madesactis involvunt, mox pipere & sole conspersum, non modo gustui gratissimus est cibus, sed etiam ad excitandam Venere valentissimus.

2. Ferula folio glauco, semine lato oblongo, quibusdam Thapfia ferulacea J. B. An Ferulago latiore folio C. B.? Libanotis Feniculi folio, semine foliaceo ejusdem. Ferula latiore folio Park? Panax Asclepium Ang. & Cam. eodem. Ferulago Ger. *Woad-leaved Fennel-giant*.

Mirum quàm grandescat hujus radix: Caulis humanam proceritatem multum excedit: Folia magna, ferulacea, nimis ad Feniculum accedentia quam præcedens Ferula, coloris glauci, potissimum subius, quorum singula segmenta latoria brevioraque sunt quàm Feniculacea aut Ferulacea, succum lacteum manantia, odore gravi, sapore acri: Florum umbellæ colore subluteo. Semen magnum, compressum, striatum, nigrum, angustius quàm Ferula.

Descriptio Rosmarini Ferulacii fertilis Dischoridis apud Lobelium in Adv. huic apprimè quadrat. C. Bauhinus Ferulam galbaniferam Lob. hujus Synonymam facit. Joannes frater dubius hæret ac Lobelius per Ferulam galbaniferam hanc intellexit. Descriptio Ferula galbanifera apud Lobelium nimis succineta est & sterilis, quàm ut ex ea certi aliquid excerpere possimus. Nos tamen per C. Bauhin sententiam amplectemur, dum quis nos certius aliquid edocuerit: nec me mulem movet, quòd Lobelius hanc tradat sub titulo Rosmarini Ferulacii fertilis Dischoridis: Forè eandem plantam his tradidit sub diversis titulis. Ego certe Lobeli memoriam non multum fido.

Nec minus incertum est quò referri debeat

3. Ferula facie Thapfia seu Turbit Gallorum J. B. Thapfia Turbit Gallicum & Turbit cimerium officinarum Ad.

Lob.

Hanc à Rondelario in Aquitaniz macilentioribus montosisque squalidis inventam propè vadam quâ trajicitur in Hispaniam, tum ad radices Pyrenæorum non procul Perpignano sic delatavit Lob.

lius. Crassior radice cortex, fusco foris colore, intus pallor, succoque multo ghsit lacteo, gummeo: caulis Puceolam, gracilior quàm Feniculi, foliisque Feniculo latorior, breviora: In umbellis *semine* Ferula minoris, oblongum, angustius, montani Sleris.

Nos (inquit J. Bauhinus) quò debeamus referre Thapfam hanc Lobeli incerti sumus. Multa habet communia cum Ferula glauco folio jam dicta: Verum Rosmarinum ferulaceum Lob. melius cum ea convenit. Forè una & eadem planta sunt Rosmarinum ferulaceum, Ferula glauco folio, & hæc, tribus diversis nominibus per errorem pro diversis plantis proposita. C. Bauhinus pro Thapfia duas Clusii hanc, quòd Lobelius Feniculi folio denominat. Thapfam autem illam superius tradidimus.

- * 4. Libanotis quibusdam flore luteo, semine Ferula J. B. Libanotis Ferula folio & semine, C. B. Lib. Ferula folio & semine, fere Panax Asclepium Ferula facie Lobeli Park. Panax Asclepium Ferula facie Ger. emac.

J. B.

Folio est Ferula forè pari, minutius diviso, rigidiore, odoris non ingrati, pediculis solidis minimè que fungosis nixo: Caulis procerò, ramofo, striato. Flore umbellato, luteo, parvo: semine raro per ipsam umbellam, foliaceo Ferula, longo, duplici, albicante, potissimum quod foliaceum in illis est, striato, insignitor amaro & veneti resinolo: [Caulis & radice magnitudine atque similitudine Anethi odorato Lob.]

Ex Istria apportavit Valerandus Dourez, Insulanus, Lugduni Pharmacopœus.

Locus.

Hanc à supra scriptis diversam esse vel folius seminis color albicans evincit.

Ferula galbanifera Lob. quam ortam scribit è semine reperto Antverpiæ in Galbani lachryma, quò referenda sit, an ad Ferulam folio glauco, &c. dubius hæret J. Bauhinus. Nos (ut diximus) quò C. Bauhin sentimus, nimirum Ferulaginem latiore folio esse ipsissimam Ferulam galbaniferam Lobeli.

Galbanum succus est pinguis, non tamen Oleo solubilis, sed aquâ; mediâ quodammodo naturâ De Galbana, confans inter gummi & resinam, accendi enim igne ut Resinam, humore aqueo solvi ut Gummi: colore hylæne [intense flavo vel albedo Schrod. ex rusto sublivido Cæs.] substantiâ molli & cere instar ductilis, sapore amaricante cum acrimonia, odore vehementi, & cum gravitate quadam virolo [Oppopanacem referente Schrod.]

Galbani opera præcipua sunt emollire & digerere. Usus intrinsecus est in mensibus ciendis, fo-Vires: tibus vivis & mortuis necnon secundinis pellendis. Extrinsecus etiam prodest in partu ac mensibus, in suffocatione uteri, varigine. Locus est fumi etiam in Epileptis, hysterics, syncopticis, &c. Qui dilato manus unxerit, impune tractabit serpentes; si Veteribus fides.

- * 5. Ferula Tingitana folio latissimo lucido Hort. Edinburg.

Hunc titulum invenimus in Catalogo Horti Medici Edinburgenfis: plantam ipsam nondum videre contigit. Naperrum folium ejus siccum ad me Londino misit ingeniosus. Vir, & Botanice peritissimus D. Hanf. Sloane, titulo Ferula: foliis lucidis & crispis, quod nulli potius Apium quoddam referre videbatur quàm Ferulam.

Ferulago tenuiore folio C. B. Ferulago, fere Ferula minor Park.

Hæc multo humilior est Ferulagine latiore folio superius descripta n. 2. foliis minoribus & angustioribus, Feniculaceis tamen majoribus, uti sunt & umbellæ; Semina præcedentium uerutvis [primæ & secundæ spec.] minorâ, iis tamen similia & nigricantia: Radix minor & candidior, paucis fibris donata.

SECTIO SECUNDA.

De Plantis Umbelliferis semine tumidiore & minus compresso donatis,
eoque majore.

HAS seminum respectu dividemus in eas quæ semine sunt, 1. Subrotundo, magno, fun-
goso, *Cacry* dicto: 2. Stinarum loco multis alis foliaceis cincto: 3. Longo, non-
nullis rostrato: 4. Brevisse striato; eoque vel majore vel minore.

Plantæ Umbelliferae semine tumidiore & teretiusculo seu rotundo sunt vel

Pulsiferae, seu fructu maximo, fungoso, subrotundo *Cacry* dicto: *LIBANOTIS cacryophora*.

Semine multis alis foliaceis cincto, stinarum loco: *LASERPITIUM*.

Longa, quibusdam rostrato dicto,

Magis propriè rostrato, utpote *Geranii moschati* fructus amulo: *SCANDIX, Peffen Venerii*.

Lævi,

Major, perennis: *CICUTARIA vulgaris, Myrrhis sylvestris*.
Minor annua, odorata: *CEREOFOLIUM seu charephyllon*.

Striata, foliis

Latiioribus;

Major, femina itidem maximo, odorata, radice perenni, foliis Filicis amulis:
MYRRHIS fatua.
Minor, annua femine minore, caule solido, nodoso: *CEREOFOLIUM sylvestre*.
In tenuis lacinias dissectis, seminibus in hoc genere brevioribus; foliorum seg-
mentis

Crevioribus, capillaceis, radice perenni: *MIRUM*.

Paucioribus majoribus, radice annua, femine odorato, incurvo: *CUMINUM*.

Breviore,

Striato

Lævi, hoc est neque hirsuto, neque villoso, neque aculeato.

Majore,

Per maturitatem nigra, tumido, & ferè rotundo, foliis latis: *SMYRNUM*.
Per maturitatem albente, aut minus colorato; foliis

Latissimis,

Ramosioribus, odoratis: *ANGELICA*.
Tripartito divisis & subdivisis, radice perpetua, acti: *IMPERATORIA*.

Minus latis

Asii, magna & elata, radice perpetua, odore valido nec ingrato:
LEVISTICUM.
Aquilegiae: *LIBANOTIS Aquilegiae folia*.
Segetis; summis segmentis tripartis: *SILER montanum*.
Feniculi; *SESELI montanum Feniculi folia*

Minore, radicibus

Tuberosi, tubere

Simplici, semine laxi aut obscurè striato, foliis minutis, radice esculenta:
BULBOCASTANUM.
Multiplici,

Folii, odore & sapore *Pastinacæ latifoliae*: *SISARIUM*.
Folii tenuis dissecti, in aquis nascentes: *ORNANTHE, Filipendula*
aquatica.

Cauliformibus strigosis & lignosis, foliis

Pinnatis aut minus saltem ramosis,

Forma, odore & sapore *Pastinacæ latifoliae*: *STUM*.
Folii Pimpinellæ sanguisorbæ, radice fervida: *PIMPINELLA Saxi-*
fragæ.
Folii profunde laciniiatis, radice dulci, semine aromatico: *CARUM*.

Ramosioribus seu triangulatis

Latiioribus,

In pauciora & obtusiora segmenta seu folia simplicia divisis: *APTUM*.
In plura & acutiora;

Cicuta ampulæ, *CICUTA & Cicutaria*.
Carota similis, umbellâ pariter clausâ: *VISNAGA, Gingi-*
dium.

Angustioribus, in segmenta seu folia simplicia divisis

Breviora, acuti umbellâ sublatea: *SAXIFRAGA pratensis, Feni-*
culi ampulæ maritima: *CRITHMUM*.
Longa, angusta, per margines serrata; seu *breviora minus aspera*,
semine aromatico: *AMMI*; seu longiora, latiora, alperiora,
radice reptatrice: *CRITHMUM 4. Matib.*

In segmenta tenuissima capillacea divisis

Oblonga: *FOENICULUM*.

Breviora: *DAUCUS*, sub quo nomine multas complectimur spe-
cies, variis appellationibus à Botanicis insignitas. Quæ radice
fervida est, *PYRETHRUM* dicitur.

Imis latis, summis tenuibus, semine dulci, aromatico: *ANISUM*.

Hirsuto; cuius generis plures species sunt, nullo communi nomine donatæ, ut v. g.
Daucus Creticus, Apium Macedonicum.

Aculeato seu echinato aut hispido: *CAULICUS*.

Sphæricæ rotunditatis; Cimicum tetro odore: *CORIANDRUM*.

Anomala maritima: *PASTINACA MARINA*.

CAP. III.

De Umbelliferis femine rostrato, seu Scandice aut Pectine Veneris dicta.

S Candicem Veterum Pectinem Veneris non fuisse probat J. Bodaeus à Saepel. Pecten autem Veneris à feminum nostris confertis, Pectinis dicitur emulus, dicta est hanc herba. Seminibus in rostrum productis Geranii molchati rostra similitudine referentibus ab omnibus aliis Umbelliferis distinguuntur, ut plures notas conquerere non sit opus.

- A. 1. *Pecten Veneris* J. B. *Veneris frœ Scandice* Ger. *Scandix vulgaris frœ Pecten Veneris* Park. *Scandix femine rostrato vulgaris* C. B. *Shepherd's needle, or Venus's comb.*

Ex radice alba, simplici, paucis fibris donata, sapore dulci [ut mihi videtur subacri] prædita caules producit tenuis, dodrantales, hirsutos, juxta terram rubentes, superius virentes, striatque ut plurimum rubris distinctos, in ramos divisos: folia longis ferè pediculis appensa, Corandri diviluræ tenui, sapore subdulci, subacri & nonnihil nauseoso [Dodonæo folia tenuiora quam luteæ radicis PASTINACÆ, latiora verò, crebriusque dissecta, minusque odorata quam Chærophylli] Flores umbellati post colore albo, ad Myrrididis flores, minusque odoratos, nisi quod incisî minime sunt ut illi, pediculi que longioribus ceu corniculis, quod filique est rudimentum, insident. Ad parvæ umbellæ basin quina folia caulem latis brevibusque pediculis amplectuntur, quæ postea minutim reliquorum instar dividuntur. Semen longum, in mucronem extenuatum, aut citius (ut inquit Dodonæus) crassius magnique acubus simile. Umbellæ autem feminum Geranii molchati feminum umbellæ proxima similitudine referunt. Rostra maturo femine diffiliunt in duas partes, manente in medio membrana tenui, alba, simili quadammodo acui Tritici aut Hordei.

Inter lægetes tam in Angliâ quam in transmarinis regionibus passim provenit. Hujus plantæ vi ullus hodie in medicina usus est: nonnulli tamen radicem cum Malva tusam omnia corpori infixa extrahere aiunt. Eadem cum herba & floribus in patella calefacta, ex vino albo meraco & butyro unâ cum portensis Petrofelini foliis, pubicæ adhibita remorantem urinam, pueris præsertim provocat, autore Matthiolo.

Quand teneam adhuc crudam vel coctam cum butyro & oleo eitant.

2. *Scandix cretica minor* C. B. *Cretica minor, frœ Anthriscus* Park. *Pecten Veneris tenuissimè dissecti foliis, Anthriscus Casabona* J. B. *Anisomarubrum Apulum* Col. *Scandix minor frœ Anthriscus* Ger. emac.

J. B.

Ex radice tenui, parum fibrosa caulis unus vel plures tenuis exit. Folia ad radicem ex longiusculo pediculo, tenuissima, Mei ferè divilura, [odoratoria multo, quam Scandix vulgaris Bello, fa-poris quasi ferè Chærophylli vulg. Clus.] quæ per caules pediculi sui vaginâ eos completuntur, indecunque alii foetum pediculi procedunt duum triumve uncium, quorum extremis hærent in minima umbellâ fissulis, qui post se relinquunt radiata corniculæ Pectinis Veneris, unciam circiter longa, ac breviora & tenuiora quam in illa, quina plerumque ubi parvæ plantæ, ubi majores plura.

Provenit latis collibus, locis siccis & inter saxa: Manditur in aceteris vere, & maxime appetitur. Venerem mirum in modum excitat & adjuvat. Bellus.

Semen pro Scandicis Creticæ nullum à me satum plantam produxit Scandici vulgari simillimam, imo planè eandem. Idem ferè accidit J. Bauhino: unde quicquid intercedit discernimus celo aut solo debent suspicor: nisi detur in plantis transmutatio specierum.

Invenitur circa Monipem, in sterilibus à la Colombiere & in colle Ferran odore suavi Anisi, imò & sapore. Botan. Monip.

3. *Scandix cretica major* C. B. Park. *Pecten Veneris Creticam* J. B. *The greater Shepherd's needle of Candy.*

C. B.

A præcedenti differt foliis inferioribus subrotundis, per oras oblique dissectis, Saxifrage minoris Lobeli similibus, sed nigrioribus, leviter hirsutis: caule altiore, cubitali, anguloso, striato, subhirsuto: petalis forum latioribus: seminibus rostratis pluribus simul junctis. Cuilibet rostro apices duo quati aculei rigidi præfiguntur, quod & in Chærefolium observare fuit.

4. *Scandix altera capite glomerato* Park. *Scandix umbellæ ex plurimis apicibus coagmentata quibusdam* J. B. C. B.

An sit Scandicis species degener & monstrofa, an aliud plantæ genus, cum Auctor femina non delineat, cerò definire nequimus. Folia ei quam Scandicis latiora, ad Apii magis accedentia attribuit & appingit. Videtis integram descriptionem apud Lugdunensem.

CAP.

CAP. IV.

De Umbelliferis femine longo, angusto, levi, & primò de Cicutaria.

Cicutaria dicitur à foliis Cicute æmulis. A Corefolio differt magnitudine quâ illud superat: foliis latioribus, radice perenni.

- A. 1. *Cicutaria vulgaris* J. B. *Myrrhis glycyfloræ* Park. *glyc. seminibus levibus* C. B. *Wild Celery, Cow-wed.* *Cicutaria alba Lugdunensis* Ger.

J. B.

Radix huic crassa, longa, multis interdum adnatis donata, alba, potissimum internè, sapore acri & aromatico. Caules proster cubitales & non raro bicubitales & altiores, pollicari crassitudine, inænos, hirsutos, nonnihil rubentes, canaliculos. Folia Cicute foliis proxima, latiora, pallidius virentia extremis productioribus, sapore aromatico, splendenna, brevè & vix conspicua lanugine hirsuta, maxime averfa parte. Flores in umbellâ candidi, quorum linguli quinque foliis constant supremo reliquis majore. Singulis pro more bina succedunt semina, longa, glabra, per maturitatem nigra. Umbellarum partialium ex quibus totales componuntur bafes seu radiorum exortus in orbem circumstant foliola angusta, acuta.

Ad fœpes passim, inque pomariis & sub arboribus, Vere primo exit, & Maio mensè floret. Verno tempore dum folia adhuc tenera sunt, antequam excaulescat, gratum bobus pabulum est, unde & Cow-wed nostratibus dicitur.

Duas familias novimus Montbelgardii (inquit J. Bauhinus) quæ exsistantes se colligere Pastinacas Germanicas, hyemali tempore has forte fortuna offenderunt foliis destitutas, [hæ enim Pastinacis similes sunt quam Cicute radices] ex quarum est licet paucis, incidunt in grandia symptomata suffocationis, torporum ac vesaniam, ita ut ebrios verius experirent. Curavit hos vomitu pulvere Saxonicis, &c. Vid. Tom. 2. lib. 27. pag. 181. At nostrates afferunt Pastinacas ipsas vestitiores torporum hunc & delirium inducere, unde eas *Staph-nys*, i. e. Pastinacas infanas vocant.

2. *Cicutaria latifolia bifurcata* J. B. *palustris alba & rubra* Park. *palustris latifolia alba* C. B. *forte etiam palustris latifolia rubra ejusdem.*

J. B.

Duam cubitorum & altior est caulis, striatus, concavus, pilis obfusus, ad geniculâ singula folia donatus quoqueverius sesquipalmari, trifariam primò diviso, cujus divisiones deinceps singulares ad Myrrididem accedunt, sed latiores, rariores, hirsutæ supra subterque, potissimum per nervos venulicæ asperæ, veluti & per pediculos. Umbellæ magnæ in plures alias minores divisa, *flosculorum* candidiorum, aliquando suavè purpureorum, aut potius Amethylinorum: sub quorum pedicellis foliola acuta, quaquaversum radiata. Flosculos singulos sequuntur semina bina juncta, bicornia, longa, quæ relicto stylo medio facili diffiliunt deciduntque. Odor & sapor aromaticus, subacris, sed ille quam hic gravior & suavior. Radices crassæ, oblique, perpetuæ, aromaticæ.

In palcuis montosis Jure & Saleve montium prope Genèvam, præsertim ad rivulos oritur: un- Loc. & Tempus.

3. *Cicutaria odorata bulbosa* J. B. *bulbosa* C. B. Park. *An Cicutaria Pannonica Clusii?*

J. B.

Singulari affurgit caule, hominis altitudinem excedente, crassifusculo, purpurascens, vario, propter terram hirsuto, palmariibus internodiis distincto. Folia ex articulis procedunt crassa magna, in alas divisa, easque in minorâ folia subdividentas, Cicuta foliis similia, delicatiora, glabra, sapore non ingrato, nam & totius alioqui plantæ sapor est aromaticus, non terribilis. Umbellæ ferè parvas, flosculi albis compactas: semina longa Cicutaræ vulgaris, quibus maturis & deciduas Autumnum, perit & caulis & radix, plantæque supra terram se expandunt, ad Chærefolium usque ad Ver, quo tempore folia terna aut quaternâ supra terram se expandunt, ad Chærefolium accedentia, ex virore lœcidia, in tres lacinas præcipue divisa, tres circiter uncias longa, odore & sapore aromatico, quorum pediculi ad tres uncias longi procedunt à radice singulari, brevi, turbinata, crassifuscula, Anethoræ radici simili, vel Napis minimis, tectâ cortice tenui, pullo, internè albâ, fungosis, grati saporis, ad Staphylurium accedentis, desinente in parvas fibras longiusculas, parvas alias laterales habente.

Prope Entzheimium Allatiz in sôpibus & alibi provenit itinere Basiliensi versus Multhufum, mensè Junio florens, & semen proster incipiens, quo decedat planta perit. Cicutaria Pannonica Clusii novo vere in hortis & herbis agri Viennensis loci prodit: nascitur & quibusdam similibus Ungariz locis, florens Aprilis & Maio, Junio semen plantæ maturans.

Novo vere radices firmiores & magis succulente cum novellis suis foliis in foro Viennensi venales reperuntur: coquantur enim & cum oleo, aceto & olei primis mentis isthic vulgares, quam salubri cibo se necare fateatur Clusius: frequentem tamen ejus usum non sine noxa esse, & capitis gravem doloremque inducere se expertum esse memorat mandavit.

Hæc omnia J. Bauhinus & Clusius.

CAP.

CAP. V.

De Cerefolio seu Cherephylo Sativo.

Charephyllon dicitur quod foliis gaudeat seu luxuriat.
Folius ad Petroelinum accedentibus radice annua omniumque partium parvitate à Cicutaria differt.
Hæc de Cherephylo vulgari accipienda sunt; nam Cherephyllon Canadense radice est perenni, & magnitudine Cicutariam æquat vel superat.

1. *Cherephyllon sativum* C. B. *Cherephyllon* J. B. *Cerefolium vulgare sativum* Ger. *Cerefolium vulgare* Park. *Cherbil*.

Radice nititur alba, furculosa; fibrillis tenuissimis capillata, minimi digiti crassitudine, sapore subacri. *Caulis* nunc unus exurgit, nunc plures pro ratione soli, sesquicubitalis & altiores, teretes, striati, glabri, inanes, geniculis longius distantibus nodosi, infra genicula in ventrem turgidulum intumescentes, ramosi, ramulis alternatim ad singula genicula ex alio foliorum exaribus. Summos caules & ramulos occupant umbellæ rare, alias pediculis per brevibus & ferè nullis, aliis longioribus insidentes. *Flosculi* parvi, albi, quinque petalis cordatis, tocidemque staminibus albis compositi. Singulis flosculis bina succedunt semina, oblonga, glabra, per maturitatem nigricantia, sapore dulci & aromatico. *Folia* teneriora & argutius secta quam Petroelinii, sapore & odore aromatico, alias iis non multum dissimilia, pallide viridia, & nonnihil subinde rubentia, pediculis sepe rubentibus, nonnihil hirsutis. *N. B.* Quamvis folia caulibus alternatim adnasci diximus in summitate tamen ad umbellæ exortum bini hinc inde oriuntur, & ex eorum alis bini egrediuntur ramuli, quod & aliis pluribus umbelliferis commune est.

Maior mense floret & cum semen perfectior brevi radicitus exarefcit, semine deciduo se quotannis renovans. Autumno autem oritur & per totam hyemem viret.

2. *Cerefolium latifolium Canadense* Cornuti.

Corn.

Omnes nostratis Cerefolii particulas ad unguem refert, sed plenioris incrementi cauliculum facit & cymum. *Flos* itaque albidus muscarii effigie summum caulem occupat; hunc sequuntur semina longicula, ex uno pediculo plura. *Caulis* fragilis & tener, glaucæque virens ultra cubitum adolefcit. *Folia* sensa semper in singulis pediculis prodeuntia, in ambitu incisa Petroelinii modo, latitudine & longitudine quadruplo superant nostratis. Terio à sativum anno moritur: semine perennat tamen, quod statim atque decidit etiam non obrutum sponte terræ infigitur & germinat: nec enim nostri instar agrum lætum & stercoreatum desiderat, sed in qualicumque terra, ac vel crudo, vel effuso solo, si feritur, provenit.

Sapor huic dulcis est, odorque non inluavis, ac proinde esculentum testatur, sed & aliis oleribus permixtum gratiam augeat saporis.

Vires & Usus. Cerefolium vulgare partium est tenuium, diureticum, emmenagogum, & lichenotripticum, sanguinem coagulatum resolvit, somnum suaviter inducit. Extrinsecus usus insignis est in dolore colicæ, in urina retenta (imponit in cataplasm.) Credite mihi cum aliquando ex retenta pro verecundia urina vesicæ insigni diffentioni Vir quidam primarius laboraret, usi Cherephylli, Parietarie & Petroelinii herbarum in butyro infusio fixarum peccinæ ipsius calide applicatarum me subduxisse una vice circiter 4 libras urinx. *S. Pauli.*

Succus Cherephylli cum iusculo assumptus, aut Aq. ejus ter cohobata sæpius adhibita Dolæ experientis contra vertiginem specifica sunt. D. Soamè è Dolæ. Sanguinem concretum ex consuetudine dissolvit tulum ac emplastri modo imponitum.

Tota planta dulcis est & odorata, acrisculum quodam accedente sapore, quò fit ut aliis oleribus admixta ex gustui gratiora reddat. Estur autem cruda in acetas cum aliis herbis, aut etiam cocta: flantulum tamen aliquid obtinet, & Venerem promoret.

Si butyro frigarur herba, & abdomini imponatur, certum est contra tormina remedium. *Cam.* ad quod mulierculæ ceu ad sacram anchoram confugiunt.

CAP. VI.

De Umbelliferis seminibus longis striatis seu

De Myrrhida.

Verisimile est à Myrrhæ odore dictum esse Myrrhida & Myrrham, inquit Marcellus Virgilius. Nullus tamen, quod inveniit, aperte id testatur est & Græcis aut Latinis. J. Bodæus plantam quam Dioscorides *Musfi* vocat nomen accepisse aut *da* & *puellæ* & *in* & *in* & *in*, quod odorata sit, quasi unguentum redolens. Quòd si verum esset, *Musfi* scribi deberet cum simplici *p.* V. Jo. Bod. in Theophr. hist. lib. 7. p. 807.

1. Myrrid.

1. *Myrris magna* semine, longo, sulcato, J. B. *major* vel *Cientaria odorata* C. B. *major vulgaris*, seu *Cerefolium majus* Park. *Cerefolium magnum* sive *Myrris* Ger. *Sweet Circle* or *great Sweet Cherbil*, by some *Sweet Fern*.

J. B.

Myrris radice habet insigniter crassam, radialis plurimis & crassis donatam, albam, sapore dulci, subacri, grato, aromatico, quales est seminis Anisi sapor. *Caulis* surrigit aliquot proceros, bicubitalis & tricubitalis, hirsutus, fistulosus: *folia* magna, pinnata, Cicute foliorum facie, magis albicans, & albis maculis subinde respecta, tactu mollia, nervis averla parte pilosis, sapore Anisi pediculis fistulosis. *Flores* in umbella gerit candidos, leviter odoratos, quorum singuli foliis quinque constant, bifidis seu cordatis, extimo intus duobus oppositis simul utriusque majore, lateribus binis medio modo *da* habentibus, bifurcato stylo albo cum staminibus albis medium occupante. Particularium umbellarum basin sustinet seminum radiorum itolia. Succedunt semina notatu dignum, magnum, longum, angulosum, sulcatum, sapore Anisi dulci & jucundo.

Aliunt apud Germanos in pratis alibi nati, ut in Hattia circa Castellam referente Gillenio. *J. B. Loc.* Hujus folia Filicina quodammodo referunt unde nostratibus *Sweet Fern*, i. e. Filix dulcis appellatur.

2. *Myrris altera minor* Park. *minor* C. B. *altera* Ad. *altera parva* Ger.

Precedenti similis est, sed per omnia minor. *Semen* per maturitatem non nigricat ut in ea. Lobelius Penninus è Saleva monte prope Genevam semen hujus attulisse refert. Nobis in Saleva non comparuit, utcumque non negamus ibi inveniri.

Myrris cum Cerefolio temperamento & viribus convenit. Radix cum vino pota medetur *Viret*. morfus Araneorum. A partu purgat mulieres, & mensura provocat. Cum melle cocta & *lump* *Myrris* *cic.* ta tabidis conducti, & thoracem à viscoso radice expurgat. Cum vino cocta & bis aut ter in *Tabet*. die pota à peste paretur. Herbam & radice decoquant ad unam promovendam. Fit quoque *Urina*. *Epilepsia* extractum ex herba & radice contra pestem & puerorum epilepsiam.

Myrridis majoris, seu Cicutarie odorate C. B. radix in decocto aut aliâ formâ usurpata malignis morbis medetur; hinc ubi Carlina destituit illius loco Myrridis radices eligo. *S. Pauli Quædrip. Botan. class. 2. p. 98.*

3. *Myrris Brocenbergensis, folis Myrridibus Italice, flore albo, radice crassa nigra* Thalii.

Quæ planta sit Bauhinus uterque ignorat, nosque una: descriptionem vide apud Thaliun.

4. *Myrris perennis lutea dancoides* Morif. prælud.

Morif.

Hujus *folia* quam proximè Dauco seu Pastinacæ tenuifolia accedunt; quin & *flores* habet luteos; semina rostrata, striata Myrridis montane seminibus longiora, at minus tumida.

5. *Myrris perennis montana alba* Morif. prælud.

Morif.

Ad binos ternosque pedes assurgit: *caules* producti striatos; *flores* aliarum suæ classis more albos; quibus succedunt semina rostrata, striata, hemisphærica, exterius lutea, cavâ parte quâ junguntur subcærulea.

- A. 6. *Cerefolium sylvestre* Ger. Park. *Cherophyllum sylvestre* C. B. *Anthriscus Plinii* quibusdam, semine longo Cicutarie, aut Cherephylli, J. B. *Wild Cherbil*.

J. B.

Lignosa, simplex & alba est *radix*, sapore Pastinacæ aromatico. *Caulis* cubitum unum aut alterum altus, multis alis cernuus, striatus ex virore arrorubens, abundè hirsutus, copiosè medullâ farctus. *Folia* ad Cerefolii accidentia segmentis majoribus, nervo hirsuto annexa, ipsa quoque non minus pilosa, sapore nullo manifestè. *Flores* in umbellis candidi, petalis cordatis & quodammodo crispis, concoloribus apicibus compositi. *Semen* oblongum, tenue, sulcatum, duas fibras è summo proferens, gustu aromatico, simile Cerefolii semini sed minus, per maturitatem.

Cum floret planta caules infra genicula in nodos inghens intumescunt. Passim juxta sepes provenit, tam apud nos quam in Germania.

Lecur.

CAP. VII.

De Umbelliferis seminibus longis asperis seu

De Myrride Sylvestri.

Myrrhis glaucifera Cretica, nodosa, seminibus asperis. *M. annua*, semine striato aspero oblongo, nodosa Moill.

Caulis ei rotundus, inanis, glaucus, satis seu spinulis rarioribus asper, cubitali altitudine, in ramos aliquot divisus, infra genicula in nodos praegraves postquam florescere incipit extumescens. *Folia* lata, brevibus pilis hirsuta, Cerefolii sylvestris nonnihil similia. *Umbellae* parvae, *stipituli* exigui albis compositae. Succedunt *semina* longa, utrinque acuminata, grandia, striata, alpera. Postquam semen perfecterit radicitus exarefcit.

Hujus semen ante triginta annos Londino acceptum, & plantam ipsam ex semine redivivam aliquot annos alimus: putamus etiam in Sicilia spontaneam observasse.

Hec planta Parkinsoni in Theat. Botan. p. 907. describitur sub titulo *Seselis Cretensis nodosi*. Theatrum autem illud Parkinsoni ante quadraginta annos Londini impressum est.

CAP. VIII.

De Meo.

MEUM, Græcis *Μίον* vel *Μίον*, à *Μέλον*, quia foliis constat omnium herbarum tenuissimis; quibus ut & semine magno, oblongo, striato ab aliis congeneribus distinguitur.

- A. 1. *Meum* Ger. *culgaris* Park. *foliis Anethi* C. B. *Meum vulgare* seu *Radix ursina* J. B. *Common Spignel* o? *Heu*. *Westmorlandicus* *Wald-money*, o? *Wald-money*. *Capsæ* appellatioms rationem non assequor.

J. B.

Herba hac, cujus folia cubito fere longiora, longos habentia pediculos striatos, eorumque superne partes foliis fœniculi similes sunt, capillaceæ, crebrioribus tamen & mollioribus, nec capillis usque adeo longi; *caulem* edit similem *Feniculo*, minorem tamen multo, striatum, inanem, ramosum, umbellam *forum* alborum *Anethi* similem, pentapetalorum; *semina* magna, longa, striata. *Radix* interdum una, interdum plures, dodrante longiores, modo tenuiores, modo crassiores, e quarum lateribus utriusque oriuntur oblique radices, satis longæ, quæ sursum interdum tendere deprehenduntur, nec passim in aliis radicibus sic adnata provenire solent. Cortice vestitur primo nigricante vel potius cinericeo, tenui, deinde altero crasso, albo, gummolo; in ejus medio est matrix. Olore est satis jucundo, Pastinacæ fere, magis tamen aromatico, sapore non ingrato, nisi quò dactris & nonnihil amara. Quum verò radix hac ex iis sit quæ hycioni perferunt, & Alpina, magnas habet comas capillatas, ex foliis arefcenscunt.

Lecur.

In Westmorlandia Angliæ provincia copiose provenit in pratis & pascuis duobus à *Selberg* pagum p. vii qui ad *Osten* pagum iur.

In exoticis etiam regionibus Germania, Italia, Hispania in montibus invenitur.

Viret.

Platus discunt. Uti præcip. in inflatione ac ructu ventriculi, in mensibus ac urina ciendis, in uteri suffocatione, in torminibus ventris, in catarrhis tartarico pulmonum expectorando. *Schroder*.

Multas ingrediuntur compositiones & ipsam theriacam. *Idem*.

Habet autem radix, non loc. ac *Mentha*, humiditatem quandam excrementitiâ, quâ ad caput latâ est *κατακαρχνι*. Unde intelligitur non adeo frequenter debere usum ejus esse, in iis præcipue qui aut voverunt castitatem, aut aliis Venere uti non debent. Quæ enim vi agit illud, eâ agit hoc quoque. C. *Hisman*. Hinc fortè innoscitur ratio nominis Anglicani *Waldmoney*, id est lenonum capis seu nummus.

Gelero Mei pabulo in Apulia vacæ plurimum & optimum lac reddunt, & inde caseum cabalinum dictum confici se audivisse ait. At nobis caseum illum ex lacte bubulino seu buccellino fieri narratum est.

Lebellum monuit Turnerus in Alpibus Cheviotici Scotie finitimis hanc stirpem magna ubertate Karere. Nobis in montibus illis plantæ indagatæ non comparuit.

1. Meos

2. *Meum alexiterium* Alpin. exot. Park.

Alpin.

Caulis affurgit cubitali & ampliore, rotundo, geniculato, viridi ut *Anethum*, non minù crasso. Fert *umbellae* parvas *floribus* parvis, candidis, quibus succedunt *semina* minutissima, oblonga, odorata, & linguam exaltacientia: ex nodis verò singulis exeunt cauliculi parvi cum *Umbellis*. *Radice* nititur longa, gracili, digiti minoris crassitie, alba, in extremo divisa, odorata, atque aceti.

Lecur.

Ragus hanc plantam accepit Alpinus, ubi à vulgo *Herba serpentum* vocatur.

3. *Meum alterum italicum quibusdam* J. B. *alterum italicum* Ger. emac. *spurium italicum* Park. *latifolium adulterinum* C. B.

Mer.

Folia vulgaris Mei habet, duriora, crassiora & habitiora, subviroso odoris, *Rute* Narbonensis tenuifoliae quodammodo æmula; ex quorum sinu exeunt *caules* obliqui, pedales, nonnunquam sesquipedales, sustinentes *semina* striata, minora. *Radix* major, Peucedani facie & concretionem, pul-la foris, tetræ & injucundi tum saporis, tum odoris.

In collibus aridis passim in Gallia provenit, referente Morisano. Nobis in collibus & clivis ma- ritimis Regni Neapolitani observatum fuit. Floret sub hinc æstatis, Autumno ineunte semen suum perficit.

CAP. IX.

De Cymino seu Cumino.

CYMINUM *Σεσλι* à *σύν* prægnans esse dicitur, est enim, teste Theophrasto, fecundissimum. Ab Ammi differt radice annua, foliis in lacinias minus crebras, nec adeo tenues dissectis, omnium partium quantitate minore, semine etiam angustiore.

1. *Cyminum* seu *Cuminum* sativum J. B. *vulgare* Park. *sativum* Dioscoridi. Ger. *semine longiore* C. B. *Cummin-fœd*.

J. B.

Parva & umbellifera herba est, altitudine rardè pedem excedens [Cesalp. annua planta, brevior cubito] tenuibus & in plures angustas partes sectis *foliis* [Cesalp. foliis paucis, raris, capillaribus, cubito] oblongo, utrinque acuminato, anguloso, cartilagineo, in cineraceo colore subulato, longitudine quartam unciam partem æquante, gustu subamaro, tenui, modicoerit aceti & cum gravitate suaviter odorato. *Radice* nititur longa tenui, & cum maturavit semen, pereunte.

In Melita insula copiose feruntur ad mercimoniam; ubi *Cumino agro* i. e. *Cyminum acre* incolis dicitur: Anisum autem, quod non minori copia ferunt & dividentur, *Cumino dolce*, i. e. *Cyminum dulce* appellatur; unde C. Bauhinus aliique Botanici decepti duas Cymini species constituerunt, nimirum, acrem & dulcem. V. C. B. pin. in Cumino.

Semen resolvit & status discunt, ideoque utile est in colica, tympanite & vertigine. Ex vino *Viret*, dulci sumptum difficultati & ardori urinae auxiliatur: cum scilicet in vino coctum tussim sedat, & thoracem expurgat. Utiliter panis incoquitur, & caseis inditur; ita enim concoctionem juvat & status dissipat.

Frequens & copiosus Cymini feminis usus faciem decolorat, & pallorem cuti inducit. *Dioscor. Galen*.

Suavem halemque spirant Cuminum, fœtidum emendat, eaque de causâ qui fœdam habent respirationem Cuminum magno adjuumento crebrius utuntur. *Stapel*. Oleum arte chymica extractum præsentissimum est virtutum in affectibus omnibus flatulentis, præsertim uterinis. Novi Empiricum qui miracula creditur facere affluis aliquot guttis panis tosto, & umbilico impolito. *Casp. Hoffman*.

2. *Cyminum* seu *Cuminum* seminibus villosis.

Hoc genus in insula Melita collectum habemus ubi cum superiore sparsim nascens, neque foliis, neque figura, odore aut sapore seminum, sed duntaxat eorumdem hirsutie seu villosâ castare discernendum, observavimus.

Hoc fortasse genus est quod Jo. Bodæus à *Stapel* habet pro *Cumino dulci* Melitenfium, quod hirsutum esse foribit, quo qui conditus est panis, sapore gratiori commendatur.

Nè qui tamen putet, hoc esse quod Melitenfies ipsi *Cumino dulce*, seu ut C. Bauhinus, *Cuminagero* dulce vocant, illud enim nihil aliud esse quam Anisum, & nobis cum ibi effemus ab incolis dictum esse, & ab eruditissimo Viro Joan. Francisco Abela Melitenfem in descriptione illius insulae confirmatum.

P p

CAP.

Lev. Levisticum vulg. in hortis colitur: natalis ejus locus nobis haecenus incertus: Pona tamen in monte Baldo reperiri ait, Alii in Alpibus Liguriæ aut Appennino. Æstate floret: Augusto magna ex parte semen ad maturitatem perducit. *J. B.* gaudet folio umbroso.

Vires. Levisticum vulgare Germanicum *Park.* Quare an differat à vulgari Levistico. Alexipharmacum est ac diureticum, vulnerariumque; Ventriculorum roborat, Asthmatis subvenit; mentis & lochia ciet; fetum mortuum ejicit (semen) tartarum lentum resolvit, dolorēque inde natos sedat; Epau-thenique obstructions refert, adeoque præcipue ictu convenit. Extrinsecus ejus usus est in Balneis, cataplasmatibus (utero & uteribus dictis) in Emplastris vulnerariis & sim. *Sebold.*

Vulgas per caulem cavum petum haurire sovet, quo tussim sodatum in sibi persuadet. *Idem.* In facultatibus porro tam vicinum est Angelicæ & Imperatoricæ supra dictis, ut non putet necessariam esse commemorationem C. Hofmannus. Adjuvat digestionem, ventositatem dissolvit & inflationem.

Veteres Ligures, ut & hodie Hetrusci, semine pro pipere utebantur. Promovendis mensibus & sudoribus sufficit 3℔. feminis.

Cum odor hujus plantæ adeo validus & pertinax sit præ Angelicæ & Imperatoricæ, verisimile est eam viribus etiam eisdem antecellere.

Nomen precudubio factum est à Libyico Galeni, quod est Ligusticum Dioscoridis, ita dictum quod in Appennino, quâ parte Liguriam attingit, frequens est.

* Forestus pro secreto habuit succum foliorum Levistici in secundinis retentis. Erat magnum Arcanum famose ejusdam obstetricis, quæ id obtinuerat à Judæo medico. Communicavit D. Tancredus Robinfon.

CAP. XIV.

De Umbelliferis semine striato majore, foliis Aquilegiæ, seu

Libanotide aut Ligustico Aquilegiæ foliis.

Libanotis latifolia Aquilegiæ folio C. B. Park. Ligusticum Ranunculi foliis Aquilegiæ J. B.

C. B. prod.

Radic est crassa, fibrosa, cortice inæquali, quasi rugis transversis asperata, fuscique coloris recta; medulla candida, amara, modicum quid Aroma & Aristolochiam sapore redolens: ad cuspi caput pili tanquam veterum foliorum fibra solidiores & nigriæ: etenim *folia*, quæ numerosa ex radicis capite longi pediculis emergunt, una parte quasi vaginato exorta (numquam ea quæ crassiora & latiora sunt, ut & ea quæ ex caule prodeunt) eundem tanquam membranacei filiqui circumdant articulo crassiore lineaque transversa: quæ crassa sunt, rigida, glabra, viridia & splendentia, subtus candicantia, fibris majoribus subpurpureis transcurrentibus, quæ licet instar foliorum Aquilegiæ dividantur, non tamen omnia in pares lacinias (Aquilegiæ lacinias latiores) fissa sunt: inferiora namque in vegetiore planta plerumque quinque folia habent ex triplici rami divisione, alias tria, tribus pediculis infidentia. *Caulis* unicus est, cubitos tres, quatuorve superans, rotundus, striatus, nodis distinctis, subalbicantibus, puniceo colore aliquando admixto, in tres, quatuor, vel quinque brachia distributus, quæ umbellam magnam ex longissimis festucis & fibris albis parvis compositam sustinet. *Semen* succedit longum, lacum, striatum, puniceum, gustu subamarum, Cumini saporem imitans, aromaticum, modice excalescens & salivam ciens.

E Camerari horto habuit C. Bauhinus. Nos eandem vidimus in horto D. Caroli Howard Ducis Norfolkici fratris.

Libanotidem minorem Apii folio C. B. i.e. Libanotidem Theophrasti minorem *Lob.* Nos cum Parkinsone eandem putamus Libanotidem latifolia: alteri sive vulgariori *ejusdem C. B.*

J. Bauhinus considerandum proponit an Libanotis Theophrasti minor Lobelio sit eadem cum Cervaria nigra seu Saxifraga Venetorum *Ad.*

CAP. XV.

De Umbelliferis foliis Apii minoribus, semine striato majore, Daucus montanis ditiis.

1. *Seseli* 2. *montanum Pannonicum* Clus. *Valdebonæ nomine missa, Libanotidis secundæ quorundam sive Cervariæ nigra species J. B.* *Daucus montanus Apii folio albicans C. B.* *Daucus Selenoides maximus Park.*

Clus.

B Rachialis interdum nititur *radice*, præsertim si planta vetustior sit (recentiores & juniores pollicarem habent) in aliquot ramos inferiore parte divisa, crasso, rugoso, nigrescente cortice septa, gummoso primum lentoque sapore prædita, deinde acri & salivam ciens: quæ summo capite in multa exuberat capita villosa, (quemadmodum ferè omnes ferulacei generis fides)

pes) unde exeunt magnæ & satis amplæ *foliorum* alæ, aliquot foliis per ambitum serratis & nonnulli incisili, uni costæ inhaerentibus, sed ex adverso nalcitibus constantes, colore supina parte dilutius virente & aliquid tantum splendens, pronè cineraceo præditis: Inter quæ sesquicubitalis nonnunquam emergit *caulis*, striatus, pollicaris interdum crassitudinis, geniculatus, in aliquot ramos divites, quem ambiunt ad singulos nodos sive genicula minores foliorum alæ. Summum caulem atque extremos ramos exornant umbellæ pallescuntium *folysolorum*: quibus succedunt *semina* Sileris montani semibibus similia.

Invenitur ferè in omnibus Pannoniæ & Austriæ inferioris montibus, aspero solo ventisque perflua *Locus et Tempus.*

Differat à Cervaria nigra foliis virentibus magis, paucioribus conjugationibus compositis, verum multo majoribus, amaris & acribus nonnulli: Horibus luteis ex umbellis minoribus, qui madificati odorem reddunt aliquid tantum vinosum & aromaticum. *J. B.*

CAP. XVI.

De Silere montano.

Siler nomen à Silo deductum est, quia pro Seseli semine utuntur. At Veteres ipsum Seseli etiam *Sili* ac *Seli* vocabant.

Haud scio (inquit Bodrus à Stapal) an vox Sili rejicienda. Nam apud Festum legere est, Silatum Antiqui dicebant quod nunc jentaculum dicimus, eò quod tum jejuni vinum Sili herba conditum aborbebat.

Bodæus semen Sileris majoris acredinis esse scribit quàm ullum Seseli, eoque menstrui ciendis perquam commendatum.

1. *Siler montanum Officinatum* Lob. Ger. *Seseli sive Siler montanum vulgare J. B.* *Siler montanum, vulgo Sijelus* Park. *Ligusticum quod Seseli Officinatum C. B.* *Sermountain.*

J. B.

Humanum superat altitudinem Sileris montani *caulis*. Caulem ramisque ceu vaginâ laxiore amplectuntur foliorum pediculi palmatis aut sesquipalmatis: ipsa verò *folia* in alas oppositas dividuntur. Segmenta extrema terna ferè sunt, Cytisi Tragi foliis similia, oblonga, latiuscula, mucrone leviter obtuso. Umbellæ late, ample: *Semen* magnum cum fimbria foliaceâ, striatum, oblongum sapore acri & subamaro, velut corticis auranti, tandem ad Cymini saporem accedente. *Radix* magnâ comâ infimum caulem ornat, rugosa, digitali crassitudinis, albida, odorata, in alium descendens.

In Jura & Salevia montibus propè Geneviam, inque Alpibus propè Ponticæm observavimus: Alii *Locus.*

bi etiam in Alpibus frequens reperitur. C. Bauhinus Ligusticum Matthioli idem esse statuit cum Silere montano. Joannes frater hoc non audet asserere, tum quia Matthioli Seseli hoc Officinatum cunicum fæctorem representare ait; Ligustici verò semen incolas Liguriæ passim in ciborum condimentis adhibere, tum quia Lobelius separat, tum denique quod semen quod apponitur iconi *Camer.* differt.

2. *Siler montanum angustifolium* Park. *Ligusticum sive Siler montanum angustifolium C. B.*

C. B. prod.

Caulis est tenui, cubitali, in alas brachiato, quæ umbellam albam, parvam sustinent; *foliis* paucis in segmenta angusta, oblonga (Pucedanis instar) sed longè breviora divisis, quæ in aliis ferè capillacea.

Propè oppidum Stain Austriæ.

Locus.

CAP. XVII.

Seseli montanum Ferulici folio C. B. montanum tertium Clus. mont. angustifolium 3. Clusii, folia Seseli Massiliensis Matthioli, semine Angelicæ, J. B.

Clus.

Huic multe sunt *foliorum* alæ, Ferulici foliorum instar in multa folia tenuia, illis tamen crassiora & breviora divisa, virides admodum, mucrone omnium foliorum candicante & duro, calidi gustus: inter quas enascuntur cubitales *caules* aut ampliores, digitali crassitudinis, striati, geniculati, in aliquot ramos secti, quos secundum nodos alæ minores amplectuntur foliorum alæ. *Flores* in extremo caule & summis ramis in umbellis distribuit nascuntur albi: dein *semina* striata, Angelicæ femini non disparia, gustu servida. *Radix* multis crassis & oblongis fibris, latè & oblique sparsis constat, quæ singulis annis summo capite novas propagines ad latera facit.

Nascitur in pterique Austriæ inferioris & Stiriz montanis pratis, atque Julio floret.

Locus.

SECTIO TERTIA.

De Plantis Umbelliferis semine minore.

PRO Seminibus minoribus habemus quæcunque Cicute feminum magnitudinem non excedunt.

CAP. I.

De Umbelliferis semine minore, radicibus tuberosis.

HÆ vel sunt terrestres semine lævi, vel aquaticæ semine striato. Priores Bulbocastana seu Nucula terrestres dicuntur, posteriores Oenanthe.

De Bulbocastano seu Nucula terrestri.

Bulbocastanum sic dictum Tralliano rentur, quòd figurâ radicis bulbos, sapore gustique Castaneas scite exprimat.

Radicis autem tuberosa, foliis tenuis incisis, semine longiusculo glabro, Umbellâ minimè clausâ ab aliis Umbellatarum generibus faciliè distinguitur.

A. 1. *Bulbocastanum* J. B. *major & minor* folio *Apii* C. B. *Nucula terrestris major* Park. *Earth Nut or Hepper Nut.*

Radix tuberosa, alba, solida, fibras tum ab imo, tum à lateribus promens tenues, gustu subdulci grato, profundè in terra delinquit. *Folia* tenuis incisa sunt quàm Petroselinò, segmentis acutioribus. *Caulis* simplex, teres, striatus, solidus, uno plerumque folio adnato antequam in ramos dividatur. Ad singulas autem caulis divaricationes apponitur folium multo tenuis incisum quàm sunt quæ. *Flores* quales Umbelliferis aliis, & radice oriuntur. Ad umbellarum bases nulla apponuntur folia. *Semina* parva, longiuscula, & cum adhuc viridia sunt minimè striatæ, [cum jam exaruerunt striæ subglobulæ videntur,] colore castaneo. Vere primo è terra erunt, [Maio exeunte & Junii initio floret, & in pascuis solo sabuloso aut glareoso frequentissima est,] Cum semen perfectit tota superficies exareat illico, radice in terra residuâ, tuberosâ, inæquali, nigra membranâ obductâ, carne albâ esculentâ.

Ego hæcenus unam duntaxat novi Bulbocastani speciem, nec plures agnoscit J. Bauhinus. C. Bauhinus Nuculam terrestrem Septentrionalium *Lab.* (quam Lobelius in Angliâ vel muliculis notam scribit) Bulbocastani majoris Synonymam facit: Botanici nostrates pro Bulbocastano minore habent quod sponte apud nos provenit; quod indicium non dari diversâ speciem, seu majoris & minoris distinctionem.

D. Magnol duas species distinguit, majorem & minorem; & utramque se in horto plantâsse asserit, ut certior fieret an hæc varietas à loco ficiore vel humidiori dependeret.

Vires & t. ju.

Radix nostratibus effoditur, & cruda estur: Verum excoctata, & cum modico pipere in iure carniæ cocta, suavis admodum cibus est, multum nutiens & Venerem stimulan. Medicamentis addita cruenta mingentibus & etiam spuentibus auxiliatur. Tralliano id attestante.

Hæc etiam fues (cujus avidè sunt) impinguntur, unde & Castaneæ suillæ, nostratibus *Pignutus*, nuncupantur.

In pascuis, non tamen pinguibus sed glareosis copiosissimè proveniunt.

CAP. II.

De Oenanthe aquatica.

Oenanthe ut *ἀνθε* & *αἰάνθη*, quòd colore & quadratenus odore, non sit Viti dissimilis, vel potius quòd cum vite floreat, & in flore ejus odor qualis in pubescente vite sentitur.

• Radicibus tuberosis, & multis glandulis compositis, & loco natali, palustri scilicet & aquoso, ab aliis quibuscunque Umbelliferis plantis faciliè distinguitur.

A. 1. *Oenanthe*

A. 1. *Oenanthe aquatica* C. B. *palustris seu aquatica* Park. item *aquatica major* ejusdem p. 123. *Filipendula aquatica* Ger. *Oenanthe sive Filipendula aquatica* J. B. *Common water Dropwort.*

J. B.

Bulbilla olivares ex tenuibus pendent filis plures; quos nonnisi atrenta cautione evellas; abrumperunt quippe faciliè sequentibus caulem duntaxat fibris. *Caulis* cubiti & sesquicubiti altitudine, striatus, concavus, ramulos, geniculatus. *Folia* inferiora parvis secta, reliqua longioribus & tenuioribus segmentis cafa. *Umbellæ* parvæ, albæ. *Semina* oblongum, in duas veluti cuspidis desinens.

In pratis humidis & ad rivulos ubique ferè oritur.

Sapore est amarifculo cum levi adstringitione, calidæ & siccæ naturæ, aperientis & adstringentis facilitatis. Movet urinam & arenulas extrinsecus & intrinsecus usurpata: aperit obstructions, & expurgat meatus urinarios.

Lacini

A. 2. *Oenanthe aquatica minor* Park. item *Oenanthe juncoides minima* ejusdem p. 895.

Park.

Folia quæ producit antequam caulis emerget tenuissimè incisa sunt, & in terram supina: Quæ caulem vestiant costæ potius foliorum quàm folia videntur, superne obscuro virore splendentia; ut & *Caulis*, qui Juncum proximè refert, infra cusps summum apicem seu acumen ut in Juncis, & lacere erumpit umbellâ floulorum albicentium, odoratorum, quibus subsunt *semina* Apii non majora, verum rugiora. *Radix* inter fibillas capillares aliquæ glanulillas albescentes.

Hujus flos præterit plerumque antequam major florere incipit. Parkinsonus utramque in horto coluit.

3. *Oenanthe altera minor Africana* Park. item *tenuifolia altera Africana* ejusdem p. 895.

Park.

Præcedentem minorem Oenanthem proximè refert, summitate seu Umbellâ differt, quæ major est & semina etiam majora. Guilelmus Boelius è Barbaria Africæ regione al. ulit.

A. 4. *Oenanthe Cicutæ facie Lobelii* Park. *Chærophyli foliis* C. B. *fusco virolo, Cicutæ facie* Lobelii J. B. *Filipendula Cicutæ facie Lobelii* Ger. *Wemlock Dropwort.*

Lab.

Paludapio foliis non absimilis est, Rutæ pratensis similior [nostrâ sententiâ Apio aut Petroselinò similior quàm Thalictrò] multo pullulata, virore tetro, colore & facie Cicutæ. *Caulis* bicubitalis spargit, & radice in pares Asphodeli albi bulbos multipartita, & quasi brachiata, nullis fibre vinculo aut interveni continuis, teneros, gustu acres & ingratos, succo lacteo primùm, deinde flavescente, virolo, & exulcerante prægnans. *Umbellæ* Cicutæ, cui affinem autumnæ qui maleficio parem expertos se afferunt: Ulos namque in acetaris nihil factum fuisse propius quam ut interirent, aiunt: alios qui effrâssent, vertigine tenebrosâ palantes, nutantes, attonitos inque gyrum verantes (e vidisse).

In rivulis, lutulentisve & riguis non in Septentrionalibus duntaxat Angliæ, Westmorlandiæ scilicet & Eboracensi provincia, sed & in Meridionalibus, Surreia, Suffexia, &c. copiosè provenit.

Lacini

Inexcusabilis est (inquit Johnsonus apud Gerardum) quorundam nostris temporibus ignorantia qui radices hujus herbe Præconiæ radicem loco vendunt. Quin flos comperit affirmat, mulierculis rhizotomas & botanopolas Londinenses radices hæc sub nomine *Levifolii aquatici* vendere. Verum an adeo venenata sint & maligna hujus plantæ radices nonnullis dubitare video. Matthiæ Oenanthem suam tertiam & Tabernamontanum Oenanthem (scinophyllon; quas C. Bauhinus hujus plantæ synonymas facit, salubrem esse plantam statuunt. Ego rem in medio relinquo, ulteriori examini subiiciendam.

5. *Oenanthe Apii folio* C. B. *Filipendula angustifolia* Ger. *Oenanthe sive Filipendula Monspeliensis Apii folio* J. B. *Oenanthe Apii folio major* Park. *Water Dropwort with Small large leaves.*

J. B.

Perjale ut *Oenanthe* vulgariori seu *Filipendulæ* ita & huic glandulose radices, longis filis pendulis lævis quàm altius propagantur, tunica nigricante connectæ, intus albæ, Pastinacæ Germanicæ quodammodo sapore, gratiore tamen, dulci. Hujus folia plurimum ludunt, prima germinatione lata, mox Petroselinum vulgare seu Apii horensis (cujus etiam sapore parum ablutunt nisi quòd piluliculis adstringentis habeant) ex virore penè lucida, supra terram expansâ, demum Peucedani effigiem induunt. *Caulis* plures surguntur, cæsi, angulosi, striati, cubitum & sesquicubitum alti, multis alis concavi. *Flores* in Umbellâ multocosi, admodum minuti, ex albo purpurascetes. *Semina* differunt à prædicto Petroselinò, quo multo longiora, veluti capitulum habentia.

Florentem Junio Monspeli inter Peroul & lacum reperit J. Bauhinus.

Lacini

Parkin.

Locus.

In fluvii majoribus plerumque oritur.
Hæc planta C. Bauhino sion sive Asylum palustre foliis oblongis dicitur, minus commodè nostrò quidam iudicio. J. Bauhinus Tabernamontanum secutus ex una specie duas facit.

A. 4. *Sien erectum umbellatum sive Paspinace aquaticæ* Lob. *major angustifolium* Ger. *minus alterum* Park. *umbellatum* J. B. *Common upright Water Parthey.*

Radix mularum aquaticarum instar geniculatim incedit, densissimè subinde fibrarum comis longiculis, odore & sapore Silari. *Folia* [quæ & radice exeunt] cubitum longa, longo pediculo, striato, glabro, intus cavo appenda, octo aut novem pinnularum conjugationibus composita, pinnatæ Germanicè similibus, minimè rugosis, quæ verò in caulibus sunt minora existunt, profundiusque & argutius secta. *Caulis* sesquicubitalis, teretes, striati, inanes, recti, ramoli. Florum umbellæ caules & ramulos terminant: *flores* minuti, candidi. Umbellæ basin seu exortum foliola angusta, acuminata ambiunt. *Senes* parvum odoratum, acre.

Locus.

In rivulis & ad fluviorum ripas.

A. 5. *Sium umbellatum, repens* Ger. *emac. Creeping Water-Parthey.*

In caulis huic plantæ crassifculi, concavi, striati, infirmi & procumbentes, è geniculis fibras albas in terram demittentes, quibus læ propagat, ramoli, ramuli è foliorum alis exeuntibus. Folia origine membranosi caulium amplexa, longis pediculis concavis, Paspinacæ amula, tribus vel quatuor pinnarum conjugationibus ad medium costam annexis per margines dentatis composita. *Florum* umbellæ non ut in præcedentibus summos caules terminant, sed secundum caules ex adverso foliorum oriuntur brevibus admodum & vix semuncialibus pediculis, octo aut novem radiis constantibus: singuli radii in cacumine umbellam secundariam seu partialem sustinent, cujus basin ambiunt folia angusta, oblonga: ad basin umbellæ totalis nulla sunt ejusmodi folia, quæ ad secundam speciem differunt. *Flores* perexigui, albi, quinque petalis angustis acutis compositi sunt, quibus succedit *semen* parvum, breve, striatum.

Locus.

In rivulis & aquarum scaturiginibus plurima ubique ferè in Anglia provenit, unde miramur eam à nemine ante Johonem Gerardi emaculatorem descriptam. Figura ejus extat in Hist. Lugd. p. 1092. sub titulo *Sii veri Matthioli*, ad Descriptio addita est alterius plantæ.

A. 6. *Sium minimum. The least Water-Parthey.*

Radix, ut in aliis hujus generis, geniculatim incedit, demissâ comâ fibrarum albentium è geniculis. *Caulis* concavi, teretes, geniculati, rubentes, infirmi & humi procumbentes, duos nonnunquam palmos longi, ramoli. *Folia* ad singula genicula singula, alternatim posita, è quatuor vel quinque pinnularum mediæ costæ adnexarum conjugationibus composita, interiora quæ aquis immerguntur tenuis incisâ superiora, quæ extra aquas sunt, minus secta & reliquorum hujus generis similia. Ex alis foliorum emergunt ramuli, ex adverso eorumdem oriuntur umbellæ, ut in præcedentibus, pediculis uncialibus aut brevioribus, parvæ, duobus tribusve radiis constantes. *Flores & semina* reliquis hujus generis similia.

In palustribus & aquis frequens Maio mense floret.

7. *Daucus Siculus Paspinacæ foliis* Zanoni.

Zan.

Radix digiti minimi crassitie, dimidium pedem longâ, raris fibris donatâ, ima parte in duas trève radicales seu ramulos divisâ, albâ, sapore nonnihil acri & aromatico, non ingrato, *folia* emittit multa, in terram undique diffusâ, pediculis teretibus superne fuscatis & cavis mixta, ramola seu triangulata, ut in aliis plantis Umbelliferis: siquidem folium integrum in ramos plures, binos oppositos, dividitur & in folium definit; ramuli iterum in pinnulas subdividuntur latiusculas: folia tamen nonnulla ramola non sunt sed tantum pinnata: Pinnæ five folia ultima superne viridia sunt, inferne albicantia, glabra, crassifcula, nonnihil lucida, per ambitum dentata, nervis Labyrinthi in modum perplexis, reliquo folio viridioribus, ex undique percurrentibus: Pimpinellæ Saxifragæ minoris forma similia, verum majora & acutiora. Inter folia exiit *caulis*, cubitum altus, glaber, & fere lucidus, teres, solidus, à nodo ad nodum huc illic undatim flexuosus, non fragilis, medullâ argenteâ repletus, raris nodis exceptis imâ parte intercepis. E singulis nodis folia exeunt singula, alias bina, imo pediculo in membranæ vaginam caulium amplexam dilatato, ut in aliis multis Umbelliferis fit: interiora in caule ramolosa sunt. Ex istis nodis & foliorum sinibus, etiam infimis & terre proximis, exeunt ramuli, foliis similibus, verum minoribus magisve dentatis seu in segmenta tenuiora divisâ vestiti. Summos caules & ramulos terminant umbellæ *florum* minorum pentapetalorum, cum duabus in medio lingulis: Color aureus viridus, florum & itaminum. Flores delapsi *semina* relinquunt oblonga, octangula, lævia, colore itramineo obscuro.

Hujus tenem à Panormo Siciliæ metropoli ad Auctorem transmisit insignis Botanicus D. Paulus Bocconci.

CAP.

CAP. IV.

De Umbelliferis femine striato minore, foliis Pimpinellæ pinnatis, radice servida. Seu

De Pimpinellæ Saxifragæ.

A. 1. *Pimpinellæ Saxifragæ* Ger. P. *Sax. hircina major* Park. *Saxif. major umbellæ candidæ* C. B. *Saxifragia hircina major* J. B. *Great Burnet-Saxifrage.*

Radix alba, simplex, minimi digiti crassitudine, rectâ in terram descendens, paucis fibris donata, sapore fervido. *Folia* longis infident pediculis, pinnata, tribus aut quatuor pinnarum conjugationibus ad medium costam annexis, Sii odorati umbelliferi similia, atrovirentia, splendens, sapore ignaviove multo quàm radix, pinnis circa margines dentatis, & nonnunquam altius incisâ, averla parte hirsuta, lupinâ levibus. *Caulis* sesquicubitalis & altiores teretes, striati, glabri, inanes, ramoli & geniculati. Summis caulibus & ramulis infident umbellæ *foliolarum* albentium minorum: quibus succedunt *semina* pro plantæ magnitudine parva, brevîa, striata. Nulla ad exortum radiorum umbellæ totalis aut partialium apponuntur foliola.

In fylis, agro Cantabrigiensi & Bedfordiensi, Cantiano quoque & alibi etiam in Anglia observantur.

In hoc genere folia interdum in lacinias divisa nos quoque post Clusium observavimus.

Pimpinellæ Saxifragæ major umbellæ rubente C. B. *Saxif. maj. flo. rubente* Park.

Quomodo à præcedente differat inquirendum. Clusius tantum ejus varietatem facit.

A. 2. *Saxifragia hircina media* J. B.

Hujus descriptionem paucis absolvit J. Bauhinus, Dudum, inquit, generum habet folia inferiora quidem ad minorem Saxifragiam accedentia, superiora verò majoris foliis similia, oblonga, in acumem definentia, profundè crenata. Radix prolixa, mediocriter crassa: *caulis* striatus, cubitalis, alis aliquot brachiatus, umbellæ gent albas majusculas.

J. Bauhinus dubitat an sit Daucus Selmoies Cordi, quem frater ad Pimpinellam Saxifragiam minorem refert: item an sit Lugdunensis Dauci secundum genus Dalechampii, quod C. Bauhinus in pin. Daucum decimum seu campellianum Apii folio vocat, de quo alibi.

Tubinge observat J. Bauhinus, & in monte Warwiler.

Fuchsius Pimpinellam mediam denominabat.

A. 3. *Pimpinellæ Saxifragæ minor, foliis Sanguisorbæ. Saxifragia hircina minor, foliis Sanguisorbæ* J. B. *Pimp. Saxifragæ major altera* C. B. P. *Saxifragæ major nostræ* Park. præter rationem major dicitur. *The lesser round-leaved Burnet Saxifrage.*

Radix nitens simplici, alè in terram descendente, rugosa, alba, paucis fibris donata, sapore fervido. *Caulis* ab eadem radice nunc nunc, nunc plures alligunt, cubitales & altiores, brevi admodum, sed satis densâ linguâ hirsuti, striati, inanes, ab imo statim ramoli, ramuli è foliorum sinibus (quæ ad genicula sunt) egressi, internodiis longis. Summos caules & ramulos terminant umbellæ satis amplæ, radiis multis compositæ [vixit numeravimus] quorum singuli umbellæ partiales sustinent florum minorum, aliorum, pentapetalorum, petalis in extremo subrotundis non bifidis. Singulis foliis bina succedunt *semina* brevîa, parva, tumidiuscula, striata, per maturitatem nulla neque ad umbellæ totalis, neque ad partialium radiorum exortum apponuntur foliola. *Folia* ad radicem multa, Pimpinellæ vulgaris foliorum amula, & in ambitu serrata, tribus vel quatuor pinnularum medio nervo annexarum conjugationibus composita cum impari in extremo, superne obscure viridia, inferne pallidiora & veluti glauca, nervis saturatioribus colore rictis manifestè apparentibus. [In caule paucæ, et quæ brevia & tenuia sunt folia, pinnulis longis, angustis, altius utrinque incisâ.]

Augusto mense floret. In paluis ficcioribus, solo præsertim glareoso, nasci amat.

Locus & Tempus.

A. 4. *Pimpinellæ Saxifragæ minor* C. B. *Saxifragæ hircina minor* Park. an *Saxifragæ minor nostræ* eundem? *Pimpinellæ five Saxifragæ minor* Ger. *emac. Saxifragia hircina minima, Pimpinellæ crispæ* Tragi J. B. *Small Burnet Saxifrage.*

Hæc species radice, caule, floribus & seminibus cum præcedente adeo convenit, ut vix internoscas. Præcipua differentia est in foliis, quæ ad radicem eam tenentur incila sunt: nam ad medium costam annexæ pinnule non ut in illa integre sunt & subrotundæ, sed longæ, angustæ, in tria quatuorve pinnularum nervo medio annexarum paria subdivisæ; quænam singulæ hæ pinnule secundariæ ad margines altius incisæ sunt in lacinias dentatas. Folia pluribus pinnarum conjugationibus constant. Odore & sapore cum præcedente convenit.

Eodem cum præcedente tempore floret idemque in locis invenitur.

Calculo committendo & expellendo, autore Trago, accommodatissima est, temperamento calidior omnibus Apii generibus. Radix fuscata loco Piperis in cibo usurpant p-dest: nam gustu & virtutibus

ribus ita Piperi respondet; ut Piper Germanicum non inepte dici possit. Et meo certe iudicio unior est & salubrior omni Pipere, quod ego experientia longa didici. Herba Pimpinella, radix & semen Petroselinum facultatibus pollent, sed in expellendo ac sedando dolores efficacioribus multo. E radicibus pashili confici possunt, stomacho frigida intemperie, crassique ac viscosi humoris laboranti, passioni etiam colicæ ac matrici quam utilissimi. Radix quacunque ratione sumatur, live in pulverem redacta, live in potionibus aut eclegmatis, adversus omne venenum facit unice, dolorem inestomorum lenit, calorem renum prodest, mentes ciet, & si quæ alia per urinam evacuanda sunt; quæ omnia de semine quoque accipienda sunt & de aqua destillata: quæ & maculas faciei detegit, & eam duram facit. Quid vulnerariam herbam esse dicat, nobis minus probatur, cum adeo acris & calida sit: forte ad fœdida ulcera detergenda valet.

Ulus radice præcipuus est (perhibente Fuchio) in peste aliisque morbis contagiosis præcavendis & curandis. Pota ex aceto magnæ commendationis est ad pestiferos morbos.

Contra phthulin nonnulli commendant Electuarium & radicem Pimpinellæ minutissime trita & saccharo rosato factam. Vix mihi persuaserim adeo acrem & servidam radicem phthisicæ convenire: ut neque tussis, asthmatis, peripneumoniæ J. B. Alii ad colicos dolores leniendos propinant, nescio quo successe. Externus usus est in Odontalgia pro masticatorio ad pituitum eliciendam; ad bubones cancrasolique tumores maturandos, lac augendum, &c.

5. Pimpinella Saxifraga Africana major.

Hoc titulo cujusdam Pimpinellæ Saxifragæ à D. Magnoli Monspeli in horto suo cultæ folium secum nobis exhibuit eruditiss. Vir D. Sloane, ex Africa seu Barbarie ora allatam ad Promontorium Cetium non longe à Monspelio reulit D. Magnoli, unde ipse habuit.

Erat autem folium pinnatum Pimpinellæ instar, & ad exortum pinnarum singularum hinc inde finguli lobi seu foliola & rachi seu costa folii media enascebantur. Plura non habemus quæ de ea dicamus.

CAP. V.

De Caro.

Plinius lib. 19. cap. 8. Carum à Caria appellatum dicit. Peregrinum & Carum gentis suæ nomine appellatum, culinis principale.

Folius pinnatis, pinnis in multas lacinias dissectis, seminibus oblongis, striatis; radice dulci cicutula, ab aliis Umbelliferis distinguitur.

- A. 1. Carum seu Carum Ger. Carum vulgare Park. Carvi J. B. Caminum præsens, Carvi Officinarum C. B. Carawayes.

J. B.

Ex radice singulari, longa, crassitudine pollicari & majore, rugosa, adnatis quibusdam & fibris aucta, albâ, sapore aromatico & acriculo ut Pastinacæ, caules proter multos, cubitum & sesquicubitum altos, striatos, solidos, glabros, geniculatos, in ramos subinde divisos: folia longo carinato pediculo, sed angustâ, partim à radice, partim ex ramulorum alis enata, Staphylini foliis similia, sed per longiora intervalva alas proferentia, & tenuissimâ, glabra: in ramulorum extremis umbellæ non ingratæ odore; floris singulares parvi, rosulati, albi aut rubelcentes petalis cordatis nonnihilque ad fissuram crispis, omnibus in ambitu æqualibus compositis, & quorum umbilico virenti stamina tenuissima exeunt albicantia, apicibus virentibus. Semen succedit oblongum, striatum, sapore acri & aromatico.

In pinguibus & lœtis campis herbosis & pratibus, quæ subinde riganur apud Germanos Bohemôsque; frequens nascitur J. B. In palustribus Lincolnienibus, inque palcibus depressis & pinguibus prope Hullam oppidum in Eboracensî provincia copiosè oritur, & alibi etiam apud nos in pratis.

Semen stomachicum est ac diureticum, fiquidem flatus dissipat, concoctionem promouet, urinam ciet, cerebrum corroborat, lactis abundantiam præbet. Hinc utus eius insignis est in colica, vertigine, epilepsia præcavenda, &c.

Semen hoc passim in Germania [& Angliâ] usitatissimum est: nam & panibus, quos biscoctos vocant, compingitur, & calceis adjuvatur [in Germania] iusculis & placentis, aromatis, aliisque ferulis inopuit, & in Officiis saccharo obducitur. Radix dum adhuc tenera est non minus efficax habetur quam semen: estque caro ejus in cibis ipsa etiam Pastinacæ jucundior & delicatior, teste Parkinsono.

Mulum olei reddid destillatum semen; quod multo acrius est quam oleum Anisi, experimento J. Bauhini.

Thonerus in Obs. p. 126. dolorem totius abdominis clamorifum per quinq; guttas olei destillati Carui curavit: & solo hoc oleo à fævo ventriculi dolore curavit etiam aliam. D. Hulse.

C. B. prod.

- * 2. Carvi Alpinum C. B. Carum Alpinum Park.

C. B. prod.

Planta palmari est & glabra, ex radice oblongiculâ nigricante aromatica folia emittens longis pediculis donata, foliorum Carvi modo, in paulo tamen majora segmenta divisa, pallide virentia. Caulis modo unius, modo duo tenuis, ad uncias sex exurgens, supra medium nudus, in quas levisse festucas instat umbella abiens, quarum singule flosculos aliquot, quasi in capitulum junctos, ex flavo rubelcentibus lustrant.

In Pyrenæis montibus legit Barlerus.

Locus.

CAP. VI.

De Umbelliferis semine striato minore foliis latoribus Apii seu Petroselinii.

Apium, Græcis Σάων, ab apibus nonnisi habere putatur, quia Apes ejus flores delebantur. Petroselinum vulgare Apium Veterum censetur. Apium Officinarum eorundem Eloselinum est. Petroselinum vulgare ab Apio palustri foliis minoribus, floribus luteo pallidis differt.

- A. 1. Imperatoria affinis umbellifera maritima Scotica Sibbald. Prod. Apium Scoticum & Apium maritimum quibusdam Newtoni.

Folius est quàm Imperatoria minoribus & obtusioribus; semine striato majore; floribus pentapetalis albis in umbellam dispositis; radice non repente. Hanc esse plantam suspicio quam dudum in rupibus maritimis non procul Bervico & petrarum fissuris exeuntem observavi, & pro Hippofelino habui. Eandem esse puto quæ Phytologie Britannicæ pro Angelica sativa inseritur.

Pleniorem hujus plantæ descriptionem à D. Jacobo Newton transmissam libet hic subiungere. Radix ei alba, crassiuscula, fibrillis aliquot donata. Folia infima longis immixta pediculis, tripartito divisa ipsa pariter in tres partes secta subrotunda, circa margines dentata, dilutius viridia. Caulis pedalis aut altior, paucis foliis amictus. Flosculi exigui, albi. Semen figurâ & magnitudine Fœniculacæ par & simile, striatum, fuscum. Tota planta laporem & odorem acrem, vegetum, aromaticum obtinet; quàm Imperatoria tamen multo remissior, & ad Apium propius accedentem.

Septembri mensis semen maturat. In tumulo quodam arenoso & saxoso ad mare, sex ab Edin. Locui. burgo miliaribus versus Queens Ferry, i. e. Regine trajectum, invenit Auctor.

Mihi (inquit) ibi narratum est, Scotos montanos, apud quos copiosè oritur, quotidie manè eam elitare; quo se tutos esse persuadent toto die à quavis contagione.

- A. 2. Apium palustre seu Officinarum C. B. vulgare ingratis J. B. palustre seu Eloselinum Veteribus ejusdem. Apium Officinarum seu Paludarium Park. Eloselinum Paludarium Ger. Smallage.

Radix nititur crassa, albâ, rectâ, profundè in terram descendente, in plura interdum capita divisa. Folia inde exeunt multa, pediculis dodrantalibus, rubentibus, striatis, concavis, duobus tribusve pinnarum paribus & impari in extremo composita: Sunt autem pinnule istæ latæ, circa margines dentatæ, & in tres insigniores lacinias divise. Caulis ab eadem radice pariter multi exurgunt, crassi, profundè striati, concavi, bicubitalis & altiores, nodosi longis internodiis, foliis cincti his quæ ad radicem similibus, pediculis paulatim brevioribus donec in summis caulibus immediate adnascantur, ætateque ferè æquantes. In ipso angulo ubi caulis in ramos dividitur [forte caule medium terminans] brevi admodum & interdum nullo pediculo fœdit umbella, non continua sed difcreta, & pluribus ramis composita, quorum uniusquisque in summo gestat umbellulam flosculorum minorum quinquæ petalis albescentibus constantium, densè stipatorum, quibus succedunt semina striata, peregrina, quàm Petroselinii minora. Caulis & ramuli in puncto ubi umbellæ sedent in tres ramulos non raro, interdum in binos abeunt; at tamen extremi tandem ramuli in umbellam terminantur. Odor totius plantæ validus, nobis tamen non ingratis.

In paludosis rivulis & fossis majoribus, præsertim maritimis, non raro invenitur. Locui.

Apium palustre in hortos translatum diligenti cultui minus mirandè ingratum evadit: unde in Italia & Galliâ folia ejus teneriora una cum superna radice parte abscessa cum oleo & pipere eliant & in deliciis habent. Itali hoc genus herbe Sceleri five Celeri vocant. Galli usum ejus Italici debent, à quibus & nomen accepit: Parkinsonus pro nova specie proponit Selmi five Apii dulcis titulo: cujus tamen sententia non accedo, quoniam Apium dulce seu Celeri in hortis nostris satum & cultum post aliquot annos invulgare Paludarium degenerat, ob aeris scilicet frigiditatem. Quod idem Fœniculo dulci apud nos lato post tres vel quatuor annos plerumque accidit; adeo ut si illud habere velimus novum semen ex Italia petendum sit.

Apui radix inter quinquæ radices aperientes recensetur: Semen annueratur seminibus calidis Viris. minoribus. Radix urinam & menies morbum solvit, regium morbum solvit. Semen effricatus est quàm radix, & ad eandem ad quæ lativi Apii semen commendatur. Minus tamen tunc

tus ejus ulius est, nam comitali morbo obnoxii ab hoc offenduntur, ut evidentibus experimentis comprobatum legitur & observatur. *J. B.*

3. *Apium hortense* Ger. *hortense* seu *Petroelinum vulgè* C. B. *Intense multis*, quod *vulgè* *Petroelinum*, *Palato gratum* J. B. *Petroelinum vulgare* Park. **Common Parsley.**

Radix albam, simplicem, crassitudine interdum pollicari, paucis fibris donatam, altè in terram demittit. *Caulis* plerumque singularis in solo latiore plures surgit, pollicem itidem crassos, teretes, glabros, striatos, bicubitalis & altiores geniculatos, inanes, ab imo statim ramosos, ramulis inferioribus singulatis & foliorum alis excurrentibus, superioribus binis oppositis aut etiam pluribus simul ex eodem geniculo. *Folia* ima quæ à radice exeunt longis pediculis, binis plerumque alarum paribus & impari in extremo folio composita. Foliolum autem quod costam terminat in tria dividitur, eaque singula in tres lacinias & ipsas dentatas acutioribus denticulis. In fummis caulibus & ramulis florum umbellæ plurimis radis compositæ, pediculis longis infidentibus; *stipuli* ipsi pallidi, quinque petalis ob parvitatem vix conspicui constantes, quibus succedit *semen* striatum, breve, crassiusculum.

Folia in hac planta interdum in lacinias angustas & longas dividuntur, ut quis merito diversam speciem putet; certè insignis est varietas. Sapor plantæ acrisculus & non ingratus: Odor pariter.

Nulla in hac specie neque umbellæ totalis basin seu radiorum exortum foliola in circulum ambiunt, neque partialium ex quibus totalis componitur, ad eam tamen apponitur unum vel alterum foliolulum.

Petroelinum *crispum.* *Locus.* Folia hujus plantæ interdum rotundiora, frequentiora, pulchrè crenata & crispâ videntur pulcherrimo aspectu. *Quæstio* est an *Petroelinum crispum* sit species à vulgari diversa, an accidentalis duntaxat varietas. *Columna* crispum in Sardinia sponte nasci ait, unde semen ejus in alas regiones dispersum.

Radix & herba potissimum ad culinas spectant, utilisque sunt in omni cibo: nam inflationes stomachi depriunt, urinam & menses cient; jecur & lienem ab obstructione liberant, hydropticis & idæriticis conducunt. Solent nostrates herbam cum omne genus carne in sartagine unâ frigare pro condimento; & in cavum corporis inditum cum avibus allare, quin & crudum cum butyro comedere, & Acetariis immiscere, & certè quod ad saponem attingit, nullum olus novi palato gratius & delicatius: Aliunt tamen oculis inimicem esse & visui nocere; quod nos inviti credimus.

Semina medico usui utiliora, extenuant, aperiunt, urinas cient, calculos dissolvunt, flatus dissipant, convalescentiæ hydropicæ, menses promovere, secundas & sævus morbos expellunt. Commendantur & contra veterem tussim elegantis permixta aut incocta: venenis etiam adversantur, atque idcirco Theriacis admiscuntur. *Dea.*

Extrinfecus herbæ omnes partes resolvunt tumores calidos, immittunt lac mammis imposita, adeoque mulceris nostratibus in usu sunt in ablactione infantium. *Sæbrod.*

4. *Petroelinum majus* seu *Virginianum* Park. An *Apium hortense latifolium* seu *maximum* C. B? *Apium* seu *Petroelinum Virginianum* Ger. emac. **Virginian Parsley.**

Parkinsonus Apium Virginianum non alia fere in re quàm partium omnium magnitudine à vulgari Apio hortenſi differre scribit. *Folia* scilicet Paludapii aequalia, & pallidius virentia quàm vulgaris Petroelinum; *semina* duplo nē dicam triplo majora: *radicem* majorem & breviorē. C. Bauhinus Apium hortenſe maximum sic describit. Ex *radice* oblonga, albidâ, & pro plantæ magnitudine tenui *folia* prodeunt pediculis palmaribus & seliquipalmaribus, striatis, pallide virentibus, tripartito primū divisa, quorum quodlibet tripartito rursum dividitur, ipsæque particule triplo quadruplōve quàm in Petroelino vulgò dicto majores, per ambitum incisæ, pallide virentes: inter hæc caulis cubitalis & seliquicubitalis, tenuis, striatus exurgit; in cuius summitate *folia* oblonga angusta minimè incisa. Umbellam habet parvam, albam, exiguis *stipulis* reſertam, quibus lacinia Petroelinum formâ, sed duplo triplove minorâ majorâ, gustu nonnihil aromatico donata succedunt.

Nomine Apii Anglicani primū C. Bauhino factum est.

- * 5. *Petroelinum Creticum* C. B. Park. *Agriopasimaca vulgo* in Creta Bello ep. 5. ad *Clusium*: cui *Basilum* Plinius videtur.

Bell.

Petroelino vulgari simillima est, nisi quod minor, *foliadque* eisdem etiam incisuris prædicta licet habeat, minorâ tamen & aliquantulum crassiora profert: *Caulis* Petroelimi est, *flores* in umbellâ albos sustinens, quibus succedunt *semina* Petroelimi sed minorâ, colore ad atrum accedentia. *Radix* firmatur unica, pollicis magnitudine, semper figurâ longâ, cortice tenui tecta, qui digiti atriciu facillimè à radice separatur, quæ candida odulique est, Bulbocastani gustu. Tota hyeme vivet, semineque Maio profert, postea tota areſcit præter radicem, quæ terra latet, & primis Autumni imbribus gemitina protrudere incipit.

Hujus stirpis duo reperuntur genera colore corticis radicem tantum differentia, nam unus niger, alterius rufus conficitur. Nigrum genus in montibus totius Cretæ, & etiam in Dalmatia provenit: at rufum abundantissimè tantum in scopulis Cretæ propinquè inter faxa, &c.

Sequentes duas plantas à C. Bauhino traditas ob folia Apio similia huic capiti subjunximus.

*6. *Daucus*

- * 6. *Daucus montanus Apii folio, flore lateo* C. B. prod.

C. B. prod.

Caulis est cubitali, anguloso, glabro, in breves alas brachiato; *foliis* Apii formâ, sed brevioribus, per ambitum minimè serratis, quorum pediculus striatus est: Umbellæ parvas habet; *flores* Elaphobosco fimiles, luteos.

In Calenberg & propè oppidum Baden Austriæ Barfæus collegit.

Huc similes, sed per omnia majorem, *caule* crasso, canaliculato, ramoſo, *foliis* latioribus minimeque crenatis, umbellis majoribus, ex floribus pallidis, collegit ipse in horto Patavino, Pleudopyrethri nomine.

Locus.

- * 7. *Daucus pratensis Apii folio* C. B. prod.

C. B. prod.

Radix est oblonga, pallide rufescente cortice tecta, sapore & odore Pastinacæ five Dauci Officinarii, superne hirsuta & villosa; ex qua alæ prodeunt *foliis* pluribus uni costæ inhaerentibus, per ambitum incisè & serratis, formâ montani majores, sed longè minoribus, pallide virentibus: inter quæ *caulis* pedalis raris cubitalis, tenuis striatus, paucis geniculis distinctus, in ramulis aliquot divitis exurgit. Ramorum extremis umbellæ candidæ *stipularum* exiguarum infident, quibus *semen* oblongiusculum, nigricans, aromaticum succedit.

In pratis humidis Michelsfeldiæ [propè Basilicam] provenit.

Locus.

8. *Daucus Petroelini vel Coriandri folio, seu Bunium Dalechampii* Park. C. B.

Locis asperis & petrosif nascitur. E *radice* parva, alba, furculosa, odorata, ad caput comosa, plurima emergunt *folia* ramoſa, Petroelini adeo similia, ut primo aspectu minus attentos & cautos fallant. *Caulis* quadratus, procerus, digiti crassitudine, foliis Coriandri tenuioribus proximis virentibus, umbellis Anethi sustinens. *Semen* Hysocyami minus, odoratum.

- * 9. *Apium montanum Dalechampii* J. B.

Lugd.

Radix est crassa, longa, extrinfecus nigra, intus candida, acris, odorata, aromatica; *foliorum* densâ comâ circa radicem humi jacentium, Apio hortenſi similibus, sed latorum, jucundè olentium, in pediculis inferne rubentibus: *caule* cubito altiore è medio florum ambitu proſiliente, *seminibus* albis: *semen* Apii, acris, odorato & amaro.

Provenit in alpeis, saxosis, lapidosis, apricis; nonnumquam etiam ex saxorum rimis emicat. *Locus & Tempus.*

Floret Junio mense. Hanc plantam C. Bauhinus Apio montano nigro eandem ficit; cui Joannes frater non assentitur. Si Descriptio exacta, nonnulla in ea sunt quæ Oroscelino dicto non conveniunt, v.g. Semen Apii. Parkinsonus C. Bauhinum locutus Apium montanum vulgatus i.e. Oroscelino hoc ficit.

- * 10. *Libanotis minor Apii folio* C. B. *Libanotis Theophrasti minor Lobelii* J. B. *Panacis* species nonnulla.

Lob. ob.

Folia est [quàm Libanotis Theophr. vulgaris] exilioribus multò, Saxifragæ Venetæ proximis, gemino situ, Panacis alterius rim, sed oris tantillum crenatis & laciniatis. *Caulis* bicubitalis & procerior. *Semen* Anethi candidum: flores in umbellis albi. *Radix* aromatica, grati & jucundi odoris.

Considerandum (inquit J. Bauhinus) an hæc planta eadem sit cum Cervaria nigra, i.e. Saxifragæ Venetorum Lob. At Lobelius discretis verbis distinguit. Ea fuit opinio Ponæ in Baldo, sed nobis minime probatur.

Parkinsonus hæc ad Libanotidem alteram fere vulgiorem C. B. refert. At Lobelius ut distinguit proponit. Nobis nondum satisfactum est.

CAP. VII.

De Aniso.

Anifum Hammaro ab æ priv. & *ios* dicitur, quod folia proferat minimè aequalia. Anifum quidam, auctor Plinio l. 20. c. 17, quæ *dianum* vocaverit, quia appetentiam cibi præstaret: Et forsitan sic dictum est, *in alius rōs sunt & partientes*, quod tensiones flatulentas internas & externas remittat & laxet.

C. B. Quoniam foliis ad Petroelinum accedit idcirco ei proximè subjunxit. Folia ima à fummis plurimū differunt; ima enim integra sunt, superiora tenuiter dissecta. Semen odore & sapore est gratissimum, præ cunctis aliis mihi nota umbelliferæ femine, quibus notis ab aliis congenitis facillè distinguitur; præsertim si addas, parvam esse herbam, annum aut potius æstivam.

Qq 3

Anisum

Aniſum Ger. Park. J. B. *Aniſum herbarius* C. B. *Aniſe*.

Folia ſima quæ primò exeunt longis herent pediculis, ſuntque integra, ſubrotunda, circa margines tamen dentata, glabra, pallide viridia, unciù majora, odorata: ſuperiora Petroleſini foliſimilia & tenuiter incila; [quò aliora in caule èò tenuius] *Caulis* teres, concavus, ramoſus, inferius & vix le ſuſtinent, hirtiſus & nonnihil ſtrictus. *Umbellæ* in ſummis caulis & ramulis ample pro planta modico, nullis ad eorum radiorum apiculis foliolis. *Flores* parvi albi, quinque foliolis bifidis compoſiti, æqualis ſere magnitudinis omnibus, cum totidem ſtaminibus & apicibus albis. *Semen* parvum, minus quàm Cicutæ, ſtriatum, colore ſerè cinerico, odore ac ſapòre gratiſſimo, diſci, cum jucunda quadam acrimonia. *Radix* gracilis, inutilis, modo ſimplex, modo multida.

Lecul.

Viret.

Ubi ſponte proveniat nescimus: aiunt tamen in Creta, Syria, Ægypto aliſque orientis regionibus ſeliciter gigni. In Malta copioſè ſeritur, (ubi Cuminum dulce appellatur) quaſiſ cautà qui ex ejus mercurio ad incolæ redundat.

Semen Aniſi præcipuè in uſu eſt, herba rarò in uſum venit, radix tanquam inutilis nunquam. Calſ. & ficat. Cephalicum, hepaticum & pneumonicum ac ſtomachicum imprimis audit [Plinius ſtomacho inutile eſſe ait, præterquam inflato] Uſus præcip. in inflatione ventriculi, tuſſi, &c. *Schrod.* Extens ſtatum diſcutientibus medicamentis grauiſ eſt ventriculo, minus habet acrimonia, & plus ſuaſivitas.

Veteres in ventriculo frigido & humido miſcic commendarunt. Hinc in ſiti quæ à ventriculo, in dolore capitis, in vigiliis ac eodem, in diarrhæa à cruditate, &c. laudatur, urinam ciet & Venerem ſtimulat. Dioſcorides, ſed præcipuè Plinius, prolixi admodum ſunt in ejus viribus deſcribendis, quos adeat qui plura velit.

Puſunt hoc in panem ex quo Biſcoctum parant, quin & ſaccharo obducunt ad paranda Confecta quæ vocant, quæ & ſtatis diſcutiunt, & oris halitum ſerentem emendant.

Spiritus illis tenuibus, ex quibus generoſiores ſue aquas ardentes eliciunt, omnibus leviter conſuſum ante deſtillationem inſunditur, ad gratum ſaporem in iteratà deſtillatione exalands conciliandum. *Trochiſc.* de Aniſo uſus eſt in febris diuturnis; *Olei* de Aniſo deſtill. in flatibus; *Dianſio* Meſſie in iſſum & tuſſi à frigida cauſa; *Spiritus Aniſi* in anguſtis pectoris. Sp. vini Aniſius in Cardialgia expectantur eſt Lamiæ.

Obſervat Heurnius, quod pulvis ſue decoctum Aniſi in colicis doloribus, urinæ difficultate, &c. longe præſtandum eſt ejus oleo: quod obſervandum eſt contra illos, qui omnia præter chymica ſpernunt. *Sin. Pauli.* Idem ſæpe obſervavit Primuſius error. popular. lib. 4. c. 3. ut non monuit D. Hallé.

Ad inſantum tormina dare ſolebam ſcrupulum Aniſi craſſè pulveriſat. cum primo pulvis cochleari. Hoc purgat infantes non alter ac ſi ſenior Rhabarbarum ſumpliſſet. *J. Heurnius* in lib. trium Aphorism. Hippocr. Aphor. 4.

In ſingultu ſtultentio æger continuè maſticet Aniſi ſemen. Dol. L. 2. C. 3. S. 19.

Helmontius illud magni facit in Colica. Idem. L. 3. C. 2. S. 19. D. Soame.

C A P. VIII.

De Umbelliferis ſemine ſtriato minore, foliis triangulariſ Cicutæ modo diviſis.

De Cicuta.

Cicutæ, teſte Servio in *Eclóg.* 2. eſt internodium in triticeis ſive culmiſeris, qualia cum habent hæc quoque planta inde dicta videtur. Quin potius cicuta eſt canna quevis, intus cava & vacua, unde ſiftulas faciebant paſtores.

Græci *κικύων* dicunt *ἀνὰ τὴν ὕδατι* fortè, quod *μεσθίτι* i. e. circumagere exponit Etymologus, *μυσθίζων* Galenus. Scultitiam enim addit refrigerato cerebro. C. *Hefman.*

- A. 1. *Sium alterum Oſuſarii ſacie* Lob. Ger. emac. *major alterum anguſtifoſum* Park. *Erucæ folio* C. B. *Cicutæ aquatica Gefneri* J. B. **Long-leaved Water-Hemlock.**

J. B.

Radix pollicari craſſitudine ſenſim tenuatur, fibris compulſibus capillata; vulnerata ſuccum remittens ruſcotentem, guſtu acri. *Caulis* cubitalis & bicubitalis, craſſus, imà parte ruſcens, ſuperius ex viridi pallens, ſtriatus, glaber, geniculatus, inanis. *Folia* longis pediculis appenda, ſilens montani diviſa quodammodo, ſegmentis multo longioribus, acutioribus, per ambitum ſerratis. *Flores* candidi Petroleſini, in umbellam latiore digeſti.

Circa paludes & in ſtagonum majorum marginibus oritur ſed rariùs. Nos in palude *Breerton* near dictum Caſtrenti comitatu; itémque in palude *Lovinglandie* in Suffolcia; in *Trenta* fluviu circa *Brambleum* Abbatis dictam; in ſtagno quodam vadum in ericeto *Hemſlow*, propè oppidum; inſque ſtagno ad *Thiſtleworth* vicum, propè *Thameſin* fluviu, ſupra *Londonium*, & alibi hanc plantam obſervavimus.

Nonnulli plantam hanc ad *Sium* ſeu *Paſtinacam* aquaticam referunt cum quo noſtro judicio non convenit; ut neque cum *Cicuta*, quò nos *Gelzerium* ſequuti, retulimus: unde de ejus loco nobis ſatisfactum non eſt.

Deſcriptio

Deſcriptio Bauhin non eſt ſatis plena & accurata; eam tamen adhibuimus, cum nec melior, quod ſcimus extet, nec nos plantam ipſam nancici poterimus, ut denud deſcriberemus.

- A. 2. *Cicutæ Lob. Ger. major* C. B. *vulgaris major* Park. *Cicutæ Veteribus & medicis* J. B. **Hemlock.**

J. B.

Myrrhidi, atque etiam magis *Cicutariæ* odoratæ tam ſimilis eſt, ut legendis plerumque damnoſa ſit pariliſ, non ſatis accurate eas diſtinguentibus: non alia enim radix eſt; non alius *caulis*, ſi cubitalis & inanis, levis tamen, exuſi ſerpenti, indeque nomen indeque *Serpentariæ* cauſis in modum maculoſus: ſimili quoque eſt *ſilio*, multifariam partito, glabro, odore ingrato, ſapore non ita, ſed nonnihil acri: *Umbellæ* ſorum illis ſimiliter albicæ: *Semen* Aniſo par, ſtriatum, obſcurè viret: nota denique planta viroſo odore, quo ab illis maxime diſſert, pernecium teſtatur. *Radix* in horto priuſquam cauſem ferat, longa pedalis, juniori *Paſtinacæ* latioriſ Germanicæ ſimilis, cortice tenui flavoſcente, carne albà fungoſà, odoris gravis, ſaporis ſubdulcis.

Circa pagos & oppida *Cicutæ* paſſim abundat, locis umbroſis & pinguibus, propè folias aggeret. *Lecul.* que agrorum. Cum floribus *Julio*, ſemine prægnantem *Auguſto* ac ſentis videre eſt.

Summè frigida & venenata conſetur, & *Socratis* ſupplicio oſula: Nilominus frequens ejus uſus *Viret.* Modernis eſt in tumoræ ac inſtantium tione ſiſis: Succus emplaſtri ſplenico incoctus extrinſecus adhibetur *Schrod.* Periculosi medici nunc dicunt *Cicutam* calidam eſſe affirmant & minime frigidam. Extrinſecus uſurpata anodyna eſt: tumores duros & gangliæ poterit diſcutit in cataplaſmatis vel in emplaſtro de *Cicuta* cum *Ammonio*. *D. Needham.* Pulvis radicum ad grana viginti in cataplaſmatis vel in ſiſis vel in *Quartana* ante paroxyſmum exhibitus omnibus quæ ego unquam experiri ſum diaphoreticus antecellit. *D. Bowle.*

Ferulæum ex radicibus *cicutæ* carnis incoctis duobus religioſis patribus [i. e. *Monachis*] quàm gravi & admiranda ſymptomata excitavit, vide apud *Kircherum de Feſte*, ſect. 2.

Ceterum *Cicutæ* non eſt omnibus animantibus exiolià: *Sturni* enim, aurore *Galenò*, innoxie *Cicutæ* velcuntur. Nos quoque ventriculo *Odis* ſeu *Turdæ* avis diſſectum *Cicutæ* ſemine reſertum invenimus, quatuor tantum ut quinque frumenti grani intermixtis; quod etiam meſſis tempore avis illa pro *Cicuta* neglexerat; adob delectatur *Cicuta*. *Lucretius* quoque ſcribit

—Pinguere ſæpe *Cicutæ*

Barbigeros pedes, homini quæ eſt acre venenum.

Ad lienis ſchirrhum, & ficci *Cicutæ* aut *Mandragoræ* q. f. cum *Ammonio* diſtemperat, & F. emplaſtrum; quod vocatur *Mirabile* ab *Hartmanno*.

- A. 3. *Cicutaria tenuifolia* Ger. *Cicutæ minor, ſive fatua* Park. *minor, Petroleſino ſimilis* C. B. *Cicutaria Apii folio* J. B. **The leſſer Hemlock or Fool's Pariſley.**

Radix nititur albà, longà, ſimplici, paucis & tenuibus fibris donatà, minimi digiti craſſitudine. *Caulis* cubitalis, inanis, ſtriatus, glauco quodam poline qui digitis facile detergi poſeſt, obducus, non tamen ut *Cicutæ* maculoſus, eadem cum radice craſſitie. *Folia* *Cicutæ*, ad *Petroleſinum* accedunt, niti quòd ſegmenta acutiora ſint, ſuperne atrovirentia, inferne pallidiora & ſplendentia, odore nullo, ut nec ſapòre ullo eccellente. *Flores* albi, pentapetali, petalis bifidis. Florum *umbellæ* foliola longa anguſta viridia obvallant, nam ad bales radiorum *Umbellarum* partialium ex quibus totales componuntur foliola tria aut quatuor oblonga ornantur, quæ à *Cicuta* diſſert, præterquam quòd minor ſit, cauſe non maculoſe, radice annua, odore non ingrato. *Semina* parva, ſtriata, brevicaula.

In locis oleaceis & arvis pinguioribus aliſque locis culis frequens reperitur. *Lecul.*

- * + *Cicutaria latifolia* tertia C. B. *Cicutaria maxima* Brancioni, an *Thaſſia* tertia *Salmanicæ* ſum *Cluſii*? Lob. ob. *latifolia altera* Ger. emac. *Cicutæ maxima* Park.

Lob.

Caulis humanæ proceritatis, craſſitie quatuor digitorum, foliis, ſemine & radice *Saſeli* *Pelopon-neſis* longe majoribus, quæ clinici celebrat ad menſes, vomitus & alias dejectiones ciendas: anon potius *Cicutaria* noſtra maxima foret?

Videmus *Lobelium* ipſum de hæc, plantam incertum & dubium, an jam edita fuerit pene: & ſuſpicari potius eam vel *Thaſſiam* dictam *Cluſii* eſſe, vel *Cicutariam* ſuam latifoliolam ſtrictiſſimam; unde ergo reſertit C. Bauhinus ab utraque diſtinctam eſſe.

Parkinſonius nomen hoc accommodat plantæ etiam ſequenti, & ſane, me judice, rectè.

5. *Cicutaria latifolia ſetidiſſima* C. B. *Cicutæ latif. ſetidiſſima* Lob. Ger. emac. *Saſeli* *Peloponneſis* cum *Reuterorum* Park. *Saſeli* *Peloponneſis* *Mattioli*, ſive *Cicutaria quædam* J. B. **Great broad-leaved Water-Hemlock.**

Caulis eſt geniculatus & cavi *Cicutæ*, alii brachiatus, ſeſquicubitus & duos cubitos æquans *Folia* ad *Myrrhidi* odoratæ accollunt, latiora, longiora, nigriora, in alas diviſa, quæ ruſum in ſegmenta pinnatam veluti *Filiæ* digella, profundè ſerrata, latiusculæ ſubſcaneant, odore gravi & viroſo *Cicutæ*. *Semen* brevis *Angelicæ* vel *Cicutariæ* maxime ſerè par, in umbellis latis, excuſo candido flore.

Hæc è *Lobelio* & *J. Bauh.*

In

In Rhænia montibus invenitur.

Parkinsonius noster in planta quam hoc tibi in horto suo coluit per multos annos, nullum ejusmodi genus nuncupat Lobelius ferè idem & eandem odorem sentire potuit, ut neque in ejus feminibus: fortè alia & specie diversa, et tamen avellana, planta fuit. Utrunque Matthiolus hoc nomine à Botanica immemor reprehendit, quod talem plantam pro odorata exhibuerit, cum haberet qualem ille depingit minime fetida; ut Parkinsonius testatur, apud quem descriptionem plenam vides.

- A. 6. *Cicutaria palustris* Lob. Ger. *palustris tenuifolia* Park. C. B. *Phellandrium vel Cicutaria aquatica quendam* J. B. *Water-Hemlock*.

J. B.

Aquas amat, extra quas caule extat bicubitali & altiore, pollicari, sæpe etiam brachii crassitudine, striato, inani, geniculis distincto, in ramos varios diviso. *Folia* dodrantalia plus minus, divisione characoli, propemodum glabra, sapore satis grato ad sum accedente, cum levi quadam acrimonia. Umbellæ in ramis gerit pro plantæ proportionem parvas, *flavescens* alborum, cum exiguis in medio apicibus obscure rubentibus: quibus delapsis succedunt *semina* parva, oblonga, striata, nulla hirsutie vel asperitate donata. Ex geniculis infimis demittit subinde capillares, longas & numerosas fibras quibus in imo radicator.

In aquis, præsertim cœnolis, & rivis pigrioribus æstare floret.

Weperus conscripsit integrum librum de hac plantâ; quem consulat Leçtor.

- * 7. *Seseli montanum Cicutæ folio, subinfrutum* C. B. Park. *Wairp mountain Hartwozt with Hemlock leaves*.

C. B. prod.

Ex radice crassa *folia* lata Cicutariæ vel Myrrhidis Fuchsi instar, in multas alas divisa, nigricantia, levissimis pilis, præsertim ipsis pediculis aspersis, subaspera: *caule* sesquicubitali & altiore, crasso, striato, cavo, nodoso, pilis paucissimis donato, in alas brachiato, *foliis* paucis, prioribus similibus, sed minoribus cineto: in summitate *umbella* magna, alba: floribus succedunt *semina* oblonga-gemula, tenuissimo apice donata, Carui sapore.

Hoc in altissimo monte *Wasserfall* æstare florens inter saxa reperitur.

- * 8. *Seseli montanum Cicutæ folio glabrum* C. B. Park. *Seseli Alpinum sive montanum primum Clusio, folio splendente, florum albis* J. B. ejusdemque *Ligusticum alterum Belgicum, foliis fere Alpinis, semine rotundo. Seseli montanum majus* Ger.

Clus.

Ampla habet *folia*, humi sparsa, & in multas alas divisa, *Seseli* Peloponnesi [an Matthioli] ferè similia, supernè viridia & splendentia, inferna parte minime, Ferule odore acri, nec admodum grato sapore: *caulem* deinde sesquicubitale aut altiore, crassum, striatum, intus fungosum, nodosum, & multos ramos in ambitu ex singulis geniculis seu nodis ferentem, per quem sparsa sunt *folia* superioribus respondentia, sed minorâ. Extremi rami in magnas Umbellâs *flavescens* candidorum desinunt, odoris ferè Sambucini: quibus succedunt *semina* gemellum, striatum, flavescens, aromatico & fervido gustu. *Radix* crassa est & foris nigra, quæ (ut in plerisque ferulaceis contingere solet) semine prolato perit, nec nisi altero aut tertio à satione anno flores producere solet.

Crescit in celsis *Sneberg* & aliarum Austriæ Alpium jugis, ubi lætiora sunt pascua: floret sub finem Junii aut Julii: Semen verò Augusto vel etiam serius maturescit.

Semen hujus calf. & sic. Urinas & menses potu ducit: prodest ad intestinorum ex cruditate dolores: concoctionem promovet, flatum dilaat. Radix eisdem præstat effectus, sed minus efficaciter.

- Siler Creticum quibusdam semine longo, crispo, incerto* J. B. *Siler 2. foliis Cicutæ & Siler Creticum Camerarii* C. B. *Vide Umbelliferas semine striato.*

C A P.

C A P. IX.

De Seseli pratensis.

Seseli unde dictum sit me quidem lateat. Nec enim satisfacere Harmari eymon *mes* *et* *omni* *in* *hæc* quod dicitur sit humile, siquidem Veteres Ceras post partum purgari herba quamque Seselis vocant produxerunt. Ego potius vocem origine exoticam fere barbaram fuisse existimaverim, quemadmodum & alia in terminata: *Zeus, mæris* &c.

- * 1. *Saxifraga Anglica facie Seseli pratensis* Ger. *Seseli pratense nostras* Park. *Saxifraga Anglorum, foliis Fanculi latioribus radice nigra, flore candido, similis Silae* J. B. *Wendow Saxifrage*.

F. radice viraci, longâ, rugosâ, foris nigra, intus albâ, gustu dulci aromatico & nonnihil acri *radice* quantis surrigit plures, sesquicubitales & bicubitales, digiti minimi ferè crassitudine, teretes, striatos, nudelli farctos, prope terram rubentes, ab imo statim ramosos, ramulis per longa intervalla & foliorum alis excurrentibus. *Folia* tam quæ radice exeunt, quam quæ caules vestiunt, glabra, obscure viridia, in segmenta longiuscula, angusta, acuta, rigida dividuntur. Summi caules & ramuli in *florum* Umbellâs terminantur, non admodum grandes nec coactas, sed laxas & raras. *Flori* singuli exigui quinque petalis è luteo albibus componentur: quibus succedunt *semina* striata, brevissima, apicibus rubentibus, per maturitatem castanea. Odor plantæ satis validus & gratus, ad Pastinacam quodammodo accedens.

In pratibus & pascuis humidioribus vix alia frequentior occurrit planta.

Hujus plantæ succus, decoctum, aqua destillata vel semen in pulvere efficax est, vulgi experimēto, in urina cienda, calculo atterendo & expellendo, flatibus discutiendis, colico dolore leniendo. Exhibetur autem tam infantibus quam adultis.

Ab extima dote in frangendo calculo Saxifragam scitè dixerunt nostrates.

- * 2. *Seseli pratense Monspeliensium* Park. Ger. *Seseli pratense*, C. B. *Ses. pr. Silae ferè Plinii* l. 26. c. 8. *Silae quibusdam flore luteo* J. B. *Wendow Saxifrage of Montpellier*.

J. B.

Caule est cubitali & sesquicubitali, glabro, striato, alis concavo: *flori* umbellati, albicantes: quos *semina* excipiunt gibba, striata, sapore aromatico, vinoso. *Folia* ampla sunt, minutum dissecta, incursâ ferè Silens montani, sed segmentis longioribus paulo acutioribusque, quæ nervulus fecundum longitudinem percurrit, sapore acri. *Radix* longa, digitali crassitudine, foris fusca, intus alba, in capita dividitur plerumque, penes terram comosa, sapore aromatico prædita.

In pratibus tantum circa Monspeliem, sed & alibi in Gallia & Germania provenit.

Seseli pratense Monspeliensium, à Saxifraga nostra pratensis Anglica, mihi non vix est specie differre: Alii diligentiùs observent & inter se conferant has plantas.

Ex quo hæc scripsi crudissimus Vir D. *Tomerus Robinus*, literis à nobis requisitis, *Seseli* Monspeliensium, cum ibi commemoraretur, diligenter & curiosè contemplatus, nullum ponit observare discrimen inter illud & Saxifragam pratensem nostratensem, unde unam & eandem specie plantam esse hanc & illam absque ulla omnino hæsitacione concludimus.

- * 3. *Seseli pratense tenuifolium* Park. *prat. ten. sive Daucus pratensis tenuifolius* C. B. prod.

Caule est cubitos duos superante, rotundo, striato, nodoso, supernè in ramos brachiato: *foliis* instar Pastinacæ tenuifolia: sylv. divisis: *Umbellam* habet ex parvis albis floribus compositam, quibus succedunt *semina* parva, aromaticum, & tota planta Pastinacæ odorem refert.

In pratibus usque Michelsfeldæ provenit.

Hæc planta non est vera *Seseli* pratensis species ob flores albos.

C A P. X.

De Dauco montano & Mutellina, &c.

Sequentes duas plantas, si modo distinctæ sint, ob foliorum similitudinem huc retulimus: quamquam prior, si semen à C. Bauhino rectè describanur oblongum & crassum, rectius ad Meum referatur.

- * 1. *Mutellina* J. B. *Meum Alpinum Umbella purpurascens* C. B. *An Dauco montanus* Clus? *Meum Alpinum Germanicum, illis Mutellina dictum* Park.

J. B.

Staphylini sylvestris *folia* habet, minorâ tamen minutiusque incisa, trium circiter digitorum longitudine, tota glabra. *Caule* breviss, uncias aliquot alius, *Umbellam* gerit parvam. *Radix* propter

Locu.

Locu.

Locu.

Locu.

Locu.

Vires.

per terram capillata, satis longa & crassa, exterius nigricans, odoris & saporis Mei vulgaris. Huic C. Bauhinus *femina* oblonga, satique magna attribuit.

Locus. In monte Rhato prope Burnium a J. Bauhino collecta est.

- * 2. *Daucus montanus Clusii, flore carneo, semine Selino hortenſi æquali* J. B. *An Meum Alpinum Umbellæ purpureæ* C. B?

Clus.

Huic ex radice prodeunt quinz aut senæ tenuiorum *foliorum* alæ, Sefeli pratenſis alatis foliis *pene* similes, sed longè minores, neque palni amplitudinem excedentes, sed proximè ad Acus pastoris vulgaris folia accedentes, admodum virides: inter quas prodit *caulis* pedalis, nudus, striatus, satis gracilis, qui summo fastigio binas aut ternas sustinet parvas & bene confertas Umbellas flosculorum è rubro dilute purpurantium, siue carnei (ut vulgo loquuntur) coloris; quos excipiunt Selini hortenſis æqualia semina. *Radix* digitalis est longitudinis, cortice foris nigricante, rugoso & multis tenuibus fibris prædita. Tota planta Daucum vulgarem quodammodo redolet, & illius gustum etiam refert.

Locus.

In Alpibus Austriæ & Stirie sublimibus prætis nascitur, ubi Junio floret, in hortis etiam Maio. Hæc in reliquis cum præcedente convenit, seminis parvitate differt; si modò illius semen à C. Bauhino rectè describat, de quo est cur dubitemus, cum Joannes ejus frater suspicetur ipsum descriptionem suam ex Areti & Gesneri verbis concinnasse, quamvis eos silentio prætereat, nec fortè unquam suâ manu plantam ipsam collegisse.

- * 3. *Libanotis minor Umbella candida* C. B. Park. *Herbariorum Septentrionalium notior Libanotis* Ad. Lob.

Ad.

Caule est gracili, recto, Mei aut Anethi, striato, atrovirente, bicubitali, paucis alis & geniculis donato: in quibus, imis præsertim, Peucedani prolixiora folia, Foeniculi tortiosius, angustiora Saxifragæ Anglicæ, medio & superiore caule pauciora. Umbellis & floribus pusillis, candidis Mei: sed exiguum semen sub hyemem maturans, minus Carvi rotundi, ferè Ammi Officinarum par. Hanc inquit foveat multi herbarii horti in Gallia, Germania & Anglia.

Quàm Lobelii tempore nota fuit, tam hodie ignota est, saltem in Angliâ nec multò notior est ut puto, in Gallia; nam in Catalogo Horti Regii Parisiensis & Horti Blesensis eam non invenio: mirum est evanuisse plantam adeo notam, & in tot hortis cultam.

- * 4. *Libanotis tenuifolia Germanica major & minor* C. B. *ferulacea Germanica* Park. *Lib. vascu-landis major & minor* Thal.

Harum descriptiones videbis apud Thaliu.

C A P. XI.

De Critismo quarto Matth.

Critismum 4. Matthioli Umbelliferum J. B. *Eryngium montanum* Ger. *Eryngium arvenſe foliis serræ* similibus C. B.

J. B.

O Dioscori repute *radicum* est: sunt enim ex longissimæ, & vel minimâ fibrâ relicta revivæ, satis crassæ, alæ, Eryngii & gustu & similitudine: *folia* in tria, quatuor, plura, paucioræve segneata oblonga dividuntur, semunciali latitudine & ampliore, longa, circumquaque serrata, sapore cum radicibus communi. *Caulis* feniculaceus, striatus, sævus, nodosus valde ramosus. *Umbellæ* satis magnæ minimis contextæ sunt *flosculis*, colore albo. *Semen* gracile, sublongum, quod aiunt acre, & odoratum.

Locus.

In Germaniæ regionibus Rheno adjacentibus inter fegetes frequens admodum est. Hanc plantam Parkinsonus cum Sphondylis ineptè confundit.

C A P. XII.

De Ammi.

Ammi vox ejusdem originis esse videtur cum Sefeli: Ruellius tamen ab *ammi* matula deducit, quia adeo provocat unanum, ut subinde opus sit matula.

Ammi vulgare foliis in longas & angustas lacinias dissectis, circum oras crenatis, ab aliis Umbelliferis differt.

1. Ammi

1. *Ammi vulgare* Gor. *culgatum* Lob. Park. *major* C. B. *vulgare majus latioribus foliis, semine minus odorato.* Common broad-leaved Dillseed word.

Ammi Cretico & Ammi semine tenuissimo majus est, *caule* crassiore, striato, foliis latiusculis, oblongis, crenatis, multifidis, ad Podagrariæ folia quadratenus accedentibus, quibus tamen multo minora sunt; superiora in plures lacinias divisa. Umbellæ inæqualibus contextæ sunt mulcarnis flosculorum alborum, amplifimæ, longis pediculis, ad quorum colorem folia circumjecta sunt longa, in tenues lori instar lacinias dissecta. *Semen* majus, ignavus quam in Cretico & tenuifolio. *Radix* gracilis, inutilis.

In Italia & Sicilia in vineis, hortis & arvis pinguioribus spontè & copiosè provenit.

Locus.

Hujus differentiam observavi foliis tenuis incisis. Hanc Fuchsius *Ammi medium tenuioribus Varietas* *folia* vocat, & speciem alteram faciebat (inquit J. Bauhinus) Sed hæc fortassis à cultura varietas. Hujus etiam varietatis meminit Camerarius in horto. Ammi vulgare, inquit, interdum longè alia planta proferre conspiciatur, pluribus nimirum incisuris prædita & nonnihil crispa, ut penitus diversa planta videri queat. Pari modo Petrolinum etiam vulgare variare animadvertimus, ut & Pimpinellam Saxifragam majorem.

2. *Ammi odore Origani* J. B. *alterum semine Apii* C. B. *Creticum* Park. Ger.

J. B.

Ad culti altitudinem mihi [J. Bauhino] excrevit, *caulis* pluribus, ramosis, nitidis, striatis, & geniculis nodosis: *Folia* intima quidem latiuscula, multistida, ad Carvi nonnihil accedentia, superiora verò multo tenuius dissecta, non minus ferè quam Chamæmelis; odore si terantur admodum aromatico Origani, sapore non dissimili: Umbellæ frequentes *flosculorum* minutissimorum albicantium. Nec verò foliis Umbellis sunt subjecta tenuia folia, ut in Vifnaga, sed & Umbellarum particulis foliis. *Semen* succedit Anisi facie sed minus, insigniter aromaticum. *Radix* crassiuscula subest.

Semen ex Alexandria Ægypti adfertur. Anna est planta.

Locus.

Ammos fere unum est & quatuor feminibus calidis minoribus: incidit & aperit, exsiccat. *Vas Vires.* let ad tormina, urine difficultatem & venenatorum morbus: Menstrua quoque ciet. Misceatur & curum erodentibus medicamentis & cantharide paratis, quo resistat urinx difficultatibus, quæ aliquot ali genus medicamentis supervenire solent. Sed & potu acilium colorem pallidiorem efficit velut Cuminum. Nonnulli etiam Cynium Æthiopicum appellant. *Dise.*

Mirificè præstat ad mulierum sterilitatem (Autore Marthiolo) manè 3j, pondere ex vino meraco aut carniu jure in tenuem pulverem contritum, alternis diebus, tribus horis ante cibum. Quod tamen diutius dari non debet quàm quatuor aut quinque diebus. Est enim ad sterilitatem præstantissimum remedium, & pluries expertum. Sed abstinere vit à conjugio ejus in diebus quibus semen eberit. In quem finem, itemque adversus fluxum album mulierum, præmisso uterino clystere (un-quo Sim. Pauli) frequentem pulverem aliquamulius sterilibus novis nuptis commendavi, quibus ingravidate, atque à fluxu albo liberata fuerit. Clysteris uterini hæc est descriptio, R. rad. Aristoloch. utriusque ana 3ij. Gentianæ, Zedoariæ ana 5j. herb. hedera terrestr. centaui. minoris, Aristol. Rosmarini ana M. j. Melissæ, Artemis. rubræ ana M. ss. Cardamom. minor 3j. Confunde & contunde pro decocto ad Clysterem uterum.

Pulvis hæc est descriptio, R. Herbe Veron. exactissimè pulveris. seminis Ammos ana 3j. Cardamom. minor. Cinnamomi acerrimi ana 3ij. Sacchari candi quartam partem ad pondus omnium. F. pulvis f. a. S. Paul. Ex annotatis ammiis & eruditissimii Viri D. Edwardsi Hulse.

3. *Ammi semine tenuissimo & odoratissimo* J. B. *Ammi parvum folia Foeniculi* C. B. Park. *Ammi perpusillum* Ger. emac.

J. B.

Herba est pedalis, interdum bipedalis, *caule* tenui fragili, Feniculaceo, medullâ albâ pleno. *Folia* prima longa, profundè undique incisa: superiora Feniculaceis aut Anethinis similia, paulo tamen tenuiora. Extremis ramulorum herent Umbellæ parvæ, inæquales, *flosculis* albis contextæ. *Semen* minutum, odoratissimum, calido & acri gustu. *Radix* parva, gracilis, lignola, per ætatem in fibras ducta, sapore ferè Pastinacæ.

Augusto & Septembri mensibus floret, & ex semine deciduo se renovat. In Apulia abundare aut.

Locus.

Solum requirit bene sterocorum, Soli expositum.

4. *Ammiodes* C. B. *Ammi pusillum* Cæf.

Hujus descriptionem videbis apud Cæsalpinum, p. 286.

CAP. XIII.

De *Vifnaga* seu *Gingidium*.

Vifnaga Hispanicae originis vox est; Cur autem Hispanis ita dicta sit haec planta nescimus. Umbella à flore dilapso clausa, ejusque radiis praelongis, rigidis, duris ab aliis omnibus Umbelliferis distinguitur.

1. *Vifnaga* J. B. Matth. Lob. *Vifnaga Gingidium* appellatum Park. *Gingidium Hispanicum* Ger. *Gingidium Umbellæ longæ* C. B. *Spanisch Dicktooth*.

f. B.

Scilicubicitalis circiter est planta, radice raris adnatis fissâ hærens: *caule* Anethi, striato, glabro, geniculato: *folio* Pastinacæ erraticæ, lavi, portionibus divisionis majoribus. *Umbellæ* florum candent, tandemque in se contrahuntur veluti caverna mediam sepiamento effingente: pediculi autem Umbellæ, possimilam externi, palmo longiores, rigidi durisque sunt; singulique tam hi quam interni novam pedicellorum frequentiam Umbellam in summo gerunt. Porro tam Umbellæ singulares, quam coma tota subjecta habent ad basin foliola. *Semen* parvum Apii Officinarium, acre.

Locut.

Alteraspecies.

In pratis quibusdam non longè à *Mirevalle* ad viam quæ Monspelio Frontignanæ ducit: copiosè etiam in Etruriæ agris & circa Cataniam Siciliæ provenit.

Meminit J. Bauhinus *Gingidii* Ægyptii cujus Umbellæ & pediculi firmiores erant & majores quam in hortis nostris provenientes; quale & nos quoque vidisse meminimus.

Dauci campeltis descriptio apud Cæsalpinum per omnia Vifnagæ convenit, ut omnino eadem videatur planta, quantumvis Vifnagam antea in eodem libro tradiderat, quod tamen mirum videri possit.

Pediculi seu radii Umbellarum pro denticulatis multis in usum veniunt, præcipuè Hispanis, ob rigiditatem suam & suaveolentiam; unde Herba ipsa nostratibus *Spanisch Dicktooth*, i. e. Denticulatum Hispanicum appellatur.

- * 2. *Gingidium Matthioli foliis Cherephyli* C. B. Park.

Quale sit (inquit J. Bauhinus) judicent qui viderunt. Figura habet multa communia cum Lappula canaria flore majore. Interea quoque considerandum, an utraque descriptio non sit parum ex Diolcoride, partim ex dicta Lappula canaria & Vifnaga composita. Reliqua quæ habet apud ipsum vide: certè non levem nobis suspicionem injicit *Gingidium* hoc Matthioli & sequacium esse merum figmentum.

- * 3. *Daucus montanus, semine Cretico simili, non lanuginoso, valdè odorato, specie Staphylini, Umbellæ clausâ* J. B.

Cæf.

In Alpibus nascitur; *semine* alioqui Cretico simili, sed nequaquam lanuginoso, acri & valdè odorato. Ejus planta *foliis* constat non capillaribus ut Fœniculi, sed specie Staphylini, longo pediculo in adnexu folioloso, prædura hæc & odorata. *Caulis* striatus, cubitalis, (reperitur brevior non ultra dodrantem :) *Umbellæ* clauduntur ut Staphylini. *Radix* singularis, in altum descendens ut Pastinacæ.

Hæc nobis incognita est, verum insigni nota quæ non adeò multis hujus familie convenit, nimirum Umbellæ clausâ, ab aliis faciliè distinguitur, ideoque ad Vifnagam retulimus.

CAP. XIV.

De *Critthum*.

Critthum dicitur herba maritima, foliis quodammodo Fœniculaceis, verum segmentis brevioribus & latioribus multo.

1. *Critthum* sive *Fœniculum maritimum grandius, cui succus latus* J. B. Cr. mar. majus Park. Cr. sive *Fœniculum maritimum majus, odore Apii* J. B. *Critthum Siculum, Batiscula alteram genus* Cæsalp. Bocconi.

Cæf.

Foliis est tenuius incisus, odore Apii, sed sapore Batisculæ: *Caulis* fert cubitalis in Autumno, ex ignotis amissis in terra procumbentibus, crassis; *Umbellæ* candidis: seminibus vulgaris *Critthum* candioribus,

dirioribus, modicè oblongis, striatis, odoratis & gustu farventibus: è caulibus recentibus incisus lacteo succo manans, in lachrymam subrusam concrefcente; radicibus ramolis & candicantibus.

Ex Sicilia habetur hoc genus.

Efficacius est murene in movendo urinam: nam renes & vesicam miro modo purgat.

D. Baccos eandem ei rectum & ramulos attribuit; *folia* laciniata, dura, & quam *Critthi* mari ni vulg. latiora: *Semina* bina, quæ simul conjuncta Coriandri instar, divisa: striata sunt, feminis Fœniculi modo. *Radices* longam crassiam, ad ligni naturam propius accedentem, perennem & singulis annis regerminantem.

Alperis & saxosis gaudet locis prope Panorum in monte Peregrino, & alibi in Sicilia. Locut.

- A. 2. *Critthum maritimum* Ger. Dod. *maritimum vulgare* Park. *Critthum multis*, sive *Fœniculum maritimum* J. B. Critch, sive *Fœniculum maritimum minus* C. B. *Sampitæ à Gallico Saina Pierre*.

f. B.

Succulentum admodum est herba, in latum diffusa, pedem circiter alta. *Folia* latiora & breviora quam Fœniculi, crassa, nec tam crebro incisâ, atrovirentia, sapore subsalsio. *Caulis* Fœniculi, striatus, porracei viridis. *Umbellæ* luteæ: *Semina* Fœniculi, sed majora. *Radix* crassa, longa, perennis, odore & sapore suavi, acri, aromatico.

In clivis & rupibus maritimis per totum hujus insule ambitum, nec minus in transmarinis regionibus, in ipsis lapidum commixturis ontur.

Itali & Galli herbam S. Petri nominant, unde deductum Anglicum *Sampitæ*.

Critthum murena conditum Ventriculo benefacit, equis palato admodum gratum: urinam moderatè provocat, viscera ab obstructionibus expedit, appetentiamque ciborum excitat.

Utiuntur vulgo pro condimento carnis ovillæ alle; & aliis in intinctibus & acetariis.

Cæf.

CAP. XV.

De *Fœniculo*.

Fœniculum (Græcis *Μάγνηρον*) diminutivum esse videtur à Fœnum, quod quasi Fœnum in hyemes arefactum & marcidum reponatur. C. B. Alii dicunt putant quod satum magno cum fenore semen reddat. *Μάγνηρον* sive *Μάγνηρον* à marcescendo, quod ejus cum inaruerit ad condenda plurima multus usus sit.

Fœniculum autem foliis in capillacea filamenta divisus, seminibus striatis parvis oblongis ab aliis Umbelliferarum generibus distinguitur.

- A. 1. *Fœniculum vulgare* Ger. Park. *vulgare minus acriore & nigriore semine* J. B. vulg. Germanicum C. B. item, vulg. *Italicum, semine oblongo, gustu acuto eisdem*. Item *Fœnic. sylvestre* eisdem. *Hæc enim tria non aliter differunt, quam accidentibus à loco & cultura ortis. Communis fœniculi & fœniculi.*

f. B.

Ex radice digitali, aut majore, si ramulos fuerit, rectâ, albâ, sapore cum quadam dulcedine aromatico *caulis* surgit tres aut quatuor cubitos altus, rectus, cæcis, striatus, geniculatus, atrovirens, fungolus, albâ medullâ fascibus, crebris alis concavus. Pediculi cum vaginâ eandem & ramos completuntur, quibus *folia* insident in longa, acutissima filamenta dissecta, atrovirentia, sapore dulci, odore suavi. *Umbellæ* florum late, luteæ, odoratæ. *Semen* oblongum angustum, striatum Anisi, nigricans, sapore acriori, minus dulci.

Monspelii & Lugduni sponte passim provenit.

Nascitur enim locis calidis & saxosis. f. B. In Anglia etiam in aggeribus maritimis & clivis cretaceis in extrema parte Cornubiæ, & in Suffexia ad occidentalem terminum paludis Pevereliciæ. Reperitur hoc genus in calidioribus regionibus semine dulci: quod J. Bauhinus inscribit *Fœniculum vulgari simile, dulce*.

Si febribus putridis adjunctam malignitatem advertamus, & quæ aperiendo, & quæ discutendo per Viri. sudores prævalent, planta vix Fœniculo secunda reperietur. Hinc in Variolis & morbillis laborantibus decocto Fœniculi vel feminis, vel radicum nihil est salubius. Sm. Paulin.

Semina pulvis sunt. Saccharo namque quoties jejunio ventriculo sumptis mirificè visum acuit. Si femine Fœniculi aceto infundant, edicæ & Cinnamonum tantundem addas addito saccharo .... fumendo de hoc fit mirabile in præservando visum, & debilitatem reformando, & in oculis otuageneris jam obtebrato vitii, ut incredibile visum sit. *Arnoldus de villa nova*. Pro Saccharo commodius fortasse esset melle uti. Ad caliginosos oculos nihil hoc femine efficacius, inquit Tragus. Idem præstat succus foliorum aut radicis, & aqua destillata oculis indita.

Præterea semen hoc ventriculo roborat, nauseam sedat. [Ar. C. Hofmannus tantum abesse inquit ut juvet concoctionem aliorum semen aut herba viridis, ut ipsum potius adjuvato opus habeat.] Hæc ergo de semine hocco accipienda sunt, quod & flarus diluit secundum etiam illam veritatem *Semen fœniculi refertur fœniculi culis* & Medicamentis thoracicis ad mixtum asthmaos juvat, & venens adverteatur.

R. r

Folia

Folia in aqua hordei decocta lac nutritibus augent. Quin & foliorum aut feminis decoctum do-
lores nephriticis lenit, urinam movet, calculum pellit.

Radices menses provocant, obstructions hepatis & lienis referare, atque ictero moderi tradun-
tur.

Herba ita pulvis & forbitiombus incocta ad corpus obefum extenuandum utilis esse perhi-
betur.

C. 5.

Germine Feniculi teneriora atqueam excaulescant, cum superina radice particula, unde falicet
emergunt, decila, cum oleo & pipere mentis secundis adjuvant Itali & Narbonensis Galli, eodem
modo quo Apium dulce. Nostrates folia recentia minutim concila aceto immittunt pro condi-
mento piscium elixorum in muria asservatorum, ut v. g. Salmonum, Luciorum, Sturionum, &c.

Ad quartanam & alias febres, R. fucc. rad. Feniculi 3iij. cum saccharo dulcoretur, & jejuno pro-
pinquetur in Aurora decem diebus continuis.

Zacutus qui plurimum in lecto bene cooptis air sudor-
es plurimum moveri, aliis lentæ pruita (creatum), aliis ructus scitidos & crepitus. Facile sed unie
vocat auxilium.

Vidit Jo. Crato Med. Cafarens monachum quandam novem diem spatio à Præceptore suo ex
suffusione facillimo remedio curatum, Radicibus nempe Feniculi in vino coctis, & decocto oculis
applicato. D. Soams ex Obferv. * Hieron. Reusneri.

* Obs. 34.

Mulier quadam sentiens ante iustum tempus fetum descendere ad pectinem cum aliis signis abor-
tus, appositæ anteriori ventris parti sub umbilico, & posteriori usque ad os sacrum cataplasma ex pa-
ne tolo cum aceto & pulv. feminum Feniculi: unde statim omnia symptomata celsarunt. Feni-
culum enim plurimum facit ad prohibendum abortum.

Idem ex ejusdem Obferv. 106.

Feniculum 2. seu vulg. Italicum, semine oblongo, gustu acuto C. B.

Item,

Feniculum 5. seu sylvestre ejusdem & Park.

Lobelio & nobis à vulgari diversum non est, inquit Ebrodunenſis historia auctores: quibus &
nos libenter suffragamur.

2. *Feniculum dulce* Park. Ger. C. B. *dulce majori & albo semine* J. B. *Sweet Fennel.*

C. B.

Eodem quo fatum est anno semen profert maturum: à vulgato radicibus, foliis, caulibus & flore
vix differre videtur, nisi forte caule minus procero & graciliore ac foliis minoribus. Semen qui-
dem multo sunt majora, striata, albidia, dulcia, minus acia: Cæterum siquidam hyemem apud
nos perferit, & aliquot annis durat, videtur amittere dulcedinem & de albedine ac magnitudine
minui.

Hoc genus Feniculi post unum vel alterum annum, iterata fatione feminis hic producti, in hor-
tis nostris paulatim degenerat & in vulgare transit; nec in nostris tantum, sed & in Germanicis atque
Italicis, ut testatur Caspalius. Unde verisimile est, semen ejus ex ulterioribus adhuc
Meridien versis regionibus adferri: ex Syria fortè, ut Lobelius scribit, aut ex insulis Azoricis,
ut alii.

Nonnulli Feniculum dulce à vulgari specie non distingui contendunt, eo argumento quod sati-
one degenerat, & tandem in vulgare abit. Verum in speciebus Plantarum nihil dari interdum
transmutationem non contentendis rationibus suadet, & experimentis confirmatur.

Variat multis modis hæc planta. Vidit Lobelius apud Gahelm. Dreſch procerum pragrædante
Feniculum, communi simile: caule ternum quaternumve cubitum; foliis brevioribus, aliquanto
rigidioribus, albicanibus Corruia. Semen par aut paulo minus altero [dulci] rotundius & Anno
propius erat. Iſti Hippomarathi nomen fecerunt.

Feniculum dulce Azoricum à communi dulci differt radorum Umbellæ magnitudine & longitudine,
Umbellæ concavæ, feminibus majoribus.

Quia (inquit J. Bauhinus) Feniculum hoc [dulce] à Veteribus descriptum esse credimus, ideo
et quoque vires ab ipsis Feniculo attributas convenire dicimus. Illas etiam hunc ascribimus quæ Re-
centiores vulgari proprias faciunt.

* 3. *Feniculum rotundum flore albo* J. B. *semine rotundo minore* C. B. Park.

Tab.

Radice nititur fibrosa exili: caule minori & breviori: foliis latioribus ac etiam brevioribus quam
vulgari Feniculi: Umbellæ alba, rotunda, primo anno flores & semen ferens minus quam vulgare
Feniculum, sublongum & rotundum. Plantæ gustus & odor vulgari similis. Si semen hujus sur-
pis Autumno terræ mandes, evadet tota planta procerior & effiacior, quandoquidem hyemem fa-
cile perfert.

Mirari Tabernam. subit (inquit J. Bauhinus) cur locum ubi hoc viderit, aut unde habuerit, non
inducet: Nobis certè incognitum est, nec minus aliis qui ante nos scripserunt Botanici: Dari ejusmodi plan-
tam non ausim negare, an vero Feniculi species sit nunc dubitè.

* 4. *Hippomara-*

* 4. *Hippomarathrum Sphaeracephalum* Alpin. exor. Park.

Alpin.

Caulis fere tricubitalis & amplior, rotundus, geniculatus, crassitie pollicari & etiam ma-
jore, herbaceo seu Feniculi colore, oblique ex geniculis sursum actum, in singulis geniculis lin-
gulis alios cauliculos oblique exantes producentem, in quorum cacumine Corymbææ Umbel-
le cernuntur, in orbem actæ, à quibus folioli elegantes emicant, violacei coloris, qui mutantur in
femina parva, longa, tenuia, angulosa, Feniculi feminibus proxima, non parum ex valido odore
in fetentia. Tota planta foliis constat Feniculaceis, compluribus ab una radice proficilentibus, eo
ordine positis ut singuli ternis ramulis digrantur. Quo sane ordine posita observantur, è singulis
cauliculis geniculis exeurant, licet longè minora existant. Radix verò longa est, alba, carnosa, non
diffimilis feniculi radici. E tota planta emanat odor & valdus & ingratus, maximeque ex femini-
bus, ex quo capiti dolor, si multum olficerimus, inducitur.

Ex feminibus ab Ægypto acceptis Alpino orta est. Differt ab Hippomarathro caryophoro, quod
eo longè amplius sit, caulisque & longiores & crassiores ferat, & Umbellæ coloris violacæ, in
perfectum vultu orbem circumactus, quodque femina Feniculacea producat.

* 5. *Millefolium aquaticum* Ger. *aquaticum vulgatum* Park. *aquaticum Umbellatum capillaceum*
brevius folio C. B. *aquaticum Feniculo simile, Umbelliferum* J. B.

C. B.

Folia sparsa, lute virentia, Feniculaceis perquam similia, cæsurâ non ita diffimili: prima & in-
feriora differunt nonnihil, segmenta sunt paulò latiora, odore grato, sapore nullo insigni. Flores
ergo in scapo umbellatos.

Radices ad Hellespori albi radices quodammodo accedunt, fibrosæ, albae, crebrae ex uno capite
dependentes, palmo longiores, cavae: in quorum tamen medio reperitur interdum radix quædam
primaria minimi digiti crassitudine, fungosa, & veluti concava.

Apud paludes circa fossas Padus reperit J. Bauhinus.

Læsi.

Millefolium aquat. foliis Coriandri Matth. aquat. Umbellatum foliis Coriandri C. B.
Sulpicatur J. Bauhinus iconem Matthioli ex diversis plantis componi, nimirum ex Umbellæ Mil-
lesoli aquat. folio Feniculi, & Millefolio pennato, ac aliâ aliquâ plantâ; ejusdem opinionis est &
Caspalius frater: ideoque facillat. V. J. Bauhinus.

* 6. *Daucus pratensis Dalechampii* Park. *prat. Dalech. folio Millefolii* J. B. *prat. Millefolii palustris*
folio C. B.

Læsi.

Nascitur radicibus multis, candidis, rotundis, ab ima caulis parte in diversa sparsis, brevibus, dul-
cibus, odoratis; foliis proximè radicem sex aut septem, totidem digitos longis, foliolis per ordinem
multis, orbiculatis cauliculos totos ambientibus, Myriophyllo similibus, mollibus, late virentibus;
caule medio Feniculi, cubitali, in ramos duos vel tres divaricato, foliis paucis vestito, interdum nu-
do; Umbellæ per initium nonnihil rubescente, postea alba, amara, subacri, odorata.

* 7. *Anethum sylvestre semine exiguo Ammeo* J. B. *syv. majus* C. B. Park. *rectius Feniculum Ani-
thi* odore.

Caf.

Grandius est sativo, caule crasso; foliis amplis ut Feniculi, sed odore Anethi, quamquam infir-
mo: Umbellis amplioribus: flore luteo: semine exiguo, ferè ut Ammeo, subacri. Radix parva
est & lignosa, annua.

Hæc herbæ equos purgant; nam miro modo ejus usûs vegetiores redduntur.

Vires.

C. Bauhinus in Prodromo alteram describit hujus generis herbam minorem, radice albicante, un-
ciatres longa, tenui, quemadmodum & caulis, qui pedalis, albus, rotundus. Foliis est uncias qua-
tuor longis, tenuissimè ut in vulgari divisis, Umbellæ parvæ, ex fœtibus octo vel novem uncialibus
compositæ: foliis luteis (si modo diversa sunt) Siciliæ insule originem suam debent.

Utrumque hoc genus (si modo diversa sunt) Siciliæ insule originem suam debent.
Cum semine sint exiguo, oblongo, rectius ad Feniculum quam ad Anethum referuntur.

Læsi.

Folia in aqua hordei decocta lac nutritibus agent. Quin & foliorum aut seminis decoctum do-
lores nephriticos lenit, urinam movet, calculum pellit.

Radices menses provocant, obstructions hepatis & lienis referant, atque ictero maderi tradun-
tur.

Herba ita iusculis & sorbitionibus incocta ad corpus obesum extenuandum utilis esse peri-
bitur.

Germina Foeniculi teneriora antequam excalescant, cum superna radice particula, unde foliis
emergunt, decisa, cum oleo & pipere mentis secundis adiuncti Itali & Narbonenses Galli, eodem
modo quo Apium dulce. Nostrates folia recentia minutim concisa aceto immittunt pro condi-
mento piscium elixorum in muria asservatorum, ut v. g. Salmonum, Luciorum, Sturionum, &c.

Ad quartanam & alias febres, R. succ. rad. Foeniculi 3iij. cum saccharo dulcoretur, & jejuno pro-
prietur in Aurora decem diebus continuus. Zacutus qui plurim in lecto bene cooperatis ait fode-
re plurimum moveri, aliis lente pituita creatum, aliis ructus fecidos & crepitus. Facile sed unile
vocat auxilium.

Vide Jo. Crato Med. Casareus monachum quendam novem dierum spatio à Preceptore suo ex
fussione facillimo remedio curatum, Radicibus nempe Foeniculi in vino coctis, & decocto oculis
applicato. D. Sname ex Observe. * Hieron. Reufert.

Mulier quaedam sentiens ante iustum tempus fecum descendere ad pectinem cum aliis signis abor-
tis, apposit anteriori ventris parti sub umbilico, & posteriori usque ad os sacrum cataplasma ex pa-
ne tollo cum aceto & pulv. feminum Foeniculi: unde statim omnia symptomata cessarunt. Feni-
culum enim plurimum facit ad prohibendum abortum.

Idem ex ejusdem Observe. 106.

Feniculum 2. seu vulg. *Italicum, semine oblongo, gustu acuto* C. B.

Item,

Feniculum 5. seu sylvestre ejusdem & Park.

Lohebo & nobis à vulgari diversum non est, inquit Ebrodunenensis historici auctores: quibus &
nos libenter suffragamur.

2. Feniculum dulce Park. Ger. C. B. *dulce majore & albo semine* J. B. Sweet Fennel.

J. B.

Eodem quo factum est anno semen profert maturum: à vulgato radicibus, foliis, caulibus & flore
vix differre videtur, nisi forte caule minus procero & graciliore ac foliis minoribus. Semina quod-
dem multo sunt majora, striata, alba, dulcia, minus acris: Caterum siquid hyemem apud
nos perfert, & aliquot annis durat, videtur amittere dulcedinem & de albedine ac magnitudine
minui.

Hoc genus Foeniculi post unum vel alterum annum, iterata ratione feminis hic producti, in hor-
tis nostris paulatim degenerat & in vulgare transiit: nec in nostris tantum, sed & in Germanicis atque
etiam Italicis, ut testatur Casalpini. Unde verisimile est, semen ejus ex ulterioribus adhuc
Meridie versus regionibus adduci: ex Syria forte, ut Lobelius scribit, aut ex insulis Azoricis,
ut alii.

Nonnulli Foeniculum dulce à vulgari specie non distingui contendunt, eo argumento quod fati-
one degenerat, & tandem in vulgare abit. Verum in speciebus Plantarum infimis dari interdum
transmutationem non contemnendis rationibus suaderetur, & experimentis confirmatur.

Variat multis modis hac planta. Vide Lobelius apud Galium. Dreisch procerum prægrandæque
Foeniculum, communi simile: caule ternum quaternumve cubitorum; foliis brevioribus, aliquanto
rigidioribus, albicantibus Corruæ. Semen par aut paulo minus altero [dulce] rotundius & Aniso
propius erat. Ibi Hippomarathi nomen fecerunt.

Feniculum dulce Azoricum à communi dulci differt radiorum Umbellæ magnitudine & longitudine,
Umbellæ concavæ, feminibus majoribus.

Quia (inquit J. Bauhinus) Feniculum hoc [dulce] à Veteribus descriptum esse credimus, idcirco
ei quoque vires ab ipsis Feniculo attributas convenire dicimus. Illas etiam huic ascribimus quæ Re-
centiores vulgari proprias faciunt.

* 3. Feniculum rotundum flore albo J. B. *semine rotundo minore* C. B. Park.

Tab.

Radice nititur fibrosa exili: caule minori & breviori: foliis latioribus ac etiam brevioribus quam
vulgares Foeniculi: Umbellæ alba, rotunda, primo anno flores & semen ferens minus quam vulgare
Feniculum, sublongum & rotundum. Plantæ gustus & odor vulgari similis. Si semen huius stir-
pis Autumno terræ mandes, evadet tota planta procerior & efficacior, quandoquidem hyemem fa-
cile perfert.

Murari Tabernam. subit (inquit J. Bauhinus) cur locum ubi hoc viderit, aut unde habuerit, non
inducit: Nisi certe incognitum est, nec minus aliis qui ante nos scripserunt Botanici: Duri ejusmodi plan-
tæ non auri negare, an verò Foeniculi species sit nunc dubio.

* 4. Hippomara-

* 4. Hippomarathrum Sphaeracephalum Alpin. exot. Park.

Alpin.

Caslem fert tricubitalem & ampliorem, rotundum, geniculatum, crassitie pollicari & etiam ma-
jore, herbaceo seu Foeniculi colore, oblique ex geniculis fursum actum, in singulis geniculis sin-
gulos alios cauliculos oblique exeuntes producentem, in quorum cacumine Corymbææ Umbel-
læ cernuntur, in orbem actæ, à quibus flosculi elegantes emicant, violacei coloris, qui mutantur in
frescentia. Tota planta foliis confat Feniculaceis, compluribus ab una radice proficiscentibus, eo
ordine positus ut singuli tenuis ramulus digerantur. Quo sanè ordine posita observantur, eo
caulium geniculis exeuntia, licet longè minora existant. Radix verò longa est, alba, carnosâ, non
diffimilis fœniculi radici. E tota planta emanat odor & validus & ingratus, maximèque ex femini-
bus, ex quo capiti dolor, si multum olficerimus, inducitur.

Ex feminibus ab Ægypto acceptis Alpino orta est. Differt ab Hippomarathro caryophoro, quod
eo longè amplior sit, caulisque & longiores & crassiores ferat, & Umbellæ coloris violacæ, in
perfectum veluti orbem circumactus, quodque semina Feniculaceæ producat.

* 5. Millefolium aquaticum Ger. aquaticum vulgatum Park. aquaticum Umbellatum capillare
brevique folio C. B. aquaticum Feniculo simile, Umbelliferum J. B.

J. B.

Folia sparsa, latè virentia, Feniculaceis perquam similia, casura non ita diffimili: prima & in-
feriora differunt nonnihil, segmenta sunt paulo latiora, odore grato, sapore nullo insigni. Flores
ingent in scapo umbellatos.

Radices ad Hellebori albi radices quodammodo accedunt, fibrosæ, albæ, crebræ ex uno capite
dependentes, palmo longiores, cavæ: in quorum tamen medio reperitur interdum radix quædam
primaria minimi digiti crassitudine, fungosa, & veluti concava.

Apud paludes circa fossas Paduræ reperit J. Bauhinus.

Millefolium aquat. foliis Coriandri Matth. aquat. Umbellatum foliis Coriandri C. B.

Suspensatur J. Bauhinus iconem Mattholi ex diversis plantis componi, nimirum ex Umbellâ Mil-
lesoli aquat. folio Foeniculi, & Millefolio pennato, ac aliâ aliquâ plantâ; ejusdem opinionis est &
Casparus frater: ideoque facillat. V. J. Bauhinum.

* 6. Daucus pratensis Dalechampii Park. prat. Dalech. folio Millefolii J. B. prat. Adilefolii palustris
folio C. B.

Lugl.

Nascitur radicibus multis, candidis, rotundis, ab ima caulis parte in diversâ sparsis, brevibus, dul-
cibus, odoratis; foliis proximè radicem sex aut septem, totidem digitos longis, foliolis per ordinem
multis, orbiculatim cauliculos totos ambiens, Myriophyllo similibus, mollibus, latè virentibus;
caule medio Foeniculi, cubitali, in ramos duos vel tres divaricato, foliis paucis vestito, interdum nu-
do; Umbellæ per initium nonnihil rubescens, postea albâ, amarâ, subacri, odoratâ.

* 7. Anethum sylvestre semine exiguo Ammos J. B. sylv. majus C. B. Park. rectius Feniculum An-
ethi odore.

Cesf.

Graculus est sativo, caule crasso; foliis amplis ut Foeniculi, sed odore Anethi, quamquam infir-
mo: Umbellæ amplioribus: flore luteo: semine exiguo, ferè ut Ammos, subacri. Radix parva
est & lignosa, annua.

Hæc herba equos purgant; nam miro modo ejus usû vegetiores redduntur.

C. Bauhinus in Prodromo alteram describit huius generis herbam minorem, radice albicante, un-
cias tres longâ, tenui, quemadmodum & caulis, qui pedalis, albus, rotundus. Foliis est uncias qua-
tuor longis, tenuissimè ut in vulgari divitis, Umbellæ parvæ, ex fœtibus octo vel novem uncialibus
composita: flosculis luteis; semine parvo, oblongo.

Utrumque hoc genus (si modo diversâ sunt) Siciliæ insulæ originem suam debent.

Cum semine sint exiguo, oblongo, rectius ad Feniculum quam ad Anethum referuntur.

Locus.

Locus.

In faxosis tumulis propè Gratianopolim nascitur. *Lugd.* Nos cum ibi effemus, hanc plantam non observavimus, sed aliam Saxifragæ Matthioli tenuifoliae & umbelliferæ iconi similem, foliis tenuissimis, umbellis parvis.

10. *Caulicula tenuifolia montana* C. B. Park.

C. B. prod.

Radice est crassa, ex qua *caulis* exurgit pedalis; qui statim ad radicem in cauliculos palmares, rotundos, leves dividitur, hique in minores subdividuntur quorum etiam minutissimis alis ad radicem exiguae umbellæ foliolorum alborum minutissimorum videntur. *Folia* ad radicem in tenuissima legemina, & quæ in caule in capillacea dividuntur. *Semen* parvum est, oblongum, striatum. *Julio* mense florens in Sabaudia inter Tarentesium & Monasterium collecta.

Locus & Tempus.

CAP. XVII.

De Pyrethro.

Pyrethrum Diosc. l. 4. c. 86. ab igne nomen habet, ob radicis ejus fervorem igneum: Salivaris Romanus quod manū salivam eliciat apud Plinium l. 28. cap. 9. Pyrethri nomen solum habetur. C. B.

1. *Pyrethrum umbelliferum* C. B. *umbelliferum primum* Park. *umbelliferum Matthioli* J. B. *Pelleti* of Spain.

Lob.

Radices huic & *folia* Côtulae feritæ. Umbella ab uno quasi centro multis pedicellis innixæ, Venerei pectinis rita aut Anethi, candidis *fofoliis*, fervido & amaricante guttu: In quibus succedunt *femina* nigricantia, rotunda, Anisi majora: radix pollicis, interitum duorum pollicum, crassitudine, pedali longitudine & altius in terram descendens, colore externus è fusco flavescens, interius nigro, sapore acri admodum & fervido. *Park.*

Hanc plantam Guilandinus in horto Patavino alobat, & *Pyrethri veri* nomine Lobelio donabat. *Pyrethrum* Cædæpini, cum sit femine compresso, rotundo, figurâ lentis, ad aliud genus pertinet. Radix *Pyrethri*, quæ satis frequenter ac feliciter in ore continetur ad Dentium dolores tollendos cum sua causâ, humores plures in os allicit unâ cum salivâ: Ergo salivationem movet, quam fortassis moveret diutius & copiosius, si intra corpus lumeretur quantitate parva sed iteratâ. *D. Seane* è Sylvi Lib. 1. c. 13. Sect. 59.

Vicia.

Pyrethrum umbelliferum alterum Park. *foliis Anethi* C. B. *Pyrethri* J. B.

J. B. Lugd.

Radice nititur longâ, simplici, modicè fibratâ, repente, digiti crassitudine, fervidi & urentis guttu: *Folia* Anetho similia prodeunt; *caulis* lignosus; *flor* in umbella circinata rotunditatis. Quare nullam proflus notam deesse ad veram *Pyrethri* delineationem putat Gesnerus, qui plantam appictam *Pyrethri veri* nomine ad *Dalechampi* ex horto suo Tigurensi transiit.

CAP. XVIII.

De Umbelliferis semine hirsuto seu lanuginoso Apii aut Dauci nominibus notis.

1. *Daucus* 3. *Dioscoridis* Col. *Apium peregrinum foliis subrotundis* C. B. *Vijnaga minor quorundam*, *Selinum peregrinum Clusio*, *semine hirsuto* J. B. *Selinum sive Apium peregrinum Clusii* Park.

Col.

Radice est alba, levi, tenui, oblonga Pastinacæ vel Raphani cum nervo in medio, caulescente planta lignola, aromatica, gustu acri sed partim hircino & linguam vellicante, qui sapor cum arelic & lignola efficitur evanescit. *Folia* emittit levia, Coriandri æmula, sed rotundiora & longiore pediculo hirsutia, primum singula, deinde unica loborum conjugatione, tertio bina, tandem ternis aut quaternis hinc inde lobis minus rotundis & angustioribus divisa. *Caulem* edic bipartem & ampliore, striatum, tenuem, levem, Fœniculi effigie foliolum, fungosi medullâ albi, in uno ex virdi obscure purpureo, ramulorum, foliis interceptum alternis minoribus, angustioribus, magisque incitis, in summo umbellâ albas habentem, plures sine basi ut Anethi rotundas, longis petiolis hærentes, atque dum corymbolæ, nec adhuc floridæ, & teneriores, in terram deflexæ procumbunt [mutant] cum autem florere incipiunt eriguntur & dilatantur, *flor* obtententes Julio mense densos, minuos, non dissimiles Anetho [petalis bipartitis & apicibus albis].

mina

mina deinde perficiuntur parva, albicantia, hirsuta, Anisi familia [Petrofelini vulgaris *Clus.*] gustu acri admodum & odorato, Cuminum & hircinum quod respiciunt.

Variat hæc isdem locis orta foliis in caule majoribus, itâ profundè incisis ac tenuiter, ut foliorum nervi à carne distincti sint omnes, Pastinacæ [tenui] divisis quodammodo imitantia.

In sèpibus circa Messanam Siciliæ urbem nobis observatum: in Salmanticensi agro in vinetorum marginibus sponte nasci autor est Clusius. Campocari in sylvestribus & limitibus, & per colles nigro terreno refores & herbidos invenit Columina.

Locus.

Dauci tertii Dalechampi

Icon apud Parkinsonum ab hoc non multum abdit. *Radice* habet ex luto albidam, brevem, in capite comasam. Folia una latiuscula sunt & Coriandrinis familia; superiora in calibus ordine minorâ & tenuiora, suprema terè Fœniculacea: Flores albi, femina oblonga, sapore acri Anethi aut Cumini.

Verum si descriptio exacta sit planta est diversa.

2. *Daucus Creticus semine hirsuto* J. B. *Alpinus Creticus similis* Park. item *Creticus versus Dioscoridis* ejusdem. *Daucus Alpinus multisfido longique folio, sive montanus umbellâ candidâ* C. B. item *Dauc. foliis Fœniculi tenuissimis* ejusdem. *Daucus Creticus* Ger.

Dodrantali aut altiore est *caule*, tereti, striato, hirsuto. Umbella mediocri magnitudinis summo calici extremis ramis infidet *flor*um exiguorum, candidorum, pedicellis canescentibus hirsutis hærentium. *Semen* longum, incanum, villosum, acre, aromaticum: *folia* lanuginosa, cinerea, minutissime dissecta, mihi sæpe etiam penitus glabra viâ, atroventientia. *Radix* longa, digitali crassitudine, terram versus comata, sapore Pastinacæ Germanicæ.

J. Bauhinus Calparum fratrem meritò reprehendit, quod *Daucum* Creticum *Lob.* separât à Gesneri & Clusii *Dauco* Cretico; siquidem discernen non ostendit, atque contra mentem Lobelii id facit: qui in hunc modum de eo scribit. Nec tamen id sola Creta fert; quippe Germanicæ Alpes non modo, sed etiam Genuefium colles & Genevenfium circa Juram rupes hoc Cretico abundant. Et paulo post. Huic quo minus sit Creticum quidem deest cœlum solimine erit. Sanè effigie nihil, viribus autem parparum abest. Variam quidem aliquantulum: nam qui in Baldo foliis est brevioribus compactioribus; qui verò in Helvetiorum Alpibus & monte *Wasserfall* longioribus & rarioribus.

Nos in fummis montis Jura partibus hunc observavimus.

Daucus Tiburtinus quibusdam J. B. admodum parum differt à Cretico ut specie diversum non arbitramur.

Locus.

3. *Daucus tertius Dioscoridis Bello* Park. *tertius, folio Coriandri, flore luteo* J. B. *Creticus modestus, umbellâ luteâ* C. B.

Folia Coriandri, sed minorâ & crassâ aliquantulum profert: *caulem* sesquicubitalis longitudinis: *flor*es luteos in umbellis, ut Anethum; semineque Cumini. Vere manduntur radices & folia, quæ aromatici gustus sunt.

Scribit Parkinsonus hunc apud se flores protulisse albos. Suspicio eum intelligere Myrrhidis quandam speciem caulibus nodosis, feminibus longis asperis, umbellis albis, quam in Sicilia spontaneam observavi: nam hujus semen Londino aliquando ad nos missum fuit sub hoc titulo.

4. *Apium Macedonicum* C. B. *Apium sive Petrofelinum Macedonicum multis* J. B. *Petrofelinum Macedonicum verum* Ger. *Macedonicum quibusdam* Park. *Pharbitian* Hartley.

Col.

Folia Apio hortensis familia habet, ampliora, copiosioribus lobis, rotundioribus, magisque ferratis, nitidis, Coriandrinis æmulus, vel Hircinæ saxifragiæ antequam caulem edat, albicanibus [arvoretibus J. B.] quorum sapor ignavior quàm hortensis nostri videtur. *Radice* longam, crassam, albam, rugosam, lignolam, pedalem, sapore acri. *Caulem* verò post multos à satione annos promittit [nobis] cubitalem, crassum, hirsutum, alis divilum frequentibus, rotundam effigiem comam, umbellis candidantibus refertam, *semine* verò parvo, hirsute alba obfuso, oblongo, Saxifragiæ hircinæ simili, odorato, aromatico, sapore acri, fervido, & Cuminum ferè respiciente.

Hæc planta F. Columinæ *Daucus* secundus Dioscoridis videtur.

5. *Apium petraeum sive montanum album* J. B. *An Daucus montanus Apii folio minor à C. Bauhino in Prod. depictus?*

J. B.

Folia habet dodrantalia, pulchrè in alas oppositas divisa, atque hæc rursum in opposita segmenta [singule alæ Pimpinellæ Saxifragiæ minoris folia imitantur divisiâ suâ] Apii nigri montani segmentis similia quodammodo, quæ nunc variant pro locorum diversitate, quædam enim valde tenuia sunt & quasi crispâ. *Caulis* fœniculaceus cubitalis [imò bicubitalis & altior] medullâ plenus. Umbellæ parvæ, *floribus* albis contextæ. *Semen* Apii hortensis, longiusculâ, striatâ, hirsutâ, versus summum rubentia, cum amaro & aromatica. *Radix* perennis, crassiuscula, alba, comata, sapore fieri ad Apium vulgare accedente prædita.

In

In rupibus non longe à Danubio uno circiter milliari Applico cis Danubium primò hanc observavimus: post in monte Jura non procul Geneva. J. Bauhinus in petrarum rimis Basileæ in Marchionatus monte provenire observavit prope pagum Krenzach, & Badæ in Helvetiorum monte, ceu & Basiliensium prope Wäfferfall.

* 6. *Panax Sicanum*, semine hirsuto, foliis *Pastinacæ sativæ* J.B. Bocconi.

Becon.

Radix pro plantæ ratione parva: Caudis maximus, humanam altitudinem non raro superans, uncials crassitie, in plures ramos distributus, ruber, levis, rectus, intus fungulosus: Folia quam *Pastinacæ sativæ* lactifoliae amphora, tenuibus nervis obiecta, lobis quasi rotundis, figurâ penè cruciformi laci expansa, atque lucida. Umbellæ ample: Flus albus: Semen longum, crassiusculum, striatum laci fulcatum, exteriis candidis lanugine hirsutum, quæ exurâ semen grano Tritici figurâ & colore par est. Caudis vulnerato interdum sponte lachryma exit, concretitque colore favescente.

Locu.

Non solum Pano:ni, ubi pro *Dabio* notum, sed & in tota Maritima valle, locis incultis & asperis copiosè nascitur & appellatur ibidem à colonis *Ferla* seu *Ferra Saracinesca*. Variat foliis quandoque glabris, quandoque hirsutis.

Daucus secundus Sicuti Sophie foliis Zanoni.

Zan.

Multa è radicis capite folia promittit, quorum pediculi latâ nervosâ cartilagine radici adnexi, rotundi sunt, superne sulcati & cavi, tenues, succosi, & subulcidi, in ramulos eodem modo divisi & subdivisi quos in aliis Umbelliferis: folia ipsa minuta, crispâ, lanugine obita, inferius magis quam superne albicantia, tenera, succulenta, in ambitu dentata, humi expansa, quam latè occupant, Sophie latifolia aut *Pastinacæ sativæ* tenuifoliae foliis similia, nonnulli odorata. E medio foliorum celsitate enascitur caulis, sesquicubitalis circiter, teres, canaliculatus, à nodo ad nodum undatim flexuosus, rufescens, digitem minimum crassus, medullâ viridi repletus, crebris nodis, imò maxime parte, intercepis, foliis lupradictis similibus oblitus, verum albidioribus & minoribus, ad nodos cauli adnexis, pediculis membranæ origine cum amplectentibus: è quorum cavis exeunt ramuli, supra medium caulem asurgentes, quorum uniusquisque fastigio suo umbellam sustinet, stoculis minus cum flammibus & apicibus albis compositam, Rolæ molchate odore sed remissiore. Flores delapsi restat semen oblongum, striatum, lanuginosum.

Radix spongiosa, flavicans, canaliculata, caule crassior, haud longè à capite in quatuor aut quinque ramos divisa, in multos annos vivax, Fœniculi sapore, auctore multò. Folia Apii dulcis saporeorem emulantur. Semen reliquis plantæ paribus acris est & mordacius. Versus Maii finem floret.

Hujus semen à Panormo Siciliæ metropoli ad auctorem transmissit insignis Botanicus D. Paulus Boccone.

* 7. *Siler Creticum* quibusdam foliis *Cicutæ*, semine longo crispò incurvo C.B. *Siler 2. foliis Cicutæ* C.B.

Semen, describente J.B. pulchrum & magnum pediculo unciali circiter pender, semunciam longum, recurvum, crassum, sulcum, gemellum: unum è quinque aut sex costis aspersis coagmentatum, alterum simplex; odor satis validus nec injucundus. Cum Cymino sativo habet aliquid simile, sapore etiam aliquo modo affini: Satum provenit foliis *Cicutæ* sed laticioribus & paucioribus, semine incurvo, grandi, hirsuto & sculco.

De hoc Bellus Epist. ad Clus. Rosmarini folia Solino similia sunt, serrata, florèque in umbellis albi: quibus succedunt semina oblonga aspera. Radice nator crassa, foris nigro cortice eoque tenui vestita, intus alba, thus maxime olente.

C A P. XIX.

De *Pastinacæ tenuifolia*.

Pastinacæ à pascendo dicta existimatur. Nam radices ejus cibis sunt vulgaris. Ifidorus lib. xvii. cap. 10. *Pastinacæ vocata quid radix ejus præcipue sit passus homini. Est enim odorata, jucunda, cibo delectabilis.* Turnebus tamen in Adversariis lib. viii. cap. 23. ex eo dici putat, quod referat & quasi habeat *pastinum*, quomodo vocatur instrumentum quo vineæ foduntur.

Pastinacæ sativæ femine villosa, umbella flore delapsi in nuduli formam contractâ, foliis tenuiter incisis, ab omnibus aliis Umbellatarum generibus faciliè distinguuntur.

A. 1. *Past.*

A. 1. *Pastinacæ sativæ tenuifolia* Ger. *tenuifolia sativæ* lutea Park. *tenuifolia sativæ radice lutea vel alba* C.B. *sativæ sive Carota rubra, lutea & alba* J. B. *Carotus*.

Radice est pedem longâ, crassâ, conoide, friabili, luteâ aut rubrâ, interdum atro-rubente aut etiam albâ, paucis ad latera fibris donatâ, succulentâ, sapore dulci aromatico. Caudem erigit duorum aut trium cubitorum, hirsutum, striatum, concavum, ab imo statim ramofum, ad cujus divaricationes folia dodrantalia, hirsuta in alas plures divita, alis singulis in alias subdivisis, & his tandem alis secundariis in multa segmenta angusta oblonga acuta profunde dissectis, odore & sapore satis suavi, saturè viridia, alternatim posita. Flores in umbellis latis conferti, pusilli, pentapetali, petalis subrotundis & minime bifidis, colore albo, interdum rubente. Umbellæ basin in circulum ambiunt folia angusta, in plura longâ, acuta segmenta divisa. Umbellarum etiam partialium è quibus totalis componitur basif, ejusmodi foliorum circuli ambiunt. Floribus succedunt semina longiuscula villosa. Cum jam defloruit umbellæ contractæ concavæ sunt & vasculum velut Daucus Officinarum deformant.

Seminis & herbe eadem vires sunt quæ Dauci Officinarum. Specificum habetur ad uteri suffocationem. *Virg.*

Radices culinariæ sunt, in aqua communi decoctæ tessellatim inciduntur, cûmq; butyro, pipere & sale eliantur: sæpius tamen apud nos trates in pure carnum, maxime bovinæ, decoquantur, & una cum carnibus eduntur condimentis loco Rapi aut Napi modo. Nonnulli flatulentæ sunt, ventrem tamen emollire creduntur, & tussi conferre.

Radix *Pastinacæ* atro rubentis tenuissime concilia, & in aceto acerrimo cum modico Aluminis rupi decocta ad consumptionem coletur sinatûr, inspersâ & exsiccatâ, fiet massa coloris purpurei, *peruvianæ* Italici dicti, quæ molendo cum aqua gummatâ soluta dabit atramentum purpureum optimum. *Caneper de Avramentis.*

Querentes solum semen *Pastinacæ* medicatæ efficacitatem & pulverisatum ad 3℔. cum pauco Vini vel Aquæ Mellisæ datum pro peculiari & specifico medicamine ad uteri suffocationem vendit. *D. Saame è Dolzo.*

A. 2. *Pastinacæ sylvestris* sive *Staphylis Græcorum* J. B. *gly. tenuifolia* Ger. Park. *gly. tenuifolia* *Discordis* vel *Daucus Officinarum* C.B. *Idiis Carot, qz Bidsæ-nell.*

J. B.

In promptu est sylvestris *Pastinacæ* ex sativâ faciem novisse: radix minor & acrior: caules altitudine parès sesquicubitalis scil. striati, hirsuti, medullâ facti, in alas divisi. Folia minutim dissecta, atrovirentia, averâ parte hirsuta. Flores in umbellis magnis confimiles, candidi. Stoculis umbellæ medius interdum purpurâ rubet. Umbellæ autem obvallant folia in angusta, longa, acuta segmenta divisa. Delapsis floribus succedunt semina brevina, striata, villosa; tum verò convoluta umbellæ cavitatem, ceu aviculæ nidulum, in medio deformant. In pascuis, gracili solo, ubiq; *Locu.* occurrit.

Uterina imprimis est & diuretica. Usus præcipuus est in tussi, pleuritide, stranguria, calculo. *Virg.*

Ciet mens & molas, sedat uteri suffocationes, stimulat Venerem.

Semen Dauci in Cerevitiâ leptomera insitum, & bibitum ad stranguriam & calculum renium ac vesicæ miris laudibus effertur nonnulli. Vid. Charletonum in lib. de *Lithiâs*. Helmontius vidit Confiliarium, qui per quindenas singulas solebat decumbere, usum prædicto decocto liberum à lithiâ vixisse per annos aliquot.

Semini 3ij. vino albo infusæ & potæ hystericiis paroxysmis medentur.

Tragus aliq; stocculum purpureum in media umbellâ valde prædicant pro certiff. Epilepsie antidoto. *V. J. B.*

A. 3. *Pastinacæ tenuifolia sylvestris lucida* Morisani. *Tenuif. marina, foliis obscure virentibus & quâ lucidis* Botan. Monsp.

Hujus folia non sunt hirta, sed paulò latiora quam præcedentis, spissiora, magis dissecta & lucida: Semen aliarum congenerum seminibus multò majus. Radix odorem habet aromaticum.

In humectis & pinguibus pratis ad oram maritimam Arenoricam exit: Monspeli etiam in *Locu.* maritimis. Est cur dubitemus an hæc specie differat à vulgari sylv. an accidentibus tantum à loco natali ortis.

* 4. *Pastinacæ tenuifolia sylvestris radice & umbellâ luteâ* Morisani.

Umbellæ colore à prædictis distinguuntur, quæ dilute lutea, cûm illarum perpetuò sint albæ. Ex agro Patavino ad Autorem missum est hujus semen à D. Alex. Balam.

* 5. *Pastinacæ Tenuifolia Cretica radice umbellæ Gingidi longioribus* Morisani.

Hæc præcipuè notâ cognoscitur, quòd radios umbellarum producit quinas uncias longos, crassiores & nigriores quam sunt Vinsæ radii: atque hi concavam constituunt superficiem nudâ avis inflari, dum sunt adhuc semine pregnantis; atque semina villosa hispida, Carotæ vulgaris more, sed multò majora & crassiora ferunt.

Hujus

Hujus semina è Mauritania Tingitana in Angliam delata communicavit D. Alexander Balam.

- * 6. *Pastinaca tenuifolia* Sicula, hirsuta crispis Bocconi. An *Pastinaca* Sylv. hirsuta echinata fructu C. B?

Boc.

Pedalis est hæc planta, subinde majoris altitudinis. *Caulis* illi rotundus, hirsutus: *Folia* crassa, crispâ, & illa quoque non leviter pilosa: *Umbellæ* latiores, Cithmini spinosi formâ, at *Semina* asperiora quam sylvestris angustifolia vulgaris.

Locus.

Intor Leocatam & Agrigentum nascitur in copulo dicto S. Nicolo.

An *Pastinaca* sylvestris hirsuto caule Park?

- * 7. *Pastinaca* Syriaca (sive *Secacul* Arabum quibusdam J. B. *Sisaram* Syriacum C. B.

J. B.

Edulis est planta, & proin hortensis jure dicenda, licet in sylvestribus proveniat. *Radice* nigritur exterius cinerea, intus candida, levi, tenerâ, digitum crassa, sesquidigitum longâ; ex qua fibrarum loco noduli seu verrucæ prominent: sapore dulci, Carotarum simili, quibus caule, foliis ac umbellâ (flosculis exceptis, qui penitus flavi sunt) haud abimiles sunt, autore Raulwolffio, Qui eam juxta sepes & hortos urbis Halepi, locis præsertim apricis, ut & sub arboribus observavit; item inter legetes.

Locus.

Floris colore convenit cum *Pastinaca* tenuifolia sylvestri umbellâ luteâ Morif.

- * 8. *Pastinaca sylvestris* Daucides Apula Col. tenuifolia sylvestris, umbellâ majore C. B. Sylv. Apula Columba Park.

Col.

A *Pastinaca* Sylv. vulgari, cui aliâs simillima est, differt *Foliis* minoribus parùm, paucioribus lobis divis, longioribusque & aduncis: *Umbellis* majoribus respectu plantæ, floribus ex albo obscurè purpurascens: *Semine* oblongo, angusto, non echinato, sed hirsute quadam asperâ, minutâ, albicante obito, gustu amaro, odorque parùm in mandendo. Umbella non in totum conglobatur areficens & clauditur ut in vulgari, sed minus, ut *Avis* nidum cavum repræsentet. *Radix* lignosa, alba, dulcis, aromatica.

Locus.

Julio mensis florit Cinarolæ cum congeneribus, Augusto semen perficit, nec frequens admodum, sed rarior.

C A P. XX.

De Umbelliferis semine echinato seu aculeato, seu

De *Causalide*.

Causalis Lobelio à seminum effigie, quæ vascula oblonga & semispherica imitantur, aut à Strepitu quem edunt hæc semina, cum præarida vindemias exactis ventis concutuntur, *Kavdakov* autem vas genus est ita dictum à sono quem edit dum aqua conferim ingreditur aere exeunte, & è contra.

1. *Causalis albis floribus* Ger. vulgaris albis floribus Park. arvensis echinata magno flore C. B. *Lappula canaria* flore pulchro magno, albo J. B. *White-flower* d. *Barbado* Parsley. *Echinophora* *maritima* an *Gingidium* *Disjunctis* Col?

Radix tenuis, alba, subdulcis [cui apta, acis parùm, amara, aromatico odore vel Resinæ] *cauliculus* pedalem aut majorem interdum emittit, lævem striatum, solidum, virentem, in ramos albi imo divitum, partim rectos, partim procumbentes, striatos, hispidos purpurascens, geniculatos, multique alis convexus. *Folia* *Pastinacæ* tenuifolia, hirsuta, [Col. laxia, quæ circa caulem latiora & majora primo erumpentibus] Ex singulis alarum geniculis longo & pedali nudo pediculo crassiore ac rectiore insunt umbellæ caulem & ramulos terminantes, florum alborum, quorum folia externa aliis duplo majora; quibus succedunt lappulæ oblongæ, fuscata, hispida. [Umbellæ unicuiqueque basin, unde radii eum constituentes exeunt, circumstant quinque foliola stellata, quorum ora limbo alio circumdantur, eorumque unicum in longius duplo degenerat. Hæc, antequam flores in umbellam expandantur, illos veluti folliculo inclusos servant. Umbellæ secundariæ & partiales ex quibus totales componuntur ad radiorum locum basin seu exortum habent pariter quinque foliola minor alio limbo terminata stellatim disposita.] Cetera vide apud Fabium Columnam, qui omnes hujus plantæ partes curiose & exactè describit.

Activis mensibus, Junio, Julio, Angli floret & semen perficit. Inter segetes in Germania passim provenit.

Tempus & Locus.

2. *Cau-*

2. *Causalis magno fructu echinato* Park. *Monspeliaca echinata magno fructu* C. B. *Echinophora altera asperior* *maritima* Col.

Col.

Asperiora loca hæc amat, macilentia, inculca, saxosa, ficiorâque, & à superiore differt *radice*, quæ minor est, alba, lignosa cum caulecili, sapore & odore aromatico, at dulciore: *Folius* etiam, quæ breviori petiolo hærent, & è medio illius circa summum densâ magis, ut in Sylv. *Pastinacæ*, parum latiora, & in averia parte parum in dorso hirsuta. *Caulis* habet parem superiori, lævem, angulolum, solidum, modullâ fungosâ, eodem modo alis divilum; umbellâ habentem cauliculis pedibus incumbentes quarum basis non quinque, sed tres foliola limbo etiam candicante circumscripta habet, quæ folliculi vicem gerunt antequam umbella prodeat, & longiora sunt illis alterius plantæ & angustiora, quorum tertium degenerat semper in longius, & in extremo inciliis alioque dividitur. Ex hâc umbellâ non rotundâ & plena, sed tribus tantum corymbis trifida, in tribus petiolis, in quorum cacumine alia tria sunt foliola minorâ: florum basin conficiunt. *Floris* densi, albi, stellati, & qui circumferentiam umbellæ terminant barbulas habent omnes minores multo anedictis; & non rotundam umbellam magnam, ut in antedictâ, sed tres umbellulas ex singulis tribus illis petiolis effecere videntur. Differt hoc etiam, quod est *floris* densi & plurimi singulis petiolis insunt, limbi tantum fructus ad frugem perveniunt, ita ut lex tantum in tota umbellâ insint: majores verò anedictis duplo, ovales, compressi, unguis inclusis digitum magnitudine, admodum asperi aculeis ringentibus, crassis, pyramidalibus, pungentibus, purpurascens, quorum aliqui majores ordine dispositi per latera, lævem canaliculum relinquunt, per quem tectat fructus lateribus se dividentes dehiscunt, & hinc semina ostendunt ovalia, compressa, magnitudine Melonis, parùm ab una parte cava, & alterâ convexa, acri, amaro & aromatico sapore. In cacumine verò fructuum bina insunt coriulica sive apices recti, minimi.

Junio florit & Julio mens perficitur. Campoclaurentium incultis.

J. Bauhinus Lappam boariam Plinii Lugd. *Causalis* flore rubente seu Lappule canariæ sive la-titidis synonymam facit, non hujus cum Calpurno fratre, quem Parkinsonus noster sequitur.

Locus & Tempus.

- A. 3. *Causalis tenuifolia flosculis subrubentibus* *Causalis arvensis echinata parvo flore* C. B. *Lappula canaria flore minore seu tenuifolia* J. B. *Echinophora* *maritima* *purpurea* Col. *Caus. tenuifolia purpurea* Park.

Col.

Radix habet albam, longam, simplicem, tenuem admodum: *Caulis* lignosus, solidum, angulolum & veluti striatum, modullâ albâ, fungosâ factum, aliquando vix pedalem, aliquando etiam cubito altiorum, raris pilis hirtum, alis plumbis ab imo & superne divitum, unde in latitudinem potius diffunditur quàm in altitudinem allurgit; *folius* per geniculâ densis, inciliis tennibus *Dauci* *Offic.* minoribus, inferne tantum & per costas raris pilis hirsutis: è quorum alis petioli semipedales umbellâ trifidas habentes, abique foliis illis basin constituentibus exeunt; sed nudi, tres petioli totidem umbellâs gestant purpureas; inter se distantes, *floris* parvos admodum habentes purpureo-rubentes [ex albo purpurascens:] quibus succedunt in singulis petiolis (tres autem umbellâs constitunt) tres fructus; ut novem quilibet umbella habet, ique terna folia parva basin conficiunt. *Fructus* hujus majores sunt superiores, rotundiores, aculeis durioribus, crassioribus, lævescentibus, octo ordinibus per longum dispositis, intra quos breviores & vinctiores alii sunt; in cacumine velut stellam habent videntem. Hi non per latera dividuntur, sed per medium, ut *Feniculi* semina [hæc verba non satis intelligo.] & intus *semina* singula, alba, oblonga, rotunda, ex una parte canaliculata, velut Triticum aut Far, vel nudo Hordæum, cui paria sunt, vel oblongiora, sapore aromatico, amaro & acri.

Junio florit, Julio semina perficiuntur. Campoclaurentium in locis cum superiore invenitur.

Tempus & Locus.

Radix & folia odore & sapore *Pastinacæ* aromatico.

Hæc planta à Columina descripta à *Causalide* *novissima tenuifolia flosculis subrubentibus* in nonnullis differe videtur, ut v. g. florum colore purpureo-rubente; stellato fructus cacumine: loco etiam, [in alperis & incilis saxosis] cum nostra inter segetes semper invenitur: denique odore & sapore *Pastinacæ* aromatico, cum nostra sapore sit lævis adstringente, odore nullo manifesto. Utinque tamen eandem speciem plantam esse existimo, & differentias hæc natalibus impundans. Observatur in nostra an nulla habet ad exortum trium pediculorum seu radiorum tres umbellâs sustentum foliola necne: [nulla habet, ut modo observavimus.]

Nostram *Causalidem* copiosè crecientem observavimus inter segetes in agro Cantabrigiensi circa *Lecca*. *Kingdon* & alibi: In transmarinis circa Genevæ & hanc, & ejus varietatem cum spinulis purpureis, quam describit J. Bauhinus.

4. *Lappula canaria sive Causalis maritima* J. B. *Causalis pumila* *Hispánica* Boelii Park. *Caus. pumila* Clut. cur post. *pumila maritima* C. B.

Radix hæc simplex, alba, longa, paucioribus fibris donata. *Caulis* initio simplex, in plures statim ramos majores (partitur, teretes, striatos, hirsutos. *Folia* *Dauci* vulgaris, tenuia, utrinque pilosa. *Florum* umbellæ longis pediculis insident. *Floris* autem singuli minucillissimi pallide purpurei, *Semina* grandia, echinata, aculeis seminis concoloribus.

In arenosis litoris Siciliani passim & copiosè provenit. *Causalidis* nostræ tenuifolia flosculis subrubentibus simillima, verum minor, & foliis utrinque hirsutis. Cherlerus Folia mollia, villosa, luteola, Pectinis Venerei dissectionibus et ascribit.

Locus?

A. 5. *Cau-*

Vini.

Sanicula à mira fanandi vi nomen traxit: Vulneraria enim est & præcipuis; unde Gallis in adagi-
um venit vulgo jactatum, eos non indigere Chirurgo qui Saniculam & Bugulum habuerint.

*Qui ha du Bugle & du Sanicle
Fait aux Chirurgiens la niche.*

Gustu id indicante astringit simul & amara est. Vulnerariis potionibus incoquitur. Internis &
externis vulneribus, sanguinis eruptionibus, ulceribus, dysenteris, ruptis & vultis auxiliatur decocta,
pota & imposita, ut breviter Lobelius, summatim vires ejus & usus recensens.

Umbilici eminentia & crassities in pueris innumens ferè curata est Cataplasmi. ex Sanicula in vi-
no cocta, Umbilico apposita cum ligatura strictiore: Rad. Confolide majoris contusa dorso è re-
gione Umbilici admoda.

CAP. V.

De Sefeli Æthiopica.

Sefeli Æthiopicum frutex Ger. Park. *Æthiopicum Salicis folio* C.B. *Æthiopicum fruticosum, fo-
lio Periclymeni* J. B. *Shub-Bartuozzi* of Æthiopia.

J. B.

RAmis aliquæ cubitalibus & alcioribus fruticat, rigidis, lignosis, nigricante cortice interitis, in
multos ramulos diductis. *Folia* per ramos sublonga Periclymeni, angustiora, leviter acu-
minata, breviora quàm Laureolæ, glabra, sapore & odore Juglandis, sed multò mitiore
gratioreque. *Umbella* pulchra, fœniculacea; *semen*, delapsis flavescens floribus gerunt
oblongum, canaliculatum, magnitudine feminum Fœniculi.

Locut.

In rupibus oppido S. Chamas in Gallo-provincia vicinis observavimus. Lobelius ad Ceti montis
radices, quæ in lacum vergit uberi proventu fructicare scribit, quod & D. Magnol confirmat. Au-
gusto mense floret.

Semen Massiliensi Sefeli multò acrius est & odoratus, unde Lobelius eximiarum virium esse cre-
dit, ideoque ad Theriacam efficacius.

HISTO-

HISTORIÆ
PLANTARUM

LIBER DECIMUS.

QUI EST

De Herbis Stellatis & Asperifoliis dictis.

Æ C duo genera uno & eodem libro complectimur, non ob cognitionem aliquam aut si-
militudinem quàm habent inter se; sed quòd earum neutra ob paucitatem specierum
quas sub se continet integro Libro molem & corporaturam idoneam contribuere possit.

PARS PRIMA.

De Herbis stellatis.

STELLATÆ dicuntur hoc genus herbae, quia folia caules stellæ radiantis in modum ambi-
unt. Floribus sunt monopetalis, verùm in quatuor segmenta, totidem folia imitantia pa-
rtis; singulis autem flosculis in plerisque speciebus bina naturaliter succedunt femina.

Herbarum stellatarum TABULA.

Herbæ Stellatæ dictæ, quia folia caules per intervalla ad nodos stellæ radiantis in modum ambi-
unt, floribus sunt monopetalis quidem sed quadripartitis, eorumque singulis bina in plerisque
speciebus succedunt femina. Hæ vel sunt floribus

Per caules magis sparsis, foliis ad singula genicula

Quaternis, floribus & seminibus

{ In summis caulibus & ramulis: RUBIA cresta quadrifolia.
{ Caulis ad genicula verticillatim ambientibus, flore

{ albo, folio lato glabro; RUBIA Levin Taurinensium.
{ Luteo, foliis hirsutis in aliis speciebus, in aliis etiam glabris: CRUCIATA.

Pluribus quatuor, radice

{ Rubra, cujus in vulgari & majori specie usus est ad tingendum, flores ex luteo herbidi:
RUBIA tinctorum.
{ Alba, vel fulca, foliis

Mollibus, & glabris, floribus

{ Albi; MOLLUGO.
{ Luteo; succo acido, ad lac coagulandum utilis; GALLIUM luteum.

Asperis & vestibus adherentibus, floribus palliis: APARINE.

In summis caulibus Umbellatim dispositi;

Major, foliis latoribus; ASPERULA, cujus duæ species habentur altera flore candido, altera flore cæruleo.
Minor, foliis rubentibus; RUBIA cynanchica.

Spicata,

Quadrifolia, maritima; RUBIA maritima.

Pluribus ad singula genicula foliis, longioribus, angustioribus, mediterranea; RUBIA Cretica spicata.

CAP. I.

De Rubiis quadrifoliis floribus in summis caulibus.

A. 1. Rubia erecta quadrifolia J. B.

Caulis hujus non planè cubitales sunt, firmi, quadranguli, in ramos divaricati: Folia quaternaria Rubie minoris, solida & dura, geniculis circumposita. In ramorum cacumine flores copiosi, albi, jucundi odoris.

Circa Orion pagum in Westmelandia, lacum Winander-mere dictum, & alibi in Septentrionalibus montosis Angliæ nascitur.

In transmarinis etiam circa Genevam, in Rhætia, & alibi observavimus.

2. Rubia quadrifolia rotunda lævis Park. J. B. C. B. prod. quadrifolia vel rotundifolia lævis C. B.

C. B. prod.

Ex radice capillacea rufescente cauliculi tenues, quadrati, geniculati, palmo altiores, quorum aliqui in ramos brachiat, exurgunt. Ad singula genicula folia quatuor rotunda, nervosa, tantillum aspera in orbem disponuntur. Extremis cauliculorum foliis albidis, quadrifoliis pedicellis capillaceis insident, quibus capitulum parvum geminum, asperiusculum succedit.

In montibus Helvetiorum, ut Gothardo & ad Eremitanos provenit.

* 3. Rubia pratensis lævis acuto folio Park. J. B. C. B.

C. B.

Caulis cubitalis, levis, quadratus, rufescens, geniculatus, cavus & communiter unus exurgit, ex cuius nodis ramuli semipalmares prodeunt, quorum summis foliis plures quadrifolii, pallidi insident. Folia lævia, quaternaria, uncialia, in acumen abeuntia ad quemlibet nodum disposita sunt.

Hæc apud Valfleianos in pratis ad thermas Lucenses nata.

* 4. Rubia quadrifolia semine duplici bispidio J. B.

J. B.

Coliculus habet dodrante minores, multos ex tenuibus, reptantibus, inutilibus radiculis surgentes, quadratos, foliis quaternis circum nodos decussatim positis, ad Allinem vulgarem accedentibus, quam præcedentis minoribus, subrotundis, uncia minoribus, venosis, nonnihil pilosis, cum dulcedine quadam amaranthaceis ornatis. Cauliculi scapus in ramos binos, hi rursus in ternos foliis viduos subdividentur: in quorum summitatibus semina bina, hispida, multo minoria quam Asperulæ, nigricantia.

Nuquam quam in monte Rosberg præp. Mafconium (Mafconij Germani vocant) observavit J. Bauhinus mense Octobri inter laxa, locis umbrosis & frigidis.

* 5. Rubia semine duplici bispidio, latius & hirsutius foliis, Bocconio.

Sola foliorum hirsutia & magnitudine à præcedente Rubia differt.

In illa sylva vidit & collegit Paulus Boccone.

CAP.

CAP. II.

De Rubia quadrifolia floribus verticillatis albis.

Rubia quadrifolia Italica hirsuta J. B. quadrifolia vel latifolia lævis C. B. lævis Taurinensium Park. Cruciana lævis Ger. enac.

J. B.

Ulcera est hæc Rubie species, caulibus cubitalibus & majoribus, quorum geniculis quaterna decussatim folia circumposita, formâ Plantagineæ, nervosa, acuminata, mollia, subhirsuta, duas ferè uncias longa, unciam circiter lata. Flores nodis verticillatim circumnascuntur, circa basin decussatis foliis suffulti, candidi.

In collibus Pedemontanis circa Taurinum & alibi in Italia.

Locus.

CAP. III.

De Rubiis quadrifoliis floribus verticillatis luteis; seu de Cruciana.

A. 1. Cruciana Ger. vulgaris Park. hirsuta C. B. Gallium latifolium, Cruciana quibusdam flore luteo J. B. Crotus-wort or Aughtweed.

Radix compluribus fibris subtilibus, & geniculis emissis capillata repetat. Caulis proferat plures pedales interdum & longiores, quadratos, hirsutos, tenues, infirmos, crebris geniculis interseptos; ad quorum singulos folia quaterna, stellatim disposita, hirsuta, ut in hoc genere lata, mucrone obruto, abique pediculis cauli adnata. Flores ex alis foliorum egrediuntur verticillatim, non tamen, si curiosè observes, è foliorum omnium sinibus, egredi adverte, sed ex oppositorum duorum tantum: tres ferè ex uniuscujusque folii sinu furculis pluribus foliis minutis, teretibus, flavis onustis. Singulis foliis semina succedunt bina.

Ad fepes & in Dumetis.

Siccatur & astringit. Vulneraria est è præcipuis, tum internè sumpta, tum externè adhibita. Valet & ad ramices in vino pota. Expectorat quoque viscidos humores, autore Camerario.

Locus. Vires.

2. Cruciana nova Romana, minima muralis Col. Rubia quadrifolia verticillato semine J. B. R. echinata saxatilis Park. Rubra echinata saxatilis C. B. Cruciana minima muralis Park.

Col.

Viticulos plures habet ab radice tenui, cannabini filii crassitie, pallente [nigricante J. B.] malis capillamentis tenuissimis divisa, quadratos, circa radicem tenuiores, postea crassiores, aliquando rubentes, rigidulos, repandos humique sparsos, in extremo hirsutos, crebris geniculis distinctos, ad quæ foliola quaternaria, exigua, rotunda in crucis formam disposita nullis pediculis adhærescunt: ex quorum sinu foliis apiculorum modo ex viridi pallentes, etiam quaterni, tribus botribus singulis constructi emicant, quorum unus in florem se pandit, quaternis puerilis foliis ut vix distingu possit, etiam cum flammibus internis. Quibus fructus succedunt, primum hirsuti, curvi, florem in imo demittentes, & perfecti deinde velut flores galericulati videntur, & duriores cum ficcare incipiunt velut echinati conspiciuntur, sed non pungunt, quanquam asperi tactu videantur. Caput quatuor aculeis divisum, barbulas five brachia utrinque etiam in aculeos desinentia, in medio pectus etiam aculeatum, subius ventrem habentes extuberantem, in quo semen luteum rotundum parvum, Panici modo. Ad imo florere incipit, & fructus habere in singulis geniculis & foliorum interstitiis.

Maii initio floret & fructus Junio perficiuntur. Sapor amarus atque acerbus ingratus.

In arenosis juxta mare præp. Liburnum portum & alibi in Italia provenit. In alperis & saxosis præp. Nemaulum collegit Cherlerus.

Tempus Locus.

* 3. Rubia quadrifolia glabra angustifolia J. B.

J. B.

Hæc quam vulgaris Cruciana gracilior & delicatior esse videtur, foliorum ceteroqui ordine & positi haud abtulis; verum angustiora sunt acutiorque, glabra omnino decerentur, nisi per ambitum tantum exigua quadam hirsutia hirsuta essent. Cauliculi toti glabri sunt.

Præp. Patavium in Italia collectum ad J. Bauhinum delatum est.

Locus.

* 4. Gallium latifolium glabrum C. B. J. B. rectius Cruciana glabra. Cruciana minor lutea Park.

C. B. prod.

Radix est tenui, repente, geniculata: cauliculi tenellis, quadrangulis, geniculatis, palmo minoribus; folia è singulis internodiis quaternis, decussatis, glabris, instar Plantaginis nervosis, pallide viridibus & scissuralibus. Flores habet parvos, cauliculis verticillatim coronæ modo amboantes, luteos, brevibus pediculis donatos.

Circa Bononiam inter lentas tota æstate reperitur.

* 5. Ru. Locus.

* 5. *Rubia argentea* Cretica Alpin. exot. Park. *Cruciata argentea*.

Alpin.

E *radice* parva, longa, tenui, exili multos fereculos rectos, graciles, semidichotomus altitudinis producit, foliis *Rubiae* sylvestris, mollioribus, parvis, oblongis, argenteis, lenibus, simul ab eodem exortu quatuor ex opposito, aequalibus intervalis dense stellatum modo fereculos convetientes. Inter quae Clinopodii Cretici modo pauci, exilique *fofolenti* flavescens ornantur. Tota planta est inodora, gustu adstringens.

C A P. IV.

De *Rubia tinctorum* seu *Erythrodano*.

RUBIA Latinis, Graecis *Ἐρυθρῶν* à rubro radicis colore dicta est. Quaecunque ergo in hoc genere rubro radicis colore sunt Rubias appellandas duximus.

1. *Rubia tinctorum* Ger. *fativa* J. B. *major fativa* sive *bortenſis* Park. *tinctorum fativa* C. B. *adduct*.

J. B.

Sarmenta longa producit, quadrata, uncinulis crebris hamata, geniculata; ad quorum singulos nodos *folia* rotatim radiata circumponuntur, Aparines modo, sed multis numeris majora, confimiliter aspera, hispida crenulis per ambitum incila, vestibus tenaciter haerentia: ex quorum alis pediculi exeunt *fores* sustinentes ex luteo herbidos, stellatos, tetrapetalos [pentapetalos J. B. g.] apiculis luteis: quibus *semina* succedunt rotunda, per maturitatem nigra. *Radices* sublimi numerosae, reptantes, fusculentae, ruffae miniatave, dura lignosa matrice farctae, sapore mixto dulci, acerbos & subamaro.

In hortis colitur magna copia ad lanas tingendas.

Rubia tinctorum vulnerariis potionibus admiscetur. An verò abstergat & aperiat, an potius adstringat controversum. Qui adstrictionem ei attribuit adversum fluxum menſium, haemorrhoidas & dysenterias propinat: qui aperienti facultatem, in ictero, Hydrope, Urina obstruata & sanguine coagulato exhibent. Ex fortasse utriusque qualitatis particeps est, primò aperientis, postea adstringentis, quemadmodum Rhabarbarum. Quaecunque enim tingendo idonea sunt, tenuium partium merito censentur, adeoque facili penetrant & obstructions referant: & pleraque ejusmodi mensis & urinam cient, & ictero conducunt. Ex altera verò parte sapor acerbos facilitatem adstrictionem indicat.

A tinctoribus adhibetur hujus radix ad coloris rubri preparationem.

Expetunt *folia* Senenſibus mulieribus ad flannea vasa deterenda: siquidem mirum dictu quam pulcherrime nitescant quae Rubiam fuerint experta.

A. 1. *Rubia sylvestris aspera*, quae *sylvestris Dioſcoridis* C. B. *sylvestris Montpellierana major* J. B. *sylvestris* Park. *Wild adduct*.

Huic *folia* quam Rubia *fativa* minora sunt; & atrovirentia, cum *fativa* pallidiora sint. Vere *fores* profert parvos, luteos: Fructum fert aestate & autumnno, qui per hyemem durat: sed nec ipsa herba inareſcit. Inter sepes minor est & asperior *fativa*. *Folia* circa nodos quatuor, modo sex notavit D. Magnol.

Nos olim Rubiam sylvestrem à *fativa* culturâ tantum & accidentibus inde ortis differre existimavimus; nunc tamen à D. Newton melius edocti, mutata sententiâ, specie diversam agnoscimus. Rubia enim *fativa* tota superficies ad radicem usque quotannis emoritur, cum hujus (ut diximus) per hyemem durat; ne alias distinctionis notas superius adducas repetam.

Rubia sylvestris non tantum in rupe S. Vincentii prope Baſilium oritur, sed etiam in rupibus prope Baldifordiam & per totam ferè Devoniam in sepius copiosè.

* 2. *Rubia montana angustifolia* C. B. *Rubia sylvestris longioribus foliis* Park.

C. B.

Radix habet rufescentem, fibrosam: *caules* cubito altiores, laves, rotundos, striatos, geniculatos: *folia* ad quolibet internodium longa, angusta, Galli formâ, lena, septena, in orbem disposita & rigidifcula, caulem ambiunt: ad internodia brevissimum ramuli exurgunt; ipse verò caulis in ramulis plures brachiatus, quorum summis *fofolenti* frequentes, albi, quadrifolii insident, quibus *semina* minuta rotunda, quolibet suo pediculo donatum, succedunt. [Suspicio *semina* bina singulis *fofolenti* succedere, & pediculis insidere.]

Hanc apud nos in asperis collibus legimus.

* 4. *Ru.*

* 4. *Rubecula saxatilis* C. B. C. Bauhini J. B. *Rubia minima saxatilis* Park.

C. B.

Plantula est tota incana, semipalmaris; *cauliculis* tenui, quadrato, geniculato, in uncials ramulis brachiato. *Folia* parva, alpera, angusta; acuminata, communiter octo rota modo disposita habet. Ramulorum summis *fofolenti* plures, exigui quadrifolii, apicibus & minimis pediculis donati, luteoli insident, si rectè recordor.

In faxolis Gallo-provincia provenit.

Locu.

* 5. *Rubecula maritima aspera* C. B. C. Bauhini J. B.

C. B. prod.

Radice est oblonga, tenui, reptante & rufescente: *Cauliculis* pluribus, geniculatis, biancialibus, per terram sparsis, & capillaceis libellis terre affixis: *fofolis* pluribus, brevibus, acuminatis, virentibus & alperis, cauliculos inordinate cingentibus: *fofolenti* minuti, pallidulis.

Copiosè in litore maris Mediterranei, non longe Monſpelio & etiam Massiliæ occurrit. Nobis *Levis*.

Ex generali hac & obscura descriptione ad quod genus plantarum herba descripta pertineat, cerò colligi non potest: ad hoc autem non pertinere constat quod *folia* cauliculos inordinate cingere scribat.

C A P. V.

De *Mollagine*.

MOLLAGO Plinio proculdubio à foliorum mollitie dicta est. Quaecunque igitur hujus generis plantæ foliis & caulibus mollioribus & minus asperis sunt hoc nomine donamus.

A. 1. *Mollago vulgaris* Park. *Rubis angulosa aspera* J. B. *sylvestris levis* C. B. *An Rubia sylvestris* Ger? *Mollago montana angustifolia* vel *Gallium album latifolium* C. B. *Wild adduct*, or *gerat Waldst adduct*.

Radices lignosae, exterius fulvo cortice rectis, intus albis, plurimas fibrillas fulvas subinde demittentes firmat. Plures inde exeunt *caules*, trichotales intermedium, aut longiores, infirmi & humi procumbentes nisi vicinis sepius aut fruticibus, (inter quos plurimum oriuntur) se sustineant, ad radicem tenuiores, paulatim deinde crassiores, ut in hujus generis reliquis, quadrati, inanes, laves, virides & in apricis interdum purpurascens, fragiles, nodosi longis internodiis, ramoli, quatuor ramulis & singulis nodis exeuntibus, duobus insignioribus, duobus parvis inferioribus ad eorundem latera. *Caulis* ad nodos stellatum ambiunt octo plus minus *folia*, vix digitum longa, latifolia, acuminata, intensius viridia, glabra. *Flofolenti* numerosissimi, albi, in quatuor segmenta acuta, totidem folia imitantia, divisi, à medio ad summum, est singulis caulium & ramorum geniculis, velut racematim exeunt: quorum singulis bina ut in congeneribus succedunt *semina*.

Ad sepes & in dumetis frequens oritur.

Locu.

2. *Rubia sylvatica levis* J. B. *Mollago montana latifolia ramosa* C. B. *Gallium flore albo majus sive Mollago montana* Park. *Gallium sive Mollago montana* Ger. quoad descript.

J. B.

Ramosa per reliquis est haec, *caulibus* rectis, levibus, cretibus, tuberosis geniculis nodosis, per longa intervalia intercepitis. *Folia* circum artuculis radiatim posita, Alperulo odorata, mollia, ac quam in Rubia angulosa molliora. *Flores* limbus ramulis & per fereculos tam copiosi ut multarum intuentur, candidi.

In sylvis montosis, agro Lucemburgiensi & Aquilgraniensi collegimus. Montium incola haec est *Levis* & (inquit J. Bauhinus) & in dumetis non raro abscondita: mensis Aprilis principio prodit.

Hæc planta magnitudine sua, glabre caulium & foliorum, rectitudine caulium, eorundem rotunditate, & loco natali ab aliis sui generis omnibus facili distinguitur.

Quærendum annon Rubia arborecens Cretica Alpin. exot. huic eadem sit, quæ caudice constat brevi, digitum crasso, à quo multi exeunt rami, &c. E quoque acuminem exeunt duo vel tres surculi, graciles, in alios quoque divisi, in quibus utrinque *fofolenti* parvi, albicantes cernuntur, &c. *Radix* rubri coloris. In reliquis, quas omnibus, nos cum luperis descripta convenit.

A. 3. *Gallium album* Ger. J. B. *palustre album* C. B. *Molluginis vulgarioris varietas minor* Park. *White Rabies* Wedd. Ital.

Radice tenui, reptante, geniculata, innumeris ferè capillamentis, tenuissimis, prælongis & geniculis in limum demissis, se propagat. *Cauliculi* similes tenues pedales & cubitales, larmenotii, ramoli, quadrati, alperifculi geniculati intermodis longioribus. *Folia* stellata, quaternis, quina aut sena, breviora, pallide virentia, (ut & caulis totius) coliciorum genicula ambiunt. In summis caulibus & ramulis *fofolenti* plures simul conferti quædam quasi umbellulas efficiunt, ut in Rubia cynanchica, &c.

Tempus.

Locu.

Locus & Tempus.

lactei, quadrifolii, quam Aparines majores. *Semina* gemina, rotunda, pusilla.
 Junio mensis floret, etque in rivulis & fluviorum stagnis marginebus frequentissima.

- A. 4. *Mollugo montana minor*, Gallo albo similis. An *Galium album minus* C. B? *Rubia quædam minor* J. B?

Locus.

Parvitate sua, glabritie caulium & foliorum, & loco natali à Gallo albo distinguitur.
 Provenit autem non in palustribus tantum, sed & in montosis magnâ copîa.

- A. 5. *Galium rubrum* C. B. Ger. flore rubro Park. flore rubro Sprengerianum J. B. *Galium nigropurpureum montanum tenuifolium* Col.

Clus. J. B.
 Magna segete ramulorum terram operit, magis patulum quam procerum [pedalis aut majoris altitudinis, Gallo vulgari tenerius *Clus.*] caulibus angulosis, tenuibus, ex saturato virore rubentibus, admodum ramosis, ramulis alternatim utrinque nascentibus, & rigidiusculis. Geniculis folia accrescunt radiata quaternis, quina aut sena, in stellæ morem, tenuia, satis rigida, & velut pungentia. Flores inter folia [Clusio in summis ramulis quini, seni aut plures, tenelli admodum & pusilli.] Galli albi floribus pares, sed colore coccineo saturatiore tincti, quadripartiti, [micante in medullis aureo vel flavo puncto. Radix vulgaris Galli radicis instar rubescit, quæ etiam confusa rubrum fucum reddit, multis autem tenuibus villis prædita est & vivax.] Semina singulis flosculis, ut in congeneribus, bina succedunt, per maturitatem nigra. Caudex etiam ex nigro purpureo Julo florida & semine turgida invenitur, in Æquicolorum via ad Flaminianum vel Capuccinorum adem. Col.

Cur C. Bauhinus *Galium nigropurpureum montanum tenuifolium* Col. à Gallo rubro Sprengeriano separaret nullam video rationem.

CAP. VI.

De Gallo.

Galium Tabbou am' ou paba myrion d'ari m'ha, quod coaguli vice lacti injectum illud cogat & inspissat, dicitur, testibus Dioscor. Galeno & ipsa experientia.

- A. 1. *Galium luteum* C. B. Ger. Park. *Galium verum* J. B. *Pellow Radix Weddstrab, Chæte vening*.

J. B.

Tractu consumaci radiculâ donatum est, longo tractu repente, tenui, lignosâ, fuscâ; ex qua virgula surgunt dodrantes & cubitales, tenues, subhirsuta [in apricis rubentes, & ut nobis videbatur quadrate.] Folia ad genicula ex intervallis radiatim caulem ambiunt longiora & angustiora quam Rubie sylv. lævis, obscuro virore nitentia, novena plerunque. Ad singula etiam genicula bini plurimum ramuli, in quibus ut & in summis caulibus flosculi copiosi, in racemulos digesti, lutei, quorum singuli quatuor foliolis stellarum radios imitatis consistant, succedentibus uniceque binis seminibus.

Locus. Vires.

In pascuis ficcoribus, apricis locis, inque collibus juxta margines agrorum passim provenit.

Galium lac coagulandi vi pollere Veteribus traditum, & experientia comprobatum est.

Gerardus nostras Cestrienses suos circa *Nemvicum* oppidum, ubi laudatissimum conficitur caseus, coagulo suo Galli lutei summitates immittere solere tradit, & multo plus facere caseos eo coactos quam alios quoscunque. Sequentia D. Matt. Lister suggestit.

Acerum ex hac planta destillando elicit D. Olau Borrichius: modum ipse describit his verbis.

Recentissimas Galli lutei comas, defluente matutino rore fiores, ad manipulos aliquot legi, lætâque cucurbitæ vitæe recenti commisi, & nè quam ab ære aut mora subiret mutationem, subito evallâ subito igne subiecto invitavi ad destillandum. Nec mora, surrexit stillantius liquor primus, & is pene insipidus, odore tamen fragrantis Galli flores non parum refertens. Post nonnihil circiter liquoris hujus unciam succedente acutum non ingrati saporis ad uncias propemodum tres; tandem validiori igne admoxo subsecutum est cum liquore acido oleum flavum ad drachmas penè tandem validiori igne admodum ingratum odoris. Cum verò operatio tota ab evulso flore ad acutum ulque duas, nec illud admodum ingratum odoris. Cuius destillatione peracta sit in arena, consistenter hinc abunde, opinor, spiritum hunc acutum tam promptè volatilem, lactisque coagulatorem flori Galli adhuc crescenti verè inesse, nec aliorum more acutorum fermentationem præviâ expectare, sed in flore statim ipso (quod rare avis instat est) vim suam separatricem proficisci. Hoc acutum ferventi infusum lacti statim secretionem illam partium, quam ab infuso vulgari aceto experimur, procuravit.

Libuit experiri an ex floribus Acetose fumissique eiusdem Galii, ut Gallo ad linguæ fidem longe acidioribus, tale subito acutum destillando evocari posset: sed factò eodem modo experimento nudi niti insipidus liquor proleptum est, argumento evidenter longe subtilius & *myrion* acutum in Gallo quam in Acetola habitare. *Th. Barholm. Aida Medic. Obj. 69.*

Herba

Herba aut pulvis ipsius hæmorrhagiam & sanguinis profluvia sistit; quod facit sanguinem incrassando & coagulando; commendaturque contra cancerum & cancrola ulcera. Decoctum herbe acopon censetur, lassitudinis utile.

2. *Galium montanum Creticum* Alpin. exot. Park.

Alpin.

A radice crassa tres vel quatuor ramos producit, digiti minoris crassitie, & tenuiores etiam, teretes, duros, lignosos, albicantes; ex quibus singulis complures furculi tenuissimi, in terram prostrati, foliis veluti Thymi vestiti exeunt, in flosculos parvos desinentes, racematim coherentes, à quibus sunt minutissima semina nigra. Nititur verò hæc planta radice longâ, crassâ, lignosâ, in tres alias divisa: vulgari Gallo longè minus est & gracilior, & quasi circulis supra terram serpentes; ramis verò ac radicibus majoribus durioribusque quam illud.

In montanis Cretæ abundat.

Lac coagulare dicitur efficacius quam vulgare *Galium*. Adstrictorie facultatis particeps est, unde & sanguinem undecunque profluentem sistit.

Locus.

CAP. VIII.

De Asperula.

- A. 1. *Asperula* Ger. *Asp. II. sive Rubula montana odora* C. B. *Asperula aut Asperula odorata* Park. *Rubus accedens Asperula quibusdam sive Hepatica stellatis* J. B. *Woodb. rostr.*

J. B.

Compluribus geniculis intercepta radiculâ tenella summâ tellure serpit, capillaribus fibris demissis: unde cauliculi surgunt tenues, quadrati, palmares & dodrantes: ad quorum singula genicula folia radiata Rubie positi nascuntur, quam Aparines latiora, pallidius virentia non sine splendore, subhirsuta. Circa fastigium dividitur caulis in binos ternosve ramulos, ex quibus pediculi flosculos sustinent suaviter olentes, Valerianæ ferè formâ, candidos, & quatuor foliolis compositos. Semina parvâ sunt valde hirsuta, non exactè rotunda, sed ad renis potius figuram accedentia, vestibus adhærescentia Aparines in modum.

In sylvis & dumetis, præsertim montosis, Maio mensis floret.

Usus hujus est in obstruendo hepate ac meatu biliaris; & hinc in ictero, ac in hepate calidiore refrigerando. Extrinsecus in intemperie hepatis calida, &c.

Ferrus in vinum conjuncta hilaritatem efficit & saporem ei gratissimum conciliare, unde Germanis in frequenti usu est.

Locus & Tempus.

Vires.

2. *Asperula flore ceruleo* Ger. Park. *carulea arvensis* C. B. *Rubia carulea erectior elatiorve* J. B. *Blue Woodruff.*

Caulis surrigit cubito majores, angulosos, foliis vestitis ad genicula radiatis, multis, Molluginis paribus. Ramulorum extremis hærent ex longo pediculo flores multi, simul juncti, oblongi, cerulei, circa immum hirsuti; quibus circumposita radiata folia aliquammodum, pilosa, flores superantia, eoque velut occultantia. Singulis floribus bina succedunt semina magna.

In monte Saleva itémque propè Neapolim Austriæ & Monspelium in arvis & inter segetes.

Locus.

- Asperula hexaphyllus purpurea* C. B. J. B. *purpurea* Park. An *Rubula arvensis repens carulea* ejusdem C. B?

Radiculi: multis, candidis, tenuibus esse perhibetur, folia Erythrodani, minoribus, pallentibus; cauliculis multis, pede alioribus; flore in summo cauliculorum vertice copioso, purpurascens; semina minutulo, pingui & oleoso.

- A. 3. *Rubula arvensis repens carulea* C. B. *Rubia minor pratensis carulea* Park. *Rubia parva flore, carulea se spargens* J. B. *Little Field-Aspadder.*

J. B.

Radice est oblonga, tenui, capillacea, [dura & lignosa] rubra; cauliculis per terram spargens plures, quadratos, geniculatos, rubentes, hirsutos & interdum ramosos, palmares, ransimè pedales. Ad quodlibet geniculum folia habet parva, subrotunda, [pro plantulæ portione satis lata] radiata, hirsuta & asperiuscula, in acutissimum apicem desinentia. In cauliculorum & ramulorum summis floribus in medio aliquos foliorum, tetrapetali, non quicquidali (ut videt C. Bauhinus) parvi cerulei, vel ex ceruleo purpurascens. Radicula exiguâ singulis floribus succedunt gemina coherentia, nonnihil oblonga, & in summo digitata, in quibus semen fulvum, altera parte gibbum, alterâ planum.

T t 2

Dum

Dum in fatis pinguioribus oritur, major fit & erectior, & descriptioni Myagri alterius Dalecham-
pii Lugd. quod Alperulam hexaphylon purpuream vocat C. B. in *Pin.* satis convenit. Stellariam
quam Lugd. in falsis fabuletis provenire notat ad hanc Rubiam referat J. B. Botan. Monf.

CAP. VIII.

De Aparine.

- A. 1. *Aparine* Ger. J. B. *vulgaris* Park. C. B. *Philanthropus Discoloris* & Plinii. *Lappage*
Plinii lib. 26. cap. 10. J. B. *Cicabers*, & *Goose-grafs*.

J. B.

A infima radícula oriuntur viticulae quadratae, asperae, geniculatae, infirmae, proxima quae-
quae glandentes, adherentesque, tres aut quatuor cubitos interdum longae, ramosae. *Folia*
septena, Rubiae modo, stellae instar radiata, singulis geniculis circumnascuntur, asperae, in
spinulam densitatis. *Flosculi* prope summum ramulos & geniculis exeunt in pediculis oblongis te-
nuibus, pusilli, albi, tetrapetaloides, quorum singulis didymae succedunt lappulae, bina femina con-
tinentes, cortice nigro, (quem tamen sponte ne per maturitatem exuunt) tectae, cui subest substan-
tia quadam dura & cartilaginea.

Locus.

Vires & Ufus.

Ad sepes, interdum etiam inter segetes. Bini foliis amplis & terribis exit.
Aparine (inquit Dioscorides) pallores, colli vice utuntur, ad eximendos & lacte pilos [nimi-
rum circumnascens per lac foliis, quorum asperitas adeo tenax est, ut facile quicquid tetigerit appre-
hendat. J. B.] Seminis, caulium ac foliorum succus ponitur contra viperarum phalangiorumque
morsus auxiliatur, insidius aurium dolori moderatur. Herba cum axungia tria strumas dicitur. San-
guinis etiam abundantiam ex vulneribus reprimere lappulae imposita Plinius tradit.

Aquam destillatam bis in die sumptam mensuram trium ligularum, autum alvum cohibere, effica-
cissimumque esse adversus morbum regium. *Trag.*

Aqua destillata, vel herba ipsa minutim concisa, inque vini albi q. s. decocta & pota, in cal-
culo & arenulis insigne est, remedium. *D. Neesbaum.* Pulvis qui ex hac herba & vitulino lene in
furno exsiccat fit arcuatum est ad tumores lenis & status hypochondriaci.

Herba concisa pullorum Anteriorum elata est, unde etiam Anglice *Goose-grafs* dicta est.

Plebei cives in mea patria aquam illius destillatam quotidie ex officinis poscunt contra tum pe-
toris, tum hypochondriorum molestos dolores. Ageris in Tragum adversus similia mala com-
mendat. *Sim. Paulus.*

Aparine in liquore Posseni cocta & hausta mirè gonorrhoeae prodest simplici. *D. Palmer.*

- A. 2. *Aparine* semine laeviore. An *Aparine*, semine laevi Park. & *Goose-grafs* with smooth
seed.

Hac precedente humilior est, sarmentis brevioribus: foliis minoribus, minus hirsutis, pallidiori-
bus: *Seminibus* quidem non penitus glabris, sed multo minus hirsutis.
In agro Cantabrigienfi inter segetes solo cretaceo invenitur.

Locus.

- A. 3. *Aparine* fructu verrucoso hort. Joncq. *Semine Ciceriandri* saccharati Park.

Hec foliis est laevibus, vulgari Aparine minor, seminibus verrucosis, non tamen lappaceis seu
tenacibus.

4. *Aparine* floribus purpureis C. B. Park.

Huius verbo meminit C. Bauhinus in Pinace, sed non describit, nec ab alio quoquam descrip-
tum dicit.

5. *Asperula muralis minima* Park. *verticillata muralis minima* Col. *verticillata luteola* C. B.

Col.

Radix nictur exigua, capillari, plures viticulos proferens, ab imo fruticans, angulosos, quadra-
tos & asperos, foliis per genicula lenis, aliquando verò quaternis & quinis harentibus, Galli ritu,
supra quae ex caulibus geniculis, in rotas speciem ut in Verticillatis plantis, fructus prodeunt duplices
Anisi effigie, parvi, hirsuti, quibus flores insident, admodum exigui, lutescentes, quatuor foliis con-
structi. Caulis asper est, denticulis perquam exiguus, & nisi lumini appositus haud propter tenui-
tatem & diaphanitatem conspicuus. *Folia* etiam hirsute tenuissima alpericula sentiuntur. Sapore
amaro est parum. Ab imo sicari incipiunt folia, sicuti florere & fructus perficere animad-
vertimus.

Locus.

Verutis muris innascitur frequens in castro Villa dicto in Valvensium montibus dodrantalis her-
bula: oritur in faxosis etiam locis ibi, ac etiam aliis ubi Parietaria & Sempervivum vermiculatum.
Majo mensis floribus & fructu onusta reperitur. Aestate finitur & siccatur tota.

CAP.

CAP. IX.

- A. *Rubia cynanchica* J. B. C. B. *Synanchica* Lugd. p. 1125. Ger. *Asperula repens* Gesneri, *fove*
Saxifraga altera Cespilini Park. *Squinancp* wort.

Radix crassa, lignola, nigra, alci in terram descendens, fibrillis numerosissimis & praetenui-
bus capillata, in plurima capita divisa, caules fundens multos, tenues, sesquipalmares, spitha-
mos & longiores angulosos [quadratos Col.] laves, [qui cum excreverint bipedales longi &
supini] foliis vestitis per genicula crebra admodum quaternis circa radices caput, quim brevissimis,
latis, ut longitudo ad latitudinem vix tripla sit: circa medium caulem genicula rariora sunt, folia
angustiora, longiora, acutiora, quaterna; in summo verò bina tantum, & longioribus interval-
lis distantia. *Flores* in summitatibus, caulium & ramulorum in quos caules dividuntur quoddam
quasi umbellae efficiunt ut in Valeriana, & tubo oblongo in quaterna segmenta expansi, fave ru-
bentes & flavo olentes, interdum albi, Julmuni modo, quibus etiam effigie & colore similes videntur
verum magnitudine Phi Dioscoridis, femina deinde reliquos coarctata, bina simul, rugosa
vel aspera, oblonga, curva Phalcolii modo, Galli vulgaris duplo majora, atque cum siccantur
flavescant.

In sterilibus, soli expositis cretaceis collibus abundat: v. g. *Cogmagog-hills*, *Newmarket*. *Locus*.
Heath, *Buller Downs*, &c.

Parkinsonus hanc plantam bis exhibet; primum, 1. sub titulo superius allato. 2. Cruciatæ mi-
noris montanae nomine, p. 566. & forte eam tertium sub titulo Rubiae minime Saxatilis, p. 276.

2. *Rubia cynanchica* Saxatilis C. B. Park.

C. B. prod.

Ex Radice alba, oblonga, tenui & fibrosa, cauliculis plurimi tres, quatuorve uncias longi, foliolis
plurimis oblongis, angustilimis & viridibus vestiti, exsurgunt; & inter hos pediculi bini, terni, pal-
mares, graciles, in ramulos divisi, & paucissimis foliolis vestiti, quibus flores ut in Cynanchica vul-
gari, pallide rubelcentes, singuli singulis pediculis donati insident.

In faxosis udis circa Valentiam Delphinatus collecta fuit.

Locus.

CAP. X.

De Rubia Spicata.

1. *Rubia maritima* C. B. *marina* Claf. Park. Ger. *marina* Narbonneum J. B. *Sca-Maddec*.

Claf.

Oadrangulares sunt huic plantae caules, palmares magna ex parte, interdum pedales, geni-
culati, duri & lignosi, candicantes, & radice crassa, lignola, foris intensius rubente, intus
rufescente, singulari, longiuscula, prodeuntes, jam simplices, jam ramoli, internodis mo-
do brevioribus, modo longioribus distincti: ad quorum singula genicula quaterna folia, internè quo
cauli adherent latiuscula, extrema parte mucronata, rigidiora, candicantia, stellae instar in orbem
adnascuntur, & subinde in alia ramuli, numerosis foliis brevioribus & confertim nascendis ornati:
in quibus, ut & in summis caulis velut in spicas terminatis oblongi flosculi, in quatuor segmenta ex-
pansi & velut radiati, pallidi. *Semen* in urticulis tenue, oblongum, fulcum.

Ad mare Mediterraneum in litoribus arenosis prope Syracusas, Cataniam, Terracinam, Monspe-
lium collegimus.

2. *Rubia latifolia spicata* C. B. *Spicata* Cretica Ger. emac. *Spicata* Cretica latiore folio Park.
spicata J. B. *Spicho* Maddec.

Claf.

Radix crassiuscula, subrufta, & frequentibus tenuibusque fibris capillata multi exeunt cauliculi,
nodosi, quadranguli, alpericuli, statim ab infima parte frequentibus ramulis ad singulos nodos ex
adverso natiscentibus praediti: quos etiam in orbem & ipsi geniculis ambiunt quaterna, quina, inter-
dum sena folia brevia & nonnulla aspera, coloris cinerei. Summi caules & ramuli desinunt in
spicam longam [semipalmarem atque etiam palmo longiorem] virentem, specie quadrangulam, quia
flosculi exiles & vix conspicui, colorique hibernescentes, alternatim contrario inter se situ nascuntur &
tubus glumarum longa serie caulis appressurum. *Semen* tenue, oblongiusculum, pullum.

3. *Rubia angustifolia spicata* C. B. Park.

A precedente differt foliorum & spicarum angustia, humilitate & parvitate sua.

Circa Monspelium plurimis in locis sponte oritur, v. g. in collibus juxta *Castellum*, Agris Gram-
montis.

T 3

Parlat.

mentis sylvæ vicinis, &c. Quin & præcedentem non longè à Montepelio in descensu montis *Caput-laden*, in locis quæ vulgò vocant *Las rampas* Maio & Junio mensibus cum spica copiosam colleget *D. Magnol*.

Aliam præterea seu speciem, seu varietatem hujus plante proponit idem *P. Magnol*, quam *Rubiam* spicatam repentem vocat, à præcedentibus in eo diversam quod reperet, cum ille recte sint, quodque spicæ in ista multo majores, longiores & frequentiores essent. Si revera repat & non præcedat tantum, argumentum est satis validum ad probandum illam à præteritis specie diversam esse.

- * 4. *Gallium alcerum montanum* Alpin. exot. Park.

Alpin.

Sarcolum plures longos tennes, quadrangulos, ex intervallis geniculatos ab una radice, tenni, longa, dura, lignota profert. Sarculi verò ex multis intervallis in geniculis habent duo aut tria foliola parva, oblonga, tenuia, in extremis latiuscula, colore viridi nigrescente. In summitatibus furculorum foliola cernuntur albicantes, cymati circuli spicæ modo convellentis, non odorati, sapore subadstringente & siccante.

CAP. XI.

De Stellatis quibusdam anomalis.

- * 1. *Rubeola repens lutea foliis spinosis* C. B. *Rubia minima* Lob. Ger. emac.

Lob.

Folius est *Herniaria* paribus, mucronatis, positu Rubiz; radicibus reptricibus, selsquiciam altis, in quibus foliola luteoli. Radix exilis Rubiz, Corallio concolor.

Lecur.

In rupibus *Vincetii* propè *Bristolium* Angliæ enatam se legitur scribit *Obelius*. Nobis scdulo indagantibus nihil simile ibi visum aut auditum. Certè *Obelius*, ut aliàs sæpe, memoriâ nimium titis & hic labitur. Dari hujusmodi plantam non negaverim, cum eam invenerim in *Catalogo Horti Regi Parisiensis*.

- * 2. *Rubia sylvestris aspera Ravennensis* Zanoni.

Zan.

E radice tereti, huc illuc undatim reflexa, non admodum crassa, duos circiter palmos longa, cortice crasso & folio, qui difficulter à parte interna tenui & lenta separatur, caules extent plures, rectos, firmos, propè terram rotundos & coloris obscuri, paulo superius, ubi folia protrudere incipiunt, sulcatis & cavis, quadratos, virides, raris nodis articulatos, parte inferâ maxime, superius multo crebrioribus, circa quos folia in orbem stellatim disposita incerto numero 4, 5, & interdum sex simul, unicam plus longa, octavam circiter uncie partem lata, solida, sicca, levita, que tamen postea ob spinulas quasdam breves nervulis aurelcentes aspera redduntur. Sunt autem nervi utrinque supra foliâ supericiem elevati, quod paucis admodum plantis accidit: pediculi foliorum crassi, albi, infernè paullum rubentes, fragiles. Circa principium Julii, caules à medio sursum pedunculatos dispositis, gemmas sustinentes virides, quæ in quinque folia sese aperientes florem expouunt quinque petalis majusculis, acutis, colore viridi claro compositum, cujus medium occupant *stamina* quinque, cum apicibus flavis. Flori succedit bacca, quam quoniam non maturuerat non potuit observare Autor; quam siccam accepit à loco nativo, nigra erat materiam crassam continens, inque ejus medio semen rotundum, ex altera parte cavum, coloris obscuri.

Radix in multas minores radículas dividitur fibris tenuibus capillatis, colore rubro obscuro; & alias quibus enascuntur germina nodosa, translucida, colore flavo claro, infra terram serpenta, alias plantulas novellas in lucem emittunt. Sapor radicis amarifutulus, floribus mordax & calidus, foliorum fœtus. Planta est perennis tum radice, tum foliis. In sylvâ pinuum propè *Ravennam* invenitur.

Hæc planta si rectè describatur cum quinque petalis in flore, calice quinquefolio inclusi, non est hujus loci, quin potius inter *Bacciferas* disponenda.

Lecur.

De Herbis quibus terna singulis floribus succedunt semina.

Pisum cordatum vesicarium Park. *Pisum vesicarium* fructu nigro, albâ maculâ notato C. B. *Halicacabum peregrinum* Dod. Ger.

Dod.

Tenuibus, striatis, ac viticulosi caulecula latè sese diffundens, vicina quæque apprehendit admicula. Folia oblonga, divisa [in tres vel etiam quinque partes] lacinata, & per ambitum profundius incisa. Pediculi pediculis longis [è foliorum alis versus lumbos caules egressis, inque ipsi caulium summitatibus] plures simul imbricatis, candidi, è quinque foliolis exiguis compositi. Foliola distanti, magnitudine *Halicacab*, interplepibus membranis in tres distincti loculos, fructu in singulis unico, duro, rotundo, Ochri figurâ & magnitudine, colore nigro, candido tamen umbilico, qui mediocris magnitudinis, & cordis conoidis latorem speciem imitari videtur. Radix latis crassâ, multis fibris capillatur.

Serius floret, & rarò apud nos in Angliâ semen perficit.

Nasturtium Indicum Park. Ger. *Indicum majus* C. B. *Indicum folio peltato scandens* J. B. *Indian Cress*, *Heliotropis spur.*

J. B.

Peregrinæ elegantior est ex Indiis delatum *Nasturtium*, cui cum nostri orbis *Nasturtio* præter odorem & saporem nihil est commune; folia peltata, circumata ferè rotunditatis, sæpe latiora quam longiora, nonnunquam & *Hederæ* modo angulosa, superne glabra, infernè brevi lanugine hirsuta; medio ferè ut in *Coryledone*, underadii in ambitum porriguntur, pediculum excipiunt palmarem & sesquipalmarem, subrubentem, tortilem, & capreolorum ritu, bacillo depacto sese circumvolventem: quo etiam complexi nituntur cum ramis caules. Cæterum ex foliorum alis undatim tortiles pediculi rubentelque exorti florem sustinent, delicias artificii arguti plenas, postica parte productum corniculum, sextantem circiter longum, ex flavo panicum, in quinque lacinias digitatas concolores, striatas quæ relique folio committuntur faciliens, quarum terna duo suprema florum foliola sursum explicata à tergo suffulcunt, colore luteo prædita, miniatu lineolis ad basin striata, per supremam oram subrotundum mucrone breviusculo donata; id quod in reliquis tribus est videre, minoribus licet & rotundioribus ac veluti cordatis radiatim digestis, quorum tamen basis non virgatâ, sed rhomboide maculâ miniatâ inlignis, utrinque barbato comans. Semen tricoecum, accedens ad *Heliotropion* tricoecum, rugosum, mediocris magnitudinis.

Peruvie indigena est hæc herba, unde non modò in Europam sed & in alias Indiæ Occidentalis *Lecur* & regiones translata est. Per totam ferè Æstatem & in multum Autumnum floret, donec tandem feri Tempus, ejus nimis patiens est, corruptitur. In calidioribus regionibus toto anno viret, floreque product, nisi hiems asperior ejus luxuriam coerceat. Ex furculis depactis & semine decido in hortis facile provenit. Semina quamprimum maturero statim decidunt.

Adhæbent flores acerrima quæ ex oleibus parantur, gratissimæ ità & saporis & aspectû ad *Viret* & *Urticæ* dunt. Ventriculo ex frigida causa imbecilli aut ex flatu dolenti subvenit.

Aliam hujus speciem habet C. Bauhinus *Nasturtii Indici minoris* titulo, foliis rotundis, Lenticulæ paulo majoribus. Videtur etiam floribus colore variare, vel aureo, vel luteo diluore, vel sulphureo. *Alia species.*

Singularis & sui generis planta est, nec quicquam cum *Nasturtio* præter saporem habet commune. Recordor à quopiam fide digno ex America reduce, instat horribilis secreti mihi fuisse communi- adversus contumacem & malignam scabiem, itemque vulnera recentia præstans oleum è *Nasturtio Indico* per simplicem infusionem paratum. *S. Pauli* Quad. Bot. Claf. 3. p. 411.

LIBRI DECIMI
PARS SECUNDA.De Herbis *γυμνοστέφυλας*, in quibus quatuor singulis floribus succedunt semina, Asperifoliis dictis.

HUIC generi folia in caulibus alterno aut nullo ordine posita; flores monopetali marginibus quinquepartitis, inclusis aliàs profundioribus, aliàs levioribus; lumine spicæ caudæ Scorpi in modum reflexæ.

Asperifolias dicimus hujus generis plantas, non quod omnes earum species folia aspera obtineant, sed quod plærque; nec quod nullæ præterea herbæ asperifolæ sunt, sed quod in nul-

De

lo alio genere tot species. Malum autem receptis & usitatis Generum nominibus adherere, quam præter necessitatem nova imponere; præsertim si usitorum probabilis ratio reddi possit.

Herbarum Asperifoliarum TABULA.

Herbæ asperifolia, quibus folia in caulibus alterna, flores monopetali marginibus quinquepartitis, incisuris alias profundioribus alias levioribus, singulis autem floribus quatuor plerumque succedunt semina, sunt vel seminibus ad singulos flores

Quaternis, perianthio

{ *Oblongo integro, foliis maculis albis variis; PULMONARIA MACULOSA.*
Breviore & ad modum floris expanso; seminibus

{ *Asperis & lappaceis, foliis in plerisque speciebus mollibus & graviter odoratis; CYNOGLOSSA.*

Rugosis,

{ *Caput viperinum aut galeam referentibus, flore*

{ *In quinque lacinias totidem folia imitantes diviso, radicibus*

{ *Albis, florum lacinias*

{ *Obtusis & subrotundis, foliis longis acutis; BUGLOSSA.*

{ *Acutis, foliis brevibus & latioribus; BORAGO.*

{ *Rubris; ANCHUSA.*

{ *Corniculatæ, parte superiore longius excurrente, inferiore brevior; ECHIU.*

{ *Scyphum referentibus, foliis lavibus Lini, flore lacteo; LINUM UNBILICATUM.*

Levibus,

{ *Non splendentibus, floribus*

{ *In spicis longis recurvis, foliis lanuginosis; HELIOTROPIMUM MAJUS.*

{ *Ad foliorum alas, caulibus asperis & vestibus adherentibus, seminibus compressis; APARINE MAJOR.*

{ *Splendentibus & velut politis floribus*

{ *Cylindraceis tubulosis, foliis amplis longis; CONSOLIDA MAJOR.*

{ *In quinque lacinias expansis;*

{ *Major, seminibus duris splendentibus; LITHOSPERMUM.*

{ *Minor, echinoides, spicis florum prælongis recurvis, Echium SCORPIOIDES.*

Rimis, flore cylindraceo tubuloso, folio glauco; CERINTHE.

CAP. I.

De Pulmonaria maculosa.

1. *Pulmonaria maculosa* Ger. *latifolia maculosa* Park. *Palm. Italorum ad Buglossum accedens* J.B. *Symphytum maculosum* sive *Pulmonaria latifolia* C.B. *Sage of Jerusalem* or *Bechlehem, Jerusalem Cowslips.*

Radice nititur albâ, fibrosa, Hellebori, sed fibris rarioribus & quibusdam crassioribus, gustu admodum lento & viscido. *Caulis* angulosus, purpurascens, hirsutus, unus interdum surculus, reliquis primùm germinantibus, alias plures ut in Buglossis. *Folia* alia statim à radice exorta, conferta, per terram sparsa, alia caulem inæquali situ sine pediculo amplèdientia, oblonga, unciam lata, nervo medio per longum donata, in acuminatum mucronem desinentia, lanugine

gine supra, infusque & in ambitu molli pubescentia; at adulto vere folia insignem acquirunt magnitudinem, præsertim infima, quippe que latitudine palmum superent, longitudine sesquipalmum, tenerique illâ lanugine rigescente hispida redduntur. Summitatis caulis (qui brevis est, dodrantali altitudine) insident foliuli ex pediculis lœvialibus & brevioribus multi simul juncti, interdum reflexi caudam Scorpionis emulantes, ut Echii, & *calicibus* oblongis, striatis, hirsutis, colore modò purpurante, modò violaceo, alias mixto purpuro-violaceo, idque in uno eodemque ramo, in quinque lacinias divisi. In calicis fundo succedunt semina quaterna Buglossi feminibus similia.

Folius variat (inquit C. Bauhinus) quæ aliquando albis punctis & lœvis norantur, aliquando iis *Varieas*. carent, & hæc Pulmonaria folio non maculoso *Clus.* Hanc Clusius pro diversa specie describit, à præ- *Symphytum non maculosum.* cedente tamen præcipue differt foliis minus amplis, nullis albicantibus maculis superne intectis: re- *Pulmonaria maculosa folio albo.* liquæ enim notæ conveniunt.

Floribus est communiter cœruleo-rubentibus, raris albis. Pulmonaria speciem flore albo aliquot annos in horto alii, quæ omnibus suis partibus, sed præcipue foliis, majoribus erat quam descripta, & maculis pluribus maioribusque notatis.

In sylvis præpè Coloniam Agrippinam hanc primò observavimus, postea in omnibus ferè montio. *Locus*, sis dumetis præpè Rhenum & circa Genavam.

Noltranbus pro ore in frequenti usu est, Salviam Hierosolymitanam ac Bethlehemiticam appel. *Vires & Ufus.* lent. Pneumonica & cardiacæ censetur. Consolida & glutinat, Symphyti imitat.

Ufus ejus præcipue est in ulceribus pulmonum, alitque eorundem altèdibus, Phthisi, expulsiõe sanguinis, &c. Extrinsecus in vulneribus.

2. *Pulmonaria angustifolia* 2. *Clusii* Ger. [*perba* 2.] *angustifolia carulea flore* J.B. *Symphytum maculosum* sive *Pulmonaria angustifolia carulea* C.B.

Clus.

Huc folio sunt angusta & villis obsita, Buglossi sylvestris, Echii, aut Anchuse foliis non abfinita, molliora tamen, neque tam aspero villo hirsuta, nec à pediculo prædita, sed medium caulem amplèdientia, qui paulatim succrescens angulosus & hispida, interdum nonnihil purpurascens, in pedalem tandem altitudinem excrevit, in cujus fastigio multi pentagoni *caliculi*, in quinque purpurascens lacinias divisi & subursuti nascuntur, continentes oblongos, concavos *floribus*, Buglossi hor- tentis aut Pulmonariæ vulgaris levioribus formis similes, qui per oras in quinque orbiculares ferè laci- nias divisi, colore autemque apparantur ex purpura rubente, deinde quando explicati sunt, cœruleo albo elegantius nitent, ut Gentianellæ vernæ floris venustate non liperare, attamen proximè æ- mulant videntur, odore autem nullo grati: si maturi decidunt integri, quemadmodum Buglossi hor- tentis & similibus flores, atque, collecti in arca cum stylo & quatuor *seminum* rudimento relinquunt, quod maturitate nigrum evadit, Echii aut Buglossi vulgaris semini respondens. Adnascuntur dein- de secundum caulis pedem alia *infima* folia, angusta, palmatis aut amplioris longædinus Echii aut Anchuse foliis latiora mollioræque: inter quæ (*perba* 2. *perba* 2.) subspicantur vere prædicti caulis, foliis venustis floribus onustis. *Radicis* crassis compositis floris prædicta est, ut Pulmonaria maculosa fo- lio, initio candicantibus, deinde vultuata fons inguentibus, dulci sapore.

Nascitur passim per Pannoniam & Austriam interuenem in montanis & caduis sylvis, & diutissi- *Locus*. me floret. Exiit primo vere, florumque congestorum thyrsim ferè ante folia promit.

- A. 2. *Pulmonaria foliis Echii* Ger. *emac. rubro flore*, foliis Echii J.B. *angustifolia rubente carulea flore* C.B. *angustifolia* Park. parat.

Clus.

Hoc genus jam descripto ferè simile est, nisi crassiorum majorumque caulem, ac latiora folia ha- beret, & flores similiter, non ut illa cœruleos, sed pulcherrimè rubentes: alioqui & radice & tempera- mento conveniunt.

Huic omnino respondens, tum forma, tum amplitudine alia invenitur, cujus flores initio rubent, deinde cœruleum colorem saturatiorem contrahunt.

Crescunt hæc duo genera ad caeduarum sylvarum margines, umbrosis locis in Pannonia, & eo- *Locus*. dem cum superiore tempore florent.

Pulmonariam foliis Echii invenit D. Goodyerus in sylva quadam præpè ædes Holburienfens, in salu *Nerva Foresta* dicto in agro Southamptonien.

CAP. II.

De Cynoglossis.

Cynoglossum *Κυνόγλωσσον* à foliorum forma caninas imitante linguas dictum est. Note ejus sunt semina aspera & lappacea, compressa.

- A. 1. *Cynoglossum vulgare* J.B. *major vulgare* C.B. Ger. Park. *Great Hounds Tongue.*

J. B.

Nigra foris *radix*, intus alba, tota crassa, Rapam exiguum repræsentans [Columnæ non mag- ni] odore magis gravi quam sapore, qui dulcedinem nonnullam satum linguæ offert. *Caulis* cir- citer

lo, sapore fatuo. *Flores* ut in Vulgari ferruginei, rubentefce, parvi in quinque laciniis divisi, *apiculus* totidem parvis & rubentibus & calice hirsuto quinquefolio, in acroventre purpureo. *Lap.* pulc. quales vulgari.

Locus. In vis publicis in Essexia circa *Braxsted* vicum, interque *Withamiam* & *Kelvedon* copiose occurrunt.
Varietates. Cynoglossa media virente folio *Col.* ab hac magnitudine florum differt, qui duplo fere majores.
Tempus. Latrorefque sunt quam Cynoglossi vulgares.
Floret Aprilis & Maio, semen Julio maturatur, deinde perit planta.

- * 9. *Cynoglossa media argentea, Apula, campestris calidarium regionum Col. Cynoglossum Creticum angustifolium Park? Creticum argenteo angustifolium C. B? Creticum 1. Ger?*

Col.
Ex radice. Buglossi modo fusca, minore [longa, singulari, candicante, crasso & succulento cortice obducti, summa tamen cute subfusca, minimi digiti crassitudine, fractu contumaci, raris tenuibus fibris per totam longitudinem præditâ *Claf.*] *caules* edit plures, pedales rotundos, subrubentes, hirsutos, alis in summo divisis, in quarum sinibus flores singulares oblongis petiolis donati insunt, primum emicantes, sed in summo per ramulos coarctati & foliorum sinibus exeuntes deorsum spectantes calycibus adhuc conclusi, quorum imi particulam florere incipiunt, atque ex basi quinquefoliata prodeunt Martio, oblongi, cavi, *Cerinthos* modo, longum habentes tubulum candicantem, in quinque partes divisi sunt & habentes, ex albo purpureascentes, carnei fere coloris flavibentes, intus nigra stamina occultantes [Clusio flores Cynog. vulgaris floribus formâ similes, sed minores & dilutioris coloris] *Semina* singulis floribus succedunt quaterna lapideis, crassioribus aculeis armata, sed parum in superiore parte cava, non autem limbo distando umbilicata ut in præcedente, quæ sicca peritaciter veltibus adherent [Clusio femina vulgaris seminis minorâ, cum Columba expresso affirmet majora esse] *Folius* est multis fempedalibus, digitali latitudine, lanugine densi, minuti, molli argenteo colore splendente oblitis, carnosus, mollibus, gravi odore, gustu hcco amarum os relinquent in fine.

Locus. Aprili mensis femina perficitur. In fabulosis oritur locis, Cirinole Apuliz, calidæ regionis. Differt videntur specie à Cynoglossio Cretico 1. *Claf.* liquidum flores hujus longum habent tubulum candicantem cum *illic* Cynog. vulgaris floribus formâ similes sunt, deinde illius femina vulgaris seminis minora sunt, hujus autem crassiora crassioribus aculeis. Tandem hæc hyeme germinare, semperque virere scribit Columba, Clusiana autem planta femine sponte deciduo conservata est.
D. Magna non separat Cynoglossi vulgaris speciem minorem & candidiorem *J. B.* à Cynoglossio Cretico argenteo angustifolio *C. B.* i. e. Cretico 1. *Claf.* cujus sententia & nos libenter subscribimus.

- * 10. *Cynoglossa media montana incana, angustifolia, altera, flore globosa, frigidarum regionum Col. Cynoglossum globoflo flore C. B. medium montanum angustifolium Park.*

Col.

Ex radice perenni, pedali, pollicari crassitie, nuda, solida, crasso cortice nigrescente, nervo intus lignoso, sapore ingrato, *Folia* exeunt, cum primò germinat exigua, Oleæ angustiora & acutiora, postea Veris fine & æstate fempedalia & majora, digitali latitudine in medio, nam utrinque acuminata sunt, recta, carnosâ, molli lanugine in medio, & nervo rubente per longum discurrunt. *Caulis* Maio producit, foliis undequaque vestitus densis, hirsutioribus, in imo latis, in acutum desinentibus lanceæ modo, ut nihil stupit conspici possit, fempedalis, in summo *globulæ* seu sphaeram habens, mali magnitudine, incanam, foliolis pusillis lanosis admodum & floribus rubentibus cavis, densis, favorum cellulas exprimentibus, rubente Cinnabaris colore, undique elaboratam, oculis admodum gratam. *Flores* singuli *calicem* habent lanosorem, ipsi verò latiores sunt alis atque majores, magis aperti, nec admodum cavi, longo tubulo etiam, sed Maxima minoris, insidentes, ac intus stellulam nigriore colore, ut Vulgari, habentes: qui caule fere producente Junio in diversâ juxta ramulorum productiones tendunt. Ramuli verò tres non raro quinque inveniuntur in pedali caulis summo ex eodem principio intum ducentes, in quibus, ut in Maxima, & si noli folioli exit petiolus oblongus fructum sustinens. Fructus autem alternatim non unico videri diffusi possunt sunt, in *calicibus* angustifoliis, minores quam Maxime rotundioribus, umbilicum admodum parvum habentes, minutè hirsutam planicem internam, quam in reliquis, atque limbus non in laterum extremo, sed supra convexam partem politus est, Junio perficitur. Folia parum amara & adstringentia. Medulla fructus amarefcit. *Radix* in summo pilosa è foliorum depertorum villis.

Locus. Aequicolum montibus *Cornino* dictis & similibus excelsis & frigidis, locis nudis, saxosis sine arboribus provenit.

C A P. III.

De Boragine.

BOrago dicta videtur à *Carago*, unâ literâ variatâ. Carago autem Lucanis apud Apuleium hac herba dicitur, quod cordis affectibus quam maxime optuletur. Hinc trius ille versiculus:

Dicit Borago, gaudia semper ago.

Etymon

Erymon hoc improbat C. Hofmannus, nec tamen minus ejus loco substituit.
Hujus notæ sunt femina rugolâ, flores stellati laciniis acutis, apicibus in umbonem acutum coeuntes.

Borago floribus coruleis & albis J. B. Buglossum latifolium, Borrago C. B. Borago borrensis Ger. Borago Park. Borrago.

J. B.

Inhuma est planta, & quæ agrè se humo tollat: *Radix* alba, digitali crassitudine, mansu viscidâ. *Folia* lata, subrotunda, alpera, rugolâ ac plicata, per terram sparsa, eminentibus pulvis tenuissimis aculeis. *Caulis* hirsutus, teres, inanis, cubitalis, ramis brachiatis. *Flores* amoeni, stellati, rugolâ quinque foliorum acuminatorum serie explicati, umbone medio, quinque apicibus nigricantibus cœgmentato, [segmento oblongo purpureo, cuique apici cum cincinnulo extrofium appositum] facile à quinque foliorum hirsutorum calice cui insident, cadentes, colore coruleo, purpureo, rubeo, vel albo. *N. B.* Flores quamvis pentapetali videantur, revera monopetali sunt, segmentis foliorum amulis ad ungues coalescentibus, ut flores integri decidunt: pediculis uncialibus, & lescapicalibus insident, purpurantibus & deorsum incurvatis. Floram furculi, antequam aperiantur, flores, reflectuntur fere contorquentur caudæ Scorpi in modum, bino ordine fiti, ut in reliquis hujus generis. Singulis floribus quaterna succedunt semina, magna, striata, basi lata, mucrone acuto, per maturitatem nigricantia.

Boraginem lytheltem tenuifoliam Taberna-montani C. Bauhinus à vulgari Boragine non separat, nec nos separandum putamus.

Cordialis est & præcipuus. Flores inter quatuor cordiales fampios recententur. Aquæ destillare *Vires* necnon confervæ ex floribus tribuunt vim roborandi cor, hypochondriam removendi, lætiam melancholicis excitandi, ac sanguinem depurandi. Hinc non desunt qui Boraginem Hemicnem Nepenthen esse statuunt, cujus scilicet succo Homerus vino immislo tristitiam discuti, & malorum omnium oblivione induci scriptum reliquit. *J. B.*

Tragus laudat aquam in inflammationibus oculorum, repellentis scilicet loco.

Mihi aqua destillata probatur in omnibus febribus, ut & flores Saccharo conditi. *J. B.*

C. Hofmannus receptæ sententiæ adversatur, & flores Boraginis, syrops, confervas, radices conditas in affectibus cordis biliosis, ad cor muniendum in febribus petiliensibus, inque scitu serpentum aliisque venenis frusta adhiberi se novisse asseruit.

In suppositione mensium nonnullis Arcanum est Conferva Boraginis in vino albo tenui soluta. *D. Soame* ex Obsev. Jerem. Martii. Obl. 50.

C A P. IV.

De Buglossa.

Buglossum à similitudine foliorum dictum est, quæ tum figurâ suâ, tum scabritie linguam bulbam representant.
Ejus notæ sunt femina rugolâ, flores in quinque segmenta obtusa seu orbiculata expant.

1. *Buglossum vulgare J. B. Park. angustifolium majus C. B. Buglossa vulgaris Ger. Bugloss.*

Caulis ex eadem radice plures exterius scilicet cubitales & bicubitales, teretes, pilis rigidulis asperis, summa parte ramosis, quibus absque pediculis adnascuntur *Folia* crebra, angusta, oblonga, ex viridibus glauca, non ut Boraginis rugolâ, in acutum mucronem desinentia, continuis pilis utrinque hirsuta, ad margines equalia. Ex alis foliorum & interdum ad eorum latus, aut inferius superius paulo oriuntur ramuli. *Flores* in fastigiis caulibus & ramorum, è calice quinque oblongis, angustis acutis, pilosis, segmentis composito exeunt, Boraginis minores, monopetali, è tubulo oblongo in quinque segmenta obtusa seu orbiculata, è cartilagineo purpureo, & totidem foliis imitantia, divisi; umbone medio obtuso, villosi, quinque staminibus compositi. *Stylus* oblongus ex imo calicis fundo enascitur, quem circumstant quatuor femina, per maturitatem pulla, rugolâ, in acutum mucronem ad latus spectantem fistigata. Summitates caulium & calices florum purpurascunt. Surculi Radicis antequam flores expandantur reflectuntur caudæ Scorpi in modum, bino ordine fiti.

Radix in multis annis vivax, foris nigra, intus alba, gustu leni.
In hortis nostris Junio & Julio mensibus flores, & deinceps per totam æstatem. Folia hyeme per *Locus.* reunt, vere primo nova erumpunt. Multis Germaniæ in locis sponte exit, ut tradit J. Bauhinus, v. g. in Alsatia inter Brisacum & Ertshheimam. Nos circa Metanum Sicilia observavimus spontaneum, J. Bauhinus prope Monsipellum & Frontignanum.

Æstasem obtinet vires Borago. Flores scilicet insignem habent usum in Melancholicis & hy- *Vires.* pochondriacis affectibus. S. Pauli Quadripartit. Botan. Claf. 2. p. 27. 28. Sunt è numero quatuor florum cordialium.

Epilepsiam desperatam curabat quidam (lingua & ore illito) potu continuo Vini & florum Buglossæ per semetipsum integrum mandato. *D. Soame* ex observacionibus Jerem. Martii à Veltchio editis, Obl. 42.

U II

2. *Bugloss.*

11. *Buglossa affinis semine cotyledone seu umbilicato. Linum umbilicatum* Park. App. *Venus Tabern.*

Park.

Annua est planta *cauliculis* exferens graciles, canescentes superius ramosos, *foliis* aliquot oblongis, glaucis seu albentibus, mollibus, alteratim positis vestitis, quam Lini sylvestris latoribus & crassioribus vestitis. Ex alis foliorum singulorum singuli plerumque exeunt *flores* candidi, monopetalii quidem, sed in quinque segmenta subrotunda eoque divisi ut pentapetali videantur, quibus succedunt in fundo calycis *semina* quaterna, eodem situ quo in Cynoglossa, verum non aspera sed rugosa tantum, & cotyledone seu umbilicata.

Lusitanica originis esse dicitur.

Locus.

CAP. V.

De Anchusa.

A *ἄγκυρα* ἢ *ἄγκυρα*, quodd vim suffocatorium habeat dicta videtur: Aliis verò à florido radicis colore, siquidem *ἄγκυρα* est fucio illinere, quod nobis non probatur, cum *ἄγκυρα* sit potius ab *ἄγκυρα*. Anchusa ab Echio, Lycophide, Buglossa, aliisque congeneribus radicis sanguineo succo quo manus inficiuntur, Dioscoride monente, differt.

1. *Anchusa angustifolia* C. B. lignosior *angustifolia* Lob. Park. minor lignosior J. B. Item, *Libanotis speciosa* Rodeletio ejusdem. *Anchusa* 4. Ger.

J. B.

Lignosior est frutex, pedalis aut cubitalis, *radice* subrussa, robusta; *stemonibus* rigidis, Roris-mari- ni texturâ, aliqui glabris, sed minoribus ramis hirsutis, per quos folia Hyllopi Arabum foliis paria: alia Thymi Cretici capituli foliorum modo latiora, hirsuta, aspera, dura, ex eodem pedum saepenumero plura, quorum unum reliquis longius multo, nervo unico per singula secundum longitudinem decurrente, nullo seu odore, seu sapore. *Flores* extremis haerent ramulis, ex oblongo tubulo in calathiscum quinquepartitum, ad Primulae veris imitationem explicati, colore purpureo, (Clusio intensè ceruleo.) *Stemina* Echii aut Buglossi, satis magna, colore cinereo. Summæ virgæ Scorpiuri instar incurvantur.

In collibus sterilibus agri Monspeliens. v. g. *aus Garigues*, propè *Castelnau*, &c.

C. Bauhino Anchusam minorem lignosiorum Lobeli eandem cum Tragopogano notho Dalechampi plantam stuenti assentior, quicquid reclamet J. Bauhinus. Magnitudine plurimum variat: A Lobelio enim describitur, cauliculis sesquipalmaribus, &c.

Radix, detractâ summa cute nigricante, rubescit Clusio.

Hæc proculdubio planta est quam Pr. Alpinus lib. de Exot. titulo Anchusæ arboreæ describit & depingit.

2. *Anchusa Monspeliensis* J. B. minor seu *Alcibiadum* vel *onchites* ejusdem. *Panicis floribus* C. B. *Anchusa Alcibiadum* Ger. minor purpurea Park.

J. B.

Crassam longamque habet *radicem* lignosam, rubram, roseo colore tingentem. *Caulis* dodrantales, hirti, per quos [ut & à radicis capite] *folia* Echii, rigidis pilis obfusa, unciam unam aut alteram longa. *Flores* extremis haerent ramulis conferti, purpurascetes, longiusculi: *Semen* sequitur sublongum, cinereum. Sapor Buglossi non ingratus, acrior tamen & ficior.

In colle arenoso inter Gramontiam sylvam & Caffrum novum non procul Monspelio spontaneam observavimus.

C. Bauhinus Anchusam 3. *Cem. epit* ab hac specie diversam facit, quam rectè ipse videtur.

De Anchusæ viribus quæ Veteres habent apud ipsos videri possunt. Radix oleo soluta rubro colore tingit. Antiquæ mulieres pro fucio seu pigmento eâ uti solebant. Petroleo infusam & illitam ad vulnera recentia & puncturas commendant.

3. *Anchusa Echii foliis & floribus* C. B. max. Gallie & Angliæ, floribus Echii non dissimilibus, *ceruleis*, ad *panicum* vergentibus J. B.

Lob.

Quæ Calys & onocleia vocatur, maxima, frequentissima Gallie & Angliæ arvis latet, sed glareosis vel argillois. *Radix* intus ligneo corculo, libro, corticèque crassiore amicta, sanguineo succo, fan- talinové digito, inficiente, digito æquat, sesquipalmarum longa, gustu Buglossa. *Folia* copiosa Echii aut Buglossæ angustifolia, lanugine spinosa, incana, cespiti incumbientia. *Caulis* plurimum singularis, rotundus, squabre, cubitalis, thyrisculis floribus ceruleis ad panicum vergentibus, Echii non dissimilibus. *Semen* exiguum, oblongum, pullum.

Nihil

Nihil video in hac descriptione quod non conveniat Anchusæ Monspeliæ: cûmque Lobelius hanc Angliæ arvis levis frequentissimam scribat: nobis autem nihil unquam simile inventum in Angliâ aut ab aliis ostensum est, judicet Lector quæ fides Lobelio habenda sit, & annon potius statuendum, hunc quoque Anchusæ speciem Monspeliæ eandem esse, seu Anchusam Monspeliacam sub hoc etiam titulo descriptam esse Lobelio.

3. *Anchusa flore albo aut pallido Clusii*, J. B. *Anchusa latea majoris varietas* C. B.

Clus.

Numerosa huic sunt *folia*, palmaris longitudinis valde angusta, & pungente lanugine hirsuta; & quorum medio *caulis* affurgit secundo anno (primo enim *ægeria* est) pedalis, internum etiam cubitalis, crassiusculus, firmus, hirtus, in multos ramos divisus, in quibus breviora multo hispidaque folia. Extremis ramis prodeunt & vaginulis hirsutis & asperis *flores*, Symphyti majoris floribus quodammodo similes, albi aut ex albo nonnihil pallidiores sive *ægeria*, in angulos quinque divisi: quibus diffusis *semen* vaginulis conspicitur viperino capiti aut Echii lemnii simile. *Radix* minimi digiti crassitudinem æquat, nigraque cute tecta est, quâ sublatâ omnino rubet, & elegantissimo colore inficit: addo autem carnosa est ut radicem vulgaris Buglossi instar condiri possit, dulcis tamen & insipida.

In plerisque Pannoniæ Austriæque ficis ac aridis locis nascitur.

Locus.

4. *Anchusa latea* J. B. Ger. *latea major* Park. C. B. *major floribus lateis* J. B. *Yellow Alkanet*.

Sanguineo succo plenam habet *radicem*, perinde ut Onochiles: *caulem* floridum, pedalem vel etiam majorem, tenuiorem, *folia* per ramos breviora, pari tamen latitudine: *flores* in cacumine congestos, & picant ferè imitatos, concavos, Symphyti majoris, exalores, luteos: *semen* Echii simile, nitidum, cinereum, punctulis nigris notatum, sed triangulum & mucronatum, rostellis aviculæ formâ.

In agris sterilibus Lugduno non longè, quæ Genevam iter observavimus; J. Bauhinus inter Locus. Viennam & Lugdunum invenit, & in montibus Euganeis Junio florentem.

5. *Anchusa latea minor* C. B. J. B. Park. *Anchusa echinoides latea Cerinthæ flore montana* Col. *Symphitum angustifolium Apulum* Park.

Col.

Radicem Maio mense rubentem observavimus in tenellis: in venterioribus verò lignosa est, longa, magna respectu plantæ, foris nigra, corticosa & pilosa; ex qua multi veluti lupini, elati fruticant in orbem, rubentes, sesquipedales ad summum ramuli, hirsute obfusi alba, aspera, quemadmodum & folia, quæ angusta, Anchusæ Alcibiadis, minorâ, Linariæ, ferè tres uncias longa, multa circa radicis caput, in terram convexa, (multa enim germina è vetusta radice oriuntur,) quæ in caulibus sunt majora & circa summum latiora, semperque breviora. *Flores* verò in caulum summo (qui bifurcat sunt & incurvi Scorpiuri modo) emittant, ab imo incipientes: Primò verò in ipso ramulorum divaricationis angulo, oblongi, in medio succo intus Cerinthæ modo, calvi, lutei, parum circum ora ventericosi atque angulosi, in quibus lacinias parvas ora divisa habentes, ex quorum centro longus apex prodit, qui medius est inter *semina* quatuor in imo concepta, angulosa, rostrata, sed nitida, laviâ, colore corticis Castaneæ, quæ demum intra oblongos, hirsutos, quinquepartitos *calices* alternatim dispositos per caulum summities tunc erectas periculiuntur. *Estatis*. Planta est perennis.

Maio floret. Saxosis æquicolum montibus Meridiei expostis oritur.

Locus & Tempus.

6. *Anchusa humilis* Alpin. exot. *humilis Cretica* Park.

Alpin.

Ab una *radice* longa, pollicari crassitie, in extremum sensim ac sensim gracilescens, rubescente colore, magnitudine & figurâ radice Cardui pinæ maxime simili, in terram oblique acta, plures furculos, semidigito longos producit, utrinque *foliis* longis, albis, Anchusæ proximis, sed minoribus densissime undique vestitis; atque in summitate ipsorum *flores* rubri, ad purpureum incli- *error Typo* nantes, in suis parvis calycibus spectantur, Anchusæ majores figurâ coloræ vesicariæ, à quibus *se. graphi* pro *semina* producantur thecis parvis, oblongis, alperis, albicantibus. *Radix* tempore æstatis succo rubro *impede* turget, quæ manus rubro colore inficit.

In locis montosis & sylvis Cretæ insule nascitur.

Locus.

Anchusa arborea Alpin. Park.

Descriptionem vide apud Alpinum. Eadem videtur Anchusæ angustifoliæ C. B.

CAP. VI.

De Echio.

Echium, *Exag.* à figura feminis capiti viperino similis proculdubio dictum est; Hinc conjecturam capiunt ad viperarum aliorumque serpentum ictus valere.
Flore corniculato, seu incurvo, & ex angusto principio in latum expanso, superiore parte longius excurrente; inferiore breviora à reliquis Asperifoliis distinguuntur.

Buglossum Echiosides Indicum, Convolvuli cœrulei minoris folio Breynii.

Bren.

E radice *caules* prodeunt pedales & majores, rotundi, angulosi, virides, leniter hirsuti; quos *folia* bina, petiolis fere carentia, semper sibi mutuo opposita cingunt, Convolvuli cœrulei peregrini *C.* b. foliis forma, magnitudine & hirsutis respondentia; ex quorum alis utrinque ramulus scissuralis, perennius emergit, *floribus* ternis, senis, vel pluribus, Buglossi & Echii faciem mediam obtinentibus, cœruleo-purpureis, ex calycibus hirsutis, quinquepartitis emicantibus, secundum longitudinem serie quadam digestis onustis.

Locu.

Ex insula *Zeilan* habuit descriptionis Autor Jac. Breynius. *Ephemer. German. Ann. 4. & 5.* Obliq. 139.

A. 1. *Echium vulgare* J. B. C. B. Park. Ger. emac. *Vipers Bugloss.*

J. B.

Caulis est sesquicubito altioribus, hispidis, punctis nigris notatis, solidis, teretibus, *folia* crebris, nullo ordine positis vestitis, ab imo ad summum fere fastigium *floribus* onustis, atque is vel cœruleis, vel ex cœruleo purpurascens, monopetalis, margine in quinque subrotundas lacinas diviso, amplis & speciosis, cornu venarum figuram imitantibus, quatuor intus staminibus purpuraceis cum stylo albo. *Calix* floris quinque segmentis longis, angustis, acutis, striatis confisque, inque ejus fundo quatuor femina puncta rugolæ caput viperinum figurâ suâ imitata, unde herbe nomen. Florum nondum explicitorum spica caudæ Scorpij fere in modum reflectitur. *Folia* aspera, hirsutaque, oblonga, angusta, non crenata, maculis interdum albicantibus notata, sapore sativo, crebra à radice, quæ longa, pollicari crassitudine, lignosa, gustu nullo exiniso.

Locu.

Secus vias & semitas inque muris non raro & arvis sterilibus, æstate tota floret.

Vires.

Varia interdum floris colore albo.
De hujus viribus nihil certi traditum invenio. Wirtemb. ad Epilepsiam & fervorem Echii radicem sumendam præcipit, ficcandam & in pulverem redigendam, pulveremque drachmæ semis pondere cum vino aut cerevisia propinandum. *J. B.*

2. *Echium majus & asperius flore albo* C. B. *albo flore majus* J. B.

J. B.

Præcedenti simile est, sed multo majus & asperius; robustum, rectum, in alas valde divaricatum. In agro Salernitano & Romano, inque Etruria & Gallia Narbonensi hoc genus observavimus, quod revera tota specie ab Echio vulgari differt, non floris colore tantum, qui & in vulgari non raro albus invenitur: proinde non rectè à Parkinsono Echium vulgare flore albo denominatur.

Locu.

3. *Echium majus & asperius flore dilute purpureo* Botan. Monsp. *Lycopsis altera Montpellierensis floribus dilute purpureis* C. B.

Locu.

Circa Lateram in herbis pratorum marginibus & circa la Valette sapius collegit D. Magnol.

4. *Echium Creticum latifolium rubrum* C. B. Park. *An Echium Candide flore pulchre rubente* J. B?

Clus.

Ampla initio habet *folia*, mediæ inter Plantaginem & Buglossum substantiæ, humi strata, inter quæ nascuntur *caules* rotundi, scabri & asperi, frequenter alis donati, quos ambiens inordinata *folia* minor, hirta: extremi rami circumvolvebantur & inflectebantur, Echii & aliarum Anchusarum instar, gestabantque calculos quinque foliolis angustis & hirtis constantes, ex quibus cavi *floribus* Echii floribus non dissimiles prodibant, coloris rubri, diluti, elegantes, in quinque lacinas summis oris divisi, (quos successu temporis purpurascens colorem contrahere observabatur) & quorum umbilico exbant *stamina* ex rubro purpurascens, apicibus pallidis, & medius gracilis *stigma* exalbidus & bifurcus. Flori successu *semen* Echii femini non diffimile. Flores dedit Julio & sequentibus mensibus. Echii Candide *J. B.* tota planta candidior erat Echii vulgari magis ramosa: *Floribus* formâ similes, nempe hiantes, sed colore diverso, pulchro sci. rubente.

Locu.

In Gallia Narbonensis locis plurimis copiosè; circa Monspelum tamen rariùs occurrit. Flore erat dilute rubente, uti planta Clusio descripta.

5. *Echium*

5. *Echium Creticum angustifolium rubrum* C. B. Park. Cret. 2. Clus.

Clus.

Caules huic magis scabri erant quam prior, rotundi, parvis maculis rubris distincti, Serpentinae fere ritu: *folia* promebat quatuor aut quinque panes unciis longi, unam latæ, pallidioribus maculis aspera: *Floribus* extremis ramulis nascebantur egregiè rubentes, nativam rubedinem etiam adulti retinentes, & quorum umbilico majora duo staminula prodibant & tria minora, quorum totum reliquum minus, omnia autem apicibus albis prædita. Flore incipiebat sub extremum Julium.
Hanc speciem caulibus maculatis, asperioribus, & fere spinosis, magis procumbentibus observavi in Sicilia prope Messinam.

6. *Echium rubro flore* Ger. emac. Clus. J. B. Park. *Sylvestre hirsutum maculatum* C. B.

Clus.

Hæc planta adeo in paucis à precedente differt, ut vix possim mihi persuadere speciem distinguere: Clusius tamen pro distincta eam ponit, & sic describit; Oblonga & angusta habet *folia*, villosa, vulgaris Echii foliis fere similia, paulo tamen latiora, humi strata: *Caulis* modò pedalem, modò cubitalem, firmum, striatum, lanuginosum, maculique purpureis conspersum; quem incondito ordine multa ambiunt *folia*, inferius breviora & angustiora, non minus tamen hirsuta. Summum caulem exornant multi breves ramuli, in se veluti convoluti, atque Scorpij instar inflexi, pleni *florum* vulgaris Echii floribus similibus, sed colore rubro eleganti præditi, qui proximè caulem primùm aperiri incipiunt. Excaulo flore *semen* ut in aliis Echii generibus apparet in calculis nigrum, viperino capiti simile sed minus. *Radix* satis longa, dura & lignosa, nigro cortice tecta, fummo capite multos interdum caules promens, sed maxima ex parte dumtaxat unicum.

Abundè admodum fœcis pratis supra & infra Sopronium Ungariæ urbem, nusquam verò alibi *Lat. 32.* hanc plantam observabat Clusius, Maio florentem, nunc saturate rubentem, modò diluore colore præditam.

Lycopsis Egyptiaca C. B. Park.

7. *Echium pumilum album* C. B. *Echiosides parva alba* Park. *parva alba amphibia* Col.

Col.

Dodrantalii est planta aut summum pedalis, *radice* parva, pennæ Anserinæ calami crassitie, fusca foris, intus alba, at Maii fine *Æquiculis* & Valventibus rubescere observavimus, dulci sapore; ex qua *caulis* crassior duplo supradicta fructificat, ab imo duabus vel tribus alis divisis, subrotundis, rotundus, asper, *foliis* alternatim vestitis per intervalla oblongis, parvis, Oleæ minoribus, semunciam latis, longitudine quadrantalibus, virentibus, alba hirsutie aspera parum obsitis, in fummo ut in superiore in tres ramulos divisus, in quibus alternatim eodem modo minoræ foliola dispositaherent: inter quæ *floribus* ex calycibus hirsutis quinquepartitis superiori similes atque majores parum, albicantes emicant; *Semina* in imo habentes quaterna, majora parum superiore atque rugosa, aspera & etiam intorto rostro.

Eodem tempore cum superiore floret atque perficitur. In agris incolitis ubique Cirinola frequens *Locu.* atque etiam *Æquicolum* montibus circa sepe.

8. *Echium tenuifolium* J. B.

J. B.

Dentis ramis præditum est, tenuissimis illis quidem & Saturæ ramulos crassitudine vix superantibus, multo tamen hispidioribus Echii vulgaris, hoc est, & longioribus & rigidioribus & crebrioribus veluti spinulis horrentibus. *Folia* Saturæ foliis parva, multa etiam tenuiora, asperitate majore quam Echii nostratis. *Floribus* recurvis ramulorum lapidis herentes satis magni, patuli, cœrulei.

Hæc planta ad Anchusam sylvestrem lignosorem accedit, florum figurâ differt.

9. *Echium Hispanicum flore calcaris donato* C. B. Park.

C. B.

Radicem habet lignosam, fibrosam, cortice ad rufum vergente tectam; à qua *cauliculis* plures, alii palmares, alii breviores, rotundi, nonnihil villosi, humum versus reclinati prodeunt, quæ *foliis* rarioribus, brevioribus, Veronice Alpinae similibus, crassiusculis & asperiusculis cinguntur. *Floribus* in cauliculorum summis cœrulei, oblongi, cavi, calcaris Linaria donati, ex hirsuto brevique calice prodeuntes, ex uno folio compositi, at in summitate in lacinas quaternas divisi; quibus delapsis in conceptaculis *semen* oblongiusculum, durum, rugosum, ut in Echio vulgari succedit.

In Granade montibus invenitur *Locu.*

Flor calcaris donatus, & semen in conceptaculis hanc plantam ad diversum genus pertinere arguunt: verum ob descriptionis imperfectionem ad quodnam propriè pertinere definire nequimus; hic ergo tantisper locum habeat, donec certius nobis contigerit quò referenda sit.

Ab Echio luteo minime non multum differe videtur, si non idem proflus sit.

10. *Echium*

10. *Echium Creticum album* Park. [potius luteum.] *Echium Creticum* Alpin. exot. An *Echium flavo flore* Clus. cur. post?

Alpin.

Hac planta fert ab radice complura *folia* oblonga, tenuia, in acutum desinentia, albicantia, quadransentia ad Anchusam accedentia, sed longe minor, crassa, pilis velut spinis tenuibus aspera atque horrentia. *Caules* e medio foliorum producit, palmum vix altos, rotundos, alperos, pilis tenuibus durisque obitos: in his parva *foliola*, longa, aspera paucissima sine petiolis cernuntur, iidem albicantia, non utrinque, sed ex uno latere inordinatum longo intervallo posita. In summis vero cauliculis *flori* multi sparsim in suis asperimis calycibus parvis, oblongis, quasi corymbos seu umbellam facientibus exeunt, lutei, Anchusae similes. Quibus succedunt *semina* parva, albicantia, tritica magnitudine, figurâ capita viperina apprime referentia. *Radix* parva, lignosa subest & nigra, in parvas radicales divisa.

Pro Echio est Creta hujus femina accepit Pr. Alpinus.

Echium pumilum flore luteo C. B. Park. hoc est Ech. flavo flore Clus. cur. post. huic eadem videtur.

11. *Echium nigrum flore eleganti* Alpin. exot. *Creticum nigrum* Park.

Alpin.

Planta est procera, ferens quinque *caules* & plures etiam, crassos, rotundos non in rectum sed oblique actos, & quasi in terra stratos, *foliis* multis, densis, oblongis, in acutum desinentibus vestitis, alperis, spinulis acutis undique armatis. Et *folia* & fructus eodem modo spinulis præditi sunt. In ramulorum summitatibus *flori* visuntur, haud ita parvi ut in aliis Echis, longi, viridiores, ita ut quidam ex floribus purpurascant, alii cyaneo colore diluore cernantur. *Flori* figurâ ad parvas Campanulas accedunt, sed ora hiantia habent, ac ex his singulis quatuor aut quinque filamenta tenuissima prominent: parum odoris respirant. A floribus in ramulis numerosis, ac simul densatis sunt *semina*, in quibusdam vasculis oblonga, nigro colore, & figurâ viperini capitis similia. *Radice* nititur oblonga, pollicari vix altâ, in tenuitatem desinente. Sapor foliorum dulcis, subacris. Hanc (ut puto) speciem circa Messanam Siciliæ urbem observavimus.

Locus.

- * 12. *Echium luteum minimum* C. B. *Echiodon lutea minima* Park. *lutea minima* *Apula campestris* Col. An *Echium flavo flore* Clus. cur. post.

Col.

Hujus *radix* tenuis est admodum, lignosa, cortice fusco Echii, intus alba; ex qua *folia* in terram parva, duas uncias ad summum longa, satis angusta, ut latitudine paria sint cauliculi diametro, lino similia, sed in summo lator, carnosa, hirsuta, duricula, prope caulem molliora. *Cauliculi* tribus aut quatuor fructu, parum superius, dodrantibus aut pedibus albescentibus, rotundis, hirsutis, foliosis admodum, atque circa summum maculosis guttis ex flavo purpurascantibus, in quinque *ramulis* aut tres vel plures aliquando, quadrante divisi cum habentibus, foliis densis atque utrinque alatis five pinnatis amictis. E foliorum finibus *flori* exeunt lutei, oblongi, tenues, pusilli, tenues tubulo, minores & angustiores aliis, sed sui proportionem latiusculis oris, quinquepartitis ac stellæ modo hiantibus; in quorum calicibus succedunt *semina* quaterna, aliis minor, intorto rostro capsellæ exprimentia Aviculæ potius quam Serpentes. Florem unicum, ut in aliis, ante alios in alarum sinu sed absque petiolo hærentem profert.

Tempus
& Locus.

C. Bauhinus eîque secutus Parkinsonus *Echium flavo flore* Clus. cur. post. ab hoc specie distinctum faciunt, quam recte ipsi viderint.

- A. 13. *Echium marinum* P.B. Cat. Ang. An *Boglossum dulce* ex insulis *Lancæstræ* Park?

Folia ei parva, glauca velut Cerinthos, figurâ ferè foliorum Betæ marinae, sed minorâ multo. *Flori* exigui, cærulei, tubulosi cœu Cerinthos, sed breviores. Singulis floribus quatuor succedunt *semina*, ut in hoc genere fieri solet. *Caules* infirmi, humi procumbentes.

Parkinsonius *caules* tenues cubitales aut minores ei attribuit: *folia* que ad radicem sunt Boraginis multo minorâ, magis glauca, asperiuscula; & que in caulibus adhuc minorâ. *Flori* ad geniculâ e foliorum aliis exeunt, antequam explicantur rubentes, aperti, purpureo-cærulei, Echii nonnulli similes, seu inter Boraginis & Echii *flori* medi, odore dulci mellis. *Radix* crassa, exterius nigra, furculos aliquot emittit.

Locus.

In Septentrionalibus Angliæ maritimis invenit, v. g. ad molendinum *Serammersham* dictum non longe à Berwick: item in insula quadam ad oram Lancæstræ. D. Newton invenit in hore Cumberlancie non procul à *Whithaven* oppido, r. malè memini.

Nelcio an rectè ad *Echium* retulimus: D. Watrus Cynoglossa speciem facit.

C A P.

C A P. VII.

De Heliotropio.

R Ationem nominis superius dedimus in capite de Heliotropio tricocco, inter herbas flore imperfecto donatas.

Quod Heliotropium *folia* cum Sole circumagat Veteribus traditum est: Nos nihil tale nunc dicimus in eius *foliis* experiri, at neque in alterius cuiusvis plantæ. Ingenue fateor (inquat P. Laurebergius) quæ tot Botanici prodidit de Floris Malve cum Sole conversi, Tithymalo heliocolio, de Lupinis, de Cichorio, de Calendula, de Floris Solis, pluribusque aliis quodcumque cum Sole circumactis, cœloque nubilo horas ostendebant, me nullâ uspiam in regione, equidem versus Meridiem plerumque inclinat: at quorum semel inclinavit capitis pondus ibidem semper retinet, ubi ubi Sol versetur.

At Dodonæus Heliotropium dictam hanc herbam asserit, non quod ad Solis diurnum motum conpultur, sed quod æstivo Solstitio floreat, cum Sol longissime ab æquinoctiali circulo digressus ad ipsum rursus *revertatur* sive conversionem faciat.

1. *Heliotropium majus* Lob. Ger. Park. *majus flore albo* J. B. *majus* *Dischoridis* C. B. *The great Heliotrope*, or *Turnsole*.

J. B.

Planta est dorantis & major, interdum minor ratione loci, *radice* simplici lignosa: *Caulis* fungos medullâ plenus, foris ex viridi incanus, tomentosis, multis alis concavus. *Folia* ad ramulorum exortum & per ipsos ramos disposita, Ocyuri *folia* paria, ex rotundo oblonga, nervosa, cauli catus cacumen in se Scorpionis caudæ instar contrahit: cæterum racemus ille spiræ, quaternâ junctâ, acuminibus cœuntibus globosum capitulum efficitur.

In Gallia Narbonensi, inque Italia & Sicilia in agris ubique ferè luxuriat. Vidimus etiam circa Locum.

Quæ de viribus Heliotropii habent Veteres apud ipsos vide. Verrucæ & myrmecias & thymos afflicta herba valenter adimere dicitur. Efficacissima est ad Vires: versus carcinomata & ulcera gangrenosa & tumores strumulos [nota planta Matthioli, semen Lobelio.] *Folia* ex rosaceo ilita capitis odorem mulcent. Epotum foliorum decoctum unâ cum Cuminum renam calculos pellit & frangit, & intestinorum animalia necat.

- * 2. *Heliotropium Siculum majus flore amplo, odorato* Bocconi.

Boc.

Cauliculi conflant ramulos, versus terram reclinato: *foliis* in rotunditate oblongis, candicantibus, leviter hirsutis & quasi villosis seu lanugine obductis. Heliotropio vulgari non abnime est quoad caulium & foliorum compositionem: *flori*bus autem variat, qui multo majores sunt & suavescentem extremum coherentes, alioqui secundum ramulorum flexum, ut in vulgari, ordine peramano digerrunt.

Non longè *Catana* in asperis & segetibus copiosè crescit vulgari permixtum.

Locus.

3. *Heliotropium Indicum Hornimi folio* Hort. Reg. Paris.

Hujus quod ad me transmisit specimen insignis Botanicus D. Sloane, non multum differre visum est à vulgari Heliotropio majore præterquam magnitudine, & quod non usque adeo incanum sit.

- * 4. *Heliotropium spinosum Clusii & Lobelii* Ger. *minus spinosum* C. B. *minus quorundam* sive *spinum* J. B. *majus spinosum* Park.

Clus.

Majori perquam simile est, minus tamen, graciliores enim fert *ramulos*, in multas alas divisos, aliquantulum lanuginosos, humi stratos. *Folia* majori sapore, colore, formâ similia, minorâ tamen ordine insident (ut in majore) extremi ramuli Scorpionis caudæ instar etiam incurvantur, eisque divisi aut quaternâ simul junctâ, sed unicum ferè semper, interdum geminum, illo majus & oblongius, fulcum, quodam cortice five membranâ tanquam pericarpio inclisum: Sub *foliis* aliginosis, hyeme perit, & deciduo semine lingulis anni novæ plantæ renascuntur.

Non possum assentiri Clusio, *semina* lingula singulis *foliis* naturaliter succedere, licet ex accidenti id sepius contingat, ut in Lithospermo vulgari.

C. Bauhinus, Gerardus & Parkinsonus duas constituent Heliotropii minoris species, verum præter rationem, & per errorem ut nobis videtur. Vide J. B. tom. 3. pag. 605.

Heliotropium tricocco quare inter Herbas flore imperfecto,

5. Jacq.

4. *Salvia variegata vulgaris* Ger. *variegata secunda* Park. *parad. Salvia albis foliis* C. B.

7. B.

Ex genere *Salvia* majoris & hęc est, quę folia quadam tota, quadam medię ex parte candore nigro prædita habet. Hęc est *Salvia foliis ex purpureo & albo variis Hort. Paris.*

Utramque hanc speciem Cantabrigię in hortulo nostro aliquot annos alimus.

Catalogus Horti Regii Parisi tertiam insuper his addit *Salvia variegata* speciem, quam inscribit *Salvia majoris foliis ex lacteo & viridi variegatis.*

Salvia notitibus saluberrima herba existimatur, idēque verno tempore, Maio præcipue mense, folia quę & tunciones cum butyro comedere solent ad languinem depurandum, & salutem tuendam. Quoniam bufores sub ea libenter stabulant nonnisi diligenter lota & mundata in cibis usurpanda est. Ad arceusos bufores & alia animalia venenata Rutam *Salvia* proximam aut eadem intermixtam plantare solent Itali: secundum vulgatum illum vericulum,

Salvia cum Ruta faciem tibi pecula tuta.

Salvia diuretica est; menses ob crassitatem remoratos citat, & tamen nimios emendat. *Parad.* est in capitis affectibus, paralyti, vertigine, tremore, catarrhis. Exterius aphthas oris abstergit (in garganis).

Puncturę vulparum & araneorum curantur repetita applicatione foliorum recentium *Salviae. Ephe- mer. Germ. An. 8, 9, 10.* Aciditas enim fermenti venenosi obtunditur ab Alcali vegetabili. Hęc planta nigrescit cum Vitriolo ad Gallæ. Communicavit D. Tamer. *Robertson.*

Ad menses albos, R. *Salvia*, Sars. paril. & Balsam. ana. Cape 3j. manē in jussulo per aliquot dies. Est remedium Auricularum. *Chefneau.*

Tremulę manus auspiciatissime lavantur in vino decoctionis vel macerationis *Salviae. S. Pauli.* Quod si quis ex manipulo *Salviae* & Tabaci Virginiani concisi 3j. & p. i. atque altero tritæ Polentę decoctum ex aceto corevise sibi pareat, ut os eo proliat, aut dentes fovcat dum dolent, is ab hujus utriusque levamen persentiet, ut aliquoties in his comperi quibus ex vulgo id commendavi. *Simon Paulus.* Ex excerptis D. Edw. *Holstii.*

Vim adstringendi & sanguinem sistendi *Salviae* inesse cum aliis experimentis demonstrat illustris Vellingius, in horto Patavino plantarum vires spectantibus exponens, tum maxime hoc suo, quo Iputum sanguinis eadem herba cum melle exhibitā sanatum testatur, remedi ex Aërio delumpio, apud quem Tetrabib. 1. ferm. 1. Orpheus. Dato inquit sanguinem expuentibus succi *Salviae* cyathos duos jejunis cum melle bibendos, & sanguis illico cohibetur. Communicavit D. *Swame* ex observ. Georgii Hieron. Velichii 4. collectam.

Paralyti partium deglutiunt inservientium curatur per decoctum *Salviae* in vino, & continendo in ore sp. Vini infusionis thymi. D. *Hulse* ex Etmullen praxi.

Vinum in quo decoquitur *Salvia* commendatur admodum a Deckerio in praxi ad dolorem acrem ventriculi, [cardialgiam]

5. *Salvia serrata crispā J. B. latifolia serrata C. B. maxima sive latifolia* Park. *Curled Sage.*

Hujus *folia* breviora, latiora & rotundiora sunt *Salviae* vulgaris foliis [nonnulla quatuor uncias longa tres lata sunt] serrata & crispā ad margines: *Flores* in plerisque plantis purpureæ sunt vulgaris in modum, in nonnullis sed rarius albes.

Hęc omnino specie distincta est à vulgaris *Salviae*. De loco ejus natali nobis non constat: in hortis cultam sæpius vidimus, imo ipsi coluitus.

6. *Salvia folio subrotundo C. B. Park.*

C. B.

Caule est quadrato, villosa: *foliis* rotundis ad Violarię vel Aristolochię rotunda *folia* accedentibus, aut in acumen finientibus, scabris, vulgari magis candicantibus & tenuibus.

7. B.

7. *Salvia minor* Ger. *minor auriculata J. B. minor sive pinnata* Park. *minor aurita, & non aurita C. B. Sage of Vertue.*

7. B.

Minorem *Salviam* quę minora capiat in foliis incrementa dixerunt: frutescens tamen, contrafractior interim majore, quadrans stolonibus & hirsuta cænicie lanuginosis. *Folia* majori magnitudine cedunt, odore vehementiore, saporeque vegetiore vincunt, magis candicantia, quibus ad inum pinnulę duę oppolite, aliquando una, est ubi nulla. Spicatos cæruleos flores ex majore promptum est discernere.

8. *Salvia folio tenuiore C. B. Indica* Ger. *minor aurita odoratissima Hispanica* Park.

Præcedenti adeo similis est, ut nisi diligenter observetur, facile pro eadem possit accipi. Differt magnitudine & staturā plerumque minore; *foliis* minoribus & viridioribus seu minus incanis; quod tenacior sit & frigoris minus patiens: odore gratiore & suaviore, paulo tamen vegetiore; *floribus* denique aliis purpureis, aliis albis.

Hanc plantam Parkinsonius à *Salvia Abinthie* speciem diversam esse contendit, & Johnsonum Gerardum emulcatorem reprehendit quod eam pro *Salvia Abinthie* habuerit: ut recte examinantur alii.

9. *Salvia*

9. *Salvia abinthites* Ger. *minor altera C. B. Abinthium redolens J. B. minor altera flore rubente* Park. *Wormwood Sage.*

7. B.

Flore est satis magno, verticillato purpurascens [at quę in hortis nostris colitur flore est albo:] *Folia* *Salviae* minoris parvi, nunc pinnato, nunc mutilo, Abinthium obolente, quem tamen odorem fœcata vix reservant folia.

Habetur flore purpurascens & albo. Observandum proponit J. Bauhinus, an quę flore est purpurascens ab alba differat, vel folio florido colore ludat.

In omnibus præterquam odore & sapore cum *Salvia* minore convenit, unde nec specie diversam arbitramur.

10. *Salvia Cretica pomifera* Clus. Ger. *emac. major Cretica latifolia & angustifolia, aurita & non aurita, pomifera & non pomifera* Park. *Salvia bacifera C. B. galifera Cretica J. B.*

Fruticat hæc alterius *Salviae* modo, in multos ramos sparsa, quadrangulos initio, & densa lanugine obitos, qui deinde in lineam substantiam transeuntes itam quadratam amittunt, tenuiores autem rami tenent, densiorque lanugine sunt obiti. *Folia* infernā parte valde lanuginosa, altera virente & veluti attrita, *Salviae* latifolia foliorum instar, appendices utrinque secundum pediculum habentia & velut aurita, nonnuncum etiam appendicibus carentia, nec tam ampla ut in latifolia vulgari, nec etiam adeo angusta ut in vulgari minore, quę aurita habet folia. Extremos ramos ambiunt verticillati feni & phœni caliculi, in quibus flores vulgari floribus formi quodam similes, sed coloris ex albo purpureis: quibus cadentibus semina nascuntur in caliculis, crassiora quàm in reliquis *Salviae* generibus & illos ita replentia, ut quasi bacæ appareant. Totius plantę odor paulo vehementior quàm alterius *Salviae*.

In Creta bacæ seu poma (quę duntaxat quadam excrecentiæ sunt) fert, uncialis interdum magnitudinis, multa lanugine obita, orbicularia: In frigidioribus regionibus nullas fert. Gallę hæc ad juncturas pediculo & cauliculis insident.

11. *Salvia tenuifolia J. B. angustifolia serrata C. B. Cretica angustifolia non aurita* Park.

Clus.

Multos statim à radice profert ramulos, lignosos ex fusco subrubentes. *Folia* longè angustiora sunt quàm in ulla *Salviae* genere, in ambitu nonnihil interdum crenata seu crispā, & quorum finis alii pusilli ramuli prodeunt. Mediis caulis in spicam purpureorum florum delinit, nullis intermixtis foliis. *Radix* dura, lignosa, in ramis divaricata.

Nata est femine è Creta insula accepto. J. Bauhinus eam describit foliis minus spissis, angustioribus, trémque parvis auriculis donatam.

12. *Salvia lanuginosa angustifolia C. B. Park.*

Caule est rotundo, crasso, lignoso, ob candidam lanuginem molli, cubitali, ramofo: *foliis* candidis angustis, brevibus, lenientibus laci, & dentis & scabris, odore Tanacetii: *floribus* in caulis summo quasi in spica lamii floribus similibus, purpureis, & quorum medio stamina oblonga esserunt.

13. *Salvia fruticosa lutea, latifolia, sive Verbasum sive Verba quorum Matthioli* Park. *Verbasum Matthioli* Ger. *Verb. latius Salvia foliis C. B. Yellow flowered Sage.*

Caulibus multis, quadratis, incanis, lignosis fruticæ: quibus ad intervalla adnascuntur *folia* rugosa, incana, lata apicibus subrotundis, *Salviae* vulgaris foliis simillima, sed majora. *Flores* verticillati, in summis præcipue caulibus aggregati, *Salviae* floribus figurā sed satis similes, verum coloris diversus, nempe flavi. *Semina* quàm *Salviae* majora. *Radix* lignosa, fibras multas in terram demittit. Odor fatis validus, Parkinsonio gravis & caput tentans, nobis non injuvans.

Circa Taurocentum Sicilię copiose provenit. Planta hæc à Botanici plerique perperam Ver. *Lecus*. baldis dictis annuntatur, à quibus toto genere differt: rectius à Parkinsonio *Salviae* specibus accensetur.

14. *Verbasum angustifolium Salviae foliis C. B. Ger. Montpellierense flore luteo hians J. B. Salvia fruticosa lutea angustifolia, sive Phlomis Lycabitis Ducordia Clusii* Park. *Verbasum Salvia foliis Alpin. exot.*

Clus.

Folia supra tellurem fundit crassiuscula, *Salviae* tenuifoliae parvi similia, longiora tamen & angustiora, candicantia, inferiore parte densa & fere albi lanugine profus obita. Inter hæc exeunt cauliculi dorsales plerumque, interdum paulo majores, quadranguli, villosi & candicantes, & quorum geniculis folia longiuscula, suspensoribus similia nascuntur: caliculorum fastigia breviora habent & sede latiuscula prædita. *Flores* Lamii, lactei coloris, circa extremos cauliculos verticillatim ex densa lanugine & quasi villis quibuldam pallidis prodeunt, comā plerumque inflexa & nutante. *Radix* nigricans & lignosa.

In

Locus.

Tempus.

In collibus fixolis circa Montspelium nobis observatum est. Clusio autore, in collibus, ficiioribusque & petrosi locis per universam Hispaniam & Lusitaniam extit.
 Floret Maio & Junio; Semen autem bulbosum, præcedentis semini ferè simile in caliculis præterit.

Verbasum sive Salvosolum Lob.

Ob descriptionis imperfectionem ad quod genus plantarum pertineat nobis non constat.

15. *Salvia minor Æthiopica folia Chamælæagni asperis* Breynii.

Breyn.

Frutex est parvus, caule quadrato, lignoso, aspero, quandoque spadiceo, seu purpureo obsoleto coloris: ex quorum geniculis alæ utrinque cruciatim alterno versu oppositæ, binæ panduntur, item quadratæ & ramis aliis decussatæ: *Folia* Chamælæagni *Dod.* minoribus, asperioribus & rugosioribus magisque venosis, per genicula binis caulibus & ramis herentibus. *Flores* in caulibus & ramorum summitatibus, in spicam ramosam sunt dispositi, eadem figurâ ac colore quâ *Salvia* nostrans, ex paribus etiam calyculis, at luscidioribus, aliquando pulchrè violaceis, prodeuntes. Olor totius hujus plantæ gravis, ad Hormini vergens: Sapor aromaticus.

16. *Salvia Syriaca Cisti femine foliis, acetabulis Moluccæ* Breynii.

Breyn.

Salvia minoris auriculatæ instar densè fruticat, multis ramis brachiata: ex quorum geniculis ad versa oriuntur *folia* bina, *Salvia* vulgaris multò minorâ, circinata. Cisti femine foliis paria. *Flores* verticillatim circa summos ramulos nascuntur, è calyculis five acetabulis Moluccæ prægrandibus, purpurascensibus prodeuntes, galericulati, ac violacei coloris. Semen nigrum.

Hujus Rawolius meminit in suo Hodeporico.

17. *Salvia Indica arborescens* Bontii.

Frutex est furgens ultra duorum hominum altitudinem, & tantâ copiâ crescit [in India Orientali] ut silveta integra conficiat: nam longè latèque luxurians radices agit, non secus ac *Glycyrrhiza* in Europa; ita ut ei eam in hortis plantant, post aliquod tempus cum summa molestita radices effodiant; cum subinde repullulascit. *Flores* ferè ex albo cyaneos, ut reliquæ *Salviæ*. *Folia* admodum longis est, quæ præter gratum odorem, etiam umbram commodam præstant. Si autem bene colatur in hortis, plurimum de feritate sua remittit, quod fiet si radices & luxuriantes foliobene statim temporibus commodè refecerint, & tum non minus utilis est in cibis quàm mansueta pumula apud nos. Nam vino macerata si fumus aliquot quotidie liquoris uncias, nullum præstantius invenies remedium in familiari hæc tremoris seu paralytici specie, quæ Beriberii incolis dicitur, quod ut in pluribus aliis sic in meipso cum summo utilitate expertus sum.

Vires.

CAP. II.

De *Lavendula* seu *Lavandula*.

Lavendula Recentioribus dicta creditur quod balneis seu lavacris expetatur. Semen & folia (inquit Lobelius in Adv.) ad affectus matricis commendantur in fomentis & lotionibus. Nonnulli Iphium Plinii suspicantur, quod Hestychius *Λακωνίδα* vulgo dictum scribit, quæ vox ad lavandulam accedit.

Martinius à *leben* Germanico, i. e. vivere; deducit transivè sumpto, quia vivificat & valet ad lipoehymiam seu animi deliquium, autore Matthiolo.

Ejus nota sunt flores in spicas tenuiores triticearum æmulas, longis pediculis insidentes congesti.

1. *Lavendula major sive vulgaris* Park. *Lavendula flore cæruleo & flo. albo* Ger. *Lavandula latifolia* C. B. *Pseudonardus, quæ vulgo Spica* J. B. *The most common of broad-leaved Lavender.*

J. B.

In fruticem satis grandem & lignosum, plurimis ramulis densum adolescit, altitudine sesquipeditali aut bicubitali. *Folia* infima quidem crebra & incoadita ferè, superiora, ut in toto hoc genere, ex adverso bina, alternatim sita, per intervalla longiuscula, incana, culmum aut etiam semunciam, lata, duarum triumve unciarum longitudine, nervo medium percurrente, odore vehementi, grato, sapore amaricante. Summis ramulis spicam gestat longam, verticillaris calyculis cæruleis angustis, oblongis, constantem, è quibus *stoculi* emicant cærulei seu violacei.

Est hæc longiora latiorque multo quàm *Lavendula* minori, magis incana, non tamen adeo giorèque quam illi. Spicæ quoque multo longiores & inflexæ: flores tamen singulares (quod mirum) quàm illius minores: Olor quoque totius plantæ vehementior.

giorèque quam illi. Spicæ quoque multo longiores & inflexæ: flores tamen singulares (quod mirum) quàm illius minores: Olor quoque totius plantæ vehementior.

2. *Lavendula minor sive Spica* Ger. Park. *Lavandula angustifolia* C. B. *Pseudonardus quæ Lavendula vulgo* J. B. *Narrow leaved or small Lavender, by some Lavender-Æpith.*

J. B.

Totâ quidem facie præcedenti proxima est, minor utrunque & humilior, pariter tamen densè fruticans: *foliis* minoribus seu angustioribus & brevioribus, nec adeò albidis, odore minus vehementi. *Spicæ* forum, ut dictum, breviores sunt & erectiores, *stoculi* tamen singulares majores.

Variat interdum floris colore albo, ut præcedens.

In Hispania & Gallia Narbonensi sponte provenit. Gaudet apricis & petrosi locis, ubi perpe- *Locus* & tui comâ viret, ferè potius canescit. Junio & Julio mensibus spicis floribus prægnantes emittit. *Tempus.*

3. *Lavendula folio multifido* J. B. Park. *folio dissecto* C. B. *Stachus multifida* Ger. *Jagged Lavender.*

Clus.

Culcetri interdum altitudine assurgit, quadrangulis & hirsutis ramulis, quos multifida, tenuiterque incisa ambiunt *folia*, lanuginosa cinereique coloris acris gustûs & jucundî odoris. *Flores* in summis virgulis quadrangulis, nudis & lanuginosis, spicæ instar, ut in *Lavendula* congesta, cæruleo colore præditi, odorati: spica autem aliquantulum contorta est, & in quatuor veluti versus aut ordines digesta, alia interdum ex alia nascens. *Radice* habet duram, lignosam & multis ramulis donatam, quam vivacem esse facile sibi persuaserit descriptionis autor Clusius.

Nascitur circa Malacam Batice urbem, ubi illam primum inveniebatur Clusius, colle quodam illi *Locus* & urbi vicino, Februarii mensis florentem; deinde circa Muriacum mensis Martio, nec ulquam alibi. *Tempus.*

4. *Lavendula latifolia. An Lav. latifolia Indica subincana, spica breviori* Hort. Reg. Paris. *Broad-leaved Lavender.*

Hæc species foliis brevioribus & latioribus, minisque incanis à *Lavendula* vulgari differt; Olore cum ea convenit: Florum spicam nondum vidimus: quarvis enim hyemes nostras haud difficile toleret, spicam tamen in hortulo nostro nunquam produxit: Si eadem planta sit Parisiensis & nostra, spicam facit breviorem.

Lavendula ut facie sic viribus cum *Stachade* convenire videtur.

Partium est tenuium, cephalica ac nervina. *Uti* præcip. in catarrhis, paralytici, spasmo, vert. *Vires.* gine, lethargo, tremore artuum. In urina, moribus ac fœtu pellendo (unde & parturientibus exhiberi solet) in torminibus ventris flautentibus. Externis locis in luvris capitis ac artuum, in Masticatoris (pro catarrho exsiccano ac revellendo ad palatum, ne ad pulmones defluat.) *Schrod.*

In ulit est aqua destillata, conservæ ex floribus & oleum spicæ.

Florum spicæ cum lineamentibus & velimentis in arcibus recondi solent ad odoris suavitatem commendandam. Schröderus eos odore suo pediculis fugare scribit.

In difficili partu sem. *Lavendulæ* est oppidò conducibile. Duo sequentia remedia arcana præstantissima perhibentur.

Primum est Rondeletii, R sem. *Lavendulæ* 3ß. sem. Plantaginis, Endivæ ana ʒij. Piperis ʒi. F. pulvis. Cape cum aquis sequentibus, R aquar. Caprifoli, Endivæ ana ʒij.

Secundum est Backmeisterii, R sem. *Lavendulæ* 3ʒ. Succini albi præparati, borac. ʒij. Ol. Cinnamonæ gut. ix. F. l. a. pulvis, dividendus in tres æquales partes, propinandus in vino Rhenano.

Hæc sunt minime fallacia. *Son. Paulus* ex Annotatis D. Edv. Hulle.

In pueris pediculosis hoc expertus sum (inquit A. Hieron. * Reulnerus) Jussi caput inungi oleo * *Ol. lav.* 28. spicæ, & statim moriebantur pediculi. D. Sonme.

At oleum quodcumque illorum insecta exanimat, quoniam obstructis matibus respiratorii aerem intercipit & excludit, cujus defectu insecta moriuntur.

CAP. III.

De *Stachade Arabica*.

Stachas ab infilis ejusdem nominis è regione Massiliæ ubi nascitur cognomentum accepit, teste Dioscoride l. 1. c. 32. Plin. l. 28. c. 12. Verum Lobelius in Adv. nobiles illas & rarissimarum stirpium alumnas *Stachades* insulas huic cognominis, non ex adverso Massiliæ, ut perperam ex Dioscoride persuasum est (bidui namque tinere & litore indidem absumt) sed è regione Olibæ, vulgo *Hyere*, urbecula olim tam laeta quam nobili, à qua etiam hodie insulæ *Stachades* nomen retinent, non Massiliæ, dicuntur namque *Hyere* insulæ.

Spicæ habitioribus pilosis squamulis imbricatis, cum foliis in earundem cacumine à *Lavendula* differt.

1. *Stachas Arabica vulgè dicta* J. B. *Stachas vulgaris* Park. *St. purpurea* C. B. *Stachas fœve Spica hortulana* Ger. *Camidoup* oz *French* *Labender*, by some *Sticadoze*.

f. B.

Utilis juxta ac pulcher est frutex, *radice* lignosa crassiuscula, *virgulae* emitte[n]te lignosis, cubitalibus, & bicubitalibus in ramos aliquot divisis. *Folia* per geniculos Lavendulae bina, & ex aliis alia minora, plura, incana, odore & sapore aromatica. Singuli *ramuli* quadranguli, plerumque foliati, uti observavimus in *spica* fulgentiatur crassiusculis, unciales aut longiores, pilosis squamulis imbricatis, in quibus *foliis* purpurei: præterea ex caccumine emicant foliola aliquot purpureo-violacea, visui grata, qualia ferè in Hormino Matthioli.

Locu.

In Sylva Grammontia & alibi circa Monspelium, quin & medio circiter itinere inter Monspelium & Arclaten invenimus. Crescit, autore Clusio, plurimis Hispania, Lusitania & Gallia Narbonensis locis, ubi floret Aprilis & Maio.

Variat floribus colore albo, quæ Stachas vulgaris flore albo Park. quam per errorem habet pro Stachade latifolia flore albo C. B.

2. *Stachas longioribus ligulis* Clus. Park. *cauliculis non foliatis* C. B. *summis cauliculis nudis* Ger. *French* *Labender with longer top-leaves*.

Hæc in paucis à præcedente differt, (unde unicâ descriptione utraq[ue] complectitur Clusius) nimirum virgulis spicas sustinentibus aliquoties nudis; spicis ipsi longioribus & angustioribus, ligulis denique & summis spicis eminentibus admodum longis.

3. *Stachas latifolia flore albo* C. B.

Folia est Lavendulae, flore magno albo. In Murena Castilia D. Albinus legit: nec plura de ea habet C. Bauhinus, qui solus, quod sciam, ejus meminit.

4. *Stachas folio serrato* C. B. Ger. Park. *serrato & crispo folio* J. B. *Camidoup* oz *Sticadoze*, with indented leaves.

Clus.

Stachadis genus hoc valde rarum, Clusio observatum, ejusdem cum superiore altitudinis, lignosis, fragilibus, tenuibus, quadrangulis ramis: foliis etiam oblongis, angustis, omnino serratis & crispis, parte superna virentibus, inferâ candidis, calidi & amari gustus. Ejus extremi quoque ramuli delinunt in dodrantales virgulas, nudas, quadrangulas, incanas, quæ spicam sustinent Stachade longiore & rariore, ad Lavendulae minoris spicam propè accedentem, & multis similiter veluti membranaceis ligulis congestam, cum eminentibus in summo quibusdam latiusculis foliolis & purpurea cernuis, uti in reliquis hujus generis. Flores ex singularum squamarum firmi copiosi, purpurei ut in vulgari: Semen etiam simile, quemadmodum & radix.

Locu.

Nonnulli in summa Calpe sponte nascentem & suis floribus onustam Februario mense invenit Clusius.

5. *Stachas viridis* J. B. *viridis Dalechampii* Park. *viridis capitulo oblongo* C. B.

Legd.

Tota jucunda viriditate nitet: foliis per intervalla in caulibus multis, duobus longis, aliquot aliis multo brevioribus, capitulo in caulis summitate longo, rotundo, cum duobus in summo foliis, ex quo flores lutei exeunt.

Virca.

Stachas abstergit, attenuat & aperit. Ufus præcip. in affectibus capitis & nervorum, scil. in Vertigine, Apoplexia, Paralyti, Lethargo. In morbis pectoris idem præstat quod Hyssopus. Insuper urinam & menses cit, venenis resistit, affectibus hypochondriacis succurrit. Extrinsecus in lotionibus capitis, suffusio, &c. *Schrod.*

In ejus virtutibus de Gribendis prolixus est Melius. Vide J. Bauhinum aliisque Botanicos. Syrupus ejus simplex in usu est, Simplex, Compositus, & Ferulea: omnes cephalici habentur, & in nervorum partium frigidis affectibus felici cum successu usurpantur.

Melius præcipit & atram bilem hanc herbam purgare scribit, sed quia tardius & imbecillius operatur, ipsi addere jubet partem sextam Salis communis aut Salis gemmæ, aut Myrobolanum nigrum aut Cephali. Juber insuper biliosos ab ea abstinere: ob quam fortè causam, inquit Calp. Hornmannus, delitit ejus in usu.

6. *Stachadi serrate affinis* C. B. *Tringium alterum Dioscoridis* quibusdam, *folio Trichomanis* J. B.

Rauwolf.

Radix est albicans, longiuscula, gracilis. Ex qua furculi emergunt lignosi, vix minimum digitum longi: quibus foliola adherent longiuscula, pulchra serie disposita, adverla, haud secus ac in Trichomane digesta, iis tamen longiora, ut in Aplenio, quibus & colore similia: nam superne pulchre virent, inferne vero cinereo tomento obita sunt, minora præsertim & ab imo primum pullulantes. Inter hos circulos alii prodeunt coliculi nudi, purpureos flores spicatos sustinentes. Ex imperfecta hæc descriptio quo referenda sit hæc planta nobis non constat.

CAP.

CAP. IV.

De Rore marino.

ROS dici putatur quia rosâde sit natura, vel quia rores instar aspergatur, vel quia ejus usus in aspergillis, quod nobis versifolius videtur: *marinus* autem vel quia in marinis locis feliciter proveniat, vel quia saporis marini, hoc est, amari, *Voss. Etymolog.* Græcis Libanotus *rosæ* *rosæ*, i. e. coronarius, ab odore thuris, & quod ad corollas revandas adhiberi solebat. Magnitudine sua & statura insigni, floribus ad caulium nodos foliis intermissis, foliis oblongis angustis præsertim parte candidis, supina obcurvis virentibus à congeneribus differt.

1. *Rosmarinus coronarius fruticosus* J. B. *hortensis angustiore folio* C. B. *coronarius* Ger. *Libanotis coronaria* sive *Rosmarinum vulgare* Park. *Common Rosemary*.

f. B.

Rosmarinus, suffrutex judicissimè odoris Thus redolentis (unde & nomen ipsi Libanotis indeum) vel imprimis unitatis commendationem notissimus, & quia corollis pectus coronari nomen adeptus, bicubitalis est & altior, virgulis tenuibus, cinereo colore præditis, in quibus folia abrupte simul ex intervallis oriuntur [imo bina ex adverso & alia ex eorum sinibus conferta] rigida, Lavendulae angustiora, breviora, prona parte candida, supina saturatius viridia. Flores ex alis foliorum exeunt: & cœruleo albicantes Salviae florum effigie, minores, labello corollæ instar concavo guttato: flore incurva, longe ex recto sub supremo folio prominent.

Vere primo & per totam ferè æstatem florēt. In hortis feritur, verum non semine sed furculo. Ad Lavendulae speciem à spontaneo latiore folio dubito: quod si differat ubi sponte proveniat prodictum non invenio. Qui feritur & latiora & rugosiora habet folia, nec facile fert hyemem.

Hujus varietas in hortis altius floris auro colore variis, quæ Parkinsono *Rosmarinum striatum* sive *aureum* dicitur. Habetur etiam flore duplici Park.

In usu sunt folia, flores (Anthos Officinis dicti) & semen. Cephalica sunt & præcipuis, nervina, ac etiam uretica. Ufus præcip. in affectibus capitis & nervorum, in Apoplexia, Epilepsia, Paralyti, Vertigine. Caro, &c. visum acunt, sensus ac memoriam juvant, fetorem halitus emendant, Epitaxi, Lenici ac Uteri obstructions resolvunt, ætero ac flori albo mulierum medentur, corque confortant.

Herba ipsa suffusa & vapore suo pectus tempore aerem emendat & salubrem reddit.

Dioscorides morbum Regium sanare tradit hanc herbam, si quis ipsam in aqua coctam ante exercitationem exhibeat bibendam, deinde exercitum lavet, & vinum ipsi bibendum det. Semen cum vino haustum ad icterum commendat Mizaldus.

Ad paralytin aliisque nervorum affectus conducit Vino aut Cerevisiâ in qua Rosmarini summitates infusa fuerint assidue in potu uti.

Ad vitium acutum conducit flores recentes quoties in jejunio ventriculo cum pane & sale comedere. Exliccat & incisi fumus ore haustus. Poti in modum utilis censetur adversus Tussum, Phosphen & Tabern pulmosum.

Solo usu olei Rosmarini chymici propinati in decoctis idoneis ante paroxysmum multas febres tertianas exquirite curatas esse in Nolocomio Pantienti dicto la charâ vidit & observavit M. Jacques. Doct. iv vel vi. gutt. Sim. Paulus Quadrip. Botan. Class. 2. p. 133. Habui ex excerptis D. Hulse.

Ex Rosmarini fruticantis truncis caudicibusque crassioribus pectines in Galliis sibi parant, quibus quotidie caput pectunt qui à vertigine aliisque hujus generis morbis præservari gestiunt: sed fraus simul inventa apparet, dum è Salice, Pyro, Tilia, &c. affabre pectines isthic loci exculpunt, & perpolitos conspergunt leviter cum gutt. olei Rosmarini vel Spicæ, & sic impostores arguti imponunt minus sagacibus. Ex adversar. D. Tancr. Robinson.

Diarrhæam trimebrem desperatam vino Rosmarini curatam refert Velschius Hecatod. D. Hulse ex Emmul. præc.

Aqua Regine Hungaricæ destillatur & præparatur è floribus Rosmarini in infusis sp. vini. In Cephalicis & Nervinis affectibus celebratur.

2. *Rosmarinus spontaneus latiore folio* C. B. *Rosmarinum latiusculum* Park. *Rosmarinus coronarius fruticosus ignobilior* J. B. *Spoad-leaved* oz *wild Rosemary*.

Præcedente minor est & humilior, ramis minus lignosis: foliis latioribus, rugosioribus, saturatius virentibus, prona parte parum vel nihil incanis seu candidis, magis sparsis fere rarius sitis in furculis & ramulis: Tenues est hoc genus, nec hyemes nostras facile tolerat.

In Hispania abunde oritur, unde in alto mari navigantes procul à littore ad multarum leucarum *Locu.* distantiam odorem ejus percipiunt, etiam antequam terram videant. In Gallia Narbonensi tantus ejus proventus est, ut haud temere aliud incolæ lignum urant.

An hæc planta à præcedente seu hortensi Rosmarino specie differat necne mihi non constat. Nam & hortense satum plantas producit latifolias, & in aliis etiam suffruticibus tenerioribus furculis latis hyemes facilius tolerare, & firmiores esse adversus cœli injurias quam à semine ortas notum est.

In Catalogo Horti Regii Parisiensis aliam adhuc Rosmarini speciem invenio, hortensem angustifolia *Varietas.* ore folio argenteum dictum.

CAP.

CAP. V.

De Hyssopo.

Yssopus dictum voluit quasi *ὑψόπος* (pro *ὑψόπος*) ἐν τῷ ὄρει, quia super vultus effundatur; quia ejus olim in aspergillis ad expiandum peccata usus erat: verum rectius ab Hebræo *זית* derivatur, quam vocem septuaginta *Hyssopum* vertunt non semel.

Spicae florum longis, & verticillis rarioribus compositis, floribus versus unam partem spectantibus, segmento sagittato, quod pro galea est bifido & sursum reflexo, foliis virentibus à reliquis Suffruticibus verticillatis distinguuntur.

1. *Hyssopus vulgaris* *spicatus angustifolius* J. B. Hyss. vulgaris Park. Hyss. officinarum carulea sive spicata C. B. Hyss. Arabum Ger. Common garden Hyssop.

L. radice lignosa, dura, crassitudine digitali caules exeunt pedales aut cubitales, fruticosi, cum lignescere incipiunt rotundi, dum enim adhuc tenelli sunt, quadrati videntur. Folia angusta, oblonga, glabra, ad margines aequalia, foliis Lavendulae similia, sed multo breviora. Flores densis verticillis spicas longas mentientibus, in caulum summis partibus, in unam partem fere spectantes, & calicibus longis hirsutis in quinque acuta segmenta partibus exeunt, amplius, cœrulei, quorum supremum foliolum bifidum sursum reflexitur, bidentum labellum binis aliis superiore parte donatum demittitur. Singulis flosculis stamina insunt quatuor, oblonga, cœrulea cum suis apicibus parvis, obscurè purpureis.

Locum.

Collibus alperis Romanæ & Veronensi tractu, præsertim secus Aethesim, ad angustias faxorum & arcem munitissimam, quæ Imperatoriam à Vencorum ditone discriminat & regione montis Baldi sponte frangere hanc refert Lobelius, cum nusquam alioquin nisi in hortis se invenisse dicat. Felicior fide nobis fuit Lobelius, cum enim eadem loca peragravimus, Hyssopus nullibi in conspectum se dedit.

Varietas.

Hæc planta multipliciter variat, nimirum 1. Foliis, quæ coloris respectu, vel ex albo & viridi, vel ex aureo & viridi varia sunt: Hinc Hyssopus foliis niveis Park. candidus Anglorum Lob. & Hyss. foliis aureis Park. circumscriptum respectu, vel ad margines aequalia sunt, vel crispâ, vel diffecta; Hinc Hyssopus crispâ Gels. foliis crispis Park. & Hyss. foliis crenatis Park. 2. Odore mollichem redolente, Hinc Hyssopus molchata, vel de Cilisia Park. 3. Floribus, qui fuit respectu vel uno ordine tantum, vel duobus dispositi sunt: coloris respectu vel cœrulei sunt, ut plerumque evenit, vel rubri; hinc Hyssopus rubro flore C. B. Ger. & aliorum: vel albi; Hinc Hyssopus vulgaris alba ejusdem C. B. Ger. Park. &c. Adeoque ex una specie quatuor facit C. Bauhinus, plures Parkinsonus. Nam omnes hæc varietates vel ex semine in hortis facti oriuntur; vel cultui & mangonio debentur.

Hyssopus hirsuta sua.

Hyssopus hirsuta C. B. foliis cinereis Park. non aliter à vulgari differt quam foliorum & caulium lanugine, aut colore cinereo.

Hinc novem habemus Hyssopi vulgaris varietates raritate sua & elegantia spectabiles, quæ hortos curiorum ornant, nimirum

1. Hyssopum foliis niveis Park. candidam Anglorum Lob.
2. Hyssopum foliis aureis Park.
3. Hyssopum crispam Gels. foliis crispis Park.
4. Hyssop. foliis crenatis Park.
5. Hyssop. molchata vel de Cilisia Park.
6. Hyssop. utrinque floriferam Dod.
7. Hyssop. rubro flore C. B. Ger. & aliorum.
8. Hyssop. vulgarem albam C. B. Ger. Park.
9. Hyssop. hirsutam C. B. foliis cinereis Park.

Vires.

Hyssopus calida est & acris [sapore fervido, inquit C. Hofmannus, suisque acrimonia palatum totum pervadente] unde attenuat, aperit & abstergit. Ufus præcip. in affectibus pulmonum rarioreis, tussi, asthmae, &c. Scyrpus in affectibus pectoris paululum progressis, ubi scil. de Glycyrrhiza, Capilli Veneris, ali non satis sunt operi quod moliantur, eximii usus est.

Extrinsicis adhibetur crebro ad fussiones oculorum, ad uterum mundificandum, auriumque tinnitus tollendos (per tritorium suffusus fuscipus) ad oris absterionem (in gargarismis) &c.

Sunt qui Abinthio in corroboratione ventriculi præferunt. Idem.

Cum caribus bubulis decocta cum aliis oleribus minutim concisis, non insuaviter ex jure editur, ori ac ventriculo grata.

Urinæ verò etiam movet & ad urinæ stillicidium utilis est.

Quantopere Hyssopus fussioni oculorum confert, testis sit Riolanus senior. Expertus sum verum, inquit, quod affirmat Archigenes apud Galeum, quod si Hyssopi coma nodulo inclusa bulla in aqua, & tepide nodulus oculo erueno applicetur, tam manifestè fugit sanguinem, ut linteum ipsum sanguinolentum videri possit. Hujus autoritatem sequens ubi oculatio tollit, decoctum Hyssopi aliquantulum adversus fussiones, imò etiam oculorum commendavi; sed loco aque succellum in vino bulliendum quandoque curavi, & ex voto eas evanuisse recordor, dum lectum penitentibus fœculis palpebris fuit applicatus. Simon Paulus.

Vix quidam celebris muli notus, cui semur ictu equi calicibus incusso graviter contritus fuit fola applicatione

applicatione cataplasmati cujusdam ex Hyssopi foliis minutim concisis & cum butyro recenti non salito commixtis parati intra paucas horas à dolore liberatus est, deleta etiam livida & decolori nota in cute. D. Boyle.

- * 2. *Hyssopus parva angustifolia* J. B. parva angustifolia Ger. minor angustifolia C. B. minor, sive Hispanica Park.

Clus. Dod.

Humilis est & tenerius hoc genus, alioqui formâ non multum differens à vulgari, foliis angustioribus, obscurius virentibus, densioribus, odoris grati: flosculis verò in cacumine in brevis spicae modum digestis.

- * 3. *Hyssopus umbellata* C. B. coronata, sive comosa Clusii Park. An Hyssopus spica brevis, lata J. B.

Clus.

Hoc genus vulgari non admodum dissimile est (inquit Clusius) sed ad præcedens Hispanico semine natum magis accedit, exceptis ramulis, qui in virgarum fastigio numerosi in latam comam sparguntur.

Præter hanc aliam Hyssopi comosi speciem constituit C. Bauhinus, quam latifoliam comâ rotundâ confertâ vocat, idque autoritate præcipue codicis Casarei; & cujus pictura quanta fide habenda sit, norunt rei herbarie periti.

Hyssopus furculis densis Park.

Park.

Humilis est Hyssopo vulgari, ramulis seu furculis crebrioribus, tenuioribus, minus lignosis, deorsum magis reclinatis; foliis obscurè viridibus densius dispositis: in aliis cum eo convenit. Parum differt ab Hyss. parva angustifolia J. B.

- * 4. *Hyssopus angustifolia spicata* C. B. Park. tenuifolia Ger.

Clus.

Valde fruticat hoc genus, nec minus quam vulgare suis virgibus se propagat, quæ squipedales interdum sunt, duræ, lignosæ, in multos virescentes ramos divisa, quos obducunt angustiora quam in vulgari folia, viridia, calidi gustus. Summi rami desunt in spicam florum illos verticillatim ambientium, vulgari formâ simulum, minorum tamen, coloris cœrulei. Radix dura, lignosa, multifida, plurimisque capillamentis firmata, ex qua plures etiam nascentes virgæ, humi interdum procumbentes, fibras agunt. Tota planta, si digitis atteratur, odorata est.

Hujus picturam & ramos tenellos Londino accepit Clusius.

- * 5. *Hyssopus latifolia* C. B. Park.

C. B. prod.

Caulium est lignosum, rufescentibus, striatis: foliis triplo quam in vulgari latioribus, obtusis, in reliquis cum vulgari conveniens: quam Londino accepit C. B.

- * 6. *Hyssopus montanum Cilicium quibusdam* J. B. Hyssopus angustifolia montana aspera C. B. Hyss. montana Park.

Hæc à vulgari Hyssopo hortensi in paucis differt, foliorum nimirum angustia, duritie, asperitate & hirsute, sapore amariore, minus acri. Suspicio hoc genus non differre ab Hyssopo montana vel de Cilisia Park.

- * 7. *Hyssopus Geriense floribus verticillatim ambientibus* J. B.

Hujus ramum duntaxat pedalem ab Agerio sibi datum describit J. Bauhinus: erat is rectus, firmiculus, foliis vestitus glabris, unciam circiter longis, culmum latis, Satureia duriori similibus, inter quæ alia multa, sed minora, odoris grati & suavis, sapore nonnihil acri cum levissima amaritudine. Spica uncis duabus longior erat, angusta fuit tenuis, tenuior multo quam in vulgari, multis parvis constant verticillis, & secundum unumquodque verticillum foliola duo floribus longiora. Flores non vergunt in unam partem ut in vulgari sed ramulos ambiunt, parvi, multis apicibus donati.

- * 8. *Hyssopus folio Origani Dalech. J. B. Hyssopus rotundifolia spicata, forte Dioecoris* C. B. Hyss. foliis Origani Park. An Hyss. Nannularia folio Ger?

Odore, sapore, floris spica cœruleâ nihil à vulgari diversum est hoc genus, sed eâ re tantum, quod solum Majorana, Pulegiore simile ac rotundum in longum non porrigit vulgaris modo.

CAP. VI.

De Satureia.

Satureia aliis à saturando dicta est, quòd cibus loco condimenti addatur: Alii à Satyris nomen traxisse putant, quia coctus marcescentes stimulat. Græcis Thymbra dicta est, fortè à τὴν τὴν ob fragrantiam C. B. Et tamen Columella distinguit Thymbra à Satureia,

Et Satureia Thymi referens Thymbraeque saporem.

1. *Satureia durior* J. B. *montana* C. B. *bortensis* Ger. *vulgaris* Park. *Winter Saboury*, id est *Satureia hyberna*.

Folia huic angustiora quàm æstivæ hortensis, præcipuè quæ primò exeunt, multò duriora, inque acutos & pungentes apices definitentia, dilutius viridia. *Caulis* teretes, hirsuti, geniculis multò crebrioribus quàm in sativa intercepti, unde & folia & ramuli frequentiores & numerosiores sunt. Atque hac notà sola primo statim aspectu à priore possit distingui. Ramuli in hac specie non in parum longiusculum excurrunt ac in illa. *Flores* ex alis foliorum hinc inde exeunt, in pedicelo communi longiusculo, duo trève simul, interdum etiam singuli, galeati, galea interdum reflexa, labello trifido, colore ex albo languide purpurascente. *Calix* floris in quinque longa, angusta segmenta dividitur. Planta fruticola est & in multis annos vivit. Sapore & odore cum æstiva convenit.

In Gallia Narbonensi circa Monspelum, Nemausum, &c. in collibus: invenimus etiam in Hetruria in alveo cussidam torrentis non longè à Radicofano copiosè.

2. *Satureia bortensis* Park. *æstiva hortensis* Ger. *sativa* J. B. *bortensis*, sive *Cmila sativa* Plinii C. B. *Summer Saboury*.

J. B.

Lignosa nectitur radice & simplici, fibras majusculas emittente, ex qua virgula surgunt pedem aut cubitum alta, teretia, rubescentia, subhirsuta, geniculis certis distincta, ad quorum singula sola nascuntur Hyssopi vulgaris, nonnihil hirsuta, crebris foraminibus non tamen pervis erosa, odore suavi vehementi [J. B. Thymi vulgaris mitiore] sapore acri. *Caulis* ramosi sunt ramulis ex adverso binis, & foliorum alis exeuntibus, & ipsos etiam caules longitudine excedentibus. E foliorum alis exeunt *stipules* plures simul, pediculis brevibus, & calicibus in quinque acuta & angusta segmenta divisis, ipsi in quatuor lacinias partiti, ex albo purpurascetes. *Semina* parva, fusca, quam Thymi tamen majora.

Planta est æstiva nec per hyemem durare potest; unde quotannis feri debet.

In agris circa *Castellum* non longè à Monspelio copiosè & sponte ortum observavimus. Est inter herbas calidas & acres, quæ urinam & menses movent: facultatibus cum Thymo & Seryllo convenire aiunt. Nobis potius ut facie sic viribus ut Hyssopum accedere videtur.

Ufus est, inquit Schroderus, in affectibus *ventriculi*, cruditate, anorexia, &c. [proindeque condimentum pauperum esse scribit Tragus: nam omnibus edulis tam carniùm quàm piscium concoqui, &c.] *Pectoris*, Asthmæ, *uteri*, mensibus obstructis: visum acuit. Extrinsicè discitur tumores, dolorisque aurium sedat.

Ufus ejus frequens est in culina inter alia olera. Cum phaeolis & aliis statuosis utiliter incoquitur & editur. Fabis cum Selino incisa & infrixa edulium gratum, Belgis frequens habetur. *Lob.*

Pauperes in Germania Brassicæ capitatas hac herbâ condiunt, qui fit ut illa jucundissimum odorem ac saporem gratissimum inde accipiant. *J. B.*

Plantam hanc quamvis annua fit & herbaceam ob convenientiam in foliis, odore reliquisque notis cum Satureia duriore seu hyemali ab ea non separandam putavimus.

3. *Satureia S. Juliani* Ger. *spicata* S. *Juliani* Park. *Sat. spicata* C. B. *Sat. foliis tenuibus*, sive *tenuifolia* S. *Juliani quorundam* J. B.

Ad. Lob.

In Tyrrheni maris alperis & falebrosis S. Juliani Hetrusci magno proventus oritur, virgulis exilibus, pauperum altis, sarmentosis, lignosis: foliis ab imo crebris, Thymi Cretici, sed angustioribus, longiusculis, spicam brevem summo gerentibus, *stipules* copiosis intertextam: gustu acri & odore, universa ex obsoleta purpura albicat, Thymo majore minor, minori ferè par.

In collibus Messanensis agri in Sicilia non minus frequentem observavimus quàm in monte S. Juliani. Creticè et in ipsis Florentiæ urbis muris.

Saxifragam primam *Math. C.* Bauhinus pro hac planta habet: Parkinsonus noster pro diversa sub titulo *Saxifragæ* vero *Dioscoridi* *Matthioli*. Tum à Seryllo cui aliàs nascendi modo similis est, tum à Satureia distincti, quòd tum odore suavi, tum sapore acri, qui illis infunt, careat. Consule si placet Parkinsonum.

4. Satureia

4. *Satureia Cretica* C. B. Ger. emac. *Thymbra* sive *Satureia Cretica legitima* Park. *Thymbra Græca* J. B.

Clus.

Multis ea ramis statim à radice fructicat, Thymi instar, quadrangulis, subaspera lanugine obdita, purpurascens, quibus innascuntur alternatim semper ex adverso ramuli, foliis eadem serie digestis onusti, Thymi genuini foliis penè similibus, subhirsutis, odoratis, mediè quodammodo inter Cunilam & Thymum odoris, acrisculique saporis. Summos ramos verticillatis ambiunt aliquot capitula multis foliolis constantia, inter quæ caliculi, & quibus emergunt suavis purpureas *stipules*, Thymi foliis similes, in quatuor lacinias divisi, quarum infima lator est & repanda, superima etiam lata sed brevior, reliquæ duæ minores, prodeuntibus è medio quinque *staminibus* candidantibus, quorum apices fulci coloris, & medio stylo biisido. E *semine* hac planta nata pusillo, miculius legitiama Thymbream facit, quam etiamnum hodie Cretenses Thymbri & Thyrbi appellant. Ex semine ab Hon. Bello è Creta ad Clusium missa enata est.

Pr. Alpinus hanc plantam Tragoriganum esse contendit, non Thymbra, pro qua sequentem proponit.

5. *Thymbra* Alpin. exort.

Alpin.

Credit in asperis locis Thymo similis, sed ramulis Thymi gracilibus, minoribus, atque tenerioribus; qui tamenque habant alios furculos, graciles, non ex opposito positos, oblique actos, foliis Thymi sed tenuioribus & mollioribus, herboi coloris virecentis, multis ex opposito invicem caules teneros ambientibus. Caulculi vero in summata ferunt *stipules* purpurascetes inter folia spica modo. Exili radice, tenui, longa, lignosæ nictur. Thymo hæc stirps similis est, sed altitudine minor, & eo longè ramulis ferè in orbem expansis latior, ac ad terram depressior. Tota est odorata, odore ad Thymum quadantenus inclitante, nec minus & acri sapore thymum idem odora.

In ciborum condimentis usum habet, & in medicina, non minus ad movendos menses in muliere viret, & urinam. Ejus decoctum plurimum valet in tussitibus ex melle ad excrementa in pulmonibus infarsa extenuanda, detergenda, atque ad spumam faciendam.

Pona in Baldo Italico Satureia: cussidam meminit sine descriptione quam vocat Satureiam Creticam spinolam.

CAP. VII.

De Thymo legitimo.

Θυμὸν vel τὴν τὴν dicitur, quòd adhibeatur iis qui animi deliquium patiuntur ob crassos humores; vel τὴν τὴν dicitur, quòd hoc Vereres in facris quæ igne accenso fiebant primum usi sunt. Alias Grammaticorum conjecturas de ratione & origine nominis vide apud J. Bodæum à Stapel. Comment. in Theophr. hist. lib. 6. c. 2. pag. 566.

Differt à Satureia, cui aliàs similis est, odoris fragrantis, & floribus in oblonga capitella congestis.

Thymus capitatus, qui *Dioscoridis* C. B. *Thymum legitimum capitatum* Park. *Thymum Creticum*, sive *Antiquorum* J. B. *Thymum Creticum* Ger. *The true Thyme of the Ancients*.

Clus.

Suffruxus est Thymum, pedem interdum alius, multis ramis lignosis, tenuibus & candidis præditus, quos per intervalla ambiunt folia, ibi invicem opposita, angusta, tenuia, candicantia, acris gustus, quæ quibusdam locis hyeme decidunt: nam ubicunque sponte nascuntur hanc plantam inveniebant, seu hyeme, seu veris initio, foliis vidiham conspicebant: sed urinque ab exortu & vestigiis foliorum prominebant veluti oblonga capitella, instar eorum quæ in Origano onite sunt, ex telluris foliis viridibus congesta, adeo confertis & numerosis, ut unicuique longiusculum folium appareret. Ipsa capitella cum floribus in planta virente observare non potui; Hispalis autem, ubi maximus est ejus proventus (nam aliud Thymum non norunt) magni ejus jam refecti fasciculi demonstrati sunt, cum ius foliis & longiusculis capitellis suos purpureos flores adhuc retinentibus gratissimi odoris: illo enim in aqua decocto utuntur ad dolia, quibus vinum reservatur eluenda & repurganda: non minoris etiam usus est ad conciliandum odoris gratiam iis vasis quibus condita vive asserviri solent.

Non modò circa Hispalim copiosè nascitur, sed Gadibus etiam, quæ parte insula ponte jungitur Continenti, totâ insuper Bætica in maritimis collibus, Meridici obversis. Nos in *fasciis* propriè Syracusæ Siciliæ urbem invenimus. D. Wheeler in insula Cœryra.

Et in insula Cithara nunc *Cerige* aliam seu speciem, seu varietatem foliis minoribus à primatum nascentibus.

Loquulum Apoplectico postliminio restitutum spiritui Serpylli vidimus. *Idem* ex eodem.

- A. 5. *Serpyllum citratum* Ger. Park. Citri odore J. B. foliis Citri odore C. B. *Aemon Chymic.*

Clus.
Admodum simile est vulgari, in omnibus Europae provinciis occurrenti, crassiora tamen & magis atra habet *folia*, quae tria Citri mali vel Meliophylli odorem referunt, & *capitella* paulo maiora magisque purpurascencia, similibus tamen flocculis praedita; crassiores ramulos, quadrangulos, palmares, per terram fufos, ad singula internodia fibras agentes: *radicem* verò lignolam, multilidam, fibrolamque, numerosos proferentem cauliculos, summam tellure in orbem se spargentes.

Locus. In montosis sed rarius invenitur: in Pannonia mixtum cum vulgari prode, cum eo etiam florens

Serpyllum moschatum. Junio. *Clus.*
Serpyllum moschatum Park. odore praecipue à citrato differt, nec à quoquam praeterea (quod sciam) Botanico memoratur.

- * 6. *Thymum latifolium* Park. Ger. *Serpyllum majus latifolium* C. B. item *Serp. sativum* ejusdem. *forte etiam Serpyllum vulgare majus* ejusdem, & Park.

Minus crectis quam Thymum durius, tenuioribus nec adeo lignosis, humi diffusis & procumbentibus, multoque pluribus luxuriat ramulis: *Folia* molliora, latiora: *Flocculi* ex albo purpurascunt. Hyemes nostras minus reformatur, adeoque diutius in hortis satum durat, quam Thymum vulgare durius; odore & sapore est remissiore.

- * 7. *Serpyllum majus* Park. *vulgare majus* C. B. *Serp. majus flore purpureo* Ger. & aliud candido Cam.

Majus est & erectius Serpyllo vulgari, foliis majoribus, pallidius virentibus, Majoranae æmulis: floribus etiam majoribus purpureis.

- * 8. *Serpyllum latifolium hirsutum* C. B. Park.

C. B. *prod.*

Tota planta ob mollem lanuginem quam pubescit, praefertim caulibus, incana est. *Cauliculus* donatur frequentibus, tenuibus, longis, recurvis, qui *folia* fibrorundis pediculis oblongis donatis cingunt. *Cauliculorum* summis capitula flocculorum purpurascenscentium insident.

- * 9. *Serpyllum angustifolium glabrum* C. B. *Pannonicum Clusii* Park. *angusto folio, odore nucis juglandis, vel nullo* J. B.

Clus.

Angustiora huic *folia* sunt, pauloque longiora [quam vulgari Serpyllo] viridia, glabra, rarius per cauliculos sparsa. *Cauliculi* frequentes, tennes, longi, humi fusi, & subinde ad internodia fibris sese firmantes, oblonga, mollia & velut spicata in summo ferentes *capitella flocculis* vulgari aequalibus referta. *Radix* lignola est, dura, & multifida. Tota planta aut nucis juglandis foliorum odorem quodammodo refert, aut interitum nullo manifesto odore praedita deprehenditur; si folie mutatione an aere variantis afflatu id accidat me laet.

- * 10. *Serpyllum angusto lanugine folio* J. B. *angustifolium hirsutum, vel montanum repens hirsutum* C. B. *Serpylli Pannonicii Clusii varietas altera* Park. *Serpyllum hirsutum* Ger. *cinac.*

Clus.

Late serpit & magnos caespites nonnunquam occupat. Nam licet duram & lignosam habeat *radicem* (ut praecedentia genera,) tennes tamen quos in circuitu spargit *cauliculi* subinde fibras agunt, quae temporis succellu in radices non minus duras & lignosas evadunt quam sit primaria, atque alio deinde fundunt in ambitu cauliculos, *folia* non minus quam proximè praecedentis oblongis, & iis quidem angustioribus, praeditos, incana quodammodo folio non differunt, & similibus flocculis plena sunt. *Semina* in villosis rufescentibus utriculis parva, rotunda, fusci coloris. Tota stirps pineum quodammodo sive resinaceum odorem trita refert & calido gustu est. Hanc speciem pro Serpyllo hirsuto nostrate in Cat. Ang. habuimus, verum nunc diversum arbitramur.

Locus.

Hec duo genera proximè descripta in Ungaria, Austria & Moravia mixtum cum vulgari Serpyllo nascuntur; & eodem tempore, mense videlicet Junio, florent.

Serpyllum longifolium hirsutum *Clus.* in ejus observ. Pannonicis q. Hoc genus foliis hirsutis seu pilosis se in aequalis & incultis viz montis Lupi Junio mense copiose florens observasse scribit D. *Magnol.*

- * 11. *Serpyllum*

- * 11. *Serpyllum folio Thymi* C. B. *Narbonne* Park. *Creticum* Ger. *syvestre*, *Zygis Clusii*, *Thymo vulgari*, *rigidiori simile* J. B.

Clus.

Serpyllum sylvestre, Zygis appellatum, quale Dioscorides describit, observabam. ni fallor, in Castella veteri, iidem locus cum Thymo duriore sive nigro, cui perquam simile est figura, ramis, altitudine & radice: *folia* verò paulo latiora habet quam Thymum, minus odorata, sed gravis nonnihil olentia, utpote quorum odor fit fere inter Abrotanum & Stoechadem medium: in virgibus rem ramulos, qui floribus verticillatis nascuntibus videntur, coloris ex albo purpurascens: quia florum dispositione & odore à Thymo differri penè duntaxat posset. Minor est praeterea ejus acrimonia quam Thymi, quippe quae aliquam adtinctionis admixtum habeat.

Floret cum Thymo duriore, & perpetuo etiam vires.

C A P. X.

De Tragorigano dicto.

Tragoriganum Latine hircinum Origanum sonat; sic dictum non quod hircum oleat, sed quod gratum sit hircis pabulum, ut Onitis asinis. Nicandri Scholiastes ad hunc versum, *τραγοριγανον οντις βοται, οντις αιδωνες οι τραγοι φροντα τραγοριγανον* i.e. in Venerem proclives seu praecipites.

Non videtur differre genere à Thymo vulgari.

- * 1. *Tragoriganum angustifolium* C. B. *Hispanicum* Park. *Tragoriganum Clusii* Ger. *Trag. tenuioribus foliis, flore candido* J. B.

Clus.

Minores sunt huic *foveoli* & candidiores, tenuiora longioraque *folia*, aliquantulum incana, acris gustus: odor minus jucundus quam in Tragorigano primo *Clus.* sive Clinopodio quorundam, *Marichina* cognominato: *flores* etiam verticillati circa summos ramulos nascuntur ex utriculis prodeuntes, majores aliis & galeati, candidi. *Semen* observare non potui. *Radix* priori similis, lignola, dura, multifida.

Solo Valentino agro sponte nascentem & Martio florentem observavit Clusius.

Locus.

- * 2. *Tragoriganum Matthioli* J. B. Park. *Serpyllifolium* C. B. *Trag. Dodonaei* Ger. *quoad iconem.*

Matth.

Hoc genus frequens nasci in Foro-Julienfi agro affirmat Matthiolus, in collibus saxosis & veteribus muns: ei verò tennes tribuit ramulos, *foliis* parvis longiusculis, Serpylli æmulis, stellæ modo dispositis sapore fere Pulegi; *steribor* parvis carnei coloris onulosis à media parte caulis. *Radix* parvam, multis fibris donatam, ejusdem odoris cum foliis.

Difficile est (inquit J. Bauhinus) certo affirmare de qua planta intelligat Matthiolus, nisi nos aliquis Foro-Julienfis doceat, quæ planta apud eos iconi Matthioli respondeat. Matthioli glossatores & patroni nihil certi de hoc Tragorigano scribunt. Lobellii sententia mihi [J. R.] arido, hoc non Tragoriganum sed Calamintha speciem alteram esse Serpylli & Clinopodi figurâ.

3. *Tragoriganum Creticum* C. B. Park. *Trag. Cretense* Ger. *Trag. quibusdam nigris, folio duro, flore purpureo* J. B.

J. B.

Serpyllis fruticat dodrantalibus & longioribus, adverso plerumque ramorum frequentium positi brachiatis, lignosis, rubicundis, quadrangulis, hirsutis: *Folia* ex adverso nascuntur per modica intervalla, oblonga, Satureia foliis quodammodo similia, latiora, magisque rotunda, interitum in hortis nostris & Majoranae foliis non minora, stigmatibus punctata, nigricantia, tactu dura, gustu acris & aromatico, odore suavi; ex quorum finis alia minora folia quoque emittant. *Flores* verticillati, Satureia flores amulantur, ex purpurea pallescentes, nuda hant apiculos exsertentes, *calyculi* hirsutis in quinque aculeos delinquentibus. *Radix* lignola externis rubet, intus alba, ac in furculis aliquot abet, capillaribus fibris donatos.

In Valentino agro sponte nascitur & Martio mense floret, autore Clusio, cui Tragorigani se-Locus.

cundi altera species dicitur. Tragoriganum herba est calida & acris, & ad eadem utilis ad quæ Thymus, Satureia, Hyssopus, *Virex*, minimum, ad pulmonis affectus, Tussim, &c. ad nentes & urinas remorantes; ad crudum ventriculi & ructus acidus, &c.

CAP. XI.

De Polio.

POLIO sic dicitur propter canicem, quæ in capitulis secundum Dioscoridem, at secundum Plinium in foliis apparet: *malis* namque canicem & canum significat.
 Poli ergo nota Characteristica est foliorum & comæ canicis, & tomentosa lanugo quæ obducitur: quoniam Polium ex humilioribus suffruticibus est, foliis oblongis, & in legitimis seu genuinis speciebus circa margines crenatis.

1. *Polium maritimum erectum Monspeliacum* C.B. Ger. *Monspellanum* J.B. *montanum minus* Park. epibeta hujus & sequenti speciei apud Parkins. permixta videntur. *Polyp. apocyn. tain.*

f. R.

Folia angusta, oblonga, denticulata, candida, tomentosa, saporis acris & amari, per ramos dodrantales vel palmares, rotundos, incanos, ex radice lignola paucis fibris donata: *capitula* glomerata, alba, tomentosa, calyculis constant oblongis, è quibus flores emicant hiantes, candidi. Odor totius plantæ gratus [Matthiolo acutus & subgravis].

Locus. In Italia & Gallia Narbonensi in maritimis præcipue copiose provenit: florens æstate. Cultum (inquit J. Bauhinus) multum degenerat, minus candidum evadit; foliisque redduntur latiora.

Vires. Polium cum acre fit & amarum, urinam & menses ciet; Hydriopicos & ictericos juvat; venenatis moribus auxiliatur. Theriacam & Mithridaticam ingreditur.

Omnis generis Poli ramuli in terram depacti, loco præcipue umbroso, sine difficultate radices agunt, ut in aliquot ejus generibus periculum fecit Clusius.

Nos hujus generis ramulum in orto Oxoniensi collectum & in libellum conjectum per triduum in loculis circumgestavimus, tandem Cantabrigiam reverſi in hortulo nostro plantavimus, qui tamen brevi comprehendit & radices egit.

* Lib. 1. c. 21. Sylvius inter medicamenta Antiepileptica secundum locum Polio montano tribuit, ut quod volatili sale abundet. D. Seame.

- * 2. *Polium montanum album* C.B. Ger. *montanum* 1. Clus. *montanum Monspeliacum* Park.

Hoc genus à precedente differt præcipue cauliculis humi sparsis; foliis leviter denticulatis, ut vix nisi diligenter observantibus denticuli appareant; in reliquis cum eo convenit, ut suspicer eandem esse plantam; quamvis icon non conveniat.

3. *Polium 2. albo flore* Clus.

Hoc cauliculis erectis; foliis angustioribus, extrema parte duntaxat denatis; capitulis majoribus longioribusque, laxioribus tamen neque adeo compactis à precedente differt. Quibus non obstantibus C. Bauhinus priori idem specie facit: Nos autem æquo jure utrumque genus maritimo Monspeliaco idem statueremus. Verum autoritas Clusi tanti apud me est, ut nihil temere pronunciare aut definire auserim. Certe icon quam adhibet Clusius, aliique post eum, Polio Monspeliaco nequaquam convenit.

- * 4. *Polium maritimum supinum* Park. *maritimum supinum Venetum* C.B. *montanum purpureum* Ger. *V. purpureo flore* Clus? *candidum tenellum tomentosum flore purpureo* & al. bo J.B.

Clus.

Hoc proffus tenellum est exilibus & dodrantalibus ramulis, humi fuis, multâ lanugine candida tectis, qui subinde ad nodos radices agunt: folia illi sunt medix inter tertium & quartum genus totius stirpis, & floribus tamen, denticulata, valdeque tomentosa, quæ adeo causa est ut in tenellis magnitudinis, breviora tamen, denticulata, valseque tomentosa, quæ adeo causa est ut in tenellis nullâ dentium vestigia conspiciantur nisi à diligenter observantibus: capitella superioribus multis minorâ, totaque tomentosa in quibus flos purpureus.

Varietas. Polium VI. albo flore *Clus.* hujus tantum varietas accidentalis esse videtur; siquidem sola teneris stirpis, & floribus varietas inter hæc duo discrimen facit, autore Clusio. Utrumque enim genus nihil ferè nisi tomentum sunt & odoris suavitatem reliqua genera superant.

Utrumque suis floribus onustum Martio reperiebat Clusius, nec differentiam animadvertisset, nisi floris color diligentius confertendis singulas plantas occasionem præbuisset.

J. Bauhinus Polium Venetum à Calparo fratre & Lio Venetorum altatum ab hoc distinguit, nec immerito, cum tota planta minus candida esset Polio Monspeliaco, foliis paulo latioribus & plus crenatis; comæ etiam magis divulsæ. C. Bauhinus etiam ipse in Phytopinace distinguit hæc duo; at in Pinace, nescio ob quam rationem mutat sententiâ, conjungit.

- * 5. *Polium*

- * 5. *Polium vulbrum majus flore dilutiore* Moris. præl.

Hujus folia Poli lutei vulgaris foliis quàm proximè accedunt quoad magnitudinem, serraturam & canicem. Florem fert majorem dilutius rubrum quàm precedens.

6. *Polium montanum Lavendula folio* C.B. Park. *Polium Lavendula folio, flore albo* Ger. *Alaender-leaved Polyp. montanum.*

Multas ex eadem radice promit virgulas primi generis virgis similes, sed breviores & magis fruticolas, supra terram sparsas; folia in his Libanoticis coronaria foliis fere paria, minora tamen superne virdia, inferne canelcentia, nullis apicibus per oras notata, amari gustus & jucundi quidem odoris, attamen minus grati quam qui in legitimi Poli montani foliis percipitur. Florem extremis ramulis genit copiosum, album, alterius Poli floribus formâ non abhinculem, non tamen spicæ instar crescentem, sed velut in caput congestum: Semen deinde in vasculis exiguum, nigricans. Radix illi dura, lignosa, multifida, multis capillaribus fibris prædita.

In montolis circa Basileam, Genevæ & alibi copiose provenit, nobis observantibus.

Planta hæc minus rectè me judice, ad Polium refertur, cum nec folia ei tomentosa sint, neque circa margines crenata: Idem est judicium & de sequente.

Locus.

- * 7. *Polium montanum repens* C.B. *montanum minimum* Ger. *mont. supinum minimum* Park.

Clus.

Duarum unciarum longitudinem vix superat, exilibus ramulculis, in quibus non minus quàm in superioribus ordine è ex adverso opposita nudumur foliola duriora, breviora & angustiora, non denticulata. Ramulis insident tenui aut quaterni flores albi, superioris [Poli Lavendula foliis] formâ similes sed minores. Hujus semen non observavi. Radix fibrosa est & vivax natali solo. Nulli vero odoris gratia commendabilis est hæc planta. Floret autem seriùs, Junio videlicet.

Nascitur publicâ viâ agro Viennensi.

Neutrum harum postremarum stirpium [hujus & Poli Lavendula foliis] licet sæpius cum suis conscriptis in hortos translatam, unquam cicurare potui, sed consuetio pabulo destituta semper corrumpitur sunt. *Clus.*

Locus.

8. *Polium montanum luteum* C.B. Ger. *montan. vulgare* Park. *Yellow Polyp. apocyn. tain.*

Clus.

Meditæ est inter tertium & quartum genus magnitudinis, minus fruticosum minuscule firmis ramulis quarto, firmioribus autem secundo: nam partim procumbentes eos habet, partim etiam erectiores, omnino incanos, magis etiam quàm tertium: folia autem utroque ampliora, & tota candida: tenelli tamen ramuli capitella sua jam protrudere incipientes cum ipsis foliis flavescentia lanugine obducuntur, perinde ac ipsa integra oblonga capitella, quæ tandem luteum florem proferunt. Semen alis simile.

Florebat natali loco Martio mense, apud Belgas seriùs. Regno Granatensi & Valentino oritur. *Locus.* In ipsis prope Valeniam sylvam D. Magnol invenit.

Ex hujus femine natum est flore modò candido, modò interius flavescente, foris exalido, comæque non minus quàm folia canescente, quod Polium quartum Clusio.

- * 9. *Polium latifolium incanum Creticum* C.B. Park.

C.B.

Totum tomento albo molli tectum est, caules habens pedales, rotundos, in ramos palmares, hinc que in breviores subvillos, quos folia vestunt subtunda, crenata, instar Alines hederule folio aut Chamædrys, crassa, rugola, inferne candida, superne ex viridi flavescentia, quæ masticata penè insipida [in hica planta] & non secus ac si tomentum dentibus conteretur sensum præbent. Flores non vidimus.

Ab Honorio Belli è Creta missum est.

Hæc species ad præcedentem proximè accedere mihi videtur.

Locus.

- * 10. *Polium angustifolium Creticum* C.B. Park. *erectum Creticum, & forè frutescens* Dioscoridis Pona.

In bipedalem ferè altitudinem affurgit, caulibus rectis, duris, terribus, lignosis, foliis obliquis parvis, angustis, oblongis apicibus subtundis, Poli vulgaris similibus, sed minoribus multo, ad margines minimis dentatis. Flores & femina vulgaris Poli [lutei intelligo] Tota planta valde odorata est.

Locus.

In Creta ad maris litora frequens.

- * 11. *Polium*

* 11. *Pelium ment. pumilum tenuifolium Africanum* Park.

Folia hinc angusta, incana, ad singulos geniculos multa : *flores* in summis ramulis parvi, subulati. *Radix* nonnihil lignosa est, ut & tota planta, & aliquantulum odorata. A Boclio circa Tunitum urbem collectum est.

CAP. XII.

De *Teucrio*.

Teucrium à Teucro inventore dictum planta est frutescens, foliis Chamædrys, æmulis floribus galea carentibus. Teucrium statuta sua & magnitudine, foliis latioribus à Chamædrye differt, quicquid foliis galea carentibus convenit.

1. *Teucrium C. B. Teucrium multis* J. B. *majus vulgare* Park. *latifolium* Ger. *Treæ Germander*.

J. B.

Cognatum Chamædryi Teucrium altius fruticat, rectis, lignosis, quadratis, hirsutis *virgulis*, in quibus ex brevibus intervallis *folia* utrinque hirsuta, superius atque virore splendentia, inferioribus nonnihil canescentia : & inferiora quidem formâ & magnitudine Chamædrys spectantur, serrata, est oblongo rotunda, [juveni si terantur odoris. *Clus.*] quæ verò virgularum fastigia ornant ad Horumini *folia* quodammodo accedunt, nequaquam per ambitum incisa, & circa basin latiora in acuminem desinunt. *Flores* porro è foliorum superiorum alis emicant, plures juncti, pediculis latis longis herentes, calice hirsuto canescente, Chamædrys florum formâ, labello quidem longiore demisso, sed cucullo vidui : cujus loco *stamina* luteola exeunt, quo colore flos quoque ipse est pradiatus [*Clusio* ex albo pallecente] *Sapor* herbæ æst acutiusculus cum amarore non ingrato.

In Sicilia & Italia perquam familiare est, & Teucrium, ut facie Chamædryn vulgarem refert, ita eisdem cum ea pollet viribus.

2. *Teucrium Creticum* Clus. Park. J. B. *Creicum incanum* C. B.

Clus.

Perinde ut præcedens in fruticem assurgit, ramis tamen tenuioribus & incanis : *foliis* formâ similibus sed inferius magis incanis, supernè minus virentibus & splendentibus, atque etiam minoribus. *Flores* ex singulis foliorum sinubus prodeunt, utriculis inclusis, quaterni aut seni, floribus Teucrii vulgaris formâ non dispares, nisi paulò minores essent, & colore purpureo. *Semen* rotundum, nigrum. Tota planta odorata est.

Ex semine Cretæ nullo Clusio enatum est.

3. *Teucrium Baticum* Ger. Park. *Baticum Clusii* J. B. *peregrinum folio sinuato* C. B.

Clus.

Humanâ interdum altitudine assurgit, plerumque tamen humilior est, unico stolone minimi digiti crassitudine, candicante cortice obducto, & in aliquot ramos diviso, binos perpetuò oppositos, incanos. *Folia* præcedenti formæ, majora paulò, in ambitu nonnihil sinuata, externâ parte omnino incana, internâ verò ex aro virentia, non tamen splendentia ut in primo genere ; gustu perquam amaro. *Flor* candidus est, labris infernè prominentibus, nullâ galeâ superius imminente, aliquot oblongis staminibus sive villis è medio flore exeuntibus. Perpetuò viret non secus ac vulgare Teucrium.

Locu.

Multis Siciliæ insule in locis invenimus, y.g. propè Syracusas, ubi in insignem altitudinem assurgit, plurimisque virgulis & ramulis dense fruticat ; in insula parva ad promontorium Pachynum, nunc *capo Passaro* dictum ; circa *Puzos* arcem, & alibi. *D. Willughby* nobis ostendit à se inventam cinerem à Neapoli ad Romam. Clusius montibus circa Calpen ad Herculeum fretum, & Beticæ maritimi in sepibus & inter alios frutices inveniebat.

* 4. *Teucrium Alpium inodorum magno flore* C. B. *Alpin. inodorum* Park. item *Teucrium foliis Scorodonia* C. B. ex sententia ejusdem.

C. B. prod.

Radice alba, oblonga & capillacea per terræ superficiem repit. *Cauliculus* aliquot habet lignosos, rufescentes, hirsutos, nonnunquam in alas divisos, semipalmares & in terram reclinatos ; *folia* subrotundis, parvis, quorum maximum nè minimi digiti ungueum adequat, hirsuta, rugosis & crenatis, *folia* Salix sylvestris superioribus formâ respondentibus, cinctos. In canaliculorum summis tibus quasi in spicam congesti, qui magni purpureo cucullo galericulati.

In

In monte majore S. Bernhadi & Angustavalle Helvetiorum oritur. Parkinofius Teucrium foliis Scorodonia C. B. pro una & eadem cum descripta planta habet.

Locu.

5. *Marum Coriufi* J. B. *Tragoriganum latifolium* C. B. *Trag. latifolium* sive *Marum Coriufi* Matthioli Park. *Tragoriganum Lobelii* Ger.

J. B.

Thymidiorisive Mastichinæ instar dense fruticat, lignosis virgulis & incanis, quas vestiant *folia* crebris geniculis Serpylli foliis parva, thymi foliolis majora, subius incana, superius virentia, sapore amaro & acri, odore grato. *Flor* Chamædrys vire floribus par, nec figurâ quoque abluendis, multitudine demisso labello, galeæ locum supplemibus torribus staminibus, calyce quoque Chamædrys pari, villosa, incano.

CAP. XIII.

De *Chamædry*.

Xanthoxylæ, quasi humilis *Quercus*, quia *folia* habet *glan* sive *quæ* divisa Quercui similia, addæ & figurâ unde non alia erenda est hujus generis nota characteristicâ. Parvitate sua præcipue à Teucrio differt ; cujus & nomen etiam participat, nonnullis Teucrion dicta.

1. *Chamædry vulgaris* Park. vulgè vera existimata J. B. minor Ger. minor repens C. B. *Common Germander*.

Reptaticium classis accensenda, radicalis lignosis oblique agit, fibrisque tenuissimis subinde rursus radicator, *virgulis* donata dodrantalibus, rubentibus, lanuginosis : quibus *folia* ex intervallis adnascuntur bina, Quercorum divisa, longitudine unciali & majora, latitudine semunciali, rigida, nervo, fibrifuta, sapore subamaro, subdulci & aromatico. *Flores* in spicam quodammodo exeunt, purpureascentes labello scutellato, alis duabus acutiusculis ad angustam cervicem appositis, supra quas surrecta ceu spicula ; pro galea verò, quâ desistuntur, purpurantia *stamina* surguntur.

In Germania, Gallia & Italia frequens reperitur. In Anglia etiam invenimus non semel, ad spontaneam ambigimus.

Locu.

2. *Chamædry major* Park. *major latifolia* Ger. emac. *major repens* C. B.

Præcipua, nè dicam sola, inter hanc & præcedentem differentia est in statura & partium omnium magnitudine, ideoque J. Bauhinus hanc ab illa non separat : Nobis tamen videatur specie diversa, non accidentibus solum quæ cœli aut soli diversitati, aut etiam cultura debentur.

Tenuum est partium hæc herba : potenter urinam ac sudores movet. Hinc confert in febri-viribus, scorbuto, sanguine coagulato, & imprimis in Arthritide, Ictero & Urina suppressa. *Scrodo*. Addit Matthioli in Pestilentia, lumbicis, capitis morbis frigidis.

Extrinfecis adhibetur in ulceribus serpentibus, in dolore hæmorrhoidum, in auribus vermiculosis, in scabie & pruritu, in catarrhis exsiccandis.

Scribit Vesalius in *Epist. de Chama*, decoctum Chamædrys fuisse commendatum à Medicis Genueñibus Carolo V. Imp. pro perpetuo Podagræ auxilio, factò decocto sive ex vino, sive ex aqua filamentis. Experiat qui volet, inquit Casp. Hofmannus, quise Tragifententiam amplecti ait, Chamædryn idem posse quod Beroniam ; & recte indi decoctis deobstruentibus.

Apud nostrates mulierculis in menses suppressione decoctum ejusdem est creberrimi.

Planta ipsa in agro Cantabrigiensi à vulgo *English Treacle* i.e. Theriaca Anglica dicitur, proculdubio quia Alexipharmaca censetur.

Quidam celebris ob Scrophularum curationem exhibebat decoctionem Chamædrys in Vini albi Lib. 2. ad Lib. 1. consumptionem. Dof. coch. 6. manè & vespere, post mensis spatium : quo non proficiente exhibebat infusionem Roris marini & Lingue cervine ana *M. l.* in vini albi lib. 4. per horas viginti quatuor, & sumebat agar Cochlearia octo bis indies ; quo decocto forebat etiam partes tumentes, quo succelli non traditur. *D. Halpæ MS.* nondum edito.

Pulvis Chamædrys celebratur inter Ægyptios contra febres intermittentes. Alpin. de Medic. Ægyptiorum, p. 146, 147. Laudatur etiam hæc planta in febribus intermittentibus à Montano & Ricciolo. Multi Rustici curant febres Quartanas pulvere Chamædrys sumpto in jusculis per aliquot dies. River. Centur. Observ. IV. Observ. 84. *D. T. R.*

Com. Mediolanensis uxor dolore uteri ingenti examificata, decocto Chamædrys cum jusculo polli parato, solutâ alvo, magnâque bilis ac pituitæ copâ majore integrè convalescit. *D. Sane* ex Observat. Hieron. Reusneri.

* Obs. 101.

3. *Chamædry*

3. *Chamaedrys spinosa* C. B. J. B. *spinosa* Cretica Park. An *Scordium spinosum* odoratum Cornuti?

C. B.

Planta est palmaris & sesquipalmaris, rarissime cubitalis, molli lanugine incana & hirsuta, Caulis quadratis, geniculatis, virgulis hinc inde sparsis: foliis oblongis subrotundis, aliquibus laciniatis, at plerisque leviter serratis, summis tamen integris: flores ex caliculis lanuginosis Chamaedryos formâ, ex havo nuscitantes, & foliorum alis prodeunt, unde & aculei bini, aliquando plures, modò breviores, modò longiores exurgunt: aliquando ex geniculis unum virgultum prodir, cujus summitati spina subtilissima insidet. Semen rotundum, subnigrum, caliculis inclulum floribus succedit.

L. C. B.

Patavio ex horto Bembiano accepit descriptionis Autor C. Bauhinus. Huic idem nobis videtur *Scordium spinosum* odoratum Cornuti. Quod in ficcis & arenosis Hispaniae montibus sponte nasci se accepisse scribit: verum ramulos lenta pinguedine obritos ei attribuit; folia suprema in summis cymis adeo parva, vix ut adaequant Serpylli nostratis folia: filiculis albidis, tribus tenuibus filamentis ab intimo calyce ortis donatis; Saporem victum, odore insigni fragrantia commendabilem ut ferè Ocymo parem gratiam obtineat: radicem oblongam, tenuibus fibratam capillamentis.

* 4. *Chamaedrys arborea Aegyptiaca* C. B. *Chamaedrys arborea* in insula Corcyra Alp.

L. C. B.

Ad cubitos duos exurgit, foliis duplo aut triplo quàm in Italica majoribus.

Chamaedrys Austriaca foliis tenuissimè laciniatis C. B.

Item,

Chamaedrys Hispanica foliis tenuissimè divisis ejusdem.

In Prodomo descriptæ non pertinent ad hoc genus, sed potius ad Chamaedryas spurias.

5. *Chamaedrys laciniata* foliis Park. Lob. *Chamaedrys femina* Ger. *Batrys Chamaedryoides* C. B. Bot. verticillata J. B. *Jagged-leaved Germander*.

Radix ei parva alba, fibras emittens majusculas tenuissimis filamentis capillatas. Caulis inde exsurgit plerumque unicus, interdum plures, quadrati, hirsuti, rubentes, infirmi & vix se sustinentes, pedali interdum longitudine, foliis vestiti per intervalla ex adverso binis, pediculis longis hirsutis in-nitentibus. Folia ipla supina parte obscurius viridia sunt, rugosa, obtusa, profunde divisa in aliquot segmentorum paria, hinc inde sibi mutuò respondentia. Flores ex alis foliorum orti, verticillatim caulem ambiunt, pediculis longiusculis hirsutis infidentes, è calice oblongo, purpureo, caulem ambiunt, galeæ autem locum obtinent istamina & stylus: labium integrum dependet, media sui parte album, saturatioribus punctis & lineis striatum, duo sapius obtinens laciniarum paria.

L. C. B. & J. B. p. 1.

Junio floret. In Germaniæ agris sterilibus & circa Genevam passim reperitur.

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

De Plantis verticillatis Herbaceis, quarum superficies non perennant aut saltem non lignescunt.

Plantæ verticillatæ Herbaceæ, hoc est, quarum caules non perennant, sunt vel floribus

Quadrupartitis aut quinquepartitis, vix labiatis, tubo brevi; foliis

Integris, odore

{ Suavi, radice reptatrice; MENTHA.

{ Nullo manifesto, aquatica; MARRUBIUM aquaticum.

{ Laciniatis, venosis; VERBENA.

Galeatis & labiatis, seu utrinque labiatis, tubo productiore

In capitula squamosa congestis, in summis caulibus & ramulis, squamis

{ Majoribus glabris, cum reliqua planta valde tomentosa sit & incana; DICTAMNUS Creticus; Minoribus,

{ Elatior, minus odorata, radice perenni; ORIGANUM.

{ Humilior & minor odoratissima, MAJORANA, AMARACUS.

In spicas dispositis

{ Rariores, è verticillis paulò à se invicem remotioribus compositas, odore

{ Suavi Citri aut Caryophylli, foliis Amaraci; OCYMMUM.

{ Minus grato, foliis

{ Rugosis, floribus hiantibus, HORMINUM.

{ Urtice æmulis, odore fetido; GALEOPSIS.

{ Denflores & habitiores, verticillis proxime adnotis, foliis

{ Incanis, Urtice foliorum æmulis, odore Menthe; NEPETA.

{ Virentibus,

{ Elatior, folio crenato; BETONICA.

{ Humilior, folio circum oras æquali; PRUNELLA.

Ad caulium nodos è foliorum alis exsurgentibus,

{ Scissilibus, pediculis brevibus aut nullis, verticillis

{ Dense stipatis, multis floribus congestis

{ Elatior, odore gravi, foliis incanis acutis; STACHYS Fuch.

{ Humiliores, foliis

{ Incanis serratis, odore vehementiore; MARRUBIUM.

{ Viridioribus Origan aut Ocimi, odore remissione; CLINOPodium vulgare.

{ Minoribus & minus densis,

Folius urticae, odore fetido; LAMIUM.

Calice peramplo, patulo, calathoides; MOLLICA.

Flagellis reptatricibus, foliis subrotundis crenatis, florum galeis reflexis; *Holera* TERRESTRIS.

Floribus in singulis foliorum alis fingulis, calice crepidae aut calceamenti calcaneum imitante, *Lysimachia* GALERICULATA, *Calisda*, &c.

Pediculis immitibus,

Oblongis, flocculis plures sparsos sustinentibus, foliis & odore Menthe: CALAMIN-
THA.

Brevibus flores multos confertos gestantibus,

Folius atrovirentibus, Calaminthae majoribus, odore Citri: MELISSA.

Folius & odore Lamii: MARRUBIUM NIGRUM.

Galea carentibus, lobiatis, foliis,

Facie & odore pinis, foliis trifidis: CHAMÆPITYS.

Folius Allii odorem spirantibus,

Elatior, Salviafolia, floribus spicatis, sylvatica: SCORODONIA.

Humilior, reptatrix, palustris, foliis & facie Chamædrys vulgaris: SCOR-
DIUM.

Inodoris, duorum generum caulibus, aliis erectis, qui flores sustinent, aliis fu-
pulis & rependibus, floribus spicatis: BUGULA.

CAP. I.

De Mentha.

MENTHAM à Græca voce Μέντα dictam esse haud dubium est. Μέντα autem *μνδ-ά* *μνδ-ά* deducunt Grammatici, quod purgationes feminarum inhibeat, vel quod fe-
men copiosius ejus est minuat & taceat.

*Mentham Plutonis pellicem à Proserpina (ut solent pellices semper odisse uxores) in horten-
sem Mentham transformata fuisse narrent potius fabula, æterna in æternâ plantâ hominis monumentum.
Quam vocem Romani magis amantes, quia in ea male habite ob amorem puellæ memoria servaretur, unâ
tantum aut alterâ mutata literâ Græcorum Menthem Mentham suam fecerunt. Marcellus Virg.*

Dalechamptio Μέντα Græcis dicitur *μνδ-ά* & *μνδ-ά* à stercoreis fœtore per Antiphrasin, quod minime fœ-
tida sit. Verum Erymologias illas per Antiphrasin mento rejicit & expodit Vossius. Nonnulli
μνδ-ά interpretantur languinem mulcosamque pubem humentibus & putrescentibus pene cunctis
subsidio aperiti obduli solitam, qualem cernere est in oletis & sterquilinis: cui non abissimis tenera
illa hirsuties que in Mentha agrestis, sed præcipue Calamintha visitur.

Note Menthe Characteristice sunt. Flos quadrifartus, galea & labello à segmentis lateralibus
vix discernendis; odor suavis, unde & Græcis *ιδιω-α* dicitur; radicibus vel flagellis repere.

- A 1. *Calamintha aquatica* Ger. emac. *arvensis verticillata* C. B. *Mentha arven. verticillata*
hirsuta J. B. *arv. vert. sive aquatica* Belgarum *Labello* Park. *Water-Calamint*
with whorled cotenets.

Radicebus reptantibus se longè latèque propagat; *caulibus* quadratis, alba lanugine villosis, peda-
libus aut altioribus, ramosis. *Folia* aduersa Clinopodi vulgaris aut Calaminthæ magnitudine & figura,
& pari modo per ambitum leniter serrata sunt, odore gravi Calaminthæ, sapore acrisculo non in-
ruiati, utrinque hirsuta, & ferè incana. *Flores* verticillati, *Menthe* Sisymbria minores, dilute ru-
bentes, & in album propemodum pallentes, [purpureo-cerulei pallidi] monopetali, in quatuor fe-
gmenta ad margines divisi, superiore quæ pro galea est in summo bifido.

Menthe hujus duas species seu varietates observavimus, alteram floribus majoribus, præter stylum
quatuor intus flaminibus cum apicibus suis instructis, alteram floribus minoribus absque flaminibus ex-
stantibus.

In locis humidis & ubi per hyemem aqua stagnant. Post mediam æstatem floret.

- A 2. *Mentha verticillata minor, acuta, non crispata, odore Ocimi* J. B. *Mentha fusca sive vulgaris*
Park. ut patet M. cardiaca Ger. *sicd apert.* *M. hortensis verticillata*, Ocymi odore C. B.

Minus hirsuta est quàm præcedens, imò adde brevi lanugine obdita, ut minis curiosi eam contem-
planti omnino glabra videatur. *Radici* multiplex reptatus illi cum aliis communis est. *Caulis* cubitali
altitudine surgunt, quadrati, rigidi, rubentes. *Folia* (inquit J. Bauhinus) primum Ocimo medio familia
quæ

que in caulibus superiora longiora sunt, acutiora & obscurius viridia quàm Calaminthæ aquatice di-
ctæ, longioribus & ventrioribus denticulis incitis, ut ad Menthe Romanæ folia accedant. *Verticil-
læ* dicti duobus flocculorum fasciculis unico hinc inde communi pediculo eoque oblongo ex albis
flosculum enato infidentibus constant, quo à Calaminthæ prædicta, cui flocculi in ipsis foliorum aliis
sedent differt. Flocculorum color quàm in illa pallidior, tubi longiores, magnitudo quatenus aperi-
untur media inter majores & minores illius. Scammina in singulis flocculis quatuor extant & stylus
quàm in illis longior.

A reliquis Menthe speciebus (J. Bauhini verba sunt) conspicuum suavissimi odoris Ocimi, fapo-
rifque Melissæ discrimen hanc facili displicet.

Vidimus aliquoties extra hortos, nescio an sponte enatam, an ex hortorum rejectamentis.

Locat.

3. *Mentha crispata verticillata* C. B. *crispata verticillata, folio rotundiore* J. B. *crispata* Park. *Sativa*
rubra Ger. *quædam iconem*.

J. B.

Reptatrix *radix* huic cum reliquis speciebus communis est; necnon *caules* quadrati, qui huic cu-
brosos binos altitudine superant, rigidi, recti, propter terram purpureascentis, hirsuti, multis aliis con-
cavi. *Folia* odorata ex ramorum & caulium geniculis enascuntur, atrovirentia, subrotunda, rugo-
sa, crispata, per ambitum serrata, glabra aut minutim hirsuta. *Flores* è foliorum aliis verticillati,
Pulegi, in caruncula languentes.

Quam speciem Menthe hoc nomine intelligant nobis non certò constat.

4. *Mentha spicata rotundifolia crispata* J. B. *rotundifolia spicata* C. B. *cruciata sive crispata*
Ger. cruciata Park. *Spiked curled apert* & *Crossed apert*.

J. B.

Facies rotundifoliae crispæ spicatae qualis verticillatæ: *radices* reptantes se propagantes; *caules* qua-
drati, hirsuti, infima parte subrubentes: *folia* è geniculis aduersa, crispata, rugosa, vix hirsuta, serr-
rata, ad Verticillatam odore & sapore accedentes: at in apice multum diversis, licet singulo-
rum *flosculorum* non alius sit vultus aut color: siquidem in spicas unciales & sextantes digesti sunt.
Non minus ignota est nobis hæc quàm præcedens.

5. *Mentha crispata Danica aut Germanica speciosa* Park. *Spiked curled German apert*.

Park.

Radicebus reptatricibus cum aliis sui generis convenit. *Caulis* erigit proceros, ab imo statim ra-
mosos, foliis cinctos amplis, latis & subrotundis, ad margines altius incitis, sinuatis, & veluti crispis,
inferioribus præcipue, nam quæ superiorum caulibus partem occupant minus alpe lecta & laciniata sunt,
paulo profundioribus tantum denticulis quàm præcedens serrata. *Flores* in apice aliquanto grandio-
re, habitiores & rotundiores quàm illis compacti, pallide purpurei. Odor plantæ non ingratus,
minis tamen acer & vehemens quàm supra scripturum.

Hanc Londino acceptam in horto nostro Cantabrigie coluimus.

Ipsæ observari simplex decoctum Menthe crispæ (nescio an de hac specie an de præcedentium *Veris*
duorum utralibet intelligat) in sanguinis motum circularem suffocasse, ut ne illius quidem gutta è
pede stillaret, quamvis scalpellum myrtiformem ter vel quater latus profundè in vasis pedis maxime
conspicuis adegisset chirurgus tolerantissimus. S. Pauli Quadr. Botan. Class. 1. p. 199. Patràrat pediluvium
famula prius ex aqua in quam iniecerat fasciculos aliquot Menthe. Hoc pediluvium Domina usâ
est. Forè non causam pro causa habuit. S. Paulus: nobis enim non verisimile videtur Mentham talem
effectum habere. Ex excerptis D. Edwardi Hulse.

6. *Menthastrum spicatum cultum, folio rotundiore rugoso* J. B. *Mentha rotundifolia spicata altera* C. B.
Menthastrum hortense, sive Mentha sylv. Park. *Mentha cardiaca* Ger. ex *Sententia Johnsoni*,
verum icon non respondet. Manuerec *Doesemini*.

J. B.

In hortis colitur, odioso reptatu tandem hortulanis parum gratum. *Caulibus* pluribus quàm Men-
thæ crispæ spicatae, nigrioribus, hirsutis & mollioribus quàm Menthe crispæ verticillatæ. *Flores* spi-
catim digesti, minimi. Odor gratus.

Hæc planta cultura folium differe videtur à Mentha vulgaris spontaneo, ut rectè opinatur Par-
kinsonius: quod & ipsi J. Bauhinus titulo suo indicare & concedere videtur.

Hujus varietas est,

Menthastrum spicatum folio crispato rotundiore, colore partim albo partim cinereo & virente J. B. *Men-
tastrum nivesum Anglicana* Ger. *Mentha spicata folio variegato* C. B.

Quæ foliis in eadem planta minè ludit, modò totis candidis, molò ex albo in herbicum languen-
tibus, aliis dimidiis parte albis, altera viridibus, aliis utroque hoc colore variegat maculosis.

In hortis frequentissimum est. Nos Cantabrigiæ coluimus.

Locat.

- A. 7. *Menthastrum folio rugoso rotundiorne spontaneum, flore spicato, odore gravi* J.B. *Menthastrum* Ger. desler. *Mentha sylvestris rotundiorne folio* C.B. *Hofe mint* oꝝ *round-leaved wild Mint*.

Carol.

Caules erigit cubitales, quadrangulares & hirsutos: *Folia* ex intervallis longitudine breviora [imò breviora] latitudine autem unciam tertia aut quarta parte excedentia, rugula, atque lanuginosa pube obducta: Ramulos supra medium caulis & foliorum finem producit, vere & aestate numerosius unda, *herbaria*, in candido rubentibus & humentibus, denticulatis calicibus infidentibus, & positi quandam spicem imaginem referentibus, circumdati: quibus exiguum nigricumque *foemur* succedit. *Radice* mitius multis capillamentis fibrata, laterales viciales propagionis causa in terra spargente & perennit. Saporem habet amarum, acrem & adstringentem; odorem verò gravem & acrem, latvā Mentha multo cum observari in prato quodam, aquoso loco, propè *Faulkbeurn-hall* in Essexia copiosius: item juxta fluvium propè *Lidbrook* vicum, non longè à *Rosse* oppido in Herefordia Com. & alibi. Provenit etiam sponte in Gallia & Germania, plurimis in locis. Aquas plerumque scaturit.

Luc.

8. *Mentha angustifolia spicata* C.B. *Ment. spicata folio longiore, acuto, glabro nigriori* J.B. *Mentha Romana* Ger. *Romana angustifolia, fove Carduac Park. Spicat-mint* oꝝ *Hart-mint*.

J.B.

Non focus ea alix Mentha radicum longo reptatu subinde fibris dimissis se promovet; calibus bicubitalibus subrubentibus, quadratis: ex quorum nois per certa intervalla gemini adversarii rami exiunt, ita ut inferiores semper cum superiore cruceformis sit positus; qualis & foliorum est alternatio, ita ut calibus quàm in ramis [Hic foliorum situs omnibus verticillatis plantis communis, quavis non ita conspicuus & vilis statim obvisus in plenisque.] Sunt ea verò oblonga, acuta, atrovirentia, minimùm hirsuta, per ambitum serrata. *Florum* autem pusillorum exalbidorum, punctulis rubentibus guttatorum verticilli longiuscula serie spicam efficiunt.

Vire.

Mentha utilis præcipuus est in Ventriculi imbecillitate, cruditate, singultu, vomitu, flatibus, ardore, hepatis obstructione, intestinorum dolore, capitis vertigine. Menles & album mulierum profusum efficitur compellit. Extinctus duritiam mammarum lactisque coagulationem tollit, achoros sanat. *Scroba*. *Mentha* folia lacti immerfa coagulari & illud in calcem coare non permittunt. *Trag.* Quin & in ventriculo lac coagulari non patitur. Quare (inquit Casp. Hofmannus) lactem illum debent qui vel coguntur crebris ut lacte, vel aliud alimentum non habent. *Virem* hic in ventriculo recipimus, si bene se habeat, rit & ex ordine nature coagulari debet, adeoque in quibus ventriculus sanus & rectè dispositus est, non opus est ut queratur quæ coagulationem impediunt; sed ita duntaxat quibus infirmis, aut nimio acido caret, ad coagulationem moderandam. Quamvis enim lac in ventriculo receptum initio coagulatur; coagulum tamen hoc antequam in intestina descendit, iterum in liquidum dissolvitur: quod si densius & durius sit, non ita facile fiet.

Herba succus equive aqua distillata ad vomitum reprimendum usus sunt creberrimi. R aq. j. semel atque iterum; enormes sistit vomitus. *Horvian.*

Eadem aqua distill. mulierculis usatissima est ad tormina ventris in infantibus compescenda. Turnero autore, odor Mentha cerebrum roborat, memoriam conservat & augeat.

Contraria videntur tradere autores de vi Venerem stimulantem, Venericæque infirmia & exonerogis impediende.

Nostrates Mentham Pils & Fabis incoquere solent ad eorundem stantientiam corrigendam. Ex Mentha herba sicca, additis aequalibus Rutæ partibus & tantillo sem. Carvi, omnibus convenienter in aceto Cerevitæ coctis paratur Cataplasma, quod mirrihæ lac coagulatum manimarum resolvit primum, dein omnino generationem lactis prohibet: quo promiscue puerperæ felici succos fu utuntur. *Simos Paulus*. Ex excerptis D. Eder. *Hulse*.

Ad anorexiā, Elxir Mentha cum spiritu proprio per infusionem paratum, addito paucio Saccaro est egregium. D. *Hulse* ex Ettmulleri praxi.

- A. 9. *Menthastrum spicatum folio longiore candicante* J.B. *Mentha sylv. folio longiore* C.B.

J.B.

Duos cubitos alta est, aliquando procerior: radices geniculatis, reptantibus, fibratis. *Caules* item quadrati sunt, non hirsuti: quorum geniculis apposita folia oblonga, acuminata, per ambitum serrata, molli lanugine canescentia, magis tamen infima quam suprema parte, odore satis grato, minus multo vehementi quam Mentha lativæ spicata aut verticillatæ, sapore item simili sed remissiore. *Flores* ex rubore in album pallescunt.

Invenimus hanc in prato quodam propè Florentiam Italix urbem. Ad *Burswell* rivulum in Lincolnia Angliæ nascentem observavit D. Martinus Lister amicus noster summus. Nullam provinciam (inquit Clusius) adire memini, in qua non conliperim Mentham sylv. five Menthastrum sponte secundum aquas & rigus locis nascentem. Parkinson autem hujus non meminisse, aut cum Mentha vulgaris folio rotundiorne miscet.

- * 10. *Mentha sylvestris longioribus, nigrioribus & minus incanis foliis* C.B. *Menthastrum folio longiore* Park.

Trk.

Perfinit el Menthastrum vulgari rotundifolio, sed folia nigriora, longiora, minùque incana & hirsuta: flos item spicatus.

In

In agro Frisio fecus Campen & Zwollam oritur.

Luc.

- * 11. *Menthastrum aquaticum genu hirsutum spica latiore* J.B. *Mentha palustris folio oblongo* C.B. *Menthastrum minus* Ger. emac. *Menthastrum hirsutum* Park.

J.B.

Quadratos promit *caules*, duum vel triam cubitorum altitudine, hirsutos: *Folia* Mentha spicata folio acuto, vel Menthastrum albi, oblonga, serrata, lanugine multà subus canescentia, minus tamen quam Menthastrum vulgaris rotundiorne folio, vel candido, sapore insigniter acri fervidiorque odore fere Silymbrii five Menthae aquaticæ rubræ. Caulum scapus trifariam partitur, totidemque gent velut spicas latiusculas [non angustas ut in Mentha & Menthastrum spicatis] non multo uncia longiores, in quibus flores subpurpurei, quæquepartiti, ex calicibus hirsutis, striatis, rubentibus, in apices quinque filis. *Radice* est repicante.

- A. 12. *Mentha aquatica fove Silymbrium* J.B. Ger. emac. *Ment. aquatica rubra* Park. *rotundifolia palustris fove aquatica major* C.B. *Water-Mint*.

Humidioris foli amafia, ex radice reptatrice, crebris fibris donata caules aliquot emittit, quadratos, hirsutos, tenues, aut intrus concavos, aut fungos medullâ farctos. *Folia* ex articulis (qui non admodum crebri sunt) Menthae crispæ verticillatæ paria, minimè tamen crispâ, quamquam perinde ut illa per ambitum serrata, pediculis brevibus harentia, odore vehementi Pulegii, colore ex nigro-rubente, non rarò tamen viridia. *Flores* in summis caulibus in capitula crassiora, subrotunda congesti, infra quæ unus plerumque florum verticillus, è duobus glomerulis flosculorum, singulis pediculo communi è foliorum alis egressis, compositus. Flores autem dilutè purpurâ rubescunt, in quatuor lacinias secti, quarum superior quæ galæ locum occupat bifida, flammulis quatuor emicantibus flori concoloribus, apicibus laturationibus capiteis, J. Bauhino rubellis.

Passim secundum rivos, & in humidioribus provenit. Hujus aliam proponit speciem J. Bauhinus titulo

- * 13. *Mentha aquatica fove Silymbii hirsuti*.

Cui non solum caules quadrati & folia sed etiam ipsi florum calyces densâ lanugine pubescunt, adeo ut canescant: folia uncialis & scesculalis, subrotunda, per ambitum obiter serrata: è quorum finis prodeunt pediculi *Flores* sustinent conglomeratos verius quam spicatos. Hanc nondum vidimus, nec scimus an specie differat à præcedente, an accidentibus tantum variat.

Mentha rotundifolia palustris minor, fove flore globoso C.B. *Menthastrum rotundifolium minus* Park. item, *Mentha aquatica fove palustris minor* ejusdem, p. 1243.

C A P. II.

De Pulegio quod pro Mentha specie habemus.

Pulegium ita dictum creditur, quod ejus flos recens incensum pulices necet odore: *Babyn* Græcis quasi balans herba, quia gustatum à pecore cum floret, acri sapore balani is extorquet.

Parvitate sua, florum densis verticillis, sapore & odore acriore à Mentha differt.

- A. 1. *Pulegium* J.B. *vulgare* Park. *regium* Ger. *latifolium* C.B. *Penny-royal* oꝝ *Budding-grass*.

J.B.

Importuno reptatu quacunque terram attingit è caulium quadratorum, hirsutorum, dodrantalium geniculis densissimis fibris radicatam luxuriant, longè lætæque subiectum solum opacans. *Foliorum* ex articulis est exoritur ad Origani folia acedentium, odore cum fuvitate gravi, sapore fervido. Quoadipartitionum florum verticilli purpurascetes, brevibus intervallis, longâ spicataque serie caules & ramos coronant, subiecta utique foliorum conjugatione una.

Gaudet locis palustribus & aquis ubi per hyssem aqua stagnant.

Majorum hujus speciem proponit Parkinsonus, quæ non alia in re quàm magnitudine sua & caulis erectioribus à præcedente differt. Hanc in Essexia Angliæ viarum marginibus copiosius quam alibi inveniri tradit. Nobis quamvis Essexiæ incolis nondum vila est, neque spontanea, neque culta.

2. *Pulegium densis furculis* Park.

Surculis crebrioribus, folia minoribus & densius dispositis à præcedente differt, cetera ei similis. Aliubi in Anglia spontaneam inventam fuisse & in hortis translatam scribit Parkinsonus, penes quem fides esto.

Z. 2

* 2. *Pule-*

Luc.

Variet.

Major.

- * 3. *Pulegium* mai Ger. mai Plinii J. B. mai flore albo Park. latifolium alterum C. B. *Whale* or *upright Penny-royal*.

J. B.

Folia, ut vulgare, *Silymbii* est, aut *Origani*, toto *caule* ex intervallis cum floribus verticillos alternos plane modo conflantibus: vires, odor proflus eadem. *Caulium* est erectioribus, pedalem interdum altitudinem excedentibus: *floribus* albis.

Locut.

In via qui Rivolet Taurinum nunc ad agrorum margines observavit Matthiolus.
In insula Corcora observavit D. *Georg. Wheeler* *Pulegium* speciem erecto caule, folio lato inaequaliter hirsuto: quae tamen diversa videtur à Matthiolina; utraque autem pariter nobis incognita est.

4. *Pulegium Virginianum* nonnullis, aliis *Serpentaria* aut *Calubrina Virginiana*. *Virginian* *Snake-herb*.

Huius flores aut semina non vidimus. Caules autem & folia *Pulegium Cervinum* dictum imitantur.

5. *Pulegium angustifolium* Ger. C. B. *angustifolium* seu *cervinum* Lob. Park. *cervinum angustifolium* J. B. *Hart Penny-royal*.

J. B.

Frequenter proferunt *virgata*, teretes, tenues, subribentes, geniculatas, pedem longas & majores, modice erectas: *Folia* Satureia, nonnunquam tantillum dentata, odore efficaci vulgaris *Pulegii*, sapore fervido & mordaci. *Florum* verticillati globuli cis virgultorum fastigia ad nodos oriuntur, colore dilute ceruleo, quorum singuli quatuor foliis constant, è quibus *stamina* exeunt floribus concoloria. *Radix* adulator lignosa, multis tenerioribus albicantibus *Gratiolae* radicem asparagus aucta, fibras summo caespite vagantes promittit.

Locut.

Primò ad Rhodanum fluvium juxta antiquum pontem Romanum S. Spiritus dictum observatum; postea circa Montepellum in humilibus.

Ver.

Hoc etiam magna vulgaris *Pulegii* copia suppetere, Pharmacopoeis Regii & Montepellensibus Professores accipitum imperabant, (inquit Lobelius) quòd viribus, sapore & odore multo quam alterius gratioribus, vehementioribus & probatioribus esse dixerint.

- * 6. *Pulegium foliis Nummulariae* C. B. Park.

C. B. prod.

Huius ramulum tenuem, palmarem, ex horto Patavino allatum, quasi geniculatum folia tenuia, instar Nummulariae rotunda, sed sexuplo minora pedicellis donata, cingebant, & floribus ex albo ceruleis caulem verticillatim ambientibus subsciebantur.

Hoc odore vulgari multo est gravior.

- * 7. *Pulegium tomentosum minimum* Bocconi.

A vulgare *Pulegio* nihil discrepat nisi parvitate, & foliis longioribus atque lanuginosis. Plantula cum hoc ad dimidium palmum non accedit.

Ver.

In pratis non longè à *Corleone* in Sicilia invenit P. Bocconi.
Pulegium, cum revera *Menthae* species sit, indem etiam viribus quibus & *Mentha* pollere virisimile est. Acris tamen *Mentha* est, & prompte efficacius, partium tenuium. *Ulus* praecip. in mentibus ciondis, fluore albo, furtu ejcicndo. Confert hepaticis ac pulmoniacis nausam & tormina ventris dicitur, calculum & urinam pellit, ictero ac hydropi medetur. Extrinfecus prodest capiti, sonnum arceat, vertiginem dicitur, doloribus arthriticis convenit, dentes abstergit, pruritum cutis curat. *Scheda*.

Succus huius herbae cochlearis unitus mensura pueris exhibitus efficacissimum est remedium ad tussim illam clamorantem seu convulsivam nostratibus *The Chin-rough* dictam, aliis catarrhum ferinum quae teneram aetatem plurimum infestare solet.

Huius notitia D. Boyle acceptam refero, qui ad profigiendum hoc Symptoma inter alia medicamenta primas ei tribuit, nec immerito, ut experientia nobis compertum est. D. Hulse.

Nostratis botulis creore diftensis *Pulegium* concilium immiscere & incoquere solent; unde & *Pudding-grass* vocant.

Ad raucedinem, R. Decock. *Pulegium* dulcorat. *ivi*. iturus cubitum, & sanaberis. *Chesteau* ex *libro Arcanorum*. Ex annotatis D. Hulse.

Reccens sacculis inclulum, & in lecto possum pulices efficaciter abigit: sed intra spatium septimanae sacculi sunt renovandi. D. Palmer nobis communicavit.

CAP.

CAP. III.

De *Marrubio aquatico*.

Marrubium J. Bodae à Stapel dictum putatur, quòd marcescentibus & tabescentibus profuit, vel quòd folia marcidia & squalentia sint, quasi rubiginie exela forent. Utrunque Elymon ineptum. Ceterum Marrubium Latini vocem esse, non Graecae originis inde demonstratur, quòd & secundum sine aspiratione scriptum ubique legitur. Foliis rugosis, ad basin laciniatis, & odoris carentibus à *Mentha* distinguitur.

- A. 1. *Marrubium aquaticum* Ger. enac. aq. *vulgare* Park. *aquaticum quorundam* J. B. *palustre glabrum* C. B. *Water-Horseround*.

Radix est repetrice *caules* una exurgunt numerosi, selquicubitalis, quadrati, hirsuti, concavi, ramoti. *Folia* in caulis per intervalla ex adverso bina glabra, valde rugola, pallide virentia, longa & modicè lata, in acumen desinentia pediculis priva, interiora laciniata, praecipue verius basin quam cauli adherent, superiora ponis dentata. *Flora* ad genicula in verticillos dispositi, galeati quodammodo, parvi, albi, breves, in quatuor segmenta obtusiora divisi, intus purpureis notulis picti & calice brevi in quatuor aut quinque segmenta partito exeunt. Singuli calices vel immediatè adnascuntur cauli, vel suis quique pediculis. *Semina* exigua, quatuor in unoquoque calice.

Locut.

In aquosis & ad rivulos passim & copiose oritur.

2. *Marrubium palustre hirsutum tenuis laciniatum* C. B. *aquaticum alterum* Park.

C. B. prod.

Folia hirsutis, incanis & alperis. Scabiofo montanae calidarum regionum modo, ad costam mediam in plures oblongas, angustas, acuminatas & crenatas lacinias divisus à precedente differt.

In pratis & humidis fossis juxta sylulam antri Frontignanensis viâ Miravalis plurimum oritur. *Locut.*
Botan. Monsp.

CAP. IV.

De *Verbena*.

Verbena, *IsisBerba*, Grammaticis quasi herbera, qua quilibet herbam in sacris usitatum significat. *Verbena*, autore Plinio, quòd ad Jovis mensam verendam praeparandimve ad sacrificium adhiberetur. Vide Plin. lib. 22. cap. 2. & lib. 25. cap. 9.

Heribotane five herba sacra dicitur, quia, autore Dioscoride, in lustrationibus suspensa alligative felcem habeat usum. Adco autem usitata erat haec herba in sacris apud Ethnicos, ut ejus nomen (ut diximus) uti solebant ad quambet herbam in sacris usilem significandam; ut unanimiter cum Servio testantur omnes Critici & Grammatici.

Plantam hanc ob notas genericas communes, minimum folia in caulis ex adverso bina & semina ad singulos flores quaterna, necnon flores monoepalos, *Menthae* æmulos, ad verticillatas retulimus.

A congeneribus differt foliis rugosis, laciniatis & floribus in spicis longissimis angustis, nullis intermixtis foliis.

- A. 1. *Verbena vulgaris* J. B. mai seu recta & *vulgaris* Park. *communis cerulea flora* C. B. *communis* Ger. *Verbain*.

J. B.

E radice minimo digito tenuiore, fibrosa & submara plures emergunt *caules*, cubitales & altiores, quadrati, solidi, brevi lanugine subhirsuti, & subinde purpurascetes, ramoli. *Folia* in caulis per intervalla ex adverso bina, brevi tadem & vix conspicua lanugine utrinque hirsuta, rugola, profunde laciniata, divisiurà quodammodo foliorum *Quercus*, intus duas incisuris profundioribus, colore saturatiore superius quam inferius virentia. Ex alis foliorum & in lumentate caulis *floribus* in longas spicas digesti, dilute corulei (ex pallido purpurascetes *J. B.*) exigui, quinquepartiti in Verticillatis, & calice in ala folioli paterigii levis exeunt. Singulis autem foliulis succedunt in calice quatuor *semina* longuicula, simul juncta, ut in Verticillatis, quibus omnino accedenda est haec planta. Duo superiora foliuli cujusque segmenta galeae vicem obtinent.

Locut.

In arenis & campis. *Ætate* floret.

Thesmetes & *IsisBerba* Graecis dicitur.

* 2. *Ver.*

Nota Majorana seu Origanum sunt flores in capitula squamola congesti in summis caulis & ramulis, capitulis & squamis minoribus quam in Dictamnio; & folia minus tomentosa & incana quam in illo.

1. *Majorana vulgaris* C. B. *vulgaris affinis* Park. *major* Ger. *majori folio*, ex *sarone* nata J. B. *Sweet Majoranum*.

J. B.
Fraculus est palmaris aut etiam dodrantem altus, alis creberrimis concavus, iisque lignosis, plerumque quadratis, subhirsutis & tantillum rubentibus. *Folia* ex adverso posita sunt, Origanum vulgaris formâ, sed longe minora, incana lanugine obducta, odore fragranti, sapore acriculo & libamario, aromatico & grato. Circa caulis ramorumque fastigium ex foliorum alis, adeoque in ramulorum extremis imbricatæ *spice* oriuntur, quarum hirsuta, squammatim compacta folia & limbo promunt *stipules* pusillos, albicantes, hinculo, labello quadrifido demisso, cui folium surrectum imminet, bifidum & rictu stylum albidum proferentes. *Semen* quale Origanum vulgaris, minutum, rotundum, rufum.

Semine provenit à Gallia Narbonensi vel Provincia allato.

Locus.

2. *Majorana tenuifolia* C. B. Park. Ger. *tenuis* & *ligustica* J. B.

Hæc Majorana Nobilis & Gentilis nonnullis dicitur, quæ à vulgari seu majore non videtur specie differre; siquidem C. Bauhinus hanc apud nos in Majoranam vulgarem degenerare affirmat: & Jo. Bauhinus inter hanc & præcedentem non aliam differentiam ponit, quam quod illa femine provenit, hæc masculis plantatur, inde enim furculorum robustiorque fit, foliaque ejus (ni ille fallatur) minora & candidiora redduntur. Parkinsonus inter hanc & Majoranam odoratam perennem distinguit; quam nonnullis pro Majorana vulgari activa habere, transplantatione robustiore & hymis tolerantior fieri affirmat. J. Bauhinus altam habet *Majorana* speciem, quam *Creticum odoratissimum* vocat, *quinsidam Marum dictum*, similem Majorana vulgari, nisi quod *folia* minora, candidiora, odoris & saporis vegetioris, persistens, nec nisi longo tempore exolefcentes obtineat, per ramos tenuiores quadratos nullo digesta ordine; *capitula* hirsutiora, & candidiora quam vulgaris. Hæc forte Lobelius *Majorana* est seu *Amaracus alia tenuis, gentilis & minuta plebeula*: & in eo. Plant. *Majorana tenuifolia dicitur*. Quamvis, ut verum fatear, neque hæc à Majorana vulgari mihi specie differre videtur.

Vires.

Partium est tenuium, digerit & attenuat. Auxiliatur cerebri & capitis frigidis morbis vomitu modo allumptis. Pulvis herbe sicce naribus insternuta ciet, & pituitam evacuat, cerebrumque corroborat; sed & idem præstat foliorum succus naribus instillatus. Valeat & ad pectoris vitia, stomacho præterea utilis est, ac jecanorosis & lienosis juvat quovis modo assumpta: sed & ad uteri flatum, ac ceteros quidem frigidos morbos confert. Urinas & aquolos humores in potu sumpta dicit: dentium dolores lenit commanâ aut apposita. Admicitur Antidotis. *J. B. Dodoneo & alius.*

Oleum ejus calfacit & corroborat nervos.

Nicolas Chesneau Massiliensis M.D. sequens Errhinum à se sæpius expertum in Cephalalgia commendat.

R. Radic. Hellebori albi 3ß, fol. Sampf. p. ii. decoq. in aq. 5vi. ad consumptionem tertiz partis, ore aquâ pleno utere, naribus attrahendo, ex decocto parum calido, in vola manus posita in dolore atrox; levem enim exasperat.

Aqua Majorana catarrho confert, si loco errhini, ore prius simplici aqua vel vino repleto, volæ seu cavæ manui infusa, compressa alterutra nare altera exhaletur, radice naris aut ossæ ethmoidæ tenus. Secus si faxis non ad dictum locum sed fauces aut narium foramina hoc errhinum retrahitur. Hoc errhinum pater meus summa fide laude usus est in Principe Walentiano ad coryzam. *Simon Paulus.*

Ballamo Majorana: si pinna narium & *urologorum* inungantur, mirum dictu quantum in catarrho aut potius coryza se valeat; quo etiam nucha temporisque cum in modo dicto affectu, tum in alius frigidis capitis affectibus inungi solent. Idem. Has tres observationes amicissimo Viro D. *Eduardo Hulße* Medico Londinensi debeo.

- * 3. *Majorana Syriaca* vel *Cretica* C. B. *Marum Creticum* Alpini exot. *Marum Syriacum* Ad. Lob. Ger. *Syriacum* vel *Creticum* Park.

Alp.

Surculola est, crescitque palmi altitudine, foliis parvis, minutis, candicantibus, sapore acutis, maxime odoratis, ferèque à radice lignola, gracili, parva, *stipules* plures, rectos, rotundos, tenues, lignolos, qui ab radice usque in summitates ferunt de opposito ex intervalis binos ramulos, foliis binis utrinque ex opposita dense vestitos: in cacumine verò *stipules* purpurei Origanum Heracleoticum modo, admodum odorati.

Adversariorum autores sic describunt:

Gratissimum & vegeto est odore; facie tota Majoranam præfert aut Origanum, sed gracilioribus, non brevioribus, pedalis & sesquipedalis viticulis, corymbaceoque aspectu elegantioribus, delicatioribus capitulis, etiam decimum fere annum, ex quo Venetus Alepo Syrix habulimus odoris fragrantiam retinentibus.

Majorana speciem habemus, passim in hortis cultam cujus capitula squamata quadrangula oblonga hujus plantæ non bene respondent, verum *stipules* ejus albi sunt non purpurei. Radix pluribus annis durat, superficialis quotannis emoritur. Pluribus virgulis exoritur sempedalibus ciceret. Folia

Varietas.

Folia figurâ sui & magnitudine ad Majorana: ætate accedant, verum minus lanuginosa & mollia sunt, nec odore porinde fragranti, grato tamen.

- A. 4. *Origanum vulgare spontaneum* J. B. *Anglicum* Ger. *glycystre*, *Camila bubula* Plinii C. B. *Majorana glycystris* Park. *Wild Majoranum*.

J. B.
Origanum vulgaris radices, tenues illæ quidem & lignosæ, oblique aguntur, frequentibus capillamentis fibratæ, sic ut ramulorum pars infima horum ope denudè radiceatur. Surgunt autem complures caule cubitum unum aut duos alti, duri, quadrati, hirsuti, ad quorum nodos adversa oriuntur *folia* Calaminthæ arvensis [aut Clinopodi vulg.] hirsuta, & ex horum alia minora alia. Majorana foliorum amula: sapor autem tum his, tum illis acer, aromaticus; odor suavis. *Stipules* tanquam in umbella, foliis rubescentibus obvallati emicant, colore carneo aut candido, pusilli, unum foliolum bifidum sursum reflectentes, infimum majus trifidum, ceu labellum, demittentes, staminibus in medio flori concoloraria squamola ex pluribus foliolorum conjugationibus squamatis ob proximamque incumbentibus componuntur: c singulorum autem sinibus singuli flores exeunt. Foliola hæc figurâ suâ & levitate à reliquis quæ in caulis sunt differunt, sim, nisi quod proxime adnata sunt, conveniunt.

Locus.

In dumetis & ad sepes non infrequens est. Pro hujus varietate accidentalibus habeo Origanum album Tab. & Ger. Aperit, adterget, abstringit. *At quomodo hæc conveniunt?* Usus præcip. in obstructione pulmonum, hepatis ac uteri, & hinc in tussis, asthma, ictero. Auget lac, ichorosa excrementa pro sudore expellit (ante balneum asumpsum) extrinsecus adu venit crebriore, eoque in balneis uteris, cephalicis, totius corporis (contra cabiem). Nos plantam hancque & omnes Origena dictas pro Majorana: speciem habemus; proinde & eadem illis vires convenire verisimile est.

- * 5. *Origanum glycystre humile* C. B.

C. B. prod.
Ex radice lignosa rufescente, fibrosa *cauliculus* communiter unus rotundus, rufus & asper, unciam sex vel septem, exurgit; qui in summo in ramulos plures dividitur, hique flores umbellæ formâ ex coraleo purpureoque mixtus suffunt. Folia habet parva, oblonga, hirsuta, compacta & inordinatè disposita, potissimum cauliculi partem summam ambientia, vulgaris Origeni odore.

Locus.

Hoc circa Aureliam Gallorum copiosè reperitur.

6. *Majorana major* Anglica Ger. *latifolia*, sive *major* Anglica Park. *Origanum Heracleoticum* Ruellii, sive *Majorana major* J. B. *Origanum Onites* C. B. item *Majorana glycystris* perennis eundem, ex *intertia* fratris, cui & nos libenter *assuramus*. *Pot Majoranum*.

J. B.

Majorana alii, alii Origenis accensent plantam quadratis, hirsutis, subrubentibus, cubitalibus, ramosis *caulibus* fruticantem, cujus *folia* Majorana: foliis majora, Origeni vulgaris ferè paria, cinerea, hirsuta, venosa. Extremi ramuli in spicas duorum veruim squamatas, semunciam aut unciam longas abeunt, & quarum imbricatis foliolis *stipules* emicant.

Hujus varietas est

Majorana latifolia aurea Park.

Quæ verno præcipuè tempore cum adhuc nova est, foliis vel in totum flavis aureis, vel partim flavis, partim viridibus idque magis minime, prout naturæ ludere videtur, apparet, nec alia in re à præcedente differt.

Pro odore usurpatur, unde à nostratibus *Pot Majoranum*, i. e. Majorana oleacea dicitur.

7. *Origanum Heracleoticum* Ger. *Heracleoticum* verius Park. *Heracleoticum*, *Camila galinacea* Plinii C. B. *Heracleoticum Matthioli*, alii ferè *Creticum* J. B.

J. B.

Hoc nomine mihi visum & collectum Origanum, cubitali caule, quadrato, hirsuto, vulgaris instar Origeni: Folia ex geniculis minora, modicè hirsuta, odore & sapore acriore: Flores albi aut subpurpurei in squamatis capitulis, minime spicatis, & in umbellæ ferè modum sparsis. His ultimis verbis penè contraria tradit Lobelius in hujus plantæ descriptione, inquis, in summis hinc inde diffusis.

Planta quam describit J. Bauhinus ea esse videtur quam in hortis nostris alimus *Majorana hortensis* odoratæ perennis capitulis non spicatis, nomine, nisi quod major sit & hirsutior.

* 8. Ori.

- * 8. *Origanum Creticum* J. B. *Origanum Onites* C. B. & Matth. Orig. *Onites Matthioli* Park. Orig. *Sylvestre Syriacum* Lob. An *Origanum sylv.* sive *vulgare* Park? Orig. *Creticum* Ger?

7. B.

Pertinacissimè odoris gratiam habet: adferuntur autem potissimum cymæ, Majoranæ similes spicis, aliæ breves, longæ aliæ, quadruplici ferè squamarum striarum densè compactarum imbricatæ, sapore acerrimo, odore aromatico, jucundo. *Folia* rariùs adferuntur, quæ mihi aliquando videre contigit, minora quàm vulgaris Majoranæ, minimeque rotunda.

Magna est apud Botanicos confusio de speciebus Origani. C. Bauhinus *Origanum Syriacum* sylvestre Lob. ab Origano Onite Matth. distinguit: J. Bauhinus hoc illi idem facit.

Hinc fortè eadem est quam Hyssopum Græcorum Pr. *Alpinus* in Exot. vocat & describit.

Alp.

Cubitali magnitudine, Origano Oniti quàm similem & foliis & umbellis Corymborum modo junctis; quæ ab Origano odore suaviori & validiori distinguuntur. Multis furculis ab una radice, vel ab unico caule exeuntibus fruticat, non ex toto rectis, sed oblique actis, *foliis* Origani Heracleotici, sed candidioribus & odoratoribus; & in caulium cacuminibus umbellæ corymborum modo in rotæ speciem cernuntur, *stipulis* albis, quales in Origano onite apparent, à quibus *semen* minutum, nigrescens fit. Tota planta est eximie odorata, & gustui cum valida acrimonia acceptissima, totaque albicat cum levi lanugine. Ineunte hyeme fore ex toto faciem mutare videtur. Nam ab una radice plures cauleculi assurgunt, sursum oblique luxuriantes, folus Pulegii, caulem ab imo ad summum ulque densius convellentibus, caulis rotundis, leviter lanuginosis albicantibus, invalidioris odoris.

- * 9. *Origanum Monspeliense pulchrum* Camerarii J. B. *Origanum folio subrotundo* C. B. Orig. *onites Gallo-provincie minus* Ad.

7. B.

Similimum est Oniti à Matthiolo depicto, sed non idem. Ab Origano vulgari non multùm differt, nisi quod multas habeat pulchras & oblongas quasi spicas purpureas: *caulis* etiam totus purpurascit. *Semen* gignit rufum, pusillum ut reliqua Origani genera.

Locus.

Crescit in Gallia propè Monspelium. Circa pontem Castrî novi, & alibi in factorum & vinearum marginibus oritur. Botan. Monsp.

- * 10. *Origanum spicatum montis Sipylli, foliis glabris*, Wheeleri.

Radices nigrae, fibrosæ, & (ut Autori nostro videntur) reptantes, plures emittunt *cauleculos*, teretes, hirsutos, *foliis* binis conjugatim nascentibus, ut in omnibus hujus generis, obitos, initio nonnihil lanuginosis, nervosis nervis obscuris & tactu vix percipiendis, ad exortum subrotundis, extremo acuminatis, myrti minoris foliorum figura. *Caulis* sesquipedalem aut bipedalem altitudinem assequuntur, superiore parte glabri, ut & folia. E foliorum superiorum sinibus exeunt ramuli ad-verti, prætenues in *capitulum* squamosum Lupuli fructui simile, interdum ad uncialem propè longitudinem accedens, dilatè purpurascens desinens, è cujus squamis *flores* parvi, purpurei exeunt: compressi odorem Stachados Arab. imbecille spirantes.

- * 11. *Origanum Smyrænum* Wheeleri.

Planta est perennis, plures virgas, lignosas, longas, ad intervalla ramulos emittentes surrigens. *Folia* squamulæ Majoranæ Creticæ minora, minus incana, nec adeò rotunda, sed potius oblonga, acuminata, nervosa, & aliquantulum lanuginosa: Summos caules & ramulos terminant capitula squamulosa. Odorem suavem & fragrantem exspirat.

Smyræ in monte cui Arx inasificatur copiosè provenit.

Locus.

C A P. VII.

De Plantis Verticillatis Verticillis in spicas dispositis.

De Ocimo.

Ocimum à Græco *αὐτὸς* seu *αὐτός* nomen accepisse scribit Varro, quod citò proveniat. Theophrastus testatur tertio à fatione die provenire, lib. 7. cap. 1. Doctiores tamen Botanici (inquit Jo. Bodæus à Stapel) hoc ceymon Ocymo pabulo convenire scribunt: Hortensio verò *αὐτὸς* *αὐτός* *redolere*, *odoratum* esse derivant. Est enim herbula eximie odorata, quæ & cerebrum odore suo foris, & sternutamenta excitat. Significantiùs quoque *αὐτός* per *ζ* scribendum existimant.

Differt (inquit idem) Ocimum ab Ocimo. Ocimum pabuli genus est. Plin. 1. 17. c. 24. *Ocimum* quod in vinca feri jacent, Antiqui appellabant *pabulum*, *umbra* patiens, quid celeriter proveniat. Oxi-

Ocimum autem planta odorata. Ocimum pabulum Veteres per *α* scribunt *αὐτός*, herbam per *ο*, *ζωον*. Verum hoc non perpetuum & constans est apud ipsos.

Basilicum Recentioribus dicta est hæc herba ob dignitatem suam, quod ob insignem & fragrantem odorem Regia domo, & Regis manibus gestari dignum sit.

Basilici roza sunt Folia Amaraci, odor suavis Citri vel Caryophylli, flores in spicas laxas è verticillis rarioribus compolitas digesti.

1. *Ocimum magnum* J. B. Ger. *caryophyllatum majus* C. B. *caryophyllatum maximum* Park.

7. B.

Duplo triplove majus huic *solum* quàm vulgari, oblongum, raris crenis serratum, pallido virore præditum, aut rubrum (duplex enim habetur hujus generis Ocimum album & rubrum) odore suavi Citri vel Caryophylli. *Flores* spicati, albi vel rubri.

Plantam hanc speciosam caulibus cubitalibus, foliis Amaranti aut Mercurialis, majoribus frequenter observavimus in Italia in crenaculis & ædium fenestris, inque Adonis hortis, in vasis figulinis satam & cultam; ut rectè scribit Matthiolus.

Ocimum in viridariis Ægypti Alp. quod excrecere scribit ad altitudinem trium & plus cubitorum, foliis nottratis longioribus, tenuioribus, colore rubro suffusis, odorèque eximium spirantibus C. Bauhinus à præcedente separat, & Ocimum *caryophyllatum maximum* appellat; an rectè considerandum.

2. *Ocimum vulgatius* C. B. *medium vulgatius* & *nigrum* J. B. *vulgare majus* Park. *medium citratum* Ger. *Common Basil*.

7. B.

Dicentialis est planta, pluribus ramis stipata, quadratis, nonnihil rubentibus, subhirsutis. *Folia* Panetarie, minora, glabra, aliis per ambitum incisâ, aliis minime, odore fragranti, sapore nullo excellenti. *Flores* verticillati, in spicam longiusculam digesti, suaveolentes, colore albo purpureo, labello longiusculo, angusto, cui ex adverso respondet sursum vergens in quatuor lacinias divilum solum, prominentibus è rictu *staminibus* albidis cum *stilo* purpureo: *Semen* pusillum, nigrescens. *Radix* lignola, nigra, fibrata.

Ab hoc Ocimo medio vulgari specie distinctum facit C. Bauhinus *Ocimum Citri odore*, i. e. Ocimum medium citratum Ad. Lob. quod cum nullatenus differt (ut scribit Lobellus) præterquam odore graviorè & cordi amabiliore, corticem Citri mali redolentem, præter rationem id facere videtur.

Nec major ratio est, cur Ocimum Anisi odore seu Anisatum Eysf. ab Ocimo medio vulgari separaret: quod & Parkinsonus eum secutus facit.

Vires hujus plantæ sic breviter perstringit Schroderus. Calf. & humect. digerit & resolvit; expur. Vires gat pulmones, menses mover, ideoque usurpâri poterit usu interno & externo.

Hollerius lib. 1. de morb. intern. cap. 1. observat scorpionem natum fuisse in cerebro cujusdam Itali ex frequenti odorata Basilici seu Ocimi. Camerarius etiam sapientissimus Venetis observavit scorpiones sub fistilibus in quibus Basilicum colitur libenter stabulari. Et D. Raymondu Anglus in Mercurio suo Italico asserit sibi experientia compertum herbam hanc humido in loco sub lapide repositam intra biduum Scorpionem producere: quod interim dum Senis commemorabatur rarum & memorabile imprimis accidens confirmabat. Generosus quidam Senensis odore Basilici vehementer capitis & delectatus, herbe excoctæ pulverem naribus frequenter attrahere solebat: verum brevi phreneticus morebatur craniòque ejus à chirurgis aperto, scorpionum nidus in cerebro reperi- tus est.

Nos cum præstantissimis hujus ævi Philosophis generationem æquivocam aut spontaneam in animalibus dari nequaquam concedimus, adeoque neque Basilicum ex se scorpionem producere; interim tamen non negamus bestiolas illas herbe odore delectatas ad eum libenter arripere, aut sub illa stabulari, forte etiam eâ velci, inquit foliis aut gemmis ejus ova ponere, unde accidere possit Generosum prædictum unâ cum pulvere foliorum Scorpionum ova naribus attraxisse, quæ capitis calore fota ibidem scorpiones excluderent.

3. *Ocimum minimum* J. B. C. B. *vulgare minus* Park. *minus Caryophyllatum* Ger. *Basil*.

7. B.

Palmaris aut paulò major est planta, ramulis creberrimis lignescens densè fruticans: per quos *folia* Syppylli aut Majoranæ foliis paria, ex oblongo rotunda, viridantia aut rubra, sapore vegetissimo & suavissimo Caryophyllorum: *stipulis* exiguis verticillatis per ramorum lacos disponuntur. *Radix* fibrosa.

Hoc genus tenerius est multò quàm vulgare; nec semen apud nos faciliè ad maturitatem perducit.

A a a

* 4. Oxi-

- * 14. *Horminum sylvestre falcatifolium majus vel maculatum* C. B. *Salvifolium alterum* Park. *Gallitricium alterum* Ger.

Clus.

Duorum cubitorum altitudinem plerumque attingit, interdum etiam superat. Ipsius caules triplo crassiores, quadranguli tamen: folia multo majora & crassiora, albis maculis magna ex parte distincta. Spicae florum longior & crassior: florum vero formi colorisque atque etiam semine satis conveniunt.

Rarior est hac specie priore, nec nisi in pratis herbosisque locis, ubi gleba uberior, invenitur, & paulo sensu altera florere incipit.

Locat.

- * 15. *Horminum sylvestre maculatum tuberosum* Francisci de Honophris.

Folia ei ante caulis exortum ad radicem multa, humi strata, lata, nonnihil crispata, & per ambitum crenata, rugosa, levia tamen & non hirsuta, sanguineis maculis donata. Caulem gerit tricubitalium, aliquando vero & quatuor cubitos altum, quadrangulum, striatum, leviterque hirsutum, undequaque per intervalla folus ex adverso nascentibus vestitus: in cuius fastigio flores veluti in spicam digesti, coloris elegantissimi, saturi cerulei, quatuor & quinque ad singula genicula, ex quibus alii ramuli ortum ducentes comam constituunt sylvestris Hormini quarte speciei Dod. proflus amulam, flores solummodo majores habentem. Semen nigrum, rotundum.

Sub finem Maii florentem vidimus. Semen eodem quo & alia tempore profert. Tuberosam plantam hanc appellare placuit, pro radice enim Paxoniae fimbres bulbos gerit.

Vidimus circa montem *Circuiban*, in via qua à S. Felicis castris ad mare itur.

Locat.

16. *Horminum sylvestre latifolium* Ger. *styl. latifolium verticillatum* C. B. *Germanicum humile* Park. *Gallitricium affinis* planta, *Horminum sylvestre latifolium* Clusio J. B.

J. B.

Ex radice pollicari, plurimis fibris longiusculis donata, ex qua plura capita, caules edit prociduos quadratos, copiosa medulla alba factos, insigniter hirsutos, cuiusmodi etiam sunt folia, Marrubii, subrotunda, in mucronem exiguum mox desinentia, rugosa, & ad pediculi uncialis aut selencualis commissuram falcata: inferiorum ceterum foliorum pediculi multo etiam longiores. Ad foliorum vero exortum auriculæ quadam, velut foeturae adnascuntur, modo unica, modo duæ. Flores in caulis fastigio sæpe rubente, & in paucis brevibusque alis similiter rubentibus verticillati sine ullo foliorum intersticio, brevibus intervallis dispositi spicam desormant, perquam numerosi, Lemii, parvi, ceruleo-purpurei, galericulo exiguo apicem alium occultante, labello in binas lacinas diviso, & calycibus oblongis subrubentibus, hirsutis, striatis prominulis, pediculis atro-purpureis, hirtis. Decidentibus stoculis restant in calycibus semina oblonga, subrotunda. Sapor plantæ nullus notabilis.

In agris & vernaetis non longe ab Augusta Vindelicorum via que Monachum Bavarie metropolin ducit invenimus. Passum Viennensi agro juxta vias. Clus.

Locat.

- * 17. *Horminum sylvestre latifolium Tingitanum* Hort. Edinburg.

Cum nobis nondum visum fuerit, quid differat à precedente nescimus.

18. *Gallitricium folio rotundiore, flore magno violaceo* J. B.

J. B.

Folia huic quædam brevissimo pediculo appensa, ungue inferiore minora, alia longioribus pediculis dependentia, maxima vero uncias fere duas lata, & tres penè longa, ovalem formam non male representantia, quadam etiam rotundiora, in circuli serrata, Betonice modo, glabra: caules quadranguli: flores magni, violacei, hiantes: calyces deorsum nutantes verticillati.

In montium Tyrolentium pratis altis expandere folia indicabat D. Agerius.

Rarissime huius plantæ ramulum sicum habuimus ex hortis Patavini, quæ primo aspectu ob flores amplissimos, quodammodo campaniformes, deorsum dependentes, Digitalis speciei visa est.

Locat.

- * 19. *Gallitricium flore minore purpurascens & rubro* J. B.

J. B.

Vivaci radice multos perdurat annos Gallitricho affinis planta, odorata, facie non ita dissimili, caule, foliis, crescendo modo: at flores ita parvi, ut vix extra calicem prominent, purpurascens, nonnihil hiantes, cum in vulgari flores magni sint, galeæque magnæ prominentes apices multos condant: calyces deorsum nonnihil reflectuntur, breviores quàm Hormini verioris. Idem foliis profunde satis laciniatis divisile & nonnihil hirsutis observatur.

In Italia vix aliud observavit Agerius.

Locat.

- * 20. *Gallitricium flore minimo albo* J. B. *An Horminum minus supinum* Creticum Clusii? Park. C. B. *An Sideritis glabra* Betonice folio nostra?

J. B.

Plura humi spargit folia, longo pediculo donata, crassa satis & rigidiuscula, Betonice æmula, fed

fed ad verticillum nullo sinu prædita, obtusa, crenata, pilis albis per venas obrita, inodora. Caulis modo singularis, alias plures, quadrangulares, hirsuti, ex longo intervallo in ramulos oppositos divisi, ad quorum exortum folia quoque buia opposita longo pediculo enascuntur, inferius planè similia. Flores verticillati digesti per intervalla summitates occupant odorati, exigui, & vix & calycibus prominentes, albi. Quorum verticilla singula fulscent foliola parva in acutissimum apicem terminantia. Radix oblonga, exiguis fibris donata, nullo gustu notabili prædita.

Semine ex Italia allato J. Bauhino enatum est.

Descriptio Hormini minoris supini Cretici Clus. in omnibus fere præterquam florum magnitudine hanc plantæ convenit: ejus autem flores Cattariæ vulgaris floribus magnitudine pares erant.

Vide descriptionem Sideritis nostræ glabræ Betonice folio.

Locat.

- * 21. *Horminum angustifolium laciniatum* C. B. prod. Park.

C. B.

Caulis est quadrato, pedali, hirsuto, rarius ramoso; foliis paucis, nonnihil hirsutis, pollicem latius, uncias tres longis, aliquando sinuatis, aliquando, potissimum inferioribus, in profundas lacinas divisis; floribus albis, parvis, verticillati caulem ambiunt, spicam oblongam & inflexam efformantibus, quibus decidentibus semen nigrum succedit.

Monspelliis foliis Scolopendrii modo divisis legit descriptionis Autor C. Bauhinus.

Locat.

- * 22. *Horminum minus album* Betonice facie C. B. prod.

Ex radice lignosa, fibrosa, nigricante cauleculis unus, aliquando geminus, palmo minor, rotundus, villulosus oritur. Folia est paucis, ad radicem rotundis, crassis, languinis, crenatis, & longis pediculis donatis: in caulis medio bina, Betonice foliis æmula, fed crassiora & breviora, basi caulem ambienda, & capitulo duo minima subijciuntur. Flores sunt albi Betonice formi in spicam congesti.

In montibus Pyrenæis oritur.

Locat.

23. *Horminum Alpinum luteum, Betonice spicæ: An Betonice species?*

Radix habet obliquam, multis fibris donatam. Folia longis pediculis hirsutis insident, Urticæ fere similia, aut Hormini syl. latifolia Clus. sinu ad basin circa pediculum, hirsuta, rugosa, circa margins serrata denticulis majoribus. Caules pedales, hirsuti, medullâ facti, duobus plerumque interdum unico duntaxat foliorum pari cincti, ut que ad radicem similia, fed minorum & breviorum pediculis insidentium, minime (quantum memini) ramosi, in luminate gestant spicam brevem, compactam Betonice æmulam, fed breviorum, foliorum luteorum, galearum, & calycibus in quinque molliores spinulas terminatis excurrentium. Ad capituli basin duo folia minucula.

Julii 17. die jam penè desoluerat. In montibus max. Carthasianorum cernobio imminetibus raram hanc Hormini an Betonice speciem collegimus.

Rectius forte ad Betoniceam ob spicam compactam hanc plantam reulorim quàm ad Horminum.

Locat.

24. *Horminum luteum glutinosum* C. B. luteum, sive Colus Jovis Park. Colus Jovis Ger. Galioptis (species) lutea, viscida, odorata, nemorensis J. B. Item Galeopsis lutea Dalechampii Park. Bellou Clary of Jupiter's Distaff.

J. B.

Insigniter fibrosa radice nititur, multos inde caules surgens bicubitales & altiores, quadratos, hirsutos, fungosi medullâ factos, in alas brachiatos: Folia & geniculis exeunt opposita, longis pediculis hirsutis appensa. Ari modo alba, fed lamiorum instar rugosa & hirsuta, etiam multo majoribus hirsutis appensa. Ari modo alba, fed lamiorum instar rugosa & hirsuta, etiam multo majoribus hirsutis appensa. Ari modo alba, fed lamiorum instar rugosa & hirsuta, etiam multo majoribus hirsutis appensa. Ari modo alba, fed lamiorum instar rugosa & hirsuta, etiam multo majoribus hirsutis appensa.

In montibus circa Geneviam oritur. Invenimus etiam sæpius in Italia & Germania, locis lutois ubi fontes & aque scaturiunt, ad latera & radices montium.

Locat.

25. *Horminum Scutellaria facie* Hort. Lugd. Bat.

C A P. IX.

De Galeopsi.

Galeopsis, Tasiole vel Tasiole. Qui Galeopsis scribunt per, à florum effigie galeata deducunt, quod ejus flores velut galeæ aspectum referant. At quoniam hoc institutum Græcis, præsertim Vexatibus, nomina Latina cum Græcis componere, Tasiole ponis per scribendum est, à florum figura foliis vel multæ faciem & rictum quodammodo representantes. Foliis

tos, ut in *Montha cataria*, dilute purpurascens: quibus vascula succedunt *semen* rotundum, quod tritum aromatici odoris est, (ut & tota planta odorata est) continentia.

8. *Menbastrum tuberosa radice J. B. tuberosa radice Clusii* Ger. *Menbastrum tuberosum Clusii* Park. *Menba tuberosa radice C. B.*

Clus.

Cubitalis habet *caules*, quadrangulos, rectos, frequentibus ut superior nodis cinctos, subhirsutos: *folia* longiuscula, rugosa, in ambitu nonnihil serrata, superioris Mentastri i. e. Nepete nostræ 7. foliis non dissimilia, magis tamen incana, non suavis odoris, amari & acris saporis. Summi rami cum extremo caule in molles canalicentes, exitum foliorum spicas desinunt, & inter ea verticillorum nra compositi nascuntur *cauliculi*, è quibus prodeunt *folioli* candidi. *Cattane* florum *semuli*. His marcidis lucebat *semen* illi par, exile, nigrum. *Radix* grassa, succulenta, Raphano ferè æqualis, foris aliquantulum fusca, in multis hinc inde ad latera quasi parvos adnascens napos exuberat, aliisque longiusculis fibris donata est, perennis, & plures singulis annis caules proferens; imò ipsi quam nati à matre abrupti & terrâ obruti novas interdum plantas procreant.

Hæc femine accepto ex Hispaniis Clusio nata est.

CAP. XI.

De *Betonica*.

Betonica, alius Vetonica. Vetonica ratione originis: Vettesones enim five Vectones populus fuisse Hispaniz constat. Vettesones in Hispania invenerunt eam quæ Vetonica dicitur in Gallia. *Plin. lib. 25. cap. 8.*

Betonicæ notæ Characteristicæ sunt in spicas habitiores digesti; caules non ramosi, folia crenata.

A. 1. *Betonica* Ger. *purpurea* C. B. *vulgaris purpurea* J. B. *vulgarior flore purpureo* Park. *Wood-Vetotop.*

J. B.

Caulibus surgit numerosis, cubitalibus & alcioribus, quadratis, ex longo intervallo nodosis: *Folia* alia ad caulium genicula gemina adverfa, alia humi sparsa inconstita, pediculis palmariibus circiter donata, per ambitum crenata, rugosa, aspera, hirsuta, sapore aromatico prædita. *Floris* in summis caulibus spicati, verticillatis dispositi: infra spicam ad aliquam distantiam unicus florum verticillus caulem ambit. Sunt autem flores purpurei, galea reflexâ subrotundâ, labello trifido demisso: è medio rectis staminibus flori concoloria exsertuntur. *Calix* quinquepartitus, brevis, hians. Verticilli densi sunt, nec plures in eodem pediculo flores, ut in *Calamintha* & *Nepeta* fit. *Radix* pollicem crassa, crebris longisque fibris capillata.

Duorum est generum, Autore Clusio. Una enim breviorum florum spicam habet & maturius flores: Altera autem longiore, molliore & magis fusca est florum spica, illaque etiam serius flores suos explicat. Solet præterea hæc postrema in majorem altitudinem excrecere quam prior, licet eodem loco utraque sponte nascatur, vel eodem pulvino excolatur.

Betonica flore albo *Clus.* *J. B. C. B. Ger. Park.* cum vix alia in re à præcedente differat quam florum colore, non est cur pro specie diversa proponatur.

2. *Betonica minima Alpina Helvetica.* Park.

Solâ partium omnium, [foliorum, caulium, florum,] parvitate à præcedente differt.

Offensa est etiam nobis in Anglia sponte nascens Betonice species minor, quæ tamen an revera specie differat à vulgari dubito, an parvitem suam loco natali debeat.

3. *Betonica major Danica* Park.

Differt à vulgari *foliis* duplo triploque majoribus, *adve* graviore & propemodum fœtido: *caule* firmiore alciorisque; florum etiam purpureorum spicas crassioribus & longioribus. Hanc Londino acceptam Cantabrigiæ in hortulo nostro aliquot annos alimus.

Betonica folio Alopecurus quorundam J. B. Betonice-folia capitulo Alopecuri C. B. i. e. Alopecurus montana Lugd. *Betonica Alopecurus montana dicta* Park.

Cùm descriptio hujus quæ habetur in historia Lugdunensi imperfecta sit, nullum florum aut seminum mentionem factâ, ad quod genus pertinere ignoramus. Facessat ergo inpraefectum donec ab *avertis* aliquo de ejus notis Characteristicis certiores fieri fuerimus.

De hac planta singularem librum scripsit Antonius Musa Augusti Imperatoris medicus, unde in tanto pretio cœpit esse, ut Italico proverbio diceretur. *Vende la tonica & compra la Betonica.* Idem laudantur aliquem plures dicunt habere virtutes quam Betonica. *Tu hai più virtù che non ha la Betonica.*

Quam-

Quamplurimæ autem huic herbe virtutes attribuuntur quoquo modo sumptæ. Sic brevier Schro. *Vires* dens; Acris est & amara: Dilcutit, atten. aperit & abstergit. Inprimis cephalica est, epatica, splenetica, thoracica, uterina necnon & vulneraria; & damnum diuretica. Hinc usu externo & interno creberrimè venit, præcipuè in morbis capitis.

Foliorum exicatorum & consocium vel lecorum, vel cum Tabaco mixtorum & tubis inferiorum fumum ore haurire & reddere solent nonnulli in capitis affectibus. Quæ de Betonica Veteres habent apud ipsos vide.

Cæterum in hac herba id observandum radicem facultates longè dispares à foliorum & florum viribus, utpote quæ multum stomacho, origie ingrata, nauseam, rugitus, vomitumque ciant; folia è contra odora, aromatica, & grato sapore, nonnihil roborante, cibo & medicamento nature amica.

Pseudo-thea è Betonica, Scorodoniz & Chamæptoy foliis exsiccatis parata, edulcorata & calida pota in podagra, cephalalgia & nervorum affectibus admirandæ efficacie medicamentum est *D. Bowle.*

N. Plantarum omnium succi expressi, postquam aliquandiu fœterint, & fœcibus subsidentibus clari evaserint, aliqua ruboris tinctura perfusi apparent, alii diluatore, fœnatore alii.

Ex omnibus quos expertus sum Betonice vulgaris dilutissimus est, & minimè coloratus. Habui à D. Sam. Fisher Sheffieldensi Medico.

Observavi multos Arthriticos curatos fuisse quotidiano usu Betonice [florum foliorumque] in jusculis, acetariis, potu & balneis, fed exquisitam observantem victus rationem, corpus per intervalla expurgabant & fonticulos aliquot gestabant. Fabric. Hildan. Cent. III. Obs. 32.

* 4. *Betonica frutescens* Bontii.

Bont.

Maculas fert in foliis suis quales in Pulmonaria videmus: Flores tamen seu spicæ ejus eam de Betonice genere esse arguunt: colore sunt *florisculi*, qui mille ferè in una spica existunt, ex pallido cyanæ, quales sunt flores *Konimarini*.

Pulmonibus hujus decoctum utile esse fertur, sputo sanguinis, phthisi, asthma, denique conducit *Vires* ad id quod *Sakit batti* Indi vocant, seu morbos cordis; Cordis autem nomine non tantum Cor ipsum, sed Hepar, Pulmonem, Lienem denique insignunt.

Inde porro mulieres succum hujus plantæ expressum ac viridem excellens Antidotum dicunt esse adversus morsus Serpentum, Scorpionum, Scolopendrarum & cæteros venenosos idus.

CAP. XII.

De *Prunella potius Brunella*.

Brunella vox originis est Germanicæ. Ita autem dicta est hæc herba, quòd usus maximus ipsius sit in Caulo Ungarico, [ardore faucium ac gutturis] quem Germani *Die Braune* vocant. Spicis brevibus habitoribus cum Betonica convenit, parvitate sua & foliis circum oras æqualibus & non crenatis ab eadem differt. Quinetiam Betonica ipsa spicam ad aliquam distantiam unicum obtinet florum verticillum, quod in Prunella non cernitur.

A. 1. *Prunella Ger. vulgaris* Park. *flore minore vulgaris* J. B. *Brunella major folio non dissecto* C. B. *Common Self-heal.*

F. radice parva, obliquè acta, fibris aliquot majusculis donata emergunt *caules* dodrantales aut etiam pedales & alciores, quadrati, hirsuti, è geniculis inferioribus fibris demissis repantes, ramosi. *Folia* ad intervalla pediculis longiusculis harentia Majoranae sylv. aut Ocymii similia sed majora, hirsuta, denticulis in margine vix conspicuis incisa. *Floris* in summis caulibus & ramulis verticillis diffipatis in formam spicæ habitioribus congestis, galeati, purpurei. Singulos autem florum verticilli sex florum compositos bina opposita occupant folia, si que in caule longè dissimilia, triangula, lata basi caulem amplexa, in acutum mucronem desinentia, concava, membranacea, & omnino qualia in *Scalaria* vulgari cernuntur. Singula autem folia tres florum calices sinu suo complectuntur, hirsutos, in duas præcipue lacinias divisos superiorem & inferiorem quorum inferior in duo segmenta acuta demum finditur.

In palcuis ubique luxuriat. Aliquanto ferius floret apud nos in Anglia, rarè antè medium Junii. *Locu.* um. Floris colore variat albo & carneo.

2. *Prunella flore albo parvo, folio laciniato* C. B. *Prunella folio laciniato* C. B. *Prunella Lobelii* Ger? *Symphlytum petraeum Lobelii?* *Unicomb Self-heal with a small white flower.*

J. B.

Folia huic multa è radice fibrosa ex longis pediculis, quadam palmaria, oblonga, unciâ digiti angustiora, pilosa & ultra medium caulis pedalis duo magnis laciniis dissecta, cornu corvinum topresentia, itemque alia duo juxta florum caput, unciam & semis longum, latum unam, paucioribus laciniis acta, itemque alia duo juxta florum caput, unciam & semis longum, latum unam, paucioribus laciniis prædita. *Floris* inter squamas continetur hiantes, albi, & nonnunquam rubelli, mediocriter eminentes.

Gaudere herbolis & graminis locis, itemque alius quæ à humilibus nonnunquam inuaduntur au. *Locu.* tor est Clusius. Floret maturis Prunella flore magno nempe Maio, tamen etiam Junio.

3. *Prunella*

3. *Prunella flore magno, folio non laciniato* J. B. *Brunella cærulea magno flore* C. B. *Prunella magno flore purpureo* & alia albo Park. *Prunella flore albo* Ger. *Great flower'd Self-brail*.

Differt à prima seu vulgari capitulis crassioribus, floribus formâ quidem similibus sed longè majoribus, nec ingrati odoris, ventre laxiore, galeolâ saturatis plerumque purpurascens, quamvis color quis interdum variet. *Radice* habet nigram, multos crassiusculis & candicantibus fibris præditam, novisque propaginibus sese singulis annis augentem.

In ædioribus & gramineis locis circa Moguntiam, Genevâ & alibi hanc observavimus.

4. *Prunella flore magno purpureo, folio laciniato* J. B.

¶ B.

Caulis est palmari hirsuto. *Folia* inferiora quidem unciali pediculo nituntur, superiora pro portione minora, tandem etiam nulla, unciam & fescunciam longa, subhirsuta, in adversas lacinas dissecta. *Flores* inter spicæ unciales squamata folia subrubentia emicant magni, tres uncia quadrantes æquant, hiati patulo, *filamina* emittentes, purpurascens.

Montbelgard & alibi observavit J. Bauhinus.

Prunella flore magno albo, folio laciniato J. B. *minor alba laciniata* C. B.

Tota planta viv quatuor digitos excedit, *foliis* superioribus admodum dissectis, hirsutis, *flore* magno albo, aliquo vulgari similis. Pro superioris varietate accidentaliter hanc habeo.

5. *Prunella angustifolia* J. B. *hyssopifolia* C. B. *An Alpina glabro folio, angusto integro* Morif. præclud?

A vulgarissima *Prunella* differt *foliis* sextantalibus aut etiam quadrantalibus & longioribus, angustis, hyssopi fore similibus, latis apertis & rigidis; in aliis, quantum observavimus, cum ea convenit.

Circa Mosellum frequens habetur.

Parum admodum ab hac differo videtur *Prunella Alpina glabro folio angusto integro* Hort. Blasii: nisi forte fororum glabritate.

6. *Brunella Bætica annua foliis laciniatis* Morif. præclud.

Morif.

Folia inferiora profert sinuata, per terram strata: *Caulis* effert planta folia edit laciniata, è regione disposita. Summis caulibus innascuntur verticillatim ampliflores, cærulei, qui exsiccati relinquunt spicatis seu densissimis dispositis capsulis, verticillatis, quinquefariam in margine paritatis. *Prunella* facultatibus cum Bugula convenit. Abstergit & consolidat. Uti præcip. in vulneribus, imprimis pulmonum, in sanguine coagulato. Quod grumos sanguinis dissolvat non credit C. Hoffmannus. Qui enim hoc facere potest cum adstringat & ficeret? at neque viscerum obstruções aperire, concedit, quod Dodonæus asserit, eo eandem rationem.

Extrinfecus in vulneribus & cereberrimè in angina alilique affectibus oris & faucium usurpatur; ardorem eorum extinguendo, quem Germani *die Breune* vocant, si ex illius decocto aut aqua destillata colluantur & gargarizentur; unde nomen *Brunellæ* adepta est. Valet & in recentibus vulneribus, & in putridis ulceribus sedis & pudendorum.

Observavi rusticum quandam *Prunellam* & *Veroniam* vino incoquere, eoque mictum sanguinem diuturnum persanare, qui antea curari non poterat. Solenander Confil. Med. 27. Mirum dictum est quam egregie causis & hæcticis febribus *Prunella* vel cruda, vel cocta prosit S. Pauli.

C A P. XIII.

De Sideritide spicata.

Herbas sequentes cum Botanici Sideritides vocamus, verum quia flores spicatos obtinent à reliquis ejusdem nominis segregamus.

1. *Sideritis Alpina Hyssopifolia* Ger. emac. C. B. *montana Hyssopifolia* Park. *Sid. Valerandi* Deurâ brevifolia J. B.

¶ B.

Minimum digitum crassitudine fere æquat *radix* lignosa, non fine adnatis fibris [pallefcens] fusco infecti coloris *Clinf.* aliquot annos durans, frigorisque patiens, pulla, amaricante gustu *Lab.* quæ

quæ ex se innumeras promit virgas, lignoscentes, doliantales, oppositis ramis paulò supra radicem brachiatis, per quas folia ad juncturas bina, oblonga, angusta, per extremum nonnihil serrata. Desinunt autem singuli ramuli in spicæ Betonicæ vel Phalaridis spicarum emulas, unciam aut fescunciam fore longas, pulchris calicibus in quinque aculeis desinentibus majoribus quam vel Euphrasie vel Monspeliensæ Sideritidis, minufque hirsutis, dense hirsutis, ad apicem foliis barbatis ac pene spinosis. *Flores* Clusio nonnihil pallidiores.

In monte Jura circa verticem Thuri invenimus.

Locu.

2. *Sideritis Monspeliensis* J. B. *Scordiside* Ger. *Monspeliensis* Lobelii Parki *foliis hirsutis, profundè crenatis* C. B.

¶ B.

Radix huic subest crassiuscula, lignosa, raris fibris donata: *Caulis* à radice mox plures, subinde ramosi dentalales, valde hirsuti, albicantes: *folia* breviora, rotundiora, magisque hirsuta quam Sideritidis vulgaris, serrata, amara: *flores* verticillati, formâ quidem ac magnitudine similes, sed coloris ex luteo albescens; odore est gravi. Amaricante exiccantemque gustu præditi sunt. *Flosculi* (inquit Lobelius) ac nonnihil aromatici, hirsutique hant quod Chamædryn aut Betonicam referat.

Monspeli propè patibulum copiosè provenit, & alibi ante Guarigues.

Locu.

Flores in spicis longas & laseas, à verticillis non acris spicatis compistat, digesti sunt. Singula autem verticillis subsunt duo lata, circumferentiâ subrotunda spinis armata foliola, sinibus suis flores complexa.

C A P. XIV.

De Verticillatis non spicatis floribus ad caulium nodos foliis intermixtis.

De Acino.

Acinus *Acinus*, quia *dentis*, i. e. *semitæ* variis & *epulæ* modis, alvum mensicque sinit, Dioscoridis sententiâ. Lobelius per u ferendum esse *Acinus* contendit, ut sit ab æ privativa & *Acisum* prægnans, quod sterilem infecundamque plantam signat: nam Theophrastus & Plinius nullum in eo florem aut semen agnoscunt, forte quia obliuiscis & ferris flores promit, qui frigore superveniente sæpius corrumpuntur.

Acinus autem totus est Serpelli aut Ocimi minoris, floribus in verticillis ad caulium nodos foliis intermixtis, calyculis oblongis, striatis, collo angusto, ventre turgidiore, quo cum Verticillatis fruticosis conveniunt.

- A. 1. *Acinus multis* J. B. *Ocimum Sylvestre* Ger. *Clinopodium minus* seu *vulgare* Park. *arvensis* Ocymi facie C. B. *Wild 25ant*.

Radice rãctur simplicè, tenui, paucis fibris donatâ. *Caulis* palmare, hirsuti, rubentes, quadrati, ramosi quamvis propè terram rotundi videantur, cum reclinantur fibras in terram demittunt. *Folia* contrariis inter se pediculis ad singula genicula bina, serrylli similia sed majora, [Alii Ocymi minoris foliis comparant] levisculis per ambitum crenis incila, superne viridia, inferne albidâ, nervis conspicuis prædita, pediculis brevibus insidentia. *Flores* in summitatibus caulis & ramulorum verticillatim dispositi, è calice oblongo striato, collo angustiore, ventre turgidiore, purpurascens, galeati, labello trifido, galeâ nonnihil reflexâ: in medio labello macula alba, intraque eam lunula purpurascens. *Semina* ut in hujus generis reliquis.

In montosis cretaceis, aridis & glareosis locis sponte oritur. Mense Junio floret. Variat autem *Locu*. sæpiissime floribus colore albo.

Acinos Anglicum *Clinf.* nobis nihil aliud esse videtur quam hujus varietas foliis ludens non crenatis.

Hæc planta multieculis botanopolis Londinensibus Polium montanum superiore seculo dici solita est, quo nomine ad nos olim Londino missa fuit.

2. *Acini pulchra species* J. B. *Clinopodium montanum* C. B. *Austriacum* Clus. Park. Ger. emac.

Clus.

Dodrantalibus effe emiculis, tenuibus, quadratis, duris geniculatis: *Folia* non admodum vulgaris Acini foliis abimilibus, acuminatis, crenatis, viridibus, non injequantur odoris, saporis autem aliquantulum acris. *Flores* summis cauliculis ad singula genicula profert Clinopodio vulgari non dissimiles, duplo triplovè majores, binos termovè simul & foliorum in sinibus, purpureo saturo colore præditos (tamen nonnunquam inveniantur alii) antorsum maxima ex parte propendentes & converfos: quibus succedunt valcula quæ in dicto Clinopodio, ventricola: in quibus *semina* nigra, Calaminthæ aut vulgaris Clinopodii feminibus æqualia. Numerofas habet *radices*, duras, & multis fibris capillares.

In ascensu montis Jura copiosè spontaneum observavimus. Crescit etiam, Clusio teste, in mon. *Locu*. tibus Badenibus thermis imminutibus, & cæteris vicinis ad Danubium procurentibus, &c. Floret Maio; Semen Junio maturum.

Clino-

B b b

nota ab aliis Verticillatis differt, nimirum quod calyculorum striatorum margines non ut in aliis in quinque lobata acuta dividantur, sed in totidem singulis quot sunt in singulis striis, stellae radiorum instar dispositas.

A. 1. *Marrubium album* J. B. Ger. *album vulgare* C. B. Park. *White Hojehound*.

Radix nictur simpliciter, lignosa, plurimas fibras emittente. *Caules* inde exurgunt plures, pedales & altiores, lanuginosi, quadrati, ramosi, foliis vestiti ad singula genicula ex adverso binis, subrotundis incanis circum oras crenatis, rugosis, pediculis satis longis suffultis. *Flores* ad genicula in verticillos densos coacti caules ambiunt, brevibus aut nullis pediculis, & calicibus hirsutis striatis quorum singula striis in spinulas terminantur, ipsi perexigu, albescentes, parte illa quae pro *galea* est in medio aliquot, fissa in duo veluti connatae. *Lobulorum* integrum est procelsum hinc inde emulso. Singulae floris ut in reliquis omnibus verticillatis, succedunt *semina* quatuor simul puncta. Verticilli quavis caules undiq. amplecti videntur, egrediuntur tamen & foliorum alis. *Caules* altitudinem pedalem aut cubitalem raro excedunt.

Odor totius plantae vehemens & nonnihil gravis.

Ad vias publicas & in locis ruderatis.

Succus expressus cum melle (ut praescribit Dioscorides) aut potius syrupus de Praefio Asthmaticis, sufficiens & tabidis opitulatur: est enim pneumonicum insignis. Pulvis foliorum interaneorum tumens necat. Valere dicitur & in partu difficili, lochiisq. retentis.

Syrupus de Praefio Mesues, annotante C. Hofm. valde calidus est, & qui senibus potius quam juvenibus, frigidis quam calidis adhibendus sit.

R. Syrupi de Praefio 5ij, olei Tartari per deliquium 3ij, misce. Sumat aeger per intervalla frequentia ad mensuram unius cochlearis. Medicamentum est ad ictum nulli secundum.

Marrubium vesicae & renibus nocere scribit Dioscorides; quos frequentius usu exulcerat. C. Hofman.

Veteres in ictu Marrubio pro erithro usi sunt, ad bilem per nares expurgandum, quae oculos saepe contumacissime occupat.

Innumeris comprobati experimentis Marrubii albi summitates, vino albo infusas, & triduo epotas, mirae ad menstrua provocanda, [nec] menses tantum accelerat, sed remorantes secundinas quoque, precipitat. S. Paulus [stomachum] roborandum, cachexiam & foedos virginum colores arcendos valere, & fortius cum Chamædrys & Centauro minore mixtas. Borell. Observ. Med. p. 289.

Conserv. florum Marrubii cum melle parata & per 40 dies exhibitā in dos. 5j nobilem quandam scribit hepati de laborum interitus restituit, alius medicamentum ex ebore & chalybeatis paratis frustra illi propinatis. S. Pauli Quadripart. Botan. p. 489. Habet Sim. Paulus & Zacutus lib. 2. Praes. admir. Observ. 48. Superbibebat autem nobilis iste singulis matutinis parum aquae stillantis ejusdem Marrubii cum radice: ut invenio in observationibus & Chelmea collectis & ad me tranmissis ab ingeniosissimo & amantissimo Viro D. Edw. Halfo Medico Londinensi.

2. *Marrubium album latifolium peregrinum* C. B. *candidum folio subrotundo* J. B. *candidum Ger. Hispanicum candidum* Park.

J. B.

Caules, quos ex radice vulgari Marrubio simili complures profert, cubitales & bicubitales sunt, quadrati, lanugine incana obtekti, multis alis concavi: ad quorum singulos articulos *folia* oriuntur mollicello holoferico tactu, villis, intensiusque quam in vulgari canescencia, lanuicello pediculo appensa, in ambitu serrata, longiora quam latiora, obtusa, odore nullo excellenti, sapore calidulo, non tamen ingrato. *Flores* ad genicula verticillatim caulem amplexantur, Marrubii vulgaris, ex oblongis, incanis, mollicellis *calycibus*.

Circa Messaniam Siciliae spontaneam observavimus & collegimus.

* 3. *Marrubium alterum Pannonicum* Clusii.

A descripto diversum videtur, siquidem *caules* duntaxat cubitales ei attribuit: folia legitimo Marrubio angustiora, nec adeo orbiculata, sensim in mucronem definentia, non injucunda odoris. Erat autem Marrubium illud, quod circa Vienneam Austriae frequens observavimus, ubi suum vulgare esse scribit Clusius, foliis angustioribus & acuminatis, Melisse Moldavice foliis non multum dissimilibus, quod ad figuram attinet, candidioribus tamen & magis incanis. Non video quid differat a sequente.

4. *Marrubium album angustifolium peregrinum* C. B. *Creticum* Ger. Park. *album angustifolium* J. B. *Barrow-leabed Candy Hojehound*.

J. B.

Candidius nostrarum Marrubio; caulis ramisque quadratis, tenuibus: *Folia* impense candida, oblonga, serrata, nervosa, sed nervis perisq. recta secundum longitudinem decurrentibus. *Flores* in ramis subjectis binis parvis foliis, verticillatim positi, interdum & in spicem formam digesti, parvi, candidi, bifido foliolo surrecto, labello demisso & candidis, striatis *calycibus*. Odore est quam vulgare Marrubium granore.

* 5. Mar-

* 5. *Marrubium Brasiliannum* Marggr.

Marggr.

Planta haec in duorum aut trium pedum altitudinem affurgit, *caule* striato, nodoso, leniter hirsuto: ad singulos nodos ramuli tres aut quatuor proveniunt, ut & folia, quorum antiquiora similia sunt Marrubii Pannonici *Claf*. foliis, in ramulis autem junioribus Marrubii vulgaris. Fere hofculos verticillatim positos, cæruleos tribus foliis constantes. Tota planta flavissimum odorem Marrubii spirat, & ad tactum est glutinosa.

* 6. *Marrubium album villosum* C. B. Park. *Hairy white Hojehound*.

C. B. prod.

Canaliculi edit pedales, lignosos, rotundos, albos, villosos, in ramulos divisos. *Folia* sunt subrotunda parva, crassa, per ambitum crenata, ob tomentum album inferius adpositum Gnaphalii instar mollia, superius rugosa & nigricantia. *Flores* ut in vulgari caulem verticillatim ambiunt. In agris Lutetianis collegit C. Bauhinus. D. Magnol in insula Magalone invenit.

Locu.

* 7. *Marrubium album crispum* C. B. Park. *Cut'd white Hojehound*.

C. B. prod.

Ex hoc *canaliculi* est lignosis, rotundis, albis, sed *foliis* minoribus, crispis, crenatis, utraque parte cinereis, nec ita tomentosis. *Flores* subcandidi in pungentibus conceptaculis caulem per intervalla verticillatim ambiunt.

Ad Alysson Galeni Clusio dictum accedit.

* 8. *Marrubium ex Aleppo verticilla longis pediculis infundibulis* Hort. Edinburg.

Cum mihi nondum conspecta sit haec planta non habeo quod de ea dicam, sed nudo titulo contentus sum oportet.

Marrubium Alysson dictum.

9. *Alysson verticillatum foliis profundi incisfi* C. B. *Alysson Galeni* Ger. *Alyf. Galeni Clusio* Park. *Galen's Squabwort*.

Clus.

Pedali est altitudine, quadrangulo *caule*, statim à radice in multos ramos diviso, canescentes omnino & velut tomento obduetos, circa quos *folia* Marrubio similia, breviora tamen magisque crispia & incana, insodora, amara. *Calices* per intervalla verticillatim ramos ambiunt, quinque, ple-rumq. aculeis horridi, candidi, & quibus Marrubii flos exilit, sed colore diversus, nempe purpurascens. *Semen* in calicibus aculeatis subrotundum, Marrubiano semini par. *Radix* dura, multida, annua.

Uno duntaxat Hispaniae loco hanc plantam nascentem observavit Clusius, ad Elde viz. pagum, Locu. in cometerio quo plurima cenotaphia Arabicis literis sculpta videri licet, Valentino regno, septima sub Orihuela (Orceli Veteribus dicta) mill. five leucis Hispaniis, eamq. florentem & semine onustam mensis Martio medio.

* 10. *Alysson verticillatum foliis crenatis* C. B. Park. *Sideritis Alysson* & *Sideritis Heraclea Dioscoridis*, *Alysson Antonii* Cui ex Galeno Col.

E radice tenui, lignosa fibris aliquot donata *caules* exeunt plures, pedales aut altiores terram versus reclinati, *foliis* ad intervalla vestiti, quorum infima amplissima, Marrubii nonnihil similia, sed longiora, Chamædrys proxima, verum hirsuta hirsute aspera, circa margines non profunde densiora, ad modum Betonicae. Ad caulium nodos, quos ornant folia inferioribus sensim minorata, ex albo purpurascens in verticillos Marrubii emulos digesti, & calyculis aculeatis *semina* fusca continentibus.

Tota herba gustu est adstringenti, non tamen injucundo, cum tantillo amarore, & odoris suaviat.

Locu.

In collibus porosis agri Neapolitani ad semitas.

Marrubium Pseudo-dictamnus dictum.

11. *Pseudo-dictamnus* Ger. Park. *Pseud. verticillatus*, *modicus* C. B. *Dictamnus adulterinum quibusdam verticillatum*, vel potius *Gnaphalium veterum* J. B.

Claf.

Quandam ex Creta ad nos allata est pro *Pseudo-dictamno*: capites amplius, virgis numerosioribus, altioribus & candidioribus Marrubio [se]lquipedales in horto suo observavit Parkinsonus, vix tamen credo. Marrubianis altiores *foliis* rotundioribus, minoribus, similibus *Dictamno* Cretensi, obfistis candidiori lanugine, gustu subamaro, odore exili non injucundo. Verticillos inter folia fert molles, in quibus *seminibus* sunt purpurascens. *Radix* dura, lignosa, altè in terram descendens, & per

B b 3

per plures annos vivit, etiam in hortis nostris nū huius asperior aut disturnior fuerit. Folia huic minus crassa quam Dictamnō vero, & per longiora intervalla in caulibus disposita.]

12. *Pseudo-dictamnus* aliter *Theophrasti* Pone Park. *Pseud. acetabulis* Molucca C. B.

Caulibus multis incanis, quadratis ad pedalem aut majorem altitudinem assurgit, *foliis* præcedente aliquanto majoribus & longioribus, & quorum alis prope caulium fastigia exeunt calices hirsuti Moluccæ similes sed minores & breviores, & quibus emittant *flores* coloris ex albo & rubro mixti. *Radix* fibras plurius parit. Odor huius non intuitus. Hyemem æque ac præcedens tolerat.

Hanc ipsam plantam, aut certe ei simillimam in horto nostro Cantabrigiæ aliquando alimus, foliis Pseudo-dictamnō formā quidem similibus sed majoribus, mollioribus magisque villosis, minus tamen incanis. Florum calices amplii & patuli erant, verum Moluccæ acetabulis multo minores, hirsuti quoque & striati.

Hanc etiam invenit *D. Wheeler* in insula Cithera olim, nunc *Cerigo* dicta, & satis exactè describitur in lib. 1. pag. 49.

13. *Marrubium Hispanicum* Alpin. exot.

Alpin.

Herbā est fruticosa, tota candida, cum leni lanugine alba. *Caulis* aliquot proferit, quadratos, cubitales & amplores, oblique actos. *Folia* habet oblonga, alba, lata, in acutum desinentia, duplo majora Cretici Marrubii, & ex opposito in caulibus aequalibus interstitiis posita, candida, subhirsuta. *Flores* aequalibus spatii tidentem in caulibus & ramulis cernuntur, verticillato ambitu, candidi: à quibus *semina* parva producuntur, tenuia, oblonga, sapore subamaro, subacri. Tota planta nittitur *radicibus* tenuibus, longis, lignosis, multis: facilitate adstrictiora & non infrenuē ficcantem prædita est.

Differt videtur ab Hispanico candido Park. id est, albo latifolio peregrino C. B.

14. *Marrubium Creticum angustifolium* inodorum Park. *album peregrinum brevibus & obtusis foliis* C. B.

Huic plantæ similem alui olim Cantabrigiæ ex semine pro Pseudo-dictamnō misso ortam; eam intelligo cuius mentionem feci sub duodecima specie, quæ fortè non differt à Mar. Hispanico candido Park.

15. *Marrubium nigrum Creticum* Alpin. exot.

Alpin.

E *radicibus* multis Primulæ similibus *folia* conapula proferit, oblonga, in extremis acuta, parvis suis pediculis sursum in orbem acta, nigra & nigra lanugine obsita, Marrubii albi foliis majora, longiora & latiora, magnitudine & figurā ad Aquatili ferè folia accedentia. E quibus sanè duos vel plures *caules* producit, longos, rectos, quadrangulos, nigros, per intervalla geniculatos; in quibus & singulis geniculis exeunt circum ipsos ex opposito *folia* complura, numero ferè septena, ac plura etiam, oblonga, prioribus similia sed longe minora, multum nigricantia, quæ circa ramum velut in orbem aguntur. In caulium summitatibus *flores* utrinque virgas ambiunt, non dissimiles Marrubii floribus, tidentem nigricantes. Tota planta colore nigricat, ut de industria ab aliquo videatur colore infecta.

Hæc planta, si ab Alpino rectè describatur, non est genuina Marrubii species, sed anomala.

C A P. XVII.

De *Clinopodia*.

K. Aspidos dicitur quod *ἀσπίδος* est *κλίμα* *μοῖς* *κυσ*, quod orbiculato florum ambitu speciem pedum loci præbeat, *Floribus* ex intervalis Marrubii modo dispositis. Plin. Foliis est Majoranæ sylvestris, florum tubis quam in Marrubio longioribus, calycibus in quinque spinulas terminatis.

Clinopodium majus Park. *quorundam*, *Origanii* facie J. B. *Origanum simile* C. B. *Acinos* Ger. *Great wild Basil*.

Radice oblique sub terra agit, fibris obiter densis. *Caulis* cubito altiores sunt, tenues, quadrati, hirsuti. *Folia* Majoranæ sylvestris, minus odora, ad nodos opposita, utrinque hirsuta. *Flores* in verticillis magnis dense supati, oblongi, galeati, purpurei, & calicibus gracilibus, oblongis, striatis, in quinque spinulas desinentibus, tribus superne, duabus inferne oppositis. Florum autem calices non miscentur singulis pediculis singuli, sed plures simul in eodem communi pediculo. *Semina* singulis quatuor succedunt parva, subruffa.

Less.

Ad fæpes & in veprebus passim.

C A P.

C A P. XVIII.

De *Lamio*.

L Amium dictum nonnullis putatur à florum cucullata effigie larvatam lamiam quodammodo repræsentante.

Floribus in verticillis ad caulium nodos, foliis Urticæ, odore fetido, seminibus majusculis, & vasculis brevibus patulis maturitate illico decidentibus, à reliquis verticillatis distinguitur.

A. 1. *Lamium album* Ger. *vulgare album* sive *Archangelica flore albo* Park. *album non fetens folio oblongo* C. B. *Galeopsis* sive *Urtica iners floribus albis* J. B. *White Archangel* & *Dead Nettle*.

Radices plurimis fibrosis nititur; plurimis etiam surculis, oblique Menthe ferè in modum sub terra reptantibus, & è nodis subinde radices agentibus, larè se propagat. *Caulis* inde exurgunt pedales aut cubitales, quadrati, grandifolioli, prope terram tamen graciliores & infirmiores, unde enam vix se sustentant, inanes, modicè hirsuti, ramoli, geniculis rarioribus intercepti, prope terram in apricis purpurascetes. *Folia* ex adverso bina, utrinque simillima, quæ in imis caulibus sunt longis pediculis nituntur, quæ in fumis brevioribus, brevi & innocua lanugine hirsuta. *Flores* ad genicula verticillatim caules ambiunt albi, satis amplii, galeati, exterius pallidi potius quam nivei, labello pallido, non punctato, biido, galeæ ampli exterioris, præcipue ad margines pilosa, quatuor intus *filamentis*, duo longiora breviora totidem occultante. Staminum *apices* marginibus circumcæta nigris formam charactèris 8 quodammodo repræsentant. *Sylis* præteritus biidus flammibus adject, & ex ipso flore enascitur, non, ut in aliis huius generis fieri solet, è staminum medio. *Calix* floris idemque vacuolum feminale amplius, patulus, striatus, cæciliis, in quinque oblonga angusta segmenta dividitur, quæ tenues & acutas sed immixtas spinulas desunt. In imo calice quatuor *semina* simul puncta singulis foliis succedunt. Calices florum singulatim è foliorum alis exeunt. Odor huic plantæ minus gravis.

Apri mensis & ineunte Maio apud nos floret. Ad fæpes inque locis rudertis & dumetis.

Recentiores flores Lamii candidos florem muliebrem albidum fuisse posse existimant; & unde nonnulli ad eum usum parant ex ii. Conservam, singulis diebus sumendam.

Tempest. & Less.

2. *Lamium* sive *Urtica iners flore purpurascete majore, folio non maculato* J. B. *Lamium folio oblongo flore rubro* Park.

Apæcedente non alia ferè in re differt quàm floris colore purpureo: unde C. Bauhinus non diffinguit. J. Bauhinus descriptione suā notas nonnullas addit à nobis omittas, caules scilicet purpureos esse, foliisque atro-virentia atrovire purpurea, (quæ tamen huic speciei propriæ sunt) genicula caulium inferius crebriora, medio caule internodia longiora; ad radicem folia subrotunda ad Marrubium fetidum accedentia: galeam biidam, labello punctis carnis & sanguineis notatum.

In transmarinis frequentem observavimus.

Less.

Galeopsis lata Dalechampii Lugd.

Huius aut superioris varietas esse videtur, non species distincta.

A. 3. *Lamium rubrum* Ger. *vulgare folio subrotundo, flore rubro* Park. *purpureum fetidum folio subrotundo, sive Galeopsis* *Discoloris* C. B. *Galeopsis* sive *Urtica iners folio & flore minore* J. B. *Small dead Nettles* & *red Archangel*.

E *radice* tenui fibrosa non repente plures erigit *caules* quadratos, concavos, propemodum glabros, satis grandes, prope terram ramulos, deinde uno vel altero foliorum pari cinctos, tum ad summitatem ferè nudos, semipedales, infirmos. In fumis caulibus *folia* in verticillis densius stipati, parvi, galeati, parvi, purpurei, labello latuaculibus maculis quatuor, Calices florum brevius, patuli, striati, cæciliis in quinque longas angustas filicæ & splendenda. *Folia* urticarum acutula sed minora & breviora, mollia, circum oras crenata, pediculis feminalibus insident. Odor totius plantæ fetidus & ingratus.

Primo vero & deinceps per totam æstatem floret.

Ad fæpes & maceris, inque locis rudertis & hororum arcis minus excultis nimis frequens.

Herba cula & imposita valere creditur ad tumores quoscunque diluendos, necnon ad inflammationes, plagas, ulcera putrida & vulnera.

Ad Scrophulas. R. Herba recens [Lamii albi] *M. i.* Calefacta inter duos lateres calidos, & tumori applicetur. Eam noctis unius spatio plurimum agatur. Aperto adhuc mixturam sequentem. R. Omphacii cochlearia VI. Burgi Malbae ungar Juglandis; mulce & impone linteæ nigæ oleo è pedibus bubulis madefactæ: Intus interim propinquæ aqua florum genitæ manè & hora quarta pomeridiana singulis diebus. D. Hulle è MS. nondum edito. Doctum Lamii rubri ad dysenteriam commendatur.

4. *Lamium*

4. *Lamium alba* lineâ notatum C. B. *Lamium Plinii montanum* Columnæ Park. *Galeopsis maculata* J. B. *Milzadella* vulgo.

7. B.

Caulis multus fundit, quadratos, procumbentes, rubescentes, in quibus *folia* Urticæ hirsuta, mollia, Lamo vulgaris albo flore similia ut Balleor, fed minora odore, ferrata rotundis incisuris, lineis, albam per medium, atque rectum nervum utrinque ambientem habentia, que linea in flicatis plantis etiam post decennium durat conspicua: trita gravem odorem remittunt, minus quam vulgari mortua urtica ingratum. *Flores* circa summam genem ex albo rubentes. Vere flores & æstate perfluit.

Collis Nerbouensi ad fenes & circa vepres frequens oritur.

In Italia & Gallia Narbonensi ad lepes & circa lepes. 1744
Lamiae minores purpureo necne dubius hæreo.

Una specie differat à Lamio minore purpureo necne dubius herco.
Hujus varietatem in Æquicolum montibus observavit F. Columna, foliis brevioribus, angustioribus & acutioribus, profundis incisuris per ambitum divisivis, ut in Chamædry, lineâ albâ per medium decurrente angustiore.

5. *Lamium maculatum* C. B. foliis maculatis Park. *Urtica fatua* λυκίσκη Thal.

Foliis maculis & lineolis albis resperfis & pulchrè variegatis à præcedente distinguitur, nec ul-
tiorè descriptione indiget. Vidimus in Horto Regio Parisiis & alibi.

A. 6. *Lamium rubrum minus*, foliis profunde incis. Small cut-leaved red Archangel.

[illegible]

In hortis oleraceis inque arvis requietis non raro invenitur, ut v. g. propè Brantiam in Essexia in calcæto Bockingam ducente.

* 7. *Lamium moschatum* foliorum marginibus argentatis * Wheeleri.

E. radice tenui fibrosa caulem exsertit quadrangulum, foliis vestitum longis pediculis innatis, Lamii flore albo similibus, vitem rotundioribus intercrentis, prope pediculum macula nigra amplam notatis, marginibus circumcirca argenteo colore infingibus; odore muschum redolentibus. *Pentagi*, forte Pantheam olim dictum, sinus Corinthiaci oppidum observavit *D. Wheeler*. Florem, puto, non vidit.

8. *Lamium Novæ Angliæ Parietariæ foliis.*

In reliquis ad *Lamium* minus accedit; foliis *Parietariae* æmulis ab eodem differt.
Cultus hinc olim in hortulo nostro columinus.

* 9. *Lamium rotundifolium floribus minimis* n. d. Hort. Ludg. Bat.

A. 10. *Lamium folio caulem ambiente majus & minus* C. B. *Galeopsis* sive *urtica* iners minor, folio caulem ambiente J. B. *Alfine bederula altera* Ger. *bederula folio major* Park.
Denbit.

7. B.

[illegible]

In agris & hortis frequens oritur.

A. 11. *Lamium luteum* Ger. Park. *folio oblongo luteum* C. B. *Galeopsis sive Urtica iners flore luteo* J. B. *Yellow Archangel* or *dead Nettle*.

Radix inaequalis fibris plurimis majusculis in terram demittit. *Caules* inde exeunt longi, quadrati, infirmi, concavi, *folia* veltutis bipis, per intervalla oppositis, virdioribus, longioribus, & angustioribus quam in reliquis *Lamiis*, pediculis longiusculis infidentibus. *Flores* ad *genicula* albentia tunc caule; ambiunt, lutei, speciosi, galeae ampla, ad margines pilosa, quatuor *filamina* albentia cum apicibus suis luteis, & *stilo* purpureo bicorni & centro calycis, in medio quatuor una junctorum seminum

In Sylvis & umbrosis Maio mense floret.

Locus.

12. *Lamium maximum sylvaticum alterum* C. B. *Galeopsis maxima flore magno rubro* J. B. *maxima Pannonica* Park. *Lamium Pannonicum* sive *Galeopsis* Ger. emac.

Clus.

[illegible]

In sylvis montibus arce *Greiben* vicinis in Pannonia supra Waraldinum maximâ copiâ nascitur, *Loc.*
ubi Maio florentem inveniebat Clusius.

Lamium Cannabis spuria dictum

A. 13. *Cannabis spuria* Park. Ger. *sylvestris* quorundam *Urticæ* *inerti* *affinis* J. B. *Urtica*
aculeata foliis ferratis C. B. Bastard Hemp.

Radix simplex pluribus demissis fibris terram apprehendit. Caulis plerumque simplex, pedalis, quadratus, inanis, ramosus, pilis rigidioribus hirsutus. *Fora* in caule bina per intervalla opposita, ut quae fore figura, circa margines serrata, pediculis funicularibus appenda, venosa, nervis avera. Per intervalla haec, quae in re Cannabis folia imitantur. *Floris* in fumis caulis et ramulis in quinque pedibus crassis compolis, galecti, purpureo-roseis, et calicibus triquetris, spatulis, marginibus in quinque spinulas acutas divitis exsertit. Singulis floribus succulentis quatuor *semina* simul juncta, majuscula, pulla, quae dilapso fore brevissimo temporis spatio maturescunt, et continuo decidunt.

At fructe Radix, inter fereles plus laus frequens.

Locus.

A. 14. *Cannabis spuria flore specioso luteo, labro purpureo. An Cannabis spuria altera Park? An Urtica aculeata foliis serratis altera. C. B?*

Hujus folia pallidiora sunt quam precedentis: verum precipua differentia est in floribus, qui multo ampliores sunt quam illius, colore luteo. Labellum macula ampla purpurea fere totum occupat.

A. 15. *Lamium montanum* Melissæ folio C. B. *Melissa* Fuchsii Ger. *Melissopappilon* Fuchsii Park.
Melissa adulterina querendam, amplius foliis & floribus non grati edoris J. B. *Baulm*
 leaved *Archangel*.

F. B. Clus.

[illegible]

Alteram hujus speciem in Austria invenit Clusius caulibus infirmioribus, frequentioribus ex radi- *Alia species*
ce fungulis annis repullulantibus, foliis etiam paulò angustioribus.

* 16. *Lanium fruticosum non maculatum Creticum Zanoni.*

Zan

Multos ē radice caules emittit, majores sesquicubicales, pennæ scriptoriae crassitudine, teretes, quamvis ob costas exiles que in cortice luto quadrati videntur, eo enim sublato rotundi manent. Cortex interius viridis difficulter à ligno delabratur, quod fragile est, tenue, medulla intus viridi. Caules & rami majores lignis substantiâ constant, furculi juniores herbacei, ut vel ex colore magis viridi. Sunt autem caules, præsertim parti inferiore & lignosa, raris nudi intercepi, [in minoribus ramulis notati satis crebri sunt.] Folia prima & secunda caulibus

- * 7. *Sideritis hirsuta procumbens* C. B. *Sideritis Clusii Hispanica, hirsuta* J. B. * *Sideritis prima, Herba Judaica* Park. *Herba Judaica* Lobelii Ger. emac.

Clus.

Longiore est folio quam Marrubium, satis ad Salviae folium accedente, minore tamen, quæm ferè foliis divisi, scabro, villis quibusdam præcitis, nec injeundis gustis, nec odoris. *Caules* funt quadrangulos, palmum utplurimum excedentes, interculi procumbentes, duos, hirtos, candidantes, quorum summities per intervalla verticillati orbis coronant ut in vulgari Sideride: orbis valculis conflant, in quibus *flos* prior par, ex candido nonnunc purpurascens, quo evanescente *semen* in valculis nigricans reperitur: *radix* dura lignosa, vivax.

Locu.

Frequens occurrat aridis & petrosis Castellæ veteris locis, æstate florens: quibusdam etiam locis in Autunnum usque floribus onusta conspicitur.

Lobelius in Obl. & Icon. atque etiam Dodonæus, assumpta huius iconem eandem eam faciunt cum vulgari primo in loco descripta Sideride. C. Bauhinus differre hanc à vulgari scribit, quod illa altior, hæc caules habeat procumbentes, magisque hirsute candicet. Verum hæc non sufficunt ad differentiam specificam (ut vocant) arguendam. Ex revera Sideridis vulgaris caules non raro procumbunt, sicutque infirmi satis. Quid quod ipse Clusius in Hispaniis, hæc nulquam ferè non occurrere scribat arido & petroso solo per Hispaniam, Galliam, Germaniam: mirum ergo nobis per illas regiones herbas indagantibus nulquam in conspectum fide dedisse, si à vulgari diversa sit.

Ego (inquit J. Bauhinus) ferè dicere Sideritidem Hispanicam Clusii eandem esse cum Montpellier, nisi Lobelius & C. Bauhinus eam ab illa separarent.

- * 8. *Sideritis quarta Clusii, ramulis procumbentibus* J. B. *hirsuta procumbens altera, minimum crenata* C. B. *parva procumbens* Park. *procumbens ramosa* Ger. emac.

Clus.

Aliquot habet *ramos* procumbentes, quadrangulos, tenues, villis quibusdam obstitos, quos per intervalla contrario semper situ cingunt *folia*, vulgari ferè similia, paulo tamen minora, à medio ad extremum serrata, nonnulli etiam villosa. Summos ramos verticillati ambiunt vascula, in quibus *flores* prioribus formâ similes, quantum ex delineatione colligere potuit Clusius: nam plantam ipsam non vidit, sed eius iconem tantum à Jac. Plateau missam: unde neque de colore floris, neque de semine quicquam pronunciare potuit.

9. *Sideritis folio rotundiore* J. B. *altera parva Clusii* Park. *procumbens non ramosa* Ger. emac. *Sideritis* V. Clus.

Clus.

Modum *caulem* habet surrectum, quadrangulum: deinde statim à radice multos in latera spargit *ramos*, humi fijos, quadrangulos, quibusdam villis pubescentes, geniculatos, quos bina semper inter se opposita ad singulos nodos amplexantur *folia*, præcedentis folii præne similia, minus tamen serrata, inter que ab imo ad summum usque verticillorum ritu nascuntur in valculis *flores*, superioribus etiam formâ similes.

Ex huius iconem ad Clusium mitabat Jac. Plateau ipsius manu eleganter expressam.

C. Bauhinus utramque hanc speciem ad idem caput reducit: & ut verum fateor, non possum mihi persuadere, dari tot distinctas Sideritidis species.

- * 10. *Sideritis hirsuta pallida flore* C. B. *Sid. flosculis vix à valculis prominentibus fuscis* J. B. *Sid. angustifolia* Ger. *Sideritis* vi. *Pannonica* Clus., *Germanica parva* Park.

J. B.

Cubitalis est plus minus planta, *caule* quadrato, hirsuto; *foliis* nequaquam per margines serratis, uncialibus & sesuncialibus, hirsutis: Ramis in quos dividitur caulis oppositum habent tinnit, per quos longa ferè *flores* verticillati, pusilli, intra ipsos calices propemodum occultati, fusco colore inarcent in sicca, calicibus admodum hirsutis, in quinque acutis in spinulam delinquent sectiones divisis. Porro unicuique verticillo bina subiunguntur adversa *folia*, multo inferioribus minora, magis tomentosa, nervis secundum longitudinem donata, æquali marginum circumscriptione, ad Serpyllum accedentia.

Clusio *caulis* pedalem non superat altitudinem, ab radice statim ramosus: Extremos ramos caulæque foliorum pallescentis coloris coma occupat. *Radix* albescent, ignola, aliquot fibris hirta, non vivax.

Locu.

Frequentissima est in Pannoniæ Austriacæ inferioris arvis inter segetes, macro & sterili solo: floret Junio & Julio. Huc, diligenter collatis descriptionibus, omnino eandem judico Sideritin montanam parvo flore nigro-purpureo Col. cuius tamen descriptionem ne quam speciem temere omnifide argui, subiciam.

Sideritis

- Sideritis montana parva variisque flore* C. B. *montana Apula versicolor* Park. *Sid. montana parva flore nigro-purpureo medio croceo* Col.

Col.

Flos galericulatus est, atque in hoc genere minimus, caput habens hirsutum, nec ab utriculo extertum, ut vix nisi lætâ manu planâ discerni queat, vario distinctus colore, capite rampe & barbularum oris nigro-purpureis, medio umbilico luteo, collo denique candicante. *Utriusque* verò quibus latius dividuntur nervosis oris, aculeis longis parum hirsutis, hirsuto reliquo corpore, leni circa genicula caulis & ramorum. *Caulis* sesquipedalis, ad summum quadratus, rubescens, hirsutus, albi duabus in medio divisis. *Folia* oblonga, ex viridi languentia, albâ, longâ hirsute obduta, ternis utrinque circa extremum obfcuris denticulis serrata, circa imum caulem longis veluti petiolis insidentia, ut circa fastigium & utriculis illis carentia, latiora, ac nervos quinos per longum habentia, nec incilium divisa, at acuminata. *Semen* angulosum, ex nigro cinereum, quod angusto pilosque utriculorum ore occulitur. *Radix* lignola, parva, fibris divisa atque flavescens. Sapor plantæ dulcis caulescentis parum, atque palato non ingratus. Aliquando uncialis, aliquando multicaulis invenitur.

Junio floret, atque æstate pericitur. In Remibus & taxolis Ægicolum supra Capuccinorum *Locu.* sylvanum.

11. *Sideritis genus spinosus verticillatus* J. B.

J. B.

Caulis huic quadratus, hirsutus, cui ad singulos nodos verticillati circumnascuntur *flores*, Sideritidis vulgaris floribus similes, candidi, hiantes, non ita exerti, calicibus laxis, duris, in quibus lacinitias rigidas, spinosas, supremam omnium longè maximam divisis: unicuique autem verticillo ab imo ramo ad summum usque fastigium duo sunt subiecta ex adverso orta foliola, modicâ hirsute obdita, serrata ut Tenebris, sed nonnulli oblongiora, angustiora.

In Italia & Gallia Narbonensi prope Montepellum in agris hanc observavimus. *Locu.* Icon Sideritidis V. Clusii huic plantæ non ita dissimilis est; ut putem hanc illi eandem esse. Nam Clusius ex intuitu duntaxat picture descriptionem suam concinnavit, cum icon nuda nullis notis adjectis à Jac. Plateau ad eum mitteretur. Descriptionem vide & confer.

- A. 12. *Sideritis humilis lato obtuso folio* Ger. emac. *Sid. bederula folio* Park. *Petty Altheal.* An *Sideritis Alfine Triflaginis folio* C. B?

E *radice* alba, simplici, fibris tenuibus capillata *caules* promit palmares, quadratos, hirsutos, ramosos, *foliis* vestros ex adverso binis, pediculis longis insidentibus, hirsutis, circa margines crenatis, ungui pollicis paribus aut majoribus, brevibus, obtusis. *Flores* ad geniculis verticillati caules & ramosos ambiunt, galeati, parvi, dilute purpurei, tum galea tum labello saturatioribus punctis purpureis notato, è calicibus vix emergentes hirsutis, margine in quinque segmenta acuta partito. *Semina* per maturitatem nigra, ejuldem cum reliquis huius generis figuræ, quæ quamprimum maturare statim excidunt è valculis.

Plantula hæc annua est, Junio & Julio mensibus floret. Inter segetes sæpius occurrat, præsertim *Locu.* in Septentrionalibus.

Sideritis Alfine Triflaginis folio C. B. in Prodr. cætera huic similis est, figurâ floris differt, qui in nostra planta brevis est: ideoque *Parkinsonius* immerito à nobis in *Catalogo Plantarum Angliæ* reprehenditur, quod hæc duas Sideritidis specie diverfas fecerit.

13. *Sideritis glabra Betonica ferè folio.* An *Gallitricum flore minimo* albo J. B? *Horminum minus* *supinum* Creticum Clusii C. B. Park.

Folia parva Betonicæ ferè figurâ, sed breviora, pariter crenata, glabra, obscure viridia velut Blattariæ luteæ, pediculis satis longis hærentia: quæ in caulibus sunt paulatim minora, angustiora, acutiora, brevioribus pediculis, & lupremis nullis. *Caulis* satis firmus, quadratus, hirsutus, ab imo usque valde ramosus. *Flores* in verticillis ex alio foliorum exeunt: singuli singulis sed brevissimis pediculis donati, albi, labello è luteo pallido, in ipso rictu aliquot rubris punctulis guttato. Galea intus utrinque ad latus lineam habet albam. *Folia* que florum verticillis subfunt reliquis in caule similia sunt. Unum autem verticillum sex flores componunt.

Sideritis hæc nobis succrevit ex semine à D. Covel (ut puto) accepto; qui in Thracia plantam observavit.

- * 14. *Sideritis foliis oblongis glabris* C. B. *glabra oblongo splendens* folio Park.

C. B. prod.

Caules habet quadrangulos cubitales, velut glaberratos, in quorum summitate rarissimi pili conspiciuntur. *Folia* tenuia, pallide virentia, genitus glabra, quorum inferiora tres uncias longa, unam lata, minimeque serrata sunt: *Flores* formâ quidem Sideritidis vulgaritissimæ floribus respondent, sed longiores & majores, galeati & albi, è calicibus asperitculis prodeuntes ad foliorum eorum, ab imo ferè ad summum caulem verticillati ambiunt; quibus *semen* parvum, nigrum, inæquale succedit.

C c c

A. 15. 59.

- A. 15. *Sideritis arvensis latifolia glabra* C. B. Park. Ger. *glabra arvensis* J. B. Smootter-leaved, *yellow flowered field Iron-woot*.

Radice nititur albâ, lignosâ, fibris aliquot majusculis donatâ, annuâ, sapore subdulci. *Caulis* inde exurgit singularis plerumque pedalis, firmus, quadratus, hirsutus, ramulos fundens ex adverso geminos, *Folia* quam I adani segetum dicti latiora, pediculis suffulta, è lata basi in acutum mucronem sensim desinentia, denticulis majoribus serrata, brevi & vix conspicua lanugine hirsuta, ad cartum mollia. *Flores* in summis caulibus & ramulis umbellatim digesti, galeati, tubo longo prominenti, exteriori pilosi, albi, cum aliqua flavi aut viridis tinctura. *Floris* labelium in tria segmenta divisum, macula intus saturatiore & flavo virenti pinguit. *Calices* florum in quinque spinulas delinunt, *Semina* grandiora fusca continentur.

Locus.

Julio mense & circa principium Augusti apud nos in Anglia floret. In occidentali Eboracensis comitatus parte, viz. circa Wakefield, Darfield, Sheffield, &c. inter segetes frequens reperitur. Incomitatus parte, viz. circa Wakefield, Darfield, Sheffield, &c. inter segetes frequens reperitur. Incomitatus parte, viz. circa Wakefield, Darfield, Sheffield, &c. inter segetes frequens reperitur. Incomitatus parte, viz. circa Wakefield, Darfield, Sheffield, &c. inter segetes frequens reperitur.

- A. 16. *Ladanum segetum quorundam flore rubro* J. B. *Sideritis arvensis angustifolia rubra* C. B. *arvensis rubra* Park. Sid. 7. Ger. emac. *Narrow-leaved All-heal, or Iron-woot*.

J. B.

Radix huic alba lignosa, plurimas fibras undique spargens. *Caulis* pedalis, simplex, quadratus, nonnihil hirsutus, purpureus, ramulos. *Folia* ex brevibus & inter se contrariis pediculis bina, angusta, oblonga, atrovergentia, subhirsuta, in acutum desinentia, circa margines dentata, sapore exlicante. *Flores* prope summities caulis & ramulorum verticillatim dispositi, galeati, oblongi, purpurei, labello punctis duobus albicantibus notato, interiori paulo notulis in luteum vergentibus rufis, & calice brevi, patulo, quinque-partito, segmentis in spinulas desinentibus. *Flos* pro plantæ magnitudine amplius est & pulcher.

Locus.

Inter segetes passim & copiose. Floret à mediâ Estate in Autumnum.

- * 17. *Sideritis Heraclea Discoidalis, sive Sid. marina Salvisolia nostras Donato Park. App.*

Park.

Radix huic minimi digiti est, rugosa, sublutea. *Caulis* lignosus, quadratus, ima parte foliis Salviae similis, sed nonnihil viridioribus cinctus, superius adnatiscentibus Marrubi Cretaei similioribus, Summos caules *flores* verticillatim ambiunt Salviae fere in modum dispositi, colore albicante aut ex luteo cinereo tincti. *Folia* commanfa Mastichen resipiunt.

Locus.

In maritimis fabulosis inter *Peraulis* & *Maugio* estate florentem vidit P. Magnol. Botan. Monsp.

- * 18. *Sideritis querno folio* C. B. Park.

Caulis huic rectus, paucis ramis, raris foliis, latiusculis & in extremo rotundis, incisuris in ambitu inaequalibus scetis, binis oppositis, pediculis brevibus infidentibus, quernis nonnihil similibus. *Flores* parvi in verticillis exiguis circa summos caules, colore pallide purpureo.

19. *Galeata & verticillata Persica foliis* Morif. prelud.

Morif. prelud.

Folia producit Persica foliis quoad formam & serraturam adeo similia ut nihil magis. *Flores* autem fert galeatos, subpurpureos, amplos, quorum singulis in calycibus in margine quinquepartitis, Verticillatam more, succedunt *semina* angulosa quacuna. Perperam ergo à nonnullis ad Digitalem refertur.

CAP. XX.

De Hedera terrestris.

Hedera dicta est hæc herba ob foliorum aliqualem similitudinem, & quod hedere instar in terra reptat. Folia subrotunda, flagellis reptatricibus, florum labio superiore, galeam vocant, bifido & reflexo à reliquis Verticillatarum generibus distinguitur.

A. 1. Hedera

- A. 1. *Hedera terrestris* Ger. *terrestris vulgaris* C. B. Park. *Chamaecissus sive Hedera terrestris* J. B. *Ground-Ivy, Gill-go-by-ground, Kie-hoof, or Tun-hoof*.

Flagella tenuibus, quadratis, humi fufis, è geniculis radices agentibus late se diffundit. *Caulis* [qui flores sustinent] tenuis, hirsutus, quadratus, rubentes, innæsi, infirmi & vix se sustinentes, palmares aut semipedales, *foliis* vestiti per intervalla ex adverso bina, pediculis longis infidentibus, subrotundis aut in acumen modice productis, per ora crenatis, hirsuti, cum adhuc tenera sunt & prius germinant purpurantibus. *Floribus* ad caulium nodos in verticillis, è singulis foliorum alis tres quadrato aut etiam plures exeunt, cerulei, oblongi, utrinque labiati, labio superiore, seu galeam maxis dicere, bifido, & ad latera reflexo, inferiore in quatuor segmenta diviso, tubo intus fau-ratoribus purpureis maculis & lineolis variegato, rictu pilis brevibus albis velut lanugine quadam obito. *Stylis* tenuis, bicornis. *Celice* floris oblongus, angustius, striatus, marginibus in quinque segmenta breviter partitis, flore marcescente in ventrem turgellus, & quatuor semina oblonga continet. Sapor plantæ amarus; odor gravis ad Mentham quodammodo accedit, aut inter Lamium & Mentham ambigit.

Aprilis mense apud nos plerumque floret. Ad sepes & macerias.

Duplex est (inquit C. Bauhinus) major quæ vulgaris: & minor elegantior, cauliculis erectioribus, brevioribus, ut & foliis; floribus magis ceruleis, quæ locis humidioribus circa arbores antiquas invenitur.

Tempus & Locus.

- * 2. *Hedera terrestris montana* C. B. Park. Cam. ep.

C. B.

Priore hirsutior est, foliis majoribus & floribus qui purpurascunt. An hæc specie distincta sit à priore me late.

- * 3. *Hedera Saxatilis* Ger. emac. *terrestr. Saxat.* Lobelia Park. *magno flore* C. B. *Afarina sive Saxatilis Hedera* Ad. Lob.

Ex jejuna & obscura Lobelii descriptione ad quod genus plantarum referri debeat elicere nequeo.

Hedera terrestris vulneraria est, tum intrinsicè sumpta, tum extrinsicè adhibita, diuretica, em-Pires. menagoga: usis creberrimis in Tartaro pulmonum & renum resolvendo: quin & ictero conferre dicitur, & ad dolores colicos conducere in clysteribus.

R Summum *Hedera terrestris* nonnihil rubescientium s. q. contusæ formetur in placentam virtutem cum odore & colore optimè ac diffusissimè supra omnes conservas aut syropos retinet: atque in tulle gravi & pertinace inque Phetuli summo opere prodest. Sumatur Drachm. f. ad Drachm. i. bis in die cum aqua destillata aut decocto pectorali. *Willis Pharmacop. rational.* part. 2. Sect. 1. cap. 6.

Vidi ego utentes quosdam ad torsiones post partum ventri apposita; ac ipse sanè utiliter usus fuit. Hujus porro felicem usum observavi in expellendis vermibus equorum si comita detur cum Avena. f. B.

Hedera terrestrem Angli præsertim Septentrionales in dolia inmittere solent ad depurandum seu clarificandum cerevisiam, quod brevi, nempe viginti quatuor horarum spatio præstare solet, unde & nomen *Kiehoof* seu *Tunhoof* adepta est. Verum hic mos post receptum Lupulorum ulum paulatim desievit.

Succus hujus plantæ naribus attractus cephalalgiam etiam vehementissimam & inveteratam non lenit tantum sed & penitus auferit. Medicamentum hoc (inquit autor meus Joannes Oldacres ludi-magister olim Tanworthensis) quamvis facile parabile & ubique obvium sit, non satis potest laudari, fides ex usu æstimationetur, auro quæparandum. Novi quippe qui per decennium & amplius acerrimis doloribus confecti statim ab ejus usu recreati sunt, nec unquam postea paroxysmum senserunt.

Ad colicum dolorem, R fol. heder. terrestr. q. v. infund. in oleo ad Solem æstivum, eld singulare remedium injectum & opotum. *Chejseu ex Maribola.* Communicavit D. Hulst.

Ad calculum, erat qui vino in quo *Hedera terrestris* infusa esset, addito Saccharo Candi cum succellu quidem uteretur, sed & cum dolore cum arenulis excerneret insigni. *D. Seame, ex * Observat. Olf. 167:* Hieron. Reufneri à Velichio editis.

4. *Lamium ad Hedera terrestris accedens* J. B. *Lamium Pannonicum* 3. Clus. *Pannon. tertium* Clusii Ger. emac.

Ex radiæ urticæ vulgaris simili plures proferit pedales cauliculos, teretes, quadrangulos, frequentibus nodis cinctos: ad quos *folia* oblongis pediculis donata, Lamio vulgaris purpureo similia, vel proximè ad *Hedera terrestris* accedentia: inter quæ *calycibus* terni, quaterni vel quinti, continentes flores *Hedera terrestris* floribus formâ proximis, hiantes, nullâ superne galea emittente, sed latiusculo folio reflexo duntaxat, nixis coloribus, ceruleo, purpureo & albo insignitis.

Nascensent plantam Clusio nunquam videre contigit, sed ejus duntaxat iconem suis coloribus diligentissimè expressit.

Ccc 2

CAP.

CAP. XXI.

De Molucca.

Pteregrina est herba Asiatica originis, Constantinopoli primum delata. Calycibus florum amplissimis, patulis, acetabulorum æmulis ab aliis omnibus verticillatis prima facie cum floret facile discernitur.

1. *Molucca* J. B. *Melissa Molucca* Lessi Ger. *Mel. Molucca* Lessi Ger. *Melissa Molucca odorata* C. B. *Smooth Molucca* Paulin.

J. B.
Caulis habet rectum, sesquicubitalem vel majorem, glabrum, subrubentem, ferè quadratum, satis robustum, paucà medullà factum, in ramos multos satis diffusum, eosque binos oppositos: *Folia* subrotunda, per ambitum serrata [idque profunde] longis pediculis appensa, foliis Marrubii nigri similia, verum non ita nigra, planè glabra, nervosa. In caule ramisque à medio ad summum usque ex intervallis calices magni, patuli, calathoides, cutanei, nervosi, seni verticillati digesti, *stipules* comprehendunt Galeopseos, ex albo purpurascetes, galea hirsuta, apicibus in medio, tandem seminibus succedentibus triangularibus. Caterum unicuique verticillo folia bina adhaerent, longo interveniente pediculo, inferioribus similia: ad pediculorum ipsius exortum spinulae aliquot longiusculae proflunt. *Radix* lignosa est & fibrosa. Annua est herba cui folia amara, flos ferè imphidus.

Hujus plantae odor mihi gratus.

2. *Molucca asperior fetida* J. B. *Molucca spinosa* Ger. emac. *Melissa Molucca asperior* sive *Syriaca asperior* Park. *Melissa Moluccana fetida* C. B.

J. B.
Longis nitiuntur pediculis *folia* circumscriptioe ferè rotunda, laciniata, nervosa, fetida. *Flores* è calicibus verticillatis caulem amplectentibus ex intervallis erumpunt: Sunt autem calices minuti patuli quàm in *Molucca* priorè, nervosi, laciniati, quorum laciniæ in longas, rigidas, infestas spinas desinunt.

Tenerior est quàm præcedens, nec ita facillè semen ad maturitatem perducit.

3. *Melissa frutescens Sicula, calice amplo, patulo.*

In longitudinem infirmè excrevit, *caulibus* infirmis, quadratis valdè ramosis. Cortex ramorum antiquiorum cinereus est, juniorum rubens. *Folia* *Melissæ* vulgaris formâ similia, sed multo minor, circum oras pariter dentata, pediculis satis longis nixa. *Flores* cucullati, albi cum levi tamen ruboris tinctura, labelis punctatis. *Calices* florum eidemque seminum conceptacula qualia ferè *Moluccæ*, ampla, patula, calathoides, minora tamen, & in quinq; lacinas, tribus superius, duabus inferius fittis, ad margines secta. *Semina* qualia *Moluccæ*: odor plantæ gravis.

Locu.

In Sicilia circa Messinam, & in insula ad Promontorium Pachynum invenimus hanc plantam, cujus etiam caules nobis perennare videbantur. Pro nobis descripta hætenus habemus. Calycibus magnis patulis, infundibuli ferè forma cum *Molucca* convenit.

Ad hanc plantam accedit Lamium fruticosum non maculatum Creticum Zanoni.

CAP. XXII.

De Calamintha.

Calamintha quasi bona & utilis *Mentha* dicta putatur: nidore enim suo (ut habet Aristot.) serpentes vel accensa, vel suffrata fugere solet. C. Hofmanno *mentha* dicitur medium esse vocabulum, quale *mentha*, &c. ut *Calamintha* sit mentha horrida, incana, & ingrati odoris. *Calamintham* enim nihil aliud esse quàm *Mentastrium* Galeni auctoritate inductus sibi persuadet. Dicitur ergo *Calamintha* *mentha*. At nobis *Calamintha* alia res est, & genere à *Mentha* diversa, cujus notæ sunt flores galeati tubo oblongo, pediculis longiusculis è foliorum sinus egressis infidentibus. Folia & odor *Menthæ*.

A. 1. *Calamintha*

- A. 1. *Calamintha vulgaris* Park. *vulgaris* Officinarum Ger. *vulgaris* vel *Officinarum Germanica* C. B. *florè magno vulgaris* J. B. *Common Calamint*.

J. B.

Per caules ramosque quadratos *folia* nascuntur unciam aut sescunciam longa, serrata [leviter tamen] pilosa, odore satis grato, à medio ad summum usque ramorum ex alis foliorum *pediculis* duo in plures minores difsecantur, quibus *flores* infident è *caliculis* barbatis striatisque feminalibus aut paulo longiores [majores enim sunt quam in ea quæ *Pulegii* redolent] hiantes, colore purpurascens, odore jucundo præditi.

Viget ætate, à Junio in Autumnum flores semineque perficit.

In Angliâ rarius occurrit spontanea, invenitur tamen, in viis publicis, ad aggeres fossatum & *Locu.* sepium, &c.

Hujus folia latiora sunt, majora, & pro magnitudine breviora quàm illius quæ *Pulegii* est odore. Flores autem in ea quæ sponte apud nos oritur (quantum memini) quàm illius majores non sunt. Flores enim magnitudine variant, annotante Parkinsono, in *Calamintha* vulgari: & C. Bauhinus in Prodomo *Calamintham* vulgarem exiguo flore pro diversa specie describit.

Calamintha calidior est & acrior quàm *Mentha*, partium tenuium, Stomachica & uterina est *Vires*. inprimis mentes citat, urinam movet, hepatis replet, nulli melioratur. *Sched.*

Folia *Dioscoridi* potu aut illitu demoris à serpente opulatur: ruptis, convulsis, orthopneæ, torminibus, cholericis, horribidique auxiliantur: regium morbum expurgant; præsumpta in vino venenis resistunt: tuncas carterique interaneorum animalia cum sale & melle pota enecant: nec fœcus coctæ emulsi ferè terantur. Elephantiacos elitata adjuvant, si postea serum lactis bibant: apud quem plura valde.

- A. 2. *Calamintha odore Pulegii* Ger. *Pulegii odore, sive Nepeta* C. B. *altera odore Pulegii, foliis maculosis* Park. *florè minore, odore Pulegii* J. B. *fictio Calamint*.

Caulibus pluribus, cubitalibus, tenuibus, quadratis, rigidis, hirsutis, in apicis rubentibus, ramosis, in terram reclinatis emergit quotannis. *Folia* ex intervallis opposita, parva, hirsuta, raris crepis incisa, triangularia ferè, odore gravi *Pulegii* vel ferè *Sisymbrii*, lapore acri, vegeto. *Flores* ad geniculâ verticillati, callide purpurei aut carulei, tubo longo, libello triido, pediculis longiusculis hærentes: Ex ala folii utrinque exit pediculus communis, oblongus, tenuis, plures *stipules* peculiaribus pedicellis sustinent. *Calix* floris idemque caliculi feminale oblongus, angustus, striatus, quatuor in fundo *venis* puncta continet minutissima, ruffa.

Serius & sub Autumnum floret. In aggeribus sepium, ad agrorum margines & vias publicas solo *Locu.* præsertim steriliore & arenoso copiosè provenit.

3. *Calamintha montana præstantior* Lob. Ger. Park. *magno flore* C. B. *florè magno ex calice longo* J. B. *Mountain Calamint with a large flower*.

J. B.

Per caules ramosque quadratos *folia* nascuntur aduersa, feminalibus pediculis nixa, sescuncialis longitudine, paulo minus lata, subhirsuta, profunde in ambitu serrata: è quorum unicuiqueque sinu pediculus exit unus, feminalis, quinque, quaternove peculiaribus pedicellis gestans *flores*, patulo hiati pterpurescentes, uncia supra umbriatum, striatum, longum calicem longitudine prominentes. *Radix* sanè multo longior quàm in vulgari.

In montosis Etruriæ sylvis, inque montibus propè Max. Carthusianorum cenobium.

Locu.

- * 4. *Calamintha folio & flore parvo, incana* J. B. *Cal. incana Ocimi foliis* C. B. *Cal. minor incana* Park. *montana vulgaris* Ger.

J. B.

Caulis hirsutus, cubitum excedentes: ramuli oppositi: in summitate *stipules* hiantes, albi, gravis odoris, ex binis longiusculis pediculis bini: *Folia* Majoranæ quædam multo minor, potissimum superiora, vix crenata aut rarius, valdè hirsuta, inferiori potissimum parte, penè incana.

Locu.

Caulibus Linguagotticis, calidatissime regionum innascitur. *Lab.*

5. *Calamintha montana Acini aut Serylli foliis*.

Caulis huic teretes, semipedales aut dodrantales, ramosi: *folia* parva, glabra, Acini Anglici *Cluf*, & illorum in modum rarius dentata: *flores* in summis caulibus & ramulis verticillati verticillis adeo crebris ut spicis longas mentantur. Verticilli quos diximus constant ex *stipulis* parvis non sessilibus in foliorum alis, sed multis simul congestis in pediculo oblongo hinc inde ex alis foliorum egresso. *Stipules* non vidimus; eorum autem calyces parvi erant margine quinquepartito. Alicubi in Alpibus invenimus.

Nicolaus Chelneau Massiliensis M. D. in Cephalagia succum Ranunculi [bulbosi ut puto] commendat; qui (inquit) cum dolor parvum locum occupat, ad miraculum eum tollit. Eligitur species quæ foliis Anemone affimilatur, & linguam mordet quam maxime masticata, cuius folia contumuntur in mortario ligneo aut marmoreo, factoque emplastro posito, ut in applicatione pyroici folii heri, & loco dolenti impoſito, applicentur supra foramen folia Ranunculi contusa, & multo succo madentia, non tamen ut diffuſat, emplastroque non perforato superimpoſito, duarum horarum spatio eum aperit in tenero loco & lepiſto, præcipue si colligatur herba in loco soli expoſito; in capite vero ubi pili nascuntur non facile aperit, sed parte in tumore elevata dolorem sedat. Hoc unum advertendum, ut circa oculos ponatur in parva quantitate, propter palpebrarum & partium circumstantium inflationes quas gignit stupenda, nullius tamen periculi. Multa adducit exempla Cephalagie hoc medicamento curata. Eodem etiam cum succellit utitur in Athritide. Sacerdos, inquit, quidam cum ex reliquiis podagra per tres annos integros detineatur in lecto, incedere non valens, loco magis dolenti impoſuit Ranunculum eo modo quo in doloribus capitis dictum, & sanatus est: quod est species quadam curæ quam ex Paracello apertam vocavimus, quæ crassius humor eum penetrare non valens hoc modo educitur.

Quidam pelle correptus & in magno periculo constitutus servatus est duobus fomiculis factis in inguine bubonem habente. Applicavit scilicet folia Ranunculi contusa in parte interna carnosa coxæ, vesicæque & ulcera excitavit, quæ tantam materiam venenatæ quantitatem emiserunt, ut feriant fuerit.

Alius in axilla bubonem habens, applicavit in medio musculi bicipitis brachii ejusdem lateris fol. Ranunculi contusa ad nucis magnitudinem, circum inungendo nutritio, & more vedvurii ulceræ aperta servando. Qui hæc exempla retulit fuit testis ocularis. Eruditiss. Vir D. Edv. Hulse excerptis, & inter alia multa ad nos transmissit.

3. *Ranunculus maximo tubere, flore magno pleno* J. B. *radice tuberosa flore pleno & proliſero* C. B. *maximus Anglicus* Ger. *Anglicus maximus multiplex* Park. *The great double flowered Crowfoot, or double Eye or Dec.*

J. B.

Jucundi spectacula oblectamento omnium Ranunculorum primas obtinet, ameno florum incremento; qui colore auro, non tantum denſo foliorum stipata luxuriat, sed & e medio flore alius affurgit minor, hirsutus suis foliolis quinque non minus quam inferior obvallatus, numerosaque foliorum confectione multiplex, pediculo inferiori transdigente: *Folia* rugosiora quam Ranunculi pratensis, majora, rotundiora, inque minus acutos angulos divisa. *Radix* subest tuberosa, verticillata, Cyclamini magnitudine, valde fe multiplicans.

In hortis nostris frequentissimus esse solet, nescio an aliter a Ranunculo bulboso seu tuberoso minore differat, quam quod major sit & flore pleno.

- A. 4. *Ranunculus rectus foliis pallidioribus hirsutus* J. B.

J. B.

*Radix*bus figuræ multis, fibrosis, albis, nequaquam reptantibus [neque radicibus neque caulibus reptat] unde *caules* pullantur complures, pedales vel cubitales, cavi, molles, hirsuti, in varios ramulos divisi, [non raro terram versus reclinati] quorum extrema *flores* sustinent parvos, pycnos, apicibus medium occupantibus crebris luteis ut in aliis: quibus succedunt *capitula* aspera, ut in plerisque Ranunculis, sublonga. *Folia* multo minoria florum in repante vel recto, hirsuta, longas pediculis nixa quoque [at quæ in caulibus sunt brevioribus] in tria primaria segmenta divisa, quorum unumquodque deinceps in profundiores lacinias subdividitur, quorum color subpallidus minisque vires quàm in reliquis Ranunculi speciebus. At vero priora nec profundè, nec in tot lacinias divisa sunt ut suprema, figuræ etiam sunt rotundiora, [maculæ albe obscuræ & vix perceptibiles sunt] In gustu nullam percipimus acrimoniam manifestam.

Locis humidioribus & luteis etiam apud nos abundat, floræque Maio, Junio & Julio.

5. *Ran. magnus valde hirsutus, flore luteo* J. B.

J. B.

Ex radice oblonga, ex qua veluti capillamenta sursum feruntur ad modum Dauci alterius Fuchii, *caules* prodeunt cubitales, striati, cavi, hirsute asperi, & ex rufis flavescetes, qui in ramos brachiantur: *foliis* quinque sensisse palmatis & sesquipalmatis pediculis [caulis formæ & colore] e radice prodeuntibus, quæ densa sunt, lata, in ternas profundas lacinias divisa, quæ denuo incila funt, per ambitum serrata, colore ex viridi nigricante vel potius rufescente, quæ propter lanuginem & hirsutem splendent: in caule folia parva & quidem brevioribus pediculis habentur. In summis caulibus *flores* parvi, aliorum Ranunculorum more, quinque foliis donati, pallide lutei; *Semen* in capitula congestum succedit.

Hunc aut ei valde similem in pascuis in summitate montis Salevæ propè Genevæ copiosum observavimus, non tamen locis umbrosis sed apricis & soli expoſitis.

6. *Ranunculus tenuifolius montanus luteus* J. B.

J. B.

Peculiaris hæc Ranunculi species est. *Radix* ex capitulo denſo tenuium fibrarum longarum nigricantium agmine constat. Ex qua ima statim *folia* singularia longis pediculis oriuntur, Geranii

Grunalis

Grunalis five quarti Fuchii, tripartita, sed minutius dissecta parte singula in minores diviluras, *Cauliculi* plures sesquipalmares, graciles, quibus adherant *folia* sine pediculis, sed in angustiores quam priora multo partes divilæ & verè digitata: in quorum summo *flores* singulares, lutei, splendentes quinquefolii; quorum media numerosi apices concolores sed obsoletiores occupant: inter quæ crassius quidam globulus futurorum lomentum ut in reliquis Ranunculis rudimentum.

In mentis Juræ præalta parte Thuri J. Bauhinus & nos post eum hanc speciem observavimus. *Locus.*

- A. 7. *Ranunculus pratensis erectus acris* C. B. *prat. erectus acris vulgaris* Park. *rectus, non repens flore simplicis luteo* J. B. *surrectus canaliculis* Ger. *Upright Meadow-Crowfoot.*

Ad bicubitalem altitudinem surgit *caulibus* rectis, rotundis, concavis, brevi & rara lanugine obfusus, unde & omnino glabri videntur. *Folia* quæ e radice exsunt prælongis insident pediculis, & figuræ & diviluræ suæ Napelli aut Aconiti lutei foliis perisimila. *Caules* in ramos plurimos dividuntur, qui in summitatibus suis *flores* gestant luteos, pentapetalos, Ranunculi repentis similes, è calice hirsuto pentapetalo. Floribus singulis succedunt in capitulo subrotundo, minore quam Ranunculi repentis, *semine* plura compressa, acutis in summo apicibus. *Folia* interdum purpureas habent maculas, suntque brevi lanugine hirsuta, acris, nec ad pediculum ulque in tres partes divilæ, quemadmodum Ranunculi repentis folia.

In pratens & pascuis ubique ferè obvius est.

Habitus in hortis flore pleno seu multiplici qui Ranunculus hortensis erectus flore pleno C. B. rectus non repens pleno flore J. B. cupus & Gerardus & Parkinsonus meminere, verum non ut distinctæ species. *Locus.*

8. *Ranunculus pratensis erectus dulcis* C. B. Park. *Sweet upright Meadow-Crowfoot.*

A præcedente non aliter differt quam quod minimè acris sit aut causticus ut præcedens, sed mitis, sapore dulci & non ingrato, unde & à Germanis cum folia ejus adhuc tenella sunt pro odore inter alias herbas usurpatur.

Et hic etiam flore pleno reperitur, qui Gerardo Ranunculus dulcis multiplex: C. B. Ranunculus dulcis flore pleno Park. Ran. erectus dulcis flore multiplex.

9. *Ranunculus magnus hirsutus repens flore pleno* J. B.

J. B.

Ex radice fibrosa *caules* tollit cubitales, crassos, satis hirsutos, juxta terram rubentes, superius virescentes, fistulosos, in ramos aliquot brachiatos, & ubi terram attingunt fibræ, maliorum Ranunculorum more, fe radicantes denuo. *Flores* in ramulorum extremis majores quam in præcedenti, [Ran. repente vulgari] numerosa foliorum serie constant, quorum exteriora croco tincla splendent, modico intervallo diducta, interiora virentia aut chlora, scandulato incubitus confertam stipata, exterioribus altiore situ posita, imbricantur Coni Cedri Libani dicti conglutinationem quodammodo æmulantur, relicta duntaxat umbilicet in summo lacinia: Toti flori subiecta foliola quinque, hirsuta, ridantia. *Folia* alia à radice oriuntur, alia à ramis, pediculo longo, fistuloso, palmati & dodrantali, hirsuta, valde lata: primaria diviluræ triplici, quarum unaquæque rursum tripartita, obtusa, crassa, hirsuta, suprema parte atrovirentia, splendentia & rugosa, inferiæ ex albido virentia dilutius: nonnulla interdum folia, ut circa floris pediculum antequam fe expandat, caulem immediate ambiunt, in tres oblongas diviluras acutas, amplius non dissectas abeunt.

Flores mensè April.

Memini me cum puer adhuc essem Ranunculi florem vididis ei quem J. Bauhinus describit perisimilem. Erat autem is frequens tunc temporis in hortis apud nostrates. *Tenax.*

- A. 10. *Ranunculus hirsutus annuus flore minimo. Field-Crowfoot with a small flower.*

Radix ei fibrosa fibræ majusculis albis, gustanti nihil vel parùm acris. *Folia* longis pediculis insident, hirsuta & ad tactum mollia, circumſcriptione rotunda, & Geranii columbini foliis nonnullis similia, pallidiuscula, in tria segmenta insigniora divilæ, non tamen ad pediculum ulque, per margines dentata majoribus denticulis. *Caules* ad eadem radice plures, interdum erecti, sæpius in terram reclinati, in ramulos divisi, foliis alternatim positæ vestiti, quibus ex adverso oriuntur flores longis pediculis insidentes, lutei, pentapetali petalis aculeisculis, & omnium quos mihi hactenus videre contigit minimis. Succedit *capitulum* plurimis *seminibus* compressis mucronatis coagmentatum.

In foliarum aggenibus sæpius occurrit: invenimus & in arvis requirit.

Locus.

11. *Ranunculus ceratophyllus semibibus falcatis in spicam adactis* Moř. præluđ. *Melampyrum perpusillum luteum* Park. Lob. luteum Ger. luteum minimum C. B.

Moř.

Folius est ter tripartitis, cornu cervi quodammodo referentibus: è quorum medio exsunt cauliculi plurimi, trunciales, singuli singulos sustinentes fistulosos, aliorum Ranunculorum modo quinque petalis luteis constantes, ambientibus rudimentum viride, quod tandem in spicam degenerat uncinalem, seminibus falcatis onustam.

Annua

Annua est plantula, præcox, menſe Martio florens in ſegetibus Gallo-provinciæ & Narbonenſis Galliæ frequenter.
Melampyri ſpeciebus perperam accenſetur.

§. 2. *Ranunculi nemoroſi.*

- A. 1. *Ranunculus nemoroſus* dulcis ſecundus Tragi Park. *arvensis* Ger. *nemoroſus* vel *ſylv. folio rotundo* C. B. *rotundifolius verus ſylvaticus* J. B. **Sweet Wood-Crowfoot** & **Colbilocheſ.**

¶ B.

Fibra radice nictus, minimè acri; ex qua ſurguntur aliquot *caules*, fiſtuloſi, dodrantales aut pedales [Apud nos certè cubitalem & ſeſquicubitalem altitudinem, quam J. Bauhinus eſſe attribuit, nunquam quod ego viderim, aſſequuntur,] in ramos brachiati, quorum fingulis inſidet *ſtus* Ranunculi aureus, quinque foliis caducis conſtans, quæ extroſum totidem triplo minoribus circumdantur, in medio ſtaminulis donatus plurimis crocatis. Succedit echinus qualis in vulgariſus Ranunculis. *Foliorum* autem mira eſt varietas, nam ex inferioribus quædam circinatæ rotunditatis integra ſunt, & in ambitu ſerrata, alia manente rotunditate triplice quintuplicè diviſura incifa; Atque iſta quidem omnia longis pediculis appenda, è radice ſtatim oriuntur, & in hortis culta inſiguitur cralleſcunt, ut alterius eſſe plantæ quodammodo videantur. At quæ ad alas & ramorum divaricationes in tenuiſſima & oblonga ſegmenta diviſa, radiatè ſtella more caulem ſine pediculo amplectuntur.

Locu.

In hylis & dumetis Aprilis florèt, & poſtquam ſemen dederit ſuperficiès marceſcit, radice reſtibili.

2. *Ranunculus nemoroſus Thaliætri folio* C. B. *Ran. Thaliætri folio* J. B. *Thaliætri folio major* Park. *Parad. præcox Thaliætri folio* Ger. emac.

Cluſ.

Caulem habet pedali altitudine aſſurgentem, gracilem, ex viridi rubefcentem, in quo quaterna aut quina *folia*, majoris Thaliætri flore albo foliis ſimiles, candidi, pentapetalæ, ſuis petiolis accenſentes: quibus decidentibus ſuccedunt bina aut terna cornicula, *ſemen* rotundum, ſubſiſtium, Acorniti hyemalis ſemini ferè par. Ex eadem radice præter caulem prodeunt bina aut terna folia, ſupradefcriptis ſimilia, ſingularibus dodrantaliſque pediculis, ejuſdem cum caule coloris innixa. *Radix* impenſe amara, multis albis fibris donata eſt, ex quarum capite alia exit nodofa radícula, ſubinde ad ſingula internodia novas fibras agens, atque hac ratione ſe propagans, ideoque perennis.

Locu.

In ſaltu Leytenberg quinto ab urbe Vienna Auftriaci milliari, & quibuſdam aliis umboſis ſylvis Vienneniſis agri, &c. florebat Aprilis; Semen Junio plerumque ad maturitatem perveniebat.

Habetur in Catalogo Horti Regii Pariſienſis.

- * 3. *Oenanthe Hederæ folius* C. B. *Oenanthe Aſconii* J. B. *Ranunculus Thaliætri folio minor Aſphodeli radice* Park.

Lugd.

Hæc in montibus & petroſis nata *folia* propè radicem per terram ſpargit, minuta, incifa, lævia, quadrantenſis Hederæ modo, multo tamen minor, inter ſe conjuncta & congeſta, atque ideo Coriandri folia aut Paſtinacæ ſimilia, è longis pediculis pendente, *caule* enatis cubitali, ab imo rubefcente, paucis geniculis cincto, tereti, lævi, ferè ſtriato, & aliquantulum cavo. *Radices* ſubſunt multe ut in Alphodelo, ſeptem aut octo, quandoque pauciores, conjunctæ, craſſæ, foris luteæ, intus candicantes, ex quarum extremis radiculæ tenues & longæ producuntur. In ſummo caule *flores* velut in umbella pendent, candidi, ex quinque foliolis conſtantes, in medio muſcoſi, quibus preurebunt in vaſculis ſeu ſiliſquis *ſemen* matureſcit. Foliorum & cauſis ſapor ſubdulcis, ut & radicem, cum levi quadam adſtrictione, cortices verò earum amarus.

Si hæc planta rectè à Mycono deſcribatur cum ſeminibus vaſculis ſeu ſiliſquis incluſis, non erit Ranunculi ſpecies.

- * 4. *Ranunculus montanus* V. Cluſ. *Pannonicus maximus* Park. *montanus latiffimo folio* hiſpætiæ C. B.

Cluſ.

Omniùm, quos unquam conſpexerit Cluſius, maximus multa à radice producit *folia* valde ampla & carnola, ſive denſa & lucculenta, ſiculis hæud minor, quinque profundis incifuris diviſa, in ambitu nonnihil ſerrata, colore dilutius viſcente ſplendentia, nonnihil villola, acia admodum & linguam vellitantia: cubitalis *caule*, digitalis craſtitudinis, firmus, hiriſtus, ſuprema parte in aliquot ramulos diviſos, qui multos *flores* ſuſtinent, pentapetalos, luteo auri colore fulgentes. *Semen* vulgariũ Ranunculoſorum ſerum par, in capitula congeſtum. Pro radice multas candicantes fibras habet.

Locu.

In nemoribus & umbroſis declivibuſque omniũ Auftriacarum atque Seriacarum Alpiũ locis, juxta rivulos è liqueſcente nive profluentes, &c. In hortis & pratis Maio, in Alpiſus Junio florèt.

§. 3.

§. 3. *Ranunculi eclinati.*

- A. 1. *Ranunculus arvensis* Park. Ger. *arvensis eclinatus* J. B. C. B. **Corn Crowfoot.**

Radice habet fibroſam albam: *caulem* cubitalem aut altiores, teretes, erectum, rigidum, ſubhiriſtum, intus concavum, in plures ramos diviſum. *Folia* in longa, anguſta, acuta ſegmenta profunda admodum incifa ſunt. *Flores* in ſimmis cauſibus & ramulis minores & pallidiores quàm Ranunculo repenti vulgari, pentapetalæ è calice pentaphyllo, longis inſidentes pediculis, quibus ſuccedunt *echinata capitula*, ex pluribus ſubrotundis compreſſis & aculeatis lappulis compoſita, quæ in ſuprema circumferentia parte longo mucrone donantur.

Maio menſe florèt, eſtque inter ſegetes nimis frequens.

Locu. & Tempus.

- * 2. *Ranunculus eclinatus Creticus* Park. *ſtellatus eclinatus Creticus* C. B. *Creticus eclinatus latifolius* Alpin. exot.

Ponæ.

Plures edit cauliculos è radice fibroſa, teretes, glabros, ramoſos, vix pedem altos, ad quorum ſingula genicula apponitur *ſolum* unicum latum, oblongè videt, ruſum, pediculo prælongo inſident. *Flores* in extremis ramulis parvi, pallidè lutei, quibus ſuccedunt capitula è plurimis ſeminibus exiguis leucopharis coagmentata, aculeata nonnihil & pungentia.

- * 3. *Ranunculus rotundifolius repens eclinatus* C. B. *pratensis rotundif.* Bononiensis Park.

C. B. prod.

Ad radicem nigricantem capillaceam *folia* ſunt rotunda, crenata, uncialia, pediculis longiſſimis donata; quæ verò in caule majora, pleraque rotunda, etiam in lacinias, ſed non ad umbilicem utque diviſa. *Caulem* habet pedalem, in terram reclinatum & quaſi repentem, ac in alios diviſum, circa quem folia pediculis palmaribus donata: *Flores* pallidè lutei, paucis ad umbilicem flammibus. Flore decalve *capitulum* ex pluribus ſeminibus ruſcentibus ſubſperſis echinatis ſimilique congeſtis compoſitum ſuccedit. Tota planta ob pilos aſperſos mollis eſt, atroviſens, & circa Bononiam in agris provenit.

4. *Ranunculus paluſtris eclinatus* J. B. 4. *eclinatus ſive paluſtris* C. B. *Ran. Apulei quorundam* Cluſ. Park. *parvus eclinatus* Ger. emac.

Radice eſt fibroſa, alba: foliis imis parvis, ſubrotundis, per margines crenatis, pallidè viridibus, longis pediculis inſidentibus, [J. Bauhinus folia eſt aliquatenus Aceris majoris diviſura ſed minor, crebra tribuit.] *Caules* ex eadem radice exeunt plures, ſeſquipalmareſ, glabri, in terram reclinati, ramoſi, foliis veſtiti minoribus, & in acutiora ſegmenta diviſi. *Flores* nunc ex adverſo ſolorum, nunc ex ipſis ſolorum alis exeunt, pediculis longis, exigui, flavi, pentapetalæ; quibus ſuccedunt *capitula* Ranunculi arvenſis capitulis proxima, è decem duodecimve ſpinofiſ, oblongis, compreſſis, congeſtis ſeminibus compoſita.

Gaudet locis humidis & aquoſis Monſpeli, ac etiam in ſoſſis, inquit J. Bauhinus.

Locu.

§. 4. *Ranunculi paluſtres & aquatici ſeminibus non echinatis ſeu lappaceis.*

- A. 1. *Ranunculus paluſtris rotundifolius* Ger. *paluſtris Sardonius lævis* Park. *paluſtris Apii folio lævis* C. B. *pal. flore minimo* J. B. **Round-leaved Water-Crowfoot.**

¶ B.

Valde craſſeſcit huic *radix*, cava & fibris multis donata: à qua *Caules* exurgunt multi, inſignis interdu craſtitudinis, inanes, ſtriati, ramoſi: *Folia* Paludapii ſubluſtri ſplendore viſcunt, albis punctis aliquando guttata. *Flores* inter omnes Ranunculoſos minimi [exciendus eſt Ranunculus hiriſtus annuus flore minimo nobis dictus] quinis foliolis conſtans, exiguis, aureis: Capitula oblonga, teniora quàm in reliquis, nec aſpero ſemine echinata, ſed levibus & minutis granulis compacta. Sapor huius Ranunculi valde calidus & urens *Tavern.*

In aquoſis paſſim provenit.

Locu.

Aliam Ranunculi paluſtris rotundifoli ſpeciem exhibet C. Bauhinus, ejuſque ſecutus Parkinsonus Varietates, quam *paluſtrem Apii folio lanuginofam* inſcribit, quæque à priorè diſtatt, quod lanuginofus pluribus foliorum incifuris ſpectetur.

Hæc herba Apium riſus & Herba Sardonæ nonnullis dicitur.

A. 2. Ra-

- * 2. *Ranunculus gramineo folio bulbosus* C. B. *angustifolius bulbosus* J. B. *leptomacrophyllos bulbosus* Col. *gramineus bulbosus* Park.

Col.

Radice est in longam velut cervicem producta, villosa cortice nigroq, tecta, [pluribus involucria proco simulibus contexta *Dalech.*] ex qua duas uncias longitudine carnea fibra in imo crassiores, Fipendula palustris radice modo, capillaribus fibrillis hirsuta, terram unctis, oblique amplexantes Introducuntur [alio radicle, alba, crasse aliquantulum, veluti capillamenta dependent *Dal.*] Intro- nus verò intra villorum tegumentum bulbosa radix invenitur, Gladioli modò gemina, altera alteri nhlens, vultuoribus atque confosa parum procedens anni, ex quibus fibræ ortum ducunt. *Folia* radi- nuic prima duas uncias longa, quæ cinereo albicante, per longum venis distincta, octo numero, cau- zem piosila, reliqua levia, colore cinereo albicante, per longum venis distincta, octo numero, cau- em emgunt dodrantalem [aut cubitalem *Dal.*] junceum, duobus geniculis & foliis abq, ramulis liffitum, in summo virens caput habentem, quod *florem* dehiscens luteum edit, [*Dalschamps* vi- nos flores summo cauli appingit, & flores in plurali attribuit] splendendum, flaminibus densis intus plurimis, calyce tunc etiam quinquepartito. *Fructum* deinde capitatum oblongum admodum, squa- mofum, *semine* rotundo sed apice rostrato, perficiens.

Folia *Dalech.* à longo pedunculo dependente, transversum digitum lata, Palmæ folium in modo substantiæ & contumacia fracturæ imitanda.

In *Æquicolum* montibus supra D. Philippe antrum Columæ observatum, Maio flore incipi- ens. In montibus D. Maræ à Monteferrato, & circumvicinis partibus ad montium radices juxta ar- busta & querceta. *Dal.* April & Maio floret.

Locut.

- * 3. *Ranunculus gramineus persiliatus* Park.

Park.

E radice parvâ fibrosâ *folia* aliquot emitte angusta, graminea, subglauca, duas uncias longa, quam præcedentis nonnihil latiora: è quorum medio exiit *caulis* vix altoz folior, qui circa mediam partem adnascuntur bina folia oblonga, ad bases latiora & continua, eodem modo caulem cingentia quo Centauri lutei folia. Summum caulem in ramulos aliquot diffusum occupant duo tresve *flosculi* ex- gre viridi luteoli, petalis conniventibus, rariis expansis. *Capitula* succedunt echinata Ran. graminei vulg. similia.

Habetur & alia hujus species seu varietas foliis latiusculis, *floribus* expansis, petalis acutioribus.

- * 4. *Ranunculus pumilus alter angustifolius* Park.

Park.

Hic major est & elatior nonnihil præcedentibus, qui in summo caule unicum tantum gestat flo- rem, eumque ampliorem quam sunt flores reliquorum Ran. gramineo folio.

De loco natali hujus aut præcedentis species nihil addit Descriptionis autor Parkinsonus.

¶ 6. *Ranunculi montani vel floris colore, vel figura foliorum à reliquis generibus diversi.*

- * 1. *Ranunculus montanus foliis Plantaginis* C. B. *Ran. folio Plantaginis* Ger. *Plantaginis folio* Park. *Pyrenæus foliis sublongis non laciniatis, albo flore* J. B.

Claf.

Pedali inò etiam ampliore affurgebant plantæ quas videbam altitudine; *Caule* rotundo, satis fir- mo, viridi, per quem alternis tria aut quatuor sparsa erant folia, satis lata basi caulem ample- menta, tres aut quatuor uncias longa, unciam verò lata, mucronata, multis venis ab infima se- de ctenita, tres aut quatuor uncias longa, viridis coloris, qualis est fere *Brassica campestris*, ad extimum mucronem procurrentibus distincta, quorum ore tenui mollique alba lamine obfata. Summo caule ex foliorum, quæ minucula erant, quorum ore tenui mollique alba lamine obfata. Summo caule ex foliorum, quæ minucula erant, quorum ore tenui mollique alba lamine obfata. Summo caule ex foliorum, quæ minucula erant, quorum ore tenui mollique alba lamine obfata.

etiam ex- perexigu odoris. Cum verò primum è terra emergebat hæc plantæ, & antequam in caulem ex- creticeret, bina duntaxat aut ad summum terna proferbat folia, tres uncias longa, unciam lata, crassiuscula & firma, multis etiam venis secundum longitudinem distincta ut quodammodo ad *Plan- taginem latifoliam* foliorum formâ accederent. Caput radices hirsutum erat, quod deinde in mul- tas crassiusculas albas fibras dividebatur.

E montibus Pyrenæis eruta est hæc species. Invenitur hujus varietas cum dupli in flore petala- lore ferie; quæ *Ranunculus Pyrenæus albus duplex* Park.

Locut.

Ran.

2. *Ranunculus albus simplicis flore* J. B. *Alpinus albus* Ger. *montanus albus minor simplex* Park. *montanus Aconiti folio, flore albo minore* C. B.

J. B.

Radice cauli quasi apposita, palmaribus aliquot fibris, crassis mediocriter, rigidis & albis disparatis confat, ex qua surgit *caulis* sesquicubitalis & bicubitalis, pallidus & virente levore nitens, supra communem sortem *Ranunculorum* crassus, solidus, in ramis aliquot diffusis, folisque ad alas dona- tis. *Flores* gerit incialibus & sesquicubitalibus hirsutis pediculis, *Ranunculorum* vulgarium formâ & magnitudine, sed candore nivem provocantes, flavolentes, pentapetalos, quorum medium occupant apices lutei. *Folia* *Aconiti* folia similia, quinquepartita, profundissime serrata, inferne hilariter plendens: superne viridia, equalia. Tabern aut sapore calido & acri sed mitiore, & non ita urente ut in ceteris.

Hujus generis invenitur flore pleno niveo, in hortis cultus, qui *Ranunculus albus flore pleno* *Varietas* J. B. albus flore pleno Ger. albus multiflorus Park. Ran. folio Aconiti, flore albo multiplici C. B. In Jura & Saleva montibus propè Geneviam copiosè provenit. Maio mensis floret.

Locut.

- * 3. *Ranunculus flore albo Alpinus major* J. B. *Ran. montanus Aconiti folio albus, flore majore* C. B. *montanus maximus albus* Park. *Aconiti folio* Ger.

J. B.

Hic in paucis à præcedente differt, nimirum magnitudine & staturâ elatior: *foliis* non adeò le- vibus, minus atro-vire prodratis: *floribus* frequentioribus majoribusque pediculis rectoribus inheren- tibus; quodque ferus floret.

Folia præsentia nullam manifestam acrimoniam, sed amaritudinem potius habere deprehendunt. *Caulem* Clusius tenuem huic attribuit, sed firmum, & certè quantum memini J. Bauhinus mi- nus rectè crassum præcedenti ascribit. Capitulum ex seminibus simul congestis, quemadmodum in reliquis *Ranunculis*, confat. *Radix* præmorsa videbatur, multasque longas & candicantes fibras ha- bebant.

Abundanter provenire conspiciebatur Clusius in acclivi montis Wechsell, Sneberg & aliorum mon- tium sylvis locis: Floret Maio & Junio: Semen Augusto maturitatem assequitur.

Hujus etiam generis invenitur qui florem habet plenum & multiplici foliorum serie constan- tem.

Locut & Tempus.

4. *Ranunculus montanus albus hirsutus* J. B. *montanus Pennæ* Park. *montanus hirsutus purpureus* Ger. *emac. montanus hirsutus purpureus* flore C. B.

J. B.

Nigra radice nititur, crassioribus fibris donata, quæque caulem emitte perennium plantarum more comola: ex hac *folia* nascuntur quatuor, quinque, vel sex, pediculis palmaribus herentia, ampla, circumscriptioe rotunda, sed in plurimas lacinas ad pediculum ulque divisa, hirsuta. *Caulis* uni- cus, cubitalis vel sesquicubitalis, pilosus, cujus summum in quatuor vel quinque ramulos, palma- res plus minus fassit, quam divisionem *folium* ambit unicum veluti perforatum, sine pediculo, non minus profundè quam inferiora dissectum. *Folia* unicuique ramulo unus infidet, pulcher, quinque foliis orbicularibus constans, quæ inferius purpureascent, superius in lateribus ex albo purpurea tinte, reliqua parte albisima. Hinc oriuntur capitula è lauculis, ex oblongo rotundis, levibus *seminibus* congesta, pluribus quam duodecim, ad semen *Pastinacæ* Germanicæ accedentia. [Pennæ femina ut in *Ranunculis* compacta, ex nigro purpurea & mucronata, parum compressa, paulò quam in aliis *Ranunculis* majora.]

In sylvis montis Jura propè verticem Thuri copiosè provenit. Junio & Julio mensibus floret.

Locut & Tempus.

5. *Ranunculus montanus hirsutus albus elatior* C. B. *montanus* 2. *Clus. montanus albus major vel elatior* Park. parad.

Claf.

Quina aut sena promit ex radice *folia*, magna, viridia, dura, *Ranunculi* bulbosi foliis haud ab- similia, nonnihil hirsuta, tribus scissuris ad pediculum ulque pertingentibus, & aliis præterea minis profundis divisa, sapore micro dulci, postea aliquantulum amaro, pediculis crassis, firmis & pedem longis immitentia: *caulem* inter illa excurrent cubitalis longitudinis, nudum, singularem, firmum, aliquantulum hirsutum, intus cavum, qui in summo fastigio trina habet folia congesta, profundè laciniata penè instar *Anemonidum*, supra quæ deinceps caulis dividebatur in quatuor aut quinque oblongos & teretes pediculos, quorum singuli sustinent unicum *florem*, quinque foliis satis magnis & albis constantem, mediocriter odoratum multis flavis staminibus capitulum occupans umbilicum cingentibus, quod excullio flore apparuit magno planoque *semine* onustum. *Radix* veluti præmorsa & multis nigricantibus fibris prædita.

Frequens nascitur in Sneberg, Snelben & aliarum vicinarum pratis sublimioribus; florèque Junio: Locut & semen autem maturitatem adipiscitur Autumno.

Pessimis est hæc species præcedenti, ut descriptiones consentienti patebit, eandem tamen esse non aum affirmare.

Locut & Tempus.

5. *Malva montana* Park. *hederaceo folio* C. B.

Ima hujus *folia* Malvæ vulgaris foliis aequalia sunt sed longiora in subrotundis lacinias non tamen profundè incisa, hederaceis foliis nonnihil similia. *Caules* & minor est & humilior quam vulgaris Malvæ, foliis minoribus amictis, & superiora versus minoribus & rotundioribus. *Flores* & *semina* vulgaris Malvæ similia, nec *radix* dispar.

6. *Malva Sicula foliis moschatis crispis* Bocconi.

Botan.

Caules hujus plantæ non semper humi procumbunt: *Folia* undulata sunt & crassa, Malvæ vulgaris magnitudine, tamen quædam odore Moschi fragrantia ad basin: quin & eorundem pediculi linguas appendicibus sive ungubus cinguntur. *Flos* pallidus, ad Citri colorem accedens. *Semen* Bammiam par.

Locut.

Ad Agrigentum & Saccam vigor plurima locis argillosis. Sulpicor hanc plantam ad aliud genus pertinere nimirum ad Bammiam moschatam.

§. 3. *Malvæ hortenses seu Rosæ.*

1. *Malvæ rosæ sive hortensis* J. B. *Malvæ hortensis rosæ simplex & multiplex diversorum colorum* Park. parad. *Malvæ hortensis* Ger. *Mal. rosæ folio subrotundo* C. B. & *Mal. rosæ fol. subrotundo, flore pleno* ejusdem. *Polyphocks single and double of divers colours.*

J. B.

Itæc h, ut Rosæ, nares conciliaret, nulli dubium quin de præstantia & pulchritudine cum ipsi rosæ cœtare possit. Cæterum Arbuteæ longitudinem adsequitur, stipite crasso, foliis, hirsuto, ramis aliquot brachiato. *Folia* alternatim longis mediocriter & lanuginosis pediculis ex caule oriuntur, singula, lata, infima & primò erumpentia rotunda, superiora in. caule angulosa, quinque ferè aut septem interdum divisuris insecta, in ambitu crenata, supra obscurius virentia, infra albidiora, utrinque pilosa [superne in nonnullis adeò brevi lanugine ut vix possit discerni:] ex quorum alis *flures* emicant [nunc singuli, nunc bini ternive pediculis brevibus] successivè plures, pentapetaloides, Rosæ magnitudine: colore vel rubro, vel puniceo, vel saturo languineo, vel carneo, vel albo, interdum luteo, sique modò simplices, medium occupante cono apiculis subulreis & purpuraceis præditi, in multa foliola flori concoloria ex explicante: modò multiplici foliorum taxa luxuriantes: insident autem hi calyci gominato [utrique in quinque lacinias secto] cana lanugine pubescenti, *semineque* post se relinquunt in pastilli formam compressum. *Radix* longa, alba, lentum mucorem remittit, non alio quam Malvæ hirsutis lapore.

Hæc planta in hortis solo latere [ita & diligenter culta] usque altitudinem assequitur præ omnibus quas apud nos observaverim plantis erectis & sive viribus sustentantibus superficie annua, seu *hyloestivis*, seu *hortensibus*.

Secundo à statione anno calefcit & florer. Caules quotannis intereunt, radix perennat.

Hujus etiam species invenitur folio amplo Ficis, profundè laciniato, quæ Malvæ rosæ simplex peregrina Ger. Mal. rosæ folio Ficis C. B. Malvam rosæam folio Ficis alteram C. B. in Prodiromo descriptam ab hac non differre existimo, nec enim plantam integram vidit, nec sufficientes distinctionis notas adjecit.

2. *Malvæ hortensis seu rosæ folio subrotundo caulescens flore simplici minore luteo pallido* Morisio.

A priore differt parvitate partium, & flore pallidè luteo, duplo minore. Semen hujus communicavit D. Robertus Huntington, qui etiam semina sequentis plantæ Halepæ transmissit.

3. *Malvæ rosæ folio subrotundo Chalepensis, aculeis, flore pallidè luteo* Morisio.

Radice perenni, floribus eorundem magnitudine feminibusque neutiquam à majore Malvæ hortensibus, lutea, procerâ distinguitur, sed quod flores plurimos, pentapetalos, pallidè luteos juxta terram producat, abique ullis ferè pediculis quibus innitantur: juxta terram etiam semina Malvæ hortensis semibus in omnibus, etiam parè magnitudine paria profert, quæ aliquando exiguis & vilis non percipiebatibus adherent pediculis, humi procumbentibus, aliquando caulibus pedibus & scilicet pedibus donantur.

Planta dicitur *æguo*, non quod destinatur omnino caule, sed quod fit adeò brevis ut rarè aut nunquam appareat, ut in Carina *æguo*, &c.

Semen Halepæ transmissum est.

Malvæ rosæ cilem viribus pollet quibus vulgaris.

Ejus flores coquant in vino veteri, quo porrigines absumunt & sanant. *Cam. hort.* Utuntur etiam ad Erysipelatis robore compellendos: imprimis rubentibus rosis, secuti coloris similitudinem. Ego (inquit J. Bashimus) in siccitate & ardore linguae & faucium horum decocto felicitur utor.

R. Malvæ hirsutæ Rad. Sem. q. v. (an. p. æq.) cum farina Hordeacea in aqua coquo; qui admiscetur oleum Olivæ, vel Rosæ. Ex hisce omnibus conficitur emplastrum, & imponatur locis afflicto; id quod non sine magna utilitate fuit in tumoribus hepatis, lienis & matricis: nam resolvendi, discutendi & emolliendi calidos abcessus vim obtinet hujusmodi medicamentum: idem emplastrum

Emplastrum facris ignibus & aliis id genus inflammationibus auxiliatur, & impactos corpori aculeos erigit. Trag. lib. 1. cap. 119. p. 368.

Invenio in Adversariis meis idem emplastrum in frequenti usu esse in Nofocomiis Italicis ad inflammationes & tumores arduos mitigandos & compellendos. D. Tamerel. Robinson.

Novi ego unguentum simplex & Malvæ hortensis foliis in Buxyro Masali non salito decoctis & colatis paratum ad Erysipelata & ignes facros magno successu adhiberi, ut post alteram vel tertiam inunctionem ea compellere, extinguere & sanare soleat & rarissime fallat.

§. 4. *Malvæ arboreæ.*

- i. *Malvæ arborea* Park. J. B. *arborea, Veneta dicta, parvo flore* C. B. *maritima arb. Ven. dicta parvo flore* Morisio.

Stipite adolefcit crasso, ligneo, quaternum aut quinum cubitorum, [aliquando denum aut plurimum, secundum solum cui committitur, *Mors.*] et interdum crassitudine, in ambabus manibus vix illum complectaris Park. premiti, foliis, brachiato, superna parte foliis vestito amplissimis, subrotundis, Malvæ vulgaris similibus, circum ovas interdum sinuatis & quodammodo crispis, superne viridibus, ad tactum mollibus Altheæ modo veluti pannus holosericeus. His minora alia propè sinus alarum succedunt. Alæ laterales inter folia frequentes ostendunt, pediculos oblongos, firmos, qui obidentur floribus Malvaceis, læte rubentibus & circa media staminula capillacea, ungue tenuis maculis saturiore rubro infectis, ac radiatim dispersis notatis. *Radix* valida est, & mulis crassis fibrarum processibus firmata. *Semina* tum formâ tum crescenti modo Malvæ vulgaris similia, sed duplò majora & castiora.

Camariarum tum alibi in Italia, tum frequentem itinere quo itur Pisas ad Portum Liburnum à le Locui inventam scribit: nobis in itinere illo non comparuit.

Alit in litore Veneto inque Tyrrenico & Africano nasci referunt, ubi per multos annos durat.

Secundo à statione anno apud nos florer, per hyemem recondi debet nè à frigore & pluvia corrumpatur.

Er hæc est (inquit J. Bashimus) Malva illa arborea, quam Rauwolfius Halepi ab incolis veteri Arabico nomine *Haur* dici scribit, sub cujus gratiosa umbra deambulare liceat.

- A. 2. *Malvæ arborea maritima nostras* Park. *English Sea-Mallows.*

Priori non valdè diffimilis est, *stipite* secundo anno lignoso, humani brachii crassitudinem æquante, colore griseo aut canescente; *foliis* quàm illius minoribus, superne magis incanis, & [superioribus] minus rotundis, [scu magis angulosis] *Flores* non ita ampli, pallidi, seu dilute rubentes.

Multis in locis observavi, v. g. in insula Portlandia propè Weymouth Dorcestrie oppidum: Locut. circa tuguria propè *Huflam* arcem è regione Vocis insula. In Caldeie insula Walliæ adjacentis rupibus copiosè: in Balia insula in æstuario Edinburgensi: Addit D. Morisio *Denny* insulam 3 mil. à portu Regio, quinque à Britolia distantem.

Vulgare quidem, sed tamen magnæ efficacie medicamentum, quod tonsillis malè habentibus ex *Vire.* floribus Malvæ arboreæ & lacte paratur, quo gargarisatis loco utitur. *Sim. Paulus.*

Doctus quoque sum flores Malvæ arborecentis pulverizatos & cum melle desumpato, & Aluminis tantillo, quantum lingua ferre possit mistos, ac gingivis illitos, efficacissimum esse remedium contra omnem putredinem gingivarum, contraque ipsum Scorbutum. *Idem.* Habui ex excerptis D. Edw. Hulse.

C A P. VIII.

De Althea, sive Ilicio.

Althea 'Αλθαία, vel ut constanter apud Galenum legitur 'Αλθα, ab ἄλθε remedium vel ἄλθεσιον medendo nomen accepit. Dioscoridis lib. 3. c. 165. Ὀνίμακον ἢ Ἀλθαία ἢ ἄλθε. Althea verò nomen inditum illi est à multiplici excellentie quam in medendo præstare videtur. *Rad. à Stenp.*

Althea folio productiore miniquè rotundo item molliore & magis incano, adde & loco natali in palustribus & maritimis à Malvâ differt.

Clutur radicem minimi digiti crassitudinem aequare, inque ramos divaricari, & summo capite quasi nodosam esse scribit: virgas inde exire cubitales & ampliores: foliaque in extremis caulis & ramis sunt ad Verbenae folia ferme accedere; quibus etiam ea comparat F. Columna.

Vire.

Exemplaticorum & emollientium medicamentorum numero est Alica, utque facie externa sic etiam viribus cum Malva convenit. Celebratur ab Empiricis ad caliginem oculorum. Aqua decocta torminibus intestinorum remedium est. Brevis Alica, Malva & Ilicis omnibus totius corporis calidis doloribus apprime conducunt: ut recte J. Bauhinus.

8. *Alicia seu Alica peregrina semine rostrato, flore luteo minimo* Moric. prælad. *Carpini folio, flosculus luteus* Bocc. annua, fruticosa, Fernambuccensis flos. luteo Zanoni.

Moris.

Hujus folia sunt quasi Carpini foliorum æmula, bina è regione, caulem ambiencia, rotundum, rectum sesquipedale; cupis fumis fastigis innascuntur flosculi lutei minores; quibus deciduis succedunt arcte in circulum disposita semina aculeis pungentia, unde rostratis et nomen imposuimus.

Periculis annis, in Italia Melochie spinæ nomine nota; ibidem & in Gallia colitur in hortis omnibus Botanici. Bocc.

Hanc Morionus in Historia Oxon. mutato nomine, Alceam Pharnambucanæ Carpini folio, flosculis minimis luteis, semine simplici rotundo appellat; & addit caulem ei rectum esse, imò rigidum & firmum, flosculos pentapetalos; semina aculeis singularibus pungentibus prædita, rostra inserta, radicem fibrosam: totam plantam viscido esse sapore. Aprilis satum semen perficere ante Septembrem exactum.

- * 9. *Alica Virgiana, Carpini folio, flosculis minimis luteis, semine duplici rostro seu aculeo prædita* Moric.

In omnibus convenit cum præcedente, nisi quod semina illius sint triangularia, minora, binis rostris seu apiculis in summo prædita.

Semen hujus plantæ habuit à D. Johanne Banifer.

CAP. XI.

De Herbis cum floribus calice decaphyllo seu in decem lacinias diviso, seu cum duplici calyce.

De Caryophyllata.

Caryophyllata ab odore radicis dicta est, quod vernali tempore eruta Caryophyllum aromaticum odore refert: vulgò Herba Benedicta & Sanamunda ab insigni quâ pollet facultate & efficacia.

Seminibus caudatis, foliis pinnatis, radice aromatica à congeneribus differt.

- A. 1. *Caryophyllata Ger. vulgaris* Park. C. B. *vulgaris flore parvo luteo* J. B. *Purpurea* Bennet.

Radix obliqua, fibras subinde in terram demittens crassiores, sapore & odore aromatico Caryophyllum. Caudæ ex eadem radice plures, cubitales & aliores, teretes, hirsuti, medulla fasti, teretes, foliis alternatim per intervalla postis vestiti, in summo ramo. Folia que à radice exeunt, hirsuta, alata, seu potius pinnata, pinnulis minoribus ad costam mediam hinc inde adnexis, extremo folio in tria segmenta majora, per ambitum alius incisa desinente: Quæ in caulibus folia existunt duabus pinnulis majusculis ad pediculi basin cauli adherentibus velut auriculis quibusdam, & triplici in extremo lacinia Rubi ferè simili constant. Flores è foliorum sinibus non exeunt, sed ex adverso foliorum, longissimis pediculis, pentapetali, lutei, Tormentilla floribus similes, calice decem foliolis, quinque majoribus, minoribus totidem, composito. Plurima staminula lutea in medio flore capitulum circumstant, quod in echinum fibrosum excrevit, numerosis dense stipatis seminibus compositum, quorum singula seta, seu caudâ quadam extremo reflexâ & uncinatâ, donantur, quâ vestibus adherescunt.

Ad sepes & in dumetis: floret apud nos Maio & Junio mensibus.

- A. 2. *Caryophyllata vulgaris majore flore* C. B. *Urens with a large flower, vulgaris major* Park.

Flos huic major & speciosior quàm Caryophyllata vulgaris: in aliis accidentibus differt non minus, quamvis in hortulo meo Cantabrigiæ è vicinis sylvis delatam aliquot annos colui.

Eandem invenit D. Martinus Lister in sylva Teddington, in le Wold; dietis Lincolnia comitatibus.

Radix Caryophyllum aromaticum olet, sed neque in omnibus locis, neque omni tempore, inquit Calp. Holman. Vino decocta ac calida pota dolorem ventriculi & intestinorum a friguitate aut flatibus ortum sedat; purgat & mundat omnia vulnera. Schroderus cephalicæ & cardiacæ esse ait, & venenis adversari. Usum ejus præcipue esse in catarrhis escicandis, sanguine coagulato resolvendo

Exm. 8
Ternum.

Vire.

resolvendo, &c. Vinum in quo infunditur radix optimo & jucundissimo odore & sapore commendatur; eoque cor exiliatur, & obstruções jecoris aperiri, necnon frigida & crassis humoribus affectum stomachum juvari multi testantur. Trag.

Cum manifeste adstrictionis participes sit, vorissimè est epotam prodesse cæliaci, dysenterici, hæmorrhoidali profluvio, & cruenta expuentibus.

Radix infusa Cerevisiæ summu tenet in roborandis articulis & visceribus. D. Hulse.

Radicis sui. aut herbe integre manipulus, in Aq. fontan. aut Zythogali lb. ij. decocta ad 1/2 consumptionem, ad febres intermittentes, præsertim tertiana, duobus horis ante paroxysmum, vel etiam in ipso paroxysmo optimo cum succellâ propinat solet. D. Hulse.

Mentruorum superfluo cortis experimentis Simonis Lazii, Med. Vienn. præceptoris mei sublatâ est hæud femel Dec. rad. Caryophyllatæ in vino. Achilles Galenus in obferv. à Velschio editis. Adnotavit D. Soame & ad me milit.

- A. 3. *Caryophyllata montana purpurea* Ger. emac. *Caryophyllata montana seu palustris purpurea* Park. *aquatica mutante flore* C. B. *aquatica flore rubro striato* J. B. *Purple water* 2 mountain Urens.

J. B.

Radix non admodum crassa, obliquè actâ, plurimis fibris crassiusculis comosâ sub terra repta, sapore amaricante [J. B. adstringente & tantum subula] Caudæ proferunt plures, nunc pauciores aliquando cubitales, [nobis vix pedales], lætes, hirsutæ, nonnihil rubentes. Ramulorum summis, hirsute etiam privatis pediculis, brevibus, hirsutis, rubentibus, nutantibus flores insident, non patuli, prout eos describit J. Bauhinus, striati, non multum elati, & supra calicem parum admodum se proferentes, extra intenuis purpurei, intus dilutius, odore grato, ex foliis quibus, à tenui principio sensim in latum se diffundentibus, intra quorum septa apices multi croci, echinatum capitulum obvallant. Insidet autem flos quasi calatho patulo, rubenti hirsuto, in quinque lacinias hirsutæ, totidemq. linguas in laciniarum spatia distributas, diviso. Capitulum echinatum pediculus suum privatum habet semunciale; è fundo floris exortum.

Folia pinnata, venosa, hirsuta, circum oras serrata, Caryophyllatæ vulgaris foliis satis similia, alia à radice statim orta, alia in caulibus.

In montosis Septentrionalibus Angliæ, circa Settle, Ingletou, &c. inque Occidentalibus Cambriæ Locut. circa Swanden montem & alibi plurima. Observavi insuper sponte provenientem in loco palustris prope rivulum quandam Astonæ vicinâ molendino vicinum in agro Warwicensi: & plurimis locis palustribus alibi in Angliâ ab alitis inventam novimus.

J. Bauhinus, quem hac in re libenter sequimur, huc refert Caryophyllatam montanam 3 Clus. i. e. æquivalentem alteram C. B. quam tamen pro distincta specie positam invenio in Catalogo Horti Regii Parisiensis. * Jac. Breynius Caryophyllatam illam perelegantem, à Clusio pro montana certâ expresseam ac descriptam, in Boruffa nasci refert, cum simplicibus quam plenius, imò nonnunquam etiam proliferis floribus. Hujus autem (inquît) pulcherrimam & diversitatem à Caryophyllata aquat. mutante flore nutrimento tantum superfluo ac abundantibus pluvii adscibendam, & mutatam ad breve temporis spatium raritatem minime durabilem, altero post anno pereunte hoc adscito decore, in vulgarem suam faciem recedere existimo.

D. Hermannus Caryophyllatam aquat. vulg. & Caryoph. montanam foliis solum differre asserit, quæ uti rotunda, alteri oblonga. E. Natis D. Palmer.

- * 4. *Caryophyllata montana flore pleno prolifero* Breynii. An præcedentis varietas?

Breyn.

Radix ejus Caryophyllatæ aquat. mut. flore in omnibus proflus respondebat: ex cupis propaginibus foliis, Hederæ terrestris paria, orbiculata ferè, per ambitum modice serrata, & leniter crispâ, pediculis sesquicubitalibus innixa virebant; quorum unicuique duntaxat lobulo exiguo rotundo utrinque circaculis sesquicubitalibus innixa virebant. Hæc inter folia caulicula palmari, erectis & firmis eminebat, ternis vel quaternis auriculatis. Hæc inter folia caulicula palmari, erectis & firmis eminebat, ternis vel quaternis, in lacinias tres latas serratisque, sed non uque ad pediculum divitis foliolis inferius sepius; proximè à summo fastigio elegantissimum sustinens florem, sanguineum, seu hilaris connatis fulgore ardentissimum, & multiplici foliorum textura ac serie constantem, Caryophyllatæ mon. 3. Clus. propemodum formam referentem, calyce excepto, è foliolis multo minoribus constructo. Ex dictis floribus centro cauliculis ad sesquidigitum altitudinem transiiebat, flos alio minore ac minus foliolo magnificè ornatus. Tota planta lanugine Caryophyllatæ vulgaris modo pubescebat.

Ex Caffibæ montibus nonnulli unicam plantam mensie florentem excepti Autor: unde verissimè est, accidentalem potius varietatem seu naturæ quandam lulum esse quàm speciem Caryophyllatæ distinctam.

Locut.

- * 5. *Caryophyllata montana minor flore mutante purpureo* Moric. prælad.

A Caryophyllata majore vulgari flore purpureo mutante differt quod folia edat glabra, minutiusque dissecta, totaque plantam minor sit.

- * 6. *Caryophyllata Brasiliensis* Margg.

Margg.

Cauda ad trium pedum aut etiam majorem altitudinem assurgit, ad singula genicula quasi duos ramos oppositos habens, æque itidem omni folia, que cum pediculis suis quatuor digitos æquant (supra notata)

Locus & Tempus.

gutta obvallant, ut in Pentaphyllo vulgari repente. Semina eadem modo nascuntur, parva, colore per maturitatem Olivæ immaturæ condite ferè.
In sterilibus arenosis aut glareosis pascuis sed rariis; interdum & in muris. Junio mensis folio.

15. *Pentaphyllum rectum* J. B. *rectum flore albo nobis. An Quingefolium album majus cauliculis C. B. ? Pentaphyllum majus luteo flore vel albo Park. ?*

Radix ei crassa, cortice nigricante obtecta, [ruffa & subnigra, lignosa, asfringens J. B.] in plura capita nonnunquam divisa. *Folia* pediculis longis hirsutis insident, brevibus pilis circa margines & in aversa parte donata, superne glabra, pallide viridia, quinquepartita, partibus singulis brevibus, latis, extremo subrotundis, in ambitu minime serratis sed extremis duntaxat oris duobus tribusve denticulis, interdum tamen ad medium usque, humorem glutinosum exsudantia, unde ad tactum viscosa sunt. *Caulis* palmaris & sesquipalmaris, erectus, hirsutus, subruher, foliis vestitus tribus quatuorve, (quæ ex bisido folio seu vaginâ quâdam caulium amplectente exeunt) in summitate in plures ramulos spargitur, unde & flores umbellam quodammodo mentiuntur, albi, è quinque foliis compositi longiunculis, cum flos expanditur, in tantum à se invicem distantibus, ut inter duo quilibet folia unum calicis segmentum appareat & florem componere videatur, ut in Fragaria. Medium floris occupant villitomentosi innumeri, in fasciculum velut congesti, albi, nonnunquam etiam pupurascetes, apicibus pullis insignes. Mensis Julii initio flores incepte.

E rupium hirsutis exit in ascensu montis Salève prope Geneva; itémque ad latus portæ Max. Carthusianorum cœnobii Gratianopolin ducentis. Invenimus & in Alpibus Carnithiacis.

Descriptio *Quingefolii albi majoris cauliculis C. B.* plantæ nostræ in plerisque convenit: excepto quod folia serrata in ambitu faciat, & floris petala in summo divisa.

- * 16. *Quingefolium album minus* C. B. *Pentaphyllum album minimum* Park.

In paucis, excepta partium omnium parvitate, à precedente differt, nimirum foliorum pedicellis brevibus, & foliis ipsis extremis tantum oris serratis.

Quingefolium 2. minus flore albo Clus. *Quingef. sylvaticum minus fls. albo* Ger. emac. *Pentaph. album minus* Park. *album minus alterum C. B. An Pentaphyllum Alpinum argenteum flore albo nostrum ?*

Clus.

Ex eadem radice quæ nigra est, multos plerumque *cauliculos* proferre solet, confertim nascentibus secundum radicem incanis foliolis, formâ superiori [sequenti] similibus onustis, graciles, non humi fusos, sed rectos, & summo fastigio multos *stipulos* priori [sequenti] similes. Sequens genus videtur sed per omnia minus.

Locus.

Erui hoc inter saxa & scopulos summis Austriacarum & Stiriacarum Alpium jugis Clusius. Floret sub finem Junii, incandens Julio & Augusto, prout jugâ illa maturis aut feris nivibus sunt libera. Accedit ad nostrum *Pentaph. argenteum* Alpinum flore albo, in nonnullis tamen ab eo differt.

17. *Quingefolium album majus alterum C. B. sylvaticum majus flore albo* Ger. *Pentaphyllum album J. B. majus alterum album* Park.

Clus.

Ex radice multis fibris donatâ pediculi plures exoriantur, palmares & sesquipalmares, tenues, angulosi, hirsuti, *folium* singuli sustinentes quingefidum, superne glabrum virideque, inferne argentea lanugine villosum, cujus segmenta singula carinata ferè quâdam longiora quam minimum, alia minime serrata, in obscuro mucrone desinunt, quam in Tormentalia argentea longiora, superna parte virore non ita obscuro, nec ita glabra. Ex calicibus hirsutis *floris* peculiaribus quoque pediculis longiunculis insident Fragaria, colore perinde lacteo, staminulis in medio luteis. Sapor herbas glutinosus.

Locus.

In Alpibus Stiriacis inter oppidum S. Michaelis & Knittelsfeld invenimus. Clusius in montosis sylvis in Austria, Moravia & Pannonia interamni observavit: nam *Pentaphyllum album* i. Clusii ab hoc non separo. Clusius autem cauliculos exiles & tenues, dodrantes ei attribuit: radicem crassiusculam, nigricantem, in ambitu sese diffundentem: *folia* extremis duntaxat oris cretata.

18. *Pentaphyllum argenteum Alpinum flore albo. An Pentaphyllum foliis superne & inferne incanis J. B. ? An Quingefolium minus album alterum C. B. ? Quingefolium sylvaticum minus flore albo* Ger. emac. *Pent. album minus* Park.

Radix crassa, lignea, nigricans, vel atro rubore persufa, ex qua plura capita squamata. *Folia* contortissima, quinquepartita & interdum tripartita, exigua, lanugine molli, argentea tam supra, quam subius canentia, obtusa, & in extremo duntaxat duabus tribulve crenis incisa, pediculis brevibus nixa. *Cauliculi* ex eadem radice plures exeunt, duarum unciarum pariter villosi, tenues & inhihi, foliolis duobus tribulve tripartito divisis vestiti, quæ appendicibus duabus caulium amplectuntur; *floris* in summitate sustinentes duos vel tres, pentapetalos, albos, cum numerosis *staminibus*,
nullis,

nullis, apicibus purpureis capitatis. Vice Asyli congeries & veluti fasciculus filamentorum. *Calix* ex decem foliolis hirsutis in acutum exeuntibus constat, quinque latoribus, quinque angustioribus, alternatim positus.

In summitatibus montium altissim. max. Carthusianorum cœnobio imminens invenimus. *Locus*
Planta J. Bauhino descripta ab hac nostrâ differt quod in singulis caulibus flores gerat singulos.

19. *Trifolium argenteum Alpinum* Ponæ. *Alpinum argenteum Persici flore C. B. aut certè ei simile* Linnæum.

Eodem in loco cum precedente planta à nobis inventum, non videtur ab ea specie differre. *Folia* duntaxat angustiora longioraque videbantur. Verum quicquid de eo sit, *Pentaphyllum* foliis inferne & superne incanis J. B. idem proculdubio est *Trifolium argenteum* Alpino Ponæ, cum in eodem loco, monte Baldo nimirum, utrumque inventum sit, cumque in *Pentaphyllo* illo dicto *folia* observentur duntaxat terna, & in singulis caulibus *floris* singulares, quod idem de suo *Trifolio* argenteo observavit Ponæ.

Planta autem quam nos hoc titulo intellectam volumus, quàmque precedenti specie eandem suspicamus, à *Trifolio argenteo* Alpino Ponæ, h. e. *Pentaphyllo* foliis inferne & superne incanis diversâ videtur, cum in eodem caule duos interdum aut etiam tres flores getter, alioqui similima.

Trifolium faxale hirsutissimum J. B. C. B. huic plantæ finillimum nobis esse videtur, & fortè idem. Descriptionem videbis apud utrumlibet autorem.

- * 20. *Pentaphyllum minus argenteum* Park.

Park.

Ranulis plurimis albenibus, ad radicem multis & brevibus filamentis seu capillamentis potius quàm foliis vestitis, humi se diffundit; superius exeunt folia parva, extremis subrotundis & minime dentatis, superne obscure viridia, inferne argentea. Summos ramulos occupant capitula seu folliculi multi incerto numero & ordine, longos luteolos circumdantes, à reliquis generibus multum diversi, è quibus exeunt minimi & vix discernendi folliculi albenes, quos sequuntur femina minutissima flavescencia. *Radix* parva, longa, dura, fibrata multos annos durat, in multa capita divisa, ut magnum terre spatium occupet.

Ex feminibus è regionibus transmarinis acceptis Parkinsono succrevit.

Alchimillæ potius quam *Pentaphylli* species nobis videtur.

- * 21. *Quingefolium Lupini folio* C. B. *Pentaphyllum* *ῥυπινιδος* Thal.

Descriptionem hujus vide apud Thaliun.

- * 22. *Quingefolium tuberosum Indicum* C. B. *Pentaphyllum Indicum* Clus. exot. l. 4 c. 18.

Clus.

Bina duntaxat habebat *folia* eaque tenella, peracri tamen sapore prædita, ex tuberosâ radice prodeuntia, gracili, septem aut octo nihilominus uncias longo pediculo subnixa, in quinque profundas & ad pediculum usque ferè pertingentes lacinias divisa, nervo singulas lacinias à pediculo ad summum mucronem secundum longitudinem secantes, & venis quibusdam ab eo nervo in latera excurrentibus prædita. Caulëmne & flores proferret mihi incomptum: sed radix quæ, ut dicebam, tuberosa instat radicis Tormentalis, & solida, parte externa aliquantulum fusca, interna verò alba, & cusuldam acrimoniæ particeps duorum aliorum foliorum, quæ abrupta, vestigia adhuc retinebat, plenâque & aliquot fibris donata erat.

In sporulis Nicolai Colii M. D. reperta erat, qui cum iis quos Mercatorum societas Amstelodam. in India Orientalem aromatatum comparandorum gratiâ ablegaverat, Anno 1601. profectus in reditu exstinctus erat.

Non videtur pertinere ad hoc genus.

CAP. XV.

De *Pentaphylloide*.

A Pentaphyllo cum quo in aliis plerisque convenit, foliis lobatis, Agrimonie aut Caryophyllatæ ferè æmulis differt.

1. *Pentaphylloides erectum* J. B. *Pentaphyllum fragiferum* Ger. Park. Clusf. *Quinquifolium fragiferum* C. B.

Radice præditum est plurius capitum, crassiusculâ, lignosâ, cortice saturatiùs rubente, strenuè adstringente, rectâ, è qua *pediculi* plures prodeunt, palmares, quorum extremo connectuntur terna *folia* hirsuta, serrata, Fragariæ æmula, longè minora, rursùmque eidem costæ una aut altera confimilium foliorum conjugatio, quo longius à supremis illis absunt minorum. Inter hæc caulis nascitur cubito altior, hirsutus, semel atque iterum quinis junctis foliis insignis, superius in ramulos aliquot divaricatur, qui multos *flores* gerunt, albos, Pentaphyllodis supini duplo majores, subjectis radiatis foliolis viridantibus, hirsutis, floris umbilicum occupante capitulo Fragum ferente, ut in cæteris Pentaphyllis, quod constat semibus oblongis, ferè rufis.

In monte Salera prope arcem antiquam jam ferè collapsam oritur. Clusius in Leytenberg locis umbratis, inque Pannonia multis locis, non modò in cædis sylvis, sed etiam gramineis campis, &c. observavit.

Floret Maio; fructus paulò seriùs maturescit.

2. *Pentaphylloides supinum* J. B. *Pentaphyllum supinum* Potentilla facie Ger. Park. *Quinquifolium fragifero affinis* C. B.

J. B.

Folia plurima pediculis longis, ex *radice* crassiuscula, longa, multorum capitum, annectuntur conjugatim, singula accenta, ad Gerani supini folia æquata. *Caulis* cubitales, inanes, numerosos gerunt *flores*, parvos, luteos, ex brevibus pediculis. Succedunt *capitula* parva Fragis immaturis similia.

In Germania prope Rhenum, infra Moguntiam invenimus. Frequens in agro Viennensi, in extensis pratorum marginibus, secundum sylvas. Clusf.

* 3. *Pentaphyllum pusillum repens foliis argenteis fragiferum* N. D. Hort. Lugd. Bat.

4. *Quinquifolium simile emcaphyllum* C. B. *Emcaphyllum* Park.

Radice habet crassam, nigricantem, in longas fibras abeuntem, à qua *cauliculi* plures a dextorum ulque conglobati, per terram sparsi, capillaculi, multifidi, tres quatuorve uncias longi prodeunt. *Folia* est oblongis pedicellis donata, in novem lacinias angustissimas per margines incisâ, & hirsute villatis, divitis. *Flores* parvi, aurei, & *capitula* parva Quinquifoliorum modo à pedicellis sustinentur.

Ex Helvetiorum Alpibus.

A. 5. *Pentaphylloides frutescens. Eshrub-Cinquifolium.*

Tota planta castaneæ est colore, exceptis foliis & floribus, gustu subdulci, ligno solido. *Radix* ei fibrosa, undique juxta caulem turiones, seu mavis stolonem, emittens. *Caulis* bipedalis aut altior, in plurimos ramos & furculos divilis & subdivilis; per quos ad singulos pollices pediculi feminales alterno ordine sita *folia* sustinent, subius lanuginosa, superne glabra, viridia, quodammodo pennata, è pinnulis oblongis septenis (rarius quinis) composita, ita dispositis ut ex uno quasi centro quaternæ, ex altero (scilicet superiore) terna prodire videantur. *Flores* lutei, ampli, pentapetali, ungulibus tenuibus adnatis, adeo ut citò decendant, novis tamen indies succrescentibus per totam ætatem. *Calix* Pentaphyllorum more & quinque (rarius sex) foliis lanuginosis acuminatis constat, totidem tenuioribus interjectis. Semina aut proflus nulla, aut saltem inconspicua; nec quicquam post exactos flores præter brevem quandam lanuginem multis staminibus interspersis reperias. *Caulis* singulis annis (nè dicam sæpius) cuticulam ferè corticem exteriorem exuit, adeo ut eodem tempore eidem cauli vel senas, vel fortasse etiam denas, cuticularum lacinias adhærentes conspicias.

Reperitur ad ripam Meridionalem Tæes fluvii qui Dunelmensem episcopatum ab Eboracensi provincia determinat, infra vicum Thorp dictum variis in locis, nec minus infra conebium S. Athelstani, Eggleston-Abbay dictum, in agro Eboracensi. Hanc plantam primus observavit, nobilique obtulit, & descriptionem à se concinnatam communicavit D. Johnson Eboracensis.

CAP.

CAP. XVI.

De *Pentaphylloide Argentina dicta*.

Argentina ab argenteo foliorum splendore dicta est. Germani *Gen'erieb*, id est Anserinam, appellant, quod hac Anseres in cibo delectantur. Quo nomine Græci & Latini hanc herbam appellant à nullo prodictum est. Recentiores quidam Potentillam ab eximius viribus quibus pollet vocant, nonnulli Agrimoniam sylvestrem ob formæ affinitatem. Trag.

A. *Argentina* Ger. *Potentilla* Park. C. B. *Potentilla seu Argentina* J. B. *Wild Canby, Silber-weid.*

A foliorum molli & argentea lanugine nomen accepit hac planta. *Radice* habet nunc simpli. *Egmen*, cem, cortice nigricante tectam, nunc fibrosam, gustu adstringentem, undè plurima emergunt *folia*, in terram resupina, Agrimonie foliis similia, majoribus hinc inde pinnulis, obtusis, circa margines profunde dentatis, cum plurimis minuliculis intermedis constantibus. *Flagella* undique frangit, quibus insignitur se propagat, Fragariæ instar. Ex alis foliorum, que appendicibus suis flagella amplectuntur, exeunt *flores*, singulares, pediculis longis hirsutis foliis, flavi, quinque foliis subrotundis non crenatis compositi, cum pinnulis in medio staminibus & apicibus concoloribus, è calice hirsuto, quinque segmentis acutis, (que convenientia flora antequam aperitur, & semina iterum flore dilapso occultant) composito. Hæc autem folia alia quinque circumstant, nonnunquam segmen-tata.

Frequens est circa semitas & loca aquosa: Amat enim loca uliginosa & ubi per hyemem aquæ *Locus* stagnat.

Ut genere sic viribus cum Fragaria, Pentaphyllo, Tormentilla convenit: quas summam recentef Schroderus his verbis.

Refrigerat moderate, astringit fortis, secat, conficit.

Hinc languis expulsiōis medetur, diarrhoeam & reliquas tum alvi, tum uteri fluxus compescit: hæmoptoicis & hæmorrhoidis subvenit: renem calculum insigniter atterit: vulneribus insuper & ulceribus admodum conducit. Externe famosa est in doloribus dentium mitigandis, putredine gingivarum arcenda, astu febrili sopiendo, quem potenter compescit, cum sale & aceto contusa plantis pedum fupponatur, vel carpis applicetur.

Aquam hujus stillatitiam ad lentiginem, panos & maculas, fulcūque colorem sole contractum delendum Angliæ mulierculæ adhibent.

Hujus radices, quas *Woods* vocant, in agro Eboracensi circa *Settle* oppidum hyberno tempore effossas pueri eliant. Sunt enim sapore suavi, nec minus grato quam Pastinacæ, ut à Pharmacopoea quodam fide digno, ibidem degente certior factus sum. Postea observavi etiam porcos radices hæcæ nostro effossas libenter vorare.

Experimento egregio didici Jo. Agricola Potentillæ succum unâ cum pulvere Colchici vulgaris maritis ani mederi. *J. B.*

Calor Durantes jubet ut dysentericorum indatur calcis: Atque hac arte non solum dysenteriam, sed omne genus p.n. fluxionis infimi ventris, ut nimios menses, imò narum hæmorrhagiam dubio procul sistere valebit. *Sim. Paulin.* Hartmannus eandem hoc modo usurpatam valuisse ad dysenteriam affirmabat, postquam medicorum opera nihil profuisset.

Hanc etiam pro Arcano celebrat Petr. Borellius Cent. 1. Observe. 12.

Diuretica aliquando cum fructu in febribus exhibentur, inter quæ Anserina specifice prodest, sic etiam & Sal Anserinæ, quod mihi pro specifico est. *D. Soame è Dolei L. 3. C. 7. S. 14.*

CAP. XVII.

De *Tormentilla*.

Tormentilla, *Woods*, quod radices pulvis cum aluminis & Pyrethri momento cavis dentium indurum corundem tormentum five cruciatum sedet. *Lab.* Alii à Dysentericis torminibus finantur à Recentioribus ita nominatam censent.

A Pentaphyllo distinguitur, foliis septenis in eodem pediculo, quod & Pentaphyllis nonnullis commune est, sed præcipue flore tetrapetalo, quod huic proprium.

A. 1. *Tormentilla* Ger. J. B. *vulgaris* Park. Offic. *sylvestris* C. B. *Tormentilæ Septifolia*.

J. B.

Ex *radice* crassa, pollicem nonnunquam superante, aliis recta, aliis in obliquum actâ, rubente, fibrosa, sapore adstringente *uticulae* plures emittit humi fusas, nonnihil subinde erectas & cubicum interdum longas, hirsutas, rubescentes, tenues; in quibus ex intervallis *folia* caulem ambiencia, Pentaphylli, hirsuta, sed divitura septemplex. *Flores* parvi, lutei, tetrapetali, alias Pentaphylli similes.

Ggg 3

les. In hujus colico obſervatur aliquando adnatum tuberculum quoddam, excrementitium, concretionem Pomorum Quercinorum, in cuius antro habulantur vermiculi ſeu terebines.

Locut.

In palcuſ ubique fore, præſertim ficioribus & montioſis.

2. *Tormentilla Alpina major* Park. *Alpina vulgaris major* C. B.

Radix huic odoratioꝝ, rubicundior ac major vulgari: *Folia* etiam maiora: in reliquis conveniunt.

A. 3. *Pentaphyllum reptans alatum foliis profundius ſerratis* D. Plot. *minus vivide flore aureo tetrapetalo, radicular in terram è geniculis demittens* Moril. *An Pentap. Tormentilla facie repens* Hort. Leyd?

D. Plot.

Quinquęfolium vulgare repens creſcendi modo æmulatur, & in plerisque partibus reſert: niſi quod folia nonnulla ad exortum plantæ è radice ſubrotunda & Alchimille modo integra & indiviſa obteant; alia quinquepartita ſuperiore tantum medietate dentata. *Folia* non ſemper quina in eodem pediculo exiſtunt, ſed prout cauſes longi flagella in longitudinem excreſcunt paulatim pauciora, quaterna v. g. terna, bina & in extremis cauliculis ſingula; Omnia ad pediculi exortum binas appendices æuſ auriculas adnaſcentes obtinent, ut in vulgari Tormentilla.

Flores Tormentillæ inſtar tetrapetali; è mille vix uno reperies pentapetalo.

Ad margines arorum inter *Hockley* & ſylvas colli *Shover* ſubiacentes, & alibi in agro Oxonięſi invenitur.

Locut.

Viret.

Tormentilla, cum Pentaphylli revera ſpecies ſit flore tetrapetalo, eaſdem cum eo vires obinet.

Siccæ & potenter alitringit; hinc in fluxionibus quibuſcunque alvi, utri, &c. non aliud remedium vituſtat quam Tormentillæ radix, quomodocunque exhibita: præterea diaphoretica eſt & alexipharmaca; unde & omnibus medicamentis quæ adverſus venena, poſtem, variolas & morbillos aliõve morbos malignos componuntur adhibenda, præſertim ſi cum fluxu alvi conjuncti ſint. Tandem vulneribus poſitionibus, unguentis & emplaſtris adjungit ſolet, nam vetera & putrida ulcera & abſceſſus ſanat.

In inſulis Ferroenſibus Tormentillâ utuntur, defectu corticum in pelliculis Animalium præparandis. Tho. Bartholin. Aët. Med. An. 1671. Obſ. 49. D. Tancr. Robinſon.

Ad Diarrhœam commendat Ettmullerus Extractum Tormentillæ, præmiſſo ſi opus eſt Rhabarbaro una alterave vice: hinc exhibitum ana 3℔. ad 3j. quod remedium præcellit omnibus aliis medicamentis in dyſenteria epidemica. D. Hulse ex Ettmulleri prax. cap. de Diarrhœa.

C A P. XVIII.

De *Plantagine aquatica*.

Plantago dicitur ob aliqualem foliorum ſimilitudinem.

Loco natali, & flore tripetalo cum Sagitta convenit, foliis Plantagineis ab eadem diſt.

A. 1. *Plantago aquatica* J. B. *aquatica latifolia* C. B. *aquatica major* Ger. Park. *Great water-plantain*.

J. B.

Foliorum cum cauſis imo quod involvunt ad tenues uſque & numeroſas radicum fibras turbina-
tus coitus bulbi faciem aliquatenus mentitur: cauſis autem ſtrictis, anguloſis, inanitis, ſububer, ple-
rumque cubitalis, non raro etiam procerior, aliis indidem ortis in orbem coronatur, atque hæc rur-
ſum in radiatos ex intervallis furculos faciliunt: quorum extremis inſident *ſpiculi*, diluſiori purpura
palleſcentes, ſimbriati foliis tribus conſtantes, totidem ton flori ſubjectis foliolis minoribus, viridan-
tibus, herbacei coloris, ſtaminulis ſenis è medio ſtoſculo exeuntibus. *Semina* Milio vix maiora, utrin-
que compreſſa, margine ſulcato, in trigonum junctis lateribus diſpoſita, copioſa. *Folia* Plantagi-
nis, longiora, acuminata, nervoſa, glabra, ſapore ſubacido prædita.

Locut.

In & juxta aquas ubique fore reperitur.

Johnſonus apud Gerardum hanc plantam Limonium Dioſcoridis & Plinii eſſe contendit, quibus
argumentis apud ipſum vide. Certe ineptè admodum Plantago appellatur, cum qua parum habet
ſimilitudinis.

Viret.

Refrigerare & ficcare dicitur. Schwenckſoldius proſidentiam ani curare, rubentem podagram,
capitis dolorem à cauſa calida mulcere, cruento ſputo urinæque mederi tradit.

Sumnum ſecretum & expertiſſimum quo ſubito lac in mammillis conſumatur eſſe ait Timotheus
Roſlin ſuccum hujus Plantaginis illis applicatum.

A. 2. *Plantago aquatica minor* Park. *aquatica humilis* Ger. *aquat. humilis anguſtifolia* J. B. *aquat. anguſtifolia* C. B. *The leſſer Water-plantain*.

J. B.

Graciliſ concavo, nudoque cauſe pedali & altiori prædita eſt; verticillatim circa medium pediculis
quadrantalibus & triangularibus ex geniculo ortis radiato; conſimiliterque aliis ejuſmodi ſumum
caulem

caulem coronantibus; quorum unicuique *ſſori* inſidet ſatis amplus, albus ungubus flavis, è tribus ca-
ducis foliis compoſitus, glomerato in parvi echini modum capitulo relicto. *Folia* ex radice ſena
ſepſenſe, juncto pediculo palmari & ſeqſipalmari mixta, anguſta, acuminata, glabra, tribus
longis nervis diſtincta. Odor plantæ mihi non adeo gratus ſed potius gravis, ad Caſtorei odorem
accedens. Radix innumeris fibris albenſibus conſtat. Adde, quod capitulum in medio flore aliquot
ſtaminula breviter circumſtant, cacuminulis luteis.

C A P. XIX.

De *Sagitta*, ſeu *Sagittaria*.

Sagitta dicitur hæc herba, quòd ejus folia alata ſagittæ cuſpidem proximè referant.

Sagitta minor J. B. *aquatica minor latifolia* C. B. *minor latifolia* Park. *Arrow-head*.

J. B.

Sagittæ radices ſunt multæ, albæ, craſſiſſimæ, fungoſæ, non ſine capillaribus fibris, à quibus pro-
pagines naſcuntur longiſſimæ, interdum bicubitales, juncea tenuiatis, ſubter aquam ſerpentes, ſi-
milis radicibus Lymachia luteæ. *Folia* aquis innatant raræ formæ, alata Sagittæ mucronem æmu-
lantis, ſuſcis hinc inde in ſuperna parte maculis notata, quadam ex primis in acumen non deſinunt
ſed rotundantur. In eorum porro ſingulas alas longi, terni aut quini nervi per longum porrigun-
tur, obliquis à nervo in nervum venulis intercuſantibus, labore Plantaginis aquaticæ, pediculo mi-
nimi digiti craſſitudine, fungoſo, ſtriato, prænè triangulo, duos aut tres cubitos longo pro aquæ
profunditate in qua vivit. Folia ſapore nonnihil ſubdulci & viſcido, cum veſtigio obſcuro acrimo-
niæ: *Caulis* rectos duos aut tres emitte, non multo foliis altiore, rotundos ſerè, ſtriatos, craſſos,
fungoſos, in quorum parte ſuperiore plures flores exoritur, plerumque terni, cauſem amplectentes,
ex pediculis live ramulis, modo longiſculis modo brevioribus, pulcherrimi, medioſcripti magni,
tribus foliolis albis conſtantes, ungue purpureſcente notatis, ſorum Amygdalarum foliolis paulo mi-
noribus, in medio apices multo rubentes. Sub flore tria foliola viridia. Flores excipiunt echinata
capitula, qui nihil aliud ſunt quàm *ſemina* lata compreſſa in acumen deſinentia, ungubus Aviam ſimilia.

Locut.

In aquis leniter decurrentibus frequens eſt.

Sagittæ tres ſpecies ſeu varietates conſtituunt Botanici.

1. Sagittam majorem J. B. Ger. quæ aquatica major C. B. major latifolia Park. minori anguſti-
foliæ jam deſcriptæ, excepta magnitudine, per omnia ſimilis, verum folia non ulque adeo acuminata
habentur.

2. Sagittam latifoliam minorem, ſuperius deſcriptam.

3. Sagittam minorem anguſtifoſiam J. B. quæ aquatica minor anguſtifoſia C. B. Sagittaria minor
anguſtifoſia Park. Hæc minori deſcriptæ per omnia ſimilis, ſed omnia minora ſunt ei, foliis an-
guſtiora multo, magis que acuminata.

Hæ tres varietates non videntur nobis inter ſe ſpecie diſferre; ſiquidem promiſcuè in eiſdem aquis
perſepe oriuntur, unde & eidem ſemine ortum ſuum debere videntur.

LIBRI DUODECIMI

SECTIO SECUNDA.

De Herbis semine nudo polyspermis flore nudo seu nullo Perianthio tecto.

Herba semine nudo polysperma, flore nudo, h. e. nullo perianthio tecto, sunt vel eodem

Quadrifolius seu cruciatus, majores & farmentosa, gustu fervido, cinninns seu plumulis longis villosis seminibus adnatis; CLEMATIS.

Polypbylla, caule

Indeterminatè foliato, speciosum florum thyrsum proferente, foliis pinnatis, radicibus

Tuberosi, bulbis ab extremis fibrarum filamentis dependentibus, seminibus in circum dispositis; FILIPENDULA, Oenanthe.

Fibrosi, seminibus incurvis, in globulum congestis; ULMARIA.

Determinatè foliato, ex unica tantum distinctione, ubi terna haerent folia, floribus in singulis caulibus singulis; seminibus

Ranuncul, in capitulum congestis, nullo pappo aut lanugine vel adhaerente vel involvente, folio variè dissecto; ANEMONE nemorum.

In pappo abentibus, multiplici colorum varietate & pulchritudine; ANEMONE. Hujus flos vento flante potissimum aperiri dicitur, unde nomen.

Caudatis, cinninns seu plumulis longis adhaerentibus; PULSATILLA.

C A P. I.

De Clematide.

Clematis dicitur à *κλῆμα* farmentum, quoniam flagellis virginorum amulis arborescendit.

Noce ejus sunt flos quadrifolius seu cruciatus, cinninns seu plumulae longae villosae in pleurique specibus seminibus adnatae, sapor fervidus.

- A. 1. Clematis latifolia five *Atragene quibuldam* J. B. Clematis *folio*. latifolia C. B. Clematis *folio*, latifolia, five *Viorna* Park. *Viorna* Ger. *Great wild Climber* & *Trachelis* Jop.

J. B.

Sarmentis aliquatenus virgineis luxuriat, crassis, iisque angulosis, rugosis, junioribus subhirsutis, subinde rubentibus, obsequio flexu lentis. *Folia* quina, Dulcamarae amula, aliis integra, aliis dentata & fimbriata, gustu acra, viticulae mediae toruli, qui capreolorum loco vicinis aculeis impleta scandit, adnoctantur. *Flores* racematim petiolis incanis insident, suavescentes, candidi, quaternis radiatis foliis constantes; quorum medullam obidet musculos staminum pallidulorum cinninns. *Flores* excipiunt acini complures, cuneatim indidem orti, pinnatae lanuginis tomento barbati. *Radix* crassifolia, fusca, fibris donata.

Illius *sarmenta* (inquit Clusius) in Pannonia conspiciebant brachiali crassitudine, nodis carentia, recta, rimoso cortice vitis instar tecta, hasta interdum longitudine sub vastis arboribus, & lacu apud spargentibus (quibus se implicaverat) crescentia. Tantam magnitudinem & staturam amos non raro assequitur. Ramuli ejus cinerei sunt lenti & tenaces, unde vinum aut funiculo-rum loco interviunt janui aut craticulis colligandi, fasciculis vincendi, &c.

Vulgaris

Vulgaris est omnibus quas Clusius adit provinciis, vicinis arboribus & sepibus sese implicans. *Locus*. Julio mente florens; fructus plumis suis incanescentes dependent.

Gustus fervidus & acris calidam vim arguit. Ufus ejus est ad circulos pro retinendo labente urei & ro. Ad constringendos fauces veluti Salices & alia vicia adhibetur. J. B.

Flore, semine, cortice & radice vim urendi habet.

Species illa quae *Flammula* dicitur, digitis trita, acerrimo odore velut Fulgor momento nares ferit admoda. E *Flammula* utraque tam recta, quam scandente elicitur aqua, quae Spiritus vini instar fervida est. Hanc comperit esse (inquit Matthiolus) efficacissimam esse in morbis frigidissimis. At certe intra corpus non debet assumi, nisi aliis aquis probe mista & temperata, ne vilicora laedat.

Sunt qui hujus oleum commendat ischiadicis, articulorum iuunisque doloribus, urinæ angustis & renum calculis, in quibus morbis aut calidum illud inungunt, aut clysteribus infundunt. Id autem preparant hoc modo. Flammulae folia tenuissimè concia in rosaceum imponunt, quod vitreum vas exsuperet, ac inde per astatem insolant obturato vase. Datur etiam in cibis hisce morbis affectis trium drachmarum pondere. J. B.

- * 2. Clematis *Batica* Ger. *Batica* Clusio J. B. *folio*, altera *Batica* Park. *peregrina*, foliis *Pyris* *inestis* C. B.

Clus.

Longa habet *sarmenta*, lenta & ramola, binos per intervalla capreolos, contrariis semper inter se pediculis nascentes proterentia, quibus vicinas arbores & frutices scandit: *folia* *Pyr* fere, minora tamen, dura, viridia, in ambitu incisa five ferrata, acris & fervidi gustus, singularia in singulis pediculis, sed plurima simul ex clavicularum alis prodeuntia, inter quae ex utroque farmentorum latere pediculi exeunt calyculum Tichymali cavosus seu labelis limilem suffinentes: ex ejus medio exilit capitulum ex multis seminibus Milo aequalibus constatum, quibus insident oblongi cinninns, & albae quodammodo villosae plumulae.

Hanc stirpem primum invenit Clusius inter Afindum (vulgo *Medina Sidonia* appellatum) & *Locus*. Calpen, secundum fluentia, vicinas arbutulas operientem & suo pondere deprimentem, deinde alia *Batica* locis, Januario jam suos cinninns explicantem.

3. Clematis five *Flammula repens* C. B. *Clem.* five *Flammula scandens*, *tenuifolia* alba J. B. *Clem.* *urens* Ger. *urens* flore albo Park.

Clematis haec per se infirma, nonnisi proximis sulta in altum nititur: neque tamen id ullorum capreolorum ope facit, sed foliorum pediculis sepes amplectitur. *Sarmenta* habet striata, viridantia, geniculata: *folia* reticulata Flammulae foliis similia, à Vitalba five *Athragene* differunt longitudine, angustia & soliditate; tota etiam planta minor. *Flores* albi, odorati, qui urida vi labia si imprudenter attingunt inflammant. *Semen* succrescit plumaceâ cristâ insigni. Habetur flore pleno.

Circa Monspelum in collibus saxosis, & alibi in transmarinis observavimus: in Anglia, quod sciam sponte non provenit. Julio & Augusto floret.

Hujus minor quaedam species seu varietas esse videtur *Clematis maritima repens* C. B. *Park.* De *Species minor*. *Scriptores* enim in perisque conveniunt. Addit insuper, *Cauliculos* atrovirentes cortice vestitos: *Folia* acuminata & nervosa, tria uni-pediculo communiter insidentia, qui velut in capreolum abit (quod non capio) quae in summo caule floribus subjiuntur angustissima esse. *Flores* longis pediculis sustentari, haberique multa intus stamina villosa, alba. *Semina* plana, subrotunda, rufescentia, bina ternave simul. *Haec accidentis, quavis in descriptione omissa, praecedenti planta pleraque conveniunt: provide eum non separamus.* In maris Adriatici litibus invenitur. C. B.

4. Clematis five *Flammula jurella* alba J. B. *Flammula recta* C. B. *Flammula Jovis surrecta* Ger. Park.

J. B.

Fibrosam radicem demittit & albicantem: *sarmenta* nullius opis indiga, sua vi in duorum & plurimum cubitorum altitudinem nituntur, laevia, teretia, propter terram nonnihil rubescentia, fistulosa & geniculis intercepta. *Folia* cuspidatim fere in vulgi Flammula aversa parte subhirsuta & fere incana, adversi verò atrovirentia. *Flores* confusiles, copiosi, quadrifolii, candidi, apicibus viridantibus. Non minus urida vi venicae haec excitat quam cognata repens.

Haec ab eis qui diligentius observant (teste Clusio) duorum generum esse deprehenditur. Una *Duplex* speciem *sarmenta* rubescentia habet, quemadmodum & foliorum nervos & pediculis, praecoxiorque est *cit.* et odoratum fert florem. Alterius autem *sarmenta* cum foliorum pediculis virent, & singulis annis profertur. Humanam verò altitudinem utriusque *sarmenta* plurimum superant, & singulis annis nova, eaque frequentiora inveniunt vere (in maris & corruptis priobus) renascuntur.

In sepibus ad montes propè Ratisbonam in Germania observavimus. Clusius in Austria & Pan-Low. nomen celusii sylvis frequentem scribit.

5. Clematis

Anemone latifolia simpliciflora.

1. *Anemone latifolia simpliciflora carnea flore* C. B. incarnata Park. parad.
C. B. Pin.
Flos decem aut duodecim foliorum purpurei fore coloris, unguibus albicantibus.
2. *Anemone latifolia flore purpureo-saturo* C. B.
C. B. Pin.
Flos 8. foliorum, coloris purpureo-saturi, exterius splendentis unguibus magnis & ad pediculum purpureis.
3. *Anemone latifolia purpureo-violaceo flore* C. B. *viola purpureo* Park. parad.
C. B. Pin.
Flos octo foliis constans, externe dilute purpurascens splendet, interne violaceus, unguibus magnis & argentei coloris.
4. *Anemone latifolia flore purpureo-violaceo altera* C. B.
C. B. Pin.
Flos qui ex 12. foliis constat: foris ex purpureo albescent & splendet: interius ex violaceo purpureo splendet, unguibus albis.
5. *Anemone latifolia violaceo flore* C. B.
C. B. Pin.
Flos octo vel plurium foliorum, externe subpurpureus & splendens, interne ex purpureo violaceus unguibus rubelcentibus, orbe albicante cinctis.
6. *Anemone latifolia flore violaceo saturo colore* C. B.
C. B. Pin.
Flos sex foliis praeditus, violacei saturationis coloris, unguibus majoribus magisque candidis.
7. *Anemone latifolia flore variegato* C. B.
C. B. Pin.
Flos qui octifolius, foris ex purpureo saturatus rubet, interius ad unguem usque albus saturatus purpureo & quali Kermesina nitet: oris coccineis, in quae radii purpurascens sparguntur: unguibus magnos & albos habet.
8. *Anemone latifolia punctata flore* C. B. *latifolia amano-violaceo, & punctis albis versicolor.* Hort. Reg. *purpurea striata* Park. parad.
C. B. Pin.
Flos octifolius violaceus, interna parte maculis albis aspersis.
9. *Anemone latifolia flore carnea* C. B.
C. B. Pin.
Flos modo majoris, modo minoris, octo folia extrinsecus nonnihil purpurascunt, intrinsecus fore carni, vel saturationis, vel dilutioris, unguibus albis.
10. *Anemone latifolia flore Orangei coloris* C. B. an *Anemone Pavo major & minor simpliciflora* Park. parad. an *Anem. latif. flore simpliciflora croceo pallescente? vivaci rubore radiata* Hort. Reg?
C. B. Pin.
Flos octo vel novem folia, externe carni coloris, unguibus saturate purpurascens, interne carni diluti: Habetur major & minor.
11. *Anemone latifolia flore coccineo* C. B. Ger. emac. *coccinea* Park. parad.
C. B. Pin.
Flos octo folia, interne elegantissimo coccineo colore nitent, unguibus orbis pallescens ambit, externe quadam lanugine pubescent: Huc pertinet *Anemone latifolia flore coccineo simpliciflora* Eyst. ex sententia C. Bauhini.
12. *Anemone latifolia flore magno coccineo* C. B. Ger. emac.
C. B. Pin.
Flos amplius octifolius, coloris ex coccineo pheniceo, ut in Rhoad, unguibus parvis subpallidis.
13. *Anemone latifolia flore coccineo pheniceo* C. B. *latifolia Byzantina* Ger. emac.
C. B. Pin.
Flos amplius octifolius, coloris ex coccineo pheniceo, ut in Rhoad, unguibus parvis subpallidis.
14. *Anemone latifolia Santicula folio* C. B.
Hujus C. Bauh. meminit ex Horto Eyst. sine descriptione.

*Anemone**Anemone latifolia simpliciflora & Parkinsoni Paradiso.*

1. <i>Anemone carnea vivacissima simpliciflora</i> .	6. <i>Anem. cramefina.</i>
2. <i>Anem. Perfic violacea.</i>	7. <i>Anem. incarnata Hispanica.</i>
3. <i>Anem. Cochenille.</i>	8. <i>Anem. rubescens.</i>
4. <i>Anem. Cardinalis.</i>	9. <i>Anem. Moschatella.</i>
5. <i>Anem. fanguinea.</i>	10. <i>Anem. Enfumata.</i>
- Anemone latifolia flore simpliciflora emaculata coloris* Hort. Reg.

Anemone latifolia flore pleno.

1. *Anemone latifolia maxima versicolor* C. B. *Chalcidonica max. versicolor* Park. parad. max. *Chalcidonia Polyambos* Ger. Hort. *latifolia pleno flore* 1. Clusf.
  - C. B. Pin.
Folia horum externa & majora dena aut duodena, viridia sunt, eorum mucronibus coccineo colore leviter & virgatis infectis: interna minora & angustiora, dilutiora purpurea ex rubro nitent. Aliquando, ex praedicto flore uncialis pediculus, minorum florem ex octo laterum foliorum partim viridium, partim coccineorum compositum, sustinet.
Anemone Hort. latifol. pleno flore 2. Clusf. non differt à prima, nisi quod in hac floribus umbilicum glomerata & reflexa folia non occupant. *Anemone* latifolium fl. pleno 3. C. B. huc etiam refero.
  2. *Anemone latifolia Pavo dicta major* 1. C. B. *tenuifolia (sed non recte) flore pleno coccineo* Ger. emac.
C. B. Pin.
Flos unicus viginti, triginta, aut pluribus foliis constans, eleganti, saturato splendidoque coccineo colore praeditus, unguibus sanguineis, orbe pallido cinctis.
Variat flore prolifero.
- Anemone latifolia Pavo minus polyphylla* C. B.
C. B. Pin.
Hae flores minus plenos profert, interdum simpliciflora, octo, novem, aut decem foliorum serie constantem.
Non differt specificè ab *Anemone* hort. latifol. pleno flore 1. Clusf., ex sententia C. Bauhini.
4. *Anemone Geranii rotundifolia plena* C. B.
Ab *Anemone* hort. latifolia tertia Clusf. sola multiplici foliorum serie differt.
- Anemone latifolia flore pleno ex Horto Regio Parisiensis.*
1. *Anemone latifolia flore duplo, foliis albo & amano-violaceo virgatis.*
  2. *Anem. latifolia Pavo dicta polyphylla, flore suavibente.*
  3. *Anem. latifolia flore pleno, arboris Perficæ, quoad floris colorem amula.*
  4. *Anem. latifolia multiplex flore violaceo.*

Anemone tenuifolia flore simpliciflora.

1. *Anemone tenuifolia flore multifido dilute purpurascens* C. B. *tenuifolia flore dilute purpurea* Ger. emac.
C. B. Pin.
Flos ex quatuordecim & pluribus foliis dilute purpureis, & quasi carnis, nullis unguum vestigiis constat.
2. *Anemone tuberosa radice* Ger. *tenuifolia purpurea vulgaris* Park. parad. *Oenanthes foliis flore violaceo hexaphyllo* C. B.
3. C. B. Pin.
Flos qui ex sex interdum septem & octo foliis compositus est, communiter est purpureus seu violaceus, externa parte lanuginosus.
3. *Anemone tenuifolia coccinea flore hexaphyllo* C. B. *tenuifol. coccinea simpliciflora* Park. parad. *Chalcidonica simpliciflora* Ger.
- C. B. Pin.
Flos floribus coccineis coloris, unguibus magnis, ex pallido, fusco & albo mixtis.

H h 3

4. *Anemone*

4. *Anemone tenuifolia coccineo flore octophyllo* C. B.

C. B. pin.
Flos internè coccineus, unguibus albis, & externè coccineus, tenui lanugine pubescens & splendens.

5. *Anemone tenuifolia flore magno coccineo hexaphyllo* C. B.

C. B. pin.
Flos intus elegantissimus coccineo colore nitet, foris lanugine pubescit; unguis albi sunt.

6. *Anemone tenuifolia flore coccineo sanguineo* C. B.

C. B. pin.
Flos quinque, sex, interdum septem foliorum, coloris coccinei, ad sanguineum vergentis, unguibus magnis ex albidis, purpureis venis distinctis: aliquando flos ad cocti lateris colorem accedit, nec splendat.

7. *Anemone tenuifolia flore sanguineo coccineo* C. B. *tenuifolia flore coccineo* Ger. emac.

C. B. pin.
Flos sex folia, externè lanugine obducta, coloris sunt sanguinei saturioris & splendentis, internè sanguinei coccinei permixti.

8. *Anemone tenuifolia flore sanguineo coccineo altera* C. B.

C. B. pin.
Flos major hexaphyllus, sanguineo colore, vel inter coccineum & cochinelium medio, unguibus minoribus, & albicantibus.

9. *Anemone tenuifolia flore ex sanguineo & coccineo medio* C. B.

C. B. pin.
Flos hexaphyllus coloris ex sanguineo, & coccineo medio, diluti, ei prorsus similis quam vulgus cochinelium appellat: unguis magni, albi & quasi argentei.

10. *Anemone tenuifolia flore amplo sanguineo hexaphyllo* C. B. Ger. emac.

C. B. pin.
Flos coloris sanguinei elegantissimi, unguibus magnis albis.

11. *Anemone tenuifolia flore amplo atrovirente* C. B.

C. B. pin.
Flos hexaphyllus, coloris sanguinei ex atro rubentis & quasi sericei panni villosi Kermesino colore præditi, cærulei.

12. *Anemone tenuifolia flore rubro saturo* C. B.

C. B. pin.
Flos hexaphyllus, ruber, seu potius sanguineus, unguibus magnis saturis, venis albicantibus distinctis.

13. *Anemone tenuifolia flore niveo* C. B.

C. B. pin.
Flos hexaphyllus niveus, cujus unguibus carnei quid aspersum: *Apicibus* ex obscura purpura nigricantibus.

14. *Anemone tenuifolia flore amplo candido* C. B.

C. B. pin.
Flos hexaphyllus, prorsus candidus, unguibus externè virefcentibus, apicibus nigris.

15. *Anemone tenuifolia flore albicante* C. B.

C. B. pin.
Flos est hexaphyllo candicante, staminibus albis, apicibus subcæruleis.

16. *Anemone tenuifolia flore ex albedo majore* C. B. & *minore ejusdem, tenuifolia flore ex albedo* Ger. emac.

C. B. pin.
Flos hexaphyllus, coloris primum ex albidis virefcentis, dein ad carneum tendentis, unguibus externè virefcentibus, internè albis, staminibus carnei coloris.

17. *Anemone tenuifolia flore furvo albicante* C. B.

C. B. pin.
Flos ex cinereo five furvo, albicans & tenui velut rubedine perfusus, ut ferè est Capuccinorum pannus.

18. *Anemone*18. *Anemone tenuifolia flore carneo striato* C. B. Ger. emac.

C. B. pin.
Flos hexaphyllus externè carnes, oris albicantibus: internè exalbidus, venis carneis ad medium folium spatis, staminibus purpurefcentibus, apicibus nigricantibus.

19. *Anemone tenuifolia Cretica albo magno flore* C. B. prod.

C. B. prod.
Folius est Ranunculi pratensis, vel hortenfis repentis, specie trifolia, rarius quinquefolia divisis, per marginem crenatis: Caulis pedali rotundo, flores duos vel tres albos, ex sex, vel septem foliis compositus, Papaveris erratici florum magnitudine superantes sustinente: quibus capitulum, seminibus aliorum Ranunculorum more contractum, succedit.
Hanc delineatum, Patavi natum, *Laurentius Rosen Germanus Pharmacopæus*, unà cum aliis *Anno 1595*, transmittit.

20. *Anemone tenuifolia flore pallide coccineo* C. B.

C. B. pin.
Flos hexaphyllus, foris tenui lanugine pubescens, coloris dilute rubefcentis, internè coccinei valde diluti, unguibus amplis albis.

21. *Anemone tenuifolia flore magno suaverubente, unguibus albis* C. B.*Anemone tenuifoliae simplici flore è Parkinsoni Paradiso.*

1. <i>Anemone carnea pallida.</i>	8. <i>Anem. coccinea dilutior.</i>
2. <i>Anem. carnea vivida unguibus albis.</i>	9. <i>Anem. alba staminibus purpureis.</i>
3. <i>Anem. alba venis purpureis.</i>	10. <i>Anem. carnea Hispanica.</i>
4. <i>Anem. coccinea abique unguibus.</i>	11. <i>Anem. alba carnes venis.</i>
5. <i>Anem. flore holosericeo.</i>	12. <i>Anem. alba purpureis unguibus.</i>
6. <i>Anem. sanguinea.</i>	13. <i>Anem. purpurefcentis.</i>
7. <i>Anem. rubra fundo lutea.</i>	14. <i>Anem. facie florum pomi simplex.</i>

Anemone tenuifoliae simplici flore ex Horto Regio Parisiensis.

- Anemone tenuifolia flore simplici majore albicante.*
- Anem. tenuifol. flore miniato venis albis distincto.*
- Anem. tenuif. flore albo, circa caulem purpurafcente.*
- Anem. tenuif. flore simplici rubro pallentibus oris.*
- Anem. tenuif. flore simplici flammeo & albo splendoris partecipe.*
- Anem. tenuif. luteo pallore decolor.*
- Anem. tenuif. holosericeo magis pulla: seu foliis fusco rubore saturatis.*
- Anem. tenuifolia flore simplice albo.*

Eadem flore

Amethystino.	Ignæo.
Aqueo.	Leucophæo.
Argenteo.	Miniato.
Atro-purpureo.	Phœniceo.
Cæruleo.	Puniceo.
Cæruleo-saturo.	Purpureo.
Dilute cæruleo.	Rubricundo five sanguineo
Dilute purpureo.	Rubro.
Dilute violacco.	Rubro-splendido.
Hyacinthino.	Suaverubente.
Ianthino.	Violaceo.
Ianthino dilutior.	

- Anemone tenuifolia multiplex rubra* C. B. hort. *tenuifolia pleno flore* Clus. *coccinea multiplex* Ger. *tenuifolia flo. coccineo pleno vulgaris* Park. parad.

Ab *Anemone* hort. tenuif. simplici flore 2. *Clus.* sola multiplici foliorum serie differt. *Flore* est rubro, cæruleo, albo.

2. *Anemone tenuifolia multiplex purpurea* C. B.

Flos 20. 30. aut pluribus foliis constans, elegant purpureo colore præditis, unguibus albis. Est etiam quæ purpureo-cæruleum florem, alia quæ suaverubentem & nitidum profert.

3. *Anem.*

Pulsatilla polyanthes violacea Anemones folio Breynii, eadem precedenti.

Breyn.

Radice nunc nigri, crassi, non admodum profunda, inferius in plures tenues ramos & fibras, superius in multa capita diffusa: quæ novo Vere statim post solutas nives, imo nonnunquam sub illis cadæ mulos sesquipalmares & dodrantales, rotundos, inanes, albis tenerisque pulis planè hirsutis emittit: horum quavis paululum ultra medietatem coronulæ in lacinias pluriâs diffectâ, extrinsecus perquam villosâ, intrinsecus glabrâ & venulis striatâ cingitur; in extremitate *florem* Pulsatillæ vulgaris quidem formâ & hirsute æmulam, sed longè ampliore, & foliis sex latis, coruleis vel violaceis compositum gerens spectabilem, odoris dulcis; cujus medium globus ex densis *capitula* lutea gestantibus confectus *flaminulis*, occupat: Hujus è centro capillamenta rursus densâ & mollia, in culpidè, vel penicillâ in morem conjuncta prorumpunt, sensim decedente flore al- & molli, in culpidè, vel penicillâ in morem conjuncta prorumpunt, sensim decedente flore al-

Locut.

Alperis sterilibus & incultis Borussia ac Cassubie gaudet locis, ericetis sylvarumque marginibus.

Variat floribus candidissimis, & interdum pulchre rubentibus.

Hanc præcedenti eadem esse suspicatur Breynius, & meritò, nam proculdubio eadem est.

Offendit nobis D. *Hansini Sloane* Pulsatillæ ejusdem à D. *Magnol* inventæ quinquè circiter leucis à Monspelio, & in horum suam translata eadem cum flore exsiccatum; quam Pulsatillam polyanthem Breynii esse conjectabatur. Radix Pulsatillæ vulgaris similis: Florendi tempore & foliis postnatis eam ex convenit. Caulis elatior est, valde hirsutus coronulâ foliorum variè difsectorum, lanugine alba, longa pubescentium in medio cinctus.

* 13. *Pulsatilla flore obsoleto, caule nudo* Breynii.

Breyn.

Radice ac foliis Pulsatillæ vulgari flore obsoleto persemilis; præter caules, qui nudi planè, nec ulla redimunt coronulâ, cujus summo contra *fit* multo major, magisque patulus, è colossino oboleto, foliis octo constructus, ac innumeris crocos flavos gerentibus *flaminulis* præditus, gloriose infidebat. Huc plurimosa congrues cum semine à præcedente nihil diversa tandem succedebat.

Ex Cassubie montibus initio Maii ad Autorem descriptionis allata est hanc Pulsatillæ species, qualem nec antea nec post vidit.

Suspicio ego plantam fuisse monstrosam, & individualem, à congenerum norma abluentem; maxime quod nullam habuit in medio caule foliorum coronulam, qualem in omnibus quas vidimus hujus generis plantis semper adesse observavimus; nisi fortè ad Caryophyllagæ referenda sit.

Ab Empiricis id compertum habet Brunfelsius, quod Pulsatilla vulneraria sit herba. Quod per Alenbicum destillata aquam vulneribus mundificandis curandisque præster utilissimam, quæ & putridam carnem erodat. Cum autem gustu sit acerrimo magis externis quàm internis partibus corporis adhiberi debet, ut rectè Tragus.

Mathiolus radicem subtilem esse ait unde non longè abest à temperato. Sunt qui eam maxime præferant contra pestilentie contagia, & pota venena & virulentorum animalium ictus, si cum vino bibatur drachmarum duarum pondere, quare in Antidotis additur. Tragus radicem ficutam ster- nutamenta ciere, crudam verò manû pituitam elicere scribit, quæ arguit eam procul abesse à temperate.

HISTO-

HISTORIÆ PLANTARUM LIBER DECIMUS TERTIUS,

Herbas Pomiferas & Bacciferas complectens.

PARS PRIMA.

De Herbis Pomiferis.

POMIFERAS voco quæ fructus plantarum omnium maximos producunt [non omnes illarum species, sed aliquas] cortice crasso testæ quo à Bacciferis distinguuntur, quarum fructus membranâ duntaxat tenui vestiuntur, flores nudos, monopetalos, margine quinque-partito, summo fructui infidentes.

Herba Pomifera sunt vel

Capreolæ, pulpâ seu carne

Dulci vel insipida, semine

Thyreoides, duobus in summitate eminentibus angulis velut cornuto, flore albo; Cucur-

BITA.

Ad margines æquali absque eminentiis,

Magnus, lato, rhomboide,

Albo, lineâ circa margines elatâ cincto, fructu maximo; PEP.

Nigro, nulla in margine elatâ lineâ, in medulla fungosa aut rubente pulpa lati-

tance; CUCURULUS, Anguria.

Minore, semine per maturitatem

Albo, angusto, oblongo, nucleo pineo nonnihil simili, fructu majore

Æquali, tuberculis non exasperato, molchum redolente, carne delicata;

Melo.

Tuberculis spinosis bullato, carne magis insipidâ & aqueâ, seminibus pulpâ hu-

midâ copiosâ contentis; Cucumis.

Nigro aut pullo, minore & breviori, fructu itidem minore

Undique hispido, Olive figurâ, qui per maturitatem à pediculo avulsus cum im-

petu semina ejaculatur, pulpa purgatrice; Cucumis asininus.

Verrucosa tuberculis asperata, minime per maturitatem puniceo; BALSAMINA

seu Cucumerina.

Amarâ, pulpâ intus fungosâ levissimâ, semine parvo albo duro; COLOCYNTHIS.

Capreolis carens, fructu clypeiformi; Cucurbita clypeata seu Melo-pepo clypeiformis.

LIBRI DECIMI TERTII PARS SECUNDA.

De Herbis Bacciferis.

BACCAS hoc in loco appello fructus herbarum quoscunque membrana tenuiore vestitos, pericarpio seu pulpa intus humida aut molli semina ambiente eisdemve intermixta. Ex his nonnulli satis grandes sunt, ut v.g. *Poma amara* & *Mala infana* dicta.

Herbarum Bacciferarum TABULA.

Hæ sunt vel

Baccæ è pluribus acinis compositæ, mora Rubi æmulantibus: CHAMÆMORUS, CHAMÆPERICLYMENUM.
Simplicibus acinis,

In racemis dispositis,

Scandentes,

Capreolæ, cauliculis

{ Spinosis, foliis Tami lævibus: SMILAX ASPERA.
{ Non spinosis, foliis vitiginis: BAYONIA ALBA.

Caulibus volubilibus, foliis Convolvuli: BRYONIA NIGRA.

Erectæ, foliis

Compositis seu ramosis, foliis

{ Ad Angelicam accedentibus, fructu per maturitatem rubro & suavi: ANGELICA BACCIFERA.
{ Ad Imperatoriam accedentibus, fructu venenato: ACONITUM RACEMOSUM, Christopboriana.

Simplicibus, Solani similibus, elata & grandis: SOLANUM racemosum Americannum.

Magis sparsis, foliis

Latiorebus & majoribus,

Nervosis,

Empodisæ

{ Cum lingua seu folio secundario in medio folio: HYGLOSSUM, Bistingua.
{ Fructu solo seu bacca è medio folio enata, foliis

{ Majoribus & latioribus non spinosis: LAURUS ALEXANDRINA.

{ Minoribus, myrti æmulis, in mucronem spinosum & pungentem exeuntibus: RUSCUS, Oxymyrsine.

In caulibus fructus gerentes aliarum plantarum more, flore

Cylindroide

{ Cylindroide oblongo, elatior, radice nodosa: POLYGONATUM.
{ Campaniformi, humilior, foliis binis ternisve: LILIUM CONVALLIUM.
{ Stellato, in spica, foliis singularibus è terra exiens, in caule tamen duobus donata: MONOPHYLLON.

Minoris nervosis, seu paucioribus nervis conspicuis, & mollioribus, fructu

Nudo,

{ Acaulis, nullo scilicet præter floris pediculum caule, poma magno, radice grandi & spinosius: MANDRAGORA.
{ Caulifera

{ Monococcos & plerumque tetraphyllos: HERBA PARIS.
{ Baccis pluribus, flore

{ Campaniformi, concavo & tubuloso, fructu nigro grandiore, venenato & lethifero: SOLANUM LETHALE, Bella Donna.
{ Stellato, in quinque aut sex segmenta acuta partito & expanso, apicibus in umbilico in umbonem quandam coeuntibus, fructu

{ Magno, seu foliis integris, flore etiam amplo: MALUM INSANUM: live foliis pinnatis Agrimonie æmulis: POMUM AMORIS.

{ Minore, seu quæ caule est perenni, foliis Capfici, fructu rubro majore: AMOMUM Plinii; live quæ caule annuo, fructu in racemulis minore: SOLANUM vulgare.

Occulato, calycibus florum in vesicis excrecentibus:

{ Albes foliis & flore, fructu minore: ALSINE BACCIFERA.
{ Solani foliis & flore, fructu rubro, luteove

{ Majore, Cerasi æmulo, vesiculis etiam magnis, per maturitatem rubentibus [in vulgari Europæo] ALKEKENGII, Solanum bacciferum
{ Minore, vesiculis etiam minoribus, in verticillis ad caulium nodos: SOLANUM SOMNIFERUM.

Tenuissimis & capillatiss, turionibus esulentis: ASPARAGUS.

Parvis, Serylli æmulis, viticulis tenuibus, in palustribus nascens: VITIS IDÆA PALUSTRIS, Oxycoctus.

Ad hoc etiam genus [Bacciferarum] retulimus Capicum seu Piper Indicum ob convenientiam cum Solano in partibus præcipuis, quamvis nonnulli fortasse baccæ descriptionem huic plantæ minime convenire objiciant.

CAP. I.

De Chamæmore, seu Chamæris.

CHAMEMORUS à foliorum cum Mori foliis similitudine dicitur; verum rectius med' sententiæ C. Bauhinus Chamærubum appellat, siquidem folia & fructus ad Rubum propius quam ad Morum accedunt.

A. 1. Chamæmorus Ger. Clus. Anglica Park. ejusdemque Chamæmorus Cambrobritannica Rubo Ilea minori affinis Chamæmorus J. B. Chamæmorus folio Ribes Anglica C. B. Vaccinia nobis Ger. Cloud-berry.

Dodrantalibus prædita est viticulis, in quibus alternatim tria, quatuor, rarius quinque folia scabra Malvæ, vel potius Mori, [novellæ vix, & primæ natæ, maxime tamen Clusius & nos pariter] cum Ribes vulgaris foliis conferre. foliis non valde dissimilia, in quinque præcipuas partes divisa & per ambitum serrata, longis pediculis innixa, qui ex binis alis five apophyllibus caulium amplectentibus exeant. Summitum caulium exornat flus, unicus, quinque foliolis ex nigro [forte ex albo] purpureis exeant. Fructus Mori fructui [Rubus Idæi vulgaris verius] similissimus (unde nomen) sed paulo minor, primum albicans & acerbis, postea ruber, ex acerbis dulcis. Radix urticum, que nodosa, ex singulis nodis paucas fibras spargens, mure se propagans, & quam longissimè serpens, adeo ut brevi tempore maximum spatium occupet.

K k k 3

Descriptio

Helmontius de vi & efficacia hujus radicis in contusionibus lividis sanandis sæpius agit; cui memorabile experimentum in quodam erudito amico nostro factum suffragatur, inquit *D. Boyle* in *experimentis de corporum porositate* p. 18. Habui è Collectaneis *D. Tancr. Rikhsen*.

Ad lateris dolorem, *R* calcem radicis Bryoniæ, testa calide lateri applicetur. *Chefneux* ex libro *Arcturum*.

Ad Ichthumalas tam apertas quàm non apertas, *R* Rad. Bryoniæ quæ sit magna & bene nutrita flos, in calcem minutim sectam frige in tartagine quousque contabescant, cola; adde terebinth. abietis flos, ceræ 3v. F. unguentum, materiæ ab igne remotæ. De hoc unguento, quod est valde viscidum, supra strumas cum panno linco appones manè & vespere; vel enim strumas resolvit, vel ad suppuratorem deducit, tandemque sanat ulcera. Nunquam fallit, ait *Zacutus* cum juramento. Vide curationis processum lib. 1. *Præx. administrand.* Obl. 101. Communicavit *D. Edw. Hulsius*: qui & alias plurimas Observationes medicas Historiæ nostræ contulit.

Luna crescente, tempore verno Radicem Bryoniæ terræ adhuc immerfam excava, semper imponendo operculum ex superiore radicis parte abscissum & omni manè duo vel tria exudantia cochlearia habebis. Succum hunc fingulis matutinis horis à cochleari uno ad 3, vel 3, Hydriopico exhibe; quo solo vili medicamine plures, Deo adjuvante, curavi. *D. Soame* è *Dolai* L. 4. C. 9. S. 21.

- * 3. *Bryonia alba maculata* J. B. *Cretica maculata* C. B. *Cretica dicoccos* Park. *Bryonia Cretica* Pon. Ital.

C. B.

Hæc radice est longâ, sed a. l. vulgaris magnitudinem non accedente, & in eo diversâ quædam circulares lineas non habet: foliis quàm vulgaris minoribus, albis stris per medium discurrentibus vel maculis albis notatis: floribus majoribus, ex longis pediculis propendentibus. Caulibet flori fructibus succedit fœnicularis, superne in duas partes divisis, viridis primum, at per maturatam ruber, semina duo continens, quare dicoccos appellari potest: in reliquis cum vulgari convenit.

CAP. VI.

De *Bryonia nigra*.

Hujus characteres generici sunt caules volubiles, folia convolvuli majoris.

- * 1. *Bryonia nigra Discordis* Park. *nigra* Ger. quid?

Park.

Ex radice crassa, exterius nigricante, flavescente intus, succo lacteo pregnante, viscido & digitis adherente, multa emitit *sarmenta*, longa, viridia, foliis obliata latis, acuminatis, integris & indivisis, per margines aequalibus, obscurè viridibus; & eorum sinibus capreoli exeunt tortiles quibus obvia quæque apprehendit. Versus summities unâ cum capreolis exeunt racemi longiusculi *forum* albi-cantium multiflorum, quibus succedunt bacca per maturitatem nigricantes.

Hanc plantam nec unde aut à quo habuit, nec ubi vident, si omnino viderit, nos docet, sed in media nocte relinquit.

- A. 2. *Bryonia nigra sylvestris* Ger. *sylvestris nigra* Park. *Levis*, sive *nigra racemosa* C. B. *Vitis nigra quibusdam* sive *Tamus* Plinii, *folia Cyclamini* J. B. *Sigillum B. Mariae* Offic. *Black Bryony*.

J. B.

Radix magna, crassa, tuberosa, rotunda ferè, foris nigra, intus alba, profundè in terram demersa, ut non nisi altissimè adacto ligone quis facile consequi possit: viridis à nobis gustata saporem acrem lingue imprimebat, non tamen ingratum aut amarum: fœcata candidissimâ substantiâ accedit ad Dracunculi minoris radicem, nullis circulis donata quales apparent in Bryonia, quæ facili in pollinem redigi potest, nec rara ut illa sed compacta, in eo accedens ad Mechoacan, ab ea etiam diversa circulis, sapore quoque est non ingrato cum aliqua acrimonia; plures viticulas emittit, quæ proximis se circumvolventes in altum nituntur, nullis claviculis donatæ. Folia alternatim longissimi pediculisherent, Cyclamini foliorum ferè formâ, sæpe tamen acutiora, & duplo triplovè minorâ, infra supràque læto virore splendentia, tenera, multis nervis sinuatis prædita, gustus viscidus. Flores inde oriuntur unde foliorum pediculi, racematum coherentes, in sex lacinas divisi, ex luteo virentes sive chlori: Summi autem baccis innascuntur pediculis tenuibus brevissimis, & antequam bacca maturefiant defluunt. Succedunt racemi uvaram rubentium, aut ex rubore fulgarum.

Ad sepes & in dumetis frequens oritur.

Locus.

- * 3. *Bryonia*

- * 3. *Bryonia Levis* sive *nigra baccifera* C. B. J. B. *Bryonia nigra baccifera* Park.

C. B.

Hæc à communi Bryonia sylvestri, quæ Tamus dicitur, potissimum in his differt, quod communis florem minorem habeat & racemosa sit; hæc verò flore sit majore & baccifera. In descriptione etiam flores albos huic attribuit, cum præcedenti ex luteo virides sint: baccas Cerasis comparat, & singulariter in singulis pedicellis è caule prodire scribit.

Provenit in sylvis circa pagum *Hamminger* Junio florens; at bacce Septembris fine maturæ *Locus* sunt.

De viribus hujus plante non convenit inter Botanicos. Compertum est (inquit Lobelius) vel *Vires*, multierculis, vehementius urinam rensumque sabulum, mentiumque sabburum impellere potu. Incidit & attenuat lentam pituitam, præsertim in thoracis affectibus.

De vi purgative nihil dum comperi, inquit Calp. Hofmannus. *D. Mart. Lister* nobis affirmavit se quavis tum radicem ipsam in substantia, ut vocant, tum ejus extractum larga dosi sæpius exhibuisse, nunquam tamen observare potuisse eam vel per vomitum, vel per secesum, vel alio quovis modo leniliter operari.

Pulvis radicum cum aceto & stercore vaccino ad formam cataplasmati redactus podagricos dolores lenit.

De hujus Asparagis accipit Dodonæus, quæ Veteres de Bryonia Asparagis tradunt, ejus sci. ap. esse: nam hos Matthioli verno tempore cum primum erumpunt Asparagorum more decoctos mandi prolat. Sunt etiam, qui alserunt in Hispania Batica in cibaria recipi.

- * 4. *Ipso Brasiliensibus* Margg. *Bryonia species videtur. An Aparagua* Hernandez?

Margg.

Circumvolvit se arboribus, lignum ejus lentum, vimineum, cortice cinereo. Folia dilutè virentia, hinc inde in ramulis posita, conspicuis venis transversim prædita, quatuor circiter digitos longa, acuminata. In ramulorum extremitatibus multi prodeunt *flosculi*, quinque petalis albis deorsum incurvatis constantes: in medio autem multa habent staminula coloris lutei. Odoris sunt suavis.

Fructus non describit, unde de genere hujus plantæ nobis non certò constat. Cum *Bryonia nigra* conjungimus tum quòd confimilitur caule scandat, tum quod fructus racemosos producat.

CAP. VII.

Baccifera racemose erecta.

De *Angelica baccifera*.

Angelica à foliorum similitudine dicitur. Statura elatiore, foliis Angelicæ, baccis minoribus, obscurè rubentibus, dulci sapore à Christophoriana distinguitur.

Panaces virginicus sive *racemosa Canadensis* Cornut. *Panaces virginicus*, sive *Racemosa Americana* Park. *Angelica baccifera vulgo*, *Berry-bearing Angelica*.

Cornut.

Radix pollicari crassitudine deorsum fertur: effolium vidi pedem longam, & nè sic quidem solidam sed abruptam. Caulis rotundus, geniculis articulosis, ramulis, obscurè purpurascens, medullâ cartilaginea repletur. Folia ab eodem pediculo plura, ex rotundo in acumen gracilescunt, ambitu serrato. Ex geniculis prodeunt pediculi, caulem sinu amplexantes, cujus in sinu cavitate oculus delitescit sublequentis uvæ rudimentum: sique ramuli & caulis per genicula mediâ ætate non floribus modo sed & gravidis baccis racematum contextus onerantur. Flos viti amulus primum herbaceus est, postea paulo magis candicans: hunc uva excipit, acinis per initia virentibus, deinde saturè rubentibus, quibus suavitas inest, gustui acceptissima, intus pleniori fœmine surgent. Sapor foliis & radici Panaci similis, uvæ grator.

Singulis annis caulem & folia deponit, sequenti anno nova producit. Ubique provenit solo macro, pingui, limolo, etiam inter difficultates faxeas.

CAP. VIII.

De *Aconito racemoso* seu *Christophoriana*.

Folii Imperatoris, fructu majore, facultate venenata & delenteria ab Angelica baccifera discernitur.

L. II

A. 1. *Aco-*

4. *Piper cum siliqua lata ac rugosa.*

Fructum gerit instar vesicæ rugosæ, aliquantulum latum ac longum, nec ullam cordis formam refert. Non est ingrati odoris, sed Iridis sylvest. minoris sive Armeniaci mali odorem refert.

TERTIA CLASSIS.

1. *Piper oblongum recurvum siliquis.*

Caulis sesquicubitalis: siliquæ $5\frac{1}{2}$ digitos transversos longæ, contortæ interdum, eaque non valde crassæ, cuspidæ mucronatæ instar cornu hinnuli.

2. *Piper longum minus siliquis recurvis.*

Folia quàm præcedentis minora: caulis cubitalis aut altior: siliquæ dimidiam superioris siliquarum longitudinem & crassitiem æquantes, mucrone etiam acuminato instar cornu.

3. *Piper bifurcatum siliquis.*

A præcedentibus hoc solo differt, quòd siliquas gerat non aded mucronatas, sed æqualis fere crassitudinis, extremâ tamen parte aliquantulum angustiore, & nervo præditâ, quæ illam velut bifurcatam efficit.

4. *Piper siliquis flavis.*

Hujus siliqua quamvis brevior sit & magna ex parte in mucrone definit, colore aureo profluit aut Aurantia mala probè matura: alias vulgari similis est, ut & ipsa planta. Alias præter has Caspicæ species seu varietates præcipuè ex horto Eyst. proponit C. Balthinus, minimam,

1. *Piper Indicum fructu dependente Pomi amoris formâ.*

Cui folia Solani vulg. fructus rotundi, sulcis aliquot distincti pendunt, rubore coralli.

2. *Piper Indicum fructu aculeato.*

Duplex est, inquit, majus & minus, illud rotundum, hoc orbiculatum, utrumque rubet & in innoxium quali aculeum abit.

3. *Piper Ind. siliquis surrectis, cerasi formâ.*

Clas. Piper Brasiliense Clusii in notis ad Monardem cubitalibus ramis, virentibus, quàm in vulgari gracilioribus: foliis hortensis Solani ferè, aliquantulum angustioribus, flore etiam dicti Solani in longis pediculis, surrecto: fructu dimidio minore, viridi, deinde nigricante tandem rubro, continente multa semina latifolia & plana, tam fervidi gustûs ut fauces aliquot dies incendat gustatum.

4. *Piper Indicum caule piloso, flore majore.*

Margravius quatuor recenset species in Brasilia observatas.

Prima vocatur Lusitanis *Pimenta Malagueta* (quam de Angola primùm venisse dicunt) Brasiliensis *Quayay*, in arbutula formam & tres aut quatuor pedum altitudinem assurgens, caule lignoso, foliis in ramulis binis oppositis. Flores tres vel quatuor simul ad exortum foliorum exeunt. Fructus cylindrico-pyramidalis, majoris chordæ crassitie, cæteris speciebus acrior multo.

Secunda, *Quia-cameri* Brasiliensis: à præcedente differt foliis paulo majoribus & solitariè positis: fructu majore & crassiore & magis saturatè rubente.

Tertia, Brasiliensis *Quia-apua*, magnitudine est fructûs Cerasi nostratis acidi, coloris rubri. Hujus alia species habetur fructu dimidio minore, dilutius rubro, vel etiam flavescente.

Quarta, Brasiliensis *Quia-aca* foliis est quàm secunda angustioribus & longioribus, fructu tres se decurium incurvare solet instar unci.

Franciscus Hernandez in Historia sua plantarum Mexicanarum multas Piperis Indici species proponit & describit.

1. *Quamb.*

1. *Quamb-chilli* Mexicanis dictum, omnium minimum, fructu Oleastræ baccas forma & magnitudine imitante, cæteris omnibus acrior & urentior.

2. *Chiltepin* à ciliis, quos fructus ejus colore & parvitate videtur imitari. Hujus tres differentie sunt, natali solum loco & tempore quo leguntur distinctas: vide si placet Autore, p. 126.

3. *Zenzibilli* dictum à sole: irriguis enim locis cessantibus jam imbribus, i. e. Augusto & Septembri solet feri.

4. Dictum *Chilbezeli*, à colore quo tingit croceo quæ eo parantur condimenta: sex, septemve dig. longum est, modicioriter tenue, interdum ex albo rubescens, interdum verò inclinans in palæum.

5. *Tsingubayo* i. e. montanum, gracile est & quinque dig. longum, colore coralli.

6. *Telchibilli* vocatum à mollitudine, longum est, amplum, pariterque dulcedosis, rubri coloris atq. adeo mitis acrimonia, ut cum *Tladli* seu placentis ex *tristio Indico* paratis mandi confuscat. Fumo exocatum hoc genus in annuis ulis reponitur.

7. *Milchilli* dictum haud minus præcedenti, sed in acutum tenuemque sensum mucronem desinens, tandem quoque rubescens.

Præter memoratas alias quoque reperiri species haud dubium: & fortè earum numerus incertus est, novis quotidie ex semine subnascentibus: ut in aliis Plantarum generibus: Nihil tamen affirmo, quoniam nondum periculum feci. Cum tamen omnium folia Solano similia & pæne paria sint, aut media inter Solani & Lauri folia: & flores pentapetalis, candidi, Solani: & quibus siliquæ oriuntur, primò virides, mox majori ex parte in rubrum, & denum in pallidum colorem inclinant, referre parvo semine, exili, candicante compresso atque in orbem efformato, acris gustûs atque urentis naturæ: totaque fere differentia in fructuum forma aliisque accidentibus consistit, verisimile nobis videtur non differre specie quæ pro diversis à Botanici proponuntur generibus.

Est (inquit Fr. Gregorius Reg.) Piper hoc Americarum tantâ acrimoniâ præditum ut exulceret *Vires* & pustulas exciter ubique applicatur, neque solum id præstat, sed etiam siliquis tantummodo *Ussu*. & aperiendo & semen eximendo adeo acris exhalat vapor, ut per nares penetrans cerebrum subeat, & ex eo eliciat tantam eamque lentam & vicissim materiam, ut admiratione dignum sit, quin & guttur ingrediens tussim excitat, & adeo vehementem vomitum ut omnia viscera rejici debere videantur: siliquis præterea & internas partes confringendo sternutamenta valdè excitat, & manibus contritas tractando tantam in his inflammationem parit, ut aliquot horarum spatio aduri videantur, remediumque perendum sit ab aqua frigida aut vini lotionem. Hæc omnia sum expertus, inquit, dum semen è siliquis exiebam. Quinimo in ignem injectæ siliquæ gravem & terrem excitant odorem qui nauseam & fastidium adstantibus provocat. Imò si siliquæ particula prænâ iniiciatur intra trichimi uniusmodi conclavæ, fumus narius exceptus omnibus quoque in eo adhuri cerebri membranas vellicando immansit & continua sfermentum movet, quæ non cessant donec vel fumus diffusetur aere externe admittit, vel postquam exierit, fuligine siliques præcipitata, ut sepius experti sumus.

Brasilienses hæc *pimenta*, ut vocant Lusitanii, conerunt cum sale, & mixturam illam vocant *In-quaya*, eamque utuntur ab cibis inter manducandum, ut nos Salem. Eandem quoque milcent cum farina & piscibus coctis exemptis spinis, ac mixturam illam appellant *Pra-quaya*, quam utuntur iter facientes. Bene sapit & durat ad aliquot dies.

Modum præparandi hujus siliquas ad usum docet frater Gregorius. In umbra primo siccant, deinde cum eis uti volunt, cum farina in vase ad id apto lento igne edificant: Exsiccatas & à farina ac pediculis suis liberatas forcipe una cum seminibus suis minutissimè incidunt, & ad singulas sic incisarum uncias pollinis farinæ librari addunt, & cum fermento panis instar pinunt, massam prope fermentatam cibano coquant, coctam in tales scindunt, & denus coquant instar pilæ cocti, tandem minutissimè terunt & per cribrum transmittunt.

Admirabilis inquit, est hic pulvis ad condiendum omne genus cibi: valenter enim ventriculi & intestinorum flatus discutit, orexin excitat, cibis præsertim humidis & flauis inferius bonum saporem conciliat, atque etiam vino; concoctionem juvat, urinam & menses evocat, pinuosos humores undecunque, potissimum coxæ adhaerentes articulis discutit & evacuat.

CAP. XXIII.

De Solano lethali sive Bella Donna.

A Præcedentibus Solanis non specie tantum sed & genere diffire nobis videtur, quantumvis nomen commune habeat. Flores habet campaniformes concavos, & tubulosos, reitque notæ ex descriptione peti possunt.

A. 1. *Solanum lethale* Park. Ger. *melanocerasus* C. B. *Sol. manicum multis sive Bella Donna*. *Deadly Nightshade*.

F. B.

Totum pulvillum opacat perniciosi Solani *Bella Donna* dicti luxuries: namque ex radice crassa tribus cubitis altiores *cane* erigit, pollice crassiores hirsutos, qui in tuber crassescens, in multos ramos indidem ferè exortos brachiantur: folia Solani hortensis formâ, non sinuata, & pliquam duplo triploque majora, utrinque pilosa, superne atroviorentia, inferne verò herbida. Flores strati, ex foliorum alis concavi, Campanularum instar, in quinque lacinias diviti, colore intus quidem lundo,

lurido, purpureoque, fundo luteo versicolore, extra verò tantillum ex herbido rubefcentes, subhirsuti: occultant autem fibras quinas, ad exortum hirsutas, qualis & fundus est, *apicibus* albidis: *Sylus* verò productior extra floris oras promittitur capitulo viridante. Decedentibus floribus insident hirsuto quinquepartito calyci *baccæ* nitide *Herbe* Parisiis. Juxta parietes sepimentaque agrorum, ad vias publicas, locis ruderatis & parum cultis reperitur; sed rarius in Anglia. Prope Cantabrigiam circa *Fulburn* vicum copiose provenit.

* 2. *Solanum semiferum alterum* Park. *Semiferum bacciferum* C. B. *Solani letalis* aliud genus Dod.

Dod.

Folia est quàm præcedens angustioribus, venosis, deorsum reclinatis: *caule* anguloso: *floribus* oblongioribus calathi speciei, marginibus crenatis & pediculo dependentibus, quibus succedunt singulæ *baccæ* nigrae, aut ex nigro purpurascens semibus referta, modis sua parte calyci denticulato inherentes. *Radix* grandis, strumosa & albicans.

Locu.

Vires.

Matthioli Solanum istud agro ait exire Gontiensis, in monte Salvatino inter faxa. Solanum lethale dictum fivè Bella donna formiferum est & malignum. Note sunt Historie de pueris ex usu baccarum ejus extinctis tum Wiscibi in Anglia nostra, referente Gerardo, tum in partibus transmarinis, narrante Fuchio. Quin & nupero perquam tristi experimento confirmata est vis ejus lethifera.

In calidis inflammationibus sine periculo adhiberi possunt ejus tum radices, tum etiam baccæ & folia.

Bella donna Venetis aliisque Italis dicitur, quia ex ejus succo vel aqua destillata fucum conficiunt mulieres, quo faciem oblinunt, & ex rubicunda pallidam efficiunt frigoris vehementia.

Hujus herbe folia recentia mammae imposita earum durities & tumores etiam cancras emolliunt, & discutunt: ut sapient expertus est generosus Vir, D. *Perevalus* *Wilugby*. Quod à nemine hæctenus, quod scimus, proditum publicæ utilitatis causâ sine invidia communicamus.

Horum & ipse non ita pridem effectum vidi oppido mirabilem. Nobilis Domina mihi nota ulciculo cuidam paulo infra oculum, dexterimæ an sinistram obtusâ fura, nec multum refert, quod cancrasium esse suspicabatur, dexterimæ an sinistram obtusâ fura, nec multum refert, quod cancrasium esse suspicabatur, ut omnem explicandi sese & pupillam contrahendi facultatem ejus oculi nunciam adeo relaxavit, ut omnem explicandi sese & pupillam contrahendi facultatem ejus adimeret: siquidem pupilla clarissimo luminis overâ vehementer dilatata perstitit, socio & pari suo plus quadruplo amplior; donec amoto folio uvea musculosam vim suam & tonum paulatim recuperaret. Atque hoc ne quis casui impuret, tribus distinctis vicibus in se ipsâ experta est eadem nobilis Domina, me quoque tunc temporis fortè fortuna præfente & spectante.

An Solanum hoc efficiat frigidity, an potius vi quidam narcotica, considerandum. Chirurgus qui Cancrum eradicaverat & ulcus sanaverat folii quiddam loco imposuit ad humores repellendos, ne eodem rursus confluerent: verum ob symptoma prædictum eandem removere coactus fuit.

Pastor quidam in Chersoneso Cimbrica adversus dysenteriam morbum eò loci contumacissimum & contagiosissimum summo cum fructu & successu decumbentibus propinavit vinum cui infusa sunt baccæ Solani. Non solum enormem fluxum sistit, & dolorem demulcent; verum magni gratiam in sudorem resolvit. *Ephem. Germ. An. 13.* Observ. 64.

Si per baccas Solani sylvestris illius furiosi, quod puto, intelligantur (inquit Luc. Schrock Scholito in hanc observationem) quadrabit huc quod Conr. Gelsner, Syrupum ex eis paratum pro magno arcano commendans, ad Achill. Gaslerum perscripsit: *Succum ex ejus fructibus expressum, & ad Syrupi consistentiam cum paucis Saccharo decoctum, ita efficiam esse, ut vel ligule aut Cochlearis parvi menstrui somnum inferat, fluxiones sistat, dolores tollat, dysenteriam curet: gratus est palato, sed cavendum ne amplius detur; ego cum laude usus sum.* Utantur quibus videtur; ego ab ejus usu abstinendum censeo, nisi in tutiorum medicamentorum extrema inopia.

Accidit, ni fallor, tempore Pontificis maximi Urbani ultimi, ut quidam de famulitio Cardinalis magni nominis (ut mihi hic Auguste restitit ejus hortulans) infunderet in vino Malvatico herbam illam quam *Bella Donna* vocant, dixerant alii, per noctem, ut ejus herba effectus dicerent; illam quam *Bella Donna* vocant, dixerant alii, per noctem, ut ejus herba effectus dicerent; infusum hoc propinavit cuidam fratri medicanti ex conventu S. Hieronymi qui Patavii Fratrum ignorantie dicitur; à primo breve delirium, cachelini, gestulationes varæ; dein infania, post stupor mentis, qualis est obnorum vigilantum. Cardinalis pro ebrio in carcere claudit; deinde à medico qui rem subolfecerat innocens pronuntiatur, qui aceti cyatho propinato à dementia quam *Bella Donna* causavit eum liberat. *Hochstetterus Decad. 7.* Observ.

Observationem transmissit eruditissimus & amicissimus Vir, D. Edv. Hulf.

CAP.

CAP. XXIV.

De Solano vescario sive halicacabo & affinis.

Hujus note sunt fructus in calycibus in vesicas intumescitibus occultati.

1. *Solanum halicacabum vulgare* J. B. *vescarium* C. B. *halicacabum* Ger. *halicacabum* sive *Alkekengi* vulgare Park. *Winter Cherry*.

Radix geniculata sub terra reptat, fibras tenues obiter de se spargens. *Cauliculi* pedales aut aliores, tenues, teretes, subrubentes & subhirsuti, medullâ nullâ, crebris geniculis intercepti; ad quæ *folia* bina simul ab eadem caulis parte, pediculis longis appensa, ocyini ferè figurâ aut Solani hortensis, sed majora, obcurvis & fordidis virentia, per margines non crenata, brevè & vix conspicua lanugine hirsuta. E foliorum alis singulis singuli exeunt *flores*, pediculis feminalibus aut uncialibus tenuibus suffutis fidei, ampul, albi, monopetali, in quinque lacinas divisi, apicibus concoloribus. Delapso *flore calix* ejus in vesiculam laxam intumescit & extenditur, pentagonam, per maturitatem miniatam, fructum continens. Cerasi parvi magnitudine & forma, colore minato, pulpâ humidâ repletam; in qua *semina* plurima parva, compressa, alba; Baccæ ob imbecillitatem pediculorum deorsum dependent.

Nascitur in parietinis, locis umbrosis aliquantulum humentibus, quandoque propè uliginosas sepes & circa agrorum margines: nos in sylvis in insula Danubii juxta Viennam Austriæ observavimus; item prope Romanam in scrobibus. Maio, Junio & Julio flores apparent, sub Autumno fructus maturefcunt.

* 2. *Solanum vescarium Indicum* C. B. *Solanum sive Halicacabum Indicum* J. B. *Halicacabum Indicum* rectius Park. *Camara Brasiliensis* Margg.

J. B. Park.

Caulis hujus Solano cubitalis & bicubitalis, crassiusculus [firmus & erectus, angulosus, nodosus Park.] in crebros ramos diductus, per quos *folia* Halicacabi vulgaris majora nonnulli, laciniata, atrovirentia, venulis ex medio nervo obliquis in lacinas exprorectis, pediculo duum triume unciarum. *Flores* ex ramorum divaricatione, foliorum, sinu prodeunt singulati, ex albidis lutei utrinque, ejusdemque floribus similes, ex unico solo in quinque angulos exacuto, circa ungues quinque maculis atropurpureis notati, *stamini* purpurascens, *apicibus* atropurpureis donatis, medium occupantibus. *Vesicæ* Halicacabæ pares loquuntur, virentes quæ acinus replet magnus, ladeo ut vesicam intib. terdum dirumpat, & in quatuor partes dehiscat; per maturitatem etiam virentes, aliquando tamen pars Soli overâ ex obscuro virore purpurascit. Tota planta insipida est, succum tamen mucilaginosum ad geniculis exstada, odore virolo Lycoperfici Park.]

In frigidioribus hiæce regionibus annuam radicibus perit, ad primum hyemis accessum: an in calidioribus, quarum indigena est, perennet, me latet.

3. *Halicacabum sive Alkekengi Virginie* Park. *Virginian Winter-Cherry*. *Q. An specie differat à præcedente.*

Park.

Cauliculi huic infirmi & humi fusi, seu minis crecti quàm vulgaris, majore tamen, quemadmodum & *folia*, circa margines dentata & laciniata, atrovirentia. *Flores* & geniculis exeunt singuli singuli ut in vulgari, in unis magis quàm in summis caulis, quàm illius cantillo minores, quinque petalis albinis, propè ungues lineæ circulari rubente notatis compositi. Succidit *baccæ* utriculo inclusa [seu vehicula tenui] quàm ferè replet, minore quàm in vulgari spatio vacuo relicto; minor quàm Halicacabi vulgaris per maturitatem non ut illo rubra, sed viridis, semine parvo albente repleta. *Radix* sub terra se diffundit, hyemes tamen nostras non fert.

Coyotmati Fr. Hernandez seu vescaria Mexicana à præcedentibus non videtur multum differre. *Folia* illi Solani, altera parte sinuosa hirsuta & pinguia: *caules* praelongi, quadrati, purpurascens, & quatuorvis stris totidemque insignes dorsis: *Fruetum* in vesicis magnis & quinque angulorum contentis, glutinosis, orbicularis, & nubilus Ponticus pat. repletur *conine* exili & longiculis, paleis perispermili, initio amarus, cum adoleverit dulcis: atque edulis: *Radix* magna & furculosa.

Coyotmati Fr. Hernandez præcedentem eadem videtur, judicent Lectores. *Radices* cortex tufus & ex aqua devoratus duarum drachmarum pondere purgat interdum per fæperna bilem & piuram.

Solani halicacabi baccæ nephriticæ, diureticæ ac lithontriptricæ insignes sunt. Earum vis non solum præstantissima habetur ad renum vitia, ad ciendam urinam, sed ad ejus quoque acrimoniæ remendendam. Valer etiam fructus epotis ad expugnandum morbum Regum autore Dioscoride. Sumi autem possunt vel vino infusi, vel in sero lactis aut Zythogalo decoctæ, vel in pulverem redactæ in quovis liquore.

Baccarum folliculi vescicam inflatam reserunt, unde ex signatura seu nota impressa colligunt eas vesicæ dicatas & salutare esse.

Civis quidam Augustanus morbo articulari gravissimè laborans, ita ut super integrum mense decumberet, cepit cupisdam suali, singulis Luna mutationibus, in typo illarum puncto octo fructus Halicacabi comedere, vel confusos ex vino bibere. Ita expelli sibi per urinam materiam mire fecdam totumque se ab hoc morbo liberum assuebat. Alius ex consilio Ducis Ulrici Wirtembergici intra singula

Vires.

Locus.

In Italia ad sepes & in dumeris frequens: Provenit quoque circa Monspelum in Linguadocia: nec minus frequens in Castella & regno Granatenfi. Floret uvâ maturefcence, hoc est Augufto; ſemen Octobri maturum eſt.

4. *Asparagus ſylveſtris aculeatus* Ger. *aculeatus, tribus aut quatuor ſpinis ad eandem exortum* C. B. *petraeus ſive Corruâ aculeata* Park.

Cluſ.

Ex hoc etiam fructicoſus eſt, in viridibus & mollioribus ramis ſive *virgæ* ramofiſ tres aut quatuor ſpinas ab eodem ſere exortu prodeuntes, hinc inde ſparſas pro *foliis* terentibus, virides itidem uti rami ſunt.

Florem nullum in hoc conſpiciebam, ſed frequentes *baccæ* rotundæ, ut in ſuperiore, initio virides, deinde per maturitatem nigricantes, ſucco & pulpâ viride plenas, quibus ſemen includitur durum, foris nigrum, intus candidum, ut plurimum unicum, intus bina. *Radices* habet plures, craſſas longas, ſuperioribus non valde diſſimiles.

Locus.

Ad mare propè Tauromenium in Sicilia vidimus. Frequens eſt, autore Cluſio, ad Tagum fl. in Luſitania, atque etiam Bætica ſolo petroſo, in collibus & ſeptibus. Novembri ſemine enaſcunt in- venit.

5. *Asparagus ſylveſtris ſpinosus* Cluſii Ger. *aculeatus ſpinis horridis* C. B. *ſpinosus, ſive Corruâ ſpinis horrida* Park.

Cluſ.

Cubitalis habet *virgæ*, ramofas, candidas, lignoſas, candicantibus, firmis, deorſum ſpectantibus ſpinis alternatim, & ſecundum virgarum ramorūque inſexionem horridas: ad quas quina aut ſena *folia* ex eodem capite ſimul prodeunt, ut in Larice, prioris Aſparagi ſylveſtris foliis longiora mollioraque Lariginis foliis non diſſimilia, quæ commanducata ſubdulcia & aliquantulum gummoſa deprehenduntur. *Flo* inter folia ex alarum ſinu longo tenuique petolo dependet, ex viridi pallens, deinde *fructus* pene rotundus, ſed qui tricoccus videtur (tameſti unicum granum magna ex parte continet, ramis bina, foris nigrum, intus candidum, firmum ut in ſuperioribus) initio viſcens, maturitate rubescens & carnoſus, ſive ſuccum & pulpam continens lentam & viſcidam. *Radice* firmatur multiplici, inſtar aliorum ſylveſtrium Aſparagorum, longâ, craſſâ, intus albâ, foris flavescence. Fert initio veris aliquot turiones, inſtar altilis Aſparagi, qui illorum modo manduntur crudi & cocti cum aceto, oleo & ſale.

In inſula promontorio Pachyno adiacente & alibi in maritimis Siciliæ invenimus: Cluſius ſupra Olyſſipponem, ſalebroſis locis, juxta vias, non procul à Tago fl. alius etiam Luſitanicis locis & totâ ſere Bætici.

Locus.

CAP. XXVI.

De Vite *Idæa paluſtri*, ſeu *Vaccinio paluſtri*.

Hanc plantulam viticulae tenues, folia Serpylli, ſtrobili tetrapetali, locus paluſtris, baccæ interdum ſublongæ à reliquis Bacciferis diſtinguunt.

Ceterum *Vaccinia* inepè dicuntur hoc genus plantæ, cum *Vaccinia* Veterum *Hyanthi* fuerint, ut in capite de *Hyacintho* offendemus.

CAP. XXVII.

- A. *Moschatellina foliis Fumariæ bulbosæ, de qua Cordus J.B. Ranunculus nemorosus Moschatella dictus* Park. *nemorum Moschatellina dictus* C. B. *Radix cava minima viridis flore* Ger. *The English Wood-Crowfoot*.

Radicem habet ſemuncialem & uncialem, craſſam, candidam, pluribus ſquamulis, caninorum dentium inſtar habentibus, quarum inferioris cavum ſuperioris mucronem ſolidum excipit, ſucculentam, ſapore nullo manifeſto, & ſquamarum ſinibus ſuperioribus fibras emittentem plurimas, alias tenues, albas, prælongas, quibus alimentum haurit; alias majores, albiſſimas, ſicorum ſimiles, ad intervalla rariora obſer denticulatas, tandemque in capita intumeſcentes, quibus ſub terra repens latè ſe propagat. *Folia* tenera, pallide virentia, *Fumariæ* foliorum diſiſura, duo aut tria, pediculis oblongis teneris & fragilibus inſident. *Cauliculus* ut foliorum pediculis haud diſcolor atque non multo altior, palmaris, ſingularis, media parte foliis binis adverſis cinctus, brevis pedicellis appendis, reliquis ſupradictis, exceptâ ſolâ quâ ſuperantur magnitudine, ſimilibus. In caulis falſigio *capitellum* cubicum, è quinque ſtrobiliſ coagmentatum herbaceis, monopetalis, verum in quinque laciniis obſculis totidem folia imitantes diviſis cum plurimis in medio ſtaminulis luteis. *Calix* floris trifolius. Vaſculum ſeminali craſſum, ſucculentum, quatuor intus ſemina claudit. Flores & folia mollium olent.

Martio

Martio menſe exeunte & initio Aprilis apud nos florēt. In umbroſis ſepibus & ſenticeris, aut *Tempus* etiam ſub arboribus ſolo laxo & arenolo multis in locis invenitur. Poſtquam deſloruit, ſuperficies plantæ non diu durat. Floribus ſuccedunt totidem fructus, etiam per maturitatem pulpâ humidâ molli cum quatuor plurimum intus ſeminibus parvis, alvis oblongis, compreſſis Lini ſeminum figurâ, conſtantes, ut hâc ætate [Anni 1685] obſervavimus, ſemina matura nobis ſubminiſtrante D. S. Dale Amico & vicino noſtro.

Cum plantulæ huiusmodi fructus etiam maturus pericarpio ſeu pulpâ molli humidâ & ſeminibus eidem incluſis conſtet, Baccifera genuina & propriè dicta cenſenda eſt.

- A. 1. *Vaccinia paluſtria* Ger. Park. *Oxyccoccus ſive Vaccinia paluſtria* J. B. *Vitis Idæa paluſtris* C. B. *Marſh Whortle-berries, Whortle-berries or Whort-berries*.

Radices tenuibus rubentibus fibrillas capillares ſubinde emittentibus ſub terra reſcat. *Cauliculus* prælongis, filamentorum inſtar tenuibus, infirmis, atrorubentibus, in terræ ſuperficie ſparſis latè ſe diſfundit: quos *folia* veſtiunt non admodum crebra, ſeu æternò, dura, Serpylli foliis paria aut non-nihil minora, ſuperne viridia, ſubtus glauca ſeu, ut J. Bauhinus, ex cinereo virentia, glabra, marginibus plerumque reflexis, pediculis adeo brevis inſidentia ut immediatè adnata videantur. *Flores* è ſummis ramulis exeunt, nunc ſinguli, nunc bini aut forè etiam plures, ex ſinibus foliorum exti- guorum cen ſquamarum ſinguli, pediculis præternubus, digito longi; purpuraſcentes, Glycypteridis florum ſimiles, petalis quatuor acuminatis ad ungues junctis, reflexis, cum octo in medio ſtaminibus ſeu apicibus croceis & ſtylo in unum acutum corpus ſeu umbonem coeuntibus: Quibus decidentibus ſuccedunt baccæ quàm *Vaccinia* nigra majores, rubentes vel flavo-virides punctulis rubris creberrimis reſperſæ, non exactè rotundæ ſed perſepæ oblongæ, umbilico purpuraceſcente cruciformi inſignes.

Floret Junio, fructus Julio matureſcit; in paluſtris putridis.

Locus & Tempus.

2. *Vitis Idæa paluſtris Virginiana fructu majore*.

Hujus baccæ à nova Angliâ uſque miſſas Londini vidimus & guſtavimus. Scribitis ſeu tortis; *Cactis* noſtræ vocant eas inferciunt.

Nnn

LIBER

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER DECIMUS QUARTUS,

QUI EST,

De Plantis multifiliquis seu corniculatis.

PLANTAS multifiliquis voco quæ ad singulos flores plures producant filiquas seu cornicula disjuncta: quibus tamen ob convenientiam in reliquis partibus, nonnullas filiquas conjunctis admiscemus.

Plantæ multifiliquæ seu corniculatæ sunt vel foliis

Craſſis ſucculentis,

Majores latifoliæ, foliis

Ad radicem multis in globulos congeſtis, iis quæ in caule ſunt majoribus & ſpiſſioribus, floribus in furculis reflexis in ſummis caulis; SEDUM ſeu SEMPERVIVUM majus.

Ad radicem nullis; cum hæc plantæ à prima ſtatim germinatione, excauleſcant, radice

Oſorata, in ſummis montibus naſcens, foliis glaucis ferratis; RADIX RHODIÆ.

Inodora, folio aliàs ſerrato, aliàs aequali, radicibus aliàs tuberofis, aliàs fibroſis; TELEPHIUM.

Minores anguſtiſoliæ; SEDUM STELLATUM.

Textura variis & minus ſucculentis, quarum notæ genericæ ſunt

Folia

Graminea trianguſa, caules nudi, flores in umbella; JUNCUS floridus.

Lata, integra & non diſſecta, Althææ annua, flores ex aliis foliorum lutei; ABUTILON.

Digitata, flores non decidui, radices cathartice; HELLEBORUS NIGER.

Pinnaſa, Fraxini ſimilis; Flores in ſpicas digeſti; ſemina nigra, majuſcula, ſplendentia;

FRAXINELLA.

Flores,

Cucullati, folia circumſcriptione ſubrotunda, laciniata, ſemina rugoſa, facultas plurimum deleteria; ACONITUM.

Corniculati,

Unico cornu seu calcaris retroſum extenſo, ſemina nigra triquetra, folia in tenues lacini- as diſſecta; DELPHINIUM, Conſolida regalia.

Pluribus corniculis recurvis, pendulis, ſemina nigra lucida, folia umbelliferarum modo diviſa; AQUILEGIA.

Expansi, aut planiſolii; [Folia plana hæc voco quæ non ſunt fiſtuſoſa aut concava]

Majores, roſei, ſemina majuſcula rotunda, per maturitatem nigra, radices craſſæ vel u- beruloſæ; PÆONIA;

Minores, Ranunculoſum ſimiles; Quæ vero hujusmodi flores producant plantæ ſunt vel foliis

Integris, floribus nudis abſque perianthio, aquoſis gaudens; CALTHA PALUSTRIS.

Laciniaſis; Aconiti aut RANUNCULI,

Cauliſera, flore globoſo; RANUNCULUS GLOBOſUS.

Acanthiſ cum flore in medio foliæ, radice tuberofa; ACONITUM HYEMALE.

C. A. P.

C. A. P. I.

De Sedo seu Sempervivio majore.

HUJUS notæ ſunt folia in globulos oculi bovini æmulos congeſta, lata & ſucculenta, flores in furculis reflexis in ſummis caulis ſtellati.

1. *Sedo majus arboſcens* J. B. Ger. emac. *majus arboſcens foliis candidis* C. B. *majus leguminum* Cluſ. Park. *Cerc Houſe-leek.*

Cluſ.

Frutex eſt potius quam herba, duorum cubitorum nonnunquam altitudine, brachiali verò craſ- ſitudine, multos ferens ramos pollicaris craſſitudinis aut majores, qui in multas alas dividuntur di- gitalis craſſitudinis, ſummo faſtigio velut in orbem delinquentes, multis foliis conſertum & imbrica- tum ſibi mutuò incumbentes conſtantem, perinde ac in Sedo majore vulgari. Carnola ſunt au- tem ea folia, ſucci plena, & lingue miſtat eſſe; mata, h. e. ab infima ſede paulatim in latum ſe- le dilatant; in ambitu crebris & minutis veluti denticulis adò leviter ſerrata ut vix appareant, guſtu paululum adſtringente: cornice denſo, carnoſo, ſucculento totus frutex cinctus eſt, cuius membra- na exterior ſiſtula, maculoſa ſeu potius ſedis foliorum veſtigis reſperſa, ut in Tithymalo cha- racia. Interdum ſummis majoribus ramis emergit craſſus & veluti folioſus quidam pediculus, tan- quam thyſum gerens multarum gemmarum, quæ ſuceſſu temporis in flores ſeſe explicant, ex ſa- vo pallentes, ſtellarum inſtar in aliquot folia diviſos cum ſuis ſtaminulis. Jam matureſcere in- cipientibus floribus, & ad ſeminis efformationem properantibus gracileſcit hic pediculus. Semen exile eſt & nigrum. Semper viret hæc planta, nam antequam vetera folia abſciat, nova ſemper producit, & facile ramulis pangitur.

Sponte naſcentem obſervavit hanc plantam Cluſius præputo & ſcopuloſo colle, non procul à Locu. Semyri arcæ regia, quinto ab Ulyſſippono miliari. In Italia frequentem in ſicilibus enutritam ob- ſervavimus.

Legimus id eſſe Sedum aut Sempervivum majus, Dioſcoridi *ἀδαν* v. *μυρ* neminem in Stir- pium cognitione mediocriter verſatum inſicias re poſſe affirmat Cluſius: Nam quod hæcenus pro Sempervivio majore habitum eſt, nihil aliud eſt quam Coryledon altera Dioſcoridis.

2. *Sedum majus vulgare* C. B. J. B. Park. *Sempervivum majus* Ger. *Houſeleek.*

Folia edicæ terræ ac radicibus proxima, craſſa, pingua, lenti ſucci plena, acuminata, denſa, per margines aqualia, & in orbem ad eſſigiem oculi diſpoſita, atque hujusmodi orbiculos complures pro- ferentes, late atque in amplitudine ſeſe diffundit, non raro & tenues fibras emittit, quibus latius ſer- pat, atque novos orbiculos progignat. Aſſurgit quandoque in medio horum caulis pedem plus mi- nus altus, erectus, craſſituſculus, ſimilibus ſed anguſtiſoribus & acutiſoribus foliis veluti ſquamis obte- ctus, ſuperius in ramos ductus reflexos. Flores ſcanſiles, ſerie quadam ſuccedentes geiſi, ſtella- tos, rubentes aut obſcurè purpureſcentes, polypetalos, quos excipiunt ſiliuſculæ plurimæ ſeu cornicula ſemine minutiffimo repleta, in orbem diſpoſita.

Inter petras in montibus ſponte oriur, & ad macerias & muros. In Angliâ ſpontaneum non vidi, Locu. ubique tamen in domorum tectis, muris & maceris vetuſtis & imbricamentis ſentur. *Caulis* flori- ſerus eſt poſt Solſtitium æſtium; cum ſemen Autumno perfeceſſe exareſcit.

Refrigerat validè & aſtringit. Uſus præcip. intrinſecus in febribus bilioſis, ſedat ſcil. ſtim. & Vires. compelleſcit ardorem. Vulgare eſt plebi noſtrati (inquit Schroderus) expreſſum ſuccum cum ſuc- charo in febribus morbiſque calidis propinare. Botanici noſtrates præſcribunt ſuccum Zythyogalo aut liquor poſſeti inſuſum; ſequè cum bono cum ſuceſſu hoc modo propinatum noville ait *D. Tan- credus Robinſoni*, tum in aliis febribus, tum præcipue in Eryſipelatide & hæctica; Abundat enim hæc planta, ſalè Alkali medicamentoſo.

Tragus ſuccum aut aquam deſtillatam, lincolis in eis maſſeſactis ac impoſitis in inflammationibus quibuſvis corporis, impiiſus verò phrenetico morbo, apprime conducere ſcribit, in inflama- tione ac rubore oculorum, ꝑecoris item & renum. Articulorum inſuper morbo medentur, & am- buſtis auxiliantur.

Succus Solatri ſucco admixtus, & cum oculis Populeis decoctus in axungia ſuilla, ac percolatus ut fiat unguentum, mirè efficaci eſt, omnibuſque populeis unguentis Tragi judicio præferendus.

Galenus cum Dioſcoride Epithematis loco ſuccum cum aceto Eryſipelatis foris imponunt, quod hodie, inquit Caſp. Hofmannus nemo auit.

Succus verrucis & pedum clavis illitus ut eo præ mediant, deinde foliorum cuticulâ ſuperim- poſita, eos tollit & sanat.

Ad cornua pedum, & Folia Sempervivii majoris q. l. contunde & ſuperpone ſex diebus conti- nuiſ. *Cheſneau.*

Ad matricis & urethræ ulcera, R. Succus Sempervivii majoris ꝑ. ſiv. Litharg. ꝑ. vitell. ovorum n. q. diu agitat. in mortario plumbeo, utere. Remedium erat Chirurgi cuſidam Pariſienſis.

Idem. Habui ex collectaneis *D. Edw. Huſſe*. Medici Londinenſis.

In febribus linguam moleſti aridam vel etiam fiſſam lenient folia Sempervivii majoris, membra- nula externâ denudata. Aquæ puræ aut Roſacæ induntur, hinc ſubinde lingue imponuntur, atque deniden renovantur. *D. Saame* & Sylvii L. 1. c. 23. s. 64.

N n n 2

* 3. Sedum

- * 3. *Sedum majus montanum* dentatis foliis C. B. *Sedum* 4. i. e. *Cotyledon altera secunda* Clusii Ger. *An Sedum latifolium floribus magnis albicantibus* J. B? *Sed. majus* alterum flore Atlantic Park. quid velis vix illa Atlantae non satis capio.

Clus.

Pinguia, crassa, numerosaque habet folia, circa radicem densa, Acetabulo alteri five Sempervivio vulgari majori similia, minora tamen & in ambitu leviter dentata, lucculenta & gustu acido: inter quae multa in ambitu capita, & similibus sed minoribus foliis congesta exsurgunt, longis pediculis inhaerentia, quae tandem aucta in novas plantas efformantur. Ex ipsius matris umbilico emerge cilia, dodrantalis, foliolis, rectius, ferens in ramulis florem alterius Cotyledonis instar albicantem, nudum, sex foliis constantem, cui succedunt filiquae vel vascula totidem angulis discreti, (omne exili plena. *Radix* Sempervivio vulgari majori similis, nimis tamen crassa, candicans, subinde novas plantas, praeter jam dictas, & lateribus fundens.

Lesur.

Variet.

Frequens est in omnibus jugis urbi Viennae vicinis, atque in Austriacis, Stiriacisque Alpibus. Floret Julio.

Illis ipsis locis invenitur aliud genus huic valde simile, per omnia tamen minus & cujus folia magis sunt dentata: quod *Sedum majus montanum* dentatis foliis alterum C. B. *Sedum alpinum* minus magis dentatis foliis Park.

Invenitur & alia hujus varietas praecedenti per omnia simile exceptis floribus qui purpurei sunt & odorati.

- * 4. *Sedum majus montanum* foliis non dentatis, floribus rubentibus C. B. *Sedum montanum latifolium* flore purpureo J. B. *majus angustifolium* Park. Ger.

Clus.

Conferis, frequentibus pinguibusque five crassis atque in orbem digestis est hoc etiam genus foliis, superiorem tamen minoribus, nec dentatis in ambitu, tamen aliquantulum hispida apparent, sub quibus & radices capite alia similes plantae crassis foliis praeditae in orbem se propagant & radices agunt: & matris umbilico palmaris, nonnunquam etiam dodrantalis exilit caulis, lucculentos, rubescens, multis crassis fucisque plenis & mucronatis foliis cinctus, angustioribus quam superiora & mucrone purpurascens, qui supremam parte in ramulos dividitur, multis floribus superiorem Cotyledonis alterius floribus forma humilibus onustus, minoribus tamen, didoedensque, angustis, mucronatis, itellaeque instar decussatis foliis confusis, coloris ex rubro purpurascens, totidem filiquis in capite aut veluti coronam compactis, floris umbilico occupantibus & vicinis quateris staminibus eam ambiuntibus. Semen illis filiquis five loculis adoxe ineest ut oculorum aciem propemodum fugiat. *Radix* mediocriter crassa & fibrosa est, Cotyledonis alterius modo.

Lesur.

Plantae quae florem tulerunt tum in hac tum in superiore intereunt, perinde atque in *Sedo majore* vulg.

Crescit in Taurinarum Alpium jugis non procul Salzburgo, ubi floret Julio, in hortos translata maturius, viz. Maio.

5. *Sempervivum rubrum montanum* varietas Col. *Sedum rubrum tomentosum* Park. *montanum tomentosum* C. B.

Col.

Singula hujus folia, dum planta sine caule est. Vere incipiente ad invicem tomentosa lanugine contextuntur: apices enim foliorum, relicti foliis intermediis, tenuissimis densisque staminibus veluti Araneae interceptiuntur, ut semper angulos efforment, ita ut tota foliorum superficies operiatur innumeris figuris trigonis, tetragonis, pentagonis & hexagonis interfectis ad invicem, ut ex quolibet extremi folii apice efformetur. Autumno & hyeme antequam caulem edat incana est aut cinerea, nec folia conjuncta tomento aut aranea sunt, sed aperta & disjuncta, ut in vulgari: cum caulem edat tota planta colorem mutat & rubra efficitur.

E radice pusilla, tenui veluti filum, inter laxorum rimas ubi parum terrae inherente, multa folia, veluti Cinarae fructus squamosi, in globulum composita, Nucis Regiae oblique dimidiate magnitudine orbem complentia, linguarum angustarum effigie, parva, carnosa, vulgares majoris lutei Sempervivii modo, per ambitum hirsuta parum, in summo araneosa multum, colore cinereo: Aestate caulescente planta ita illi haerent densa ut pyramidem efficiant, atque nihil prater summum caulis appareat, in quo folia minora alternatim separantur. Caulis semipedalis, in summo bifurcatus in alas, in quibus flores magni, rubentes, roseo saturo colore, stellati, in decem radios secti, cum totidem apicibus medium fructum habentes: staminibus vero circa illum viginti, quorum cacumen luteum, minutum est. Florum folia expansa & radiantia, veluti plicata prius quam dehiscerent, canaliculum vel plicam habent in singulis radiis, colore magis saturato; calycem vero diluore, luteus hirsutus, totidemque oris distinctum.

Julio floret & Augusto perficitur, in Aequicolum? montibus, & jugis alissimis, nudis, saxosis, meridiem expositis supra montem Flaminianum, & Serrone vulgo dictum, supercilium scilicet appellatur.

- * 6. *Sedum alpinum roseum cauliculis rubentibus* Hort. Lugd. Bat.

In orto Regio Parisiensi habetur sub titulo *Sedi Alpini* medi rosei, aculeo rubente.

Hanc plantam, nemo haecenus, quod sciam, descripsit, nec nos eam vidimus, ideoque nescimus an recte hic collocavimus.

CAP.

Telephium dictum volunt, quod ulceribus malignis & deploratis, qualibus Telephus Myiæ rex ab Achille vulneratus confertur, (quae eam ob rem etiam Telephus vocatur) auxiliatur: Fabaria vulgo à foliorum cum Faba similitudine, Officinis Crassula major appellatur. C. B.

Folia in Telephio non conglobantur in capitula, ut in *Sedo majore*; nam à prima statim germinatione excaulescit. Flores velut in umbella pentapetali, quibus succedunt theca plurimum quinque.

- A. 1. *Telephium vulgare* C. B. *Telephium five Crassula major vulgaris* Park. *Crassula five Faba inversa* Ger. *Anacampteros vulgo Faba crassa* J. B. *Opuntia*, & *Live-long*.

7. B.

Pedalis est & altior *Anacampteros*, caulibus rectis, teretibus, solidis, quibus perquam crebra adnascuntur folia, surrecta, succulenta, foliis longiora, colore glauco, rubendo alioque subinde perfuso, crenata. Flores in summis caulibus & ramulis [in quos summi caules dividuntur] in umbellae digesti, rubentes, pentapetali cum pluribus staminibus; medium florem occupant thecae aliquot, plurimum quinque semen claudentes praeparitate ferè inconspicui. *Radix* subest tuberculis glandulosis steruosa, unde Faba inversa nomen. Nullo nec lapore nec odore excellit.

Folia interdum integra sunt & minime crenata, flores non raro albi, ut eos describit Bauhinus, apud nos tamen saepius purpurei: atque hoc est Telephium 3. purpurascens flore Clus. Hif. qui folia in caule rariora ei attribuit.

In umbrosis maximè & ad sepes oritur, non raro tamen in agris & pascuis.

Lesur.

- * 2. *Anacampteros purpurea* J. B. *Telephium purpureum majus* C. B. *floribus purpureis* Park. Ger. *An Rapuntium umbellatum* Col?

Clus.

Ex radice crassifolia, & bulbis instar parvorum naporum, multisque etiam fibris praedita, aliquot singulis annis producit caules cubitales, quibus innascuntur folia satis frequentia, inordinata, Telephii vulg. crassa, succulenta, in ambitu tamen nonnihil crenata & veluti innuola. Flores coloris graecissimi ex rubro purpurascens: in reliquis cum Telephio vulgari convenit.

J. Bauhinus *Anacampteros* seu purpurascens caulem rectum & rigidum ascribit: folia quam vulgari angustiora, longiora, dilutiorque virore tincta: flores rubentes, quo etiam colore sunt stamina media & apices.

Telephium purpureum minus C. B. J. B. *minus flore purpureo* Park.

Non alia in re praeterquam partium omnium parvitate à precedente differre videtur. Videsis descriptionem ejus apud Bauhinum in Prodromo.

3. *Telephium latifolium peregrinum* C. B. *Crassula major Hispanica* Ger. *Telephium five Crassula major Hispanica* Park. *Anacampteros maxima* J. B.

Clus.

Habet hoc duos, tres plerumque caules à radice prodeuntes, cubitales, succulentos, in latus se inclinantes: in quibus ordinata sunt folia, h. e. ex intervallis bina, semper adversis pediculis nascentia, crassa, succi plena ut in vulgari, sed majora & magis carnosa. Folia in extremis ramis quasi umbellatim nascitur, quemadmodum in *Crassula* majore, pallidus. Radices illi plurimae glandulosae Crassulae vulgari similes.

Nascitur in Telephio umbrosis quibusdam locis, unde ad Belgas delata facile comprehendit & auferenda est, valde enim vivax est, ut etiam ramus in terram depacti statim radices agant. Floribus est albis atque etiam rubris.

Lesur.

- * 4. *Telephium Portulacae folio* Moris. proslad.

Moris.

Sola crassitie seu spissitudine foliorum, Portulacae amulorum à ceteris suis classis faciliè distinguatur.

5. *Telephium semper vivens* Ger. *repens folio deciduo* C. B. *minus repens five Copea Panfilii* Park. *Anacampteros minor rotundiore folio semper vivens* J. B.

7. B.

Inter *Anacampteros* vulgo notum & hanc speciem hoc interest discriminis, quod non tantum minor haec, sed & radices fibrosae sed vermiculares, non tuberosae: foliorum latis non minus spatia, verum et excepto colore glauco ad Portulacae folia quàm proximi accedunt magnitudine & circinata ferè rotundatae, suntque admodum caudica, sic ut sepe major pars caulis ubi exciderint foliis vidua

N n n 3

cont.

conficiatur, relictis interim ubique foliorum ubi excederint vestigiis. *Caules* graciles, teretes, nonnihil rubentes per terram repunt, dodrantem longi. *Flores* in umbella, Anacamptorotis vulgaris, quorum singuli quinque foliolis ex albedine in purpureum vergentibus constant, apices vero sunt lutei: in medio autem flore coeunt quinque velut alabastri mucronati.

Tota hyeme viret: facile se propagat.

Vires. Vulneraria est & astringens: Prescop. usus in consolidanda intestinorum erosionem per dysenteriam introducta, in curanda hernia, in ambustis molendis. [Aqua destillata exhibita, aut radix cum molle in vino decocta ac pota.]

Magna doloris sedandi facultate pollet hæc herba, idque tam in recentibus vulneribus, quam in fordidis & inveteratis ulceribus efficiunt folia tula & impolita.

Herba sub cineribus tosta & cum adipe suillo mixta & imposita paronychias egregie sanat.

Radix Telephii recens appenta, [aut aliquot saltem ejus nodi, prout nodi plures vel pauciores in ano protuberant] cum filo in dorso inter scapulas, hæmorrhoidum dolores ilico levat, simileque cum marcescente radice tabescit & evanescit omne tuberculum. V. *Ephemer. German.* Ann. 2. Observ. 195. ubi D. Wedelius Amuletum hocce miris præconis celebrat, ejusque efficaciam duobus exemplis comprobat. Nos ut non negamus Amuleti aliquam vim inesse posse, ita is non multum fidimus.

• 6. *Telephium Indicum* Bontii.

Bont.

Caulis est paulo elatiore quam *Telephium* nostras, foliis etiam aliquantulum in figura variantibus. Incolæ Malaii à forma *Mosli* *Bebec* vocant, quod Anatis rostrum significat, nam inversum Anatis rostrum admodum bene refert, præterit illorum qui inciliatur ad latus rostri habent. Semper viret hæc planta.

Vires.

Incolæ eâ untuntur contrita ad ipsorum scabiem & cetera biliosa ulcuscula in cute, que hic nunquam desunt. Tum ad Erysipectata quoque utilis est cum aceto confusa. Malaice mulieres eâ quoque untuntur pro facio super brægia puerorum ubi future nondum coaluerint, referentes id ad robur cerebri facere.

A. 7. *Rhodia radix* J. B. C. B. Ger. Park. *Hofstuoxt, of Hofstroot.*

J. B.

Tuberosa radice nititur, quam ob Rosarum consimili odore saporeque Rhodiam appellant, foris in fusco splendente, intus albâ, fragili, rostem odorem halante, gustu Rosæ similis, non ignaviter atringente. *Virgæ* ab una radice plures oriuntur, tenues, numero *foliorum* agmine dense stipati, substantiâ & posita Telephii vulgo dicti, angustiorum, oblongorum, acuminatorum, & circumquaque serratorum, colore glauco excepto mucrone purpureo, sapore adstringente. *Flores* in umbella purpureascentes, quibus succedunt *siliquæ* oblongæ, extra reflexæ, corniculorum, Aquilegiæ aut Aconiti instar, in quibus semen minimum oblongum & palaceum.

Locus.

In excelsis montibus Cambriæ, Eboracensis Com. Westmorlandiæ, &c. v.g. *Snowdon, Caderidris, Ingleborough, Haraknot, &c.* ex ipsi rupium fissuris, præruptisque in locis exit.

Vires.

Modernis prædictis vix in usu est, nisi quod interdum ad renem calculos decoctis incoquantur: Nos cum J. Bauhino iudicamus eam non procul abesse à Rosæ aut Crassulæ temperamento, quam facie externa adeo convenit, ut nulla ratio sit cur diverso nomine insigniatur.

• 8. *Rhodia radix foliis minus incisâ* Hort. Lugd. Bat.

• 9. *Rhodia radix major purpurea* Hort. Lugd. Bat.

C A P. III.

De *Cepææ*, & *Sedis minoribus Stellatis*.

HÆ plantæ parvitate sua & foliorum angustia à præcedentibus differunt.

1. *Cepæa* J. B. C. B. Ger. *Cepæa Matthioli* Park.

Clus. J. B.

Spargit per terram folia succulenta, Portulacæ similia, minora, subrotunda. *Cauliculum* exerit dodrantalem, in terram procumbentem, atque in multos ramos filium, cui ad singulas alas adnascuntur folia præcedentibus similia, angustiora, ex oblongo per extremum subrotunda. *Flores* in caulibus à medio summo tenus ex uncialibus pediculis plures congesti, suis tamen petioli minoribus nati, parvi, albicantes, pentapetali; quibus succedunt tenuia ut in Crassulis *capitula*, exili scobis instar semine plena. Annua autem est, singulis annis decido semine sponte reliquens.

Circa Montpellier & Genevam sponte oriri dicitur.

Locus.

A. 2. *Sedum*

A. 2. *Sedum minus hiberniodes* Ger. *minus flore luteo* J. B. *minus lateum folio acuto* C. B. *Vernicularis* & *Crassula minor vulgaris, sive Illecebra major* Park. *The most ordinary yellow Chickmadam, or Stone crop.*

Radices in terram demittit plures, innumeris filamentis capillatas. *Caules* exerit teretes, crassos, pingues, medullâ solidiore, carne molliore, infimos & humi procumbentes, ramosos; *foliis* vestitis creberrimis, nullo ordine positâ, initio glaucis, per venustatem rubentibus, crassis & succulentis, quâ caulibus adherent crassioribus, paulatim in acumen definentibus, molli in ipso apice spinulâ donatis, non exacte tamen teretibus, sed supra parte planioribus. *Caules* qui flores sustinent eriguntur, altitudine dodrantali, folijs jam descriptis similibus vestiti, verum rarius dispositis & brevioribus. *Flores* in summis caulibus in quâdam velut umbellâ dispositi, flavi, hexapetali, & calice in sex partes diviso, cum plurimis intus staminibus apices concoloris sustententibus. Singulis floribus succedunt vâcula plurima semine repleta, qualia in Sedomajore & Telephio cernuntur, nimirum Aconiti aut Delphinii.

In muris & tectis ubiq; fore in Angliâ occurrit.

Locus.

A. 3. *Sedum minus lateum ramulis reflexis* C. B. *minus lateum flore se circumflectente* J. B. *Aizoon Scorpioides* Ger. *Vernicularis Scorpioides* Park.

Summo caule in ramulos diviso sese inflectentes instar summitatum Scorpiuri sive Heliotropii majoris à precedente differt.

Varietas potius præcedentis videtur quam species distincta.

Inter ætaria multis locis recipitur (inquit J. Bauhinus) in quibus & sapit & palato gratum est; *visu* æstuant venticulo confert, teste Dodonæo.

Cum Sedo majore temperamento & facultatibus convenire videtur, ejusque loco, si res postulat, usurpari potest.

A. 4. *Sedum purpureum pratense* J. B. *minus palustre* Ger. *Sedum arvense sive palustre flore rubente* Park. *palustre subvirgatum purpureum* C. B. *Small Spatch Sengreen.*

J. B. Clus.

Dodrantalem habet *cauliculum*, subrubrum, succulentum, tenerum; *foliis* longiuscula, subhirsuta, succi plena, Vernicularis folia referunt nisi quod planiora sint. *Flosculi* in summis caulibus pentapetali, purpurascens aut carnei coloris, cum aliquot internis *staminibus* pallidis. Totidem succedunt *cornicula* quot sunt in singulis floribus folia, initio viridia, deinde purpurascencia, *semen* exile continentia. *Radix* exigua est & inutilis, secundum quam ex infimo caule furculorum propagines in orbem humi diffusæ sunt, multis exiguis foliolis Sedi minimi acris sæpe similibus, minoribus tamen, angustioribus & obtusiore mucrone præditis cinctæ, saporis insipidi & aquei.

In humidioribus ubi aquæ scaturiunt ad latera montis *Ingleborough*, & alibi in montosis Septentrio-*Locus* nalis Angliæ. Nascitur humentibus pratis circa Norimbergam. J. B.

Sedum arvense flore rubente C. B. prod. huc idem videtur: confer utriusq; descriptiones.

5. *Sedum echinatum vel stellatum flore albo* J. B. *Prickly-headed Sengreen, with a white flower.*

J. B.

Ex radice brevi, multis fibris capillata *caulis* unus vel plures prodeunt, spithamæ, pingues, supini, teretes, sæpe simplices, alias in duas alas diviti, non tamen facile fragiles. *Folia* Portulacæ, tubacida, carnosa & succulenta, coloris viridis, extremâ orâ (quæ latior etiam est) serrata, saporis Sedi vulgaris majoris: folia inferiora caulibus exsertentibus exsicantur & corrugantur. Caulibus ad certa intervalla adnascuntur flores stellati, Sedi, quinquepartiti, albi, apicibus purpurascens, quinque foliis acuminatis, teretibus, viridantibus totum florem obvallantibus: *capitula* stellatæ succedunt ex radis plurimum quinque, rarius sex, compressis, *semen* continentes minutum Aizoi vulgaris.

In mucosis lapum aggeribus non longè à Genève, secus viam quæ inde ad oppidum Jey *Locus* ducit.

Messanæ quoq; similibus in locis invenimus.

Ad Copeam plurimum accedit.

6. *Sedum echinatum flore luteo* J. B.

Toto habitu simile est superiori [sed minus] *foliis* tamen variat, non sinuatis, magis ad Portulacæ folia accedentibus, minoribus: *Flores* item non albos sed luteos promit, eodemq; tempore periclitur, gustu etiam simili.

Circa Portum Veneris & alibi in Italia plantam hanc invenimus; quin & ex semine Londino accepto ortam Cantabrigiæ in hortu alimus. Nostra tamen planta ab hac F. Columnæ descripta nonnihil diversâ videtur: folia enim habet ad Alfinem accedentia, &c, ut memini, nonnihil crenata. Annua est planta.

Locus.

7. *Sedum*

7. *Sedum minimum montanum flore purpurascens parvo, semine stellato.*

Radix ex alba, tenuis, pluribus fibris capillata, vix ultra annum vivax. *Caulis* ex eadem radice emergit, nunc simplex, nunc plures [teretium quatuor] semipalmare, cretū, teretes, rubentes, *foliis* vestiti creberrimis, circumcirca nullo ordine positi, crassius, subrotundis, brevibus, apicibus obtusissimis, rubentibus: *Flores* in summo gerunt velut in umbellulis dispositos, exiguis, pentapetalos, vix le pandentes, petalis acutis, saturatioribus lineis purpureis per medium longitudinem decurrente, ad margines pallidioribus. Vascula feminalia quinquepartita, stellata, radiis pungentibus.

Circa medium mensis Julii in prærupis & altissimis montibus Juræ scopulis florentem invenit. Huc non longe dissimilem invenit & descripsit in Indice suo plantarum curia Monspeliensis nomenclentum D. *Alagni* sub titulo *Sedi annui minimi stellati rubri*. Parvula, inquit, est planta, uncialis aut buccinalis, unico ut plurimum cauliculo affurgens. Folia crassa & subrotunda sunt, inter quæ foliolum albidum oriuntur, satis magni pro plantule modo, quibus stellulæ rigide, crebræ succedunt, in quibus parvum semen continetur. Annuæ est planta.

Maio mense cum flore & stellulis lapsus invenit descriptionis autor in ingressu lucis Gramuntii sub liliabus.

Lecur.

CAP. IV.

Plantæ quædam exotica Chrysanthemum titulo à Jac. Breynio exhibita, Sedis stellatis affines.

1. *Chrysanthemum aizoides Africanum primum seu latifolium Breynii.*

Hujus caules cubiti altitudinem attingunt, glabri, teretes, succi pleni, & coloris ex viridi albicantis, *Folia* dilute nec invenit virore pictis per longa intervalla frequenter binis donati, Portulacæ crassitie & succulentia; sed Calendulæ, quæ figuram & magnitudinem, respondentia: E quorum alii ramuli aliquot pullant, minoribus foliis & gemmis jamjam onisti, sed eorum, *flores* spes [in horto Amstelodamensi] intemptivis prunis præstata decoxit. Nam cuilibet tantum caulis summitas *Florem* falem unicum, peranemum, ex capitulo viridi, crasso, in folia seu lacinias quinque decussato, mense Septemb. vel Octobri offerebat, eadem quæ flos medicioris Calthæ amplitudine, Floris autem Solis figurâ, umbone citrini coloris, quem per circumferentiam concoloria, angustissima ac umbilica petala copiose cingunt, constant. Semen mihi non visum sequentium par judicio.

Ex femine à Promontorio bonæ Spei dicto delato in horto Caroli Chirvii Amstelodami emanat est.

2. *Chrysanthemum aizoides Africanum secundum, seu teretifolium Breynii.*

Breyn.

Raritate & venustate primum antecellit, locis apricis & arenosis C. bonæ Spei proveniens. Hoc ex femine ad fulcum inclinate, subrotundo, & eadem fere quâ Hormini magnitudinem in horto nostro succrevit. *Radice* verò constabat dodrantali, digitum crassa, tereti & alba, Raphani minoris oblongi, quæ figuram & consistentiam, simili, sapore tamen aequo. Ex hujus capite *folia* complura, succulenta, sesquipalmaria, digiti infantis fere crassitie, teretia & flavoviridi levore nitida cedeat, quorum plurima convexa, ac in extremitatibus foveata. Inter hæc duo, tres, vel etiam (ni fallor) plures *Caulis*, magnitudine & crassitie foliis paræ æquales porrigebantur. *Florem* in *Beveringiani* horto dedit, Solis radiis instar formatum, eadem quâ primum generis figurâ, nisi quod duplo pone major, umbone auro, petalis majoribus & latoribus sulphureis, ima parte flavis radiato fuerit. Folia insuper aut lacinia capitis stellata, teretes & falcate erant. Plantam annuam, flore feminæ, edito evanescens judico.

3. *Chrysanthemum Aizoides Africanum tertium, fove triangulari folio, flore auro Breynii. After Aizoides Cap. bonæ Spei Zanoni.*

Species prima.

Breyn.

Hujus [in horto Autoris educati] *radix* secundo similis, sed grandior: quæ aliquot humi jacentia, aliquot inde se effertentia, in orbem, velut Aloe pumila esset, *folia* distindebat, jucundo virore oculos delectantia, dodrantalia, digitalis verò crassitie & triangularis figuræ. Ex illorum medio *caules* rotundi, ex viridi albicantes tres aut quatuor pluriquam pedales, binis ut plurimum, & ut interiora triquetris, sed minoribus foliis præditi, prorumpbant. Horum unicuique, senescente Autumnio, crassum, oblongum, in quinque lacinias angustas dissectum, calycis callosi Avellane Luto-hardice simile alabastrum addebat; quod oculum suum decus meo etiam, sicut præcedens, horto invisit, quo *Beveringiani* manere proprium ornamentum, ubi, stelle in modum, in quinque, angulos resolutum *florem* auro fulgore comantem protulit, primi generis minorem, umbilico dilatore, tres vili jucundo, virides circulos exhibente ornatum, quantum ex pictura augurari licet. Semen secundi generis minus.

Species

Species secunda, flore purpureo.

Breyn.

Rarissima est hæc, & quantum mihi constat, Europæ nostræ minus reliquis nota. Antecedenti perisimilis, nisi quod plerumque major, & *foliis* floribus umbonem luteam circumdantia purpurei coloris sint.

Species tertia, flore carneo.

Breyn.

Secundæ speciei valde similis est; excepto quod petala, quibus umbo floribus radiatur, carni fini coloris.

Species quarta, minor flore flavo.

Breyn.

Hæc, quantum ex figura à D. ten Rhyn transmissa Autori nostro conjectari licuit, pedalis circiter erat; *caulis* procumbentibus, articulatis, quos *Folia* triquetra, reliquis breviora & longè angustiora exornant. *Flores* in caulibus & ramis le foliarios ut in cæteris præbentes parvi sunt, capitulo trigono, petalis brevioribus ac paucioribus quàm primæ speciei, quorum color luteus seu flavus, cincto.

Totæ hæc planta cum congenibus omnibus antedictis, præprimis folia earum cum capitibus ut Aizoon succulenta sunt. Sapor aqueus, nitrosi quid occultans, quod in ficcatis, quæ plane fallæ claris patet.

Cum plantæ hæc nobis nondum fuerint inspectæ, an rectè Chrysanthemis annumerentur ne fecimus. Paulus Ammannus, cui cognitæ & examinatæ fuerunt, quò pertineant te certius docuit.

Chrysanthemum, inquit, aizoides Africanum (1.) latifolium Breynii. (2.) teretifolium, (3.) triangulari folio, flore auro, (4.) flore purpureo, caulibus & ramis purpureiscentibus, (5.) flore carneo & (6.) triangulari folio minus, flore flavo in Cent. 1. & Prodr. p. 21. ad classem Chrysanthemorum non pertinent, quoniam non ferunt femina quadrangula nuda, more Chrysanthemorum; nec ad Atheres, quæ non habent femina papposa, sed magis Kali florido repenti Aizoidi Neapolitano Colummæ affinia.

I. Habent enim vascula pentagona conu inversi instar, in summo plana, per margines quinque carnosus apicibus circumvallata, totidem, intus cellulis donata, quæ per maturatam debilitatem, femina parva, flavicea, rotunda effundunt. apices five capsulæ dum maturefcere incipiunt, dehiscunt & flosculi, summo capitulo stellæ radiatæ figuram imprimunt.

II. Quædam ex hoc genere ferunt, vascula quindecim localamentis donata, totidem, apicibus oblongis, fungolis, in conum coeuntibus circumvallata, ut Chrysanthemum aizoides triangulari folio, flore auro.

Quantum ex his capsularum seu vascularum seminalium descriptionibus colligere licet plantæ hæc Sedi seu Aizoon exotici species sint, non Chrysanthemum.

CAP. V.

De Pæonia.

Pæonia à *Παωνία*, quibusdam *Παωνία*, cujus radicem aliqui *ῥίζα Πάωνος* vocant, Pæonia dicta est à medico Pæone, qui cæ Plutonem ab Hercule vulneratum, Homero Odyss. 5. fingente, curasse perhibetur. Pæonia vetustissima *hyemalis* est, nominisque auctoritas retinet, quam quidam *Pentæonem* appellant, alii *Glycyfiden*. Plin. lib. 25. c. 4. Forte (inquit Bodæus à Stapel) à *παῶν* vel *μαῶν* hymnorum cano, quod ob insignes virtutes multum laudaretur: nam Pæonias omnes herbas Vereres pro salutaribus habuerunt.

Pæonicæ notæ genericæ sunt flores rosei maximi, femina majuscula rotunda, per maturitatem nigra, radicis crassæ vel tuberosæ; folia compolita.

1. Pæonia mas Park. Ger. præcocior J.B. folio nigricante splendido, quæ mas C.B. The male Pæoniam.

J.B.

Pæonia mas præcocior, ut rarior, ita notabili foliorum & radicis differentiâ à feminâ dispescitur: ea siquidem quam femina videtur altius assurgere, ad sesquicubitalam aut bicubitalam altitudinem; pluribus *caulis* nonnulli rubentibus, in aliquot ramos divitis, *foliis* vestitis Nucis Juglandis fere positum & figurâ, sed latoribus, crassioribus, lanugine quadam averâ parte pubescentibus, ternis, quaternis, quinis, rariis septenis, saturè vibrantibus, glaucocæ obductis, caulium extremis ad comquaternis, quinis, rariis rubescentibus pediculis penduntibus. *Flores* supremis insident multifidas parte interna rutilis, ex longis rubescentibus pediculis penduntibus. *Flores* singulares, patuli, quos carinata quadam folia sustinent, similes fere floribus Pæonia feminæ, sed dilutiores, non sine purpurea unctura, nervis reliquis floribus parte saturatioribus, in quorum medio *stamina* purpuræ apices croceos sustinent. Succedunt *cornicula* alba, villis in principio atque lucente lanugine pubescentia, raris terna, sepius quina aut circiter, crissâ sanguineâ incurvâ superne

- * 9. *Aconitum maximum comā nutante* Park. Lycōff. *coma nutante maximum* J. B. *maximum nutante coma* Ger. *inflecta comā maximum* C. B.

Clasf.

Trium interdum cubitorum altitudine affurgit, *caule* tamen satis gracili, rotundo, superiore parte, in multos ramos diviso & nutante. Summo caule longam *spicam* fert, Napelli vulgaris floribus similium, sed paulo dilutius purpurea splendentium, quorum singulis succedunt *corniculae* & *femina* qualia precedentium. *Folia* ampla & oblonga, in multas tenues profundasque laciniis magis dividuntur quam in illo præter id quod Delphinii floris dicitur Acon. genere, quæ superne quidem atrâ viriditate prædita sunt, non splendent tamen. *Radices* habet crassam & longam, Napi ferè magnitudine, foris nigricantem, & per intervalla multis fibris donatam, & superiore parte in multa capita extuberantem, e quibus caules emergunt, subinde tamen recentes exiguis Napis ad latera enatis habet, quibus se propagat.

Locu.

Primum ex Italia ad Viennam delatum est & Clusio communicatum.

10. *Aconitum Lycōff. ceruleum calcei magno* J. B. *Acon. ceruleum hirsutum, flore Consolide regalis* C. B. *Acon. Lycōff. hirsutum flore Delphinii* Ger. *emac. Acon. fl. Delphinii majus* Park. *Acon. Lycōff. fl. Delphinii 1. Silesticum* Clus.

J. B.

Altitudine vix cedit Napello, caule firmo, inani, purpurascens, qui subhirsutus videtur. *Folia* Aconiti Lycōdoni lutei foliis similissima, in latera dissecta laciniis, hirsuta. Summus caulis in longam abit *spicam* florum pulcherrimorum ceruleorum, longo, rostrato Aquilegiæ vel Consolide regalis corniculo, libratis fæ Columbe arculo, cujus extremo hiant folia subint quaterina aliorum Aconitorum modo, & in horum medio *femina* multa. Ad florum verò exortum bina foliola angusta, cæu cornicula quadam eriguntur. Hæc succedunt ternæ junctæ corniculatæ filiquæ, *semen* continentes nigricans, rugosum. *Radix* Clusio crassa, tuberosa, nigra, rugosa, concava, gravior olens, multis tenuibus, fuliginosisque lanugine pubescentibus fibris prædita, ad cujus latera secundum infimum caulem singulis annis nova germina repullant.

Locu.

Frequens est in montibus territorii Freywaldensis in Silesia, Augusto florens, at in hortos transfatum Junio.

- * 11. *Aconitum Lycōff. flore Delphinii* Ger. J. B. *Acon. ceruleum glabrum fl. Consolide regalis* C. B. *Acon. flore Delphinii minus* Park.

Dod.

Proceris affurgit caulis instar Napelli: *folia* variè similiter, & creberrimis incisuris divisa: *flores* secundum caulem superius veluti in longam compositi spicam, è puniceo ac obscuriore colore purpuream æmulantur; formâ ferè floris Regi, in posterius videlicet corniculum desinentes: Siliquæ & semen ut majoris Lycōdoni lutei. *Radices* oblongæ, crassæ tres aut quatuor demittuntur, paucis adhaerentibus filamentis.

12. *Aconitum folio Platani, flore luteo pallente* J. B. *Acon. Lycōdonum luteum* C. B. *luteum Penticum* Ger. *lat. Pentic. ferissimum flore albidio* Park. *an Penticum lat. præcox ejusdem?*

J. B.

Ex *radice* flexuosa, numerosis, nigricantibusque fibris cirsivæ, implexis, satis jucundo odore præditis constante *caulis* surgit leviter hirsutus, duobus cubitis altior, inanis, striatus, rotundus, tenuis, lentus & nonnihil flexuosus, in alas divisis. *Folia* ampla, quinquepartito primario divisa, singulis fegmentis denuo subdivisis, superius ex atro virentia, inferius albicantia. *Flores* ex pediculis uncialibus & plussquam sextantalibus, quorum singulis appositum foliolum oblongum interdum dissectum, *spicis* integrum, lutei, aut ex luteo albore herpaci, oblongi, concavi, inferius hiantes, è foliolis quinque compositi, duobus lateralibus brevibus & latis, infimorum altero lato, altero acuminato, quinto in latè modum concavo, in cujus intimo recessu duo cornicula, in spiram convoluta extremo, dorso brevem, hinc cum caliculis sustinentia, occultantur: ad quorum conum in floris hiant *femina* conspicitur congeries herbidorum, *apicibus* vel albidis, vel herbidis, vel nigro mixto velut coloribus. *Siliquæ* ternæ vel quaternæ, Aquilegiæ, rectæ, simul junctæ, in quibus *semen*, rugosum, nigrum, naturâ calidissimum veluti Pyrethrum, quod degustatum crebra sputa provocat.

Locu.

In colle la *Bastie*, & montibus Genovæ vicinis copiosè provenit. In altissimis montium vallibus nascitur, in variis Germaniæ, Austriæ, Pannoniæ & Helvetiæ locis, in sylva Hercynia præsertim.

J. B.

Varietas.

C. Bauhinus Aconitum Lycōdonum albis pallidissimis floribus ab Aconito Lycōdone luteo separat. Idem facit & Parkinsonus; qui tamen non aliam inter ea differentiam notat quam in tempore cum germinant cum florent, quod illi menstruo minimum spatio servus est quum hinc.

Vires.

Maligna est & homini adversa vis Aconiti, succus inprimis radices non solum assumptus homini brevisque videretur, sed & telis aut sagittis illius lethalia vulnera infligit.

Hujus autem semen aut radix in pulverem redacta & cum oleo temperata ut unguentum inde fiat illius pediculos ac furtives enecat & abstergit: idem radix præstare potest si in aqua vel luvio decoquantur, ac cum illa postea caput abluatur. *Trag.*

13. *Antithora flore luteo Aconiti* J. B. *Antithora* Park. *Aconitum salustiferum seu Antithora* C. B. *Antithora spec. Aconitum salustiferum* Ger. *The counterpotion to Aponas hood, or fatalary* Adolfs bane.

J. B.

Antithora pernegabili Thoræ veneno adversa, dodrantem ala, interdum & cubito procerior, *caule* est singulari, rigido, anguloso, subhirsuto, cui *folia* alternant adnascuntur, Napelli æmula, tenuius dissecta, & splendoris illius expertia, averis parte albicantia, sapore amaro prædita *Labell. Nigellæ* quadantenus similia: *flores* non ingrato odore præditi, cucullati, & recti hiant Napelli penitus, excepto colore, qui huic ex flavo pallens: Corniculata feminis valcula idem consimilia. *Radix* ex bulbis olivaribus constat, foris fulcis, intus albis, gustu amari fibratis.

Clusius considerata diligenter partium hujus plantæ omnium cum Napello similitudine, usum ejus fulpetum habet, & satis ducit ab eo abstinere, præsertim tantæ copis aliorum remedium, quorum facultates jam sunt exploratæ. Jo. Bauhinus quoque rectè monet eâ cautè utendum.

Pelti ipseque adversari dicitur hæc radix, & peculiariter radici Thoræ, ut nomen indicat. Om. *Vires.* nium tamen consensu purgat satis vehementer. Confident lectores (inquit J. Bauhinus) an radix purgans conveniat commotis à viperis & cane rabido, itémque pelti laborantibus.

CAP. XIV.

De Staphide agria.

Στάφιδος à foliorum cum virginelis similitudine nomen accepit. Folis & filiquis atque etiam viribus cum Aconiti convenit, flore cum Delphinio, ad quod etiam femine magis accedit quam ad Aconitum. Latins Pedicularis dicitur ab effectu.

Staphis agria J. B. C. B. Ger. Park. *Stafes-acre* & *Stouf-wojt.*

J. B. Park.

Hirsutum habet *caulem*, cubito altiorem, in multos ramos diductum; in his *folia* longis hærentia pediculis, ampla, virginea, unde totæ plantæ nomen comparatur, vel Ricini magnitudine & diversâ digitatâ, pilosa. *Flores* pollicis frequentibus, tum è foliorum sinu, tum ex caulis fastigio, tum ex ramis extenuatis insistent, cærulei & quinque foliolis hirsutis compositi, apicibus & staminibus mediis tenentibus. Parkinsonus exactius flores Consolide regalis similes scribit cum caliculis pariter retrorsum extenso, sed multo ampliores, colore obscurè cæruleo, quibus succedunt can pariter retrorsum corniculatæ, ut in Aconiti, sed majores, in quibus *femina* magna, rugosa, nigra, triangula, uride faculatis vi gustatu ex incendit. *Radix* longa, lignosa, annua. Nascitur in opacis: in Istria (inquit Matthiolus) Dalmatia, Apulia & Calabria frequentissimo *Locu.* provenit.

Vehementer calidam, acrem & causticam habet facultatem: hinc pro masticatorio habetur: pur. *Vires.* gar etiam sed cum metu strangulationis, ideo dicitur ejus usus. Pulvis capiti inspersus pediculos enecat, aut cum oleo trius & inunctus. Quæ de ejus viribus habent Veteres apud ipsos vide.

Semen Staphidis agriæ exhibetur à gr. XII. ad ʒj. sursum & deorsum purgat, pyralissimum excitat, unde egregie juvat in lue Venerea. *Franc. de la Boe Sylvius cap. de purgant. & salivant.*

Idem Lib. 1. c. 5. S. 24. Staphidis Agria femina quindecim aunt, si trita cum hydromelite assumatur, poterit humores pituitosos, glutinosos per Vomium cum suffocationis periculo expellere. [Dod. Herb. Belg. lib. 12. cap. 10. pag. 595.] Ab illis namque inflammantur facies, ardorque summus in iis accenditur. Eadem femina docent manâ pituitam ex capite allicere in os. Unde facile patet eadem femina, si ex Aqua multa decoquantur, & illo decocto, posse levem hic excitari fistulionem, quæ forsan felicius fit si non simul & semel quindecim femina, sed unum vel duo diebus pluribus exhiberentur, siquæ paulatim salivatio levis excitaretur. *D. Soame* excepit & milit.

CAP. XV.

De Aquilegia.

Aquilegia recens vocabulum est, quasi Aquilina ob florum mucrones aduncos ut sunt Aquilini ungues. Anglis *Columbine* dicitur, quia florum calcaria recurva columbarum cervicem ungues. & rostro tum figurâ tum colore reserunt. An veteribus Græcis vel Latinis com capite & rostro tum figurâ tum colore reserunt. An veteribus Græcis vel Latinis com capite & rostro tum figurâ tum colore reserunt. An veteribus Græcis vel Latinis com capite & rostro tum figurâ tum colore reserunt.

Nota illius generis sunt folia Umbelliferarum modo divisa, flores penduli cum pluribus corniculis recurvis, femina nigra lucida.

Aquilegiam stellatam, quæ caret illis corniculis recurvis in flore, pro specie degenerare habeo.

A. 1. Aquilegia

- A. 1. *Aquilegia flore simplici* J. B. *vulgaris flore simplici* Park. parad. *Aquilegia sylvestris* C. B. *sicm Aquil. hortensis simplex* ejusdem. *Aquilegia carulea* Ger. *Single Co-lumbines*.

7. B.

Plurimum pollicari crassitudine est *radix*, candida, alè in terram descendens, ima parte ramosa & fibrosa, lapore subdulo, in multos annos vivax. *Folia* ex longis, rigidis, hirsutis pediculis ter terna, [interdum ter notena, pediculo nimirum primò trifariam diviso in ramulos & unoquoque ramulo in tres furculos, & singulis furculis tandem in tria folia] lata, obtusa, per margines rarioribus inclivis velut crenata, duabus tamè profundioribus in tres non raro lacinias divisa, inferius glauca, superne obscurius viridia, cum quadam cereuli tinctura, Chelidonia majoris foliorum in modum. *Caules* tenues, sed rigidi, hirsuti, geniculati, ramosi amœnos flores sustinent, corniculis rostratis compositos, ut passis alis columban (si cum lateribus alternatim interjectis foliis unum ex corniculis exemeris) egregio naturæ artificio deformet: atque hi quidem vel sylvetres, [vix aliter coloris quàm punice] vel hortensis, colore cereulo, rubro, candido, carneo, herbaceo, verticillorum inhiatant pariant varietatem: omnibus tamen semen Consolida regalis nigrum lubricum, splendens in corniculis sylvetris cereulo flore sponte nascens invenitur, in omnibus ferè Europæ regionibus: in Anglia certe non infrequens est.

Locu.

Hujus varietas nobiscensetur

Aquilegia multiplex Ger. *flore pleno sive multiplici* J. B. *vulgaris flore pleno* Park. parad. *hortensis multiplex flore magno* C. B.

7. B.

Ob floris elegantiam in hortis culta hæc stirps pluribus, densioribus & nitidioribus corniculis observatur: floris etiam uberiorè fecturà multiplicibus, qui vel cereuli profus sunt, vel violacei, vel cineracei, vel blande rubentes, vel saturi rubri, vel albi, vel ex albo & cereulo, violacoeve multifariam commixti, vel alterius coloris, quis enim omnes enumeret: cætera familia.

2. *Aquilegia hortensis multiplex flore parvo* C. B.

A priori (inquit C. Bauhinus) floris magnitudine & pullo colore differt. Verum nos hujus generis flore parvo multiplici, non pullo tantum floris colore, sed & albedo, & ex albo & purpureo variegato ignes habemus. Flores hujus reliquis *Aquilegis* magnitudine plurimum cedunt, eas tamen multiplicitate foliorum superant, ut dubitem annon à reliquis specie reverà diversa sit. Certe femine satis, quantum quidem hætenus observare potui, speciem suam servat, nec alterius generis plantas producit.

3. *Aquilegia rosea* Park. *flore roseo simplici* C. B. *flore roseo* Ger. *flore simplici & pleno non corniculato* J. B. *Rose-Columbines*.

Clas.

Hujus flores carent corniculis illis litui instar inflexis, & plana duntaxat habent folia, qualia sunt ea quæ in simplici cornicula ab invicem segregant; constant verò flores vel simplici octo aut decem foliorum ordine dispositorum serie, vel ea multiplicata ad senarium aut septenarium numerum, hoc est, ut singulis illis octo aut decem foliorum ordinibus [potius foliis] sèna vel septena alia incumbant, interdum etiam plura eleganti spectaculo, non alternatim confusa ut in *Rosâ* plenâ, paucis staminibus cum corniculis, quemadmodum in vulgariore, floris medium occupantibus, & simili nigro splendenterque femine plenis. In eadem planta conspiciere licet nonnunquam flores, quorum prima & secunda foliorum series calcitrat, seu consilio illo contorto caret, interiora reliqua, instar vulgaris, cornicula contorta habeant. Sed etiam hoc genus mirum in modum colore variat: nam quæ ceruleo flore est femine decidua sponte natas plantas habui, quæ cereuleum, album, rubellum, flavè rubentem, cineraceam, purpureum remissum vel saturum, pullucum & quodammodo obsoletum florem tulerint, eundem vel simplici foliorum serie, vel multiplici constantem.

Hanc habeo pro specie *Aquilegie* degeneræ: nam in eadem planta vnnulos flores observabis cum corniculis, alio sine eis.

4. *Aquilegia inversa corniculata* Park. *Aquilegia hortensis multiplex flore inverso* C. B. *Aquil. flore pleno inverso* J. B. *Aquilegia flore inverso* Ger. emac.

Non alia in re præcedentibus differt quàm floris figurâ corniculis inversis constantes, hæc corniculorum contortio mucronibus omnibus ex floribus centro proceduntibus. Hæc etiam species degener nobis videtur, non tamen quantum fidenter illud affirmamus.

Hujus generis flos non tantum colore variat quantum reliquorum solent; siquidem non ultra tres aut summum quatuor colorum differentias in eo observavi Parkinsonius, nimirum album, purpurascens, rubentem, cinericeum aut obscurè & obsoletè purpureum.

* 5. *Aquilegia*

- * 5. *Aquilegia degener* J. B. Park. Ger. *degener virescens* C. B.

Clas.

Aquilegiæ degenerem vocat Clusius exigua *Rosâ* formam amulantes flores ferentem, coloris vel omnino viridis vel ex viridi purpurascens.

Hujus flori Parkinsonius *Aquilegie* rosæ flore pleno similem facit, verum exteriora petala primæ scilicet serie reliquis interioribus multo majora & latiora sunt.

Hanc quamvis alii speciem degenerem faciunt Parkinsonius tamen veram & genuinam ab aliis distinctam in *Aquilegie* speciem esse vult, nec infirma ratione nititur, siquidem semen ejus satum speciem suam constanter propagat, nec diversæ generis plantas producit.

- * 6. *Aquilegia montana magno flore* C. B. prod.

C. B. prod.

In *Aquilegie* vulgaris altitudinem exercebat quidem, sed foliis plurimum differt, cum in lacinias tenuiores cæque non obtusis ut in aliis, sed acutis dividuntur, & folia pænè subrotunda sint: sic & floribus cereulis, vulgari similibus, sed multo majoribus.

Locu.

In monte prope Therias Fabarias copiosè provenit.

- * 7. *Aquilegia montana parvo flore, Thalictri folio* C. B. J. B.

C. B. prod.

Ex radice parva folia *Thalictri* formæ, sed exigua, pallide virentia prodeunt, inter quæ cauliculus tenuis, palmo minor, duobus tribusve foliis brevibus, oblongis, minime divisus exurgit, florem unicum cereuleum sustinens, formâ quodam vulgari similem, sed quintuplo minore.

Locu.

In Helvetiorum Alpibus reperitur.

Aquilegia foliis *Thalictri*, foliis minutissimis albis, *Montzelæ* quæ *Fumarie* speciem primùm conspicua præstat videtur, quæque in Apennini locis petrosis & in Alpibus circa Tridentum provenit, non aliter à præcedente quàm floris colore differe videtur.

- * 8. *Aquilegia pumila præcox* Canadensis Cornuti. *Virginiana flore rubescens* Park.

Corn.

Folia habet *Thalictri* pratensis figurâ & amplitudine paria, colore quadantenus similia, nam aliquanto pallidius virent. *Caules* tenuissimi, rubentes, vix palnum æquant. *Flosculi* in singulis apicibus crescent, quinque corniculis cavis, non ut in nostratæ adunæ, sed rigidis constantes: quæ corniculâ à medio ad conum usque punice obliqui coloris sunt, infra autem quæ parte hiant croceo colore tinguntur. Hæc inter cornicula quinque foliola punice etiam coloris medium tenent, quod colore tinguntur. Hæc inter cornicula quinque foliola sunt alba quamplurima; quæ luteis apicibus fastigium mucro eorum vergit. Floris in medio *spina* sunt alba quamplurima; quæ luteis apicibus fastigium mucro eorum vergit. Quæ in spinulam acuminantur in quatuor aut quinque recurvas gignantur, simul cum flore desunt: Quæ in spinulam acuminantur in quatuor aut quinque recurvas filamentos fibratæ; *Delphinii* similes, in quibus *semina* nigra & nitida. *Radices* sublongi tenuissimis filamentis fibratæ.

Tragus & Matthioli scribunt seminum pulv. 3j. cum croco nummi pondere è vino bibitum certò vires. sanare iterum, in lecto se continet æger & fudit.

Camerarius in orto semen laccharoniscitatum laudat in viscerum obstructionibus, in vertigine, &c. Aqua *Thalictri* Trago eadem efficit, præstatque levamen adversus syncopen: Abscessus proinde internos discutit, venenum quodvis expellit, ac tormina mitigat.

Clusius semen tenuissimè tritum & in vino datum mulieribus in partus difficultate optimo cum succo exhiberi scribit. Si primus haustus non sit efficax repetatur.

Camerarius docet decoctum herbarum cum momento Ambra contra *æmorrhoeas* facere.

Semen in expellendis variolis & morbillis usum mulierculis est creberrimi. *Schedæ*, oris & faucium emendanda. *Schedæ*.

Folia notratis in usu sunt in collutionibus & gargarismis contra affectus faucium & asperæ arteriæ calidos.

C A P. XVI.

De *Delphinio* sive *Consolida* regali.

Consolidam regalem Veteres inter flores coronarios reposuerunt, *Hyacinthum* nominantes, cuius Dioscorides l. 3. c. 85. in *Delphinio* altero, quod & *Hyacinthum* vocatur, mentitur. Siquidem Plinius l. 21. c. 11. scribit diffidentes notas inesse, ut *Græcarum* literarum figurâ A I inscripta legatur: quod in *Consolida* regali hortensii observatur, cum in floribus folium sit impletum, quod in albo characteres habet occultatos ex virgulis cereulis duas literas A I aut tres A I A exprimentes.

Delphinium duplex est Dioscoridis, cuius altera species Romanis buccinum dicitur. Quare si apud Dioscoridem vox *ἄνθος* ad flores referatur, tum *Consolida* regalis hortensis *Delphinium* erit, at *Consolida* regalis legem alteram ejusdem *Delphinium*. Hæc è C. Bauhini Pinace.

Ob floris huiusmodi *Delphinium* instans Dioscoridis *Delphinium* credita est hæc planta. *Consolida* regalis à *consolidandis* vulneribus dicitur.

Characteres

HISTORIÆ PLANTARUM LIBER DECIMUS QUINTUS,

QUI EST,

De Herbis flore monopetalo vasculiferis.

SECTIO PRIMA.

De Herbis flore monopetalo uniformi.

HERBAS vasculiferas vocamus quæ præter floris calycem, aliud habent vasculum, in quo semina continentur. Quid per florem uniformem, quid per difformem intelligimus, Libro primo, cap. 11. explicuimus.

N. Nos in hoc opere flores monopetalos, laminâ eousque divisâ ut polypetalis videantur, pro polypetalis habemus.

Herbæ flore monopetalo uniformi sunt vel vasculo dreiso in locumenta

Bina, foliis in caulibus

Alternis; vasculo

Operculo testis, quod per maturitatem abscedit; calice oris quinquepartitis acuminatis insigni, ut fructus glandem quodammodo referat; vi narcotica & virosa; Hyoscyamus, COTIANA, Tabacum.

Breviter, foliis pinguibus, vi narcotica præditis; flore è tubo longo in latitudinem expanso, margine

Integro, anguloso, colore rubente; vasculo oblongo, conoide; major & elatior; Nicotiana, COTIANA, Tabacum.

In quinque segmenta dreiso, colore luteo; vasculo brevior & subrotundo; humilior & minor; PRIAPEIA, Hyoscyamus latens.

Ex aduerso binis, nervosis; sapore amaro; GENTIANA.

Terna, feminibus in singulis cellulis

Binis majusculis; vasculo ipso floris calice contento, aut supra fundum ejus elato; vicinis plantis se circumvolvendo scandens, succo lacteo plerumque turgescens; flore campanam referente, margine integro; CONVULVUS.

Pluribus exiguis, lucidis, lactescentibus & erectis, flore

Campana

Campanam referente, margine in quinque plurimum lacinias secto, flore ejusque calice vasculo feminali infidentibus; conceptaculis feminum

Oblongis, & in filiquis productis; SPECULUM VENERIE.

Brevibus & habitioribus; foliis

Hirsutis; TRACHELUM.

Lævioribus; radice

Carnosa esculentâ; RAPUNCULUS.

Ligniflore aut tenuiore; CAMPANULA.

Corniculato, flosculis parvis in florem quandam totalem seu compositum constipatis; RAPUNCULUS corniculatus.

Quaternis, fructu spinoso, maximo; flore è tubo oblongo calathoides; facultate virosa; STRAMONIUM.

CAP. I.

De Hyoscyamo.

YONCUSE i.e. Faba suilla vel porcina, quod Apri ejus pastu resolvantur & convellantur, præsentis morbis periculo, nisi aquâ copiosâ statim se foris & intus proluerent, ut Aelianus prodidit, lib. 1. Nota quæ sunt folia in caule alternatim posita: vascula feminalia operculo testis, quod per maturitatem abscedit, calyx oris quadripartitis acuminatis insignis, vis narcotica & virosa.

A. 1. Hyoscyamus vulgaris J. B. niger Ger. vel vulgaris C. B. Park. Common Henbane.

J. B.

Odore fetido facile se prodit Hyoscyamus niger, nusquam non obvius, Acanthii vulg. foliis, mollioribus, lanuginosis, pinguibus, incanis, per margines alius incisus, copiosis, nullo ordine in caulibus, cubitalibus raris, crassis, densâ lanugine oblitis. Flores confertim enascuntur calathi effigie, lutei, purpurascens linearum crebro discursu vericillores, fundo obscurè purpureo, in quinque obusta segmenta partiti. Stamina quinque brevia purpureo apices crassos & oblongos gestant; stylis longior apice rotundo albo, medium florem occupat. Calyx floris hirsutus, oblongus, margine in denticulos rigidos acuminatos quinquepartito, delapsio flore in ventrem extumescit, & vasculum feminale continet in bina locumenta divisum, semine pusillo obscurè cinereo repleto. Radix subest crassa, rugosa, intus alba, foris fusca, minus olida quam folia.

Secus vias ubique ferè gignitur in incultis, rudertis & pinguibus locis.

Hyoscyamus refrigerat & emollit micæ, somnum inducit, dolores sedat, acrimoniam mitigat, at vires rationem perturbat: alter internus ejus visus rarissimus est. Adversus acres calidæque oculorum defluxiones prodest: sanguinis eruptiones multobis profluvia compescit: Et ad testium aliarumque partium inflammationes adhibetur; necnon ad Podagram & dolorem ischiadicum in fomentis. R. fol. Hyoscyami, decoquantur in lacte bubulo, & fiat cataplasma, quod mirificè proderit, ut ait Dureus in Adversar. supra Hollerium.

Vini Hispanici vel Græci in quo Seminibus Hyoscyami modica quantitas per diem unum vel alterum infusum fuerit patera una horâ somni sumpta requiem suavitè conciliat.

Seminum Hyoscyami & Papaveris albi ana 3ij. Conserva Rosarum Rubrarum 3ij. in formam Electuarii redacta, & nucis myristicæ magnitudine exhibita hæmorrhagiam quancunque sistunt. D.Boyl. de Utilitate Philosoph. Nat.

Apud nos inquit C. Hofmannus ex sem. Hyoscyami fit oleum, cujus ad parandum somnum miræ sunt vires, temporibus illis. Est etiam in usu in gonorrhæa & nimis mentibus, regioni lumborum & perinaeo adhibendum. In doloribus aurium, ubi leviora anodyna non inveniunt locum cum rum & perinaeo adhibendum. In doloribus aurium, ubi leviora anodyna non inveniunt locum cum rum & perinaeo adhibendum. In doloribus aurium, ubi leviora anodyna non inveniunt locum cum rum & perinaeo adhibendum.

Croco aut Castoreo citius infigitur illam molestiam, & tumores manuum pedumque ad frigore contractos Hyoscyami citius carbonibus inspergunt, sumumque exhalantem manibus pedibusque excipiunt.

N. Expressus quoque modo succus (ut rectè Casp. Hofmannus) tutior est illo qui ex incisa planta profuit. Est enim is Opiio similis. Rursus expressus ex semine sicco affusâ aquâ, tutior est illo qui ex tota planta viridi fit. Tandem aqua destillata omnium tutissima est.

Hyoscyami albi ulus tutior est & tutior multo quam niger. Ratio cur succus expressus minor sit & tutior multo quam niger. Ratio cur succus expressus minor sit & tutior multo quam niger. Ratio cur succus expressus minor sit & tutior multo quam niger. Ratio cur succus expressus minor sit & tutior multo quam niger.

* *Helxine cissampelos* *Dioscoridis* Zanoni.

Adhuc in paucis à descripto differt, ut vix possim mihi persuadere specie distinctam esse. Viticulus circuncirculatus: foliis superne viridibus, subus albis, pilis brevibus, rigululis oblitis, unde & ad tantum aspera sunt: reliquæ notæ conveniunt.

11. *Convolvulus spicifolius* Park. *minimus spicifolius* Ger. *Linaria folio* C. B. *Volvulus terrestris* J. B. *Cantabrica Plinii quorundam* Clus.

f. B.

Ex radice crassa, lignosa & sicca, nigricante [Clusio candicante, singulari, infima parte ramosa] vivaci, multorum capitum, crebros, junceos, tenuis caulescentes, duos vel tres palmos ut plurimum longos, aliquando etiam cubitales, hirsutos, valentulos; per quos cernuntur nullo ordine folia, angusta, oblonga, pilosa, [Salicis foliis haud abimilia Clus.] gummosa fiquis mordeat & nonnihil amara. Extremis ramulorum insident ex calyculis hirsutis flores ex albo purpureiscentibus, Helxine Cissampeli, Calathi figurâ, [unico folio confantes, sed ita implicato ut quinque videantur, florum oris in totidem angulos desinentibus, & dum clauduntur complicatis Clus.]

In Italia, Sicilia & Gallia Narbonensi vulgatissima est.

Locus.

A. 12. *Soldanella marina* Ger. *maritima minor* C. B. *vulgaris sive Volubilis marina* Park. *Brassica marina sive Soldanella* J. B. *Sea-Bindweed*, *Sea-Colewort*, *Scottish Scut-up-grass*.

f. B.

Per terram suas spargit viticulus, à quibus folia prodeunt subrotunda, retusis alis prædita, latiora quam longiora. Chelidonii minoris similia, crassifolia, liquore lacteo manantia, pediculis longis innixa. Flores magnus, purpureus, quadrantaliter fere, campanulatus, non abimilis multum floribus herbe quæ pro Nil Avicennæ exhibetur, aut Smilacis levis, indivisus. Semen in loculis rotundis non tantum nigrius, sed & album, angulosum; [albo semine quæ fit nos nondum vidimus.] Gusta est salso, subamaro.

Locus.
Vires.

In litibus maris arenosis frequens oritur, tum in Angliâ, tum in exteris regionibus.

Herba in totum ventriculo inimica, acris, vehementissime alium citet. Conquirit propter acrimoniam cum pingui carne. Valide aquas ducit, præcipue prerogative in ascite; utilis etiam in Scorbuto; utendi modus varius, siquidem folia ejus ex sale, aceto & saccharo acetarii modo ad quintum aut sex buccellas comesta, mirabiliter aquas per alvum educunt. Eadem in jure carnium cocta adjecto dein saccharo aut melle propinantur; Possunt & sicca in pulverem redacta ad 5j aut iiij ex jure pulli bibi.

Fallopus asparagos hujus in hydropice commendat. Altomarius autem de Ascitis curatione agens, Quiddam ait ex rumoribus succum marinæ Brassicæ cum Sapa seu aqua lactis approbant cujus usum non valde admittit. Namque ventriculo mirifice adversatur, & ipse pluries experientia vidi pioxam potius inferre quam auxilium aliquod hydropicis præstare, imo quoddam citius perisse observavi.

Constituit stomachicis. Zingib. Mac. Cinnam. sem. Anisi, &c. Dos. in substantia. à 3ß ad 3i. Schrod.

* 13. *Soldanella maritima major* Park. *Soldanella vel Brassica maritima major* C. B. *Convolvulus maritimus Soldanella affinis* J. B. *The greater Sea-Bindweed*.

f. B.

Hujus folia inferiora, quæ uncialibus pediculis committuntur, falcata Phyllitidis in morem sunt, adverso sine rotunda, vel lacunâ in medio exculpata corculum imitantia, fuscicam circiter longam, unciam lata, nervis obliquis à medio rectâ in latus expositis: superiora verò folia Hemionidis alterius peregrinæ Clusii modo, auriculis pulchris geminatis, (in quas nervi excurrunt) pinnata. Flores ex foliorum alis prodeunt magni, ut in *Convolvulo* majore. Pericarpium & semen ut in *Soldanella*.

In Regno Neapolitano ad mare provenit. Imper.

Locus.

* 14. *Convolvulus maritimus* seu *Soldanella Brasiliensis* Margg. *Wassilian Sea-Bindweed*.

Margg.

Ex radice lenta, longa, non crassa sed gracili, paucis fibris prædita, nigricantis, exterius coloris, intus alba & Lactis glutinosi plena nascuntur aliquot caules, longissime serpentes supra terram, qui hinc inde radices rerum agunt, teretes, lenti & virides. Adnascuntur illis folia alternatim posita, vel opposita, quolibet folio pediculo quatuor aut quinque dig. longo insident, obrotunde figuræ, inflexi clypei stomachalis, late viride & aliquantum crassum, elegantibus venis obliquis transcurrentibus, & nervo in medio. Hinc inde quoque, prope pediculum foliorum petioli foris prodeunt, tres quatuor, quinque, interdum & unicum florem sustinentes, Campanulæ seu *Convolvuli* majoris figurâ, coloris dilate purpurei, & in bali nonnihil albicantis: in medio vixit breve stamen ut in *Convolvulis* solet. In hoc flore interius quinquangularis representatur stella, nam totius

flor superius quasi in quinque angulos definit. Claudit se ibi post matutinum. Tota planta capiosè lactescit, lacte glutinolo.

Parum admodum si quid omnino differt à *Soldanella* vulgari.

15. *Convolvulus Siculus minor flore parvo articulato* Bocconi. *Small blew-flowered Sicilian Bindweed*.

Caules ab eadem radice plurimos promit prælongos, tenues, humi stratos, [præter modum firmorem qui initio erigitur,] nisi in propinquo sint plantæ aut porticæ quas arripant, tunc enim is, à dextra sinistrâ versus se circumvolvendo in sublimem scandunt. Folia modicis intervallis singularia, longiculis pediculis insident, figurâ fere foliorum *Viole*, nisi quod acutiora sint & minorâ, circum oras æqualis, superne lanugine quadam vix conspicua pubescente, inferne caulescentia. Flores ex alio foliorum exeunt, pediculis uncialibus tenubus, singulares, campaniformes, pallide cerulei, omnium convolvulorum minimi. Ad bati calicis unicuiqueque flore apponuntur duo foliola oblonga, angusta, ceu auriculæ quædam. Filiculis succedunt valcula subrotunda, quadruplici locamento quatuor singula semina continentia, majuscula angulosa, pulla seu ex rasso nigricantia.

Annua est planta, per totam æstatem in Autumno usque floret.

Circa Cataniam Siciliæ urbem frequentem observavi & collegi Paulus Boccone, circa Panormum Locus. etiam fide ratius.

16. *Convolvulus trifolius sive hederaceus purpur.* Park. *Convol. ceruleus* Ger. *ceruleus hederaceo anguloso* folio C. B. *Nil Arabum quiddam sive Convolvulus ceruleus* J. B. *An Coccatamati seu lutea Tamaris Urtaria mirabilis* Hernandez?

f. B.

Tortilibus videlicet, tomentosis, proxima quæque arripens in altum nititur, texturis topiaris perdoneus, nisi longiorem vitam teneritudo frigorum male patiens negasset. Folia palmum circiter lata, paulo longiora, formâ hederaceâ, in tres acutas lacinias imitantur, lanuginosa, colore ex herbido in flavum vergente, priora ad folia Sigilli B. Mariæ accedunt: [transposita singula in teneritulis pediculis.] Flores Smilacis levis cyaneo colore adblandiantur. Extra tamen in singulas quinque laciniarum zona excurrit albidâ, quæ etiam colore totum floris infundibulum tam extra, quam intra cingitur, quinque foliis herbe concoloribus ovalitatis, in quo stamina & apices lactei albi reconduntur. Semen nigrum, angulosum, Vicie magnitudine. Radix subest parva, fibrosa, lignosis nervulis, fractu contumaciobus fæta, Cyclamen Hederarum ænolam imitata, nonnihil hirsuta. Quid sit velint verba hæc præterea nos, ita capio, nisi forte transposita sint.

Flores nocte bi aperitur (unde Florem noctis vulgo quidam in Italia nominant) postredie vi Solis pereunt. Galy.

Convolvulus hic (observante Parkinsono) circumvolutionibus suis motui Solis adversatur, seu contra motum Solis progreditur, quo cum aliis Convolvulis vulgaribus convenit. De loco natali nihil certi traditur.

17. *Convolvulus trifolius Virginæ* Park.

Folius est præcedenti perfoliatus, sed minoribus, segmentis seu angulis lateralibus rotundioribus, eorumque etiam altero paulo longiore & deorsum reflexo. Floribus multo minoribus, & pallide ceruleis cum marcescere incipiunt in purpureum latratorem mutantibus: Seminibus etiam minoribus.

18. *Convolvulus purpureus folio subrotundo* C. B. *ceruleus major rotundifolius* Park. par. *ceruleus folio rotundo* Ger. omac. *Campanula Indica* J. B.

f. B.

Congener videtur præcedenti, tortilibus flagellis, hirsutis, rubescentibus, circum pericas convolutis in altum nitens. Folia hederaceæ fere Cyclaminis, acuminata, qualia nempe primum pullulantia etiam solent præcedentis, ad pediculum uncia longorem, rubentem, hirsutum, falcata, subus suprac, pilosa. Flores campanulati seu calathi formæ, calyce insident in quinque acutas lacinias diviso, villosi, nigricantes, tres fere simul puncti in privatis pediculis unciam longis, & fastigio alterius communis pediculi palmum longi, & foliorum humi exeuntis, enaris, speciosissimi, purpurei.

Semen ex Syria & Orientalibus delatum auit. Alitæ floret, & Autumno semen perficit, deinde radices interit. Locus & Tempus.

Hæc planta Parkinsono in Theat. Convolvulus azureus sive ceruleus major dicitur & Conv. ceruleus major fol. rotundo, sive Nil Avicennæ. Nonnullis flos noctis appellatur, quia flores ejus vespere plerumque se explicant, totaque nocte aperti manent, donec tandem Solis calore contrahantur & marcescant.

19. *Convolvulus minor ceruleus Hispanicus* Park. par. *ceruleus minor folio oblongo* Ger. emac. *pergrinus ceruleus folio oblongo* J. B. C. B.

C. B. prod.

Radice est singulari, oblonga rufescente, ex qua caules multi, tenues, pedales, interdum cubitales, flexiles, amoli, levissimis pilis pubescentibus prodeunt; quos folia oblonga, inferiora quidam unciâ tres quatuorve, vix unciam lata, inordinatè vestiunt, quæ tantum minorâ redduntur, & per magis inem

leviter hirsuta sunt. Ex omnium fere foliorum fini pediculi tenuissimi, oblongi, exurgunt, quibus singulis flos cereuleus ad exortum pallidus, Campanulæ formæ, unico folio constans, & ex caliculo prodeunt infidet. Floribus succedunt capitula membranacea parva, quibus semina parva nigricantia includuntur.

Flores hujus plantæ pulcherrimi sunt, & triplici colorum varietate speciales, circa margines cereulæ amenissimæ, media parte subulato, fundo albo. [Morif. media parte albidæ sine ochroleuco, deinde ad fundum usque luteo.]

Multis Hispaniæ & sitianæ locis sponte oritur. Nos in Sicilia ad Promontorium Pachynum invenimus. In Mauritania circa Tingidem urbem copiosissimum observavit Robertus Spafwedius istius urbis pharmacopæus.

- * 20. *Convolvulus minor argenteus repens Rupellensis* Morif.

Morif.

Humilis est hæc Convolvuli species, in terram procumbens, foliis longis, angustis, argenteis & omnino incanis: floribus campanulatis, rubris aut colofinis. Ex hac nota foliorum coloris, junctæ canicie argenteæ foliorum angustorum & longorum nullo quasi negotio distinguitur à cæteris Convolvuli minoribus speciebus. Lacte turget ut congeneres pleræque. Radix est reptatrix.

Ad oram maritimam circa Rupellam provenit: femine rarò ad maturitatem perducit.

- * 21. *Convolvulus peregrinus cereuleus Elaine similis n. d.* Hort. Lugd. Bat.

Flares monopet. Semina in capsulis angulosis ut in aliis Convolvulis. Ex Italia semina hæc transierunt.

- * 22. *Convolvulus Indicus Batatas dictus. Batatas, Camotes Hispanorum* Clus. C. B. Battatas Occidentalis Indiciæ, & Inhamæ Orientalis Lusitanorum Park. Sisarum Peruvianum, seu Batata Hispanorum Gor. Spanisch Potatoes.

Tria hujus plantæ genera observavit Clusius, colore externo inter se differentia, etiam gustus suavitatis: nam aut cortex externus rubescebat quodammodo, five purpureus erat (& hoc genus præstantissimum judicabatur) aut pallescebat, aut albus erat: singula tamen genera albam interius carnem habebant.

Prodeunt autem illa, (Cucumeris sylvestris modo) farmenta humi diffusâ, satis crassa [tenuia Margr.] succulenta, lævia, viridia, [in terram subinde radices agentia Margr.] quibus ad unus aut duorum digitorum intervalla, pediculis duos, tres, quatuorve digitos longis adherent folia utcumq; carnosa, Ari foliis seu potius Spinachie haud dissimilia, ex viridi utrinque canescentia. Florem aut tructum ferat à nomine intelligere potuit Clusius: Margravius temere nimis ferre utrumlibet negat: Radice autem fit satio: ea plerumque dodrantalis est, grandis, librali pondere, inæqualis, cui raræ & breves adnate sunt veluti fibre: binæ autem, terne vel plures ex eodem capite aliquando dependent radices, filari radicem instar, [Oenantes odore virolo æmulas Morif.] variè figurat, quadam enim quatuor, quinque, sex, digitos longæ sunt, Rapi instar crasse, quadam rotundæ. Sentitur vel integra si minor sit, vel in talcolis dissecta. Prodeunt de se succum lacteum melle.

Hanc plantam Convolvuli speciem esse verissimum puto, non tantum ob farmentorum & foliorum similitudinem & radicem lactescentem, sed & quia Fr. Hernandez cuidam hujus speciei, quam *Cucumaria Tlanagouli* seu Batatam purgativam vocat, flores malvaceos, i. e. ut se explicat, Caliculorum formâ vel cymbalorum, ascribit & appingit.

Coquuntur, aut sub cineribus allantur, suntque optimi laporis & præferuntur nostris Rapis. Modum condiendi vide apud Clusium.

Batata recens contusa & affusa paucula aquâ macerata, scilicet fermentando fit potus quo Brasilenses utuntur.

Sponte nascitur in novo orbe & vicinis insulis, unde in Hispaniam primò, deinde in alias Europæ regiones delata est.

Atenas speciei meminit Margr. *Omenapa Tima* Brasilienfis dictæ, quæ humi serpit, caule farmentoso, viridi: folia habens cordis figura vel etiam aurita, solitarie posita, viridia, nervo & venis viridibus. Radix cruda est alba, sed cocta fit rubra, estque ut plurimum rotunda.

Tertio adhuc speciei *Parara* dictæ precedenti similis, nisi quod caule fit purpureo, & nervis atq; venis foliorum purpureis: itidem & radice.

- * 23. *Cucumaria Tlanagouli seu Batata purgativa* Hernandez.

Hernand.

Folia fert Hæleræ formâ, sed angulis quibusdam insignia; caules exiles, teretes & volubiles; flores malvaceos & purpureos, caliculorum formâ cymbalorumve; radicem verò obrotundam, candentem & teneram.

Nascitur regionibus calidis temperatissque sponte sua, ac etiam culta pertinaci quadam vivacitate, quales sunt Paluatalenses & Mexicanes. Radices duarum unciarum mensura devorata cubiti tantum altum, mira lenitate & securitate expurgant. Dulci sapore & grato constat nec Pyris nostrantibus cœlent.

- * 24. *Cara Brasiliensis*, Inhamæ de S. Thome, Congenitibus *Qui-quara* quæ coque Margr. Inhamæ five Inhamæ Lusitanorum Clus. Rapium Brasilianum five Americannum alterum C. B.

Margr.

Caule quadrato, ad angulos pennato, viridi, hinc inde rufescente, paululumque contorto longif. simè script super terram, aut etiam læpes ascendit, tanque late se propagat, ut integri fortuli duodecim decempedas in unoquoque latere habentis arcum unica planta facile occupet. Caulis enim & ramuli ejus hic illic terram contingentes radices agunt, quinimo quavis terram attingere nequeant, nihilominus fibras hæc protrudunt, sed ob defectum nutrimenti ad pulsam magnitudinem nequeunt pervenire. In caule septem, octo aut novem digitorum insertio duo pediculi enascuntur oppositi, quinque aut sex dig. longi, itidem quadrati & pennati, quibus insident folia Sagittalis nonnisi aut Vomeris, posteriori parte circinati figurâ, novem aut decem dig. longa, circiter sex lata ubi latissima: folia viriditate splendens, satis solida, septem aut novem nervis ex pediculi inflexione procedentibus, & per longitudinem excurrentibus, inferius prominentibus, superius profunde jacentibus; in extremitate sunt acuminata, acuminis prominentibus, superius profunde jacentibus. Copiosum liquorum æquum fundit caulis melleus instar lachrymarum vitis. Radix crassa est plus uno pede, octo, novem, & duodecim dig. longa & plus quoque, cuticulâ ex cinereo fusca vestita, sub qua hævescit, intus carnem albam, succulentam & quasi lactescentem habens, non ingrati laporis. [Radices Clusio scabro & inæquali cortice rectæ, ut Aristolochia longæ legitur radices, & multis exiguis fibris sparsim nascentibus præditæ.] Cocta cum butyro, vel oleo & pipere condita bene sapit, sicca tamen est, & farinam refert, unde & pro pane à Guineensibus usurpatur. Flores velut in spicis gerit è superiore parte caulium egressi: verum Margravius nec semen perferit, nec flores explicuit, unde ad quod genus plantarum referri debeat nobis nondum certò constat.

Clusius alterum generis agnoscit à priore differentes cortice inæquali & tuberculato obito, cum viticulis spinosis, quam *Yano Peru* nominant. Margravius quoque aliud, *Cara-manbi* Brasilienfis dictum, caule longè serpente qui folia habet hinc inde solitarie posita, quorum quadam sunt cordis figurâ, quarum insuper aurica, nervo secundum longitudinem & venis obliquis conspicua. Radix illius est candida.

- * 25. *Convolvulus heptaphyllus Indicus pilosus* Breynii.

Breyn.

Flagella ei rotunda & cava, res quas arripere possunt circumplicentia: quibus folia longis pediculis adherent, profunde in laciniis fere speciosis, inferius angustas, ad mediætem sensim latiores, & postmodum rotundiores, tandem in acuminatas delinquentes distributa. Flores concavi & monophylli aliorum Convolvulorum more perhibentur. Planta tota villosa est, parte impinis foliorum proxa, & in farmentorum summitatibus.

Insulæ Zeilan indigena est.

Locu.

- * 26. *Convolvulus Brasiliensis quinquefolius* Margr.

Margr.

Frutices atque arbores ascendit, usque se implicat, caulem habens rotundum, uno latere plerumque, brunnium, altero viridem, per totum autem punctis brunnis undique variegatum & pilosum: intervallo autem semipedis fere in caule ad latus extenditur semper ramus satis crassus, semipedem circiter longus, itidem hirsutus, qui subrotunda & quasi tubinata corporcula, suis pediculis innitens & hirsuta sustinet, quæ sese aperientia florem exhibent candidum, uno folio constantem instar Campanulæ: in eodem autem puncto è quo proit pediculus qui florem sustinet, etiam pediculus eisdem crassitie, ac quatuor circiter dig. longus enascitur, quinque folia in orbem disposita sustinet ut in Pentaphyllo ad tactum mollia, superius viridia, inferius subalbicans, ac ubique pilis albicantibus prædita.

- * 27. *Tetoxeyli seu Pes passerinus* Hern.

Hernand.

Folia producit Passeris pedibus similia, sinuosa nempe & in quinque aut plures cuspides more Quinquefolii aut Heptaphylli divita. Radicem fundit ovis gallinarum Repete formâ & magnitudine similem, lacte affluentem, ex qua caulem protere teretem lentum, repentem humi, aut plantis vicinis sese advolventem. Florem Malvæ purpureum sed minorem.

- * 28. *Convolvulus foliis laciniatis vel quinquefolius* C. B. *Egyptiacus quinquefolius* C. Bauhini J. B. *major Arabicus* five *Egyptius* Park.

C. B. prod.

Viticulus est tenuibus, geniculatis, levibus: ex quolibet geniculo folium, longo tenuissimo pedicello donatum prodit, quod in quinque laciniis angustis longiculis dividitur, & quandoque inferior una alterave bipartitur, & culibet laciniæ tenuissimis mollibus aculeis infidet. Supra folii exortum, pediculus æque tenuis, duarum triumve unciarum longus & nudus exurgens florem purpureo-ceruleum, aliorum Convolvulorum formâ sustinet. Hujus ramulum tantum videt C. Bauhinus. A Pr. Alpino in Exot. describitur Convolvuli Arabici titulo, estque proculdubio

Convol.

* Notis in
Alp. de Plant.
Ægypt.

Convolvulus Ægypti * Vellingii.

Ex cuius descriptione, eleganti finē & ornatu, nonnulla excerpimus.

Fruticat à radice lignola, longa, fibratiquē, cortice pallido, nodulis innumeris scabro, quorum operā facili reptatu, admicula omnia transcendens, quocunque trahis retrahique lepatur. A caudice virgule exeunt numerosæ & lente, prompto flexu ductoris arbitrium admittunt. Folia longule productis perfoliis insidentia, latiusque vitore grata, septenis lacinis profundè discriminantur, quarum inferiores adductamenta quoque sua nocte sunt. Flos vulgaris Convolvuli amplior, col- lectus primum contractusque donec reclusis oris antecum ceruleis inque purpuram explicat: sinum obfcurior imbricat color, in quo brevis exurgens columella lepidum caput innumeris flammulis & appendicibus onerat. Flos discuffis umbris à Sole exasperfactus sese dilatat, eodem in meridie inclementius radiantis collectis oris connivet. Emerito flore capulæ sese proferunt Lini capitula amulantes, in quibus terna vel quaterna femina, orobi magnitudinem haud superantia, fusca levi- terque lanuginola reconduntur.

Vix cultor est hortus in Ægypto cui non ornamentum commodet.

29. *Quamoclit* J. B. *Jasminum Millefolium folio* C. B. *Convolvulus tenuifolius* sive *pennatus* A- mericani Park. *Quamoclit* sive *Convolvulus pennatus* Ger. enac. App.

J. B. Cal.

Planta est anadendras, foliis prodicens oblongis & laticusculis, initio binis sibi invicem conjunctis, Aceris fructus referentibus, quæ diu durant, etiam fide peritæ involvente jam ipsa plantæ; reliqua folia viticulis purpureiscentibus [atrorubentibus] alternatim hærent, pinnata, tenui admodum di- visura [Myriophyllo æken apud Mathiolum familia] obfcurè virentia, sed tensa pallentia, paucis primum lobis seu pinnis, deinde pluribus utriusque ad terdenos usque, & unico in summo; at pri- ores lobi bifurcantur. Flores elegantissimo rubore placent, in quinque angulos collectis oris Peta similitudine aut Jasmini albi vulg. longo perfolo hærentes interdum singuli, alias binii, alternato situ ex geniculis viticulorum prodeuntes, apicibus quinis pallidis. Fructus oblongus acuminatus ex squa- mulo calice exit, cartilagineo cortice, Convolvulorum modo, femina quatuor contineus oblonga, nigra, dura. Sapor ipsius herbe est subdulcis & modice nitrolus: capulæ verò nonnulli Piper seu bralnia Piperis gustatu referunt, ut & semina, quod parum abest quin haud minore caliditate fauces nonnunquam afficiat. Lactē quidem turgit diluore. Peritæ aut plantis vicinis se circumvolvendo scandit Convolvulorum more.

Angusti fine floret, & Septembri deinde fructus perficit. America indigena habetur.

Tempus &
Locus.

Quamoclit plantam novam ex India allatam Calapinus primus Gellesimi rubri alterius nomine breviter descripsit exhibuit: post eum Camerarius in horto & figuram & descriptionem ejus dedit sub titulo Quamoclit: eum secutus F. Columna accuratius descriptam & depictam edidit: tum J. Bauhinus, & tandem Parkinsonus & Johnlous apud Gerardum, ut alios taceam. Vidi Florentie in horto magni Ducis.

- * 30. *Convolvulus Africanus minimus* Park.

Mors.

Hic non scandit, sed aut humi cauliculi sternerunt, aut aliquando erecti stant. Folia sunt mi- nima, subrotunda, plurimis venis à nervo medio ad marginem foliorum tendentibus donantur sin- gula, & juxta appositionem singulorum foliorum alternatim positorum conspiciuntur petioli indi- dem exorti unciales, sustinentes stilosculos campanulatos. Singulis floribus marcescentibus & deci- dentibus succedunt exiguae capulæ subrotundæ, tribus loculentis separatae pelliculâ membranaceâ trifariam ea dividente, atque in singulis bina minuta, angulosa interius, exterius rotunda continen- tur femina.

Locum titulus indicat.

- * 31. *Convolvulus ramosus incanus foliis* Piloselle C. B. *Convolvulus ramosus minor* Moench; *Helxine cissampelos ramosa* Cretica Ponz Ital. Park.

Mors.

Hic à cæteris omnibus antedictis hac notâ speciali distinguitur, quod singuli cauliculi in pluri- mos ramos bifurcationibus suis findantur, atque ex sinibus inter caules & folia protrudantur flus- campanulati, quibus succedunt capulæ & femina, cæterorum convolvulorum familia.

Nihil habet, neq. de foliorum formâ, neq. de florum colore, neque de femine, neque de loco natali, nisi quod inter Convolvulos peregrinos eum reponat, quæ omnia adjecta oportuit. Supple ergo ex Parkinsono, qui descriptionem suam puto ex Italica Baldi editione Ponzæ transtulit (nam liber ille ad manum non est.) Folia parva, ad singula genicula bina, pilosa, Auriculæ muris vulg. valde simi- lia, superiora in caulibus minorâ. Flores amplius pallide rubentes, Convolvuli minoris in modum ex- panfi: femina nigricantia aut fusca. Radix fibrola annua.

Planta Ponzæ vîsa & descripta Cretæ insule originem suam debuit: albi etiam inveniri verisimile est hanc speciem.

- * 32. *Convolvulus Brasiliensis* Margg. foliis *Smilacis* in longis pediculis.

Margg.

Humi ferpit caule cavo, qui hinc inde folia obtinet in longis pediculis posita, cordis figuratque *Smilacis* æmula. Flos albus magnus, instar orbis menlaris minoris, uno tenui folio confans, in quinque angulos expanso, subliatrat pallidi stola quinquangulanti. Sine odore est, nec lactescit hæc planta.

- * 33. *Convolvulus Brasiliensis foliis cylindraceis in brevibus pediculis* Margg.

Margg.

Longe serpit caule suo farmentoso, cinereo, paullum piloso, qui duorum circiter digitorum in- tervallo folium habet brevi pediculo insidens, quatuor plus minus digitos longum, figuræ cylindraceæ, nervo secundum longitudinem, & venis aliquot obliquis conspiciunt, pallide viridis coloris. Prope quodlibet autem folium exoritur brevior pediculus, sustinens tria foliola figuræ cordis, quibus insidet flos Campanulæ figuræ, albus & in medio sex stamina alba habens, apicibus Ambræ coloris.

34. *Convolvulus rectus odoratus* Ponzæ, major, rectus, Creticus, argenteus Moench. *Dorycnium Creti- cum* Alpin, Park. *Dorycnium Imperati* J. B. *Cnecron album folio* Oleæ argenteo molli C. B.

Mor.

Herba est fruticosa, multis ab eadem radice caulibus simplicibus, rectis, incanis ornata, altitudi- ne cubiti: numerosis foliis, Oleæ figuræ, eisdem circumdantibus, angustioribus, molli lanugine re- ctis & quasi argenteis, unde Argentam vocant vulgò: in summis virgis, bicubitalibus & tricubita- libus & altioribus in hortis bene stercoreis, coma est prædens, in qua flores candidi, calathi effigie, & fructus Convolvuli minoris instat: Lactē caret aut modicum tribuit. Etiam caules edat rectos, non verò scandentes, etiam parum aut nihil lactis habentes, in ficis & aridis arceolis proveniunt, ta- men propter conformitatem in floribus campanulatis, capsularumque triplici divisa, & feminibus binis in singulis loculentis contentis cum cæteris Convolvuli specibus, aptius hic collocatur quam inter Dorycnia dicta aut Jaces.

Hyeme folia minime abijcit, sed perpetua fronde viret.

Nascitur in Cretæ insule locis maritimis aucto P. Alapino, à quo inter exoticas exactius descri- bitur. Lac.

Ob notas characteristicis communes, quamvis non scandat, *Convolvulus subjunxi*mus.

- * 35. *Convolvulus ramosus incanus foliis* Piloselle C. B. *Helxine cissampelos ramosa* Cretica Ponz Ital. Park.

Pon.

Caulis huic in multos ramos diducitur, in ramulis minores subdivisos, foliis ad singula genicula binis, incanis & plobis Auriculæ muris perimilibus vestitis, superioribus minoribus: Flores ampli colore incarnato, Convolvuli minoris similes: Semina in capsulis subrotundis singulis singula, ni- gricantia. Radix valde fibrola, annua tamen.

Si perpetuum ei sit in singulis capsulis singula dumtaxat femina habere, à reliquis *Convolvulis* genere differt.

C A P. V.

De Herbis flore monopetalo uniformi, vasis feminaibus divisis in locumenta terna, lactescibus.

Hæc in quinque genera vel classes dividi possunt.

Vel enim flore sunt Campanam referente, margine in quinque plurimum lacinias secto: vel flore corniculato, foliis parvis in florem quandam totalem conflatis, quæ *Rapunculæ corniculatæ* vocantur: vel flore galatæ, ut in Trachelio Americano ruberrimo dicto. Pri- mum genus vasis feminalis respectu dividi iterum potest in eas quæ valculum habent breve & ha- bitus, five folio hirsuto sunt *Trachelia* dictæ, five glabro & *Campanulæ*: & eas quæ valculum habent oblongum, & in hirsutum productum; *Speculum Veneris*.

Omnibus his plantis commune est capsulam feminalem habere in terna locumenta divisam, fe- minibus plurimis, lucidis rufis repleta; florem fructu insidentem; iucco lacteo scateræ.

- §. 1. De Trachelio sive Campanula hirsuta.

Trachelium dicitur quod in colli affectibus commendetur; hinc Cervicaria, imò & Uvularia & à forma Campanula C. B. vel ab asperitate Trachelium dicitur. *Tegmæ* enim à Græcis vocatur collum, atque adeo tota spina à capite usque ad os lacum *τεγμή*, ab asperitate, quæ no- minus ratio & huic plantæ convenire potest, inquit J. Bauhinus.

A. 1. *Trachelium*

* 32. Cen.

exurgit; ex cupis summitate *flores* unciales, lati, Campanulæ formæ, quin, feni, cærulei, alternatim dispositi brevibus pediculis dependent, quorum extremitates, quemadmodum & calices pili oblongi, pappi instar ambiunt.

Hæc in Baldo reperitur, & Helvetiorum Alpinis, Gothardo & monte Fracto.

Hujus & minor species, que minus hirsuta, feni palmaris foliis brevibus; cauliculo gemino, ex quorum quolibet reflexo folio unicus ille tamen minor, dependet.
Ex Helvetiorum Alpinis allata est.

- * 11. *Trachelium altissimum, hirsutum asperius, foliis angustis, floribus parvis* J. B.

J. B.

Radice crassa nixitur & subdoli: *Caulis* erigit bicubitalem vel tricubitalem, crassiusculum, hirsutum, foliis ornatum angustis, longis, ad Echii folia accedentibus, alperis. *Flores* confertim conglomerantur ut in Trachelio minore, Campanulæ sed minores, cum tamen planta major.

Inter Sultz & Zenne Allatæ urbes, invenit descriptionis autor J. Bauhinus, mensis Julio florens.

- * 12. *Trachelium saxatile foliis Palmariæ Gallorum C. B. Saxatile spicatum* Park. *Rapunculus Saxatilis* five *pyramidalis* alter Ger. emac.

Clus.

Radice habet candicantem perennem, unde persilium interdum plures *cauliculi* teretes, inaequales & contorti, palmares aut breviores longiorive pro veritate plantæ aut loco in quo nata, candida lanugine tecti, singulis annis pereuntes, novis sequente renalcensibus qui fummo fastigio multo elegantibus *floribus*, cæruleis, spicæ in modum digressi sunt orati, ut in Trachelio min. quibus succedunt *vascula* etiam illius similia, minutissimo *semine* plena, longiusculo tamen potius quam rotundo, coloris ex spadiceo fusci. *Folia* inaequaliter hinc inde sparsa caules ambiunt, ad Pulmonariæ Gallicæ foliorum similitudinem satis accedentia, cum magnitudine, tum crenarum in ambitu formæ, atque ipsa etiam candida lanugine formæ obita, pronâ præsertim parte. *Tota* plantæ lactescit, & ad Sonchi odorem proxime accedit, saporque est dulci, præsertim radix, ut præter Rapunculus vulgaris.

Locus.

Nascitur in alperis & saxosis montibus Brisianis, circa specuum oras, inter durissima saxa, ut non sine magno labore radices erui possint, nec ulquam observavit F. Gregorius de Regio Capucinus, nisi in locis cavernosis ubi nullæ aliæ plantæ proveniant, nec humor penetrat.

- * 13. *Trachelium majus petræum* J. B. Ger. emac. *petræum majus globosum* Park. *Campanula Alpina sphaerocæpala* C. B.

Pon. J. B.

A radice lignosa & rugosa, colore pallido purpurascente exeunt *cauliculi* multi, striati, subhirsuti, cubitales & cum robore virides, [crassi, firmi, lignosi, incano tomento pubescentes, in ramos nullo ordine divaricati] *J. B.* qui inordinatè emittunt *folia*, oblonga, crenata, nigricantia, suâ pariter hirsute communita, parte pronâ potissimum, ubi etiam albicant, & *Salvia* folia referunt, magis tamen angusta & mucronata [quædam uncialia, longiora etiam, semunciam ferè lata, quædam breviora & angustiora præsertim quæ in fummo confinita. Quæ verò ramis hærent prædictis multis numeris minoribus]. In fummo caule sunt *flores* multi, acervatim congesti, & inferius ex eodem globuli quidam, at minori numero; & inferius adhuc inter caulem & folia alii, & adhuc pauciores, formam representantes forum *Umbellatæ*. *Cervicaria* Penz, sed minores, albi, in quinque & quandoque, septem mucronatas scissuras divisi, & quorum centro multa exeunt *filamina* subulæ, quorum unum modo proboscide egreditur, versus cacumen satis crassum, quod dum maturatur bifurcatum & aduncum evadit.

Tempus & Locus.

Decedente Augusto florens conspicitur, atq. talis per plures dies conservatur, unde Pona semen observare non potuit. Inter rimas illorum alperimorum lapidum Baldi solum circa Coronæ Templum pullulat.

14. *Trachelium supradictæ Clus. spicatum tenuifolium* Park. *Alopecurus Alpinus* quibusdam, *Echium montanum* Dalechampii J. B. *Echium Alpinum* luteum C. B. ejusdemq. *Campan. foliis Echii.*

J. B. Clus.

Pollacris crassitudinis habet *radicem*, sensum gracilem, palmo longiorem, in apophyses aliquot abeuntem, teneram, rubentem rugo cortice tectam. *Caulis* dodrantalis aut pedalis, crassitie respondet radici, firmus, cavius, singularis, hirsutus, crebris *foliis* vestitus, aliis palmum ferè longis, aliis brevioribus, potissimum superioribus, latitudine semuncialis, hirsutis, ad Echii folia accedentibus. Thyrsus seu potius *stemon* inter foliola latens, pulcherrimo ordine dispositorum, Trachelii aut Rapunculi floribus similium, sed minorum pallenscitur, coloris crassa *spica* nascitur. Evanescentes flores in *capitula* transeunt exile subulavum, *semen* continentia.

In altissimis jugis montis Jura propè *Thuri* copiosum invenimus.

15. *Campanula foliis Anabæ, floribus oblongis* C. B. *Rapunculus montanus, five Trachelium montanum* J. B. *Trachelium montanum majus* Park.

J. B.

Folia multa propter terram, in quibusdam duabus uncis longiora, in aliis quadruplo, ad Echium accedentia, ex angusto principio sensim latefcentia, sensim, deinceps in acumen definita, utrinq. hirsuta, nonnihil crenata, costâ medium secante. Inter hæc surgit *caulis* ferè cubitalis, hirsutus, enodis, uno

uno aut altero foliolo exiguo donatus. *Flores* in caulis capto superiore quoque aut plures, singuli in singulis pediculis non almodum longis, magis, Campanulæ utique foliis similis, ex caeruleo albescens, calyce hispido basin complectente. *Radix* scitissimula & longiuscula, eligi graviter. Barnoni in Rhætia invenit J. Bauhinus florentem Junio: Agrius in montibus Sarre collegit.

Locus.

Huic eadem videtur quam

Campanulam montanæ foliis Succisæ flore magno denominamus.

Ad semipedalem altitudinem assurgit, foliis ad radicem oblongis. Succisæ ferè similibus quod ad figuram attinet, sed multo minoribus, hirsutis, per margines æqualibus, aut crenis vix conspicuis incisis. *Cauliculi*, tænes, teretes, hirsuti, non ramosi, uno vel altero folio vestiti antequam ad flores veniant eligi, qui alternatim caulem ad intervalla descendunt, quatuor quoque vel sex, & quandam quasi spicam efficiunt laxam, nunciam, pediculis semuncialibus tenubus, magni pro plantæ modo, & Trachelii majoris æmuli.

Invenimus inter *Glucknitz* & *Mertzensthal* in montibus Austria & Scii-am determinantibus. *Locus.*
Siccum à D. Philippo Skippon allervatam descriptimus, nam virentem per festinationem non licuit.

- * 16. *Rapunculus nemorosus magno flore* Park. minor C. B. *Rapuncium five Erinus magno flore* Col.

Col.

Radice est crassa, fibrosa, ex albo parum rufescente, sapore dulci ut Rapunculi vulgaris, lactescens, ac perenni, ut conjicere est ex novella fibrosa & radice rugosa capite. *Folia* cum caule promissa exigua, rotundiora cacumine, vulgaris Pepli magnitudine, deinde longiora, que vix unquam æquant vel superant, semper longiora & angustiora, illaque in extremo acutiora, que caulis medio hærent. *Caulis* tenuis est, pedalis, striatus, paucis foliis intercepitis, in quibus deinde *flores*, post difficulos priores qui supra caulem cacumen producantur ex quinquefoliata basi angustifolia, ut in aliis. *Flores* effigies ad Trachelii angustifoli Col. accedit, unciali longitudine, & semunciali ferè latitudine, in quinque laciniis oris margine incito, obsoletè caeruleo purpurascens colore venulis purpureo-cæruleis per longum depictis est flos, laciniis habens colore magis saturo; *apicem* in medio triduum, in toto cacumine, quin etiam *filaminibus* circumdant. Fructus ut congenerum, & *semen* arenæ instar minutum decidit per foramina tunc pervia minutum. *Tota* planta cum floribus lactescit, dulci sapore, edulis, gratior in cibo quam Rapuncium.

In Alperium colle quodam Castro subjacent.

Locus.

- * 17. *Rapunculus nemorosus angustifolius magno flore major* C. B. *Rap. nemorosus* Ger. Park

Folia imo oblonga habet, & circa margines dentata, succulentibus tamen breviora; que prælonga sunt, & marginibus pariter dentata, brevibus pediculis nixa, ad quorum exortum alia minora cauli apponuntur. *Flores* aliorum Rapunculorum similes, pallide cærulei. *Radix* alba, longa, minus tenera quam reliquorum.

- A. 18. *Trachelium minus* Park. Ger. emac. *minus multis* J. B. *Cræchi, five Campanula prætenis flore conglomerato* C. B. *Little Throatwort of Canterbury-bells.*

Caulis ex eadem radice plures erigit pedales aut cubitales, hirsutos, teretes, rubentes. *Folia* quæ radice exeunt longis insident pediculis, ipsa tres digitos interdum longa, semunciam lata, in acutum mucronem definita, circa margines crenata & veluti crispâ, brevi & vix conspicua lanugine hirsuta, ad tactum arduculâ: superiora in caule minora, absque pediculis adnata, seu alterno. In fummo caulis & foliorum alis latent *flores* plures simul conferti, absque pediculis calathoides, erecti, pulchre purpurei, ad medium ferè in quinque laciniis acutas secti, stylo inus oblongo triduo, quem circumstant quinque filamina alba. *Vasculum seminale* in imo calice infra floris fundum situm, in tria loculamenta dividitur.

In pascuis montosis & cretaceis plerumque nascitur, & post medium æstatem floret.

Gerardus nostras hanc plantam bis descripsit & deijinxit, primò *Trachelii minoris*, iterum *Viola calathiana* titulo: unde J. Bauhinus mali figurâ deceptus, cum (ut ingenue fatetur) linguam Anglicanam, quæ cum Gerardis descriptis, non intellexeret, sub titulo Trachelii five *Viola Calathianæ* eam iterum proponit. *Locus.*

Trachelium minus alium J. B.

Floribus est albis, non magnis, multis simul in extremitate *caulis* cubitalis, levis: foliis longo pediculo uncias tres longis, duos latius, non in acumen definitibus ut exterorum Tracheliorum, serratis, albis apertis, glabris. Ex sicca descriptio.

In horto *Mæse* vidit. Q. an alter quam floris colore differat à Trachel. min?

3. *Campanula Persicifolia* Ger. Park. *angustifolia cerulea & alba* J. B. *Rapunculus persicifolius* magno flore C. B. *Præhyacinthæ Belli-flower*.

7. B.

Ad lescubitalē altitudinem affurgit *caule* anguloso aut striato, glabro, rigido, inani, crebris foliis vestito nullo ordine positus. *Folia* angusta longa, glabra, ex atro virore splendentia, ad margines raris, nullo ordine positis & vix conspicuis denticellis incisa. *Flores* in fummitate caulis ex altiliorum exeunt in eodem furculo foli petiolo plures similes, petiellis privatis brevibus, monopetalis, Campanulati, amplis, margine in quinque segmēta diviso, quam Rapunculi magis parvuli, plerumque cærulei, interdum albi, & calice quinquepartito: infra quem confistit *ovarium* calicis figura, in tria locamenta dispersum, *semina* continens parva, splendentia, tribus foraminibus per maturitatem petiolum, & quibus semina fundit. *Radix* quam Rapunculi minor, magis fibrosa tortuolique.

Observavimus hanc in dumetis prope Spadam urbiculum acidulis celebrem in Germania inferiorem, flore albo: in montibus & collibus Genevæ vicinis flore cæruleo. In Anglia quod sciam igitur non provenit.

Locus.

4. *Campanula latifolia pyramidalis* Ger. *Pyramidalis lævis* J. B. *Rapunculus hort. latiore folio*, seu *pyramidalis* C. B. *Campanula major* seu *pyramidalis* Park. parat.

7. B.

Lacte turgēt *radix*, Rapunculi similis, resistibili succūditate se multiplicans, etiam ex fructibus repullulacens: ex qua *caules* trium quatuorve cubitorum surgunt, *læves*; *folia* vestiti glabris oblongis, fortius cretis incisis, verum inferiora folia palmum aut sesquipalmum longa, paulo latiora, per extremum fore obtusa, & ea quoque glabra, raris admodum celsuris difsecta & vixdum serrata. *Flores* à medio caule ad summum ulque fastigium cærulei, campanulas oris laciniatis expriment, quam Rapunculi vulgaris majores ac patentes.

De loco natali nihil certi traditur. Floret Julio & Augusto.

Morsino folia hujus prima & terræ proxima *Viola* nigra forma similia, paulo tamen majora, quæ verò circa caules paulo longiore, utraque saturi viridis: caules validi & præalti: quæ quidem vera sunt.

5. *Rapunculus Alpinus pyramidalis minor* C. B. *Rapunc. seu Campanula pyramidalis minor* Park.

C. B. Prod.

Radix Rapunculi formā: *Caulis* unus, sesquipalmaris, foliis pallide virentibus, per ambitum cretatis, acuminatis, unciam latis, tres longis, alternatim cingitur. In summo *flores* pauci, cærulei, Campanulæ formæ, pedicellis annexi, & filamento oblongo ex eorum medio prodeunte donati propendunt: quibus singulis *capitulum* oblongum, pertusum succedit, cui *semen* minutum includitur.

In Italia provenit, sed locus excidit. C. B.

6. *Campanula Pyramidalis minor* Alpin. Exot.

Alpin.

A radice tres vel quatuor, vel plures etiam *caules* affurgunt, bicubitales & etiam longiores, recti, graciles, rotundi, ex quibus hinc inde ramuli paulo ascendunt, inferne longi, superne breves, ita ut servato equali ordine in iis ramulis, quasi pyramis cum ramulis floribusque appareat, unde nos *Campanulam pyramidalem minorem* nominavimus, ad differentiam *vulgate*, quæ longè amplior est. Ex summitatibus verò ramulorum *flores* propendunt numerosi, qui parvis Campanulis sunt similes, colore aut cæruleo dilutior, aut candido, hæcque campanulæ sunt cum suis filamentis tanto artificia à natura librate, ut artifice peritissimis ita perbellè vix eas faceret, deorum propendentes, quæque florum qui in vulgaribus Campanulis spectantur, sed paulo majores, suaviter olentes. Hæc stirps inferne juxta terram admodum est foliosa: *folia* verò *pyramidalis* longa, viridia, inferius latiuscula, & in acumen desinentia, magnitudine & figura quasi ad Rapunculos accedentia, vel ad Intybum sylvestrem: longè tamen eximè unicquæ serrata, superne longè minor, tenuior, ac magis mucronata cernuntur, singulæque ad uniuscujusque ramuli in caule exortum. *Radix* prægrans crassa, brevis, Nucus Juglandis fere magnitudine, figura tamen longior, in acutum desinens, colore albo vel transilucido, ad Rapunculi ridentem radicem maxime inclinans. Sapor verò insipidus & viscidus observatus est. Stirps perennis est, & quo annosior eo radices habet numerosiores & crassiores.

Locus.

In valle S. Fidati duobus à Bassano oppido m. p. in locis opacis & humidis, nec alibi ulquam, nascentem vidit Prosp. Alpinus.

7. *Rapunculus petraeus* Alpin. Exot. Park. Moris.

Alpin.

Radix huic oblonga est, digiti minoris crassitie, carnosa & alba, Rapunculo vulgari valde similis, sapore dulci, subter, unde in acetariis Rapunculi modo (ut audio) est satis accepta gustum. Ex radice *folia* complura fert, longissimis pediculis gracilibus inherētia, Hederæ foliis carnosis similia, minora tamen, longiora, magis in acutum desinentia, tenuiora, colore viridi nigrescentia. E foliorum medio prodeunt tres furculi, graciles, recti, longi, rotundi, dodrantales, cum parvis foliis, longis, tenuibus, utrinque alternatim suis petiolis caulis adnatiscentibus. In cauliculis cum

caumine

cacumine *capitulum* parvum rotundum, aliquando oblongum extuberat, & *stipulus* complurimis cæruleis, in unum congestis, inodoris, quibus singulis succedunt *capitula* exiles, tribus locamentis divisa, in quarum singulis plurima minuta *semina* subfusa, splendentia.

Nascitur prope Bassanum in agro Marobiticensi, à Brenta flumine vii tertia millia in parte distans. Locus. te, in colle lapideo Septentrioni exposto, radice rimis laxiorum infixæ, ut propterea magno labore erantur, vixque integra.

8. *Rapunculus nemorosus angustifolius major* majore flore C. B.

Hic *flos* exhibet etiam angusta vulgaris Rapunculi efculenti in modum, profundè serrata: *flores* verò ampliores, nola aliquos patentes in modum, quinquefarum in margine partitos: quibus succedunt *capitula* trifariam junctæ, singula singulis foraminibus pertuse illius more.

9. *Trachelium parvum folio Bellidis subrotundo.*

Radix ei alba, simplex, lignosa, annua: *Caulis* erectus, striatus: *Folia* alternatim posita, subrotunda, abique pediculis cauli adnata *Flores* Trachelii majores.

Circa Mediam in montium urbi imminuentium lateribus observavimus.

Locus.

Ad § præcedentem pertinet.

10. *Campanula Alpina glabra flore dilutissime cerulea* J. B.

7. B.

Nihil hirsuti aut asperi (inquit J. Bauhinus) nobis in hac planta apparet. *Folia* aliquid similiter habent cum Hieracio Sabauda, in circuitu serrata, minorum lutei quam Campanula repens *flore* minus: *flores* etiam paulo minores videntur, in unum latus veli, ex brevi pediculo nutantes.

Ramulum habuit fere pedalem, datum ab Agerio, qui in vertice montis Tyrolensis collegerat. Locus. Excepta glabritie parum differt à Campanula repente *flore* minore.

- A. 11. *Rapunculus efculenti* C. B. *efculenti vulgaris* Park. *vulgaris campanulatus* J. B. *Rapunculum parvum* Ger. *stamponis*.

Rapunculo vulgari *radix* alba est nunc simplex, nunc furculosa: *Caulis* lescubitalis, gracilis, hirsutus, angulosus & striatus, nunc unus, nunc plures, *folia* cinctus nullo ordine positis, angustis, acutis, pedicularum expertibus, cauli adnatis basi latiuscula, sensim angustioribus ad apices ulque, per margines cretis vix conspicuis leviter incisis, in summo ramosis, ramulis & foliorum sinibus exeuntibus.

In summis caulibus & ramulis, longis pediculis insident *flores* campanulati, in quinque laciniis acutis profundè divisi: singule autem laciniæ tribus stris purpureis unguis sunt. *Stylus* in medio *flore* intus in tria cornua reflexa; quem *filamina* quinque tenuia breviora circumstant. Floris color ex cæruleo purpurascens: *Calix* ex quinque angustis acutis foliolis componitur. Infra *florem* ad imum calicem *ovarium* est seminale tribus locamentis distinctum, *semine* repletum copioso, exiguo, lucido. Tota planta lacteo succo turgēt alarum Campanularum instar.

Vernis acetariis (inquit J. Bauhinus) expertur hujus *radix*, minimi digiti fere crassitudine, Napi *Usc.* parvi similitudine, alba, dulcis. Cum longo Pipere devorata lactis ubertatem facere perhibetur. Est nunc cocta tantum sed & cruda in acetariis, quod maxime gustui placeat, & appetentiam excitat: longe quàm Rapi aut Raphanici delicator. Lob.

In aggeribus solitariis, inque arvis non cultis nascitur; in hortis etiam ad acetariorum usum feritur Locus. & colitur ut grandior evadat. Ætate *floret*.

- Erinos major* Fab. *Columnæ*, *Rapunculo affinis* J. B.

C. Bauhinus hanc plantam habet pro Rapunculo efculento vulgari proximè descripto, cujus sententia & nos quoque accedimus: nihilominus descriptionem ejus Columbianam proponemus, ut Lectori iudicium permittamus.

Radix constat carnosa, non magna, parvum Raphanum æquante ad summum, candida, gustu suavi, ex dulci acerba acetaris experta, lactescente, in medio vel imo parum extuberante, à qua *folia* exeunt primo vere. Ocini foliis similia, minora tamen, malis Ocini foliis æqualia, per ambitum serrata, superne hirsuta parum atque viridia, inferne verò lævis atque polita, albioraque, hinc postea ab radice emittit plures, secundum loci annique temperiem, petalis vel majores, angustiores, hirsutos: quos *folia* absque petiolis alternatim circumdant, longiora admodum angustiorumque, minusque serrata, ita ut qui viderit plantam sine caule, atque postea caule præditam, diversam absque dubio esse censet, nisi domi cultam observaverit. Folia quidem quæ antequam caules edere

habeat terram tangentia marcidia evanescent, nec in illa amplius inveniuntur. Ex foliorum aliis ramuli exeunt, in quibus sicut in caulibus *flores* Maio exeunt, petiolis parvis herentes, cavi, quinque divisis in extremo diffecti, colore albicantes & etiam purpurascētes, intus thrysum habentes, qui in tres curvas partes dividitur: quibus foveis florum basis extuberat, quæ hirsuta est & in quinque viridia folia delinit, semen persiciens Junio & Julio fulcitur, minutum, compressum, gustu acerbum, quod cum perfectum & ficutum est, per basis foramina, quæ tunc pervia sunt decidit. Tota buni, quæ cum perfectum & ficutum est, per basis foramina, quæ tunc pervia sunt decidit. Tota planta lævis manu dulci dilrupta. Hæc descriptio Rapunculo vulg. efculento per omnia convenit, nisi forte Floris colore, qui pro cæli aut soli diversitate variare læpe numero solet.

- A. 12. *Cam-*

- A. 12. *Campanula rotundifolia* Ger. minor *fol. rotundifolia* Park. minor *rotundifolia vulgaris* C.B.
The lesser round leaved Bell-flower. Campan. parva, *oblongula* Cantabrica J.B.

Radice est albâ, crassiusculâ, modicè fibrosâ, subdulci. *Folia* primo ortu aliquatenus Viole Martii primis minoribus foliis similia, minora, finata, ex femuncialibus & uncialibus pediculis, quæ mox laciniata fiunt hederaceorum instar: At quæ in caule sunt longa, angusta, acuta ad margines æqualia, nec ullis pediculis mixta. *Caulis* pælidem interdum altitudinem æquatur, teres, glaber, obcylindricus viridis, foliis vestitus crebris, nullo ordine positus. *Floris* in luminitate caulis cærulei, campanulati, Rapunculi similes, margine in quinque lacinas diviso, penduli; & calice in quinque longa angusta segmenta partito exserti. In medio flore *famina*, & quatuor foliola parva, alba, quæ interforam ad floris umbilicum incurvantur. *Semen*, ut in hujus generis reliquis, valculo infra florum fito, tribus loculamentis distincto includitur.

Loc. &
Tempus.

In agrorum marginibus, inque dumetis & ad sèpes præsertim in montosis, ubi pascua etiam occupat frequentissima est. Æstatè & in multum Autumnum floret.

Descriptio est J. Bauhini à nobis interpolata.

13. *Campanula minor rotundifolia Alpina* C.B. *Rapunculus Alpini minor rotundifolius* Moir.

Radice hujus plantula non observari: Morionibus proster tuberosum ei attribuit: Clusius (tymo-
do eandem describat) radicales fibras valde terribiles & vicina loca occupantes, subinde germinan-
tes & novas stirpes producentes. *Folia* ei ex rotunditate oblonga sunt & mucronata, circa margines
ferrata [longissimis pediculis innitenti] Flores Rapunculi vulgaris formi similes, (nunc eleganti
ceruleo colore præditi sunt, vel saturato purpurea colore nitentes, vel dilutior purpureo colo-
re & quasi cinereo conspicui, interdum etiam nivei Clusio.)

Locus.

In Alpibus Striacis & Carinthiacis invenimus aut hanc, aut sequentem plantam.
 Campanula illa, quam in sylvis montosis prope Lindaviam urbem, & alibi in Alpibus Striacis &
 Carinthiacis invenimus, *folia* habuit qualia modo descripsimus: *Caules* sesquipalmares & longiores,
 tenues, paucis foliis vestitis, imis latioribus, reliquis sensim angustioribus, ad margines dentatis,
 exceptis his quæ in summis caulibus sunt. *Floris* versus summos caules ex alis foliorum exeunt, longis
 pediculis, cæruleis, & Campanulæ minoris rotundifoliæ similes. In uno autem caule tres, quatuor, &
 non raro quinque flores sunt; tondèque per se eadem radice caules exeunt.

14. *Campanula Alpina minima folio serrato oblongo.*

Plantula est sesquipalmaris, foliis angustis, oblongis etiam iis quæ ad radicem sunt, circa margines
 serratis, in cauliculis crebris. In summis caulibus duo triès *floris*, præcedentium similes, pro plan-
 tula proportionem ampli cærulei.

Clusius in hist. pro *Campanula minore Alpina* iconem habet Lobelii & Dod. Er revera descriptio
 ejus non convenit huic plantæ sed potius præcedenti: ut dubitem adhuc quam plantam intelligat
 Clusius *Campanula minoris Alpina* titulo, & putem J. Bauhinum rectè fecisse quod non separare eam à
 præcedente.

Campanula minor rotundifolia flore in summis cauliculis C.B. i.e. *minor alba & purpurea* Ger. *minima*
silvestris Park.

An & quomodo differat à Camp. minore rotundifolia vulgari, examinent alii: mihi certe eadem
 videtur.

- * 15. *Campanula rotundifolia minima* C.B. prod. Park.

C.B. prod.

Plantula est trium unciarum, ex cujus radica alba, capillari, oblonga exurgunt cauliculi (serpe
 unus, plerumque terni aut quaterni,) tenuissimi, subrubentes, & ad radicem subhirsuti, majori ex
 parte nudi, singuli unicum stiloculum subcæruleum, deorsum nutantem, calathi formâ fulgentes.
Foliola habet ad radicem potissimum, exigua, subrotunda, ferrata, rigidiuscula, quodtunc ru-
 bescunt.

Locus.

In Rhætorum Alpibus inter saxa, florentem adhuc Septembri invenit C. Bauhinus.

- * 16. *Campanula linifolia cærulea, vel Rapunculus campanulatus linifolius* J.B. *Camp. Alpina linifolia*
cærulea C.B. *linifolia cærulea* Park.

C.B.

Ex radice tenui alba, cauliculi quaterni, quini, plures paucioresque, palmares & sesquipalmares, gra-
 ciles, rotundi, simplices emergunt; foliis oblongis, angustissimis confuso ordine septi. *Floris* in lum-
 inate cærulei.

Locus.

Rupes & summa juga montis *Wasserfall* Julio mensè florens exornat. Monet C. Bauhinus hanc
 cum vulgari *Campanula* minore minimè confundendam. Diligentius conferant quibus montem
 illum adire contigerit, & plantam ipsam in statu videre.

- A. 17. *Campanula Cymbalariae foliis* Ger. emac. Park. *Cymbalaria foliis, vel folio hederaceo* C.B.
Camp. folio hederaceo, species Cantabrica Angulularis J.B.

Tenella est plantula, *radice* exigua, capillacea & albicante: *cauliculis* tenuibus, palmariis & ses-
 quipalmariis; per quos *folia* tenera, hlati vixore persufa, Hederæ vel Cymbalariae, angulo-
 sa angulis acuminatis, longis pediculis donata. *Stiloculi* pediculi filii instar tenui, longiusculo,
 uni unicis, infidet gracilis, oblongus, per summas oras laciniatus, cæruleus, cæteroque pallidus:
 [aliquando summo cauliculo, aliquando ex ejusdem lateribus prodeunte.]

In aggeribus udus ad aquarum margines in Occidentalibus Angliæ copiosè provenit: invenimus & *Locus*.
 in Septentrionalibus prope Sheffieldiam.

- * 18. *Campanula rotundifolia Cantanea longius radicata* Bocconi.

Boc.

Radix hujus altè in terram depacta est: *Caules* multi sunt, pedales, duri, rigidi: *Folia* Cymbalariae
 rotunda, leviter sinuata, ab imo usque ad fastigium ferme æqualia. *Flos* aliarum Campanularum
 formæ cæruleus; item & semen, lucidum, rufum.

E rimis saxorum erumpentem prope Catanam inveni. Differt ab ea quæ Cymbalariae foliis dici-
 tur, radice, sed præcipuè foliis superioribus minimè angustis.

- * 19. *Campanula serpyllifolia* C.B. Park. *Campanula Serpyllifolia* J. Bauhinus.

C.B. prod.

Tota planta floribus exceptis Serpyllum refert, nam *radice* est tenui, obliqua, tenuissimis fibris ca-
 pillata, & hinc inde repente: *cauliculis* plurimis rubentibus, in terram reflexis, cui novis fibellis ad-
 hærent, qui in ramulos plures tenuiores dividuntur; quos *foliola* Serpylli vel potius Nummulariæ quæ
 flore est purpurascens, formæ subrotundâ, duo semper oppolita, quædam majora, quædam Serpylli
 minora, crenata, subtus pallide virentia, pediculis brevissimis & levissimè pubescentibus, ambiunt.
Cauliculi aliquando in pediculos nudos flores sustinentes desinunt: aliquando ex cauliculis lateri-
 bus pediculi triunciales, in summo nudi, floribus ornati exurgunt. *Floris* bini vel terni, Campanu-
 læ formæ, ex cæruleo rubentes, deorsum nutantes, singuli singulis pedicellis donantur.

In Baldo cum floribus legit descriptionis autor C. Bauhinus: in Rhætia florentem æstatè invenit *Locus*.
 J. Bauhinus.

- * 20. *Campanula Alpina latifolia flore pullo* C.B. Park.

C.B. prod.

Cauliculi est tenuissimo, palmo minore, qui ad partem usque mediâ *foliis* uncialibus subrotundis,
 alternatim dispositis, leviter crenatis, pallideque virentibus cingitur: at pars superior nuda est, cui
 ferè semper unus *flor*, mediæ magnitudinis, pulli coloris infidet.

In Alpibus Austriacis, ut Sneeberg & aliis oritur. Forè hæc non differt specie à *Campanula ro-* *Locus*.
tundifolia minima ejusdem C.B. nam vix animum induco ut credam dari tot Campanulæ rotundifo-
 liæ minoris distinctas species.

21. *Campanula parva rotundifolia, flore cæruleo, pentagono, grandis.*

Folia huic Campanulæ rotundifoliæ minoris, in locis nonnullis hirsuta, alius glabra. *Cauliculi* non
 asurgunt in altitudinem prout in illa. *Flor* pro parvitate plantæ grandis & insignis.

Invenimus primo in divinis maritimis prope Scalcam & portum S. Nicolai in Calabria; postea etiam *Locus*.
 alibi in Regno Neapolitano.

22. *Rapunculi genus folio serrato rotundiore* J.B.

J.B.

Complures statim à radice tollit *caules*, cubito altiores, nonnihil angulosos, subhirsutos, simplices,
 quibus ab imo ad summum adnascuntur alternatim *folia*, nonnihil hirsuta, uncialia & sesquialia,
 semunciam circiter lata, pauca unciam attingunt, in acutum mucronem desinentia, per ambium
 ferrata, obliquè venis à medio nervo in margines exportectis. Summus (scap. *floris* ex intervallo
 proferit Rapunculi vulgaris floribus similes, calculo exiguo, pinnato, perlimili, ex pediculis unciali-
 bus & sesquialibus tenuibus. *Radix* alba, Rapunculi vulgaris crassitudine, multistida, longiuscula.
 Floris color cæruleus; pitillius longus extra florem prominens.

In monte Jura collegimus.

Folia hujus plantæ quæ in caule sunt, nullis pediculis intervenientibus eidem adnascuntur, latitudine *Locus*.
 ne unciam unam æquant, inferiora etiam superant. *Floris* campaniformes sunt, pulchre cærulei,
 non autem exeunt singulares è foliorum sinibus, prout eos præsentat figura J. Bauhini, sed tres,
 quatuorve simul in eodem communis pediculo.

- * 23. *Rapunculus umbellatus latifolius* C. B. *Rap. umbell.* 2. Cam. hort. *Rapunculi sylv. umbellati prima species* Park.

Huius folia semuncialis sunt latitudine, mucronata, in margine pilosa: *caulem* erigit dodrantalem, plus lateatentem; in eius summo fastigium proveniunt plerum *stipules*, in unum caput coarctati, cœrulei, integri in fundo, mole instar singuli quinquiesarii in margine parvi; quorum lingulis deciduis succedunt *capitula* tribus loculentis distinctæ, atque in lingulis loculentis plurima continentur *semina*, subrusta, splendentia.

- * 24. *Rapunculus umbellatus angustifolius* C. B. *Rap. umbell.* 1. Cam. hort. depictus. *Rap. sylv. umbellati 2. species* Park.

Folia habet quàm precedentis multò minora & angustiora paucioraque: *flores* minores, cœruleos, non tam patentes, plures simul in unum *capitulum* congestos, cum stylo in medio singulorum, qui in margine quinquiesarii aliorum more dividuntur: *semina* in thecis tricapularibus pellicula indem proclutur.

Duas hæc species J. Bauhinus uno capite comprehendit, quod ita inscribit,

Trachelii minoris duas species, sive Rapunculus sylvestris major & minor Thali.

Utraque lacteo est succo sicut reliquæ *Rapunculorum* species: major ex una radice numerosifimulis profert *coliculos* tenues, teretes, scabros, hispidos, sesquipedales, *foliis* plurimis, oblongisculis, angustis, sinuatis, ac hispulis præditis, in *umbella* parva *flores* cœruleos continentes: *semine* fulvente, exiguo.

Hæc rariis obviam fit.

Minor species locis aridioribus ac soli expositis frequens est, maximè verò arenosis, *foliis* & *caulis* brevioribus, ut & *umbellâ* suâ cœruleâ.

§. 3. *Campanula vasculo oblongo in siliquam producta, Speculum Veneris dicta.*

Speculum Veneris dictum puto à semine splendente, lucido, & speculi instar polito.

1. *Speculum Veneris* Ger. Sp. Ven. *major* Park. *Onobrychis arvensis* vel *Campanula arvensis eructa* C. B. *Avicularia Sylvi quibusdam* J. B. *The greater Venus Looking glass.*

E radice parvâ, albâ, lignosâ, singulari, fibris tamen majusculis furculosâ plures interdum *caules* fundit, infirmos, dodrantes & longiores, ab imo statim ramulos, *foliis* vestitos mollibus oblongis nonnihil serratis, per extremum rotundis, crispis; è quorum sinibus *flores* exeunt pulchri, purpureo-violacei, monopetali quidem, in quinque tamen segmenta totidem folia imitantia expansi, qui occidente Sole in figuram pentagonam, sagittâ parti alate similem coeunt, undè & nonnullis viola pentagona dicitur. Floris umbilicus albus: *stylus* tricuspis è medio flore exit; *stamina* quinque albidâ in eius tubo occultantur. Floris basi pro *calice* quinque, folia angusta, viridatâ circumponuntur, quæ summum postmodum coronant fastigium clavæ quadratæ uncialis, *seminibus* parvis, rotundis compressis, per maturitatem lucidis & splendentibus colore leucophræ repleta. Tota planta lacteo succum vulnerata fundit.

Inter segetes in extens regionibus frequens occurrat.

Datur hujus varietas per omnia major, *foliis* longioribus latioribusque, ætæ perquam similis, quæ

Campanula l. *Viola* pentagonia folio oblongo latiori *Morif. præliud.*

2. *Speculum Veneris flore amplissimo, Thracicum.*

Plantula est palmaris, *radice* simplici albâ; *caule* tenui, infirmo, ramulis crebris fruticoso; *foliis* digitum longis, angustis, longitudine latitudinis tripli, pediculis nullis, immedicte adnatis; interioribus latioribus, ad Granolæ aut Hyssopi folia accedentibus superioribus angustioribus & acutis. *Flores* rubri latioribus, duplo majores quàm *Speculum Ven.* vulgaris purpurei, quàm illis palmaribus, summo seu umbilico albo, minus tamen quàm in illo; umbilicum album circulus latus cœruleus ambe, ore extrema purpurea. *Flores* magis concavi sunt & campaniformes quàm Sp. V. vulgaris, in quâ quidem segmenta minus tamen profundè divisi. Quinque, flamina in unum florem occupant, cum stylo in medio longitudo trifido. Florem circumstant pro *calice* quinque, foliola angusta, oblonga, acuta, ad margines nonnunquam setulis obita. *Flores* antequam aperiantur pari cum reliquis congenitis modo in quinque, rugas sagittæ alas referentes complicantur, *siliquis* quadratis oblongis infidentibus. Ad basin *siliquæ* bina plerumq, sibi mutuo opposita folia; & ex aliis foliorum bini exeunt ramuli. *Semina* rotunda, in hoc genere majuscula, splendentia, colore leucophæo.

Hujus plantæ semen in Thracia collectum à D. Ceuill Cantabrigienfi nobis communicavit D. Dent, Pharmacopola Cantabrigienfis, rei herbariæ peritissimus, vetus amicus noster.

3. *Speculum*

3. *Speculum Veneris perfoliatum, seu Viola pentagonia perfoliata. Perfoliate Venus Looking-glass.*

Caule simplici lanuginoso & anguloso altius assurgit quàm reliquæ hujus generis, excepto parvo nostrate, altitudine dodrantali. *Folia* in caulis crebra, latitudine pollicari, subrotunda, circa margines dentata, pediculis nullis immedicte cauli adherescunt, eumq, ferè amplectuntur, ut ab eo perforari videantur; situ alterno. Ex aliis singulorum foliorum oriuntur *flores* tres plerumq, rariis quatuor, nullis pediculis, non addo expansi ut in vulgari majore, segmentis etiam rotundioribus, & colore dilutiore. Calicis segmenta quinque, latiora sunt quàm in vulgari. Caulis interdum ramos emittit.

- A. 4. *Speculum Veneris minus* Ger. emac. Park. *The least Venus Looking-glass.*

Johnson.

E radice tenui, lignola *cauliculus* exserit rectum, in sterilibus duas trèss uncias alium, in lætiori folio pedalem plerumq, striatum seu angulosum, concavum, *foliis* parvis, longiusculis, circa margines firmans seu crispis vestitum; è quorum sinibus versùs summum caulem, & interdum etiam inferius, exeunt ramuli *siliquis* parvas alas seu cristas sustinentes, fastigii suis *stipules* parvos purpureascentes, minus pulchens aut speciosos, quinque, foliolis virentibus pro calice cinctos, gestantes. Floribus delapsis *siliquis* in longitudine & crassitie angustior, & peramplè evadunt, *semine* continentes minutum hæfens, foliola illa viridia flores obvallant etiamnum retinentes. Planta est annua.

Extraneis scriptoribus nulla hujus mentio, quod sciam quamvis ipsè in transmarinis regionibus non minus quàm in Angliâ inter segetes observaverim.

5. *Erimos Tab. Columnæ minor* J. B. *Rapunculus minor foliis incisâ* C. B. *Erimi sive Rapunculi minimum genus* Col.

Col.

Radice habet parvam admodum, fibris divisâ, teneram, atque *Rapunculo* vulg. similem sapore, lactescenque. *Folia* emittit parva admodum, digitum longitudine, parum hirsuta, oblonga, latioraque in summo, & per extremum serrata raris divisi; nam quæ proximiora sunt radici octo dentes in circuitu habere videntur, superiora verò pauciores, atque floribus hærentia binos. *Caulem* emittit, ab radice ex singulis foliolis alis divisum, ita ut fruticosa videatur, angulosum, hirsutum, tenentem. *Stipules* edit Aprilî mensè & Maio, inter folia ex calyce parum hirsuta, in quinque folia desinente excurrentes, oblongos, cavos, similes *Tracheliorum* floribus, purpureos, intus apicem vel thyrsulum lateum, in summo triplici divisiâ intortum, ut in congenitis continentes. Semen perficit Junio & Julio minutum admodum, fulcum. Tota planta lacteo succo dulci turget ut *Rapunculum*.

In muris & ficcoribus Messanæ & Monsipeli observavimus. Cùm primum eam vidimus ad Spe. *Locut.* *Speculum Veneris* retulimus. J. Bauhinus hanc plantam ætatem desolabit sub titulo *Allines oblongo folio serrato flore cœruleo*. *Caulis* ei palmares & sesquipalmares hirsutos ascribit, *flores* parvos, cœruleos.

Nos plantam hanc cùm primò Messanæ vidimus sic breviter descripsimus,

Radix ei alba, simplex, paucis fibris capillata: *Cauliculi* plures: *Folia* alternatim posita, verum ubi ramuli prodeunt bina ex adverso, profundius dentata, & foliis *Allines Chamædrysoidis* non longè dissimilia: *Flores* parvi, dilute cœrulei, è simplici tubo in quinque apices seu folia expansi. Calyx pariter quinque foliolis herbaceis constat, inque ipsius ima parte infra florem continetur semen, ut in *Rola* fit, inque *Viola* pentagonia.

§. 4. *Rapunculi corniculati.*

1. *Rapunculus spicatus* C. B. *spicatus alopecuroides* Park. *spicatus sive comosus, albus & cœruleus* J. B. *Rapuntium majus* Ger.

J. B.

Radix tum magnitudine tum sapore *Rapunculo* vulgari similis *folia* emittit *Violæ* Martiæ, longis appensa pediculis, nonnunquam nigrâ maculâ notata, quamquam videas & stricâ, oblongaque, in *caule* bicubitali, inani, anguloso, hæ manante: in cuius fastigio spicatus pulcher *flor* cœruleus, aut purpureo-violaceus, ex multis corniculis *calice* basin in segmenta arcuata fissis compactus, quibus succedunt *capitula* parva, subrotunda aut nonnihil angulosa, *Rapunculi* vulgaris similia sed minora, circa caulis fastigium artè simul compolita, in quibus *semen* minutum, subrustum, lucidum, copiosum.

In transmarinis invenitur sæpius in sylvis. Nos primò in dumeris propè Spadam urbem *Aculeis* celebrem, postea in montosis *calice* Genesam & alibi. In Angliâ, quod sciam, non reperitur, quæquid dicit Lobelius.

Flores colore albo & cinereo variant.

A. 2. *Re-*

- A. 2. *Rapunculus corniculatus montani* Ger. flore globo purpureo J. B. folio oblongo, spica circulari C. B. *Alepeuroides orbiculatus* Park. *Rapuncium montanum variegatum* Col. *Hoped Hampton*, with a round spike or head of flowers.

Col.

Rotundum globosum capae atque purpureo-ceruleum conficiunt curvi atque in seipfos nutantes florum corniculi supra basin quinque viridantium foliorum in summo caule sitam, in orbem concinnati. Hi ex calycibus primis orbiculari initium obsoleto colore ducunt, Oroboli magnitudine crassifolios, deinde in lupinum atque curvum satis corniculatum desinentes, atque inter seipfos, centum petentos & annuentes, implicati. Paulatim verò se perficientia cornicula levia illa ex circumscissa aliud tenuius, dimidio brevius, & in summo trifidum [stylus illud est] exferere incipiunt, deinde circa tuberculum immum incipiunt se finiose & undatim in quinque partes per longum findere, ac postea in tenues limbos se dividentes atque dilatantes, formamque nostratis coli cui limum aptatur ad nendum imitantes, ita ab interno corniculo [scilicet stylo] separantur circa immum, & ventriolam formant effigiem, inter quos prorumpunt latea flaminula quina. Perficiente se flore corniculorum [stylorum] apices trifidi etiam grandiores efficiunt torquentur, atque lacinia illa in totum ab interno corniculo [stylo] separantur, atque ita erecta permanent, donec tandem seminum utriculi quibus insident turgescere incipiunt & tunc inverſe recedunt deorsum spectantes [scilicet reflexe]. Tunc similes Rapuntis vulgatis calyces, quinque apicibus ornati, foraminum notas offendere incipiunt, qui postea perfecti non fecus ac congeneres perforantur, semine copiosum, fulvum, parum latus quam Trachelii angustif. montani decedit. Augusto floret. Radice nititur perenni, candida, crassifuscula, recta Rapuntii instar, minore quidem, atque per terram brachiata admodum, ut plures ex uno radice cespice plantae perficiantur. Folia ima levia, Rapuntii vulgati semula, rotundiora, ad formam Violæ Martiæ vel Campanulae pyramidalis accedentia, majores digiti unguis latitudine, per ambitum obtusè dentata. Caulis pedali striato imâ parte septem circiter folia duplo longiora adherent alternatim, vulgari Rapunculo similiora, per ambitum acutioribus dentibus divisa, & per medium caulem ad luminum duo aut tria angustiora, acutiora, longis intervallis disposita, ut nudum caulem relinquant.

Locus.

In montibus Suffex & Southampton: The Downs dictis copiosè provenit. Non possum satis laudare diligentiam & industriam Nob. Fabii Columnæ, qui cum curiosè & exactè observavit & descripsit hujus plantule flores, eorumque partes & progressus, ut summo jure oculatissimus cum sit, Lyncei titulum & dignitatem, imò principem inter Lynceos suos locum sibi vendicit.

Cujus descriptionem quamvis satis longam transcribere non piguit, quoniam reliquis hujus generis corniculatis Rapunculis, mutatis mutandis, emi convenire puto, ut pro nota generica invivire possit.

- A. 3. *Rapunculus Scabioſæ capitulo ceruleo* Park. C. B. *Scabioſa globularis, quam primum vocant* J. B. *Scabioſa minima hirsuta* Ger. emac. *Hampton with Scabious like heads.*

Radix ei simplex, alba, lignosa, fibras breves tenues & lateribus emittens, in plura capita interdum divisa. Caulis exinde oritur plures pedales aut cubitales, tenues, hirsuti interdum simplices, aliâ ramoli, foliis vestitis crebris, angustis, digitum longis, mollibus, hirsutis, non incisus, verum ad margines nonnihil sinuatis aut crispis, absque pediculis immediatè adnatis nullo ordine positâ. Caulis & ramuli in prælongos pediculos, glabros, striatos terminantur, qui flores sustinent Scabioſæ æmulos, calycibus & plurimis foliolis latis in acutum mucronem desinentibus compositis obvallatis. Flores hi merito compositi seu aggregati, five majores totales dicendi sunt, constant enim foliis numerosissimis, dense stipatis, ceruleis, monopetalis simplicibus, verum in quinque segmenta longa expansis, quorum unumquodque pedicello suo privato insidet, & valculo seminali, semibus parvis lucidis repleto, prævius est. Tota planta lætescit, unde Rapunculi potius quam Scabioſis accensetur.

Locus.

In arenosis & sterilibus requiescit agris & pascuis. Æstat floret. Accuratissimam omnium hujus plantæ partium descriptionem vide apud F. Columnam, sub titulo Rapuntii alterius leptophylli capitati.

- * 4. *Rapunculus Alpinus corniculatus* C. B. Ger. emac. *Trachelium petraeum minus globosum* Park. *Rapunculo comoso spicato aliquatenus affinis* ex Baldo J. B.

C. B. prod.

Radix est tuberosa, inæquali, quasi ex pluribus grumis compactâ, albâ, digiti crassitie, [aliquando lignosa, pallida, rugosa & sesquialinari Pen.] ex qua Cauliculus, (modò unus, modò plures) tenuis ac striatus, unciarum quatuor exurgit. Folia quæ ad radicem aliquando ex rotunditate oblonga, Bellidis ceruleæ forma; communiter subrotunda, crenata, Alliarie formâ, sed minora, saturatè virentia, tenui, pediculis unciæ quinque vel sex longis prædita, ex radice unâ cum cauliculis exurgunt: quæ verò cauliculis & quidem pediculis brevioribus adherent, longiora sunt & angustiora, profundius sed rarius incisa, quorum quina vel sena Umbellæ subjiciuntur stellæ in modum; quæ cauliculi summo insident, & ex floribus viginti, etiam pluribus, arcuè junctis & ex ceruleo purpurascensibus consistat, qui ex calycibus pediculis latis brevibus & striatis donatis procedunt. Ex singulo calyce flos unus, ad exortum tumidus, oblongus, sensimque angustatus, & ex extremitate crenatus, formam Cicurbiæ vitæ referens, in medio corporis tumore incilius quinque obtinens,

obtinens, quæ neq. ad collum perveniunt, nec totum corpus ad calicem usq. discindunt, in ejus medio multa filamenta nutantur, quorum unum illius longitudinis est, ut aliquantulum crassum collum multum egeat, & quod maturitate bifurcatum sit. Semen non fuit observatum.

In Baldi montis jugis inter præcipitia propendit.

Locus.

- * 5. *Rapunculus Alpinus parvus comosus* J. B.

J. B.

Radix squamis veluti compactâ, ex veteribus foliis reſiduis, ut in Nardo Celica penè videre est, crassifuscula, sensim attenuatâ præditâ, ex qua fundente numerosâ, unciam unam aut alteram longa culum lata, ad Nardum Celicum accedentia, longis nixa pediculis: inter quæ Cauliculus surgit dutim unciarum, non sine foliis, quæ angustiora: ejus cacumini flores insident Rapunculi comosi, qui cerulei, quantum ex sicca planta J. B. colligere liceat, stylis longis, recurvis prominentibus.

Videatur nonnulla similia habere cum Rapunculo montis Baldi. In Stiria montibus collegit Agerius.

Locus.

- * 6. *Rapuncium umbellatum* Col. An *Telephium purpureum majus* C. B? Tel. floribus purpureis Park?

Col.

Huc radix fibrosa, candicans, perennis, crassifuscula, lactescens: foliis Ocimi, per ambitum serrata magnis dentibus, vulgari Trachelio proximis, sicut etiam positâ & ramis, verum levibus, nitidis; caule multis alis diviso, in quibus minora & angustiora folia alternata, & in summo umbellæ magnæ modo sunt densi florum corymbi, dehiscentes in oblongos & tenues admodum tubulos, quorum extrema pars in quinque lacinas stellæ modo divisa, purpureo-ceruleo colore micat, medium habentes oblongum flammæ, tubulo pari, Valerianæ five Nardo montano non dissimiles, minores & parum etiam odori, fructibus etiam insidentes, qui quamvis rotundi trigoni sunt. Junio mente incipientes, deinde per alas alii emittentes singulis menibus, etiam Octobri: ac prius & summe umbellæ flos Augustio perficitur, quod ex foraminibus ima parte conceptaculi, tunc ut in congeneribus effert, minutum aream instar, obscurè flavicans. Tota planta lacte turget concreſcente, sapore dulci ut congenerum.

Hæc planta (si modò rectè à Columna describitur) omnes habet Rapunculi notas, ac proinde Telephium non rectè ab Herbariis denominatur. Verum vix possum mihi persuadere eandem esse hanc plantam quam sub titulo Telephii floribus purpureis depingunt & describit Clusius, Lobelius, alique.

Trachelium umbelliferum ceruleum Ponz Ital. Park. *Corycaria Valerianoides cerulea* C. B.

Nobis utriusque descriptiones exactius inter se conferentibus eadem omnino planta videtur cum præcedente à F. Columna descripta: notæ omnes conveniunt, nisi quod Pona radicem satis tuberosam suæ plantæ adscribit, & saporem acrem nonnihil adstringentem, quem non invenio in descriptione Columniana.

Proinde si planta à Columna descripta eadem sit Telephii floribus purpureis herbariorum, & hanc quoque eandem esse oportet.

- * 7. *Rapunculus Sonchis facie umbellatus* J. B. *umbellatus Sonchis folio* C. B. Clus.

Clus.

Caulis in pedalem excrevit altitudinem, vel etiam brevior: plura quam primùm [Rapunculus corniculatus montanus] habebat folia, brevior pediculo eoque plano subnixa, superne viridia, inferne exilidia, instar foliorum Sonchis, quibus formâ valde respondebant, erant enim ut illa in ambitu dentata, sed minora. Summo cauli innitebatur veluti umbellum longiusculorum calculorum, striatorum, in quinque angulos desinentium, in quibus flos coloris mihi non comperti. Vidit se plantam duntaxat mutilam sine radice & floribus.

Considerandum inquit J. B. quantum hoc differat à Rapunculo montis Baldi ante dicto.

- * 8. *Rapunculus umbellatus folio gramineo* C. B. *minimus folio tenui gramineo* J. B. *Rapuncium altèrum angustifolium Alpinum* Col.

J. B.

Omnium Rapunculorum minimum in montibus Rheticis invenimus, (inquit J. Bauhinus) cui Radix crassifuscula longa, crassa, perennis, multos habens in summo cespites, annulos, ex quibus nova semper germina protruduntur. Cel. Calycibus tenuis, dutim unciarum [unico latifusculo intercepit folio Cel.] comosum gerit florem ceruleum, Rapunculi spicati. Folia caulem comitantur, iplo penè longiora, filis instar tenuia, numerosa.

Florentem observavit J. Bauhinus mente Junio.

6. 5. *Rapuncula flore galeato.*

1. *Trachelium Americanum rubrum* Ferrar. *Trach. Amer. flore ruberrima, fœc. Planta Cardinalis* Park. *parad. Fl. Cardinalis Barberi Col. Annot. in Hist. Mexicæ.*

Col.

Ex radice perenni, vegeti, fibrosi, candidi, lateribus repente, cespitose facili se propagante, tenera, lactescente, dulci cum pauca caliditate, plures *caules* sive folioles juxta radices ventitantes & ubertim prout Aprilis mensis [Romæ]: sed primo vere *folia* in terra strata erumpunt, vulgari Rapunculo non dissimilia, nisi quia minora & angustiora, serrata, lævia, obliquis virentia, & in orbem juxta radices caput expansa, quæ deinde in lævi, rotundo sed anguloso, concavo, candidante *caule* (tripedalē observavimus & aliquando multis alis divisum) qui crassior & vegetior est Rapunculo vulgari, minimi digiti crassitudine, majora & latiora fiunt, illi alternatim hærentia, & cochlearum quino ferè ordine circumstantia, semperque majora, ut in medio caule semipedalis fiant longitudinis, & duarum unciarum latitudinis, parum incurva, per ambitum dentata, illaq; disructa læte manantia, sicuti & tota planta, verum non ita copioso ut in congeneribus, sed exiguo. A medio caule folia decretere incipiunt ad summum usque, in quo *flores* coacervati in spicam crassam, longam, dodrantalem, & in summo duplici velut umbella coronatam coactos, Junii initio observavimus; illique se perficientibus spica producit, & flores rariore ordine inter foliorum alas densè exlenuntur, brevi petiolo hærentes, & ex calyce quinquefoliato Rapunculi modo, tubulo oblongo scissurali, in summo coloris saturi coccinei, hilaris admodum, paulatim delibentes, circa finem Junii in quinque foliola dividuntur, novo quidem ritu in hoc genere, ut tria foliola dependant effigie barbularum, bina alia superiora & angustiora, veluti alæ obliquæ, tubulum medium exiguum ex illorum centro sive medio emicantem amplexentur, colore etiam coccineo, in cupis summo caput cœruleum sive violaceum, aviculæ cuspudam rostrum incurvum emulans profertur. Ab aliorum congenerum floribus hi variant, ut non Campanulas, sed galericulatos potius flores imitari videantur, non parum ad Gladioli flores accedentes, quamquam natura sint tubulosi, at in lamina diffinitione differentes. Hujus floris medius tubulus, ex quo caput exierit violaceum, superius externi majoris floris tubuli partem disrumpit, relicto canali, sicut & medius internus *stylus* fructui insidens. In floris externa parte ima supra fructum, si tubulus exinatur, melleus liquor non paucus reperitur. Flores diu durant in statu aperti antequam marcescant, quod non paucis in gratiam conciliat. *Fructus* in calycibus exuberantiores observatur profecti, Viola: Marianæ vasculis sem. perfrimiles, *semina* flavicantia minuta ut in congeneribus continentur: Julio & Augusto mensis perdicuntur, & ab imo planta denuo regerminat. Sapor dulcis in tota planta cum quadam caliditate, observatur.

Hæc omnia de planta Romæ culta intelligenda sunt; in frigidioribus regionibus semen rarè ad maturitatem producit.

- * 2. *Rapuncula galeatus Virginianus, flore violaceo minore* Morif. *Fl. Cardinalis cœruleus* Dodar.

Morif.

Hujus floris sunt prioris multò latiora, magis viridia, & paululum serrata: ex quorum alis sursum versis exeunt *flores* ex calycibus quinque-foliatis, hirsuti, integri in fundo, profundius in margine divisi, purpureo-cœrulei seu violacei: quibus singulis subveniunt capsulæ, tribus loculamentis distinctæ, atq; in singulis conspicitur foramen ex quo decidit *semen* minutum, lucidum. *Radix* alba, multifida. Tota planta lacte scæat, sicut reliquæ omnes hujus generis.

- * 3. *Rapuntium urens Soloniense* Bocconi; *Draba flore cœruleo galeato* C. B.

Boccon.

Radix huic minimi quasi digiti crassitudine, albicans, ex pluribus in apicem congestis seu concurrentibus Asclepiadis modo, non sine fibris. *Caulis* pedalis & bipedalis, atque in vis etiam major. *Folia* uncias tres longa, unam lata, tenuia, ambitu crenato, pallide virentia, lata basi, caulem cingentia. *Flores* ex foliorum sinu exeuntes [in summis caulibus & ramulis plurimi velut in spicis] purpureo-cœrulei, in fundo integri seu fistulosi, per oras quinquefariam divisi, Cardinalis floris aut Rapuntii coccinei quadantenus æmuli, subsequente *semine* ruffo, lucido, capsulis triangularibus (Rapunculum more) incluso, ex foraminibus quibus capsulæ pertunduntur effluente. Tota planta prætervis gustus est, atq; gustata linguam vellicando quasi accendit & urit: quoniam & quacunque parte vulnerata lacteus succus emanat.

In humidis ericetis & sylvis anissos passum in agro Soloniensi, inque ericetis *Regie* intra septa *Cibamori* passum in humidis viget.

- * 4. *Rapuntium Ethiopicum violaceo galeato flore, foliis Pinastris* Breynii.

Breyn.

Ex radice lignosa virgulea dodrantales profert, interdum etiam ampliores, lignosas, tenues; non valde ramulosas, *Folia* uncialibus, angustissimis, rigidis, triquetris, Pinastris æmulantibus, Chamæpeuces Alpini in modum, circumquaq; densè stipatas. *Flores* in virgularum & ramulorum summitatibus, ac aliquando etiam lateribus, pediculis longis innixi haud multum à *Floris Cardinalis* dicti differunt, coloris autem violacei, Augus non multo majores; labello autè in lacinis quinque diviso, in fundo verò integro seu fistuloso, contantes: è ejus centro cuculli loco *stylus* prominens longus, cupis extronatati crassum, oblongum, subulatum, anserinis pilosum caput, Rapuntiorum aliorum galeatorum ritu insidet. *Fructum* & *semen* non vidit Breynius.

- * 5. *Rapuntium Ethiopicum cœruleo galeato flore, foliis Coronopi* Breynii.

Breyn.

Perelegans & humilis est planta, plurimis viridibus, hirsutis & cretibus prædita ramulis, per quos *Folia* nullo certo, sed confuso ordine posita cernuntur, pollicaris, angusta, hirsuta, in lacinis aliquot laterales, multar Coronopi, vel potius Leucanthemi Alpini *Claf.* divila. Ramuli in *pediculis* abeunt graciles, nudos, leves, uncias quatuor vel quinque, longos: quorum apices sæpissime rursus in duos pedicellos unciales dividuntur, in quibus singulis *flor* altero tanto, imò & triplo major, Cynari sive Lazuli cælestis decus emulans, & longè in medio maculâ alba notatus; qui antèrius in fissuras breviores laticordis, divisi, & ex calyculo quinquefoliato, hirsuto, originem suam primè in modum speciei petit.

Hoc cum antecessore primùm in Europam, anno 1663. Domino à Beveringke ex promontorio Bonæ Spei siccum transfusum.

- * 6. *Rapuntium Ethiopicum cœruleo galeato flore, foliis dentatis* Breynii.

Breyn.

Tenues & humi diffusos habet hoc genus *cauliculus*, frequentes, sesquipedales, interdum ampliores, *Folia* parvis, crassiusculis, per circumferentiam crenatis, alternatim posita, & versus unam partem frequentè se torquentibus, amictos. *Flores* in extremis ramulis juxta longitudinem inter folia spicatis quadantenus exeunt, figura & magnitudine primi generis, coloris autem dilute cœrulei.

- * 7. *Rapuntium affinis Lini facie Capituli Bonæ Spei* Breynii.

Breyn.

In locis herbosis Promontorii bonæ Spei nascitur hæc prolixior nova & venusta planta, Lini sylvestris magnitudine & facie, sed magis lignosa, numerosioribusq; ramulis, quos *Folia* bina è regione ambiunt, lætè viriditate picta, & Lini effigie. *Flores* caulium & ramulorum cymis, ex albo suaviter rubentes, seu humani vultus formam temperiem bellè præsentantes, innascuntur, eodem ordine & figurâ, quâ Lini sylvestris, ex quibus indem foliis constat. At oblongus, fibrofundusque qui flori subest *fructus* plantam hanc Rapuntio alteri leptophyllo capitato *Col.* magis affinem declarat; quamvis calyculus ipsi subdidat parvus contra morem Rapuntii.

CAP. VI.

De Stramonio.

Stramonii note generis sunt Flores ex oblongo tubo calathoides; conceptaculum seminis grande, in quatuor loculamenta divisum, in plerisque speciebus spinosum, facultas virofa.

1. *Solanum multis diffusum seu Pomum spinosum* J. B. *Stramonium peregrinum* Gar. minus, sive *Nux Metel flore albo* Park. *Solanum pomum spinosum rotundo, longo flore* C. B. *Stramonium fructu rotundo, dorsum spicante & aspero* Col.

J. B.

Cubito altior est, radice multifida, lignescens. *Folia* per caulem longè appensa pediculis, ampla, sinuata, gravem odorem spirantia. *Flores* ex longo tubo calathoides, amplius candidi, margine anguloso, quina in medio lamina cum longis apicibus occulant; quorum unumquodque sequitur polum orbiculatum, Juglaeas putamine callosio adhuc involutæ magnitudine, ballatum, brevibusq; spinis asperatum, *semine* compresso, cinereo.

Parkinorus caulem simplicem, non ramulosum huic plantæ attribuit.

Ex Asia & Ægypto allata sunt ejus semina.

Sff 2

Locus
Fructus

Virei.

Fructus ipse ac etiam tota planta sporifera sunt facultatis. Nucem Methel esse affirmant Pharmacopœi & Physici orientales, quia facultatibus ipsi praeclari sit huius fructus, quos Nucî Methel Avicenna tribuit. Eisdem autem effectus habere experientiâ comprobant testatur Dalechampi.

2. *Solanum fetidum* pom. *spinosa rotundo*, *semine pallido* C. B. *Datura Aegyptia* Velling. in Alpin. de plant. Aegypt. *Datura Contarica* Alpin. exot. *Aegyptia flore pleno* Ponz Ital. *Stramonium minus flore gemmato purpurante* Park. parad. *fructu rotundo*, *foliis per ambitum Xanthi modo incisî* Col.

Vesicæ.

Longa crassique fundatur radice, quæ subrubro perfusa colore odorantium capitibus gravedinofum Meconii halitum inspirat. Surgit ab ea caulis singularis, sed amplus, ramisque plurimis porro diremptis. Vidi quaternis quinisque ferè cubitis adustum, totum rotundo schemate, violæ obliquo ornatu splendide coloratum. Folia longis petiolis insistentia, virorem suum nigredinis aliquâ nullâ obfcurant, quorum inferiora producta amplius magisque dilatata variis utrinque divisis inæqualiter exasperantur. Florem producit non vulgaris elegantia specimen, unicuique strobili suavitatis in totâ planta compendium. Hunc denticulato calice enixum, ab angustioris cervicis, mediocriter turgido ventre tubuli instar sensim diducit. Foliis constat, modo simplici, duplici modo, imò & triplici, quamvis hoc alterius additamentum videatur. Externâ facie purpuræ decorem induunt, internâ lacteo candore largius perfusi flores, omnium hoc proprium est ut resipinat labris in laciniâ aliquot dirimantur, quæ retortis sensim oris collectæ velut in caudas attenuantur. Fructum edit plus minùse rotundum, spinoso horrentem cortice, nonnunquam innoxia scabritie æqualiorem, quâ femina copiosa flava primum, tandèmq; pallidescitâ completitur.

Huius fructum Prosper Alpinus ex communî sententia Nucem Methel, plantam ipsam verum Diofcoridis Stramonium pronunciat. Vini clarissimi ad feminis vim delirant pariter ac stupefactionem respicientis Solanum maniacum Theophrasti & Hippocratis Cratæve nuncupant; ab Aegipensis vulgò Datura vel Tatura appellatur.

Frigoris minus patens est, unde semen rarò in hortis nostris perficit.

3. *Stramonium majus album* Park. *Stramon. spinosum* Ger. *Stramonia altera major sive Tatura quibusdam* J. B. *Solanum fetidum pom. spinosa oblonga* C. B. *Thorn-Apple of Peru.*

† J. B.

Est ubi humanam proceritatem adæquat, ramis patulis brachiata, caule crasso, subhirsuto. Folia sinuata, Pedis Anserini vocati foliorum instar, sed quadruplo aut quintuplo majora, abominando putore nares ferientia. Flores ad ramorum divaricationem ferè, nivo candore insignes, ex tubulo pentagono in longum latumque calathum explicantur continuum, per marginem quos mucrones totidem filis interceptos habentes, odore grato, sed obfcuriore, in quibus latent femina quinque, longa, herbida, apicibus ochris lineâ alba variis, unicuique pistillum albidum. Cæterum floris tubum obvolvunt laxior folliculi quinqueangularis, rotundæ laciniis, rotundèq; mucronibus alternis per oram divisis. Fructus succedit altero tanto major quàm Juglans suo callo obducta, oblongus, turbidatus, pungentibus spinis undique fenticulos, qui per maturitatem in quatuor partes æquales dehiscit, dissepimento membranarum, quibus semen copiosum adheret, nigrum, compressum, medullâ albâ, sapore ingrato, distinctâ. Radix subest ex numerosis fibris compacta.

Variat floris colore, nimirum vel flavo, vel Hyocyami floribus accedente. Hinc tria hujus plantæ genera Acotha cap. 53. & Costaro. Columna quoque Annotat. in res Medic. Novæ Hisp. has pro distinctis speciebus habet.

4. *Stramonium majus purpureum* Park. parad.

Park.

Magnitudine & figurâ partium omnium, caulibus foliorum, florum, fructus cum præcedente convenit: colore caulium obfcurè purpureo, foliorum viridi saturatiore nonnulli purpurascente, florum denique dilutius purpurascente ex albo differt.

Hanc plantam in hortulo nostro Cantabrigiæ unâ cum proximè præcedente aliquot annos colimus, nec tamquam observavi, femine fæte unquam speciem mutarunt, sed suum singule genus semper propagarunt, quo fit ut specie distinctæ existimant.

Habemus insuper Stramonii pumilum genus flore albo; quod non alia in re quàm staturâ & parvitate à Stramonio albo majore differt. Foliorum & florum, necnon fructuum figurâ, sitis, magnitudo par: verum bipedalem altitudinem rarius excedit. Caulis insuper ramulosus, & eodem quo illorum modo divitis. Ex femine autem deciduo facile seipsum renovat.

5. *Solanum fetidum pom. grandibus aculeis donato* Morif. prælud. *Stramonium ferox* Boc. *Datura Cocleensis spinosissima* Zanoni.

Boc.

Ad Stramonii majoris altitudinem propè accedit (minor erat multò in horto nostro) Ramis constat late expansis qualique brachiatis; caule crasso, cavo, medulloso & ramoso; foliis angulosis, sinuatis ad Patis anserini dicti folia accedentibus, majoribus paulo atque crassioribus, & virore pallescentibus. Flores ad ramorum parte omnium divitionem candidi absoluti, cæruleisve, qui in foliulo quinqueangulari è longo tubo in calathum laxantur continuum, quins angulis quinisque filis distinctum; in huius floribus sunt staminâ quinquè cum pistillo. Florem excipit fructus Nucî Juglandi

Juglandi magnitudine & formi similis, crassioribus quàm in Datura putata spinis horridis & fenticolis, unde farox nobis dicitur, quatuor membranis itus divisus, è quibus nescio quid fungosum refflectitur, cui Semen adheret copiosum, renis formâ, rugosum vel alperum, medullâ albâ refferum. Radix subest & numerosis fibris compolita, annua. Floret æstatè & semen perficit vasus finem Autumni.

Huius pl. plenissimum & accuratam omnium partium descriptionem desideras, Jacobi Zanoni historiam Italianè conscriptam adeas.

Stramonii semen in pulverem redactum & in potu exhibitum mentem turbat & alienat, affertur Vires. quâdam 24 horas duratim inducens, unde à furiis, inditur in cilios eorum quos deprodat volunt referent Garzo; Acotha autem impudicus mulieres illum 30. pondere analis suis ex vino aut alia quæ magis arides materia præbere ait. Miler qui cum haustu diu velut mente alienatus remanet, aut ridens aut eulans, aut dormiens, plerumque etiam alteri colloquens & respondens, ut intendam eum suam mente esse cretas, tametsi mentis non sit compos, neque eum agnoscat cum quo sermones confert, & colloqui habui plane sit immemor postquam ad se redit. Sunt verò nonnulli ad hoc exercitiam in hoc medicamento exhibendo, illic qui temperare nōrunt, ut ad certas, easque quot velint horas, quibus id propinant mentem adimant. Nonnulli tamen ad provocandas urinas ex medicis Gentilibus utuntur. Horum prima cura est medicamentum vomitum, clementia exhibere; deinde acres clystères impicere, fortidique ligaturas & ficationes brachii, cruribûque adhibere, interdum etiam cucubitalis applicare; quæ si non juvant venam secare in majore pedis articulo necesse est.

Gentiles verò Medici & Christiani indignant, cum à cucubitalis & venæ sectione abhorreant, nihil aliud quam vomitum provocant, fortidique ligaturas & ficationes adhibent. Quæ si non sufficiant, balnea ex aqua calida præstibunt ad eliciendum sudorem: porro à vomitu vinum propinant cui piper & cinnamomum admiscetur.

Radix drachma ex vino pota somnum profundum inducit, in quo varia insomnia & miræ rerum facies observantur.

Semina per noctem in aceto macerata deinde exactè trita, misceri illiuntur herpeti miliari & erysipelati serpentibus.

Unguentum ex succo foliorum cum adipè porcino paratum, ad partem aliquam aut membrum corporis igne vel aqua fervente usulatum sanandum efficacissimum esse remedium multorum experientiâ comprobatum est.

6. *Datura Malabarica Hummatu dicta* prima species Hort. Malab.

Hort. Malab.

A Stramonio majori albo superius descripto parùm differt; nimirum floris origine è foliorum sinibus, cum in Stramonio majore albo flores in angulo divaricationis ramorum ferè fiti sint; tum fructus per maturitatem colore viridi, & seminum flavo luteo subrufo, cum illius fructus maturitate flavicent semina porulis nigra sint.

Veniunt hæc differentie non tuta sunt, ut specie distinctas patem: nam & in Stram. albo vulg. flores superiores è foliorum sinibus exsunt: & in Hummatu forte fructus & semina ante plenam maturitatem descripta fuerint, vel forte etiam colore variant: reliqua certe descriptio Hummatu egregiè convenit Stramonio prædicto.

Herba trita & mixta cum oleo Sargelini membris tumefactis imponitur. Succus foliorum expressus, & mixtus cum Saccharo dicto Lulianis fegra de cina confert in morbo sacro, parte affecta cum eo unctâ. Semina ad tria numero sumpta conducunt in febre frigida: eadem trita & mixta cum aqua in qua macerata fuit Oryza membris tumefactis comode imponuntur. Hort. Malab.

Quam periculosis sit seminum ulus internus superius ostendimus.

7. *Nila hummatu, Datura Malabarica secunda species* Hort. Mal.

Hort. Malab.

In humanam altitudinem affurgit, radice fibrosa, abicente, stipite purpureo-ceruleo seu purpureo-rubro & nigricante. Folia quam præcedentis minorâ, petiolis interioribus purpureo-rubescens appenda, oblongo-rotunda, cuspidata, uno latere ex inferiore parte petioli producta, margine æquabili, maxima ferè ad medium latitudine tactu lenia & fractu facili, costis quæ oblique & annulâ ductu ex media exeunt, ac venulas etiam transversas emittunt, in adversa laterâ, odore quoque gravi: in foliis tenerissimis adversa fuit ex rubro in totum nigricat, interiore viridi.

Flores eisdem formæ, sed colore in totum ex cæruleo purpureo-rubro fulci, qui in calyce magis fuldescit cum in gemmis sunt; pars interior campanæ albæ.

Fructus oblongo-rotundi sunt, alii glabri, alii gemmuli hinc indurati, ac valde nitentibus, & purpureo-rubris obliis, colore primum viridi, qui in purpureo-rubrum faciliat. Calyx quoque rotundus sed minor, & fructus nimis proximè adhaes. Semina ejusdem formæ ac coloris.

In arenosis crescit, & toto anno, maxime autem tempore pluvioso floreant. Loc. Decocta prædicta est pro membrorum doloribus vel pro eorum induratione in ablutione corporis, Vires. uti & pro febre frigida cum ejus decocto in oleo corpori ungatur, ad quod etiam lavit radix eodem modo usitata. Folia trita cum calce servant pro pruritu corporis facta perunctione.

Foliorum & fructuum decoctum cum oleo doloris corporis mitigat eodem modo adhibitur. Fructus contus & triti dampis feminibus peribelle finant apoplexiam & cribunculos is impositi.

Semina largius sumptâ saporem inducunt, ac periculosa est eorum sumptio, necem adferens. Hæc in virtute prima est excellentior.

S f f 3

- * 8. *Mudila*

- * 8. *Madela-mila-lummatu*, *Datura Malabarica* tertio speciei.

Hort. Mal.

A precedente nonnisi in floribus differt, qui huic duplicati sunt vel triplicati, altero alteri innato, ut in *Datura Contarena*, quorum secundus ex primo, qui latiori est orificio, duos ferme transverlos digitos, tertius ex secundo ferme tres eminet. Sunt autem flores singulares orificio manibus lato quam precedentis, quinque cuspidibus longioribus, ac medio inter duos cuspidis intervallo unduplica corrugati, & exteriores duo è fundo ad singulos cuspides tribus nervis parallelis paulum eminentibus striati, interior uno nervo eminente & duabus venis parallelis.

Intra hanc campanam, ubi se arcte in collo apprehendunt etiam oblongo-angusta foliola, quorum alia superne, alia inferne exoriantur, exteriori superfici interioris campanae arctius annexa, parte exteriori quoque rubro-fusca; purpurascens, interiori albicante conspiciantur.

In flore interiore stamina quinque rubro-purpurascens cum oblongis surrectis apicibus ut in *Nila-lummatu* proveniunt, parte inferiori, qua quadrata, striata pilosa & candida, collo campanae annexa & agglutinata. Stylus in totum purpurascens, superne crassior ex capitulo oblongo, nigricante, purpureo, quod rudimentum fructus est, emergens.

Calyx quinque cuspidibus quoque eminet, ac versus singulos cuspides uno nervo eminente in longum striatus est, colore rubro-nigricante purpureo.

Hanc speciem superioris tantum varietatem esse suspicor.

- * 9. *Datura Indica foliis Malababeri* Breynii.

Breyn.

Ramus hujus ex India sub nomine *Datter* seu *Dutroa* ad autorem transmissus pedalis longitudinis, quadrangularis, hirtus, & frequentibus internodiis distinctus erat; cui folia ex adverso bina adnata sunt, uncias quatuor aut quinque longa, duas laticus latissima, nervis, venis & toto habitu Malabathrum exquisitè representantia, nisi quod substantia minus solida, magis herbacea, ac in utraque plantae pilis albis, brevibus atque subalperis, sicut & petioli illorum parvisque innotuit, sunt oblita. E foliorum ortu ramulculi eodem ordine & serie quo folia ipsa procreverunt, foliis iidem geminis, sed quadruplo minoribus condecorati. Gemculum autem superius ramulorum loco flores binos, & rari camen quaternos, in angulos quatuor aut quinque desinentes, Hyoscyami haud dissimiles, sed ex calyculis plane hirsutis, alperis & veluti argenteis prorpentes, ostentat, quorum observare colorem non licuit; nec de fructu & semine, an *Datura* vel *Stramoni* rectus æquiparanda, quicquam certi habere potuit.

LIBRI

LIBRI DECIMI QUINTI SECTIO SECUNDA.

De Herbis flore monopetalo difformi.

Herbæ flore monopetalo difformi sunt vel Pericarpio seu Vasculo subrotundo, bivalvi; Flore

Rictum exprimente; major & elatior; caule multis foliis cincto; LINARIA.

Vilam referente, pusilla, palustris; caule nudo, unico in summo flore; foliis humi stratis, pallidis, humore pingui madentibus; PINGUICULA.

Rictum exprimente absque calcari; vasculo in bina loculamenta diviso, è tribus foraminulis semina fundente, vituli nares referente; ANTIRRHINUM.

Semissiflari seu corpiculato, cum labello in palea formam producto; pericarpio grandi, in fœna loculamenta diviso; ARISTOLOCHIA.

Auriculato parvo; pericarpio bivalvi; foliis in caule ex adverso positis; SCROPHULARIA.

Dactylabecam referente, pendulo; floris calice indente bivalvi; DIGITALIS.

Galeato; seminibus

Compositis, florum calicibus

Membranosius tumidis & velut inflatis, vascula seminalia occultantibus; PEDICULARIS, *Christa Galli.*

Tumidoribus,

Magnis, granorum Tritici æmulis, foliis paucioribus venis conspicuis; folio brevi laciniato & canaliculato pericarpium sinu suo excipiente; MELAMPYRUM, *Triticum micinum.*

Minoribus; foliis ad margines serratis; EUPHRASIA.

Antirrhinum minimum dictum Linariæ species est, quia flos ejus rictum exprimit & calcari donatur; capsula quoque; seminalis binis loculamentis distincta est. *Elatine* quoque dicta utraque eodem pertinet ob eandem rationem. Tandem *Cymbalaria Italica* nomine nota genuina Linariæ species est.

Quæ flore sunt galeato omnes vasculo etiam sunt bivalvi, seu in bina loculamenta partito.

CAP. I.

De Pinguicula.

PINGUICULA Gesnerio dicitur quod folia ejus ad tactum pingua sint ac si oleo aut butyro oblineentur.

- A. 1. *Pinguicula Gesneri* J. B. *Pinguicula sive Sanicula Eboracensis* Ger. Park. *Sanicula montana flore calcari denato* C. B. *Sutter-wort*, Yorkshire *Sanicle.*

J. B.

Fibris aliquot albis pro plantula: modulo satis crassis, non admodum altè in terram demissis radicatur. Folia per terræ superficiem sparsa sex aut septem, & interdum plura, pallide ex luteo viridia, pinguicula & nitida ac si oleo aut butyro oblineentur, binas uncias longa, undam circiter lata, per extremum nonnulli obtusa, marginibus aequalibus & minime crenatis. [Supina folii superficies brevi admodum lanugine canosè intuenti obducta cernitur.] Inter hæc surgunt *pediculi* aliquot palmares aut altiores, quorum unicuique in summo fastigio hæret *flos* unicus purpureo-violaceus aut albus.

Viola

Viola similis, monopetalos tamen, calcarum longo donatus, in quinque segmenta divisus. [Nostris: flos fere semper dilute purpurascit aut ex pallida purpurea cereulefcat.]
In palustribus humidis, & montosis udis ubi aquae stagnantur saepius occurrit.

Locus:

2. *Pinguicula flore albo minore, calcarum brevissimo.*

Hanc in summitatibus montis Jurae locis udis reperimus.

3. *Pinguicula flore amplo purpureo, cum calcarum longissimo.*

Hanc unā cum priore iisdem in locis observavimus. Floris colore saturē purpureo, ejusdemque magnitudine & calcarum praelongo, tum a precedente, tum a vulgari nostrate differt.

A. 4. *Pinguicula Cornubiensis flore minore carneo.*

Folia huic circa margines reflexa sunt & velut convoluta, pellucida fere, & venis rubentibus striata. *Flores* quam in vulgari nostrate multo minores pallidiores, & ad incarnatum colorem dictum accedentes.

Locus.
Vires.

In Cornubia locis palustribus observavi circa *Kilkhamton* & alibi.

Vulnera recentia & plagas curare dicuntur *folia trita* & imposita. Succo ejus pingui & butyrolo illito tum manuum rimas, tum tumores & filulas in uberibus vaccarum rustici sanant. Hinc & Sanniculæ Eboracensis ei nomen inditum. Plebs Wallica syrupum ex ea conficit, quo se suisque purgant: quin & herbarum iusculis incoquant in eundem usum. Purgat enim pituitam facis stentat. Præterea unguentum ex ea conficiunt ad obstructions hepatis utilissimum.

Dalechanpius asserit radicem nistam & pro malignatæ impositum tertio die curare ichthidiosis, eandem tritam & impositam locis dolore affectis quovis dolores sanare. *At radix nimis parva est quā ut pinguis possit in hunc usum.* Camerarius testatur vulnerariam esse herbam, præsertim ad rannem puerorum eximiam. S. Paulus.

Tingit crines flavedine, & infervit instar gummi ad contorquendos mulierum capillos. Idem.

CAP. II.

De *Linaria*.

Linaria dicitur a foliorum similitudine cum Lini foliis.
Character ejus genericus est flos rictum exprimens, calcarum donatus, cui succedit vasculum bivalve.

A. 1. *Linaria lutea vulgaris* Ger. J. B. *vulgaris nostras* Park. *vulgaris lutea flore majore* C. B. *Common yellow Toad-flax*.

Radicibus albis, duris, lignosis sub terra reptando immensum se propagat, si locus suppetat. *Caules* ex eadem radice plures surgunt, pedales aut cubitales, glabros, foliis velutis crebris, nullo ordine positis, angustis, acutis, Pteryxis similibus adeo, ut nisi hoc desset difficile foret distinguere, antequam florescunt planta. *Caules* autem summa parte ramosi: *Flores* in summis caulibus & ramulis velut in spicas aut thyrsos digesti, singuli pediculis brevibus, è foliorum alis egressi insident, lutei, nictu croceo, labello trifido, erecto folio in duas velut auriculas diviso, postica parte calcarum seu corniculo, oblongo, acuto, Confolidæ regalis in modum producta, quo ab antirrhini floribus differunt, quibus alias per similes sunt. *Calix* floris parvus, quinquepartitus. *Vasculum* feminale trigululum per maturitatem in duas carinas dehiscit, seminibus planis rotundis. Sapor plantæ amariculus & subacris.

Locus.

Ad agrorum margines & vias publicas, inque passius sterilibus frequens occurrit.

2. *Linaria latifolia triphylla major* C. B. *Cretica latifolia major* Clus. Hist. Park.

A sequenti planta (cui alias per similes est) differt *caulis* altitudine cubitali aut ampliore, eoque in multos ramos diviso, quem ambiunt *folia* modò bina, interdum terna simul, aliquando incoadita & nullum ordinem servantia, latitudine interdum unciali. *Vascula* ut in aliis *Linariæ* generibus nictu semen continentia. Descriptionem pleniorē vide apud Clusium & C. Bauhinum, sufficit nobis notas poluisse quibus a sequente differt.

3. *Linaria triphylla minor lutea* C. B. *Valentina* Park. parad. *Hispanica* 1. Clus. *Linaria trifolia* J. B. *Valentina Clusii* Ger.

J. B.

Caules ternos quaternosque ab eadem radice profert, pedales & longiores, crassiusculos, succulentos, teretes, inferiore parte rubentes, superius viridantes; quos ambiunt *folia* ex certis intervallis pulchre disposita, ex eodem loco terna, caulem amplectantia, potissimum parte inferiore, circa fastigium enim ipsarum nullo ordine digeruntur: accedunt verò nonnulli ea ad Telephi folia, minus crassa, succulenta, minime tamen per ambitum incla, circa exortum latiuscula, in obtusum desinentia,

tia, pari fere latitudine cum longitudine, sinuatis nervis ad modum fere plantaginis, postica parte minime apparentibus, donata, acetabula instar concava, cælesthenique aquam exceptam continentia, sapore amaricante. Verum *flores* serie longa dispositi, *Linariæ* vulg. similes sunt, lutei, tinctiore tamen labello, & rictu lanuginoso, corniculo purpurascente, extra folia viridantia, quæ floribus basin ambiunt, porrecto: Floribus succedunt capitula rotunda, in quibus semen, quod nec Clusio nec J. Bauhino videre contigit. *Radiis* lingularis, crassiuscula, alba.

C. Burch Valentiam in pratis & locis umbrosis Martio florentem observavi Clusium *Linariam latifolia* triphyllam majorem C. B. *Linariæ* latifoliz Valentini Clusii nomine à Doldio missam nos cum J. B. non distinctam suspicamus à descripta. C. B. præter mentem Doldii à *Linaria Valentina* Clusii plantam à se in Prodomo sub titulo allato descriptam separat, & cum *Linaria Cretica latifolia* Clusii conjungit. Errevera Lin. Cret. latif. Clusii in omnibus fere convenit cum planta nobis hic in loco ex Joanne Bauhino descripta; præcipua & fere sola differentia est, quod caules in *Cretica* Clusii h. e. latifolia triphylla majore Bauhini in multos ramos diviti dicuntur, cum J. B. in descriptione sua ramorum non meminit: quam notam ab eo fortuito omissem putassem, cum pictura ramulos exhibeat, nisi Paulum Boccone in *Linariæ* suæ *Sicula latifolia triphylla* descriptione hæc sola notā exceptet, Bauhianam *Linariam triphyllam latifoliam* cum sua omnino convenire observantem animadvertissem. Sunt ergo, si videtur, *Linaria Cretica latifolia Clusii* & *Linaria triphylla latifolia C. B.* una & eadem plantæ species, & diversa à *Linaria trifolia* J. B. h. e. *Linaria* Sicula latifolia triphylla Bocconi, Lin. Valentini Clusii, cum hæc caules habeant simplices & indivisos, illæ ramis brachiatis. Multa tamen nondum factitatum fateor.

4. *Antirrhinum minus flore Linariæ luteum inscriptum* Ger. emac. App.

Ger. emac.

Multos hæc cauliculos seu ramulos, tenues, teretes, glabros humi sparsos initio à radice promittit uncias quatuor aut quinque longos, foliis crebris, viridibus, brevibus, acuminatis, Serpylli amulis, nisi quod longiora, globosa, tres quatuor simul inter se opposita vestris inter quos exurgunt quinque aut sex, interdum decem aut duodecim, recti, teretes, tenues, glabri cauliculis, cubitum alti, in ramulos diviti, longis, angustis, tenuibus, virentibus, nullo ordine positis foliis amicti. Summis caulibus & ramulis innascuntur quinque, fex aut plures *stipules* lutei, conferti, ab imo sursum versus paulatim florentes, longam relinquentes spicam minutissimorum pericarpiorum, bifariam lineâ impressâ divisorum, ac si duæ valvule junctæ essent, altera ex valvulis altera paulo longiore: in quibus continetur semen minutissimum, nigricans. *Radix* brevis, exigua, alba, paucis fibris donata, annua.

5. *Linaria Sicula multicaulis, Molloginis folio* Bocconi.

Boc.

Caules huic cubitales sunt, rotundi, ramosi, fibrantes. *Folia* angusta, unciam longa, inferiora circum genicula stellatim radiata, Molloginis instar, superiora autem inordinatè disposita, illa, Kali modo carnosa, sulco canulato per longitudinem decurrente. *Flores* lutei, & vulgari *Linariæ* minores. Floribus nascuntibus succedunt *Capitula* rotunda, in quibus semen latet. *Radix* subest perennis, tenuis & fibrosa.

Panormi tota æstate floret, & copiose etiam alibi in Sicilia.

Cum dubitet Paulus Boccone annon *Linaria Cretica angustifolia Clusii* cum planta hic proposita specie conveniat, ejus descriptionem subscripiam, ut Lector studiosus eas invicem conferat: nobis autem proxime accedere videtur ad *Linariam tetraphyllum luteam minorem* Columnæ, quam idcirco proximo [post Creticam Clusianam minorem] in loco proponemus: Sola differentia esse videtur in numero foliorum ad singula genicula caulem ambientium: & quod caulis Columnæ non dicatur ramulosus.

Locus.

6. *Linaria Cretica angustifolia* Clus. Park. *Linaria quadrifolia exiguis stipulis cinereis* C. B. *Quoniam eadem præcedenti?*

Clus.

Virga initio profert ab unâ radice satis copiosas, rotundas, laxas, sesquipedales vel pedales longitudinis, quos bina aut ad summum ternis intervallis quaterna folia ambiunt *folia*, vulgari *Linariæ* foliis duplo angustiora, deinde alia singularia, nullo serrato ordine. Virgæ innascuntur frequentes ramuli, foliis valde tenuibus donati, qui velut ex umbella exigua (cujus forma paulatim evanescit) flores protrudit valde exiles, qui quinque foliis contare videtur, bina scilicet erectis supra castidem albicantem vel cineraceam, bina latera occupantibus & uno propendente, caudâ insuper five calcarum folii illis confusio, antroscum reflexo. Semen in pericarpis fex valculis, Lino fere similibus, cineraceum & planum, quod deciduo flore brevi maturefcit, etiam herbâ adhuc virente.

Florere sub finem Julii.

7. *Linaria quadrifolia lutea* C. B. *tetraphylla lutea minor* Col. *Quinta eadem videtur.*

Col.

Plantula est pedalis, exigua radice, viticulis multis, supinis assurgens; sed *caulis* est rectus, geniculis singulis quaterna *folia* promens, in imo minora, atque à medio ad summum non quaterna, sed alternatim quaterna, & breviora: *folia* Lini aut *Linariæ* annula, colore Brassicæ, inferne canaliculata, cauli cruciatim erecta hærentia. *Flores* in summo pauci, è petioli brevibus prodeuntes, calycibus

bus quinquifoliatis hirsutis infidentes, effigie atque positu Linariæ vulgaris similes, verum minores atque lutescentes. *Fructus* crassi, rotundi, sex lineis distinctis. apicello in summo emicante, in quibus *semen* nigrescens, lanatum, ut in congeneribus. Sapor idem amarus qui in aliis.

Aprilis mense floret, & æstate perficitur. Anversa Valventium in montium lateribus Soli expositis sterilibus oritur.

C. *Basilensis* in pinæ duarum *Linariæ luteæ* speciem meminit, quas tamen non describit.

Primam Linariam rectam angustifoliam IV. facit, titulo *Linariæ luteæ montanæ Geniæ tinctoriæ folio*: quæ inquit ad montem S. Bernardi, floribus aureis, medietate magnitudinis reperitur. Secundam, Linariam rectam angustif. V. titulo *Linariæ luteæ flore minimo*: quæ in agris Provincie Gallie, brevibus & angustis foliis & minutissimis flosculis luteis occurrit. Hæc Linaria minor æstiva Ger. emac. App. fortè.

Paulus Boccone *Linariæ cujusdam* meminit, quam pumilam triphyllam Siculam appellat;

Cui pro plantæ tenuitate radicem fatis crassam attribuit, plurifariam in ramos divisam, non sine fibris quibuldam etiam adnatis: *Cauliculus* tres aut quatuor, palmares, geniculatos, per terram stratos, circa quos *Folia* parva, subrotunda, Cruciatæ *Dod.* magnitudine, decussatim ad genicula composita. Huius flosculos non observavit; quare nec ideo ut ei constare possit Linariam fuisse quam describit.

Ad montes Hyblaicos in oppido *Mellinacutur*.
Linaria lutea vulgaris alvi turbatrix est, autore Trago. Urinam tam potenter pellit, ut inde *Hæmorrhoides* Germanis appellerentur. Aqua quantum vitrum exiguum capiat, admixtâ drachmâ corticis ebuli in pulverem redactâ sumpta potio urinam potenter cit, quare hydropicis tantum id medicamentum exhibendum erit. Eadem aqua destillata pota alvum laxat, morbum discutit Regium, adversus quem herba ipsa in vino decocta ac pota imprimis facit, sicut & jecur obstructionibus liberat. Eadem aqua ut succus oculis inditus inflammationes eorum & roborem tollit, quod se experientia & longa observatione didicisse scribit Tragus. Eadem linteolis imposita quavis ulcera emundat si cum ea colluatur loci affecti. Succus inditus maculas & vitia facit emendat. *Trag.*

Isteris non recentibus tantum sed jam ad hydropem spectantibus verissimum & efficacissimum præstat commodum, observante Lobelio in *Ado.*
Sunt qui herbam hanc intra calceos plantis pedum supponunt ad febrem quartanam abigendam.

Ad dolorem hæmorrhoidum, R. Herb. Linariæ cum flor. q. f. decoquatur cum adipis porcino, quousque adeps valde viscescat, fiatque unguent. cui expresso & parum refrigerato vitellus ovi admiscetur. Ego non solum vitellum ovi miscere nisi applicationis tempore, usque comperi unguentum in hac regione viriditatem amittere post annum, & cum eâ virtutem: id quod *Maffilæ* non contingebat. *Chefneau.* Habui ab ingeniosissimo viro mihi quæ amica fimo D. *Edw. Hallæ M.D.* Linaria sanat incredibiles hæmorrhoidum dolores, *Greimbs* & *Cardulicio* autoribus, item *Sennerto*. D. *Tancerdus Robinson.*

* 8. *Linaria pumila Hispanica* Park. *pumila supina lutea* C. B. *lutea parvus serpens* J. B. *Oxyra flavo sylvæstris* Lob. Ger.

Clasf.

Palmariibus exit *virgulus*, frequentibus, humi sparsis, quas vestiunt *folia* vulgaris foliis similia. Extremos ramulos occupant multi *flores* flavi, vulgari minores, velut in spicam congesti; quibus succedunt capitula minora quam in vulgari, exigui *semine* nigro plena. *Radix* tenuis est & candida; vulgaris modo serpens. Valde amara est, & quia plerumque cum *Chamæpity* nascens reperitur, adeoque pumila fit, *Salmanticenses* *Chamæpity* genus esse censebant.

Salmanticenti agro, aridis locis provenit, ubi tota fere æstate floret. D. *Magnol* Linariam illam quæ in saxosis montis Lupt & montis Capouladon oritur pro hac habet.

* 9. *Linaria latifolia Dalmatica* Park. *maxima foliis Lauri Dalmatica* J. B. *latifolia Dalmatica magno flore* C. B.

C. B.

Caulibus est lignosis, rotundis, firmis, cubitum superantibus, in ramos brachiatis, quos *folia*, præsertim inferiora, uncias duas, aut etiam tres longa, unciam lata, pediculis carentia, in summitate caulium semper breviora & angustiora, in apicem acutissimum delinientia nullo servato ordine ambiunt. *Flores* habet Linariæ vulgaris floribus similes, sed triplo imò quadruplo majores, Antirrhini majores magnitudine ex luteo rufescentes aureo, quibus vascula ut in aliis succedunt.

Ex femine Florentia à *Casabona* missa in horto Montbelgardaco crevit.

* 10. *Linaria Americana parvo flore luteo* C. B. Park.

Ex radice *caules* plures sesquicubitales, rotundi, laves, rufescentes, in ramos plures divisi exurgunt; quos *folia* triplo quam in priore angustiora, in acutum apicem delinientia, atrovirentia, alternatim nulloque ordine disposita, cingunt. *Flores* est auratus illic longè quam in vulgari minoribus.

* 11. *Linaria*

* 11. *Linaria Pannonica flore luteo minore quam in vulgari* J. B. *Pannonica major* Park. *lin. flore pallido, rictu aureo* C. B. *Pannonica* 1. Clus.

Clasf.

Bicubitali interdum excrevit magnitudine, rectum ferens *caulem*, levem, viridem, multis *foliis* sativo Lino familibus circumseptum, qui superiore parte in multos tenues brevèque ramulos divisus est, ferentes raras *flores*. Linariæ quidem vulgaris floribus respondentes, sed minores & pallidiores, rictu nonnihil villosa & aureo: *semen* in valculis Linariæ vulgaris similibus exile, nigrum: *Radix* longicula, candicans, multis tenuibus & majusculis fibris in latera expansis nixa, perennis, summo capite singulis annis novos caules proferit quidem; sed ex lateralibus fibris non germinat ut vulgaris. Tota amaricula est.

Crebit in montium declivibus secundum publicas vias & gramine nudis locis, supra *Posonium* ad *Locum* & Danubium, Gumpoltkirchen, Leytenberg, atque etiam in Moravia. Floret Junio & Julio, intertempus etiam Augusto & subinde semen proferit.

* 12. *Linaria lutea parva annua* J. B. *pumila, foliis carnosiss, flosculis minimis flavis* C. B. *lutea Moravica* Clasf. Park.

J. B.

Magnitudine varia mihi crevit, alias sesquipedaliter aliàs plerumque dodrantali, ex *radicibus* parvis, albicantibus, pluribus: Sunt autem *caules*, qui tenues & numerosi existunt, & *folia*, quæ teneriora, angustiora & crassiora quam in vulgari Linaria, colore glauco, terna vel quaterna auriqua, ex certis intervallis, aliis vero incondita, lubumque sapore: *flosculi* in ramulorum fastigiis Linariæ formæ, croci, sed quadruplo minores, colore nullo; quos excipiunt globuli oblongi *semen* continentes parvum, orbiculatum, compressum. *Radix* tenuis est & annua.

Nascitur plerisque Moraviæ locis in collum acclivitatibus: Luteis etiam extra portam Honorii *Locus*. Repenit in sterilibus locis circa Boutonnetum, Sellam novam, la *Columbière* aliisque Maio mense florens. *Botan. Morisp.* Nos in cacumine montis Lugi duabus Monspelio leucis distantis Autumno florentem invenimus; diversum à nobis sentit D. *Magnol* quod Linaria 8.

* 13. *Linaria annua angustifolia flore majore luteo* Morif.

Morif.

Hujus *folia* sunt quasi Phylli foliorum æmula, longiora. *Caulem* producit sesquipedalem, cuius cymis innascentur *flores* lutei, multo majores quam pro tenuitate plantæ. *Semina* compressa, nigra.

Circa Burdegalam in fatiis arvis provenit.

Locus.

* 14. *Linaria maritima minima, viscosa, foliis hirsutis, floribus luteis*, Morif.

Folia edit hirsuta, viscosa, superioris folii multo dilutius virescentia, pilis scatentia: *caules* semipedales, in quorum cymis *flores* feruntur minimos, luteos: quibus evanescentibus succedunt *capula* rotundæ, bifidæ aliarum Linariarum more, continentes *semina* nigra, compressa seu foliaceæ.

Locus.

Provenit in arenosis maritimis Armoricæ.

15. *Linaria pusilla procumbens latifolia flore pallido, rictu luteo.*

Radix huic simplex quidem, sed multis fibris majusculis donata, subulata, annua: Ex qua *cauliculi* emergunt plures infirmi, teretes, palmares, humi procumbentes, glauci, quemadmodum & *folia*, quæ nunc singula, nunc bina ex adverso, nunc terna & interdum etiam quaterna simul in caulis oriuntur, unde & ramuli quoque nunc singuli, nunc bini, nunc terni simul exeunt. *Folia* Polyotoni foliorum æmula sed minora. *Flores* longis pedicellis subniti, albi rictu luteo, calcaribus tenuigoni foliorum æmula sed minora. *Flores* longis pedicellis subniti, albi rictu luteo, calcaribus tenuigoni foliorum æmula sed minora. Pars illa horti quæ erigitur in medio fissa binas veluti aurículas bus longissimis retrorsum exsertit. Pars illa horti quæ erigitur in medio fissa binas veluti aurículas. Plerumque flos evanuit, pediculus ejus deorsum incurvatur. Valsculum feminale rotundum, bivalve, seminis repletum pusillis, rufis. Quamprimum semen maturifcat deficiit capula, ut difficile sit semen colligere.

Frequens est Mossana in vineis & hortis: Floret Maio & Junio.

Locus.
& Tempus

* 16. *Linaria minima erecta* Park. An *Linaria minor æstiva* Ger. emac. Append.

Park.

Singulari affurgit *caule*, dimidium pedem altitudine vix excedente, *foliis* plurimis, pusillis, angustis, ex curuleo viridibus amictis, Linariæ vulgaris similibus; summo fastigio *flores* multos gestantes, exiguos, pallide luteos, rictu saturatiore, calcaris exigui. *Semen* minutissimum, compressum, nigricans. *Radix* pusilla, annua.

De loco natali nihil certi habet.

Linariæ

Linarie minori æstive Johnfonus apud Garardum *Caulis* teretes, glabros, ex viridi albicantes, pedales, infirmos & vix se sustinentes attribuit: *folia angusta*, oblonga, acuminata, deorsum plerumque reflexa: *flores* in fumis ramulis spicati, sed non conferti. Linares vulg. similis est, sed multis numeris minor.

- * 17. *Linarie seu Oxyris alba* Park. *Oxyris alba* Lobelii Ger.

Morif.

Ex radice oritur lignosus, multis bifurcationibus inferius divisis, multique fibris inde emanantibus: Ex qua protrahuntur multi *caules*, lentu, multis foliis angustis, oblongis, inordinatim dispositis ornati, haud abnubilis foliis vulgaris luce. In caulium cimis proveniunt *foliuli* multi, spicati dispositi, albi seu pallidi, vulgaris formâ, sed magnitudine eos excedentes. *Semen* in bicapitularibus thecis, fere modico disjunctis & separatis, foliaceum, compressum, nigrum. *Radix* est alba, longa, crassa fatis, multos annos durans.

Hæc herba à Lobelio in Hist. Belgica describitur. C. Bauhinus Oxyridem albam *Lob. ico.* Linares Pannonice 1. *Clus.* Synonymam facit, verum dubitanter: Nobis certe incognita est: Suspiciamus descriptionem Morisoni partim ad iconem factam, partim à Parkinsoni Theat. mutuatam.

- * 18. *Linarie annua Chalepensis minor erecta, flore albo, luteis violaceis notato* Morif.

Morif.

Ad pedalem altitudinem rectâ ascendit, *cauliculis* foliis compressis, uncialibus, rarissimis dispositis vestitis. Ex heron sinibus oriuntur *foliuli* albi, lines parvis, violaceis notati, & quod observatum dignum, calyces sustinentes prædictos *flores* habet ex quinis foliis compressis, uncialibus confatis, & longitudine multum capitula ipsas superantibus.

Semen huius à D. Rob. Hamington in territorio Chalepensi collectum & ad descriptionis autorem transmissum est.

19. *Linarie purpurea magna* J. B. *purpurea major odorata* C. B. *Lin. altera purpurea* Ger.

J. B.

Sæpius cubitale è longa, nigra, contorta, lignosa *radice caulem* emittit, cùmque teretem, glabrum, firmum, in ramos prælongos divisum, *foliis* ornatum longioribus latioribusque quam Linares lucea, sapore nullo evidente. *Flores* longa serie per ramos nascuntur, antiorum hiantes, postica parte calcar prominentes, colore purpureo præditi, minores multum quam Linares luceæ vulg. *Semen* in valculis parvis, bidentis continetur.

Circa Neapolim & ad radices montis Vesuvii.

Maxima est omnium quas hæcenus novimus Liniarum; flore parvo, intensè purpureo.

- A. 20. *Linarie odorata Monspessulana* J. B. *Linarie flore albicante Caryophyllata* Cam. Hort. *Linarie odorata* Lugd. *Lin. capillaceo folio erecta, flore odore* C. B. prod. Q. *Lin. caryophyllata albicans* Park.

J. B.

Rectis & rigidis stat *caulibus*, bicubitalibus, juxta terram rubescentibus, quos Linares vulgaris *folia*, angustiora denso stipati ornant, sapore amaricante: Summum caulis fastigium in furculos aliquot abit, qui *flores* sustinent eodem quo in Linares vulgaris dispositos ordine, calcare longè breviori & parum apparente, quâ in re differunt à planta Linares aliquatenus simili, sicuti & in eo quod *flores* sunt majores, odore gratissimo, superiore folio pallido, purpurascens fœtis variegato, inferiore in tres lacinias albas diviso, rictu lanuginoso, amethystino, croceoque colore picto. *Semina* parva in valculis subtrotundis, herbæ Linares jam dictæ similibus, sed majoribus, sapore (ut mihi videtur) adstringente. *Radix* vivax, insigniter repens, colore candida.

Circa Melpodium ubique occurrit: in Cornubia etiam Angliæ provincia, non longè ab oppido Perin in sepibus invenimus, Occidentem versus.

Descriptio quam proponimus J. Bauhini plena est & exacta. Clusius (ut ille [J. Bauhinus] observat) *Linarie odorata* nomine pingit, & describit tantum *flores*: cætera sunt alterius plantæ, nempe Linares folio Bellidis. C. Bauhinus perperam *folia capillacea* ei attribuit; ni aliam, forte plantam intelligat.

- * 21. *Linarie odorata Monspessulana minor carulea* J. B. *arvensis carulea erecta* C. B. prod.

Dodrantalibus & brevioribus, ex radica fibrosa mox ortis *caulibus*, tenuibus, rigidis; quos *folia* vestunt rara, alternatim ex longis intervallis, filii instar tenuia, semunciam longiora. *Flores* in cacumine serie quadam sibi invicem succedunt, Linares odoratae majoris, carulei, calcani longo præditi.

An & quomodo à sequente planta differat considerandum. D. Magnol diversam facit, sequæ prope portum Cæcium in arvis Aprilis & Maio mensis legisse scribit.

22. *Linarie graminea floribus congestis caruleis*. An *Lin. carulea calcaribus longis* J. B.

Altitudo ejus odrantalibus, *folia* graminea: *flores* in summo caule dense stipati velut in brevi spica. Hanc sic describit J. Bauhinus;

Radix

Radix tortuosa, dura, alba, fibrata: *Caulis* singularis, simplex, pedalis, glaber, teres, gracilis: *folia* alia adversa, alia alternata, uncialia, angustula, acuminata, lœvia: *flores* per summum lœvum eo ordine quo in Linares vulgaris, eisdemque formâ, dimidio minores, calcani fere longiore, carulei, quinque herbacei coloris angustis longique foliis basin suffulcentibus: Valcula minora quam Lini vulgaris.

In pascuis ad radices montis Vesuvii copiose oritur.

- * 23. *Linarie purpurea parva* J. B. *quadrifolia supina* C. B. Ger. emac. *quadrifolia Alpina* Park.

J. B. *Clus.*

Radix subest tortuosa cum fibris longiusculis [tenuis, alba, multos ex uno capite ramulos profert, atque etiam summa tellure serpit *Clus.*] *Caulis* complures, palmares & majores, in terram reclinati, ramoli, *foliis* amicti veluti ex geniculis, modo singularibus, modo ternis aut quaternis, vix quadrantem aut equantibus, crassis, succulentis, coloris ex herbaceo candidantis & veluti casti. Extremis ramis *flores* multi, congesti hærent, Linares vulgaris, minores, longis calcaribus præditi, caruleo-purpurei, folio superiore bifido, apicibus in rictu luteis, concolori etiam labelli portunculâ penitior. [Clusio elegantissimo colore præditi, ex violaceo quodammodo purpurascens, labro inferiore ubi hiat aut diducto rictu apertur planè aureo.] Succedunt *valculæ* penè rotunda, calyce ex quinque foliolis excepta, quæ continent *semina* longiuscula, compressa, qualia sunt *Alcyon. Dod.*

In Alpium præruptis per Stiriam & Carinthiam, inque monte Jura observavimus. Clusius per- *Locui.* ennem esse scribit.

- * 24. *Linarie purpurea parva foliis sine ordine dispositis* J. B. *Lin. carulea repens* C. B. Park. *Moravica* 2. *Clus. Oxyris purpureo-carulea repens* Ger.

Clus.

Tenuis & humi diffusus habet *cauliculis*, valde frequentibus, angustioribus, sine ordine dispositis, crassiusculis, & coloris casti foliolis obliquis, in plures alae nonnunquam divisis; quarum fastigium occupant multi, spicæ instar confertim nascentes *stipulis*, colore superiori fere similes, sed multo minores: quibus succedunt parva *capitula* femine plura, de cujus forma & colore nihil asserere possum (inquit Clusius) quandoquidem florentem & capitulorum rudimenta duntaxat præbentem in Moravia collibus inveniebam. *Radix* multis fibris lævi sparsis constat, & perennem esse apparet.

In alveis fluviorum & torquentum Alpeflurum observavimus.

Ab hoc genere parum admodum differt, quantum ego quidem perspicere possum,

- Linarie Hispanica* 4. Clusii. *Lin. foliis carnosissimis cinereis* C. B. *Lin. parva Hispanica altera* Park.

Multos graciles infirmos fundit *cauliculis*, quos ambiunt frequentia, carnosa, tenuia molliorque *foliula*, cineracei quodammodo coloris: extremis cauliculis insident aliquot *flores*, superioribus minores, coloris carulei dilutioris ad cineraceum tendentis, quorum rictus flavus: illos sequuntur *valculæ* maturitate hiantia, & cineraceum planum exiguum semen continentia. *Radix* alba, tenuis villosa prædita, annua.

Tota æstate & Autumno floret, & maturum semen profert.

- * 25. *Linarie tenuifolia æruginei coloris* C. B. *Hispanica* 2. *Clus. Hispanica atro-purpurea repens* Park.

Clus.

Tenuibus frequentibusque ex eadem *radice* affurgit *cauliculis*, illic imbecillibus & plerumque procumbentibus; quos vestiunt frequentia tenuiæ admodum & mollia foliola, æruginei quodammodo coloris. Summis ramulis & cauliculis insident aliquot *flores*, Linares vulgaris formâ similes, sed paulo minores, elegantes, coloris ex purpurea fere nigricantis, circa rictum flavescens, tenui odore præditi. Floribus succedunt rotunda *capitula*, cineraceum planumque semen continentia. *Radix* candida est, tenuis quibusdam fibris & quasi villis donata. Tota planta tenella est, & frigore facile corruptitur.

Floret æstate, semen Augusto maturitatem consequitur, interdum etiam ductius floret. Semine *Tempu.* ex Hispania multo nata est.

- * 26. *Linarie foliis angustis, ex viridi cænescentibus* C. B. *Hispanica* 3. *Clus. Hist. Linarie Hispanica tertia Clusii* Park.

Clus.

Multis huic graciles pedalesque à radice *caules* proveniunt: hos frequentia ambiunt *folia*, angusta, longæ, ex viridi cænescentia, ejus fere coloris qui in Lavandule foliis conspicuus est, amari autem saporis. Circa summum caulem multi nascuntur *flores*, utcumque odorati, spicæ in modum conferti, formâ superiori similes, quorum subrectum bifidum foliolum externa parte exalbido coloris est, internodi purpurei, rictus domine *ærgineus*, five albicans ex flavo coloris, hirsuto & purpureo labro, propendens rictus latiusculis, purpurascens barbulis. Flori succedunt *valculæ*, sed plerumque inania [Francofurti.] Vivax est, & ex radice singulis annis novos profert caules.

T t t

- * 27. *Linarie*

Linaria Antirrhinum dicta.

- A. 37. *Antirrhinum arvense minus* C. B. *minimum* J. B. *minimum repens* Ger. emac. mal. *Hyssopus minimum* Park. *The least Calves-foot, or Snapdragon.*

Radice nictur parva, alba, simplici, dura, longis & tenuibus fibris donata. Caulis ei palmares sunt, teretes, hirsuti, ramoli. Folia caulibus inferiora conjungim, superiora alternatim adnascuntur vix digitum longa, angusta, hirsuta, mucrone obtulo. Flores ex alis foliorum exeunt singulatim, Antirrhini similes, pediculis semuncialibus aut longioribus, dilute purpurascens, cum brevibus & tenuibus calcaribus, è calice tetrapetalo. Succedunt capselle oblongae, ventricosa, lepi crassifoluli beneficio in duos loculos divisa, semine parvo, obscure rufio aut pullo repleto.

Locus.

In arvis lapsus obvium se dat, nonnunquam & in vis publicis, & locis cultis. Æstate flores. Hac planta ob florem calcare donatum, & valculum bivalve eodem cum Linaria modo hians & femina fundens, Linariae potius quam Antirrhini species censenda est.

CAP. III.

De Antirrhino.

Ἀντίρρινος & *Ἀντίρρινος* Dioscoridi l. 4. c. 133. dictum quod fructu sit vituli narium simili. Appellatur & *O. leonis* Calapino, qui existimat plantam hanc eandem esse quam intelligit Columella per alia verba, *Et hincis scilicet leonis Ova ferit*; Si quidem flores hujus rictum leonini oris aemulatur, quod verum est de hujus plantae floribus, non de Aquilegia, quam alii à Columella detectam volunt.

Notae hujus sunt flos rictum exprimens qui cum Linaria convenit, calcari carens, quo ab eodem differt, valculum in bina loculamenta divisum, è tribus foraminibus femina fundens, vituli caput & nares referens.

1. *Antirrhinum vulgare* J. B. *purpureum* Ger. *purpureum seu rictum* Park. *major alterum folio longiore* C. B. *Purple Calves-foot, or Snapdragon.*

Radice firmatur lignosa, alba. Caulis cubitales & sesquicubitales, teretes, solidi, glabri prope terram, superius brevi laevigine hirsuti. Folia longa angusta, glabra Leucoside lutei, alterno aut potius nullo ordine posita, sapore subacri. Flores in fumis scapis in thyrsi morem dispositi, amplii, monopetali, colore carneo albore, rictum leoninum exprimentes, bifido folio surrecto, labello trifido, antequam in lacinias dividi incipiat nonnihil luteo fimbriatè villosa donato, stylum & quatuor stamina apicibus flavis insignia continentes. Calix floris brevis, quinque segmentis obtusis, hirsutis confans; *Pediculus* ejusdem brevissimus hirsutus, è sinu folioli exigui, brevis, concavi, acuminati exit. Flores vestis eandem omnes partem vergunt, suntque externis hirsuti. Summitates caulium, & florum calices ad tactum viscosi sunt. Flori utriusque succedit valculum seminale grande, caput vitulinum quodammodo referens, apice incurvo, in duo loculamenta divisum, quorum superius per maturitatem summa sui parte uno foramine, inferius duobus aperitur. Semen pusillum, angulosum, pululum seu nigrum.

Locus.

Descriptio est J. Bauhini, à nobis interpolata & aucta.

In aggeribus fossarum & ad sepes circa Monspelium abunde oritur.

Variat non raro floris colore albo.

2. *Antirrhinum lateum* Ger. *luteo flore* C. B. *flore lateo grandi* Cam. *flore sublateo* Doi.

Locus.

Hoc à priore non floris tantum colore, sed & foliis variat brevioribus, latoribus, subhirsutis.

Circa Messaniam urbem in muris sponte nascentem observavimus hanc speciem, unde Petrus Carstellus in suo Messanenium plantarum catalogo Messanenem illam appellat; quamvis & alibi quocumque sponte proveniat, in praeceptis scopulis, ut Celsianus recte observavit: nam & nos in rupibus non procul *Petra* sive *Heterus* oppido, cum Malsi Lucam iter faceremus, copiosam invenimus: quin & in Germania spontanea occurrit.

Varietas.

C. Bauhinus *Antirrhini majori rotundiore folio* Camerario in horto *Antir. majoris flore rictu* dicti, meminit; quod in agro Monspeliensi & Nemaufensi provenire refert. Nos à precedente accidentiter tantum differre putamus, ut qui neque in Monspeliensi neque in Nemaufensi agro hujusmodi Antirrhinum observavimus. V. C. B.

3. *Antirrhinum angustifolium* *Hyssopus* J. B. *arvense major* C. B. *Hyssopus medium* Park. *minus* Ger. *The lesser wild Calves-foot, or Snapdragon.*

J. B.

Elegantia est planula, tenui albicantèque radice; *caudiculis* palmaribus aut cubitalibus, teretibus, hirsutis, quos alternatim ornant folia Hyssopi parva, simul plura, inferius nonnunquam rubescentia, pingua & nonnihil acra, subamara. *Flores* ex foliorum alis bicolores, partim albi, partim purpurascens;

purpurescentes, Antirrhini majoris, sed multis numeris minores, quorum basin obvallant quinque vel septem folia viridantia, hirsuta, quardam longa, quardam brevina. Pericarpium calvariam catelli egregie refert, ac oculorum fossas narèque corniculis induchas, in quo semen.

In arvis solo arenoso non raro occurrit.

Hujus varietatem flore carneo, rictu striato in Italia & Sicilia observavimus. Ex Hispania à Boslio allatam habuit Parkinsonus flore sanguineo splendido, rictu luteo, aut pallido.

Locus.

Varietas.

Item aliam quam vocat Antirrhinum alterum flore albo minimum.

- + *Antirrhinum album serrato folio* J. B. *Ant. folio dissecto* C. B.

J. B.

Unico, recto, ad cubitum, interdum duos, alto caule assurgit, in quo folia eo fore ordine quo Lini disposita cernuntur, satis dura & aspera, pulchre serrata, longa satis & angusta. Flores albi, ferè similes sunt majori Antirrhino, satis magni proportionis plantae; calycibus vituli narium amulus succedentibus.

Prope Monspelium in ora maritima, vulgo Plage, quae responderet praedio dicto *Aresquies*, inter Locum Juncos, versus Miramvallem & Frontignanum.

Accedit ad nostram Cristam Galli Messanensem, & foret eadon fuerit.

- * 5. *Antirrhinum saxatile* Serpylli folio C. B. proli. *Saxatile Bauhini* Park.

C. B.

Radice est parva; ramis multis reflexis, tenuibus, leviter hirsutis; folia Serpylli vulgaris formâ, sed minoribus: floribus rubris, aliquando pallide cereis, pediculis oblongiusculis indichis, formâ & magnitudine unâ cum capitulo insidente Antirrhino arventi minoi similibus.

Folia inferiora sunt Antirrhini, superiora vero Serpylli, annotante D. Magnol, qui copiosum invenit inter rupes montis *Capouladou* non longe à Monspelio, tum & in locis *Garrigues* dictis inter *Lavornne* & *Pignus* Majo & Juno mensibus cum flore.

Antirrhinum rari usque est in medicina, sed propter floris elegantiam in hortis colitur.

Fabulosa sunt, frivola & superfinitosa quae circumferuntur de viribus hujus plantae & aliarum nonnullarum contra poëtra, incantationes, veneficia; ad conciliandam gratiam Principum, Magnatum, &c.

CAP. IV.

De Arifolochia.

Aristolochiam * Cicero nomen accepit auctor est ab inventore Aristolochio, qua de causa deinde calumniate vix evitare potuit. Contendunt enim nomen huic inditum quod pueri *Dionae*. peris prolix. Sed quid impedit quod minus ab Aristolochio nomen habere, simileque salutaris sit puerperis? Credibile enim non videretur Ciceroem de suo hoc finxisse, sed ab aliquo antiquo auctore, cupis scripta deperdita sunt, desumpsisse. Quod eo magis sit verisimile, quod apud * Galenum, in carmine Andromachi legatur *ἡ ἀριστοὶ πλὴν Ἀριστολόχης*. Nicandri etiam Scholiastes Aristotelem testem vocat à muliere inventam Aristolochiam. Nomen autem inventoris herbe inditum fuisse verisimile est, qui sine viro, sine femina fuerit perinde est.

Rectius tamen inde deductum nomen, quod sit *ἀριστοὶ πλὴν Ἀριστολόχης*. * Dioscorides, *Ἀριστολόχης ἀνὴρ* * Lib. 3. cap. 4. *μακροὶ ἀπὸ τῆς τῆς ἀνδρὸς ἀπὸ τῆς ἀνδρὸς* *Arifolochia* ex eo nomen accepit, quod optimè puerperis optulari crederetur. * Plinius, Inter mobilissimas Arifolochiae nomen dedisse gravide videtur, quoniam * Lib. 25. cap. 3. *estet dēon ὁμοῖον* *Notri malum terre vocant.* Unanim consentia omnes restituunt *Ἀριστολόχης*, quae vox parviens non gravibus denotat. Quomodo Jo. Bodaeus à Stapel Plinium defendit vide apud ipsum Comment. in Theophrast. hist. lib. 9. cap. 12. p. 1107.

Notae Aristolochiae diagnosticae sunt flos semihirsutus seu corniculatus labello in palae formam producto, pericarpium grande in sena loculamenta disperitum.

1. *Aristolochia rotunda* J. B. Ger. *rotunda vulgaris* Park. *rotunda flore ex purpurea nigro* C. B. *Round Birthwort.*

J. B. Clus.

Multa fundit ex una radice *farmenta* cubitalia quadrangula, imbecilliora quam Clematidis vulgaris; quibus alternatim adnascuntur *filia*, [mediae inter Malvae & Hederæ folia magnitudinis] admodum brevi pediculo herentia, caulium alis suis perius complexa, omnium maxime rotunda, mollia, [venosa,] pallidocenta [colore ex viridi nigricante Clus.] ex quorum alis floris exeunt semunciali pediculo herentes, tubulo ex luteo pallidocenta in palam ex rubro nigricantem detinentes, latiore quam in longae aut clematidis flore. [Succedunt fructus rotundi, parvi Melopospis figurâ, qui multa grana continent ordine disposita, lata, nigricantia, intercurantibus quibundam membranis, & materiâ etiam fungosa, albi, singulis grans interposita, quod reliquus Aristolochiae generibus commune est.] J. Bauhino utriculi sequuntur turbinati, striati, per maturitatem in sex partes delinquentes. Radix subest ampla, tuberosa [rotunda J. B.] rugosa, foris fusco, intus luteo colore praedita, cortice crasso, tristi amaroque gustum afficiens.

In Italia passim ad sepes & in aggeribus fossarum habetur, pingui solo: nec minus frequens in Locum Hispania & Gallia Narbonensi. Floret vere.

T c c

* 2. *Aristo-*

hent: pars ulceris rubens parte unguenti illinatur: pars autem crassior unguenti lineamini imponatur, quod nunquam mutetur. Sunt qui novella & primo erumpente plantae germina accipiunt, eorumque succum expressum in butyro coquant ad succi consumptionem, atque hoc novo succo addito bis terve repetunt.

N. 1. Oportet ut pareat sufficiens quantitas unguenti eo anni tempore quo flores haberi possunt, cum nonnunquam integer annus aut eo amplius ad curam perficiendam requiratur.

N. 2. Quamvis ulcera primò majora fiant nec metuas, liquorem unguentum postquam humores omnes absumpserit & exsicaverit, ea demum sanabit & cute obducet.

N. 3. Unguentum hoc in Scrophulis humidis & purè manantibus præcipuè utile est, in fisis parum valet: sed ad Balilicon & præcipitum confingendum. Habi ex relatione viii amicissimi, tum rei Herbariarum totius Medicinæ peritissimi D. E. Hulse.

Proverbium est Italicum *Aralda tutte le piaghe salda*. i. e. Digitalis sanat omnia vulnera.

2. *Digitalis maxima ferruginea* Park. *angustifolia flore ferrugineo* C.B. *ferruginea folio angustiore* J. B. *ferruginea major* Ger. emac.

f. B.

Tres aut quatuor cubitos altus est *caulis*, mediocriter crassus, firmus, teres, lævis, cujus scapus summus in alia aliquot scinditur. *Folia* Digitalis subulter angustifolia foliis proxima, longa, angusta, acuminata, atrovirentia, [ex viridi caulescentia Park.] nervosa, avera parte subhirsuta, levi crenarum vestigio per ambitum incisa alternatim cauli adnascuntur. *Flores* longa serie thyrsoides dispositi, Digitalis purpureæ, breviores, rigidiores, foris toti hirsuti, ferruginei, intus eodem colore saturatiore, & stris variegato picti, labro productione villosa dependente, in medio recti hiant, latentibus sub superioris folii margine apicibus luteis: infidet autem floris recurva basi calycis bellatoe quinquè radis constanti. *Capitula* quàm in vulgari purpurea minora *semine* minuto, fulco repleta.

Catalogus Horti Regii Paris. Digitalis ferrugineæ duplicis meminit, nimirum 1. *Latifolia*, cui synonymam facit Digitalem maximam ferrugineam Park. & 2. *Angustifolia*, quæ est C. Bauhini Digit. angustifolia flore ferrugineo; J. Bauhini Digit. ferruginea folio angustiore. An hæc duæ speciem differant necimus, examinent alii: certe Dig. fer. fol. ang. *f. B.* in parem cum Parkinloniana Dig. *max. ferruginea* altitudinem affurgit. Verum quicquid fit de ferruginea latifolia & angustifolia, dari duas Digitalis ferrugineæ species certum est, cum Tho. Johnsonus vir summe fidei & diligenter, utramque viderit & descriperit:

Digitalis ferruginea major.
Digitalis ferruginea minor.

Alteram *majorem* appellat, *folia* intus pedibus, atrovirentibus, venosis: *caulibus* triticatilibus: *foliis* hiancibus, amplis, cum labello fursum inflexo. Alteram Dig. *fer. minorem*; cui *folia* multò minor, angustiora, lævia & intensius viridia: *caules* pedales: *flores* parvi, superioris colore similes. Hanc apud Tradescantium vidit medio Julio florere.

Hæc species caule est quadruplo humiliore quam superior, proinde eadem esse non potest quam J. Bauhinus describit, quæ in parem cum illa altitudinem affurgit. Quocirca vel tres dantur Digitalis ferrugineæ (quod non credo) species, nimirum 1. *Major latifolia*, quæ est Parkinsonii maxima: 2. *Major angustifolia*, C.B. *f. B.* 3. *Minor Ger. emac.* vel Parkinsoni & J. Bauhini descriptæ species conveniunt.

Hic insuper addit Catalogus Parisiensis quartam adhuc speciem, viz. Digitalem latifoliam flore ferrugineo minore.

3. *Digitalis lutea magno flore* C. B. *amplo flore* Park. *flore majore, folio latiore* J. B.

f. B.

Minor huic quam purpureæ magnitudo; nec dissimilis *radix*: *Caules* angulosi, nonnihil hirsuti: *Folia* angustiora, longa, in ambu nervis hirsutis rugosa, superne penitus glabra, atrovirentia, in ambu crenata, sapore subamaro & acro: *Flores* Digitalis purpureæ pares, foris intusque hirsuti, sed colore, extra quidem dilute luteo, intus verò croco laturiore languide luteo verticillares.

In montosis circa Genevam & in Germania invenimus. Floret Junio & Julio. C. Bauhinus pro Ephemeræ Dioscoridis *Colum*. hanc habet: verum Columna flores albos Ephemeræ pro tribus, qui huic lutei sunt. Fortè tamen Columna colorem pallidè luteum pro albo habuit; in floris color interdum variet.

Locus & Tempus.

4. *Digitalis lutea vel pallida parvo flore* C. B. *flore minore subulter, angustiore folio* J. B. *minor lutea* *seve pallida* Park. parad.

f. B.

Duorum cubitorum altitudinem æquat vel etiam superat, *caule* digitali, ramofo, lævi, ex *radice* pollicari emicante: cui alternatim adnascuntur *folia* spithamam longa aut breviora, duas aut tres uncias lata, acuminata, in ambu crenata, superne glabra, atrovirentia, inferne herbida, subhirsuta: *flores* tanquam thyrsim longa serie effigantes, quanquam ortu diverſo, eodem tamen fere omnes vergunt duntidio minores Digitalis purp. *Horibus*, colore luteo in herbaceum languente, idque tamen intus quam foris, labro intrinsecus villosi: quorum unicuique ad pediculum folium acuminatum penitus glabrum est appositum. *Semen* in loculis bivalvibus aliarum hujus generis more. *Radix* fibrosa, perennis, nec ulla cœli injuria aut gelu vehementiori facile corrumpitur.

In montibus circa Genevam, itaque circa Salernum & Neapolim in Italia copiose provenit. Junio, Julioque mensibus floret.

Locus & Tempus.

C. Bau-

C. Bauhinus aliam adhuc *Digitalem angustifoliam luteo parvo flore* in Prodromo describit: quæ aut aliter quam partium omnium parvitate à præcedenti Lectori considerandum relinquo: Descriptionem ejus videat apud C. B. in *Prod.*

- * 5. *Digitalis Virginiana, Lysimachia facie, foliis subrubentibus, flore violaceo minore* Morif. An Digit. *Virginensis* seu *Americana serratifolia* Hort. Paris. & Lugd. Bat?

Morif.

Caules promit bipedales, subrubentes: quos ambiunt per intervalla ad singula genicula bina *folia*, mucronata, Limonii majoris primo ortu foliis haud abimilia, ex adverso adnascencia, quæ à caule perforari videntur adeo arcuè eum cingunt. Ex alis ad genicula superiora enascentur pediculi albi procreantes: quibus innascentur flores calyce & forma Dactylotheæ seu Digitalis minoris, nisi quod *flor* integer in fundo tantum, in margine quinquefariæ invenitur, ut in Nicotiana femina, coloris violacei: in fundo autem floris quatuor *filamentis* arcuata latent, quorum singulorum extremo, aliarum Digitalium florum more duo apponuntur testiculæ rubelli, lentiformes in superiore floris parte: est enim *stylis* propendens versus inferiorem partem luteis, lanuginosis. *Floribus* succedunt theæ bicapitulares, in mucrone acutum bifurcatum desinentes, continentes in se femina minuta, infinita, cæterarum Digitalium more.

Floret æstate, atque eadem exsente & ineunte Autumno semen suum perficit.

Florum titus & florum figura diversam à Digitali plantam arguunt.

Tempus.

C A P. VI.

De Pediculari seu Crisla galli.

Pedicularum Lobelius scribit vocari hanc herbam, quòd facultatibus sit virosis, pratis infesta, & pediculis hostis. Contra Dodoneus Pedicularium ab effectu nominat, quòd pectori ac iumentis, quæ in pratis ubi hæc provenit palcuntur, pedicularum copiam gignat. Mihi hujuscæ herbe *folia*, pediculi tergo magis suis perquam similia sunt, & inde forte nomen.

Nec hujus generis tunc præter flores galatos & vasculum bicapitulare, florum calyces tumide & velut inflatæ folliculos seminum occultantes, *Semina* compressa.

- A. 1. *Pedicularis seu Crisla galli lutea* Park. *pratenfis lutea vel Crisla galli* C. B. *Crisla galli Ger. galli femina* J. B. *Beltow rattle* & *Choch comb*.

E *radice* parva, alba simplici, furculosa ad latera emittente, non alè in terram demissa *caulis* affurgit plerumque singularis, pedalis, rigidus, levis, quadratus, rectus, tenuis, inanis nigris non rarò maculis & luteis variis, & vixtus supram partem purpureas, in ramos aliquot divisus, quos adverso situ posita bina semper ambiunt *folia*, sine pediculis, lata basi, exinde sensim angustata ad apices ulque, longitudine digitali, acuta, per margines dentata, crustam galli imitanti, venis insignibus à medio ad singulos dentes hinc inde excurrentibus. E foliorum sinibus ramuli exeunt per paria seu duo adversi. In summis caulibus & ramulis conferti & spicam mentientes *stipules* è foliorum pariter sinibus singuli singulis exeunt, brevibus admodum pediculis: *calicibus* turgidis, compressis, in quatuor acuta segmenta summo margine incisilis. *Flores* monopetali, flavi, cucullati, stylum tenue & quatuor stamina cum suis apicibus occultant. Delapso flore calix in majorem longè vestitam intumescit, & vasculum feminale amplum, compressum intus continet, in duo locula menta per medium divisum, & *semina* plura, compressa, margine membranaceo cincta, colore pulvereo continens. Seminibus maturis illico dehiscunt vascula membranacea, & cum exsicantur lucida fiunt.

Floret Junio, & semen brevi maturat, quod statim effundit, & mox radices exarescit ante festinacum.

In pascuis præsertim sterilibus exit, non rarò & in arvis, utrobique inutilis & vitiosa, ut rectè *Lecu.*

J. Bauhinus.

2. *Crisla galli mas* J. B.

A femina differt statuta & altitudine, interdum sesquipedali: caule robustiore, foliis latioribus: *floribus* multò majoribus; junctatibus magis albescentibus, utriculis hirsutis. Hanc in pratis circa Genevam unà cum femina observavimus. In Anglia nondum invenimus.

Lecu.

3. *Crisla galli picata flore luteo magno* *Messanensis*.

Radice est furculosa, annu tamen: *caule* cubitali aut etiam altiore, recto, firmo, quadrato, nonnihil lanuginoso. *Folia* plerumque bina ex adverso sita sunt, longa, angusta, pallide viridia, rarius & majoribus circa margines dentibus, extantibus velut hirsutis, incisilis. Cæterorum Euphyoines facie foliis similia. Spica florum in summo congesta, grandis, quadrata, lanuginosa, & nonnihil etiam vasculosa. *Flores* lutei, amplii, cucullati, figurâ florum Ladani seguenti, ex utriculis satis amplis, vasculum feminale bivalve claudentibus. *Semina* non observavimus. Columnæ arenæ infat minutissimum est, copiosum flavum.

U u u

In

petiolis carentia basi sua finu adverso cingunt. Alifines Trixaginis foliis formâ similia, sed acutiora. Flores lutei, Euphrasie floribus respondentes: quibus succedit semen nigrum rotundum, in apicem exiguum deflexum, quod geminum parvo petiolo infidit.

Hæc montosis asperis & humidis gaudet. In Alpibus Helveticis & Aultriacis, inque Pyrenæis montibus invenitur.

Semina quæ vocat vasa seminalia fuisse existimo; aliâ ad hoc genus minimi pertinet.

Dentaria Boguloides radice globosa Montzel. eadem videtur præcedenti.

Montzel.

Altitudine sua & foliis Bugulam luteam mentitur; at radice Dentariæ est, globosa, squamulis tanquam denticulis murium alabastrinis circumcirca referta. Ex hac cauliculus nunc unus, nunc plures & in ramulis diviti exurgunt quadrati, ad singula internodia foliola Chamædryos bina sibi opposita sustinentes. Ex horum alis foliis erumpunt aurei, oblongi calycibus in quinque foliola divitis, Horum Euphrasie formâ. Eos sequuntur pericarpia rotunda, in quibus semen observare non licuit.

Collegit hanc *Montzelius* mense Maio in Alpium quodam excellissimum & prærupto jugo dimidi. mill. Germanico ab oppido *Mattenwald* dicto mediâ viâ inter *Innsbruck* & *München*.

* 10. *Euphrasia purpurea minor* C. B.

Mag.

Ex parvula radice fibrosa caulem emittit sæpius palmo minorem. Folia per caulem rara sunt, ex intervallis bina caulem cingentia, oblonga, rugosa, latius profunde crenata & leviter hirsuta; in summis spicam florum producit, qui bini semper oppositi nascuntur, purpurei, & Antirrhini foliis imitantes: labrum superius tripartitum est tribus punctulis albis notatum. Succedunt floribus longi utriculi, semine minutissimo subrusto pleni. Annua est planta. In seminis colore descriptio C. B. nostræ non convenit.

Maio mense florentem invenit descriptionis autor ultra pontem Salenovæ, juxta viam quâ iur ad pagum *Saint Jorâ* in sterilibus illis locis dictis *Garrigues*.

Semina non sunt Euphrasie sed Antirrhini, quocum & floribus convenit.

C A P. VIII.

De Melampyro seu Tritico vaccino.

MELAMPYRUM à *melas* & *pyron*. Ex tritici enim mutatione nascitur Melampyrum, ut ex meline nigrum fiat, teste Galeno. Nos ejusmodi in plantis specierum transmutationem dari non concedimus. Cæterum Melampyrum dictum putamus, quod semen ejus triticeum referat magnitudine & figurâ, colore nigro differat: Cum autem inter legetes tritici frequens nascatur, ejusque grana triticeis sæpenuero admixta sint, hinc orta occasio fingendi ex tritici mutatione nasci.

Triticum vaccinum dicitur quod gratus pastus sit bobus & vaccis saginandis.

1. *Melampyrum multia* sive *Triticum vaccinum* J. B. *Melampyrum purpurascens* comâ C. B. purpureum Ger. *Cratægonum flore vario* Park. **Common purple Cow-wheat.**

J. B.

Legnosa est & exigua radiculâ, aliquot consimilibus fibris donatâ: ex qua surgit caulis singularis, quadratus, hirsutus, purpurascens, multis alis concavus: Folia ex intervallis ex adverso posita, Linariæ alia, alia lata & profunde laciniata, alpera, atro-virentia: at quæ in supremo tritico crebriora existunt, breviora, latiora, digitata, hilari purpurâ tincta: ex quorum alis galeati flores exeunt, subhirsuti, casside purpurante, labello luteo, rubore confuso, cervicæ penitus luteæ, reliquo tubulo purpurascens: quibus succedunt in capsellâ oblongâ, turgida, in bina locamenta divisa, tegmine membranaceo in aristam deflexente brevifolium, obvoluta semina duo aut tria, triticeis minorâ, nigriora.

Intra legetes passim reperitur in exteris regionibus: in Angliâ, quod sciam, non provenit.

Melampyrum (inquit J. Bauhinus) nondum, quod sciamus, in medicina usum obtinuit, sed plerumque negligi solet. Scribit Clusius, eam in Occidentali Fritæ seu Flandriæ parte (ubi copiosissimum ait) panem vitare, & atriorem reddere: quinimo eos qui eo vescuntur plerumque capitis gravædine tentari solere, non secus ac si lolo viderent. Ego semine hujus sæpius quidem panem tinctum observavi, sed nullum pravam saporem ei adesse deprehendi, nec insalubriorem à rusticis ideo haberi animadverti, nec eam ullo modo separare studeo. Quin & Tabern. qui admodum sapidum panem ait, se sine ullo documento sæpe comessisse testatur.

Gratus pastus bubus & vaccis saginandis, ut non incongruè forsân Pabulum bovinum aut vaccinum quis nuncupare possit. *J. B.*

2. *Melam-*

2. *Melampyrum carulea* comâ C. B. *caruleum* Ger. *Melampyro affinis* *Parietaria carulea* quorundam J. B. *Melampyrum* 4. Park. *quod Synon. Cratægonum flore vario* quoad iconem.

Clus.

Quadrangulo affurgit caule, pedali, nodoso, villis quibusdam hirtis; in quo alternatim ad nodos bina temper ex adverso nascuntur longa folia, secundum pediculum lata, & sensim in mucronem deflexa, aliquid villoso. Summus caulis & rami desinunt in foliorum comam superioribus mucronem, ad pediculum laciniatorum, mollique lanugine pubescentium, coloris purpurei, nunc dilutioris, modo saturatioris elegantissimi & violacei: inter quæ bini sibi semper oppositi flores nascuntur, longiores concavi, aliquid villoso hiantes, superiore labro nonnulli reflexo & villosi, inferiore latiusculo & deorsum propendente, coloris initio lutei, deinde omnino aurei, omnes tantum, licet æternis contritio sit nascentes antroforis expositi & spectantes. Radix candicans est, annua.

In sylvis montosis non longè à Gratianopoli, quæ inde ad max. Carthusianorum cenobium *Leu.* iur.

Hanc cum primò invenimus *Parietariam sylv.* speciosorem denominavimus, cui Caulis quàm in vulgari nostratè erectior, summitates purpureæ, flores pulchri, aureo colore nitentes; adeo tamen in paucis differt, ut nesciam an specie diversa censenda sit.

Semen maturè colligendum antequam exiliat & vasculis, & statim telluri reddendum, ut sponte excidat: Nudum enim si contrahitur siccitatem perdere existimatur. De omne genus *Leu.* melampyrum hoc intelligendum.

A. 3. *Melampyrum cristatum* J. B. *an luteum angustifolium* C. B. Park. **Crested Cow-wheat.**

Radice parvâ, lignosâ aliâ simplicî, aliâ multifidâ, albâ alimentum haurit. Caulis semipetalis est & altior, aliâ teres, aliâ angulosus valde ramulosus, ramulis ipso etiam caule longioribus, plurimum adversis, inæquali interdum ortu, foliis vestitus *Melampyri Sylvatici* flore luteo, verum longioribus & angustioribus, binis plurimum oppositis. Flores in caulis & ramulorum summitatibus, in spicis crassis, quadratis, longi, hiantes seu galeati, purpurei plerumque cum rictu luteo, quos sequuntur filiquæ breves apicibus acutis, & *Melampyri Sylvatici* filiquis fimiles: *Semina* iidem paria. Calis floris brevis, margine in quatuor sequentiâ partito. Singulos autem flores & filiquas finis suo cœu alveolo excipit folium fursum versus duplicatum, cujus superior margo utrinque figuram Lunæ falcatæ refert, arcu minutis denticulis connatis crenato cristatæque: quin & apex hujus folii in longum & angustum mucronem protrahit. Ex his foliis ita duplicatis & squamatis incumbens componitur spica: Sunt autem purpureo plerumque colore tincta.

In Sylvis Cantabrigienfibus & Baldordienfibus copiosè provenit. Observavimus insuper in syl. *Leu.* vallis montium propè Geneviam.

A. 4. *Melampyrum Sylvaticum* flore luteo five *Satureia lutea sylvestris* J. B. *Mel. luteum latifolium* C. B. *Cratægonum vulgare* Park. *Cratægonon album* Ger. **Common wild Cow-wheat.**

J. B.

Melampyri vulgarioris segetum radices habet, strigosius plerumque, caliculis dodrantalibus aut cubitalibus, quadratis, subhirsutis, in frequentes prælongos ramos conjugatim divisis. Folia galeatis adnæctuntur bina opposita, atropurpureo colore maculosa, interdum culmum lata, interdum duplo latiora, uncias duas plus minus longa (ingrati & aliquid villoso acris laporis *Clus.*) quorum quæ superma floribus opposita sunt vulgarioris Melampyri segetum modo laciniata sunt. Cæterum tubuli formâ flores hiantes alterius Melampyri, toti lutei sunt, conspectiores, bini & unam ferè in partem vergentes & calycibus quadrupartitis; quibus compressa succedunt vascula nostra adunco, *semina tria*, vel etiam quatuor magna, oblonga, granorum Tritici æmula comprehendenda. In hac planta interdum observavi colorem caruleum vel dilutè rubentem. *J. B.*

In sylvis, sylvarum marginibus, dametis, sæpius umbrosisque locis circa Quercum aliarumque *Leu.* vetustarum arborum radices, in omnibus ferè Europæ regionibus invenitur.

* 5. *Melampyrum lanuginosum Batium* C. B. *lanuginosum* Park. *Parietaria montana Batia* *Clus.* cur. post.

Clus.

Petalis longitudinis caule prædita erat elegans hæc planta, quadrangulo, & tenui mollique lanugine tecto, in aliquot ramos secundum radicem diviso, quos per intervalla ex adverso semper nascentia ambiunt folia oblongulaculâ & angulâ, per ora serrata, perinde ferè ut *Stachados* serrata folia. Summum ramorum fastigium in oblongulaculam, squammatam, mollique tomento constantem *spicam* definit: è qua flares elegantes, oblongi prodeunt, formâ quidem aliorum florum similes & in latius propendentes.

* 6. *Scordio*

* 6. *Scordio affinis* Elephas ob florem C. B. Scor. af. Elephas Columnae Park. Elephas Campocla-
rensum Col.

Col.

Radicem habet parvam, obliquam, albescentem, teneris, crassiusculis, ex viridi albis, translu-
cidis foliis, tritici grani effigie ac magnitudine, paulo tamen latioribus, incisuram illam preferen-
tibus, veluti dentatam, ut etiam in Scordio observavimus: *Caulem* quadratum, virentem, succo-
sum, cavum, tenerum, nonnihil hirsutum, sicut & *folia*, quae primo obtuta leviter videntur, bina ex
opposito cauli haerentia, primum parva, deinde cum caule grandiora, atque oblongiora, magnitu-
dine Menthae, sed retuliora, ut etiam serraturâ, quae rarior est, ad Scordii folia accedentia, colore
albidiore, splendidiore atque succosa, sapore linguam vellicante. Ex eorum verò sinubus & caulis
geniculis utrinque à medio ad summum, & aliquando etiam ab imo ferè, alae multae exeunt, sed mi-
nibus foliis atque acutioribus, formâ & serraturâ: inter quae folliculi bini ex singulis geniculis,
parvo petiolo haerentes, Narcissi ferè odore suavi flores emittunt luteos, aureo colore rostratos, E-
lephantis caput representantes. Caput enim è folliculo exerunt cum cervicis incisura & crassitie
recurvum, nasum sive rostrum proboscidis instar, femunciae longitudine producentes: in cujus me-
dio ex inferiore parte superioris veluti mandibulae dentes bini sunt, recurvi: ex capitis verò fronte
utrinque dependent veluti maxillae supercilia formantes; sub quibus maculae sunt excavatae, ut
oculos purpureo, roseo colore representent: inde ex inferiore parte & sub collo latum est folium,
auriculas referens, quatuor divisum incisuris, ut in galeniculatis floribus, sed longè latius, unciam
enim aequat latitudine. Floribus decisis, intra singulos folliculos parum hirsutos *uriculis* perfici-
untur ventriosi, quadrati, sed obtusis angulis, in quibus *semina* ob cuius tenuitatem & illorum copiam
exuberant, ut illorum crassities videatur quae Mili vel Anagallidis est magnitudine. Colore sunt
cinereo, gibbosa & rugis circum delineata, numero ferè triginta in singulis pericarpis, quae cum per-
fecta sunt articulis disrumpunt, atque decidunt.

Ab imo flore incipit Junio, atque Julio perficitur.

Loca umbrosa diligit, frigida atque humida Septentrionalia in Valle Campoclaresum.

Temper.
Locu.

HISTO-

HISTORIAE PLANTARUM

LIBER DECIMUS SEXTUS,

QUI EST,

De Plantis Flore uniformi tetrapetalo Siliquosis
& Capsulatis.

ARUM notae sunt calyx quadrifolius unâ cum flore deciduus, flores plures
simul in summis caulibus & ramulis, successive se aperientes, nullis ad pedi-
culorum bases appositis foliis, loculamenta in singulis vasculis seminali-
bus plerumque singula, rarius bina.

Dividi possunt in siliquosas & capsulatas seu siliculosas.

Siliquosae voco quae vascula habent in longitudinem producta, bivalvia
ferè & membranâ intergerinâ duplicem seminum seriem determinante se-
cundum longitudinem divisa; quibus etiam accensio quae vascula habent in
latitudinem diffusa, modo majora sint, & membranâ dissidentes ad latitudi-

nem seu planum vasculorum parallelae.

Capsulatae seu siliculosae appello, quae vascula proferunt breviora, seu simplici intus cavitate, seu dif-
fusa, five membrana alveolos determinans ad latitudinem seu planum filique perpendicularis sit,
five parallela.

N. Calycem habere unâ cum flore deciduum non est perpetua & constans nota omnium huius ge-
neris specierum; unam enim novimus, nimirum *Thlaspi Alysion* dictum campestre minus, in qua à
flore delapso restant calycis folia.

SECTIO PRIMA.

De Plantis flore uniformi tetrapetalo siliquosis.

Herbae flore tetrapetalo siliquosae sunt vel semine

Compresso, lato, foliaceo, in nonnullis etiam margine membranaceo cincto; siliquis vel

Longâ, angusta: haec autem sunt flore vel

Major: radice

Equali, nec dentata squamose, nec tuberosa; flore odorato

Flavo, in parietinis & rudibus rupibusque plerumque nascens: KEIRI *Leucium*

Purpureo, albo aut vario; foliis

Incanis: *Leucium vulgare purp.*

Virentibus; *Leucium folio virente.*

Dentata seu squamosa, tuberosa; caule non ramoso, foliis in uno pediculo ternis,
quinis aut septenis: DENTARIA, *Corallorides.*

Minore;

Minor; variis nominibus Hesperidis, Drabr, Leucoi insignite: *Leucoium filiquosum* flore minore

Lata, brevi,

Glabra, major, flore purpureo majore, Urtice folio: *VIOLA lanaris*, *Bulbonach*.
Hirsuta minor, flore luteo aut albedo, parvo, foliis incanis: *ALYSSON*, *Lunaria*.

Tumidiore & non compresso, filiqua

Lata, brevi: *PARONYCHIA*; item *Sedum petraeum luteum* dictum, & *Bursa pastoris* loco oblongo.

Tereti longa; semine

Sublongo, majore; flore

Majore, odorato, præcipue sub vesperam, Leucoi æmulo: *HESPERIS*.
Minore, inodoro, foliis subrotundis, Allium olentibus: *ALLIARIA*.

Rotundo seu globoso

Majore, foliis feminalibus bifidis, filiquis

Secundum longitudinem, membranâ intergerinâ duplicem seminum seriem differuntante disseptis; foliis

Levibus,

Majioribus, glaucis seu subcæruleis, carnosis, semine majore & minus acri, per maturitatem nigro: *BRASSICA*.
Minoribus, lacinatis, odore fetido & ingrato, semine acriore & calidiore, per maturitatem fulvo aut pullo: *ERUCA* genuina.

Asperiusculus, imis saltem ad radicem, nam superiora in plerisque glabra sunt aut glauca: semine

Majore & minus acri, radice

Carnosa, esculentâ,

Majore & rotundiore, substantia laxiore: *RAPA*.
Minore, longiore, & subacri, substantia solidiore: *NAPUS*.

Duriore, minore, & minimè tuberosa; filiquis & seminibus *Rape*: *NAPUS sylvestris*.

Fervido & acerrimo; foliis tam quæ ad radicem, quàm quæ in caulibus asperis [excipe *Sinapi* genuinum, cujus folia in suprema glabra] *SINAPI*. Hujus generis humiliores, filiquis teretiusculis majoribus & longioribus, semine majore, minus acri *RAPISTRA* appellantur

Crassi fungosis & in quibusdam speciebus articulatis membrana non disseptis, radice

Carnosa, esculenta, acri, flore subcæruleo aut purpurascente: *RAPHANUS*.
Tenui, furculosa, dura, non esculenta. *RAPISTRUM articulatum*.

Integris floribus

Luteis, filiquis

Brevioribus & crassioribus: *ERUCA spuria*.
Longioribus & tenuioribus: *ERYSIMUM*, *Iris*.

Albis, vel purpurantibus, aut etiam ex luteo albidis; filiquis per maturitatem

Valentis

Valentis in spiras revolutis diffidentibus, & semina cum impetu ejaculantibus:

CARDAMINE.

Non diffidentibus, foliis minimè dissectis, iidemque & caulibus imis asperis, summis levibus;

Majore, filiquis longioribus, erectis, cauli approximantibus; *TURRITIS*.

Minor, filiquis brevioribus à caule extantibus; *PILOSELLA filiquata*.

Angusti, curtis, exiguis, seu floribus albis, foliis amplis, integris, oblongis, radice repetitice & vitæ, sapore & odore *Raphani* acri: *RAPHANUS ruscianus*: sive floribus luteis minoribus, foliis magis lacinatis: *RAPHANUS aquaticus*.

CAP. I.

De Leucoio folio incano.

Leucoio duplex est, aliud bulbosum, aliud fruticosum. Prius à floribus candore nomen accepit; posterius à foliorum potius canitie cinerascæve albedine: illud ad Bulbosarum genus pertinet, hoc hujus loci est: estque duplex, vel flore purpureo albôve; vel flore flavo. Notæ illius generice sunt Flos major odoratus purpureus aut albus; filique longe compressæ, bivalves, membrana intergerinâ secundum longitudinem in bina loculamenta divisa, semina itidem compressa.

Hujus duplex habetur genus, alterum folio incano, flore purpureo, alterum folio virenti, flore albo.

1. *Leucoium incanum majus* C. B. *Leucoium hyemale* & *diu durans*, *purpureum*, *roseum*, ac etiam *album* J. B. *Leucoium album*, *flos purpureum*, *flos violaceum* Gen. emac. *Leucoium simplex sativum diversorum colorum* Park. *Stock Billyflower*.

J. B.

Non tam florum, quàm caulis & foliorum color Leucoio nomen fecit: siquidem folia incondita semenciam aut unciam [imò interdum duas minimum uncias] lata, palmum unum aut duos longa, per margines aequalia, tota albescent, obtusulo mucrone, incanâ molliq[ue] lanugine pubescent. Caulis cubitalis & sesquicubitalis aut altior, lignosus, teres, in ramos multos filius, incanus similiter & tomentosus. Flores extremis ramulis lutescent, ex oblongo calice piloso erumpentes, amplius, è quantum petalis oblongis in extremo subrotundis compositi, colore vel rubro vel purpureo, dilutior aut saturatior, vel etiam albo præditi, odore suavissimo fragrantibus; unde filiquæ nascuntur palmum aut semipedem longæ, compressæ quando mature, mucrone bifido, duos seminum versus continentes, quæ compressa, orbiculata, medio rufa, margine seu fimbria canente cincta, sapore acriculculo. Radix lignosa, alba. Magna est in hujus plantæ floribus colorum varietas. Alii enim candidi sunt, alii incarnati, alii rosei, alii purpurei aut violacei, alii liguineæ, pulcherrimè rubentes, alii denique diversicolores, albi viz. maculis & lineis vel purpureis, vel suaverubentibus, vel roseis, vel violaceis picti & variegati; prout nature ludere placuit. Cærulei coloris in hoc genere hæcenus non vidimus. C. B. Et tamen *Tragus* Leucoi seu *Violæ cæruleæ* meminit. C. Bauhinus in *Phyt. inter* floribus colores luteum numerat. Frater J. B. in hoc genere non putat extare luteum; nec nos unquam vidimus. At *Parkinsonus* noster in *Parad.* Leucoi speciem proponit titulo

Leucoi sativi albedo-lutei simplicis:

Cui folia viridiora: flores pallidè lutei & propemodum albi; in aliis à Leucoio vulgari descripto nihil different.

Leucoium flore pleno diversorum pariter colorum

Ab eo quod simplici est flore specie minimè differt, siquidem ex ejus semine oritur: vel mangonio repente crebriori transplantatione (ut aiunt) ex simplici multiplex fit. Lugdunensis tamen transplantandum monet antequam floruerit. Hujus flos non petalorum tantum multiplicitate, sed colorum varietate insignis est. Repariuntur enim colore albo, rubro, purpureo, variegato, ut in præcedente, insignis.

2. *Leucoium incanum minus* C. B. *Leuc. aspicuum flore purpureo & roseo ac albo* J. B. *The lesser Stock Billyflower* & *Julyflower*.

Binis foliis emargunt, hyemalibus Leucoiis similibus, tenerioribus flore nunc purpureo, nunc roseo, nunc albo. A majore (inquit *Lobellius*) non formi, sed magnitudine folia differt: *Caulis foliisque* habet similia, sed minora: flores etiam non unius coloris: sed vel candidos, vel rubentes, vel puniceos, uti majores: filiquæ etiam & semina similia.

J. Bauhinus

CAP. III.

De Leucoio luteo seu Keiri.

HOC genus non tantum foliorum colore viridi, sed & eorundem formâ præcipue tamen floris colore à præcedentibus differt, qui in hoc luteo est, in illis naturâ purpureus aut albus, nunquam ne ex accidenti quidem, (quantum nos hætenus observavimus) luteus.

- A. 1. *Leucoium luteum*, vulgò Cheiri, flore simplici J. B. *luteum vulgare* C. B. *Keiri flos Leucoium vulgare luteum* Park. *Viola lutea* Ger. **Wall-flower.**

Radices, furculique seu ramulis ubertim fruticantibus luxuriat, lignosis, albicantibus quos obducunt folia nullis appensa pediculis, crebra, unciali & ampliore longitudine, ex angusto principio sensim dilatata, virentia aut canescentia, idque maximè pronâ parte, sapore subacri. *Flores* crebri, lutei valde odorati, sapore parùm grato, staminibus fenis styloque chloris, in medio penitus ferè latentibus. Succedunt *siliquæ* longæ, in quibus *semen* latum, rufum, gustu acri & amaro.

In muris passim & copiose provenit.

Leucoium luteum flore pleno J. B. & aliorum

Non differt specie ab eo cui *flos simplex*, sed *culturâ tantum*. Cultu & mangonio talem evadere aiunt, præsertim si tenella plantæ antequam floruerint sæpius transferantur. *Lugd.*

Flores Leucoii lutei partium sunt tenuium, discutunt, exsertunt, cordiales ac nervini sunt, dolores mitigant, menses cient, secundinas proritant, foetum pellunt; unde medicamentis, quæ Græcis *σπέρμα* dicuntur accensentur à Galeno 7. *Simpl.*

In usu funt conservæ ex floribus, aqua destillata, & oleum ex floribus infusis, quod præservat ab Apoplexia, & paralyticos juvat, etque indigne anodynum in vulneribus & inflammationibus partium nervosarum, ut & in malis uterinis interius.

Quæ de Leucoii viribus habent Veteres apud ipsos vide, vel, si placet, apud J. Bauhinum Hist. Plant. Lib. 21. Cap. 13.

Episcopus Tridentinus ad præservationem ab Apoplexia & Paralyti feliciter utebatur conserv. florum Cheiri in aqua sua propria adsumptâ. D. Scamæ ex Observat. Hier. Reufneri à Velichio editis Obs. 11.

2. *Leucoium luteum magno flore* C. B. prod. *Keiri flos Leucoium luteum simplex majus* Park. **parad.**

A vulgari Leucoio luteo differt magnitudine & colore, quia parvum fruticem valde ramosum & totum virentem refert. *Folius* est majoribus, viridibus, splendens: *floribus* magnis, ita ut hujus folium unum vulgaris florem integrum parè adæquet, odoratissimis, intensiorisque lutei coloris, [Park. aurei intensioris] quin & spica florum multo longior est quàm in illa, & diutius durant flores antequam marcescant aut contrahantur: *siliquæ* crassiores & breviores in apicem seu mucronem tenuem desinentes. Tenerius est quàm vulgare, nec adeo ramis luxuriat, nec ita faciliè ramulis aut furculis depauperat comprehendit & propagatur: nec hyemes nostras faciliè tolerat nisi à gelu vehementiore defendatur.

C. Bauhinus *Leucoium luteum maximum foliis tuberculis obstris* ab hoc specie distinctum facit, cujus (inquit) flores magnitudine thalerum Philippicum superant. J. Bauhinus *Leucoium luteum* vocat, refertens proponit, cujus flos interdum pervenit ad amplitudinem monetæ quàm *salutem* quam, quamvis ipsè tantæ magnitudinis non viderit. Nos non libenter agnoscimus differentiam vocem vocat speciem inter hæc plantas. Examinant alii quibus utramque varietatem colore contingerit.

Utrumque hoc genus, tum majus, tum maximum flore pleno reperitur: Hinc *Leucoium luteum* pleno flore majus C. B. & *Leucoium maximum luteum flore pleno* Park. **parad.**

Duas insuper alias Leucoii lutei flore pleno seu speciei seu varietates recenset & describit Parkinsonus in *Parad.* nimirum

1. *Keiri flos Leucoium luteum alterum flore pleno.*

Cujus flores non spicati dispositi sunt quemadmodum præcedentium, sed in latitudinem magis diffusi; ut omnes simul & eodem ferè tempore aperiantur, non gradatim alii post alios ut superiorum; & colore sunt pallidiorè.

2. *Keiri flos Leucoium luteum majus flore pleno ferrugineo* Park.

Cujus flores non multò majores sunt quàm vulgaris lutei flore pleno, verum colore saturatiore tincti, petalorum averia parte ex fusco rubente, unde veluti variegati apparent. *Hanc varietatem & nos sæpius vidimus in hortis curiosorum enutritam. Ob floris elegantiam in pretio est.*

* 3. *Leucoium*

- * 3. *Leucoium luteum serrato folio* C. B. *Leuc. lut. ser. fol. flore grandiore* Pini.

C. B. prod.

A Leucoio luteo magno flore foliis potissimum discrepat, quæ duplo parè longiora, angustia, per latera crenis alperis serrata, & in aculeum finientia, quæ similitur crassa sed pallide virentia, mollia, quia parte inferna quasi languo alperâ est. *Flores* lutei sunt & magni.

4. *Leucoium sylvestre* Ger. *luteum sylvestre Clusii* J. B. *Keiri seu Leucoium sylv. Clusii* Park. *Leuc. luteum sylv. angustifolium* C. B.

Clus.

Multa secundum radicem habet folia Leucoii lutei foliis similia, angustiora tamen, viridia, amaricans gustus, inter quæ unicuique, interdum plures affurgunt *caules* pedales aut ampliores, angulosi, striati, multis alis concavi, carinatis foliis obditi; multos sustinentes *flores*, flavos, Leucoii lutei æmulos, sed minores, minisque odoratos. Floribus succedunt oblonga *cornicula* ut in lativo, plano *semine* plena. *Radix* longa est, candicans, & multis tenuibus fibris prædita.

Invenitur in montibus illis supra Badenens thermas, & in Leytenberg, salebrosis præsertim & meri- *Leuc.* diei overbis locis. Floret Maio.

J. Bauhinus folia alia quidem finitima, semunciam lata & angustiora, unciam & fescunciam longa, alia angustia nulloque modo incila, viridantia, in horis cultu multo magis luxuriat, duplâ longitudine latitudinèque. Habet & aliud Leucoii lutei sylv. genus, quod *Pannonicum* vocat *serrato folio* obtuso & acuto: An hujus sit alia species, an varietas tantum asserere non audet.

Morisonus nossem semen huic plantæ teres, oblongum, rufum ascribit, unde ad Helperidas potius referenda videtur.

Parkinsonus *Leucoium sylv.* inodorum flore pallidiorè *Esff.* quod C. Bauhinus *Leucoio suo luteo sylv.* hieracifolio synonymum facit *Leucoio sylvestri* Clusii eandem specie plantam esse verissime existimat; cujus sententia nobis non impugnat: verum descriptionem Leucoii illius Hieracifolii C. B. subspiciemus, ut utrique collatis Lectori iudicium ferat.

Leuc. lut. sylv. hieracifolium circa *radicem* crassifolium albicantem, in oblongas fibras capillatas abeunt *folia* plura habet per terram sparsa, eaque oblonga, angusta, subsæpè, sinuosa, & per zizantem in planta luxuriante Hieracii instar sinuata, quæ circa *caulem* pedalem, striatum, nonnulli incanum alternatim disposita, oblonga, latifolia, ut in Keiri vulgari pallide virentia, ob raras crenas inæqualia, tactuque oblevissimum hirsutem aspera. *Caule* major pars floridus est. *Flores* lutei sunt, Keiri floribus minores, oblongis pediculis donati, quibus *siliquæ* trunciales strictissimæ in summo utrinque parùm reflexæ succedunt.

In sylvis prope Neustadium Hærcintæ reperitur.

Præter hirsutem *caulis* & foliorum nihil video in hac descriptione, quod non conveniat cum præcedente. An *caulis* & folia hirsuta sunt necne in præcedenti descriptione omisum, hirsuta aut subsæpè esse non negatum.

Keiri Alpinum foliis dentatis, flore flavo odorato Zanoni.

Non videtur nobis specie diversum à Leucoio luteo sylvestri Clusii f. B. nam & folia alia quidem sinuata, semunciam lata & angustiora ei attribuit, alia angusta, nulloque modo incila: & D. Agerius (inquit) attulit Bononiæ *Leucoium sylvestre* folio valde angusto (quod eandem fuisse speciem quam D. Zanoni describit verissimum est.) Camerarius etiam pulchram & raram speciem Leucoii sylvestris reperit Bononiæ. Quin & Morisonus nossem *Leucoio luteo sylvestri Clusii* semen teres, oblongum, rufum ascribit; non planum ut Clusius.

Keiri Alpinum foliis dentatis Zanoni foliis est angustioribus quàm *Leucoium luteum sylvest.* Clusio descriptum; igitur ad margines sinuatis, & inferiore medietate rariis utrinque dentatis: [folia tamen superiora dentata non sunt.] *Semen* majus est semine Leucoii Clusiani quamvis planta ipsa minor sit. Verum hæc nota non speciem diversam, sed varietatem potius accidentalè arguunt. Haud tamen præstare negaverim specie distinctam esse à Clusiano Leucoio, sed ab omnibus J. Bauhinio descriptis & memoratis, diversam nequaquam concesserim. Descriptionem particularem & exactam vide apud Jacobum Zanoni, qui in Alpiibus Bononiensibus invenit inter rupium fissuras.

- * 5. *Leucoium luteum montanum alium* Ponz Ital. *luteum montanum serrato folio* C. B. *Keiri flos Leucoium montanum luteum* Park.

Pon.

*Caule*bus affurgit pluribus, rectis, firmis, lignosis, altitudinem humanam interdum superantibus; foliis oblongis brevibus, viridibus, acuminatis, circum oras dentatis. *Flores* simplices sunt, quàm vulgaris Keiri amplores, nec minus odorati. *Siliquæ* tenues sunt, semine rubente repleta. *Radix* lignosa, in multos ramos sparsa, & in calidioribus regionibus vivax.

Xxx 2

* 6. *Leucoium*

Leuc.

Vires.

Varietates
duæ.

CAP. V.

De Leucois quibusdam flore parvo montanis aut peregrinis.

1. *Leucium silyvestre latifolium folio albo, parvo.* *Hesperis silyvestris latifolia flore albo, parvo* Park. *Hesperidi Alpina murarieve affinis surrecta & magna* J. B.

Park. J. B.

Folia hujus plantæ quæ ad radicem ampla sunt & lata, ex crasso pediculo, circa margines sinuata & dentata, asperiuscula, lubriliuscula & lanuginosa, præsertim æstate. Secundo à fatione anno exoritur *caulis* bicubitalis & altior, nunc unus, nunc plures, crassi, hirsuti, recti, superius ramulos rectos alternatim inter folia proferentes laro principio cum amplexu. In extremis ramulis multi *folioli* exigui, alii, ad luteum nonnihil vergentes, in longas spicas dum sensim aperiantur excurrentes, quibus succedunt *siliquæ* plurimæ, sex, septemque uncias longæ, latiusculæ, compressæ, multo tenuiores & infirmiores quàm Leucoi incani, idèque deorsum nutantes, glabra, semine compresso, latiusculo, & pæne quadrato repleta. *Flores* parum odorati & ferè indolores. Foliorum sapor J. Bauhino amarus, Parkinsono calidus & exiccans. *Radix* alba, lignosa, non altè descendens, sapore acri J. Bauhino, quæ semine ad maturitatem perducto interit.

In monte Saleva propè Genevæ copiosè oritur. Collegimus etiam in montibus non longè à Lucâ versis Massiam.

J. Bauhinus dubium movet annon hæc sit Sinapi & Thlaspi media Provincialis planta *Lob. Ad.*

2. *Leucium montanum minus flore parvo.* *Draba alba siliquosa* C. B. Park. *Draba prima repens* Ger. emac. *Hesperis Alpina, sive muralis minor repens* J. B. *restitui* Leucium montanum, quæ nomine ab *Alphonso Pancio* ad *Clusium* missus est.

Radix oblique serpit summo ferè cespiti hærens, fibras crebras subinde deshittens, capita etiam plurima habet. *Folia* in orbem multa per terram sparguntur, ex angusto principio sensim latescunt, sinuata & serrata, candidantia, & hyeme quidem rubentia, pilosa, Barbæ murarie foliis accedentia, sapore acri prædita, at quæ per caules cernuntur, lata basi eos complectuntur, non minus jam dictis dentata. Cæterum *flores* in dodrantalis *caulis* ramorumque fastigiis multi, coærcati, albicantes, quos longa serie sequuntur *siliquæ* duas, tresve uncias longæ, aliis ferè sesquipalmare, angustæ, compressæ, in quibus *semina* foliaceâ rufa, saporis acris.

In montibus Jura & Saleva propè Genevæ, præsertim locis humidis ad aquarum (saturigines nobis observata est. In parietinis, murorumque rimis & inter saxa nasci tradit Hist. Lugd. Floret April.

- * 3. *Leucium montanum succulentum.* *Draba alba siliquosa repens* C. B. Park. *altera repens* Ger. *Hesperidi Alpina sive muraria affinis, Draba succulenta* J. B.

Clus.

Frequentibus ramulis prædita est ex eadem radice prodeuntibus, tenuibus, deinde in caput extuberantibus; ex quo aliquot *folia* quasi in orbem disposita prodeunt, crassa, succulenta, atra viriditate splendens, Auriculæ urti flore carni coloris foliis magnitudine & formâ ferè respondentia, sed nonnihil in lateribus dentata, acri gustu & illico linguam vellicant. Ex horum medio pedalis aut major exit *caulis*, gracilis, quem per intervalia ambiunt & amplexantur folia superiorem minora & ad peristolam latiora. *Flores* spicæ instar supremum caulem ambiunt ut in priore, albi; quibus succedunt teretia & oblonga *cornicula*, rufum, pusillum & planum *semen* continentia. *Radix* tenuis & repens latè sese diffundit, novas plantas singulis annis producens, vivax & totâ hyeme virens.

Crescit in declivi montis *Herrnthalen* supra *Zeehof* villam cœnobii Gaminensis: ubi ferò floret, at in hortos translata maturius cum precedente.

- * 4. *Leucium Creticum minimum folio subrotundo* C. B. *Creticum marinum caruleum* Park. *Alpin. exot.*

C. B.

Cauliculus est palmo minore, viridi, striato, levissimis pilis asperso: *foliis* subrotundis, pallide virentibus, longis pediculis donatis, aliquando binis ex opposito, aliis alternatim sitis. *Cauliculi* summum in duos pedicellos abit (interdum plures) quorum singuli *foliolum* oblongum, cœruleum, quadrifolium, modò unum, modò duos [aut etiam plures] sustinent, parvos, oblongos, pulchrè cœruleos, quibus succedunt in *siliquis* longis *semina* minuta, nigricantia. *Radix* exigua, tenuis à semine perfecto marcescens: verum Autumno late hyemem perferit, & sequenti Vere in caulem abit. Pleniorè descriptionem videbis apud Alpinum.

Leucium

Leucium maritimum minimum C. B. marinum minimum Park.

Ab hoc non multùm diffare videtur. In litore maris, inquit, propè Terracinam reperitur. An hæc sit vera & genuina Leucoi species femine sili. plano & compresso noticiamus, verùm cùm Leucoi nomen illi imposuerit qui de eo scripserunt, Leucois annumerandum censuimus; idem de sequentibus Creticis dictum esto.

- * 5. *Leucium Creticum thlaspiifolium* C. B. *marinum Creticum majus* Park. *marinum Creticum* 1. Clus.

Clus.

Caulis habet procumbentes, rotundos & duriusculos, multis ramis donatos, in quibus *folioli* initio rubentes, deinde ex cœruleo purpureiscentibus, petalis extremo bifidis, & cordis, ut vulgò pingitur, effigiem propemodum referentibus, quasi ex umbella, Ictonis vulgaris instar, sensim prodeunt, qui (ubi floris folia conjunguntur) radiantem imitantur flavam stellam. Floribus succedunt duarum ferè unciarum *siliquæ* five cornicula teretia, in quibus *semen* oblongiusculum castanei coloris. Ipsius verò plantæ *folia* longiuscula sunt, à Thlaspi foliis non valde differentia, nullis (in caule præsertim) evidentibus crenis donata, crassiuscula & aliquantulum amara.

Josephus Castabonus, ex peregrinatione Cretica redux semen ad Clusium mittebat, Leucoi marini *Leuc.* appellatione, è quo tres diversæ plantæ ortæ sunt, hæc & sequentes duæ, quæ idcirco hujus potius varietates, quàm species distinctæ censende sunt.

- * 6. *Leucium Creticum floribus minoribus* C. B. *Creticum minus* Park. *marinum Creticum* 2. Clus.

Clus.

Hæc priori similis est, nisi quòd *foliosculi* habeat dimidio minores, & initio profus albos, deinde tamen paulatim purpureum quidpiam contrahentes, sed nihilominus magis ad albedinem inclinant.

Floret utraq[ue] [hæc & præcedens] Julio, medio Vere, hoc est Aprili, fata.

Tempus.

- * 7. *Leucium Creticum foliis oblongis crenatis* C. B. *Cret. oblongis foliis crenatis* Park. *Creticum* 3. Clus.

Clus.

Folia initio pronit præcedentibus duabus longiora, evidentibus & conspicuis crenis secundum oras donata, Leucoi altitudine minor quum florere incipit, nempe Augusto: A latere verò plures fundebat ramulos, in quibus *flores* secundo generi amplitudine pares, colore tamen differentes, nam propius accedebant ad Leucoi marini Lobeliani latifolii colorem, magisque purpureas erant quàm in primo genere.

Turpiti vulgarem Morifonum ad hoc genus refert; & rectè si *semina* compressa habeat prout ille asserit, quod nobis non observatum.

CAP. VI.

De Leucoio siliqua lata, brevi, Viola Lunaria, & Alysson dista.

1. *Viola lunaria major siliqua rotunda* C. B. *Lunaria major siliqua rotundiore* J. B. *Viola lunaria sive Bulbonach* Ger. Park. *Sattin, oz Honesif.*

J. B.

Caulis assurgit sesquicubitali aut altiore, [digitis minimi interdum crassitie] colore glauco aut rubente, hirsuto. *Folia* Urlicæ, majora aliquando duplo aut triplo, hirsuta, serrata, opposita interdum, aliàs ad ramulorum propagationes singularia, sapore oleraceo. Ramis [& summitatibus] insident *flores* multi, [eodem ferè modo dispositi quo in Brassicâ] purpureiscentibus aut carnei, striati [Brassicæ vulgaris floribus pares, Leucoi minores, aliis iis similes] odore debili, unge intus conspicuo & albicante. *Stamina* quatuor virelcentia apicibus luteis seu chloris [vix à calice emergunt] Hæc omnia excipit *caliculus* oblongus, phœniceus, è quatuor foliolis, duobus majoribus totidem minoribus, compressis, [Leucoi caliculi imilis] *Siliquæ* lata, subrotunda [nonnihil tamen longiores] compressæ, bivalves, argenteæ brachœa exteriores utrinq[ue] laminas intercedentes, flum summa parte emittentes, [seminum] orbiculatorem compressorum duplicem ordinem condentes, radium summa parte emittentes, [unde nomen Bulbonach]. *Semen* ut in hoc genere maximum est, ex rufis nigricans, & cum aliqua amaretudine acerrimum. Folia per hyemem reterit: secundo à fatione anno caulem fundit, & cùm semen maturum perit.

Copiose

tur. E centro seu medio singulorum caespitum, (seu ut Columna vocat globulorum) foliorum, emergit *cauliculus* triangularis rarius palmaris, firmus, rotundus, levis, viridis, foliis nudus, in fummo gestans *foliolum* quinque, sex aut etiam plures, luteos, tetrapetalos, petalis obtusis, longis petioliis fulvis, reclinantes post se *vasculum* seminale oblongum, compressum, in acutum desinens, figura Paronychie vulgaris, nisi quod majus sit & longius membranâ pariter ad planum filique parallelâ distilem.

Locus. In monte Saleva è scopulorum rimis exit, florêque sub finem Aprilis & initio Maii.

- A. 4. *Bursa pastoris major leculo oblongo* C. B. *Bursa pastoris leculo sublongo affinis pulchra* plant. J. B. *Talspi Veronica* folio Park.

J. B.

Per terram spargit folia Barbarea muralis aliquatenus similia, breviora, latiora, magisque rotundata, unciam [J. Bauhino diu uncias] lata, per ambitum serrata, hirsuta, alpera nonnihil, cuiusmodi etiam per caules ramisque, sed portione minorâ cernuntur, sine pediculis. Statim autem è radice tenui plures emittit *caules*, alios aliis felicius adolescentes, cubitum altos & ampliores, nonnunquam in ramos plures divisos, quos non ut Barbarea cauli apprimat, sed abscedentes deducit. *Flores* singulis aliis multi coherent, parvi, albi, quos excipiunt serie longa loculi Paronychie vulgaris similes, bifores, qui in medio striam habent, quorum altrinsecus abscedentibus valvulis *semen* apparet minutum, relicta distilemte membranulâ. In singulis filiquis plura continentur femina, sex aut octo utrinque numeravimus.

Locus.

Ad latera montium in Occidentali Comitatus Eboracensis parte *Craven* dicta non infrequens est: invenimus etiam in Italia, medio circiter itinere inter Lucam & Pisas ad sepes; & in Gallia Narbonensi circa Montpellier oritur.

C A P. VIII.

De Hesperide.

Hesperis unde dicta sit in ejus descriptione dicemus. Notæ ejus genericæ sunt flos speciosus Leucoi amulus, femina teretiuscula oblonga majora.

1. *Hesperis hortensis* C. B. *Hesperides flore purpureo, albo & vario* J. B. *Viola matronalis* Dod. *Leb. matronalis purpurea* Ger. *Eruca alba & purpurea* Lugd. *Dames Violet*, & *Roquet*.

Radices aliquot parvis lignosis & albis nititur; *caules* erigens cubitales & sesquicubitales aut altiores, [teretes] hirsutos, [modullâ farctos;] in quibus alternatim folia Eruce, sed non ita lacinata, in ambitu serrata, acuminata, hirsuta, in virore nigricantia, [quatuor digitos longa, pediculis brevibus nixa,] lapore acriculo. Ex aliis foliorum erumpunt ramuli, in quibus, [ut & in summitate caulis,] flores formâ ad Leucoum luteum accedentes, odoris suavissimi, quadrifolii, colore nunc albo, nunc purpureo, alias confusus cum albedine maculis purpureis variato, [pediculis feminalibus & longioribus insidentes.] Semen in filiquis longis, [bivalvibus, membranâ intergerinâ distilem] continetur oblongum, rufum, acre.

Tempus & Locus.

April, Maio & Junio mensibus floret. Provenit, inquit J. Bauhinus, in Sequanorum vallibus, qua Rhenus fluit sub septibus. In agro Neapolitano, cum Salerno Neapolin iter facerem, in pratis florentem observavi mense Junio. In Anglia nondum vidi spontaneam, quamvis Lobelius in Angliæ pratis eam fruticere scribit.

Nomina ratio.

Varietates.

Vires.

Hesperis dicitur, quoniam ejus flos sub vesperam præsertim grato odore nares feriat, interdiu aut nullum, aut levissimum spirat, quod Theophrastus & Plinius de Hesperide tradunt.

Ab hortulanis nostris *Roquet*, i. e. Eruce nomine colitur cum flore pleno purpureo albo, & vario.

Eruce ut sapore ita facultate proxima videtur tum foliis tum semine *Dod. Leb. tuffi*, convulsis & difficulter spirantibus mederi traditur apud Clusium: urinas insuper & sudores propellere, incidere, abstergere & digerere. *J. B.*

2. *Hesperis flore viridi* C. B.

Magnitudine quoad omnes flos partes à vulgata differt. Flore est viridi & inodoro. In hortis quodam Babilæ legit C. Bauhinus. Degener quodam prioris species esse videtur è femine nata.

3. *Hesperis Syriaca* J. B. *Syriaca Camerarii* Park. *peregrina filiquis articulatis* C. B. *quibusdam Leucoum melancholicum, & nostrâ sententiâ rectè.*

Dodrantalia folia aut minima, palmum lata, valde aspera & hirsuta, longis nixa pediculis, Hesperide flore obsoleto multo ampliora, nonnihil in ambitu sinuata: *Flores* in brevibus sed crassioribus caulibus, figurâ quidem vulgaris Hesperidis, sed colore fusco & lurido, multis *venulis* per eorum

rum petala discurrentibus, sub noctem valde odorati, interdiu odoris expertes. Sequuntur *filiquæ* integris longiudinis, recurvæ torose, multo quàm Hesperidis colore obsoleto crassiores: *Semen* paulo crassius: *Radix* non absumilis.

In Syriæ montanis cretice teste Clusio. C. Bauhinus à Parkinsono reprehenditur quòd Hesperidem Syriacam Leucoum melancholicum eandem plantam faciat. Alii Leucoum melancholicum Hesperidem montanæ vixisse Clusii idem statuant; & revera Hesperis Syriacæ & Hesperis montanæ prima *Clus.* in paucis magnitudine excepta differunt. Syriacæ scilicet, multo vegenior est, ampliora habens folia, crassiores caules majoreque flores, ejusdem plani coloris sub noctem valde odoratos, interdiu odoris expertes: Cornicula multo crassiora, semen paulo crassius. Hæ autem diversitates coeli fortæ & loci differentis tribuendæ sunt.

4. *Hesperis sylvestris flore parvo* C. B. *sylv. angustifolia flore parvo* Park.

C. B. prod.

Caulis est cubitali, viridi, striato, nodoso, multis aliis ferè palmaribus donato & concavo: *foliis* quàm in vulgari acutioribus in ambitu profundius serratis, viridibus, subhirsutis, & minus vulgari asperis: *stipulis* plurimis, quadrifoliis, subcoruleis, parvis, ita ut hujus folii integer vix vulgaris foliolum adequet, quibus *filiquæ* stridissimæ succedunt.

Circa Montpellier in hortu Dei, ad aggeres riparum collecta fuit. D. Magnol in incultis circa *Locus.* urbem.

5. *Hesperis sylvestris Hieracii foliis hirsuta* C. B. *sylv. folio sinuato* Park.

C. B. prod.

Tota planta hirsuta est, *caulem* habens pedalem, angulosum, hirsutum, pallidè virentem, in summo in ramos aliquot alternatim dispositos divilum: *folia* Hieracii instar lacinata & sinuata, oblonga, angusta, acuminata, crassa, hirsute aspera, quorum superiora pediculis carent. *Flores* in calicibus hirsutis rubri, magnitudine Hesperidis vulgaris flores aquant, quibus similes *filiquæ* *semen* continentur succedunt.

In saxosis humidis Provincia lecta fuit.

Locus.

6. *Hesperis montana & prima Clus. montana, pallida, odoratissima* C. B. *Hesperis colore inegalanti* J. B. *Hesperis Panonica* Park. *parad. Viola matronalis flore obsoleto* Ger. *emac.*

Clus.

Cubitali excrecit altitudine, multisque ramis prædita est, quos confuso ordine ambiunt *folia* Matronali Violæ similia, paulo tamen latiora & crassiora, acidulorum primum gustu, postea acri & farinam dante: extremis ramis in oblongis pediculis insident *flores*, Leucoi aut Hesperidis foliis formâ similes, non explicati tamen, sed se contorquentes, coloris admodum inegalantis & obsoleti, hoc est, pallidi & furvi, infinitis *venulis* ex atro purpureis singula foliola intercurantibus, odore interdiu nullo, aut adeo tenui, ut vix naribus percipi possit, sub vesperam autem gratissimo & suavissimo. Flori succedunt longa toroseque, ut in vulgari, cornicula, ferè tamen quadrangula, in quibus continetur *semen* vulgari Hesperidi simile, subsummum. *Radix* fibrosa, quæ ut plurimum biennium non superat, sed postquam desoluit & semen tulit perire solet: si tamen præcis caulis ab frugem pervenire non sinatur, nova germina iterum prodit.

Sponte nascentem & semine pregnantem invenit Clusius in Prellenberg Hamburgensi monti *Locus.* vicino, Ungariæque extremo quâ Austriam spectat mense Junio.

Solent quæ femine nascuntur plantæ floris colore multum variare, nonnullis maternum colorem retinentibus, aliis aut dilutius pallidentibus, aut magis obsoletum adquirentibus, omnia tamen folia crebris venis ex atro purpurascens distincta habentibus.

Suspiciat Johnlonus apud Gerardum emaculatum plantam hanc minimè diversam esse à Leucoum Melancholico *Horti Eyf.* liquidum flores & filiquæ Leucoi illius conveniunt hujus descriptioni, nec caules & folia multum abducent. Consuevit placet Gerardum *emac.* in hac planta.

Parkinsonus Leucoum illud melancholicum dictum Leucoum alteri faxatili obsoleto flore Columnæ unam & eandem specie plantam esse fidenter affirmat: unde & iconem Leucoi faxatilis obsoleto flore *Col.* assumit, & proponit in Theat. Bot. sub titulo Leucoi Melancholici. C. Bauhinus ipse Leucoum melancholicum Hesperidis Syriacæ synonymum facit; & revera Hesperis Syriacæ à Hesperide montana prima Clusii vix alia in re quàm magnitudine differt, unde eadem specie planta videtur. Quæ si ita sint, (ut mihi quidem etiam videtur) C. Bauhinus ex una planta quatuor facit, nimirum, 1. Leucoum incano folio hortense VII. seu livide rubente colore; 2. Hesperidem montanam pallidam odoratissimam; 3. Hesperidem filiquâ corniculatâ, flore obsoleto. 4. Hesperidem peregrinam filiquis articulatis.

Certe planta illa *Leucoum Melancholicum* dicta, non est verum & genuinum Leucoum (ut & Parkinsonus rectè monet) sed Hesperidis species. Quocirca & huc transferenda, & Hesperis flore obsoleto denominanda.

Leucoi autem Saxatilis alterius obsoleto flore *Col.* quod Parkinsonus *Leucoum melancholicum idem esse* fidenter affirmat, descriptio sic se habet.

Hujus *radix* crassa, longa, foris pulla, intus alba est & nervosa. *Caulis* ve-ò semipedalis, rotundus, viridis, hirsutus, aliis duabus divitis [hoc non constans & perpetuum esse puto] in quatuor summo

CAP. XI.

De Brassica.

Braffica, Catonis panacea, Festo seu Verrio dicta videtur à *praeficando*. Dura sanè Etymologia, sed mollior videbitur, si duo sciamus; unum est composita à *seco* in compositione e solere mutare in *i*, unde *dissecio*, *subsecio*, aliaque de quibus fuit Aldus in Orthographia. Alterum est *B* in multis olim sonuisse ut *P*, qua de re vide Liphium de Pronunciatio. L.L. cap. 12. Quibuldam placet *Brassicam* dici quasi *Pasticam*, quod ex scapo praefatur & *pasta* fiat; imò hanc Etymologiam Varro ipsi tribuunt Grapalidus, Raderus & alii. Sed Varro idem scripsit quod Festus, Sic enim ille lib. 4. de L.L. *Brassica in praefica*, quod ex scapo praefatur. Sic enim locus is legitur non solum in nuperis edita, sed etiam Aldina Anni 1513. & Mediolanensi Ann. 1500. Tertia eorum sententia est, qui deducunt à *Cesapa* i. e. *vire*, quia avidè eà Veteres vesci solebant. Quartum est etymon Jos. Scailgeri. Docet is in conjectaneis Brassicam dici à Græco *σπανάς* utpote hortulanum olus. Nam *σπανάς* notat areolas hortenses, unde & *pratium* nomen accepit. Hoc Etymon inprimis placeret, nisi esset Brassica vox à majori Græcia, que pro ea dixit *Cesapa*. Helychius, *Βεβάνης*, *Βεβάνης*, ubi *Βεβάνης* non sunt Latini sed Tarentini & alii. *Hec omnia Volsius in Etymolog.*

Notæ Brassicæ Recentioribus Causis dicebatur quod præ cæteris herbis insigni caule vigeat; Hinc nostrum **Cole & Colewort**.

Notæ Brassicæ characteristice sunt folia in hoc genere maxima, glauca seu subcerulea, carnosâ, femina rotunda, minus acris.

1. *Brassica capitata alba* J. B. C. B. Park. Ger. **White Cabbage**.

J. B.

Caulium producit crassum, albicantem, crasso cortice rectum, medullâ parum acris & subulci. *Folia* que primùm erumpunt lata habet & ampla, subrotunda, nullis effatu dignis lacinis sinuata, longis crassis pediculis herentia, costis nervisque albicantibus crassis intertexta, colore caesio aut cinereo cernescente, quorum inferiora avulsa aut forte decedua stipitem relinquunt densa vestigiorum serie rugosum & inaequalem; Superna vero que remanent lata quoque & subrotunda, & ex viridi albicantia & caesia, mutuo incubitu in caput maximum durissimum conglobantur; tam arcto complexu ut difficile separentur. Horum interiora planè albicant. Porro glomer appetere vere, quo tempore feminis ergo transplacant foler, parum dehiscens, è medio caulem erectum profert, *floribus* luteis aut luteo-pallidis, quibus delapsis filique longe nascuntur, teretes, acuminatæ, *femina* parietum medulloforum intersepto claudentes rotunda.

Hæc interdu elegandissimâ naturæ varietate ad quinquaginta capitula minorâ fert, magni illius glomeris loco.

Radix alba, plurimis fibris donata, neque altè in terram descendit, neque in latitudinem multum se diffundit, unde gelu asperiore facillè corruptitur.

Brassicæ folia (ut rectè C. Hofmannus) in superficie habent salsum quid, nitrosum & leviter amarum cum acredine quadam, cum in profundo aquea & frigida sunt.

Vires.

Scribit Galenus Brassicam habere contrarias vires solvendi & stringendi alvum. Si enim (ait) illud voles, aut leviter coctum cum suo jure dabis, aut ipsi jure: si hoc, effuso jure primo, affundes aliam aquam calidam (hoc enim peculiariter monet) eaque post coctionem iterum effusâ, edendam habes ipsam Brassicam. Quod tanto melius fiet quò læpius effusa fuerit aqua, & repetita coctio. Hinc illud Scholæ Salernitanæ,

Jus caulis solvit, cujus substantia stringit.

Brassica in cibis ex sententia Galeni & omnium ferè Medicorum, quocunque modo præparetur facit in corpore *χολησυχον* & *διουρητικόν*, succum crassum & melancholicum; quod facile quisvis in seipso colligere potest ex ructibus foetidis & ingratis quos excitat.

Ipsè vidi verrucas illitas fucuo Brassicæ ingenti miraculo spatio quatuordecim dierum evanuisse in ancilla quadam, cui manus obfice erant verrucis, quas sinebat sponte exficcare sua citra detersionem ullam. *Sim. Pauli.*

Julius Alexandrinus testatur se scire in longum sinusum vulnus protensum ab humero prope modum ad nates usque ipsâ, qua in parte extrema ejus ora plurimum semper remitteret faniole materię ejusdem, nec profundum tamen, nec ultra carnosam membranâ valde adactam, cum remediis aliis non posset, ex foliorum Brassicæ vino nigro & austero incoctorum applicatione reficacitate coalescere intra paucos dies.

Camerarius dicit folia ejus in ulceribus & lepra vino incocta admodum utiliter adhereri. Tragus tante Brassicæ esse efficaciam ait, ut urina coram qui velcutur Brassicâ, Filtilis, Cancro, Sempigni & similibus vitis mederi queat. *Sim. Pauli.*

Noto ex Placero, quod in principio inflammationis faucium, ubi refrigerare & repellere simul studemus, aqua ex acido liquore in quo Brassicam capitatam condire & aspersare solemus exstillata, vulgo magno succellu ulsurgitur.

Cum quadam Scorbuto tam misère laboraret, ut maculis toto pectore & curibus diffusis, membrisque rigentibus vix incedere posset, jussus est poti quotidiano uti ex Vini lb ij, quibus Brassicæ rubræ conciliæ m. iv, cum zingib. 3j. Cinnaui. 3ij. immacerata fuerant. Ex Observe Ottonis

Hœurni

Hœurni Prof. Lugd. Bat. habuit G. Hieron. *Velchius*: è cujus Observe. 51. transcriptis, & ad nos misit D. Barnham Soame.

Ad lateris dolorem, R fol. Brassicæ; butyro illinatur frustulum, & pulvere Cynimi asperum calide imponatur. *Hœurni.*

Brassicam ad arcendam ebrietatem valere Veteres unanimi consensu tradunt, confirmant etiam Recentiores. Fontanus Med. Pract. lib. 1. cap. 8. Brassicæ folia ebrietati mirè adversantur.

2. *Brassica capitata rubra* J. B. C. B. Ger. Park. **Red Cabbage**.

J. B.

Quod folia attinet albe familia quodammodo sunt: at colore magna varietate ludunt. Quædam enim atro-purpurea, quædam atro-virentia, aut etiam dilutius virentia; nonnulla quoque cæno nebulae aspersu glauca sunt, ac omnes rubris costis ac nervis intertexta: in reliquis cum alba convenit.

Hyemem facillè perfert autore J. Bauhino.

3. *Brassica Italica tenerima glomerata, flore albo* J. B. Bras. alba capite oblongo non penitus clausa C. B. Bras. Sabauda Ger. Park. **The Savoy Cabbage**.

J. B.

Hæc caule & foliis adeoque tota stirpe inter albas candidior teneriorque videtur. Folia quoque, quæ ampla sunt atque rotunda, per se dilutius virentia, cardiacantibus vcnis intertexta sunt, quædam etiam eorum modicè crispâ, ac vario contortu nonnihil rugosa: Foliorum quoque pediculis brevibus auricula quædam foliaceæ adharrent. Flores albi, quadrifolii ut cæterorum, quos nonnisi tepidore Sole illustrata propter, quippe algidi frigoris impatiens, minis arcto foliorum implexu glomerem laxiorem minoremque efformans.

Lautior hæc, quippe tenerior, delicatioribus expetita, eorum potissimum qui ejus nōrunt gratiam, mensis apponitur.

4. *Brassica Sabauda rugosa* J. B. patula Ger. Park. **An Brassica alba crispa** C. B?

J. B.

Hujus folia rotunda, rugosa valdè, ac ita quidem rugis inæqualia sunt, ut singula ceu ex vesicis aut valvulis quibuldam constillibus congesta videantur, foliorum exuberantibus atque prominentibus, aversâ parte cavis, ex brevibus pediculis herentia, color solummodo ex luteolo quodam & atro vires, quæ pallide viridantibus costis quoque intertexta sunt. Eadem etiam in densum glebum coguntur, sed parum & candicantem, dum extremitates interim obliquis virent. *Flos luteus: fœmen ut in reliquis.* Hyemem non fert. Brassica patula Ger. Park. diversa figurâ J. Bauhini Bras. Sabauda rugosa, cum Bras. patula folia in caput non conglobentur: Synonyma feci quia utrique [Gerardus & J. Bauhinus] eandem adhibent figuram. Descriptio

Brassicæ rugolæ longioribus foliis J. B. melius convenit Brassicæ patulæ, quæ hujusmodi est. Folia ampla, sesquicubitalia ex longis pediculis inferiore parte herent. Hæc quàm Sabaudicæ scriptæ dilutior virore, candidiorumque collatum intercepta, candidior apparet, totaque rugosa, ac veluti facculis referta est: tenera quoque magis videtur, nec in capita cogi solet ut Sabauda flore luteo. Hyemem vix fert.

5. *Brassica florida* Ger. cauliflora C. B. multiflora J. B. caule florida Park. **Colliflower**.

J. B.

Perampla hæc quoque fert folia, cubitalia, longiora quàm Brassicæ capitatae albe, acutiora, nec ita lata, nullâ insigni lacinarum divisiâ, dilutè virentia, quædam etiam colore magis glauco, exteriora præsertim, nervis candicantibus conspicua, per ambitum ex longiuscula distantia densiculata & veluti serrata. In caput glomeratur sed mollius, minus densò foliorum incubitu formatum: Inter quorum sinum flores densissimò stipatu prodeunt exigui pallidi aut candicantes, velut in umbella positi, qui cum cauliculis suis asparagorum tenellis germinibus teneritudine & gratiâ certare videntur: atque ob id lautioribus tantum patinis expetiti.

Hujus semen è plantis in hortis nostris nascens collectum si feratur, mirabilis metamorphosi Brassicam capitatam, aut albam vulgarem producit, ut oporteat quatenus semen è transmarinis calidioribus regionibus petere. Verùm de hac degeneratione ex semine diximus in parte generalis.

* 6. *Brassica caulorapa* J. B. *Rapensalis* Park. parat. *gongyloides* C. B. *Caulorapum rotundum* Ger. longum Ger.

J. B.

Hæc patulis foliis glomerem nullum facit, verùm quo solo signo ab aliis facillè separatur, brevis caulis, quò foliorum comæ subest, in Rapum eleculentum exuberat. [Flores in caulibus tenuibus lutei, parvi, quos excipiunt filique angustæ, oblongæ; Seminibus Sinapeos ferè paribus repleta.]

Y y z

Brassica

J. Bauhinus Barbaram, Herbam S. Alberti Bononiensem *Lob.* unam eandemque cum hac plantam esse existimat, quamvis C. Bauhinus diversam faciat. Hanc olim pro Cardamine pumila Bellidis folio *Claui* habuimus. Offensa est nobis aliquando pro Turrita minore, & revera magnam habet cum Turrita vulgari convenientiam, ut non inepte ita denominari possit.

Locu.

In muris & rupibus in Borealiibus & Occidentaliibus Anglie parvis copiose provenit.

Brassica spuria minima foliis hirsutis & glabris.

A. 7. *Bursa pastoris sive Pileifolia siliquosa* J. B. *Bursa pastoris similis siliquosa major & minor* C. B. *Paronychia major & altera minor* Park. *Coddia d'oufleurat.*

J. B.

Radix huius tenuis & fibrosa. Folia per terram sparsa, pediculis donata, nonnihil hirsuta & per margines nonnunquam sinuata, vulgaris Alfinis magnitudine sed longiora, & ad Bursa pastoris folia accedentia, non lacinata. Caulis interdum adeo brevis ut unciam non excedat, alias etiam dodrantalis & major, iuxta terram nonnihil hirsutus & ruber, superius glaber & viridis [sive potius glaucus]. Cum ramulosus est ad ramulorum exortum apponitur folium absque pediculo, alias nudus. Floiculi ordine nullo & tenuibus & oblongis pediculis parvi, albi, tetrapetali, petalis subrotundis nota bifidis. Siliqua tenues teretes & oblongae.

Locu.

In arenosis & siccioribus, vere floret.

CAP. XIII.

De Rapo.

Rapum, Græcis *Ταρύλα*, *Ταρύλα* item *ῥάπος* & *ῥάπος*. Rapa quod ex terra rueret, quasi Rapapa, Varrone teste, dicta est. Alii quod passim rapium nomen inditum esse putant. A Græcis tamen traxisse id nomen facile videri potest, qui Raphyn & Rhapyn, auctore Athenæo dicunt. J. B.

A reliquis hujus generis Radice carnosâ, dulci in grandissimum naber excrecente facili & congenitis distinguuntur.

A. 1. *Rapa sativa rotunda* C. B. *Rapum majus* Ger. *Rapum* Park. *Rapum sativum rotundum & oblongum* J. B. *Round and long Turneps.*

J. B.

Rapis folia per terram sparguntur ampla, ad Brassicæ rubræ folia quodammodo accedentia, atro-virentia, aspera, & ad costam usque fere utrinque lacinata, saporis holerares: flores lutei: semen virentia, aspera, & ad costam usque fere utrinque lacinata, saporis holerares: flores lutei: semen in siliquis rufum, rotundum, Brassicæ proximum: radix sessilis in ventrem amplissimum capite humano interdum paulo minore exuberat, tenuem fibrâ alimentum succuram demittens, alias pugillari par aut etiam suppar, quibus utriusque caro candida, firma satis, sapore acri, magis minuse vegeto prædita. Hætenus J. Bauhinus. His adde, Caudem hujus plantæ humanam altitudinem æquare: folia superiora quæ in caule sunt, oblonga esse, glabra, glauca, lata basi caulem amplecti & in acutum mucronem delinere: Flores quales Rapistræ vulgaris, pediculis longis, tenuibus, glabris infidere: quibus succedunt siliquæ teretes, bivalentes, membrana intergerinâ dissepse binos seminum rotundorum ordines continentes.

Locu.

Varietates.

Passim in agris & hortis seruntur radicem causâ tam in Angliâ, quàm in exteris regionibus. Variat colore radicis externo, viridi, pumeco oboleto nigricante. Habent etiam non raro apud nos in Angliâ, quæ foris & intus flavescunt, qui color à coctione manifestior & saturatior evadit. Variat insuper radicis magnitudine & parvitate: Plinius & Tragus quadraginta, Amatus quinquaginta, & sexaginta libras, pendentes videntur: Matthioli etiam in territorio Ananienfi infinitos se vidisse quinquaginta libras excedentes refert, & nonnulli in locis ad centum libras accedentes. Quam hoc incredibile: nec tamen temere rejiciendum, cum ad magnitudinem augendam multum conducit solum pingue & regio calida, modò humor ne defuit.

2. *Rapa sativa oblonga seu femina* C. B. *Rapum radice oblonga* Ger. emac.

Non aliter differt à præcedente quàm figurâ radicis in longitudinem productæ, & sapore delicatioris.

3. *Rapa sylvestris & Cus.* C. B. *Rapum sylvestre* Ger. *sylv. non bulbosum* Park. *sylvest. Matthioli* J. B.

Rapum sylv. Matthioli sic describit, exit folio, caule, flore, semine domestico simile, sed aggregatioribus foliis. [Non ergo aliter differt à sativo quàm ut neglectum à cultis.] Radix illi inest Raphani modo longa, crassiusque, sed sapore per omnia domestico refert. J. Bauhinus suspicatur Raphum hoc *Matth.* non differe à Rapistro, quem consule.

Lobelius in Adv. de Rapo sylv. non bulboso hæc habet. Est frequentissimum, præsertim apud Flandros, Germanos, qui serunt hoc quod folia bobus pabulo cedant. Luxurians enim tantofoliorum numero, ut radix jam non tuberosa aut Raposa, sed exilis nec ventriola usquam sit, alioqui sativæ rotundæ

rotundæ turbinate non absimilis, sed discretu facili crispiore rugosioreque & uberiore folio.

Apud nos in Angliâ, & ut puto apud Flandros etiam & Germanos, Rapum illud quod bobus saguandis in agris lætur, idemmet est quod radices gratâ vel in hortis colitur vel etiam in agris lætur. Verum quidem est, si vel nimis densè succrekat, vel etiam foliis luxuriet, radicem non grandefcere, aut in caput exuberare; sed exillem maneat. Verum hoc accidentarium est & Rapo sativo evenit, nec speciei diverterit arguit: idcirco hortulanis nostri cum Rapas serunt, plantarum exortum plus dimidiam partem evellunt & extirpant ut locus reliquis suppetat, aliter enim radices grandefcere & in latitudinem se diffundere nequeunt: nec officio Raporum aucti à juvenetis aut ovibus depasci, quin potius cum folia demorentur & coarcentur, radices in magnitudinem magis proficiunt, ni à pedibus depalcuntur animalium violarentur. Quocirca nullum adhuc sylvestre Rapum agnosimus à sativo specie diversum. Nec moratur, quod Gerardus nostras oleum nostragibus vulgo *Rape Oil* i.e. oleum Rapi dictum, ab hujus semine, (quod in insula Elenfi in hunc usum copiose sibi affirmat) tulit & presso elici scribat. Est enim (ni multum fallor) Napus sylvestris, qui ibidem lætur ad oleum *Rape Oil* dictum conficiendum, aut Brassicæ sylvestris species. Ex quo hæc scripsi, Indicem Plantarum circa Monspelium nascentium à *Petro Magnol* M.D. editum, nactus, invenio ibidem pro distincta specie propositum Rapum sylvestre non bulbosum, quod Autor se Septembri mense cum floribus collegisse asserit in herbis satis & præsentibus locis circa Bontoneum. Utinam certas notas nobis dedisset quibus possumus distinguere Rapum sylvestre à sativo: nam quod ad radicem attinet, illa in sativo, ut dixi, non raro tenuis & gracilis evadit.

Radix culinaria est, modicum nutrit, inflationem parit, humentem ac laxam carnem generat. *Vires.* Quamobrem (inquit J. Bauhinus) ut id vitium emendetur, solent nonnulli eam cum lacte decoquere, ut palato magis arideat, & efficacius nutriat. Nostrates decoctæ succi aperi partem exprimere, deinde butyro & pipere condire solent. Utinam ciet, & gentile semen auger: Ventrem nec sibi ne mover.

Seminis ulus præcip. est in Antidotis. Venerem excitat, variolâque & morbillos expellit, semidrachmæ pondere potum. *Matth.*

Rapum fuscus & junculum in decoquantur commendantur ad febrem quartanam abigendam. Rapum endorem comestorum in Scorbuto sanando efficaciam experti sunt nostrates, qui primi in *Terra nova* dicta Americæ insula sedes fixerunt.

Rapum longorum affatorum succus cum saccharo ad tussim infantium usus est non contemnendus. *Schwenn.*

Rapi orbiculati, sub cinere calente affi infimus orbiculis calidissimus, post aures applicitus magnâ efficaciam revelat, capitisque & dentium dolores citissime sedat, magno lecretio. *Idem.* Rapum extrinsecus adhibetur in ulceribus cancri & optimo succosus, ut in mammarum tumoribus, alibi que in tumoribus scrophulosis & scorbaticis. *D. Needham.*

Desperata tussis orta ab assiduo usu succi limonum tandem curata erat ab usu decocti raporum. *Tulpii Observ.* p. 311.

In aphidis plebs nostra (de Hollandis loquitur) usu & medicorum præceptis edocta, posthabitis omnibus operosioribus & sumptuosioribus medicamentis, tussimæ utitur vel solo Rapum junculo saccharo edulcorato, vel si tempestas anni id negat, solâ cerevisiâ tenui saccharatâ. Que duo ubi intropuerunt, omnes oris partes alvendo, & in imas fauces descendendo, non modò aphtharum acrimoniam, si quæ sit, placant, sed omnes etiam qualitates excessivas mitigant, atque hoc pacto maturationem perficiunt. *Ketelaer in Commentario medico de Aphidis.* Habui inter alia multa à Cl. viro D. Edw. Hulsio M. D.

Rapum decoctum, tam crudarum, quàm prius affatarum copiosius haustum est laudatum in Ileo: item juncula decoctionis rapum, quæ & leniunt, & blandè simul abstergunt. Ab eodem ex Emmullen præx. cap. de Ileo.

CAP. XIV.

De Napo.

1. *Napus* J. B. *Napus sativa* C. B. *Bunius* Ger. *Radetiv* gentile.

J. B.

Caulis affurgit cubitali & altiore, multis alis concavo: folia parte infima pinnis caulem ramifolice amplectuntur pediculis destituta, aut iux membranas herentia, & inferiora quidem finuata, superiora non item, in acumen desinunt: [Lobelio folia minus scabra quàm Rapo.] Flores lutei Brassicæ semen quoque simile aliquatenus in siliquis longis; at radice Rapiæ est, minus tamen in ventrem exuberans, alutiusque demissa, sapore carnis compactioris candidæ acrisculæ, [suavior quàm Rapi Longi, cibique delicatior *Lob.*] Color radicis plerumque candidus, interdum luteus aut croceus.

In hortis lætur. Monspelii copiose provenit, non tamen sponte, ut puto.

Radices Napi calidiores sunt quàm Rapi, infem tamen viribus pollent, ut eadem repetere non sit *Vires.*

Opus. Semen potum venenorum vireshebetat, ob id & antidotis admittitur, ut Theriace.

Napi Groelandici vires in Scorbuto ab experimentis deprædicat Th. Bartholinus Aët. Med. An. 176.

A. 2.

* 4. *Raphanistrum filiquè articulata, striatâ maximâ* Morif.

Non differt à Rapifro albo vulgari, nisi magnitudine florum & filiquarum propius ad Raphani fativæ vulg. filiquas accedentium spongiosâ lûa substantiâ. Semina in articulis fæ nodis contenta major.

* 5. *Eruca palustris major flore albo* J. B. *Eruca palustris major* Tab.

Radice nititur crassa, lignosa, aspera: *cauliculis* donatâ pluribus, magnis, rotundis mediocriter altis: quibus infertur *flora* multi, exigui, candidi. His decedentibus succedunt *filiquæ* oblongæ, tenues, *semen* acris saporis includentes: *Folia* ejus magna, profundè ferrata, acuminata.

C. Bauhinus *Erucam palustrem* majorem *Tab.* Sinapeos sui 2. Apri folio seu albi synonymam facit. Verùm si intelligit Sinapi femine albo descriptio *Erucæ* pal. majoris ei neutiquam convenit, cum *Eruca* pal. florem habeat album, Sinapi verò illud luteum; & Sinapeos albi filiquæ non tenues sint & oblongæ, sed crassæ fatis & nodosæ. Verùm in Sinapeos speciebus, earumque synonymis ordinatis admodum confusus est & obscurus C. Bauhinus: nec mirum cum apud Botanicos omnes qui ante eum scripserunt Sinapeos species breviter, imperfectè & obscurè descriptæ sunt, nec bene à se invicem distinctæ: ut difficillimum sit, nec dicam impossibile, decernere quas plantas describant, aut intellectas vellent, imò ne ipsos satis scivisse arbitror. Consule J. Bauhinum in historia Sinapeos albi.

C A P. XVII.

De Eruca.

Eruca *"Eruca"*, eò dicitur quia erodit: nam si gustaveris os & linguam fatis acriter vellicabit. Aliis ab urendo, quasi *Uruca*, « in e verso, quòd igne fit virtutis, & in cibo sumpta Veneris incendium moveat.

Hujus notæ sunt folia laciniosa, glabra, filiquæ angulose, odor foetidus.

1. *Eruca major sativa, annua, flore albo, striato* J. B. *Er. sativa* Ger. *latifolia alba sativa* Dioscoridi C. B. *sativa alba* Park. **Garden Rocket.**

Albâ, lignosâ, tenui *radice* est donata, sapore acri: *caules* subhirsuti, cubitales & sesquicubitales: *folia* Sinapi albi, minora, tenera, glabra, ejusdem cum *radice* saporis: *flora* è cœruleo [porius è luteo] albidis, stris nigricantibus picti, ex calycibus hirsuti: *filiquæ* ex brevibus pediculis glabræ, quales in Sinapi filiquâ glabra, sed longiores, à lateribus le apertiores: per membranam distinctæ cui adherent multa *semina* flava, majora quàm Sinapi jam dicto, minùque rotunda. Odor hujus plantæ validus & ingratus ne dicam foetidus, nec minus sapor, quanvis Itali eo delectentur, & acetarii *Erucam* perspetu admiscunt, ejusque gustu mirificè delectantur.

Eruca (ut rectè Plinius) diversæ est à *Lactuca* natura, conciliatrix Veneris, idcirco jungunt illi ferè in cibus, ut nimio frigori par fervor immixtus temperamentum aquet. Itali etiam nunc dierum Acetarii *Erucam* tantillum admiscunt, ejusque gustu mirificè delectantur.

Eruca non Medicorum tantum, sed & Poetarum testimonio stimulanâ Veneri nata videtur.

Martialis,

Et Venerem revocans Erucam morantem.

Columella,

Excitat ad Venerem tardos Erucæ maritos.

Ovidius,

Nec minus Erucæ jubeo vitare salaces.

Folia (ut autor est Matthiolus) decoquunt, additque saccharo tussientibus pueris propinant. Semen contumum, ex vino potum lumbicos interimit, tumorem lienem minuit. *Folia* contusa palpebris imposita visum acunt. Semen cum melle mistum maculas omnes & navos faciei illitu tollit, efficacius verò addito felle vaccino aut bovino. Offium fragmenta extrahit radix in aqua decocta; & imposita *Egæ præfero folia radici, quicquid scribit Matthiolus* J. B. At Matthiolus hoc & pleraque alia è Plinio transtulit.

Sunt qui pro certo (inquit Camerarius) affirmant, multos sese annos ab Apoplexia & ejusmodi affectibus immunes perstitisse pulvere ex *Erucæ* & Cymini partibus aequalibus.

2. *Rapistrum flore albo lineis nigris depicto* C. B. *album, nigris lineis* Park. *Lampiana Apula Plinii & Dioscoridi.* An *Eruca Romana* seu *gentilis filiquæ angustâ, folio lato* J. B? *Idem videtur Rapistrum flore albo, articulata filiquâ.*

Col.

Folia, caule ac flore *Erucæ* sativæ adeò similis est, ut primo aspectu floridâ quæmilibet falleret: differt foliorum duritiâ, atque nervorum alpestrata infima parte & caulis. *Radice* est candidâ, crassâ, longâ, sylvestris Raphani modo, acrisque sapore. *Folia* emittit in terra jacentia, dura, viridia, parum hirsuta, nervis aspera, magnitudine & diversâ *Erucæ* sativæ, sapore oloraceo. *Caules* edit plures, bipedales ferè, alis divisis, sed summa alarum folia circa flores oblonga sunt Raphani modo, non ut in *Erucâ* utrinque incisa, & in hoc ab illa etiam differt. *Flora* in summo albi, nigris lineis depicti *Erucæ* sativæ modo, magnitudine atque positi adsimiles: *filiquæ* verò postmodum ab illa differt, quas non *Erucæ* modo breves & ventriosas, sed longas & tenues profert.

Floret Martio & Aprilis, atque Maio perficitur: margines aggerèque viarum atque agri Cuiusmodi Tempus & Locum.

Foliorum sapor magis herbaceus quàm acris, unde indigenæ is veltuntur, *Lampianam* etiam appellantes.

* 3. *Eruca Chalepensis caulibus & filiquis hirsutis, foliis inferioribus maculatis* Morif.

Hæc *caules* protrudit cubitales & sesquicubitales, in multos ramos brachiatos, hirsutos, quorum summis fastigiis innascuntur *flora* latè ampli, albi, stris nigris picti. *Folia* per terram strata maculis insignuntur nigris. Floribus deciduis succedunt *filiquæ* curvæ, quadrangulares, hirsutæ: quibus notis ab *Erucâ* sativâ vulgari fatis distinguitur.

Hujus semina Chalepo transmissit ad descriptionis autorem D. Robertus Huntington.

- A. 4. *Eruca sylvestris* Ger. Dod. *sylvestris vulgaris* Park. *major lutea, caule aspero* C. B. *nusfolia perennis flore luteo* J. B. **Wild Rocket.**

J. B.

Radice hæret albâ, crassâ, fati longa, ex qua multi prodeunt *caules*, crebris alis concavi, striati, parum hirsuti. *Folia* crebris incisuris Dentis leonis, aut argutionibus Hieracii minoris divisa, alias Nasturtii, cujus etiam folia colore atrovirente & glabro imitantur, sapore fervido sativæ; cujus & *flora*, sed colore præditos luteo, serie simili dispositos gerit odoratos; *filiquæ* succedentibus longis, angulosis, erectis, *seminibus* Sinapis sylvestris similibus, acris & amaruliculis repleti. Odor totius plantæ foetidus & ingratus, nullum saltem varium.

Circa muros, inque ipsis muris & rudibus multis in locis observavimus, v.g. *Cestria, Yarmuthi, Tammori, Lichfieldis, &c.*

- * 5. *Eruca sylvestris angustifolia, flore luteo* J. B. *filv. angustifolia* Lob. Ger. Park. *angustifolia Austriaca* C. B. **Barrow-leaved wild Rocket.**

Lob.

Promis inflexis cubitalibus *cauliculis* *flora* luteos *Erucæ* sylv. *Cornicula* filiquarum Sinapi sunt aut Nasturtii sylv. ubi *semes* acce, uti filia angustiora, *Erucæ* sylvestris concoloria, sed minime divisa, Tarracensis ferè paria, quibus idcirco affinis naturâ putatur.

Si à præcedente diversa sit nobis incognita est.

* 6. *Eruca Bellidis folio* Morif.

Caules edit pedales & altiores aliquando; in quorum cymis proveniunt *floruli* lutei, tetrapetali, *Erucæ* sylvestris foetida floribus magnitudine pares; quibus succedunt *filiquæ* spicati quasi digestæ longiores & crassiores filiquis *Erucæ* sylvestris foetida. Deinde hujus *caules* non sunt ut illius recti sed reflexi. Hæc notis distinguitur ab *Erucâ* sylvestri foetida, sed præcipue foliis adeò Bellidis majoris similibus; ut filiquæ ea cerneat per terram in orbem strata circa radices caput atqueam plantæ excavaleat & floreat, adactè afferret esse Bellidis majoris speciem, ni gutturi in opem advocet.

CAP. XVIII.

De *Erucis spiridis*.

His folia, ut reliquis, laciniata sunt, verum flores minores, siliquæ breves at striciores quàm in genibus *Erucis*.

- * 1. *Eruca Alpina radice serpente* Zonani.

Zon.
Ex radice crassa, fibris scateante multa profluit *folia*, supernè obscurè viridia, infernè subalbida, undique lucida, carnosa, crassa, multum sinuata: ex quorum medio proveniunt plures *caules*, fractu faciles, versus terram cortice albicante tecti, qui sursum versus virescunt: Ex horum singulis geniculis, (qui sunt satis frequentes) præcipuè in inferiore parte versus terram, singula exeunt folia, cæteris per terram frans similia sed minora, minutè incisa, atque per singula genicula alternatim disposita, cauli duabus auriculis foliosis adherentia. Ex alis inter caulem & folia exiliunt interdum quaterna aut quina foliola, unciali pediculo innixa, paulo cæteris minutius incisa, imò quasi crispata, concurrentia in unum & idem centrum, pediculi scilicet summitatem; atque in caulium cymis nascuntur plurimi *stipules* albi, quorum singula petala in extremo sunt bifida, cum staminibus multis, tenuibus, luteis in medio. Floribus evanescentibus succedunt *siliquæ* *feminibus* flavis repletæ. Provenit in montibus saxosis territorii Bononiensis & Mutinensis, præcipuè in monte *Cimone* inter saxa.

Hanc plantam rectius fortè ad *Erysimum* retuleris.

- * 2. *Eruca Montpellierensis siliqua aspera*. *Sinapi Montpellieranum siliqua aspera* J. B.

J. B.
Statim è radice lignosa *folia* exeunt frequentia, similia ferè *Erucæ* minoris foliis, acia, intèrque hæc *caules* aliquot palmares aut etiam cubitales, in ramulos aliquot divisi, *stipulis* *Sinapæ* luteis, parvis. Decidentibus *siliquis* succedunt crebre, unciam longe, teretes, alperæ, aliquæ secundum caules ramiferae ascendentes, aliæ longè ab eis abscedentes, & velut recta foras protensa, semen claudentes minutissimum saturatè rufum.

Auummo invenit autor inter *Montepellum* & montem *Ephesus*: Cherlerus in udis fossis inter *Montepellum* & thermas *Ballerucanas*: D. Magnol inter *Lasteram* & *Peralus* in humidis.

- A. 3. *Eruca aquatica* Ger. emac. Park. *Eruca quibula* Lam *glycystris repens* *stipulo* parvo luteo J. B. *Eruca glycystris minor*, luteo parviorque flore C. B. *Sium alterum aquaticum luteum*, vel *Cardamine tenuifolia montana* Col.

J. B.
Spithamam unam aut duas altos habet *caules*, striatos, modicè pertusos, interdum rubentes: quibus *folia* adnascuntur Nasturtio vel *Erucæ* patia, confimilitèrque, crebris divisis incisa, latiora in inferioribus partibus, gustu oleraceo, colore atrovirente. *Florès* parvi, lutei, quadrifolii, acris sapore; quibus succedunt *siliquæ* cylindraceæ, breviores quàm in *Erucâ*, longiores quàm in *Radicula* sylv. *Dod.* cum qua magnam habet affinitatem, semen continentes minutum. *Radix* insigniter repens albet, sapore magis ignavo quàm *Raphanus*.

His adde foliorum lobos per oras dentatos esse ut rectè annotat Columna, quod florum calices unà cum floribus ipsis desiccat, ut in *Rapistro* foliarum: quod siliquæ pediculis modicè longis & à caule extantibus insident, quod siliquæ ipsæ nonnulli sursum recurvæ sunt.

Ad fluvios & fossas, inque alveis torrentum fœcatis saxosis oritur, & Junio mense floret.

Cum C. Bauhinus *Sium* alterum aquaticum luteum &c. Col. ab hac planta separat, & specie distinctam faciat, Columnæ descriptionem subijciunt:

In excelsis montium planis inter Mareis Comitatus *Æquicolum* fines & *Tornempartis* quodam torrentis alveo saxoso, æstate fœcato, Septembri mense hanc invenimus inter saxa repentem, cauliculis per genicula aquaticarum more multis capillamentis hærentibus villosis; *folia* utrinque longè petiolis in lobos divisis ut in vulgari *Crescione* (Nasturtio aquatico vulgari) sed amplius per oras dentatis, minoribus & angustioribus; ex quorum sinubus alba exeunt in summo, densis botrioribus, parvis admodum onustæ, qui in luteos *fores* parvos desinunt, in quibus semen locum occupant *siliquæ* tenuiores, vulgari eodem modo dispositæ, in quibus semen extubercat minutum præ maturitate hante siliqua decalium. Parum acris gustu, colore flavicante.

Aprilis floret, Maio caulescit, & perfructur Junio.

Hæc descriptio melius convenit *Erucæ* nostræ aquaticæ quam Bauhiniana, ut non dubitem eam esse quam describit Columna.

In secunda & nupera editione pinacis C. B. *Eruca palustris minor* Tab. sylv. fœctida *Gesl. col.* separatur ab *Erucâ* sylvestri Fuchsi *Tur. Lugd.* *Erysimum* verum *Lugd.* & sub titulo *Erucæ palustris* & *Nasturtii* folio, siliquâ oblongâ proponitur.

- * 4. *Rapha-*

- * 4. *Raphanus minimus repens* luteis foliis tenuiter divisis. Moris.

Radicem exit longè: laticè repentem *Raphani* rusticiani modo, quin & uda humidique amat loca. *Folia* goric tenuiter divisa, Nasturtii hortensis in morem: flores luteos, amplos satis pro tenuitate plantæ, caulibus vix palmaribus aut sesquipalmaribus innixis; post quæ deciduos sequuntur *siliquæ* curvæ, vix seminales, ternæ, quaternæ *femina* acia, mordicaci in se continentes.

Q. quomodo differat hæc planta ab *Erucâ* aquatica Ger.

- * 5. *Eruca glycystris minor* *Burfa pastoris folio* C. B. Park. Prod. *pumila Sicula* *Burfa pastoris folio* Bocconi.

C. Bauhinus in Prod. sic eam describit: Ex radice crassifolia, cauliculis palmo altior, subasper, brebus alis brachiatis exurgit. *Folia* ad radicem sparsa, sesquinciunciam longa, *Burfa pastoris* mediæ modo laciniata, subaspera, in caule nulla, nisi quæ alis, & vix quidem laciniata subijciuntur. *Florès* subaurèi satis magni, longis pediculis insidentes, quibus siliquæ breves succedunt. *Montpelii* passim in vineis reperitur. Hæc & Autumnus florens. B. M. Paul Boccone *Erucæ* lux *pumila Sicula* &c. caules numerolos, reclinatos tribuit, *siliquis* mediocriter longas, quæ (quod præcipuè notabile est) semen maturum tacte distilando exstant.

Exit in monte Maio inter saxa oppidi *Monteperti*, non procul *Agripento*: in agris etiam *Lutetia* vicinis frequens reperitur, ubi Novembri mense vix unciam caulis excedit.

Eruca minime flore *Montpelienfis* J. B. ab hac diversâ videtur, quam se *Montpelii* florentem observasse ait circa æstatem in quibaldam muris: foliis quibus accedebat ad *Erucam* luteam sylvestrem: flores habuit minimos luteos: siliquis unciam longas.

Eruca *Monentis* laciniata lutea qu. an ab hac differt.

- * 6. *Sinapi aquaticum* *Patavinum* J. B.

J. B.
Folia huic minutim dissecta divisa: *Chondrilla* à Matthiolo exhibitæ; quæ autem juxta radicem sunt latiora minutè dissecta existunt, per segmentorum oras serrata: *radices* parvi ferè digiti crassitudine, sesquipalmo longe, teneræ, alba, paucis fibris donatæ, sapore acris & amaro. Patavi observavit J. Bauhinus ad Portam *Livianam* in aqua & juxta aquam, mense *Februario*. Cum *Radicula* sylv. *Dod.* aliquid similitudinis habere videtur, potissimum quod folia inferiora attinet, non tamen eadem est.

Ex brevi hac & imperfecta descriptione ad quod genus pertineat hæc planta explicari nequimus.

- * 7. *Eruca glycystris minor incana* C. B. Park.

C. B. prod.

Ex radice cauliculis levibus, virentes, quatuor, sex, & octo unciam, in plures alas unciales divisi prodeunt. *Folia* ad radicem plura, biuncialis, tenuissimè laciniata, quæ etiam cauliculis alternatim cingunt, omnia incana sunt. *Flores* pluri, pallide lutei, quibus stricissimæ & breves *siliquæ* succedunt.

Montepelio allatum habuit C. Bauhinus: verum D. Magnol eam ibi non invenit.

- A. 8. *Barbarea* J. B. Ger. flore simplici Park. *Eruca lutea latifolia* sive *Barbarea* C. B. *Nasturtium hybernium* Thal. 10 inter cretices.

Radix albi donata est, crassi & oblongi, perenni, sapore acriore. *Caulès* cubitales, striati, firmi, medullis factis, multis alis concavi, in quibus *folia* *Raphani* minoræ, laciniâ extremâ Nasturtii folii, medullarum extremum emulante, atro virore splendens, sapore minus vegeto quàm *radix*. Ex alis foliorum versis summos caules ramuli creberrimi exeunt, in quibus, ut & in summo caule, flores in spiculis longas excurrentes parvi, tetrapetali, quibus succedunt *siliquæ* tenues, teretes, unciam circiter longæ, caulibus appressæ in quibus semen exiguum & colore rufum. Totâ planta albâ. *Flores* pediculis brevibus insident.

In muris & aggeribus fossarum juxta rivulos & aquas fluentes, non rarè etiam in campestribus cultis, Maio & Junio mense floret.

Datur & hujus alia species distincta, cujus *folia* sunt minora, frequentius sinuata, *caules* paros, si Species alia, luteæ, crassiores, & *femina* grandiora, minus fusca & quasi lubalbecientia: etiam planta est perennis, & à præcedente prædictis notis quàm facillimè distinguitur. Hujus *flos* conspiciatur in hortis plenius.

Nasturtio ut sapore ita facultate affinis est, acris & calida. Accertans additur, hyme præsternit *Vires*. cum Nasturtio copia non est, unde Nasturtium hybernium dicitur: medetur vero eadem & Scorbutio non minus quam Nasturtium. Unguentis admiscitur succus ad fordida & impura ulcera expurganda & fœcanda.

Semen acre est, diureticum & lithontripicum: Herba quoque autor Lobelio, urinam ciet, calculos & factus vesicæ decocto aut cibo expellit, ut Laver.

Inexplicabili cum agrotantium jumento apud Francisc. Indiz de Gatta vomitorium medicale paratur cum aqua stillatina Aranciorum immaturorum tepida, & sufficienti quantitate pulmentis regis (quo nomine quid intelligat nisi *Barbaream* vellet nescit J. Bauhinus) podagris, veris *Scopæ* regis (quo nomine quid intelligat nisi *Barbaream* vellet nescit J. Bauhinus) podagris, gonagris & lithiadicis affectibus præcipuè præstantaneo & maximo jumento. *J. B. tom. 2. part. 2. lib. 21. cap. 12. pag. 869.*

Z z z 3

A. 9.

- * 14. *Cardamine Alpina infipida* Col. Park. *Nasturtium Alpinum infipidum* C. B.

Col.

Radice est admodum tenui, brevi, nullis prædita fibris: *Foliola* habet pollicari longitudine, incisuris Chondrilla, aut Sinapis echinatis, verum aspera & hirsuta, sicuti & *caulis*, qui tenuis, dodrantalis, in summo ramis aliquot divilus, alternatim *siliqua* in longis petiolis elatas proferit, & exiles admodum, digitali longitudine, & magnas respectu plantæ, in quibus *semen* minutum, vel ut punctum siliquæ incisum. *Flores* in humo plures, parvi, Napæci albi.

Locus.

F. Gregorius supra pontem quandam hanc reperit inter *Rosmarium* & *Abing*. arenoso aliquantulum loco, quam recentem suo gustui inlipidam & inodoram cognovit.

- * 15. *Sinapi agreste flore purpureo* J. B. *Sinapi umbellæ purpureæ* C. B. *agreste Neapolitanum* Park. *Sin. alterum agreste nostras* Col.

Col.

Radice firmatur parvâ, tenui, fibrosa, parum altè in terram descendente, albida: ex qua *folia* exeunt Chelidoniæ majoris incisurâ, distant quod nec succum luteum edunt, nec casia, sed viridia sunt, aspera hirsutis oblita, atque extremum solum non versum ut Chelidonia sed acutum habent, atque minora sunt: *Caulis* angulosus est, atque alis multis dividitur: *Flores* edite purpureo, umbellatos, Chelidonio pares: *siliqua* postea alternatim frequentè hærentes, rectas, quarum extremæ partes celum versis tendunt, quibus spica confici videtur siliquarum duorum digitorum, quæ cum exsiccati incipiunt flavescent, atque vento flante vel aliquo illas tangente disrumpuntur ab imo, atque *semina* ejaculantur flava Cardamines modo, parva, gustu acri, sicut etiam folia.

Locus & Tempus.

In agro Neapolitano oritur, in valle supra adem S. Mariæ vitæ inter rubos, cynocramben, &c. Floret Martio & Aprili.

C A P. XXI.

De *Rhaphano sylvestri* cum *siliqua curtis*.

- A. 1. *Raphanus ruscifolius* Ger. Park. C. B. *sylvestris sive Armoracia multis* J. B. *Horstii* Rabbith.

Radix crassa, furculosa, repens, sapore fervidissimo: *Caulis* singulares, bicubitales, concavi, striati, recti & rigidi: *Folia* interiora antequam caulem proterat ampla, Lapathi, rugosa; ubi caulem autem proferit, in eo folia palmum longum unciali latitudine aut paulo majore, in ambitu profundè satis serrata, gustu minus fervido quàm radix, ex quorum alis furculi tenues prodeuntes *flores* sustinent positæ & formâ Nasturtii palustris cum apicibus luteis. Succedunt siliquæ parvæ, breves pro plantæ magnitudine.

Locus.

Gaudet solo humido. Copiosum observavimus sponte natum in fossis & ad rivulos in Northumbria circa Alnevicum & alibi. D. Martinus Lister ad ripas rivuli Skiptonenfis & alibi in *Bolland* in ea Eboreacensis comitatus parte quæ *Craven* dicitur.

Vires.

Eandem cum Rhaphano sativo facultates obinet, sed fortiores. In condimentis appetitum facit, at caput lædit. Urinam & arenulas violentè pellit. Commendatur & ad tussim & phthysim. Specifice scorbuticus prodest. Citer vomitum si succus vel infusio in aceto cum melle tepida assumatur & aqua superbibatur. *Schrod.*

Hujusce radices in aqua prius maceratas ad acrimoniam tollendam Lemovicensis plebs oleo conditas elicit, tum frelas, tum elixas, tum aliis modis preparatas. *Le Jardinier François.*

Raphani ruscifolii vires in calculo ab experimentis deprædicat. Tho. Bartholinus, Aët. Med. An. 1676. Observ. 18, 19. Affirmat succum Raphani reolvisse calculosam substantiam è corpore humano exemptam. E collectan. D. Tancr. Robinson.

Radix Armoraciæ merito commendatur à Gabelcofero Centur. 1. Cap. 14. ad Anorexiæ. D. Hulse ex Ettmulleri praxi.

- A. 2. *Raphanus aquaticus* Ger. Park. *aquat. Tabernamontani* J. B. *aquat. foliis in profundas laciniis divisis* C. B. *Water Rabbith*.

Caulis huic bicubitales aut altiores, striati, concavi fimbrie rubentes. *Folia* interdum profundè laciniata, alias integra & per margines duntaxat serrata, oblonga, acuminata, in caule alternatim posita. *Flores* in humicibus caulibus & ramorum pro plantæ ratione parvi, tetrapetali è calice quadrifido, lutei, rebus & longiusculis pediculis insident; quibus succedunt *siliqua* parvæ, brevæ, a caule exstantes, & rectos fere angulos cum illo efficientes.

Locus.

In fossis lacustribus & fluviis sub finem Junii mensis & Julii initio floret.

Igo hanc plantam omnino specie eandem esse existimo ei quæ J. Bauhino describitur sub titulo Radicis sylvestris sive palustris, h. e. Rapitro aquatico Tabernamontani. Confer descriptionem J. Bauhini cum ipsa planta. Proinde Raphanus aquaticus *Tab.* & ejusdem Rapitrum aquaticum non differunt specie.

Icon

Icon *Raphani aquatici* qui apud C. Bauhinum in *Prodr.* & alio extat, minimè convenit plantæ nobis hoc in loco descriptæ: sed alternis capsulam speciei esse videtur. Lobelianam iconem non multum improbamus.

3. *Raphanus aquaticus alter* C. B. Park.

Morf.

Caulis emitit tripedalem, aliquando altiorem, in ramulos tenuiter divisum, glabrioribus multo cæterorum suæ familiæ, ad quorum genicula nascuntur folia costis alperis prædita, profundius sinuata, serrata versis eorundem partem inferiorem.

In fumis alis proveniunt flores albi, tetrapetali, cum staminibus luteis in medio singulorum.

Radice constat longâ flexili, fibris luteis.

Si detur hujusmodi Raphanus aquaticus flore albedo aut purpurascens, qualis describitur à Parkinsono & Morlono, nobis certe incognitus est. Figura Raphani palustris alterius apud Parkinsonum & C. Bauhinum in *prodr.* bene respondet Raphano aquatico priore in loco nobis descripto qui tamen utros existimamus pro Raphano aquatico vulgari nostrate.

Dux species esse videntur, altera folio in profundas laciniis diviso, quæ à C. Bauhino depicta est.

Alterâ folio plerumque integro, interdum ad pediculum laciniato, quæ apud nos vulgaris: utraque autem flore luteo.

LIBRI DECIMI SEXTI SECTIO SECUNDA.

De *Tetrapetalis siliiculosifis seu capsulatis*.

Herbe flore tetrapetalo capsulata seu siliiculosæ sunt vel

Polyperme, capsulâ

Tumidiore & subrotundâ, seminibus

Rotundis aut tumidiorebus, flore

Luteo: MYAGRUM.

Albo: DRACA.

Compressis. LEUCOTIUM siliqua subrotundâ: duplex est spinosum & non spinosum.

Tumidiore sed nonnullis compressis, foliis crassis & carnosis, subrotundis, flore albo, semine globoso, sapore salso & amaro, in maritimis plerumque nascens: COCHLEARIA.

Compressiore & latiore, sapore

Acriore, foliis plerumque

Variè incisiss, odore acuto & nares torquente: NASTURTIIUM.

Integris magnis, sapore & odore Piperis, radice reptante: LEPIDIUM vulgare, Piperitum.

Minis acris, membranâ cellulas dissepiente ad planum siliquæ

Parallelâ: ALYSSON.

*Transversâ: THLASPI, cujus varia genera, nimirum vel 1. Floribus & siliquis in longas spicas excurrentibus; vel 2. In umbellis dispositis. 3. Seminibus compressis, capsulis bicusatis, cujus generis *Leucoia bifurcata* dici possunt; vel 4. Sapore fatio: BURSA PASTORIS dicta.*

Monoperme, foliis

Aaaa 2

Levibus

Lacubus

Glauca,

Maritima, flore albo, Brassicæ foliis & facie: *BRASSICA marina* monosperma.
Terrestres, flore luteo, 1. Foliis laciniatis, vasculo erecto, caulis appresso, tumido-
 re, per maturitatem albo: *MYAGRUM monospermum*. 2. Foliis integris, ad tingen-
 dum utilibus, filiquis compressis, latis, pendulis, per maturitatem nigris *Lingnam*
ævis dictam referentibus: *GLASTUM, stativum*, vel flore albo, foliis Glasti, capsulis
 rotundis: *LEPIDIUM glastifolium*.

Virentibus,

Eruce facie maritima: *ERUCA marina*.*Myagri facie*, capsulis rotundis: *MYAGRO AFFINIS*.*Nasturii facie*, capsulis verrucosis: *Coronopus Ruellii*.

Hirsutis aut asperis

Virentibus Rapistrii facie: *RAPISTRUM monospermum*.*Incana*, Leucotium *Siliculolum*, *Lunaria peltata*, &c.

CAP. I.

De *Tetrapetalis siliculosis capsula tumidiore & subrotunda*.De *Myagro*.

MYAGRUM nomen accipit, quòd insidentes vel prætervolantes muscas lentore suo
 implicet & retineat, necnon capret.
 Nos hoc in loco Myagrum habemus pro herba tetrapetala siliculosa capsulis tumidio-
 ribus, floribus luteis, feminibus oblongis aut subrotundis.

A. 1. *Myagrum Ger. sativum* C. B. *Sylvestre* seu *Pseudomyagrum* Park. item *Myag. sativum*
 ejusdem. *Gold of pleasure*.

J. B.

Ex uno caule cubito altiore rami tenues, teretes, recti, subhirsuti, fungosa medulla farcti, ramosi
 prodeunt; quibus alternatim latiore basi adnascuntur folia Drabæ, oblonga, mollia, non aspera &
 Rubiæ cui Myagrum Dioscorides comparat, pallida, pinnis caulem amplectentia, leviter in ambi-
 tu serrata, sapore oleraceo. Ex pediculis latis longis flores pusilli, luteoli, quadrifolii; quorum sinu
 singula succedunt *pericarpia*, gigantis uvarum aliquatenus similia, turgida, oblonga, cum qua-
 tuor angulis vel costis, *semina* continentia multa, oblonga, triangula, Nasturtio minora, coloris fe-
 rè Foenugraci, sapore Nasturtii, que in ore retenta contrahunt mucilaginem quandam. *Radix*
 ubi adolevit lignola nonnulli & fibrosa.

Inter segetes Lani non raro invenitur.

Non est cur Parkinsonus Pseudomyagrum Matthioli à Sefamo Tragii diversam speciem faceret
 cum C. Bauhinus qui in Phytop. & Matthiolo à se edito ea separaverat in Pinace iterum conjungat,
 & errorem illum emendat. Vide J. Bauhinum in hac planta, qui fratrem notat, quòd ea in Phyt.
 & Matth. distinxerat.

Aliquis in locis (inquit C. Bauhinus) feritur olei causa, & latioribus foliis est, multis locis
 sponte provenit, & hoc strigosius: hinc figurarum varietas, ut in Matthioli nostro videre est.

2. *Myagrum sylvestre* C. B. *Myag. Turcicum* J. B.

Hoc longè tenerioribus virgulis quàm præcedens nascitur, sed cultu fructuosior fit, [ait Camer.]
 semen minus in vasculis vegenioribus profert.

Quia rarius est Myagri Turcici nomen sortitur ab hortulanis.

3. *Myagrum sativum* C. B. Park.

C. B. prod.

Ex radice caule cubitali, aliquando sesquicubitali, virides, crassi, rotundi & asperi exurgunt:
 quos folia pallide virentia, subaspera, levissime sinuata, quatuor vel quinque uncias longa, sesqui-
 unciam lata, alternatim cingunt, qui in summo in alas breves dividuntur, quibus flores pallide lutei,
 longè petiolis donati, veluti umbellæ, insident; hisque utriculicorbiculati minutum semen continen-
 tes succedunt.

In Alpibus Helvetiorum, ut monte Fractò & Spiegel reperitur.

CAP.

CAP. II.

De *Draba*.

DRABE notam genericam faciam capsulas tumidas & subrotundas, flores albos.

1. *Draba vulgaris* Park. *Dioscoridis* Ger. *multis flore albo* J. B. *Draba umbellata, vel Draba ma-
 jor capsula donata* C. B.

Vix cubitum superat Draba, caule tenui, rotundo, striato, firmo, ex radice lignosa surgente, can-
 dicante, tenui, longè latèque serpente & quibuldam fibris prædita: quem folia alternatim basi suâ
 amplectuntur oblonga, unciam & fescunciam lata, sinuata ex viridi cineracea. Caulium fastigia
 in creberrimis abant furculos, & ipsos quoque foliosos: quibus umbellatim insident *stipuli* candidi;
 quibus delapsi *capitula* subrotunda, corculum imitatur, ex cono stylum exiguum promentes, quæ bi-
 nis lulis localis totidem *semina* parva, rufa continent.

In agrorum marginibus, in Germania, Italia, Gallia non infrequens est. Nulli ferè agrorum *Locu*.
 margines circa Viam, totaque adeo inferiore Austria hæc plantâ non sunt obiti (inquit Clu-
 sius) quæ subinde in ipsâ etiam arva late irrepit. Floret Maio & Junii initio: semen sub finem Junii
 maturum est.

2. *Draba foliis Barbareæ. Camelina Myagrum Aldrovando* J. B.

J. B.

Folia numerosa è radice exeunt, longo pediculo harentia, repanda, principio subangusto, oblon-
 ga, laciniata, qualia ferè sunt Barbareæ, costâ insigni, pallide virent donata, à qua nervi saturati-
 ore colore exeunt. *Caules* inter hæc prodeunt multi, pedales, teretes, ac crassi latis lentique, quibus
 folia præcedentibus ferè similia, sed superius nullo pediculo harent.

Summitatibus *stipuli* insident candidissimi, tetrapetali, quales Scorodochlasi, veluti in umbellis dispo-
 sitæ. Succedunt vascula sublonga. *Radix* alba est, simplex, fibris tenuibus capsulata. Odor folio-
 rum herbis, sicut & sapor, gratus tamen latet: radices verò ad Nasturtii saporem quodammodo ac-
 cedunt, sed minus acris, ac minus palatum, & linguam vellicat.

Semen hujus ab Aldrovando acceptum in horto Monbelgardensi J. Bauhino succrevit.

* 3. *Draba minor cum acicularibus capsulis* J. B. C. B. Park. *minor* Clus.

Clus.

Multa promit à summo radices capite foliola, longis pediculis nixa, aliquantulum angulosa, villis
 quibuldam obrita; inter quæ gracilis exilit *cauliculus*, palmaris, paucis foliolis longioribus obitus,
 qui à medio ferè ad limum orbicularibus capitellis onustus est, membranula in binas partes divisus,
 semen exile, sulcum continentibus. *Radix* pro plantæ exilitate latis crassa, paucissimis fibris donata.
Ægre à nobis imperavimus, ut hanc plantam Historiæ nostræ inferamus, cujus descriptio ex sicca planta de-
 sumpta est, cujusque floribus carente.

* 4. *Draba Chalepensis repens humilior, foliis minus cinereis quasque viridibus* Moric.

Moric.

À Draba vulgari triplici nomine distinguitur: 1. Parvitate, est enim humilior: 2. Foliis minus
 cinereis & quasi viridibus: 3. Pluribus siliculis, utrinque etiam tumidis, onerantur cauliculi, qui co-
 cineris sic provenientes numerosiore seminum copiam ad maturitatem facit perducunt, cum in
 Draba Arabum semina raris ad maturitatem perveniunt, ob nimiam rependi licentiam.
 Semine Chalepo misto orta est Oxoni. Floret cum prima specie.

5. *Thlaspi Alpinum minus, Nobis Draba Alpina minor, capitulo rotundo* C. B. Park. *petraeum minus*
 Ger. foliis *Globularia affinis, seu Alpifolia cum Myagri foliis* J. B.

Ad Thlaspi Globulariæ folio accedere videntur, sed hoc quàm illa exilius. Nam & radix longa,
 crassa in plura capita divisa, & foliola numerosissima quibuldam albidis pilis obita, quadam inter-
 duca sinuata, succulenta, crassifolia & oblongifolia, humi sparsa, atroverentia: quibus præterito-
 rum foliorum filamenta subtrata. Ex quibus *stipuli* emergunt palmares, aut etiam longiores tere-
 res, glabri, per quos alternatim nascuntur folia, angusta, subpinguia, atroverentia, ex ima parte
 colicolum amplectentia. In furculorum diversorum cacuminibus *stipuli* quoque plurimi, lactei, di-
 cæ plantula floribus similes; Sapore est acri.

In rupibus humidioribus montium Juræ & Salevæ propè Geneviam invenimus. C. Bauhinus in *Locu*.
 monte Waisfalli collegit: J. Bauhinus in monte *Nombre* propè Burnium Rhetorum cum vasculis
 mensile Junio, &c.

Descriptio C. Bauhini in Prod. melius convenit Plantæ nobis inventæ in rupibus Juræ & Salevæ,
 quam superius posita è J. Bauhini Hist. Siquidem Plantæ nobis observatæ caules tenuis erant, & in
 plures

Aaa 3

Locus. In Rhetia monte *Nombre*, prope balnea *Warmes* ætate florebat & siliquas habebat. Ex herba sicca descripta.

4. *Nasturtium Alpinum tenuissimè divisi* J. B. C. B. *Cardamine Alpina* Ger. *Alpina minima* Park.

Aliàs trium unciarum plantula est, aliàs ferè dodrantalis, [Clus. uncialis,] *Folula* habet minutifirma, terna, quina, septena ad costam annexa [Clusio viridis, gustu acri & fervido] sic ut tota inter alia femenciâ interdum non sit longior, aliàs uncias duas excedat, sapore fervido Nasturtii. *Cauliculi* habet plures, nonnunquam uncinati: in cuius fastigio *flores* multi sunt coæcervati, candidi, pro plantæ proportionem magni, è quatuor foliis Pastoris minimæ. *Radix* alba, crassifuscula, longa, fibris longis donata.

Locus. In ipsiis copulis summi jugi *Sneberg* invenit Clusius, Augusto mense florentem. Invenitur etiam in Tirolensibus & Salisburgensibus montibus, teste Camerario.

In planta nobis observata in monte Jura *flosculæ* succedebant oblongæ, compressæ, mucronatæ, Paronychiæ vulgaris similes, verum minores: fortè cum adultiores sunt in crassitiem intumescunt. Huic aut potius proximè sequenti similis est si non eadem planta.

5. *Thlaspi montanum minimum* Monspeliensium folio laciniato J. B.

J. B.

Lignosis, albis prolixis, multifidis *radiculis* nigris, ex quarum capite *furculæ* emergunt numerosi, interdum viri unciales, aliàs trium, quatuorve unciarum altitudine, ramosi; *Flores* congesti, exiles, albi; quibus paulatim delabentibus sensim succedunt longiore intervallo distitæ *siliquæ*, milii grano aequales, ex rotundo oblongæ, in duos loculos interveniente candida membrana divisæ, ex pediculis longiusculis pendentes; *Semina* minuta, rufa. Folia tum ex radice statim, tum ad caulium ramorumque divisiones uncialia vel femencialia, in profundas angustissimas lacinias ad costam usq. incisa.

Locus. In Boutoner prope Monspeliem à Cherlero collectum est. D. Magnol nec ibi nec alibi circa Monspeliem invenit.

Flore exili à precedente planta differt & cum sequenti convenit; verum siliquæ formâ precedentem potius imitari videtur.

6. *Nasturtium Alpinum folio alato*, *Thlaspi montano minimo* Monspeli. J. B. simile, si non idem. An *Cardamine pusilla saxatilis montana* *Desoudis* Col.

Ex radice simplici, albâ, lignosa, fibris majusculis donatâ *cauliculus* exurgit nunc simplex, nunc multiplex, ab imo statim ramulos, palmi interdum altitudine, sapius tamen duarum duntaxat triumve unciarum, rotundus, foliis vestitus alternatim positus ad ramulorum exortum. Sunt autem *folia* tam quæ à radice exeunt, quàm quæ in caulis existunt, ad modum Valerianæ Græcæ, septem vel octo vel etiam pluribus, (interdum paucioribus) pinnularum medietate costæ adnexarum conjugationibus cum impari in extremo folio compressa. Sunt autem pinnula figuræ ferè rhomboideæ & à se invicem remotius seu rarius sitæ. *Flosculi* in summitatibus caulis & ramulorum, eodem modo dispositi quo in reliquis hujus generis, minutissimi, albi, quadrifoli, cum *feminalis* in medio luteis. Vâcula feminalia *Thlaspeos* minoris, compressa, exterius gibba, interius concava, *semen* continentia exiguum, rufum.

Tempus & Locus. Initio Maii florēt, & maturo semine (quantum quidem ego ex habitu plantæ conjicere potui) exarefcit. In Saleva monte, locis udis, observavi.

Cardamine pusilla, saxatilis montana *Desoudis* Col. ab hoc non diversâ videtur; siquidem descriptiones conveniunt, nisi quod Columna fructui ovalem figuram attribuat. Vide descriptionem apud Columnam, quæ in nonnullis nostrâ paulo plenior est. Montibus umbris, & humentibus locis tenentis invenit.

- * 7. *Nasturtium pumilum supinum vernum* Botan. Monsp.

Magn.

A pumilio verno præcipue distinguitur, quod ramulos supinos habeat, divifuras foliorum inæquales & ultimum æq. impar folium majus. *Flores* & *capsula* exiles sunt.

Locus.

In humidis versus Lateram & Perauls invenit D. Magnol.

- * 8. *Nasturtium sylvestre Erucæ affine* C. B. *Nast. syl. Valentinum* Clusio J. B. Park. *Erucæ Nasturtio cognata tenuifolia* Ger.

Clus.

Unico hæc planta affurgit *caule*, sed statim à radice supra solum multis alis diviso, hirsuto & aspero, virente, rotundo, pedalis longitudinis: inferiora *folia* qualia sint pronunciare non possum, quia jam in senem magna ex parte evadit planta cum observabam; quæ tamen sub alis cauli inhærebant, teretia erant & multifida, Nasturtii vulgaris & legitimi foliorum parve amula, tenuiora tamen & viridia, acri gustu, ut Nasturtium. Extremis ramis fort. multos spicæ in speciem congestos *flosculos*, quatuor foliolis pallenscentibus constantes, in quibus totidem *stamina*; quibus evanescentibus succedunt *siliquæ* breves, duabus valvulis five utriculis constantes cum lingua prominente, non quidem sursum erectæ ut reliquorum congenerum, sed deorsum inflexæ, in quibus Nasturtii æmulum *semen*. *Radix* est singularis, candicans, latis crassâ, non tamen vivax, sed quæ singulis annis perit.

In

In regno Valentino Martio mense, florentem hanc plantam & semine jam plenam inveniebat **Locus** Clusius.

- A. 9. *Nasturtium petraeum* Tab. Ger. *Bursa pastoris minor* Park. *minor foliis incisifolia* & *Thalia* C. B. *B. pastoris minima* Ger. *parva folio glabro spisso* J. B. *The lesser Sheepsberrys* Pursh, & *Stoch-cress*.

Radix ei alba, lignosa, simplex, fibris paucis majusculis donata, languido sapore Nasturtii. *Folia* primò erumpentia simplicia, rotunda, parva; reliquæ *Bursæ* pastoris modo nonnihil laciniata, crassa, glabra, vix sextantalia, à radice crebra. *Cauliculi* plures sempedales aut dodrantales, interdum nudi, aliàs foliis parvis, nullo ordine positus vestiti, non ramosi. *Flosculi* plurimi in summis caulis parvi, albi, tetrapetali, successeve apeniuntur; quibus succedunt *capsulae* minores & rotundiores quàm in vulgari *Bursa* past. duo plerumque seminum parva continentur.

In solo areduo apud nos plerumque provenit, nonnunquam & in petrosif.

Nasturtium petraeum Tab. Ger. hic refero, cum J. Bauhino.

Locus.

- * 10. *Nasturtium minimum vernum foliis tantum circa radicem* Botan. Monsp.

Magnol.

In isto foliola in orbem disposita tantum circa radicem oriuntur, leviter incisa, quædam etiam sine incisuris. *Cauliculum* unum, aliquando duos producit, uncias duas altum, in cuius summitate *flosculi* albi sunt, ex quibus *capsulae* oriuntur sicut in *Thlaspi*, pro plantæ parvitate latis magna.

Primo vere floret in ingressu luci Grammontii.

Locus.

C A P. VI.

De *Nasturtio Iberide*,

Iberis vox Latina est ab Iber Iberis vel Hiberis, quòd in Hispania copiosè nasceretur. Nasturtii species est, à flore, siliquis & odore.

1. Iberis J. B. Ib. *Cardamantica* Lob. *Iberis latiore folio* C. B. Park. Ger. emac. *Scititira cressifolia*.

J. B.

Statim è radice alba, lignosa, mediocriter crassa, paucis fibris donatâ plures profert *caules*, dodrantales & altiores, duros, frequentibus alis concavos. *Folia* quidem prima longis pediculis appensa, femencialia lata, duas trève uncias longa, per extremum serrata: superiora verò & quæ in caulis ramisque Linariæ foliis paria, angusta, acuta, nullo pediculo donata, nec crenâ ullâ incisa: sapor omnibus fervidus Nasturtii. *Flores* extremis ramulis coæcervati pænit, candidi, Nasturtii floribus similes. *Semen* continetur minutum in parvis thecis oblongis, quarum valvula dissepit membrana.

In incultis, rudericis & secus vias ubique ferè tum in Germania, tum etiam in Italia, Sicilia & **Locus** Gallia Narbonensi.

2. *Iberis Nasturtii folio* C. B. Park. h. e. *Iberis* Cam. ep. & *Matth. mag. fig. Cardamantica tenuifolia* Ger. emac.

Nihil aliud est quam *Thlaspi angustifolium* *Fieb.* sive Nasturtium sylvestre *J. B.* ex sententia J. B. cui & nos libenter suffragamur: ideoque Iberidem in duas species non distinguimus.

- * 3. *Iberis humilis, annua Virginiana ramifera* Morici. Aliis *Piperitis seu Lepidium Americanum*.

Morici.

Hæc facile distinguitur à priore 1. Duratione: 2. *folia* producit latiora, viridiora, majores crenata: 3. *caules* humiliores & ramiferos: 4. tandem *Flores* duplo majores, & consequenter majores idem capsulas.

Iberis dicta odore & sapore est Nasturtii, proinde etiam viribus cum eo convenire videtur.

Veteres, Dioscorides, Galenus, Plinius & Damocrate ad dolorem ischiadicum eam commendant. *Vires*. Radix contusa magnâ copîa (difficiliter autem tunditur æstare & recens, tunc enim fortissima, & utilis efficiatur) cum modica axungia, adhibetur toti cruri & maxime coxendici: finitur per quatuor horas in visis, minis in mulieribus, deinde autetur & crus in balneo ponitur, post inungendum ex oleo & vino, ac demum tera pinguedine & sudore, tegendum molli lana, ut æger ambulet: Si opus fuerit repetendum post dies viginti.

C A P.

CAP. XIV.

Erica marina Ger. *marina Anglica* Park. item *maritima Italica* ejusdem. *Erica maritima Italica*, *siliqua hastes cuspida* simili C. B. *Cakile quibuscumque*, alius *Erica marina* & *Raphanus maritimus* J. B.

Quamvis tenuis longa tamen satis est hujus *radix*; numerosos *caules* proferens, dodrante altiores: *folia* Reledæ minora, pinguiora, gustu acri, subalfo. *Flores* peculiaribus furculis lateralibus insident, *Eruca* aut *Brassicæ* positu & formâ, colore purpureo. *Siliquæ* crassiusculæ, breves, bina *semina* singula continent. Nos unicam in vasculo cellam seu cavitate observavimus.

CAP. XV.

Lepidium glastifolium C. B. *Lep. non repens* J. B. *Lep. annuum* Lob. Park. minus rectè, *Woad-leaved* *Stittander*.

Hæc herba ex observatione nostra hujus loci est, siquidem *capsulas* producit monospermas; numerosissimas, sphaericas cum apice in summo, perispermis, scabris, pediculis tenuibus (seminalibus, acuto, cum caule angulos facientibus, insidentes, qui *flosculis* parvis, albis succedunt. *Flosculi* autem successivè se aperientes paulatim in prælongas spicas excurrunt.

Miror Morisonum *siliulas* bifidas, membranâ per maturitatem pellucidâ & albâ disseptas ei attribuire, nisi fortè aliam plantam describat, nobis incognitam.

In agris quibusdam propè Ratiponam Germaniæ urbem copiosum observavimus.

CAP. XVI.

Rapistrum monospermum J. B. C. B. Park.

Ex *radice* longiuscula, albicante, parùm fibrosa, *caules* pedales, aliquando altiores, rotundi, tenues, ramosi, eleganter virentes, levitèrque hirsuti exurgunt. *Folia* humi sparsa crassa sunt, Rapi foliis similia, ad principium laciniata, deinde subrotunda, leviter finata & hirsuta. *Flores* secundum cauliculos palmares & tenues velut in spica dispositi, eleganter lutei aureive, quibus *siliquæ* succedunt rotundæ, elegantes; propter strias [per eas quemadmodum in semine *Coriandri* discurrunt] in filamentum oblongum abeunt, quæ quasi geminæ sibi insident, parte tamen superiore majore, cum in ea *semen* parvum, oblongiusculum, sed unicam (unde ei nomen) continetur.

In Italia non procul à Liburno portu; circa Genevam etiam & Montepelium spontaneum invenimus.

* 2. *Rapistrum maximum rotundifolium monospermum* Hispanicum Park. *maximum rotundifolium monospermum* Cor.

Præcedente clatior est, foliis majoribus in lacinis dissectis, extremo majore, subrotundo, magisque piloso. Quin & ramulis crebrioribus, floribus amplioribus, albis in calycibus subulatis, seminiibus [potius vasculis feminalibus] rotundioribus, summa parte minimè acuminatis ab eodem differt.

Hanc speciem plenius describit Jacobus Cornutus in *historia Plantarum* Canadensium his verbis: Omnes hujus generis species *foliorum* amplitudine superat: hæc verò sunt, Raphani modo, extremâ parte rotunda, & ambitu crenata, supinâ variis asperitatis in spinulas setaceas leviter exuberant, amplitudine palmari. Circa caulem subnascuntur his utrinque in eodem pediculo minora.

Caulis ad duo cubita elevatur, striatus, angulosus, ut folia hispida in multiplices furculos divisus, in quibus longè minora quàm in caule folia glomeratim aggeruntur & sine ordine locantur: sunt enim illa & magnitudine & figurâ utrica Græcæ similia; onusti sunt furculi innumera florum propagine, adde ut integrè vigeant efflate; *Flores* ex rotundo capitulo subulato in quatuor candida foliola separantur, inter quæ tenuia filamenta & pistillum viride cum apicibus luteis apparent. Cuique flori succedit *semen* unicum, parvum, subulatum, rotundum, rotundâ quoque capsula membranacea Coriandri magnitudine inclusum, quamvis initio dum vixit paulo longior appareat, per maturitatem tamen orbicularis est figura.

In Hispania nascitur.

CAP.

CAP. XVII.

De *Leucoio siliiculoso monospermo*.

1. *Leucoium siliiculatum flore luteo umbellatum monsp.* *Thlaspi saxatile incanum, luteum, Serpyll folio minus* C. B. *Thlaspi luteo flore incanum dracunc.*, *montanum, umbellatum* Col. *Thlaspi montanum luteum minus* Park.

Col.

Folium exit incanum, asperis, parvis, angustis, oblongis, formâ & effigie congeneri plantæ à Mathiolo pro Alyssio depictæ, minoribus duplo, circa *viticulos* rotundos, purpurantes, in terra stratos, hirsutæ albâ asperâ obritos: in quorum summo *flores* odorati, non parvi ut in congeneri, sed magni respectu plantæ, atque non in umbellam, sed veluti longum corymbum in orbem per viticulos disponuntur, colore luteo, hilari aureove, petalis infractis in cordis figuram: quibus ab imo *fructus* succedunt, alternatim etiam per orbem circa viticulos longis petiolis hærentes, figurâ rotundâ, Lentis magnitudine, incanâ hirsutæ asperi, longum habentes apicem, in quibus unicum *semen* compressum fulvumque continetur.

Maior & Junio floridâ & frequentissima in *Æquicolum* montibus habetur: plana juga diligit. *Tempus*
Folia dura & veluti humore carentia sicco sunt sapore, herbaceo, nec acrimoniam exferere videntur, sicut & semina. Eadem radice regerminat post *flores*, semperque vivit. *Locus*

2. *Leucoium siliiculatum monsp. fructu compresso*. *Lunaria peltata minima quibusdam ad Thlaspi referenda* J. B. *Thlaspi minus clypeatum* Ger. *clypeatum minus Serpyll folio* Park. *Tbl. clyp. Serpyll folio* C. B. *Thlaspi minimum, spicatum, lunatum* Col.

Col.

Hujus *radix* exigua, tenuis & albicans, fibrillis aliquando divisâ invenitur: plures emittit *viticulos*, tenues, asperos, dodranteales ad summum, supinos, aliquando rectos in unicaule planta: quos *folia* circumdant alternatim disposita, candicante, exigua admodum, duplo minora quàm Thymi durioris dicti, asperiusculi uno versu quandoque disposita. A medio verò viticulo-um, (qui aspera hirsutæ & candicante obducuntur) ad summum usque *fructus* cartilaginei rotundi, Lentis magnitudine, compressi, velut in longam spicam dispositi dependent, uno etiam ferè versu penduli è petiolis incurvis exiguus, minimum, in quatuor foliola divisum calycem habentes, oculos ferè fallentem. *Flores* velut in umbellam confertos in summo semper habet exiguos, & omnium minimos, luteolos, qui statim *filiolos* proferunt è medio rotundos, hirsutos [J. Bauhino non rectè glabros] in medio parum ventriosos, limbo circumductos, in ima parte veluti filios Thlaspeos modo. Hi profecti paleæ colore sunt, ab imo decedentes, Muti fine; *semen* intus unicum habentes ovali figurâ, compressum, flavum aut rufum. Plantæ sapor parum acris, Leucoti modo siccans.

In montium radicibus & collibus Soli orienti expostis sterilibus frequens Anversæ Valensium, *A. Locus*
prilis mensis fine & Maio. Circa Montpel. colligitur: Charlerus in Nemausensi agro. *Tempus*

CAP. XVIII.

Thlaspi montanum Glasti folio C. B. *montanum Glasti folio majus* Park. *Thlaspi Pannonicum Glasti* Ger. *Tbl. folio Altiaræ* J. B.

J. B.

Hujus *folia* infima lata & rotunda sunt: quæ autem superius in caulibus, quos à fibrosa, obliquè acta, serpente, alba, tenui, lignola, Altiaræ obolente *radice* plures emittit, reteres, leves, cubitales altioresque. *Folia* interiora sunt Altiaræ similia, alia ad Napi folia quodammodo accedunt, oblonga, averia parte caria, adversâ in luteo virecentia, duabus pinnulis subrotundis caulem amplectentia, sapore olivaceo, nonnihil ad Cepas quoque, accedentes è quorum alis rami enscuntur, similiter foliati. *Flores* Nanturtii aquatici albi, quadriolii. *Siliquæ* uno loculo donatæ, subrotundæ, nulli fissurâ, *semen* continent singula singulum, flavum, gustu amaro & acris. Invenitur umbratis locis ad arcem Stichenstain, & quæ iver est ex ea arce ad Sueberg: nullquam alibi Clusio observatum. Floret Junio, semen Julio & Augusto ad maturitatem pervenit. *Locus* & *Tempus*

Cccc

CAP.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER DECIMUS SEPTIMUS,

QUI EST,

De Herbis flore tetrapetalo anomalis.

Pro floribus tetrapetalis hoc in loco habeo monopetalos etiam profundè in lacinias petalorum amulas ad ungues ferè fissos, nè à recepta Botaniconum lententia nimis recedam.

Herbæ flore tetrapetalo uniformi anomale & sui generis variæ.

Harum notæ Characteristicæ, generum indices sunt.

Florum petala tenuia, ampla, fugacia, succus lacteus aut flavus, acer, vis narcotica; & in plerisque speciebus calix bifolius seu bivalvis caducus; PAPAVER, cujus duo sunt genera; Alterum, vasculis seminalibus brevibus in plurimas cellulas divisus, operculo stellato; utque vel glabris; PAPAVER Sativum & Jivense plurimarum specierum; vel hispidis; ARGEMONE: Alterum filiquosum; PAPAVER corniculatum; cujus omnino species est Chelidonium majus dictum, siquidem succo flavo acri turget, & calicem habet bivalvem caducum.

Vasculum feminale in quaterna locamenta partitum, loculentis superiore parte aliquotq; disjunctis, & in angulos eminentibus; foliis in plures lobos seu segmenta divisus, glaucis, glabris, odore vehementi; RUTA. Ruta flos interdum pentapetalos est, & vasculum quinis loculentis compositum: verum hoc accidentarium esse puto & luxuriantis nature lusu tribendum: naturaliter enim & ordinariè quaterna tantum petala, & totidem in feminis conceptaculo locamenta obtinet.

Vasculum feminale tricoccum in summo stylo, & succus lacteus in plerisque speciebus acer & fervidus; TITHYMALIS.

Flores pauciflori, in spicas congesti, flosculorum tubi in vascula feminalia elliptica, (quæ per maturitatem horizontaliter rumpuntur) intumescences, seminibus intus binis, puliciformibus. Hujus generis alie caulibus sunt

Nudis, foliis vel

Latiioribus, nervosis; PLANTAGO.

Angustis, in nonnullis etiam ad margines dentatis aut lacinatis; CORONOPUS.

Foliosis, foliis angustis, binis oppositis, florum spicis è foliorum alis egressis; PSYLLIUM.

Siliqua flores antecurrentes, quæ per maturitatem quadrifariam partiti & deficiente, quatuor feminum leres ostendunt. Flores summis siliquis infident, & integri unâ cum calicibus decidunt; LYSIMACHIA filiquosa. Hujus species quas novimus omnes præter Virginianæ luteæ siliquis producunt lanigeras.

Vascula feminalia in bina locamenta divisa, & plerumque compressa: flosculi parvi, petalis ad ungues junctis, ita ut integri decidunt, suntque vel floribus

(È foliorum alis exeuntibus,

Singulis, ita ut è singulis alis singuli egrediantur flores; ALSINE spuria, nimirum foliis Chamædrys, Hederula, Veronica.

Spicatis, ita ut è singulis foliorum alis egrediantur singuli furculi flores multos in spicas dispositos sustinentes, valculis sem. compressis, Bursa pastoris amulus; VERONICA.

Et summis caulibus spicatis; VERONICA spicata.

Anagallis

Anagallis aquatica dicta major & minor tam rotundifolia, quàm longifolia, itemque Anagallis aquatica quarta Lob. floribus & seminum conceptaculis cum Veronica conveniunt ideoque Veronica potius quàm Anagallis specibus annumerantur. Ad idem etiam genus pertinent Chamædrys Spuria dictæ species omnes.

Papaver spinosi, si rectè accipio mentem Botaniconum qui illud descripserunt, calix trifolius est, quâ in re differt à reliquis Papaveris speciebus nobis observatis. Loculamentorum vasculi feminalis respectu plurimum inter se differunt Papaveris species; Nam Chelidonium majus siliquis simplex est & indivisa, unicè intus contumè cavitatè; Papaveris corniculati lutes in bina locamenta secundum longitudinem dividitur; Pap. corniculati fls. phoenicea in terna; ejus quæ flore est vulgare in quaterna. Papaveris vulgaris tam Florensis quàm Sylvæstris capitulum in plurimas cellulas dividitur incerto numero, usque ad duodecim aut interdum quindecim, prout planta vegetior est aut languidior. Operculi autem stellati radii indicant numerum cellularum in quas capitulum dividitur.

Hinc patet à numero loculamentorum in quæ dividitur feminis conceptaculum solo & per se plantarum genera non rectè semper distingui.

Huc etiam referenda sunt Pentaptyllum filiquosum primum & secundum Morifioni, nec non Trifolium Lusitanicum bivalve flore rubro ejusdem, quæ filiquarum respectu cum Chelidonio majore conveniunt.

CAP. I.

De Veronica.

Veronicam Recentioribus quasi epistola dictam existimat C. Hofmannus, quia triumphat inter plantas noviter repertas.

Veronicæ notæ sunt, flosculi parvi tetrapetaloides, nam quæ videntur petala distincta ad ungues juncta sunt, adeo ut flos integer decadat, unde stricè & propriè loquendo flores monopetalis sunt non tetrapetalis. 1. Vascula feminalia in bina locamenta divisa & plerumque compressa Thlaspeos instar.

In hoc genere calycis folia non decidunt unâ cum flore, ut in Tetrapetalis filiculosis, Nasturtio, Thlaspi, &c. sed à flore delapso restant ad feminis ulque maturitatem: præterea flores è sinu foliorum exeunt, præter illorum normam, in quibus nulla ad florum exortum apponuntur foliola.

Veronica autem in triplici sunt differentia. Alie enim flores spicatos produunt, spicis summos caules & ramulos terminantibus quæ Veronica spicata dicitur. Alie florum spicas produunt è foliorum alis exeuntibus: quod genus Teucrii seu Chamædrys spuria nomine insignitur.

Alie demque flores singulares seu solitarios secundum caules, è foliorum finibus proferunt, quæ Alinae spuria censentur.

§ 1. Veronica spicata.

1. Veronica spicata latifolia C. B. Ger. major latifolia foliis splendens & non splendens J. B. spicata latifolia major Park. Great broad-leaved spiked Speedwell of Ruellin.

Cæs.

Cubitalis profert caules, interdum etiam ampliores, non valde ramosos, certè quàm rarissimis alis, sed multis nodis præditos; folia contrariis inter se petiolis ad singulos nodos nascentia, duas aut tres uncias longa, unam lata, crassa ex atro viridia, splendensque, raris & vix conspicuis crenis serrata, gustus admodum astringens & exsiccatilis, deinde acris. Summo caule spicatum crescunt multi conferti flosculi Veronicæ rectæ dictæ floribus formi similes, sed colore paulò dilutiores, ad infima parte spicarum explicare se incipientes quemadmodum Teucrii & aliarum spicarum flores. Semen in planis vasculis continet, exile, fulcum. Radix crassa est, multisque fibris donata, singulis annis novos ex lateribus caules produens.

2. Est alia hujus species cubitalis altitudinem non excedens, multisque in summo caule ramis secunda prædita, cujus folia superioribus non minus ampla & crassa sunt, sed neque splendens, neque adeo sicc. atra sunt.

3. Conspicitur & tertia species, secunde non valde dissimilis, cujus folia evidentiore crenis Tertia species. serrata sunt, ramulique oblongiore florum spici præditi: in reliquis conveniunt; utrique sapor idem qui priori.

Invenitur hoc genus cum suis speciebus in multis Pannoniæ sylvis montibus, & ad radices Striacæ. Locum Austraciæ quæque Alpium, gaudetque umbrâ.

Florèt Julio, aliquando etiam Junio, in hortis præsertim: Semen Augusto & Septembri matum. Tempus. rum est.

1. Veronica spicata recta, profundè serrata, quàm Lysimachiam cœruleam quidam vocant J. B. Lysimachia spicata cœrulea C. B. cœrulea Ger. cœrulea spicata Park.

7. B.

Cubitalis, teres, glabra, ex certis intervallis terna aut plura folia ad nodos habet, Ptarmicæ foliis similia, uncias duas aut tres longa, culmum lata, valde serrata, glabra. Spica longa floribus densè congestis constat, cœruleis, quibus deciduis remanent longa staminula. Succedunt plura exigua

Cccc 3

mar. sp. in

- A. 4. *Alfine hederacea* Ger. *hederula folio* C. B. *hederula folio minor* Park. *Alfine* genus Fuch-
[*so folio hederula hirsuta*]. B. *Triphylloides* & *small* Houtt.

J. B.

Radice habet superius singularem & glabrum, rubentem, sine ulla adnatis, inferius verò quam-
pluribus fibris tenuissimis, albicantibus capillatam, lapore terrestris. *Ramulis* per terram spargi do-
drantales & longiores, infirmos, angulosos, lanuginosos, nonnunquam in alios ramulos subdivisos,
nervulo medio separabili faretos; in quibus *folia* alternatim sita, lemuncialibus pedicellis, hirsutis
appetres, quinque, isopræmve portuunculas, carnosa, superna parte atroviolenta, inferne dilutiora, admix-
ta interdum obliquis purpurâ, utrinque hirsuta: Ad uniuscujusque folii exortum pedicelli fusi at
purpuralescentes, unciales ferè, in averiam partem intorti, relinquunt quatuor foliola cordata, glabella,
marginè lanuginoso, quæ complectuntur *foleolum* pallide cœruleum, quaternâ divisurâ insectum,
inferne continuum, striatum, *staminulis* binis tantillum cœruleis donatum, qui facillimè excidit.
Succedunt didymæ *capsellæ* per transversum suture commissuræ, in quibus *semina* bina, terna, quater-
na, aliquando unicum, oblonga, gibba foras, intus concava, naviculæ instar in cupis medietullo cu-
berculum prominens, malum cymbulæ emulans.

Locus.

In arvis inter sata primo vere floret.

- A. 5. *Alfine recta triphylla* [sive *lacinata* Park. *triphyllos cœrulea* C. B. *folio profunde scisso, flore*
purpureo seu *violaceo* J. B. *Alfine recta* Ger.

J. B.

Aliquantum duarum aut trium unciarum est planta, non rarè etiam palmaris, aut dodrantalis,
coliculis non, ut vult J. Bauhinus, supinis sed rectis ferè & pilosis; in quibus *folia* opposita, in ali-
quot profundas lacinias cæta, alia integra, potissimum inferiora, pinguicula; ex quorum sinu or-
ti penoli *foleculos* gestant purpureos, qui bithas post se relinquunt *capsellæ*: aliæ inter *folia* sedent
floræ. *Parva* dixi, fibrosa.

Locus.

In transmarinis inter segetes sæpius observari: in Angliâ rarissimè invenitur; loca vide in Catal.

Angl.

Hanc plantam bis ponit Parkinsonus, primò sub titulo allato *Trib. 6. cap. 17. n. 5. p. 760.* secundò
sub titulo *Alfine recta flore caruleo Trib. 14. cap. 12. n. 6. p. 1260.*

- A. 6. *Veronica pratensis minor* Park. *minor* Ger. *pratensis serpyllifolia* C. B. *femina quibusdam*,
aliis Betonica Pauli, serpyllifolia J. B.

J. B.

Plurimas *filas* longas, tenues albas in terram demittit. Cauliculi quoque & ramuli in ter-
ram reclinati & geniculis radices agunt. *Coliculi* attolluntur aliquot semipalmares aut palmates, te-
nues, geniculati: ad singulos articulos *folia* bina opposita Serpylli, oblonga, subrotunda, nonnihil
interdum crenata. *Flores* ex foliorum supremorum alis tenui & brevi pediculo singulatim exeunt,
hec est, ex singula alis singuli, pulchelli, inodori, quatuor foliolis ad ungues junctis constantes,
quorum tria cœrulea aut albicantia, striata, quartum reliquis minus albidum, nullis stribis pictum:
stamina in medio alba, apicibus cœruleis. Succedunt *Utriculis* Veronicæ similes.

Locus &
Tempus.

In pratis ac humentibus exit, inque sylvis, locis arenosis, & agrorum limibibus: Maio & Junio
mensibus viget ac floret, sed per totum annum durat.

- * 7. *Veronica maxima* Lugd. *Chamedrys spuria major latifolia* C. B.

Lugd.

Radice est nigra, pluribus fibris capillata: *caulibus* multis, fruticosa, cubitalibus: *foliis* Quercus,
multum crenatis, semper genivitis caulem quadratum Chamedrys instar amplexantibus, loriculis
multis ex alarum sinibus provenientibus, minime foliosis. *Floribus* constat minoribus, Veronicæ mo-
re tetrapetalis, puniceis, densè & quasi spicatis in summis caulium digestis: quibus succedunt *cap-
sulle* cordiformes, bivalves, rotundiores, septo medio junctæ, *semina* hinc inde à latere ejusdem septi
continentes. Floret ineunte æstate & paulo post semina perficit.

Locus.

In Sequanis gignitur ad montium contragolâ præcipitia inter saxa.

8. *Veronica saxatilis* J. B. *minor Alpina* Park. *serpyllifolia omnium minima* Ponz. *Alpina frute-
scens* C. B. *frutescens Serpyllifolia* Ger. emac.

J. B.

Multis *ramisculis* furculosis, rotundis & levibus exoritur, altitudinis ad summum unius palmi cum
dimidio. Fert *folia* Serpylli modo, sed aliquanto longiora, in nigro colore virentia, obiter subinde
crenata, sed rarius glabra, per extremum rotunda, bina opposita. Summos caules ornant folia ma-
jusculi, tetrapetali, colore cœruleo dilutiora, Chamedrys spurie vulgaris floribus similes. Succedunt
capsulle compressæ, cordatæ, Veronicæ vulgaris repentis similes.

Locus.

In summis jugis montis Juræ propè *Thunri* invenimus: Pona in altioribus summitatibus Baldi Ori-
entem versis.

Uterque

Uterque Bauhinus huic synonymam facient Veronicam tertiam fruticantem Clus. quam sic de-
scribit.

Pedibus est *foleulis*, duris, lignosis, lentis & flexilibus, humi sparsis & diffusis, ac veluti cinctis
frequentibus nodis, unde ex adverso semper utrinque *ramuli* enascuntur virentes, in quibus bina
inter se opposita *foliola*, viridia, crassiuscula, splendens, longiuscula & minutulis crenis serrata,
amari laporis. Extremis ramulis seni aut octoni insident *foleculi*, ex alarum sinu prodeuntes, tetra-
petali, cœrulei coloris elegantissimi, pallente umbilico & rubro circulo eum ambiente, unde duo
stamina prominent, & ex medio velut umbone *stylus* multæ probofædi ferè similis. *Semen* in latio-
ribus majoribûque vulgari Veronica vasculis & compressis, exiguum, planum, fulvescens. *Radice*
lignosa & multis fibras spargens: quin & ipsi furculi proximè radicem, atque etiam longius à radice
(si paulum tere operiantur) ad singulos nodos *filas* & radices agunt.

Locus.

Provenit in Sneberg & Alpestribus Særie jugis, ubi Junio floret.
Parsitiferus, & rectè quidem meâ sententiâ, separat Veronicam fruticantem Clusii ab Alpina mi-
nima serpyllifolia Pona: Hæc enim non fruticat, neque pedalem longitudinem assequitur, sed pal-
maris est & herbacea semper: quin & florum colore differt. Veruntamen si non convenient specie,
admodum affines sunt, & vix ulla alia in re quam magnitudine differunt hæc due.

- * 9. *Chamedrys spuria tenuissimè lacinata* J. B. Cham. *Austriaca foliis tenuissimè lacinatis* C. B.
Austri. lacinata Park.

J. B.

Sanè quam elegans hæc est Chamedrys species. *Caulis* erigit pedales & altiores, teretes (præ-
terquam crassiores qui ab una parte quadrati videntur) firmos, ramulos, lanugine quadam modicâ
obitos. *Folia* secundum genicula singula plerumque herent utrinque plura tenuissimè ac profundè
segmentis lacinata. Ramulorum extrema *vascula* ex longiusculis pediculis gerunt singularia, cor-
data, Chamedrys vulgaris spurie, foliaceo calculo comprehensa, in quibus *semen* exiguum colo-
ris spadicis, compressum. *Radix* crassiuscula, multis nigris fibris donata.

In Goritensi agro ab Agerio lecta ad J. Bauhinum transmissa est.

Locus.

C. Bauhinus *foleculos* subcœruleos in spicam oblongam dispositos huic ascribit.

- * 10. *Chamedrys Hispanica foliis tenuissimè divisis* C. B. Park.

C. B. prod.

Hæc caule est priore multò teneriore, rotundo, leviter piloso, geniculis pluribus distincto: *foliis*
brevioribus angustiusque divisis, & ad singula caulis genicula junctis: ac cauliculis in tenuissimo-
rum & parvorum foliorum quali cespitem abluuntur; & ad summum geniculum in duos pedicellos,
trunciales, foliis nudos dividitur, quibus *foleculi* parvi, stylo oblongo donati insident. Plura non
licet.

- §. 3. *Veronica spicata, spicis è foliorum altè egressis*, Chamedrys spuria dista.

1. *Chamedrys spuria angustifolia* J. B. *spuria major angustifolia* C. B. *Veronica supina* Ger. emac.
Ver. Tencris facis Park. *Tencris tertii quatuor species* Clus.

Multas ab una radice, tenui sed longâ, repente, lignosa, fibrosa *virgulas*, per terram diffusas,
interdum nonnihil humo elatas proferit, teretes & hirsutas, indèque lignosas, tenues, longitudine
palmaris & dodrantali: in quibus bina per intervalla *folia* opponuntur, oblonga, in ambitu serrata.
Virgule in ramulos aliquot circa extremum divise *floræ* sustinent in spicam digestos, non simul se
expandentes, sed inferiores primùm, cœruleos, *staminibus* concoloribus & *style* tenuissimo, quorum
pedicellis brevibus & tenuibus appositum est foliolum tenuissimum, oblongum, viride.

Nascitur pluribus locis in pratis, juxta flumina, rivulos, fœcos ac fontes, subinde & in nemoribus.
fis, ut rectè J. Bauhinus: Et Junio, Julio ac Augusto cum floribus viget. In Angliâ non invenitur
spontanea.

2. *Chamedrys falsa maxima, an Tencrisan* 1. sive *majus Pannonicum* Clusio J. B. *Chamedrys spu-
ria major altera sive frutescens* C. B. *Ch. ma. sp. frutescens* Park. *Tencrisan majus Pan-
nonicum* Ger. emac.

J. B.

Congener vulgari Chamedrys spurie, verùm multis numeris ei major est. *Folia* longa acumi-
nata serrata per hirsutos *caules* bina: *Rami* indem ex adverso post longam sustinent *florum* spicam,
Chamedrys vulgatæ similes, majorem, succeduntque compressis, bithas capsulis.

Locus.

In sylvis Germaniæ atque etiam circa Gensam plurimis in locis occurrunt.
Clusius *caules* cubitales, quadrangulos, subhirsutos Tencris suo quarto attribuit: *Folia* Chamedrys-
os spurie vulg. bina semper inter se opposita, per ambitum serrata, amari laporis. *Floræ* in spicis
longæ & foliorum superiorum sinibus egressis cœruleos, quatuor foliolis constantes, quorum quod
longè & foliorum superiorum partem obtinet latiusculum semper est venisè distinctum: *Radice* fibrolam admodum
& vivacem, quotannis novos caules producentem, qui infima parte secundum matrem radices agunt
& se propagant.

Hujus

Hujus generis invenitur inter vepres, non minoris longitudinis virgas ferens, tenuiores tamen humique diffusas, adeo frequentes ut magnos caspites interdum latè tegunt, minoribus foliis & dilutione flore.

- A. 3. *Chamaedrys sylvestris* Ger. *spuria* Sylv. Pauc. *spuria latifolia* five *famina* J. B. *spuria minor rotundifolia* C. B. **Wild Germander.**

Numerosis fibris radicatis, & reclinatis in terram ramulis fibribus ralcies agis, sequè reptantio propagat. Caudis interitè triphamatis & intercadum cubitum albis, lamigulis, teretes, tenuis & lacu-
firmis; quibus adverfa interitè per intervalla aduacant *folia* line pediculis, serrata, hirtula, lacu-
firè viridia, rigola, & lata basi in mucronem non admodum acutum tenim definitina, Chamædrys
legitima videtur, tunc per se reuera monophylli, petalis ad eorum iunctis, hilari certhium colore niten-
tibus, quadrifido videntur, quibus in medio Hyalus præterit, violaceum cum duobus *pa-*
mentis apertis albis sustentibus. *Calix* floris quadrifolius. Flores autem pediculis brevibus in-
tident & finit folioli exigui seu ligule excurrentes. *Vacuola* seminaia compressa didyma, Veronica
familia.

Maio mense floret, in pascuis frequens. Sapor huic plantæ amarifculus; odor ferè nullus. Folia quæ in summis caulibus sunt, contra aliorum plantarum normam, pediculos habent longiores quàm quæ in imis.

- A. 4. *Chamaedrys spuria* foliis pediculis oblongis insidentibus. *Aliffon* *Dioscoridis montanum* Col.
Chamaedrys spuria affinis rotundifolia *Scutellata* C. B. Wild Germander with
leaves standing on long foot-stalks.

Plurimum exiguus prolelongis fibris in terram demissis *radicatur*. *Contra* teretes, hifciti, tenues, in terram relupini, & fubinde radices agens, *falis* vultu per intercalas binis oppositis, pediculis vel muncialibus infundebitis, hifcitate longa candente Chamaedrys furiae vulgaris. *Flares* in thyflos digeffi ex alijs foliorum brevioribus & pallidioribus quibus Chamaedrys furiae vulgaris. *Flares* in thyflos digeffi ex alijs foliorum famitlier exeunt, rarius dufcedunt, monogeffi fed in quatuor fequentibus ad ungues fere filii, pallide muncialibus pediculis, rarius dufcedunt, monogeffi fed in quatuor fequentibus ad ungues fere filii, pallide purpurei aut cerulei, faturatioribus lineis ftriati: [quibus fuccedunt fructus deprefsi, ex duobus ovalibus folliculis Gurculorum formâ conftructi, latere inter fe conjuncti, ipfique per angulos hifciti, foliola bina utrinque bafis habentes, atque inde deprefsa femina fulva quina aut fena fingulis lateribus continentes.]

In sylvis humidis ad aquarum præcipuè rivulos nascitur.

In sylvis humidis ad aquarum præcipue rivulos nascitur.
Chamaedrys spuria [de præcedenti specie intellige] optimum est remedium in Rachitide, si ex ea
fiat decoctio. D. Palmer.

- * 5. *Chamaedrys falsa species Teucrium quintum Clusii* J. B. Cham. *spuria minor latifolia* C. B. Park.
Teucrium Pannonicum Ger.

Clus.

[illegible]

Nascitur omnibus fere ficcioribus agris incultis, herbofisque aggeribus & colliculis secundum vias publicas inferioris Austria.

- * 6. *Veronica tetragona montana recta minima* Col. *Chamaedrys spuria latifolia minima* C. B. Cham.
spuria minima Park. q.

Col.

[illegible]

In summis frigidisque montium Æquicolorum pascuis oritur, loco dicto *S. Angelo*.

A. 7. *Veronica*

- A. 7. *Veronica mas supina* & *vulgarissima* C. B. *mas vulgaris supina* Park. *vulgatior folio rotundiore* J. B. *vera* & *major* Ger. Male Speedwell or Fluellin.

7. B.

Vitis lupinus, è geniculis radices agentibus in terræ superficie reptat. Sunt autem cauliculi seu viticulae ha tenentes, arbores, longi, hirsuti, geniculatae, foliis binis adversis, ad singulos articulos enatis, hirsutis, in ceteris lerratis, Pruni foliis similibus, sapore amaro & acri, donatae. Flores ex alis foliorum spicatum oriuntur Chamædrys adulterinae more, è quatuor foliolis ex dilutâ purpurâ cœruleis, striatis compoſiti, flaminibus concoloribus medium occupantibus: quibus deſcendi ſemen relinquunt Chamædrys adulterinae loculementis parvis Burſæ paſtoricae annulis incliſum

Flosculi revera monopetali sunt, nam quæ foliola distincta videntur ad unguem coalescunt, unde & flos integer decedit. Ad singulos autem flosculos apponitur ligula.

In palcuis ficcionibus & ericetis copiose provenit. Locis apricis, arenosis, & sabulosis delectatur. *Locis*
Æstate floret.

Est & alia (inquit J. Bauhinus) mihi hujus generis, foliis duabus uncis longioribus, & uncia latioribus; caulibus cubitalibus, & alia multò minor foliis ad Veronicam fœminam serpyllifoliam accedentibus.

8. *Veronica mas erecta* C. B. Park. *recta mas* Ger.

J. Bauhino eadem est præcedenti, & revera sive figuram ejus, vel descriptiones quæ extant attendas, parum variare animadvertitas. *Caulibus* dicitur esse erectioribus & assurgentibus, Gerardo tamen repentibus; *foliis* magis dentatis; (icon tamen pauciores dentes ostendit) in summis *caulibus* longis & angustis: *floribus* & capulis minoribus.

Vulneraria insignis ac sudorifera est. Utus præcip. in erosione ac obstructione pulmonum ac lie. *Viret*.
nis; hinc & imprimis in colica, phthisi, scabie, pruritu, peste, vulneribus. *Extrinsecus* famossissi-
ma est in vulneribus abstergendis, in duritie lienis, & in colica. *Schrod.*

Summatim intus fumpta valer 1. Adversus tuflim & vitia pulmonum. 2. Adversus peftem & morbos contagiofos. Extrinsecus ad vulnera, ulcera, fcabiem, cutis vitia commendatur.

Decoctum Veronicæ latius magnâ dosi aliquando assumptum feminam quandam calculo, quem per sedecim annos in rene sinistro aluerat liberavit. Calculus nempe primo ad ureteres protusus est, deinde in vesicam delatus, tandemque continuo ejusdem decocti ulu foras eiectus. *Ephemer. German. An. I. Ob(er)u. 107.*

Infigitur Veronica stentibus prodest. Nobilissima quaedam femina post septennium sterilitatis meo consilio pulverem Veronicæ in aqua ejusdem per multos dies sibi propinabat, & statim concepit. Postea illa hoc consilium aliquot alii dedit, & X. vel XII. ex illis ex sententia profecit. Syrupus Veronicæ ulceribus pulmonis est admirabilis. Hofman.

Cum immediabiliter tibiae ulcus illius finitissimum Guntherus per aliquot annos laborasset, ac serpentis ulcers totam propemodum tibiae obfidens caecothis dolores per intervalla septimanarum aut mensium recrudescere mitigari deberent, nullum praesentius percepit levamen quàm si maledactae lineta aqua Veronice, eaque tibiis applicaret. Cellabat enim inflammatio, & alia quae eam comitari solebant symptomata.

Veronica vini infingem traumaticam obtinet: Fistula thoracis quæ balneatorum industriam, omniumque medicamentorum vires elusit, tandem sanata est foliis aquæ hujus plantæ usu interno. *Ephem. Germ. An. 12. Observ. 166.*

Extractione Veronicae mixtum cum extracto baccharum Juniperi in obstructionibus viscerum & pe-
toralibus morbis est praestantissimum remedium; maximo cum fructu non raro eo usus sum; materi-
am morificam per urinam expellit, sed praemittenda sunt laxativa & aperitiva. D. Tancr. Robinson,
de G. Fabric. Hildani Epist. 73.

Ingenue futor cum aliquando variis medicamentis adversus crustosam scabiem puerorum usus
esset incassum, me ad recensitum exempli imitationem iussisse parentibus dicto modo quādā Veronice
intincta lineamenta applicare compressa ne stillarent furis brachioque pueruli ejusdem, meque
cum ex voto relictis priusline valeatundī; iussi tamen ut nutrix decoctum Fumarie ex fero lactis
quotidie hauriret. *Sim. Paulus.*

In colica, calculo, ipla peste Crato plurimi fecit hanc herbam : imò vel simplex decoctum Veronice longè præfert omnibus aliis generosioribus internis medicamentis contra calculum, cujus hæc sunt verba. *Idem.*

Ufus clysteris ex solo decocto Veronicæ cum Saccharo magis quàm ulla medicamenta per os sumpta proderit. In decoctum vel adeps vervecinus ad renes, vel cuniculi, vel capi adjiciatur, ut ita lubricitatem faciat. Si ista non sunt ad manum parum butyri recentis addatur. *Idem.*

Iple fanctus restat populi speculæ plus commodi & levaminis percepisse multos ægros, five colicis passionibus, five nephriticis doloribus tortos, ab usu simplicis clystiens, lace vacante & lacharo parati, in quo ad exemplum Gratorum, vel Veronicæ, vel florum Chamomil. non Romanæ sed vulgaris temperatioris decoxi, quæ ex alijs maioris apparatus, v. g. ex pulgærio, origano, ruta, calamintha, Csc. confectis: Cum hi quædam exagitant humores. *idem.* *Ex collectæ D. Edw. Hultii* cui ob plurimas Observationes communicatas ego & I.ectores mei, si qui futuri sunt, multum debemus.

- #### §. 4. *Veronica*

§. 4. *Veronica aquatica Anagallis aquatica diffusa.*

- A. 1. *Anagallis rectius Veronica aquatica minor folio subrotundo C. B. aq. flore caruleo, folio rotundiore minor J. B. aq. vulgaris sive Becabunga Park. aq. sive Becabunga Ger. Common Brooklime.*

7. B.

Radices nititur albis, fibrosis, quas ex geniculis subinde demittit. *Caules* rubentes, rotundi, fungosi, in terram reclinati, quam ubi attingerit, fibræ exat radicanæ denique. *Folia* ex adverso bina lingulis geniculis, longiusculis pediculis harentia, adnascuntur, pinguicula, acrovirentia, ad uncias duas longa, subrotunda, crenata: e quorum fere ramulis prodiens flores sustinet spicatos, cæruleos, ex quatuorfoliis compolitos, [verius unifolios in quatuor lacinias totidem folia mentientes divisos] [tristato umbilico albo, apicibus dilatatis cæruleis, ternis; ex calicibus quos quaternata folia viridia componunt. Semen capsulis superveniens didymis clauditur copiosum. Sapor plantæ nullus manifestus.

Locus.

In rivulis & ad fluviorum margines exit.

2. *Anagallis rectius Veronica aquatica folio rotundiore major J. B. aq. major folio subrotundo C. B. aq. sive Becabunga major Park. Anagallis sive Becabunga varietas major Ger. The greater round-leaved Brooklime.*

Anagallis hæc aquatica est jam dictæ omnino similis, nisi quod caulibus, foliis (quæ ubi maxima timentem longa sunt & sextante melata) & floribus major est ac latius diffusa.

3. *Anagallis, rectius Veronica, aquatica major folio oblongo C. B. aq. flore caruleo, folio oblongo minor J. B. aq. major Ger. aq. folio oblongo crenato Park.*

7. B.

Folia similibus & hæc *radicibus* fibrosis ex articulis caulium hærens. Verum *caules* recti, angulosi, crassius, cavi, cubitales & majores, inferne rubentes: *folia* bina opposita, sine pediculis caulem amplexa, longiora quam jam dictæ *Anagallis*, palmi longitudine, latitudine unciali & sesquialti circiter, crenati, sapore nullo insigni: Caulis in ramulos finitur: e foliorum alia ortos. *Flores* spicati, crescenti modo figuræ prædictæ *Anagallis* similes, calyculis & capsulis didymis itidem respondentibus.

- A. 4. *Anagallis, rectius Veronica aquatica minor Ger. aq. min. folio oblongo C. B. aq. flore purpureo, folio oblongo minor J. B. aq. folio oblongo crenato Park. The lesser long-leaved Brooklime, or Water-Pimpernel.*

Radices fibrosis, ex articulis caulium demissis hæret. *Caulem* erigit crassum, teretem, concavum. *Folia* bina opposita, sine pediculis caulem amplexa ad singulos geniculos; [vidimus & terna ad geniculum nature lusu] longa, angusta, in acutum desinentia, circa margines crenata. *Flores* in turculis ex alis foliorum excurrentibus spicati, apicis laxis, dilute purpureascentes, parvi, monopetalii, in quatuor tamen segmenta totidem folia imitantia ad unguem fere divisi, minores quam in *Becabunga*, brevibus infidentibus pediculis, quorum singulis ad exortum ligula apposita est. *Calix* floris quadridorsalis. Succedunt *capsule* didymæ quales in *Becabunga*, *feminiis* exiguis turgidæ. Planta hæc pedalem altitudinem vix superat.

Locus.

Vires.

In rivulis & aquis vadiosis non infrequens est.

Viribus [Becabunga] cum Nutsturio aquatico convenit, nisi quod imbecillior sit. Calfacti & humectat moderate. Uti præcip. in Scorbuto. Calculum renum & vesicæ insigniter expellit: menses ciet; tæstum mortuum ejicit. Extrinsecus opitulatur phlegmonis & erysipelati. *Schrod.*

Rustici certo experimento vulnera recentia consolidare norunt *Becabunga* recenti, si ei modicum salis & telæ aranearum miscant, atque ita duplicato linteo instar cataplasmati obducant ac vulnera applicant. *Sim. Pauli.*

Muliebri experientia doctus sum foris formâ miracula edere in condylomatibus & hemorrhoidum cæcarum dolonibus. Resulti mihi honestissima matrona, cum nullis anodynis sibi mitigari hemorrhoidum cæcarum dolores potuissent, cessante eo illico dummodo per horæ quadrante *Becabunga* in aqua coctam cataplasmatibus formâ hemorrhoidibus applicuisset. Et testatur Fabricius in notis Collaniæ fere loci *Becabunga* coctâ in Cerevisia, & bis quotidie appositâ facis magnam ulcus, universam fere tibiam occupans, & ad os fere profundum feliciter in scorbutico quodam sublatum fuisse. *Idem.*

- A. 5. *Anagallis rectius Veronica, aquatica angustifolia J. B. angustifolia scutellata C. B. aquatica 4. Lobelia Ger. emac. aq. angustifolia sive 4. Lobelia Park.*

Radicalis pluribus fibrosis terram apprehendit. *Caules* palmares & longiores [J. Bauhino cubitales] teretes, infirmi & humi procumbentes, crebris geniculis intercepti, e geniculis subinde radices agentes quibus se propagat. *Folia* ad singula genicula ex adverso bina, oblonga, angusta, acumina Graminis leucanthemi minoris figurâ & magnitudine, & interdum majora, [J. Bauhino triumina quatuorve unciarum longitudine, latitudine culmi, nervo unico per longum donata] ad margines interdum denticulis quibusdam vix conspicuis incila, alias omnino æqualia, in aquis glabra, in ficcio-

ficioribus & extra aquas hirsuta, uti sunt & caules, & subinde rubentia. *Flores* in pedicellis tenuibus ex alis foliorum excurrentibus, ramosis, lingulis privatis pedicellis præcænantibus intident semuncia brevioribus, parvi, tetrapetali petalis tamen ad ungues junctis, plorinque lactes, interdum dilute purpureascentes, e calice quadridorsali. Flocculis succedunt *vascula* compressa, didyma *Veronica* aut *Thalpis*, *feminiis* intus parvis. Senouli flores sustinentes singularem plerumque ex alis foliorum exeunt, non bini ex adverso, & paucos omnino flores sustinent, ad singulorum autem pediculos apponitur ligula. Sapor plantæ herbaceus.

In aquis & ad rivulos, inque palustribus & fossilibus per æstatem exsiccatis sæpius observari.

Locus.

- * 6. *Anagallis aquatica, Pulegio similis, caulibus quadratis Trag. Anag. aq. foliis Pulegii Park. foliis Pulegii, Serpyllæ C. B.*

Flocculis cæruleis esse dicitur *Anagallis* terrestris similibus: radicibus albis reptatricibus, reliquarum in modum.

Si à præcedentibus distincta sit, nobis certe incognita est.

CAP. II.

De Papavere.

Papaver dictum censet Vossius à *Papo*, quomodo *cadaver* à *cado*. Nomen ex eo fuerit, quod inde reterit *Papa* ad conciliandum hominum. *Papa* (pro quo vulgò minus rectè *pappa* scribitur gemino pp) puerorum est cibus, quem & nos hodie *Pap* appellamus; unde verbum *papo* apud Persum, — *pappare minutum Pociis*, &c.

Græcis *Milium* & *Meloid* dicitur, (utroque enim modum scribitur) *ῥῆμα τὸ μὴ σαρὶν* à non ministrando dicitur, quod velentes eo suis muneribus fungi non possint.

Ex his aliud *Rheas* dicitur à *ῥῆμα* flo, quod ab eo liquor emanat, ut aliqui volunt. *Gaza fluidum* venit, quia flos statim defluit postquam semel explicatus fuerit.

Papaveris characteristice sunt florum petala ampla, tenuia, fugacia; succus lacteus aut flavus, acer; vis narcotica; & in plenitudo specibus calyx bifidus seu bivalvis, caducus.

Papaveris duo sunt genera, Alterum conceptaculo feminis breviori & crassiori in plurimas cellulas diviso, operculo stellato recto; idque vel foliis integris majus; *Papaver sativum*: vel foliis dissectis minus, seu flore minore, & in nonnullis speciebus capitulis hispida, in Argemone dictis, seu flore majore, in *Papavere rheade*.

Alterum *Silvium*, *Papaver corniculatum*: cujus revera species est *Chelidonium* majus dictum, siquidem succo flavo acri turgit, calycem habet bivalvem caducum & florum petala tenuia fugacia.

Papaver sativum J. B. Poppy.

7. B.

Digitali crassitudine circiter *radicem* habet, amaro lacte, sicuti & tota planta, turgentem. *Caulis* surgit bicubitalis, in alas divilus, leviss plurimorum, nonnunquam modice hirsutus: cui *folia* adnascuntur Lactuca, oblonga, laciniosa, crispia, colore glauco. *Flores* albis simplicibus, alias multiplicibus, fimbriatis & non fimbriatis; colore albo, rubro, carneo, variegato: quibus *codia* succedunt globosa, ventriosa magis, magisve oblonga, alas pugno paria, alas juglandi, stellato operculo intecta, septis membranis *semen* nunc atrum, nunc fulcum, nunc album discifolium continentia: ac odorem spirant virens planta virosum & *aspidæ*. Hæc est Delcipro *Papaveris sativi* in genere, cujus aliquamulæ sunt seu species seu varietates, quæ ad duo genera, (quantum mihi videtur) reduci possunt; Alterum

1. *Papaver sativum petalis circa margines æqualibus, unguibus coloratis capitula clasia.*

Hoc genus vel est femine albo, vel femine nigro; quorum utrumque tum floris colore, tum petalorum multiplicitate variat.

Alterum

2. *Papaver sativum, petalis laciniosis, unguibus albis, capitibus ad opercula per maturitatem foraminibus hiantibus.*

Hoc etiam genus femine albo, vel nigro: floribus simplicibus vel plenis: utrifque vel albis, vel purpureis, vel pulchre rubentibus & pene coccineis, vel ex diversis coloribus mixtis variat.

In C. Bauhini pinace hæc species invenio.

1. *Papaver hortense* femine albo: sativum Dioscoridi, alium Plinio.

2. *Papaver hort.* femine nigro: *ῥῆμα* Dioscoridi, nigrum Plinio.

3. *Papaver flore rubro, femine fulco.*

4. *Papaver cristatum* floribus & femine albis.

D d d

5. *Papaver*

nantia, aliis longè breviora latioraque cum floribus parvis, Leucoi similibus, atque fructibus parvis triquetris, *femina* terna parva, rotunda, alba, Piperem minorum continens. Inter caules predictos graciles nonnunquam unus vel duo, crassitie minoris digiti videntur, qui in plures inde cauculos foliolos dividuntur, ad exortum antequam dividantur nudi & punctis emaculati.

Cretam insulam agnoscit matrem hæc species.

Loc. u.

21. *Tithymalus annuus* *Lini folio acuto* Botan. Monsp. *An annuus Pityusa folio* Lob. *An Tithymalus linifolius* Cam?

Magnol.

Dodrantalæ & interdum pedalem altitudinem acquirit, quamvis modò minor, modò major conficiatur. Secundum caulem plurima oriuntur *folia*, longa, *Lini* folia æmulantia, in aculeatum quasi apicem definita. *Flores* ut in aliis speciebus. *Folia* circa flores disposita, latiora sunt & multo apiculis donata. *Radix* lignola est, quæ fingulis annis perit.

Locus.

In marginibus forarum circa Salernum, *la Colom. Oleræ* & alibi pluries vidit *D. Magnol.* Nos in Sicilia inter legetes observavimus, & pro *Tithymalo linifolio Cam.* habuimus.

Tithymalus Linariae folio, lunato flore Morif. prælod.

A foliis *Linariae* similibus, & flore *Lunæ* crescentis referre figuram facile dignoscitur.

At hæc notæ *Tithymalo cyparissifolia J. Bauhino* superius descriptæ conveniunt, ergo illi idem videtur.

- A. 22. *Tithymalus segetum longifolius* Append. Cat. Cant. *Long-leaved Corn-Spurge.* *An Eula minor sive Pityusa* Ger. emac?

Altitudinem dodrantalem vix æsequitur. *Folia* oblonga in acumem desinunt. Tota planta colore est luteo-viridi præter caulis partem terræ proximam, quæ rubescit.

Hæc species cum præcedente seu *XXI.* convenit magnitudine, foliorum figurâ, colore, loco, ut eandem esse suspicer, non tamen fidenter affirmaverim, cum plantam nondum viderim.

Locus.

Inter legetes prope pagum *Kingston* dictum ultra sylvam via quæ *Gamlingsay* ducit reperitur: observavit etiam *D. Dale* inter legetes circa *Comberton* cis *Kingstoniam*; offendit etiam nobis siccam plantam à fe collectam, cujus altitudo semipedalis, ut dodrantalis, *caulis* firmus, foliis non admodum crebris cinctis, neque ut in *Eula exigua* *Tragi* in apices acutes terminatis, sed obtusioribus & subrotundis. Summis caulis ut in reliquis congenitibus velut umbellæ quadam florum insident: umbellarum autem basin totidem folia acuminata cingunt quæ sunt umbellam componentes radii. *Vascula* feminalia parva & ut in reliquis triococca. *Radix* parva, annua, paucis fibris donata.

Tithymalus foliis brevibus aculeatis C. B. i. e. *Pityusa Matthioli* & aliorum, nobis incognitus est, quærat apud *Anteres* à *Bauhino* citatos.

- A. 23. *Tithymalus leptophyllus* Park. *minimus angustifolius annuus* J. B. *Eula exigua Tragi* Ger. emac. *Tithymalus sive Eula exigua* C. B. *Dwarf Spurge* or *small annual Spurge.*

J. B.

Palmaris aut femipalmaris est plantula, *radicula* nitens tenui, tres aut quatuor uncias longâ, *caulis* & ramulos multos eâ quâ jam dixi longitudine, ac etiam dodrantales obtinens, *foliis* stipitis semunciam uncie trientrem longis, semicolum latiss, in acutum mucronem productis, crebris, sursum spectantibus, lacte turgidis. *Flosculi* herbidi, & pericarpium ut in reliquis congenitibus triquetrum, *femina* rotunda, canentia continens.

Locus.

Planta est annua: inter legetes frequentissima.

- * 24. *Tithymalus sive Eula exigua foliis obtusis* C. B. J. B. Park.

Radix est exili, oblongiusculâ, capillatâ: *cauliculis* pluribus, ad terram reflexis, aliquantulum repensibus, biuncialibus, truncatibus, aliis palmo minoribus, rotundis, lacte succo turgentibus, qui *foliis* oblongis angustis, sed semper in summo obtusis & velut abscissis inordinate vestuntur.

Locus.

In agris Patavinis & Maffiliensibus reperitur.

Tithymalus exiguis saxatilis C. B. J. B. Park.

C. B. prod.

Radicalam habet capilli modo tenuem, longiusculam; *cauliculis* tenues, unciales & biunciales, angustissimos & brevibus *foliis* cinctos; *flosculos* exiguos, rubentes.

Hæc planta non alia esse videtur à *Tithymalo leptophyllo* fol. obtusis, partium omnium parvitate folâ diversâ, quam foli sterilitati debet verissimè est.

Locus.

Circa Monipelum locis asperis provenit, vide *Botan. Monsp.*

25. *Tithymalus*

- * 25. *Tithymalus Siculis polycecos, Portulacæ folio* Bocconi.

Bocci.

Radix affurgit pedali aut altiore, superne amplo & valdè ramoso: *Folius* ad *Portulacæ* aut *Tithymali* heliofopii figuram circumvestito. *Flores* & *semen*, ut in ceteris lux claffis, in alarum sinibus atque ipsi ramis insident, & ordine distribuntur; & rotundis subsequentiis *capitulis*; binis, tenuibus apicibus donatis, in quibus *semen* *Cannabis* figurâ atque colo & concluditur. Ea est planta ejusque alarum durities & contumacia, ut media hyeme arida & foliis spoliata perduret adhuc, & *capitula* seminum (quod notatu dignum) ungulis frangere aut evellere (adeo pertinaciter hærent) sine ramis particula non possit. Ex femine deciduo quatuordecim nascitur.

- A. 26. *Tithymalus heliofopius* Ger. Park. C. B. *heliofopius sive foliosus* J. B. *Sum-Spurge* or *Wart-wort.*

Radix ei simplex, alba, rectâ descendens, fibris aliquot donata, unde *caulis* exurgit singularis, semipedalis aut pedalis, teres, raris pilis hirsutus. *Folia* in caule frequentia, nullo ordine posita, *Portulacæ* aut *Peplios* similia, digitum & interdum sesquidigitum longa, extremitate subrotunda, argutis denticellis circa margines crenata. Surculi [quique ferè] è summo caule nati umbellam quadrimodò efficiunt, quos totidem circumstant folia, his que in caule majora & rotundiora. Singuli furculi in tres alios partes sparguntur, quos tria circumstant folia. *Flores* in ipsi caulis & furculorum divaricationibus singulatum fini, parvi, herbidi, tetrapetali, petalis subrotundis & minime lunulatis. E medio flore egreditur *stylus*, cujus apex in *vasculum* feminale turgescit triquetrum, trioccon, ad floris latus reflexum. Tota planta fusco lacteo acri turgit.

Æstate flores & semen maturat; hyeme perit.

In hortis oleracis & arvis pinguioribus, nec rarò in rudibus ad urbium mœnia, &c. occurrit.

Tempus & Locus.

- A. 27. *Peplus sive Eula rotunda* C. B. Ger. J. B. *Eula rotunda sive Peplus* Park. *Petty Spurge.*

Dod.

Dodrantalæ herbula est, lacteo succo manans, *Heliofopio* *Tithymalo* similis, ejusque quadam veluti species, sed omnibus partibus minor. *Cauliculi* subrubent: *Folia* exigua, in rotunditate oblongatula, circa margines æqualia, (quâ certâ notâ à *Tithymali*, *Heliofopio* distinguitur, cujus folia crenata sunt) inferne majora, superne minora. Coma circinata, seu in umbellæ formam coacta. *Capitula* tribus loculis discreta *femina* continent reliquis similia. *Radix* tenuis, fibrosa, annua.

In hortis & vineis exit, & subinde in agris neglectis aut non cultis. Æstate viget, ac usque ad Hyemem perdurat.

Locus & Tempus.

28. *Peplus minor* J. B. Tab.

J. B.

Patulis in orbem ramis varièque divaricatis terram subiectam inumbrat, *foliis* *Pepli* majoris, rotundis ferè, in modicum acumem leviter desinentibus, dimidio minoribus: *pericarpia* pusilla majoris, aut *Chamaefycæ*, triquetra, levia, tribus locellis totidem claudunt *femina*.

In arvis requietis circa Monipelum observavimus.

Locus.

- A. 29. *Peplus* J. B. Ger. Park. *maritima folio obtuso* C. B. *Small purple Sea-Spurge.*

J. B.

Terræ faciem ceu muliebre flammæ patulis ramis, variè divaricatis, palmaribus & sesquipalmaribus, rubentibus, crassiusculis operit, per quos veluti ad articulos *folia* adversa nascuntur, rubentia, duplo triplo *Chamaefycæ* majora, *crassiora* paulò, longiora, per extremum rotunda, quorum pars ea quæ sub nervo (qui folus solem per longitudinem medium dividit) productior est quam quæ supra nervum, & veluti pinnata. *Flosculi* luteoli proximè ramos oriuntur. *Capitula* triococca, levia, duplo majora quam *Chamaefycæ*. *Radix* longiusculâ, crassiusculâ, simplex.

In litore maris ætensio inter *Penlantiam* & *Markerjeum* *Cornubæ* oppida. In maris Mediterranei litoribus frequens reperitur.

Locus.

- * 30. *Peplus annua foliis acutis, flore muscoso* Bocconi.

Dodrantalæ est huic *caulis*, subrubens; dum in hortis colitur amplè laxaque umbellâ & quasi comosâ, aliquot contractiori donatur, ubi natali solo spontanea est. *Folia* exigua, è rotundo acuminata sunt, Herbe terribilissimæ. *Flores* muscosos gerit. *Semina* verò in capitulis ad echini formam aliquatenus involutis suis accedunt.

In agro Lugdunensi frequens inter legetes reperitur.

Locus.

31. *Chamaefyce* Dod. Lob. J. B. C. B. Ger. Park.

J. B.

Gracilem *radiculam* habet, longitudine circiter palmari, fibris aliquot tenuissimis donatâ: *ramulis* quadrantalibus, ac etiam pedales, in alas subdivisibiles, rubentes, subhirsutos in orbem terre approximant; quibus ad genicula adnascuntur *foliola*, conjugatim disposita, subrotunda, quæ ceteram spectant nitent, superne viridantia, nisi quod in medio purpureâ notâ sunt maculata; quadam tamen in rubentibus, superne viridantia, nisi quod in medio purpureâ notâ sunt maculata; quadam tamen in extremis ramulis supra infraque omnino laterâ rubredine tincta sunt. *Flosculi* ad ramulorum divaricationes

Eccc;

latifolia vulgaris, & foliis pariter dens: stipatis compositis. Stamina longa tenuia apices sustinent maiores, & luteo albo. Spica ab imo summum versus sentit flores, unde & pauciora una flamma apparent quam in latifolia; antequam flores nigricet fecus quam in illis, in quibus virefcit. Semina pili majoia & longiora quam predictis.

In pascuis ubique invenitur.

Plantago angustifolia minor C. B. Park. *quinquenervia minor* Ger.

Partivata sola omnium partium à præcedente differt. Qui, annon loco natali debeat hanc div. veritas.

Plantago quinquenervia rosea Ger. emac. *angustifolia rosea* & *multiflora* Park. *angustif.* major *caulium summitate foliosa* J. B. C. B. *item angustifolia prolifera* C. B.

Clus. Multa ex radice promit folia Plant. angustifolia foliis non dissimilia: inter quæ emergunt nudi pediculi seu potius cauliculi, summo fastigio sustinentes capita multis longiusculis foliis (minoribus tamen & angustioribus quam ea quæ ex radice nata) constantia: deinde interdum ex illis foliis capitibus plures alii pediculi, quorum fastigio innascentur spicarum loco alia foliacea capitula: prodeunt tamen & alii ex radice pediculi foliacea duntaxat capitula sustinentes.

Variant hujus capitula Rosas imitantes foliorum componentium angustia & latitudine; alia enim foliis longioribus & angustioribus raris sitis componuntur; alia latioribus & brevioribus densius stipatis, constrictioribus & pulchrioribus Rosam efformantibus. Videtur descriptionem J. Bauhini.

Nos Roseam quinquenerviam Gerardi & C. Bauhini, & angustifoliam exoticam Clusii pro una & eadem specie habemus: utramque autem pro Plantagin angustifolia varietate.

8. *Plantago quinquenervia cum globulis albis pilosis* J. B. *angustifolia paniculis* Lagopi C. B. Park.

J. B. Ex radice oblonga, fibris oblongis capillata & rufescente numerosa per terram spargit folia, quinquenervia hirsuta, comitibus pediculis in caput radices, ita ut propter tomentum cotius vix appareat. Cauliculi plurimi, aliquando supra viginti, alii erecti, alii supini, nudi, leviter hirsuti, rotundi, altitudine impares, alii palmatis & spithameis, alii duos, tresve uncias non superantes capitula gestant tomento albo villosa luteo sulcis imitata. [C. Bauhinus capitula Lagopi ea comparat in quibus ad latera foliis rufescentes, parvi, tenuissimis pedicellis infidentes conspiciuntur, quibus semen minimum succedit.]

Circa Mesianam, Monspelium & Nemaufum hanc observavimus.

* 9. *Plantago angustifolia fruticans* C. B. Park. *Clus. cur. post.*

Park. Folia huic quam Plantagini angustifoliae lanceolata albidiora; caules elatiores & lignosi, foliis exiguis vestiti: spicae admodum breves, & quam illis molliores. Nascitur ad ripas fluminum in Hispania, Boet.

10. *Plantago trinervia folio angustissimo* C. B. Park. *angustifolia Alpina* J. B.

J. B. E radice crassiuscula, longa, [albicante C. B.] parum fibrata, circa caput crassescens, folia oriuntur ad lanceolata Plantagin folia accedentia, sed multo angustiora, & trientem circiter uncia lata, [scilicet] palmaria, quinquenervia [C. Bauhinus trinervia] parum hirsuta, nigricantia, solidiuscula. Caulis plures exurgunt, ad radicem hirsuti, [aliquando villosi, glabri nonnunquam C. B.] foliis longitudine aequales capitula gerunt semuncialia, Plantaginice nigriora.

Nos cum J. Bauhino hanc in monte Thuri invenimus. C. Bauhinus sepius ad vias, maxime ad ruderia, suam notavit.

Plantago trinervia altera minima montana incana Col. *trinervia montana* C. B. Park.

A nostra foliorum canitie præcipue differt, in reliquis satis convenit, ut vix dubitem eandem esse. Lector si placet descriptiones invicem conferat.

11. *Plantaginella aurea Alopecuroides Brasiliensis foliis gramineis* Breynii.

Breyn. Radix ex exigua, mille fibris niveis comata: Folia multa, graminea & angusta Graminis Luzule minoris J. B. sed omnino glabra, in orbem diffusenda: ex quorum gremio cauliculi quinquaginta vel plures proflunt, tenuissimi, plantæ exilitatem globulis oblongiusculis lanuginosque Plantagin angustif. paniculis Lagopi minoribus uberissime compensantes, singuli singulis coliculis truncatibus vel brevioribus infidentes, compositi ex pilis lenissimis leucophaei coloris, inter quos folioli flavi permixti, summa amenantur, veluti punctula aurea, emicant, quod jucundissimum huic plantule in Brasilia vigenti aspectum conciliat.

Plantago (ut habet Galenus) agrosim quiddam frigidum obtinet, & quiddam austeri, quod terreum est, & siccum, ut refrigeret simul ac ficeat. Vulneraria est herba. Usus præcip. in fluxionibus cuspique generis, v. g. alvi, expunctione sanguinolenta, gonorrhoea, mictione involuntaria, meningium profluvio, &c. Extrinsecus in mundandis consolidandisque vulneribus & ulceribus. Schrod.

R. Radicum

R. Radicum Symphyti majoris recentium uncias sex, foliorum Plantagin manipulos duodecim. Horum succo expresso cum radicibus predictis sufficienter quantitate Sacchari exceptis, & in mortario lapideo aut ligneo contusis fiat Electuarium. Adversus vomitum aut expunctionem sanguinis nullum certius & præstantius remedium. *D. Boj. de Utilitate Philosph. nat. part. 2. p. 150.*

Succus Plantagin vel merus, vel cum succo Limonis mixtus infigne est diureticum. *D. Needham.* Ipse recorder quendam ex impuro concubitu gonorrhoeam cruentam sibi parasse, post universalem usum folii Plantagin essentia in decocto Sarle & Salsifras diluta restitutionem in integrum esse consecutum, cum parum abesse quod nescio cuius parti deminutionem pati coactus fuisset. *S. Paul.*

Radix lota, recens ex terra extracta, tantillum calida, auri meatui indicata observatur infar incantamenti quandoque dolores dentium fovere. *Sim. Pauli.*

Hæmorrhicæ viciæ in Hydrope luteo-melancholicis curibus plantaginem aquaticam humorem in vesicas evocasse, quæ maximam vim aquarum profundebant. *Idem.* Ad febrium chronicarum rigorem, R. succi Plantagin q. l. bibatur cum aqua mellis. Est mirabile medicamentum, inquit *Bayrius.*

In hernia & umbilici eminentia cataplasma Joels commendatur, quod conficitur ex Arnoglossa & Mulco qui supra fructus Prunorum sylvestrium nascitur: simul in vino cocta & contusa infar cataplasmatas imponantur.

Non difficeat aequè feliciter consolidatam fuisse non solum puerorum, sed etiam natu majorum, imò honestissimarum matronarum umbilicalem herniam à Plantagine seu Arnoglossa & mulco Querconum quam ab illo qui Acaciam German. seu Prunum sylv. invellit: sed ille, qui tener & friabilis albit, & qui non trunco sed frontibus Quercus innascent, qui *asaph* est, nec terram sapit, nec refolet. *Simon Paulus.* Ex exceptis *D. Hallii.* Hæc omnia. Mulcerula Gallicæ toto gestationis tempore ad abortum præcavendum singulis fere diebus sumunt feci. Plantagin 3℥: in juleo aut ovo, & non sine fructu. *River. præf. pag. 479.*

Quidam cum per mensem gonorrhoea laborasset, in fluxum sanguinis è penis incidit; quapropter petiit intincte in Aq. Rosarum & aceto applicate fuere; à quibus nihil fuit adjuvum, tandem justissimum Plantagin per Syringam immitti, Unguento Coniivæ rembus applicato, cessante fluxu. *D. Soame ex Obsev. Hieremix Martis.*

Ego curo puellas impetigne laborantes butyro loto in aqua violarum: post hoc butyrum misceo succo Plantagin, & linitur facies. *D. Soame* ex observationibus Marcelli Cumani ab Hieronymo Vellicho editis. *Obsev. 21.*

§. 2. Plantago Coronopus dicta.

Coronopus, id est, Pes cornicis, dicitur à foliorum figura; quæ ita in orbem disponuntur ut eum quadratenus representent.

Differt à Plantagine foliis angustis, & in nonnullis speciebus dentatis seu lacinatis.

1. *Plantaginella affinis Bibinella Siciliæ herbula* C. B. J. B. *Coronop foliis acutis in margine dentatis* nobis. *Coron. Prochyta infusula* Col. *Park. Coron. sylvestris hirsutus* C. B. *Plantago angustif. serrata* Clus. *Park.*

Clus.

Minor est Lanceoli & viridior: Folium medio quodam modo se habet inter Laticolam & Plantaginem; parvis circumquaque apicibus ut Coronopo, frequentioribus. Coliculus fert palmares, plenos semine ut Plantago. Herba afflatur inter olera.

Huc omnino eandem puto Plantaginem illam alteram angustifoliam Clus. cur. post. quæ circa Hispaniam crescit, cui à radice multa exeat folia, valde serrata & quodammodo aculeata: inter quæ dodrantales emergunt pediculi, sustinentes oblongum forum ipicam infar Holostei ferè.

Coronopum Prochyta infusile sic describit Columna. A vulgari differt foliis parum latioribus carnosioribus, hirsutis admodum, atque parum alperis, dentibus sequenti plantæ similioribus. Cætera non differt à vulgari.

Propè Mesianam in lingua illa quæ portum efficit, & alibi in Sicilia invenimus.

Locu.

2. *Plantago Apula lacinata bulbosa* Col. *Apula bulbosa* Park. *pilosa bulbosa* C. B.

Radix (inquit Columna) nititur crassis admodum fibris composita, Ellebori crassioribus, longis, sempedalibus, nigrescentibus, coriolis, tenuibus capillamentis adherentibus terram undique amplectentibus, & crasso, rotundo veluti bulbo. Avellaneæ nucis magnitudine dependentibus: Ex quo folia antibus, & crasso, rotundo veluti bulbo. Avellaneæ nucis magnitudine dependentibus: Ex quo folia multa in orbem in terra strata, Plantagin quinquenerviae similia, ambobus vero Coronopi vulgaris modo incisa, dentata magnis lobis, inter quos alii sunt intermedii, parvi admodum, Coronopo parum Prochyta infusile rubris frequentius similia, pauciora hirsuta, sed minus aspera. Thyrios emittit æthere plures (sepen invenimus) pedales, teretes, tenues, quorum tertia aut major pars in sibi continet flosculos Arnoglossæ modo referant abut, flammulis pallentibus dependentibus.

Copiosa hæc in incultis Apulie præsertim Cirinole, quibus pro Armentorum pascuis utuntur.

Locu.

A. 3. *Coronopus vulgaris* sive *Carnu cervinum* Park. *Coronopus lortenensis* C. B. *Coronopus sive Carnu cervinum vulgo spica Plantaginæ* J. B. *Stuckis-hen Plantain. Carnu cervinum* Ger.

J. B.

Ulpurimum tenuis est radix, adulior tamen digiti crassitudine reperitur, alba, vix illo excellentiori sapore excepta adtictione. Folia statim à radice crebra, longa, angusta, nervosa, in lacinias aliquot laterales, cum cervini cornu ramos, unde nomen, divisa, sapore nonnihil adstringente. Inter hæc caules surriguntur Plantagin, rigidi, tenues, teretes, hirsuti, dodrantales & cubitales, thyrium Plantaginæum sustinentes, flores & semen Plantagin præferentem.

F i f f 2

In

signa, ut in Plantagine, exserunt. *Flosculi* cuiusque tubus turgescens in vasculum feminale degenerat, *femina* intus bina, compressa, splendentia, pulcherrima, unde herbæ nomen, continens, quod per maturitatem in medio horizontaliter rumpitur.

Sapores plantæ amarus; odor nullus manifestus.

Circa Montpellier in agris copiose provenit.

2. *Psyllium Diofcoridi vel Indicum crenatis foliis* C. B. *Indicum foliis crenatis* Park.

In Prodomo descriptum, à precedente non aliter differt quam foliis crenatis aut Coronopi foliorum instar nonnihil lacinatis. Hunc describit Paulus Boccone sub titulo Psyllii foliis lacinatis.

3. *Psyllium majus supinum* C. B. J. B. *majus semper virens* Park. *semper virens* Lobelii Ger.

Idem in tractibus, sed marginibus & squalidis olivetorum inculis collibus farmentosis lignosisque, prolixâ foliorum & furculorum caudatâ comosâque setatâ densissima implexa fruticat, & reptando cespitem ornat latiore aspectu, sed hirsutie ex viridi albicante: *Semine* haud dissimili, sed majore fuscoque sive Castaneæ corticis colore: *Radice* lignosa dura, fibrarum procurfu prolixa.

Circa Montpelium & in Italia frequens habetur.

Evacuat bilem flavam, mucilaginemque sua acrimonia humorem obtundere aptum est. Hinc commendatur maximo opere in Dyenteria & corrosione intestinorum.

Semen Psyllii hoc peculiare præ cæteris purgantibus habet, quod qualitate refrigerandi sit præditum. Verum eminenter non tamen extra reprehensionem positum est, quam incurrit ratione virulentæ suæ. *Sebræd.*

Dubitat C. Hofmannus an sit venenatum necne: Interim inquit valde me movent Ægyptii, de quibus Scribit Alpinus 4. Medic. r. ut illos Psyllio in febris ardentibus.

Nimius ulus stomachum offendit & animi deliquium inducit, una cum mortis periculo.

Ad Ophthalmiæ dolorem, & mucilag. sem. Psyllii & Cydoniorum in aq. ros. & plantag. factæ ana ʒi. album, ovi bene conquisat. tantundem Camphoræ gr.v. mista in oculis infillitur à causa calidâ affectos *Chesteau*. Ex collectaneis *D. Hulle*.

Experientiâ scio in excoaratione palati vel uvulæ & lingvæ ex materiâ calida adusta Aq. Portulacæ vel Psyllii conferre. Ex Psyllii tamen semine præstare fortassis lentum illum & viciduum humorem elicere Mucilaginem Officinis dictam. Excerptit ex Observationibus Marcelli Cumanii ab Hieron. Fellichio editis, & ad me transmissis *D. Barnhemus Soame*.

Dolores capitis maximos ex causâ calidâ subortos, quos alia remedia non mitigabant, felici successu curabat Sebastianus medicus Argentinenfis applicito fronti epithemate ex sem. Psyllii cum Aq. Rosarum infus. extractâ mucilage & paululo aceto mixtâ. Idem *D. Soame* ex Observ. Hieron. Reulnieri.

CAP. IX.

De Coride.

Coris cerulea maritima C. B. *cerulea Montpellierana* Ger. *Montpensilana purpurea* J. B.

Cles.

Multis fruticat ramulis, palmaribus ut plurimum, interdum dodrantalibus, firmis, rotundis, purpureiscentibus, qui dentis foliis stipantur. Ericæ [majoris sci.] crassiusculis, succulentis, amariisculis, serie quadam interdum dispositis, aliquando autem inordinatis & inconditis. Spicæ aut capitula extremis ramulis inhaerent, ex innumeri calyculis in quinque mucrones divisis, & totidem maculis nigris in singulas divisiones impressis, constantia; & quibus flos emicat non inodorus, purpureus aut ex purpurea ceruleus, elegantissimi & quasi immarcescibilis coloris, quatuor foliolis bispinis constans, quorum duo superiora reliquis majora sunt. Semen deinde in calyculis nonnihil pungentibus continetur, rotundum, nigricans. Radix crassa est pro plantæ proportionem, palmaris longitudo, foris rubra, ut quâ interdum linei panni etiam infusi possunt. Nullum ego (inquit J. Bauhinus) in ulla parte plantæ sive odorem, sive saporem manifestum sentio.

Floret Maio mense nonnunquam etiam Martio, fide quibusdam circa Salmanticam & Montpensilum locis; maritimis item Valentis & Gallis Narbonensis, ubi tota major, crassior & succulentior.

Ternj
Locus.

HISTO.

HISTORIÆ
PLANTARUM

LIBER DECIMUS OCTAVUS,

QUI EST,

De Herbis flore papilionaceo, seu leguminosis.

PAPILIONACEI dicuntur, quia Papilionem alis expansis quadatenus referunt. Folia seu petala his difforma sunt, nec figurâ, nec situ inter se convenientia, numero quatuor, verum ad ungues juncta; unde tetrapetalis proprie dicti non sunt, sed monopetalis tetrapetaloides: Sed ut alias diximus, nos in hoc opere flores monopetalos profunde & ad unguem ferè in lacinias petala æmulantes divisos pro polypetalis cum Botanico vulgo habemus. Quod si quis hoc nolit, ad monopetalos flore difformi facile transferuntur hæ plantæ. Florum petala, seu major lacinia quatuor sunt, ex quibus unum em- gietur reliquisque ferè latius & majus est, *clypus* seu *vevillum* nonnullis dictum, alterum ei inferius opponitur carinatum, tum stamina, tum filique rudimentum protegens & oc-

cultans, bina lateralia sibi invicem similia sunt.

Nos clarioris doctrinæ gratia librum hunc in tres sectiones dividemus. Prima erit de Leguminibus seu Herbis flore papilionaceo scandentibus.

Secunda de leguminibus non scandentibus, seu erectis seu provolutis, non trifoliatis.

Tertia de Leguminibus non scandentibus trifoliatis. Quibus subjungemus filiquosas quasdam am- malas filiqua bivalvi, tum floribus tum filiquis ad Papilionaceas accedentes.

SECTIO PRIMA.

De Leguminibus & leguminosis seu Papilionaceis scandentibus.

Herbæ flore papilionaceo scandentes sunt vel

Volubiles, quæ peticis aut plantis vicinis se circumvolvendo à dextra sinistram versis, in altum enituntur, suntque trifoliar, semine reniformi; *PHASCOLO plumarum speciem.*
Capreolæ, quæ capreolis aut claviculari intortis plantas aut fulcimenta vicina arripiunt, & se sustentant: suntque vel foliis

Glancis glabris, è pinnis paucioribus & majoribus in hoc genere compositis, caule

Æquali, h. e. nec compresso, nec membranulis aucto, foliis

Simplicibus, seu integris, ex adverso binis, triangulis; *APHACA.*

Pinnatis, pinnis paucis, in hoc genere maximis, duabus præcipue ad *legum* exortum causi lem amplexantibus, caulibus majoribus & fistulosis; *PISUM.*

Membranulis secundum longitudinem excurrentibus aucto, compresso, anguloso, foliis

Simplicibus, seu integris & non pinnatis, nisi pro pinnis accipiantur quæ in summis foliis sunt auriculæ aut lobi; *OCHRUS* sive *Erville* Dod.
Pinnatis,

Unico tantum pinnarum pari, filiquis

Secundum longitudinem aversâ parte duabus membranulis extantibus alatis; *LATHYRUS sativus.*
Planis & æqualibus, nullis in dorso extantibus membranulis, radicibus

Tuberosi;

- * 9. *Phaeolus Africani parvi, nonnihil albicantes* J. B.

De Phaeolorum more fecundit. *Folia* terna, minora strictione quam in vulgaribus obtinet, paulo duabus uncis longiora, non totum semuncium lata, nervosa, glabra, crassa. *Flores* ex obsoleta quadam fuligine in luridum pallorem languescunt, vix debilescentes. *Siliqua* sesquipalmum longa, vulgaribus angustior, vix culmum lata grana claudunt nonnihil candicantia, dimidio minor Phaeolis nostratibus, circa germinem fusca.

Ex Africa & insula D. Thomae semen delatum est.

- * 10. *Phaeolus Laburni fructu ex nigro subvirescente, sive Aegyptii flore luteo* J. B. *Phaeolus peregrinus, Anagyridis fructu similis ex nigro subvirescenti* C. B. *peregrinus* 5. Clus. quintus Clusii Park. *peregr. fructu minore frutescenti* Ger. emac.

Clus.

* *Palustris*.

Sarmenta tenuia habet Phaeolo peregrino Clusii familia: *folia* aliorum Phaeolorum vulgarium longiora, & trifolia in medianthis foliorum perquam similia, ex atro virentia, circa pediculus purpureascentia. *Flores* in spica modum congetti, magni, Pisi vulgaris formâ & magnitudine ferè, coloris flavi, in oblongo crassiusculoque pediculo ad foliorum exoritur prodeunte nascuntur. Lobos breves angustiusque esse intelligebam ab his qui conspexerant, & terna aut quaterna grana continere, parva, Laburni grans non minus, utroque tamen mucrone plerumque obtusiore, pulli coloris seu potius ex nigro subvirescentes.

11. *Phaeolus peregrinus Purkicherianus* 1. Clus. *Phaf. lato, striato sive radiato semine* J. B. *Ph. peregrinus bortenfi affinis, semine lato, albo, multis nigris vena striato* C. B. *peregrinus primus Clusii Park. niger* Ger.

Clus.

Caules huic & sarmenta reliquorum familia: *folia* vulgaris foliis similia sed atriora: è quorum alis breves ramuli prodeunt, multis floribus, vulgaris haud ambimilis, minoribus tamen, albis, vix in modum congettis onusti: quibus succedunt oblongae *siliquae* seu lobi, vulgaribus multo latiores, continentes ternos aut quateros fructus planos, communibus Phaeolis latiores, albos, sed multis nigris maculis (sive venis ab hilo in latitudinem ductis elegantissime depictis).

In frigidioribus regionibus ob defectum Solis radiorum fructum non faciliè ad maturitatem perducit.

Huiusmodi Phaeolum habemus à J. Bauhino Tom. II. p. 267. icone eleganter expressum, qui potius niger dicendus est cum albis stris seu venis, quam albus cum nigris.

- * 12. *Phaeolus peregrinus* 6. Clus. *peregrinus angustifolius, an idem cum Smilace bortenfi minore?* C. B. Ger. emac. *peregrinus* 6. Clusii Park.

Folia angustioribus à Smilace minore differt. Fructu est vulgaris Phaeoli fructu minore & planiore subtribus coloris.

- * 13. *Phaeolus peregrinus* 7. Clus. *peregrinus angustifolius alter, fructu ex albo & nigro vario* C. B. *peregr.* 7. Clusii Park.

Sarmenta huic Purkicheriani familia, non tamen adeo luxuriant aut altè assurgunt: *Folia* quam Phaf. vulgaris multo angustiora, praecedentis non valde dissimilia. *Flores* in uncialibus pediculis parvi, vix in modum congetti, albi immo, sed ubi senescunt pallescentes: *Siliquae* planae lateque sunt, Purkicheriani lobis ferè pares, breviores tamen, per maturitatem fulvescentes, *semen* continentes planum, illius grans nimis, sed similibus coloribus albo & nigro varium, nunc in longitudinem extensis nigris stris, nunc confuso ordine sparsis maculis nigris majoribus aut minoribus per universum Phaeoli corpus, nonnunquam integro fructu nigro, vel exiguis maculis albis consperso aut dimidia duntaxat ex parte.

Exigua nobis esse videtur inter hunc & Purkicherianum differentia.

- * 14. *Phaeolus peregrinus* 8. Clus. *peregrinus foliis minoribus, fructu exalbido, nonnunquam variegato* C. B. *peregr.* 8. Clusii Park.

Folia ei Purkicheriani foliis similia, sed paullo minora: *Flores* etiam illius floribus similes, vix infat nactentes; quibus & planae, ut in praecedente, succedunt *vaginae*, duo, tria aut quatuor grana continentes, superioribus magnitudine respondentia, non adeo candicantia, sed coloris interdum exalbentis aliquando nigricantibus maculis secundum longitudinem vel confuse notata, interdum toto etiam perne fructu nigricante.

Praecedenti adeo similis est ut nobis non videatur specie distincta.

15. *Phaeolus peregrinus* 9. Clus. *peregrinus Purkicheriano similis, fructu lato, albo, striato* C. B. *peregr.* 9. Clusii Park.

Fructus Purkicheriano major, sed totus albus, nisi quidam radii sparsi varium quodammodo effusculi t. Sarmentis, foliis, floribus & vaginis eidem similes erat. *Quid ergo vetat quin eundem specie dicamus?*

* 16.

- * 16. *Phaeolus peregrinus* 10. Clus. *peregrinus lobo & fructu nigro* C. B. *peregr.* 10. Clusii Park.

Sarmenta huic ut in aliis: *folia* octavi generis Clusii familia, secundum articulationes quibus connexa sunt purpureascentia: *Phaeoli* in ramulo digitali superiorum similes, vix quoque infat congetti, sed quorum galea obsoleta purpurascit, bina lateralia folia coloris flvi floridioris: His succedunt planae, latae, fuscae & nigricantes *vaginae*, *semina* continentes plana Purkicherianis minora, per maturitatem prius nigra.

- * 17. *Phaeolus peregrinus* 11. Clus. *peregr. fructu variegato* C. B. *peregr.* 11. Clusii Park.

Cetera praecedenti similis *flores* habet octavi floribus pares, albos, *vaginae* septimi & octavi generis lobis similes; in quibus *semina* tria vel quatuor, plana, diluta rubedine praedita, quae nigris venis seu radiolis secundum longitudinem distincta sunt, nonnunquam magnis vel exiguis maculis nigris confuse aspersa, interdum etiam utrinque fusca, vel altera duntaxat ex parte nigra, emicantibus sparsim parvis rubentibus maculis, ut ex marmore aliquo *marbore* tornata videantur.

- * *Phaeolus peregrinus* 12. Clus. *peregr.* 12. Clusii Park. *Phaf. lati, coloris regularum, cum stris per medium nigris* J. B. *Ph. peregr. fructu subrubente, nigris stris variegato* alter C. B.

Praecedenti per omnia ferè similis est: sed *flores* ejus Decimi floribus valde similes sunt, paulo tamen dilutius purpureascent: *fructus* autem magis diluta rubedine praeditus, regularumque colorem quodammodo refert, quem raze per longitudinem nigrae striae varium faciunt, aliquando autem plurimae totum pane atrum reddunt.

- * 18. *Phaeolus peregrinus* 13. Clus. *Ph. Aethiopicus lobis nigris vena aspersis, fructu atro splendente* C. B.

Decimo cetera non dissimilis est, *Lobis* tamen longioribus & quasi cylindraceis, non fuscis aut nigricantibus ut illius, sed per maturitatem nigris duntaxat vena confuse sparsis indignis, octo, novem, aut plura interdum continentibus *semina*, tenis quidem formam experimenta, sed longiora, tumidiora, atris omnino & splendentis coloris. *Flores* paullo maturius superioribus, eam ob causam facilius ad maturitatem pervenit.

- * 19. *Phaeolus peregrinus* 15. Clus. *Phaf. Aethiopicus lobo saturo purpureo, fructu atro* C. B. *Clus.*

Hujus sarmenta purpureascent: terna illa longo pediculo inhærentia *folia*, pro parvis appendicibus, quae in aliis generibus, bina interdum foliola adjuncta habent: *flus* etiam magis satur [quam decimi quarti] & proflus Amethylinus: *lobi* praeterea, initio quidem virides, paulatim purpureum colorem contrahunt, maturitate tandem purpureum laetum & fore nigrum. *Fructus* in ipsis comprehensiv initio purpureascent, deinde atris omnino coloris.

- * 20. *Phaeolus peregrinus* 16. Clus. *Ph. Guineensis fructu fusco spadiceo* C. B.

Clus.

Hujus lobum non conspexit Clusius, sed tantum fructum, qui semunciale magnitudinem non superabat, latis densis & crassis, coloris fusci cum spadiceo commixti: Satus crevit ad palmarem altitudinem, *cauliculis* latis firmo & rotundo, binaeque aut ternas foliorum alas prorsus, in quibus ut reliquis Phaeolis terna *folia*, sed valde crassa & pingua, Tritolii Alphaleidis foliorum magnitudinem non excedentia.

- * 21. *Phaeolus Zeyrensis siliqua hirsuta, Couhoge dicta. Phaeolus siliqua hirsuta* Park. *Phaeolus prunum excelsus hirsute siliquarum* Ger. emac. *An Nizama Brasiliensium* Margrav?

Hujus *siliqua* ex India Orientali ad nos delata, varix magnitudinis, aliae breviores & rotundiores Phaeoli vulgaris lobis, aliae etiam multo eis longiores, brevi & densa hirsute villola obfite sunt, quae cum affricata pruriginem quandam molestant Urticarum infat excitat, brevi sine ulteriore noxamento evanescens; *siliquae* haec confertim & quasi racematum nascuntur, & semina continent fusca, punctata [Parkinsonia nigra, splendens] Habet equine magnitudinis, hilum habentia album in parte laterali, non verò in umbilico aliorum Phaeolorum more. Terrae commissa in horto D. Caroli Hatten plantae producere.

Hujus plantae hirsute Carevisse sextarius infunde, & insulum propina, ad $\frac{1}{2}$ Versu. sextarii lingulis maturis; certissimum est Hydropsis remedium. Communicavit D. Samuel Hufbandi equus atrox, qui in insula Barbados aliquot annos vixit, ejusque lapsu in sevis lusu Aethiopicus experimentum fecit.

- * 22. *Planta*

19. *Pisum Americium* aliud, magnum, bicolor, coccineum & nigrum simul, sive *Phaeolus bicolor* Anacoth dictus J. B. *Phaeolus peregrinus* ex rubro & nigro distinctus C. B. *Phaeolus Aegyptius* Ger. Park.

J. B.

Fructus hic durus, qui dentibus frangi non potest, resistens etiam malleo: injectus in aquam subfidit instar lapidis, colore minato sicutus. Abrus, eleganti atque splendens, verum media fere parte, [in alius vis tertia] niger est, compressus, nec exquirit magnitudinis sed in oblongum vergens, eâ præsertim parte ubi umbilicus est. Hic diversarum magnitudinum est ac formæ; magnus, qui Lupini semine duplo fere major; mediocris cum eodem aqualis fere, & parvus eodem minor. Est eis omnibus velut umbilicus sublongus, quæ parte adharebat siliquis ut existimamus. Apertis cum difficultate medulla est durissima, ex albo flavescens: saporem notabilem non profert.

Fructus hosce vidimus, qualis stirps eos producat nescimus; putamus ex *Phaeolorum* genere esse.

- 30. *Flos Clitoridis Ternatesibus* Breynii.

Breyn.

Lepididium sui spectaculum oculis offert anadendras etiam hæc per se infirma, sed tortilibus virentibus ramis proxima admicula que arripere potest conscendens planta, quam *sila* multa alterno situ ambiunt, Glycyrrhizæ sylv. Herbariorum quodammodo æmula, minora tamen, pulchritudine viridia, ac bina tantum vel terna, ac totidem ex adverso uni costæ inherentes, uno impari extremam alam occupante. E quorum appendicibus pedicellus tener & parvus circa medietatem, ubi nonnihil reflexus, folioli duobus tenuissimis cinctus exurgit, *Florem* sustinens admodum magnum, hiantem ac speciosum, quasi papilionaceum, cujus tamen inferius labellum folio videtur adnatum. Hic *Flos* ex magno calyce subviridi, membranaceo, in quinque laciniis desinente, & foliola duo rotunda ac membranacea circa basin habente, prorumpens, tam fatur profundo cæruleo est colore, ut etiam multos ficus post annos, æquam in qua maceratur, brevi temporis spatio, colore adeo ferme cæruleo tingat veluti *Ami* quod ex Indis in Europam transferunt. Floribus labentibus succedunt [ut fertur] *siliquæ* longe & tenues, seminibus formam *Phaeolorum* parvorum exprimentibus replete.

Flores coctos Ternatesibus cibo esse aiunt.

- 31. *Phaeolus quadrangulus* Bontii.

Bont.

Mirum hoc leguminis genus foliorum magnitudine & fructus infusæ figurâ cæteris præminet: licet crescendi modo & qualitate iidem similis sit. Ex uno eodemque caule tria folia tibi conjuncta emergunt, atque ex eadem quasi centro pediculus provenit, ex quo *Phaeolus* quadrangularis dependet, Pisis rotundis repletis, qui ubi maturerint dehiscit & fit edulis.

CAP. II.

De Pise.

Pisum à *silene* tundere dictum existimatur. Frangere legumina Veteribus solenne fuit: Aliis à Pisa que inter Ossam & Olympum, in qua copiosissime nascitur. *Gassend.* Verum non memini ulquam legisse de alia Pisa quam que sita erat ad Alpheum amnem in Elide Peloponnesi:

Aliis demum *am* & *am*, quod hunc procumbat. Noce Pisi generice sunt folia glabra, glauca, pinnis amplissimis caulem adeo arcu amplectentia, ut ab eis transligi videatur, & paucioribus & majoribus in hoc genere lobis composita, caulis quam congeneribus major & fistulosior.

Pisi Descriptio generalis.

J. B.

Generali quadam notione Pisa circumscribemus, quorum differentias peret studiosus Lector ex Synonymis. In genere ergo hoc legumen, sicuti alia, brevis duratioris, tenui est *radice*, fibrosa: *caules* fistulosi, dum adhuc teneri sunt, fragiles, longi, alienæ opis indigi, & nisi palis sustententur proclivi. *Folia* genicula adverso situ ita complacentur, ut ab eo transligi videantur, quanquam in annatis furculis eorumdem sit pinnata dispositio, eo quod furculi superest in capreolos tortiles, quibus proxima quæque arripit, abeunt. *Flores* ad genicula & foliorum sinibus exeunt duo trêse simul in eodem furculo seu pediculo communi, formâ ad Genitæ flores accedentes, sed colore albo, vel purpureo, vel ex albo virente, vel variegato. *Siliquæ* succedunt binæ fere, teretiusculæ, peniles, biflores, & carnosæ pulpâ, minus tamen multo quam in Faba, in quibus reclusis ad commissuram annectuntur Pisa, alias majora, alias minora; nunc rotunda, nunc quadrata, aut alias inæquali superficie, interdum alba, flava, rubra, fusca, subcærulea aut virelcentia. Color totius plantæ glaucus aut viridi canescens.

1. *Pisum*

1. *Pisum vulgare, parvum, album, arvense* J. B. *silvestre primum* Park. *arvense flore candido, fructu rotundo albo* C. B. *Common white field pease.* *Pisum minus* Ger.

Flores huic albi, duo trêse simul in eodem communi pediculo: quibus totidem succedunt *siliquæ*, minores quam hortensium, *semina* continentes parva, rotunda, alba.

Hoc genus vulgò in agris sœtur; & ad jussula hyberno tempore exoptatur.

2. *Pisum arvense flore roseo, fructu fusco, aut ex cinereo nigricante.* An *Pisum minus fructu subnigro* Math? *Gray Pease.*

Hujus *flos* roseo aut purpureo est colore [folio erecto sine clypeiformi pallidior, lateralibus, quæ quali umbonis locum obtinent, saturatioribus] *Fructus* fulvus aut subniger, Piso albo vulgari aliquanto major, per maturitatem non adeo exactè rotundus, sed valliculis depressis inæqualis & interdum nonnihil angulosus.

Sœtur in agris.

3. *Tertium genus arvense, quod in Catalogo Plant. Angl. Pisum flore roseo, fructu variegato Anglice* *Apple-Pease* denominamus. An *Pisa minora rubra variegata* J. B.

A præcedente fructus tantum colore differt, qui ex cinereo & rubente colore variegatus est.

- 4. *Pisa minora ex purpureo variegata, Vicia similis* J. B.

J. B.

Parva hæc sunt, nec Viciis multò majora, in quibus tamen puncta quadam ex cinereo purpurea conspiciuntur, ut in Viciis vulgaribus, à quibus ideo non ita facili distingui possunt. Herba verò, caulis & *siliquæ* multum à Viciis vulgaribus differunt, quia anguliores, rotundiores, nec hirsutæ.

- 5. *Pisa parva, viridia* J. B.

C. B.

Pisa viridia, minora, rotunda, ejusdem valde magnitudinis cum Pisis ex purpureo variegatis, ni minora, quaterna vel quina in una siliqua, coloris ex albo virentis, unicoloria demptâ eâ parte qua siliquæ herent, quæ pars nigricat. In foliis discrimen non ament, unicoloria demptâ eâ parte qua siliquæ herent, quæ pars nigricat. In foliis discrimen non ament, unicoloria demptâ eâ parte

- 6. *Pisum silvestre nigrum maculatum Batium* Park. *Pisum maculatum Boellii* Ger. emac. App.

Flores è luteo pallido virelcent: *Semina* fusca seu obscurè cinerea, maculis nigrissimis velut holericis punctata. Annua est planta.

7. *Pisum erectius comosum* J. B. *umbellatum* C. B. Ger. *Apple-Pease.*

Erectius est vulgari Piso, *caule* firmiore, crassiore, potissimum parte superiore, striato, inani, sua vi affurgit; ex intervallis foliorum alas, costâ mediâ cui annexuntur in tortiles capreolos abeunte, producentis, sed nullo flore, nullo fructu, præterquam in summo caulis fastigio, quod floribus albis, numerosis, in orbem politis dense stipatur, quos *siliquæ* vulgato sativo exdem, radiata serie comantes excipiant, gemine aut tergemine, eidem pediculo appendæ; *Pisa* continentes alba, sativis vulgatis minora paullo, orbiculata, ad arvensia accedentia, permixtis pinnatis foliis quam in reliquo caule minoribus. *Radix* fibrosa ut in cæteris.

8. *Pisa sine tunica durioribus in siliqua magna alba* J. B. *Pisa sine cortice duriori* C. B. *Pisa leptoloba* que simul cum *siliculis* comeduntur Cam. hort. *Pisum exscorticatum* Ger.

In magnam altitudinem excrefcit: *Siliquæ* magnæ, albe, sine duriori tunica, totæ mandi possunt. In cæteris vulgari Piso correspondet.

Huic totæ idem est

9. *Pisum siliquæ carnæ incurvâ seu falcata, eduli.* *The Sicilie Pease.*

Flos huic albus est: *Siliquæ* latæ crassæ & carnosæ, incurvæ, quæ *Phaeolorum* modo coctæ antequam maturare, edules sunt. *Folia* maculis albis quam in aliis generibus latioribus infecta sunt. Pisa rotunda, alba, hortensibus albis præcocius minora.

In horto nostro aliquot annos altissimus. Fructuum autem aviculæ valde avidæ sunt, ut ab earum rapinis eas agrè possis defendere.

10. *Pisum flore rubente, striato, pro coccino missò.* *The Scarlet Pease.*

Ex Pisis majoribus est, *siliquis* longis, torcibus, rectis, multa intus *semina* continentibus, ad octonâ, albicantia aut flaventia, rotunda.

G g g g *

11. *Pisum*

CAP. VIII.

De Vicia.

Vicia aliis à vinciendo ut Varr. de R.R. cap. 31. quòd capreolos habet ut Vitis, quibus scan-
dit, & alias plantas vincit. At nos cum Vossio in Erymolog. Viciam à Græcis esse cen-
sum. Nam Atticus *βίαν* vocatur, teste Galeno, lib. 1. de aliment. facile. cap. penul.
Nunc Vicia characteristice quibus à reliquis leguminibus scandentibus distinguitur sunt folia mi-
nimè cælia seu glauca, sed viridiora & plerumque hirsuta, & minoribus & pluribus pinnis com-
posita.

1. *Vicia sylvestrica maxima, Piso sylvestris similis* J.B.

J. B.
Omnium Viciarum quotquot hæcenus videre licuit maxima est, multorum cubitorum, folia ad
Vicia septium folia accedentibus, multo maioribus, & Pilo sylvestris respondentibus, fescuncialibus,
unciam latis, modicè obtusis. Flores furculi cuiusdam longissimi extremum occupant, numerosi,
purpurei, sublequentibus filiquis pari cum Pisorum magnitudine, compressioribus, latis, glabris.
Radix crassa, nodis intercepta, reptatrix, caulium complurium propagine fertis, perennis.

In sylvis in ascensu montis Saleva, ab eo latere quod Genevam spectat. J. Bauhinus propè Tigu-
rum & alibi in Germania invenit.

Locus.

A. 2. *Vicia Ger. vulgaris sativa* Park. J.B. *sativa vulgaris semine nigro* C.B. *Common Tare*
or *Detty*.

J. B.
Annua est planta; caulibus cubitalibus & procerioribus, angulosis, striatis, hirsutis, cavis. Folia
nam conjugationes decem aut duodecim, costæ adhaerent, longe, tandem in tortiles clavículas, quibus
proxima arripit adminicula, desinent, uncialia aut paulo minora, angusta, per extremum lata, hirsu-
ta; eadem interdum alternatim rachis alligantur. Ex uniuersisque costæ *flor* aliquando enasci-
tur unius, [interdum plures] pediculo brevi, quem *silique* excipit quadrantalibus & longior, unciam
ferè lata, hirsuta, ubi semina sunt protuberans, femina claudens Pisis arventibus albis supparia, nigri-
cantia, compressa.

Locus.

In agris scitur ubique per totam ferè Europam.
Istius ejus est apud nostratos cum Pisi & Avena mixta per equorum pabulo. Soritur interdum
foosum & viridis in herba demittit per jumentorum pabulo in graminis inopia, &c.

Vicia pascia distendunt ubera vacæ.

3. *Vicia albo semine* J.B. *Vicia sativa alba* C.B. Park. *An Vicia Indica fructu albo, Pisum Indi-*
dicum Gerardo Ger. emac. App?

J. B.
Mirifico foliorum lusu pene imponat alicui, veluti Proteus aliquis, ut eadem non eadem putari
possit: ex his enim alia ferè rotunda, alia longa & angusta: *flor* unicus, vel geminus, multa purpurea
pictis, brevi pediculo hærens: *Silique* diversa quoque à precedente, feminibus copiosis (novem
enim grana in una numeravi) gravitate, albis penitus, aut subpurpureis, variis, aut virore pallentibus, a
Pisorum varium (que magnitudine quoque adæquant) figuram pallorémque accedentibus, a
quibus tamen sejunguntur, quòd quæ silique adnectuntur non, ut illa, nigricant.

Locus.

J. Bauhinus propè Bedfordiam reperit in agro, satam cum Pisi.
Vicia Indica fructu albo Ger. à vulgari Vicia sativa non alia in re differt quàm quòd aliter sit, &
fructum seu granum producat majus, rotundius Pilo albo vulgari colore, figuræ & magnitudine
simile & æquale.

At neque Viciam majorem folio cordato, flore rubro, fructu albo Pisi minoris instar *Morif.* ab
hac specie differre putamus.

* 4. *Vicia sylvestris quasi incana, flore albo* J.B. *sylvestris flore albo* Ger. emac. *sylv. alba* Park.
sylv. hirsuta, incana C.B.

Locus.

J. B.
Multos ex eadem radice, que perennis est, profert *ramos*, teretes, striatos, pedales, etiam cubita-
les interdum, quos ambiunt foliorum *ale*, quemadmodum in Vicia vulgari sativa & sylvestri, sed
densiore lanugine obductæ & quali incane: capreolis, quibus vicino graminis se implicat, extremam
alam occupantibus. Flores in superius foliorum alis terni plerumque, Vicia vulgaris decedibus peri-
foliales, candidi coloris, superiore tamen folio obsoleti coloris venis interne videlicet ex illarum rudimen-
to ejusdem coloris. Succedunt *silique* seu vaginæ planæ, (quantum tuberculæ est, tuberculisque, ut Leguminum
scilicet colligere licet) Vicia vulgaris filiquis similes. Radix fibrosa est, tuberculisque, ut Leguminum
pleræque radices vivaces, [imò & non vivaces, ut *Rabæ*] donata.

Nascitur in arvis desertis apud *Chyztreg* oppidum in Pannonia situm; Maio mensis flores.

Locus.

* 5. *Vicia maritima flore albo longo* Morif. hif.

Hujus caules pedales sunt & fescupedales. Ex geniculis hinc inde, aliarum Viciarum ritu, alter-
natim proveniunt costæ mediæ, protrudentes capreolos aliquot versus finem, atque cotis lingulis
folia obtusa, quasi cordata, & regione seina adnascuntur: Inter caulem & costam exiunt *flor* albi,
longi,

longi, quibus succedunt *silique* unciales, subrotunda, continentes semina quina, nunc plura, nunc
pauciora.

6. *Vicia lutea flore sylvestris* J.B. *sylv. lutea, filiqua hirsuta, nondum descripta* C.B.

J. B.

Ex una radice numerosi idemque flexuosi exeunt *cauliculi*, angulosi, in alas alternatim divisi;
quibus folia hærent Vicia sativæ similia, densa, duodena, plus minus, quorum costa in tortilem cla-
viculam terminatur. Alarum foliorumque commixtis *flor* singulares ex brevissimis pediculis
pendent, speciosi satis, ex luteo pallidi, quibus *silique* succedunt, vulgatæ Vicia filiquis breviores,
habitores, crassiores, latiorisque, alba hirsute pubescentes, in quibus semina quaterna aut quina,
fusca, maculata, aliquantum angulosa, compressisque, laporem legumino.

Circa Liburnum & alibi in Italia inter fegetes observavimus: J. Bauhinus circa Monspelium men-
se Martio & Aprili.

Locus.

Tempus.

* 7. *Vicia sylv. lutea cum galea fusca* J.B.

J. B.

In ficca inferiori labra lutea apparent. Flores majores quàm luteæ superius proximè descriptæ,
bini ex brevibus pediculis juxta folium, ut in illa, *folia* verò diversa, quinque tantum conjugationes
supputavi, foliola breviora, latiora, ad foliola Vicia septium perennis accedentia, paulò rotundiora
tamen. *Silique* etiam quamvis nondum matura nobis videbatur, attamen ad modò dictæ Vicia
filiquam eam tunc tempore accelluram colligere huius difficile fuit.

Circa Bononiam ab Ageno collecta est.

Ex imperfecta hac descriptione à sicco ramulo sumpta nihil certi colligi potest. Morifon pro prioris varie-
tate habet.

Locus.

* 8. *Vicia multifolia cum filiquis latis* J.B.

J. B.

Folia huic omnino similia erant Vicia multifloræ: Foliorum ut in illa conjugationes plurimæ, ad
duodecim supputavi; angusta autem sunt & in acutum desinunt; in his magni pili: *flor* parvi, sin-
gulares, ex brevissimis pediculis, ficci lutei apparent: *silique* singulares etiam, primò valde hirsute,
postea minus, sed tactu asperæ, uncia una & semis breviores, & unciam semis ferè late, in his grana
quinque observavimus, cupis sint coloris vel magnitudinis dicere non possumus, quia immatura.
Ab eodem Ageno ficcam accepit. In satis intra & circa lucum Gramuntium Aprili & Maio *Lec.*
mensibus invenit D. Magnol. Flos non luteus est, prout in ficca apparuit, sed pallide albus.

Locus.

9. *Vicia flore obsoletæ purpureæ, filiqua hirsuta, An Aracis major Batavici Beelii* Ger. emac. app. Park.

Totâ facie ad Viciam sativam accedit, verùm folia summâ parte crenata sunt. Flores obsoletè pur-
purei, umbone obscuriore seu saturatiore, ex alis foliorum singulis singuli, nullis pediculis; quibus
succedunt *silique* hirsute, breviores quàm Pisi vulgaris, non minus tamen per maturitatem turgidæ
& ferè teretes, duo aut duo & uncias longe, per maturitatem nigricantes: Semina qualia fuerint per
oblivionem aut incuriam à nobis observatum non est.

In foliis plantæ nobis descriptæ non plures quinquæ pinnularum mediæ costæ adnexarum conjugati-
ones numeravimus.

Hujus semen unde habuimus jam non recordamur.

Araci Batlici caules cubitales & longiores: folia ex sex, septem aut pluribus foliolis acutis Lentis si-
milibus mediæ costæ adnexis composita: Semina in singulis filiquis quaterna circiter, rariùs rotunda,
plerumque nonnihil compressa & interdum angulosa, nigricantia, magnitudine Pisi sylvestribus sup-
paria, Vicia sapore.

10. *Vicia septium perennis* J.B. *maxima dumetorum* C.B. Ger. emac. Park. *Bush-Detty*.

J. B.

Ad sepes provenit, caule duorum triumve cubitorum longitudine, non admodum crasso: folia
non multum à Vicia vulgaris sativæ abulentibus, subinde tamen variantibus, in rarum dispositis
per conjugationes, quales aliquando in uno folio tredecim numeravi, quamvis soleant multo etiam
paucioribus constare. [In planta quam præ manibus habebamus non ultra septem numeramus.] Singula
folia sua seu pinnula à Vicia sativæ eo potissimum differunt, quòd qua parte costæ adnectuntur la-
tiora sint, indeque, sensim attenuantur in mucronem [licet & quedam rotunda latis reperiantur.] mi-
nus hirsuta, sapore sativo, viticido. Flores unico pediculo rubenti hærent plures, ad sex usque, & calice
purpureo exeuntes, unicolores, non bicolores, ut in Vicia sativæ & sylvestris vulgatiore, quan-
quam intentionem quandam & remissionem coloris in partibus floris est observare, quædam folia
inferiora saturatiore purpurei tincta sunt & penè nigricant, superiora dilutius purpurea sunt [in
nostrata hanc coloris differentiam non est observare, sed omnia folia ejusdem sunt coloris, saturatiore
nunc lineis obscuris striata.] *Silicarum* insignè discrimen, tam felicem scilicet foliorum ubertatem
una duntaxat aut altera, [interdum tres] filiquæ excipiunt, minores multoque breviores, laticulæ
interim & compressæ, glabræ, non ut sativæ hirsute, per maturitatem nigre, præque nigredine præ-
ne lucentes, femina claudentes Pisi sapore, medullâ luteâ, formâ variâ, modò longiora, interdum
filique deque aut atrinsecus compressæ, non exactè rotunda, pliusquam dimidio sui filiquæ adhe-
scentia, intercedente apophysi longissima, ut in Lathyrò minore, minorâ quàm Viciarum lutea-
rum, coloris albi punctulis discursantibus. Radix perennis, reptatrix, Aristolochiæ clematis similis,
tenuor tamen, & fibris multo minoribus, dulce quid [alioquin leguminum de more] rutilans.

In septibus & dumetis Maio mensis flores ubique reperitur.

H h h h

Locus.

11. Vicia

floribus Vicie vel Aphace, ex singulis foliorum sinubus singuli, pediculis brevibus & ferè nullis, albidis, saturatioribus lineis purpureis striati, umbone è purpureo nigricante; quibus decidentibus superveniunt *siliques*, mediocriter longe, magna, hirsute, latifolia, per maturitatem nigricantes, quibus *semina* continentur. Pili ferè magnitudine, gravissimi & ingrassissimi saporis & odoris, nigra & Hololericia in modum splendentia, rotunda, sex aut septem numero.

Lacu.

Planta est annua, æstare florens: provenit sponte in Apulia, campestribus locis, inque Gallia Narbonensi & Aquitania.

25. *Aracis fabaceis serratis & Cocco vico semine majore* J. B. Faba Veterum foliis serratis Boels Ger. emac. App. F. Veterum serratis folius Park.

Præcedenti similis est caule, flore (ut existimo) purpureo, Vicie sepium, & siliquis, quæ, utilli, late, uncias tres longe, singulares, ex brevi pediculo hærentes, in circuitu hirsute. In foliis tres conjugationes, pulchre dentatæ, præter alas binas. Folia in capreolos desinunt, ad quorum latus præter conjugationum foliolum unum solum adest, minus ceteris.

Cocco vico Bello dictum, J. Bauhino satum, plantam produxit, quæ florebat Maio, similis autem erat præcedenti Araco fab. verum *floribus* bini, omnino purpurei, internè non striati; ternus ordo parvorum foliorum, quorum quadam finilla sine serraturis, alia verò cum serraturis: Alæ in principio pediculorum cristatæ ut in descripto. Sapor non displicet. In siliquis latis numeravi septem grana; Sapor in virentibus leguminosis cum aliqua ingratitudine. Mense Junio siliquæ maturæ, latiores multo quam in Faba Veterum vulg. Pila autem duplo majora, minus nigra cum hilo albo.

Hoc genus cum serrato supra dicto idem esse puto; obstant siliquæ binæ ad singulas alas: verum, seu idem sit illi, five diversum, ipsissimum est quod nos inter frutices circa Baia invenimus à vulgari majorem Faba multum diversum, ternis in singulis alis foliorum conjugationibus eorumque majorum, & circumferratorum. Floribus binis in singulis foliorum sinubus siliquæ, siliquis latoribus, seminibus majoribus.

C A P. IX.

De Lente.

Lens vel ex *lenis* factum est, vel ex *lentis*, quomodo Vett. dixisse in recto, ait Priscianus in VII. Ratio nominis esse creditur quia comest lenes & lentos faciat. Invenio (inquit Plinius lib. 17. cap. 12.) apud Antiores æquanimitem fieri vescentibus ea.

Lens à reliquis vicis distinguitur, semine compresso & pro plantulæ modo grandi, siliquis latis, brevibus.

Ceterum Lens minutum & vile est legumen, unde proverbium *mira de Lente*, apud Græcos dici solitum, quoties res humilis & pusilla splendidis encomiis magnificè laudibus attolleretur cum Anglicum nostrum respondet *Great matter of a woodcock platter*.

Pauperum & tenuium cibus est, quæ fastidium simul ac lausior fortuna contigit, unde Proverbiolum *Dives saltus jam desit gaudere Lente*, in eos dictum, quibus ad uberiores conditionem erectis fastidio sunt ea quæ prius inopes boni consulebant.

Vires.

Quod ad vires attinet, Lens ex Veterum autoritate oculorum aciem obundit, ægrè concoquitur, stomacho incommoda est, eumque & intestina inflat: alvum autem sistit si cum cortice edatur inducit gravia insomnia, ad nervosa, & pulmonem & caput incommoda est. Galeno corpus Lentium ficeat & ventrem sistit, Decoctum verò propellit. Quapropter prior aqua diffunditur cum cohibendi gratia sumuntur. Præcipua vis adstringendi est in cortice, detergendi in succo. Lens ergo decorata illam adstringendi vehementiam & ea quæ ipsam consequuntur amittit; magis tamen nutrit quam quæ cortice spoliata non est, verum succum crassum ac prævum gignit, tardèq; commat, non tamen alvi fluxus delectat ut ea cui cortex non est ademptus. Externè in cataplasmatibus ad multa adhiberi solebat à Veteribus. Vide Dioscoridem & Plinium.

1. Lens J. B. minor Ger. Park. vulgaris C. B. Mentilis.

Planta est annua, radice tenui, alba, paucis fibris donata. Caulis ei satis crassus pro plantulæ modo, dodrantalis, hirsutus, angulosus, infirmus & procumbens nisi in propinquo sit quod scandat, à radicem statim ramulos. Folia è quorum sinubus ramuli exeunt alternatim posita, ut in reliquis fere leguminibus, quinque aut sex pinnularum mediæ costæ adnexarum conjugationibus composita, costæ mediæ in claviculam exeunt. Singula autem pinnule oblongæ, angulæ, hirsute in acutis apices desinunt. Ex alis foliorum exeunt furculi tenues, oblongi, duos aut tres furres gestantes, parvos, albenres; superius tamen folium, quod chypum appellant, cornuèlè intus, lineolis striatum est. Flosculi succulent *siliques* breves, late, compressæ, glabræ, duo vel tria femina, quam pro plantulæ modo majora, compressa, per maturitatem hæviantia continent.

2. Lens major J. B. C. B. Ger. Park.

Lente vulgari omnibus partibus speciosior est & major, herba, foliis, flore albo, siliquis, ut & semine, quod Lentis vulgari duo aut tria grana facile aequat.

* 3. Lens

* 3. Lens Hungarica major perennis Hort. Leyd.

Reliquæ omnes Lentis species singulis annis intereunt, hæc perennat.

* 4. Lens maculata Park.

* 5. Vicia sylvestris cum Lentis siliqua J. B.

Dodrantalem habet caulem, gracilem, angulosum, glabrum, ramulosum: folia duarum triumve unciarum, tardi effigie, singularia Cræce minime foliis non majora, per extremum obtusa & veluti cordata: costæ extremum in tortiles cirros abit. Ex alæ sinu enatus pediculus uncialis *strem* gerit unicum Lentis flori similem, quem excipit *siliqua* uncia longior, semunciam lata, glabra, compressa, duo aut tria claudens femina, orbiculata, Lentis majoris.

Lacu.

Nemaui collegit Cherlerus.

SECTIO SECUNDA.

De Herbis flore papilionaceo seu Leguminosis non Scandentibus.

Hæc vel sunt siliquis simplicibus, vel siliquis geminatis duplici alveolo duas seminum series continentibus. Priores generis plantæ sunt vel siliquis articulatis, vel articulis carentibus iisque vel erectis, [aperitis aut utriculis inclusis] vel propendentibus. Quocirca Sectionem hanc in quinque membra seu subdivisiones dividemus.

Prima erit, De leguminosis siliquis erectis.
Secunda, De Legum. siliquis propendentibus.
Tertia, De Legum. siliquis utriculis inclusis.
Quarta, De Legum. siliquis articulatis.
Quinta, De Legum. cum siliquis geminatis.

SUBSECTIO PRIMA.

De plantis leguminosis non scandentibus siliquis simplicibus erectis: Lupino, Faba, Glycyrrhizæ, Galega, Onobrychide, Orobo, &c.

Herba flore papilionaceo erecta seu non scandentes sunt vel siliquis ad singulos flores

Simplicibus, unico alveolo unicum semen aut unicam seminum seriem continentibus; suntque vel

- Monosperma*, floribus in *spicas* è foliorum alis egressas dispositis, siliquis
  - Rarius* & à se invicem remotis sitis,
    - Echinatis* seu aculeatis; ONOBRYCHIS vulgaris, Caput gallinaceum.
    - Levis*, orbiculatis seu peltatis; Polygala Gessneri affinis, CAPUT GALLINACEUM, J. B.
  - In capitulum conglobatis*, alperis, Glycyrrhizæ facie; GLYCYRRHIZA echinata.
- Polyperma*, siliquis
  - Articulis non interceptis*, calicibus
    - Expansis*, siliquis visu expositis
      - Erectis*, foliis
        - Digitatis*, caule tereti, floribus in summis caulibus & ramulis in spicas digestis, semine amaro; LUPINUS.
        - Pinnatis*, pinnis

Hhhh 3

Majoribus,

Majoribus, conjugationibus paucioribus, floribus è foliorum alis exeuntibus, filiquis & seminibus maximis, caule anguloso inani; *FABA*.
Minoribus & *pluribus*, radice

Dulci repente lutea, caule procero, filiquis brevibus compressis;
GLYCRRHIZA.
Inspida, saltem non dulci, floribus spicatis, filiquis

Tenuioribus seu *strictioribus*; *GALEGA*.
Habitoribus; *OROBUS Sylvaticus* filiquâ erectâ.

Propendensibus,

Nodosis, torulis seminum protuberantibus vel articulatis; *OROBUS sativus*.
Aqualibus seu planis,

Longis & *minoribus*,

Teretioribus, foliis

Pinnatis, aliis cum, aliis sine impari in extrema ala folio;
OROBUS Sylvaticus filiquâ propendens.
Integris, longis graminibus, caule erecto tereti; *CATANANCE*.

Compressis, floribus corollæ in modum confertis, seminibus compressis quadratis; *SECURIDACA*.

Brevibus tumidis & vesicularum instar inflatis; *CICER sativum*.

Membranaceis tumidis & vesicularum instar inflatis ocellantibus; *OTO AFINIS*, *Anthyllus leguminosa*, *Trifolium helleboraceum*.

Articulatis; v. Tab. sequentem.

Gemellis seu duplicatis.

CAP. I.

De Lupinis.

LUPINUS nonnulli à *lupus* dici existimant, rationemque hanc adferunt, quòd *lupinus* quadam naturâ terram vorat. Nam (ut Plinius ait lib. 18. cap. 14.) Tellurem adeo amat, ut quamvis frutefoso solo coniectum inter folia vepreque, ad terram tamen radice perveniat. Sed rectius Ildorus Lib. 17. Orig. cap. 4. qui Grecum esse origine docet. Est enim *λῦπος* *λύπος*, quo respiciens Maro 1. Georg. ait *tristisque Lupini*.

Nempe quia, ut loco dicto Ildorus ait, *Vultum gustantis amaritudine contristat*. Aquâ tamen si macerentur amorem exuunt: unde Zeno Citreus rogatus unde fieret, quòd cum naturâ adeo teretricus esset, vinum si biberet, fieret *stivior*, sibi hoc cum Lupino commune esse respondit. Meminere Athenæus lib. 4. & Laertius in Zenone.

Ex Lupino macerato fiebant nummi, quorum in Comædis usus erat. Plaut. Pen. Act. 3. Sc. 2.

A.G. *Agite, inspicite aurum est.* Col. *Profectio pectatorum Comicum.*

Macerato hoc pingues sunt auro in Barbaria boves.

Verum ad hanc rem agendam Philippum est.

Hinc Horat. Lib. 1. Epist. 7.

Nec tamen ignorat quid dissent ara lupinis.

Ubi, ut Turnebus à Mureto edoctus scripsit lib. 1. Advers. cap. 15. per *ara* intelliguntur nummi *are*, per *lupinos nummi Comici* à *Lupinus confecti*, ut omnino falsantur qui corrigunt, *quid dissent erro Lupinus*. Hæc omnia è Clariss. Vossii Erymologio.

Lupini note sunt folia digitata, caules teretes, flores in summis caulibus & ramulis in spicas digesti, filique erecti.

1. *Lupinus sativus* Ger. *sativus flore albo* C. B. *sativus albus* Park. *vulgaris, semine & flore albo, sativus* J. B. **White Lupines.**

Caulis huic cubitalis & sesquicubitalis, mediocriter crassus, teres, hirsutus, erectus, ramulosus, medullâ fæctus [quamvis alii concavum faciunt] foliis nullo aut alterno ordine positis vestitus. *Folia* pediculis duas tresve uncias longis inniuntur, ex septem plerumque segmentis oblongis angustis, è pedicelli

pediculi fastigio eodem puncto enatis, Pantaphyllorum in modum composita: (Folia hujusmodi *teretia* non inesse digitata dicuntur) è glauco obscure virentia, ad margines aequalia, subtus hirsuta lanugine incana & quasi argentea ad margines præcipue. Horum latera noctu contrahuntur, ipsique insuper ad pediculum terram versis reflexa dependent. *Flores* in summis caulibus & ramulis in spicas digesti, papilionacei, albi, pediculis brevibus. Floribus succedunt *filiquæ*, tres uncias longæ, hirsutæ, erectæ Fabacearum instar, pulposæ, compressæ, quinque vel sex *semina* majuscula, orbiculata & nonnihil angulosa, compressa, quâ parte filique adherent cavitatem quandam velut umbilicum exiguum habentia, foris alba, intus lutea, sapore amaro, continentes. *Radix* subest dura, alba, multifida.

In Italia in agris feruntur: non modò ad alimentorum usum, sed (si Matthiolo credimus) ad *Leves* agros impinguandos.

Lupinum alterum album Park. huc refero.

Seruntur in Hetruria (inquit Matt. & nos etiam id observavimus) non modò ad alimentorum usum *Paras*, sed ad agros impinguandos, & Plinius pinguedine hoc fati arva vineasque dixit, ita ut optimi vini vicem præstent.

Semen in aquâ dulci calida maceratum amaritudinem deponit, & gustui gratum redditur ut citra aliam coctionem efficitur. Galenus elixum cum garo ac oxygano, vel etiam sine his sale medicocri conditum mandi scribit, & fieri tunc nutrimenti succi crassi, & cardis defecendere. At ubi nativa etiamnum amaritudo manet extergendi digerendique vim obtinet, interficet lumbicos tum illicum tum addito melle linctus, tum in polca potus; quin & decoctum ejus idem præstat. Foris impositus ex emplasticorum genere est; unde & decoctum in fori, & farina in cataplasmatibus vitiligines, achoras, pustulas, ploras, gangrenas, ulcera maligna juvat, partem extergendo, partim citra mordacitatem digerendo. Sunt qui farinam ischiadici cum aceto illunt. Elicie mentes & fœcem cum Myrrha & melle impositum, & alia multa præstat, quæ vide apud Dioscoridem, Galenum & Plinium.

Quod Theophrastus dixit viridem à nullo animali mandî propter amaritudinem, de fructu intelligentum est: nam hodie etiam pro boum pabulo seritur inter rapas. *J. B.*

2. *Lupinus caruleus major villosus* C. B. *exotius hirsutissimus* J. B. *caruleus maximus* Park. *major flore caruleo* Ger. *emac. indicus* Cornui. **The greatest Indian Lupine.**

Radices est lignosa, rufescente, fibrosa: *Caulis* cubitali, rotundo, firmo, striato, molli lanugine obfuso, (nam in hoc longè major est hirsuties quàm in aliis Lupinis) in summitate in paucos ramulos diviso, [Cornuto multis ramulis brachiato] ramulis quandoque etiam subalaribus rudimenta floris futuri habentibus, qui rarò nostro coelo perfructuantur. *Folia* septena aut octona, [Corn. novem aut undecim] molli lanugine obfusa & quim in cæteris latiora, stellæ in modum disposita, pediculis villosis, tres quatuorve uncias longis, insident; quæ decidua sunt, maxime ubi *semen* perfici incipit. *Flores* magni sunt, eleganter carulei & inodori, semper quini in ordine seu verticillatum dispositi, ita ut quamplurimum quatuor, raris quinque ordines conspiciantur, & quo planta perfectior fit eo etiam magis à se invicem distinguuntur, & quintus ordo plerumque penit, dum inferiores semen perficere student. *Siliquæ* sequuntur hirsutæ, unciam lata, duas longæ, sed paucæ, cum ex quinque ordinibus vix binæ singulo ordine proveniant (quod raritatem & peregrinam plantæ naturam ostendere videtur) quæ *semen* vulgaribus majus, compressum & rufescens, alperum, J. Bauhino totum luridum continent. [Cornuto Siliquæ trium ad summum seminum capaces sunt; semina non lavem, ut reliqua, superficiem habent, sed pumicosa asperitate rudem.]

Hæc planta tum à Clusio in Hist. describitur, tum à C. Bauhino in Prodromo, cuius etiam descriptionem adhibuimus, & tamen (quod mirum) à Jac. Cornuto in *Hist. Plant. Canad.* pro non descripta habetur.

3. *Lupinus medius caruleus.* An Indicus medius caruleus Park?

Præcedenti similis est *fed minor* & humilior, pariter villosus. *Flores* etiam minores, colore eodem coruleo ameno lucentes, cum maculâ in medio albicante, versutæ, antequam flos marcescit, in rubellum colorem mutatâ. *Siliquæ* villosæ, minores; *semina* etiam minora, valde compressa, per maturitatem contracta cavitatem quandam utrinque obinent, pulchrè variegata, minime ut superiores aspera, sed levia ut in reliquis.

Londono semen habuimus, quod in hortulo nostro Cantabrigiæ satum plantam produxit, quæ se- *Lucio* men maturum dedit.

4. *Lupinus caruleus minor* Park. *flore caruleo* Ger. *glycyrrhis flore caruleo* C. B. *glycyrrhis purpureo flore, semine rotundo vario* J. B.

J. B.

Ex sylvestrium Lupinorum genere est, caule cubitali, robusto, recto, tereti, striato, solido, alis satis frequentibus concavo & ramolo. *Folia* Lupini sativi, nonnihil hirsuta, multo minora, in quinque, sex, vel septem radios longos, angustos filia; pediculo inhaerent longo, sapore ingrato & odioso. *Flores* longa serie crebri, agminatim ascendentes, Cicercularum & Pisorum flores referunt, coloris purpurei [potius carulei] quibus succedunt *siliquæ* rectæ, *semina* continentes parva, stigmatibus variata, rotunda. *Radice* porro demittit satis profunde, non magnam tamen, glandulis ad fibras adnatis frumulosam.

In Sicilia circa Messanam sponte & copiosè provenit: alibi etiam tum in Italia tum in Narbo- *Locui* nensis Gallia, locis arenosis & inter legetes invenitur.

5. *Lupinus*

filamentum cum *siliqua* rudimento continentes, in caulis & ramorum summitatibus nascentes: quibus succedunt *siliqua* rotundae, digitum longae & caelum spectantes, plurima *femina* continentes rotunda, aliquantulum compressa. Ductissime flores, subinde novos & recentes flores proferentes, semperque virens. *Radix* habet multifidam, lignosam. Non ultra fens in eodem folio pinnarum paria observavit Bellus.

Hon. Bello videtur suam plurimum ab Alpini Sphera differre, quod ex descriptione & icona colligere licet. Equidem Alpini figura violata, duplici potissimum nomine (inquit C. Bauhinus) primum quod in coarctate extremitate male posuerit folium quod impariter faciat; dein quod siliqua dependentes pinxit, cum omnes oblongae, cylindraceae, sursum spectant. Non tamen differentes facio, cum ab Hon. Belli integram plantam ex Creta, & a Prospero Alpino femina? unde plantae enata? acceperim, in utraque solam differentiam in foliis notavi, quae in Aegyptiaca auctora & atrovirentia sunt. C. B.

Alpinum defendit Cl. Vellingius Obiter, in lib. P. Alpini de Plant. Aegypt. Utriusque iniquis culpa [quam Bellus sci. & Bauhinus Alpino imputant] facile & fidenter Prosop. Alpinum purgo. Quamvis enim frequentius paria sint foliorum agmina, interdum tamen adjectum extreme virgulae primum folium: imò in eadem plantae & parem foliorum ordinem & impariem observavi.

Siliqua caelum sanè spectant. At nec hoc perpetuum est, cum coelestis caloris inaequalis dispensatio humiditatumque modò copia, modò inopia posuim illarum permuret. Hac Vellingius, cui ut oculato testi & veracissimo libenter fidem adhibemus.

Camariensis Noriberge suae decus Sopheram circa ramorum exortus, seu in alarum cavis, qua parte coarctum latior extremitas caulem amplectitur, verrucis parvis rubentibus, quae astu intensissimi liquorum candidum, pellucidum exudabant, spectabilem in horto aluit. C. B.

CAP. V.

De Orobo sylvestri siliquis erectis.

- 1. *Orobus Brasiliensis flore luteo* Paiomiroba dictus Marggr.

EX unica radice multi prodeunt caules, circiter tres pedes longi, lignosi, virides, nodosi, in multos ramos divaricati, qui & nobis prodeunt: in quolibet ramulo octo vel novem folia, nimium quatuor vel quinque paria, sibi invicem opposita, planè similia Orobi Pannonici Clusii. In extremitate ramorum enascuntur *sepalis*, pentapetali, planè similia illius Orobi Pannonici sed omnino lutei. Flores sequuntur *siliqua*, quatuor, quinque, sex, aut septem dig. longae, teretes, paulum compressae, haud crassae, incurvatae ut Entis Polonicus; quae per maturitatem fiunt fuscae & sponte rumpuntur, atque effundunt *semen* rotundum, latiusculum, compressum, fuscum, paulo majus Lentibus. In quolibet siliqua 50 & interdum paulo plura continentur semina. Toto anno flores & fert *semen*. *Radix* longa, recta, multa superius habet filamenta, flavi coloris.

Aqua destillatur ex hac planta, quae comminuit & expellit calculos Vesicae. *Radix* contra venena & stranguaria: folia contra *Bubae de Cu*; *semen* cum aceto contra impetiginem valet: Planta quoque confusa & calide applicata laterum doloribus auxiliatur. An siliqua erectas producat, non dicit autor, ut in icona erectas appingit; Puto Marggraviu errasse in numero petalorum floris, nisi lit error Amanuensis aut Typographi.

- 2. *Orobus Brasiliensis Taracogui dictus, Metapello Lustrianis* Marggr.

EX unica radice multi prodeunt caules, circiter tres pedes longi, lignosi, virides, nodosi, in multos ramos divaricati, qui & nobis prodeunt: in quolibet ramulo octo vel novem folia, nimium quatuor vel quinque paria, sibi invicem opposita, planè similia Orobi Pannonici Clusii. In extremitate ramorum enascuntur *sepalis*, pentapetali, planè similia illius Orobi Pannonici sed omnino lutei. Flores sequuntur *siliqua*, quatuor, quinque, sex, aut septem dig. longae, teretes, paulum compressae, haud crassae, incurvatae ut Entis Polonicus; quae per maturitatem fiunt fuscae & sponte rumpuntur, atque effundunt *semen* rotundum, latiusculum, compressum, fuscum, paulo majus Lentibus. In quolibet siliqua 50 & interdum paulo plura continentur semina. Toto anno flores & fert *semen*. *Radix* longa, recta, multa superius habet filamenta, flavi coloris.

Aqua destillatur ex hac planta, quae comminuit & expellit calculos Vesicae. *Radix* contra venena & stranguaria: folia contra *Bubae de Cu*; *semen* cum aceto contra impetiginem valet: Planta quoque confusa & calide applicata laterum doloribus auxiliatur. An siliqua erectas producat, non dicit autor, ut in icona erectas appingit; Puto Marggraviu errasse in numero petalorum floris, nisi lit error Amanuensis aut Typographi.

- 3. *Orobus sylvaticus purpureus vernus* C. B. *Sylvat. purpureus major* Park. Pannonicus 1. Clusii. *Sylvat. vernus* Ger. emac. *Galega nemorensis vernus* J. B.

J. B.

Veris munus Galega sylvat. pedem altos habet caules cum incipit florere, foliaque satis angusta & mollia, postea majores, angulosos, ex radicibus multiplicibus, fibrosis, nigris, perennibus numerosos surgentes: in quibus folia ex duabus tribusve conjugationibus composita, quorum singularia parietaria folia paria, unciam aut seculum lata, uncias circiter tres longa, in longum mucronem deatinentia, tribus secundum longitudinem decurrentibus costis; bina quoque foliola caulem notiorumque pediculis amplectuntur veluti pinnulae. Flores in longo pediculo veluti spicati, sex vel septem aut octo, quales Leguminibus, purpurei primum, postmodum caerulei, quos folia excipiunt, uncias duas longae, nigrae, erectae, in quibus *femina* rotunda, exigua, interdum vero oblongulata, amaricantia. *Radix* quatuordecim annis iterum pullulat.

In dumetis à la Bassie, & alibi circa Genevam inque Germaniae & Helvetiae sylvis frequens.

C. Bauhinus

C. Bauhinus Altragalum Columnae hujus plantae synonymum facit: J. Bauhinus valde dubitat an sit eadem necne, quoniam majorem florum numerum Altragalum suo tribuit Columna, (viginti annuum) quam unquam in Orobo descripto observavit: in foliis praeterea non depinguntur, nec describuntur nervi ad Plantaginem accedentes.

4. *Orobus sylvaticus pallido flore* C. B. *Galega montana Dalechampii* J. B. An *Orobus Alpinus latifolius* C. B. Park?

J. B.

Cubitalis est planta, caule striato, ex quo per intervalla orti pediculi longitudinis mediocri quibus sensae annexas denso agmine sustinent foliorum conjugationes, quae Galega vulgo nota folis quam similia: Flores in peculiari appendice spicam emulantur, colore praedito luteo-palescente, figura florum Genistae quoque. *Radix* subest multiplex, tuberosa & longissimis fibris donata. *Siliqua* (quas mihi, inquit J. Bauhinus, interdum non licuit) testatur Dalechampius esse nigras. *Siliqua* plenas Lenticulae similibus.

Invenit J. Bauhinus in monte Thuri non longe à Geneva: nobis ibi plantas indagantibus non Locum comparuit.

Sibi persuadet Parkinsonus, & mihi una, Orobum Alpinum latifolium C. B. in Prodromo descriptum non differe specie à planta hic proposita. Vide & confer descriptiones Bauhini & Lugdunensis.

5. *Galega nemorensis vernus similis flore albo* J. B. *Orobus Pannonicus* 4. Clusii. *Orobus sylvaticus annuus flore albo* Park. *Orobus montanus flore albo* Ger. emac.

Clusii.

Aliquot ab una radice prodeunt caules, cubitales, striati, recti, folia alternatim proferentes pennata, quaternis foliis satis amplis & micronatis constantia (quibus adnascitur aliquando extremà quidam quintum) viridibus, per quae aliquae vix transierunt à medio nervo excurrunt, subsacidi quidem initio gultis, sed postea amariculis. Flores ex alarum sinu brevi petiolo infidentes prodeunt quidem aut senti, antrorum spectantes. Vicis floris non dissimiles, albo colore praediti, qui in binis foliolis sursum reflexis [atque unum duntaxat folium in floribus papilionaceis sursum reflectitur] paleficat, odoris expertes. Lobi quales in primo genere ferè, in quibus *semen* fuscum majus quam in reliquis generibus. *Radix* minimè virax est, sed prolo fructu perire solet ut plerique Leguminum generibus accidit.

In Alpibus Austriacis nascentem invenit Clusius: itemque in Pannonia interamni in monte quodam sylvo Greben arci vicino. Flores protulit Aprilis & Maio in hortos translati, deinde festo.

Orobum Pannonicum 4. Clusii C. Bauhinus Galega montana Dalech. eandem facit: J. Bauhinus, cui potius accedo, distinguit. Nam in Galega montana plures sunt in foliis pinnarum conjugationes. Judicat Lector.

- 6. *Orobus sylvaticus angustifolius Alphodeli radice* C. B. *sylvaticus angustifolius* Park. *Orobus quorundam radice bulbosa, flore albo* J. B. *Orob. Pannonicus* 3. Clusii. *montanus angustifolius* Ger. emac.

Clusii.

Graciles promit cauliculis, rectos, firmos, angulosos, pedales & cubitales: folia per intervalla unit coarctata, quaterna plerumque, ex adverso sita, erecta, angusta, cum ferè unciarum longitudinis, gustu aliquantulum acido initio, deinde amariculis, nullis capreis praedita, quod caules satis firmi adminiculis non egeant. Flores in longis nascuntur furculis, spicae instar congesti, florum Pisi aut Viciae formâ, sibi aut octoni, candidi coloris: deinde oblongi lobi nigricantes, priores lobis pares, *femina* nigro, interdum etiam maculoso pleni, qui per maturitatem cum strepitu desinentes *semen* abijciunt. *Radix* nititur quinque aut senis, minimi digiti longitudine, crassiusculis, Alphodeli aut Paeoniae feminae minoris oblongis bulbis ferè similibus, minoribus tamen, foris nigris, intus albis.

In pratis Austriacis Thermis Badenibus vicinis, inque montosis ultra Danubium locis ad caedua Locum sylvarum margines invenit Clusius. Floret cum superioribus & *semen* Junio perficit.

Arac. vel Apis leguminosa species Testam Caroli J. B. excepto floris colore purpureo in omnibus cum descripta planta convenit.

CAP. VI.

De Leguminibus siliquis aculeatis seu echinatis monospermis Onobrychide & Glycerhiza echinata.

O nobrychis nonnullis ab Onobrychide & Glycerhiza quasi Afini palmes dicta putatur: aliis ab Onobrychide & Glycerhiza, ab Afini radice, quod eo deapito fremant Afini, nec injuria, siquidem cum *semen* jam maturit depascantur: Semen enim rigidis suis aculeis eorum palatum & os compungit.

Notae ejus generis sunt floris spicati, siliqua aculeatae monococcae.

iiii

A. 1. Ono-

SUBSECTIO TERTIA.

De Leguminibus cum siliquis utriculis seu vesiculis inclusis.

Hujus generis silique in calycibus in vesicas membranaceas intumescitibus occultantur.

1. *Loto affinis Ægyptiaca* C. B. *Abfus* Alpin. Velling. *Abfus seu Loto Ægyptiaca* Park.

Alpin.
Herbula ei palmi magnitudine, vel aliquanto major, foliis trifoliis fed rotundioribus, quaternis fin-
gule ale apertis, Flores parvos albos & femina Pyri feminibus proxima ferens.

Vellings sterculos nivi candoris producere scribit, & diluore flavodine lactescens: nec circa
summum tantum caulem, sed etiam inter foliorum exortum dispositos. Semen atro colore splend-
idum parvis includit siliquis cicerum æmulis; & caulem suum raris brevibusque spinulis innocenter
obarmat.

Planta hæc ad Cicerum potius quàm Anthyllidis genus pertinere videtur: quamvis nos C. Bauhi-
num secuti huc retulimus.

- A. 2. *Anthyllis leguminosa* Ger. *leguminosa vulgaris* Park. *Loto affinis Vulneraria pratensis* C. B.
Vulneraria rufica J. B. *Kidney-etch* & *Radix finger*.

Radix ei simplex, longa, recta, lignosa, nigricans, sapore leguminoso. *Caules* semipedales & alti-
ores, ex eadem radice plures, in terram reclinati, teretes, tenues, hirsuti, rubentes, foliis paucis al-
ternatim positis vestiti. *Folia* pinnata è quatuor aut quinque conjugationibus composita cum impa-
ri in extremo, pinguicula, inferne hirsuta, modicèque canescencia, superne ex luteo virefcentia,
sapore subdulci & subacri: At quæ in extremis ramis floribus subjecta sunt, lata sunt, digitata, ob-
longa, membranacea. Flores in ramulorum fastigio in capitulum latum conjunguntur, luteoli, odore
onacæ. Succedunt *siliqua* in folliculis latantes, parvæ, quarum singule singula semina, rarius bina
continent, sublate, sapore leguminoso.

In pascuis subulceis, præsertim cretaceis & arenosis, macro solo, frequens oritur.
Locus. Descriptio est J. Bauhini, à nobis aucta.

3. *Anthyllis leguminosa purpurascens* flore Clus. *Loto affinis hirsuta flore subrubente* C. B. *Anthyl-
lida leguminosa vulgaris* varietas Park. *cujus sententia nobis etiam arridet. Purple-flowered
Radix finger.*

Lugd.
Radix est tenuis, modicè fibratâ; *foliis* multis, humi quaquaverum jacentibus, quæ ex multis aliis
foliolis constante, inæqualiter dispositis, supremâ parte grandioribus & latioribus: *caule* dodrantali,
floribus multis sustinente, antequam aperiantur subnatis, postquam reclusi sunt luteos: *semen* fert
parvum in brevibus *siliquis*, quarum singule vesicâ includuntur, ut superiores.

*Verum non opus est tanta verborum ambage, nec enim alia in re à præcedente differt quàm floræ colore,
obiter saltem innotuit observabili, nec enim nos utramque inter se curiosè contulimus cum utraq; simul ad
manum non fuerit.*

In agrorum marginibus circa portum Liburnum & alibi in pascuis Italæ observavimus.

Locus.

4. *Trifolium balticacabum sive Vesicarium* J. B. *Anthyllis leguminosa vesicaria* Hispanica Park. *Loto
pentaphyllum vesicaria* C. B.

J. B.

Caules fundit cubito longiores, villosi lanugine obduos, in ramos alternatim ortos divisos: *folia*
terna, non raro quaterna, terna aut septena, hirsuta, ita certè ut extremum folium longe reliqua
magnitudine excedat, Oleæ folio majus: Ex alarum ortu prodeunt pediculi, quorum cacumini infi-
dentes *siliquis* lutei, parvi, quibus succedunt insignis magnitudinis turgide *vesicæ*, fulcæ, lanuginosæ *sil-
iquæ* claudentes in quibus *semina* bina aut terna, compressa, satis crassa pro plantæ tenuitate. Veh-
iculæ dictæ florum calices sunt, imâ parte lati, summâ ad acutum vergentes.

Circa Messanam & alibi in Sicilia: observavimus & in Italia.

Locus.

5. *Auricula muris Camerarij* J. B. *Anthyllis leguminosa marina, Betica vel Cretica, sive Auricula
muris Camerarij* Park. *Loto affinis hirsuta circinata siliqua* C. B.

J. B.

Radix nititur parva, colore buxo, sapore dulci; ex qua *caules* pedales circiter, numerosi supini,
in terram reclinantes, teretes, hirsuti. *Folia* alternatim è caulibus exeunt, mediocriter crassa, rigi-
dissima, recta aspera & pilosa, pinnato, eo quidem ordine, ut extremum impar læxtuplo ferè con-
jugatum dispositis in aliam foliis majus sit, principio angustiore, medio ampliore, denique in mucro-
nem desinens; sapor utriusque aliquantulum fervidas. *Floræ* cymulmodi Leguminibus parvi, crocei,
hirsutis viridatibusque foliolis ambrati. *Siliquæ* latæ, compressæ, similes Medicæ lunatæ, sed paulo
minores, in se convolutæ, hirsutæ, *semen* claudentes figurâ renis, alterâ parte gibbosum, alterâ linu
infulcro cavum.

In insula ad Promontorium Pachynum & alibi in Sicilia invenimus.

Hæc

Hæc planta anomala & sui generis esse videtur, nec nota generica cum Anthyllide legumino-
sa convenit: ob convenientiam tamen in foliis ei subjungendam duximus.

6. *Anthyllis falcata* Cretica Park. *Trifolium falcatum* Alpin. exot.

Alpin.

Falcata admodum est, versis radicis caput foliosa: *folia* enim longa, lata, rotunda & aspera, ex
albo nigricantia, densè & confertim humi procumbunt, quæ ex tenui exortu in latitudinem semi-
pollicarem versus extremum desinunt oblique seu semicirculariter. *Caules* ex radice protrudunt
plures, graciles, longos, humi stratos, oblique actos: quorum geniculis terna aliquando nunc qua-
na adnascuntur folia, terna superius humi juncta, & bina inferius, quæ cingunt caulem. Folio-
li sunt lutei, aut ex albo pallide lutei, fastigis cauliculorum insistent, papilionacei; quorum singuli
succedunt *siliquæ* membranacæ, binales, in margine fimbriatæ & lineatæ, exterius circinatæ,
unguis humani magnitudine, rotundæ, simul junctæ, unum eundemque exortum è caulis summo
habentes. Radicibus nititur parvis & tenuibus.

Hæc planta perfoliis videtur præcedenti, si non eadem.

SUBSECTIO QUARTA.

De Papilionaceis seu leguminosis non scandentibus quarum Siliquæ per maturitatem
articulatim rumpuntur.

Herbæ flore papilionaceo siliquis articulatis, sunt vel isdem

Lævis,

{ *Ad alterum latus dentatis*, seminibus arcuatis aut lunatis; *FERRUGINEUM.*
{ *Æqualibus* ad margines,

{ *Reclis*, seminibus oblongis, teretibus, rectis *POLYALON, Ceromila.*
{ *Recurvis*; *ORNITHOPODIUM.*

Asperis, foliis

{ *Pinnatis*, floribus spicatis, siliquis longis, isthmo loculos dirimente; *HEDYSARUM clypeatum.*
{ *Integris*, siliqua campode; *SCORPIOIDES Bupleuri* folio.

CAP. I.

De Colutea, Scorpioide dicta.

Quamvis Colutea frutex lignosus sit, ob convenientiam tamen cum hoc genere in floribus
& siliquis, ad is non separandum putavimus, sed principem inter Leguminosas siliquis ar-
ticulatis locum ei tribuendum.

1. *Colutea scorpioides* Ger. J. B. *Scorpioides major* Park. *siliquosa sive Scorpioides major* C. B.
J. B. Clus.

Suffrutex est ex radice se spargente, satis lentis & fractu contumacibus *ramulis*, majoribus cinereo
corticè obductis, minoribus viridatibus, striatis & angulosis. *Folia* quina, septena aut novena, ad
coricem obductis, minoribus viridatibus, striatis & angulosis. Coluteæ Vesicariæ, si magnitudinem excipias,
Lentis folia accedentia, rotundiora, pinguicula, Coluteæ Vesicariæ, si magnitudinem excipias,
confimilia. *Floræ* inter folia ex pediculis feminalibus, & uncialibus lutei, bini ferè, rarius singu-
lulares aut terni, unciam circiter longi; Genistæ floribus similes, labello duplici, inferiore rotun-
dum, integro, luteo, superiore bifido & quasi alato, duobus cruciulis innixo: galea in Roltri acu-
tiem mucronata, ex luteo virefcentis apicum albicantium cirros occultit, quos subleguntur *siliquæ*
longæ, siliquis Telephii five Scorpioidis *Matth.* similes, teretes, quibuldam velut articulis distinctæ,
quæ oblonga, laxia, subulci coloris & ingrati saporis, *semina* singula singulis articulis inclusa ha-
bent. *Floræ* nonnihil odorati. Folia ingrati & amari admodum saporis.

In collibus circa Genevæ, Montpelium & Salernum observavimus spontaneam. Maio & Junio *Locus &
Tempus.*

2. *Colutea*

CAP. III.

Seban Alpini. *Seban* fere *Securidaca Aegyptiaca articulata* Park. *Galega Aegyptiaca filiqua articulata* C.B.

Alp. Velling.

Frutex est in Aegypto, Myrti magnitudine; foliis Securidacae, sed longioribus & angustioribus, virgatum latera pari fere numero stipantibus; si maturior planta fuerit: *Rami* habens diluto virore nonnihil rufescentes, alperitudine quadam ad contactum inaequales. *Flores* fere croceos, Anagrydi perquam similes, racematum multos ab ala vel ramulo pendentes; à quibus *filiquae* longe producantur, Foenugraeco proxime, in quibus semina sunt Foenugraeci feminibus non parum similia. Siliquae (id adnotante Vellingio) feminibus inclusis praegnantibus pro illorum numero distinctis velut loculis coarctatae sunt. Item truncum ipsum fruticis raris brevibusque spinis aculearum obstravit; unde non minus in Aegyptio eo uti ad sepes tendendas pro agrorum distinctione.

Semina humentem stomachum ficcare & roborare aiunt, & ad cohibendum quemcumque fluxum alvi, nec minus ad menses immoderatos listendos utilis esse, seu in decocto, seu in pulvere sumpta.

Morisonus in Hist. C. Bauhinum & Parkinsonum reprehendit quòd filiquas articulas huic plantae tribuerint, cum non satis intelligerent quid sit filiqua articulata proprie loquendo. Siliqua enim articulata (inquit) in multos articulos suis interstitiis distinctis dividitur transversim, & in singulis interstitiis (excisatà filiqua & rupta) singula continentur semina.

Nos plantam nondum vidimus, at nec Morisonus se vidisse ait, ideoque an Siliquae ejus revera articulate sint, an nodosa tantum seu protuberantes ubi semina sunt, & in interstitiis depresso seu angustatae, nescimus.

CAP. IV.

Nil fere Anil, *Glastrum Indicum* Park. *Coluteae foliis Anil nominatum* J.B. Herva de Anil Lusitaniae Margg. *Phaeolus Americanus* vel *Brasiliensis* V.L. C.B. at perperam *Phaeolus* vocat. Ameri Hort. Mal. *Polygala Indica frutescens* Hermann.

Qualisiam planta sit ex qua Indigo vulgò dicta conficitur inter Botanicos non convenit. Verior sententia est fruticem leguminosum esse, Coluteae affinem. J. Bauhinus quos habuit ramulos pedales fimbres fere raris Cythi filiqua lata fuisse scribit, rigidulos, incanescens, ac fere argenteos, in folia divisos Coluteae vulgaris, ovata, glauca, quinquefolia communiter, raris trifolia ex communi costa incana. D. Finchius apud Parkinsonum folia Senae ei attribuit, sed breviora & latiora, qualia & Parkinsoni icon repraesentat. Marggravius Anil plantam sic describit:

Ex radice gracili, longa, in multis ramis distributa lignosa ac lenta plures assurgunt caules duos, tres, & quandoque plures pedes longi, teretes, humi serpentes, & hinc inde filamentis in terram demissis se firmantes, versus extremitatem autem se surrigentes: ex hilce maximam partem jacentibus caulibus alii plures in altitudinem assurgunt, ex quolibet octo, novem, saepius & decem, iidem teretes, lignosi, uno latere paulum rufescentes. *Caules* omnes ornantur ramulis unum digitum longis, alternata serie dispositis, & quilibet habet septem cinerascientia foliola, bina sibi opposita, & extremum solum. Foliola in medio secundum longitudinem nervulorum habent, non serrata, similia foliis Trifolii circunculati Dod. Juxta ramulos enascuntur breves pediculi, & in his *filiculis* quatuor, quinque, sex aut plures, plani parvuli, purpurei cum albo diluti, figurâ cassidis apertae, ut in Hedera terrestris vel Urtica mortua, odoris jucundi.

Male comparat flores hujus plantae floribus Hederae terrestris aut Lamii, cum hujus flores proculdubio papilionacei sint.

Fr. Hernandez frutices multos, sex cubitos longos, ac minimum digitum crassos ei attribuit, coloris cinerei, leves; *folia* Cicentis; *flores* ex albo rufescentes; *filiquae* acervatim caulì appendas, alacridibus crassiusculis similes, semine nigro plenas, sapore nonnihil amaro & leguminoso.

Parkinsonum fruticem hunc Seban Alpini affinem facit, *filiquae* teretibus, uncialibus, Foenugraeci feminibus, sed utraque extremitate acutioribus.

Siliquula Anil quam Terentius ad C. Bauhinum transmisit angusta erat, vix uncialis, cui grana aliquot exigua, subviridia cum hilo albo in medio, ut in Phaeolis, inerant.

Cum ergo in horum colore, & filiquarum parvitate consentiant hi Auctores, non tam eandem plantae speciem esse quam describunt mihi persuadendo: quamvis in descriptione foliorum non bene conveniant. Nec diversam esse puto quam sub Ameri titulo proponunt & describit Horti Malabarici Auctores pro Arboris specie, cum tamen haec planta vix frutex, nedum arbor censenda sit, figiendus duos duntaxat Finchius apud Parkinsonum tres annos durare scribit; annos vivat, ut Hernandez aliter videtur. In magnitudine certe insignis est differentia: quocirca Ameri descriptionem subijciemus.

Artibacula

Artibacula est altitudine humana, brachii crassitie, ligno duro, ramis maxime transversis; *folia* alata, è quinque, aut septem pinnarum nialie costis ad exarum conjungendis compositis cum impari in extrema costa folio; sunt autem fingulae pinnae seu foliola oblongo-rotunda, texturâ tenui & densa, nervo medio percurrente averâ parte, elato, nullas, saltem conspicuas, venas emittentes, colore ex viridi subaerulo, parte adversâ obscuriore, averâ clarior, sapore subamaro, & languido ardore diutius masticata. *Flores* in brevibus furculis è foliorum sinibus exarantibus plures simul impositi aggregati, parvi, papilionacei, quatuor petalis compositi, quorum inferior & carinatum stylum videntem occultans viride, lateralia duo angusta, interiori ora latius rosaceo rubore tincta, rum quinque calycipatorum & viridum foliorum est.

Flores decidui succedunt parve, formè unciales, recte, rotundior, & angustè *filiquae*, suis furculis brevibus, tenuibus pedunculis appendis, spadicco-fulvae, semine oblongo-rotunda, per maturatam fusca & nitentia continentur.

In areolis & petrosi locis nascitur.

Parandi pigmenti, quod Latini caeruleum, Mexicani *Mobaili* & *Tecobuilli* appellant, referente Hernandez, hic est modus. Folia incisa in ahenum cortinamve ferventis aquae sed jam ab igne seposita repenteque aut melius (ut rei affirmant periti) frigescentis neque ignem experte conjunctur, concutianturque vehementer rutris, ac paulatim aqua infecta transfunditur in testam aut doliolum, & tandem per foramina paulo sublimiora effusio humore, quocumque & foliis discessit permittitur residere. Fax illa pigmentum est: ficansit id sole, & sacco cannabino percolatur, mox efformantur parvae rotae, quae catinis superpositis cum bonibus solvantur, ut recondi tandem queat in annos usus.

Pigmenti hujus parandi modum paulò alter describit Auctor anonymus historiae gemmarum à D. Chapezeau editas; quem apud ipsum vide, vel apud Weddellum in Experimento novo Chymico de Sale volatili plantarum. Descriptio enim Hernandezi mihi verisimilior videtur.

Ceterum Weddellius non levi errore tenetur, cum Indigo & Glastrum ex eadem prospatia propullare scribit, neque nisi preparatione differre: cum certissimum sit plantas ipsas diversissimas esse, nec minus naturâ quam loco distare, cum hujus respectu toto caelo, illius toto genere differant.

Datur & alia Nil fere Indici species, quam Marggravius describit, toto genere à precedente diversa, & Corymbiferis plantis annueranda; Hernandez quoque aliam describit speciem, & forte diversam à Marggraviâ; Nos inter Corymbiferas dictas plantas de his agemus.

Quod ad vires attinet, Ad dolores calculi nephroticos mitigandos servit radix in decocto data. *Vires*. Eadem & viribus veneni obstitit decocto cum aqua *Lavie*, scilicet teneri *Corni Indici*, & epota. Folia in difficultate mingendi juvant, fitritra cum aqua ventri applicantur. *Ami* vulgò dicta Indigo pro exciccandis tumoribus proficua est. Hort. Malab.

Hernandez scribit pulverem mederi plagis veteribus si ante urinâ abluantur. Folia contusa & emplastrum modo applicata dolorem capitis mitigare dicuntur, maxime in infantibus, etiam in aqua macerata & cerebro applicata.

Ingeniosissimus Vir * D. Martinus Lister M.D. in Ictericis affectibus pilulas ex Indigo Barbadensi * *De sententia* ad drachmam quotidie sumendas praescripsit aliquoties; quae id effecerunt ut acri copiosius urinam *Medic. Angl.* redderent. Ee revera verisimile videtur Indicum non minus quam Crocum huic morbo profigando *Angl. Exercit.* idoneum esse; cum partium tenuium fit & facile penetret, quemadmodum alia tingendo apta. *Observat. D. Tancered. Robinson* confectionem hanc venenosâ qualitate participem à Medicis antehac haberi solitam.

Color vulgò dictus Indigo fluxiones mirè sistit, nam valde astringit; ut lochiis nimium fluentibus, & alvi, uterique proclitentie decantatum remedium praebeat. Ex observatione D. Muralti. *Ephem. German. Ann. 11. 113.*

Plantam hanc ob convenientiam in multis cum Colutea eidem subjungendam duximus, quamvis revera filiquarum respectu, quae ut puto articulate non sunt, ad hoc genus non pertineat.

CAP. V.

De Hedyfaro chypeato levi.

* 1. *Ombrychis chypeata* Levis Park. *semine chypeo* Levis C.B.

C.B. prod. **E**X radice rufescente, paucissimis fibris donata, caulis unus [nonnunquam duo] pedalis, nodis distinctis exurgit: circa quem folia alata ex tenui septenive fibris, oblongis, glabris, uni costae inhaerentibus, unoque extremum aliam occupante composita. Ex alis tenues & oblongae, *virgulae* fere purpureo-ceruleae, velut in spica dispositos sustinentes prodeunt: quos sequuntur *fructus* plani, laeves, chypeiformes, communiter terni, sibi invicem per longum cohaerentes, *semine* minutum includentes.

In Helvetiorum Alpibus, ut monte Fracto & ad thermas Fabianas provenit.

Hujus descriptio in multis excepto filiquarum lavore, Hedyfaro nostro chypeato minori convenit: specie tamen diversam esse vel locus convincit.

Kkkk 2

* 2. *Ombrychis*

- * 2. *Onobrychis incana folia longioribus* C. B. *Astragalus incanus siliqua incurvus* Botan. Monsp.

C. B.

Caulem habet rotundum, ramosum, incanum; *folia* plura, acuminata, angusta, uni costae adnata, incana velut cinere aspersa: *Caulem* femipalmare, nudi spicam *florum* purpurascens, aliorum formi sunt: quibus succedunt *siliqua* oblongae, incanae, incurvo mucrone donatae, duabus valvulis constantes: *Semen* minutum, nigrum, planum & semicirculare continentes.

Locus.

In Provincia Galliae reperitur.

- * 3. *Onobrychis incana foliis rotundis* C. B.

Huius mentio C. Bauhinus in Prodomo his verbis.

Alteram non minus incanam, sed minorem, femipalmarem, foliis brevioribus & rotundis, ex Aragonae & Castiliae laxofis D. Albinus attulit.

Huius & praecedentis an siliquae articulae sint non meminit C. Bauhinus; nec nos aliunde earum notitiam habemus, proinde an plantae ipsae ad hunc locum pertineant nescimus. Ob nomen commune impostum huc retulimus.

4. *Hedysarum triphyllum Canadense* Cornuti Park.

Cornut.

Huius altitudo in frigidis locis duorum fere cubitorum est, in apricis in unum tantum erigitur. *Caule* numerosus ab radice pullulans, angulosus ac medullifolius: fibris ille multis striatus, aliis virentibus, aliis pallentibus, aliis rubentibus. Mediae canaliculi spicam *florum* prodeunt Hedysari legitimi facie, amplores multo. Horum superiora folia saturatius rubescent, laterum alae & subiecta carina dilutius ac pallidius rubet. *Siliqua* per floris marcidum centrum oritur, falcem per internodia discriminata, asperima, quae lineis supra & infra rubentibus clauditur. *Radix* nititur fibris, fuliginis, maxime vivaci. Aprili pullulant folia, initio quidem rubentia, quae tandem atrovirescent, & trifoli Alphaleus more dividuntur. Tota planta inodora est. Sapor virenti non ita conspicuus, siccate fuscior.

Locus.

Mediis in sylvis nasci dicitur in Americae Septentrionalis regione nova Francia dicta. *Siliqua*, annotante Morlono, constat pluribus siliculis seu loculis triangularibus articulatum junctis, asperis: Ob conformitatem siliquarum quamvis planta trifolia sit, Hedysariis adiungimus; ut & sequentem.

- * 5. *Polygala Gesneri affinis Caput gallinaceum* J. B. *Securidaca Pemaia, sive Securidaca 2. altera speciei* Clul.

J. B.

Prolixam agit *radicem* & crassiusculam, lignosam & in fibras filamentorum instar ductilem, lentam, fracturae contumacem, foris nigricantem, intus albam, simplicem aliis, aliis multistidam, & in numerosa capita diductam; ex quibus densa pullulat foliorum cauliumque leges: *Caule* autem palmare, aut etiam dodranteles, tenues, subulsi, ad medium usque foliosi, cetera nudi, *spicam* gerunt unius, duarum aut trium fere unciarum, *floribus* congestam purpureis Polygali Gelin. quae tamen hic in latum diffunditur per extrema, non autem in metze formam fastigiatur: floribus autem adhuc non omnino delapsis succrescunt *siliqua*, Acaciae siliquarum quodammodo formam, unico aut duobus petalis orbiculis constantes, quodam velut isthmo loculos determinante; quod si unicum est conceptaculum, brevem mucronem profert (id quod etiam in extremo ubi plura sunt observare licet) margine alias aequabili, nec cristato, umbone protuberante ob contentum *semen*, Craccae minoris par, nigrescens, rotundumque, nisi quippiam uncinuli instar inaequalitatem faceret.

Singuli porro orbiculi praeter tunicam semen integumentum extrinsecus reticulatum habent obdutum plexum, circa oras haerescens, alias liberum, spinulis minibus asperatum, radis rectis in margines exporrectis. *Folia* quaedam a radice mox germinant, alia per caules, etiam plus minus clarum longitudine, foliolis conjugatis dispositis constantia, duplo minoribus quam Polygali Gesneri, acuminatis, utrinque hirsutis, & argenteo splendore fuscide micantibus. Foliorum per ramos pediculi longiusculi squamulas habent appositas rubentes.

Locus.

In fabuletis & campis ad semitas prope montem Lupi Monspelienfium eruit Cherlerus. Hae est proculdubio Securidaca Pennaei *Clus.* i.e. Securid. dumetorum minor pallide caerulea C. B. Ger. Securidaca articulata minor Park. Item fortasse Onobrychis clypeata aspera minor C. B. prod. V. Hedysarum clypeatum minus superius positum.

Pennaeus Securidacae suae siliquam securis formam quam nos *Willhook* (ea vox, putatoriam fere arborariam falcem significat) vulgo appellamus, probe referentem, vel cultri genus, quo nostri & Belgici futores uti solent.

- * 6. *Trifolium Americanum spicatum* Marggravi.

Marggr.

Ex radice lignosa, lenta, gracili alioque assurgunt caules sesquidigitum circiter alti, qui unum atque alterum ramulum natioculantur. *Caule* rotundus, pilosus & quasi geniculatus: ad geniculum autem in brevi petiolo nascuntur juxta tria folia, superius viridia, inferius pilosa & canescentia. *Trifolium* fert in spicam congestos, purpurei coloris. Post quos proveniunt *siliculae* compressae, hirtae, curvae seu lunatae, ut in Ferro equino, & quasi decilae; nam matura in tot concedunt partes, quot grana continent seminis. *Semen* est magnitudine Sinapi, sed figura Phaeoli, ex albo flavescens, et punctum

punctum fuscum parvulum loco hili habens, sapore quasi Pitti. Inter eundem haec siliqua facillime vestitus adherescunt, ideoque Lusitani vocant hanc *herbam Amara*, Passim in Brasilia nascitur.

Locus.

CAP. VI.

De Hedysaro clypeato aspero.

Hedysarum a Suaveolentia dicitur; odorem enim emitte Foenugraeco, Lupino & Meliloti non dissimilem. Huius notae sunt flores spicati, siliqua oblongae, asperae, articulae, isthmo loculos determinante.

1. *Hedysarum clypeatum* Ger. emac. *clypeatum vulgare* Park. *Astragalus Romanus sive Hedysarum clypeatum, siliqua aspera* J. B. *Onobrychis semine clypeato aspero major* C. B. *Franch* *Hemysudale*.

J. B.

Ramus est cubitalibus, bicubitalibus & tricubitalibus, concavis, procumbentibus, glabris, crassiusculis, multis ex radice statim ortis: per quos alternatim fere nascuntur folia palmaria & fere dodrantealia, alae instar herentia, quinque aut sex conjugationibus, extremoque folio impari constantia. *Folia* singularia Glycyrrhizae foliis quodammodo similia, paullo breviora, lanioraque & glabra, exceptis marginibus brevibus pilis ornatis, sapore nullo manifesto, nisi tantulum adtingente. Ex alarum sinu prodeunt furculi singulares, qui in spicam digestos ferunt flores amenos. Genitae, sed rubentes: e quibus *siliqua* compressa, aspera, ternis aut quaternis aut quinque seminis orbiculis, clypeoli effigie in eadem recta locatis complures videntur. [Siliqua ex pluribus orbiculis clypeiformibus asperis sibi invicem articulata commissis componitur.] In plures annos vivit, nisi hiems asperior fuerit, quam non facile tolerat.

In montibus Messanae imminetibus provenit, ubi & flore albo observavimus. Frid. Meyerus *Locus*. in pratis Senensium copiose enatum observavit. Ob florum pulchritudinem in hortis colitur.

2. *Hedysarum clypeatum minus flore purpureo. An Onobrychis semine clypeato aspero minor* C. B. ? *Onob. clypeata aspera minor* Park?

Radix nititur tenui alba, lignosa, simplici cum paucis fibris. *Folia* exigua admodum, oblonga, angusta, bina ex adverso, ad quatuor vel quinque paria, eidem pediculo seu costae adnectuntur, cum impari in extremo. *Caulem* ex eadem radice duo aut tres, palmares, in summitate & in pediculis oblongis flores gestantes in capitulum coarctatos, quinque vel sex, aut forte plures, purpureos, satis amplos pro plantulae modo: qui decedentes relinquunt *siliqua* praecedentis pares aut etiam majores, confusimul ex multis clypeolis hirsutis aut asperis, sibi mutuo in eadem recta commissis compolitas, quorum singulis fingula insunt *semina*.

In insula parva ad promontorium Siciliae Pachynum dictum, nunc *Capo Passaro*, collegimus. *Onobrychis clypeata aspera minor* C. B. si recte descripta sit, *radix* crassa, *folioli* brevibus, *stipulae* parvis & rubentibus, *semine* minutissimo in clypeolis exiguis, a nostra diversa est, quod tamen mihi non videtur verisimile.

- * 3. *Onobrychis major annua siliculis articulatim asperis, clypeatis, undulatis (id est) antrosum & retrorsum* junctis, flore purpureo-rubente Moris.

Moris.

Caules producit non tam proceros, nec tam crassos quam Hedysarum clypeatum vulg. Is ad eundem modum costae adnascuntur, quibus pariter folia adherent, dilutius multo virentia, foliis Hedysari praedicti flore albo similia. *Flores* in cymis caulis spicatis proveniunt, a floribus dicti Hedysari colore diversi, sunt enim multo dilutius rubentes, admixto paucis caeruleo aut violaceo colore: deinde *siliqua* longe articulatur siliculis aspers clypeatis, non recta junctis, ut in priore perennit, sed undarum in modum ante & retro plicatis, seu angulos obtusos in singulis articulis plicis efficiuntibus.

Semine ex Aleppo misso a D. Hantington enata est Oxonii in Horto Academico.

Locus.

CAP. VII.

De Ferro equino.

Ferrum equinum a figura seminis soleam equinam referente dicitur, quae & huius generis nota characteristica est.

K k k k

1. Fer-

Radix lenta, longa, in multos ramos divisa, nigro cortice foris obducta, materie intus candida fungo-
si, dulci: interior pars gummosum quidpiam & subulce refert.

Nascitur plurima circa *Guadix* & la *Venta* ad peral Granatensis regno, in collibus, arido & inutuli fo-
lo; nec alio loco confert.

Johnlonus in Gerardo suo emaculato iconem huius plantae accuratam exhibet, è Clusio ut ait, in
qua flores & filique foris picti exhibentur. Silique autem crassæ & curvæ, duplicem intus semi-
num renformium feriem continent, ut figura ostendit.

- * 3. *Tragacantha humilis floribus luteis* C.B. *Syriaca flavescens* Park. *Trag. Rauwolfii* J.B. An
Tragacantha Alp. ex?

Paulò humilior est prima [Tragac. precedenti] perfoliis tamen, nisi quòd fœculos fert luteos,
confertos, pediculis longis harentes, quorum singulares rotundis & flavescitibus folliculis infident.

- * 4. *Tragacantha tertia Rauwolfii. Trag. Syriaca purpurascens* Park.

Huic altitudo precedenti par; *virga* robusta, rubentioris, in quibus conspiciuntur alba, lanugino-
sa Poterii *capitula*, purpureis *foliis* ornata speciosis.

5. *Tragacantha altera seu Poterii densius ramificatum* Alpin. exoc.

Alp.

Ramuli nigri in latum diffunduntur, cœque & breves habet & longè plures, & spissos, ita ut in
planta nihil vacui appareat. A ramorum cymis proveniunt spinæ horridæ, & veluti spinis crebris
densis tota planta est undique stipata, ut tota ipsi planta tegatur, & nulli rami extra folia & spinas
conspiciantur: cinis etiam omnes lanugine spissa infarctæ, latiores apparent. Hic frutex parvus,
incanus totus, per terram sparsus terram ipsam attingit, & vix è terra sepe erigit, ipsique rami subter
spinis obruti, nigrescunt & subtiliores sunt.

Crete infatis indigena est.

Hæc planta esse videtur quam in Sicilia ad pedem montis Ætnæ vidimus & collegimus: *Caules* fati
crassi erant, nigricantes, creberrimis spinis horridi, summa parte valde ramosi. Spinæ tenuiores brevi-
ores, sed in summitatibus habent spinas quasdam germinum instar, multis foliis parvis tenuibus, ex
qua tantum parte præditas, in quibus furculorum lumbitibus *floribus* parvi, prioris Tragacanthæ pro-
ximi. Tota hæc planta est veluti similis Echino. *Radix* insipida est, sed aliquantulum quasi odorata.

Lacur.

Ad pedem montis Ætnæ loco satis frigido invenimus, unde à loco sequenti potius eandem dicere-
mus, verum nec icon respondet, neque descriptio per omnia.

- * 6. *Tragacantha altera* Alpin. exot. *Cretensis* aut *Idensis nigra, tota echinata* Morif.

Alpin.

Radix nititur longâ, crassâ, lignosâ, nigra, à qua quatuor aut plures exeunt *caules*, nigri, rotundi,
duri, lignosi, qui in complures ramulos dividuntur, nigros, breves, subtiles, totos spinis albis arma-
tos, sed in summitatibus habent spinas quasdam germinum instar, multis foliis parvis tenuibus, ex
qua tantum parte præditas, in quibus furculorum lumbitibus *floribus* parvi, prioris Tragacanthæ pro-
ximi. Tota hæc planta est veluti similis Echino. *Radix* insipida est, sed aliquantulum quasi odorata.

- * 7. *Tragacantha altera humilis & spinosior Echinus dicta* Alpin. exot. *Echinus Creticus* Park.

Alpin.

Planta est parva, Echini terrestris magnitudine, & figurâ orbiculari tota, terræ inherens, vix pal-
lari altitudine supra terram emittens, atque *radicem* ulque ad furculorum medietatem terræ infixam
habens: in parte interna qua terræ adhaeret, apparent ramuli breves, subtiles, nigri, multi densè si-
mul stipati, à multis, parvis, tenuibus, simul conjunctis, terrâ occultatis proscitentes, desinens
in spinas parvas, breves, acutas, tenues, albicantes, in extremo stellatim compositas, nudas & ipsolatis
foliis, unde superficies partis extime non plana sed ad rotunditatem inclinans cernitur, tota spinis den-
sissime stipatis & undique horridis armata; quæ spinæ ex germinibus ramulorum, qui innumeri sunt,
in orbem stellatim modo desinentes, tota superficie complent ex germinibus. Numerosi foli-
culi papilionacei, ac veluti Hyacinthi floribus figurâ ferè similes, sed longè ramentis minoris, quibus
thecæ parvæ, oblongæ, & geminis cellulis præditæ succedentes, totum Echini dorsum exornant.

C A P. II.

De *Astragalo* seu *Vicia sesamacea*.

Sequentes plantas filiquis geminatis seu duplici alveolo binos seminum ordines continentes non
inepte Astragali nomine donat Morifonius, quem sequimur, à forma seminum, in plerisque
Talum seu Astragalum aut officula sesamoide articulis digitorum subtrata referentium. His
notis à reliquis leguminibus facile distinguuntur, à Tragacantha autem quod herbaceæ, nec spinosæ.

A. 1.

- A. 1. *Glaux vulgaris leguminosa* seu *Glycerhiza sylvestris* Park. *Glycerhiza sylvestris floribus lu-
co-pallidicentibus* C. B. *Fennum Græcum sylvestre, seu Glycerhiza sylvestris quibidam* J. B.
Helysarium Glycerhizatum Ger. emac. *Widd. Tiquozite* & *Tiquozite* Detch.

Crassâ radice nititur, cubitum & sesquicubitum longâ, albâ, sapore dulci: ramos vimineos per
terram spargens, tres aut quatuor cubitos longos, atque etiam interdum longiores, teretes, glabros,
fracti continentes. *Folia* instar Glycerhizæ disponuntur, conjugationibus quatuor, quinque, aut
sex, uno impari alam claudente, quod tamen non est perpetuum. Sunt ea verò, trifluga forisim
contemplant, Pissi sylvestris foliis similia, supernè ex viridi glauca & glabra, inferè ex viridi fla-
vescentia & hirsuta, sapore eo quem radici inspicere debemus. Ex foliorum porro alis pediculus circiter
palmaris enascitur, qui leguminaceos crebros flores ex flavo pallentes sustinet. *Siliques* non mi-
nus floribus frequentes, incurvæ, dorso sulcato; unde fit nervum auferas ex duabus compositæ vi-
dentur, quarum lingule suis membranis dissepimentis, semen claudentes Fœnugraci, minus, lucidum,
cui sinus infestus.

In dumetis & ad latera montium, inque pratorum marginibus non raro obviam fædat.

Lacur.

Quam plantam intelligant Adversariariorum Autores *Glaux* vel *Glaux cujusdam leguminosæ herba-
rium floribus purpureis*, titulo ne fugit. Cur in titulo floribus purpureis ponunt & tamen in descriptio-
ne flores non rariùs flavescunt? Cur juxta agrorum viarumque margines obviam fæde dare in
Anglia scribunt, cum nobis nihil ejusmodi in Angliâ nec visum, nec auditum? Videtur Anthyllidem
leguminosam describere, quæ quidem satis frequens in Angliâ, verum neque descriptio huic bene
convenit, & alibi eam proponunt.

2. *Cic. sylvestre* Matth. Ger. *gly. multifolium* J. B. *gly. majus* Park. *gly. folia oblonga hispida*
majus C. B.

J. B.

Perenni radice, crassâ & dulci donatum est, ramos bicubitales & altiores profert, striatos, tortuosos,
convexos: *folia* hirsuta, pinnata, fœpiæ Ciceris pœsi, sed longiora, angustiora, nec per ambitum
ferrata, ad Lentis majoris folia propius accedentia, nisi in obtusum & subrotundum mucronem de-
fuerint, subulcula: conjugationibus multæ, ad tredecim supputavi. Ex foliorum alis pediculus pal-
maris exit, rigidulus, spicam brevem sustinens foris subulcorum, quibus racemam coherentes suc-
cedunt folliculi breves, ventrioli, hirsuti, geminati, (semina continentes duplici loculo, autore
Dod. exigua, dura, plana, splendens, gustu Phæoli).

In agris inter leges copiosè crescentem vidimus, inter Genevæ & oppidum Fay.
Hæc plantæ sapore dulci, florum colore & spica, siliqua geminata, aliisque accidentibus *Glaucem*
vulgarem five Glycerhizam sylvestrem refert, unde & primo aspectu *Glaucem alteram* perennem foli-
culis *tergida* eam denominavimus.

Lacur.

3. *Securidaca Sicula filiquis foliaceis* Bocconi. *Astragalus marinus Lusitanicus Boellii* Ger. emac.
App. *Aff. marinus Batianus* Park.

Tobinson.

Ex eadem radice quinque vel sex, aut etiam plures exserit *caules* [in hortis lætioris solo sita] te-
retes, striatos, rubentes, modicè crassos, erectos, filiquarum tamen pondere subinde versis tera-
reclinatos, cubitum altos: *Folia* multis viridibus per intervalla obliatis, nullo ordine, *Glaucis* vulga-
ris similibus, sed minoribus, unoquoque folio ex quatuordecim aut pluribus foliolis in apices rotun-
dos desinentibus, mediæ costæ, novem aut decem uncias longè utrinque conjugatim adnexis, com-
positis. *Flores* pediculis longis teretibus, striatis, hirsutis & foliorum cavis versus summos caules ex-
cumbentibus infident, plures simul, in spicas breves conferti, colore pallido seu ochroleuco, *Securida-
ce* minoris similes, sed multò majores, qui in spicas absunt semipalmæres circiter, è multis *siliquis* un-
cialibus per maturitatem albenibus, modicè incurvis, triangulis, dorso sulcato, acutè stipatis *Glaucis*
vulgaris in modum, conflatas. Singule autem siliquæ binos seminum ordines continent, inque sin-
gulis ordinibus *semina* tria vel quatuor, obcœsi seu ex luto liventia, *Securidace* minoris similia, sed
quadruplo majora, sapore nullo insigni. *Radix* parva, tenuis, alba, paucis fibris donata, rectâ in
terram descendens, & semine maturo inarescens.

In lingua illa inter fretum Siculum & portum Messanensem hanc invenimus, & à florum colore
filiquarum tum figurâ, tum crescenti modo, & foliorum similitudine *Glaucem peregrinam annuam* de-
nominavimus; & per errorem pro *Vicia Sesamacea* Apulæ Columnæ habuimus, proque Fœnugraci
sylvestris Tragi in quodam accedente planta *J. B.* quæ sunt pro distinctis tum ab hac, tum à se
invicem specibus agnoscimus. Eius semina olim Londino accepimus, nescio quo titulo.

Minor Parkinsonum pro *Astragalo marino Batiano* Boellii nobis exhibere *Viciam Sesamaceam* Apu-
lam Cel. cum Johnlonus Gerardi emaculato plantam quam propofimus hoc in loco apud ipsam
vididerit, & pro Astragalo marino Lusitanico Boellii descriperit, cupis etiam descriptionem omnibus
numeris absolutam Latinam factam mutui sumus.

Ex quo hæc semper, se serò perpenli, & consideratis quæ de Fœnugraci *gly. Tragi* in quibusdam
accidente planta observata sunt à D. Magnoli, sententiam muto, & Parkinsonum excuso: Veriti-
millimum enim puto hanc etiam plantam florum & filiquarum seu varietate, alias nimirum eas cau-
sibus adhaic pediculis brevibus aut nullis, in ipsis foliorum sinibus sedentes; alias pediculis longis ex
isdem sinibus egredientibus, [in diversis plantis, intellige non in eadem] unde eundem Boellii
Astragalum marinum Batianum Parkinsonum cum floribus & siliquis in foliorum alis sessilibus descriptis,
Johnlonus cum eisdem longis pediculis infidentibus.

4. *Vicia*

4. *Vicia Sejmaceae Apula* Col. *Astragalus marinus* Battica Park. Ornithopoli affinis *lirata* semine foliato C. B.

Col.

Huius *radix* tenuis est & pusilla, lignosa, flavescens, pluribus furculosa *cauliculis* rotundis, pediculis aut paulo maioribus, albicantibus, pilosis; *folia* pinnata, *Vicia* modo cauli alternatim haerentibus, novenis utrinque punctulis, atque in cacinum singulis, auriculis circa caulis genicula utrinque angustis ut in congeneribus habentibus. Inter illorum & caulis sinus congesti sunt *flores* parvi, leguminofo adimiles, ex pallido albicantes, vix conspicui, atque statim ex illis *siliqua* sex vel septem, vel octo fuerecunt gibbosa, oblonga, albelcentes, pilosa, curvo cacinum, sylvestris Nigellae, Hesperii aut Salsino similes, filuram grani Tritici modo habentes, per quam ficate dividuntur, *semine* intus haerente Pisi vel Salsini modo, fulvo, parvo, minore atque compresso. Maio mensis perfructur, & ab ima florere incipit ala.

Locut.

Cuiculis in Reguli vinea *Acquamea* dicta & sterilibus agris, nec alibi Columna visa. Hac praecedenti quidem similis est, verum tum florum & seminum parvitate, tum siliquarum hirsute, tum situ sui modo crescendi, manifeste differt, ut specie diversam esse minimè dubium sit. Alii jam mutata sententiâ, siliquarum vel eandem omnino esse, his non obstantibus, ob rationes in praecedente planta dictas; vel potius Pœnigræco sylvestris Tragi in quibusdam accedenti plantæ J. B. ut & *Stella leguminosa* dicta, ut rectè C. Bauhinus.

5. *Onobrychis quibusdam flore pallido, vel Polygalon* J. B. *Onob. spicata floribus pallidis, nigris radiis* notatis C. B. *Onob. folius Vicia longioribus* Park. *Onob. 3. Clus. Onob. 3. Clusii flore pallido* Ger.

Clus.

Sequitur cubitalibus affurgit *ramis*, rectis, firmis, doris, viridibus, in quibus *folia* Lentis five *Viciae* sylvestris, longa angusta, duodecim aut quindescim, & eodem ex adverso, eadem costa haerentia, uno etiam (quod extremitate costae infusae) impari, lanugine obrita, gustu ingrato & amaro, deinde nonnulli acris. Ramuli extremi caule ex alarum sinu prodeunt palmares, striati, in dodrantales spicas, *siliquas* trifolios flores emulantes, oblongiculis, pallidiorum desinunt, quibus impressi nigricantes quidam radii. His succedunt *siliqua* Onobrychidis 2. *Clus.* similes, mucronata, duabus valvulis constantes, in quibus *semen* Pœnigræco prae simile, fed minus & nigrum. *Radix* crassa, dura, lignosa, longa, aliquot fibris donata, candicans, perennis.

Locut. & Tempu.

Valde rara est, invenit Clusius ad Hamburgum urbem duobus passus Pofonium mill. & ad oppidum *Fischham* ad Fischam flumen situm paulo supra quam in Danubium se exonerat, publica via. In hortos translata mense Maio floruit atque tota deinceps ætate: Augusto semen prostruit.

6. *Astragalus Africanus flore luteo odorato* Botan. Monsp. Breyn.

Breyn.

Folia gaudet pennatis, Hedyfari clypeati positi, sed multo angustioribus, minoribus, magisque pilosis, in quibus etiam conjugationes longè plures supputantur. *Flora* in spicam circiter dodrantalem fert, Hedyfari clypeati pariter quæ formam respondent, flavos autem & odore cerebrum mirifice oblectantes: Quos *siliqua* excipiunt unciales, libalibad, Coluteæ instar tumentes, corticeæ, duræ, intrinsecus cuticulâ duplici membranaceâ in duas distinctæ cellulas, in quarum singulis femina tris vel plura, Coluteæ majora, ex glauco sublutæ, ac molli lanugine alba pubescentia pedunculis suis inferiori siliquæ margini adherent.

Locut.

In Barbaria juxta Gigeri sponte nascitur.

Ad Cicer sylvestre Matthioli accedit.

D. Magnol eandem hanc plantam (ut videtur) sub eodem titulo describit his verbis,

Radix ejus longa & crassa est: *folia* ex variis capitibus orta plurima habet, in orbem disposita, lobata, sonantiam lata, uncium longa, superius & inferius glauca, in margibus tantum pilosa; in quarum costis quæ etiam pilosa sunt, quindescim & viginti foliorum conjugationes numerari, folio ultimo semper impari: inter quæ scapi plures oriuntur pedales, spicam florum papilionaceorum sustinentes, quæ ex luteo pallidi & odoratissimi sunt: ipsi succedunt siliqua tumida villosa, paulo major quam siliqua Ciceris, subter per longitudinem concava, in extremitate mucronata, duobus minoribus ordinibus continens, quæ majora sunt quam semina Astragali Battici *Clus.*

In Barbaria circa propugnaculum dictum *la Tour de France* sponte nata inventa est, & Montpellier delata hac planta; ubi nos in hortu Regio à D. Mich. Chycau cultam vidimus multos ante annos cum Montpellier comoraremur, Anno 1665.

Locut.

7. *Securidaca minor* Lob. *minor lutea* Ger. *enac. altera five minor* J. B. *lutea minor corniculis recurvæ* C. B. *Hedysarum minus five Securidaca minor* Park.

J. B.

Lignoli simplici *radice* & candida nititur; ex qua emergunt *caules* striati, cubitales, aliquando vix duas uncias longi. *Folia* pinnata, Securidacæ majoris, minoræ, per extremam oram laticentia, saepe & fissa. *Flora* singulares, pediculi fastigii ordine ascendentes insident, ex luteo pallidi: quibus succedentes *siliqua*, ut minores quam Securidacæ siliqua lata oblonga, ita multo magis incurvæ; parum abest quin utriusque finis cotu circumum efficiant, torquiores quam Securidacæ jam dictæ, & propemodum, rotundæ, in quibus geminus granorum crassiorum, quadrangulorum, rufo-rufo velut, intergerina membranâ dissectus.

Locut.

In collibus circa Messanam & Montepelium collegimus.

Hæc

Hæc planta pro Astragalo Montpellierano à nonnullis habita est, ob iconum transpositionem apud Lobelium & Clusium.

8. *Apies Americana* Cornuti. *Terra glandes Americana five Virginiana* Park.

Cornuti.

Radix hujus in multis subrotunda & oblonga olivarum magnitudine glandes mediis inter se nervulis coherentibus est. Veris initio *fructus* multis vitibus, non validioribus Convolvulo pullatis, quibus proximis quibusque circumvolvitur felle, & illaqueat pedamentis aut pericis, quarum proceritatem fissa, sed inæquali situ, in amplas facinas infunditur non è regione cauliculorum disposita; ex eadem costa oriuntur: Singula sunt Atriplicis figura, nunc septem, nunc novem, numero semper impari. *Flora* fort papilionacea, coloris obliquo carni vel potius obliquo seu fuliginæ, in spicam digestos; quibus succedunt spica brevis, constata ex pluribus siliquis gemellis in unum centrum, caulis sic fastigii cœnitis, sursum spectantibus, quæ utriusque siliquæ duplex est series seminum: seu potius unaquæque siliqua duplex est, ex duabus secundum longitudinem coherentibus & veluti agglutibus tera adolefcent, & Hyeme tota interquelescunt donec sequente Vere regerminant.

Descriptionem Cornuti è Monfoni nostri historia supplevimus, additis verbis uncis inclusis. Hæc planta caulibus scandit, adeoque inserti latis est: Nam caulium respectu ad scandentes spectat, siliquarum verò ad hanc classem.

* 9. *Onobrychis flore purpureo* Ger. *spicata flore purpureo* C. B. Park. *Onobrychis quibusdam purpureo flore* J. B. *Onob. 1. Clus.*

Cubitalis plerumque habet *caules*, frequentes (si vetusta sit planta) rotundos, duos, humi procumbentes; in quibus frequentia *folia*, Lentis similia, angusta, hirsuta, seu lanugine quadam obducta, quindescim subinde, & totidem alia ex adverso in costa adherentia, uno impari extremam aliam occupante, gustu amaro & asperio. Ex alarum cavis exoriantur ramuli, similibus siliquis septi, ex uncis, elegantius purpuræ nitescentes, indoratos, confertos, & veluti spicam trium interdum unciarum longitudinem æquantem efficientes, nonnumquam etiam longiorum, præsertim quando in semen ingratu, ut alia legumina. *Radix* illi magna, longa, dura, in obliquis nonnullis fibris sese spargens, & subinde ad cauliculorum exortus recentes fibras agens, vivax & perennis.

Frequentem ad Danubii ripas, supra Pofonium, arido solo, apud Petronellam oppidum invenit *Locut.* Clusius, &c.

* 10. *Onobrychis floribus Vicia dilute cæruleis* C. B. *floribus cæruleis* Park. *Onob. quibusdam sub-cæruleis flore* J. B. *Onobrychis 2. Clusii Ger.*

Clus.

Multos ex eadem radice promit vimineos *cauliculos*, pedales, nonnumquam etiam longiores, humi fusos, crebris nodis distinctos, & in his alata *folia*, h. e. tredecim, quindescim, septendecim, aut pluribus & oblongis foliolis uni costulae adherentibus constantia, extremo semper impari numero faciente. Prodeunt deinde ex alis tenues pediculi seu virgulae, *siliquæ* in spicam confertos ferentes, Pisi aut *Vicia* florum formæ, sed longius, colore dilute cæruleo, vel ex cæruleo purpureo: Hæc succedunt exiles *siliqua*, quali duplicata, continentes pusillum *semen* renis formæ, nigrum. *Radix* minimi digiti crassitudinem ferme aequat, dura, lignosa, contorta oblique se spargens, & alæ sub terra condens, rarissime fibris donata, quæ summa parte in aliquot capita exuberat, & quibus singulis annis novos cauliculos fundit.

Rara est: infra Viennam invenit Clusius viâ publicâ, secundum orbas, inter *Schwecker* & *Ger-Locut.* *zaffor* paucas duntaxat plantas, Junio florescentes; item non procul à Znam Moravie oppido.

11. *Astragalus quidam montanus vel Onobrychis alius* J. B. *Onobrychis 4. Clusii Park. Onob. montana 4. Clusii Ger. Onobrychis floribus Vicia majoribus cæruleo-purpureis, vel foliis Tragacanthæ* C. B.

Clus.

Multa *folia* promit ab eadem radice, Lenticule aut Tragacanthæ foliis proxima, uni similiter costae inherentes, molliora tamen, viridia qualem illa, sed lanugine quadam candicante pubescentia, lento primum gustu, deinde nonnullam amaritudinem relinquentem, postremo linguam vellitantes. Nascuntur inter foliorum alas *cauliculi* fort dodrantales, supini, exiles, quadam lanugine obducti, aliquot *siliquis* onusti, *Viciae* sylvestris aut Lenticule florum magnitudine, colore ex cæruleo purpureo: quos excipiunt *siliqua* pusillæ, geminis cellulis constantes, *semine* (quod cum probe maturum non esset, observare non potuit Clusius) plenis. Multas ex eadem *radice*, quæ longa circumsiliqua, est) & obliquis fibris agit, propagines & ramulos dodrantales, humi fusos in latera emittens. Crescit in summo Sneeberg jugo, atque in Etcheri summis locis.

Vel hanc plantam, vel ejus valde similem invenimus in altissimo vertice montis Jura *Thuri* dicto. Descripfit J. Bauhin fati bene convenit nostræ plantæ, non item figura: nostra caules habet rubentes, folia in acutum desinentia.

Locut.

18. *Glaux Hispanica* Clusii Park. *Hispanica* J. B. *Glaux Diofcorida* Ger. qui pro *precedente* eam habet. Ciceri *silvestris* minor affinis, si non idem C. B. Diofcorides *his* ἀπὸ τῆς γῆς ἐπανίστηται.

Clus.

Ternis vel quaternis à radice affurgit *cauliculus*, dodrantem altis, gracilibus, incanè lanugine pubescentibus: *folia* serie quadam secundum costæ longitudinem utrinque digestis, sive alia foliorum illos vestiente, Onobrychidis aut Astragali prioris in modum, mollioribus tamen, superne virentibus, inferne cinè lanugine obfictis, gustu nonnihil amaro. *Flos* extremo cauliculorum fastigio innascitur, confertus, capituli spicæ brevioris & obtusæ instar, Glycyrrhizæ vulgaris liquor formâ & colore perquam similis. *Radix* candicans & exilis, quæ an vivax sit afferre nequeo. Hactenus Clusius.

In planta sicca ad nos à D. Sloane transmissa radix erat simplex, rectâ descendens, ima parte in furculos (unum vel alterum) divisa; unde exsibant cauliculi quatuor vel quinque, quales describit Clusius, rubentes, firmiores & robustiores multo quàm precedenti; folia vestiti è decem aut duodecim pinnularum oblongarum, obtusarum, averia parte hirsutarum conjugationibus cum impari in extremo compositis. *Flores* quales describit Clusius, non tamen fummos caules terminant, sed è foliorum alis in pediculis oblongis hirsutis egrediuntur. Singulis stolis succedunt *siliquæ* breves & velut triangulæ, lineæ ab uno latere recta, ab altero incurva terminatæ, exterius mucos quodam subrusto denso innascente scabræ, geminatæ, & in duas faciliè separabiles, quarum singulæ unicam duntaxat intus *semen* continent, satis grande, compressum, subulvum, præter mucum villosum siliquæ etiam lanugine pubescent.

Nusquam alibi quàm ad ripas fluminis Thormis Salmaricam affluentis, paulò infra eam urbem observabat Clusius, nomine vulgari carentem, mensè Junio. Verum (inquit) is locus procul à mari distat, juxta quod Diofcorides Glaucem nasci tradit.

19. *Glaux Catalonica* non descripta.

Elegantissimæ hujus plantule ramulum ad me transmissit idem ingeniosiss. Vir D. Sloane. Qualis fuerit radix aut ima folia nescimus: ramulus transmissus vix palmaris erat, foliis, ut in hoc genere, seu foliorum alis, crebris vestitus. Folia autem quatuor duntaxat aut quinque pinnularum, oblongarum, angustarum, acutarum, lanuginosarum, (subtus præcipuè) conjugationibus constant, impari folio alam terminante. *Flores* in glomerulis seu globulis in foliorum alis sessilibus, aut certè brevissimis pediculis donatis, quantum in sicca discernere licet, cœrulei, quorum singulis succedunt *siliquæ*, struaturæ & figuræ insolite, breves, & propemodum quadrangulæ compressæ in acutos apices productæ, incanæ & hirsutæ, è duabus siliquis sibi mutuò commissis propemodum ut in Thlaspeos bicusatæ valicæ, compolitæ; non enim, ut in aliis hujus generis siliquis, planis lateribus commissis coherent, sed doctus tantum lineâ rectâ conjunctis, versus apicem ad se mutuò retrorsum reflexæ, imis lateribus sursum recurvis. An plura an singula femina sit in singulis siliquis nobis non constat.

* 20. *Astragalus perennis*, foliis hirsutis, caule recto aphylo, flore ochroleuco odoratissimo Moris.

Moris.

Hæc planta plurima edit *folia*, alata, hirsuta & per terram strata, binatim seu conjugatim *stipula* ex adverso adherentia, uno impare extremum costæ claudente. Ex medietate foliorum per terram sic stratorum oriuntur *cauliculi* hirsuti iidem, pedales & altiores, sustentantes plurimos *flores*, leucopallidos seu ochroleucos, fragrantissimi odoris, ad longitudinem trium unciarum in summis caulium spicatum digestos, quorum singulis succedunt *siliquæ* gemellæ, crassæ admodum, triquetra, vix unquam longitudine superantes: harum singulæ binæ vel ternæ continent *semina*, ossa sesamoidæ refoerentia, seminibus cæterorum suæ fortis crassiora. Planta est perennis.

SECTIO TERTIA.

De Leguminibus trifoliatis.

LEGUMINA trifoliata sunt vel Trifolia propriè dicta, quæ terna duntaxat habent folia in extremo pediculo; vel minus propriè sic dicta, quæ præter folia terna in extremo pediculo bina insuper habent ad ejus à caule exortum seu basin, quæ *Lori* appellantur, & quodammodo pentaphylla sunt.

Trifolia propriè dicta sunt vel floribus in *capitula* aut *spicæ congestis*, vel eisdem magis *sparsis & rariis sitis*.

Quæ floribus sunt in capitula aut spicæ congestis, sunt vel 1. *Seminibus & siliquis in calycibus plerumque occultatis*, floribus erectis, capitulis aut spicis fummos in plerisque caules terminantibus, seu spicæ lanugine nulla aut rariore oblitæ sunt, calycibus florum vel strigiosis & striatis nec à delapso aut marcescente flore in velicas intumescentibus ut in *Trifolio pratensis montano*, &c. vel in *vesicæ tandem intumescentibus*, ut in *Trifolio fragifero*, &c. sive spicæ molles sunt & villosæ mollitiæ suæ pedem leporinum referentes, ut in *Lagopo*. 2. *Seminibus & siliquis visui expositis & extra calyces apparentibus*, floribus pendulis, capitulis aut spicis è foliorum alis egressis, siliquis seu folliculis scabris aut rugosis, in *Melilotis*.

Quæ floribus sunt magis sparsis & rariis sitis sunt vel siliquis *restitutis*, seu *productioribus* in *Fanugraeco*, seu *brevisioribus* in *Anonide*, vel eidem *moris & coelestis* in *Medica*.

Herbæ flore papilionaceo non scandentes trifolia sunt vel

Propriè sic dictæ, quæ terna duntaxat folia habent in extremo pediculo, suntque vel floribus

In *spicæ congestis*, seminibus & siliquis

In calycibus occultatis, suntque vel spicis

Mollibus & villosis; LAGOPUS dicta, quia mollitiæ suæ pedem Leporis refert.
Lanugine nulla aut rariore oblitæ, calycibus

Delapso flore in *vesicæ intumescentibus*; TRIFOLIUM *Fragiferum* seu *vesicarium*.
Strigiosis & striatis, in velicas membranaceas non extumescentibus; TRIFOLIUM *spicatum* plurimarum specierum.

Expositis, & extra calices apparentibus, floribus in spicis è foliorum alis egressis, pendulis, odoratis; siliquis seu valculis feminalibus scabris aut rugosis; MULTILORUS.

Sparsis & rariis sitis, siliquis

Rectis aut nonnihil incurvis,

Productioribus, compressis, seminibus lineæ ab angulo ad angulum depressæ sulcatis, FOENUM Græcum.
Brevioribus, femine reniformi; ANONIS.

Intortis, gyris paucioribus aut pluribus, fructu levi aut spinoso, scutellato, doliato, orbiculato, plurimarum specierum; MEDICA, seu *Trifolium coelestium*.

Minus propriè dictæ, quæ præter folia terna in extremo pediculo, bina habent ad ejus exortum caulè adnata, adeoque etiam pentaphyllæ dici possent; LOTUS *herbæ plurimarum specierum*.

Species illæ Medicæ quæ jumentorum pabulo feruntur, radice sunt perenni & vivaci; Siliquis intortis quidem sed paucioribus volutis, nec sibi invicem contiguæ ut unum glomerem efficiant.

- A. 24. *Trifolium supinum cum glomerulis ad caulium nodos globosis, floribus purpurantibus. An Tr. nodosum capitula Thymi Morif. praelud.?*

Radix ex alba, simplex, fibris majusculis donata: ex qua emergunt *ramuli* complures, in terram procumbentes, glabri, versus radicem supina parte nonnunquam rubentes, *folia* alternatim positis, in pediculis longiusculis tenuis, subrotunda & ad margines dentatis vestiti. *Globuli* testiles ad alas foliorum, non spinosi, ex quibus emergunt *flores* pallide purpurei, rarius dispositi. Semen nondum maturatur.

Locus.

In marginibus arenosis prope Saxmundam Suffolciz oppidum inveni: postea attulit *Thomas Willifolius* circa Londinam collectum: tandem etiam in transmarinis circa Messanam Siciliz urbem inveni. Capitula seu globuli & calicibus arcte stipatis congesti sunt.

- * 25. *Trifolium capitulo glomerato rigido J. B. globoflo flore, vel capitulo Lagopi rotundiore C. B. capitulo globoflo Park.*

C. B. prod.

Radicem habet longam, tenuem & capillaceam, fibrosam, albam: *caules* plures, tenues, rotundi, palmo minores, quandoque pedales, in ramulos leviter hirsutos divisos; quos *folia* parva, nonnihil pilosa, longiora quam stellati majoris, per extremum rotunda, crenata cingunt, [quibus juxta pediculum communiter duo alia subsuntur.] *Capitula* fastigia ornant *capitula* lingularia, glomerata, compactora quam *majoris stellati*, Botonaria paria, sed Bardanz echinorum asperitate hispida. *Flores* parvi, lutei, [rufescentes D. Magnol.]

Locus.

Maso mense Monspelium circa Castellonum copiose provenire observavit C. Bauhinus. In fatis copiose oritur, sed semper cum floribus rufescentibus. *Betan. Monsp.*

CAP. II.

Trifolia spica molli & villosa Lagopi dista.

1. *Trifolium albo-incarnatum spicatum, sive Lagopus maximus J. B. Lagopus maximus Ger. max. flore rubro Park. Trifolium spica subrotunda rubra C. B. The greatest Hares-foot Cretail.*

J. B.

*S*atis proluxa *radice* donatum est, gracili, fibrata. *Caules* plures, dodrantes & cubitales, hirsuti, simplices. *Folia* ex piloso pediculo, vaginâ suâ brevi, hirsutâ caulem complexa, terna, subrotunda, latiora quam longiora, crenata, non cordata. Spica duarum aut trium uncularum, floribus constat albis dilutâ purpurâ remissis ex *calycibus* admodum villosis, in quinque pinnullas desinentibus. Semen majusculum, subrotundum, lucidum, pallidum, accedens ad Meliloti vulgaris, sapore Pisorum.

Annua est planta, ex femine deciduo, siquidem maturo Julio & Augusto, se conservat.

Locus.

In Italia circa Neapolin observavimus cum floribus pulchre rubentibus aut coccineis: Quod prope Geneviam oritur albo-incarnatos obtinet.

- A. 2. *Lagopus vulgaris Park. trifolius quorundam J. B. Lagopodium sive Pes leporis Ger. Trifolium arvense humile spicatum sive Lagopus C. B. Hares-foot, or Hares-foot Cretail.*

J. B.

Nomen ex argumento *spica* indeptus est, quæ molli villo cineraceo, purpurascēte leporinis pedes imitatur, *foveolis* albidis & minutis, tantillum prominulis, quos semen excipit exale fulvum. Spica pediculis longis infundit, & foliorum alis exeuntibus. *Coliculis* plurimi palmum aut sesquipedalum alti, [imò in latioribus dodrantes aut pedales] ramoli, toti incana lanugine pubenti; in quibus hirsuta Trifolii *folia*, unciam circiter longa, culmum lata, acuminata, villosa & incana, aversa præsertim parte, pediculis lata & striata bati, in duas prælongas velut aurículas exeunt, caulem amplectantibus. Quæ & radice exeunt folia, multo latiora sunt, & pediculis longioribus fulta. Sapor plantæ stringens & strenuè exiccans.

Locus.

Tempus.

Frequens est inter fegeres, maximè solo arenoso, serlus autem & post mediam plerunquæ ætatem flores.

- * 3. *Ebenus Cretica Alpin. exot.*

Alpin.

A radice stipes assurgit rectus, tricubitalis & amplior, argentei coloris, & quo plures rami exeunt, sursum ex obliquo in rectum acti, foliis Cytisi, sed longioribus & tenuioribus, in acutum desinentibus, ternis simul junctis, totis candidis. In summitate vero caulium flos visitur rotundus, flori præteritis trifolii figura & magnitudine quam similes, coloris purpurei, & in aliquibus carnei, ex multis Holculis Cytisi florum amulis congestus, qui circumquaque intermixtos habet quosdam villos, albos, tenuissimos, velut fericeos, quorum mixtione ex rubro colore flos redditur longè visui elegantior. *Radix* illius planta est longa, gracilis, lignola, nigra, bifida.

- * 4. *Lagopus*

- * 4. *Lagopus minor flore ruberrimo Park.*

Park.

Folia habet mollia, incana, angusta, in acutum mucronem desinentia, breviora tamen quam *Lagopi angustif.* Hispan. *Clus.* *Caules* ad semipedalem altitudinem vix ascendunt. *Spicam* gerit tenuem, barbulis multo tenuioribus quam prædicti *Lagop.* frequentiore. *Flores* protrude elegantissimos, rubicundi coloris; quibus singulis flaccidius succedunt *capitula* singula, villosa, pluribus radiis in margine earundem stellatim dispositis onusta, quando semen in capilularum fundo est maturum. Planta est annua.

Semine ex Hispania accepto J. Parkinsono exorta est.

- * 5. *Lagopus supinus Park.*

Ex Hispania attulit Boelius.

- * 6. *Trifolium lagopoides annuum hirsutum pallide luteum seu oebroleucum Morif. hist.*

Morif.

Folia edit terna acuta, incani lanugine obrita, atque ex vaginulis aliorum more pediculis biuncialibus oris inintituta: in fastigio caulem pedulum erectorum, nonnunquam recinquantur, proveniunt *spica* longe, unciales & biunciales, *Lagopi* vulgaris instar, scoris pallide lutei, flos ponis *expansus* floribus compositæ. Floribus hinc evandis singulis singula succedunt *capsula*, quinquepartito in margine divisa, & singula *semina* subrotunda continentes in fundo. De loco nihil habet.

7. *Trifolium angustifolium spicatum J. B. Trif. montanum, angustissimum spicatum C. B. Lagopus major angustifolium Park. Lagopus altera angustifolia Ger. emac.*

J. B.

Radix huic unica, tenuis, longiuscula, lignola: *caules* ex ea plures, fatis firmi, palmares aut pedales, simplices; in quibus *folia* terna, graminea, hirsuta, pediculo nixa unciali, caulem longâ, striatâ vaginâ obvolvante: *Spica* duarum circiter uncularum longitudine aut major, ex floribus purpureis congesta, in calicibus lanuginosis, pinnas quinque protendentibus. Vidimus hujus generis altitudinem cubitali, foliis angustissimis duas trêse uncias longis.

In montibus supra Messanam, atque etiam circa Monspelium, utrobique copiose provenit. Flores *Lacu.* in nostra diluè rubent.

8. *Lagopus angustifol. Hispanicus Clus. Ger. emac. Park. Trif. angustif. Hisp. sive Lagop. angustif. flore diluè rubente J. B. Trif. Hispanicum angustifolium spica diluè rubente C. B.*

Clus.

Unicum fort caulem, gracilem & fatis firmum, nodis quibusdam distinctum & in aliquot ramos divisum, nascentibus ad singulos nodos pediculis, fatis laxa sede caulem & ramulos amplectentibus, quorum extremis terna indident *folia*, non orbiculata, sed longiuscula & angusta, carinata, sive dorso elatiore, canescentia instar foliorum vulgaris *Lagopi*: Summi rami desunt in longas calycularum *spicas*, & quibus emergunt *foveolis* vulgaris floribus formâ similes, & fere concoloris, hoc est, diluè rubentes.

Semine ex Hispania accepto natum est: cui simile, vel fortè hoc ipsum genus se observasse meminit Clusius Salernitanen. agro ad Vintonorum margines.

Nos in montibus Messanæ imminutibus, item circa Monspelium observavimus. A præcedente *Lacu.* tota specie diversum agnoscimus.

CAP. III.

Trifolia spicata flore luteo.

- A. 1. *Trifolium luteum lupinum Ger. emac. pratense luteum fœmina flore pulchriori sive Lupulino J. B. pratense luteum capitula Lupuli, vel agrarium C. B. Hops-Cretail.*

*P*ures *cauliculis* spargit, infirmis, & vix se sustinentes, palmares, aut dodrantes, hirsutos, rubentes ramis creberrimis fruticulos. *Folia* parva, latiuscula obcula, glabra, præsertim supina parte, venulis creberrimis, si luci obiciantur, vel ex adversa parte facile conspicuis, striata, pediculis longiusculis appenda. Versus caulis & ramulorum summitates *florum spica* ex alis foliorum exeunt, lupulorum capitula imitatur, sed minores multo, *foveolis* luteis compositæ, per maturitatem deorsum reflexis, minime deciduis. Petalum in flave superius & erectum amplum est & striatum. Singuli autem flores singula femina occultant. Ab alis plerisque Trifoliis differt quod flos colorum singularium calyces persequi sunt & vix visibiles.

Lacu.

In agris inter fegeres, solo præsertim arenoso aut glareoso.

- A. 2. *Trifolium lupulinum alterum minus. An Trif. luteum, flore Lupulino minus J. B. The lesser Hops-Cretail.*

A radice simplici, furculosa tamen & minutissimis etiam fibrillis capillata, & quibus tubercula quædam M m m

gines aquilia; superiora longa, angusta, circum oras crenata, supremis mucronibus obtusis & velut abscissis. Flores similiter melini, at minoris, in spicis ex alis foliorum superiorum egressis, crebriores quam in precedente, quibus succedunt *Pericarpia* rotunda rugosa. Radix alba simplex quotannis emouitur.

Provenit in montosis pratis Delphinatus Gallia.

- * 7. *Melilotus lutea minor, floribus & siliculis majoribus, spicatum & raris dispositis, foliis angustioribus, maculis sub exortum notatis* Morif.

Morif.
Caulis proferit ejusdem altitudinis cum precedente, sed magis ad rubedinem inclinantes: Folia quam illius angustiora sunt, & sub exortum maculis subrubentibus afficiuntur. In summis ramulis proveniunt spicatum *siliculi* lutei, precedentis majores, quorum singulos singule sequuntur *siliculae*, majores & rarius dispositae, spicatum pariter pendulae, in quibus continentur *semina* duplo majora seminiibus precedentis.

Ex seminiibus Chalepo transmissis Oxonii orta est.

- A. 8. *Melilotus minor* Trag. *Trifolium luteum minimum* Ger. emac. Park. *pratense luteum capitulo breviori* C. B. *prat. luteum maiore flore minore, semine multo* J. B. *Small petiolato* Tretol. ex *Melilot* Tretol.

Radix nitens simplicis, lignosa, alba in terram descendente, fibris aliquamullos tenuibus, quibus granula seu tubercula subinde appensa sunt, donata. Cauliculos fundit plurimos, humi procumbentes, pedales & longiores, striatos, brevi admodum lanugine hirsutos, ramosos, foliis ad intervalla velut in eodem pediculo ternis, obscurè virentibus, obtusis, per margines crenatis, brevi & vix conspicua lanugine averfa præcipue parte obsitis. Ad imum folii pediculum ubi cauli apponitur appendices ducunt in acutum terminatae membranaceae caulem amplectuntur. Quae & radice exunt & in indices dum in acutum terminatae membranaceae caulem amplectuntur. Ex alis foliorum pediculi exeunt siliunculae tenues, spicae sustinentes *siliculas* parvas, luteis aggestas, quos excipiunt *pericarpia* compressa, rugosa, per maturitatem nigra, semina continentia.

In palcuis frequentissimum est.

- * 9. *Melilotus vulgaris nostrati affinis, folio minore & angustiore* J. B.

J. B.
Angustioris & proluxos caules proferit, minores quam vulgaris *Meliloti*, divisione pari: folia tamen tergemina & odorata, sed non parum tum longiora, tum angustiora, quam nostrati vulgari, per ambitum crenata: flores lutei, confimiliter spicati, sed singuli minores: *pericarpia* circularibus lineis rugosa, singula unicum *semen* continent. Adeo coactae brevitatis reperitur interdum, ut palium non superet, radice proluxa & simplici.

Hujus figura quae habetur apud J. Bauhinum rectè refert plantam quam D. Magnol pro *Melilot* angustifolia repente folliculis rotundis C. B. habet, in saxosis la Colombiere prope Mospesium inventam: & fortasse una eademque planta est quae C. Bauhino describitur sub titulo allato, & J. Bauhino sub titulo initio proposito. Descriptionem C. B. quinto in loco propositam vide & confer.

- * 10. *Melilotus corniculatus reflexis major* C. B. *Mel. Syriaca* Park. *Syriaca odora* Ger. *Trifolium italicum* sive *Melilotus Italica* corniculatus recurvus J. B.

J. B.

Præcelsum est hoc *Meliloti* genus, trium quatuorve cubitorum, & altius interdum, alis multis brachiatum, iisque crassius satis & firmis. Folia terna, ex brevibus pediculis, *Meliloti* vulgaris haud multum dissimilia, oblonga, serrata, glabra: è quorum sinu pediculi exeunt palmares, in cacumine comantibus onusti floribus *Meliloti* Syriacae, luteis, odore fragranti & pertinaci: quos siliquis sequuntur *siliculae*, unciales, compressae, striatae, gemino versu alato pendulae.

In Syriaca siliqua videtur magis curva falcata, in Italica nimis, propter degenerationem, ut vult Lobelius.

In Gargano Apuliae monte provenit, Matthioli referente. Seminiibus Syriacae Patavii satis corniculatis exit minus falcatis, & ignavie odore.

Melilotum alteram pullillam Londinensem Ad. Lob. C. Bauhinus huc refert.

11. *Melilotus Messanensis procumbens, folliculis rugosis sublongis, spici florum brevioribus.*

Plantam hanc in lingua illa fretum Siculum & Portum Messanensem interjacente observavimus, loco humido. Rami in terram procumbebant: flores lutei in spicas breves congesti: *Siliquae* sublongae, sed breviores quam *Meliloti* Syriacae, circularibus lineis rugosae, per maturitatem ex flavo albicantes: *semina* quam vulgaris *Meliloti* majora.

In lingua portum Messanenlem a Fretto Siculo dirimente, loco humido collegimus.

- A. 12. *Trifolium Meliloti affine Ornithopodis siliquis, rectius ad Trifolia siliquosa refertur.*

Radice alba simplicis multos emittit cauliculos in terram reclinatos; in humidior aut pinguiore solo palmares aut teliquipalmares, altius vix quadrantales, satis crassos pro plantulae modulo, solidos & non concavos, ramosos. Folia perexigua, è membranae appendice cauliculos amplectente ex-

eunt, pediculis prælongis circa margins velut spinulis dentata, obtusa aut excremis subrotunda. E foliorum sinubus exeunt pediculi siliunculae aut breviores, tres plerumque *siliculae* pallide purpureas sustinentes, (interdum binos vel etiam unicum.) quibus succedunt totidem *Meliloti* crassifolculae, curvae, recurvae, seminiibus majusculis arcuè stipatis ad octo aut decem faretæ, per maturitatem pal- lentibus.

In aggeribus ad mare arenosis, & alibi etiam in Mediterraneis occurrunt.

Locum.

- * 13. *Melilotus Aegyptia Alchimelech vocata* J. B. *Melilotus Aegyptiaca* Park. *Mel. corniculatus reflexis minor* C. B.

Alpin.

Supra terram expansa planta est, parva, modicè repens, fore nihil aut parum in altum se attollens: foliis trifoliis siliquis minoribus tamen, floribusque parvis, multis, longis, racemi modo ordinatis, croceis, odoratis, à quibus prominent *siliquae* parvae, oblique: *semen* continentes minutum, rotundum, subnigrum, declinans ad rubrum, odoris non omnino expers, sapore siliptico cum aliquo amaro.

- * 14. *Melilotus India Orientalis* Park.

Park.
Semipedalem altitudinem vix superat, caulibus tenuibus, fuscis, foliis viridibus, in eodem pediculo ternis, parum aut non omnino dentatis obtusis, non ramosis: quorum faltha occupant *siliquae* multi, perexigui, flavi: quibus succedunt *capitula* rotunda *Meliloti* Italici, *semen* parvum, nigricans, odore valido *Meliloti*, claudientia. Flores valde remissum aut potius nullum *Meliloti* odorem exhalant. Radix tenuis, annua.

Plantam hanc cum nondum viderim, an sit vera & genuina *Meliloti* species me nescire fateor; ex descriptione Parkinsoni nihil certi concludi potest. Capitula & folliculi cum *Melilotis* conveniunt, sed non eorum situ in summis caulibus.

Parkinsonus se semina hujus sub titulo superius posito inter alia rariora ex Italia accepisse scribit.

Hanc eandem esse puto *Melilot* minimè rectè luteæ, siliquis crassius curvis in capitulum congestis semine *Foenugraci* *Morif.*, cujus ideo descriptionem subiiciemus.

Melilotus minima recta lutea, siliquis crassius curvis in capitulum congestis, semine Foenugraci Morif.

Morif.

Reliquas *Melilot* parvas, procumbentes excedit magnitudine & latitudine foliorum, quibus proximè accedit *Melilot* luteæ Italicae folliculis rotundis rugosis. Vix pedalem attingit altitudinem. In cynis caulium *siliquas* proferit plurimos, satis raras, luteas; quibus succedunt *siliquae* parvae curvae, crassiores prædictarum omnium *Melilotorum* siliquis; in quarum singulis continentur *semina* bina, ternaria, satis magna, ab angulo ad angulum *Foenugraci* modo cavata.

- * 15. *Melilotus Syriaca seu Chalepensis, major, coronata, siliquis curvis biancilibus* Morif.

Morif.

Caulis proferit pedales, rectos; in quorum cynis proveniunt flores lutei, capituli in modum digesti, ejusdem cum ceteris magnitudinis: quorum singulis deciduis succedunt *siliquae* singulae, usque ad numerum denarium, compactè junctæ, communi petiolo propendentes, curvae, binas uncias longe: in singulis continentur plurima *semina* recentia flavescencia, quæ tandem subruissa evadunt.

E semine à D. Huntington Chalepo Syrix emporio transmissis Oxonii in Horto Botanico Academ. *Locum.* enata est.

16. *Trifolium Americanum* C. B. J. B. Park. *Americum* Ger.

Trifolio biruminolo simile, caules fert à radice complures, rotundos, ramosos, in latus declinantes: folia colore in virore subnigra, figura rotundiuscula, primis & è radicibus exeuntibus biruminosi trifolii formi, colore & odore quoque quadratenus similia, latorum tamen & per ambitum magis coronata. Flores in summo ramulorum exeunt exigui, subcandidi, spicatum digesti. Fruitus inde rotundi, aliquantulum plani, Aphacæ à nobis (inquit Dodonæus) descriptæ semini fere similes. Radix in plures dividitur.

Melilotis annueravimus quia flores in spicis è foliorum alis egressis pinguntur.

17. *Melilotus vesicaria Cretica* hort. Aldorfi.

Hujus ramulum habemus ex horto Aldorfino. Perfoliis videtur *Melilot* Italicae, verum major, vasculis seu filiculis vesicæ instar inflatis, majoribus, pendulis.

M m m m 3

C A P.

- * 6. *Anonis purpurea procumbens verna seu praecox fruticosa annua, viscosa, filiquis crassioribus lentiformibus, raris dispositis* Morif.

Caules prostrati pedales & longiores, lignosi, duros; ad quorum singula genicula oriuntur *folia* terginata, rotunda, valde crenata; atque pediculis curvis, ex geniculis ortis innituntur flosculi papilionacei, dilute rubri: quorum singulis succedunt filiquae singulae, bivalentes, continentes *semina* satis magna pro proportione plantae.

Junio & Julio florentem observavit descriptionis autor: Verum nec hujus, nec praecedentis locum natalem movit.

- * 7. *Anonis lutea sylvestris minima* Col. *Anonis spinosa lutea minor* C.B. *montana spinosa lutea minor* Park.

Col.

Puilla haec satis aris, nec semipedem superat caulis altitudine; & *radice* dodrantali, tenui, nuda, nigra. Ex illa plures fruticant tenues *cauliculi*, veluti squamosi auricularum cartilaginibus exiis: e quibus *folia* exigua, vulgaris Ononidis modo terna, & per ambitum dentata exoritur: inter quorum & cauliculorum sinus quinquepartiti oriuntur singuli *calycei*, respectu plantae magni, rigentibus foliis, angustis, oblongis, aculeatis constructi; in quibus post *flores* luteos, exigui ut a calyce occidantur, *filiquae* laborantur rotundae, breves admodum, *semina* renem effigie incurva, exigua, Phaeolici similia continentes.

Locus.

Angusto florere in Aequicolum inculis, depressis aridis locis, à Villa Mercato via ad molendinum. Quare D. Magnol, annon haec sit *Anonis* puilla glabra fruticans Trifolius affinis J. Bauhino?

8. *Anonis lutea, parva, procumbens, maritima. Anonis maritima mitis folio lucido serrato* Bocconforti.

Radice alitur albi, longi, simplici, raris fibris capillata [in nonnullis fibræ plures sunt & majores] *Cauliculi* inde exorti plures, teretes, villosi, nonnulli rubentes, humi procumbunt. *Folia* parva, tripartito divisa, pediculis nullis: (verum inferiora duo foliola caulem amplectuntur ut in Lotus fit, ac promittit haec planta eodem modo trifolia est quo Lotus quinquifolia) satur viridia, splendens, in margine eleganter dentata, alternatim posita. *Flores* lutei Anonidis. *Siliquae* breves, tumidae, teretiusculae, duobus intus seminibus reniformibus ordinibus. *Annua* est planta, mitis nec aculeis praedita.

Locus.

In arenosis maris litoribus in Sicilia frequentissima est, Catanie, ad Promontorium Pachynum, Ponto Ceruleo, &c. Adit Bocconus, Sacce Agrigenti & alibi passim. In Maremma Hetruriae etiam nota est.

Ni trifolia esset, ad genus Leguminum filiquis geminatis referri deberet. Planta est singularis & sui generis.

9. *Anonis viscosa spinis carens lutea major* C.B. *lutea non spinosa, Dalecampio* Natrix J. B. *Natrix Plinii sive Anonae non spinosa lutea major* Park. *Anonis sive Spina lutea* Ger. *Hellou Hell-barroli*.

Caules ex eadem radice plures exurgunt, rotundi, pedales atque etiam cubitales, in multos ramos divisi, spinarum expertes. *Folia* Anonidis vulgaris, hirsuta, pallide viridia, alternatim posita, per extremum crenata seu porius dentata. *Flores* Genistæ vulgaris, lutei, pediculis oblongis insidentes, qui ultra florem nonnulli protrudunt: nam petiolus ille è quo flos immediatè dependet, ex hoc modo dicto pediculo longo erectoque exoritur. His succedunt *filiquae* longiores strictioresque quam in vulgari Anonide, [unciales J.B.] teretes, hirsutae, *semen* continentes pullo colore, Cam. Herba tota hirsuta est & ad tactum glutinosa seu pinguis, graviter odorata, ut reliquæ congeneres.

Locus.

Primo hanc observavimus in arenosis insulae exiguae à Promontorio Siculae Pachyno dicto, nunc Capo Passaro, vi maris nuper abrupte: deinde ad fluvium Arce prope Genevam; tandem circa Montepellum copiose.

Planta quam in Sicilia observavimus major & elatior videtur ea quæ circa Genevam & Montepellum oritur, foliis etiam majoribus, floribus, quantum ex sicca discernere licet minime striatis.

- * 10. *Anonis non spinosa flore luteo variegata* C.B. *non spinosa lutea variegata* Park.

A descripta differt floris colore, qui luteus sed pallidior est, & lineis subrubris variegatis.

11. *Anonis puilla, glabra, fruticans, Trifolius affinis* Cherleri, J. B. *An Ononis sylvestris lutea minima* Col? *superius posita*.

J. B.

Lignosis palmaribus & brevioribus fruticat *surculis*, subrubentibus, tenuibus, glabris: quos *folia* tripartita crebra, terginata, glabra, viridantia, circumcirca crenata, oblonga, Medice nostratis foliis quadantenus similia: ex quorum finu prodeunt per totos ramos *flores* majusculi, conformatione leguminosorum, lutei, calyce in quinque segmenta flore longiora, acuta, ex rubro nigricantia diviso. Succedunt *filiquae* turgidae, nigricantes glabrae, Craccae minime minores, *semina* quatuor aut quinque sinuata continentes.

In collibus sterilibus Narbonensis Galliae, inter Ilices, Thymos aliisque frutes multa;

* 12. *Anoni*

- * 12. *Anonis non spinosa floribus luteis* Brasiliæ Marggavi.

Muli *caules*, teretes, lenti, pilosi, ex una radice enascuntur, longi, partim humi procumbentes, partim sursum, ad tactum quasi pinguiculi seu glutinosi: è quibus hinc inde alternatim, & quasi se amplectentur in exortu, prodeunt *ramuli*, quos eodem modo hinc inde penoli breves complectuntur, atque quilibet *etia foliola*, quidam etiam tantum unum continentes; sinque foliola oblonga, angusta, nervo secundum longitudinem & venulis obliquis inferne praedita, & leviter pilosa. *Flores* lutei ex sinu prodeuntis fert luteolos Ononidis modo.

- * 13. *Trifolius affinis Anonis minima hirsuta* Cherleri J. B. *An Anonis viscosa spinis carens lutea minor vel An. viscosa minor flore pendulo* C. B?

J. B.

Parti cum lutea minima glabra affligit albidone, lignosa duraque & albicante demissa *radice*, in multos ramulos hirsutos, rubentes, vel incanos fissa: *folia* terna, angustiora, longiora, per extremum dantaxat crenata, alioqui calura ignara, hirsuta; *calycei* per ramos crebri, magni, pilosi admodum, in quinque longas aristas desinentes, pediculo contorto, dorsum terram spicantes, cancellis suis florem complexi parvum, caetera albidum, rostellis ferrugineo. Tota est tactu viscidula.

In rupes Monsphaciæ & Nemaufinis atque obviam animadvertit & legit Cherlerus. In af. Lem. peris versus Miravallem circa rupes quæ antro imminet, & supra Boutonnetum versus Monferrier. Botan. Adonsp.

Anonis viscosa minor flore pendulo C. B.

Quam Morifonius praecedenti synonymam & eandem facit, in Prodr. sic describitur.

Plantula est sempalmaris, totaque hirsuta: *radicula* alba oblonga, tenui, *parvum fibrosa*; à qua *cauliculi* plures, duarum triumve unciarum, exurgunt, iisque tenues, rotundi, foliis parvis, plerumque ternis ex uno pediculo prodeuntibus, forma & situ vulgaris Anonidis similibus, viscosi, *folia* parvi sunt, lutei, propendentes, quibus intantum *semen* in exigua filiqua succedit, & nullis spinis donatur. Ex Gallia Narbonensi habuit.

- * 14. *Anonis lutea annua recta hirsuta, viscosa, filiquis hirsutis brevioribus* Morif. *An Anon. viscosa spinis carens, lutea, latifolia annua* Botan. Monsp?

Morif.

Ad pedalem altitudinem ascendit, *caulibus* rectis, ad quorum singula genicula alternatim appendiculae conspicuntur *folia* longiora, trifoliata, viscosa simul & hirsuta, crenata: [latiora & majora quam in Natrice]; atque in cymis caulium proveniunt *folioli* papilionacei, lutei, minores, è longis pediculis propendentes; ex quorum summitatibus prostant filamenta rigida, uncialia. Floribus singulis evanescitibus singula succedunt *filiquae* bivalentes, hirsutae, viscosae, *semina* in se continentes reniformia reliquarum Anonidum more.

Anonis viscosa spinis carens lutea latifolia annua Botap. Monsp.

Magnol.

Caulem habet elegans ista Anonidis species pedalem & sesquipedalem, in plurimos ramos divisum, villosum: *folia* terna ex eodem pediculo prope ramum foliaceo prodeuntia, villosa, latiora & majora quam in Natrice Plinii. In summitate ramulorum spicæ velut florum oriuntur, qui lutei sunt, calycibus foliorum viridum villosorum circumdanti. *Siliquae* parvae, latae, leviter pilosae unum, duae aliquando tria *semina* rotunda, subnigra continentes: radix pro plantae magnitudine latus crassa, sed quæ singulis annis perit. Tota planta viscosa est.

Copiosè reperitur parum ultra antrum Frontignanense sub Ilicibus, juxta viam, Angusto & Sep. Locus & Tempus.

- * 15. *Anonis lutea annua siliqua glabra brevior* Morif.

Morif.

Caules emittit pedales & aliores, quorum geniculis singulis adherent longis pediculis terna *folia* viscosa, longa, crenata: in caulium cimis longis etiam pediculis propendunt *flores* lutei, satis magni pro proportione plantae, raro seu singulatim petiolis insidentes: quibus deciduis succedunt *filiquae* curvae, glabrae, propendentes ex calycibus quinquetarum divisis. Anonidis vulgaris filiquis crassiores multo, in quarum singulis bina ternive continentur semina.

Hujus semina ex Syria habuit, communicata à D. Huntington.

- * 16. *Anonis latifolia Cicer sylvestris trifolium* J. B. dicta. *Cicer sylv. latifolium triphyllon* C. B. *Cicer sylv. triphyllum* Park. J. B. *latifolium* Ger.

J. B.

Digitalalem demittit *radicem*, singularem aliquando, aliis in paucas fibras divisam, lignosam, dodrantalem, quæ terram versis in plura capita squamata dividi incipiens, ex singulis unum vel plura tollit *caules* cubitales & in ramos aliquando subdivisos, lignoscentes, hirsutos: Pediculi autem longis tria haerent conjunctim *folia*, majora quam lativi Ciceris, rotunda, hirsuta, circumquaque serrata: *flores* Ciceris, mediocriter magni, quos *filiquae* excipiunt, binæ ferè, ex unico longo pediculo, uncia longiores, hirsutae.

Genevæ provenit in monte Salève J. B. & alibi in Alpibus.

- * 17. *Anoni*

17. *Anonis purpurea præcox frutescens flore rubro amplo* Morif. *Cicer sylvestre alterum* Lugd. *Cicer arboreum indicum perenni* Zanoni. *C. sylv. alterum triphyllum* Park.

Morif.

Suffrutescens est lignosa materia constans, radice crassa, longa, lignosa, multifida, cortice nigro testâ, intus candida: ramulis multis furcatis: foliis ternis, subrotundis, simul junctis & serratis: flore amplo, rubro pili infar, ineunte Vere sese expandente, unde Verna seu præcox dicitur: quibus singulis evanescentibus succedunt *siliqua* singule, propendentes, hirsute, villosæ, binales & bivalves, cum parvo aculeo ad extremitatem, Nativis Plinii siliquis multo crassiores, *femina* in se continentes pene duplo cæterarum suarum familiâs majora, & deliquium Anonidum cæterarum more patientia. Bipedita altitudine affurgit, & perpetuâ fronde viret.

Provenit in montibus Delphinatus, à D. Berardo Apothecario Gratianopolitano detecta.

Hujus ramulum in horto Regio Parisiensis collectum ad me transtulit D. Hans Sloane M. D. & rei herbaria peritissimus.

18. *Trifolium frutescens spinosum Brasiliannum* Margg.

Ex radice recta, paucis filamentis prædita ad unius aut duorum pedum altitudinem arbuscule pene figurâ affurgit, in multos ramulos expansa: suntque caulis ramuli lignosi, atque hinc inde acuti (pinis muniti). In pediculis propriis in quolibet ramulo tria *foliola* sibi sunt appposita, more trifolii. Hinc inde prodeunt in pediculis digitum longis *siliquis*, ex viridi albi, magnitudine florum Anagallidis, tubilia *staminula* in medio habentes. Flosculi sequuntur *siliquas* teretes, circiter duos digitos longæ, in quibus *femen* rotundum refertur Limacis concham, coloris epatici. Quando *femen* est maturum *siliqua* sponte diffiliunt & effundunt semen. Herba odorem habet infar Foenigraci.

Copiosè nascitur in sinu omnium Sanctorum. Ob floris descriptionem imperfectam an ad hoc genus propriè pertineat necne non ausim asserere, aut negare. *Staminula* tamen tubilia in medio flore huic generi minimè conveniunt.

C A P. VIII.

De Medica Sativa & frutescente radice perenni.

Medica natalis suos ipso nomine faretur, locumque unde venerit vocabulum indicat, inquit J. Bauhinus. Externa olim Græciæ (verba sunt Plinii) à Medis est advecta per bella Persarum, quæ Darius attulit: hinc Gentile nomen obvenit.

Gallis *Saint foyn* & *Foin de Burgogne* & *grand Treille* dicta est: Onobrychis autem vulgaris *Lucerna* seu *Lucerne*; quam Auctor Hist. Lugd. perperam confundit cum Medica sativa. Hinc patet quanto in errore versentur tam Spermatopola, tum etiam Agricola nostrates, qui pro Feno sancto seu Burgundico, Onobrychidis seu capitis Gallinæ semen habent.

Hoc genus siliquis paucioribus volutis intortis, iisque non contiguis sibi invicem sed paulò remotioribus à Medica minore annua differt.

1. *Medica major erectior floribus purpurascens* J. B. *Trifolium siliqua cornuta* sive *Medica* C. B. *Trif. Burgundicum* Ger. *Fenum Burgundicum* sive *Medica legitima* Park. *Burgundij Cretoli*, or *Medica-fodder*.

J. B.

Valde quàm luxuriat, obsequioso fenore cultorem fovens, *caulis* ut numerosis ita prolixis: *folia* terna, oblonga, per extremam oram, quæ obtusa est, crenata: *flores* copiosi, velut in spicam digesti, purpurascens: *siliqua* cornu caprini imitator, in quibus *femen* minutum & candidum. Radix subest longa, tenuis & lignosa, in multis annis vivat.

Circa Genevay & Avenionem in Provincia in agris satam vidimus pro jumentorum pabulo. Circa Monsipellum spontaneam observavimus.

Siliques hujus intortæ quidem sunt sed paucioribus volutis, iisque non contiguis sibi invicem ut unum glomerem efficiant, sed paulò remotioribus.

- A. 2. *Medica frutescens, sive flavo flore* Clusij Park. *Medica sylvestris* J. B. *Trifolium lateum* *sylvestre siliqua convexa*, vel *Medica frutescens* C. B. *Trif. siliqua cornuta* Ger. emac.

Clusj.

Multos ex eadem radice profert *ramos*, cubitales aut longiores, humi plerumque flos, teretes, viminales & flexibiles, in multas alas divisos: *Folia* terna unius petiolo inherentes, legitime Medice foliis respondentia, & dorso eminente, sed longè minorâ. *Flores* in extremis ramulis confertos, alterius floris formâ pares, flavo tamen colore, non inodoros: *coriacea* deinde plana, contorta, corniculorum legitime Medice instar, angustiora tamen quam illa: in quibus grana sativæ granis similia continentur, sed paulò minorâ. Radix legitime radici par, crassiuscula, latè sparsa, fibrosa, perennis, singulis annis novos caules profert.

In montosis & campis patentibus inter legetes, inque aggeribus terrenis floret Junio & Julio. Flore purpurascens ex viridi variantem observavimus propè Nordvicum urbem; nihil fortè ea fuerat Medica legitima, cum hac specie promiscuè orta, quæ eo loci copiosissimè provenit.

Medica

Medica sativa & legitima non modò in variis Hispaniæ locis sponte oritur, sed etiam diligenter colitur in pecudum pabulum, sed maxime equorum, vice Feni communis, quippe quod propter ubertatem singulis annis pluries demeti possit. Gallis, ut diximus, *Saint Foyn*, & *Foin de Burgogne* dicitur, inque meridionalibus Galliarum regionibus rigua sua prata eius feminibus confertur, ter eundem singulis annis fecantes, restitili radice & inesthusa fecunditate. Agro pingui & bene ster-

corato delectatur; & contra Onobrychis arido & glareoso flos labuloso, edito tamen. Quomodo onofrastes harum duarum plantarum nomina permittunt, superius diximus. Monsonum involucri cochleata [aut ipsa femina nuda] Feni verè & propriè Burgundiaci *Saint Foyn* dicti acquirant, & ferant in agris suis, quæ cum triplici fenore persolvent ipsis pretium, modò in aquis bene subactis & pinguibus feratur. Cum enim apud Gallos ter quotannis fecetur, quidni etiam hic in Angliâ? ubi terra pinguior, magisque rigua, & ubi humor magis abundat ex frequentibus imbricibus. Qui in Hispania rem observantur (annotante Camer. in hort.) ubi quotidianus ejus usus est, referunt nullo cibo tam viridi, quam arido, prius magisque letari, saginari & pinguis fieri jumenta pascendo omnes, parcius tamen dari, quoniam instat, & multum sanguinem creat. Agrum stercoat, ac adeo suavis est ac nutritus, ut pecus arceat necesse sit, nè vel diffumpatur aut sanguinem detrahare oporteat. Animalium vitis plerisque medetur. Ad Maciem Meliorem, ut Colamella prodicit, nulla res tantum quantum Medica prodest. Semen (ut tradit Diosc.) ficarum jucundi saporis gratia conditæo fali admiscetur. Viride quibus refrigeratione opus est illitu suffragatur. J. B.

Semel lata in multis annis durat: Plinius tricenot (inquit, mendum in codice libellæ suspicor,) rectius Palladius denot.

3. *Medica frutescens perennis fructu orbiculato* Slonij.

Ramulis numerosis, longissimis, in terram procubitis, nisi vicinis plantis sustententur luxuriat. *Folia* parva, imo latiora, summa angustiora & productiora, utraque obtusa, & circa margines dentata. *Flores* versus lumbos caules & foliorum sinibus exeunt, in pediculis communij plures, ad quatuor vel quinque parvi, lutei, quos excipiunt *siliqua* orbiculata, Medice orbiculatae majoris seu J. B. similes & aequales, laxiores tamen paulò, nec ipsis adeo arctè sibi mutuò commissis, per maturitatem nigricantes; *femina* continentes non reniformia ad modum Medicarum annuarum, sed quadrangulato triangulari, & si parva magnis componere licet, Mayzii seu frumenti Indici granis similia. Sero florum ortu, quos non ante mediâ ætatem promittit, nec minùs tarda fructuum maturitate, quos Autumno demum perficit reditviam & perennem pollicetur plantam, quamvis superflue hyeme marcescat.

Ex femine ab ornatissimo Viro D. Hanslo Sloane misso nobis enata est.

C A P. IX.

De Medica cochleata minore seminibus reniformibus.

1. *Medica scutellata* J. B. *Trifolium cochleatum* Ger. *Trifolium cochleatum fructu latiore* C. B. *the most common smooth Small-Cretoli*.

J. B.

Cubitales, robustos hirsutulosque habet *caules*, non tamen semper erectos (ut vult J. Bauhinus) sed interdum procumbentes. *Folia* longiora, acutiora, profundius circa margines dentata, pediculis longis fulta. *Flores* singuli aut bini, in eodem pediculo & foliorum alas exeuntes, flavi, tantillo minores quam Medice urbinatæ spinulis recurvis, minùsque striati, quibus succedunt *siliqua* cochleatae magnæ, laves velut è scutellis quatuor aut quinque compositæ, ut inferior major superioris convexum luo cavo excipiat, cochleas terrestres bene imitantes, per maturitatem nigra, femina plura, majuscula, reniformia, per maturitatem flavicantia, continentes.

Ad agrorum margines propè Liburnum Etruriæ portum observavimus. *Folia* minus maculâ in medio ferdè flavicante interdum notantur, quæ tamen nisi curiosius intuenti non facile est observabilis. In horto nostro singulis duntaxat in singulis pediculis flores profert, non binos. Fructus magnitudine, & figurâ cochleæ terrestriæ æmulâ ad alios omnibus hujus generis facile distinguatur.

2. *Medica orbiculata* J. B. *Trifolium cochleatum vel scutellatum fructu latiore, folio minus obliquo* C. B.

J. B.

Subest ei radix parva, lignosa, multos fundens ramulos, palmares, aut in latio: solo pedales, per terram sparsos; *Folia* terna, parva, glabra, fere triquetra, per extremam latè & nonnulli crenata, maculis interdum nigris respersa. *Flores* exigui, flavi, oblongi pediculis donati. *Siliqua* helicoides, compressæ, membranæ, ex tribus quatuorve orbiculis, altero alteri impositis constantes, magnitudinis fere unguis [& majores] ubi maturuerunt nigricantes; *femina* continentes plana, sed recurva. Hujus siliquæ in ambitu nonnulli undulatae seu crispæ sunt.

In insula ad promontorium Pachynum & alibi in Sicilia hanc observavimus.

N n n n

3. *Medica*

3. *Medica orbiculata* ποδάρη ♂ *fructu minore.*

Cauliculi huic dorsantes aut pedales: *folia* parva, triquetra, ut in præcedente, per extremum lata & crenata: *Flores* in pediculis oblongis, tenuibus, è foliorum finibus egressi, plures simul (quingies vel sex interdum numeravimus) lutei, quibus eodém succedunt *siliquæ*, præcedentes similes sed paulo minores & per oras æquales, minimè undulate, maturitate panter nigricantes. Prope Messanam in Sicilia invenimus.

Locum.

4. *Medica orbiculata* *fructu lato, simplici voluta.*

Ramulum duntaxat hujus vidi cum fructu inter plantas ficasas *D. Philippi Skippon*. *Folia* brevibus pediculis infidebant, ipsa etiam brevissima, extremo lata, circumscriptioe subrotunda, circa margines dentata, glabra, nervosa, non maculata. *Flores* ex alis foliorum exeunt singuli aut bini in eodem pediculo, flavi; quibus succedunt *fructus* pro plantæ magnitudine latissimi, cinctate rotunditatis, è siliquis parvo vel duobus gyris membranaceis, quorum inferior duplo angustior est quam superior, compositi, parvo in medio foramine, oris minimè fimbriatis aut undulatis sed planis. *Semen* non vidimus.

5. *Medica orbiculata minor spinosa, simplici majore voluta.*

Folia huic admodum sunt exigua, circa extremum dentata. *Flores* tres quatuorve in eodem pediculo prælongo & tenuissimo. *Fructus* pro plantæ proportionem magni, lati, duobus gyris confecti, uno integro, lato, in medio duarum medietatum, alterius supra, alterius infra multo angustiorum; circa margines spinis raris, brevibus duplici ordine hic illic vergentibus, muniti. Verum (quod præcipue notabile est in hoc fructu) nervi supra ejus superficiem eminent, veluti toidem rugæ, variè huic illic reflexi & inoscuitati. *Fructus* autem per maturitatem non nigricat. Circa Messanam in Sicilia observavimus.

Locum.

6. *Medica orbiculata elegans, orbiculæ circum oras rugosis.*

Folia huic, ut reliquis congenitibus ima obtusiora, summa acutiora, minùs tamen quam *Medica* scutellata, circa margines denticulata denticulis rarioribus majoribusque. *Flores* è foliorum alis duo trève simul in eodem communi pediculo exeunt, lutei, quam præcedentium pallidiores, omnium minimi, quibus succedunt *fructus* orbiculi aut rotule figuræ, per maturitatem albicantes, aspectu pulchri, rugis circum oras eminentibus eleganter veluti crispatis; *semen* reliquorum simile flavicans.

Locum.

Hanc speciem in Sicilia prope promontorium pinto *Cercido* dictum, non longe à *Pacalle* collegimus, ubi & multas alias rariore plantas. Orbiculus circum oras rugosis ab aliis omnibus Medicis faciliè distinguitur, præsertim si colorem per maturitatem è flavo albicantem adspicias.

7. *Medica dolata seu orbiculata, orbiculorum gyris circa margines utrinque rugosis, per maturitatem nigricantibus.*

Folia huic ampla, superiora acuminata, inferiora extremitate subrotunda. *Fructus* parvi, in longis pediculis bini, dolati potius quam orbiculati, è tribus vel quatuor circumvolutionibus constantes, ad spirarum margines utrinque profundis rugis sulcati.

8. *Medica dolata levius, tornata major & minor lenis* Park.

Fructus hujus leves sunt, duri, per maturitatem nigri, dolii figuræ, plures simul in eodem pediculo congesti, minores: reperiuntur tamen, Parkinsono autore, majores, singuli & bini in eodem pediculo nascentes.

Locum.

Hanc etiam in Italia & Sicilia invenimus.

9. *Medica Catalonica elegans* Edwardi Morgani.

Fructus figuræ doliaris est, & crebris tuberculis scaber, similis ligno illi quo brachia manducæ mununt Itali, ad pilam inter ludendum defendendam & ferendam propellendamve. Hancubi collegimus jam non recordamur.

10. *Medica coelestis spinosa, echinis magnis utrinque turbinatis cum spinulis reflexis. Medica majoris Baticæ species prima, spinulis inortis* Ger. emac.

Caulis fundit cubitales aut sesquicubitales, quadratos, hirsutos, striatos, fatis crassos, ramosos, infirmos tamen, nec se sustinentes, rubentes interdum, maximè prope terram. *Folia* in caulibus alternatim posita sunt longioribus intervallis, terna simul in pediculis longis, quæ prope radicem obversiora, versus summitates caulium in mucrones acutiores exeunt; singula singulis maculis nigris mediam partem occupantibus insignita, circa margines leviter crenata. Ad exortum uniuscujusque pediculi hinc inde opponitur veluti auricula quadam dentata & in acutum exiens. E foliorum finibus prope summitates caulium exeunt pediculi, *stipules* sustinentes duos vel tres, raris plures, flavos, satis grandes, clypeiformi petalo nigricantibus lineis striato. *Flores* succedunt fructus echinatus grandes, nuci myrtillicæ parvæ magnitudine, utrinque turbinati, singulis volutis duplici serie spinularum

spinularum mitiorum, hinc inde reflexarum & recurvarum, non exstantium sed fructui appressarum muniti; *semina* intus continentes magna, reniformia colore rubro seu spadiceo splendens. Hæc species foliis maculosis, echinorum magnitudine, spinulis recurvis, lenissimis spadiceis à reliquis suis fortis distinguitur.

11. *Medica magna echinata. An magna turbinata* J. B? *Medica majoris Baticæ spinosa species altera* Ger. emac. Hedge-hogs.

Hujus etiam cauliculi seu ramuli humi procumbunt, striati, glabri, quadrati, subinde rubentes, tres vel quatuor pedes longi: *Folia* pariter levia, circa margines elegantè crenata, acutiuscula, nullis maculis notata: *flores* parvi, lutei, reliquorum similes: *Fructus* echinati magni, nuci myrtillicæ parvæ magnitudine, & interdum etiam figuræ, elliptici fci. aliis rotundi, turbinati, sex aut plurium circumvolutionum arcu committarum; unaquæque spiræ gemino spinularum [rigidiuscularum acutum oblongarum utrinque exstantium] ordine munita est, modum secante zonula perpetua. *Semen* compressum renis instar sinuatum, colore spadiceo obscuro seu nigricante, & velut polito. *Fructus* seu echinus hujus nonnulli lanuginosus videtur, quod in nullo alio genere hæcenus observavimus.

In insula ad Promontorium Siciliæ Pachynum dictum invenimus. Apud nos ob fructus echinatos elegantiam frequens in hortis feritur.

Fructus magnitudine & hirsute, spinulis crebris rigidis, & feminis colore spadiceo ab omnibus nobis hæcenus cognitis Medicæ speciebus faciliè distinguitur.

A. 12. *Medica echinata glabra cum maculis nigricantibus* J. B. *Trifolium coelestium folio cordato maculato* C. B. *Trif. cordatum* Ger. *Medica Arabica Camerariis, seu Trifolium cordatum* Park. Heart-Crested, or Elabur.

J. B.

Cubitales per terram spargit *caules* [in solo latiore aut hortis culta fortasse, apud nos enim spontanei caules vix pedalem longitudinem superant] glabros, & in us *folia* terna, glabra, per extremum latiuscula & serrata, quorum quædam cordis effigiem nonnunquam exhibent, quam, cum planta primùm provenit, asperæ maculæ nigricantes repræsentant [Apud nos *folia* maculas hæc ex rubro nigricantes perpetuò retinent] *Flores* lutei, parvi, duo, aut tres: *Siliquæ* coelestæ, parùm compressæ, spinulis per margines non tamen admodum rigidis aut pungentibus oblitæ, magnitudine mediocri. *Semen* per maturitatem flavicans.

In palcis sicilianis & arenosis marinis præcipuè, in Angliâ nostrâ, nec minùs in regionibus *Leuci*. In palcis sicilianis & arenosis marinis præcipuè, in Angliâ nostrâ, nec minùs in regionibus *Leuci*. *Folia* cordata, macula in medio singulorum ex rubro nigricante pictis, transmarinis, frequens est. *Fructus* cordatis, macula in medio singulorum ex rubro nigricante pictis, singulis parùm compressis, spinulis minùs rigidis armatis, ternis quaternive in eodem communi pediculo seu furculo, minoribus, ab aliis speciebus faciliè discernitur.

Medicæ speciem habemus nescio ubi collectam, forte circa Messanam, cum hac inscriptione.

13. *Medica foliis & semine Medica cordata echinata, echinis durioribus.*

Fructus majores sunt, spinis longis, crassis, duris & rigidis muniti, è quatuor aut quinque volutis compositi.

14. *Alia adnuc foliolis minimis, echinis satis magnis pro plantæ parvitate, compressis, quatuor volutis constant, spinis longis, crassius rigidis hirsutibus.*15. *Medica dolata spinosa major diæcesis* ♂.

Hujus caules & folia reliquorum similia sunt, [in sicco hirsuta videntur] *Flores* cœque sequentes fructus in pediculis uncialibus singuli aut bini; hi majusculi, figuræ doliaris, spinulis brevibus hirsutis, non extantibus, sed fructui fere appressis, horridi è quatuor, quinque, aut sex summum spirarum voluminibus compositi, arcu juncti.

Circa Messanam observavimus. *Alia* hujus speciem habemus fructu majore & longiore, spinulis brevibus artius appressis.

Locum.

16. *Medica magna turbinata* J. B. *Trifolium coelestium turbinatum seu fructu compresso, oblongo* C. B.

J. B.

Cubitales & sesquicubitales *caules* emittit, hirsutos, multis ramis rissos, foliis tergeminiis, hirsutis, trifoliis præternis purpurei paribus, aliis veluti triquetris, per oras inclivis, quorum pediculi longiusculi pinnas caulem ambiunt. *Flores* parvi, lutei, pediculis hærent unciali & sesquicubitali, quos sequuntur *fructus* turbinati, sex aut plurium circumvolutionum, arcu committarum, duri. Unaquæque spiræ gemino denticellorum ordine cincta est, medium secante zonula perpetua. *Semen* compressum, renis instar sinuatum. Fœmigraci femini par, aut etiam paullo longius.

Hæc planta, si descriptionem rectè intelligo, mihi hæcenus incognita est: accedit tamen ad Medicam nostram magnam echinatum.

17. *Medica spinosa diæcesis, fructu ovali spinulis brevioribus & rigidioribus.*

Caulis huic glabri, vel raris admodum pilis hirsuti, rubentes. *Folia* prælongis pediculis insident, quam Medicæ dolatæ spinosæ majora, breviora, obtusiora, argutius denticulata, averia parte glauca, brevi

N n n n

brevis & vix conspicua lanugine hirsuta. Flores duo tréve simul in eodem pediculo & foliorum alis exeunte, flavi, exigui. E foliorum singulorum finis una cum pediculo florifero ramulus etiam exit exeunte, flavi, exigui. Quae primo exeunt folia cordata sunt, postea, quae in caulibus sunt, lata ut in aliis congeneribus. Quae primo exeunt folia cordata sunt, postea, quae in caulibus sunt, lata ut in aliis congeneribus. Quae primo exeunt folia cordata sunt, postea, quae in caulibus sunt, lata ut in aliis congeneribus. Quae primo exeunt folia cordata sunt, postea, quae in caulibus sunt, lata ut in aliis congeneribus.

Locu. Prope Messaniam Siciliae hanc speciem invenimus.

18. *Trifolium cochlearium spinosum Syriacum foliis laciniatis* Breynii. *Trif. fructu echinato, foliis eleganter dissectis* Botan. Monsp.

Breyn.

Radix humum non admodum profundè nixa pete alba & fibrata: à qua cauliculi lignosi, rotundi, virides, pedales vel etiam cubitales, in terram reclinati, plurimis praediti ramis, prodeunt: in quibus hinc inde sparsa sunt folia, angustia, terna semper uni petiolo longo inherens, dilute viridia, Medice frutescentis, sed protundius serrata, vel potius laciniata. Flores ex foliorum alis in oblongo pediculo frequenter bini tantum simul enascuntur, flavi coloris, à Trifoliorum cochlearium floribus nihil differentes: quibus fructus cochleae modo circumvoluit, longus & rigidusculis spinulis rectè extantibus vel non multum reflexis, exasperati. Trifolii cochleati fructu spinoso majore, sed dimidio minores succedunt, semina flava, compressa, renis instar formata continent.

Locu.

Circa Haleppum Syriæ à Rauwolfio inter segetes observatum. *D. Magnol* sibi Monspeli in orto sponte enatum ait; verum, ut probabile nobis videtur, è femine è Syria allata ibi fortè fortuna spargi: nam albi (quod sciam) circa Monspelum non invenitur: Sulpicior enim *D. Car.* Swelkerum à *D. Magnol* communicatum habuisse, non invenisse in vicinia Monspeli spontaneam.

19. *Medica dolata spinosa, modè spinosa*. *Medica tornata spinosa* Park. *Prickly tun-trefoil, or Medick.*

Caulis huic hirsutus, minores & breviores quam Medice scutellatae. *Folia* longioribus pro magnitudine pediculis insident, circa margines dentata, minora quam illius, quadrata fere, in acutus mucrones desinentia, subglauca, media parte macula oblonga, luteo-viridi notata, averia parte hirsuta. E foliorum alis exeunt pediculi flores luteos sex septemve confertos gestantes; quibus succedunt doliolum figuræ pericarpia parva, cochleata, spinosa, spinulis brevibus, raris, per maturitatem nigrescentia & semina fulva continentia. Pericarpia imà parte qua pediculo junguntur lactoria sunt, summa angustiora, utraque plana, coni segmentum cui vertex abscissus est, imitantur, quinque circiter spurs fere circumvolutionibus constantia.

20. *Medica dolata spinosa, hirsuta minima.*

Huius folia plus quadruplo minora sunt quam praecedentis, hirsuta, prona praesertim parte, non raro cordata. Fructus praecedentis similes, plus quadruplo pariter minores.

- * 21. *Medica echinata, magna, hirsuta* J. B. *Trifolium cochlearium polycarpon* C. B. ex sententia *D. Magnol.* At *C. Bauhinus* inter *Trifolia cochleata bipida* id non reponit.

Folia huic prima subrotunda, postmodum nonnihil acuminata & serrata, terna uni pediculo innixa, *caules* ad duos tréve cubitos per terram sparguntur. Flores multi, coarervati, ex longo pediculo, lutei. *Siliqua* simul aliquot coherent, spurs duabus aut tribus, vel etiam quinque ferruminatae, brevissimis velut spinis obtusis exasperatae.

- * 22. *Medica hirsuta echinis rigidioribus* J. B. *Trifolium fructu compresso, spinis horrido* C. B. ex sententia *D. Magnol.*

Per terram fu expandit cubitalibus & longioribus caulibus. *Folia* parva, hirsuta & per extremam oram lata: Flores lutei: echini cochleati, pauci & fere singulares, longis sulque deque vergentibus rigidiusculis spinis horrent, non admodum densis: convolutions sunt tres aut quatuor.

- * 23. *Medica marina spinosa* (species Ger. emac. *marina major spinosa* Park.

Ger. emac.

Huius caules seu ramuli omnium [intelligit species majores de quibus antea scripserat] minimi sunt & brevissimi, vix pedem unum aut alterum longitudine excedentes, quadrati, virides, subultrati, humi strati. *Folia* Medice scutellatae familia, mucronibus paulo obtusioribus, non maculata, mollia & pilosa. Flores secundum ramulos è foliorum sinibus exeunt, pediculis praetenuibus insidentibus singulis lingulis, peroxigui, lutei: in ipsis caulium fastigiis & prope summos caules nulli. Floribus succedunt pericarpia parva, rotunda, intorta, pilo non majora, brevissimis acutis spinis horrida, in quibus semen continetur flavicans, renis figuræ, exemptu difficillimum. *Radix* ut superiorum albicet; & sub Hyemem adventum emoritur.

Cum praecedente convenit floribus in singulis pediculis singulis, ab eodem differt spinis echinorum brevibus.

Descriptio est *Goodyeri* apud Gerardum emaculatum, à nobis in Latinum versa.

24. *Medica*

24. *Medica echinata hirsuta* J. B. *Trifolium echinatum arvense* C. B. *Tribulus terrestris minor* repens Lugd.

J. B.

Craffiuscula est & proluxa, sed singularis *radix*, alba. *Caulis* multi, tennes, per terram sparguntur, dodrantales & cubitales, striati, hirsuti. *Folia* terna, subrotunda, ad Trifolium pratense luteum accedentia, nullo notabili sapore praedita, pilosa, albescientia, maxime parte inferiore. Flores parvi, lutei, simul aliquot congesti: eodemque modo simul coarervata ex eodem pediculo longiusculi *capitula*, pilo non majora, contortis helicibus constantia, globosa, quatuor, aut quinque, atque etiam plura, mollibus spinulis echinata.

Pasum provenit maxime inter segetes prope patibulum Monspeli & alibi. Floret & semina per **Locu** & Tempus.

- A. 25. *Medica echinata minima* J. B. *echinata parva rella* Park. *Trifolium echinatum arvense fructu minore* C. B.

J. B.

Hæc est *caulibus* circiter pedibus aut minoribus, tenuibus; quos ornant *folia* terna, Medice echinatae foliis familia penitus, parva, hirsuta: *Flores* pusilli, lutei, multi simul congesti. Sequuntur eisdem pediculis fastigios herentes quam proxime glomerati echinuli mucicati, tres aut quatuor vel quinque juncti, Orobi grano non majores: *radices* tennes.

In arenosis & labulosis locis Dalechampius legit, & nos etiam Græpi in Angliæ & transmarinis: **Locu.**

ni fortè altera praecedens species sit quam nos observavimus, nostra enim plenius procumbit non erigitur: locus tamen exigere videtur ut hæc sit: nec enim alibi unquam nostram quam in arenosis & labulosis invenisse meminimus. Revera, nisi J. Bauhini auctoritas obstar, utramque speciem eandem dicemus.

26. *Medica marina* Chuf. Park. *Trifolium cochlearium marinum* Ger. *Trif. coch. maritimum* comestum C. B. *Trif. coch. maritimum, sive Medica marina* J. B. **Sca-Clav.**

Quantum quantum est totum villosa incana, lanugine obductum est. *Caulis* tres aut quatuor, pedales atque etiam cubitales, ramis frequentibus brachiati, humi fusi & procumbentes. *Folia* ex brevibus pediculis terna, parva, obtusa, frequentia. Flores extremis ramis inherentes, suis petiolis ex alarum sinibus exiliunt quini aut seni simul congesti lutei, Trifolii lutei fere similes: *siliqua* deinde glomerata & contorta sive inflexa, spinulis obtusis, dolioli fere figuræ [J. Bauhino orbiculares] in quibus semen continetur subultratum, Medice semini simile. *Radix* crassa, cubito longior, tenera, perennis fere vivax, ex candido pallescit, gustu quodam ingrato, fastidiosum & amaricant.

In litioribus arenosis Maris Mediterranei frequentem observavimus. **Locu.**

27. *Medica ciliaria* Guilandini.

Radice est perenni longè lateque repente: *caulibus* bipedalibus, surrectis: *foliis* pluribus in eodem pediculo congestis, compressis, orbiculos aut rotulas imitantibus, mollibus & oblongis spinulis seu foris, ciliorum amulis in circumferentia donatis, per maturitatem nigrescentibus.

Hanc in Alpibus Carinthiacis invenimus, ad sepes.

Folia parva sunt pro magnitudine plantæ, brevia obtusa. **Locu.**

28. *Medica ciliaria* Guilandini similis sed minor, modè spinosa. *Anna.* An *Trifolium fructu cochleato ciliare* Botan. Monsp.

Flagellus est pedalis aut cubitalis, procumbentibus, reliquorum instar: *Folia* oblongis, per extremum lato & obtusis: *Floribus* eisque succedentibus *siliqua* in pediculis uncialibus tenuibus pluribus simul coarervatis (sex septemve numeravimus) compressis & laticulatis, duabus fere circumvolutionibus compressis, spinulis longiusculis, minus rigidis, non rectè extantibus sed incurvis, per circumferentiam, Medice ciliaris instar, cæcis.

Circa Messaniam in Sicilia invenimus. **Locu.**

29. *Medica cum orbiculis laxis echinatis minoribus, non extantibus spinulis.*

Huius *folia* parva sunt, per extremum lata, crenata, & interdum in mucronem seu angulum leniter producta: *caules* tennes: *folia* in pediculis è foliorum sinibus egressis multi, coarervati, quibus succedunt totidem *capsulae* echinatae, compressæ, exigui, tribus fere spirarum circumvolutionibus, non tamen arcte junctæ, compositæ. Spirarum zonulae utrinque dentatæ sunt, denticulis non extantibus, sed in zonulae aut fructus superficiem plano jacentibus, duplicem coronam imitantes.

Circa Messaniam invenimus. **Locu.**

Octo aut decem siliquis in eodem pediculo observavimus. Huic perissimilis est, & fortè eadem

30. *Trifolium folio obtuso, foliis cordatis* C. B. *Medica coronata* Chervierii parva J. B. An *Trifolium foliis coronæ similibus* C. B. prod?

J. B.

Pedalibus donata est *caulibus*, tenuibus, subultrantibus: è quibus alternatim ex longis intervallis *unciales* exeunt singulares, unciales & longiores, qui extremo mucrone ternos quaternosve gestant *echinuli*, unica fere aut sesquialtera circumvolutione constantes, utrinque denticulatæ, gemellam coronam

N n n ;

nam imitatur. Echinos diffinienti fereulo ad exortum, brevi pedicelo haerent tergemina folia hirsuta, aliquando subtrita fore cordata, in ambitu enata tam exigua ut simul omnia dimidiatus unguis digiti minimi facile possit tegere.

Locum.

In faxillis, aridis & squalidis Galliae Narbonensis, maxime verò in collibus inter Nemausum & Ulfem observavit & legit Cherlerus.

Hæc parvitate sua & spirarum paucitate à precedente nobis observata differe videtur: hæc autem accidentia loco fortè natali steriliori & hiberni imputanda.

31. *Medica lunata* J. B. Park. *Trifolium siliquâ falcatâ* C. B. *siliquâ lunatâ* Ger. emac.

Folia hinc parva, Medica legitima, circa margines dentata: flores lutei: siliquæ latæ, compressæ, pollices ungue majores, ad Aunculam muris Cam. accedentes, sed speciosiores & majores, striatæ, in circuitu longiusculis spinulis munitæ, cristam galli non malè expriment. De loco nihil certi traditur, nisi quod Lobelius Lunariam radiatam Italorum eam vocet.

Locum.

Nos circa Messaniam Siciliæ Medicæ speciem invenimus cui titulum fecimus *Medica fructu compresso circum oras dentato*, quæ multo minor erat descriptâ [fructum intelligo] & integrâ aut selqualiterâ circumvolutione constabat, alias similis. An Medica lunata quædam minor? J. B. Ad marginem vinearum provenit.

Restant adhuc tres quatuorve Medicæ cochleatæ species, à C. Bauhino in Prodomo descriptæ. Verum descriptiones adeo obscure & generales sunt, absque certis, caracteristicis & distinctivis notis, ut nos dubios relinquunt, an specie distinctæ sint ab omnibus supradictis necne, præsertim cum nullis iconibus illustrentur. Quicquid tamen de his sit, supersedeat adhuc alias species, nec nobis, nec ab alio quovis hæcenus descriptas, aut observatas minime dubitamus, cum natura in hoc genere, specierum varietate & figurarum elegantia, murum in modum ludere & sese (ut ita dicam) oblectare solent.

* 32. *Trifolium falcatum* Park. F. Gregorii Rheginensis Clus. ap. ult. *Trifolium siliquâ falcatâ alteram* C. B.

Clus.

Hujus ramuli binos circiter palmos longi sunt, & humi sparsi: folia trifolia similia: *Flores* exiguæ, flavi & inodori: *cornicula* alternis, jam in hoc, modò in altero ramuli latere per brevem intervallâ confertim nascuntur, & cauliculo vel ramulo adhaerent nullo ferè petiolo, & in singulis nodis quinque plurimum conjunctim, semunciam longa & falcate modo curva.

Locum.

Invenit hoc genus Fr. Gregorius in summo quadam colle arenoso cœnobio Montis Calvarie ad Bononiam vicino.

A. 33. *Trifolium cochleatum modiolis finis* Cat. Ang.

Cùm diu eff ex quo hoc viderim non bene recorder, an ab omnibus superius traditis distinctum sit necne. Fructus parvus erat con segmentum aut rotæ modiolum aliquatenus representans. Orfordiæ Suffolciæ in aggeribus maritimis ad portum copiose.

Locum.

Trifolium cochleatum fructu magis teretili, quod Martia Cydonia, Regimæ Retimi nomine ex Creta Honor. Belli missi.

Hujus meminit C. Bauhinus, non describit, quod sciam.

C A P. X.

De Loto herba.

Lotus nomen accepit à voluptate, ab antiquo verbo *lot*, quod significat *delot*, *embolus*, *balneum*, *vol*, *explet*, *desidero*, *videt*. Jo. Bod. à Stapel.

Loti à reliquis leguminibus trifoliatis distinguuntur quòd præter folia ternia in extremo pediculo, lina habeant ad ejus exortum cauli adnata, ut quodammodo Pentaphylle dici possint.

1. *Lotus siliquosa flore fusco tetragonolobis* J. B. *siliquâ quadratâ* Ger. emac. *quadrupinnatis siliquis* Park. *ruber siliquâ angulicâ* C. B. *æquare* *robbed* *Detrich*.

J. B.

Radice tereti, paucis fibris donata nititur, ex cujus capite oriuntur *caules* pedales interdum aut longiores, teretes, hirsuti, in aliquot alas divisi, procumbentes ferè. *Folia* ex certis intervallis ternia juncta, reliquis duobus semper caulem amplectentibus, ut in Loto corniculata, sed longè majora, hirsuta. *Flores* ex singulis foliorum alis pierunque singuli, pediculis fœcundialibus insidentes, exeunt: ad ipsam tamen calicis basin apponitur folium reliquis quæ in caule simile, tribus tantum parvis confatis. Flores autem Pisi formâ, minores, holericum coccineum vulgo dictum saturnum provocantes: Scutum tamen seu folium erectum dilatius eff umbone seu folio medio. *Siliquæ* fœcundiam circiter longæ, angulose, crassiusculæ, quatuor membranis finiatæ, ceu sagittarum alis, appositæ donatæ: in quibus continentur *semina* magna, rotunda, subflava, quæ dentibus resistunt, sapore pili, esculenta, unde & ipsa planta, *Pisum quadratum* nonnullis dicitur.

Floret

Lib. XVIII. De Herbis flore papilionaceo, seu leguminosif.

Floret Junio, cùmque semen perfererit radicitus exaroscit.

In collibus Messanae Siciliæ imminentes spontaneam inventi.

Tempus.
Locus.

2. *Lotus siliquosa latea Monspeliensis* J. B. *pratenfis siliquis luteis* C. B. *pratenfis Monspeliensis* Park. *trifolia corniculata* Ger. *icon malè siliquis incurvas præsentat*. *Lotus quadratâ siliquâ, flore luteo* Hort. Pat.

J. B.

Ut fibris multis oblitam habet *radicem*, ita plurimum aliquando capitum: *folia* Loti corniculatæ quina, quorum duo cauli adnascuntur, majora tria simul coherent, jam dictæ Loti [Ornithopodii siliquis] folia magnitudine vincta: *flos* unicuique cauliculo in cacumine unicus, magnus luteus, quatuor fibris ad latera donatus, ex longo calice erumpens: *siliquæ* succrescit unica, fœcundiam longa, quatuor secundum longitudinem membranulis angustis decurrentibus velut quadrata, priores insita.

Circa Genavam in pratibus, necnon circa Monspeliem copiosè provenit.

Locus.

Aliam hujus speciem invenimus in pratibus prope Tybidis fluvii ostia unâ cum descripto nascentem cui titulus in Catalogo nostro plantarum transmarinarum,

3. *Lotus siliquosa latea siliquis pinnatis striatioribus & longioribus.*

Hanc videtur describere D. Magnol sub titulo *Loti maris, lateæ siliquosæ, folio pingui glabro*, quæ foliis glabris pinguis & crassis, siliquis etiam angustioribus à precedente distinguitur. In utraque radix magna est, quæ tuberrum habet odorem.

In toto tractu maritimo in herbis, præcipuè circa stagnum Volcarum inter juncos oritur. Bo. Locum.
tan. Monp.

4. *Lotus edulis Cretica* Park. *pentaphyllis siliquâ cornutâ* C. B. *Trifolium sive Lotus Hierazune edulis siliquosa* J. B.

Bel.

Multos tenues *caules* à radice profert. *Folia* trifolia, angusta, crassiuscula, aliquantulum macrocata, terna semper sibi conjuncta. *Flores* luteos Pisi, quibus succedunt *siliquæ* rotundæ, falcate, ac pro ratione plantæ magna.

Inter segetes invenitur & in marginibus agrorum frequentissimè, herbæque omnibus nota est. Si. Locum.
Siliquæ ejus, antequam duriores incipiant, in foro venales reperiuntur: à pueris & fœminis libenter eduntur, succosæ enim sunt & dulces. Pisi recentis gustu.

Hanc vel ei similem plantam invenimus prope Neapolin in Italia, atque etiam in Sicilia. Trifolium corniculatum Creticum flore luteo Park. app. corniculatum Creticum *Alpin*. ex hoc refertur: cùm Alpinus ipse eandem credat Lotum Hierazune dictam & Trifolium suum corniculatum Creticum.

Lotus nostra quam circa Neapolin copiosam invenimus, cauliculis erat longis, ad terram reclinatis, ad intervalla satis longa foliis veltitis reliquarum similibus, duobus ad pediculi exortum, tribus in ejus extremo, pro longitudine sua satis latis, glabris, quantum in sicca discernere licet. Ex alis foliorum egrediuntur pediculi tres uncias longi, unicuique singuli florem sustinentes luteum, ad cujus basin apponuntur folia terna. Floribus succedunt siliquæ crassæ, digitum circiter longæ, recurvæ. Semina quot vel qualia continuerint non recordamur.

Loti speciem circa Neapolin in Italia observavimus, quam Lotum incanum majorem, seu Trifolium corniculatum siliquæ grandis, incanum maritimum denominavimus.

Magnitudine sua & foliorum canitie à reliquis hujus generis differt. Prope urbem ipsam è petrarum rimis versus Paufilypum montem oritur & Trifolio corniculato primo *Ded.* multo major & fruticosior flos est. An Lotus pentaphyllus major alter C. B.?

A. 5. *Lotus corniculata glabra minor* J. B. *Lotus sive Melilotum pentaphyllus minor glabra* C. B. *Trifolium siliquosum minus* Ger. *corniculatum primum* Dod. *Birds-foot Cretici*.

J. B.

Nigro cortice *radix* lignosa, multifariam partita, coarctans in unum portionibus longissima evadit, raris fibris donata, reptans, sapore subdulci & adstringente: *virgule* tenues, humi ferè procumbentes, brachiata, *folia* sustinent ex intervallis terna trifolia aut quina, quorum duo inferiora cauliculo adnectuntur, pilosa: [sunt quæ paucos aut nullos pilos habent] acuminata, pinguis, adstringente sapore prædita. *Flores* densè tanquam in umbella stipati, Genistæ floribus similes, lutei, quorum supremum folium reliquis latus, rotundumque, sursum flexum, foris intusque lineas purpurantibus striatum, infimum sursum quoque mucronem spectans, apicem luteos continens ipsaque utrinque geminis foliis tanquam alis coarctetur: quibus dactylis *cornicula* sive *siliquæ* rectæ, tenues subnascuntur.

In pascuis ubique obviam se dat.

Locus.

Hujus aliam speciem invenimus inter segetes & in locis humidioribus fruticosorem & ramulosam, foliis angustioribus: cui titulum fecimus in Cat. Ang.

A. 6. *Trifolium corniculatum minus, angustioribus foliis fruticosum.*

An Trifolium corniculatum frutescens tenuissimis foliis C. B. Prodr. cujus descriptionem v. infra.

A. 7. *Loti*

- A. 7. *Loti corniculati major* species J.B. *Lotus pentaphyllos flore majore, luteo, splendens* C.B. *Trifolii filiquosi varietas major* Ger. emac. *Trif. corniculatum tertium* Dod. *The greater Birdsfoot-Trefoil*.

7. B.

Altior est multo quam vulgaris: caulibus enim cubito ac etiam sesquicubito altioribus affurgit. *Folia* per ramos tribus ex uno pediculo, uncialibus circiter, duobus tamen pediculi expertibus caulem complexis. *Flores* peculiaribus furculis, & in summo caule in orbem congesti, majores, lutei foliis quibuscumque coronati subiectis. *Siliqua* numerosa, recta, uncialis & sesquicubitalis. Hujus *caules* & *folia*, sed præcipue umbellæ antequam flores aperiantur incana lanugine hirsuta sunt, seu pilis mollibus canalicibus obita. In pratis humidis & ad sepes.

Videntur hanc describere D. *Magnol* sub titulo *Loti pentaphylli majoris hirsutæ candidantis* C.B. Vide *Botan. Monsp.*

- * 8. *Lotus pentaphyllos major hirsutæ candidans* C.P. *Melilotus vulgaris alter* Sylv. Cæf.

In sylvestribus & veteribus ædificiis nascitur, brevior, foliis subhirsutis, candidioribusque: *flore* velut in capitulis copioso, odoris exiguu, Locum emulantem, filiquas fert incurvas. Quam plantam intelligat Cæsalpinus nescimus: nullam enim *Loti* speciem novimus floribus in capitula congestis, filiquis incurvis. Rectius fortasse ad *Melilotum retulit*.

9. *Lotus pentaphyllos minor hirsutus, siliqua angustifolia* C.B. *Lotus corniculata filiquis singularibus vel bini tenuis* J.B. *Lot. cornic. minor pilosus* Park. *Trifolium corniculatum minus pilosum* C.B. prod.

7. B.

Multifida, infirma radice terre hæret: *caules* emittens rectos, numerosos, pedales, ramulos, subrubentes, longis albicantibus pilis obitos: ad quorum nodum terna folia. Meliloti nodis, oblongiora, auctiora, binæque nihilo minora cauli ad pediculi exortum adnata. E foliorum sinu *pediculus* exit singularis, tenuis, uncialis & longior, in cuius cacumine *folia* luteis ex calicibus hirsutis. *Siliqua* plerumque singularis, rarissime binæ, unciam longe, teretes, *semine* copiosissimo, ad viciennam fere numerum, tenui, porulace pari, ruffo, rotundo, sapore leguminoso referte. Prope Neapolin in Italia collegimus. Invenitur & in Gallia Narbonensi.

10. *Lotus pentaphyllos frutescens tenuissimis glabris foliis* C.B. pin. *Trifolium corniculatum frutescens tenuissimis foliis* C.B. prod. *Lotus corniculatus frutescens* Park.

C.B. prod.

Caulis est tenuissimus, virgibus, glabris, pedibus, in plures ramos palmo minores brachiatis, foliis angustissimis cinctis. Cauliculorum summitatibus, quemadmodum & pedicellis ex foliorum alis prodeuntibus, *folioli* bini terni, rarius quini, in orbem dispositi, lutei coloris insident: quos *siliqua* binæ, ternæ, breviores & crassiores quam in precedente, in longum apicem definientes, in quibus *semina* exigua, sequuntur.

Monpeliæ habuit C. Bauhinus & ex Italia. Hoc persimile est, si non idem Trifolio nostro corniculato angustifolio fruticoso, cujus superius meminimus sub prima specie. Flores tamen, cœli, sequentes *siliqua*, in hoc pauciores sunt in eodem pediculo quam in illo.

11. *Lotus filiquosus glaber flore rotundo* C.B. *Trifolium hæmorrhoidale alterum minus, sive Lotus Libyæ Dalechampii* Park. *Trif. rectum Monpeliulanum* J.B.

7. B.

Caulis habet rectos, robustos, bicubitalis, ramulos, nonnihil angulosos, glabros penitus, aut parum hirsutos: *folia* quina, bina minuta, cauli apposita ad pediculorum exortum, reliqua tria extremo herent pediculis, quibus folia Trifolii albi *Dod.* magnitudine cedunt & rounditate, superant vel lanugine. *Flores* confertim conglomerati privati furculis ex foliorum sinu oris, corollæ insit penduli, albicantes, interioris folii rotello atropurpureo. *Siliqua* in orbem radiatæ, numerosissima, tenues, viginti quatuor interdum, omnium pediculis mediocriter brevibus, in furculi capite coeuntibus, uncia breviores, teretes, glabræ, fulcæ, seminis referte nigricantibus. Papaverina aquantibus.

Adriovos & in locis humidis, circa Messanam Siciliæ, Tropiam Calabriæ, & Monpeliæ Gallie Narbonensis hanc observavimus.

Oxytriphylum Scribonii, *Lotus* sylv. *Chy. bif.* i.e. *Lotus fruticosus Granatensis* Park. huic eadem videtur.

12. *Lotus pentaphyllos filiquosus villosus* C.B. *Lotus incana sive Oxytriphylum Scribonii Lægi* Ger. *Lotus hæmorrhoidale major sive Trifolium hæmorrhoidale majus* Park. *Trifolium album rectum, hirsutum* valde J.B.

7. B.

Multus ex eadem radice *foliis* rectis, cubitalibus & bicubitalibus fruticat, gracilibus, lignosis, teretibus, hirsutis & ramolis. *Folia* cana lanugine pubescent, terna, quædam subrotunda, postimum priora & parva, cum parvis duabus appendicibus: superiora in obtusiora mucronem delinunt, & ex his quædam majora, ad quæ appendices etiam magnæ, ita ut sint quina folia, sapore insigniter, citra morsum ullum aliâque altitatem astringente. *Flores* extremis ramulis emicantes, plures

plures juncti, potius patulo: singularium forma quæ Trifolium Alaphato, sed color candidus, ex calice valde hirsuto & viroso. Juxta calices & flores foliola longa: breves, crassiusculæ superuenient *siliqua*, coloris spadiceæ, formâ stercoreis magni minus caudati: *semen* in his rotundum exiguum hævescens.

Inter Monpeliæ & Perul: Circa Messanam Siciliæ major & lignosior habetur. D. *Magnol* in *Locus*. Valenti Sylva he bicubitalis & tricubitalis observasse refert.

13. *Dorycnium Monpeliulanum fruticosum* J.B. *suppositissimum Monpeliense & Hispanicum* Park. *Hispanicum* Ger. *Trifolium album angustifolium, floribus veluti in capitulum congestis* C.B.

7. B.

Totum albidum est, ad sesquicubiti altitudinem excrecere solitum, cujus novelli adhuc ramuli obsequiosi, fractuque contumaces existunt, adulescentes, aut loco asperius nati, multum durefunt: *Folia* ex intervallis terna, quaternæ, sed sæpius quina, radiata sine pediculis adherent, oblonga, angusta, albi lanugine pubescentia, Clusio adtrigentes guttis. *Flores* extremis ramulorum innascuntur, in orbem glomerati, albi, quorum singulares ad Trifolii præsentia albi flores accedunt, fæpore (ut nobis quidem videtur) nonnihil adtrigente. Hocce excipiunt *folioli* plures simul pandi, parvi, quibus singulis *semina* continentur tunc, verticillaria (ut prodidit Clusius) seu vacia, qualia fere Trichymali parali femina tum figurâ, tum colore, tum etiam magnitudine. *Radix* satis crassa, dura & lignosa, exterius nigra, intus alba.

In laxioris collibus & ad sepes prope Monpeliæ nascitur.

Locus.

14. *Dorycnio congener planta* J.B. *Dorycnio congener Clusii* Park. *Lotus pentaphyllos incanus* G.B. *Doryc. Monpeliensium* Ger. *quod incanum, nam desit. est alterius plantæ.*

7. B.

Cubitalibus & viminis modo obsequiosis virgis, superioris gracilioribus, nec ut illius lignosis, ab eadem radice pluribus oritur, in frequentes ramos divitis, *folia* cinctis crebris, quinis simul ab eodem puncto ortis, quam præcedentes longioribus, angustis, acuminatis, minus etiam quam illis indantibus. In summis caulibus inque pediculis longis & foliorum alis egressis *folioli* parvi, plures simul in capitulum subrotundum congesti, quantum memini ex albo rubescentes; quibus succedunt *siliqua* parvæ subrotundæ, per maturitatem spadiceæ, singulæ singula *semina* continentes rotunda, Sinapeos magnitudine.

In palustribus prope stagnum marinum *Leftang* dictum non longè Monpeliæ copiosè provenit. *Locus*. In Germania juxta fluv. Lycum Augustum Vindelicorum præterfluentem invenimus. Dorycnio congener Clusii species à nostro diversa esse videtur: cum *flore* longè majores sint & diversè coloris: *folia* breviora latiorque. *Glaux Alpina* in *Ess.* quoad folia & florum colorem, & locum naris: cum planta nobis descripta convenit; differt paucitate florum in eodem capite, & numero seminum in eadem siliqua: in his accedit ad Trifolium album rectum hirsutum valde J.B.

15. *Trifolium argentatum floribus luteis* J.B. *Lotus asperior fruticosus* Park. *Lotus fruticosus incanus filiquosus* C.B. *An Trifolium glutinosum saxatile argentæum flore odorato Zanoni?*

7. B.

Basis hujus singularis, lignosa, gracilis *caules* fundit palmares & longiores, tenues, hirsutos: *Folia* terna altera parte argenteo nitore splendens, pilosi, altera verò viridantia. *Flores* acuminati caulum harent, magno, lutei, hirsuti, & laciniato villosa calice.

In collibus circa Monpeliæ collegimus.

Secundum Zanoni floribus succedunt siliquæ hirsutæ unciam longæ, continentes semen planum, ovale. Ad pedem *Montis Baldi* crevit & locis laxioribus gaudet.

Locus.

16. *Lotus sylvestris Dischoridis* Ponz Ital. Sylv. *Cretica* Park.

Pona.

Caulis surrigit pedales *folia* vestitos ad singula genicula quinis, quorum duo minora cauli hinc inde adnascuntur, reliqua tria intermedia ejusdem originis brevissimis, & fere nullis pediculis intercedentibus harent, parva, obscure viridia. *Flores* parvi, lutei, partim & foliorum alis exant, partim summis. *semina* continentes Sinapeos non majora. *Radix* parva, dura, annua. Sapor totius plantæ leguminosus cum aliqua amaritudine mox evanescente.

- * 17. *Melilotus quedam Cretica* Alp. exot.

Alpin.

Ex radice tenui, longa, gracili, in aliquot tenuiores radicales divisa *cauliculi* fert longos, graciles, *folia* Trifolii corniculati Cretici similibus, sed longioribus pediculis innitentibus, vestitis, & per terram stratis, ac veluti circa radicem luxuriantes; in quorum summitatibus proveniunt bini *folia* lutei, Trifolii falcati floribus magnitudine & figurâ similes, quibus singulis *siliqua* *corniculata*, longa, recta succedunt, inque his continentur *semina* hævescencia, parva & rotunda, gustui primò subdulcia, mox cum modo calidore aliquantulum astringentia.

- * 18. *Lotus monspeliensis fruticosa* Cretica argentea, siliqua longissima propendentibus rectis Moisl Mori.

Caulis edit fruticosus, cubitalis, aliquando altiores, incanos, ad quorum singula genicula exeunt, bina *folia*, in mucronem obtusum terminata, atque in summo pediculo terna majora & obtusiora, omnia tam subus quam supra argentei lutei coloris. Ex singulis alis inter pediculum foli & caulem exeunt pediculi uncialis, geæntes in cymis summis ternos, quaternos, nunc plures, nunc pauciores

pauciores flores luteos; quorum singulis delapsis succedunt *siliques* singulae. Loto vulgaris glabrae filiquis duplo crassiores, sequentiunciam longe, rotundae, recte non curvae, quo a Trifolio corniculato Cretico *Alpini* distinguitur.

Semina Chalpeo ulque Syrix emporio transmissa hanc plantam descriptionis auctori pro-

duxere.

19. *Lotus flore luteo, cerniculis articulatis, Sicula.* An *Trifolium Scorpioides* Park?

Radix alba, simplex, in nonnullis plantis in fibras parititer imā parte: *Cerniculi* plures, in terram procumbentes: *Folia* glauca, e quinque foliolis composita, si annuncias pinas seu auriculas ad pediculorum eorum hinc inde cauli adnatas, ut in reliquis *Lotis*. Flores parvi, lutei, Trifolium corniculatum, sed minores, ad nodos vel singulares, vel bini & interdum terni simul. *Siliques* longae, tenues, corniculatae seu contortae spirae in modum, aut Scorpioidis Telephi, articulatae, *seminibus* oblongis, havicantibus in singulis internodiis.

In Sicilia propē promontorium dictum *Ponto Cercialo* non longē a *Puzallu*. Hæc nobis ostēnsa est *Montepeli* (quantum meminī) pro *Coronopo* ex codice *Celsæ*.

Locus.

20. *Lotus siliquis Ornithopodii* J. B. C. B. An *Sylvestris Creticus* Park? cuius icon non bene respondet *Plantæ*.

J. B.

Unica ex *radicula*, albi, duriusculi, paucis fibris donatæ, *cauliculi* exeunt aliquot, teretes, in aliquot ramis ex seiscunciali intervallo divisi: Ex quorum *geniculis* folia hærent quina quorum inferiora duo superioribus tribus magnitudine cedunt, nullo sapore manifesto prædita: Extrema *filiculi* occupant lutei, quales in *Loto* corniculatæ glabræ, nigris lineis striati; quibus succedunt *siliques*, ex uno geniculo duæ, tres aut plures, [imo sex plerumque] seiscunciam aut ad summum duas uncias longe, falcatae, compressæ, atro-purpureæ, leminum extuberantias pulchrè exprimentes. Nobis in una filiqua ad quatuordecim semina animadversâ compressa.

Propē Messaniam Siciliæ in lateribus montium urbi imminentium invenimus, & in insula ad promontorium Pachynum nunc *Capo Passaro* dictum.

Locus.

* 21. *Michelium, rectius Lotus, Hispanica foliis maculatis* C. B. Park.

C. B. prod.

Ex *radice* parva *ramuli* palmares, aliquando pedales, tenues, emergunt, quos ambiunt *folia* bina hinc inde: ex quorum alii petiolum prodiens tria folia sustinet, obtusa, atrovirentia, & ob venas candidas per ea difcurrentes maculata. Flores parvi, pallidi.

In montibus Castiliæ frequens.

Locus.

22. *Dorycnium Dischoridis* fortē *Ponæ* Park. *Facet Oleæ folio affinis* C. B. item *Cucero albo affinis* ejusdem.

Pon.

Ad seiscupedalem altitudinem affurgit, multis ramis fruticosus, quibus adnascuntur *folia* crebra, parva, longa, angusta, rugosa & venosa, quam *Oleæ* minor, nullo ordine posita. Flores papilionacei, nunc albi, nunc pallidi. Semen non vidit auctor; verum leguminosa fuerint oportet siliquis inclusa congenerum modo. *Radices* fibrosæ.

Hinc femina Creta ab Honorio Belli ad se missa Lago-chymica nomine scribit C. Bauhinus in *Pm*.

Imperfecta *Ponæ* descriptio nobis non satisfaci.

23. *Lotus sativa Græca maculato folio* C. B.

Lotus fativa, & cum folium modò maculâ rufâ, modò nigrâ notatum sit, & caligini oculorum medeatur, a quibusdam *vespaliæ*, id est, Trifolium oculatum vocatur *Ang*.

CAP. XI.

De *Cytis*.

Cytisum à Cythno insula in qua inventus est dictum volunt. Plin. lib. 13. cap. 24. *Invenitur hic frutex in Cythno insula, inde translatus est in omnes Cycladas, mox in urbes Græciæ, magno casu proventus, propter quod maxime miror rarum esse in Italia. Non æstivum, non grandinam, non vires injuriam experevit: Adhuc Hibernia nō hujusmodi quidem ex nullam gratiam ligni.* Jo. Bodæo à Stapel. nomen impolitum videtur. *Est nō inusitatum, quod mammillæ lacte æqualiter distinctæ faciat.* Lac copiosum generare Cytisum docet Columella lib. 5. c. ult. *Cytisum in agro esse ampliarum maxime refert, quod Galinus, apibus, capris, bubus quoque & omni generi pecudum utilissimum sit, quod ex eo cito pinguescit, & lactis plurimum præbet ovibus, tum etiam, quod cito mensibus arido ex pabulo uti, & postea arido possit. Mulieres quidem si lactis inopia premuntur Cytisum aridum in aqua macerare oportet, & cum tota nocte permaceraverit, postero die expressi succi ternas heminas permisceri medicæ*

medico vino, atque iâ potandum dari, sic & ista valebunt, & pueri abundantia lactis confirmabuntur. Eadem fert habet Plinius loco supra citato.

Cum Cytisus nihil aliud sit quam Trifolii filiquosi genus frutescens, non obstante lignæ substantiâ quâ constat, iis subjugendum duxi.

1. *Cytisus hirsutus* J. B. *Cyt. folijs subruffa lanugine hirsutus* C. B. *Hispanicus arboreus* Park. *Pseudocytisus hirsutus* Ger. *Æchid-trifolium*.

J. B.

Trium & quatuor cubitorum *virgis*, nigricantibus, hirsutis, non admodum fruticosis, neque lentis, donatus est. *Folia* terna, nonnulli oblonga, hirsuta utrinque: [Clusio supina parte viridia, pronâ subruffa lanugine hirsuta] *Flores* in ramulorum fastigiis potissimum fert, licet & ad latera interdum habeat, plures simul congestos, magnos, luteos, [aureo colore fulgentes *Claf*] & calicibus longis, lanuginosis: *Siliques* verò longis pilis obdites, seiscunciam longiores, paulò triciente aures latiores, per maturitatem nigricantes, *semina* abundant Genitæ feminibus parva, lubnigra, ex observatione Parkinsoni.

Hanc speciem Clusius solummodo ad montium radices circa Calpen, & in Baticæ maritimis flo. *Lecui* rentem invenit: Nos in Italia & Sicilia frequentem observavimus.

2. *Cytisus incanus* Ger. *incanus folio oblongo Austriaco* C. B. *incanus Germanicus* Park. *Cyt. Clusii Pannonicus alter foliis omnino incanus* J. B. *Cytisus P. Clusii* hift.

Clus.

Cubitus nonnunquam fert *virgis*, rectas, tenues, vimineas, lentas, quas ab infimo ad summum usque exornant *folia*, terna, uni petiolo inherantia, Cytisio Gelsneri fere similia, sed omnino incana, angustiora, gustu amaro, quæve trita pinguis esse videntur. Ex singulis interdum foliorum finibus ramuli prodeunt, similibus foliis sed minoribus obiti, ferentes in summo quinos aut senos *folios*, *Loti* pratenis herbe [quam à pragrandidus filiquis nonnulli filiquolam cognominant] floribus per-fimiles, coloris aurei, odoris non expertes: & ex folliculis deinde *siliques* planas, oblonguissimas, hirsutas omnino, atque in his *semen* subruffum, planum, nonnuncquam tumidiusculum & rotundiusculum, durum, quod maturitate delicentibus filiquis excidit. *Radix* dura est & lignosa, nigricans & summa tellure sparsa.

Clusio frequens est toto Viennensi agro, & multis aliis cum Austriæ superioris & inferioris, tum *Lecui* & Pannoniæ locis aridis propter vitis. Floret Julio & subinde usque in Autumnum; semen sub Augusti Tempus. finem & Septembri maturefcit.

Parkinsonus Cytisum album sylvestrem *Cord. hift.* huc refert, quam C. Bauhinus pro distincta specie proponit sub titulo Cytisii albicansis folio trifolii vulgaris.

* 3. *Cytisus hirsutus major foliis pinnatis* C. B. *Cytisus pinnatis* Ger. *incanus major foliis pinnatis, sive quævis species altera Clusii* Park. *Cytisii secundi species altera Pannonica Clusio, hirsuta valde* J. B.

Clus.

Multò major est, crassioribus *virgis* [quàm quinta species *Clus. hift.*] admodum hirsutis, *foliis* duplo amplioribus, *siliques* seu lobis maioribus: ipsi etiam *folios* colore magis aureo ruralant.

Juxta sepes in Pannonia & Austria nascitur hoc genus, sed rarius est, & minus obvium superiori *Lecui* [*V. Clus.*] illius etiam semen vermculis obnoxium.

* 4. *Cytisus incanus siliqua longiore* C. B. *Cytisus octavus* Ger. *Cytisus monti Calearii* J. B.

J. Bauhinus è ramo sicco ita describit. Teretes, tenues propagines alternatim productæ, tantillum hirsutas, in extremis, per quas folia terna, Dorycnii fortē *Montepelensis* paria, quædam brevius & parvè nullo pediculo; inter Cytisii genera minora folia non observari. Qui collegerunt dicunt ad aliquot cubitos excrecere. Flores pediculo brevi hærent, longo per ramulorum extrema agmine, Genitellæ pares, lutei, calyculo lubhirsuto, in acutas lacinias diviso. Rami interdum candidi cum deflorescit.

Adversariorum auctores sequentibus verbis, Qua quis Romæ regiâ viâ Florentiam adit, oppidulo cui nomen Aquapendule, declivi & depressa etiam plantis feracissima Cytisum frutem quinque ferve cubitis proceriorem, Genitæ farmentis pluribus, gracilibus, prædursis, striatis, vidimus statim ad imo, aut paulò superius lignosa radice, & tenuibus pediculis folia terna, non ita numerosa, similia *Pœnugræco*, angustiora, lubriora, Rutacæ: Genitæ vel Sparti vel Pisi flores lutei, sed minores. Siliqua Genitæ pars cinericea, gracilior, compressior; intus loculis sunt dissepia *semina* nitentia ex atrove. Genitæ. Est cana universa plantæ, ut Rhamnus *Montepelensis* aut Halymus, Sapor Cicris aut similis leguminis. Reliqua vide apud auctorem.

J. Bauhinus Cytisum hunc Lobelii non separaret ab Hispanico primo *Clus.* nisi ipse Clusius ac etiam Lobelius separarent: inquam sententiam & nos etiam propendimus. Parkinsonus extra scopum jaculari videtur, cum hunc habet pro Cytisio incano folio oblongo Austriaco C. B.

* 5. *Cytisus incanus folio medio longiore* C. B. *Cyt. tertius Hispanicus cum brevi pediculo* J. B. *Cyt. Hispanicus incanus sive sextus Clusii* Park. *Cyt. semper-virens* Ger.

Clus.

Pedalibus, rarò cubitalibus affurgit ramulis, tenuibus, omnino incanis, quos exornant terna semper folia, brevi pediculo inherantia, quorum medium duplo longius est reliquis, cinerei & cano-fescentis coloris, adtrigentis verò & linguam exsiccantis saporis. Ramulculi fere ab imo ad summum

num per singulorum foliorum exortus, floribus luteo colore fulgentibus, jucundi odoris onusti sunt, binis aut ternis simul nascentibus, ex molli quadam & candida lanugine hirsuta vaginula, simul cum superioribus formæ, sed minoribus. Semen non observavit Clusius.

Invenitur variis Hispaniæ locis, præsertim Bætica, sed nusquam abundantius quam Valentino regno, ubi plurimus ejus usus est: nam illius ramis nudis & à suis foliis liberis, supra regetes ad huius bombyces alant sparsis, jam saturi. Mori foliis bombyces fericea sua itamina his ramis advolvunt, quæ deinde à mulierculis & pueris explicantur. Valentini Boga & Bosca blancæ appellant.

6. *Cytisus supinus foliis incana lanugine inferne pubescentibus* C. B. *hirsutus* Ger. *Austriacus*, sive *serpimus Clusii* Park. *Cytisus tertia Clusii Pannonica sparsus ramis* J. B.

Clus.

Aliquæ ramis prædix est, sparsis & humi fuis, tenuibus, lentis, fractu contumacibus, qui nullis aut certe rarissimis foliis sunt obstiti, multos autem ex lateribus ramulos proferunt, tenellos, hirsutos, in quibus folia longis pediculis nixa, terio semper numero, superioribus breviora, elato dorso, superne viridia, inferne cana lanugine pubescentia, amariculi saporis & herbacei odoris. Ex alarum in extremis ramulis, & per totos interdum ramulos sparsarum finiu prodeunt terni aut quaterni simul juncti, nonnunquam singulares flores. Quinti [Clus.] flori forma similes, lutei coloris, qui tamen dum marcescere incipiunt aureum colorem adeo saturum contrahunt, ut purpurascere videantur: folliculi unde flores emergunt pallent & lanugine pubescent. *Siliques* planæ & hirsutæ subfusculum exiguum semen continent. *Radix* dura, lignola, juxta quam rami per terram sparsi subinde fibras agunt.

Sponte provenit sylvula quadam ad *Lachen* pagum primo ab urbe Vienna militari, & plenius aliis locis ubi vicinis: crescit etiam in utroque Pannoniæ sylvis, & in Interamni ultra Dravum fluvium. Maribus florere reliquis Pannoniis, Maio videlicet, nonnunquam etiam Aprilis, & novos interdum cum hirsutis flores per totam deinde æstatem profert.

7. *Cytisus supinus foliis inferne & siliquis molli hirsutis pubescentibus* C. B. *Cytisus Pannonicus sive septimus* species altera *Clusii* Park. *Cytisus tertia Pannonica tertia species Clusii supinus ramis* J. B.

Clus.

Pedibus exit *virgæ*, tenuibus, viridibus, supinis & humi fuis, quas ambiunt similia folia, flores etiam pares extremis virgæ quini, senu aut plures simul congeiti innascuntur, nulli autem per virgæ sparsi ut in superiore: *Siliques* & *semina* non differunt. Virgarum foliorumque pars inferior & siliques molli hirsutis pubescent.

Hunc in folis Pannoniæ sylvis Maio mense florentem invenit Clusius.

8. *Cytisus supinus Sylvæstris Ratiponsensis floribus luteis ad exortum foliorum prodeuntibus* Hort. Aldorf.

Hanc plantam in Suevia, inque Bavaria propè Ratiponam invenimus. Folia utrinque hirsuta, acuminata, pediculis oblongis insident.

- * 9. *Cytisus minoribus foliis, ramulis tenellis, villosis* C. B. *Cyt. Hispanicus primus Clusii, folio virecente* J. B. *Pseudo-cytisus primus* Ger. *Hispanicus primus* Park.

Clus.

Hic interdum arbutulæ magnitudine excrevit, duro stipite, cujus materia flavescit, sed cor five pars interior nigricat: is autem cum majoribus ramis & virgulis candicante cortice obducitur: tenelli ramuli toti villosi obstiti: folia numerosa ramos ambiunt, terna uni pediculo inherantia, Medice modo, dilutioris viriditatis, sapore viridum leguminum, amari tamen. Aliquot flores extremis ramulis, quasi spicæ instar nascuntur, Genistæ similes, minores, lutei, nonnihil odorati: deinde lobi Genistæ pares, oblongi, asperi tamen & hirsuti, in quibus exiguum semen tumidiusculum, nigricans, Genistæ minus. *Radix* lignola, & in diversâ tendens.

Crescit in Salmanticensi agro, & aliis utriusque Castellæ locis secundum publicas vias. Floret Junio; semen profert Julio & Augusto.

10. *Cytisus foliis angustis, incanis quasi complicatis* C. B. *Cyt. Hispanicus Clusii secundus* J. B. *Pseudo-cytisus* 2. Ger. *Hispanicus secundus* Park.

Clus.

Hic duorum cubitorum duntaxat altitudinis, fruticosus, virgas profert candidas omnino, tenues, ramolas: folia superiora familia, terna semper ex uno pediculo nascentia, minora, proflus incana, nunquam expansa, sed semper quasi complicata, prominente dorso, impenitè amara. Flores ut in altero extremis ramis insident, superioribus formæ similes, sed intensioris & planè aureus color; *siliques* etiam longiusculæ, alperæ, ex purpure nigrescentes, mucrone deorsum inflexo. Semen paulo majus est & submagis altero: *Radix* similis.

Loco & florenti tempore cum præcedente convenit.

Nos in sylvis montosis propè Virebium viâ quâ Romam iuræ Cytisi speciem invenimus cortice glabro candicante; foliis parvis, obscure viridibus, glabris, immixte expansis, sed quasi complicatis, pluribus simul, siliquis oblongis, compressis, alperis seu hirsutis, parvo utrimque semine; quæ cum eandem dicem, in magnitudine & foliorum color obfaret. C. Bauhinus tamen adnotat hunc circa Montepelium foliis esse viridibus; qualem & D. Magnol fecit copiosum observasse ait in Gramundo loco, Maio mense florentem.

11. *Cyti-*

11. *Cytisus glaber nigricans* C. B. *Cyt. Gelsæi*, cui flores ferè spicati J. B. *Cytisus* Ger. *Pseudo-cytisus niger* Park.

J. B.

Virgulus est cubito longioribus, lentis & multis alis tenuibus concavis, brevi pilo circa fastigium ramulorum hirsutus. Folia semper terna uni pediculo inherant, prona parte hirsuta, quarum longiorum nervus percurrit, Clusio folia saporis amariculi, Ramorum extrema in longas abeunt spicas florum luteorum Pili floribus similibus, sed minorum & brevibus pediculis herentium, odoris grati, Clusio melleum quiddam spirantis: quibus *siliques* superveient unciam aut sesunciam longe, planæ, culum late, compressæ, hirsutæ, Semen parvum, spadicum, Clusio flavescens, continentes. *Radix* dura, lignola, longa, rarioribus fibris donata.

In Austria & Sicilia, itinere à Vienna ad Venetias copiosum observavimus.

Locus.

- * 12. *Cytisus glaber viridis* C. B. *glaber siliquis angustis* J. B. *Cytisus siliquosus* Ger.

J. B.

Folia huic Cytiso terna quidem illa, ex rotundo sublonga, ut Cytiso Gelsæi, verum glabra. Flores ad virgularum angulorum latera ex foliorum alis singulares, quantum animadvertere licuit, satis magni, longiore calyce quam in Cytiso glabro siliquis lata, à quo & siliques distinguunt, ex latere, ut mox de floribus dicebamur, prorumpentes, culmo angustiore uncias duas longe, pediculo brevius herentes, glabræ, quæ sicca nigra; inter Cytisos tenuiores siliques non observavimus, in quibus semen orbiculatum, rufum, compressum, Lente minus.

Thomas Johnsonus in Gerardo suo emulcato hanc speciem parum admodum vel non omnino à præcedente differre scribit: sed florum sinus repugnat. Nil folia glabra essent, Ratiponsensem nostrum existimarem.

13. *Cytisus glaber siliquis lata* J. B. *Cytisus* 2. Ger. *glabris, foliis subrotundis, pediculis brevissimis* C. B. *Pseudo-cytisus foliis subrotundis* Park.

J. B.

Accommodus est tonsilibus arearum marginibus, reliquique topiarum operis delicis, obsequiosis virgulis, quæ alicubi ad tertium & quartum cubitum assurgunt, glabræ, & ubi tenuari occipiunt angulosa: per has folia terna, semper juncta connexa & rotunda, uncia brevioribus pediculis herent; at vero in ramulorum qui flores aut siliques sustinent extremis non jam ea terna, sed bina aut singula, fortuito posita, latiora & in acumen desinentia. Verum tum hæc, tum illa læto virore ardent, nullis obstita pilis. Flores summatibus ramulorum acervatim insident, lutei, Genistellæ æmuli, ex pedicellis semina brevioribus, quibus succedunt *siliques*, unciam unam aut alteram longe, semunciam late, compressæ, glabræ, in quibus *semina* fusca, subrotunda, compressa.

Hanc plantam in clivis maritimis propè Salernum in Italia sponte nascentem observavimus: Can. Loc. tabigine in hortulo nostro aliquot annos colimus. Folia in virgis inferiora pediculis satis longis insident.

14. *Cytisus foliolis glabris, siliquis Ornithopodi hirsutis* C. B. *Pseudo-cytisus Hispanicus Bauhini* Park. C. B. prod.

Hic virgæ est rotundis, striatis, duris, tricubitalibus, in varios ramos, nonnihil lanuginosos brachiatis, quos folia numerosa, terna uni pediculo inherantia, in summis ramulis exigua, dilute virentia ambiunt. Flores parvi, lutei, Genistæ similes, quibus *siliques* unciales, molli hirsutæ distæ, terna, quaternæ, quæ uni pediculo inherentes, quibus *semina* parva, plana, nigricantia inclusa sunt.

In Hispania ad agrorum limites frequens est; non tamen cum Cytiso primo Clusii, cujus pars in- Loc. terior nigricat, contundi debet, & ramuli toti villis obstiti sunt.

Nescio an hæc species ad legumina siliques articulatis potius referri debeat.

15. *Cytisus hirsutus flore luteo purpureo* C. B. *magnus flore luteo purpureo* Pona Italic.

16. *Cytisus ferratissolus seu glaber Diacorisidis Laugieri flore rubro* Hort. Aldorf.

17. *Cytisus incanus siliquis falcatis* C. B. *Cyt. siliquis incurvatis, folio candicante* J. B. 7. *Cornutus* Ger. Galeni creditus Marabadi, cornutus Park.

Marab.

Marantæ J. B. Cytisus Maranthæ frutex est totus candidus, cum altitudine attingens ad quam Myrtus crescit. Folia singulis pediculis terna, reticulata & nonnihil filia, quæ si digitis terantur odorem Erucæ proximam, guttata vero Cicer recens annulantur. Florem excludit in ramorum cacuminibus, lætum aspectuque pulcherrimum, colore luteum fed saturato, [parvum, Genistæ pilosæ flori proximam, ex longo pediculo.] *Siliques* producit pulchras, latas, contortas uni & nonnunquam pluribus spiris, in quibus *semina* parva, vix ineunte æstate maturæcentia. Caudex nigrum cor renetur Ebano simillimum, quod evenit ratione vetustatis; nam inadulescente non observatur.

Ad Baias propè Neapolin in Italia copiosum invenimus. Maranthæ eum sæpius collegit propè Neapolin, in colle quadam, qui ad Nesidem insulam ruit. Honor. Bellus in insulis Rhodo propinquus & Rhodo ipsa nasci tradit.

Ex hujus ligno enim manubria Turcæ conficiunt; & Calcei Patmi sphaerulas precatoris effor- tuj. mant. Bellus.

○○○○

Appendix

Appendix ad Legumina,

Continens plantas quasdam, ob siliquas bivalentes quas producant, Leguminosae affines.

HÆ vel sunt foliis pinnatis Leguminum instar, vel foliis variè dissectis, floribus tamen ad papilionaceos accedentibus.
Prioris generis plantæ sunt vel foliis bicompositis seu ramosis Filicum nonnullarum in modum, vel foliis tantum pinnatis.

SECTIO PRIMA.

De Siliquis anomalis, Leguminosae affinis, foliis variè dissectis, floribus ad Papilionaceos accedentibus seu

De Fumariæ siliquis.

FUMARIÆ notæ sunt Flores spicati ad Papilionaceos accedentes, calcaribus retrorsum productis, quorum medio circiter tubo pediculus inferior, Silique bivalentes velut Leguminosarum, folia dissecta aut pinnata.

A. 1. *Fumaria alba latifolia* Park. *alba latifolia claviculata* Ger. emac. *claviculata donata* C. B. *Fumaria cum capreola* J. B. *Climbing Fumitory*.

E radice simplicis, tenui, subulosa, paucis fibris capillata, gustu amaricante *Cauliculus* emittit plures, tenellos, infirmos, angulosos, humi procumbentes, nulli in propinquum sunt frutices quos claviculis suis apprehendant. *Folia* ex intervallis alternatim oriuntur, tenella, pallide virentia, acuminata, Lentis quadammodo figurâ, integra, nec laciniata neque ullo modo incisa, quinque aut sex pinnulis ad eandem costam adnexis composita, extremâ costâ in claviculam præteniem exeunte. *Flores* in spicis ex adverso foliorum oriuntur, Fumariæ vulgaris floribus figurâ similes, sed minores breviorisque, colore albo nonnihil virente, duabus partibus compositi, alterâ sursum, alterâ deorsum reflexâ, marginibus velut crispis aut fimbriatis. Succedunt *siliques* breves, nonnihil compressæ, tria vel quatuor *semina*, exigua, nigra, splendens, reniformia continentes.

Tempus
et Ls. ut.

Floret circa finem Maii: inque uliginosis laxosis, arenosis & ad ripas lacuum & fluviorum reperitur, sed rariss.

C. Bauhinus aliam præter hanc Fumariæ viticulis & capreolis plantis vicinis adherentis speciem habet; quam & *D. Magna* Aprilis & Maio mensibus florentem circa Themas Ballerucanas, & sub magnis rupibus ultra pontem *S. Jean de Vedas* prope primum longitudinem se invenisse asserit. Nos tamen suspicamus non diversum esse à præcedente quam intelligit *D. Magna*. Quod si C. Bauhinus Fumariam nostram majorem scandentem flore pallidiori intelligat, perperam viticulos & capreolis ei attribuit. Nos dubios & suspensos relinquunt, qui Entia sine necessitate multiplicare odimus.

2. *Fumaria siliquosa semper virens* Cornuti. *Siliquosa Americana* Park.

Corn.

Rectâ surgit *caule* pedali, rotundo, glabro, tenui velut cinere asperfo, qui leviori tactu facile defloratur. In *foliis* cæsius lator & divisiura similis vulgaris, amplius tamen est major. Brumale tempus ea non metunt. *Cauliculi* alatum pululant: *floribus* in apice spicantur. *Radici* cavæ similibus, colore autem diversis: horum enim canaliculus carneo, os autem paulum fulvo atque auresco colore plendet. Floribus succedunt *siliques*, falcate: in modum contortæ, faveolentes, in quibus *semina* Mili, modo compressa, rotundiora tamen concluduntur. *Radix* fibrosa est, vulgarique densius capillata.

Planta hæc acris simul & amare qualitates est participes.

3. *Fumaria quæ Split dicitur* J. B. *Fumaria lutea* Ger. C. B. *lutea montana* Park. *Pellows Fumitory*.

J. B.

Numerosius, teneros & delicatos profert *caules*, dodrantales, per quos *folia* spectantur Radicis cavæ vel Adianti, sed minora multo, mollicella, glauca, potissimum parte inferiore, sapore insigniter

Lib. XVIII. De Herbis flore papilionaceo, seu leguminosis.

gniter acris & fauces vellicante, pauco adjuncto amaro. *Flores* lutei vel albi cornicula relinquant. *Fumaria* bulbosa, minor, *semine* plena nigro, nitido. *Radix* crassifolia nigricat.

Provenit in collibus cultis & agris Apulæ & Calabria, alibi etiam in Italia & Illyria.
De hac herba Achilles Galenus in Observationibus ab Hier. Vellechio editis, observ. 99. hæc habet: Cum in Italia studiorum gratiâ versarer, in magno usu & fama erat herba quæm *Split* in Scla. vonia, Venetis autem herbam Sclavonicam vocabant, amara & foliis Rutam fere æmulantibus; quæ causâ est ut quibdam illius genus, aut *Hermel* Arabum videretur. Hæc copiosè nata in finibus Bosniæ, circa Caltrum dictum *Bosmapin* mirè laudabatur ad varios affectus, Podagram, Arthritidem, Icthiadem, nervorum affectus, Spasmus, Paralytin, Epilepsiam, Apoplexiam & similes. Quod cum clariss. Viro Georgio Laubio Med. Aug. & amico meo literis significassem, hoc modo respondit: Mito tibi pro *Artemisia* quæ habet de herba *Split*, ex Vencello Lavinio Moravo hom. & flore Fumariam referens: Semen habet in siliquis. Est semper viridis, plurèrque radices apere, inter se commixtas: possit Fumaria Alpina nominari. Usus ejus in omnibus nervorum affectibus frigidus: Cerebrum confortat, leniter purgat, urinam movet, oppilationes melenter aperit & hepar. *Radix* amara & acris est: Formula hæc,

R. Radic. Split ʒj. vel Mj. contunde minutum; pone in Vini albi M. j. in olla vitreata sat magna: integrat crusta panis bene oblita in circumferentia: Bull. lento igne per horam j. Datur jejunio pro vice ʒj. hujus decocti tepidi, & per quinque dies continuetur. Prima vice sumptum incipiat, post leviter exhilarat & morbum citò levat, victu convenienti instituto. Corroborat Cerebrum, & quod Melancholicis ac Maniacis conveniat credit quidam Medicus. Greg. à Klo Medicus in Bavaria asserit hæc omnia vera esse, & ipsamet cum esset debilitatis artibus, ut vix ambulare posset, timens præterea Epilepsie superventum curatus est hac herba, ita ut in alium quali novumque hominem se conversum putaret. Hic verò dat ʒj. decoct. Ex excerptis D. Suame.

4. *Fumaria bulbosa radice cava major* C. B. F. h. *radice cava flore purpurea* Ger. & alio J. B. *Radix cava major alba* Ger. Item R. c. *major purpurea* ejusdem. R. c. *ma. flore albo* Park. Item R. c. *ma. flore carneo* ejusdem.

J. B.

Radix est bulbosa, cava, lata & sessili, fibris alioqui donata, colore intus forisque buxæ, fapore amaro, interdum non major nucis Juglandæ, alius pugno maximo major, quasi ex compluribus bulbis compacta, continens tamen ad formâ quæ Brurorum renes nonnunquam conspiciuntur. Hinc exurgit *caulis* unus aut plures, teneri & magni sui parte sub terra latentes, angulosi, compressi, dodrantales & altiores, foris oboleta purpurâ colorati, intus pallidi, nervorum agmine rubentium in circulo stipati, succum remittentes, qui primo statim occurrit linguam cum amaro & acrimonia vellicat. *Folia* in caule bina ortu inæquali, pediculis crassis, caulî concoloribus & longis; colore glauco prædita, quæ trifariam sursum cum peculiaribus pediculis subdividuntur: singularia folia divisiurâ Aquilegæ minoris: A. caulis medio ad summum usque in thyrri modum digesti *flores* pulcherrimi, ex brevibus pedicellis, veluti Consolida regalis, calcaris extremo recurvo & veluti nucleolo obtusius, ut in Aquilegâ, purpurei vel albi, labris utrinque divulsis distinctis, linguatâ tanquam in ore latente, binis foliis ad capta concoloribus, cancellatis, foris albis, intus puncto coccineo saturato in fummitate notatis, id quod commune est tam ei quæ flore albo est, quàm ei quæ purpureo: quin etiam utrique inter flores quæ eorum pediculi oriuntur pro lingulis pediculis singula folia oblonga, striata, mucronata, integra & modicè concava. *Siliques* maturo ortu sequuntur oblongæ, in quibus *semen* parvum, nigrum.

Plantula ex semine deciduo solum unicum producant oblongum, subrotundum, simile Auriculæ Leporis primum provenient.

Eam quæ flore est purpurea in agro Mediolanensi copiosam invenimus primo vere, cum Mediolano Taurinum iter faceremus. Flore albo prædita ubique fere ad sepes, inque Icriobus umbrosis Alpium Helveticarum nobis observata est.

Radiceam cavam viridi flore Lob. à descripta non separat C. Bauhinus, quem nos hac in parte non inviti sequimur.

5. *Fumaria bulbosa radice solida, calcarî & folio cristato* J. B. F. *bulb. radice non cavâ major* C. B. itemque minor ejusdem.

J. B.

Radix est bulbosa, non cavâ, rotundâ, Avellanæ magnitudine, interdum major, non tam altè defixa ut ea quæ ita cava, membranula quæ facile trahenti cedit involuta, foris buxæ, intus subulsa, amara, cui fibræ capillares aliquæ adnæscunt. *Planta* sepe palmaris & minor, interdum dodrantalis & pedalis, nec multo minor Radice cava, *caule* levi, tubuloso, binis foliis prædita, ex oblongis pediculis caulî concoloribus, non adversis, in tria alia subdividit, quæ tenuis deinde subdividuntur. Juxta radicem aut paulo altius folliculus unicus carinatus, calcaris gallinæ instar, membranæ, in quo aliorum foliorum rudimentum. Extremo caulî insident *flores* Radicis cava, purpuræ, qui pediculo mediocriter longo tenuique adhaerescunt, albi, tres, quatuor, novem, duodecim aut plures, conferti in spicem formam; inter quos ad lingulorum pedicellorum exortum solum unum, dissectum variè, fimbriatum & cristatum. Succedunt siliques, ut in præcedenti.

In hoc genere flores albos nondum observavi.
In Belgicâ, Germaniâ & Sabaudia arborum quorundam lopes & marginis hæc catere dicuntur. Ls. u.
Non separamus nos unquam (inquit J. Bauhinus) has duas Fumarias radice solida: nam à majorem & minorem C. B. J. liquem magnitudine tantum variant. C. Bauhinus diversis affirmat, & foris herbacis rudimentis differre ait. Nos fratris senioris sententiam amplectimur.

O o o o o

* 6. *Fumaria*

* 6. *Fumaria tuberosa* insipida Cornuti. *Tuberosa Americana* Park.

Cory.

Insipidam ideo appellamus hanc quod gustanti & olfacenti omnis pane saporis & odoris expers esse percipitur. Ramosum huic & velut pennatum folium nascitur, tam tenui divisurâ quam est Juniperi: ejusdem coloris est cum reliquis Fumariis. Pediculi ab radice ad folia usque dilutissime purpurascunt. *Radix* in duo tubercula rotundatur, quæ geminum velut testiculum representant, villis quampluribus velut adnata pube vestitum, ac ferè ei similes est Satyrio, quod ab eadem radice figura Cynolophidem nominantur. De flore nihil statuo (inquit) necdum enim apud nos floruit, cum tamen album esse intelligit.

A Canadensî solo repertur.

SECTIO SECUNDA.

De *Siliquosis anomalis folio bicomposito seu ramofo, flosculis in globulos coactis.*

PLANTAS hæcæ ob lobos seu siliquas bivalentes conformes Legumini-bus subiungendas duximus quamvis foliorum compositione, sed præcipue forum figurâ, situ, alacritate aciditibus ab eisdem plurimum differant.

Harum pleraque ad tactum aut frigidiore aëris appulsum folia illico contrahunt ac si sensu præditæ essent, unde Æschynomæ & Mimolæ & Sensitivæ dictæ sunt: quâ facilitate, quamvis obscuriore, fortasse etiam *Acacia Ægyptiaca* & *Indica* pollent, quæ foliis & floribus cum Æschynomæ conveniunt; atque idcirco ab his minime separandæ sunt, quantumvis ligneæ sint & in fructibus satis grandes aut etiam arbores evadant. Primum ergo de *Acacia* agemus, deinde de Æschynomæ.

CAP. I.

De *Acacia*.

1. *Acacia vera* J. B. *Acacia foliis Scorpionis leguminosa* C. B. *Acacia Dioscoridis* Ger. *Acacia vera* sive *Spina Ægyptiaca* Park. *Acanthus Theophrasti*.

J. B.

Acacia plantam adolescentiorem, ex semine natam à le Patavii vifam describit J. Bauhinus spinis horrentem simili ferè spinis Berberis, eodemque ferè ordine dispositis, binis utplurimum simul junctis, à le invicem divaricatis albis, cortice ex nigro cinereis, ligno ex luteo pallidescens, foliis ad lentis folia accedentibus pinnatis multis, ad costam unam coherentibus, ut pollice, teste Bellonio, possit tegere 150. folia. Siliquæ, quas hæcenus habere contigit, Lupini siliquis quodammodo similes, nigricantes sive fuscae, compressæ, angusto isthmo interceptæ (an pluribus quam duobus soleat isthmis distingui, *avertens* non habeo quod dicam: *Asterudis* *Veslingius* ex *durella*, *Aliquorum* *eiusdem* *arboris* *alias* *dicti*, *alias* *manis* *quæque* *spithamæve* *mensuram* *superasse* *didici*, *nec* *tenis* *tantum* *aut* *quaternis*, *sed* *octenis*, *etiam* *denu*, *pluribusque* *seminibus*, *inter* *aristatos* *lobulos* *invicem* *subornatus*) eoque fragili: unicuique loculo, ad latera apertili *semen* inest unicum, minus quam Carobæ, spadicem, circulo in unguena ducto, ut in *Tamarindis*, dentium contemperi duritie in eo medulla. Cæterum siliquam intrinsecus fuscigit pellicula rufescens, inter quam & extrinsecus concretus liquor apparet, qualis ferè in *Cajonis*, sed valde paucus. Flores pulcherrimi sunt, sphaerica rotunditate globuli, in *corollarum* *contextum* *olam* *recepti*, *flammam* *innumerabilium* *densa* *gloriam*, *Cerasi* *minoris* *ambitus* *æquantis*, ex le pulvere remittentes. Coloris sunt flavi, pediculi singulorum globulorum tenues unciales. Alpinus ait odore esse non ingrato, Cæxi quidem flavos vel pallidos; in montanis verò Arabiæ albos: Arborem magnitudine esse Mori, ramisque latius expansis, caudice Pruni, trunco aquali. Vellingsius caudicem spinis carentem non raro ampliorem se deprehendisse ait, quam ut brachio suo circumdari possent: non *isopodis*, teste Theophrasto, sed à medicis saltem altitudine, densiore sylvæ ramorum, in latius magis quam in rectitudinem se exporrigentem.

Hujus arboris, Alpinus auctore, mas atque femina reperitur. Mas quidem spinis est horridus, & fructum non edit: Femina spinis paucioribus mollioribusque referta est, cæque extra ramos tantum habet, non autem intra: quæ arbor est fecundissima, florereque orientibus Pleiadibus, Novembri scilicet mense, incipit; & rursus eidem occidentibus, mense scilicet Martio, bisque in anno fructus fert atque maturat.

Vires.

Ægypti, ex observatione Alpini, *Acacia* arboris unum fructu, ex siliquis immaturis expressis, vel etiam ex floribus vel foliis, ad oculos roborandos, atque ab inflammationibus, quæ ibi sunt frequentissima, tuendis, ad oris auriumque omnia ulcera, necnon ad laborum hilares, ad dentes colabentes roborandos atque firmandos, succo in pulverem redacto, post ablutionem ex decocto ejusdem

Lib. XVIII. De Herbis flore papilionaceo, seu leguminosis.

dem succi vel foliorum, vel florum parato, factam, utuntur supra gingivas asperio, ac eo dentibus conficitur. Sanguinem spuentibus drachmam in singulo mane, aliquo liquore dissolutam potandam cognitum est. Ego sapientissimè hoc solo auxilio multas mulieres ab immundo uteri profluvio præteritiones, clysteribus ex *Acacia* foliorum florumque decocto paratis in uterum injectis utuntur, ac eodem modo tum clysteres frequentant, tum per os succum feliciter exhibent. Ad anum uterumque frequentius quo utuntur. Ad eos qui ex quacunque causa articulos debiles habent fomentum ex istdem omnibus paratum pro præsentaneo auxilio habent. Omnes ejus fomento utuntur ad defendendos articulos ab humorum decursu, atque non minus in eisdem tumefactis atque inflammatis, præsertim in principio dum humores adhuc in cursu sunt. Hincque usus ad podagricos dolores frequentissimus est, maximamque vim habet *Acacia*, ut à podagricis incurribus homines præservet. Non desunt qui ad ea mala non modò foris fomenti vel balnei modò *Acacia* adhaerent, verum etiam succi modicum per os lumere ante fluxionis tempus per aliquot dies consuecunt, ut ipsæ interne viæ angustiores factæ minus cursui humorum pateant. Aliqui etiam ex succo *Acacia* atque aceto linimentum parant ad linendos articulos debilitatos, quo sanè mirifice eos roborant ac firmant. Multos novi recentè à podagra tentatos usui assiduo *Acacia* planè convaluisse, qui singulis diebus per horam ad minus, pedes in decocto *Acacia* calidum detinebant, eoque fomentabantur, pedesque abrum aliarumque debiliulm ulcera difficilia succi aquæ plures loci pulverizati usui esse illis familiarissimum; decocto etiam utuntur ad exciscandas pustulas omnes, præsertimque Gallicas, sed decoctum parant, etiam cum modico ligni Guaiaci. In pueris etiam ad achores in capite orientes & decocto, & pulvere utuntur. Hæc omnia Alpinus.

Acacia vim validam adstringentem inesse veteres & recentiores consuecunt: quæ mediante prædicta pleraque præstat; ad quæ Dioscoridis etiam commendat. Pro succo *Acacia* Officinæ olim Pruni sylvestris succum substituere solebant.

De Gummi Arabico dicto.

Cortices, spinas, siliquas & semina quæ reperiuntur cum gummi Arabico satis demonstrare censemus gummi illud provenire ex *Acacia*, inquit J. Bauhinus. Accedit Bellonius & Alpinus testium idoneorum id afferentium autoritas; quibus potius hendendum quam Matthioli & aliorum ratioculatio in contrarium adductis, quibus testibus, immemorari non erit opere præsum. Scio (inquit Alpinus) totam gummarum quantitatem quæ ex Ægypto convehitur esse *Acacia* arborum, quando nulla ibi arbor sit excepta hæc, quæ gummas educat, ac Ægyptus & Arabia Prunis, Cerasis atque Pomis careat.

Vim habet gummi meatu obducendi, acria medicamenta quibus admiscetur hebetandi, & in am-
bustis pustulas excitari non finit illatum cum ovo, auctore Dioscoride.

2. *Acacia Indica Farnesiana* Alidni.

Ad Avellane nucis magnitudinem in horto Farnesiano succrevit, cubitorum duodecim altitudinem, caudicis diametro sempalmari (palnum Romanum intellige) figurâ suâ & cortice dictam Nucem omnino æmulans si aculeis careret, dum scilicet fine foliis spectatur hyemali tempore. Rami insunt longi, alti atque erecti, sed punctis haurid in rectum sibi respondentibus, fractu contumaces & flexiles cortice lævi, ut in Avellana. Ad ramulculi novelli ex parte terram aut Septentrionem spectante viridi cinere, superiore Solique opposita obtuse rubentes atque albis punctis commaculati apparent, qui tandem solidiores efficti cinerici cum diluto virore toti videntur. Folia Malo menle alternata in ramis, modò ex una parte, modò ex altera ante primos flores elucescunt, ramosa, pinnatæ Filicis femine in modum, quatuor, quinque, sex, septem, aut octo ramulorum paribus composita, nullo in extremo impari foliorum ramulo; in quorum unoquoque parva & oblonga sunt foliola viridia, instar foliorum Lentium, invicem opposita, sepe ex ordine contingente, interdum expansa, noctu ad se mutuo adducta [opposita scilicet] Aculei culicibus folio in lateribus pediculi connascuntur bini, initio colore carneo, postea albescentes, valdi, unciam & amplius longi, qui remanent dum in ramis & caudice etiam decedentibus foliis.

Flos Quintilis mense initio apud nos, postquam folia pauca à vetere ligno emerunt, apparet, Tempus. non quidem in multa copia, sed qui fructum perficit: Septembrem autem incipiente, post plantam etiam alta enata folia, iterum flores copiose ex novellis furculis: Ad fructum ex his non edit, fortè ob frigis insequens: nam Alpinus bis in anno *Acaciam* in Ægypto fructus ferre & maturare scribit. Verni flores pauciores sunt numero, & singulatim oriuntur, brevique annectuntur pediculo: Autumnales verò copiosissimi prodeunt, atque tres, quatuor, quinque, vel sex propè orti & quasi simul, longoque pediculo pendentes hærent, cæterò non differunt. Porro flos iste cum parvulus est viridi cernitur colore, parvumque figurâ imitatur Fragum, deinde luteicè, & post duos vel tres dies albescent, fit cano hominis capillo habet abimilis, parvæ etiam pile in modum effi rotundus, apparere quodammodo tomentosis ac lanuginosis, quasi ex pluribus flocculis confarctatus: sed reverà à medio prodeunt infinita quadam, minus in modum tenuissima filamenta, in summo luteum apicem parvum, rotundumque, ac arene granulo similem habentia, quæ circumposita cum suis appendiculis floreum efformant, fructus Cerasi magnitudine ac figurâ. Adhuc autem suis appendiculis floreum examinans, reperi parva & oblonga valcula (sive potius caliculos) optime exactus hunc globum

Oooo 3

simul

simul confectæ in perfectam rotunditatem, numero aliquando 97, 100, 110, & plus, & minus, quæ omnia excludit sunt viridia, aperta vero, foliæ cum efflorescunt, singula dicitur quadrangula vel quinqueangula, tenuissima brevique & lutea filamenta (sive capillamenta aut potius pilos) in summo forata, parvulum granum luteum pro apice continent atque emittunt. Sapore est flos ille parum adstringente cum levicula amaritudine: odor vero gratus & suavis, nec diffusilis Kerri, aut paulo acutior: quem ficcatus diu pertinaciter retinet. Per mensem integrum prima vice, secunda per duos & plus florens conspicitur, floribus aliis marcescentibus, aliis subnascen-
tibus.

Siliquæ & floris centro prodeunt, numero varæ, solitaria interdum, aliquando verò binæ, ternæ, quaternæ, senæ, septenæ, denæ etiam, nec raro plures ab uno eodemque flore. Cum enim ortum ducant siliqua ab illis vasculis in flore dictis, quæ contineantur quandoque numerantur, nec etiam erit impossibile ab uno globoso tantum flore centenas oriri siliquas: potius autem figuræque similitudine conspicitur Piperi Æthiopico *Mattli*, sed sapore & internis seminibus differunt; per maturitatem nigerrimæ dum parvæ adhuc valde adstringentes sunt, contortæ, rotundiores & veluti cornicula, maturæcentes paulatim minus adstringentes, magisque acres; maturæ figuræ & magnitudine Lupinorum siliquas æmulantur, aliquantulum contortæ, sex uncias longæ, digiti minoris crassitie, rotundiusculæ & tuberculosa ob semina inclusa, Cortex ficus validus est.

Semina Carobæ similia; matura duæ atque nigra, non rotunda sed longiuscula, medullâ bivalvi, in quolibet lobo plura, incerto numero, sine ordine posita & confarsa, substantiâ quidam candida & levi interposita. Murum, vel unum semen tantum paululum ore manum adeo calefacit os & palatum, atque Allii odorem adeo æmulatur, ac taliter eo odore os inficit, ut etiam à longè mirè fereat halius ejus qui hujusmodi semen parum mandiderit.

Semen ab insula S. Domini dicta seu Hispaniâ transfusum fuit. Plantæ æ semine Indico enata post triennium florere ceperunt.

Acacia secundaria Ver.

Acaciæ alterius meminit Dioscorides in Cappadocia & Ponto nascentis, similibus Ægypti, multo tamen minoris, & ad humum depressæ ac tenerioris, sed spinâ aculeorum specie obita, folia habens Rutæ similia: Semen autem in folliculis conjunctis, trium aut quatuor capacibus, minus Lentæ.

Hæc tota in succum expressa alstringit, verum inferior est facultate, & ad ocularia medicamenta inepta.

Cordem modo fuscus, quæ duos aut tres facculos habent compressos, & in unoquoque semen rubens simile Balsamæ nostræ mari, ex Ægypto maxime allatas. Quidam exultant veram Dioscoridis Acaciæ.

Acacia congener Lob.

Quædam Acaciæ congener est, foliis & spinis Jujubæ concoloribus, qui surculi tortiles per crebra intervalla geminis aculeis donantur, cornu Limacis ætera referentibus, interque cirri oxiles foliola Acaciæ præterea polim & similitudine gerunt. *Lob. Adv.*

Acacia congener alia.

Ex Peruvianis insulis alia, quæ non foliis diffusilis, in viminibus squipedalibus spinulis adunatis donatur, concoloribus Uvæ chilipæ. *Ad. Lob. & Pena.*

CAP. II.

De Plantis Æschynomenis seu viridis & mimosæ dictis in genere.

Faciles sentiendi Animalibus tam propria censei solet, ut eorumdem differentia essentialis à Philosophis constituitur. Verum Plantæ nonnullæ Æschynomene Veteribus dictæ, Recentioribus *viridis* & *sensitiva* & *mimosæ*, haud obscura sensus indicia produunt: siquidem folia earum manu aut baculo tacta & paululum compressa, pleno etiam meridie, splendente Sole, illico se contrahunt; in nonnullis etiam speciebus calliculi teneriores concidunt & velut marcescunt; quod idem ab aere frigidiore admissio patitur. Quomodo hæc fiant si sensum omnem & motum spontaneum si denegemus mechanicam aliquâ ratione explicare perdifficile est. Quid si dicamus spirituum nervos & vala repletum contradiioni aut ingressui prohibito ea deberi? Quæmadmodum enim Animantium pulmones aere inspirato repleti expanduntur & attolluntur, sic pariter folia spiritibus & vaporibus per nervos influentibus; quæmadmodum etiam idem pulmones aere fœ expirato, seu per poros elapso vacui concidunt & contrahuntur, sic inde folia spiritibus exhausta, Jam vero spiritus folia diffidentes cum in continuo fluxu sint, pæque eorum poros exprent, nisi novî iugiter à radice subministrantur, flaccescant ea & contrahantur necesse est, ut in avulsis videmus.

Fieri ergo potest ut tangentis manus, nervorum compressu spirituum influxum impedit ad tempus, aut fortasse etiam repercutiat nonnihil, unde is qui nervos implebant evaporantibus folia necessario contrahantur aut collabescant. Fieri etiam potest, ut tam digitum quam ambients frigus, spiritus contrahat & condenset, eorumque motum sistat, adeoque folia contrahi & collabescere faciat. Valvula enim in plantarum vasis, nisi quis eas ad oculum demonstrare, non libenter admittit.

Locus.

Hujus plantæ Theophrastus nomine Æschynomenes circa Memphim Ægypti nascentis meminisse creditur. Verum hodie in Ægypto non invenitur, siquidem Bellonius & Alpinus nullam ejus mentionem faciunt; & Guilandinus se istam diu multumque in Ægypto circa Memphim, Helio-

Lib. XVIII. De Herbis flore papilionaceo, seu leguminosiss.

polin, Tanaim & Alexandriam quædam nunquam offendere potuisse. Verisimile ergo est alium de adventum ibi olim plantatum fuisse.

Plinius Lib. 24. Cap. 17. ejus meminisse videtur his verbis, *Adicitur his Apollodoros scitator ejus [Democriti] herbam Æschynomem, quædam appropinquante manu folia contrahere.*

CAP. III.

De Plantis Æschynomenis foliis bicompositis seu ramosis.

1. *Caaco Brasiliensis; Herba viridis cuius Marggrav. Æschynomene spinosa II. seu foliolis Acaciæ latioribus, siliquis longis hirsutis Breyn. An mimosa spinosa Fernambucensis Zanoni? The Sensitive Plant.*

Caulum habet striatum, viridem, longum, haud crassum, lignosum, aculeatum, fragilem tamen & medullosum, qui partim terre incumbit, partim affurgit & alis se implicat. In varios panditur ramos, & tam in ramulos, duos aut etiam quatuor digitos longos, aculeatos: quilibet autem ramulus quique, sex aut octo costas habet sibi semper oppositas, quamlibet unum aut sesquidigitum longam, quæ costæ continent foliola late viridia, ordine posita & sibi opposita, angusta, oblonga ut Lentium, sine pediculis, ad tactum tenera, in medio secundum longitudinem subili nervulo donata, qui non potest videri nisi foliolum luminis obturbetur. [Nobis folia sunt quæ Marggravius ramulos vocat.] Folia autem in plantula nobis visa, quæ ex semine provenit, observata bicomposita fuere *Filices feminae* in modum, primò ex duabus tribusve costarum paribus medio nervo adnexis; secundo ex sedecim, octodecim, aut etiam viginti pinnarum paribus singulis costis adnexis, oblique impari in extrema costa: Ad caulem ubi ramuli prodeunt brevis provenit pediculus, (raro plerumque unus in uno loco, sed in uno habens multos [flores] & in summitate, caulis quasi spicatum congesti sunt globuli) unum digitum longum, qui capitulum producit rotundum magnitudine Globulariæ Montpelienium *Clusia*, vel etiam majus, confans cernu-leo-purpureis, (vel etiam incarnati coloris) foliulis egregiis, arcuè junctis, ita ut capitulum hirsutum videatur. Post flores proveniunt siliquæ, tenues, striatæ, hispidae, mollihus aculeis munitæ, tres circiter digitos longæ, in quibus semen nigerrimum splendens, oblongum, figuram fere habens cordis, magnitudine grani filiginis. *Radix* hujus plantæ perennis est, & semper protrudit caules recentes: Est autem pedalis aut paulo majoris longitudinis, quatuor circiter digitos crassa superius, sed quæ paulatim attenuatur versus inferiora; est autem contorta instar funis, & multa habet filamenta ad latus & sui medio, unum aut duos pedes longa: exterius coloris Umbrae, interius alba, lignosa, medullosa, lenta, filamentosa: tota fortem odorem habet, planè similem Raporum nostratum diu in cella tempore hyberno servatorum. Herba modora sed saporis subdulcis: Mirabilis autem, nam manu, pede aut baculo tacta, statim contrahit se & componit, brevi autem post iterum se explicat. Etiam circa Solis occasum quasi tristitia affecta se componit.

Eandem huic omnino plantam esse mihi planè persuadere *Mimosa spinosa Fernambucensis* Jacobi Zanoni, quamvis ille diversam vellet, figura duntaxat feminis, (quod summa parte per longum sulcatum scribit, frumenti nostratis similitudine) repugnare videtur.

2. *Caaco seu Herbe viridis tercia speciei Marggr. Æschynomene spinosa tercia seu foliolis Acaciæ angustioribus, siliquis parvis echinatis Breynii. Planta humilis hortulani nostris.*

Breyn.

Validioribus spinis undique horret hic frutex, Rofarum magnitudine; ramis multis rotundis, hirsutissimo cortice, atrorubenti obductis: quos frondes nullo ordine & temere nascentes, seculum longæ, tenues hirsutæque ambiunt; subtus ad exortum duobus hamatis lentibus armatæ, & superius in quovis latere quatuor aut subinde quinqve suffraginibus foliola obscure virentia, Acaciæ angustiora habentibus, densè adè in orbem alate ut habellum è plumis confectum perminutum non male exprimere videantur. Globulos fecundæ fert minores, siliquis rigidioribus & magis patulis congestis, ternos, senos, vel nonnunquam plures simul junctos: quibus siliqua superveniens pluri rigidis echinata, tenues, in tres distincte loculos, quorum singulis singula femina, præcedentium paria, sed aliquanto minora, coloris ex spadiceo fuscis, inclusa.

Marggravius siliquas & semina ita describit. Semen continetur in siliquis parvis, teretibus, hispids, fuscis, quarum multo conjunguntur, figura Rose: quælibet autem siliqua habet tria grana & totidem tubercula; Semen autem coloris est olivacei, paulò obscurior, rotundum & paulò compressum, instar lentum, sed minus. Siliquæ etiam sponte diffiliunt in tot partes quot semina continent.

Hæc fortè est Pinahuituizilli seu Herba verecunda Fr. Hernandez, quæ imperfectè admodum describitur Lib. 4. Cap. 32. Hist. Mexic.

Hæc ex feminis figura ea esse videtur quæ hortulani nostris Plantæ humilis nomine colitur, ad frugem tamen, quamcumque curam adhibueris in regionibus nostris ob ambients frigus non pervenit.

* 3. Æschynomene

- * 3. *Æchynomene spinosa* IV. seu foliis *Acaciae angustioribus*, frondibus validissimis spinas habentibus Breynii. An Herba vera alia frutescens, Lusitana Silva d'Ague dicta Margg?

Breyn.

Frutex hic item Brasiliensis, spinis adhuc validioribus passim armatus, & aliis utpote in Oxycanthæ altitudinem excrefcens, cortice purpurante, lento, & in ramis pilolo rectus. Hujus frondes seu folia *Acaciae* instar sunt ramosa, ac observatione profecto digna: illorum enim quodlibet ex pediculo pæne dorsantali, crasso, lignoso, piloque abundante hirsuto & rufescente consistit, per intervalla femuncialia octo, decem aut duodecim paria suffraginum, buñcialis latitudinis, sibi directè opposita habens: qui folioli compluribus utrinque, admodum exiguis, densius quam congeneres omnes mirabiliter adeo pennatæ, ut tanquam in alis avicularum pennæ appareant: inter cujuslibet suffraginum paris medium, ex petioli lupina & carinata parte aculeus longus & gracilis progignatur, & in mediâ suffraginum distantia utrinque ad petioli latus crasse, adnæce, rotarum similes, validissimæque spinæ, eo modo ut per femper suffraginum & par spinarum, par spinarum & par suffraginum, (in medio sicut dictum aculeum semper habentium) alternatim ordine accuratissimo se invicem excipiat. *Flores* fert sua congenerum de more in globulum coagmentatos sed majorem; deinde siliqua & floris centro longissime, hirsute progeminare feruntur.

4. *Æchynomene spinosa* I. seu latifolia Brasiliensis siliquis radiatis Breynii. Juqueri-omano Margg. An Herba mimosa Clus?

Breyn.

Planta est frutescens, caules ramisque proferens pallide virentes, quadrangulares, fragiles, medullâ nuda refertis, & in angulis densissime spinarum vallo lutearum munitis. Hi alternatim per intervalla uncialia longioræ, frondibus æque ac rami quadrangulæbus spinosique ornantur: quæ in extremitate ferè in duas femunciam vix attingentes expanduntur suffragines, quarum singulæ *foliola* utrinque duobus, aversâ parte hirsutis, aversâ verò glabris & late virentibus præditæ. Sene haud minoribus, nec dissimilibus, excepto quod alata eorum pars alteram longitudine & latitudine vincat, & interius foliolum inferius multo brevius semper & longè minus observetur: cujuslibet folii longitudinem nervus erectus, superiori tamen lateri propius quam inferiori transit, costas quædam femilunaris figuræ in inferiori latere cum venulis parvis in utroque fundens. Inter frondium appendices pilis rigidis exasperatis petiolus vel solitarius tantum (vel subinde plures simul juncti) angulosus, tenuis, uncialis longitudinis, atque spinis multis præditus exit: globulum sustinens villulosum, *Acaciae* dimidio minores, ex innumèris tubulosis *floculis*, flammula pallida emittentibus, purpurei coloris, & spinarum compluribus, pallidiusculis, spinosisque confarctum: quem *spinæ* tandem subsequantur membranaceæ, novem, decem, imò & duodecim in obem, Glycyrrhizæ Diolcoridis instar dispositæ, longitudine unciam superantes, pallidi coloris, & pilis longiusculis hirtæ, circùmque marginis longioribus veluti spinulis radiatæ: hæ per intervalla fentumidiusculæ, depressæ interitibus, ac Securidacæ instar geniculatæ; de quibus femine maturo filum utrumque latus sinitræ instar cingens solvitur, & siliqua ipsa dissiluit in capsulas quatuor aut quinque parallelogrammas; in singulis femine unicum comprehensum; olivacei coloris & figuræ ovalis, *Acaciae* quadruplo minus continens, cupus utramque superficiem area circulari pingit.

- * 5. *Æchynomene spinosa* foliis *Acaciae* latioribus, frondibus longissimos aculeos habentibus Breyn.

Breyn.

Hæc ex femine Americano, oblongiusculo, olivacei coloris tam felicitè exiit, ut intra annum terminis in cubitos adoleverit. Caudem habebat ligneam, rotundam, digiti crassitie, & multis spinis deorsum inflexis rigentem: ex quo ramuli consulo ordine oriebantur spinosi, frondibus imbricati frequentissimis; præcedentis admodum similibus, nisi quod tenuiores, multo minus hirsutæ, spinique minoribus ac infirmioribus, aculeis contra altero tanto longioribus præditæ, & suffragines omnes, quæ laxius dispositæ, foliis majoribus *Æchynomenes* spinolæ secundæ Breyn. melius convenientius minus arctè pennatæ. Hæ frondes æquæ ac antecedentes tactæ, ut & vespere sine contredatione, sed tardius paulo foliola complicantes, deorsum suffragines detorquebant.

6. *Æchynomene mitis* I. seu Herba casta. Americana, foliis *Acaciae* latioribus, siliquis latius compressis, majoribus Breynii. Planta *senfiroæ* nomine hortulanis nostratibus nota. Herba mimosa *Jamaicensis* Zanoni.

In cubitale altitudinem [simo ulnæ Italice & dimidiæ Zan.] attollitur, caule unico principali, verum prope terram multos ramos emittente, lignoso, glabro, splendente ac si vernice oblenente, subinde rubente, frondibus seu foliorum alis per intervalla crebra vestito, uti sunt & rami, qui se reclinat ut sepe terram attingant radices plerumque agunt. Frondes seu foliorum alæ bicompositæ sunt, ut in spinola secunda Breyn. primò ex duobus tribuè alarum seu suffraginum paribus, pediculis brevibus, crassis mediæ costæ adnexis; deinde suffragines dicti seu foliorum totalium alæ ex foliolorum seu pinnularum paribus sedecim, octodecim, aut etiam viginti, & fortasse etiam pleribus. Sunt autem pinnulæ hæ angustæ, glabræ, glaucæ, aut obscurius virentes, per margines æquales, in acutis mucrones terminatæ, nullâ in extrema alæ impari pinnulâ: dum tenellæ sunt rubent aut purpureasunt, qui color in plenâ maturitate deperitur marginibus durat. Ex frondium fete pediculus exurgit (scuncialis, nudus, cujus cacumini insident *flores* tubulosi in spicam Pimpinellæ instar globolam condensati. His evandis apparent siliquæ novem, decem, pleræque simul junctæ, unciales, membranacæ, fuscæ, compressæ, a Genistæ siliquis haud multum abhorrentes, tot in utroque latere extrinsecus tuberculis præditæ quot semina numerantur intrinsecus, quæ nigra, forma & circulis *Æchynomenes* spinolæ secundæ paria. Ja. Zanoni femina gigantis seu vineæ similis fed mi-

noræ,

noræ, nonnihil compressa, lucida, valde dura, colore castaneo [verius ex spadiceo nigricante.] Idem accuratius florum spicas seu globulos describit his verbis. Variis fumosis caules & ramos, Septembris mentis, & foliorum sinibus singulis singulos exsert oblongos pediculos, uno vel altero foliolo, diversè à reliquis figuræ, nimirum cordiformi donatos, summo fastigio capitulum granularum varidæ, quod postea in luteum mutatur, sustinentes. Excrefcens paulatim capitulo granula inferiora primò aperuntur & sunt florum calices, quibus exarctatis superiora gradatim explicantur, ut nunquam plius media parte capituli florida appareat. Sunt autem stiloculi in quatuor vel quinque dentes seu angulos secti, habentque in medio nulla filamenta seu *filamina* & luteo albicantis, apices minutos, subrotundos coloris obscuri & odoris tenuis sustinentia.

Planta hujus semen ex insula Barbados, ubi sponte oritur, quotannis in Angliam mittitur.

Locu.

- * 7. *Æchynomene mitis* secunda seu Herba casta Zeilanica siliquis latius compressis, minoribus Breyn.

Breyn.

Hujus siliquam duntaxat habuit J. Breynius, quæ cum quinq, aliis uni adnata fuerat pediculo: erat autem ex spadiceo fulca, nullis articulis intercepta. Herba castæ primæ perquam similis, ut & semen; ex quo D. Sze propullulavit planta, Mimosa minor haud abissimis facie & motu.

- * 8. *Æchynomene mitis* Americana foliis *Acaciae* angustioribus, siliquis longius angustis, semine quadrangulæ Breyn. Mimosa spuria Fernambucensis, dicta Mimosa Italica Zanoni.

Neque statura & magnitudine, neque foliorum figura à reliquis Mimosis differt. Folia duntaxat nonnihil tenuiora sunt, superna parte perfectè viridia, infernâ pallidiora. Caulis plerumque squibutale altitudinem assequitur, prope terram subrotundus.

Differt à prima specie seu Mimosa spinola Fernambucensi Zanoni, 1. Parvitate totius plantæ, præcipue foliorum. 2. Quod folia tactu non se comprimant illius in modum. 3. Siliquis longis, rebus, mucronatis, caulis spinis destitutis, quod differt à mimosa quartâ Zanoni, cujus siliquis sunt etiam tenues & longæ, verum caules spinosi.

Hæc à multis aliis variis Italici locis familiaris facta est, adeo ut advena & peregrina jam non habeatur planta in illis regionibus, unde & nomen *Mimosa Italica* adepta est.

Plenior omnium ejus partium descriptionem qui desiderat Jacobo Zanoni historiam petat.

- * 9. *Æchynomene mitis* Americana foliis *Acaciae* brevioribus Breynii.

Breyn.

Arbutula est rarissima, in Coreæ insula nascens, Frondibus *Acaciae*, in quibus folia breviora, pedunculis longioribus, quam in reliquis *Æchynomenes* generibus insidentia cernuntur. Globulos uberimos, *Æchynomenes* spinolæ 3. Breyn. finillimos, *flocculus* verò majoribus, elegantioribus paucioribusque compositos gerit. Siliquarum figura nos latet, inquit Descriptionis autor Jac. Breynius.

* 10.

Frutex pavonis seu Crispa pavonina Sinenfium Breynii. Foliis ramosis cum hoc genere convenit, floribus cum sequente.

Breyn.

Frutex hic cortice levi, præprimis in junioribus purpuratus, in *Ambo* insula aliisque Indiæ locis ad quinque cubitorum altitudinem affurgit: Frondibus purpureis spithamæ longitudinis, sui origine spinam hami modi incurvam habentibus alterna vice imbricatus, quæ per certas distancias suffragines quinque, septem, pluribus paucioribus, in quolibet latere buñcialibus sunt præditæ, purpurei item coloris, aculeolumque etiam purpureum sub singularum exorum monstrantibus. In harum suffraginum unaquæque octo, decem, duodecim, vel quatuordecim foliola observantur Coluteæ Scordioidis venosiora, pari semper numero filii mutuo opposita, ita ut nullum Suffraginis extremum claudat. Floribus exornatur incomparabilis suavitatis, de quibus in ramorum summitatibus plures subinde quinquaginta, *spicam* longam spectabilem efformantes numerare licet. Illorum quilibet triuncialis petolo purpureo, inferius juxta sedem spinulâ, & superius geniculis æquidistantibus donato suffulcitur, ac Castia in modum Brasiliæ, in globulo ante perfectionem celatur utriculo; quing, ex obsoleto purpurascens foliis composito, quorum infimum carinatum, extrema parte inflexum veluti cucullus super reliqua minora relapinatur, atque *florem* in illis reconditum venustissimum cum explicatur petalis quinque, & purpureo rubentibus & ex auro fulgore variegatis constantem oculis. Singulorum in medio *florem* flamma stant decem, purpurea, longissima, sursum versus reflexa, flaventes in *ovæ* definitis, inter quæ *stylus* custoditur prolixus & crassus, tandem in *siliquam* a Pilorum haud nullum excedentem excrefcens, coroscam, duram ex purpureo castaneis saturat coloris, intrinsecus verò albam, ac valvulis spongiosis & crassis ex cinereo ferrugineis in novem vel decem separatis cuffibus; quarum unaquæque *semen* Ceratæ simile continet, olivacei coloris, cum tempore ex spadiceo rufum seu fuscum, circularibus lineis densissime cinctum, quod ex pedunculo in margine siliquæ supremo dependet.

SECTIO TERTIA.

Plantæ Æschynomene foliis pinnatis tantum, non ramosis, floribus vel papilionaceis vel pentapetalis.

CAP. I.

Mimosa non spinosa major Zeilanica Breyn. Dyakihala Cingalesium D. Hermans.

D. Syn.

Radicis firmatur rotundā & subfusā, quæ paulo infra terræ superficiem in tres quatuorve partes finditur, & rursus postquam profundius delinuerit, in plures subdividitur, paulatimque in capillamenta coloris albicantis definit. Huic innititur *caulis* rotundus, concavus, mollis & tener, coloris dilute virescentis, cui alterno ordine adnascuntur *folia* longa, ex plurimis alis lateralibus, nervo medio intercurrente constata, pari modo ut in aliis Mimosis liquet, nisi quod folium hocce angustius, ac non ramulosum, & tota planta præterea dilutiores colorem obtineat, sensibus obtusior sit prævita. Juxta foliorum exortum flores enascuntur papilionacei, nunc singulares, nunc bini ternive, pediculis brevioribus inherentes, figurā (quantum ex ficca planta colligere datum) ad Genistæ flores propemodum accedentes, colorisque lutei vel auri, labello autem inferiore hirsuto. Hicce succedunt *siliquæ* angustæ, compressæ & articulatae, trium unciarum ut plurimum longitudine, quicquæ vel lex *semina* suis internodiis distincta continentes, quorum numerum externè facile quis distinguat, cum non solum foras prominent, sed & is in locis ubi conspiciuntur semina, siliqua planè sit aspera & scabiosa, articulationibus præterea, quæ ea distinguunt, tam teneris, ut si vel leviter tantummodo tractentur, facili negotio à se invicem separentur: siliquæ extremitatibus super appendicula quadam ut plurimum adhæret capillacea. Semen ipsum Lentis ferme est magnitudine, coloris ex griseo vel subfusco flavescens & exactè renis figuram exhibens, pari modo ut in Sparao monospermo altero C. A. videre licet.

Calorem intensum & solum apprimè humidum amat.

CAP. II.

Herba viva Hist. Lugd. Acoftæ Park.

Acofta.

Nonnullis Afiæ locis planta quædam invenitur, vulgò *Herba viva* nuncupata, à circumforaneis illis *foques* appellatis *Herba amru*, ab Arabibus & Turcis *Suluc*, & à Persis *Sulique* dicta. Exilem habet *radicem*, à qua supra terram exiliunt octo ramuli, (coftæ potiùs) duos digitos longi, *folia* utrinque è regione digestis, & inter se respondentibus onulsi, quæ ut plurimum ad Ervi folia accedunt, nec diffimilia foliis Polyopodi, sed longè tenuiora, itémque levia, & grato virore oculis præsentia, uti Tamarindorum folia. E medio capite radices profluunt pediculi quatuor, foliis vix longiores, *fores* singuli suum sustinentes flavum, aspectu pulcherrimum, minorum Caryophyllorum floribus similem, sed sine odore.

Nascitur nonnullis Afiæ locis calidis & humidis.

Hæc Planta singularis est & ab aliis Æschynomenis longè diversa. Integram ejus historiam vide apud Acoftam. Herba est magica & ad amatoria celebratur.

CAP. III.

* 1. *Chamaecrista pavonina Brasiliensis siliquâ singulari Breyn.*

Breyn.

Eadem panè quâ mimosa spinosa secunda Breynii facie procrefcit, quanquam minus, nec adeo ramulosum, & nullo aculeorum vallo munitum. *Caulis* namque ex sua radice fundit quadrangulares rubentes, spinarum penitus expertes, & ad singulis foliorum alas modo in hanc, modo in illam partem inflexos, ac geminatis, latis, in acutum desinentibus, nervosis circumque pilosis auriculatos appendiculis: inter quas *folia* alternatim exornantur palmaria, pennata, seu ex innumeris, pallide virescentibus foliolis, Acaciæ haud parùm amulantibus, trinerviis, uni coftæ adnatis, sibi invicem oppositis congesta, vespert se complicantibus & mane illucescente Sole se aperientibus reliquorum hujus generis more. E foliorum alis foliolaris plerumque tantum, tener & oblongus exit pediculus, cui flos insidet amoenus, Sophera Alpini quadruplo minor, subrubicundique coloris, petalis quinque acitoribus compositus; cuius in medrullio corniculum falcatum, lamine densâ hirsutum flammula inter multa ludat; quod collapsio postmodum flore hirsutem suam evens in *siliquam* efformatur pulchram, angustam, sextantalem, breviorémve Cristæ pavoninæ, sed nigerrimam, cum pluribus intus membranulis, veluti parietibus intergerinis in diversas concamerationes, singulis seminibus singulis repletis, displicatur.

2. *Herba*

2. *Herba mimosa spinosa seminibus quadratis.*

Cauliculus surrigit dodrantales, teretes, graciles, sat rigidos, erectos, cacumine tamen nutante, rubicundos, hirsutos, ab imo statim ramolos, ramulis alternis è foliorum alis exeuntibus: imi tamen ramuli ex adverso bini in singulis plantis oriuntur. *Folia* per intervalla crebra, hinc inde singula, caulis per totam longitudinem ab imo ad summum ulque adnascuntur, alata Vicie alicuius in modum, è pluribus pinnularum oblongarum obusarum conjugationibus composita [decem interduum aut duodecim numeravimus] per margines aequalia, glabra, superne viridia, inferne glauca, brevibus pediculis sulca cum auriculis acutis hinc inde ad exortum rachosos cauli adnascuntibus. Versus fummos caules ex alis foliorum [alitis ex parte caulis inter duo folia media] exeunt *fores*, tres plerumque simul, pediculis tenuibus semuncialibus sustentati, calyci è sex segmentis in longos & acutos mucrones exeuntibus composito includi, pentapetali, petalis obtusis, flavi, magnitudine & colore florum Alcyi aut Chamaecisti, cum plurimis intus flaminibus seu corniculis crassiss, erectis & stylo in medio.

Huic persimilis est, si non eadem, Chamaecrista Pavonina Americana siliquâ multiplici Breynii, quam sic describit,

Breyn.

Venustate ac concinnitate priori [Chamaecristæ pavoninæ Brasil. siliquâ singulari] in multis cedit. *Caulis* habet rotundum, striatum haud inflexum, ramos multos, pilis tenerissimis pubescentes ferentem. Horum alæ quam illius breviores, earumque foliola pauciora ac ampliora, Mimosa spinosæ secundæ Breyn. foliorum lobulos superantia, & aversa parte lubrificata. *Flos* dimidio minor quam Brasiliens, & copiosius in singulis alarum finibus, pediculo brevior fultus; quo evanescente succedunt *siliquæ* nigricans, Brasiliens angustior, magisque compressa, ac in plures indem concamerationes divisa, semen continens quale est Brasiliens, sed minus.

In Americana insula dicta *Curacao* oritur. Nobis descripta ex semine Londino accepto, colore spadiceo, figurâ quadratâ aut rhomboide, enata est. Siliquas non vidimus, nec enim eas in hortulo nostro percrevit. Semen quotannis ex insula *Barbados* una cum Plantæ sensitivæ & humilis dictæ seminibus in Angliam delatum est.

Locu.

FINIS.

De ICONIBUS Sculptendis Admonitio.

Cum accuratæ specierum Icones non tantum ad Historiam Stirpium exornandam, sed etiam ad descriptiones illustrandas, ut à quibusvis etiam rudioribus & fastidiosius facile intelligi & comprehendere queant, summo opere conducant: ne Opus hoc tam necessarius administrandis destinatur, Typographus & Bibliopola, quorum Typis & Imperitis excudit capsum est, decreverunt, quam elegantius & accuratius, vel ex figuris ad vivum delineatis, vel ex optimis exemplariis excusis, à præstantissimis Chalcographis expressis Icones quanta fieri possent festinatione adjicere & evulgare, modo sumptus ne deficiant. Quod ne hæc, generosis alicuius huic studio deditis, eive faventes orant ut in Societatem Operis veniant, & ad sumptus tablevandis modico ære initio depositò in partem pretii pro pluribus exemplariis, cum jam absoluta & tradita sint, persolvendi, inceperunt suum promovere dignetur.

Ne vero Mecænes suos immo diu collationibus nimium gravent, aut longa expectatione fatigent, figuras per partes edere statuerunt, singulis tribubus seorsim exhibitis, nec præ sequenti tribu symbolum petere, priusquam antecessis peracta & contributoribus tradita fuerint.